

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

LİVÂ'Î'NİN MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR'I (İNCELEME-METİN-DİZİN)

DOKTORA TEZİ

SEVİM ALKAN

Tez Danışmanı

PROF. DR. GÜLGÜN ERİŞEN YAZICI

ÇANAKKALE – 2024

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

LİVÂ'Î'NİN MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR'I (İNCELEME-METİN-DİZİN)

DOKTORA TEZİ

SEVİM ALKAN

Tez Danışmanı

PROF. DR. GÜLGÜN ERİŞEN YAZICI

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi
koordinasyon birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje No: SDK-2020-3283

ÇANAKKALE – 2024

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Sevim Alkan tarafından Prof. Dr. Gülgün Yazıcı yönetiminde hazırlanan ve 31/01/2024 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Livâ’î’nin Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr’ı (İnceleme-Metin-Dizin)**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda DOKTORA TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Gülgün Erişen Yazıcı
(Danışman)

Prof. Dr. Nuran Öztürk

Prof. Dr. Emine YENİTERZİ

Prof. Dr. Özlem ERCAN

Doç. Dr. Taner GÖK

Tez No : 10330433

Tez Savunma Tarihi : 31/01/2024

Prof. Dr. Ahmet Evren ERGİNAL

Enstitü Müdürü

04/04/2024

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Sevim ALKAN

31/01/2024

ÖN SÖZ

Türk edebiyatında Hz. Hüseyin'in şehit edilmesini anlatan manzum ve mensur birçok eser yazılmış ve genellikle Maktel-i Hüseyin adıyla anılan bu eserlerde Kербela hadisesi, önemli bir motif olarak işlenmiştir. Bu eserler üzerinde başta tenkitli metin çalışmaları olmak üzere önemli çalışmalar yapılmıştır.

Doktora tez çalışmamız olan Livâ'î'nin *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ı hem Hüseyin Vâ'iz'in *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eseri hem de Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ*'sı ile yakından ilgilidir. Livâ'î, *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı bütün olarak tüm eserde hem bap sayısı, bapların başlıkları hem de muhteva bakımından örnek alarak manzum bir eser meydana getirmiştir. Eserin tespit edilebilen tek nüshası, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Yazma Bağışlar Koleksiyonu'nda 07737 arşiv numarası ile kayıtlıdır.

Çalışmamızın Giriş bölümünde Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi ve eseri *Ravzatü's-Şühedâ* hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra *Ravzatü's-Şühedâ*'nın tercümelerine ve Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ* adlı eserinin tesirinde yazılmış eserlere yer verilerek kısaca içeriklerine değinilmiştir. İkinci bölümde, Türk edebiyatında Livâ'î ve diğer tespit edebildiğimiz Livâ'î mahlaslı şairler yer almaktadır. Hakkında herhangi bir kaynaktan bilgi edinemediğimiz Livâ'î ve eseri ile ilgili tespitlerimiz, *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'dan hareketle yapılmıştır. Aynı zamanda Livâ'î'nin edebi şahsiyeti de bu eserden hareketle oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde, *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın, muhteva ve şekil bakımından incelemesi yapılmış, bölümleri ve esas kaynaklarına değinilmiştir. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da geçen tespit edebildiğimiz atasözleri, deyimler, ikilemeler ve arkaik kelimeler ise örnekleri ile birlikte verilmiştir. Dördüncü bölümde, nüsha tavsifine, metin hazırlanırken izlediğimiz yöntemle değinilerek *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın günümüz Türkçesine çeviri yazısı yapılmıştır. Sonuç bölümünde, çalışma esnasında tespit ettiğimiz bilgilere, dikkat çeken hususlara ve konuyla ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da geçen tarihî ve ilmî şahsiyetlerden, eser ve yer adlarından oluşan bir özel adlar dizini de hazırlanmıştır. Kaynakça kısmında ise çalışmamızı oluştururken yararlandığımız kitap, tez, makale gibi çalışmalar sıralanmıştır.

Tüm gayret ve hassasiyetimize rağmen metin içerisinde hata ve eksikliklerin olması kaçınılmazdır. Bu eksik ve hatalarımızın düzeltilmesi hususunda her türlü katkı ve eleştiriye de açık olduğumuzu belirtmek isteriz.

Doktora eğitimimin başından sonuna kadar benden hiçbir yardımını ve desteğini esirgemeyen, her fırsatta ve koşulda bana zaman ayıran, beni sabırla dinleyerek tavsiyeler veren, ilmî birikim ve tecrübelerini benimle paylaşan, yaşadığım ve yaşayabileceğim sıkıntıları nezaketiyle bertaraf eden çok kıymetli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Gülgün Yazıcı'ya en içten minnet ve şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca kıymetli fikirlerini benimle paylaşan ve tezimin son zamanına kadar sürekli fikirlerine müracaat ettiğim tezimin şekillenmesinde değerli katkıları olan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Nuran Öztürk'e ve Doç. Dr. Taner Gök'e yürekten teşekkür ediyorum. Tez savunma jürimde değerli katkı ve görüşlerini sunan hocalarım Prof. Dr. Emine Yeniterzi'ye, Prof. Dr. Özlem Ercan'a ve tezimle ilgili kaynak tavsiyesinde bulunan Doç. Dr. Kenan Özçelik'e, tezimde Farsça ve Arapça ibareleri anlama ve anlamlandırma hususunda yardımcı olan Prof. Dr. Melek Dikmen'e, Dr. Öğr. Üyesi Aydın Eryılmaz'a ve Dr. Milad Salmani'ye ayrıca çok teşekkür ederim.

Hem yüksek lisans hem de doktora eğitimim süresince bursiyeri olduğum ve eğitimimde maddi olarak desteği olan Türk Dil Kurumu'na çok teşekkür ediyorum.

Yine, tezimin SDK-2020-3283 proje numarasıyla maddi açıdan desteklenmesi hususunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimine'ne de teşekkürü bir borç bilirim.

Bu süreç boyunca her zaman yanımda olan eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, haklarını asla ödeyemeyeceğim aileme minnettar olduğumu da belirtmek isterim.

Sevim ALKAN

Çanakkale, 2024

ÖZET

LİVÂ'Î'NİN MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR'I (İNCELEME-METİN-DİZİN)

Sevim ALKAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı/Doktora Tezi

Danışman: Prof. Dr. Gülgün ERİŞEN YAZICI

31/01/2024, 1096

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, Livâ'î'nin Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'nin Ravzatü's-Şühedâ adlı eserini esas alarak ve Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Sü'edâ'sının da etkisinde kalarak mensur olan Hadîkatü's-Sü'edâ'yı nazma aktardığı eserdir. Eser, birçok farklı kaynaktan yararlanıldığı ve ilavelerin de yapıldığı manzum bir maktel-i Hüseyin metnidir.

XVIII. yüzyılın sonlarında telif edilen eserin tek nüshası mevcuttur. Bu nüsha, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Yazma Bağışlar Koleksiyonu'nda 07737 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Eser, 358 varak ve 17 satırdan müteşekkildir. 11 bent ve 11. 883 beyitin yer aldığı Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, 111 kaside, 27 mesnevi, 15 gazel, 9 kıt'a ve 1 müseddesten oluşmaktadır. On bap üzerine kurulan eser, peygamberlerin ahvâlleri ile başlayarak Kerbela hadisesi ve sonrasında yaşanan olaylar ile son bulmaktadır.

Çalışmada, Hüseyin Vâ'iz ve eseri Ravzatü's-Şühedâ, Türk Edebiyatında Ravzatü's-Şühedâ tercümeleri ve Hadîkatü's-Sü'edâ tesirinde yazılmış makteller hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Daha sonra Livâ'î'nin hayatı, edebi şahsiyeti ve eserleri üzerinde durulmuş ve eser, şekil, dil ve muhteva özellikleri açısından incelenmiştir. Ayrıca Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın Ravzatü's-Şühedâ ve Hadîkatü's-Sü'edâ ile genel bir mukayesesi yapılmıştır. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın eldeki tek tam nüshası esas alınarak çeviri yazı yöntemiyle aktarımı yapılmış ve çalışmadan elde edilen verilerin sonuçları değerlendirilerek çeşitli tespitlerde bulunulmuştur. Ayrıca çalışmanın sonuna yer ve şahıs adlarından oluşan bir özel adlar dizini de eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maktel-i Hüseyin, Kerbela Hadisesi, Ravzatü’ş-Şühedâ, Hadîkatü’s-Sü’edâ, Türk Edebiyatı, Manzume

ABSTRACT

MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR OF LİVÂ'Î (ANALYSIS-TEXT-INDEX)

Sevim ALKAN

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Doctoral Dissertation in Turkish Language and Literature Department

Advisor: Prof. Doc. Gülgün ERİŞEN YAZICI

01/31/2024, 1096

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr is Livâ'î's work based on Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi's Ravzatü's-Şühedâ and is also influenced by Fuzûlî's Hadîkatü's-Sü'edâ, which he translated into verse. The work is a verse text of maqtel-i Husayn in which many different sources are utilized and additions are made.

There is only one copy of the work written in the late eighteenth century. This copy is registered in Süleymaniye Manuscript Library under the number 07737 in the Manuscript Donations Collection. The work is composed of 358 pages and 17 lines. With 11 bents and 11. 883 couplets, Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr consists of 111 odes, 27 masnavis, 15 ghazals, 9 verses and 1 musaddest. The work, which is based on ten chapters, begins with the events of the prophets and ends with the events of Karbala and its aftermath.

In the study, Hüseyin Vâ'iz and his work Ravzatü's-Şühedâ, the translations of Ravzatü's-Şühedâ in Turkish Literature and the maqtels written under the influence of Hadîkatü's-Sü'edâ are briefly informed. Afterwards, Livâ'î's life, literary personality and works are emphasized and the work is analyzed in terms of its form, language and content. In addition, a general comparison of Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr with Ravzatü's-Şühedâ and Hadîkatü's-Sü'edâ is made. Based on the only complete copy of Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, it was translated and the results of the data obtained from the study were evaluated and various determinations were made. In addition, an index of proper names consisting of place and personal names has been added at the end of the study.

Keywords: Maqtel-i Husayn, Kerbela Event, Ravzatü's-Şühedâ, Hadîkatü's-Sü'edâ, Turkish Literature, Poetry

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
KISALTMALAR.....	xiii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1

1.1. Hüseyin Vâ'iz-i Kâşîfî ve Ravzatü's-Şühedâ.....	1
1.1.1. Ravzatü's-Şühedâ	3
1.2. Türk Edebiyatında Ravzatü's-Şühedâ Tercümeleri.....	4
1.2.1. Muhammed b. Hüseyin Kâtib Neşâtî, Şühedâ-nâme.....	4
1.2.2. Fuzûlî, Hadîkatü's-Sü'edâ	5
1.2.3. Âşık Çelebi, Tercüme-i Ravzatü's-Şühedâ.....	7
1.2.4. Câmî-i Rûmî, Saâdet-nâme.....	9
1.3. Hadîkatü's-Sü'edâ Tesirinde Yazılmış Makteller.....	10
1.3.1. Eğirdirli Şerîfî Mehmed Efendi, Şevâhidü's-Şühedâ.....	11
1.3.2. Dârendeli Bekâyî, Kitâb-ı Kerbela.....	12
1.3.3. Muhammed b. Hacı Hasan, Tuhfetü's-Şühedâ.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

14

LİVÂ'Î'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

2.1. Livâ'î Mahlaşlı Şairler ve Muhsinoğlu Livâ'î.....	14
2.1.1. Livâyî (d. ?/?-ö. H. 974'ten sonra/M. 1566/67'den sonra).....	14
2.1.2. Livâyî (I. Sultan Ahmed H.1012 / M.1603-H.1026 / M.1617 devri şairi)	16
2.1.3. Livâyî-i Üskübî.....	17

2.1.4. Muhsinoğlu Livâ'î.....	18
2.2. Livâ'î'nin Edebî Şahsiyeti.....	20
2.2.1. Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri.....	25
2.3. Livâ'î'nin Eserleri.....	30
2.3.1. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

35

MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR'IN ŞEKİL, DİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

3.1. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın Şekil Bakımından İncelenmesi.....	35
3.1.1. Nazım Şekli ve Türü.....	35
3.1.2. Vezin.....	38
3.1.3. Kafiye ve Redif.....	42
3.1.2. Dil ve Üslup.....	45
3.1.3. Dil Hususiyetleri.....	51
3.1.4. İmlâ.....	56
3.2. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın Muhteva Yönünden İncelenmesi.....	62
3.2.1. Bölümleri.....	73
3.3. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın Temel Kaynakları.....	89
3.3.1. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr ve Ravzatü's-Şühedâ.....	90
3.3.2. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr ve Hadikatü's-Sü'edâ.....	100
3.4. Söz Varlığı.....	115
3.4.1. Atasözleri ve Deyimler.....	115
3.4.2. İkilemeler.....	123
3.4.3. Arkaik kelimeler.....	126

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

133

MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR

4.1. Metin.....	133
4.1.1. Nüsha Tavsifi.....	133
4.1.2. Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yöntem.....	134
4.1.3. Transkripsiyon İşaretleri.....	137
4.1.4. Metin.....	138

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ

1088

KAYNAKÇA	1092
EKLER.....	I
ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	IV

KISALTMALAR

age.	Adı geçen eser
agm.	Adı geçen makale
AKM	Atatürk Kültür Merkezi
b.	bin (oğlu)
bk.	Bakınız.
C.	Cilt
ev.	Çeviren
d.	Doğumu
H.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
Ktp.	Kütüphane
M.	Milâdî
Nu.	Numara
.	lm
s.	Sayfa
S.	Sayı
TDE	Türk Dili ve Edebiyatı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
TTK	Türk Tarih Kurumu
vd.	ve diğerleri
Yay.	Yayınları
Yay. haz.	Yayına hazırlayan
yy.	Yüzyıl

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Metinde kullanılan aruz vezni kalıpları	38
Tablo 2	Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın bölüm başlıkları	74
Tablo 3	Ravzatü's-Şühedâ'nın bölüm başlıkları	92
Tablo 4	Hadîkatü's-Sü'edâ'nın bölüm başlıkları	106
Tablo 5	Metinde kullanılan transkripsiyon işaretleri	137

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu çalışmanın konusunu *Livâ'î* ve *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* adlı eseri oluşturmaktadır. Bu bölümde çalışma konumuzla alakalı olarak hem Hüseyin Vâ'iz ve eseri *Ravzatü's-Şühedâ* ve onun Türkçe tercümelerine hem de *Hadikatü's-Sü'edâ*'nın tesirinde yazılmış olan diğer maktellere değinilmiştir.

1.1. Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi ve Ravzatü's-Şühedâ

Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'nin tam künyesi, Kemâlüddin Hüseyin b. Alî-i Beyhakî-i Sebzevârî'dir (Karaismailoğlu, 1999: 16). İran'ın Horasan bölgesinin kuzeyinde bulunan Sebzevâr şehrinin Beyhak kasabasında doğmuştur. Bu yüzden doğum yerine nisbetle nisbesi, “Beyhakî” ve “Sebzevârî” olarak da zikredilir. Aynı zamanda gençlik çağlarında Herat'ta bulunduğu için “Herevî” nisbesi ile de anılmaktadır (Kâtip Çelebi, 2007). Mahlası “Kâşifi”, lakabı “Kemâleddîn” olan Hüseyin Vâ'iz, vaazlarıyla tanındığı için “Vâiz” olarak da şöhret kazanmıştır. Hüseyin Vâ'iz'in doğum tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte H. 860 / M. 1456 yılında Meşhed'de olduğunu bildirmesi (Muhyî-i Gülşenî, 2014: 203) ve bu yıllarda onun 30 yaşlarında olmasından yola çıkılarak H. 830 / M. 1427 yılı civarında doğmuş olabileceği tahmin edilmektedir (Boltabayev, 2018: 204).

İlk eğitim ve gençlik yıllarını Sebzevâr'da tamamlayan Hüseyin Vâ'iz, doğduğu yerde vâizlik yapmaya başlamış ve daha sonra Nişâbûr ve Meşhed'e giderek burada da vaizlik görevini sürdürmüştür. H. 860 / M. 1456 yılında Meşhed'de bulunduğu zaman rüyasında Nakşibedî şeyhi Sa'deddîn-i Kaşgarî (ö. H. 860 / M.1456)'yi görmesi ve rüyasında onu makamına davet etmesiyle Herat'a onun kabrini ziyarete gider. Kabir ziyareti sırasında dönemin ünlü şair ve âlimi Abdurrahmân-ı Câmî (ö. H. 898 / M. 1492) ile tanışır ve onun teşvikiyle de Nakşibendî tarikatına dâhil olur (Karaismailoğlu, 1999:17). Hüseyin Vâ'iz, uzun yıllar boyunca Herat'ta kalmış ve burada vaaz vererek hatiplik yapmıştır. Burada iken Sultan Hüseyin Mirza Baykara ve Ali Şîr Nevâyî tarafından himaye edilmiş ve onların teşviki ile çeşitli eserler yazmıştır. Hüseyin Vâ'iz, H. 910 / M. 1504-

1505 yılında vefat etmiştir. Fakat onun türbesinin Herat'ta mı yoksa Sebzevâr'da mı olduğu hususunda kaynaklarda farklı bilgiler bulunmaktadır. Bazı kaynaklar onun türbesinin Herat'ta Sa'deddîn-i Kaşgarî ve Molla Câmi'nin türbelerinin yakınında olduğu bilgisini vermektedir (Boltabayev, 2018: 204). Bazı kaynaklar ise onun Molla Câmi'nin vefatından (H. 898 / M. 1492) sonra Herat'tan ayrılıp H. 910 / M. 1504-1505 yılında da Sebzevâr'da vefat ettiği bilgilerini zikretmektedir (Karaismailoğlu, 1999:17). *Reşehât-ı Aynü'l-Hayât* adlı eserin müellifi Fahreddin Ali Safî (ö. H. 939 / M. 1532-33), onun oğludur (Tosun, 2008: 470).

Manzum ve mensur birçok eser kaleme alan Hüseyin Vâ'iz, tasavvuf, tefsir, edebiyat ve gizli ilimler başta olmak üzere çeşitli eserler meydana getirmiştir. Hüseyin Vâ'iz, Kâşifi mahlasıyla şiirler yazmıştır. Ali Şîr Nevâyî, *Mecâlisü'n-Nefâ'is*'inde onun nûcum, cifr, hurûfî ve dinî ilimler gibi birçok alanda çok yönlü bilgisi bulunduğunu, hitabette ve vaazda da oldukça başarılı olduğunu belirtmektedir: “*Mevlânâ zû-fünûn ve rengîn u pur-kâr vâkî' bolupdur. Az fên bolgay kim dahli bolmagay. Husûsen va'z u inşâ ve nücûm ki anın hakkıdur; ve her kaysıda müte'ayyin u meşhûr işleri bar...*” (1961:143).

Onun başlıca eserleri: 1. Cevâhirü't-Tefsîr li-Tuhfeti'l-Emîr 2. Mevâhib-i 'Aliyye (Tefsir-i Hüseyinî) 3. Muhtasarü'l-Cevâhir 4. Câmi'ü's-Sittîn 5. Ahlâk-ı Muhsinî 6. Envâr-ı Süheyli 7. Mahzenü'l-İnşâ 8. Sahîfe-i Şâhî 9. Şerh-i Mesnevî 10. Lübab-ı Ma'nevî fi İntihâb-ı Mesnevî 11. Lübb-i Lübab 12. Esrâr-ı Kâsımî 13. Seb'a-i Kâşifiyye 14. Fütüvvet-nâme-i Sultânî 15. Risale-i Hâtimiyye 16. Risaletü'l- 'Aliyye fî Ehâdisi'n-Nebeviyye 17. Tuhfetü's-Salât 18. Fevâ'idü'l-Fevâ'id 19. Bedâyi'ü'l-Efkâr fî Sanayi'i'l-Eş'âr 20. Ravzatü's-Şühedâ 21. Âyine-i İskenderî (Karaismailoğlu, 1999: 18).

Ayrıca Hüseyin Vâ'iz'in astoromi ve astroloji ile ilgili de çeşitli risaleleri bulunmaktadır (Karaismailoğlu, 1999: 18).

1.1.1. Ravzatü's-Şühedâ

Fars edebiyatında ehl-i beyte yapılan zulümleri ve diğer din büyüklerinin çektiği sıkıntıları, başlarına gelen musibetleri ve Kerbela hadisesini konu alarak yazılmış maktel türündeki *Ravzatü's-Şühedâ*, Hüseyin Vâ'iz'in en tanınmış eseridir. Fuzûlî, *Hadîkatü's-Sü'edâ* adlı eserinin mukaddime kısmında Ravzatü's-Şühedâ'yı “*Ve efvâh-ı 'Acemde meşhûr olan kitâb-ı Ravzatü's-Şühedâdur ki Hâzret-i efşâhü'l-mütekellimîn Mevlânâ Hüseyin-i Vâ'iz tettebbu'-ı tevârih ü tefâsîr idüp diğkatle yazmağın rivâyetleri derece-i şihhate yetmiş.*” şeklinde tanıtmıştır (Güngör, 1987: 18).

Eser, H. 908 / M. 1502 yılında Hüseyin Baykara (d. Muharrem 842 / Haziran-Temmuz 1438 / ö. 11 Zilhicce 911/5 Mayıs 1506)'nın torunu Seyyid Mirza unvanı ile meşhur Mürşidüddeve Abdullah'ın arzusu üzerine yazılmıştır (Karahana, 1938-39: 9; Karaismailoğlu, 1999:17). Hüseyin Vâ'iz, *Ravzatü's-Şühedâ*'nın mukaddime kısmında kendisinden önce yazılmış maktellerin Hz. Muhammed'in torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in faziletlerini ve hâllerini tafsilatlı olarak anlatma hususunda yetersiz kaldığını belirtmektedir. Bu nedenle de kendisinin enbiyâ, asfiyâ, şühedâ ve diğer musibete uğrayanlar ile Âl-i Abâ'nın hâllerini ayrıntılı olarak anlatan bir eser yazdığını zikreder (Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi, [yz]: 5a).

On bap ve bir hatimeden oluşan Ravzatü's-Şühedâ,¹ mensur olarak yazılmıştır fakat mensur kısımların arasında Arapça ve Farsça manzumeler de yer almaktadır. Metni tekdüzeliğinden kurtarmaya yardımcı olan bu manzumeler, konu ile ilgili olarak verilmiştir (Abid Nazar Mahdum, 2001: 118). Eseri diğer maktellerden ayıran özelliği, Hz. Muhammed ve diğer peygamberlerin çektikleri sıkıntıların, Hz. Hamza ve Hz. Ca'fer-i Tayyâr'ın şehâdetinin, Hz. Fatıma, Hz. Ali ve Hz. Hasan'ın hayat hikâyelerinin müstakil baplarda verilmesidir. Aynı zamanda Hz. Hüseyin ve onun şehâdetine ise son dört bapta yer verilerek bu hususta diğer maktellerden ayrılmaktadır (Arslan ve Erdoğan, 2009: 44).

¹ Ravzatü's-Şühedâ'nın bölüm başlıkları, Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın muhtevası incelenirken verileceği için bölüm başlıklarına burada değinilmemiştir.

H. Hüseyin'in şehâdetinden 847 yıl sonra yazılan *Ravzatü's-Şühedâ* için Şeyma Güngör şu ifadeleri zikretmektedir: “Türünde şaheser olan bu eserin tesiri çok geniş olmuş, daha sonra kaleme alınan maktellere örnek teşkil etmiş, kısa zamanda Türkler arasında dahi büyük alâka görmüş, tercümeleri, muhtasarlari ve şerhleri meydana getirilmiştir.” (Güngör, 1987: XXVI). *Ravzatü's-Şühedâ*, “*Ravzahânî*” olarak adlandırılan kimseler tarafından Kerbela şehitlerini anmak için düzenlenen “*Ravza*” denilen meclislerde yüzyıllardır okunmaktadır (Yılmaz, 2016: 342). Eserin ilmî neşri Muhammad Ramazan ve Ebü'l-Hasan Şa'ranî tarafından yapılmış ve ilk defa da Bombay'da basılmıştır (Karaismailoğlu, 1999:18).

1.2. Türk Edebiyatında *Ravzatü's-Şühedâ* Tercümeleri

Türk edebiyatında da büyük ilgi gören *Ravzatü's-Şühedâ*'nın yazımından kısa bir süre sonra Türkçeye tercümeleri yapılmıştır. Şu ana kadar bilindiği kadarıyla XVI. yüzyılda yaşamış Muhammed b. Hüseyin Kâtib Neşâtî'nin *Şühedâ-nâme* (H. 945 / M. 1539)'si, Âşık Çelebi (ö. H. 979 / M. Ocak 1572)'nin H. 953/M.1546 yılından önce telif ettiği *Terceme-i Ravzatü's-Şühedâ*'sı, Fuzûlî (ö. 963 / 1556)'nin H. 954 / M. 1547 yılı veyâhut öncesinde telif ettiği *Hadîkatü's-Sü'edâ*'sı ve Câmî-i Rûmî (ö. ?)'nin H. 960 / M. 1553 yılında yazdığı *Saâdet-nâme* adlı eseri olmak üzere *Ravzatü's-Şühedâ*'nın dört tercümesi bulunmaktadır.

1.2.1. Muhammed b. Hüseyin Kâtib Neşâtî, *Şühedâ-nâme*

XVI. yüzyıl Azerbaycan edebiyatının önemli mütercim ve kâtiplerinden Muhammed b. Hüseyin Kâtib'in doğum ve ölüm tarihi ile ilgili kesin bir bilgi olmamakla birlikte onun Safevî Devleti'nin hükümdarlarından I. Şah Tahmasb zamanında (H. 930 / M. 1524-H. 984 / M. 1576) yaşadığı bilinmektedir. Neşâtî'nin *Şühedâ-nâme* ve *Tezkire-i Şeyh Safî* (Şeyh Safî Tezkiresi) olmak üzere tercüme yoluyla edebiyatımıza kazandırdığı iki eseri bulunmaktadır (Nağisoylu, 2016 :3; Aslan, 2011: 113).

Neşâtî, Hüseyin Vâ'iz-i Kâşî'nin *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eserini *Şühedâ-nâme* isimli eserinde H. 945 / M. 1539 yılında Türkçeye tercüme etmiştir (Nağisoylu, 2003:59-

60; Nağısoylu, 2017: 186). Nağısoylu, *Şühedâ-nâme*'nin müellif hattı nüshası üzerinde çalışmıştır. Bu yönüyle *Şühedâ-nâme*, Tebriz şivesinin özelliklerini de göstermesi açısından kıymete değer bir eserdir (2003). Nağısoylu'nun ifadesine göre; “Orta dönem mütercimleri genelde orijinaldeki önsözün belli bölümlerini, yazılma sebebini atlayarak onun yerine kendi önsözlerini eklerlerdi. Bunun birinci sebebi eserin yazılma ve onun tercümesinin yapılma nedeninin farklı olmasıdır.” Burada Nağısoylu, *Şühedâ-nâme*'nin ön sözünün *Ravzatü's-Şühedâ*'dan farklı olduğunu ve *Ravzatü's-Şühedâ*'nın asıl çevirisinin *Şühedâ-nâme* olduğunu belirtmiştir (2016:40). *Şühedâ-nâme*, I. Şah Tahmasb'ın buyruğu üzerine ve Şiraz hakimi Sarı Şeyhin oğlu Gazi Han'ın desteği ile Neşâtî tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir (Bayram, 2021: 66).

1.2.2. Fuzûlî, Hadîkatü's-Sü'edâ

Türk Edebiyatının maktel türündeki en başarılı örneklerinden olan *Hadîkatü's-Sü'edâ*, Hüseyin Vâ'iz'in *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eserinin serbest tercümesidir. Fuzûlî, *Ravzatü's-Şühedâ*'yı kelime kelime tercüme etmemiş, kendi ifadesi ile Türkçeye aktarmıştır (Güngör, 1987: XXXVIII).

Hadîkatü's-Sü'edâ'nın sonunda yer alan “*Münâcât Be-Dergâh-ı Kâdî'l-Hâcât*” başlıklı bölümde Fuzûlî, “*Ya'nî kehfü'l-fukarâ ve şadrü'l-umerâ' mu'izzü'r-rif'ati ve'l-'izzi ve'l-'alâ Muhammed Pâşâ...*” şeklinde ifadelerinde Kanunî Sultan Süleyman (d. H. 900 / M. 1494- ö. H. 974 / M. 1566)'ın paşalarından Muhammed Paşa için eserini yazdığını belirtmektedir (Güngör, 1987: 487). Şeyma Güngör, burada bahsi geçen paşanın Bağdat'ta bulunan el-Hac Sofu Mehmed Paşa (ö. H. 958 / M. 1551) olabileceğini söyler (1987: XXXI).

Hadîkatü's-Sü'edâ'nın telif tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Fakat istinsah tarihi belli olmayan buna rağmen kütüphane kayıtlarında H. 953 / M. 1546 tarihli olarak geçen Kahire nüshasından ve istinsah tarihi belli olan en eski H. 954 / M. 1547 tarihli Konya nüshasından hareketle eserin bu tarihlerden önce yazılmış olabileceği öngörülmektedir (Kılıç, 2022). Yine Hacı ve Sofu gibi lakaplarla zikredilen Mehmed Paşa'nın H. 952 / M.

1545-46 yıllarında Bağdat'a memur olarak atanmasından (Mehmed Süreyyâ, 1996: IV/1073) yola çıkılarak eserin H. 952-54 / M. 1545-47 yılları arasında yazılmış olabileceğini söylemek mümkün olacaktır.

Bir mukaddime, on bap ve bir hatimeden oluşan *Hadikatü's-Sü'edâ*,² genel itibariyle mensur olmakla birlikte içerisinde anlatılan konu veyâhut olay ile alakalı manzum parçalar yer almaktadır. Eserde 16 Arapça, 525 Türkçe olmak üzere toplam 1152 beyit ve bir tane de mısra mevcuttur (Güngör, 1987: XXXI).

Hadikatü's-Sü'edâ'nın mukaddime kısmında; Allah'ın insanları, âhirette cezalandırılma korkusundan ibadete sevk etmek ya da teslim ve tevekkül rütbesinin zuhur etmesi için açlıkla, mallarından azaltarak, canlarından ve mahsullerinden eksilterek ve bu dünyada onlara çeşitli sıkıntı ve musibetler vererek imtihan ettiği dile getirilmektedir. Bu verilen bela ve sıkıntılara katlananların da makamlarının yükseldiği, insanlar arasında en çok belaya uğrayanların peygamberler ve evliya zümresi olduğu, onların içinde de en çok musibete uğrayanın Hz. Muhammed olduğu söylenmiştir. Hz. Muhammed'in Kureyş'in ileri gelenlerinden çektiği cefaların ve ümmetin aşağı kimselerinden gördüğü belaların diğer peygamberlerin çektikleri belalar ile aynı değildir. Kerbela vakası ve burada Hz. Hüseyin'in katl edilmesi, Hz. Muhammed'e yönelik olan bir musibettir. Burada ehl-i beytin ve Hz. Muhammed'in çektiği cefalar dile getirilmiş, Kerbela'da şehit düşenlerin yasını tutmanın sevabından bahsedilmiştir. Her kim Hz. Hüseyin için ağlar veya bir kimseyi ağlatırsa ona cennete girmenin vacip olacağı ve her Muharrem ayında İslam ehlinin ve sahabe zümresinin matem merasimleri düzenleyerek Kerbela şehitlerini yad ettikleri dile getirilmiştir. Bu düzenlenen yas meclislerinde Kerbela olayı ve şühedânın ahvali Farsça ve Arapça olarak beyan edilirken Arap eşrafı ve Acem'in ileri gelen kimseleri bundan istifade etmektedir fakat Türkün ileri gelen kimselerinden bazıları bu ahvalin hakikatini idrak etmekten mahrum kalmaktadır. Bu nedenle Türk diliyle bir maktel yazarak bu eksikliği gidermesi için Fuzûlî'ye tavsiyede bulunulur. Böyle bir eser meydana getirmenin kendisi için saadet vesilesi olacağını düşünen Fuzûlî, buna itiraz etmemiştir. Fakat Türkçenin ifade imkânları ile bu gibi olayları anlatmanın zorluğundan bahseden

² *Hadikatü's-Sü'edâ*'nın bölüm başlıkları, Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın muhtevası incelenirken verileceği için bölüm başlıklarına burada yer verilmemiştir.

Fuzûlî, niyetlendiği bu işi tamamlaması için Allah'a dua eder ve ondan yardım diler (Güngör, 1987: 9-18).

Fuzûlî, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı yazarken konunun bütünü *Ravzatü's-Şühedâ*'dan almış fakat *Ravzatü's-Şühedâ*'yı Türkçeye aktarırken esere tümüyle bağlı kalmamıştır. Konu akışını takip eden Fuzûlî, bazı kısımları kısaltmış, bazı kısımlara ilaveler yapmış, bazı epizotları da esere almamıştır. Eserine kendi duygu ve düşüncelerini de katan Fuzûlî, başka eserlerden de faydalanmış, *Ravzatü's-Şühedâ*'da olmayan ayet, hadis ve kelâm-ı kibârları esere dâhil etmiştir (Güngör, 1987: XXXIX).³ Fuzûlî, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı Türkçeye kısaltarak ve daha sade bir dille aktarmış ve kendine özgü üslubu ile maktel türünün en güzel örneğini ortaya koymuştur. *Hadîkatü's-Sü'edâ*, Türk dünyasında Sünnî ve Şîî çevrelerce sevilerek okunmuş, defalarca çeşitli basımları yapılmış ve manzum kısımları da bestelenmiştir (Arslan ve Erdoğan, 2009: 51).

Şeyma Güngör, yaptığı araştırmalar neticesinde *Hadîkatü's-Sü'edâ*'nın toplam 229 yazma nüshasını tespit ettiğini ve bu nüshaların da 86'sını bizzat görerek incelediğini ifade etmektedir (1987: LVI). *Hadîkatü's-Sü'edâ*'nın tenkitli neşri, Şeyma Güngör tarafından yapılmıştır (1987).

1.2.3. Âşık Çelebi, Tercüme-i Ravzatü's-Şühedâ

Meşâirü's-Şu'arâ adlı yazmış olduğu tezkiresi ile Klasik Türk Edebiyatında önemli bir yer edinmiş olan Âşık Çelebi, Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'nin *Ravzatü's-Şühedâ* adlı Farsça eserini Türkçeye tercüme eden âlimler arasındadır.

Ravzatü's-Şühedâ'dan “...her mekânda celîsüm ve her zamânda enîsüm idi.” şeklinde övgüyle bahseden Âşık Çelebi, eseri Türkçeye tercüme etme gayesini taşısa da kendini yetersiz bulması ve yaşadığı sıkıntılar sebebiyle bir türlü bu arzusunu gerçekleştirememiştir. Fakat kendisi gibi seyyid olan Emîr Hasan Çelebi ile yaptığı istişare neticesinde ve onun da teşvikiyle *Ravzatü's-Şühedâ*'yı tercüme etme işine girişmiştir. Aynı

³ Ravzatü's-Şühedâ ile Hadîkatü's-Sü'edâ'nın karşılaştırılması için bk. (Abid Nazar Mahdum, 2001).

zamanda Âşık Çelebi, *Ravzatü's-Şühedâ*'yı tercüme etme neticesinde ortaya çıkacak olan eserin değerinin bilinip bilinmeyeceği hususunda da kaygı duymaktadır (Özçelik, 2022: 39-40).

Ravzatü's-Şühedâ tercümesi, oldukça sanatlı ve ağır bir dille yazılmıştır. Kenan Özçelik'in ifadelerine göre; Âşık Çelebi, nesir/inşâ özellikleri bakımından başarılı bir örnek vererek padişahın da dikkatini çekmek gayesiyle böyle bir eser ortaya koymayı amaçlamıştır (2022, 40).

Âşık Çelebi, eseri H. 953 / M. 1546-47 yılında tercüme etmiş fakat daha sonra tekrar ele alarak düzenlemiştir (Özçelik, 2022: 36). Emir Sultan Vakıfları Mütevellisi iken yirmi yedi yaşında bu görevinden bir soruşturma neticesinde azl edilip uzaklaştırılan ve yeni görevine atanmayı bekleyen Âşık Çelebi, bu süre zarfında *Ravzatü's-Şühedâ*'nın tercümesini de tamamlamıştır (Yılmaz, 2016: 536).

Ravzatü's-Şühedâ'ya şekil yönünden bağlı kalan Âşık Çelebi, kaynak metinde olduğu gibi eserini bir mukaddime ve on bap olarak tertip etmiştir. Fakat hatime bölümüne yer vermemiştir. Tercüme etmeye başlamadan önce uzun bir girizgâh ile kitabın içeriğine değinmiş, onun öncesinde de kendi ruh hâlini, Hüseyin Vâ'iz-i Kâşîfî ve *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eseri ile ilgili düşüncelerini dile getirmiştir. Bunun dışında Âşık Çelebi'nin tercümesi kaynak metinle şekil özellikleri bakımından uyushmaktadır. İçerik olarak kaynak metinde birinci bapta Hz. Musa peygamberin anlatıldığı kısımda Hüseyin Vâ'iz-i Kâşîfî, Hz. Musa'nın Firavun'dan ve kendi halkından çektiği sıkıntıları ve Hz. Hüseyin'in benzer durumunu ilgi kurarak birer cümle ile anlatmaktadır. Fakat Âşık Çelebi, bu kısımda Hz. Musa peygambere diğer peygamberleri anlattığı gibi geniş yer vermemiş, Kerbela vakası ve Hz. Hüseyin ile de ilgi kurmamıştır (Özçelik, 2022: 41-42).

Âşık Çelebi, kaynak metinde olduğu gibi tercümesinde de nesirler arasına manzum parçaları yerleştirmiştir ve bu manzum parçalar çoğunlukla kaynak metinde benzer yerlerde bulunmaktadır (Özçelik, 2022: 42). Eserde, tercüme edilirken genişletme, kelime değiştirme, özetleme, ayıklama, ekleme, yerelleştirme gibi metodik uygulamalar kullanılmıştır (Özçelik, 2022: 460).

Eserin tenkitli metni, Kenan Özçelik tarafından doktora tez çalışması olarak hazırlanmış (2015) ve daha sonra da kitap olarak yayınlanmıştır (2022).

1.2.4. Câmi-i Rûmî, Saâdet-nâme

Hacim bakımından diğer *Ravzatü's-Şühedâ* tercümelerinden daha fazla olan *Saâdet-nâme*'nin tercüme tarihi, tam olarak bilinmemektedir. Eserin mukaddime kısmında verilen bilgilere göre; Câmi-i Rûmî, veba salgınından sonra *Ravzatü's-Şühedâ*'yı tercüme etmeye karar vermiş fakat kendisinin Kâbe'nin tamiratı ile görevlendirilmesi dolayısı ile tercüme etme işini daha sonraya bırakmıştır. Kâbe tamiratının üç yıl sürmesi dolayısıyla ki bu da H. 960 / M. 1552-53 ve H. 962 / M. 1555 yılları arasını kapsamaktadır. Câmi-i Rûmî, *Saâdet-nâme* adlı tercümesini Kanuni Sultan Süleyman (d. H. 900 / M. 1494-95- ö. 974 / 1566-67)'a sunmuştur. Kanuni Sultan Süleyman'ın H. 926 / M. 1520 ve H. 974 / M. 1566 yılları arasında padişahlık yapması dolayısı ile bu bilgilerden hareketle Câmi-i Rûmî'nin eserini M. 1555-56 yılları arasında tamamlamış olabileceği söylenebilir (Bayram, 2021: 103-104).

Câmi-i Rûmî, *Saâdet-nâme*'nin mukaddime kısmında zuhur eden veba salgınından ve bu salgın sebebiyle kaybettiği dört oğlundan bahseder ve onların vefatları nedeniyle yaşadığı üzüntü ve sıkıntıları dile getirir. Daha sonra kendisi de ağır bir hastalığa yakalanan Câmi-i Rûmî, hastalığı biraz hafifleyince okumak için rastgele bir kitap seçer ve bu kitabın Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'nin *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eseri olduğundan bahseder. Eserin hem edebî değerinin olması yönüyle hem de kendi yaşadığı sıkıntılar ile *Ravzatü's-Şühedâ*'da bahsedilen peygamberlerin, ehl-i beytin yaşadığı sıkıntılar ve başlarına gelen musibetler ile ilgi kuran Câmi-i Rûmî, başkalarına da teselli olması için *Ravzatü's-Şühedâ*'yı Farsçadan Türkçeye çevirme işine karar verir (Okuyucu, 2011: 311-314).

Bir mukaddime ve on baptan oluşan *Saâdet-nâme*, mensur ve araya konu ile ilgili serpiştirilmiş manzum parçalardan oluşmaktadır. *Saâdet-nâme*'de toplam 1275 manzume mevcuttur. Bunların 2078'i beyit ve 4232'si mısra şeklindedir. Aynı zamanda bu

manzumelerin 75'i Türkçe, 501'i Farsça ve 23'ü Arapça olarak yazılmıştır (Bayram, 2021:129).

Câmi-i Rûmî, herhangi bir kıssayı anlatırken konuyu mutlaka Hz. Hüseyin'in şehâdeti ve Kerbela vakası ile ilişkilendirerek anlatır. Esere çeşitli ayet ve hadislerden ilaveler yapılmıştır. Aynı zamanda eserde genişletme, ayıklama, düzenleme, toplama, ekleme gibi metodolojik uygulamalara yer verilmiştir. Saâdet-nâme, sanatlı yapısı, secileri ve paralel yapıları ile kaynak metinden ayrılmaktadır (Bayram, 2021: 350).

Eser üzerine üç yüksek lisans tezi ve bir de doktora tez çalışması yapılmıştır. Orhan Aydoğdu, Saâdet-nâme'nin 1b-50a (2014), Mahmut Öztürk, 50b-100a (2014) ve Kübra Yıldız Aydıldız ise 150b-200b (2013) varaklarını yüksek lisans tez çalışması olarak hazırlamıştır. Ayrıca Ersin Bayram tarafından doktora tez çalışması olarak eserin tenkitli neşri yapılmıştır (2021).

1.3. Hadîkatü's-Sü'edâ Tesirinde Yazılmış Makteller

Hadîkatü's-Sü'edâ, Türk edebiyatında maktel türünde tesiri büyük olan ve geniş yankı uyandırmış eserlerdendir. Türkiye'de ve yurt dışındaki birçok yazma eser kütüphanesinde yazma nüshası bulunan *Hadîkatü's-Sü'edâ*, Farsçaya tercüme edilmiş ve eserin etkisi ile onu örnek alarak çeşitli eserler telif edilmiştir. Bu eserlerden bir tanesi de Livâ'î'nin *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* adlı eseridir. Livâ'î, hem Hüseyin Vâ'iz'in *Ravzatü's-Şühedâ*'sını temel almış hem de Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâsı*'nın tesiriyle eserine çeşitli ilaveler yaparak kendi üslubu ile manzum olarak eserini meydana getirmiştir. Aşağıda Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ*'sını eserinin bütününde esas alarak yazılmış Eğirdirli Şerifi Mehmed Efendi'nin *Şevâhidü's-Şühedâ fî Mekâyidi'l-A'dâ*'sı, Dârendeli Bekâyî'nin *Kitâb-ı Kerbela*'sı ve Muhammed b. Hacı Hasan'ın *Tuhfetü's-Şühedâ* adlı eserleri ile ilgili genel olarak bilgi verilecektir.

1.3.1. Eğirdirli Şerîfî Mehmed Efendi, Şevâhidü's-Şühedâ fî Mekâyidi'l-A'dâ

XVI. yüzyıl şairlerinden Eğirdirli Şerîfî Mehmed Efendi'nin maktel türündeki eseri *Şevâhidü's-Şühedâ*'dan ilk olarak Bursalı Mehmed Tâhir bahsetmiştir. *Osmanlı Müellifleri*'nde şu bilgilere yer verilmiştir: “Bir de târîh-i telifi 986 olan *Şevâhidü's-Şühedâ* ismindeki Türkçe eserin müellifi de Şerîfî mahlaslı bir zât ise de Şerîfî-i Âmidî olmasına târîh müsâid olmadığı gibi Seyyid Ahmed Şerîfî el-Ma'rûf bi-kâdî Şerîf ibn es-Seyyid Muhammed⁴ künyesi de başka bir zât olduğunu bildirmektedir.” (Bursalı Mehmed Tâhir, 1333: II/257). Burada Mehmed Tâhir, bahsi geçen zâtın Firdevsî'nin *Şeh-nâme*'sini tercüme eden Şerîfî-i Âmidî ile ilgisinin olamayacağını dile getirmiştir. Aynı zamanda burada “Eser-i mezkûr iki kısım üzere müretteb olup kısım-ı evvel, mesâ'ib-i enbiyâ kısım-ı sâni belâyâ-yı ehl-i beytdür ki (Fuzûlî)'nin (Hadîkatü's-Sü'edâ)'sı vâdisindedür. Nihayetde Sultân Murâd-ı Sâlis musâhibi (Şemsi Paşa)'yı zikr idiyor.” ifadelerinde eser hakkında da bazı bilgiler verilmiştir (Bursalı Mehmed Tâhir, 1333: II/257).

Şevâhidü's-Şühedâ'yı ilk defa tanıtan Sadık Yazar'dır (2009). Eserin tek nüshası Sadberk Hanım Müzesi'nde Hüseyin Kocabaş Yazmaları 197 numara ile kayıtlıdır.

Telif tarihi belli olmayan *Şevâhidü's-Şühedâ*, Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ*'sının tesiri ile kaleme alınmış ve iki bölümden müteşekkildir. Eserin birinci bölümünde peygamberlerin çektiği sıkıntılar ile başlarına gelen belalar, ikinci bölümde ise ehl-i beytin yaşadığı sıkıntılar ve başlarına gelen çeşitli musibetler anlatılmaktadır. Eser, hamdele ve salve bölümleri ile başlar, daha sonra eserin yazılışı, esere verilen isim ve eserin bölümleri hakkında kısaca bilgi verilir (Yazar, 2009: 1105-1106). *Şevâhidü's-Şühedâ*, *Hadîkatü's-Sü'edâ* gibi mensur kısımlar arasında manzumelere yer verilmiş bir eserdir. Toplam 250 manzum parça bulunan eserde beyit sayısı 523'tür (Yazar, 2009: 1107).

⁴ Sadık Yazar, Eğirdirli Şerîfî'nin *Şevâhidü's-Şühedâ* adlı eserini tanıttığı makalesinde Bursalı Mehmed Tâhir'in Osmanlı Müellifleri'nden aldığı bilgiyi “Seyyid Ahmed Şerîfî el-Ma'rûf bi-kâdî Şerîf ibn es-Seyyid Ahmed” olarak aktarmıştır. Fakat bu isim eserde “Seyyid Ahmed Şerîfî el-Ma'rûf bi-kâdî Şerîf ibn es-Seyyid Muhammed” olarak geçmektedir (Yazar, 2009: 1102). Yine bu bilgiyi Müslim Yılmaz da doktora tez çalışmasında aynı şekilde aktarmıştır (Yılmaz, 2016: 545).

Sadık Yazar'ın belirttiğine göre; Şerîfî, mensur kısımlarda *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan intihal derecesinde yararlanmış, mensur bölümleri âdeta Fuzûlî'nin eserinden kötü bir özetle aynen aktarmıştır (2009:1108) ve eserin özgün tarafını mensur bölümler arasındaki manzum parçalar oluşturmaktadır. Fakat bu manzum parçalarda bile *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan, tümünde olmasa bile, aynı paralellikte yararlanıldığı ve eserin taklitten öte gidemediği zikredilmiştir (2009: 1114).

1.3.2. Dârendeli Bekâyî, Kitâb-ı Kerbela

Kitâb-ı Kerbela, XVIII. yüzyıl şairlerinden Bekâyî'nin Fuzûlî'nin mensur olan *Hadîkatü's-Sü'edâ* adlı eserini nazma aktardığı eseridir. Eserin “*Sebeb-i Telif-i Kitâb-ı Kerbela*” başlıklı kısmında dost meclisinde bulunanlar Bekâyî'den mensur olan *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı manzum olarak yazmasını isterler ve bu ısrarlar neticesinde de Bekâyî, eseri nazma aktarmaya niyet etmiştir (Türkoğlu, 2012: 64-65).

Eren'in Kültür Bakanlığı tarafından e-kitap olarak yayımlanan eserinde; *Kitâb-ı Kerbela*'nın nüshadan nüshaya farklılık gösterse de 3609 beyitten müteşekkil olduğu ifade edilmektedir (Eren, 2017: 11). Eren'in tespitine göre; *Kitâb-ı Kerbela*'nın nüshalarından B nüshasında geçen ve “*Beḳâyîniñ Nazm Tārîḫi*” başlığıyla verilen “*âb-ı aḥbâb iç şehîd-i Kerbelânîñ ‘aşkına*” mısraında verilen H. 1198 / M. 1783-84 tarihi, *Kitâb-ı Kerbela*'nın yazılmış olabileceği tarihtir (Eren, 2017: 11).

Bekâyî, eserinde *Hadîkatü's-Sü'edâ*'nın muhtevasına büyük oranda uymuştur fakat eserini bölümlere ayırmamıştır. *Hadîkatü's-Sü'edâ*'nın Hz. Ali'nin vefatının anlatıldığı beşinci bapını özetleyen Bekâyî, eserini altıncı bâptan itibaren telif etmeye başlamıştır (Eren, 2017:19-20). Eren'in ifadesi göre; Bekâyî, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'daki mensur kısımları neredeyse kelime kelime nakletmiş, manzum parçaları da atlamadan aktarmıştır (2017: 36). Eser, sade bir dil ve akıcı bir üslupla yazılmıştır.

Kitâb-ı Kerbela üzerine Serkan Türkoğlu (2012) tarafından bir doktora tez çalışması ve Hulusi Eren (2014) tarafından da bir yüksek lisans tez çalışması hazırlanmıştır. Hulusi Eren'in hazırladığı tez çalışması daha sonra Kültür Bakanlığı tarafından e-kitap olarak yayımlanmıştır (2017).

1.3.3. Muhammed b. Hacı Hasan, Tuhfetü's-Şühedâ

Muhammed b. Hacı Hasan tarafından telif edilen *Tuhfetü's-Şühedâ*, Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ* adlı eserinin konuşma diline çevrildiği mensur bir maktel-i Hüseyin metnidir. Eser, 25 Cemaziyelahir 1107/ 31 Ocak 1696 yılında kaleme alınmıştır (Özdemir, 2022: 13).

Burçin Özdemir'in ifadesine göre; Muhammed b. Hacı Hasan, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı her okuyanın ve dinleyenin anlaması amacıyla Türkçe olarak yazmaya karar vermiş ve eserine başka kaynaklardan da ilaveler yaparak Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâsı*'nı tercüme etmiştir. Eserin sebep-i telif kısmında “*Türkî lisanıyla*”, “*Türkîçe tahrir ve takrire getirdim*” ifadelerinde defaatle Türkçe dilinin vurgusu yapılmaktadır. Bu ifadeler ile müellifin amacının *Hadîkatü's-Sü'edâ*'nın dili aktarmasını yapma, eseri sadeleştirerek konuşma dilinde tekrar yazmak olduğu vurgulanmaktadır (2022: 13). Bayram'ın eser ile ilgili görüşü ise; “*Dili tercüme faaliyetinden ziyade secili nesirden sade nesre aktarım-bugün için belki sadeleştirme gibi düşünmek icap edebilir.*” şeklindedir (2021: 42).

Eser, on dokuz baptan oluşmaktadır ve mensurdur. Eser, muhteva bakımından *Hadîkatü's-Sü'edâ* ile aynıdır fakat farklı kaynaklardan da yararlanılarak esere ilaveler yapılmıştır. Muhammed b. Hacı Hasan, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'nın birinci babını eserine almamış ve esere Hz. Muhammed'in doğumu ile başlamıştır. Aynı zamanda *Hadîkatü's-Sü'edâ*'daki bazı baplar *Tuhfetü's-Şühedâ*'da birkaç bap başlığı altında yazılmıştır. *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan farklı olarak esere 16., 17., 18. ve 19.baplar ilave edilmiştir. Manzum kısımlar ise birkaç istisna dışında esere alınmamıştır (Yılmaz, 2016: 557). Eserin on dokuzuncu bapında eser yazılırken yararlanılan 28 adet eserin ve 39 tane ravinin isimleri verilmiştir (Özdemir, 2022: 22-23).

İKİNCİ BÖLÜM

LİVÂ'Î'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

Çalışmanın bu bölümünde; kaynaklarda tespit edilen Livâ'î mahlaslı şairlere değinilecek ve daha sonra *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın müellifi Muhsinoğlu Livâ'î'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve şu ana kadar tespit edilen tek eseri *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* ile ilgili bilgiler verilerek eserinden hareketle tespitlerde bulunulacaktır.

2.1. Livâ'î Mahlaslı Şairler ve Muhsinoğlu Livâ'î

Mahlas, şairin şiirlerinin ve eserlerinin tespitinde, özgünlüğünün belirlenmesinde oldukça önemlidir. Fakat Klasik Türk Edebiyatında aynı mahlasın birden çok şair tarafından seçilmiş olduğu görülmektedir. Bu nedenle mahlaslar, şairin bilinip tanındığı ismi olması sebebi ile şiirlerinin başka şairlerin şiirleri ile ya da başka birisiyle karıştırılmasına sebep olmuştur (Yıldırım, 2006: 63). Çeşitli edebî ve tarihî kaynaklarda aynı mahlaslı şairlerin şiirleri ya da eserleri karıştırılmıştır. Bu da o şairin tespitinde birtakım bilgi yanlışlıklarına yol açmaktadır. Bu bilgi yanlışlığı, Livâ'î mahlaslı şairlerde de görülmektedir.

Tezkire kaynakları, mecmualar, çeşitli edebî ve tarihî kaynaklar incelendiğinde, doktora tez çalışma konusunu oluşturan Livâ'î dâhil olmak üzere, Livâ'î mahlasını kullanan dört şair tespit edilebilmiştir. Bunlar; Kanuni Sultan Süleyman zamanında yaşamış XVI. yüzyıl şairi Livâ'î, Sultan I. Ahmed döneminde yaşamış XVII. yüzyıl şairi Livâ'î, Hisalî'nin Metâliü'n-Nezâ'ir (Kalyon, 2011) mecmuasında yer alan “*Livâyî-i Üskübî*” olarak zikredilen Livâ'î ve son olarak üzerinde çalışılan XVIII. yüzyıl şairi Muhsinoğlu Livâ'î'dir.

2.1.1. Livâ'î (d. ?/?-ö. H. 974'ten sonra/M. 1566/67'den sonra)

Meşâirü's-Şu'arâ ve *Künhü'l-Ahbâr* tezkirelerinde Livâ'î'nin adı, Hızır olarak verilmiştir (İsen, 1994: 269; Kılıç, 2010: 742). Livâ'î, *Tuhfe-i Nâilî*'de de “Hızır Çelebi” olarak geçmektedir (Tuman, 2001: 894). Fakat Mısır Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu'nda Livâ'î'ye ait “*Mecmû'a-i Eş'âr*” adlı bir şiir mecmuasında eserin Muhammed/Mehmed b. Muhammed/Mehmed b. Alî tarafından H. Muharrem 965/ M. Ekim-Kasım 1557 yılında tertip edildiği bilgilerine yer verilmiştir (1992: IV/31).⁵ Livâ'î, İstanbullu ve kuloğullarındandır (Kılıç, 2010: 742). Burada “kuloğlu”⁶ ibaresinden babasının da bir yeniçeri olduğu anlaşılmaktadır. Livâ'î'nin, yeniçeri iken bazı şeyhlerin hizmetinde bulunduğu, aklî melekesini yitirdiğinden zaman zaman akıl hastahanesinde tedavi gördüğü, geçimini ulûfesi olan akçadan tekâüt⁷ maaşıyla ve kitâbet ile sağladığı zikredilmektedir. Livâ'î'nin şiir ve inşâda oldukça iyi olduğunu, nesih tarzında güzel yazısı bulunduğunu ve yüz kadar “müellefâtı” olduğuna değinen Âşık Çelebi, şu şiir örneğini vermektedir:

Şöyle şakla sırr-ı 'ışkı tende cânun tuymasun

Belki adın anma ağzuında zebânun tuymasun

La'lüni emsem olurdu derdüme emsem didüm

Didi em mâ kimse bu râz-ı nihânun tuymasun (Kılıç, 2010: 742-743).

Şairin ölüm tarihi bilinmemektedir fakat eserlerinden yola çıkarak Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) dönemi şairlerinden olduğu söylenebilir. Aynı zamanda Âşık

⁵ Livâ'î'nin “*Mecmû'a-i Eş'âr*” adlı şiir mecmuası üzerine bir makalesi bulunan Semra Tunç ve Ahmet Sevgi ; “... adının Hızır olduğuna dair mecmuada bir işarete rastlamadık. Aksine, ferâğ kaydında, adının Muhammed/Mehmed olduğu ve “Livâ'î” diye tanındığı açıkça belirtilmektedir.” ifadelerine yer vermektedir. Ayrıntılı bilgi için bk. (Tunç ve Sevgi, 2015: 314).

⁶ “Yeniçerilerden herhangi birinin ocaklarda babaları gibi askerlik eden oğulları hakkında kullanılır bir tâbirdir.” (Pakalın, 1972: II/320).

⁷ “Memuriyetten çekilip çerağ olmak, işten ayrılıp oturmak yerinde kullanılır bir tâbirdir. Memuriyyet ve hizmetten çekilip çerağ olan mânasına gelen mütekait yerine şimdi emekli kullanılmaktadır.” (Pakalın, 1972: III/442).

Çelebi'nin ifadelerinden de tezkiresinin yazıldığı tarihte (H. 974 / M. 1566/67) hayatta olduğu anlaşılmaktadır (Köksal, 2006: 169).⁸

Livâ'î'nin bugüne kadar tespit edilen eserleri şunlardır:

1. Dîvân: Dîvânı; kaside, gazel, terakib-bent, muaşşer, müsebbâ, muhammes, murabba ve kıtalardan oluşmaktadır. Dîvân üzerine Köksal Seyhan tarafından bir doktora tez çalışması hazırlanmıştır (Seyhan, 2002).

2. Nazm-ı Tefsîr: Yâsin, Tebâreke (Mülk Suresi) ve Amme (Nebe Suresi)'nin manzum tefsiridir. Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır ve H. 950 / M. 1543 yılında tamamlanarak Kanunî Sultan Süleyman'a sunulmuştur. Bu eser, Ahmet Sevgi tarafından üç makale şeklinde yayımlanmıştır (Sevgi, 2013, 2014, 2015). 450 beyit eksik olan Yâsin Suresi tefsiri daha sonra Fatih Ramazan Süer tarafından tekrar hazırlanarak yayımlanmıştır (Süer, 2019).

3. Mecmû'a-i Eş'âr: Mısır Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 182 numara ile kayıtlı olan eser, 83 varaklık bazı sayfalarının eksik olduğu bir şiir mecmuasıdır. Eser, Livâ'î mahlaslı Muhammed/Mehmed b. Muhammed/Mehmed b. Alî tarafından H. Muharrem 965/M. Ekim-Kasım 1557 yılında tertip edilmiştir. MESTAP kapsamında eser üzerine bir makale yayımlanmıştır (Tunç ve Sevgi, 2015).

2.1.2. Livâyî (I. Sultan Ahmed H. 1012 / M. 1603-H. 1026 / M. 1617 devri şairi)

I. Sultan Ahmed devri şairlerindendir. Aziz Mahmud Hüdâî'ye mensuptur (Bursalı Mehmed Tâhir, 2000: 405; Tuman, 2001: 894). Mutassavvîf bir şairdir. "*Bahrü'l-İrfân*" isimli ahlakî ve tasavvufî mesnevisi bulunmaktadır.⁹ Eser, Attâr'ın *Pend-nâmesi*'nin

⁸ Livâyî hakkında bilgi veren diğer kaynaklar için bk. (İpekten vd., 1988: 267; Köksal, 2013).

⁹ Bursalı Mehmed Tâhir ve Mehmed Nâil Tuman, Livâyî'nin bir Dîvânı da olduğu bilgisini vermişlerdir. Fakat günümüzde XVI. yüzyıl şairi Livâyî'nin Dîvân'ı tespit edilebilmiştir. I. Ahmed devrinde yaşamış olan Livâ'î'ye ait bir dîvânı tespit edilememiştir ve burada verilen eser bilgileri karıştırılmıştır. Eserlerde verilen şiir örneği ise; XVI. yüzyıl şairi Livâ'î'nin Dîvân'ında 1b'de yer almaktadır (Bursalı Mehmed Tâhir, 2000:

Farsçadan Türkçeye bir tercümesidir. H. 1023 / M. 1614/1615 yılında tamamlanmıştır. Üç bap ve on sekiz meclisten oluşmaktadır. Eser üzerine Funda Gökçe tarafından bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Gökçe, 2003).¹⁰

Bahrü'l-İrfân mesnevisinden:

Resûlullâh buyurdu yine iy yâr
Ki gâzîler için yüz derece var

İki derece arası bilür Hâk
Beşer yüz yıllık ola yolu el-hâk

Dahı böyle buyurdu Hâk resûli
Şehîdler hâkına diñle uşûli

Altı haşlet anlara muşarrer
Birisi yarlığanur anlar ekşer

İkinci göreler uçmağda yirin
'Azâb-ı kabrden üçüncisi emîn (Gökçe, 2003: 39)

2.1.3. Livâ'î-i Üskübî

Kaynaklarda şair hakkında herhangi bir açıklayıcı bilgi bulunmamaktadır. Mahlasının Livâ'î ve “*Livâ'î-i Üskübî*” ifadesinden de onun Üsküplü olduğu anlaşılmaktadır. Livâ'î, Peşteli Hisalî'nin (ö. 1062 / M. 1652) XIII. yüzyıldan XVII. yüzyılın ilk yarısına kadar Anadolu ve Orta Asya sahasından pek çok şairin nazirelerine ait matla beyitlerini bir araya getirdiği eseri *Metâli'ü'n-Nezâ'ir*'de “*Livâ'î-i Üskübî*” olarak yer almaktadır. Burada bir matla beyti bulunan Livâ'î'nin eserin yazım tarihi

2/405; Tuman, 2001: 2/894). Dîvânı'nda yer alan kaside örneği için bk. *Livâyî Divâm*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Kitaplığı Nu: 3964, 1b.

¹⁰ Diğer kaynaklar için bk. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*, 1986: 6/96; Cunbur, 2006: 6/169.

düşünüldüğünde XVII. yüzyılda hayatta olduğu ya da öncesinde yaşamış olduğu düşünülebilir (Efe, 2021).

Mecmuada şu matla beyti örneği verilmiştir:

Büy-ı zülfüñ baña itdirmedi sünbül hevesin

Var iken gonçe dehānuñ n'idelüm gül hevesin (Kalyon, 2011: 649).

2.1.4. Muhsinoğlu Livâ'î

Çalışma konusunu oluşturan *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın müellifi Livâ'î hakkında tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Fakat eserinden hareketle kendisi hakkında bazı bilgiler edinilmektedir. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da geçen toplam on farklı beyitte Livâ'î kendisini “*Muhsinoğlu*” olarak zikretmektedir. Eserde dört beyitte “*Livâ'î Muhsinoğlu*”, altı beyitte ise sadece “*Muhsinoğlu*” ifadesine yer verilmektedir.¹¹ Buradan hareketle babasının isminin Muhsin olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

Bilürsen **Muhsinoğlu** söyle hâli

Muhammed medhidür evlād-ı ‘ālī (105b/99)

İlāhī **Muhsinoğlu**’dur bilürsen sīnesi eşraḥ

Muḥabbet kenizdür ḳalbi Resūl’ün āline gūyā (4b/40)

Livā’î Muhsinoğlu’yçün zāḥire buldı hevliyçün

Ne buldı server-i ḥübān şefā‘at ma‘deni yek-dü (186b/23)

İstemez ḥācet **Livā’î Muhsinoğlu** şerḥ-i ḥāl

Ḥaydar’ı midḥat ziyāde eyleme ḥaḳḳında var (55a/49)

¹¹ Metinde “*Livāyî Muhsinoğlu*” ifadesi 55a/49, 94b/18, 176b/14, 186b/23 beyitlerinde ve “*Muhsinoğlu*” ifadesi de 4b/40, 41b/17, 97a/34, 105b/99, 155a/7, 318a/9 beyitlerinde geçmektedir.

Livâ'î'nin doğum ve ölüm tarihi bilinmemekle birlikte Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın “*Der-Beyân-ı Neseb-nâme-i 'İsnâ 'Aşeriyye Rağıyâ'llāhu Te'ālā 'Anhu*” başlıklı kısmında şair, eserinin şahlar şahının yani I. Abdülhamid Hân (H. 1187 / M. 1774- H. 1203 / M.1789)'ın zamanında tamamlandığını belirttikten sonra Bağdat valisi olan vezir makamlı Süleyman Paşa'yı övmektedir (Livâ'î, [yz.]: 355b). Burada söz konusu olan paşanın H. Şevvâl 1193 / M. Ekim-Kasım 1779/80- H. 1216/17 / M. 1802 yıllarında Bağdat valiliği yapmış ve H. 1219 / M. 1804/05 yılında vefat etmiş Büyük lakaplı Süleyman Paşa (Mehmed Süreyyâ, 1996: 1547) olması mümkündür. Bu bilgilerden hareketle Livâ'î'nin I. Abdülhamid Hân'ın zamanında yaşamış XVIII. yüzyıl şairlerinden olduğu söylenebilir.

Livâ'î'nin yaşadığı coğrafya hakkında bir bilgiye de ulaşamamaktadır. Fakat onun Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Sü'edâsı'nın etkisinde kalması, Bağdat valisi Süleyman Paşa'yı övmesi, eserinde Azerî Türkçesi'nin dil hususiyetlerinin görülmesi onun bu sahada yaşamış ya da bulunmuş olabileceği ihtimalini düşündürmektedir.

Livâ'î'nin nasıl bir eğitim aldığı hakkında bilgi sahibi olunamamakla birlikte onun eserini yazarken incelediği kaynaklardan hareketle ilimle meşgul olduğu, tefsir, hadis ve İslam tarihî kaynaklarına vakıf olduğu söylenebilir.

Hem Şahîfe-i Rızâ'da defter-i Razviyye'de

Keşf-i Ğumme içre mestûr Aĥmed-i Muĥtâr'dan (167b/11)

‘Uyûn-ı ĥoş-Rızâ kıavli saña şerĥ eyleyem nâzım

Ĥüseyn İbn-i ‘Alî kıavlin zâmîr-i kenz-i Furķān'ı (198a/16)

Şevâhid'den ĥaber virgil daĥı ĥayri tevârîĥi

Ola Kenz-i Ğarâyib'den Ĥabersî ĥoş-esâsından (174a/20)

Oĥudum metn-i Tevrât'ı diyer Mizmiz aña nâмін

Zebûr içre dimiş ‘Āķıb bu kıavli eyleme inkâr (64b/6)

Dağı İncîl'[i] gör Tap̄tāb müsemmā nāmını meşhūr

Dimişdür ba' zı Faraqlıṭ mu' azzez ismini tekrār (64b/7)

Eserine çeşitli edebî, tarihî ve dinî kaynaklardan pek çok ilaveler yapan Livâ'î, şiirlerine birçok ayet ve hadislerden de iktibas yapmıştır. Onun Arapça ve Farsça'ya hâkim olduğu görülmektedir:

Bilürsen *küllî nefsin zā'ıku 'l-mevt*¹²

İçerler cāmını vaktinde her ser (69b/2)

Nedārem hiç gūne tūşe-i rāh

*Be-cüz lā-taḳneṭū min raḥmeti 'llāh*¹³ (36a/107)

*Kulî 'llāhümme'dür*¹⁴ rābi' oḳu elbāba ol tābi'

Zaḥîre maḥşere lâzım ṭarîḳa bedreḳa mevfūr (47b/8)

Hüve 'l-evvel be-gū ey dil ki bâşed âhiret muḳbil

*Hüve 'l-âḥir mu'azzam küll Hudā-yı lem-yelîd*¹⁵ meşhūr¹⁶ (48a/19)

2.2. Livâ'î'nin Edebî Şahsiyeti

Livâ'î'nin edebî şahsiyetini tek bir eser üzerinden değerlendirerek onun edebî kişiliği hakkında kesin hüküm vermek elbette doğru olmayacaktır. Lâkin, şu ana kadar *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'dan başka bir eserine ulaşamayan ve Livâ'î'nin edebî kişiliği hakkında da kaynaklarda bir bilgi verilmemesi sebebiyle çalışmada tespitler, *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* üzerinden yapılmıştır.

¹² “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân, 3:185; Enbiyâ, 21:35; Ankebût, 29:57).

¹³ “Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin.” (Zümer, 39:53) âyet-i şerifinden başka yol için hiçbir azıgım yoktur.”

¹⁴ “De ki Allah'ım!” (Âl-i İmrân, 3: 26.-27)

¹⁵ “O, doğurmadı.”, (İhlâs, 112:3).

¹⁶ “Ey gönül! O, evveldir, âhirdir, büyüktür, herşeyin rabbidir, lem-yeliddir (O, doğurmamıştır.)” de ki bu sözün âhirette makbul olsun.”

Livâ'î', hem Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifî'nin maktel türündeki *Ravzatü 'ş-Şühedâ'* sını esas alarak hem de Fuzûlî'nin *Hadîkatü 's-Sü'edâ'* sının etkisinde kalarak Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr adlı bir eser meydana getirmiştir.

İşâretdür velîkin Kerbelâ'ya
Bunı şerh eyleyenler evliyâyâ

Anuñ-çün muhtaşar kılmışlar anı
Zamîr-i neşrini ehlü 'l-me'ânî

Muqaddem muhtedâlar muhtedî biz
Hüseyn el-Vâ'iz ü ğayr-i hüner diz

Tevârîh ehl[i] böyle şerh icmâl
İdinmişler tamâmı nakl-i aqvâl

Muqaddemler tamâmı dürr-i meknûn
Nesir ehli kelâmı baħr-i Ceyhûn

Anı nazm eyle neşrin hoş mücellâ
Velîkin biz bu 'avn-i Rabb-i a' lâ

İderüz ger gelürse naşr-ı Bârî
Tebârek sehl iderse maħz-ı kârı (31b/197-203)

Livâ'î'nin, Fuzûlî'nin *Hadîkatü 's-Sü'edâ'* sındaki bazı şiirlerine yakın şiirler söylediği görülmektedir. Örneğin; Hz. İbrâhim'in anlatıldığı fasıldaki şu iki şiir örneği birbirine hem anlam hem de kullanılan kelimeler bakımından çok benzerdir:

Fuzûlî:

Ġāfil olmaz derdden derde giriftār eyleyen
‘Āşık-ı ‘ārif degül derdini ızhār eyleyen
El çekün derdüm ‘ilâcından ki taḥkîk itmişem
İstese şîḥat virür bīmārına bīmār eyleyen (Güngör, 1987: 35)

Livâ’î:

Ġāfil olmaz derdin[i] derde giriftār eyleyen
‘Āşık-ı şādık degül derdinden iden ıztırâb (13a/27)

Yine eserin dokuzuncu bapında Hz. Hüseyin’in Kerbelâ’ya gidişinin anlatıldığı kısımda şiirler birbirine yakındır:

Fuzûlî:

Sehl şanmañ Kerbelâ ġavġāsın ey ehl-i ḥired
‘Arşa-i bîdād ü meydân-ı belâdur Kerbelâ
Şorsalar kim ḳansı menzildür meşâyib mecma‘ı
Ün virür ḳaşr-ı felek kim Kerbelâdur Kerbelâ (Güngör, 1987: 303)

Livâ’î:

Sehl şanma Kerbelâ da‘ vāsın pîr-i ḥired
Şafḥa-i ḳulm [u] sitem bezm-i belâ-yı Kerbelâ

Gögden indükde belâ bulmazdı menzil ḳonmaġa
Olmasaydı sâḥa-i ġavġâda cāy-ı Kerbelâ

Şorsalar kim ḳanḳı menzildür meşâyib maḥzeni
Ün virür ṭâḳ-ı felek kim Kerbelâ-yı Kerbelâ (241b/2-4)

Livâ'î, Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'yi üstat olarak görmektedir. Şairin sözünü nazımla çok fazla uzatmaması gerektiğini belirten Livâ'î, sonra ansızın Vâ'iz'in gelip kendisinden delil isteyeceğini söylemektedir:

Dırâz itme gel ey şâ'ir kelâmı nazmıla efzûn
Eger Vâ'iz gelür nâ-geh şorar senden hûcec işbât

Haber-dâr olmadın üstâd mühendis reşk ider nazma
Getür kavî-i tevârîhî şemârih-i sahilhayyât (18b/7-8)

İranlı şair Hâfız-ı Şirâzî (ö. H. 792 / M.1390[?]) 'nin divanındaki ilk gazelin ilk beyti dîvân şairleri arasında etki yaratmış ve bu tesir ile şairler de aynı dizeyi dîvânlarındaki ilk gazelin başına yerleştirmişlerdir. Hâfız'ın yaşadığı XV. yüzyıldan itibaren ve sonraki yüzyıllarda Hâfız dîvânının ilk gazelinin ilk beyit/mısraının tazmini, her neşvedeki şair tarafından kendi şiir anlayışına yakın bulunup kendi söyleyiş tarzına da uydurularak tazim edilmiştir. “*Elâ yâ eyyühe 's-sâkî edir ke'sen ve navilhâ*” mısraının gerek Fars edebiyatında gerekse Osmanlı şairleri arasında aynen ıktibas edildiği görölmektedir (Aksoyak, 2016). Livâ'î'nin de bir tanesi Farsça olmak üzere üç şiirinde Hâfız-ı Şirâzî'nin dîvânının ilk gazelinin ilk mısraını ıktibas ettiğı ettiğı görölmektedir:

Elâ yâ eyyühe 's-sâkî kücâyî
Kücâ yâbem tu-râ menhec-nümâyî (19a/1)

Elâ yâ eyyühe 's-sâkî mey-i mey-hâne-i Kevşer
Elâ ey devlet-i bâkî kerimü 'ş-şâne-i maşşer (62a/1)

Elâ yâ eyyühe 's-sâkî şarâb-ı şerbet-i bâkî
Kenâr-ı Kevşer'e serdâr elinde câm-ı 'uşşâkî (239a/1)

Livâ'î'nin nesri nazma çevirirken gerek vezin, kafiye gerekse dilin kullanımı hususunda zorlanmış olduğı görölmektedir. Livâ'î'nin şiirlerinde aynı anlama gelen ya da

aynı kökten türemiş olan Arapça, Farsça ve Türkçe müterâdîf kelimeleri bazen art arda sıraladığı görülmektedir. Bu da şiirde ahengi bozmaktadır:

Faṣīḥān-ı lisānıyla **ğavāmız nükte**ler teblīğ
İdüben ehl-i ‘irfāna ‘ibādet emrini yeksān (171a/14)

Ba‘de mevt-i Muṣṭafādan **soñradur** fevt-i Betül
Altı ay geçdi dimişler bir gün ol şāhib-kınā‘ (120b/3)

Didi yā Rab beyān eyle bu ma‘şūma olan nāmı
Güzide eyledün **in‘ām** vücūdın **luṭfıla iltāf** (129b/50)

Ne dürlü ilerü gitmek dilerdi gitmedi raḥşı
Muḳadder olmadı tağyīr **ḳader taḳdīr-i Mevlāyī** (255b/56)

Livā’î’nin şiirlerinde zaf’-ı te’liflerin fazla olduğu görülmektedir. Özellikle kasidelerindeki bazı beyitlerde söz dizimindeki karmaşıklık anlamı bozacak ve anlaşılamayacak kadar ifade yanlışlıklarına sebep olmuştur. Örneğin; şair, aşağıda bahsi geçen beyitte “Hz. Muhammed, zümre-i cin ü melâike emr ider.” demesi gerekirken sanki “Melekler, cin zümresine emr ediyor.” anlamında bir ifade karışıklığı meydana gelmiştir. Fakat burada Hz. Muhammed, melek ve cin zümresine emretmektedir:

İder emr zümre-i cinne melâ’ik
Livā’nuñ ref’ine meydāna sâlik (119b/23)

Yine “Her ikisi Hz. Ali’nin na’sını omzuna götürüp vasiyet kıldığı yerde onu defn itdiler.” manasında olması gereken ifadede “*eknân (odalar, çadırlar)*” kelimesi şair tarafından sanki vezin ve kafiye için kullanılmıştır:

Götürüp ḥazretün her dü mübārek na‘şını ketfe
Vaşiiyet kılduğı yerde anı defn itdiler **eknân** (166a/30)

Başka bir beyitte “Hz. Muhammed’in, seçkin soyunun ve yüce neslinin düşmanı olan ey günahkar kimse! Senin özrün ne özürle kabul olacak.” anlamında olması gereken ifadede sanki seçkin soyu ve yüce nesli, Hz. Muhammed’in düşmanı gibi bir ifade karışıklığı meydana gelmektedir:

Ne ‘özrile olur maqbûl senûn ‘özrûn eyâ fâsık
Muhammed düşmeni âl-i güzîde nesl-i a‘lâyî (338b/88)

Yine aşağıdaki beyitte “Hz. Muhammed’in soyunun ve halkın aslanı Hayder’in düşmanı olan İbn-i Ziyad gör n’eyledi.” anlamında olması gereken ifadede sanki Hz. Ali, Hz. Muhammed’in soyunun düşmanı gibi bir ifade karışıklığı ortaya çıkmaktadır:

Gel kelâm-ı sâbıkâ gör n’eyledi İbn-i Ziyâd
Düşmen-i âl-i Muhammed Haydar-ı zırgâm-ı ‘âm (326b/37)

2.2.1. Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri

Klasik Türk Edebiyatında hem tezkire yazarları hem de şairler şiir hususunda ortak bir mazmun etrafında görüş beyan ederler. Düşüncenin bir deniz olması ve ilhamın da bir nisan yağmuru gibi istirdiyenin üzerine düşüp mana incilerini orada oluşturması ile buradaki inciler, şair olan gavvâs (dalgıçlar) vasıtası ile suyun yüzeyine çıkarılmaktadır (Erkal, 2009: 69). Livâ’î de sözü, gevher olarak görmektedir ve sözden yani şiirden de anlayan ve onu ortaya çıkaracak olan da sadece gavvâstır:

Harîdâr olmayan bilmez nedür gevher yaḥûd mercân
Tama‘-kâr olmayan gavvâş ne bilsün dürr-i ‘ummânı (198b/44)

Gel ey gavvâş-ı deryâ-yı ḥaḳâyık
Nişâr it gevher-i nazm-ı deḳâyık (124b/1)

Livâ'î, sözü yani şiiri iri taneli inciye benzetmektedir:

Besdür imdi hatm lâzım kışşamız ğayri gerek

Silk-i nazma rişte lâzım **lû'lû'-i şeh-vârdan** (171a/119)

Göñül cûş eyledi nazma getürdi **lû'lû'-i menşûr**

Tamâm olduğda *bismi'llâh* rumûzı fazlıla meşhûr (47b/1)

Livâ'î için nazm, sanatını gösterdiği yerdir:

Besdür imdi kılma tatvîl defterûñ dîbâcesin

Hâl-i Âdem'den haber vir nazmıla şan'at-nümâ (6b/22)

“*Rişte-i nazma getirmek*” ifadesini şiirlerinde birçok kez kullanan Livâ'î, şiir yazdıkça lisanı inci saçmakta ve kalbi, gönlü açılmaktadır:

Der-zamân oldı lisânum luţfila gevher-feşân

Rişte-i nazma tekellüm eyledüm şadr inşirâh (38b/3)

Livâ'î, halkın seçkinlerinin nesirden anlamadığını, nazımdan daha iyi anladığını dile getirmektedir:

Gel imdi maķşada râvî kelâma nazmıla mevzûn

Neşirden añlamaz 'avâm havâşî nağme elhânı

Velîkin nazmıla güftâr sezâdur meclise envâr

Anı gûş eyleyen eţvâr neşâtı hoş bulur cânı (200a/9-10)

Livâ'î, bu dünyada kimsenin kalmayacağını, fânî olduğunu ve gitmeden önce de şiirini nazım ipine çekip yadigâr olarak eserini bırakmak istediğini söylemektedir:

Nâle kıl ey haste bûlbûl vaķt-i güldür nev-bahâr

Elde fırsat var iken fevt itme anı gül-'izâr

Fānî olmazdın vücūdun levh-i dil lafz-ı zebân
Söyle kılsın yâdigârı var iken leyl ü nehâr

Bâkî kalmaz kimse bunda leşkeri kıldı sefer
İrdiler dürlü mekâna nâr-ı nûra her ne var

Sen dahı lâzım gidersen gitmeden aķdem gerek
Rişte-i nazma çekersen medh-i evlād âl-i yâr (59b/1-4)

Her şair gibi Livâî de şiirini ve sanatını övmektedir:

Âl-i Zehrây midhâtidür nazmıla lâzım gerek
Nazmına yüz hûr kıymet var Hudâ'dan gül-î izâr (60a/8)

Hezârân midhâta tahsîn rumûz-ı nazmına kıldı
Semâ-yı seb' ada Pervîn şerâda hût-ı deryâlar (67b/2)

Mu' ammâ-sâz-ı icmâlem kelâm-ı nazm-ı tafşîlâ
Mu' arrâ-sâz-ı aķvâlem tamâmî hatm-i tekmiâlâ (196a/1)

Livâî, şaire vaktini boş geçirmemesi için seslenmekte ve ansızın ecelin gelip onun ruhunu alacağını sonra kendisinin de mat olacağını söylemektedir:

Gel ey nâzım nîzâm eyle geçürme ğaflet-i evķât
Gelür peyk-i icel bir dem alur rûhuñ olursan mât (18a/1)

Livâî, manalar ile dolu olan eseri, nazma çekme işine girişmiştir fakat manalar ile dolu olan nesrin başına kavga getirmesinden de şikayet etmektedir:

Kelâm-ı pür-me' âniden 'inâyet oldu sevdâya
Getürdi başuma ğavġa hezârân neşr-i ma' nâlar (67b/5)

Livâ’î, sözün yani şiirin çok fazla uzatılmaması gerektiğini ifade etmektedir:

Dırâz itme kelâm-ı şîr-i mevzûn
Cefâ ehlin getür dermâna vâriş (32b/6)

Gel imdi maṭlaba nâzım dırâz itme ser-encâmı
Şalâtıla selâm eyle Resûl’e evliyâsından (174a/19)

Beyân it cem‘ e evkâtın mu‘ azzam rûkn-i eşrâṭın
Digil icmâlıla anı mufaşşal olmasın maḳşûr (76a/9)

Livâ’î, mana bilmeyen, nazma alıcı olmayan, olgunluğa erişememiş kimseler tarafından eleştirildiğini ifade etmiştir. Fakat onların bu kötü sözlerini duyan Livâ’î, daha da çoşarak şiirler söylemiştir. Kendisinin bu kötü sözlere sabretmesi gerektiğini, bu dünyadan gidince kitabının yadigâr kalacağını ve geçmiş insanların da kendisine hayır duada bulunup rahmetle onu anacağını belirtmiştir:

Baṇa ta‘ n eyledi düşmen me‘ ânî bilmeyen pür-zan
Ḥarîdâr olmayan nazma kemâli olmayan bed-gû

Kelâmın ḥalka gûş itdüm cevâb-ı zecri nûş itdüm
Didükce ben de cûş itdüm neşâṭı gâhıla ğamlu

Didüm şabr eyle âzâra kelâm-ı ta‘ n-ı aġyâra
Gidersen ‘ âkıbet birgün koyarsın defteri ḥoş-gû

Seni rahmetle yâd eyler sevâlif ehli şâd eyler
Du‘ â-yı ḥayr-zâd eyler kemâl-i midḥate ma‘ fuv

Ḥudâ’dan rahmet-i Ğufrân dilerler farṭıla iḥsân
Saṇa ser-cümlesi yeksân sezâ-yı ḥayr ider ârzû

Oğurlar Fâtihâ yârân senüñ-çün zümre-i ‘irfân
Sevâbın baħş ider a‘lân tamâmî ümmete her gû (186a/7-12)

Livâ’î, ehl-i beyti yâd etmek için şiirlerini yazmıştır. Fakat kendini bilmez ve Şeytan’ın sözüne itimat eden kişiler tarafından da eleştirilmiştir:

Ehl-i beyti yâd idersen ey Livâ’î ta‘n ider
Her özin bilmez hevâ-yı kavî-i Şeytân’ı dutar (96a/50)

Yine başka bir beytinde Livâ’î, şiir ile hüner satma, senin şiirinin alıcısı yok ki nazmını değerlendirsın diye sitemde bulunmaktadır:

Besdür imdi terk kılğıl şi‘rile şatma hüner
Yok ħarîdârüñ ħabersüz nazmuña virsün bahâ (5b/13)

Livâ’î, şiirinin nağme ve edasını musiki aletleri ile özdeşleştirmiştir. Vaiz, gülü ve kötülüklerin anası olarak görülen şarabı defalarca kez aşağılayarak hakaret etmektedir. Bu yüzden Livâ’î, meclis toplanınca âşık ve mâşukun vaizi minberde lâl etmesini, sözüne deliller getirmesini istemektedir:

Żamîrüñ kûre-i zenbûr mişâli nağme-i sentûr
Getür âvâza ħoş tanbûr bula pîr-i muğan lezzât
Ĥarâmî vâ‘îzi gördüm gül ü mülde ider zecri
Dimiş ümmü ‘l-ħabâ ‘iş-nâm şarâba ta‘nıla kerrât
Bulınmış encümen ħalvet güm olmuş ‘âşık [u] ma‘şûk
Anı minberde lâl itsün getürsün kavline ħüccât (18a/3-5)

2.3. Livâ'î'nin Eserleri

Livâ'î'nin şu ana kadar yapılan araştırmalar neticesinde Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'dan başka bir eseri tespit edilememiştir.

2.3.1. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr

Livâ'î'nin Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr adlı eserinden başka tezkirelerde, çeşitli biyografik ve ansiklopedik kaynaklarda bahsedildiğine dair şu ana kadar herhangi bir bilgiye ulaşılamaması dolayısıyla eser ile ilgili tespitler, Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr üzerinden yapılmıştır.

a) Eserin Adı

Eserin isminin Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr olduğu ve şair tarafından da esere Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr isminin verildiği metin içerisinde birçok kez zikredilmektedir. Eser, “*Kitâb-ı Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr Rağıya 'llâhu Te'âlâ Anhüm ve Kerrema 'llâhu Vechehum*” başlığı ile başlamaktadır (Livâ'î, [yz.]: 1b).

Eserin içeriğinden, yazılma amacından ve eserde yararlandığı kaynaklardan bahsettiği “*Faşl Der-Beyân-ı Esâmî-i Tevârîh Ve Kitâb-ı Mezkûr*” (Livâyî, [yz.]: 4b) başlıklı kısımda şair, kitabının ismini “*Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*” koyduğunu belirtmektedir:

Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr aña ad eyledüm işhâr

Nebîler şerh-i ahvâli velîler andadur ağhâ (5a/17)

Yine bu kısımda şair, eserin ismini zikretmiş ve eseri nazım ipine getirip yazmaya başlaması gerektiğini ifade etmiştir:

Getürgil rişte-i nazma kelâma variken furşat

Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr kitâbı ibtidâ imlâ (4b/4)

Şairin eserinin tamamlandığını belirttiği son kısımda ise yine eserin ismi zikredilmektedir:

Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr nâmı

Olup faşlü 'l-ḥitâb el-ḥamdüli 'llâh (357a/6)

b) Yazılış Tarihi

Müellif nüshasının tespit edilemediği *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın şu ana kadar yapılan araştırmalar neticesinde tek nüshası bulunmuştur. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da “Der *Beyân-ı Neseb-nâme-i İsnâ ‘Aşeriyye Raḍıya ‘llâhu Te‘âlâ ‘Anhu*” (Livâ’î [yz.]: 353b) başlıklı kısımda şair, kitabının şahlar şahı olan I. Abdülhamid Hân (H. 1187 / M. 1774- H. 1203 / M. 1789)’ın zamanında tamamlandığını belirtmektedir. Ayrıca Livâ’î, burada vezir makamlı Bağdat valisi Süleyman Paşa’dan bahsederek onu övmüştür. Daha önce Livâ’î’nin hayatını anlattığımız bölümde de değindiğimiz üzere bu paşanın, H. Şevvâl 1193 / M. Ekim-Kasım 1779/80- H. 1216/17 / M. 1802 yıllarında Bağdat valiliği yapmış ve H. 1219 / M. 1804/05 yılında vefat etmiş Büyük lakaplı Süleyman Paşa olması mümkündür. Aynı zamanda burada Süleyman Paşa’nın övülerek yaptıklarının zikredilmesi nedeniyle Livâ’î’nin *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*’ı Süleyman Paşa’ya sunmuş olabileceği düşünülmektedir:

Tamām oldı ser-encāmı kitābuñ naḡş-ı erḡāmı

Şehen-şahuñ zamānında emīr-i devlet-i ‘uzmā

Serīr-i saltanat şāhı semā-yı mekremet māhı

Ḥavākīn ḥamīde ḥaşleti aḡvā

Meşāhir şevket [ü] şānı vezīr-i ḡaşr-ı sulṭānı

Sezā ‘ Abdü ‘lḡamīd Ḥān’ı getürdüm meş‘ ara inşā

Daḡı pāşā-yı sulṭānı sezā gör midḡate ḡānı

Velī vālī kerem-kānı ḡarāyib nuşreti her-cā

Hemîşe naşrıla manşûr olınmış düşmeni maḵhûr
Veliyy [ü] vâli-i Bağdâd cihâna ḥâkim ü aḳzâ

Ḥudâvend-i Te‘âla ‘llâh aña yârî olur her gâh
Vezîr mesnedi gör şâh-ı cihâna vaḳtıla vâlâ

Dilîr-i ‘arşa-i dâdı emîr-i taḥt-ı Bağdâdî
Vezîr-i ḳavm-i evtâdı Süleymân-ı celî ezḳâ

Livâ’î ḥatm ḳıl eş‘âr nebîler ḥâlini ebrâr
Velîler na‘tını aḥyâr tamâmî aşfiyâ a‘lâ (355b/67-74)

Aynı zamanda nüshada Şaban H. 1202 / M. 1787/88 tarihli ve “el-Ḥacı ‘Abdü’lḳâdir bin el-Ḥacı Feyyâz” adlı kişiye ait bir mülkiyet kaydı da bulunmaktadır (Livâ’î [yz.]: 357b). Temmet kaydının ise büyük bölümü silik durumdadır. Bu bilgiler doğrultusunda eserin H. 1193/M. 1779/80 ile H. 1202/ M. 1787-88 yılları arasında yazılmış olabileceği söylenebilir.

Livâ’î, hem Hüseyin Vâ’iz-i Kâşifî’nin Farsça yazılmış *Ravzatü’s-Şühedâ* adlı eserini esas alarak hem de Fuzûlî’nin *Hadîkatü’s-Sü’edâ* adlı eserinin etkisinde kalarak bir eser ortaya koymuştur. Şair, eserine başka tarihi kaynaklardan da birçok ilave yapmıştır. Şairin bu bilgi birikiminin oluşması için Arapça ve Farsça’ya da hâkim olması gerekmektedir. Aynı zamanda şair, şiirlerinde sürekli ahiret korkusundan bahsetmekte ve kendine ahiret için zahire aramakta ve bu eserini yazarak âl ü ashâbın da kendisine şefaati olmasını dilemektedir. Bütün bu bilgiler doğrultusunda şairin eserini olgunluk ya da yaşlılık döneminde yazmış olması muhtemeldir.

Livâ’î Muḥsinoglıyçün zaḥîre buldı hevliyçün
Ne buldı server-i ḥübân şefâ‘at ma‘deni yek-dü (186b/23)

Bir dahı vardur murādum şāmil-i luṭf-ı celi
Müz-d-i Zehrā'dan şefā' at cürmime evzārdan (322b/4)

c) Yazılış Sebebi

Livâ'î, bu dünyadan gidince eserinin yadigâr kalması ve yâranın da kendisini hatırlayarak hayır dualarıyla yâd etmesi için eserini yazdığını belirtmektedir:

Lef [ü] neşr-i müretteb ḥāş idindüm neşrini essās
Sezā-yı midḥatı kırtās kitāb itdüm bināsından

Nehār [u] her şeb-i tārīk çıkup ser-rişte-i bārīk
Neşir nazm eyledüm şārīk anuñ şerḥ-i ḥavāşından

Anuñ-çün eyledüm āşār ḳala dünyāda ol eş'ār
Gidende ben ḡarīb edyār serāy-ı ḳabre yasından

Beni yād ideler yārān kifādur ḥaḳḳına iḥsān
Du' ā-yı ḥayrıla her ān ideler bī-nevāsından (174a/15-18)

Nāle ḳıl ey ḥaste bülbul vaḳt-i güldür nev-bahār
Elde furşat var iken fevt itme anı gül-izār

Fānī olmazdın vücūduñ levḥ-i dil lafz-ı zebān
Söyle ḳalsın yādigāri var iken leyl ü nehār

Bāḳī ḳalmaz kimse bunda leşkeri ḳıldı sefer
İrdiler dürlü mekāna nār-ı nūra her ne var

Sen dahı lāzım gidersen gitmeden aḳdem gerek
Rişte-i nazma çekersen medḥ-i evlād āl-i yār (59b/1-4)

Getürdüm neşr aqvâlin nizâma

‘ Ayânî rişte-i nazma tamâma

Bi-‘ avni ’llâh hâşıl oldu maṭlûb

Murâda vâşıl oldu ḳaşd-ı merḡûb

Dilerken yâdigâr olsun cihâna

Gidenden şoñra ben ġayri mekâna (290a/6-8)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR'IN ŞEKİL, DİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde, Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın şekil, dil ve muhteva özelliklerine değinilerek tespitlerde bulunulacaktır.

3.1. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın Şekil Bakımından İncelenmesi

3.1.1. Nazım Şekli ve Türü

İçinde farklı nazım şekillerini barındıran Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, 11 bent ve 11.883 beyitten oluşmaktadır. Bunun dışında şiirlerin arasında kırmızı mürekkeple yazılmış üç farklı Arapça beyit ve bir tane de Arapça rubai yer almaktadır. Şiirlerden 44 beyit Farsça, 7 beyit ve bir dörtlük Arapça ve 7 beyit ise Arapça-Farsça karışık olarak yazılmıştır.

Eserde, toplam 163 parça şiir bulunmaktadır. Şiir devam ederken araya konu ile ilgili ara başlıkların konulması, mesnevilerde mesnevi devam ederken araya tarihî şahsiyetlerin kendi ağızlarından söyledikleri gazellerin eklenmesi ya da konu ile ilgili araya farklı nazım şekli ile yazılmış şiirlerin yerleştirilmesi, şiirlerin önce veya sonra gelen konu ile ilgili muhteva bakımından bağlantılarının bulunması sebebiyle şiir parçalarını kesin olarak ayırmak zorlaşmaktadır. Bu manzumelerin 111 tanesi kaside, 27 tanesi mesnevi, 15 tanesi gazel, 9 tanesi kıt'a tarzında kafiyelenmiştir. Ayrıca 11 bentten oluşan bir tane de müseddes bulunmaktadır. Eseri, en fazla 6.357 beyit sayısı ile kaside ve 4. 776 beyit sayısı ile mesnevi oluşturmaktadır. Tespit edilebildiği kadarıyla kasidelerin 4 tanesi münacat, 20 tanesi naat, 6 tanesi tevhid türünde, 9 tanesi ise ehl-i beyte övgüyü içeren türde şiirlerdir. Bunun dışında kalan kasidelerde olay anlatımına yer verilmiştir. Livâ'î, konu geçişlerinde araya kendi mahlasıyla yazdığı şiirlere yer vermiştir. Eserde, “*Livâ'î*” mahlasıyla yazılmış 32 şiir, “*Muhsinoğlu*” ile yazılmış 5 şiir, “*Livâ'î Muhsinoğlu*” ile yazılmış 2 şiir yer almaktadır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da kaside tarzında kafiyelenen “*Nükte Der-Beyân-ı Hurûf-ı Heycâ Şerh-i Şıfât-ı Muḥammedî Şalla 'llâhu 'Aleyhi ve Sellem*” başlıklı elif-nâme tarzında yazılmış 29 beyitten oluşan bir şiir yer almaktadır (Livâ'î [yz.]: 77b-78b):

Me mülk-i lâ-yezâlîde mekânı lâ-yezâl anuñ
Daḥı a' lâ-yı ' illiyyîn Muḥammed tahtına seyyâr

Ne nûş eyler şarâbından gürûhı Kevşer âbından
Güneşdür câmı tâbından Muḥammed sâķisi ebrâr

Ve vârid oldılar elbet olurlar dûzaḥa ḥâlid
Güneḥ-kâr zümre-i küffâr Muḥammed düşmeni evfâr

He ḥadî oldılar cümle gürûhı tâ dem-i maḥşer
Hidâyet râhına kervân oluban buldılar aḥyâr (78a/24-27)

Ayrıca metinde Livâ'î'nin “*Muḥammed-nâme*” olarak zikrettiği, Hz. Muḥammed'in isim ve sıfatlarını içeren kaside tarzında kafiyelenmiş ve esmâ-i nebî türünde yazılmış, “*Zikr-i Künyet ü Elķâb-ı Seyyidü'l-Mürselîn Ki Der-Kütüb-i Nuḥustîn Meşṭürest*” başlığını taşıyan 38 beyitten oluşan bir şiir de bulunmaktadır (Livâ'î [yz.]: 64b-65b).

Dimişdür ba' zı Ḥamyâṭâ me' ânî ba' zı Evlâyâ
Dimişdür ba' zı Uḥrâyâ Ḍaḥûk ba' zı dimiş güftâr

Dimişlerdür aña Müşfilḥ daḥı ba' zı aña Aḥmed
Daḥı Mâzmâz'ıla meşṭûr olupdur deftere Muḥtâr

Dimişdür ba' zı Rûḥu'l-Ḥaḳ Muḳîmü's-Sünne hem ba' zı
Daḥı ba' zı Muḳaddes hem aña Ḥırzu'l-emîn Esrâr

Dahı kaçm eyle yād itmüş mu‘allā nāmını evlā
Melāhim söylemiş ba‘zı nebī güftārıla ikrār (64b/8-11)

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr’da mesnevi tarzındaki şiirlerde genel olarak tahkiye etme özelliği bulunmaktadır. Kasidelerde genellikle tarihî şahsiyetler övülmüştür, ehl-i beyt ile Âl-i Abâ’ya övgü ve onun sevgisine ya da peygamber naatlarına yer verilmiştir. Şairin, tevhid veya naat türünde başladığı birçok kasidesinde de tahkiye etme hususiyetine rastlamak mümkündür. Genel itibariyle üslup ve muhteva bakımından kasidelerin mesnevi tarzındaki kısımlardan farklı bir özellikleri yoktur. Bunun yanında kaside nazım şeklinin bir ayeti veya bir hadisi konu ile bağlantı kurarak açıklamak için de tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca eserde hikâyesi anlatılan kahramanların ağzından söylenmiş 13 tane gazele de yer verilmiştir.¹⁷

Şair, eserinin tamamlandığını belirttikten sonra kullandığı nazım şekillerini zikretmektedir. Bu çerçevede metnin farklı yerlerinde müseddes, murabba, muhammes, mesnevi nazım şekillerini kullandığını dile getirmektedir. Fakat metinde muhammes ve murabba nazım şekilleri ile yazılmış herhangi bir şiirle karşılaşılmamıştır. Ayrıca metinde rubai nazım şekli ile yazılmış bir şiir tespit edilmiştir.

Revâ gördi ‘atāsından kemīne bendeye şi‘ri
Beyân-ı nazmı envā‘î rubā‘î meşnevî ma‘nā

Müseddes ger muhammes çār murabba‘ ma‘nevî-ahbār
Getürdüm rişteye Tātār şümār-ı lü’lû‘-i lālā (218a/3-4)

Kıymet-i nazm-ı muhammes her murabba‘ meşnevî
İsterem cām-ı şarābı Haydar-ı Kerrār’dan (322b/3)

¹⁷ Bu gazeller için metinde bk. 282b, 283b-284a, 284b, 286a, 288b-289a, 295a, 295b-296a, 297b, 298b-299a, 299a-299b, 301b, 304b, 308a, 308b.

Tamâm oldı bi-ḥamdi ʾllâh kitâbuñ naẓm-ı eşʿârı

Müseddes meşnevî meşhûr murabbaʿ ger muḥammesi (353b/65)

3.1.2. Vezin

Mesâʾib-nâme-i Ebrâr’da aruz vezninin altı farklı kalıbı kullanılmıştır. Bunlar arasında en çok kullanılan “*Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün*”, “*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*” ve “*Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün*” vezin kalıplarıdır. Aşağıdaki tabloda Livâʾî’nin bu kalıpları kaç kez kullandığı gösterilmiştir:

Tablo 1

Metinde kullanılan aruz vezni kalıpları

HECEZ BAHRİ			Adedi
	1	Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün	73
RECEZ BAHRİ	2	Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün	48
	3	Meʿülü Mefāʿilün Feʿülün	2
	4	Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün	1
REMEL BAHRİ	5	Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün	37
	6	Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün (Faʿlün)	2

Livâʾî’nin aruz veznini kullanmada çok başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. Eserde bir çok aruz kusuru ile karşılaşmaktadır. Eserdeki şiirlerde özellikle zihafın fazla görüldüğünü belirtmek yerinde olacaktır. Livâʾî’nin metinde geçen eser isimlerini ya da şahıs isimlerini kısalttığı ya da vezne uygun şekilde yazdığı görülmektedir.

Örneğin; şiirde Hüseyin Vâ'iz'in “*Ravzatü 'ş-Şühedâ*” adlı eseri vezne uygun olarak “*Ravzatü 'ş-Şühdâ*” şeklinde yazılmıştır:

Düzüben **Ravzatü 'ş-Şühdâ** ' getürdi dir ' Alî Şîr'e
Hezârân âferîn itdi ' Acem şâhı şeref-nâsı (209b/11)

Yine “*Uyûnü 'r-Rızâ*” olan eserin ismi vezin gereği metinde “*Uynü 'r-Rızâ*” şeklinde yazılmıştır:

Dağı ' **Uynü 'r-Rızâ** içre yazılmış rakḳ-ı menşûr
' Amır Leys'ün ser-encâmı nedür gör dürr-i güftârı (318b/18)

Zemahşerî'nin “*Rebî 'ü 'l-Ebrâr*” adlı eserinin isminin vezin gereği “*Rebî 'Ebrâr*” şeklinde vezne uygun olarak yazıldığı görülmektedir:

Rebî 'Ebrâr kitâbında yazılmış naşş-ı tibyanı
Beyân-ı Bahterî'dendür tevâriḥ içre ezkârı (319b/44)

Şair, şiirde şahıs isimlerinden “*Abdü 'lmuttalîb*” ismini vezin gereği “*Muttalîb 'Abd*” şeklinde vezne uygun olarak yazmıştır:

' Adâvet ehlidür bunlar olurlar bil Ḳureys[î]'den
Gör imdi **Muttalîb 'Abd'in** anuñla ḥaşm-ı eyyâmı (214b/58)

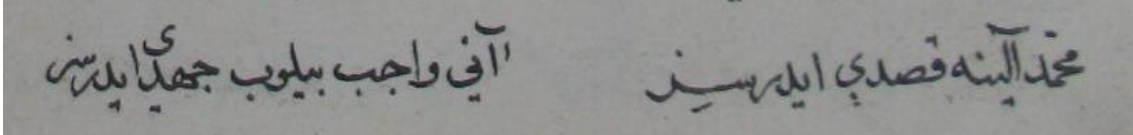
Ḥuşûmet kıldılar her dü ber-â-ber **Muttalîb 'Abd'i**
Nizâ ' -ı Ḥarb'ıla meşhûr olındı vaḳt-i nâ-kâmı (214b/60)

Livâ'î'nin vezin sebebiyle bir çok fiile “ى” harfini getirdiği görülmektedir.
Örneğin; kasdı it- (kasd it-), cehdi it- (cehd it-), meşguli ol- (meşgul ol-) gibi.

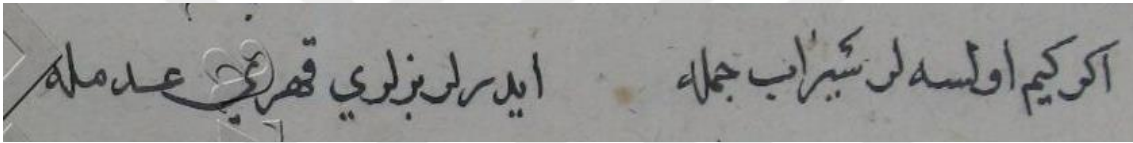
Du‘ āya **oldı meşgūli** mezāhir

Muḥammed biż‘ ası ‘ ayn-ı cevāhir (268b/408)

Muḥammed āline **kaşdı idersiz**

Anı vācib bilüp **cehdi idersiz** (274b/129)

Eğer kim olsalar sır-āb cümle

İderler bizleri **kaşrı** ‘ ademle (290b/25)

Nüzūli kıldı iclālī imām-ı Muşţafā āli

Ḥüseyn-i Müctebā vālī olan bedr-i dücālardan (252b/49)

Vezin sebebiyle kelime telaffuzunun değişmesi hususiyetine şiirlerde çok sık rastlanmaktadır. Örneğin; ibn-ibin, Mısır-Mısır, vasl-vasıl gibi.

İbin Mülcem durup meydāna geldi

Didi ben kaşıdam merdāne geldi (153a/14)

Muhibbem Aḥmed ü âle ser-â-ser ḳavm-i iclâle

Diğerler nāmuma Müslim **İbin** ‘Avsec olan enşâr (223b/68)

Gelürem söyledi nehc-i **Mışır’dan**

Ulu peygāmıla mîr-i ‘**aşırdan** (30b/174)

İzâfet-i maktû hadisesine Livâ’î’nin pek çok şiirinde rastlanmaktadır Şiirde vezin sebebiyle bazen terkip “i”leri düşmektedir (Çelebioğlu, 1999:165). Örneğin; sebeb-girye (sebeb-i girye), nebîre-Mustafâ (nebîre-i Mustafâ) gibi.

Ne vâkı‘ oldı ser-encâm Ḥasan şeh-zâdenüñ ḥâlî

Dönüben leşker-i cümle ‘**aḳâyid-bâtıla** tuğyân (172b/57)

Ḥükümet-Müşul’ı virdüm saña ben

Eğer ḳatlı idesen şeh-zâdı yekten (305a/470)

Ḥüseyn’e cengile **şerbet-şehâdet** nûş ider sâkî

Çalurlar farkına tiğ-i cefânı gerdene düşmân (173a/77)

Ḥudâ’nuñ ḥükmidür meşûr olınmış raḳḳ-ı menşûra

Pozılmaz naḳşı olan **levh-ḳazâda** ḥikmet-i Yezdân (173a/81)

Livâ’î’nin kasidelerinde veznin bozuk olduğu beyitler daha fazla görülmektedir. Örneğin; aşağıda verilen beyitlerin vezni bozuktur:

(Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün)

Yolı bizden yaña bunuñ bizdendir ol biz reh-nümün

İtmeñ anuñla çend ü çün bizden degül cezâ cezâ (2b/6)

(Fā' ilātün/Fā' ilātün/Fā' ilātün/Fā' ilün)

Sekizinci bâbını Müslim şerhini İbn 'Aķıl

Tokuzuncı hem Hüseyn'i söyle kim gördi belâ (5b/20)

(Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün)

Gör imdi hâlini encâm-ı kârı

Üç günden sonra hüküm oldu civârı (185a/195)

(Fā' ilātün/Fā' ilātün/Fā' ilātün/Fā' ilün)

Leşker-i İslâm içinde yetmiş merkeb mu'teber

Altı cevşen-püş [u] zırh sekkiz kılıç vardı şümâr (52b/4)

3.1.3. Kafiye ve Redif

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da sekizinci bapa kadar olan mesneviler haricindeki şiirler, elif-bâ yani hecâ harfleriyle tertip edilmiştir. Eserin sekizinci bapından sonraki şiirler ise hecâ harflerini gözetmeden karışık olarak yazılmıştır.

Gel imdi Kerbelâ şerhin getür dîbâceye eşher

Elifden irdi tâ yâya hürûfât aşl-ı erkânı (201b/55)

Bu şiirlerden 17'si "elif", 1'i "bâ", 2'si "tâ", 1'i "sâ", 1'i "cîm", 2'si "hâ", 2'si "hâ", 2'si "dâl", 1'i "zâl" ile 27'si "râ", 2'si "zâ", 1'i "sîn", 5'i "şîn", 1'i "şad", 1'i "dâd", 1'i "tâ" ile 1'i "zâ", 1'i "ayn", 1'i "ğayn", 1'i "fâ", 4'ü "kâf", 3'ü "kâf", 4'ü "lâm" ile 6'sı "mîm", 13'ü "nün", 2'si "vâv", 10'u "hâ", 1'i "lâm-elif" ve 22'si "yâ" harfi ile oluşturulmuştur.

Livâ'î, bazen başka redife geçeceğini ya da hangi redif harfi ile yazacağını önceden bildirmektedir:

Gel imdi veznile mevzûn getür ser-rişte-i nazma

Redîf-i dîgeri tekrâr sezâ gör naķl-i hoş-aķbâr (221b/1)

Gel imdi nazm kıl mevzûn redîfe ğayr-i ızmarı
Beyân-ı harf-i nûnla ola nakli tamâmından (248b/1)

Gel imdi ğayr-i aqvâle sezâ gör rişte-i nazmı
Redîf-i diğer harfî düzegör vezne tuğrâyı (339b/130)

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da kafiyele kelimeler daha çok Arapça ve Farsça kelimelerden oluşmaktadır:

Yâ 'Alî gel söyledi olma ırak benden baña
Dut baña gûş ibn-i 'ammum ebb-i reyhâneyn vedâ' (123b/100)

Gelüben Hâzret-i Cibrîl cevâhir bahş idüp ta' dîl
Düşürdiler anı tekmi l ber-â-ber oldu taşşîlâ (197a/35)

Hîç eger bilmezse elbet anda anlardan eşer
Bir nişâne ola zâhir iftihârından kumâş (111a/24)

İklîmâ hem-zâdumı ben isterem ecmeldür ol
Hâbil'ün hem-zâdı kendü hâline olsun revâ (8b/87)

Bunun yanında Türkçe kafiyele kelimelerin daha az kullanıldığı görülmektedir:

Didi Cibrîl'e Ahmed ey karındaş
Elinde ihtiyâram cümle sırdaş (86b/213)

İrişdi nezd-i 'Abbâs'a hemîn ol
Ne gördi fevt olup hâk içre hoş yol (303b/420)

Resûlu 'llâh'a beñzerdi yañağı
Siyâhî perçemi la' lî dudağı (304a/443)

Zekeriyyâ ve Yahyâ peygamberlerin anlatıldığı fasılda şairin “çoh” ve “yoh” kelimeleri ile kafiye oluşturduğu görülmektedir (Livâ’î [yz.]: 41b):

Eylemiş zikri ferâmuş anlar ile rûz [u] şeb
Hâk Te‘ âlâ’dan hayâlar itmemiş belvâsı çoh

Lîk takvâda olanlar müttekîler zümresi
Reh-nümâdur anlarıyla kıdrıla ma‘ nâsı çoh

Ma‘ ad-ı şıdk içre sâkin ‘ind-i ‘arş-ı Zü’lcelâl
Sâye-i Tûbâ gürûh-ı zevkıla inhâsı yoh (41b/12-14)

Mesnevilerde bazen aynı kelimelerin kafiye olarak kullanılmış olduğu görülmektedir:

Dönüp geldi imâma oldu **tâbi‘**
Karındaşıyla Hurr‘ a oldu **tâbi‘**

Yezîd’ün oğlu gör Hurr-ı **Riyâhî**
Mükennâdur Riyâhîle **Riyâhî** (276b/180-181)

Hemişe Hâzret-i Ya‘ kûb **anuñla**
Geçerdi hûsn-i eyyâmı **anuñla** (19b/17)

Didi ben hem te‘ âkub hoş **gelürem**
Haber vir anlara mecde **gelürem** (277b/213)

Bilürdi kim vişâli hâşıl **anuñ**
Olısar ‘ilm-i tahkîkînde **anuñ** (25a/206)

3.1.4. Dil ve Üslup

Bir eserin yazıldığı yüzyıl ve türü, o eserin dil özelliklerini belirlemede etkili olan unsurlardandır. Aynı zamanda müellifin bu esere neler kattığını ve bu eseri ayıran özelliklerin de neler olduğunu ancak daha sonrasında tespit etmek mümkün olmaktadır. Tek nüshasının tespit edilebildiği Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da pek çok za'f-ı telif bulunmaktadır. Bu hataların müstensihinden mi yoksa müelliften mi kaynaklandığı hakkında kesin hüküm vermek mümkün olmamaktadır. Ayrıca Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini de taşıyan Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın metninde eklerin hem düz hem de yuvarlak şekilleri kullanılmakta, arkaik kelimeler de oldukça fazla görülmektedir. Yine metinde bir çok ayet, hadis, kelâm-ı kibar, çeşitli Arapça ve Farsça ifadeler kullanılmakta ve bir çok ravi ve eser ismi zikredilmektedir. Şairin, bugün bizim ulaşamadığımız farklı eski Arapça ve Farsça sözlükleri kullanmasından kaynaklı bazı kelimelerin okunması ve anlamlandırılmasında zorluklar yaşanmıştır. Burada Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın dili üzerinden tespitlerimiz metne dayalı olarak yapılmaya çalışılacaktır.

Livâ'î'nin mesnevilerinde sade bir dili olmasına rağmen diğer şiirlerinde Arapça ve Farsça kelime ve terkipleri fazla kullanmıştır. Konu başlıkları, daha çok Farsça olarak verilmiştir. Olay anlatımlarında ise dili daha sade ve akıcıdır.

Nedür *dünyâ vemâ fîhâ* serây-ı ' âkıbet lâzım

Riyâz-ı cennetü 'l-Firdevs kuşûr-ı menzil-i iclâl (147a/8)

Be-gû dil kâtib-i esrâr zamîr-i hâme-i tenzîl

Emîr-i zübde-i ebrâr künûz-ı hâme-i te'vîl (148a/1)

Rumûz-ı levh-i maḥfûzuñ debîri

Künûz-ı beyt-i ma' mûruñ vezîri (154a/142)

Bunun yanında dili sade olan beyitler de bulunmaktadır:

İrişdi ol mekâna irmek olmaz
Şehâdet bulmayınca görmek olmaz (183b/255)

Saňa secde idenler kıandadurlar
Saňa kılsun meded ger bundadurlar (19b/64)

Görende başları başsız bedenler
Ne hasret çekdiler anda olanlar (28a/89)

Livâ'î'nin şiirlerinde sanatlı bir dilden ziyade daha çok anlatma, açıklama, tahkiye etme, aktarma gayesi taşıdığı görülmektedir. Bu nedenle onun şiirleri daha çok nesre yakın manzum bir özelliktedir:

Velîkin neylesün Mûsâ Hudâ'nuñ emrine me'mûr
Oluban eyledi tekfîn namâzın kıldı monlâlar

İrişdi vahy-i Rabbânî Kelîm'e cânib-i Hâk'dan
İdersen sū'-i zân dosta içinde dürlü fehvâlar

Egerçi 'âsîdür ammâ okurken levh-i Tevrât'ı
Muhammed nāmını gördi anı būs itdi eclâlar (68a/20-22)

Livâ'î, Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'nin Farsça mensur olan *Ravzatü's-Şühedâ*'sını esas alarak ve Fuzûlî'nin Hadikatü's-Sühedâ'sının da etkisinde kalarak “*nesri nazm ettiğini*” ettiğini dile getirmektedir. Livâ'î'nin nesri nazm ederken yaşadığı zorluklar şiirlerine de yansımış olmalıdır. Örneğin aşağıda verilen beyitlerde za'f-ı te'lif hataları bulunmaktadır:

“Benim hanedân ehline sevgi duyan kutlu, hayırlı bir hatunum var ki o, ezel bezminde sâkiden âb-ı hayvânı içmiştir.” anlamında olması gereken ifade de birinci mısra da za’f-ı te’lifin olduğu görülmektedir:

Huceste var baña hâtûn muhib-i hânedân ehli
Ezel bezminde sâkiden içüpdür âb-ı hayvânı (236a/11)

Beyitte birinci mısra da “Nehrevân’da on nefer olan ehl-i kabilemi Zü’lfikâr isimli kılıcıyla katl etmiştir.” anlamında olması gereken ifade de “Nehrevân” kelimesinde bir za’f-ı te’lif oluşmuştur:

On nefer ehl-i kabîlem katl idüpdür Nehrevân
Ol Havâric leşkerinde Zü’lfikârı’yla be-nâm (156b/55)

Yine, “Hz. Muhammed, Zehrâ ve Cafer ile mülâkat ederim, şehitler hâcesi olan Hz. Ali’nin amcası Hz. Hamza ile de el sıkışırım.” anlamındaki ifadenin çok karmaşık olarak anlatıldığı ve za’f-ı te’lifin olduğu görülmektedir:

Mülâkât Aḥmed’e Zehrâ oluram Ca’fer’e evlâ
Muşâfih Ḥamza’ya şeydâ şehîdan ḥâcesidür ‘amm (161a/61)

“İbn-i Ziyad, orada Hz. Ali’nin kızı Zeynep’e ‘Sen Bû Tûrâb (Hz. Ali)’nin ve halkın aslanının kızı değilsin.’ diye tekrar söyledi.” anlamındaki söylemde yine bir za’f-ı te’lif meydana gelmiştir:

Söyledi tekrârî’anda Zeyneb’e İbn-i Ziyâd
Sen degülsen Bû Tûrâb’uñ duḡteri zırğâm-ı ‘âm (327b/84)

Şairin bazen Türkçe ifade edemediği yerleri Farsça-Arapça-Türkçe karışık olarak söylediği görülmektedir:

İderdüm hırka-püş cismile cânuñ
Zi ters-i germ [ü] serdüñ her mekânuñ (33b/19)

Çü kumrî tavk der-gerden nişâne
Çekilmiş gerden her bendegâna (36a/104)

Hemîşe girye lâzımdur kişiye her muşîbetde
Rükû‘ ıla sücûdında zi ters-i Hâlik-i Dâver (62b/29)

Altı evlâdı habîbüñ ez-Hadîce cümlesi
Kâsım [u] Tayyib’le Tâhir ya‘ ni ‘Abdu’llâh-ı ner (95a/20)

Yine şair, Farsça üçüncü tekil şahıs zamiri olan “-ş” ekini bir şiirinde bazı kelimelere getirerek kafiye olarak kullanmıştır:

Soñra cümle hânedânın cem‘ iderdi fahr-çün
Emr iderdi dir şalâta hânedân-ı **ıktidâş**

Mâderümdür mâderânum nüh zenân-ı Muştafa
Hâherümdür hâherânum duhterân-ı **akrabâş** (110b/6-7)

Bazen de eklerin hem Türkçesini hem de Farsçasını kullandığı görülmektedir:

Çün âvâz oldı sâkin **ez-semâdan**
Girüben hücreye gördük kazâdan (164a/85)

Muḥayyem ordû-yı bezm-i belâda
Kurılmışdur kamu **der-Kerbelâ’da** (258a/55)

Aluban her iki şeh-zâde anı

Hüseyn ile Hasan **der-ân içinde** (191b/51)

Der-Riyâzü'l-Va'izîn'de gör Hadîce hâlini

Hâmile olduğda Aḥmed söyledi ey hoş siper (95a/24)

Yine, şairin aynı anlamdaki kelimelerin hem Türkçe hem de Farsça-Arapça karşılıklarını aynı mısra da kullandığı görülmektedir:

Selâmın İbn-i 'İmrân'ın yetürdi peyker-i hâşa

Mübârek **başına** anda olındı **farķına** kurbân (332a/106)

Neden sonra **peşimâni nedâmet**

Aña ḥaşm oldı hâtûn-ı kıyâmet (304b/452)

Çalup kalb-i sipâha Zü'lfikâr'ı

Yemînin kalb idüp **şola yesârı** (309a/587)

Nihâni eyledi remz-i ta'âmı eyledi **gizlû**

Resûl'e eyledi irsâl güzide sıbt-ı ḥâşsu'l-ḥâş (111b/11)

Farsça olumsuzluk ön eki olan “-bî” ekine Türkçe kelimeler getirildiği görülmektedir:

Şabâḥ olduğda gör 'âdî dilerdi katl ide vildân

İki ma'şûm-ı **bî-suç** nihâl-i bâğ-ı Rıdvân'ı (237b/73)

Düşende taşraya ol baş nice başlar döküp ber-daş

Niceler kaldı **bî-yoldaş** karîb-i kaşr[da] ser-gerdân (228/126)

Nice aşhâblar qatlı oldu **bî-şuq**

Nice aḥbâblar ‘azl oldu **bî-güç** (127a/27)

Metinde Türkçe kelimelerle terkip yapıldığı görölmektedir:

Dutuban pendini aşğar olanuñ

Cihânı isteyen **bezm-i yalanuñ** (261b/176)

Hüseyn’uñ **barmak-ı ḥāşı** iderdi la‘lıla bâzî

‘Aķıķe çün nazār şaldı tırâz-ı zîr [ü] bālāya (193a/16)

Didi ey mihterân-ı mihrībānum

Qarındaş-ı ‘azîzân bihterānum (27a/45)

Reşûle söyledi Cibrîl unutduñ ol iki qasrı

Fezâ-yı bâğ-ı cennetde **qulağ-ı arşa** güş-vâre (190a/88)

Anlamca çokluk bildiren Arapça ve Farsça kelimelere tekrar çokluk ekinin getirildiği kelimelere de rastlanmaktadır:

Gel imdi söyle envâ‘-ı meşâ’ib

Kifâyetdür **neşâyihler** ġarâ’ib (243a/22)

Eḥibbâlar gelüp cumhūr ne dürlü kıldılar men‘i

Müfîdi olmadı şâha döne ‘azm-i rızāsından (245b/6)

İmām ol dem cevâb itdi meşâhir İbn-i ‘Abbās’a

Didi geldi **mekâtibler** resâ’il her ünāsından (246a/14)

3.1.5. Dil Hususiyetleri

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da tespit edilen bazı dil hususiyetleri şunlardır:

1. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Azerbaycan Türkçesinin etkisine bazı kelime ve dil yapılarında rastlanmaktadır.

a. Azerbaycan Türkçesinde iç ve son sesteki *ķ* ünsüzünün *x* (hırıltılı *h*) sesine dönüştüğü görülmektedir. Örneğin; *ķok*>*ķox*, *yok*>*yox*, *baķ*>*bax*, *koķ*>*kox* gibi.

Anuñ ġisûların **ķoķlardı** Aķmed

Öperdi gerdeninden nûr-ı sermed (11b/67)

Metinde “*ķoh*” ve “*yoh*” kelimeleri ile kafiyelenmiş 17 beyitten oluşan bir şiir bulunmaktadır [Livâ'î [yz.]: 41b):

Ma' den-i ' ilm-i ledünden Hıẓr'a şordum rāz ile

Eyledi mîre işâret lafẓıla kırtāsı **yoh**

Añladum remz-i ĥafîden muķtedâ-yı reh-beri

Cām-ı Cem-i ġit̃-nümāy mazẓhar-ı feĥvāsı **ķoh**

Nağme-i *ķālu belādan* remzini gördüm yaķın

Şāf̃dür dürr-i maķālî nazmınuñ imlāsı **ķoh** (41b/4-6)

b. Azerbaycan Türkçesinde bazı alınma kelimelerde genişleme hadisesi görülmektedir (Ercilasun, 179: 2007). Örneğin metinde *zirâat*> *zerâat*, *itâat*> *etâat*, *binâ*>*benâ*, *dıraĥşân*>*derahşân*, *icrâ*>*ecrâ*, *ilân*>*elân*, *mizâc*>*mezâc*, *iclâl*>*eclâl*, *imlâ*>*emlâ*, *imâm*>*emâm*, *rızâ*>*rezâ* gibi kelimelerde bu hususiyete rastlanmaktadır:

Gel imdi maķşada diĥķān hikāyet bāġına ĥarrās

Zerâ' at ķıl neşir nazmı şemārîĥ nakli aķzāyı (204a/81)

‘Alî Ekber olup giryân didi ey vâlid-i müşfik

Ne fâl-ı nâ-mübârekdür idersen kavme **ecrâyı** (255b/62)

c. Birden fazla heceli kelimelerin sonundaki bütün kalın k sesleri Azerbaycan Türkçesinde ğ olmaktadır (Ercilasun, 179:2007). Örneğin metinde ortak>ortağ, balık>balığ, tırnak>dırnağ gibi kelimelerde bu hususiyet görülmektedir:

Serin seccâdeden ğayri mekâna koymamış hergiz

Ayağın başmamış ğayri makâma sürmemiş **dırnağ** (127b/12)

Didi virgil haber çeşme zemîne cûş iden aqdem

Didi ol çeşmedür Yûşa‘ burakdı **balığ**-ı çâlâk (142a/22)

d. Azerbaycan Türkçesinde görülen ı >ü-u değişimine metinde de rastlanmaktadır. Örneğin; bırak->burak- gibi.

Burakdılar anı ihvân-ı güm-râh

Ne deñlü eyledi feryâdı ol şâh (22b/119)

Görüldi çeşmine mihr-i nübüvvet

Burakdı tâziyâne gördi hikmet (86a/198)

e. Azerbaycan Türkçesinde görülen e>i değişimi metinde bazı kelimelerde görülmektedir. Örneğin; sezâ>sizâ, kerâmet>kirâmet gibi.

Bizdedür feyz-i cibillî Hazret-i Yezdân’dan

Mağz-ı eltâf-ı **kirâmet** sırrıla ichârdan (170b/116)

f. Azerbaycan Türkçesinde görülen i>ü-u değişimi metinde bazı kelimelerde rastlanmıştır. Örneğin; isyân>üsyân gibi.

Nısf-ı mâ-bâķī gürūh-ı eşkıyāya eyledüm

Ehl-i ‘**üşyân** [u] vebāle ehl-i cürme eşkıyā (9a/107)

g. Metinde konsonant ikizleşmesi birçok kelimedede özellikle sayılarda görülmektedir: Örneğin; ikki, yeddi, sekkiz gibi.

Ca‘ fer’i gördi buyurđı çarĥa pervāz eyledi

İkki şeh-per kıldı peydā uçdı firdevse nigār (60b/35)

Muĥarrem māhınıñ dir **sekkizinde**

Zuhūr oldı kazālar yer yüzinde (265b/313)

h. Azerbaycan Türkçesinde ikinci teklik şahıs emir kipi -Gİl eki genişleyerek önce -GİlA daha sonra da -GİlAn biçimlerini almıştır (Sarıkaya, 148: 2009). Metinde -GİlAn teklik ikinci şahıs emir kipine rastlanmıştır:

Gel ey mü ’min olan fırķa ‘Alī’nüñ **olĥılan** dostı

Ĥudā’ya dost olur her kim anı dost eylese eşher (79a/29)

Bañā **söylegilen** kār-ı ser-encām

Bu aĥvāl olduĥı vaktinde i‘ lām (243b/48)

Bañā **bildürgilen** maķşūd [u] maţlūb

‘Irāķ’a geldüğünden böyle maĥcūb (262b/204)

i. Metinde “demek, söylemek” anlamındaki “di-” fiiline gelen üçüncü şahıs geniş zaman ekinin “diyer” şeklinde birçok kez kullanıldığı görülmektedir:

Diyer hālũñ nedür ey nūr-ı Keyvân

Diyer gâyet elem-cû' ıla giryân (113b/33)

Diyerler bendemüzdür ol emîre

Anı bey' eylediler hoş nazîre (26b/27)

Diyer n'ister habîbüm böyle olsun

Neden hoşnûd olursa söyle olsun (72a/24)

Getürdiler anı şâha kerâmet menba' ı mâha

‘İtâb eylerdi güm-râha **diyerdi** ey İbin Mülcem (161a/74)

2. Metinde belirtme hal eki olarak +nı, +ni şeklinin kullanıldığı birçok kelime bulunmaktadır:

Beni her kim siver sevdi ‘**Alî’ni**

‘**Alî’ni** sivmeyen sivmez **nebîni** (134a/153)

Kıyâmet bilmedüñ rûz-ı **cezânı**

İdersin teşne-leb ehl-i ‘**Abâ’nı** (296a/207)

3. Metinde genetif ve akuzatif eklerinin kullanılmadığı birçok tamlama ile karşılaşılmalıdır. Örneğin; ekberi nâmı (ekberinüñ nâmı), vakti i’lânı (vaktinüñ i’lânı)

Muhammed **ekberi nâmı** olurdu yaşı sekkizde

İkinci nâmı İbrâhim yedi yaşında ol ra' nâ (220a/67)

Tamâm oldukça erkânı namâzuñ **vakti i’lânı**

Ne semte gitmelü lâzım olursa gitmelü câyı (254a/11)

4. Metinde hal eklerinin birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir:

Belirtme hal ekinin yönelme hal eki yerine kullanılması: semt-i Aksâ'yı (semt-i Aksâ'ya)

Olanda nışf-ı şeb Һazret göçürdi ordū-yı hādī

Revāne cānib-i Mekke olındı **semt-i Akşā'yı** (255b/53)

Yönelme hâl ekinin belirtme hâl eki yerine kullanılması: mu' ammâya (mu' ammâyı)

Didi Һandandur esfāruñ mekānuñ Sidre'de hālī

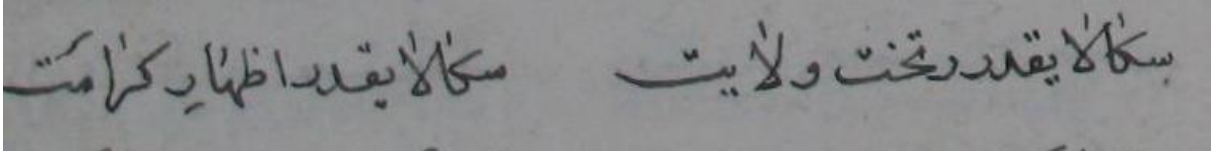
Didi Cibrīl Һudāvendā bilürsen her **mu' ammâya** (193a/25)

Bulunma hal ekinin yönelme hal eki olarak kullanıldığı da görülmektedir:

Didi niçün gelmişēñ **bunda** Һuzeyfe Һaber it

Söyledüm behr-i Һaleb mağfıret ey Һān-ı Һicāz (100a/7)

5. Metinde hem +dUr hem de +dUrUr bildirme ekinin birçok kez kullanıldığı görülmektedir:

Saňa **lāyıkdurur** taht-ı velāyet

Saňa **lāyıkdur** izhār-ı kerāmet (152a/80)

İki ' ammusı Resūl'üñ **vardurur** şāhib-hüner

Һamza vü ' Abbās-ı eşher Hāşimī'de şeh-süvār (55b/70)

Eger kim ehl-i beytile gelürse

Bilüñ kim **Һaқdurur** dīni olursa (116b/19)

Giden **Aḥmed'durur** faẓl-ı Ḥudā'dan
Cihāna raḥmet-i maḥẓ-ı ḥalāyık (138b/41)

6. Metinde -Gİl emir kipi kullanılmıştır:

Didi **urğıl** baña gel tâziyâne
Didi 'uryân gerekdür ol yegâne (86a/194)

Muḥammed kimdürür evlād-ı 'ālī
Ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'a gel **olğıl** mevālī (104b/58)

Geldi Cebrā'îl getürdi Ḥaḳ peyâmı Aḥmed'e
Söyledi **virgil** Beṭûl'i Ḥaydar'a sırr oldu fâş (105b/5)

3.1.6. İmlâ

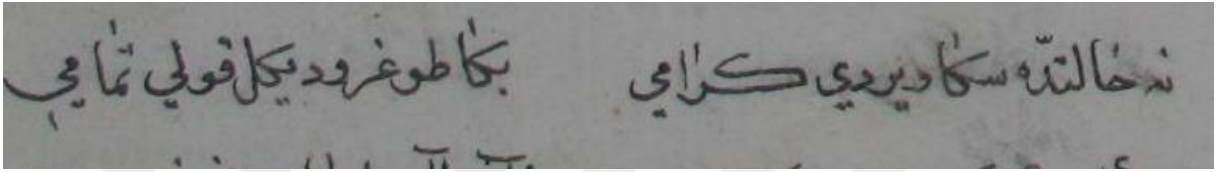
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, nesihle harekesiz olarak yazılmıştır. 358 varaktan oluşan ve hacimli bir eser olan *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da yer yer harekenin kullanıldığı da görülmektedir. Metinde başlıkların bazı yerlerinde, yazılışları aynı olan bazı kelimeleri ayırmak için, Arapça yazılmış şiirlerde, ayet, hadis ya da bazı Arapça sözlerde, bazı Farsça ve Türkçe kelimelerde, bazı eklerin kullanışını vurgulamak için ve bazı özel isimlerde hareke kullanılmıştır.

Metnin imlası tutarlılık göstermemektedir. Metinde bazı kelimelerin yanlış yazımları, ikili yazımlar ve konuşma dilinin yer yer kelimelere de yansımalarından kaynaklanan yazımlar metni okumayı zorlaştırmıştır. Bazı ekler hem yuvarlak hem de düz olarak harekelenmiş ya da gösterilmiştir. Yine bazı kelimeler ağızdaki söyleyişine göre yazılmış ya da harekelenmiştir. Aynı zamanda bazı kelimelerde yazım yanlışlarına da rastlanmaktadır. Örneğin, kalın harf ile yazılması gereken kelimelerin ince harf ile yazıldığı görülmektedir. “-mAk” mastar eklerinde bazen kalın harf ile yazılması gereken

kelimeler ince şekli ile ya da ince harf ile yazılması gereken kelimelerin de ağızdaki söyleyişinden kaynaklı kalın harf ile yazıldığı görülmektedir.

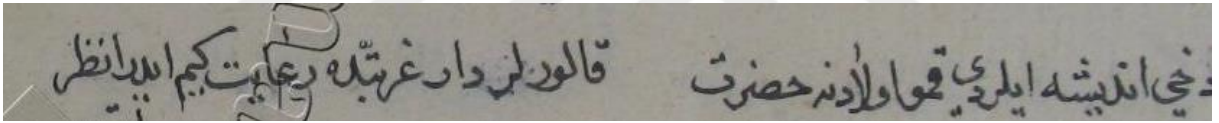
Bu bölümde metinde tespit edilen imlâ ile ilgili bazı hususiyetlere değinilecektir:

1. Metinde “t” ve “d” seslerinin aynı kelimede yan yana bulunduğu şedde (ـ) işaretinin kullanıldığı görülmektedir:

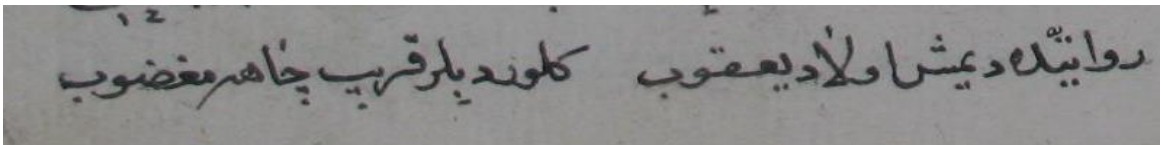
Ne **hâletde** saña virdi kirâmı

Baňa çoğru digil qavl-i tamâmı (145a/75)

Dağı endîşe eylerdi kamu evlâdına hâzret

Qalurlar dâr-ı **gurbetde** ri‘âyet kim ider enzar (229b/34)

Rivâyetde dimiş evlâd-ı Ya‘kûb

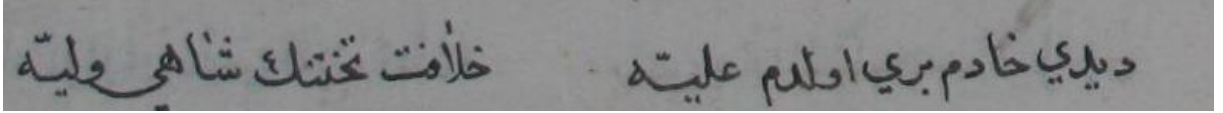
Gelürdiler qarîb-i çâha mağzûb (26a/23)

2. Metinde bazı Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında şedde (ـ) işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Hatta bir Türkçe kelimede de şedde işareti kullanılmıştır. Yine metinde aynı kelimelerin hem şeddeli hem de şeddesiz şekli ile kullanıldıkları da görülmektedir:

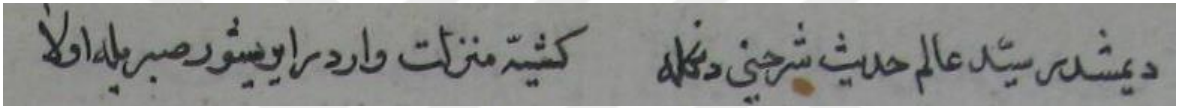
Nazar idem ‘Aliyye nūr-ı dīdem

‘Alīdūr pehlevān-ı ber-gūzīdem (91a/370)

Didi ḥādim biri ol dem ‘Aliyye

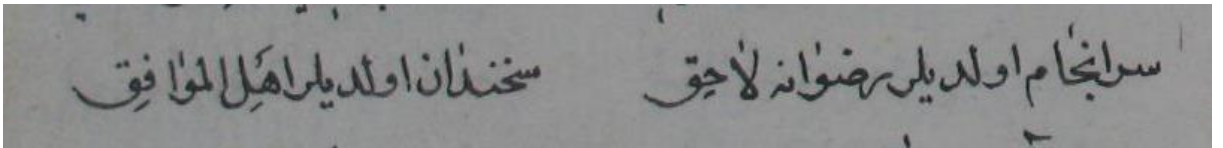
Ḥilāfet tahtınuñ şāhı **veliyye** (144a/42)

Dimişdūr seyyid-i ‘ālem ḥadīş şerḥini diñle

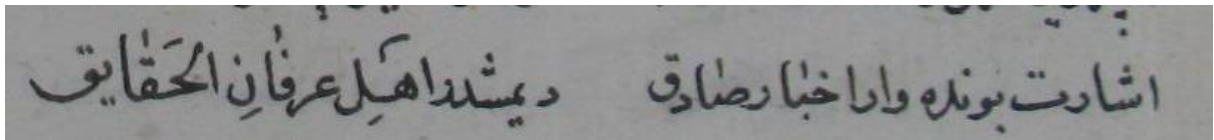
Kişiyye menzilet vardır irişür şabrıla evlā (218b/10)

3. Metinde Arapça isim tamlamalarında muzâf ve muzâfun ileyhi birbirine bağlayan harf-i tarifiñ çoğu tamlamada yuvarlak değil de düz şekli ile harekelendiği görülmektedir. Örneğin; ehli’l-müvāfıq, ‘irfānı’l-ḥaḳāyık, ‘irfānı’l-mezāhir gibi.

Ser-encām oldılar Rıdvān’a lāḥıq

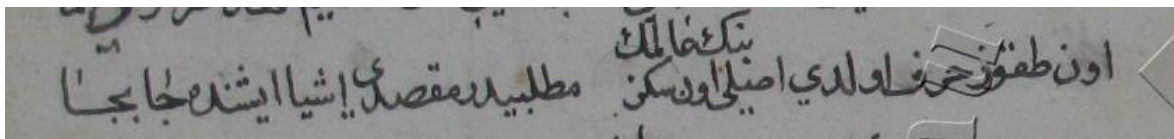
Sūḥandān oldılar **ehli’l-müvāfıq** (126a/26)

İşāret bunda var aḥbār-ı şādık.

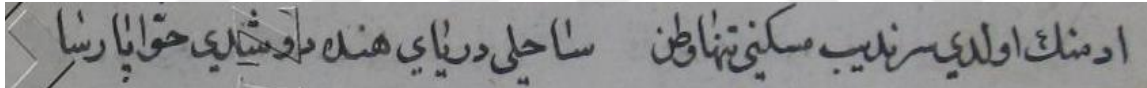
Dimişdür ehl-i ‘irfāni’l-**ḥakāyık** (24b/198)

4. Metinde art damak genizcil ñ sesi hem ك hem de ك ile gösterilmiştir:

On tokuz harf oldu aşı on sekiz **biñ ‘ālemüñ**

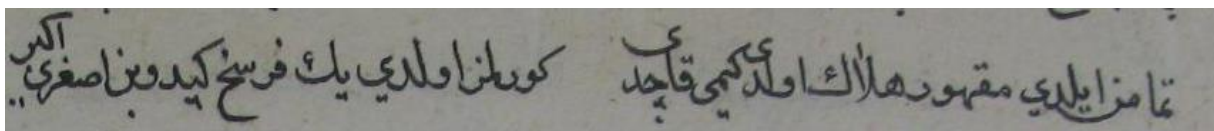
Maṭlabıdur maḳṣadı eşyâ işinde cā-be-cā (6a/3)

Ādem'üñ oldı Serendīb meskeni tenhā vaṭan

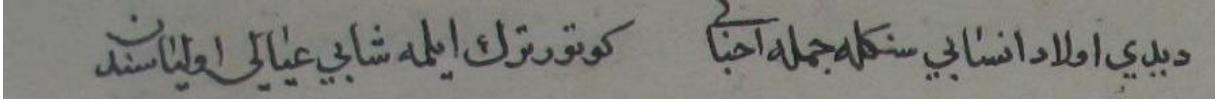
Sāhil-i deryā-yı Hind'e düşdi Havvā-parsā (7b/55)

5. Metinde atıf vavı hem و hem de ۛ harfi ile gösterilmektedir:

Tamāmin eyledi maḥhūr helāk oldu kimi kaçdı

Görilmez oldı yek fersah gidüben **aşgarı ekber** (230b/60)

Didi evlād [u] ensābı senūñle cümle aḥbābı

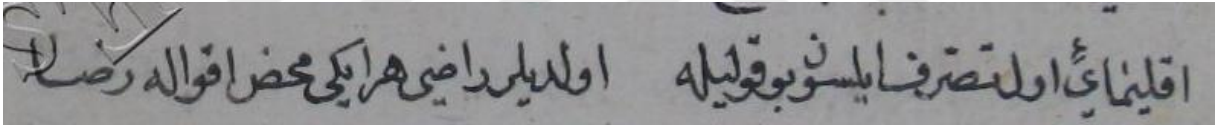
Götür terk eyleme **şābı** ‘**ıyālī** evliyāsından (248a/75)

6. Metinde belirtme hal ekinin harfī ile gösterildiği yerler bulunmaktadır:

Eger yüz biñ kerez kılsañ **nidāyı**

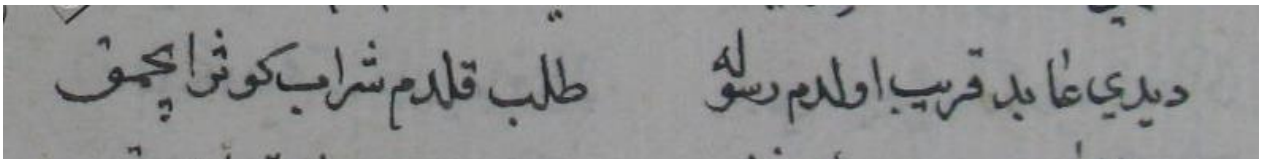
Cevābı virmesem hergiz **şadāyı** (144a/31)

İklimā’yı ol taşarruf eylesün bu ḫulıla

Oldılar rāzī her iki mahz-ı aḳvāle rızā (8b/92)

7. Metinde kalın yazılması gereken kalın “**ḳ**” ya da “**ğ**” sesinin çoğu kelimedede ince “**k**” sesi ile yazıldığı ya da ince harf ile yazılması gereken “**k**” harfinin kalın “**ḳ**” harfi ile yazıldığı görülmektedir:

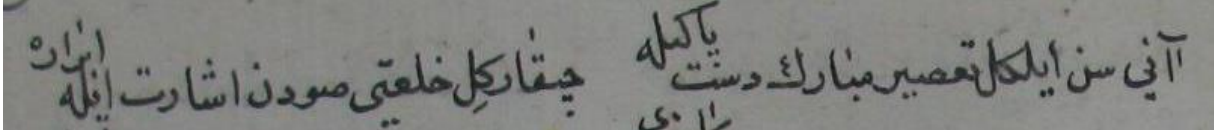
Didi ‘ābid ḳarīb oldum Resūl’e

Ṭaleb ḳıldum şarāb-ı Kevşer **içmak** (135b/9)

Didi niçün cevāba gelmedüñ sen

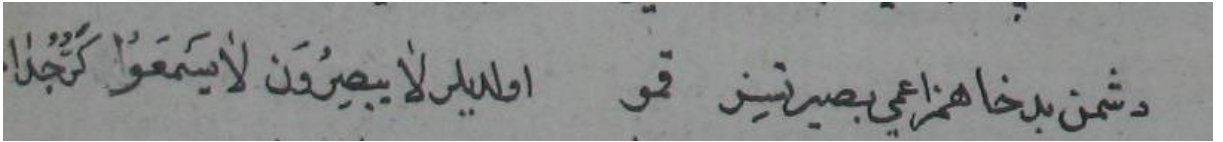
Çağırdukdā seni yetmiş kerez ben (143b/23)

Anı sen eylegil ta'şır mübârek dest-i pākile

Çıkarğıl hil'ati şudan işâret eyle ebrâra (190a/80)

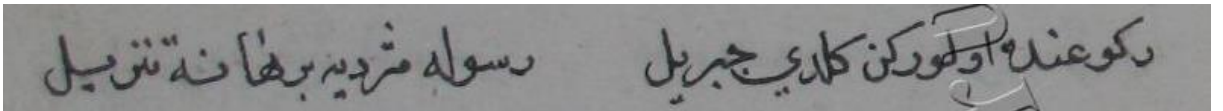
8. Metinde vâv-ı ma'dûle harfinin çoğu kelimede kullanılmadığı görülmektedir. Örneğin; ḥ̣āb, ḥ̣āce, -ḥ̣āh, -ḥ̣ān, ḥ̣ān, ḥ̣ār, ḥ̣āher, ḥ̣āherān gibi.

Düşmen-i bed-ḥ̣āhumuz a' mā başîretsiz kamu

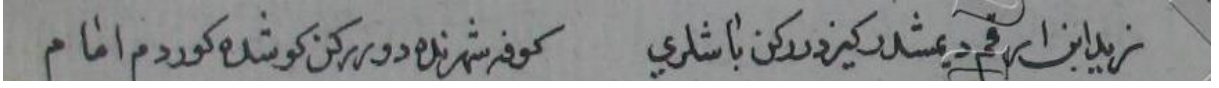
Oldılar lā-yubşırūn lā-yesme'ū ker ü cüdām (327a/67)

9. Metinde bazı kelimelerde he “ه” sesinin kullanılmadığı görülmektedir:

Rükū'ında olurken geldi Cibrîl

Resûl'e müjdeye bürhāna tenzîl (145a/69)

Zeyd İbin Erkam demişdür gızdürürken başları

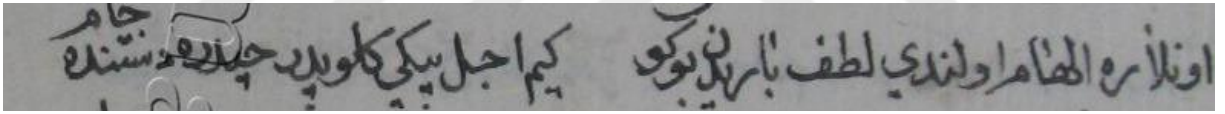
Kûfe şehrinde dururken **güşede** gördüm imâm (326a/29)

10. Metinde üçüncü tekil şahıs zamirinin “oña”, “anı”, “onlara” şeklinde kullanımları bulunmaktadır:

İrdi **oña** kim irişmek olmaz

Gördi **anı** kim görülmez ol tāk (140b/4)

Onlara ilhām olındı luṭf-ı Bārī’den bugün

Kim ecel peyki gelüpdür Ḥaydar’a destinde cām (158b/126)

3.2. Mesâ‘ib-nâme-i Ebrâr’ın Muhteva Yönünden İncelenmesi

On bap ve bir hatimeden oluşan *Mesâ‘ib-nâme-i Ebrâr*, Livâ’î’nin maktel türünde yazdığı Kerbela hadisesini anlatan manzum eseridir. Livâ’î, *Ravzatü’ş-Şühedâ*’yı nazm ile taklit ettiğini, Fuzûlî’nin *Hadikatü’s-Sü’edâ*’sının da *Ravzatü’ş-Şühedâ*’dan istihrâc olduğunu, kendisinin de *Hadikatü’s-Sü’edâ*’nın nesrine bakıp vezin ile onu icra eylediğini belirtmektedir. Şair, ayrıca eserin tamamlanması için Allah’tan yardım dilemekte ve dua etmektedir (Livâ’î [yz.]:5a):

Hüseyn el-Vâ‘ izî nāmı feşâhat ehlidür meşhûr
Aña ben eyledüm taqlîd kitâba nazmıla ehdâ

Hadîka andan istihrâc olınmışdur Fuzûlî’nüñ
Nezâre neşrine kıldum idindüm veznile icrâ

Olursa ‘avn-i Rabbânî anuñ itmâmına bârî
Naşîr oldur zâhîr oldur her işde evvel ü ‘uhrâ (5a/10-12)

Livâ’î, “*Faşl Der-Beyân-ı Esâmî-i Tevârih ve Kitâb-ı Mezkûr*” başlıklı fasılda önce kitabının ismini zikretmekte ve kendisi bu dünyadan göçtükten sonra da eserinin yadigâr kalmasını istemektedir (Livâ’î [yz.]: 4b). Şair, eğer tarih ehlinden taklit edilmek istenirse Hüseyin Vâ’iz’in meşhur eseri *Ravzatü’ş-Şühedâ*’nın taklit edilmesi gerektiğini belirtmiş ve ardından da *Ravzatü’ş-Şühedâ*’ya değinerek eseri övmüştür (Livâ’î [yz.]: 5a):

Getürgil rişte-i nazma kelâma variken fırsat
Meşâ’ib-nâme-i Ebrâr kitâbı ibtidâ imlâ

Cihâna yâdigâr olsun ölürsen ‘âkıbet bir gün
Göçersin lâ-cerem bundan idersin terk her hem-sâ

Livâ’î terk kıl eş‘âr getürgil nazma hoş güftâr
Tevârih [ü] şemârihden fûnûn-ı nazmı hoş-aşfâ

Tevârih ehline taqlîd idersen Ravza’ya eyle
Meşâhir Ravzatü’ş-Şühedâ’ Hüseyn el-Vâ‘ iz-i evfâ

İdinmiş her tevârihden muşaffâ intihâb anı
Müfessirler aña şâhid siyer ehli vü müstakzâ

Hamīde şânıla meşhûr kitâbı Ravza tefsîri

Yüz on dört cild idüp tefsîr mufaşşal naşşıla iclâ (4b-5a/4-9)

Livâ'î'nin eserini yazarken daha çok bilgi vermeyi, olayları aktarmayı amaçladığı görülmektedir. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*, içinde birçok tarihî şahsiyeti barındırmaktadır. Ayrıca eserde geçen tarihî şahsiyetler genellikle künye ve lakapları ile birlikte verilmiştir.

Eserde Tirmizî (ö. 279/879), Cürcânî (ö. 816/1413), Buhârî (ö. 217/870), İbn-i İshâk (ö. 151/768), Tabersî (ö. 548/1154), Kâzerûnî (ö. 426/1035), Cerîrî (ö. 310/923) gibi birçok muhaddis ve müfessirin ismi zikredilmektedir. Ayrıca eserde İbn Kutluboğa (ö. 879/1474)'nın Tâcü't-Terâcim, Nevevî (ö. 676/1277)'nin Minhâcü't-Tâlibîn, Süddî (ö. 127/745)'nin Tefsîrû's-Süddî, Beyzâvî (ö. 685/1286)'nin Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl, İbn Kesîr (ö. 774/1373)'in Tefsîrû'l-Kur'ân, Deylemî (ö. 509/1115)'nin Firdevsü'l-Ahbâr gibi yararlanılan eser isimlerine de yer verilmiştir. Livâ'î, eserine lazım oldukça tarihi kaynaklardan yararlanarak ilaveler yapmıştır. Şair, aşağıda verilen şiirde, eserini yazarken Herevî (ö. 481/1089)'nin Siyer-i Pîr-i Herât, Abdurrahmân-ı Câmî (ö. 898/1492)'nin Şevâhidü'n-Nübüvve, Begavî (ö. 516/1122)'nin Me'âlimü't-Tenzîl, Zemahşerî (ö. 538/1144)'nin Keşşâf Tefsiri gibi eserlerden ve Cürcânî (ö. 816/1413), Tabersî (ö. 548/1154) gibi müfessir ve âlimlerden de yararlandığını ve böylece nazımla eserini yazmaya başladığını belirtmiştir (Livâ'î [yz.]: 5a):

Dahı ba' zı tevârihden ' ilâve lâzım oldukça

İderüm ba' z-ı aqvâle olursa nâşırım Mevlâ

Siyer-i Pîr Herât kavli Mu'în-i mu' teber eşher

Şevâhid defterinden hem Tabersî'den olan imlâ

Beyân-ı mü'rihân ehli mu' azzam kavli-i Cürcânî

Tefâsîr eşheri Keşşâf Me' âlim Defteri a' lâ

Bu aḥbâr ehline göre şürû' a ibtidâ kıldum

Kitâba nazmıla mevzûn getürdüm maşdar-ı eşyâ (5a/13-16)

Şair, nesirden nazmın farkı olsun diye bazı sözlere kendisinin ilaveler yaptığını, lügatten haberli olmayanın da ekleme yapmaması gerektiğini yoksa yolunu şaşıracağını söylemektedir:

‘İlâve eyledük ba‘z-ı kelâmı maḥẓ-ı aḳvâle
Selâsil-silk-i iclâle çekildi dürr-i lâlâsı

Gerekdür kim olan neẓẓâm neşirden nazmı fark itsün
Eger kim anlamaz nazmı müşevveş kıldı kırtâsı

Luğatdan olmayan âgâh lef [ü] neşr itmesün güm-râh
Kitâb-ḥ̃ân okur her gâh okursa şerḥ-i icrâsı (210a/14-16)

Livâ’î, eserinin ismini *Mesâ’ib-n’âme-i Ebrâr* koyduğunu belirttikten sonra peygamberlerin hâlleri, velilerin eserde yer bulduğunu, eserinin sıkıntı, belalarla ve hüznle dolu olduğuna değinmiştir:

Meşâ’ib-nâme-i Ebrâr aña ad eyledüm işhâr
Nebîler şerḥ-i aḥvâli velîler andadur aḍḥâ

Meşâyiblerledür meşḥûn içinde maşdarı maḳrûn
Uşûli ḥüznile memlû fûrû‘ı maḥzen-i feḥvâ

Ḥudâ’dan istedüm yârî bu kâra çâr [u] nâ-çârî
Sitâyiş-Âl-i Yâsîn’e müyesser eylesün Mevlâ (5a/17-19)

Livâ’î, her şiirinin başlangıcında olayı anlatmaya başlamadan önce mutlaka yararlandığı kaynakları, müfessir, muhaddis ve ravilerin isimlerini zikretmektedir. Örneğin; “*Dîbâce-i Nev Şehâdet Yâften-i Yârân-ı Nuzdeh Sulṭân Bâ-Ehl-i ‘İrfân Raḍıya’llâhu Anhum*“ başlıklı irfan ehli ile birlikte on dokuz yâranın şehâdetinin anlatıldığı şiirde Livâ’î, yararlandığı kaynaklardan bahsetmiştir ve daha sonra bu bölümün

temel olarak Hüseyin b. Ali El-Vâ'iz el-Kaşîfî ve eseri Ravzatü's-Şühedâ'dan alındığını vurgulamıştır. Şair, kendisinin de nesirle yazılmış sözleri nazım ipine getirdiğini, Allah'ın yardımıyla eserini oluşturup kendi vefatından sonra eserinin yine bu dünyada yadigâr kalması temennisinde bulunmuştur (Livâ'î [yz.]: 289b-290a):

Ḥaber vir Kâzerûnî Muḥteşem
‘Arab’da Lûṭ İbin Miḥnef ‘Acem’den

Esâsı Ravza’dan olsun fûrû‘ı
Ḥüseyn el-Vâ‘iz’ün kavli şûrû‘ı

Cerîrî’den Ṭaberḥânî nuşûşı
Zamîri mü’riḥânîden ḥulûşı

Defâtir intihâb itdi güzîde
‘Alî el-Vâ‘iz’ün oğlu ḥamîde

Getürdüm neşr aqvâlin nizâma
‘Ayânî rişte-i nazma tamâma

Bi-‘avni’llâh ḥâşıl oldu maṭlûb
Murâda vâşıl oldu kaşd-ı merğûb

Dilerken yâdigâr olsun cihâna
Gidenden şöıra ben ğayri mekâna

Velîkin gör ḥaḳîrûn kaşdı meşhûr
Nedür aşlı ṭama‘-kârında ma‘mûr

Temennâsı budur luṭf-ı Ḥudâ’dan
Ki nazmı kımmeti olsun ‘aṭâdan (289b/2-10)

“Livâ’î, “*Nesri nazm eyledim.*”, “*Rişte-i nazma getirdüm.*” ifadelerini eserinde defaatle kullanmaktadır. Bu şiirinde de şair, nesri esas aldığını, nesri nazm eylediğini belirtmekte, bu dünyadan göçünce şiirlerinin kalmasını ve yâranın da hayır dualarıyla kendisini her zaman yâd etmelerini istemektedir (Livâ’î [yz.]: 174a):

Lef [ü] neşr-i müretteb hâş idindüm neşrini essâs
Sezâ-yı midhâti kırtâs kitâb itdüm binâsından

Nehâr [u] her şeb-i târîk çıkup ser-rişte-i bârîk
Neşir nazm eyledüm şârîk anuñ şerh-i havâşından

Anuñ-çün eyledüm âşâr kıla dünyâda ol eş‘âr
Gidende ben ğarîb edyâr serây-ı kabre yasından

Beni yâd ideler yârân kifâdur haqqına ihsân
Du‘â-yı hayrıla her ân ideler bî-nevâsından

Gel imdi maṭlaba nâzım dırâz itme ser-encâmı
Şalâtıla selâm eyle Resûl’e evliyâsından (174a/15-19)

Yine şair, eserin altıncı babında, gaflet uykusunda iken takva sahibi faziletli kimselerden ansızın kulağına gaybî bir ses geldiğini belirtmiş ve zamanla aklı başına gelerek nesri nazm etmek için dilinin inci gibi sözler saçdığını dile getirmiştir. Aynı zamanda burada Hz. Muhammed ve evladını da nazım ipine getirdiğini önceden bize haber vermektedir (Livâ’î [yz.]:167b):

H̱ab-ı ğafletde yaturken nâ-gehânî bir nidâ
Hâtif-i ğaybı yetürdi gūşuma ebrârdan

Hūşa geldüm der-zamânî **neşri nazma cūş idüp**
Dür-feşân oldı zebānum mu‘teber eṭvârdan

Rište-i nazma getürdüm Ahmed ü evlâdını

Vaşf-ı aşhâb-ı tamâmî leşker-i enşârdan (167b/3-5)

Şair, bu beyitlerde yine ecel haberi gelmeden zahire toplamak gerektiğini belirtmiş, kendisine de “*Nesri nazma getir ki senden yadigâr bir eser kalsın ve elinde diline kuvvet var iken sıralanmış inci misali peygamberler macerasını şerh it.*” diye söylemektedir (Livâ’î [yz.]: 26a):

Seni hem şayd ider vaqtinde hâzır

Gelür peyk-i ecel nez‘inde kâhir

Gerekdür gitmeden aḳdem zâhîre

Ṭarîka bedreḳa gönder maşîra

Getürgil nazma neşri yâdigârî

Ḳala senden nişâne pâyidârî

İlüñde var iken ḳuvvet zebâna

Ẓamîrûñ maḥzeni ‘ilm ü beyâna

Anı şerḥ it mişâl-i dürr-i meknûn

Nebîler mâ-cerâsı naḳl-i mevzûn (26a/17-21)

Şair, anlattığı kısya ya da hikâye tamamlandığında bunu bize bildirmekte ve geçeceği yeni olay anlatımı hakkında da bizi önceden bilgilendirmektedir:

Ḳışsamuz irdi tamâma fevt-i İbrâhim gerek

Eylemek lâzımdur anı nazmıla neşrin hezâr (62a/76)

Tamâm oldı Nizâm-ı Mülk ḥâlî

Anı şerḥ eyledük nazmıla azher (70b/35)

Besdür imdi söyle hâli m̄a-cerā şerh-i Ḥasan
Ekber-i evlād-ı Ḥaydar on sekiz aḥyārdan (167b/6)

Berīdür cümleden aḳdem ‘Aḳīl evlāduñ hâli
Daḥı keyfiyyet-i âli saña şerh eyleyem icrā

Şehādet bulduḡı yārān güzīn-i zümre-i ‘Adnān
‘Alī’nüñ ḥaḳ ḳarındaşı ‘Aḳīl’üñ oḡlını a‘lā (220a/61-62)

Şiirlerde olay anlatımları samimiyet ve konuşma havası içinde verilmektedir. Eserde “*gör ne kıldılar, gör ne gördi, imdi biz geledüm, ne kıldı dinle*” gibi ifadelerle olay anlatımına geçileceğini şair, okuyucuya önceden haber vermektedir:

Geledüm biz kelām-ı Muştafā’ya
‘Alī’yi çağırın da hoş serāya (91b/386)

Biz geledüm maḳşada evlād-ı Aḥmed ḥālını
İdelüm bunda işāret cümlesin hoş mu‘teber (95a/19)

Dār-ı ḥarbden döndüğünde Aḥmed ü Maḥmūd-ı Ḥaḳ
Şehrine geldi Medīne **gör ne gördi anda yār** (58b/168)

Gördiler enşārı endek küfr [ü] şirk ehli tamām
Buldılar furşat Resūl’e **gör ne kıldılar** şirār (51a/20)

Gör ‘Ubeydu’llāh-ı zālīm **n’eyledi encām-ı kār**
Zeyneb’i terk itdi döndi Zeyn’e ḳurdı tāze dām (328a/96)

Yine anlatımlarda samimi ve masal anlatımı tarzında söylemler de yer almaktadır:

Meger günlerde bir gün yā ḡulāmī
Aña kıldı nidā cehrile server (69b/11)

Cevāba geldi şofra gör ne söyler

Yezid'ün kavmine aḥbārı söyler (296b/209)

Eser, tahkiye tarzında yazıldığı için daha çok nesre yakın bir anlatım söz konusudur:

İcāzet istedi Şīrīn ḥuceste Şehrebānū'dan
Didi şehre gerek lāzım baña gitmek olur imkān

Didi Şīrīn'e sen āzād olupsen ibtidāsından
Dilersen gitmege şehre dilersen ḳalgılan der-ān

Gidüpsen ḳal'aya Şīrīn irişdi ḳurb-ı dervāze
Dilerdi elbise-fāḥir getürsün anlara yeksān (331b/75-77)

Söyledi sultān-ı kevneyn Ḥaydar'a ḥidmet bana
Eylemekdür aḥla taḥḳīḳ eyleme gel sırrı fāş (107b/61)

Livā'î, Hz. Ali'yi övdüğü şu beyitlerinde Hz. Adem'den beri ancak böyle büyük bir cenk meydana geldiğini, tarih ehlinin bile bunu anlatmada yetersiz kaldığını hatta Kāzerūnî ile Tabersî'nin bile anlatmada lāl olduğu dile getirmektedir:

Eyledi bir kār-zārı gūş ḳıldılar 'ayān
Devr-i Ādem'den berüye böyle aḥvāl-i kibār

Böyle bir ceng eyledi kim ehl-i tārīḥ vaşfını
Ḳılmadı ferdin beyāna rezm-i 'azmin āşikār

Kāzerūnî'le Tabersî şerḥine lāl oldı lāl
'Azmine Rüstem cigersüz rezmine İsfendiyār

Qalmamış ‘aşında anı Qahramān u Qařtarān
Görmedi mişlin Nerimān şevketinde intizār

İstemez hācet Livāyi Muhsinoğlı şerh-i hāl
Haydar’ı midhat ziyāde eyleme haqqında var (54b-55a/45-49)

Livā’î’nin şairane bir üsluptan ziyade daha çok olayları anlatıp aktarmayı amaçladığı görölmektedir. şair, birçok kıssa ve rivayeti anlatırken “*didim*”, “*didî*”, “*dir*”, “*diyer*”, “*diyerdiler*” gibi diyalog kelimelerini de kullanmaktadır:

Resūlu ’İllāh beni gördi haber-dār oldu hālümnden
Tavāf itdūñ **didî** māder **didüm** yok seyyid-i eřrāf (128b/20)

Didî kanı ‘Alî yok bunda māder
Didüm řařra çıkupdur nūr-ı enver (132a/74)

Didüm ol dem Resūl’e söyle řuçum
Didî bilmez misen ey merd-i açmak (135b/11)

Diyerler bendemüzdür ol emîre
Anı bey‘ eylediler hoş nazîre (26b/27)

şiirlerde küfür ve hakaret ifadelerine de yer verildiği görölmektedir. şair, bu kelimeleri kötü karakterli şahıslar için kullanmaktadır:

Hezārān āferin itdi aña gör
Olan Mervān **har** [u] **har-zāde** meřhūr (178a/67)

İriřdi nāmesi anuñ ‘Ubeydu ’İllāh olup mesrūr
Yezid’uñ nāmesi gördi ğurūra geldi ol **hımār** (221b/5)

Bir dahı oldu ğazabnāk anda ol **merd-i zenīm**
Nuṭfesi nā-pāk aḥbeş ol Ziyād oğlu **lūvām** (233b/55)

Didi ey **aḥmak** [u] **meşhūr ‘ādī**
Dilersen devlet-i bākī murādı (279b/284)

Ḳayd [u] bendile getürdiler anı nezd-i ğarīm
Ol ‘Ubeydullāh-ı müfsid ḳurbına **toḥm-ı ḥarām** (232a/14)

Şiirlerinde didaktik tarafını da öne çıkaran Livâ’î, olay anlatımlarından sonra çeşitli değerlendirme ve tespitlerde bulunmuş, peygamberlerin çektiği sıkıntıları Kerbela hadisesi ile karşılaştırmış ve hiçbir peygamberin Hz. Muhammed’in çektiği musibet ve sıkıntılardan daha fazla sıkıntı çekmediğini, diğerlerinin hiçbirinin hâlinin Hz. Hüseyin’kine benzemediğini ifade etmiştir:

Ādem’ün bir oğlını ḳatlı eyleyen gör ḥâlini
Aḥmed’ün evlâdı cümle ḳatlı olındı müctebā

Aḥmed Ādem’den güzide āl-i ekrem ğayr-i āl
N’olur aḥvâli Ḥüseyñ’i ḳatlı iden der-Kerbela (9a/109-110)

Dimişlerdür meşâ’ibler nebîler çekdügin a‘ ḳam
Sehildür cümlesi meşhūr degüldür mişl-i belvâsı

Ḥüseyñ’ün ḥâline beñzer degüldür anlaruñ ḥâli
Meşâ’iblerde derk itsün ḳamunuñ aşl-ı da‘ vâsı

Ḥüseyñ’ün kербine beñzer degüldür anlaruñ ḥâli
Mesâ’iblerden a‘ ḳamdur cezâ-yı farṭ-ı aḥḥâsı (351b/2-4)

Eserde olaylar kronolojik olarak anlatılmaktadır ve bu yüzden şiirlerin kendisinden önce gelen şiir ve sonra gelen şiirle olay anlatımlarında bağlantısı bulunmaktadır. Livâ'î, olay anlatımlarında araya farklı hikâye ve kıssalar ya da kendi mahlası ile söylediği şiirlerini yerleştirmiştir. Bunu anlatımda tekdüzeliği gidermek için yapmaktadır.

On bap ve bir hatimedden oluşan *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da bapların arasında toplam 163 başlık yer almaktadır. Aralarda konu geçişlerinde veyâhut konu ile ilgili olan ayet ve hadislerin açıklanıp yorumlandığı şiirler bulunmaktadır. Eserde aynı vezin ve kafiye aynı zamanda da aynı konu anlatımına devam edildiği ve şiir de devam ettiği hâlde eserde aralara kırmızı mürekkeple yazılmış ara başlıklar konulmuştur. Bu yüzden şiirleri birbirinden ayırmak zorlaşmaktadır.

3.2.1. Bölümleri

Livâ'î, *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'a “*Kitâb-ı Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr Rağıya 'llâhu Te'âlâ Anhüm ve Kerrema 'llâhu Vechehum*” başlığı ile başlamaktadır. Bu başlık altında yedi beyitlik münacat, sonrasında Allah'a hamd ü senayı içeren on bir beyitlik kaside, akabinde on ve on sekiz beyitlik naat türünde şiirler yer almaktadır. Ardından “*Ve leneblüvenneküm bi-şey'in mine'l-ḥavfı ve'l-cû'ı ve naḫşın mine'l-emvâli ve'l-enfusi ve's-şemerâti ve beşşiri's-şābirin*” başlıklı Bakara 155. suresinin açıklandığı 17 beyitlik bir kaside ve “*İzâ eḥabba 'llâhu ḳavmen ibtelâhum ve izâ şaberu aştafâhum*” hadisinin başlığını taşıyan kırk beyitlik bir kaside bulunmaktadır. Daha sonra Livâ'î, “*Faşl Der-Beyân-ı Esâmî-i Tevâriḥ ve Kitâb-ı Mezkûr*” başlıklı on dokuz beyitlik şiirinde kitabının ismini “*Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*” olarak zikretmekte, Hüseyin Vâ'iz'in *Ravzatü's-Şühedâsı*'nı nazm ile taklit ettiğinden, Fuzuli'nin *Hadikatü's-Sü'edâsı*'nın *Ravzatü's-Şü'edâ*'dan istihrac olduğundan, kendisinin de onun nesrine bakarak vezin ile onu icra eylediğinden, ayrıca lazım oldukça başka eserlerden ilaveler yaptığından, eserini bir gün ölürse bu cihana yâdigar kalması için yazdığından ve eserinin hüznle dolu olduğundan bahsetmektedir (Livâ'î [yz.]: 4b-5a).

Livâ'î, Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da “*Faşl Der-Beyân-ı İbtidâ'î Kitâb Bâ-Deh-Bâb [ve] Yek-Hâtîme-i Ehl-i Beyt Rıdvanu 'İllâhi 'Aleyhim Ecma'în*” başlıklı şiirinde eserinin on bap ve bir hatimedden oluştuğunu bildirmekte ve Hz. Âdem'in ahvali ile başlayıp ehl-i beyt ile sona erdiği bilgisini vermektedir (Livâ'î [yz.]:5b):

İbtidâ başla nîzâma Âdem'ün aḥvâlini
Âḥirîn ḥatm eyle anuñ ehl-i beytile şafâ

Eyle on bâb uş kitâbuñ aşl-ı te'lîfin tamâm
Nazmıla taḥrîre lâyıḳ ehl-i târîḫe sezâ (5b/14-15)

Bu fasılda şair, bapların içerikleri hakkında bilgi vermektedir. Bu bilgilere göre eserin birinci babında bazı peygamberlerin ahvalini, ikinci babında mucizeler gösteren Hz. Muhammed'in ahvalinin şerhini, üçüncü babında Hz. Muhammed'in vefatı, dördüncü babında Hz. Fâtıma'nın ölümü, beşinci babında Hz. Ali'nin vefatı anlatılmakta ve yer yer de onun övgüsüne yer verilmektedir. Eserin altıncı babında Hz. Hasan'ın ahvali, yedinci babında Hz. Hüseyin'in ahvali, sekizinci babında Müslim İbn-i Akil'in ahvalinin şerhi, dokuzuncu babında Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kufe'ye revan olması ve Kerbela'da uğradığı türlü belalar, onuncu babında ise Hz. Hüseyin'in şehit olması anlatılmaktadır. Eserin hatime kısmında hanedan ehlinin hâline ve onlar ile türlü kerametlerin meydana gelişine ve ehl-i beytin Kerbela'dan Şam'a gidişine yer verilmektedir (Livâ'î [yz.]:5b-6a). Aşağıdaki tabloda Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın baplarının başlıkları ve metinde bulundukları yerler gösterilmiştir:

Tablo 2

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın bölüm başlıkları

	Baplar	Bapların Başlıkları
1.	Birinci Bap [6a-48b]	Faşl Fî-İbtidâ'î Âdem 'Aleyhi 's-selâm ve Şerâfet-i Bâ'î Bi'smi 'İllâh Fî-İbtidâ'î Kitâb

Tablo 2'nin devamı

2.	İkinci Bap [48b-78b]	Seyyid-i Kā'ināt ẖureyş'den Çekdügi Küdûretleri Beyân İder
3.	Üçüncü Bap [78b-94b]	Der-Beyân-ı Vefât-ı Seyyid-i Kā'ināt 'Aleyhi ve 'Alâ 'Âlihi Efḍalü't-Teslîmât
4.	Dördüncü Bap [94b-127a]	Der-Beyân-ı Vefât-ı Fâtımatü'z-Zehrâ' ve Menḳabet-hâı Ki Der-Haḳḳ-ı Ū
5.	Beşinci Bap [127a-167a]	Vefât-ı 'Aliyyü'l-Murtaẖâ'yı Beyân İder <i>Kerrema'llāhu Vecheh</i>
6.	Altıncı Bap [167a-187b]	İmām-ı Ḥasan'ın Bezm-i Belāda Şāgarıla Nüş İtdügin Beyân İder
7.	Yedinci Bap [187b-218a]	İmām-ı Ḥüseyn'ün Medīne'den Mekke'ye Gıtdügin Beyân İder
8.	Sekizinci Bap [218a-241b]	Müslim İbn-i 'Aḳıl'ün Şehādetin Beyân İder Raḍıya'llāhu 'Anhu
9.	Dokuzuncı Bap [241b-270b]	İmām-ı Ḥüseyn'ün Mekke'den Kerbelâ'ya Teveccüh Eyledüğünü Beyân İder
10.	Onuncı Bap [270b-317b]	İmām-ı Ḥüseyn Ḥazretlerinün Şehādetin Beyân İder Raḍıya'llāhu 'Anhu
	Hatime [317b-353b]	Der-Beyân-ı Ḥātıme ve Reften-i Ehl-i Beyt Be-Sûı Şām

Aşağıda Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın baplarının genel hatları ile içeriği verilmiştir. Burada bapların içerisindeki başlıkların hepsine yer verilmemiş, söz konusu olan bapı ana hatları ile anlatan başlıklara değinilmiştir. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da birçok ara başlık bulunmaktadır. Livâ'î, konu anlatımlarında arada bir hikâyeye, nükteye, kıssaya veyahut bir ayet ya da hadisin açıklamasını içeren bir şiire ya da kendi mahlasını taşıyan bir şiire yer vermektedir:

1. Birinci Bap: “*Faşl Fî-İbtidâ’-i Âdem ‘Aleyhi’s-selâm ve Şerâfet-i Bâ’-i Bi’smi’llâh Fî-İbtidâ’-i Kitâb*” başlığı ile verilmiştir (Livâ’î [yz.]:6a). Burada Livâ’î, Besmele’nin on dokuz harfine değindikten sonra “*Defterin dibacesini uzatma, Hz. Âdem’in hâinden haber ver.*” diyerek Hz. Adem’in ahvalini anlatmaya başlamaktadır:

Besdür imdi kılma taṭvîl defterün dîbâcesi

Hâl-i Âdem’den haber vir nazmıla şan‘at-nümâ (6b/22)

Birinci bapta fasıl başlıkları altında peygamberlerin hâlleri anlatılmıştır. Bu fasıllarda öncelikle Hz. Adem’den başlamak üzere; Hz. Adem’in oğulları Hâbil ve Kâbil’in mücadelesi, Hz. Nuh, Hz. İbrahim ve oğlu İsmail ile birlikte, Hz. Yakup ve oğlu Hz. Yusuf ile birlikte, Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Eyyup, Hz. Zekerriyya ve Hz. Yahya peygamberlerin hâlleri anlatılmaktadır. Eserde bu fasıl başlıkları ve eserde bulundukları yerleri şu şekildedir:

- a) Faşl Fî-İbtidâ’-i Âdem ‘Aleyhi’s-selâm ve Şerâfet-i Bâ’-i Bi’smi’llâh Fî-İbtidâ’-i Kitâb (6a)
- b) Faşl Fî-Hikâyet-i Kâtl-i Hâbil İbn Âdem ‘Aleyhi’s-selâm (8b)
- c) Faşl Fî-İbtîlâ’-i Nûḥ Necî ‘Aleyhi’s-selâm (9b)
- d) Faşl Fî-İbtîlâ’-i İbrâhîm ‘Aleyhi’s-selâm Ma‘a-İsmâ’îl ‘Aleyhi’s-selâm (12a)
- e) Faşl Fî-İbtîlâ’-i İsmâ’îl Kemâ Kâla’llâhu Te‘âlâ İnne Hâzâ Le-huve’l-belâ’ul-mubîn (13a)
- f) Faşl Fî-İbtîlâ’-i Ya‘kûb ‘Aleyhi’s-selâm Ma‘a-Evlâdihi’l-Kirâm (18a)

- f) Faşl Fî-İbtılâ'-i Mūsâ 'Aleyhi's-selâm Ma'ahu Fir'avnu Hāmān (32b)
- g) Fî-İbtılâ'-i 'İsâ İbn-i Meryem 'Aleyhi's-selâm (37a)
- h) Faşl Fî-İbtılâ'-i Eyyûb Kemâ Kāla'llāhu İnnâ Vecednāhu Şābiran Ni'me'l-abdu İnnahu Evvābun (38b)
- i) Faşl Fî-İbtılâ'-i Zekerıyyā ve Yahyā 'Aleyhime's-selâm (41a)
- i) Faşl Fî-İbtılâ'-i Zekerıyyā 'Aleyhi's-selâm (42a)

2. İkinci Bap: “*Seyyid-i Kā'ināt Kureş'den Çekdüğü Küdûretleri Beyân İder*” başlığı ile verilmiştir (Livâ'î [yz.]: 48b). Bu bapta Hz. Muhammed ve ona yapılan eziyetler, Hz. Muhammed'in büyüculükle suçlanması, halkı İslam dinine davet etmesi, Hz. Muhammed'in oğlu İbrahim'in henüz 18 aylık iken vefat etmesi, Bedir, Uhud ve Mute savaşlarına değinilmektedir. Bu bapta yine fasıl başlıkları altında Bedir Savaşı'nda Ebû Ubeyde'nin şehit edilişine, Uhud Savaşı'nda Hz. Hamza'nın şehit edilişine ve Mute Savaşı'nda da Cafer-i Tayyar'ın şehit edilişine yer verilmiştir. Eserde bu fasıl başlıkları ve eserde bulundukları yerleri şu şekildedir:

- a) Faşl-ı Şehâdet-i Ebû 'Ubeyde İbn-i Hâriş İbn-i 'Abdi'l-muṭṭalib El-Hâşimî (52b)
- b) Faşl Fî-Şehâdet-i Seyyidü's-Şühedâ'-i Hamza İbn-i 'Abdi'l-muṭṭalibi'l-Hâşimî (53b)
- c) Faşl Fî-Şehâdet-i Ca'fer et-Tayyâr Raḍıya'llāhu 'Anhu (59b)
- d) Faşl Der-Beyân-ı Fevt-i İbrāhîm İbn-i Resûlu'llāhu Şallâ'llāhu 'Aleyhi Ve Selleme (62a)

3. Üçüncü Bap: “*Der-Beyân-ı Vefât-ı Seyyid-i Kā'ināt 'Aleyhi ve 'Alâ 'Âlihi Efḍalü't-Teslîmât*” başlığı ile verilmiştir (Livâ'î [yz.]: 78b). Bu bapta Hz. Muhammed'in vefatı, ölmeden önce yaptıkları, vasiyeti ve Veda hutbesi anlatılmaktadır. Bu bap, toplam üç başlıktan oluşmaktadır:

- a) Der-Beyân-ı Vefât-ı Seyyid-i Kā'ināt 'Aleyhi ve 'Alâ 'Âlihi Efḍalü't-Teslîmât (78b)

b) Meşnevî (80a)

c) Na‘t-ı Seyyid-i Veled-i Âdem Muḥammed Seyyidü’l-Enbiyâ-yı Mihter-i Hâtem Şalla’llâhu ‘Aleyhi ve Selleme (94a)

4. Dördüncü Bap: “*Der-Beyân-ı Vefât-ı Fâtımatü’z-Zehrâ’ ve Menḳabet-hâÿ Ki Der-Haḳḳ-ı Ū*” başlığı ile verilmiştir (Livâ’î [yz.]: 94b). Bu bapta Hz. Fatıma’nın suretinin güzelliği, Hz. Ali ile evlendirilmesi, çeyizi ve Allah tarafından gerçekleşen çeşitli mucizeler ile Hz. Fatıma’nın vasiyeti, ölmeden önce yaptıkları, vefatı ve onunla ilgili çeşitli kıssalar anlatılmaktadır. Bu bapta ayrıca ayrı başlıklar altında halifelerden Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman’ın künyeleri, isim ve lakapları hakkında bilgi verildikten sonra vefatlarına değinilmektedir. Eserde bahsi geçen konuların anlatıldığı başlıklar ve bulundukları yerleri şu şekildedir:

a) Der-Beyân-ı Vefât-ı Fâtımatü’z-Zehrâ’ ve Menḳabet-hâÿ Ki Der-Haḳḳ-ı Ū (94b)

b) Şemme’-i Hikâyet-i Zehrâ Der-Kenâr-ı Muştafâ ve Beyân-ı Ferâseteş Raḳıya’llâhu ‘Anhâ (96a)

c) Der-Beyân-ı Şûret-i Fâtımatü’z-Zehrâ Der-Miyân-ı Ḳubbe-i Pür-Nûr Der-Bihişt-i Berîn Raḳıya’llâhu Anhâ (99b)

d) Der-Beyân-ı Âmeden Zenân-ı Benî Ḳureyş Nezd-i Muştafâ Berây-ı Teklîf-i Ḥazret-i Zehrâ Ber-Sûr Berây-ı İstihzâ Kerden (102b)

e) Der-Beyân-ı Tezvîc-i Fâtımatü’z-Zehrâ’-râ Be-‘Aliyyü’l-Murtaẓâ Kerrama’llâhu Vechehu (105b)

f) Nûkte-i Rûşene-i Nûr-ı Dendânhâ-yı Fâtımatü’z-Zehrâ Der-Miyân-ı Ḳuşûr-ı Bihişt-i Berîn (108b)

g) Der-Beyân-ı Ziyâfet Kerden-i ‘Oşmân Yâ Resûla’llâh Ba‘d-ez-ân Fâtımatü’z-Zehrâ Raḳıya’llâhu Anhâ (109a)

h) Der-Beyân-ı Cûşîden-i Cefne-i Fâtımatü’z-Zehrâ’ Be-Ḳudret-i Kâmile-i Ḥudâvend-i A‘lâ Celle Celâluhu (111b)

i) Der-Beyân-ı Fevt-i Ḥazret-i Zehrâ Raḳıya’llâhu Te‘âlâ Anhâ ve ‘An-Evlâdihâ (120b)

- j) Der-Beyân-ı Vefât-ı Ebî Bekri 'ş-Şiddîk Rağıya 'llâhu ' Anh (124b)
- k) Der-Beyân-ı Vefât-ı 'Ömer El-Fârûk Rağıya 'llâhu Anh (125b)
- l) Der-Beyân-ı Vefât-ı 'Osmân İbn-i 'Affân Rağıyâ 'llâhu ' Anhu (126b)

5. Beşinci Bap: “*Vefât-ı 'Aliyyü 'l-Murtażâ'yı Beyân İder Kerrema 'llâhu Vecheh*”

başlığı ile verilmiştir (Livâ'î [yz.]: 127a). Bu bapta Hz. Ali'nin doğumu, künyesi, hayatından çeşitli kıssalar, Kuttâme adındaki dul bir kadına İbn-i Mülcem'in âşık olması ve bu kadının İbn-i Mülcem'den Nehrevan'da Hz. Ali tarafından öldürülen ehli ve kardeşinin intikamını almasını istemesi, İbn-i Mülcem tarafından Hz. Ali'nin öldürülmesi, Hz. Ali'nin vasiyeti ve onun oğulları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin tarafından defn edilmesi anlatılmaktadır. Eserde bahsi geçen konuların anlatıldığı başlıklar ve geçtiği yerleri şu şekildedir:

- a) Vefât-ı 'Aliyyü 'l-Murtażâ'yı Beyân İder Kerrema 'llâhu Vecheh (127a)
- b) Naẓm-ı Tâze (128a)
- c) Meşnevî (129b)
- d) Naẓm (134b)
- e) Naẓm-ı Tâze (135b)
- f) Naẓm-ı Tâze (137a)
- g) Kerâmet-i Diğer Der-Mâh-ı Ramazan Bâ-Nân-ı Huşk İftâr Kerden-i Şâh-ı Merdân (138b)
- h) Der-Beyân-ı Su'âlât-ı Müte'addide Ez-Murtażâ-yı 'Alî Der-Huṭbe-i Beyân Kerden-i İslâm (141b)
- i) Der-Beyân-ı Güftâr-ı Seyyid-i Ahyâr *Le-u'tıyenne'r-râyet* Ğaden *Li-raculîn Kerrâru Ğayri Ferrâru* (142b)
- j) Naẓm-ı Diğer (143a)
- k) Der-Beyân-ı Miyân-ı Hâne-i Beytü'l-Mâl Reften-i Şâh-ı Velâyet ve Se Ṭalâk Dâden-i Sîm ü Zer-râ (146b)
- l) Der-Beyân-ı Ceng Kerden-i Şâh-ı Velâyet Bâ-Gürüh-ı Ehl-i Harb-i Cemel ü Sıffîn (148a)

m) Der-Beyân-ı Harf-i Mîm Hikâyet-i Nâme-i Ehl-i Kûfe Ez-Şâh-ı Velâyet-penâh (155a)

n) Nazm-ı Diğer Bâ-Lef [ü] Neşr-i Müretteb [ü] Ğayr-i Müşevveş (159a)

o) Der-Beyân-ı Meşnevî ve ‘Îtâb Kerden-i Şâh-ı Merdân Vâ-gerd-i İbn-i Mülcem-i Pelîd [ü] Bed-baht (161b)

ö) Nazm-ı Diğer (165a)

6. Altıncı Bap: “*İmâm-ı Hasan’uñ Bezm-i Belâda Şâgarıla Nûş İtdüğün Beyân İder*” başlığı ile verilmiştir (Livâ’î [yz.]: 167a). Bu bapta Hz. Hasan’ın doğumu, künyesi, Hz. Hasan’ın kurumuş bir meyve ağacına Allah’ın esma-i hüsnasını zikretmesi sonucu meyve ağacının yeniden yeşillenip meyve vermesi ve bunun sonucunda bazı kimseler tarafından Hz. Hasan’ın sihir yapıyor diye bu kerametın yorumlanması anlatılmaktadır. Ayrıca Hz. Ali’nin ölümünden sonra Hz. Hasan’ın sulh için Şam valisi Muâviye ile savaşmayarak hilafeti ona bırakması, Hz. Hasan’ı altı kez zehirlemeleri fakat her defasında da Hz. Hasan’ın şifa bulması ve en sonunda da eşi Ca’de’nin Medine’de Hz. Hasan uyurken su testisine elmâs-ı sûde sürmesi sonucu ve daha sonrasında Hz. Hasan’ın bu su testisinden su içmesi ile ciğerleri parçalanarak vefat etmesi ve Hz. Hasan’ın ölümünden sonra eşi Ca’de’nin başına gelenler anlatılmaktadır. Söz konusu olayların anlatıldığı başlıklar eserde şu şekildedir:

a) İmâm-ı Hasan’uñ Bezm-i Belâda Şâgarıla Nûş İtdüğün Beyân İder (167a)

b) Der-Beyân-ı İmâmet Kerden-i İmâm Hasan Ba’de Ez-Fevt-i Emîrü’l-Mü’minîn Ve İmâm Şoden-i Ân Server (171a)

c) Der-Beyân-ı Dîbâce-i Nev ve Hikâyet-i Mülk-i Benî Ümeyye İsfeyanî (173b)

d) Der-Beyân-ı Meşnevî ve Hikâyet-i Zehr Dâden-i Mervân-ı Har Ber-Hasan-ı Müctebâ Rağıya’llâhu ‘Anhu (176a)

e) Der-Beyân-ı Dîbâce-i Nev Na’t-ı Muştafâ ve Evlâd-ı Murtażâ (185b)

f) Nükte-i *İnnemâ Emvâlüküm ve Evlâdüküm ‘Adüvvün Leküm* ve Hikâyet-i Sıbteyn Der-Minber Ber-Daşten-i Seyyid-i Kâ’inât (186b)

7. Yedinci Bap: “İmām-ı Hüseyn’ün Medīne’den Mekke’ye Gıtdüğın Beyân İder”

başlığı ile verilmiştir (Livâ’î [yz.]: 187b). Bu bapta Hz. Hüseyn’in doğumu, ona isminin verilışı, Cebraıl tarafından Hz. Muhammed’e Hz. Hasan ve Hz. Hüseyn’in nasıl öldürüleceğının haber verilmesi olayı, elma, ayva ve nar kıssası anlatılmaktadır. Ayrıca Muâviye’nin oğlu Yezid’e hilafeti bırakmak istemesi sonucunda Hüseyn bin Ali’nin, Abdurrahmân bin Ebûbekir’in, Abdullah bin Ömer’in, Abdullâh bin Zübeyr’in Yezid’e biat etmemesi ve Hz. Hüseyn’in Medine’den Mekke’ye teveccüh etmesine değinilmiştir. Yine bu bapta İran şahı ve Ali Şir Nevâyî’nin Hüseyn Vâ’iz-i Kâşifî’yi çağırarak ondan Ravzatü’ş-Şühedâ adlı eseri yazmasını istemeleri de anlatılmaktadır (Livâ’yî [yz.]: 209b). Eserde söz konusu olan başlıklar şu şekildedir:

- a) İmām-ı Hüseyn’ün Medīne’den Mekke’ye Gıtdüğın Beyân İder (187b)
- b) Der-Beyân-ı Nükte-i İmām-ı Taberî Ki Der-Tefsîr-i Kebîr Āverde ve Der-Ġayr-i Tefâsîr Nîz Hest (190a)
- c) Der-Beyân-ı Şi‘r Güften-i Cebre’il *İnne Fi’l-Cenneti Nehran Min-Leben Li ‘Aliyyin ve Hüseynin ve Hasen* (193b)
- d) Der-Beyân-ı ‘Aķıkhâ Ki Der-Gehvâre -i Şâh-ı Şehîdân Ū Yahte Bûdened Rağıya ’llâhu Anhu (192b)
- e) Der-Beyân-ı Dîden-i Cibrîl Hüseyn-râ Der-Kenâr-ı Seyyid-i Kâ’inât Şalavâtu ’llâhi ‘Aleyh (193b)
- f) Der-Beyân-ı Muşâra‘a Kerden-i Dü Sıbteyn Ber-Hużûr-ı Aşşâb-ı Kirâm Rağıya ’llâhu Anhu (195b)
- g) Hikâyet-i Übeyy İbn-i Ka‘b ve Dîden-i Hüseyn-râ Der-Nezd-i Seyyid-i ‘Ālem Şalla ’llâhu ‘Aleyhi ve Sellem (197b)
- h) Şemme-i Ez-Āye-i *Kâzimîne ’l-Ġayza Ve ’l-‘Āfine ‘Ani’n-nâsi Va ’llâhu Yühıbbü ’l-Muhsinîn* ve Hikâyet-i Hüseyn Rağıya ’llâhu Anhu (200a)
- i) Der-Beyân-ı Ber-Taht Nişânden-i Mu‘âviye Püsereş Yezîd-râ Der-Hâl-i Hayât-ı Hod (201b)
- j) Der-Beyân-ı Kitâbet-i Firistâden-i Yezîd-i Pelîd Ber-Vekîl-i Hod Velîd İbn-i ‘Utbe Berây-ı Kâtl-i İmām-ı Hüseyn-i Şehîd (205a)

k) Der-Beyân-ı Reften-i Şeh-zâde Hüseyn-i Şehîd Der-Cânib-i ‘Irâk Sûy-ı Kerbelâ (209b)

l) Nazm-ı Dîger (212b)

m) Nazm-ı Tâze (216a)

n) Nükte-i Ez-Rumûz-ı Sırr-ı Mekkûn-ı Nokta-i Tahte’l-Bâ’ Ki ‘Ulûm-ı Nuḥustîn Defâtir Der-ân Mesṭûrest (217a)

8. Sekizinci Bap: “*Müslim İbn-i ‘Aḳîl’üñ Şehâdetin Beyân İder Raḳıya’l-lâhu ‘Anhu*” başlığı ile verilmiştir (Livâ’î [yz.]: 218a) Bu bapta Müslim İbn-i Akil’in Hz. Hüseyin tarafından Kufe’ye gönderilmesi, Kufe halkının Hz. Hüseyin’e biat ettiklerini bildirmeleri, Yezid’in naibi Nu’man bin Sa’d’ın Kufe halkını Hz. Hüseyin’e biat etmemeleri için tehdit etmesi, Yezid’in Basra valisi Ubeydullâh bin Ziyâd’ı Kufe’ye vali olarak ataması ve Müslim bin Akil’in yakalanarak şehit edilmesi anlatılmaktadır. Aynı zamanda Müslim bin Akil’in oğulları Muhammed ve İbrahim’in yakalanması, Hâris tarafından oğulların başları kesilerek bedenlerinin Fırat’a atılması, Hâris’in oğulların başlarını Ubeydullah’a getirmesi, onların öldürüldüğünü öğrenen Ubeydullah’ın buna kızıp Yezid’e nasıl hesap vereceğini düşünerek Hâris’i Mukâtil isimli kimseye teslim edip oğulları nerede öldürdü ise orada onu da öldürmesini istemesi ve orada Hâris’in Mukâtil tarafından katl edilmesine değinilmektedir. Bu bapta bahsedilen olayların anlatıldığı başlıklar şu şekildedir:

a) Müslim İbn-i ‘Aḳîl’üñ Şehâdetin Beyân İder Raḳıya’l-lâhu ‘Anhu (218a)

b) Der-Beyân-ı Âmeden-i ‘Ubeydu’l-lâh-ı Ziyâd Ber-Diyâr-ı Kûfe Ve Teftîş Kerden-i Müslim İbn-i ‘Aḳîl-râ ve Ḳatl Şüden-i Ū (221b)

c) Der-Beyân-ı Haber-dâr Şüden-i Müslim İbn-i ‘Aḳîl Ber-Şehâdet Yâften-i Hâni İbn-i ‘Urve (224b)

d) Nazm-ı Dîger Hikâyet-i Müslim Der-Miyân-ı Leşker-i Şâmî Ceng Kerden-i Ân Server Raḳıya’l-lâhu Anhu (228b)

e) Der-Beyân-ı Şehâdet Yâften-i Müslim İbn-i ‘Aḳîl ve Hikâyet-i Püserâneş (231b)

f) Eyzan Nazm-ı ‘Âlî Hikâyet-i Şehâdet Yâften-i Püserân-ı Müslim Radıya’llâhu ‘Anhum (235b)

g) Der-Beyân-ı Hikâyetihâ-yı Nevâdir-i Kerbelâ Ki Ba’d-ez-în Hâhed Be-Zuhûr Âyed (239a)

9. Dokuzuncu Bap: “*İmâm-ı Hüseyin’ün Mekke’den Kerbelâ’ya Teveccüh Eyledüğünü Beyân İder*” başlığı ile verilmiştir (Livâ’î [yz.]: 241b). Bu bapta Muaviye’nin ölümüyle birlikte oğlu Yezid’in halife olması dolayısıyla Kufe ehli, Mekke’de bulunan Hz. Hüseyin’e mektuplar yazarak ve kendisine tabi olduklarını bildirerek Hz. Hüseyin’i Kufe’ye davet etmişlerdir. Hatta Yezid’e karşı savaşacaklarına dair söz vermişlerdir. Onların teşvikiyle Hz. Hüseyin, Kufe’ye gitmiştir. Abdullah bin Abbas, Hz. Hüseyin’i Kufe’ye gitmemesi hususunda ısrarla uyarmış, hiç olmazsa onun Yemen civarına gitmesini istemiş olsa da Abdullah bin Abbas, Hz. Hüseyin’i bir türlü bu fikrinden geri döndürememiştir. Hatta Hz. Hüseyin, Kufe’ye gidip gitmeme konusunda fal tayin etmiştir. Hem falda hem de gördüğü rüyanın mutabık olduğunu gören Hz. Hüseyin, onu ısrarla bu düşüncesinden döndürmek isteyenlere rağmen Kufe’ye revan olmuştur. Hz. Hüseyin gitmeden önce yâr u ensârına “*Benimle dâr-ı ukbâ isteyen, şehâdet mansıbını isteyen gelsin, dâr-ı dünyâ isteyen ise geri dönsün.*” diyerek Mekke’ye veda etmiştir. O gün Müslim bin Akil’in de şehit edildiğini öğrenen ve çocuklarının da yetim bırakılması dolayısıyla Müslim bin Akil’in kanını yerde bırakmak istemeyen Hz. Hüseyin, Kufe’ye yol almıştır. Yola çıkmadan önce de Kufe halkına bir mektup yazan Hz. Hüseyin, bu mektubu Kays bin Meşher ile yollamıştır. Fakat Hz. Hüseyin’in Kufe’ye sefer eylediğini öğrenen Ubeydullah bin Ziyâd, Kays bin Meşher’i yakalatmıştır. Kays bin Meşher ise mektubu vermemek için parçalamıştır. Mektupta neler yazdığını öğrenemeyen İbn Ziyâd, Kays bin Meşher’e iki şart koşturmuştur. Kays bin Meşher, kürsiye çıkıp Yezid’e övgüler düzüp Hz. Hüseyin’i kötüleyecek ya da öldürülecektir. Bunu kabul eden Kays bin Meşher, kürsiye çıkınca Yezid’i kötüleyip Hz. Hüseyin’i övünce öldürülmüştür. Bunun üzerine Ubeydullah bin Ziyâd, Hz. Hüseyin’e mektup yazmış, Yezid’e biat etmesini aksi takdirde öldürüleceğini bildirmiştir. Diğer yandan Hz. Hüseyin’in Yezid’e biat etmesi, etmediği takdirde de katl edilmesi için Ubeydullâh bin Ziyâd tarafından görevlendirilen Amr bin Sa’d’a bu hizmet karşılığında Taberistan ve Rey mülkleri ihsan edilmiştir. Amr bin Sa’d, emrindeki ordu ile Kerbelâ’ya ulaşmış ve Hz. Hüseyin’e Kufe’ye niçin geldiğini

sormuştur. Amr bin Sa'd, Hz. Hüseyin'e Yezid'e biat etmesini, etmediği takdirde de öldürüleceğini söylemiştir. 10 Muharrem Cuma günü Hz. Hüseyin, bizzat kendisine Kufe halkının davet mektupları sebebiyle burada olduğunu söylemiştir. Fakat Hz. Hüseyin'e davet çağrılarını Kufe halkı inkar etmişlerdir. Bu esnada, Amr bin Sa'd ordusundan ayrılan Hurr bin Yezid, Hz. Hüseyin'in saflarına katılmıştır. Amr bin Sa'd'ın attığı okla başlayan mücadelede Hz. Hüseyin ve safındakilerin Fırat'a ulaşmaları engellenmiş ve etrafları çevrilmiştir. Eserde söz konusu olayların anlatıldığı başlıklar ve bulundukları yerleri şu şekildedir:

- a) İmām-ı Hüseyin'ün Mekke'den Kerbelâ'ya Teveccüh Eyledüğünü Beyân İder (241b)
- b) Der-Beyân-ı Nevâdir-i Hikâyât Ki Ba'd-ez-în Hâhed Âmed (242a)
- c) Nazm-ı Pür-Fünûn-ı Gûn-â-gûn Çün Nakş-ı Bûkalemûn (245b)
- d) Nazm-ı Diğer (248b)
- e) Nazm-ı Nakş-ı Füzûn Be-Harf-i Nûn Na't-ı Turfe-nümûn-ı Pür-Fünûn (251a)
- f) Nazm-ı Diğer Bâ-İbârethâ-yı Gûn-â-gûn Dürr-i Meknûn (254a)
- g) Der-Beyân-ı Nazm-ı Mesnevî Pür-Ma'nevî Ber-Haqq-ı Ehli'l-Beyt (256b)
- h) Der-Beyân-ı Kaşîde-i Seyyid-i Kâ'inât 'Aleyhi's-selâm (270a)

10. Onuncu Bap: “İmām-ı Hüseyin Hazretlerinin Şehâdetin Beyân İder Rağıya'llâhu 'Anhu” başlığı ile verilmiştir (Livâ'î [yz.]: 270b). Bu bapta Hz. Hüseyin, ailesine veda ederek Amr bin Sa'd'a buraya düşmanlık için gelmediğini söyleyerek kendilerine yol verip gitmelerine izin vermelerini istemiş fakat bunun mümkün olmadığı kendisine bildirilmiştir. Hz. Hüseyin saflarına katılan Hurr bin Yezid'i Kinane oğlu Kısver şehit etmiştir. Daha sonra Urve ve Züheyr İbn-i Hasan da şehit düşmüştür. Abdullah İbn-i Kelbî, Ubeydullah İbn-i Ziyâd'ın oğulları Sâlim ve Yesâr'ı katletmiştir. Sonrasında Abdullah İbn-i Kelbî de şehit olmuştur. Büreyr İbn-i Huzeyr, Yezid İbn-i Ma'kal'ı öldürmüş, kendisi de Bahterî tarafından şehit edilmiştir. Veheb İbn-i Kelbî adında yeni evlenmiş bir genç annesi Kamer Hatun'un isteği ile Hz. Hüseyin safında savaşmış ve Muhkem bin Tufeyl tarafından da şehit edilmiştir. Kerbelâ'da Şüreyh İbn-i Ubeyd, Müslim-i Eydirbecânî, Habib İbn-i Mezâhir, Abdurrahman bin Yezelî, Yahyâ bin Müslim-i

Tâzî, Abdurrahman bin Urve, Mâlik bin Enes, Sa'd bin Hanzal, Abdullah bin Ömer, Vakkas bin Mâlik, Hilâl bin Râfî', Kâsım bin Hasan, Ebî Bekr İbn-i Alî, Ömer İbn-i Alî, Osman bin Ali, Abbas bin Ali, Ebâ Zer el-Gıffârî, Enes bin Ma'kıl, Abdullah bin Müslim-i Akil, Ca'fer bin Akil, Abdurrahman bin Akil, Muhammed bin Abdullah, Abdullah bin Hasan bin Velî, Muhammed bin Enes, Esad bin Düccâne, Firûzân, Abdullah bin Hasan, Avn-i Ali gibi birçok kimse burada şehit düşmüştür. Hz. Hüseyin'in büyük oğlu Ali Ekber'i İbn-i Mürre, şehit etmiştir. Hz. Hüseyin'in küçük oğlu ise susuzluktan feryat etmesi ve onlardan su istemeleri nedeniyle Kâhili tarafından bir ok darbesi ile şehit edilmiştir. Bir tek Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu Ali Evsat yani Zeyne'labidin kalmıştır. Hz. Hüseyin, Kelâmullâh, Mushaf-ı Zehrâ, Cefr-i Ebyâz, Cefr-i Câmî', İlm-i Kıyâmet, Bâkî Ulûm emanetlerini ölmeden önce oğlu Zeyne'labidin'e teslim etmiştir. Daha sonra hilatini giyip, Hz. Muhammed'in imamesini, Hz. Ali'nin kılıcı Zülfikâr'ı hamayıl kılıp Hz. Hamza'nın kalkanını sırtlanıp Hz. Muhammed'in Zü'l-cenâh atına binerek mertçe savaştan Hz. Hüseyin, birçok zalim kişiyi öldürmüştür. Hz. Hüseyin'in Fırat'a gitmesi engellenmiştir. Kerbela vakasında Hz. Hüseyin, ok yağmuruna tutulmuş, kafasına kılıç darbesi indirilerek vücudu elek gibi delik deşik edilmiştir. Hz. Hüseyin'in teni 72 yara almış, bedeni susuzluktan zayıf düşmüştür. Fakat kimse Hz. Hüseyin'i öldürmeye cesaret edememiştir. En sonunda Der'a bin Şerik ve Sinan bin Enes Hz. Hüseyin'e darbe indirmiştir. Amr bin Sa'd, toprak üzerine düşen Hz. Hüseyin'i bir mübarize öldürmesini söylese de kılıç ve okunu bırakan mübariz, Hz. Hüseyin'i öldürememiştir. Sonuç olarak Şimr-i Zi'lcevsen ile Sinan bin Enes, Hz. Hüseyin'i şehit etmiş ve Şimr-i Zi'lcevsen de Hz. Hüseyin'in başını kesmiştir. Kerbela'da Hz. Hüseyin ile birlikte 72 kişi şehit edilmiştir. Hz. Hüseyin'in ölümünden sonra Hz. Hüseyin'in atı Zü'l-cenâh çadır kurulan yere geri dönmüştür. Atın kakülünü kanlı şekilde gören ehl-i beytten kadın ve çocuklar durumu anlayarak feryat etmişlerdir. Eserde söz konusu olayların anlatıldığı başlıklar ve bulundukları yerleri şu şekildedir:

- a) İmâm-ı Hüseyin Hazretlerinin Şehâdetin Beyân İder Rağıya 'llâhu ' Anhu (270b)
- b) Nükte-i Der-Beyân-ı Vedâ' -ı Şeh-zâd Bâ-Ehl-i Beyt Bâ-Nazm (272a)
- c) Nazm-ı Dîger (272a)
- ç) Der-Beyân-ı Şehâdet Yâften-i Hurr-ı Şehîd Ve Şi'r Güften-i Ū Raḥimehu 'llâh (276a)

- d) Der-Beyân-ı Ceng Kerden-i Hurr Bâ-Leşker-i İbn-i Ziyâd-ı Mağrûr (276a)
- e) Beyt (281a)
- f) Şi‘r Güften-i ‘Abdu’llâh İbn-i Kelbî Raḥimehu’llâh (282b)
- g) Şi‘r Güften-i Kâmer Hâtûn Mâder-i Veheb Raḍıya’llâhu Anhu (283b)
- ğ) Şi‘r Güften-i Veheb (284b)
- h) Şi‘r Güften-i Müslim-i Eydirbecânî Raḥimehu’llâh (286a)
- ı) Şi‘r Güften-i Hâbîb İbn-i Mezâhir Raḍıya’llâhu Anhu (288b)
- i) Şehâdet Yâften-i Hâbîb İbn-i Mezâhir Raḍıya’llâhu Anhu (289a)
- j) Dîbâce-i Nev Şehâdet Yâften-i Yârân-ı Nuzdeh Sulţân Bâ-Ehl-i ‘İrfân Raḍıya’llâhu Anhum (289b)
- k) Şi‘r Güften-i Kâsım İbn-i Ḥasan Raḍıya’llâhu ‘Anhu (295a)
- l) Su’âl Kerden-i ‘Arûs Hâtûn Mekân-ı Menzil-i Ecdâdeş Ez-Kâsım-ı Bernâ Raḍıyâ’llâhu Anhu (295a)
- m) Beyt (295b)
- n) Ceng Kerden-i Kâsım İbn-i Ḥasan Raḍıya’llâhu [‘Anhu] (296a)
- o) Şehâdet Yâften-i Kâsım İbn-i Ḥasan Raḍıya’llâhu ‘Anhumâ ve Şi‘r Güfteneş (297b)
- ö) Âmeden-i Kâsım Der-Miyân-ı Muḥadderât-ı Hayme-gâh (297b)
- p) Şi‘r Güften-i Ebî Bekr İbn-i ‘Alî Raḍıya’llâhu Anhumâ (298b)
- r) Der-Beyân-ı Şehîd Şüden-i Ū Ve Ceng Kerden-i ‘Ömer İbn-i ‘Alî Kerrema’llâhu Vechehu (299a)
- s) Ceng Kerden-i ‘Osmân Bin ‘Alî Raḍıya’llâhu ‘Anhumâ ve Şi‘r Güfteneş (299a)
- ş) Şehâdet-i ‘Osmân Bin ‘Alî Kerrema’llâhu Vechehu (299a)
- t) Şi‘r Güften-i ‘Abbâs İbn-i ‘Alî Kerrema’llâhu Vechehumâ (301b)
- u) Naşîhat Kerden-i ‘Abbâs Ber-Ehl-i ‘İnâd ve Peyâm Güften-i Âverden-i Ū (302a)
- ü) Şi‘r Güften-i ‘Alî Ekber Bin Hüseyn Raḍıya’llâhu ‘Anhumâ (304b)
- v) Der-Beyân-ı Şi‘r Güften-i Hüseyn Eş-Şehîd-i Seyyidü’s-Şühedâ Raḍıya’llâhu ‘Anhu (308a)
- y) Şi‘r Güften-i Ehl-i Beyt Der-Hengâm Âmeden-i Zü’l-cenâh (317a)

Hatime: Eserin hatime kısmı “*Der-Beyân-ı Hâtîme ve Reften-i Ehl-i Beyt Be-Sûy-ı Şâm*” başlığı ile verilmiştir (Livâ’î [yz.]: 317b). Bu kısımda Hz. Hüseyin’in şehadetinden sonra birçok musibetin vuku bulması, ehl-i beytin Şam tarafına gitmesi ve Kerbela sonrası yaşananlar anlatılmıştır. Bu kısımda geçen bir hikâyeye şöyle anlatılmıştır: Horasan valisi Amr bin Leys’in yaklaşık yüz yirmi bin askeri bulunmaktadır. Oldukça güçlü bir ordusu olan Amr bin Leys’e bu durumu hatırlatılınca merkebinden yere düşüp feryat u figan ederek ağlamaya başlamıştır. Bu duruma şaşırان asker, Amr bin Leys’e niçin ağladığını sormuştur. Amr bin Leys ise “*Bu kadar güçlü ordu Kerbela vakasında olsa idi ve ben Hz. Hüseyin’e yardım edip Yezid’i mağlup etseydim.*” diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir. Fakat Amr bin Leys, vefat ettikten sonra onu rüyada başında süslü tacı, sırtında hilati, altında çok hızlı koşan atı ve dört bir yanında yardımcıları ile görmüşlerdir. “*Bu duruma hangi sevabı kazandın da ulaştın?*” diyerek kendisine sorulan Amr bin Leys, “*Bu, Hz. Hüseyin’e yardım etmeyi gönülden isteyip edemediğimden dolayı duyduğum üzüntümün karşılığıdır.*” şeklinde cevap vermiştir.

Bu bölümde kebuter hikâyesi ise şu şekilde anlatılmaktadır: Yehudî olan âmâ bir kız vardır. Babası hastalığından dolayı ona meyvelerle dolu bir bağ inşa etmiştir. Bir gün Yehudî kız, bostanda gezerken ortadan kaybolmuştur. Hz. Hüseyin’in Kerbela’da şehit olduktan sonra kanı kebuterin kanat ve gagalarına bulaşmış ve o bostandan geçerken kebuterin gagasındaki kan, kızın gözlerine damlamıştır. Hz. Hüseyin’in damlayan kanı kızın gözlerine şifa olmuş ve kızın gözleri açılmıştır. Kızının gözlerinin nasıl açıldığını öğrenen baba ve ailesi daha sonra müslüman olmuşlardır.

Kerbela vakasından sonra şehadet ehlinin başları bedenlerinden ayrılmıştır. Hiç kimse ne şehit bedenlerini defnetmiş ne de namazlarını kılmıştır. Daha sonra şehit başları 20 adet Yehûdâ kavmine, 14 adet Benî Temîme kavmine, 7 adet Erdeşir kavmine, 5 adet Esed kavmine, 12 adet Sakîfe kavmine verilerek bölüştürülmüştür. Hz. Hüseyin’in başı, Ubeydullah bin Ziyâd’a gönderilmek üzere Havlî bin Yezid Asbâhî’ye verilmiştir. Havlî, Hz. Hüseyin’in başını alarak Kufe’ye doğru yola çıkmış ve Ubeydullah’ın çok ihsân ve bahşış vermesi için Hz. Hüseyin’in başını bir tabakta sunmuştur. Ubeydullah bin Ziyâd, Hz. Hüseyin’in başının Kufe’ye getirilmesi nedeniyle sancaklar açdırıp, davullar

dövdürmüştür. Daha sonra Ubeydullah bin Ziyâd, Hz. Hüseyin'in başını dizinin üzerine koyması üzerine bir damla kan baldırına damlamış, burada bir delik açılmıştır ve baldırı yara olmuştur. Tabipler, ne türlü ilaç sürseler de derdine derman olamamıştır. Aynı zamanda açılmış bu yaradan o kadar kötü bir koku geliyordur ki meclis ehlinde kimse onun yanında durmak istemiyordur. Ubeydullah bin Ziyâd'ın bu derdine ölene kadar asla çare bulunamamıştır.

Hz. Hüseyin'in başı her yerde şehir şehir gezdirilmiştir. Hatta insanlar o kadar ileri gitmişlerdir ki benim şehrimden geçsin diye kavga eder hâle gelmişlerdir. Fakat Kufe ve Şam ehlinde herkes, Kerbela olayında susan, görmedik diyerek inkar eden, bu olaya seyirci kalan herkes, Şedîd denilen ejdeha tarafından cehennem ateşine atılmış, hepsinin zehirli ve o öldürücü yılan tarafından sonlarının getirildiği bildirilmiştir. Bu olay sonrasında Yezid'in oğlu Halid bin Yezid de aklını yitirmiştir.

Hatime kısmında ayrıca Hasan Basri'den ve Ebu'l-Mefâhir'den nakil olan iki olay daha anlatılmaktadır. Eserde söz konusu olan başlıklar şu şekildedir:

- a) Der-Beyân-ı Hâtîme ve Reften-i Ehl-i Beyt Be-Sûy-ı Şâm (317b)
- b) Naẓm-ı Tâze (318a)
- c) Hikâyet-i Kebûter Der-Hengâm Âmeden-i Bâ-Minkâr-ı Hûnîn (320a)
- d) Naẓm-ı Redîf-i Dîger (322b)
- e) Naẓm-ı Dîger Bâ-Hurûf-ı Mîm (325a)
- f) Na' t-ı Seyyid-i Kâ'inât Şalla'llâhu 'Aleyhi Ve Sellem (328b)
- g) Naẓm-ı Dîger (329a)
- h) Şi'r (332b)
- i) Der-Beyân-ı Dâhil Şüden-i Leşkeriyân-ı Yezîd Be-Şehr Bâ-Ehl-i Beyt Raḍvânu'llâhu 'Aleyhim Ecma'în (336a)
- j) Der-Beyân-ı Münâzara Kerden-i Yezîd-i Pelîd Ber-Ser-i Mübârek Seyyid-i Şühedâ Raḍıya'llâhu 'Anhu (339b)
- k) İşâret Kerden-i Yezîd Ber-Mü'ezzîn ve Kâmet Kerden-i Ū (344a)

l) Āmeden-i Ehl-i Beyt Ber-Ser-i Merķad-i Münevver-i Seyyid-i Kā'ināt ve Selām Dāden Āşiyān-ı Ber-Ān Seyyid-i 'Ālem (346b)

m) Haber Yāften-i Ümmü Seleme Ez-Āmeden-i Ehle'l-Beyt Ez-Kūfe Be-Medīne-i Münevvere Şerrefa'llāhu (347a)

n) Tazarru' Kerden-i Hāzret-i Mūsā ve Necāt Taleb Kerden-i Ez-Hudāvend-i 'Ālem Berāy-ı Hārūn 'Aleyhi's-selām (348a)

o) Āmeden-i Cibrīl Be-Emr-i Melik-i Celīl Nezd-i Resūl Zi-Behr-i Hārāb Kerden-i Şehr-i Kūfe (351b)

Hatime bölümü ile tamamlanan eserin sonunda bir neseb-name, bir münacat, bir naat ve eserin tamamlanmasından dolayı Allah'a şükür ve duanın edildiği iki şiir bulunmaktadır. On iki imamın doğum, ölüm tarihleri ile evladının bazı silsilesinin isimlerine kısaca yer verildiği neseb-name, "*Der-Beyān-ı Neseb-nāme-i İsnā 'Aşeriyye Raḍiya'llāhu Te'ālā 'Anhu*" başlığı altında verilmiştir ve 75 beyitten oluşmaktadır. (Livâ'î [yz.]: 353b). Ardından Livâ'î, "*Münācāt-nāme-i Livā'î*" başlığı altında münacat türünde 22 beyitlik bir şiirine yer vermiştir (Livâ'î, [yz.]: 355b). Daha sonra eserde Livâ'î, "*Na't-ı Nebi' 'Aleyhi's-selām*" başlığı altında 7 beyitlik bir naata ve "*Şi'r*" başlığı altında da eserinin tamamlanmasına yardım ettiği için Allah'a şükrettiği 7 ve 13 beyitlik iki şiire yer vermiştir (Livâ'î, [yz.]: 356b-357a).

3.3. Mesâ'ib-nāme-i Ebrâr'ın Temel Kaynakları

Mesâ'ib-nāme-i Ebrâr, hem bap sayısı hem de içerik bakımından *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadikatü's-Sü'edâ* ile paralellik göstermektedir. *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadikatü's-Sü'edâ* genel olarak mensur olmakla birlikte içerisinde birçok manzum parça bulunmaktadır. *Mesâ'ib-nāme-i Ebrâr*, manzum olarak yazılmıştır. Üç eser de on bap ve bir hatimeden oluşmaktadır. Livâ'î, *Mesâ'ib-nāme-i Ebrâr*'da Hüseyin Vâ'iz ve eseri *Ravzatü's-Şühedâ*'yı birçok kez zikretmekte fakat *Hadikatü's-Sü'edâ*'yı sadece bir kez "*Faşl Der-Beyān-ı Esāmî-i Tevārīh ve Kitāb-ı Mezkûr*" (Livâ'î, [yz.]: 5a) kısmında

zikretmektedir. Aşağıda *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadîkatü's-Sü'edâ* ile bölümlerinin genel olarak mukayesesı yapılacaktır.

3.3.1. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr ve Ravzatü's-Şühedâ

Maktel edebiyatı türünde tesiri çok geniş olan ve Hz. Hüseyin'in şehadetinden 847 sene sonra (H. 908/M. 1502) yazılan *Ravzatü's-Şühedâ*, Türk edebiyatında büyük ilgi görmüş ve etkisiyle birçok tercüme, şerh ve bunun gibi muhtasar birçok eser ortaya konmuştur (Güngör, 1987: XXVI). Livâ'î de bu tesirin etkisinde kalmış ve *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* adlı eserini *Ravzatü's-Şühedâ*'yı esas alarak yazmıştır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın yedinci bapında “*Der-Beyân-ı Reften-i Şeh-zâde Hüseyin-i Şehîd Der-Cânib-i 'Irâk Sûy-ı Kerbelâ*” başlıklı kısımda Hüseyin Vâ'iz-i Kâşîfî'nin *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eserinin nasıl yazıldığı hakkında bilgi verilmektedir. Livâ'î, burada *Maktelü'l-Hüseyin* adlı eseri ile meşhur Ebû Mihnef Lût b. Yahyâ (ö. H. 157/M. 773-74)'yı zikrettikten sonra verdiği bilgilere göre; meşhur *Ravza* adlı eseri ile zikredilen Hüseyin el-Vâ'iz'i bir gün Ali Şir Nevâyî zamanında meşhur Acem şahı, meclisine çağırır. Hüseyin el-Vâ'iz'den *Ravza* adlı kitabını yazmasını isteyen İran şahı, ondan tafsilatlı olmadan, uzatmayıp özetleyerek hakikati anlatan bir eser meydana getirmesini ister. Ali Şir Nevâyî ve İran şahının bu isteğini kabul eden Hüseyin el-Vâ'iz, *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eserini yazarak Ali Şir Nevâyî'ye getirir ve İran şahından da binlerce kez takdir ve beğeni alır (Livâ'î, [yz.]: 209b).

Livâ'î, Hüseyin Vâ'iz'den Kur'an'ın 114 suresinin tamamını tefsir eden o ne uğurlu bir bendedir ki Allah ona bu kutlu yeteneği vermiştir, şeklinde söz etmektedir. Aynı zamanda burada Hüseyin Vâ'iz'in Ali Şir Nevâyî'ye ithaf ettiği “*Cevâhirü't-Tefsîr li Tuffeti'l-Emîr*” adlı Kur'an tefsiri de zikredilmektedir. Daha sonra Livâ'î, “*Biz de meşhur Ravza'dan rumuz-ı nesrini nazma aldık ve vezinle onu icra eyledik, sözlere bazı ilaveler yaptık ki nesirden nazmın farkı olsun, lügat bilgisi olmayan ekleme ve yayma, dağıtma yapmasın, zaten her vakit eseri okursa kitap okuyucular okur.*” şeklinde ifadelerini dile getirmiştir:

Ġarā'ib Lūṭ İbn Miḥnef dimişdür naşşıla meşhūr
‘Acem’de Ravzalar naḳlı mufaşşal cem‘-i imlāsı

Meşāhir Ravza’sı merķūm Hüseyn el-Vā‘ iz’üñ oğlu
Tetebbu‘ her tevāriḫi idindi yazdı evlāsı

‘Alī Şīr’üñ zamānında ‘Acem şāhı olan meşhūr
Ṭarīḳ-i sünnete tābi‘ olurdu ḳavm-i ḳurbāsı

Hüseyn el-Vā‘ iz’i bir gün çağırdı meclis-i ḥāşa
‘Alī Şīr ḥüsrev-i Ġrān didi gel añla idrā’sı

Vezīrüm meclisüm meşhūn vüzār izdiḥām eyler
İçinde isterem senden kitāb-ı Ravza a‘lāsı

Ola icmālıla menḳūl ḥaḳīḳat ḥıfz idem maḳbūl
Mutavvel olmasun meḥūl içinde ḳavl-i ednāsı

Ḳabūl itdi ‘Alī Şīr’üñ kelāmın Vā‘ iz’üñ oğlu
Müfessir kātib-i tefsīr Cevāhir naḳl[i] mevlāsı

Yüz on dört cild iden Ḳur’ān tamāmī sūresin tefsīr
Ne devletdür Hudā virmiş ḥuceste bende evlāsı

Düzüben Ravzatü’ş-Şühdā’ getürdi dir ‘Alī Şīr’e
Hezārān āferīn itdi ‘Acem şāhı şeref-nāsı

‘Alī Şīr’üñ zamānında getürdi naḳş-ı ṭumāra
Ḳamu tefsīr-i Kur’ān ’ı Cevāhir-nām ḳıştāsı

Meşâhir Ravza'dan aldık rumûz-ı neşrini nazma
Getürdük veznile mevzûn 'ibâret hâş imlâsı

'İlâve eyledük ba'z-ı kelâmı maḥẓ-ı aḳvâle
Selâsil-silk-i iclâle çekildi dürr-i lâlâsı

Gerekdür kim olan neẓẓâm neşirden nazmı fark itsün
Eger kim anlamaz nazmı müşevveş kıldı kırtâsı

Luğatdan olmayan âgâh lef [ü] neşr itmesün güm-râh
Kitâb-hûân okur her gâh okursa şerḥ-i icrâsı (209b-210a/3-16)

Yukarıda geçen beyitlerden de anlaşılacağı üzere Livâ'î, bu kısımda hem *Ravzatü's-Şühedâ*'nın hem de *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın yazımı ile ilgili önemli bilgiler vermektedir.

Ravzatü's-Şühedâ'nın bölümleri Süleymaniye Ktp. Ayasofya Nu. 3221 nüshasına göre şu şekilde verilmiştir (Hüseyin Vâ'iz el-Kâşifî [yz.]:5a-5b):

Tablo 3

Ravzatü's-Şühedâ'nın bölüm başlıkları

	Baplar	Bapların Başlıkları
1.	Bap-ı Evvel	Der-İbtılâ-yı Ba'z-ı Ez-Enbiyâ 'Alâ Nebiyyinâ ve 'Aleyhimü's-şalavât ve's-selâm
2.	Bâb-ı Düvüm	Der-Cefâ-yı Kureyş Bâ-Ḥazret-i Risâlet ve Şehâdet-i Ḥamza ve Ca'fer-i Tayyâr
3.	Bâb-ı Siyüm	Der-Vefât-ı Ḥazret-i Seyyidü'l-Mürselîn 'Aleyhi Efdalü Şalavâtü'l-Muşallîn

Tablo 3'ün devamı

4.	Bāb-ı Çehārüm	Der-Hālāt-ı Hāzret-i Fāṭıma Ez-Vaḳt-i Velādet Tā-Hengām-ı Şehādet
5.	Bāb-ı Pençüm	Der-Aḥbār-ı Murtaẓā 'Alī 'Aleyhimü's-selām Ez-Zamān-ı Velādet Tā-Hengām-ı Şehādet
6.	Bab-ı Şeşüm	Der-Beyān-ı Feẓā'il-i İmām Ḥasan 'Aleyhimü's-selām ve Ba'z-ı Ez-Aḥvāl-i Vey Ez-Velādet Tā-Şehādet
7.	Bab-ı Heftüm	Der-Menākıb-ı İmām Ḥüseyn ve Velādet-i Vey ve Aḥvāleş Ba'de Ez-Vefāt-ı Birāder
8.	Bāb-ı Heştüm	Der-Şehādet-i Müslim bin 'Akīl İbn-i Ebī Ṭalīb ve Ḳatlı-i Ba'z-ı Ez-Ferzendān-ı Ū
9.	Bāb-ı Nühüm	Der-Resīden-i İmām Ḥüseyn Be-Kerbelā ve Muḥārebe Nümūden Ba-A'dā ve Şehadet-i Ān Hāzret ü Evlād u Aḳrabā Vesā'ir Şühedā
10	Bab-ı Dehüm	Der-Vaḳāyi' Ki Ba'de Ez-Ḥarb-i Kerbelā Ehl-i Beyt-rā Vāḳi' Şüde ve 'Uḳūbāt-ı Muḥālifān Ki Mübāşir-i Ān Ḥarb Şüdened
	Hātime	Der-Zıkr-i Evlād-ı Sıbṭeyn ve Silsile-i Neseb-i Ba'z-ı Ez-İşān

Ravzatü's-Şühedā'nın mukaddime kısmında Hüseyin Vâ'iz, Kerbela hadisesi ile ilgili kitaplar yazıldığı fakat bu yazılan eserlerde Hz. Muhammed'in torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in faziletlerinin ve hâllerinin yeteri kadar anlatılmadığını dile getirmektedir. Bu nedenle de ehl-i belayı, peygamberleri, asfiyâyı, şühedâyı ve Âl-i Abâ'nın hâllerini tafsilatlı olarak anlatan bir eser ortaya koyduğunu belirtmektedir. Böyle bir eseri telif

etmeyi de Seyyid Mirza olarak tanınan Abdulllah tarafından kendisine işaret edildiği bilgisini vermektedir (Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi, [yz.]: 4b-5a).

Livâ'î, ölmeden önce bu dünyaya kendisinden yadigâr bir eser bırakmak ve ehl-i beytin de öbür dünyada kendisine şefaathçi olması dileğiyle eserini yazmıştır. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* da *Ravzatü's-Şühedâ* gibi on bap ve bir hatimeden oluşmaktadır. İçerik ve olayların kronolojik olarak anlatımı yönüyle *Ravzatü's-Şühedâ* ile paralellik göstermektedir. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da bapların içerisinde birçok alt başlık bulunmaktadır. Aynı zamanda olay anlatımlarının içerisinde alt başlıklarda farklı hikâyelere, bir ayet ya da hadisin açıklamasını içeren bir şiire ya da Livâ'î mahlası ile yazılmış şiirlere yer verilmektedir. *Ravzatü's-Şühedâ*'da alt başlıklar bulunmamaktadır. İki eserde de karşılaştırılmış bapların başlıkları şu şekildedir:¹⁸

1. Birinci Bap:

Ravzatü's-Şühedâ:

Bu bap, “*Der-İbtidâ-yı Ba‘z-ı Ez-Enbiyâ ‘Alâ Nebiyyinâ ve ‘Aleyhimü’s-salavât ve’s-selâm*” başlığı ile verilmiştir. Burada Hz. Adem, Hz. Nuh, Hz. Halil, Hz. Yakup, Hz. Musa, Hz. Eyyup ve Hz. Zekeriyya ve Hz. Yahya peygamberlerin hâlleri tek başlık altında verilmiştir. Hz. Musa’dan çok kısa bir şekilde bahsedilmiştir. Hz. İsa peygambere yer verilmemiştir.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, “*Faşl Fî-İbtidâ’-i Âdem ‘Aleyhi’s-selâm ve Şerâfet-i Bâ’-i Bi’smi’llâh Fî-İbtidâ’-i Kitâb*” başlığı ile verilmiştir. Livâ'î, birinci bapa Hz. Adem’in hâlini içeren ve Bismelenin bâ harfinin yüceliğini anlatan bir şiir başlığı ile başlamıştır. Bu bapta her bir peygamberden ayrı bir başlık altında bahsedilmiştir. Peygamberlerden bahsedilen alt başlıklar şu şekildedir:

¹⁸ Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr ve Ravzatü's-Şühedâ'nın genel olarak karşılaştırılmasının yapıldığı baplarının başlıkları için Ravzatü's-Şühedâ'nın H. 933/M. 1526 yılında istinsah edilmiş olan nüshasından istifade edilmiştir; Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi, *Ravzatü's-Şühedâ*, Süleymaniye Ktp. Ayasofya Nu. 3221.

Faşl Fî-İbtidâ'-i Âdem 'Aleyhi's-selâm ve Şerâfet-i Bâ'-i Bi'smi'llâh Fî-İbtidâ'-i Kitâb

Faşl Fî-Hikâyet-i Qatl-i Hâbil İbn Âdem 'Aleyhi's-selâm

Faşl Fî-İbtilâ'-i Nûh Necî 'Aleyhi's-selâm

Faşl Fî-İbtilâ'-i İbrâhîm 'Aleyhi's-selâm Ma'a-İsmâ'il 'Aleyhi's-selâm

Faşl Fî-İbtilâ'-i İsmâ'il Kemâ Kâla'llâhu Te'âlâ İinne Hâzâ Le-huve'l-belâ'ul-mubîn

Faşl Fî-İbtilâ'-i Ya'kûb 'Aleyhi's-selâm Ma'a-Evlâdihi'l-Kirâm

Faşl Fî-İbtilâ'-i Mûsâ 'Aleyhi's-selâm Ma'ahu Fir'avnu Hâmân

Fî-İbtilâ'-i 'İsâ İbn-i Meryem 'Aleyhi's-selâm

Faşl Fî-İbtilâ'-i Eyyûb Kemâ Kâla'llâhu İnnâ Vecednâhu Şâbiran Ni'me'l-abdu İnnahu Evvâbun

Faşl Fî-İbtilâ'-i Zekerîyyâ ve Yahyâ 'Aleyhime's-selâm

Faşl Fî-İbtilâ'-i Zekerîyyâ 'Aleyhi's-selâm

2. İkinci Bap:

Ravzatü's-Şühedâ:

Bu bap, Hz. Muhammed'e Kureyş halkının ettiği cefalar ve Hz. Hamza ile Hz. Cafer'in şehadetlerini kapsayan “*Der-Cefâ-yı Kureyş Bâ-Hâzret-i Risâlet ve Şehâdet-i Hamza ve Ca'fer-i Tayyâr*” başlığı ile verilmiştir.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, “*Seyyid-i Kâ'inât Kureyş'den Çekdüğü Küdûretleri Beyân İder*” başlığı altında ve alt başlıklarda Ebû Ubeyde, Hz. Hamza, Hz. Cafer'in şehadeti ve Hz. Muhammed'in oğlu Hz. İbrahim'in vefatına yer verilmiştir.

Faşl-ı Şehâdet-i Ebû ‘ Ubeyde İbn-i Hâriş İbn-i ‘ Abdi’l-muṭṭalib El-Hâşimî

Faşl Fî-Şehâdet-i Seyyidü’ş-Şühedâ’-i Ḥamza İbn-i ‘ Abdi’l-muṭṭalibi’l-Hâşimî

Faşl Fî-Şehâdet-i Ca‘fer et-Ṭayyâr Raḍıya’llâhu ‘ Anhu

Faşl Der-Beyân-ı Fevt-i İbrâhîm İbn-i Resûlu’llâhu Şallâ’llâhu ‘ Aleyhi ve Selleme

3. Üçüncü Bap:

Ravzatü’ş-Şühedâ:

Bu bap, “*Der-Vefât-ı Ḥazret-i Seyyidü’l-Mürselîn ‘Aleyhi Efḍalü Şalavâtü’l-Muṣallîn*” başlığı altında Hz. Muhammed’in vefatını kapsamaktadır.

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, “*Der-Beyân-ı Vefât-ı Seyyid-i Kâ’inât ‘Aleyhi Ve ‘Alâ ‘Âlihi Efḍalü’t-Teslîmât*” şeklinde *Ravzatü’ş-Şühedâ* ile aynı başlığı taşımaktadır.

4. Dördüncü Bap:

Ravzatü’ş-Şühedâ:

Bu bap, “*Der-Ḥâlât-ı Ḥazret-i Fâtıma Ez-Vaḳt-i Velâdet Tâ-Hengâm-ı Şehâdet*” başlığı ile Hz. Fatıma’nın doğumundan ölümüne kadar olan ahvalini içermektedir.

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, Hz. Fatıma’nın vefatı ve onun hakkındaki menkıbeleri içeren “*Der-Beyân-ı Vefât-ı Fâtımatü’z-Zehrâ’ ve Menḳabet-hây Ki Der-Ḥaḳḳ-ı Ū*” başlığı altında verilmiştir. Bu bapta Hz. Fatıma’nın vefatından sonra Hz. Ebubekir, Hz. Osman ve Hz. Ömer’in künye ve sıfatlarına da değinilerek vefatları anlatılmış ve halifelerin her biri ayrı başlık altında verilmiştir:

Der-Beyân-ı Vefât-ı Ebî Bekri’ş-Şiddîḳ Raḍıya’llâhu ‘ Anh

Der-Beyân-ı Vefât-ı ‘Ömer El-Fârûḳ Raḍıya’llâhu Anh

Der-Beyân-ı Vefât-ı ‘Osmân İbn-i ‘Affân Raḍıyâ’llâhu ‘ Anhu

5. Beşinci Bap:

Ravzatü’ş-Şühedâ:

Bu bap, Hz. Ali’nin doğumundan şehadetine kadar olan hâllerini içeren “*Der-Aẖbār-ı Murtaẓā ‘Alī ‘Aleyhimües-selām Ez-Zamān-ı Velādet Tā-Hengām-ı Şehādet*” başlığı ile verilmiştir.

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, Hz. Ali’nin sadece vefatını değil doğumundan şehadetine kadar olan ahvalini de kapsamaktadır. Fakat başlık “*Vefât-ı ‘Aliyyü’l-Murtaẓā’yı Beyân İder Kerrema ‘İlāhu Vecheh*” şeklinde sadece Hz. Ali’nin vefatını kapsamaktadır.

6. Altıncı Bap:

Ravzatü’ş-Şühedâ:

Bu bap, İmam Hasan’ın faziletlerini ve doğumundan şehadetine kadar olan bazı ahvalini kapsayan “*Der-Beyân-ı Feẓā’il-i İmām Hasan ‘Aleyhimü’s-selām ve Ba‘z-ı Ez-Ahvāl-i Vey Ez-Velādet Tā-Şehādet*” başlığı ile verilmiştir.

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, “*İmām-ı Hasan’uñ Bezm-i Belāda Şāgarıla Nūş İtdüğün Beyân İder*” başlığı ile verilmiştir.

7. Yedinci Bap:

Ravzatü’ş-Şühedâ:

Bu bölüm, Hz. Hüseyin’in menkıbeleri, doğumu ve kardeşinin (Hz. Hasan’ın) vefatından sonraki ahvalini içeren “*Der-Menākıb-ı İmām Hüseyin ve Velādet-i Vey ve Ahvāleş Ba‘de Ez-Vefāt-ı Birāder*” başlığını taşımaktadır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, “*İmâm-ı Hüseyin’ün Medīne’den Mekke’ye Gıtdügin Beyân İder*” başlığı ile verilmiştir.

8. Sekizinci Bap:

Ravzatü’ş-Şühedâ:

Müslim b. Akil’in şehadetini ve evlatlarından bazılarının katl edilmesini anlatan bu bap, “*Der-Şehâdet-i Müslim bin ‘Akıl İbn-i Ebî Tâlib ve Qatl-i Ba‘z-ı Ez-Ferzendân-ı Ū*” başlığı ile verilmiştir.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

Müslim bin Akil’in şehadetini içeren “*Müslim İbn-i ‘Akıl’ün Şehâdetin Beyân İder Rağıya’llâhu ‘Anhu*” başlığı ile verilen bu bapta Müslim bin Akil’in evlatlarının öldürülmesi de anlatılmaktadır.

9. Dokuzuncu Bap:

Ravzatü’ş-Şühedâ:

Hz. Hüseyin’in Kerbela’ya ulaşması ve burada düşman ile muharebe etmesi, onun evlatları, akrabaları ve diğer kimselerle birlikte şehit edilmesinin anlatılmasını içeren bu bap, “*Der-Residen-i İmâm Hüseyin Be-Kerbela Ve Muḥârebe Nümûden Ba-A‘dâ Ve Şehadet-i Ān Ḥazret ü Evlād u Akrabâ Vesâ’ir Şühedâ*” başlığı ile verilmiştir.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

“*İmâm-ı Hüseyin’ün Mekke’den Kerbelâ’ya Teveccüh Eyledüğini Beyân İder*” başlığı ile verilen bu bapta Hz. Hüseyin’in Kerbela’ya varması ve burada sadece muharebe zamanına kadar olan olaylar anlatılmaktadır.

10. Onuncu Bap:

Ravzatü's-Şühedâ:

Kerbela harbinden sonra ehl-i beytin başına gelen olaylar ve savaşın başlamasına sebep olan muhaliflerin uğradığı cezaların anlatılmasını içeren bu bap, “*Der-Vaḳāyi‘ Ki Ba‘de Ez-Ḥarb-i Kerbelā Ehl-i Beyt-rā Vāḳı‘ Şüde ve ‘Uḳūbāt-ı Muḥālifān Ki Mübāşir-i Ān Ḥarb Şüdened*” başlığı ile verilmiştir. İki fasıldan oluşan bu bapta birinci fasıl, Kerbela harbinden sonra ehl-i beytin başına gelenleri anlatmaktadır ve ikinci fasıl ise Hz. Hüseyin’i şehit edenlerin uğradığı musibetleri ihtiva etmektedir.

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:

Bu bap, Hz. Hüseyin’in sadece şehadetini değil Kerbela harbini ve burada şehit edilen evladı, akrabası ve tüm şehit düşenleri ve burada verilen mücadeleyi ve düşmanın tavrını da içermektedir. *Ravzatü's-Şühedâ*’da dokuzuncu bapta anlatılan kısım, Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr’da onuncu bapta anlatılmaktadır. Fakat bu bapta başlık sadece Hz. Hüseyin’in şehadetini kapsayan “*İmām-ı Hüseyin Ḥazretlerinüñ Şehâdetin Beyân İder Radiya ‘llāhu ‘Anhu*” başlığı ile verilmiştir.

Hatime:

Ravzatü's-Şühedâ:

İki torunun (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in) evlatlarının zikredilmesini ve onlardan bazılarının neseplerinin silsilesini ayrıntılı olarak anlatan bu bap, “*Der-Zikr-i Evlād-ı Sibtēyn ve Silsile-i Neseb-i Ba‘z-ı Ezîzān*” başlığı ile verilmiştir. Hüseyin Vâ’iz, eserin son bölümünü iki fasıl halinde ayırmış ve burada on iki imam ve soyunu teferruatlı bir şekilde anlatmıştır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

“*Der-Beyân-ı Hâtîme ve Reften-i Ehl-i Beyt Be-Süy-ı Şâm*” başlığını taşıyan bu bapta Kerbela harbi sonrası yaşananlar, ehl-i beytin Şam’a gitmesi ve birçok musibetin ortaya çıkması ve Hz. Hüseyin’e karşı savaşı, Hz. Hüseyin’in yanında durmayan, onlara yardım etmeyen ve sözlerinden dönenlerin başlarına gelenler anlatılmıştır. *Ravzatü’ş-Şühedâ*’da onuncu bapta anlatılan kısım, Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr’da hatime kısmında anlatılmaktadır. Aynı zamanda hatime kısmından sonra *Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr*’da da *Ravzatü’ş-Şühedâ*’da hatime kısmında yer verildiği gibi on iki imamın anlatıldığı bir neseb-nâme’ye kısaca yer verilmiştir. Livâ’î, bir münacat, naat ve eserin tamamlanmasından duyduğu memnuniyetle Allah’a şükür ettiği iki şiiri ile eserini tamamlamıştır.

3.3.2. Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr ve Hadikatü’s-Sü’edâ

Türk edebiyatında makteller içerisinde önemli bir yeri olan *Hadikatü’s-Sü’edâ*, Hüseyin Vâ’iz’in *Ravzatü’ş-Şühedâ* adlı eseri kaynak alınarak ve esere yeri geldikçe ilaveler yapılarak meydana getirilmiş serbest bir tercümedir. Fuzûlî, eserin mukaddime kısmında “... aşl-ı te’lîfde *Ravzatü’ş-Şühedâ*ya iktidâ kılp sâyir kütüpde olan nikât-ı ğarîbeleri mümkün oldukça aña ilâve kılam..” (Güngör, 1987: 18) şeklinde ifade ettiği üzere konunun esasında *Ravzatü’ş-Şühedâ*’ya bağlı kalmıştır. Abdülkadir Karahan’a göre; *Hakikatü’s-Sü’edâ*’nın tertibi ve taksimi esas olarak *Ravzatü’ş-Şühedâ*’dan alınmış, *Ravzatü’ş-Şühedâ*’nın aslından daha başarılı ve ilavelerden daha ziyade kısaltmalar yapılmış serbest bir tercümesidir (1938-39:35).

On bap ve bir hatimeden ibaret olan *Hadikatü’s-Sü’edâ*, mensur olmakla birlikte içerisinde konu ile ilgili bir mevzuu açıklamak veya konu ile ilgili hissiyatı yansıtmak gibi sebeplerle aralara manzum parçalar ilave edilmiştir ve eserde çeşitli ayet, hadis, kalam-ı kibar, atasözleri ve rivayetlerden de yararlanılmıştır (Güngör, 1987: XXXV).

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr; hem bap sayısı, baplara verilen başlıklar hem de konunun işleniş ve içeriği olarak *Hadikatü’s-Sü’edâ* ile oldukça benzerlik göstermektedir. Livâ’î,

eserine ilaveler yaparak genişletme yoluna gitmiş, bazen Hadikatü's-Sü'edâ'dan daha ayrıntılı olarak olayları tahkiye etmiştir bazen de olay anlatımlarında kısaltma yoluna gitmiştir. Bazı yerlerde takdim-tehirin de yapıldığı kısımlar bulunmaktadır. Örneğin; *Hadikatü's-Sü'edâ*'da Hz. Adem'in anlatıldığı kısımda Fuzûlî'nin Hz. Adem'in Serândîb vadisine Hz. Havva'nın da Hint denizine düşmeden önce yaşadıklarını ayrıntılı olarak anlattığı kısımlar *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da yer almamıştır:

“Sultânü'l-Ârifîn kıddise sırrehû buyurmuş ki hilkat-i Âdemden muqaddem şâhid-i maḥabbet cilve-i zuhûr itmege bir mazhar isterdi ve ol zamân...” (Güngör, 1987: 24).

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da bazı beyitler, *Hadikatü's-Sü'edâ*'daki bazı manzum parçalar ve mensur kısımlar ile içerik ve kelime yapısı olarak oldukça benzerlik göstermektedir. Örneğin; *Hadikatü's-Sü'edâ*'da Hz. İbrahim peygamberin anlatıldığı fasıldaki manzum kısımlara bakıldığında bu benzerlik dikkat çekmektedir:

Hadikatü's-Sü'edâ:

Derdle ḥorsend olan derdine dermân istemez
Zevk-i miḥnet birle 'âşık rāḥat-i cān istemez
Her kimi istersen cānān 'ālem-i 'ışıkında ferd
Sabr ider tenhālīga enşār u a'vân istemez (Güngör, 1987: 34-35)

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

Şād olur benden Ḥudāvend bu cezā-yı sehlile
Derdüme dermân gerekmez mihriyle olsam kebāb

Cānı cānān isterise rāhına ḳurbān ide
Cānıla ḥorsend olursa ḳaşr-ı cān olsun ḥarāb (12b/22-23)

Hadikatü's-Sü'edâ:

Ġāfil olmaz derdden derde giriftār eyleyen
'Āşık-ı 'ārif degül derdini izhār eyleyen

El çekũn derdũnden ‘ilācından ki taḥḫīḳ itmişem
İstese şihḫat virür bīmāra bīmār eyleyen (Güngör, 1987:35)

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:
Ġāfil olmaz derdin[i] derde giriftār eyleyen
‘Āşık-ı şādık degũl derdinden iden ıztırāb (13a/27)

Onuncu bapta Müslim bin Akil’in söylediği şu manzum parçalar yine benzerlik göstermektedir:

Hadikatũ’s-Sũ’eda:
Ey ḥoş ol sâ‘at ki cān şarf-ı reh-i cānān ola
Gösterũp ‘āşık vefā ma‘şũḳına ḳurbān ola (Güngör, 1987:368)

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:
Ey ḥoş ol sâ‘at ki cānum servere ḳurbān ola
Şarf-ı cān itmekde şāha tābi‘-i kervān ola (286a/1)

Hadikatũ’s-Sũ’edā’da bazı mensur kısımların ise *Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr*’da şu benzer şekilde ifade edildiği de görũlmektedir:

Hadikatũ’s-Sũ’eda:
Ve ekşer-i resāyilde icmāl ile şerḥ itmişler ammā, Ḥazret-i Mevlānā Ḥüseyn Vā‘iz
‘aleyhũ’r-raḥme fi’l-cümle tarīḳ-i tafşīl itmiş (Güngör, 1987:351).

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:
Dimiş icmālile ġayr-i resā’il
Velīkin eylemiş tafşīl-i ḳābil

Ḥüseyn el-Vā‘iz-i mevla’l-meşāyiḫ
‘İbāret-ḥāzin-i kenz-i resāyiḫ (275a-275b/110-111)

Onuncu bapta Hz. Ali'nin söylediği şu sözler yine benzerlik göstermektedir:

Hadikatü's-Sü'edâ:

“Ey tâgiye, ben bu diyara harb için gelmemişem ve bu gavgâya kendü râyümle mürtekib olmamışam. Henüz aramızda âteş-i fesâd işti'âl bulmadın ve bu suret-i mukâtele ve muhârebe zâhir olmadın yâ baña mâni' olmañ yine Medineye mürâca'at ideyem, yâ tariki mesdûd itmeñ Yezidle münâzara kılmaga Şama gideyem.” (Güngör, 1987:357).

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

Bilürsüz gelmedüm behr-i 'adâvet

Sizünle kılmaga bunda hışâmet

Baňa siz kılmamız men' tarîķi

Medîne semtini rezm-i haķîķi

Yâ ħûd sedd itmeñüz râhı gidem ben

Gidüp Şâm'a Yezîd'e 'ahd idem ben

Anuñla eyleyem baĥş-i menâzır

Kıluram tâze aķvâl-i mezâhir (279a/88-91)

Yine onuncu bapta Hz. Ali'nin kendini ifade ettiği şu sözler benzerlik göstermektedir:

Hadikatü's-Sü'edâ:

“Ya' nî ben ferzend-i Resûl-i Ĥudâ'yam ve nuţfe-i server-i enbiyâyam; iftiĥâr itdükde baňa bu faĥr kifâyet ider ve mübâhat kılduķda baňa tefâĥür bu yeter. Ey ĥavm-i bî-raĥm, başumdaki 'imâme ve belümdeki tîg ve egnümdeki dürrrâ'a ve rikâbümdeki merkeb Ĥazret-i Resûlullâĥ'ındur (Güngör, 1987:350).

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:

Benem ibn-i nebî sultân-ı Hâşim

Kifâyetdür baňa faĥr-i penâhum

Resûl'ün oğlıyam bâ-naşs-ı Furkân
Zamîr-i nâîkî ber-*Âl-i İmrân*

Başumdaki 'imāme Muştafā'nuñ
Bilürsiz tığidür kıddümde anuñ

Dahı dürrā'ası egnümde meşhûr
Anuñdur merkebüm bindükde manzûr (274a/64-67)

Livâ'î, Fuzûlî'nin verdiği kaynaklardan ziyade farklı kaynaklardan da aktarmalar yapmıştır. Örneğin; Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Hz. Nuh peygamberin anlatıldığı kısımda Kâzerûnî'den aktarıldığı ifade edilen rivayet için Fuzûlî, *Hadikatü's-Sü'edâ* da herhangi bir bilgi vermemiştir:

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr:
Rivāyet Kâzerûnî söylemişdür
Hüseyn'ün bir kıızı vardı dimişdür

Gidende Kûfe'ye hor didi ma'şûm
Medîne içre kaldı dürr-i manzûm (10b/37)

Hadikatü's-Sü'edâ:

Rivāyetdür ki Hâzret-i Hüseyn Medîne'den 'azîmet-i Kûfe kıldukda yeddi yaşında bir ma'şûmesi olup... (Güngör:1987: 32)

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr ve *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bazen söz konusu olan yer, şahıs ya da değinilen eser isimlerinde farklılıklarla karşılaşılmaktadır. Örneğin; Hz. Adem'in cennetten ihraç edilmesinin sebebinin anlatıldığı kısımda hem *Ravzatü's-Şühedâ*'da hem de *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da (Livâ'î, [yz.]: 7b) bu hadisenin Kenzü'l-Garâ'ib'de yazdığı ifade edilmekte iken *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bu kısım, “*Kenzü'l-Hakâyıkda* mesturdur ki..” olarak verilmektedir (Güngör, 1987: 22). Yine *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Hz. Nuh

peygamberin “Hâ’ire” isimli yere geldiğinin bahsedildiği kısımda bu yer ismi, *Hadikatü’s-Sü’edâ*’da “Câ’iriyye” olarak geçmektedir:

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:

Gelür bir menzile Hâ’ire nâmı

Tevakkuf eyler anda gör nizâmı (10b/26)

Hadikatü’s-Sü’edâ:

“... Câiriyye didükleri menzilde mütehayyir olup, tevakkuף idüp hareketden düşdi.”
(Güngör, 1987: 31)

Dokuzuncu bapta bahsedilen kanatları dökülmüş meleğın ismi *Hadikatü’s-Sü’edâ*’da “*Fatras*” olarak verilirken (Güngör, 1987: 305) *Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr*’da “*Kutres*” olarak verilmektedir (Livâ’î, [yz.]: 244a).

Hadikatü’s-Sü’edâ:

... Cebrâ’îl-i Emîn tehniye için Hâzret-i Resûl hizmetine gelürken yolda bir firişte gördi
Fatras-nâm...

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr:

Gelürken gördi yolda bir ferişte

Dökülmüş bâl ü peri hâke küşte

Mu‘allâ nâmıla Kutres güzide

Müzekkâ şânıla kadri hamide (244a/60-61)

Mesâ’ib-nâme-i Ebrâr’da bapların içerisinde alt başlıklarda Livâ’î’ye ait olan elif-nâme, münacat, naat tarzındaki şiirlere ya da tahkiyelerin arasına konu ile bağlantılı olarak yerleştirilen bir ayet, hadis ya da bir nüktenin açıklamasına yer verilmiş veyahut farklı kıssa, hikâye ve menkıbeler ile ilaveler yapılmıştır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da bapların arasında bir çok alt başlık bulunmaktadır. *Hadikatü's-Sü'edâ*'da sadece birinci, ikinci ve onuncu baplarda fasıl başlıkları ve hatime kısmından sonra da üç alt başlık bulunmakta bunun dışında diğer baplarda alt başlıklar bulunmamaktadır.

Aşağıdaki tabloda *Hadikatü's-Sü'edâ*'nın bölümleri mukayesesi için *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın bölümleri ile birlikte verilmiştir:¹⁹

Tablo 4

Hadikatü's-Sü'edâ'nın bölüm başlıkları

Baplar	Bapların Başlıkları
Bâb-ı Evvel Hadikatü's-Sü'edâ	Ba' zı Enbiyâ-yı ' İzam Ve Rüsül-i Kirâm Şüret-i Ahvâllerindedür Faşl-ı İbtilâ-yı Âdem ' Aleyhi 's-selâm Fasl-ı İbtilâ-yı Nûh ' Aleyhi 's-selâm Fasl-ı İbtilâ-yı Halîlullâh ' Aleyhi 's-selâm Fasl-ı İbtilâ-yı Ya' kûb ' Aleyhi 's-selâm Fasl-ı İbtilâ-yı Mûsâ ' Aleyhi 's-selâm Fasl-ı İbtilâ-yı ' İsâ ' Aleyhi 's-selâm Fasl-ı İbtilâ-yı Eyyûb ' Aleyhi 's-selâm Fasl-ı İbtilâ-yı Zekeriyâ ve Yahyâ ' Aleyhi 's-selâm
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	Faşl Fî-İbtidâ'-i Âdem ' Aleyhi 's-selâm ve Şerâfet-i Bâ'-i Bi'smi'llâh Fî-İbtidâ'-i Kitâb
İkinci Bap Hadikatü's-Sü'edâ	Hâzret-i Resûlün Kureyşden Çekdüğü Belâları Beyân İder Faşl-ı Şehâdet-i ' Ubeyde Faşl-ı Şehâdet-i Hamza Faşl-ı Şehâdet-i Ca' fer
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	Seyyid-i Kâ'inât Kureyş'den Çekdüğü Küdûretleri Beyân İder

¹⁹ Hadikatü's-Sü'edâ'nın bölümleri Şeyma Güngör'ün "*Hadikatü's-Sü'edâ*" kitabından alınarak verilmiştir (Güngör, 1987: VI-VII).

Tablo 4'ün devamı

Üçüncü Bap Hadikatü 's- Sü'edâ	Ḥazret-i Seyyidü 'l-Mürselînün Keyfiyyet-i Vefâtın Beyân İder
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	Der-Beyân-ı Vefât-ı Seyyid-i Kâ'inât 'Aleyhi ve 'Alâ 'Âlihi Efḍalü 't-Teslîmât
Dördüncü Bap Hadikatü 's- Sü'edâ	Fâtıma-i Zehrâ Vefâtın Beyân İder
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	Der-Beyân-ı Vefât-ı Fâtımatü 'z-Zehrâ ' ve Menḳabet-hâı Ki Der-Ḥaḳḳ-ı Ū
Beşinci Bap Hadikatü 's- Sü'edâ	Ḥazret-i Murtaẓâ 'Alî Vefâtın Beyân İder
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	Vefât-ı 'Aliyyü 'l-Murtaẓâ'yı Beyân İder <i>Kerrema 'llâhu Vecheh</i>
Altıncı Bap Hadikatü 's- Sü'edâ	İmâm-ı Ḥasan Ḥazretleri Aḥvâlin Beyân İder
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	İmâm-ı Ḥasan'ın Bezm-i Belâda Şâgarıla Nüş İtdüğün Beyân İder
Yedinci Bap Hadikatü 's- Sü'edâ	Ḥazret-i Sultân-ı Kerbelânun Medînenen Mekkeye Teveccüh İtdüğün Beyân İder
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	İmâm-ı Ḥüseyn'ün Medîne'den Mekke'ye Gıtdüğün Beyân İder
Sekizinci Bap Hadikatü 's- Sü'edâ	Müslim-i 'Aḳılün Şehâdetin Beyân İder
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	Müslim İbn-i 'Aḳıl'ün Şehâdetin Beyân İder Raḳıya 'llâhu 'Anhu
Dokuzuncı Bap Hadikatü 's- Sü'edâ	Ḥazret-i İmâm-ı Ḥüseynün Mekkedden Kerbelâya Geldüğün Beyân İder
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	İmâm-ı Ḥüseyn'ün Mekke'den Kerbelâ'ya Teveccüh Eyledüğünü Beyân İder

Tablo 4'ün devamı

Onunci Bap Hadikatü's-Sü'edâ	Hzret-i Hüseyinüñ Leşker-i Yezîdle Muḥârebesin Beyân İder ve Ol İki Faşldur Faşl-ı Evvel Şehâdet-i Hurr ve Ba'zı Şühedâ İkinci Faşl Hzret-i Hüseyin ve Ehl-i Beyt Şehâdetin Bildürür
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	İmâm-ı Hüseyin Hzretlerinüñ Şehâdetin Beyân İder Raḍıya'llâhu 'Anhu
Hatime Hadikatü's-Sü'edâ	Muḥadderât-ı Ehl-i Beytün Şâma Gıtdüğün Beyân İder Merşıye-i İmâm Hüseyin İzhâr-ı Tevellüd-i E'imme ve Ğayrihi Radiya'llâhu 'Anhüm Münâcât Be-Dergâh-ı Kâdî'l-Hâcât
Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr	Der-Beyân-ı Hâtıme Ve Reften-i Ehl-i Beyt Be-Süy-ı Şâm

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, *Hadikatü's-Sü'edâ* ile muhteva bakımından genel olarak mukayese edildiğinde şu hususlara değinmek yerinde olacaktır.²⁰

Birinci Bap: Hadikatü's-Sü'edâ'da Hz. Musa peygambere daha az yer verilmiştir. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Hz. Musa peygamber daha geniş anlatılmış ve burada “*Hz. Musa ve Çoban Hikâyesi*”ne de yer verilmiştir.

Hz. İsa peygamber, *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da *Hadikatü's-Sü'edâ*'ya göre daha geniş olarak anlatılmıştır. Farklı bir giriş eklenen bu fasılda Hz. Muhammed ve soyuna değinilip övülmüş, Hz. Fatıma'nın yüceliğinden bahsedilmiştir. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da bu kısımda Farsça şiirler yer almaktadır. Kerbela olayına, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e değinen Livâ'î, Allah yardım ederse Kerbela olayını nazm ile anlatmaya niyet ettiğine değinmiştir.

²⁰ Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın Hadikatü's-Sü'edâ ile bap ve bapların içerikleri bakımından genel bir mukayese yapılmıştır ve bu mukayese için Şeyma Güngör'ün “Hadikatü's-Sü'edâ” adlı yayınından istifade edilmiştir (Güngör, 1987).

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Hz. Eyyup peygamber faslında farklı ayetlere yer verilmiştir. Burada aynı zamanda Rum dağlarında olan, sureti aslana benzeyen ve parlak olan iki gözünden de su akan içi oyuk “*Şîr-i Mücevvef*” taşından bahsedilmiştir. Bu taşın her Muharrem ayında o gün su akmakta ve bu su ile yıkanılıp, fakirlere ekmek ve aş yapıp dağıtılmaktadır. O gün Hz. Hüseyin ve Âl-i Abâ için siyah hırka giyilip ağıtlar yakılmaktadır. Bu kısım, *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır. (Livâ'î, [yz.]:40b).

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Hz. Yahya peygamber faslında Besmele'nin arasındaki dört mim ve hâ harflerinden akan suyun lezzetinden bahsedildiği bir şiir yer almaktadır (Livâ'î [yz.]:47a). Yine bu fasılda Fatiha, Ayete'l-kürsi, Şehida'llahu ve Kuli'llahümme surelerinin açıklandığı ve bu dört muazzam ayetin her zaman okunmasının gerekliliğinden bahseden bir şiir bulunmaktadır (Livâ'î, [yz.]:47b). Bu kısımlar *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

İkinci Bap: *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Hz. Muhammed'in oğlu İbrahim'in henüz daha on sekiz aylıkken vefat etmesi ayrı bir başlık altında anlatılmaktadır. *Hadikatü's-Sü'edâ*'da ayrı bir başlık verilmemiştir. Bu şiirin başında Farsça beyitler yer almaktadır. *Hadikatü's-Sü'edâ*'da Farsça şiirler bulunmamaktadır. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da bu bölümde Hz. Muhammed'e bir naat yer almaktadır (Livâ'î, [yz.]: 63b). Ayrıca Hz. Muhammed'in isim ve künyelerinin zikredildiği esmâ-i nebî tarzında bir şiir (Livâ'î, [yz.]: 64b) ve oğluna Hz. Muhammed'in isimlerinden birinin konulmasının sonuncunda ortaya çıkacak iyi neticeler ve isim verilirken dikkat edilmesi gereken hususların anlatıldığı bir şiir bulunmaktadır (Livâ'î, [yz.]: 65b). Bu konuların anlatıldığı kısımlar, *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bulunmamaktadır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da ikinci bapta Hatem-i Tayy'ın verdiği bir ziyafet anlatılmaktadır. Bir gün Hatem-i Tayy halka bir ziyafet vermiştir. Bu ziyafette fakir olanları baş köşeye çıkarıp zenginleri alt kısımda oturtmuştur. Bu duruma zenginler, itiraz etmişlerdir. Bu olay ile yarın mahşerde Hz. Muhammed'in kime şefaateci olacağı arasında bağlantı kurulmuştur (Livâ'î, [yz.]: 66b) Bu anlatılan hikâye *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

Hiz. Musa kavminden asi ve günahkâr, muhalif merdin hikâyesine *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer verilmemiştir. Bu olay eserde şöyle anlatılmaktadır: Bir gün Hiz. Musa kavminden çok günahkâr olan merd bir kişi, vefat etmiştir. Bu kişi vefat edince halk çok sevinip, şenlikler düzenlemiştir. Fakat onun cenazesini kimse defn etmemiştir. Bunun üzerine Allah, Cebrail aracılığıyla Hiz. Musa'ya o kimsenin namazını kılıp onu defn etmesini istemiştir. Bu asi kimse, aslında Tevrat'ı okurken Muhammed isimli yazıyı görünce onu öpüp yazıyı yüzüne sürmüş ve necatı bulup kurtuluşa ermiştir. Bu hikâye de *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

Ev sahibinin hanesinde yenmeyen ekmeğin ve misafirin hikâyesi, *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bulunmamaktadır. Bu olay eserde şu şekilde anlatılmaktadır: Bir gün bir misafir bir ev sahibine gelir. Ev sahibi onu içeri alır ve ona ikramlık hazırlar fakat misafir ikramlara, ekmeğe dahi dokunmaz. Bunu gören ev sahibi bunun nedenini sorar. Misafirde “Çoluk çocuğum aç iken benim yemek yemem uygun olmaz.” diyerek cevap verir. Bu hikâye ile Hiz. Muhammed arasında benzer bir ilgi kurulmuştur. Hiz. Muhammed'e yarın mahşerde cennet sarayı sunulmuştur fakat o, sadece ümmetinin kurtuluşunu istemiştir (Livâ'î, [yz.]: 67b).

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Nizâmü'l-mülk ve onun Muhammed isimli kölesinin hikâyesi *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır. Bu olay eserde şu şekilde yer almaktadır: Nizâmü'l-mülk, Muhammed isimli kölesini çok sever ve onu diğerlerinden önde tutardı. Ondan hoşnut olursa Muhammed ismiyle çağırır, hoşnut olmazsa “yâ gulâm” diye seslenirdi. Bir gün onu “yâ gulâm” diye çağırınca bundan endişe duyan kölesine Nizâmü'l-mülk, “Bana cünüp hâli zuhur olunca Muhammed ismi ile sana seslenmekten utandım, Muhammed ismi ile seni çağırmam uygun olmazdı.” şeklinde cevap vermiştir (Livâ'î, [yz.]: 67b).

Ahzap suresi 56. ayetinin remzini içeren ve Câbir'den nakledilen bir rivayet *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da şu şekilde anlatılmaktadır: Cehennem içinde azap çeken bir bende vardı. Yetmiş sene ona azap çekme hesabı verilmiş idi. Fakat her zaman Allah'tan yardım ve kurtuluş dileyen bu bende bir türlü derdine çare bulamazdı. Bir gün

Muhammed'in yüce soyunu anarak dua etti ve duası kabul oldu. Cebrail, Allah'ın emri ile onu oradan ihraç etti. Yüce Allah "Eğer bu köle, Muhammed'in âl ü evladını anmasaydı onu asla oradan çıkarmazdım." demiştir (Livâ'î, [yz.]:70b). Bu rivayet de *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da günahlarla dolu olan ümmeti için Hz. Muhammed ve onun ile birlikte Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in şefaata dileyip yalvarmasını içeren bir şiir bulunmaktadır (Livâ'î, [yz.]: 71a). Deveye binmek isteyen Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i Hz. Muhammed'in omuzlarına alıp gezdirmesini anlatan bir şiir (Livâ'î, [yz.]: 72b), Nebe suresi 78. ayeti ile ilgili anlatılan bir nükte (Livâ'î, [yz.]: 73b), Hz. Muhammed'in Mirac gecesi Kâbe Kavseyn'in yanında gördüğü sandığın içindeki sırları açıklayan bir şiir (Livâ'î, [yz.]: 74b), Cumâ suresi 62. ayeti ile ilgili nüktenin açıklamasını içeren bir şiir, Hz. Muhammed'in isim ve sıfatlarından oluşan elif-nâme tarzındaki bir şiir (Livâ'î, [yz.]: 77b) *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın ikinci bapında yer almaktadır. Fakat bu kısımlar *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bulunmamaktadır.

Üçüncü Bap: *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da üçüncü bölüm, Hz. Muhammed'in hicretin 10. yılında Veda haccını yerine getirdiği zaman, Cebrail ile Mâ'ide suresi 3. ayetinin inmesi ve buradan Hz. Muhammed'in ölümünün yakın olduğunu anladığı kısım ile başlamaktadır. *Hadikatü's-Sü'edâ* ile giriş kısımları farklıdır. Hz. Muhammed'in vefatından sonra onun cenazesinin yıkanmasını Hz. Ali yerine getirmiştir. İbn-i Abbas ise perde altından su dökmüştür. Bu kısımlar *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yoktur. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da bu bölümde bir de naat yer almaktadır (Livâ'î, [yz.]: 94a).

Dördüncü Bap: *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da anlatılan bir rivayette; bir gün Hz. Muhammed ile Hz. Zehra yanyana otururlarken bir âmâ kimse gelmiştir. Bunun üzerine Hz. Zehra, oradan hemen kalkıp kendi hüccesine gitmiştir. Âmâ, Hz. Muhammed'e birkaç soru sormuş ve onun yanından ayrılmıştır. Hz. Muhammed, Hz. Zehra'ya yanından kalkmasına gerek olmadığını o zatın kör olduğunu dile getirmiş olsa da Hz. Zehra, "O, beni görmüyorsa ben onu görüyorum." diye cevap vermiştir (Livâ'î, [yz.]: 96a). Bu anlatılan rivayet, *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

Bu bölümde *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da yüce cennet sarayında Hz. Zehra'nın dişlerinin parlaklığı ve nurunun anlatıldığı bir şiir (Livâ'î, [yz.]: 108b), Hz. Osman'ın Hz. Muhammed ve soyuna verdiği ziyafet ve bunun üzerine Hz. Fatıma'nın da Hz. Muhammed ve ashabını evine yemeğe davet etmesini anlatan bir şiir bulunmaktadır (Livâ'î, [yz.]: 109a). Aynı zamanda Tâ-Hâ suresi 20. ayeti ile ilgili bir nüktenin açıklanması, Hz. Ömer'in Hz. Muhammed'in yanına gelip Allah'tan rızkının arttırılması için dua etmesini istemesi kıssası (Livâ'î, [yz.]: 114a), Süddî'den aktarılan Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile ilgili bir hikâye (Livâ'î, [yz.]: 114b), Şûrâ suresi 42. ayetin rumuzunu anlatan bir şiir ve Âl-i İmrân 3. ayetinin açıklamasını içeren bir şiir bulunmaktadır (Livâ'î, [yz.]: 116a). Bu bölümde ayrıca halifeler Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın künye ve isimleri zikredilmiş ve her bir halife, ayrı bir başlık altında verilerek vefatları anlatılmıştır. Yukarıda zikredilen bu kısımlar *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bulunmamaktadır ve ayrıca halifelere de bu kısımda yer verilmemiştir.

Beşinci Bap: Bu bölümde *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Hz. Ali'nin babası Ebû Talip'in dört oğlu ve iki kızının isimleri sayılmıştır. Bu isimler *Hadikatü's-Sü'edâ*'da zikredilmemiştir. Bu bölümde İbn-i Ömer'den nakl edilen bir rivayete göre; Hz. Ali bir gün sahabe içinde yalnız oturmuş ağlıyordur. Bunun sebebini soran Hz. Muhammed'e Hz. Ali, hiç refiki kalmadığını söyleyince “*Sen bana iki dünyada da hem yar hem kardeşsin.*” cevabını almıştır (Livâ'î, [yz.]: 134b). Yine bu anlatılan rivayet de *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

Mesâbih defterinden nakl edilen bir rivayette; bir gün Hz. Muhammed'e yemesi için kebab olmuş bir kuş getirirler. Hz. Muhammed, Allah'a “*Kimi çok seversen onu bana gönder ki kuşu birlikte yiyelim.*” diye dua etmiştir. Allah ise Hz. Ali'yi onun yanına göndermiştir (Livâ'î, [yz.]: 135a). Yine Sahihayn defterinde yazılmış olan başka bir rivayetde Hz. Muhammed, gazaya Hz. Ali'yi göndermiş ve onun yüzünü ölmeden görmemek dileğiyle Hz. Ali gazadan dönünceye kadar Allah'a kendisini öldürmemesi için dua etmiştir. Ayrıca bu bölümde Nûh suresi 71.ayeti ile ilgili tövbe etmenin önemi ve bağışlayıcılığı üzerine çeşitli rivayetler anlatılmıştır (Livâ'î, [yz.]: 137b). Bu bölümde *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Hz. Ali'nin Ramazan ayında kuru ekmek ile orucunu açmasından doğan keramet ile ilgili bir kıssa (Livâ'î, [yz.]: 138b), Hz. Ali'nin İslâm'ın

beyan edildiği hutbede bir çok soruya verdiği cevapların anlatıldığı bir şiir (Livâ'î, [yz.]: 141b), Rayet ve Kisa Hadislerinin açıklamasını içeren kısımlar yer almaktadır. Yine Bakara suresi 2. ayeti, İnsân suresi 76. ayeti ile ilgili rivayetler (Livâ'î, [yz.]: 144b), Mâide suresinin 5.ayetinin, Tevbe suresi 9. ayetinin, Secde suresi 32. ayetinin, Mücâdele suresi 58. ayetlerinin indirilişleri anlatılmaktadır. Bu kısımlar *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

Altıncı Bap: Bu bölümde *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Tegâbün 64. ayeti ile ilgili bir nükte ve Hz. Muhammed'in hutbede iken Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in karşıdan geldiklerini görünce hutbeyi terk etmesi ile ilgili anlatılan rivayet, *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bulunmamaktadır.

Yedinci Bap: *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da zikredilen Cebrail'in Hz. Hüseyin'in beşiğine yakın olup onun hizmetinde bulunmak istemesi ve bunu da Allah'a bildirmesi ile ilgili anlatılan bir rivayet, *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamıştır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Cebrail'in Hz. Muhammed ile sohbet ederken yanlarında Hz. Hüseyin'in de bulunması dolayısı ile Cebrail'in Hz. Muhammed'e Hz. Hüseyin'in Kerbela'da öldürüleceğini söylemesi ile ilgili anlatılan rivayette tehir yapılmıştır (Livâ'î, [yz.]: 194a).

Sekizinci Bap: Bu bölümde Hz. Muhammed, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile mektepte meşk ederken onlara soru sorması ile ilgili anlatılan bir kıssa (Livâ'î, [yz.]: 196a) ve yine burada Hüseyin Vâ'iz'in *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eserinin nasıl yazıldığı ile ilgili aktardığı bilgiler *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır.

Dokuzuncu Bap: Bu bölümde *Hadikatü's-Sü'edâ*'dan farklı olarak Hz. Muhammed'e yazılmış bir naat bulunmaktadır (Livâ'î, [yz.]: 207a).

Onuncu Bap: Bu bölümde Kerbela'da şehit edilen her bir sahabenin kendi ağzından söyledikleri şiirler ve şehit edilmelerinin anlatıldığı kısımlar ayrı alt başlıklarda verilmiştir. *Hadikatü's-Sü'edâ*'da alt başlıklar bulunmamaktadır ve bu şiirler *Hadikatü's-Sü'edâ*'dan *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'a aynen aktarılmamıştır ve farklılık göstermektedir. Örneğin; Vehab İbn Kelbî'nin söylediği şiir, *Hadikatü's-Sü'edâ*'da Arapçadır. Livâ'î ise bu şiiri Türkçe olarak vermiştir. Fakat Hz. Hüseyin'in kendi ağzından söylediği Arapça şiir hem *Hadikatü's-Sü'edâ*'da hem de *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da aynen verilmiştir. Ardından bu Arapça şiirin açıklaması yapılmıştır (Livâ'î, [yz.]: 308a).

Hatime: *Hadikatü's-Sü'edâ*'da Abd el-Vahhâb tarafından nakl edilen kıssaya göre; Hz. Muhammed mescitte bir gün otururken yanına Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin gelir ve ikisi kimin daha güçlü olduğunun belli olması için güreşmek isterler fakat Hz. Muhammed onlara bir kağıda yazı yazmalarını ister ve kimin yazısı güzelse onun daha üstün olduğuna karar vermenin uygun olacağını bildirir. İkiside daha sonra yazılarını Hz. Muhammed'e gösterirler fakat onları incitmek istemeyen Hz. Muhammed, onları babalarına gönderir. Hz. Ali de onları anneleri Hz. Fatıma'ya karar vermesi için gönderir. Hz. Fatıma ise yazıdan anlamadığını fakat elindeki incileri saçıp onlardan toplamalarını ister ki kim daha çok toplarsa o üstün gelecektir. Bu sırada Cebail, Allah tarafından onların yanlarına ikisinin de gönlü kalmaması için incileri eşit ölçüde dağıtmak için gönderilir. Bu aktarılan kıssa, *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da bu bölümde bulunmamaktadır. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Yezid'in müezzine Kerbela'da şehit olanlar için namazlarının kılınmasını emretmesi *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almamaktadır (Livâ'î, [yz.]: 344a). Bu bölümde farklı olarak *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da bir de naat bulunmaktadır (Livâ'î, [yz.]:328b).

Eserin hatime kısmından sonra *Hadikatü's-Sü'edâ*'da bir mersiye, on iki imamın isim, doğum, ölüm tarihleri ve evlatlarından bazılarının isimlerine kısaca değinildiği mensur bir kısım ve münacat yer almaktadır. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da da *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer verildiği şekilde on iki imamın kısaca anlatıldığı bir neseb-nâme ve bir münacata yer verilmiştir. Fakat Livâ'î, bir naat ve eserin tamamlanmasından duyduğu memnuniyetle Allah'a şükür ettiği iki şiiri ile eserini tamamlamıştır.

Livâ'î, görüldüğü üzere, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan eserine daha fazla ilaveler yapmış, kaynaklardan daha fazla rivayet, menkıbe ve kıssa aktarmış ve yararlanılan eserlere eklemeler yapmıştır. Bazı hikâyeler daha ayrıntılı anlatılmış, bazı ayet ve hadislerle ilgili daha fazla rivayet aktarılmıştır. Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, hacim olarak *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan daha fazla bir yekûn oluşturmaktadır.

Livâ'î, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı içerik ve taksimlendirme hususunda örnek almış, eserinin içerisine kendi şiirlerini de dahil etmiştir. Eserde kendi üslûbunu yansıtan Livâ'î, daha çok kaynağa ve bilgiye yer vererek, olayları aktarma, bilgi verme amacı gütmüş ve sanatlı bir eserden ziyade nesre yakın bir manzumla eserini meydana getirmiştir. Livâ'î, bazı yerlerde *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı kelime kelime nazm etse de eserin bütünü için bunu söylemek doğru olmayacaktır. Livâ'î, *Hadîkatü's-Sü'edâ*'da yer alan manzum kısımların hepsine eserinde yer vermemiştir. Eserinde kendine özgü bir anlatım ortaya koyan Livâ'î, olay anlatımlarında daha çok mesnevi nazım şeklini tercih etmiş fakat kasidelerde de tahkiye usulünü kullanmıştır. Kasidelerinde daha sanatlı ve ağır bir dil tercih eden Livâ'î, Arapça ve Farsça kelimelere daha fazla yer vermiştir. *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Livâ'î'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ*'ya göre şairâne bir üsluptan ziyade daha düz, mensura yakın bir anlatımı bulunmaktadır.

3.4. Söz Varlığı

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da söz varlığı; atasözleri ve deyimler, ikilemeler, arkaik kelimeler bakımından incelenmiştir.

3.4.1. Atasözleri ve Deyimler

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da Livâ'î, anlatımını zenginleştirmek için deyimleri oldukça fazla kullanmıştır fakat atasözlerini daha az kullandığı görülmektedir. Eserde 58 tane deyim ve 3 tane de atasözü bulunmuştur. Metinde bulunan deyim ve atasözleri, Türk Dil Kurumu'nun resmi internet sitesine bakılarak verilmiştir ("Türk Dil Kurumu Sözlükleri", 2023). Metinde tespit edilen deyim ve atasözleri şu şekildedir:

1) Deyimler:

Ağzına kilit takmak (veya) urmak: Susturmak.

Şübān ol dem didi ey merd-i taḥkīk
Kufil urduñ benüm ağzuma tağlīk (20/48)

Ah çekmek: Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek.

Nazar kııl ey birāder gör zāmīri
Çekende āhı Yūsuf müstenīri (18/87)

Aklı gitmek: Şaşırmak, korkmak.

Aña bir na‘ re urdı diñle ḥālī
Ne ‘aḫlī kaldı miskīnün maḥālī (34a/25)

Ayak altına almak: Hakir görmek, gözden çıkarmak.

Rızā[y]ı virmezem ḥāk-ı şerīfi Ka‘be’nün Baṭḥā
Sipāha pāyimāl olsun fenāsı eşkıyāsından (246b/ 34)

Ayak basmak: Bir yere varmak, ulaşmak.

Perde-i ‘işmet serinde meclise başdı kadem
Virmedi kavme selāmı gūşede dutdı maḫām (327a/54)

Bağrına basmak: Kucaklamak.

Der-āğuş itdi öpdi anı Ya‘kūb
Daḫı bağrına başdı çoçdı maḥbūb (17/35)

Baş (veya) başı çekmek: Herhangi bir konuda önde gitmek, önyak olmak.

Ṭa‘ nesinden cāhilün hergiz ‘Alī incinmeyüp
Dutdı istighnā ṭarīḫin sūy-ı Ḥaḫka çekdi baş (108a/78)

Baş eğmek: Saygı göstermek için baş eğerek selamlamak.

Söyledi Cibrīl tekrār faḫr-ı ‘ālem diñledi
Oldı ḥoşnūd emr-i Ḥaḫka secde kıldı egdi baş (106a/21)

Baş koymak: Bir şey uğruna ölümü göze almak.

Qoyuban başıla cānı Hüseyn'ün rāhına qurbān
İdeler hāzrete yeksān teberrāsız tevellāsı (212a/92)

Başına çalmak: Bir şeyi öfkeyle, nefretle geri vermek.

Kelāmın gūş idüp anuñ Ziyād oğlu olup maḫhūr
Çaluban başına ol dem devātı qahrıla tuḡyān (227b/97)

Boyun eğmek: İsteyerek veya istemeyerek uymak veya katlanmak.

Şükürden ḡayrı yok zādum ṭarīḡa bedreḡa içre
Oluram *emrūñe münḡād* şehādet şānıla irşād (45b/ 103)

Derdine deva bulmak: Sıkıntıyı çözümlemek, atlatmak, çaresizliği yenmek.

Şād olur benden Hudāvend bu cezāyı sehlile
Derdüme dermān gerekmez mihriyle olsam kebāb (12b/22)

Can vermek: Ölmek.

Zekeryā söyledi yā Rab senüñ ‘ışḡuñda *cān virsem*
Hezārān cān u dil qurbān senüñ dergāhuña hoş-zād (45b/101)

Canından geçmek: Ölmek için hazır olmak.

Yezīd’e söyledi qavli Yehūdī *geçdi cānından*
Bilür kim qatl ider anı Yezīdī merd-i iṭḡāyı (338b/89)

Cihanı tutmak: Ölmek için hazır olmak.

Tekellümde iken her dü Yezīd ile Hüseyn oğlu
Şadā-yı kūs nā-gāhī *cihānı dutdı* yeksānī (341b/64)

Eteğine yapışmak (veya sığınmak): Birinin koruyuculuḡu altına girmek.

Yapışmış dāmen-i ‘arṡa Betül nessāce-i ferşe
Ḳıyāmet hātūnı dutmış ‘adālet der-gehin imdād (43b/52)

Eteğini tutmak: Yardım istemek.

Kimûn kim *dāmenin dutdum* segirdüm
Baña yüz tã ziyāna urdı gördüm (23a/148)

Eteğinden el çekmek: Etliye sütlüye karışmamak.

Ümm Seleme diledi dāhil ola zîr-i ‘ Abā
Koymadı anı Resûl söyledi *dur çekme libās* (102b/17)

Gam yememek: Tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

Eyledi Zehrâ tebessüm Haydar’a remz eyledi
Var Resûl’i eyle da‘ vet *gam yeme* gam-ı ẖârmış (109b/17)

(Birini bir şeye) Gark etmek: Batırmak, boğmak.

Rahmetine *garķ idinmiş* mü’ min ü tersâları
H̱ân-ı ihsânından anuñ yir faķîr ü aĝniyâ (5b/8)

Gözünü (veya gözlerini) açmak: Uyanık, dikkatli bulunmak.

Biri *göz açmadı* görsün Resûl’i kaçd ide şâha
Muķaddem eyleyen nefrîn gürûh-ı fâcirin eşrâr (50a/49)

Hasret çekmek: Özlem duymak.

Görende başları başsız bedenler
Ne *hasret çekdiler* anda olanlar (28a/89)

Hayran olmak (veya kalmak): Çok beğenmek.

Temâşâ-yı cemâli bedr-i Ken‘ân
Kalanlar *oldılar* ‘ışķında *hayrân* (28b/108)

Hisse almak: Ders çıkarmak.

Hisse al her mâ-cerâdan nüktedân-ı mu‘teber
Güşîna mengüş idengil halka fitrâķı naşîh (41a/25)

Kalbe (veya kalbine) doğmak: İçine doğmak.

Betülün *kalbine ğayr-i me‘ânîler huṭūr itdi*

Didi belki ‘Alî‘ aksen bu kavli söyledi ğayyâz (118a/5)

Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Kimün evlâdı siz söyleñ diyende kıldılar zârî

Felek *kan ağladı* ğaddâr neden şoñra peşimânî (235b/5)

Kan dökmek: Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Didiler anı taş içre gerekdür *kanını dökmek*

Dağı tahte ‘ş-şerâ içre anı defn eyle gör ichâd (45b/111)

Kana susamak: Öldürme hırsı duymak.

Didi kim çün baña kaşdı idersen ẖâceye aqdem

Olursa *kanuma teşne* seni katl eylerem fânî (238a/ 81)

Kıssadan hisse almak (veya çıkarmak): Anlatılan bir hikâyeden veya bir olaydan ders almak.

Gel ey dervîş harîdâr ol cevâhir *kıssadan hisse*

Alursan şataram erzân duta gör râzı teclîlâ (197a/41)

Kılıç çalmak: Kılıç ile savaşmak, kılıç ile vurmak.

İbtidâ harbinde Hamza Şeybe’ye kıldı helâk

Bir *kılıç çaldı* Velîd’e Haydar itdi târ [u] mâr (53a/ 12)

Kıyamet kopmak: Bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Mücedded bir ‘azâ *kopdı kıyâmet*

Muḥammed ḥānedânında tamāmet (91b/378)

Kulak tutmak: Dinlemek, işitmek istemek.

Dağı Kenzû ‘l-Ġarâ ‘ib’de zāmîr-i pür-‘acâyibde

Nedür naql-i Şavâyib’de *dutagör gūş* aḥbâra (349a/35)

Kulağına küpe olmak (veya etmek): Başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak.

Hisse al her m̄a-cerādan nüktedān-ı mu‘ teber

Gūṣiṇa mengūṣ idengil halka fitrākı naṣīḥ (41a/25)

Kurban etmek: Kendi çıkarı için birini veya bir şeyi feda etmek.

Zekeryā söyledi yā Rab senüñ ‘ ışkuñda cān virsem

Hezārān *cān u dil kurbān* senüñ der-gāhuña hoş-zād (45b/101)

Kurban olmak: Bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek.

Cānı cānān isterise *rāhına kurbān ide*

Cānıla hursend olursa kaşr-ı cān olsun harāb (12/23)

Kulak tutmak: Dinlemek, işitmek istemek.

Diñle el-kışşa beyānı dir Zekeryā muḥterem

Haḳ Te‘ ālā ḥazretine zıkr iderdi *dut simāḥ* (42b/19)

Nara atmak (veya basmak): Yüksek sesle uzun uzun haykırmak.

Na ‘ra çaldı şīr-i Ma‘ būd ditredi arz [u] semā

Āferīn kıldı felekde Ḥaydar’a encüm hezār (54a/30)

Nazar salmak: Bakış, bakma, göz atma.

Yemīnile yesārına *naẓar şaldı* Ziyād oğlu

Muḳātil nām bir kimse olurdı anda ‘ uşşāḳı (240a/43)

Mat olmak: Bir tartışma sonunda veya benzeri bir durumda yenik düşmek.

Gel ey nāẓım nızām eyle geçürme ğaflet[le] evḳāt

Gelür peyk-i icel bir dem alur rūḥuñ *olursan māt* (18a/1)

Oda yakmak: Ateşe vermek.

Oda yakdı imām ol dem tamāmın

Mekātibler ruḳūmın irtikāmın (274a/77)

(Birinin) Parmağı ağızda kalmak: Şaşa kalmak, şaşmak, hayret etmek.

Kıldı engüşt-ı dehân yâdına geldi kelimât

Berekât-ı kelimât nâme-i yârân-ı niyâz (101b/ 64)

Perde çekmek: Gizlemek, örtmek.

Dutarlar dîdeye perde halâ'îk ters-i şavletden

Getürmez kimse tâkât kim kıla nezzâre-i han-zâd (27/35)

Ramak kalmak: Bir şeyin olmasına çok az kalmak.

Va' de-i âhir nefesdür bir nazar eyle baña

Bir *ramak kaldı* hayâta âhir oldu rûzgâr (57a/115)

Saf bağlamak: Sıralanmak, sıraya girmek.

‘Âkıbet geldi zühûra gazve-i ceng-i ‘Uhûd

Bağlayup şaflar ber-â-ber âl u aşhâb iştiâr (56a/90)

Takati kalmamak (veya kesilmek): İş yapabilme, başarabilme gücü azalmak, bitmek.

Tâkâtı tâk oldu şâhuñ çok çeküp renc [ü] ta' ab

Havf iderdiler şalâhın çekmeye peykân fâş (111a/17)

Yer bulmak: Oturacak yer sağlamak.

Anuñ batnında *câ buldı* havel itdükde ol server

Mekânı oldu menzil-gâh içinde ihtifâ mu' tād (45a/88)

Yere vurmak: Kötü bir duruma sokmak.

Sûsen baş çekdüğünü lâle gördi

Yakup bağrını tâcın yire urdı (12/3)

Yola revan olmak: Yola çıkmak.

Revân oldu gidüp râha menâzil kaç' idüp mürhil

Görindi hâzrete Mekke diyârı hatt-ı şahrâsı (211a/49)

Yola (veya) yollara düşmek: Yola çıkmak, yol almaya başlamak.

Aluban ‘ Abudu ’r-rahmān’ı ber-ā-ber *düşdiler rāha*
İdüp *kat*‘ menāziller merāhil zīr [ü] bālāsı (212b/105)

Yolu düşmek: Bir yerden geçmesi gerekme.

Gelür bir gün seferde Kerbelā’ya
Düşer rāhı zemin-i pür-belāya (132b/102)

Yoluna can (veya canını) vermek: Birinin uğruna ölmek.

Mübāhāt eyledi Hānī şafā geldün didi sulṭān
Yoluñda başıla cānum fedādur seyyid-i ebrār (223a/47)

Yolunu beklemek (veya gözlemek): Gelmesini beklemek.

Dü çeşminden hemīşe eşk-i seylān
Ṭarīḳ-i Yūsuf’ı gözlerdi hayrān (23a/135)

Yüz çevirmek: Gösterdiği ilgiyi kesmek.

Çevirdi yüzini seyyid şaḥābe cem‘ ine ol dem
Bu remzi söyledi maẓmūn kelāmı cem‘ ine yek-ser (78b/14)

Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüzüm sürdüm mübārek cism ü cāna
Zi ters-i nār-ı düzaḥ gör beyāna (86a/ 203)

(Bir şeye) Yüz tutmak: Yönelmek.

Yüz dutup Perverd-gār’a Ḳābil’e nefrīn idüp
Eyledi Ḥaḳḳ’ a teşekkī intikām itsün aña (11/25)

Yüz vermemek: İlgi, yakınlık göstermemek.

Aña *yüz virmedi* Rūbīl-i eşher
Dönüp zecr eyledi maẓlūma ḳahhār (21a/70)

2) Atasözleri

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da üç tane atasözü tespit edilebilmiştir. Metinde geçen atasözleri şu şekildedir:

Ne ekersen onu biçersin: Nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün.

Ki dünyâ mezra' -i uhrâ dimişdür ma' rifet kânı

Biçersen dünyâda ikdün ne tohmı 'âkıbet ferdâ (4a/31)

Meyve veren ağaç taşlanır: “Bilgili, hünerli, işinde başarılı olan kimseler kıskanılır, eleştirilir ve işlerini yapmaları zorlaştırılır.” anlamında kullanılan bir sözdür.

Ta'neye güş urma şağın söyledi nûru 'l-Hüdâ

Mîvelü eşcâra daşı halk atarlar her şabâh (38b/7)

Bugünkü işini yarına bırakma: “Bugün yapılması gereken bir işin ertesi güne bırakılması iyi değildir.” anlamında kullanılan bir sözdür.

Elünden geldügin fevt itme hergiz

Bugün ferdâya koyma mevte hergiz (89a/296)

3.4.2. İkilemeler

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da tespit edilen ikilemeler şu şekildedir:

beyâ beyâ:

Bir dilbere kıldum nidâ didüm aña *beyâ beyâ*

Söyüdüm anı sevmiş habîb söyüdi anı Hudâ Hudâ (2a/1)

bir bir:

Bârî inşâf idüp meydâna sizler

Gerek *bir bir* gelün yek-dâne yek-ser (279a/102)

der-...-der:

Gördi ol dem her dü nûr *der-âsâyiş der-ferah*

Hâk Te' âlâ hazretinden luṭfiyçün Cebbâr'dan (169b/71)

eger... eger :

Ziyāde tūş olurlar her belāya

Eger emrāz *eger* ğayr-i kazāya (82b/84)

fırka fırka:

İderken *fırka fırka* her gürühı

Helāk eylerdi a‘ vān süfuhı (277b/37)

gâh... gâh:

Taşraya başdı qadem Ādem tefekkür eyleyüp

Gâh yemîne *gâh* yesāra baqarıdı irticā (7a/43)

ger... ger:

Hidmet-i mey-ḥāne lāzım *ger* haqīkat *ger* mecāz

Buldılar ehl-i ṭarīkat nūr-ı erkāndan leziz (47a/3)

gû gû:

Qonanda şāḥ-sār üzre iderken nağme-i *gû gû*

Şadāsın gûş idüp duḡter neẓāre eyledi manẓar (320b/6)

her... her:

İbtidā kıldum şenāy [u] midḡat-i Yezdān-ı pāk

Lāyık-ı ḡamd u sitāyiş *her* ğıdā vü *her* revāḡ (38b/4)

içim taşım:

Bañā virdi şarāb-ı kām-rānī

İçim taşım ḡuceste oldı el-haqq (136a/21)

katre katre:

İmāmuñ başını şaḡre kenārında qoyup leşker

Aqardı *katre katre* kan başından şaḡreye seylān (330b/49)

kanı... kanı:

Raḥmetüm cenbinde cürmi ümmetün bir kaçredür
Ḳanı deryâ *kanı* kaçre raḥmetüm ‘ummânıdır (75b/26)

eger kerhen eger tavân:

Cezāya rûz-ı ‘uḳbâda mevâşık olmuşuz aḳdem
Añadur rāhımız elbet *eger kerhen eger tav‘an* (3a/8)

kücâ... kücâ:

Ol Ebû Ṭâlib yetimin eyledün bizden güzîn
Biz *kücâ* Aḥmed *kücâ* tapmaz şî‘ri faḥr ider (95b/30)

leş leş:

Leş leş üzre oldı ḥarmân bâliş [ü] bister mişâl
Muştafâ ḥavlinde ḥâzır orta yerde şehri-yâr (54b/30)

menzil-be-menzil:

Anı *menzil-be-menzil* kılmaga zâr
Muḳîm lâzım gerek sulṭâna bir dâr (82a/63)

ne... ne:

Ne Aḥmed şer’ini dutdı *ne* Ḥaydar
Elest bezmin unuttı rûz-ı maḥşer (12a/83)

nice nice:

Böyle oldı gör ser-encâm eyledi Ḥaydar helâk
Nice nice ḳavm-i kâfir müşrikîn ehlin hezâr (61a/53)

pâre pâre:

Ḳabrini gösterdi Cibrîl ḥâkini ref‘ eyledi
Peykeri gördi pozılmış *pâre pâre* câ-be-câ (11/24)

ruhsar ruhsâra:

Ḳocuban Muştafâ anı Ḥüseyn-i nûr-ı ekvânı
Der-âgûş eyledi başın sürüp *ruḥsâr ruḥsâra* (351a/105)

saf saf:

Münevver nūr olur Rıdvān cinān ehli yañağından
Öñince *şaf şaf* ğılmān oğur medh [ü] şenālardan (251a/9)

zār zār:

Behre-mend olmağ temennā eylerem Hāğdan ziyad
Eyleyem nevha ziyāde çevresinde *zār zār* (57b/147)

3.4.3. Arkaik Kelimeler

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da birçok arkaik kelime yer almaktadır. Metinde arkaik kelimelerin tespitinde Cem Dilçin'in Yeni Tarama Sözlüğü'nden yararlanılmıştır (Dilçin: 1983). Metinde tespit edilebilen arkaik kelimeler şu şekildedir:

Andan: Ondan (Dilçin, 9).

Cebrā'ile söyledi sulţān-ı taht-ı sermedi
Benden olmuşdur vücūdı **andanam** ben iştiḥār (54b/33)

Aparmak: Alıp götürmek (Dilçin, 11).

Apardılar ser-i pākın hediyye şartıla lāzım
Melikden müjdeye ifrāt tevābi' zümre-i cellād (46a/113)

Bakça: Bahçe (Dilçin, 23).

Çemenler lāle-zār oldu ḥadā'ik
Bezendi **bakçalar** virdi şakāyik (133/2)

Berlü: Berü (Dilçin, 31).

Bu şehre geldüğümünden **berlü** ızrār
Hemişe derd ile rūḥ oldu hem-bār (179a/94)

Biş: Beş (Dilçin, 35).

İğirmi yaşına irdi şübānlık eyledi biş il
İğirmi **biş** sene itmām olanda server-i ebrār (49a/20)

Boylamak: Boylu boyunca dalmak (Dilçin, 37).

Anı ta‘ z̤īm içün baş eylemişdi
Resûl’e tekye-gâhı **boylamışdı** (114b/10)

Bular: Bunlar (Dilçin, 39).

Bular bu zikrile z̤ākir görürler z̤īr-i ‘ arş-nāka
Gelür meydāna ol demde münevverile meşhūr (76b/ 39)

Burakmak: Bırakmak (Dilçin, 40).

Didi bed kavmine bu ceng Muḥammed bin Kes̤ir oğlu
Anuñ oğlu içündür bu **burakdı** taşraya ğaltān (228a/ 125)

Çalmak: Sürmek (Dilçin, 50).

Ebū T̤ālib’den olısar ikinci şulb-ı z̤ahrından
Zuhūr eyler olur manşūr **çalur** biñ Rüsteme dırnağ (128a/ 25)

Çigin: Omuz (Dilçin, 56).

Didi kim bilmedüm ey nūr-ı Yezdān
‘Alī’dür ol faķīr **çigninde** kaftān (139b/22)

Çizginmek: Dönmek, dolaşmak (Dilçin, 57).

Maķşad-ı rāhı ferāmūş eylediler lā-cerem
Ol gice tā şubḥa dek **çizgindiler** bir yerde dām (235a/130)

Dapşurmak: Emanet etmek (Dilçin, 61).

Hüseyn’e söyledi ey nūr-ı d̤ide
Saña evlādı **dapşurdum** güzīde (183b/147)

Datmak: Tatmak (Dilçin, 60).

Betül’e söyler ol ḥ̣āce ser-ā-ser aradum ezvāc
Berāy-ı loķma-i nānı ta‘ āmı **datmadum** iḥvās (111b/5)

Deprenmek: Hareket etmek, kımıldanmak (Dilçin, 64).

Dudağı **deprenüp** dutdum kulağı
Resûl'e dinledüm râzı şorağı (87b/242)

Dırnak: Tırnak (Dilçin, 66).

Ebû Tâlib'den olısar ikinci şulb-ı zâhrından
Zuhûr eyler olur manşûr çalur biñ Rüsteme **dırnağ** (128a/25)

Ele girmek: Ele geçmek, elde edilmek, yakalanmak (Dilçin,80).

Velîde söyledi Mervân Hüseyn'i habs idegôr kim
Dahı **furşat ile girmez** gidenden şöñradur câyı (204b/91)

Etmek: Ekmek (Dilçin,86).

Söyledi merd-i cihân girsın velîkin bir faķır
İttişâlin eylemiş sen **etmegi** yok h̃ânı aş (107b/70)

Girü: Geri (Dilçin, 94).

Geldi ol demde Şafıyye mādere virdi haber
Söyledi söyler Muḥammed dön **girüye** durma zâr (57b/146)

Gözü: Ayna (Dilçin, 101).

Cemâli cümleñ **gözü** içinde
Görilür rûşen-i aḥter muvâfık (137a/13)

İgirmi: Yirmi (Dilçin: 113).

Ebû Tâlib didi gelmiş Muḥammed nāmıdur Maḥmūd
İgirmi toḳuza yaşı irişmiş diñle ey şarrâf (128a/1)

İl: El (Dilçin, 80).

Bir fevci geçer ayağ u **ilsüz**
Aşılmış olur ağaca dilsüz (73b/12)

İrgürmek: Ulaştırmak (Dilçin, 116).

Ekl [ü] şürbi her dü nûruñ mîve-i bâğ-ı bihişt
İrgürür her dü melek *min taḥtihe ʔl-enhârdan* (169a/68)

Haçan: Ne zaman (Dilçin, 105).

Zehirlü itmişidi Ca' de kaçın

Olan hürmâları zehrile **haçan** (178b/80)

Kancaru: Nereye (Dilçin, 124).

Ƙancaru gitsün gerekdür ey habersüz rûz-ı haşr

Geldiler Hamza'yla ' Abbās Ca' fer-i Tayyār'umuz (99b/ 88)

Kanı: Hani, nerede (Dilçin, 124).

Ƙanı Aḥmed kitāb ehli ṭāriḳ-i Ḥaḳ şevāb ehli

Ƙanı tevḥīde dāb ehli baña bir söyleyin leşker (67a/20)

Kimesne: Kimse (Dilçin, 140).

Üç **kimesne** ḥazrete kaşd eylediler lâ-cerem

İbn-i Ƙımme İbn-i Vaḳḳāş bā-Şihāb ol ehl-i nār (55a/53)

Kisilmek: İlgiyi kesmek, vaz geçmek (Dilçin, 135)

Kisildi peyki gelmez ol Hudā'nuñ

Sefer kılsa gerekdür Muştafā'nuñ (87a/ 227)

Koçmak: Kucaklamak, sarılmak (Dilçin, 142).

Anı ƙaldurdu mehdinden Muḥammed

Ƙoçuban ƙoḳladı öpdi mücedded (130a/11)

Konşu: Komşu (Dilçin,144).

Ƙonarsan ğayr-i evṭāna serāy-ı mūr olan ḥāna

Ne **ƙonşu** vardır insāna ne evlād u ḥarem eṭfāl (146b/2)

Koyurmak: Etki ettirmek (Dilçin, 146).

Döker elmās-ı sūde ber-ḥarīre

Mühürlü kûze ağzında **ƙoyura** (180b/153)

Oñulmak: Şifa bulmak, iyileşmek, yara kapanmak (Dilçin, 163).

Şevāb-ı a‘ zama dir vāşıl oldum
Ki kırbān oğlumı kıldum **oñuldum** (16b/107)

Ötür: Ötürü (Dilçin, 170).

Der-zamān çün vāķıf oldum maķzıla ğavġālara
Böyle ğavġā kimden **ötür** oldu şahrāda şecer (95a/ 13)

Saçı saçmak: Kimi düġün ve şenliklerde ortaya saçılması gelenek olan inci, para gibi şeyleri saçmak (Dilçin, 176).

Gördiler her dü birāder birbirin şād oldılar
Kaç tabaķ zer **şaçı saçdı** başlarına yārumuz (98b/ 60)

Saru: Sarı (Dilçin, 180).

Didi ey Esmā’ saña ben söyledüm kerrātıla
Şarma **şaru** hırkaya evlādumı ızrārdan (167b/16)

Sancılup: Batmak, saplanmak (Dilçin, 180).

Bir ġazāda Murtażā’nuñ ol mübārek cismine
Şancılup peykān-ı muħkem ol yañadan çıķdı baş (111a/16)

Sındurmak: Korkutmak, yıldırmaq (Dilçin, 186).

Ķamusın **şındurup** ol çār mihter
Oluban münhezim biñ merd-i aķhār (292b/88)

Soklamak: Sokuşturmak, sokmak (Dilçin, 189).

Gelüp taķrīble nezd-i imāma
‘ Aşāsın **şokladı** arz-ı enāma (179b/116)

Şoraġ: Haber, malumat (Dilçin, 190).

Dudaġı deprenüp dutdum ķulaġı
Resūl’e diñledüm rāzı şoraġı (87b/242)

Suvarmak: Su vermek, sulamak (Dilçin, 195).

Anı andan **şuvar** ey mihr-bānum
Harāret bulduğında nev-civānum (16/56)

Tapanca: Tokat, şamar (Dilçin, 203).

Dögmedüm hergiz **tapança** urmadum reyḥānuña
Olmışam şimdi peşimān fi‘ lüme bed-kārumuz (99a/73)

Tapşurmak: Yetiştirmek, ulaştırmak (Dilçin, 203).

Sizi **tapşurdum** üşte Zü’l-celāl’e
Kerīm-i Kird-gār bī-zevāle (80b/13)

Üşte: İşte (Dilçin, 225).

Sizi tapşurdum **üşte** Zü’l-celāl’e
Kerīm-i Kird-gār bī-zevāle (80b/13)

Vaz gelmek: Vaz geçmek (Dilçin, 228).

Terk-i dīn itdüm Yehūdī fırkasından **vaz gelüp**
Aḥmed’i bildüm Muhammed seyyid-i ebrārumuz (98b/ 57)

Yatur: Yatan, yatmakta olan (Dilçin, 238).

Didi ey vālid-i vālā-yı ḳadrüm
Yaturken vāḳı‘ amda şadr-ı bedrüm (87b/ 255)

Yesir: Esir, tutsak (Dilçin, 243).

Yetimile **yesire** virdiler nān
Budur nezrile şavmı şāh-ı merdān (145a/63)

Yetürmek: Ulaştırmak, eriştirmek (Dilçin, 243).

Selāmum ümmete lāzım **yetürmek**
Gürüh-ı şālihīn ḳavme getürmek (16/157)

Yılduz: Yıldız (Dilçin, 244).

Didiler gice ağla bāri gündüz

Halā 'iḳ rām ola çarḥ üzre **yılduz** (94a/462)

Yigrek: Daha iyi, üstün (Dilçin, 245).

Aña ıpşurmuşam ḥüsn i' tiḳādum

Bilür **yigrek** kamudan i' timādum (86b/ 215)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MESÂ'İB-NÂME-İ EBRÂR

4.1. Metin

Bu bölümde üzerinde çalışılan metnin yazma nüshasının tavsifine yer verilmiş ve metnin kuruluşunda izlenen yönteme dair bilgi verilmiştir. Ardından Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın çeviri yazısı yapılmıştır.

4.1.1. Nüsha Tavsifi

Eser, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu'nda 07737 arşiv numarası ile kayıtlıdır. 255x145 (170x 110) mm ölçülerinde olan eser, 358 varak, iki sütun hâlinde ve 17 satırdan oluşmaktadır. Bordo, karton kapak ve dış kapağında ebru kaplaması vardır. Kâğıdı, nohudî renkte filigransızdır. Pâyendeli yazılmıştır. Varak 1a'da ebced harfleri sıralanmıştır.

Nesihle harekesiz olarak yazılan eserde yer yer hareke kullanılmıştır. Eserde ayet ve hadislerde, bazı Arapça ibarelerde ve Farsça başlıklarda, yazımı aynı olan kelimelerde ve bazı Türkçe kelimelerde hareke işaretlerinin kullanıldığı görülmektedir. Başlıklar, kırmızı mürekkeple yazılmıştır, nüshanın derkenarlarında başlıklar, siyah mürekkeple tekrar yazılmıştır. Sayfa numaraları, romen rakamı ile verilmiştir. Sayfa 175'den sonraki varağın sayfa numarası yazılmamıştır. 176 olması gereken sayfanın numarası bir sonraki sayfada verilmiştir. Bu yüzden 175'ten sonraki yazılan sayfa numaraları nüshada bir sayı eksik olarak ilerlemektedir.

Eser, “*Kitâb-ı Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr Rağıya'llâhu Te'âlâ Anhüm ve Kerrema'llâhu Vechehum*” şeklindeki bir başlık ve besmele başlamaktadır. Burada eserin isminin “*Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr*” olduğu bilgisi verilmektedir.

Eserin temellük kaydı, “*Şāhibuhu ve mālīkuhu el-Hacı ‘Abdü’l-kādir bin el-Hacı Feyyāz Fī-Şehri Şa‘bāni ‘l-Mu‘azzam Sene 1202*” şeklinde verilmiştir (Livā’î [yz.]: 357b). Eserin temmet kaydının bir kısmı silik durumdadır ve temmet kaydı, “*Temmet el-kitāb ilā-yedi ‘l-ḥaḳīr turābu aḳdāmi ‘l-mū ‘minīn Molla Yūsuf İbn (...u ‘llāh)*” şeklinde verilmiştir (Livā’î [yz.]: 357b)

Eser, “*El-ḥamdü li ‘llāhi evvelen ü āḫiren ü zāhiren ü bāṭinen ve şalla ‘llāhu ‘alā-ḥayri ḥaḳīhi Muḥammedin ve ‘alā-ālihi ve aşḫābihi ve ezvācihi ve zürriyātihi ecma‘īn bi-raḥmetike yā er-ḥame ‘r-rāḫimīn*” şeklindeki dua ile bitmektedir.

Başı [1b]

İlāhī kıl bana yārī kelāma veznile imlā

Zamīr-i rişte-i nazma mişāl-i lü ‘lū ‘-i lālā

Sonu [357b]

Livā’î ḫālet-i nez‘a irince

Digil görme ‘azāb el-ḥamdüli ‘llāh

4.1.2. Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yöntem

1. Sayfa numaralandırma “1b”den başlanarak beyitlerin üstünde kalın harf ile gösterilmiştir.

2. Şiir başlıklarını oluşturan kelimeler kalın harf ile yazılmıştır. Eğer şiir başlıklarında ayet ve hadis var ise italik yazılarak gösterilmiştir.

3. Şiirdeki ayet, hadis ve dua cümlelerinden yapılan iktibaslar italik olarak yazılmıştır. Ayetler, dipnotta sure ismi ve ayet numarası yazılarak belirtilmiş, anlamları da tırnak içerisinde verilmiştir. Ayetler için Diyanet İşleri Başkanlığı’nın *Kur’an-ı Kerim Meâli*’nin 2009 yılı, 17. baskısı (Kur’an-ı Kerim Meâli, 2009) ve *Kuran Yolu Meâli*’nin 2014 yılı, 1. baskısı (Kuran Yolu Meâli, 2014) kullanılmıştır. Tespit edilebilen hadisler, anlamları ile birlikte bulunduğu kaynağın sayfa numarası ve kaçınıcı hadis olduğu yazılarak

belirtilmiştir. Kelâm-ı kibâr, dua ve Arapça konuşma cümlelerinin sadece anlamları yazılmıştır.

4. Anlam ve vezin gereği mısralara yapılan ekler [] köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Metin tamiri yapılan kelimeler ise, dipnotta gösterilmiştir: İmâm-ı Yâfi‘î: İmm-ı Şâfi‘î (metinde)

5. Eserde aynı vezin ve kafiye aynı zamanda da aynı konu anlatımına devam edildiği hâlde aralara kırmızı mürekkeple yazılmış ara başlıklar konulmuştur. Bu durumda bu kısımlarda yeni şiir numarası ve beyitlerin numaralandırması baştan verilmemiş fakat bu geçiş başlıkları kalın olarak yazılmış, dipnotta da belirtilmiştir. Ayrıca mesnevilerin arasında tarihî şahsiyetlerin kendi ağzından söylenmiş farklı nazım şekli ile yazılmış şiirler ile konu ile bağlantılı şiirler yer almaktadır. Bu durumda aradaki bu şiirler, yeniden numaralandırılmış ve bu şiirlerin bitiminde ise mesnevilerdeki beyitlerin numaralandırılması kaldığı yerden devam ettirilmiştir ve bu husus, dipnotta da belirtilmiştir.

6. Vezin gereği zihaf yapılan hecedeki zihafı harf, eğik (italik) şekilde gösterilmiştir. Vezni bozuk olan mısralar, dipnotta belirtilmiştir.

7. Metinde vâv-ı ma’dûle ile gösterilmesi gereken kelimeler, çoğunlukla yazılmamıştır. Fakat tarafımızca gösterilen vâv-ı ma’dûleler, her defasında dipnotta belirtilmemiştir: خواجه: Hâce, خواب: Hâb, خير خواه: Hayr-hâh...

8. -dUrUr bildirme eki nüshadaki yazıma göre ayrı veya bitişik yazılmıştır.

9. Özel isimlere büyük harfle başlanmış ve özel isimlere gelen ekler, kesme işareti ile ayrılmıştır.

10. ك ve ك harflerinin ikisi de kullanılarak gösterilen nazal ñ için transkripsiyon harfi olarak “ñ” kullanılmıştır.

11. Beyitlerin numaralandırması beşerli olarak verilmiştir.

12. Nüshada kalın harf ile yazılması gereken çoğu harfin ince yazıldığı görülmektedir. Özellikle “ق” ile yazılması gereken kalın sesli harflerin “ك” ile yazıldığı görülmektedir. Bu durumdaki kelimeler dipnotta belirtilerek gösterilmiştir.

13. Metinde hece düşmesi görülen yerler, apostrof (kesme) işareti ile gösterilmiştir: “k’ol”

14. “kadd” , “hatt” gibi şeddeli kelimeler vezin gereği “kad”, “hat” olarak yazılmıştır.

15. “ikki”, “sekkiz” gibi ünsüz ikizleşmesi görülen kelimeler eğer vezin bozukluğuna yol açıyorsa “iki”, “sekiz” vb. olarak yazılmıştır.

16. Arapçada olduğu gibi “veliyy”, “Aliyy” gibi şeddeli yazılan kelimeler “velī”, “Alī” vb. olarak yazılmıştır.

17. Metinde bazı Arapça tamlamalar “dāri’s-selām”, Ka’bi’l-Aḥbār” vb. şeklinde harekelenmiştir. Böyle kelimeler “dārü’s-selām”, Ka’bü’l-Aḥbār” vb. şeklinde yazılmış fakat dipnotta da bu husus belirtilmiştir.

18. Metinde okunamayan kelimelerin fotoğrafları konulmuş, okunan ama sözlükte anlamlarını bulamadığımız, anlamından emin olamadığımız ya da anlamlandıramadığımız kelime ve beyitlerin yanlarına soru işareti konulmuştur.

19. Eserde birçok arkaik kelime ve ek bulunmakta ve eser, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini de yansıtmaktadır. Bu nedenle metin, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini gözetilerek okunmuştur ve farklılıklar da dipnotta belirtilmiştir.

4.1.3. Transkripsiyon İşaretleri

Aşağıdaki tabloda metnin çeviri yazısı yapılırken kullanılan transkripsiyon işaretleri verilmiştir:

Tablo 5

Metinde kullanılan transkripsiyon işaretleri

ا	ʾ, A,a, e, E	ص	Ş, ş
آ	Ā, ā	ض	Ž, ž, Đ, đ
ب	B,b	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Z, z
ت	T,t	ع	È
ث	Ṣ, ṣ	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Q, q
ح	H, h	ک	K, k
خ	Ḥ, ḥ	گ	G,g, K, k
د	D,d	گ	Ñ, ñ,
ذ	Z, z	ل	L, l
ر	R, r	م	M, m
ز	Z, z	ن	N, n
ژ	J, j	و	V, v, O,o, Ö,ö,U,u,Ü,ü,Ū, ū
س	S, s	ه	H, h
ش	Ş, ş	ی	Y, y, I, ı İ, i, Ĭ, ĭ

4.1.4. Metin

[1b]

Kitāb-ı Meşā'ib-nāme-i Ebrār Rağıya 'llāhu Te' ālā
Anhüm ve Kerrema 'llāhu Vechehum
Bismi 'llāhi 'r-raḥmāni 'r-raḥīm²¹

1

- Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün*
- 1 İlähî kıl bana yârî kelâma veznile imlâ
Zamîr-i rişte-i nazma mişâl-i lü'lü'-i lâlâ
- Eger kim olmasa tevfiķ ḥaķîre luṭf-ı tâmmuñdan
Zebānum lâl olur ebkem zamîrüm perdesi a' mā
- Kerem kıl ey kerem-kānî be-ḥaķķ-ı ḳadr-i Sübhānî
Binā'-yî nev diler göñlüm 'imâret ḳılmağa me'vâ
- Nebîler evliyâlardan ola dibâcesi meşḥûn
Ḳamunuñ na't-ı evşâfî içinde naşş ile icrâ
- 5 Huşûşan Muştafâ na'tı ser-â-ser âl u aşḥâb
Olanlar leşker-i Rıdvân sipâh-ı Ḥazret-i Mevlâ
- Muşîbet âl u evlâdı irince mehdiye cümle
Şenāya medḥine lâyıķ sezâ-yî şânıla yek-câ
- Ḳamunuñ ḥürmeti yâ Rab Livâ'î bendeye raḥm it
Dü gîtide müyesser ḳıl likâ'-i cennetü 'l-Me'vâ²²

Şenā-yî Zü'l-Celâl Ḥudāvend-i Celle Celālūhu

2

- Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün*
- 1 Te' āla 'llāh zihî sulṭān te' āla 'llāh zihî Mevlâ
Te' āla 'llāh zihî Raḥmān te' āla 'llāh zihî evlâ

²¹ “Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adıyla!”

²² “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me’vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19; Necm, 53:15).

*Hüve 'l-evvel hüve 'l-âhîr*²³ kirām-ı zātıla a'zam
*Hüve 'l-bâṭur*²⁴ daḥı zāhir cihāna 'ilmile bīnā

Ḥudā-yı Ḥayy-ı bī-hemtā kādīm-i 'allemē 'l-esmā'²⁵
'Ulūm-ı Âdem ü Ḥavvā melā'ik bilmeyen emlā'²⁶

Vücūdın *kenz-i maḥfûd*²⁷ cihāna eyleyen zāhir
Didi *aḥbebtü en-u'raf*²⁸ ḥalāyık eyledi peydā

- 5 Ser-ā-ser nüh revāk ehlin bihiştī dūzaḥī heftüm
Erāzīn seb'a-i belhūt mekânın mehdini süflā

Nebîler eyledi irsāl vücūdından ḥaber vîrsün
Şehâdet eyledi cem' i didiler zātına yek-tā

Aña ḥamd ü şenā lâyık nevâtık ğayr-i nâṭıktan
İderler zātına şükri melā'ik leşker-i bālā

[2a]

Cemād-i deşt-i hāmūnı iderler ḥamd-i efzūnī
Cünūd-ı baḥr-i Ceyḥūn'ı olurlar zıkrine gūyā

Sezā-yı ḥamdıla meşhūr cezā-yı ḥayrıla mezkūr
Mu'allā şānıla meşkūr mu'azzam evvel ü uḥrā

- 10 Hezārān ḥamd-i lâ-yuḥşa sezā-yı zātına lâzım
Gelür her bendeden her dem gelince va'de-i ferdā

Livā'î bende-i bī-çār dilinde rûz [u] şeb Ğaffār
Günāhı farṭıla meşhūr diler kim 'afv ide Mevlā

Na't-ı Nebiyyü 'l-'Arabî Şalla 'llāhu 'Aleyhi ve Sellem

3

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Muḥammed söyle dībāce Ḥudā'dan soñra ey şeydā
Muḥammed 'ışkıla meşhūr bilürler zātuñı aşfā

²³ “O, ilk ve sondur.” (Hadîd, 57:3).

²⁴ “Zāhir ve Bâṭın'dır.” (Hadîd, 57:3).

²⁵ “Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti.” (Bakara, 2:31)

²⁶ Bu kelime metinde “emlā” şeklinde harekelenmiştir.

²⁷ “Ben, bilinmeyen bir hazîne idim.” (Aclûnî, 2:132).

²⁸ “Bilinmek istedim, bilinmem için halkı (yaratılmış bütün şeyleri) yarattım.” (Aclûnî, 2:132).

Muḥammed maḳṣad [u] maḳṣūd Muḥammed Ḥāmid ü Maḥmūd
Muḥammed bende-i Ma' būd güzide şānıla a' lā

Muḥammed mihter-i maḥşer Muḥammed sāḳi-i Kevşer
Muḥammed minber-i eşher imām-ı Mescid-i Akşā

Muḥammed bā' iş-i kevneyn şarāb-ı mecma' u 'l-baḥreyn
Muḥammed şāh-ı Zü 'lḳarneyn emīr-i Hızr' ıla ' İşā

- 5 Muḥammed şaf-der-i heycā zamīr-i maşdar-ı *Tā Hā*²⁹
Muḥammed dūrre-i beyzā nübüvvet aşdef-i deryā

Muḥammed fażl-ı cūdından okudum her şühūdından
Muḥammed na' t-ı sūdından alurum *cennetü 'l-Me' vā*³⁰

Muḥammed söyle Bū 'l-Ḳāsım ebā'z-Zehrā-i ḳıstāsım³¹
Muḥammed ḳaşları dāsım yañağı verde-i ḥamrā

Muḥammed cedd-i Reyḥāneyn Ḥüseyn' ile Ḥasan 'ayneyn
Rumūz-ı *Hel Etā*³² sıbṭeyn dilerseñ aña gör ma' nā

Muḥammed na' tına vaşşāf olursan 'ākıbet şarrāf
Ṭabersī' den urırsan laf Me' ālim kenzine ma' nā

- 10 Muḥammed seyyid-i *Levlāk*³³ dilīr-i *ḳul kefā*³⁴ çālāk
Livā' i rāhına sellāk olırsan lā-cerem ehdā³⁵

²⁹ “Tā Hā.” (Tā Hā, 20:1)

³⁰ “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me'vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19).

³¹ Bu kelime metinde “ḳıstāsım” şeklinde harekelenmiştir.

³² “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

³³ “Lev-lâke lev-lâk le-mâ halaktü'l-eḫlāk (Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:164).

³⁴ “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

³⁵ Bu kelime metinde “ehdā” şeklinde harekelenerek yazılmıştır.

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

- 1 Bir dilbere kıldum nidâ didüm aña beyâ beyâ
Sivdüm anı sevmiş ḥabīb sivdi anı Ḥudâ Ḥudâ

[2b]

Dil perdesi sanṭür-veş andan yaña midḥat-serâ
Bülbül gibi gülden yaña gül-zâr içün şadâ şadâ

Bezm-i ezelde kâmetin gördüm anuñ ‘alâmetin
Kıldum kıyâm ikâmetin virdi baña ‘aṭâ ‘aṭâ

Çün ḥaşrımız anuñladur olsa gerekdür lâ-cerem
‘Uryân olanda cümlemüz örter bize ‘abâ ‘abâ

- 5 A‘râf içinde munṭazır görse bizi beyne‘l-ünâs
Kimdür buları mekş iden söyler aña çirâ çirâ

Yolı bizden yaña bunuñ bizdendür ol biz reh-nümün³⁷
İtmeñ anuñla çend ü çün bizden degül cezâ cezâ

Cânı bizüm mihmānumuz bir ḳatre ez-ḥayvānumuz
Maḥşer bizüm meydānumuz Kevşer aña hebâ hebâ

Bizden yaña çekdi ta‘ab ṭa‘n eyledi her bî-edeb
Kimdür aña kılsun ğaḏab cennet aña fedâ fedâ

Mâ‘î‘l-ḥamîmi görmesün nāru‘l-ḥacîmi şormasun
Dûzaḡ saḳîmi olmasun ters-i semûm hevâ hevâ

- 10 Fażl-ı Ḥudâ’yı yād idüp taḳvâ libâsın zād idüp
Tenhâ ḥabîbi şād idüp andan diler ğidâ ğidâ

Oldur ḥabîb-i enbiyâ ‘izzet-ḳarîn-i evliyâ
Şaḳḳu‘l-ḳamer mu‘ciz-nümâ gel mu‘cize şalâ şalâ

³⁶ “Sal‘am” kelimesi “salla‘llāhu aleyhi ve sellem” cümlesinin kaynaştırılıp kısaltılmış şeklidir (Devellioğlu, 2017:1070).

³⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

Nazm-ı zamîri ve 'd-duḥā³⁸ Tâhir vezîri *kul kefâ*³⁹
Mesned-nişîn-i *innemâ*⁴⁰ *Ehl-i 'Abâ 'Abâ 'Abâ*⁴¹

Haḳ nāmına dimiş *fetâ ibnü 'l-fetâ aḥḥu 'l-fetâ*⁴²
*Ebbi 'l-fetâ*⁴³ şâhib-livâ Ḥayru 'l-verâ fetâ fetâ

Ebî 'l-fetâ ya 'ni Ḥalîl aḥḥu 'l-fetâ Ḥaydar Cemîl
Ebbi 'l-fetâ necl-i celîl sıbt[ı] Ḥasan fetâ fetâ

- 15 Bildüñ zamîr-i ma' nevî kıldüñ şehîr-i meşnevî
Ḳavl[i] Ṭabersî Ġaznevî dut pendî kıl şafâ şafâ

Ol ümmet-i ender-cihân Hızır ümmetidür câvidân
'İsâ daḥî cennet-mekân ümmet aña Mûsî *Mûsâ*

Oldur dilîr-i *kün fe-kân*⁴⁴ meydân-ı çarḥ-ı keh-keşân
Nûr-ı ziyâ-yı *cennetân*⁴⁵ olur bize zavâ zavâ

Besdür Livâ 'î sâkit ol mihr-i vefâya şâbit ol
'Ahd-i eleste vâşık ol didüñ aña belâ belâ

[3a]

**Ve leneblüvenneküm bi-şey'in mine 'l-ḥavfi ve 'l-cû'ı ve
naḳşın mine 'l-emvâli ve 'l-enfusi ve 'ş-şemerâti ve
beşşiri 'ş-şâbirîn**⁴⁶

5

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Getürgil rişte-i nazma belâ-keş ehlini evlâ
Kelâm-ı Rabb-i a' lâya muvâfık nükte-i icrâ

³⁸ “Güneşe ve onun aydınlığına andolsun.” (Şems, 91:1).

³⁹ “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

⁴⁰ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33)

⁴¹ “İşte benim Ehl-i Abâm bunlardır. Yâ Rabbî! Bunlardan kötülüğü kaldır ve hepsini temiz eyle. (Ehl-i Abâ Hadisi)” (Sahîh-i Müslim, 5:2424).

⁴² “...ene'l-fetâ ve ibnü'l-fetâ ve ahu'l-fetâ ve ebu'l-fetâ (Ben yiğitim ve yiğit oğluyum ve yiğit kardeşiyim ve yiğit atasıyım.)” şeklinde bir dua cümlesidir (Torun, 1998: 367).

⁴³ “...ene'l-fetâ ve ibnü'l-fetâ ve ahu'l-fetâ ve ebu'l-fetâ (Ben yiğitim ve yiğit oğluyum ve yiğit kardeşiyim ve yiğit atasıyım.)” şeklinde bir dua cümlesidir (Torun, 1998: 367).

⁴⁴ “O, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadace ‘ol’ der, o da hemen oluverir.” (Âl-i İmrân, 3:47).

⁴⁵ “Rabbînin huzurunda (hesap vermek üzere) duracağından korkan kimseye iki cennet vardır.” (Rahmân, 55:46).

⁴⁶ “Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.” (Bakara, 2:155).

Gürûh-ı imtiḥān ehlin sipāhı enḳıyā cumhūr
Kılanlar cān [u] ten ḳurbān sezā-yı Ḥazret-i Mevlā

Gürûh-ı ḥavfı ey ḥādī rızā-yı Ḥaḳḳ’ a şayyādī
Tevekkül ehl-i evtādı rızā-yı Ḥaḳḳı’yçün vālā

Tenāḳuş-mālıla enfüs küḥûlet vaḳti her demde
Yāḥūd bīmār-ı cismānī cevāriḥ ḥamse-i a‘ zā

- 5 Sipāh-ı bāḡ [u] büstānı fevākih nāḳış-ı eşmar
Yefût u āl u evlādı olanlar ḥādise yaḡmā

Beşāret vir eyā sultān bu deñlü zümreye her ān
Muşibet geldügi demde cezāya şābir ü⁴⁷ aḳvā

Aña biz bendeyüz bende bu ḳavle olsalar cārī
Nişāne-bendegī ma‘ lûm bize yevmü‘ l-ğazā Mevlā

Cezāya rûz-ı ‘ uḳbāda mevāşık olmışuz aḳdem
Añadur rāhumuz elbet eger kerhen eger ṭav‘ an

Aña çün bendeyüz meşhûr elest bezminde nûru‘ n-nûr
Dilerse dūzaḥa ḳoysun dilerse cennete Mevlā

- 10 ‘ İbādet zātına lâzım degüldür ḥavf-ı dūzaḥdan
Ne cennet isterüz vildān rızāsın⁴⁸ isterüz evlā

Eger ḥoşnûd olur ise gürûh-ı evliyāsından
Olurlar cennete dāḥil Ḥudā’nuñ fazlıla vālā

Hezārān şükr Yezdān’a Raḥīm ü Rabb-i Raḥmān’a
Bizi şerḥ itdi Furḳān’a Muḥammed ümmeti a‘ lā

Muḥammed ümmeti kervān muḳaddem cennete der-bān
Olurlar sâbıḳın edyān muéaḥḥar nāmıla ferdā

Egerçi āḥirüz evvel muḥāsib ehliyüz meşhûr
Oḳu naşş-ı celī-şüllet⁴⁹ biz olduk evvelîn uḡrā⁵⁰

⁴⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁸ Bu kelimeye “سن(-sın)” eki mısraın üstüne sonradan eklenerek yazılmıştır.

⁴⁹ “Sülletün mine’l-evvelîn ve kalîlün mine’l-âhirîn (Onların çoğu öncekilerden, azı da sonrakilerdendir.)” (Vâkıa, 56:13-14).

- 15 Gelürler ümmet-i meşhûr fezâ-yı Kevser'e cumhûr
Görürler sâkı⁵¹-i nâzır elinde bâde-i şahbâ

İçerler teşne cāmından gürûh-ı haşş u 'āmından
Şeh-i dârü's-selāmından⁵² taḥiyyeler gelür her cā

[3b]

Ehem dârü's-selām kavli oḡu gör bende-i Mevlā
Livā'î düzaḡuñ hevli görölmez bizlere ferdā

**İzā Eḡabba'llāhu Kavmen İbtelāhum ve İzā Şaberu
Aştafāhum⁵³**

6

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Gel imdi āb-ı gül cūşa nuḡuşuñ olmadın yaḡmā
Ḳarīb ol cān u dil hūşa elüñde var iken aḡvā

Meşā'ib ehlini yād it ser-ā-ser enbiyā ḡālin
Velīler zümresi zühhād şafīler etḡiyā evlā

Ḥudā'nuñ sıvdüḡi ḡavmi olanlar ḡurbete nā'il
Vefāya imtiḡān ehli cefāya şābir ü ercā

Ḡamıla günleri meymün hemişe derdile maḡzûn
Riyāz-ı dīdeden meknûn sirişk seyl[i] iden icrā

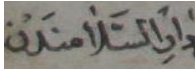
- 5 Ziyāde cümleden şābir belāya seyyid-i 'ālem
Dimişdür çekdügüm cevri kimesne çekmedi aşlā

Kemā ḡāle 'Aleyhi's-selām: Mā-ūziye nebiyyün mişle mā-ūzitu⁵⁴

Şanādīd-i Ḳureyş ehli cefālar çok bana ḡaldı
Daḡı nā-dān-ı ümmetden ziyāde cengile ḡavgā

⁵⁰ “Sülletün mine'l-evvelin ve kalilün mine'l-âhirîn (Onların çoḡu öncekilerden, azı da sonrakilerdendir.)” (Vâkıa, 56:13-14).

⁵¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵² Bu kelime metinde “dâri's-selāmından” şeklinde harekelenmiştir.

⁵³ “Allah, bir kavmi severse onlara belâ verir ve kim bunlara sabrederse Allah da ondan razı olur.” (Tirmizî, Zühd, 57: 2396).

⁵⁴ “Hz. Peygamber Aleyhisselâm buyurmuştur ki: Hiçbir peygamber benim kadar eziyet görmemiştir.”; bu hadis, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Gör anı cümledendür kim Hüseyn İbn-i ‘ Alî hâli
Vuğu‘ -ı Kerbelâ meşhûr cihâna a‘ zam-ı belvâ

Resûl’e ol ihânetler anuñ zımnında aḥkardur
Neden kim Kerbelâ hâli yazılmış deftere sehlâ⁵⁵

İmâm-ı Yâfi‘î⁵⁶ kavli dimiş târiḥ-i a‘ zamda
Ḥasan Başrî’den ol hâli dimişdür naşşıla aḳvâ

- 10 Oḳu ey merd-i Sübhânî kitâb-Mir‘ât’ı gel tekrâr
Meşâhir Yâfi‘î kavlı İbin Bezzâzî’den aḳzâ

Vüfûr-ı ‘ilm[i] Bezzâzî rivâyet eylemiş râzı
Oḳu gör Kerbelâ bâzî ne da‘ vâdur ne hoş ğavgâ

Resûl’üñ ehl-i beytinden on altı kimse fevt oldı
Şehâdetle ‘azîmü’ş-şân sa‘ âdetle daḥı ezkā

Zamânında feridâne ḳurûn-ı ‘aşra yek-dâne
Bulınmaz anlara emsâl ḳurûn ehlinde bir etḳâ

Meşâbiḥu’l-Ḳulûb içre kelâm-ı Kâ‘bü’l-Aḥbâr’ı⁵⁷
Selef aḥbârını dirken didi çok görmişem da‘ vâ

[4a]

- 15 Ḥavâdiş görmedüm aş‘ab tamâma ıttılâ‘ oldum
Çünânki Kerbelâ hâli bulınmaz aş‘ab-ı ğavgâ

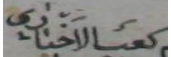
Şehîd olduḳda ol mazlûm Hüseyn ḳan aḡladı eflâk
Olındı sürḥ etrâfı görilür ḥalḳa her emsâ

Didiler yâ Ebâ İṣṣâḳ felekler girye eyler mi
Didi vay sizlere emr-i ‘azîmi didiñüz tuḡrâ

Hüseyn’üñ ḳatli bî-derdler bilüñ kim emr-i a‘ zamdur
Kim ol maḳbûl-ı dergâh-ı İlâhî’dür şeh-i ma‘nâ

⁵⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

⁵⁶ İmâm Yâfi‘î (ö. H. 768 / M. 1367)’nin “*Mir‘atü’l-Cenân ve İbretü’l-Yakzan fî Ma’rifeti Havâdisi’z-zamân*” adlı eseri bulunmaktadır (Baş, 2013: 43/175-177). Metinde bu isim, “*İmâm-ı Şâfi‘î*” olarak yazılmış ve tarafımızca “*İmâm-ı Yâfi‘î*” olarak düzeltilmiştir.

⁵⁷ Bu kelime metinde “Kâ‘bü’l-Aḥbâr” şeklinde harekelenmiştir.

Ciger-güş-ı Resûl oldur dağı nûr-ı dil-i Haydar
Riyâz-ı dîde-i Zehrâ şebâb-ı *cennetü'l-Me'vâ*⁵⁸

- 20 Hasan'dan yâdigâr oldur emîr-i rûzgâr oldur
Dil-i Dûldûl-süvâr oldur veliyy-i vâli-i vâlâ

Hasem yâd eyledi tekrâr dağı Ka'b eyledi ikrâr
Tevârîh eyledüm işmâr garâ'ib koymadum imlâ

Melâ'ik-âsmân ehli Ebâ 'Abduéllah el-maqtûl
Okurlar nâmını her dem irince nefha-i evlâ

Ebâ 'Abdu'llah el-mezbûh okurlar bil zemîn ehli
Melâ'ik fırka-i rûhân semâ-yı heftüm-i süflâ

Melâ'ik-âsmânîden mücâvir kabrine sâkin
'Azâsına anuñ meşgûl olurlar şubhıla emsâ

- 25 Dağı her cem'e yetmiş biñ melâ'ik tavf ider anı
'Azâya iştiğâl cumhûr olunca şubha dek gûyâ

Olinca şubh-ı nûrânî dönerler çarh-ı a'lâyı
Şevâb-ı ekşere efhar iderler müzdile kurbâ

Kim ağılarsa Hüseyin için yâhûd kim ağıladur kimse
Aña vâcib didi cennet Resûl-i seyyid-i Baḥḥâ

Dimişdür Şeyh Cârü'llâh lâkab 'Allâme'dür nâmı
Anuñ nakliyledür menkûl bu kavle eyleme da'vâ

Kime kim olsa göz teşbîh olursız anlara lâhik
Şevâbıyla 'ikâbında müşârik müzdile yek-tâ

- 30 Dimişler Kerbelâ hâki muṭahhar pāk-i tıynetdür
Şehâdet toḥm[ı] hâkinde ikilmişdür dağı eczâ

Ki *dünyâ mezra'-i uḥrâ*⁵⁹ dimişdür ma'rifet kânı
Biçersen dünyâda ikdûñ ne toḥmı 'âkıbet ferdâ

⁵⁸ “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me'vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19; Necm, 53:15).

⁵⁹ “Ed-dünyâ mezra'atü'l-âhireti (Dünya, âhiretin tarlasıdır.)” (Aclûnî, 1:412).

[4b]

Kim ağlar âl u evlâda muşîbet şerhini görse
Sevâb-ı a' zama dâhil olısar lâ-cerem evfâ

Habersüz bilmedün evlâd aña kaçd eyledün cellâd
Gelürsen maşşere mirşâd görürsin kahrıla da' vâ

Resûlu 'llâh ile Haydar Betûl-i cevher-i eşher
N' olur hâlûn senûn ebter duranda vâ/-i vâlâ

35 Gelürse Hamz[a] vü Ca' fer cenâheyn şâhib-i mazhar
Haîb-i minber-i maşşer dilîr-i ' arşa-i heycâ

Elinde cām-ı Cemşid'i *seḳāhūm Rabbuhūm*⁶⁰ remzi
Kenâr-ı Kevşer ü Tûbâ şarâb-ı zencebîl ahlâ

Livâ' ü 'l⁶¹-hamd-i sultânî ḥabîb-i ferd-i Yezdânî
Elinde topıla çevgân geleydi *cennetü 'l-Me'vâ*⁶²

N' olur hâlûn eyâ ḡaddâr gelende zümre-i ebrâr
Naşîbûn çeşme-i kaṭrân içersen lâ-cerem ferdâ

İlâhî sen ba' id eyle bizi ehl-i şîrârından
Olanlar düşmen-i evlâd bu dünyâda daḡı ' uqbâ

40 İlâhî Muḥsinoḡlı'dur bilürsen sînesi eşraḡ
Muḥabbet kenzidür ḡalbi Resûl'ün âline ḡüyâ

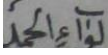
Faşl Der-Beyân-ı Esâmî-i Tevâriḥ Ve Kitâb-ı Mezkûr

7

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Gel ey bülbül fiḡân eyle bahâr eyyâmıdur şaḡrâ
Bezendi lâle-zâr oldı açıldı ḡonçe-i zehrâ

⁶⁰ “Ve sekâhūm Rabbuhūm şerâben tahuran (Ve Rableri, onlara tertemiz bir içecek içirecektir.)” (İnsân, 76:21).

⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁶² “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me'vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19; Necm, 53:15).

Yaşardı kuru ağaclar budağı sürh [ü] zerd elvân
Çiçekler yaqdı şebnemden çerâğ-ı rüşen ü zîbâ

Gerekdür nağme kıl bârî çemen-zâr içre ezhârı
Görürsen böyle eṭvârı cevâhir sünbül-i eşyâ?

Getürgil rişte-i nazma kelâma variken fırsat
Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr kitâbı ibtidâ imlâ

- 5 Cihâna yâdigâr olsun ölürsen ‘âkıbet bir gün
Göçersen lâ-cerem bundan idersen terk her hem-sâ

Livâ’î terk kıl eş‘âr getürgil nazma hoş güftâr
Tevârîḥ [ü] şemârîḥden fûnûn-ı nazmı hoş-aşfâ

[5a]

Tevârîḥ ehline taqlîd idersen Ravza’ya eyle
Meşâhir Ravzatü’s-Şühda⁶³ Hüseyin el-Vâ‘iz-i evfâ

İdinmiş her tevârîḥden muşaffâ intihâb anı
Müfessirler aña şahid siyer ehli vü müstakzâ

Hamîde şânıla meşhûr kitâbı Ravza tefsîri
Yüz on dört cild idüp tefsîr mufaşşal naşşıla iclâ

- 10 Hüseyin el-Vâ‘iz’in nâmı feşâḥat ehlidür meşhûr
Aña ben eyledüm taqlîd kitâba nazmıla ehdâ⁶⁴

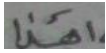
Ḥadîka andan istihrâc olınmışdur Fuẕûlî’nün
Neẓâre neşrine kıldum idindüm veznile icrâ

Olursa ‘avn-i Rabbânî anuñ itmâmına bârî
Naşîr oldur zâhîr oldur her işde evvel ü ‘uḥrâ

Daḥı ba‘z-ı tevârîḥden ‘ilâve lâzım olduḡça
İderüm ba‘z-ı aḡvâle olursa nâşîrum Mevlâ

Siyer-i Pîr Herât kavli Mu‘în-i mu‘teber eşher
Şevâhid defterinden hem Ṭabersî’den olan imlâ

⁶³ Metinde Hüseyin el-Vâ‘iz’in eseri “Ravzatü’s-Şühda”, vezin gereği Ravzatü’s-Şühda” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁴ Bu kelime metinde “ehdâ” şeklinde harekelenmiştir.

- 15 Beyân-ı mü'rihân ehli mu'azzam kavî-i Cürcânî
Tefâsîr eşheri Keşşâf Me'âlim Defteri a' lâ

Bu aḥbâr ehline göre şürû' a ibtidâ kıldum
Kitâba nazmıla mevzûn getürdüm maşdar-ı eşyâ

Meşâ'ib-nâme-i Ebrâr aña ad eyledüm işhâr
Nebîler şerḥ-i aḥvâli velîler andadur aḍḥâ⁶⁵

Meşâyiblerledür meşḥûn içinde maşdarı maḥrûn
Uşûlî ḥüznile memlû fûrû' ı maḥzen-i fehvâ

Ḥudâ'dan istedüm yârî bu kâra çâr [u] nâ-çârî
Sitâyîş-Âl-i Yâsîn'e müyesser eylesün Mevlâ

**Faṣl Der-Beyân-ı İbtidâ-i Kitâb Bâ-Deh-Bâb [ve] Yek-
Ḥâtîme-i Ehl-i Beyt Rıdvanu'llâhi 'Aleyhim Ecma'in**

8

- Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün*
1 İbtidâ kıldum be-nâm-ı Ḥâlîk-i arz u semâ
*Câ'il-i leyl ü nehâr*⁶⁶u şâni' ü ḥikmet-nümâ

Pâdişâh-ı lâ-yezâl u Kird-gâr-ı lem-yazel
Ḥayy [u] Qayyûm [u] Rahîm [ü] Râḥim ü kenz-i 'atâ

Bî-şerîk ü bî-naẓîr ü bî-ẓaḥîr ü bî-vezîr
Bî-enîs ü bî-celîs ü bî-zen ü ḥîş'âkrabâ

[5b]

Qudretin ızhâr idendür ḳatre-i nâ-çîzden
'Aşîḳ [u] ma' şûḳa lâyıḳ ḥalḳ ider şûret-nümâ

- 5 Ḥikmetin itmiş⁶⁷ cihâna cârî her ne *kün-fe-kân*⁶⁸
Ḳum [u] ḥâk u bâd [u] âb u âteşile mâ-cerâ

Mâlikü'l-mülk cârî fülk [ü] zevraḳ-ı deryâ Qadîr
Qadîr ü Qayim hemîşe evveli yoḳ intihâ

⁶⁵ Bu kelime metinde “aḍḥâ” şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁶ “Gece ve gündüzde barınan her şey O’nundur.” (En’âm, 6:13).

⁶⁷ itmiş: itmişdür [metinde]

⁶⁸ “Bir işe hükmetti mi ona sadece ‘ol’ der, o da hemen olur.” (Bakara, 2:117).

Ṭarfetü 'l-‘ayn içre kıldı şun‘ -ı pākin āşikār
Şark [u] ğarb [u] berr [ü] bahri halk idindi heşt-cā

Rahmetine ğark idinmiş mü 'min ü tersāları
Ḥān⁶⁹ -ı ihsānından anuñ yir faķīr ü aġniyā

Rızķ-ı rüzī hoş umarlar hāzretinden şubḥ [u] şām
İns [ü] cinn ü vahş u ṭayr u mūr [u] mār-ı inzivā

- 10 Hālīķ-i Hallāķ-ı ‘ālem ba‘ de nūr-ı Aḥmedī
Eyledi icād kevneyn ‘arş-tā-*taḥte* ‘s-*serā*⁷⁰

Zevraķ-ı sīmīn-i māhı keş*tī*-i zerrīn-i hūr
Eyledi ṭāķ-ı felekden iki ḳandīl rūšenā

‘Arş [u] kürsī vü ḳalem levḥ ile şem‘ -i neyyireyn
Nūr-ı Aḥmed cümlesinden halk olındı ibtidā

Besdür imdi terk ḳılġıl şī‘rile şatma hūner
Yok ḥarīdāruñ habersüz naẓmuña virsün bahā

İbtidā başla niẓāma Ādem’uñ aḥvālīni
Āḥirīn ḥatm eyle anuñ ehl-i beytile şafā

- 15 Eyle on bāb uş kitābuñ aşl-ı te‘līfin tamām
Naẓmıla taḳrīre lāyık ehl-i tāriḥe sezā

Ḳıl nuḥustīn bābını aḥvāl-i ba‘z-ı enbiyā
Hem ikinci bābını şerḥ-ne*bī*-i mu‘ciz-nümā

Hem üçinci bābını fevt-i Resūl’i naşşıla
Eyle dördinci Betūl’uñ fevtini midḥat-serā

Ḳıl beşinci bābını şerḥ-i vefāt-ı Ḥaydar’ı
Midḥat-i şāh-ı velāyet Murtaẓā’nuñ cā-be-cā

Eyle altıncı Ḥasan aḥvālī bābıla tamām
Soñra yedinci Ḥüseyn aḥvālī bāb-ı Kerbelā

⁶⁹ Bu kelime metinde خان şeklinde yazılmıştır.

⁷⁰ “Göklerdeki, yerdeki bu ikisi arasındaki ve toprağın altındaki her şey, yalnızca O’nundur.” (Tâ Hâ, 20:6).

20 Sekizinci bâbı⁷¹ Müslim şerhini İbn-i ‘ Aķıl
Tõkuzuncı hem Hüseyn’i söyle kim gördi belâ

[6a]

Mekke’den oldu revâne Kûfe’ye sūy-ı ‘ Irāk
Uğradı dürlü belâya ez-belâ-yı Kerbelâ

Hem onıncı bâbı şâh-ı Kerbelâ’nuñ hâlini
Kim şehâdet buldı rûşen nûr-ı çeşm-i Muştafâ

Hâtıme hatm oldu hâl-i hânedân ehli tamâm
Anlar ile her kerâmet zâhir oldu câ-be-câ

Kerbelâ’dan Şâm’a cümle ehl-i beytün gıtdüğün
Cümlesin kılduñ işâret nazmıla hatmet-binâ

**Faşl Fî-İbtidâ’-i Âdem ‘ Aleyhi’ s-selâm ve Şerâfet-i Bâ’-i
Bi’ smi’ llâh Fî-İbtidâ’-i Kitâb**

9

Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün
1 Söyle *bi’ smi’ llâh*⁷²-ı Rabbü’l-âlemîni ibtidâ
A’zam-ı Esmâ-i Hüsna eşheridür intihâ

Muhteremdür nüh-neved Esmâ-i Hüsna’dan celî
Bir hadîş-i tâzedür kim ahd-i ikrârı nemâ

On tokuz harf oldu aşlı on sekiz biñ ‘ âlemün
Maṭlabıdur maṭşadı eşyâ içinde câ-be-câ

Bism üç harf oldu eşher söylemekde hırz-ı cân
Her mahâlünde ḥalâşî istedükde iktifâ

5 Sırr-ı meknûn oldu bâsı cümle esrâra künûz
Kenz-i esrâr-ı şahâyif ketb-i taḫdîm enbiyâ

Erre-veş sîn-i se-dendân ḳanda vardur nâ-sipâs
Ḳat’ ider farkın siyâset erresiyle çün giyâ

⁷¹ bâbı: bâbını [metinde]

⁷² “ Allah’ın adıyla!”

Çeşme-i mîm-i zülâli âb-ı hayvân Hızırı'dur
Nûş iderse çeşmesinden kim diler andan şifâ

Her elif biñ⁷³ biñ gürûh-ı cādū[yı] yek-sân ider
Çün 'aşâ-i İbn-i 'İmrân vaqt-i rezm-i intimâ

Lâmıdur luţf-ı İlâhî maḥẓ-ı luţf-ı lâ-yezâl
Söylegil Allâh-ı a'zam der-kırâeat der-şenâ

- 10 Şedd ider teşdîd-i lâmı kaydına ḥablü 'l-metîn
'Urve-i vuşḳâ⁷⁴-i muḥkem şâbit aşl-ı fer' -hâ

Hâsıdur hâ-i hüviyyet birdür ammâ derk iden
Ḥîñ-temessün ḥîñ-taşabbuḥ ḥîñ-tezahhur der-'ışâ

Yâd iden evḳât-ı ḥamse bism-i Rabbü 'l-âlemin
Her vużü'da her şalâda her kazâda her ğazâ⁷⁵

[6b]

Gonçe-i ḥâ kıl nezâre ağzın açmış nuţḳ ider
Dir beşâretler 'ibâdet ehline cennet-serâ

Ehl-i taḳvâya ziyâde ehl-i ḥayrıla zekât
Ḥaḳḳ Te'âlâ'dan ziyâde itdügünden müzdehâ

- 15 Dâmen-i Raḥmân'ı dutmuş nûnı gör raḥmet diler
Raḥmetin görmüş ziyâde Ḥaḳ'dan eyler ilticâ

Dir İlâhî raḥmetüñ deryâsına eyler ğarîḳ
Ol kulu kim şıdkıla Raḥmân'ı dir şubḥ u mesâ

Her nuḳat necm-i hüdâdur her ne nokṭa bâda var
Recm ider dîv-i recîmi mişl-i encüm der-semâ

Hırz-ı cân itgil hemîşe luţf-ı bi'şmi 'llâhı⁷⁶ gör
Eymen ol cürm-i belâdan ḥavz-ı⁷⁷ ğamdan her 'anâ

⁷³ Metinde “biñ” kelimesi iki defa art arda yazılmıştır.

⁷⁴ “O hâlde, kim tâġûtu tanımayıp Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sapasağlam bir kulpa yapışmıştır.” (Bakara, 2:256).

⁷⁵ Bu kelimedede ı harfinin noktası konulmamıştır.

⁷⁶ “Allah'ın adıyla!”

⁷⁷ ḥavz-ı: ḥavzın [metinde]

Hem zaḥīre rūz-ı maḥşer hem zi-ḥavf-ı dām [u] ded
Hem şefā-i şerr-i İblīs nā-gehānī ez-ḳazā

- 20 Hakk mu‘ azzez olduğıyün anı taḳdīm eyledi
Sürelerde ibtidādur⁷⁸ raḥmetiyle cā-be-cā

Olmasaydı ger kelām-ı ḥatme raḥmet münderic
Ḥātime raḥmetle nāmı raḥm idiser intihā

Besdür imdi ḳılma taṭvīl defterün dībācesin
Ḥāl-i Ādem’den ḥaber vir nazmıla şan‘ at-nümā

Oldurur miḥnet şarābın nūş iden aḳdem celī
Muḳtedā-yı her-belā-keş enbiyādan ibtidā

Gelmeden aḳdem vücūda teng-nāy-ı ḡaybdan
Ṭa‘ neler gördi melā’ik fırkasından cā-be-cā

- 25 Söyleyeler ey Ḥudāvend ḥalk idersin şahşı kim
Fısk ider ifrāt-ı a‘ zām yer yüzinde fitnehā

Söyledi Ḥallāk-ı ‘ālem bildüğüm siz bilmesiz
‘Ālem-i ḡaybum şehādet şāḥibi ḳudret-nümā

İbtidā-yı ḥilḳatinde Ādem’ün Hakk emr idüp
‘Azrā’-ı ‘ālema eczā’-yı zeminden iḳtiżā

Batn-ı Nu‘mān’da anı cem‘ eylegil her cüz⁷⁹-i⁸⁰ kil
Emr ḳıldı Hakk Te‘ālā bir şehāba ez-ḳazā

Erba‘in gün dökdi bārān ḥāke tıyn oldı tamām
Eyledi deryā-yı ḡamdan āb-ı rızān cā-be-cā

[7a]

- 30 Oṭuz doḳuz gün anı ḥüzn ābıla tertīb idüp⁸¹
Eyledi kırkıncı gün āb-ı feraḥdan intihā

Āḥir-i āb-ı feraḥdan oldı itmām-ı vücūd
Görmesin endūh [u] ḡam⁸² ekşer-i eyyām-ı belā

⁷⁸ ibtidādur: ibtidādurur [metinde]

⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁰ cüz’-i : cüz’ ü [metinde]

⁸¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Geldi el-kıřřa vücūda Ādem-i hāki tamām
Ūskūn ente zevceke⁸² emr oldu cennetden baña

Her şecerden yirdi zāhir nehy olındı ihtirāz
Eyler idi gör ne kıldı kendine kul kazā

Vākı‘ oldu işbu hāle lā-cerem Şeytān’ı gör
Hīle kıldı ol faķire zālīm-i cürm-i belā

35 Mār u tāvus hīlesiyle cennete oldu revān
Eyledi sevgend-i tekzīb Ādem’e Havvā-nemā⁸⁴

Eylediler dir tenāvül ol şecerden kim Kerīm
Nehy kılmışdı tenāvül kılmasından iktizā

Çün tenāvül eylediler her iki ‘uryān olup
Hālleri oldu dīger-gün gör ne oldu mā-cerā

Ol iki bī-çāre ‘uryān kaldılar zār u haķir
Kaça didiler hayādan görmesün kimse haķā

Her şecerden istediler dir penāhı şerm idüp
Setr-i ‘avret virmediler anlara şöhret-nümā

40 Hāķķ Te‘ālā hazretinden anlara geldi hıķāb
Bizden eylersiz firārı Ādem ü Havvā şumā

Ādem ol dem söyledi maķz-ı hayādan kaçaram
Ya‘ nīsenden kaçmazam fi‘lünden ötrü bī-riyā

‘Āķıbet evrāķ-ı encir anlara oldu libās
Emr olındı çıkdılar bāğ-ı cināndan bir yaña

Taşraya başdı kadem Ādem tefekkür eyleyüp
Gāh yemine gāh yesāra bākarıdı irticā

Hıķ tarafından derdine dermānı olmazdı necāt
Didi bi’smi’llāhi’r-raķmāni’r-raķīm⁸⁵ kavlı-i recā⁸⁶

⁸² ğam: ğamdur [metinde]

⁸³ “Dedik ki: “Ey Ādem! Sen ve eşin cennete yerleşin.” (Bakara, 2:35).

⁸⁴ Bu kelime metinde olarak harekelenmiştir.

⁸⁵ “Rahmān ve Rahīm olan Allah’ın adıyla.”

45 Cārī oldı dir zebānı bu kelām-ı a‘ zama
Cebrā’ıl didi tevaḳḳuf eyle Ādem bul rehā

Ola kim bu İsm-i A‘ zam hürmeti-çün ol Kerīm
Raḥm ide luṭf-ı ‘ amīmi şuçuña olsun devā

[7b]

Pes ḥitāb oldı Hudā’dan Cebrā’ıl’e müsteṭāb
Ne sebebden Ādem’e bā’iş olursın irticā

Cebrā’ıl didi İlāhī zātuñı Raḥmān ile
Yād idindi kim raḥımsin raḥmetile aḡniyā

Haḳ Te‘ālā Cebrā’ıl’e söyledi kim raḥmetüm
‘ Āmdur maḥşūş-ı ‘ ālem Ādem’e olmaz sezā

50 Ger bugün aña olursa vāhide olmış olur
Şabr kıl dünyāda olmaz āḥiretde var aña

Āḥiretde cümle evlādına tevfiḳ iderem
Şad hezārān anlara vü şad hezārān hem aña

Söylemiş Kenzü’l-Ġarā’ib defterinde Ādem’ün
Çıkdüğün bāḡ-ı bihiştten ‘ ıḣḳ idi bā’ iş-belā

Nāmıla Dārü’s-selām’dur yok melāletden eser
Meclis-i dārü’s-selāmet içre olmazdı ‘ anā

Lā-cerem ḥükm oldı Ādem olmaya Havvā ile
Her biri bir şehre düşdi dūr zi-ḳavm-i aḳrabā

55 Ādem’ün oldı Serendīb meskeni tenhā vaṭan
Sāḥil-i deryā-yı Hind’e düşdi Havvā-parsā

Rūz [u] şeb giryān [u] ḥayrān her ikisi bī-enīs
Anlara nāzır melā’ik fırkası şöhret-nümā

Haḳ Te‘ālā’dan ḥitāb oldı daḥı Cibril’e kim
Ādem ile ol muvānis ḡurbetinde āşinā⁸⁷

⁸⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁸⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bir gün Ādem Cebra'īl'den şordı Havvā hālını
Vir haber andan baña kim kıadadur mihr-liķā⁸⁸

Söyledi Cibrīl Havvā sākin-i deryā-yı Hind
Sāhili içre mekânı vahş [u] tayra āşinā

60 Ādem ol dem istimā' itdükde Havvā hālını
Kendüden gitdi habersüz oldu bî-huş pür-cefā

‘Ālem-i rü'yāda gördi cüft-i Havvā'yı meger
Sāhil-i deryāda giryān Ādem için irticā⁸⁹

Dirdi Havvā yā habībī Ādem için ağlayup
Ente cā'yi ente şeb'ān⁹⁰ zıkr iderdi cā-be-cā

Ente nā'yim ente yaķdān⁹¹ böyle dirdi rāz-ı dil
İstedi virsün cevābı Ādem ol dem ıştıfā

[8a]

Görmedi Havvā'yı ol dem nevha kıldı āşikār
Cebra'īl oldu tezelzül nevhasından inzivā

65 Cebra'īl kıldı münācāt⁹² Rabb-i a' lāya hāzīn
Hāķķ didi vaķt oldu rahmet eyleyem takrīb āña

Hāķķ Te'ālā kıldı maķbūl tövbesin ihsānı çok
Şabrıla tevfiķe yetdi ğam neşāt oldu şafā

Tevbesi üç nesne ile oldu maķbūl Ādem'ün
Bir hayā' [ü] bir bükā' [ü] bir du'ā ile şifā

Evveli oldur hayāsı ibtidā-hilķatde ol
Üç yüz il bālāya hergiz bakmadı şāhib-ķatā

Hem bükāsı şol meşābe oldu ruhsārı sirişķ
Seyl olup oldu revāne mişl-i Dicle her yaña

70 Dirdiler vahşıla tayrān hoş şarābdur bu şarāb
Ādem istihzāya anı alur idi dāéimā

⁸⁸ mihr-liķā: mihr ü liķā [metinde]

⁸⁹ irticā: irtecā [metinde]

⁹⁰ “Aç mısın tok musun?”

⁹¹ “Uyuyor musun uyanık mısın?”

⁹² Bu kelime metinde şeklinde “ج” harfinin noktası konulmadan yazılmıştır.

Hem dahı eşher du‘ âsı diñle neydi Ādem’üñ
Rabbenâ kav̄l-i zalemnâ söylediler nefsenâ⁹³

Ba‘ zısı dimiş müfessirler Muḥammed söyledi
Aḥmed-i vālī ḥaḳḳıyçün maḥz-ı raḥmet kıl baña

Ḥaḳ Te‘ âlâ söyledi kim sen Muḥammed nāmını
Ḳanda gördüñ ḳanda bildüñ söyledi Ādem ata

Nāmını gördüm muḳārin nāmuñadur sāk-ı ‘ arş
Ālini gördüm mūnaḳḳaş şafḥasında aşfiyā

75 Bildüm anlardan mūkerrem yoḳdurur ḳıldum şefi‘
Aḥmed ile ālini ta‘ zīme lāyık etḳıyā

Gel Muḥammed ḳadrini gör ālini ey muḥterem
Ādem anuñ ḥürmetiyçün cürmine buldı devā

Gel Muḥammed bendesi ol āline kem-ter ḡulām
Cān-ı dilden āl-i şaḥbın ḳıl güzide-piṣvā

Rūz-ı maḥşer ger dilerseñ hev̄l-i dūzaḥdan necāt
Gör şalātıla selāmı Aḥmed ü āle revā

Cümle aşḥāba yetürgil hem taḥiyyāt-ı ḳarīn
Böyledür tertīb-i ruḥşat millet içre her du‘ ā

80 Lāzım oldur her kişiye Aḥmed’e virsün selām
İbtidā-yı her du‘ āda āḥirinde muṭlaḳā

[8b]

Faṣl Fī-Ḥikāyet-i Ḳatl-i Ḥābil İbn Ādem ‘ Aleyhi ‘s-selām⁹⁴

Besdür imdi dön kelām-ı sâbıḳa ey ḥoş-nihād
Ādem’üñ ikinci ḥālī şerḥ-i Ḥābil-müctebā

Tevbeden şoñra görüşdi Ādem Ḥavvā’yla⁹⁵
Ḥāmile oldu igirmi kez ber-ā-ber parsā

⁹³ “Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ (Dediler ki “Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik.”)” (A’raf, 7:23).

⁹⁴ Metinde kırmızı mürekkeple ara başlık konularak başka bir hikâyenin anlatımına geçilmiştir. Fakat burada şiir değişmemiştir. Bu nedenle yeni bir şiir numarası verilmemiştir.

⁹⁵ Bu mısram vezni bozuktur.

Māde vü ner vaz‘ iderdi ikişer dāne hemīn
Şer‘-i Ādem’de muḳarrer var idi ḳavl-i Ḥudā

Her baṭın hem-zād-ı duḡter ġayr baṭın hem-zādına
Erkege cüft eyleridi cā’izidi bī-riyā

85 Ḳābil’üñ hem-zādı ecmeḷ İḳlimā nāmı olup
Hābil’üñ hem-zādına faḥr ider idi irtikā

İstedi Ādem Yehūdā-nāmı Ḳābil cüft ide
Bitmedi Ḳābil bu ḳavle⁹⁶ münkir oldu pür-ḫaṭā

İḳlimā hem-zādumı ben isterem ecmeḷdür ol
Hābil’üñ hem-zādı kendü ḫāline olsun revā

Ādem ol dem söyledi ger rāzī olmazsız benüm
Şer‘ üme ḫoş sizleri Ḥaḳ emrine da‘ vet sezā

Oldılar emr-i Ḥudā’ya rāzī kim Ḥaḳ ḫükm ide
Şaldılar ḳur‘a ki ḳurbān ḳılmağa⁹⁷ her dü ġidā

90 Dir biri zerrā‘ idi bir ḳaç ḫuşe cem‘ eyleyüp
Ol biri rā‘i şübānı eyler idi her yaña

Bir ḳoyun ḫāzır ḳılup bir arşada vaz‘ itdiler
Her kimün ḳurbānı maḳbūl oldu ise Ḥaḳ aña

İḳlimā’yı ol taşarruf eylesün bu ḳulıla
Oldılar rāzī her iki mahz-ı aḳvāle rızā

‘Ālem-i ġaybdan ol dem berḳ-i lâmi‘ cem‘ olup
Hābil’üñ ḳurbānı üzre yandurup ḳıldı hebā

‘Azm idüp Ḳābil-i merdūd Hābil’i ḳılsun helāk
Tā ki Ādem Mescid-i Aḳşā’ya gitdi ez-ḳazā

⁹⁶ ḳavle: ḳavle vü [metinde]

⁹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

95 Buldı fırsat ḥāb⁹⁸ içinde Hābil'i katl eyledi
Kırk gün anı başı üzre kaldururdu cā-be-cā

Gördi bir gün bir gurāb bir ölüyi defn eyledi
Andan irşād aldı Qābil Hābil'i defne sezā

[9a]

Mescid-i Akṣā'dan Ādem döndi geldi görmedi
Hābil'i evlād içinde oldu ğam-ġin intihā

Sekizinci gün bu hāletle meger ḥāb eyledi
Uykuda gördi ki Hābil ḥūnıla ālūde-pā

İstiğāse ister Ādem'den hāzīn ol pūr-elem
Oldı bīdār Ādem ol dem ıztırābıla 'anā

100 Böyle feryād eyledi kim Cebraīl il dehşet kılup
Hem-ḡarīn olmışdı Cibrīl Ādem'e mu'ciz-nümā

Vākı' a hālin beyān itdi işitdi Cebraīl il
Didi şabr eyle bilürem hālūni Ādem ata

Söyledi katl eylemişdür aña Qābil Hābil'i
'Ālem-i rü'yāda gördüm bī-günāh ol pūr-haṭā

Söyledi Cibrīl'e Ādem ey birāder ḡandadur
ḡabri anuñ tā ziyāret eyleyem dār-ı şifā

ḡabrini gösterdi Cibrīl hākini ref' eyledi
Peykeri gördi pozılmış pāre pāre cā-be-cā

105 Yüz dutup Perverd-ḡār'a Qābil'e nefrīn idüp
Eyledi Hāḡḡ'a teşekkī intikām itsün aña

Hāḡ'dan ol dem Ādem'e geldi ḥiṭāb-ı müsteṭāb
Nıṣf-ı düzaḡ bil 'iḡābın Qābil'e virdüm cezā

Nıṣf-ı mā-bāḡī gürūh-ı eşḡıyāya eyledüm
Ehl-i 'üşyān⁹⁹ [u] vebāle ehl-i cürme eşḡıyā

⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Bunda vardur bir ‘ibāret ehl-i idrāk derk iden
Dür-şinās ol ḥar-şināsī¹⁰⁰ olmağıl sen aḳrabā

Ādem’ün bir oğlını ḳatıl eyleyen gör ḥālını
Aḥmed’ün evlādı cümle ḳatıl olındı müctebā

- 110 Aḥmed Ādem’den güzīde āl-i ekrem ğayr-i āl
N’olur aḥvālī Ḥüseyn’i ḳatıl iden der-Kerbelā

Ḳanı Aḥmed ḳanı Ādem ḳanı evlād-ı nebī
Ġayr-i āl üzre mu‘ azzam oldı āl-i Muştafa

Var ḥaber Rızvī’den¹⁰¹ eşher ḳātil-i āl-i nebī
Āteşin tābūt içinde ol mu‘ azzebdür sezā

Söylemiş ehl-i tevāriḥ kim Ḥüseyn’ün ḳātili
Āteşin tābūt mekānı enderīn dünyā-ğizā

[9b]

Gerçi Ādem oldı dūr ez-bāğ-ı cennāt-na‘īm
Oldı ser-gerdān [u] ḥayrān ‘āḳıbet buldı şifā

- 115 Ādem’ün bir oğlı fevt olduḳda oldı muḫtarib
Beñzemez ḥālī Ḥüseyn’ün ḥālīne ey bā-şafā

Āl-i evlādı Ḥüseyn’ün içdiler şehd-i şifā
Ḳarşusunda oldılar cümle şehīd-i Kerbelā

Beñzemez hīç bir belāya Kerbelā efsānesi
Olmamış olmaz irince nefḥ-i Şūr’a bir belā

Ger müşerref olsa ğayri buḳ‘adan ḥāki anuñ
Şarf olındı ḥākine ḥūn-ı gürūh-ı Kerbelā

Andadur nūr-ı imāmet mesnedinüñ merḳadı
Fahr-ı sıbt-ı Muştafa’nuñ şadr-ı bedr-i *Hel etā*¹⁰²

- 120 Andadur ferzend-i ḥaşş Ḥazret-i Zehrā-yı Betül
Andadur necl-i ‘Alī-i ‘arşa-ğāh-ı *Lā-fetā*¹⁰³

¹⁰⁰ Burada bir kelimenin yazılıp silinmiş olduğu görülmektedir.

¹⁰¹ Metinde Alī er-Rızā Ebu’l-Hasan Alī b. Mūsā’nın “*Sahîfetü’r-Rızā*” adlı eseri vezin gereği “Rızvī” şeklinde yazılmıştır.

¹⁰² “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁰³ “Lâ-fetâ illâ Alī lâ-seyfe illâ Zü’lfikâr (Ali’den başka genç (yiğit,er), Zülfikâr’dan keskin kılıç yoktur.).”

Ḳıl kifāyet ğayr-i hāle ibtidā eyle şürū‘
Ḥazret-i Nūḥ-ı Necī’den vir ḥaber şāḥib-ḳazā

Faṣl Fī-İbtilā’-i Nūḥ Necī ‘Aleyhi’s-selām

10

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Gel ey bülbül fiğān it gül açıldı
Bahār irdi yire raḥmet şaçıldı

Cihān başdan başa oldu gülistān
Bezendi rūşen oldu bāğ u būstān

Sūsen¹⁰⁴ baş çekdüğünü lāle gördi
Yaḳup bağrını tācın yire urdı

Benefşe sünbül [ü] verd [ü] şakāyık
Açup tūmārı şahrāda ḥakāyık

- 5 Lülüfer fırlanup āb üzre durdı
Anı nergis görüp yüz yire urdı

Cihān oldu ser-ā-ser bāğ-ı cennet
Bu demde ḥuşk¹⁰⁵ oturandur muḥannet?

Kifāyetdür bize va‘z itme ḳādī
Ḥaber müstaḳbeli vir soñra māzī

Ṭoḳuz yüz il dahı belki ziyāde
‘Uḳūbetler çeküp ḳavl-i Ḥudā’da

[10a]

Anı seng-sār iderlerdi muḥakḳak
Mübārek cismine şahrāda muṭlak

- 10 İderdi Cembrā’ıl meş ol ḥabībi
Ḳanaṭlarıyla derdinün ṭabībi

¹⁰⁴ Bu kelime metinde şeklinde “ص” ile yazılmıştır.

¹⁰⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hemîşe şabr idi kârı ‘ alâmet
Bu kavlıla kıldı istikâmet

İderdi kavmi tevḥîde delâlet
İderdiler anuñ kavmi şemâtet

Meger günlerde bir gün bir münâfık
Getürdi oğlını Nūḥ’a muvâfık

Didi zinhâr bu şahşa gel inanma
Yalandur her sözi sen doğru şanma

15 Elüñden geldükçe kıl te‘ addî
Dirîğ itme oğul qahr eyle her cā

Dönüp oğlan didi ol dem ataya
Ölürem qorqaram qalur ğadāya

Vaşiyyet eşhere gelmezden evvel
Gelür peyk-i ecel ölmezden evvel

Şevâbından oluram soñra maḥrûm
Ne dirsen ey peder gel söyle ma‘ lûm

Didi elbet saña lâzım gerekdür
Te‘ addā sāḥire ‘ âzim gerekdür

20 İrişdi Nūḥ’a bir taş ile urdı
Mübârek ruḥların ḥûn-âbe kıldı

Şikâyet kıldı Ḥaqq’a Nūḥ-ı ekrem
Temevvüc kıldı Ḥaqq tûfân-ı a‘ zam

Îlâhî didi mağlûbum meded kıl
Baña nuşretle yârı mu‘ teber kıl

Du‘ âsı irdi bâb-ı isticâba
Ser-â-ser düşmeni ğarq oldu âba

Gelür Kenzü ‘l-Ġarâ ‘ib içre meşṭûr
Kılanda keşṭ-i Nūḥ mevci meşḥûr

25 İderken her taraf cevlan-ı tûfân
İrişdi Kerbelâ'ya çarh-ı gerdân

[10b]

Gelür bir menzile Hâ'ire nâmı
Tevakkûf eyler anda gör nizâmı

Olur sâkin düşer tahrik idinmez
Taḥayyürde kalur Nûḥ hoş görünmez

Gelür Nûḥ'a nidâ sūy-ı semâdan
Bu ol menzildürür aña belâdan

**Kemâ kâle 'Aleyhi's-selâm: Meselü ehlü¹⁰⁶ beytî ke-meşeli sefînete Nûḥın
men rakibehâ Necî ve men terkihâ ğariķa¹⁰⁷**

Misâl-i ehl-i beyti keşî-i Nûḥ
Dimişdür Muştafa kavlıla meşrûḥ

30 Aña râkib olan bezm-i belâda
Bize teşbîḥ olur rezm-i kazâda

Risâlet ḥânedânın¹⁰⁸ kimse sivse
Sefîne Nûḥ'a dâḥil oldı bilse

Kimi kim bende sivse cân u dilden
Ḥudâ'ya şirk getürmezse gönülden

Ḥadişüñ muḳtezâsınca muḥakkak
Olur nâcî telâṭumdan muşaddak

Ölenler Kerbelâ'da dâḥil-i âl
Necât ehlidür anlar diñle aqvâl

35 Kim oldı ḥâric anlardan yañaya
Ġariķ-i baḥr-i ḥışm oldı belâya

¹⁰⁶ Bu kelime metne sonradan eklenmiş ve siyah mürekkeple der-kenâra yazılmıştır.

¹⁰⁷ “Ehl-i Beytimin aranızdaki misali, Nuh’un gemisi gibidir; kim ona binerse kurtulur ve kim ondan uzak durursa boğulur.” (es-Süyûtî, 1353: 8162); bu hadis, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

¹⁰⁸ Bu kelime metinde خانۀ داوود şeklinde yazılmıştır.

Rivāyet Kāzerūnī söylemişdür
Hüseyn'ün bir kızını vardı demişdür

Gidende Kūfe'ye hor didi ma' şüm
Medīne içre kaldı dürr-i manzūm

Yedi¹⁰⁹ yaşında¹¹⁰ idi ey birāder
Ümm Seleme yanında kalur eşher¹¹¹

Şehīd olduğda ol şāh-ı imāmet
Ġurāb geldi aña kıldı 'alāmet

40 Kanaatın hūnıla rengin idinmiş
Gelūben Kerbelā'dan anda konuşmuş

İrişür Ümm Seleme hānesine
Konar divārına ser-hānesine

[11a]

İderdi hūn-feşānlık aña karşı
Bakardı ol kuşa ma' şüm-ı hoş-rū

Aña ma' lūm olındı kim atası
Şehīd olmuş Hüseyn-i Müctebā'sı

İdindi ol zamān feryād [u] efgān
Didi pes Ümm Seleme nūr-ı 'irfān

45 Nedendür böyle kim feryād idersen
Kılursan Nūh'a katı dād idersen

Ġurāba bakdı dir ey māder-i men
Gelüpdür Kerbelā'dan tayrı gör sen

Bugün ġark-āb-ı Tūfān-ı belādan
Necāt buldı Resūl ehli 'anādan

Bu dünyānuñ ġamından oldılar şād
Reh-i dārü'l-beķāya buldılar zād

¹⁰⁹ Bu kelime, metinde “yeddi” şeklindedir fakat vezin gereği “yedi” olarak okunmuştur.

¹¹⁰ Metinde “yaşında” kelimesi şeklinde “ye” harfi noktasız olarak yazılmıştır.

¹¹¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Didi pes Ümm Seleme bende hüccet
Vuḳū‘-ı Kerbelā’dan var ne şöhret

50 Resûlu ‘llâh ile bir gün ber-â-ber
Oturmuşdı benüm hücremde server

Binādan¹¹² taşraya çıḳdı mu‘ azzam
Serī‘ an döndi geldi nūr-ı ekrem

Ġubār-ālūde-mūy [u] rūy toprağ
Su ‘âl itdüm bu ḥālî kıldı iblāğ

Bu gice söyledi ey Ümm Seleme
‘Irāḳ’da bir mekân gördüm ki şorma

Hüseyn’ün ḳatl-gāhın gördüm anda
Daḥı evlādınun ḳatlin hemānda

55 Gelürem ol mekāndan ḥāk almada
Ziyāret eyledüm geldüm bu demde

Baḥa ol ḳabza ḥāki kıldı teslīm
Didi ḥıfz eyle anı ḥıfz-ı tekrīm

Anı bir şīşeye vaz‘ eylemişem
Eger ḳanlu ise rengi dimişem

Daḥı Ḳāḏī ‘Iyāz naḳl itmiş efhem
Şifā adlu kitābında mu‘ azzam

[11b]

Resûlu ‘llâh Hüseyn’ün mā-cerāsın
Zemīn-i Kerbelā’nuñ her belāsın

60 Elinde Kerbelā’dan ḳabza ḥāk
Mekân-ı Taḫṭaf’ından dürr-i eflāk

Dimişdür Ümm Seleme ḳaldır anı
Resûlu ‘llâh aña ṭapşurdı anı

¹¹² binādan: binā ki [metinde]

İmām-ı Yāfi‘î¹¹³ bir ğayri dürlü
Dimiş Mir’ât içinde kavlı-i hoş-rû

Enes’den eylemiş ğayr-i rivāyet
Sözi toğrudurur merd-i hikāyet

İmām-ı Aḥmed-i Ḥanbel rumûzı
Anuñ vāsıtasıyla hoş-fürûzı

65 Didi melek-seḥāb bir gün Resûl’e
Gelüben hücesine hoş nüzûle

Hüseyn gördi sultān-ı risālet
Kenārında durupdur hoş-nezāret

Anuñ ğisûların koḥlardı Aḥmed
Öperdi gerdeninden nûr-ı sermed

Didi melek-seḥāb ey şāh-ı ‘ālem
Bu nev-dīde-i zulmıla azlem

Senüñ ümmetlerüñ qatl eyler anı
Mürüvvetsüz gürûh kavm-i zamānî

70 Elünde ol melek bir kabza-i ḥāk
Resûl’e virdi anı şaḳlasun pāk

Anı teslīm Ümm Seleme kıldı
Resûlu ‘llāh aña hıfzın şunuldu

Daḥı el-kışşa Ümm Seleme anı
Nazar kılduḳda¹¹⁴ gördi ol nişānı

Olinmış rengi ḥün-āb ol türābuñ
‘Azāya başladı çün gördi ābuñ

Medīne ḥalkı cümle ḥaş [u] ‘āmı
Gelüben ol serāya ihtişāmı

¹¹³İmām-ı Yāfi‘î’nin “*Mir’atü ‘l-Cenān*” adlı eseri bulunmaktadır. Metinde “İmām-ı Şāfi‘î” olarak verilen isim, “İmām-ı Yāfi‘î” olarak tarafımızca düzeltilmiştir.

¹¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

75 Ser-â-ser Ümm Seleme'yle ber-â-ber
‘Azâya başladılar ey birâder

[12a]

Kimi Aḥmed dir[i]di vâ Muḥammed
Kimi Zehrâ dir[i]di nûr-ı Aḥmed

Kimi Ḥaydar ‘Alî’yi yâd iderdi
Emîr-i Zü’l-fikâr bünyâd iderdi

Eger olsaydı dirdi Şâh-ı Merdân
Kim ehl-i beyte zulm eylerdi bir ân

Bugün ger olsay[ı]dı şâh-ı Düldül
Kim idi ḥânedâna ata bir gül

80 Nedür yâ Rab bu fitne kâ’inâta
Muḥammed âline ehl-i nikâta

Ġubârı irdi anuñ Keh-keşân’a
İrişdi Kerbelâ’nuñ Ferḳadân’a

İderdiler Yezîd’e cümle nefrîn
Tevâbi’ leşkerine zemmi-taḳrîn

Ne Aḥmed şer’ini dutdı ne Ḥaydar
Elest bezmin unuttı rûz-ı maḥşer

Tamâm oldı kitâb-ı Nûḥ-ı ekrem
Nizâm-ı ehl-i beyt ḳavli mu‘azzam

**Faṣl Fî-İbtılâ’-i İbrâḥîm ‘Aleyhi’s-selâm Ma‘a-İsmâ’îl
‘Aleyhi’s-selâm**

11

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün
1 Sâḳî doldur cām-ı şahbâ nîk-nâm oldı şarâb
Muğbeçe rindâna ḳarşu şun şarâb-ı müsteṭâb

Olmadın zâhid ḥaber-dâr vâ‘iz-i zerḳ âşinâ
Ehl-i ‘ışḳı zemmi iderdi va‘zını gördüm ḥarâb

Çeşme-i cām-ı muḥabbet şerbetinden bî-ḥaber
İçmemişdür ḳaṭresinden olmamış cānı kebâb

Naḥv-ı şarfa şarf-ı naḥva rûz [u] şeb ‘ömri telef
Kendü aḳvâlinde ‘ârif dirse ef‘ âli şavâb

- 5 Bilmemişdür ehl-i ‘ışkuñ bezm-i bâzârın faḳîh
Hüccete yüz biñ cevâbı ehl-i ‘ışkuñ var kitâb

Terk kılgıl baḥş-i ‘ışkı ‘âşık-ı ferḥunde-fâl
Sâkin-i mey-ḥâne ister nazmıla defter ḥisâb

Ol belâ-keşler Ḥalîl-i ibtilâsından haber
Vir ‘anâ-keşler rumûzın hüccetiyle intiḥâb

[12b]

Tâc-ı ḥulletle müşerref olduğında¹¹⁵ ol Ḥalîl
Fâriğ olmazdı belâdan ibtilâdan inḳılâb

Düşmeni Nemrûd-ı mürûd ḥazrete kıldı cefâ
Maḥz-ı ifrâtıla ta‘zîb eyleridi nâ-şavâb

- 10 Şabr iderdi her belâya şehri-yâr-ı mancılığ
Koydılar anı muḥaḳḳaḳ âteş içre inḳılâb

Atdılar anı hevâya sūy-ı nîrân u saḳar
Şad hezârân nâr-ı heyme nârı içre pür-lehâb

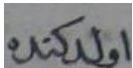
Kıldılar ol dem münâcât fırka-i rûḥāniyân
Ḥaḳ Te‘âlâ ḥazretine behr-i İbrâḥîm şavâb

Yer yüzinde yok didiler kendine göre ḥalîm
Luṭfıla şâh-ı fütüvvet mihriyle şâhib-şevâb

Cûd-ı iḥsân [u] keremle ḥân-ı mihmânı füzûn
Her faḳîre bî-nevâya mîz-bân-ı hoş-şavâb

- 15 Vir bize ruḥşat İlâhî yer yüzine inmege
Nâr içinden anı iḥrâc itmege fevḳa’t-türâb

Ḥaḳ Te‘âlâ virdi ruḥşat tâ melâ’ik ‘avn ide
Cümleden aḳdem melâ’ik fırkasından intiḥâb

¹¹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Geldi dir melek-sehâb der-pîş-i İbrâhîm Halîl
Vir icâzet tâ ki Nemrûd kavmini bâ-ıztırâb

Nârını zîr ü zeber ser-cümlesin maḥv eyleyem
Komayam nâr-ı nişânın leşkerinden şeyh ü şab

Heft süflâya müvekkil naşşıla geldi melek
Söyledi virgil icâzet ey Halîl-i müsteṭâb

- 20 Kavm-i Nemrûd'ı zemîne ḥasf idem zîr ü zeber
Mişl-i Qârûn genc-i Qârûn tâ-şerâya zîr-i âb

Söyledi anlara ol dem ol Halîl-i muḥterem
Oldı maḥbûl ḥidmetüñüz ḥayr-ı 'azmıla şavâb

Şâd olur benden Hudâvend bu cezâ-yı sehlile
Derdüme dermân gerekmez mihriyle olsam kebâb

Cânı cânân isterise râhına qurbân ide
Cânıla ḥorsend olursa qaşr-ı cân olsun ḥarâb

Âteş-i nîrân içinde şoñra geldi Cebrâ'îl
Söyledi ol dem Halîl'e ḥâcetinden ḥoş-cevâb

[13a]

- 25 Söyledi var ḥâcetüm ammâ saña yoḡ ey aḡı
Didi iste ḥâcetüñ andan ki dirsene isticâb

Söyledi 'âlimdür aḡvâlüm benüm yigrek bilür
Ben ne ḥâcet derdümi bildürmek aña irtikâb

Ġâfil olmaz derdin[i] derde giriftâr eyleyen
'Âşık-ı şâdık degül derdinden iden ıztırâb

Yef'alü 'llâh mâ-yeşâ 'dur¹¹⁶ ḥükm idiser *mâ-yürîd*¹¹⁷
Ben kemîne bendeyem emrinden itmeme ictinâb

Böyle söylerken Halîl geldi nidâ-yı 'âṭıfet
Qavl-i *nârı kûnî berden*¹¹⁸ hem selâmetden şavâb

¹¹⁶ “Şüphesiz Allah, dilediğini yapar.” (Hac, 22:18).

¹¹⁷ “Şüphesiz Allah, istediği hükmü verir.” (Mâide, 5:1).

¹¹⁸ “Kulnâ yâ-nâru kûnî berden ve selâmen ‘alâ-İbrâhîm (“Ey ateş! İbrahim’e karşı serin ve esenlik ol” dedik.)” (Enbiyâ, 21:69).

30 Oldı nār ol dem gülistān ḥāzrete luṭf-ı Celīl
Buldı İbrāhīm necātı Ḥaḳ kirāmından enāb

Ḥā'ib oldılar gürūh-ı fācir u Nemrūdiyān
‘Aksine oldı ḳamunuñ ḳıldıḡı¹¹⁹ ḳārı ḥarāb

Böyledür ḥālī Ḥalīl’üñ gel Ḥalīl’e tābi‘ ol
Tā saña raḥmet ḳıla Rabb-i Te‘ ālā müstecāb

Lāyık *cennāt-ı ‘Adne*¹²⁰ vārişin ü *ḥālidin*¹²¹
Tābi‘ -i sulṭān-ı kevneyn fırḳasından intihāb

Olasen rūz-ı cezāda ümmetile muḥterem
Cümlesi ‘izzüel-muḥaccel ḥayr-ı ümmetle ḥisāb

35 Aḥmedī dirler irişdi ehl-i maḥşer cümlesi
Sermedīlerdür diyerler cennet içre ḥoş-laḳāb

Ser-be-ser taḥt-ı livāéyı Aḥmedī’de cem‘ olup
Öñlerince şadr-ı kevneyn āl-i şaḥbı şeyḡ [ü] şāb

Söylenür ḥāzā Muḥammed ümmeti ḥayru’l-ümem
Vāriş-i bāḡ-ı ferādīs içre sākinler şavāb

*Uḍḥulūhā ḥālidin*¹²² vildānı söyler nār-ı lebīn
Zīr-i Ṭūbā sāyesinde söylenür ḥüsn-me’āb

Eyleme dūr ey Ḥudāvend rūz-ı maḥşer bizleri
Āl-i Aḥmed sāyesinden faẓlıla yevmü’l-ḥisāb

40 İrdi itmāma ḥikāyet naḳl-i İbrāhīm Ḥalīl
Geldi İsmā‘īl’e nevbet naşşıla ender-kitāb

¹¹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁰ “Bu sonuç da Adn cennetleridir.” (Ra’d, 13:23).

¹²¹ “Haydi ebedî kalmak üzere buraya girin.” (Zümer, 39:73).

¹²² “Haydi ebedî kalmak üzere buraya girin.” (Zümer, 39:73).

Faşl Fî-İbtılâ-i İsmâ‘îl Kemâ Kâla ‘İllâhu Te‘âlâ *İnne Hâzâ*
*Le-huve ‘l-belâ ‘ul-mubîn*¹²³

12

[13b]

Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Fe ‘ûlün

- 1 Gel ey dihkân-ı gül-zâr-ı hikâyet
‘İbâret-h‘ân-ı ızmâr-ı ferâset

Beyân it dürr-i deryâ-yı haķâyık
‘Ayân it gevher-i baħr-i daķâyık

Ola naķl-i kelâmuñ aşlı Keşşâf
‘Arâyis‘den ola tefsîr-i şarrâf

Daħı naẓmıyla vezn-i meşneviden
Ola ma‘ nâda kenz-i ma‘ nevî‘den

- 5 Rumûz-ı şerh-i İsmâ‘îl-zebîhuñ
Künûz-ı naşş-ı Kur‘ân-şarîhuñ

Gelürken şayd-gâhından mükerrerem
Halîl‘e karşı geldi nûr-ı a‘zam

Anı gördükde sultân-ı fütüvvet
Cemâli mîve-i bûstân-ı kırbet

Aña şad cân ile şarf itdi cânı
Cihân-ı *kün fe-kân*¹²⁴ ehlin hemânî

Te‘âlâ ‘İllâh zihî Hallâķ-ı a‘zam
Yaradan kudretiyle cism-i ekrem

- 10 Yañağı verde-i gül-zâr-ı cennet
Dudağı şerbet-i hammâr-ı ‘izzet

Selâsil saçları sünbül benefşe
Dehânî dişleri dürr-i benefşe

¹²³ “Şüphesiz, bu apaçık bir imtihandır.” (Sâffât, 37:106).

¹²⁴ “Bir işe hükmetti mi ona sadece “ol” der, o da hemen oluverir.” (Bakara, 2:117).

Ḳadi Ṭūbā-yı būsṭān-ı risālet
Özi nev-bāve¹²⁵-i bāğ-ı belāgat

Aşılda nesli İbrāhīm Ḥalīlī
Faşılda ḥükm-i ‘irfānuñ delīli

Anı kıldı der-āğuş der-zamānī
Ḥalīlu’l-lāh nübüvvet tercemānı

- 15 Ḥudā’dan gör ne emr oldı Ḥalīl’e
Mu‘ āteb oldı ferzend-i celīle

Bize karşı öpersen āl u evlād
Ḳanı dostlık bizümle mihr-i mī‘ ād

Ḥalīl ol dem ki vākıf oldı ḥāle
Buyurdı Hācer’e nüzhet cemāle

[14a]

Gerekdür İsmā‘īl’e zīb [ü] zīnet
Viresen dosta mihmāndur ‘azīmet

Dutuban emrini Hācer kerīme
Hezārān şükr kıldı ol Raḥīm’e

- 20 İdindi şāne gīsū-müşg-bārın
Mu‘ atṭar eyledi raḥt-ı ḥımārın

Ḥalīlu’l-lāh aña didi za‘īfe
Baña bir tīg lāzımdur şerīfe

Resen lāzımdurur ḥabl-i metīni
Gerek hem-rāh ola ‘aynü’l-yemīni

Didi Hācer eger dosta gidersen
Nedür tīg [ü] resen hem-rāh idersen

İder ḳaṭ‘ ittişāl-i yārı bil tīg
Resenden oldı ḳalbüm bend-i tevzīg?

- 25 Didi şāyed Ḥalīl ḳurbāna lāzım
Ola tīg [ü] resen bir yerde ‘āzım

¹²⁵ Nev-bāve: nev-bāvi [metinde]

Alup İsmā‘ il’i oldu revāne
Vedā‘ Hācer’e kıldı yegāne

Dağı endīşe kıldı çok tefekkür
Niçe zebh eyleye oğlın tezekkür

İrişdi aña Şeytān gör nizāmı
Ziyāde kıldı iğvā-yı tamāmı

Gelüben pīr-i şālih şüretinde
Muḳaddem Hācer’e gör fırsatında

30 Bilürsen didi ey Hācer yabāna
Neden gitdi Ḥalīl kıldı bahāne

Didi Hācer Ḥalīl mihmān olındı
Gider dosta ziyāfet-ḥ¹²⁶ olındı

Ġalaṭsan söyledi bu ḳavle Şeytān
İder İsmā‘ il’i ḳurbān-ı Yezdān

Dilerdi kim firīb itsün zenāna
Tenāḳuş ‘ aḳlıla nisvān kana

Ḥalīl’ün ‘ azmini meḳş eylesün ol
Ola bā‘ iş bu ‘ ahde bulmaga yol

[14b]

35 Didi Hācer eyā pīr-i ḥaref-rū
Meger Şeytān degülse söyle ṭoḡru

Ḥalīl ağyār ḳatlin istemez ḥic
Nedendür oḡlı ḳatlin ister ey pīc

Çi gördi Hācer’e bir çāre ḳılmaz
Dönüp Şeytān-ı me ‘yūs varabilmez

Ḥalīlu ‘llāh’a geldi dīv-i ser-keş
Dutuban reh-güzārın şumm [u] aṭreş

¹²⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi ey ‘ākıl-i devr-i zamāne
Ne bed-endiŝedür kılduñ beyāna

- 40 Kim evlādın kılmur kırbān-ı yārī
Cezā ne irgürür ol nev-bahārı

Halīl bildi ki İblīs’dür mezāhir
Aña hışm eyledi zecrile qāhir

Didi ey la‘ netile la‘ ne lāyık
Naşihat ğayre eyle ey mezāhık

Hezārān mişl-i İsmā‘īl hezārān
Fedā Ma‘būd’a olsun baĝ-ı kırbān

Kemīne bendesiyem ol Hudā’nuñ
Rızāsın isterem kavlinde anuñ

- 45 Eger hoşnūd olur benden Hudāvend
Ki kırbān eyleyem oĝlum¹²⁷ fedā çend

Halīl’den döndi me’yūs dīv-i mel‘ün
Yitüp İsmā‘il’e sihrile meŝhūn

Tıfıl gördi anı merdūd-ı ser-keŝ
Firīb ister ide ma‘şūma

İder ‘azmūñ baña söyle ne rāha
Gidicekseñ digil toĝru refāha

Didi İsmā‘il teklīf-i ħabībe¹²⁸
Ziyāfet-ħāne-i Rabb-i ħabībe

- 50 Ğalaŝsen söyledi İblīs-i mārīd
Seni kırbān ider vālid ‘atā redd

Didi İblīs’e İsmā‘īl-i eşher
Halīl’uñ bendesiyem bende yek-ser

¹²⁷ Bu kelime metinde “oĝlum” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

[15a]

Diler qatl eylesün yâ bend-i zindân
Diler âzâd ider emrile ihsân

Huşûşan ger Hudâ'dan emr-i şâdır
Olursa ol Halîl'e hoş-bahâdır

Hezârân cânumuz kurbân-ı der-gâh
Hudâvend'e ola şad-bâr [u] her-gâh

55 Halîlu'llâh dönüp sūy-ı cemîle
Hazer eyle didi hoş İsmâ'il'[e]

Didi Şeytân'dur oğlum olma gâfil
Bırağur hânedâna rahne câhil

Dönüp İsmâ'il ol dem sūy-ı İblîs
Anı seng-sâr idüp zecrile telbîs

Gelüben vâlid ü ferzend-i maqbûl
Minâ'ya geldiler bezminde maqtûl

Didi oğlına İbrâhîm-i ekrem
Seni qatl itmege emr oldu mübhem

60 Ne dirsен söyle ey ferzend-i ma'sûm
Budur emr[i] Hudâ'nuñ aña ma'lûm

Bilürsen oğlına söyledi ol dem
Seni çok sıvdüğüm-den oldu efhem

Eger kim ben seni qatl itmez isem
Halîl olmaz benüm nâmun velî hem

Halîlu'llâh ile meşhûr nâmun
Huçeste-rütbe-i maqbûb tâmun

Didi eyle şürû' her ne dilersen
Ola hâbuñ dürüst kulı dilersen

65 Mübâhât eyler idi anda ferzend
Şabırlar pîşesi qavlinde hursend

Ḥalīl'e söyler idi ey peder bil
Veled fānīdurur bâkī Ḥudā bil

Hezārān İsmā' il geldi cihāna
Geliser gidiser āḥir zamāne

Velīkin Ḥayy-ı bâkī yār-ı bâkī
Olur lâkī saña yevmü 't-telākī

[15b]

Oluban dir Ḥalīl ferzende qarşu
Nedür sen söyle dirsene bende qarşu

70 Didi var üç vaşiyet ey cemīlüm
Biri muḥkem beni bend it Ḥalīl'üm

İrende tīg mağz-ı üstühāna
Ola cism-i za' ifüm keh-rübāne

Baḥā raḥm idesen ḳatlümde kāhil
İderem ḥavf k'ol fi' lünde kāsıl

İkincidür vaşiyet ḳatıl idende
Beni bismil idesen zebḥ idende

Degüldür vehm idesen gördüğünde
Benüm ruḥsārımı aḥmer cebinde

75 Çikeseñ tīgi ol dem gerdenümden
Peşimān olaseñ ḳatıl-i tenümden

Üçüncidür vaşiyet bil saña gör
Dönende ḥāneye ḳavlüm saña şor

Gerekdür vālide mağmūme ḥālem
Diyeseñ ser-güzeşteñ imtişālem

Tesellī viresen ol mihr-bāna
Ri' āyetler ḳılasen ḳām-rāna

Eger kim ḥālūmi yād ider olsa
Anı teskīn ideseñ her ne şorsa

80 Hemîşe şabra anı kıl delâlet
Cezâ-yı hayr ile eyle beşâret

Vaşiyyetler tamâm oldukça ma‘lûm
Ne kıldı gör Halîl’i aña ma‘şûm

Dutuban İsmâ il’üñ dest [ü] pāsın
Tamâmen bağlayup muhkem kafāsın

Çiküp tîgi çalup halka pey-â-pey
Mübârek gerdenine ıstıfâ hey

Melâ‘ikler şavâmi‘lerde cûşa
Gelüben nâliş-i efgân hırûşa

85 Hudâvendâ didiler bu Halîl’dür
‘Azîmü’ş-şân-ı muhlis bî-meşîldür

[16a]

Muhaşşal çaldı yetmiş kez mükerrer
Meşâhir tîg-i mezbûrî münevver

Ser-i mû itmedi kat‘ı yerinden
Mübârek cisminüñ bir cevherinden

Ğazabnâk oldu sulţân-ı fütüvvet
Anı bir taşâ çaldı aña hikmet

Gelüp ol dem cevâba tîg-i eşher
Halîl’e söyledi kavî-i mükerrer

90 Baña sen emr idersen kat‘a lâzım
Hudâvend emr ider kat‘ itme câzım

Celîl’e ben mutî‘em ne Halîl’e
Kefîl oldur vekîl oldur cemîle

Bu hâletde melâ‘ikler cevâba
Gelüben söylediler Haq şevâba

Halîl eshâdurur yâhûd ki oğlu
Kılur kurbân-ı ten dergâh-ı Mevlâ

Nidā geldi Celāl-i Kibriyā’dan
Ḥalīl’den esḥāyam oğlu fedādan

- 95 Kerīmem rahmetüm deryāsı vāsī‘
Ki qurbān itmeden kıldum tevāsī‘

Taḥayyürde iken ol dem Ḥalīl’i
Getürdi Cebrā’ılkebş-i cemīli

Ki *ḳad şaddaḳte rū’ya*¹²⁹ yā Ḥalīl’üm
Beşâretler saña olsun cemīlüm

Ḳabûl oldu senûñ qurbān-ı âlûñ
‘İvâz İsmâ‘il’e al kebş-i ḥâlûñ

Hezārān şükr kıldı ol Ḥudā’ya
Ḥalīlu’llāh neşâtıla ‘aṭāya

- 100 Buyurdi İsmâ‘il’e gör Ḥalīl’e¹³⁰
Du‘ā eyle Ḥudāvend-i cemīle

Muḥammed ümmetine eyle rahmet
Gelür āhir zamānda ḳavm-i ‘izzet

[16b]

Olan anlara rahmet hem yañadur
Neden kim ümmet-i Ḥayru’l-verā’dur

İrişdi Ḥaḳ Te‘ālā’dan ḥiṭābı¹³¹
Ḳabûl oldu du‘āsı isticābı

Daḥı var bunda bir aḥbār-ı şādıḳ
‘Alī Mūsā’r-Rızā’dan ḥoş muvāfiḳ

- 105 Mübârek bâ-şafâ ḳalb-i Ḥalīl’üñ
Ḥuṭûr eyler şevâba çok delīlûñ

Şevâb-ı a‘zama dir vâşıl oldum
Ki qurbān oğlumu kıldum oñuldum

¹²⁹ “Kad saddakte’r-rü’yâ (Gördüğün rüyanın hükmünü yerine getirdin.)” (Sâffât, 37:105).

¹³⁰ Bu kelime metinde şeklinde “ی” harfi iki defa yazılmıştır.

¹³¹ Metinde “ḥiṭābı” kelimesi “ḥaṭābı” şeklinde harekelenmiştir.

Ḥudā'dan emr olındı dir Ḥalīl'e
Kimi ekşer siversen ez-ķabīle

Didi kim ey Kerīm-i lā-yezālī
Bilürsen kim Resūl-i pūr-kemālī

Muḥammed Muşţafā'yı her beşerden
Ziyāde isterem naşr-ı zaferden

- 110 Ḥiţāb itdi Ḥudā-yı Zü'l-Celālī
Anuñ ālin siversin yoksa āli

Didi ol dem Ḥalīl ālin ziyāde
Siverem kendü ālünden fūrāde

Muḥammed ālidür ķurbumda eşref
Yazılmış sāk-ı 'arşa gördüm elţaf

Nidā geldi Ḥalīl'e dir Ḥudā'dan
Anuñ bir āli fevt olur cefādan

Şehīd eylerler anı bī-günāhı
Ķazā-yı Kerbelā'da kīne-ḥāhī¹³²

- 115 Şefā' at anlara irmez nebīden
Cemī'-i enbiyālardan velīden

Ḥalīlu'llāh çoķaldı istimā'
Ferāmuş eyledi oğlın şiyā'

Hümūmı tāzelendi ol nidādan
Ḥiţāb oldı Ḥalīl'e dir Ḥudā'dan

Bu gam-gīn olduĝuñ ecr [ü] şevābı
Ziyāde oldı oğluñdan şavābı

[17a]

Te'emmül eyle ey ehl-i ģired-mend
Vuķū'-ı Kerbelā ḥālin hūner-mend

¹³² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

120 Ne miqdardur şevābı nevḥa kılmak
Hüseyn aḥvāline ġam-ġın olınmak

Eger İbrāhīm nār-ı mancınıķa¹³³
Giriftār oldu Nemrūd-ı ḥarīķa

Melā'ikler aña imdāda geldi
Qabūl eylemedi işḥāda geldi

Hüseyn için daḥı hem leşker-i cinn
Gelüp -i ' alemden ehl-i evṭan

Qabūl eylemedi nuşret-ķarīni
Qılup tefvīz emr-i Ḥaķ-ġüzīni

125 Tevekkül kıldı Rabb-i Müste'ān'a
Meded andan didi yekdür yegāne

Eger ḥükmiyle İbrāhīm'e ķurbān
Didi Ma' būd kıl oġluñ eyle iḥsān

Hüseyn'ün cümle evlādı öninde
Şehīd oldu şehādet bulduġında¹³⁴

'Aṭaşdan lebleri biryān [u] ḥayrān
Tıfıl ma' şūm uşaklar ḥurd-ı yek-sān

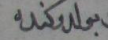
Qanı cem' ü qanı ferzend-i tenhā
Qanı cem' -i zenān şaḥrāda ġavgā

130 Qanı ġavgā-yı deşt-i Kerbelā'yı
Qanı zebḥ-i Ḥalīl ferzendi ḥālī

Qanı nevḥa cezāsı ḥānedānuñ
'Aṭaşdan teşne-leb āh [u] fiġānuñ

Kimesne görmemiş görmiş degüldür
Hüseyn aḥvāli teg şormuş degüldür

¹³³ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹³⁴ Bu kelime metinde şeklnde yazılmıştır.

Hüseyn'ün karşusunda zār [u] giryān
Kimi nān ister idi ba'zı 'atşān

Dimişdür Şeyh Sehlī gör hamīde
Ki bin māh-ı Muḥarrem'de güzīde

135 Dökerdüm her sene seyl-i sirişki
Dir[i]düm n'olur idi bende kāşkī

[17b]

Öleydüm Kerbelā'da ceng içinde
Şehīdler zümresi yek-reng içinde

Bu fikrile meger kim çeşmüme ḥāb
Gelür uykuda gördüm şāh-ı meh-tāb

Resūlu 'llāh'ı gördüm Ḥaydar ile
Didi ey sa'd hoşnūd ol cemīle

Ḥudā-yı Zü'l-Celāl'ün zāt-ı ḥaqqı
Kim ağlar oğlum için müsteḥaqqı

140 Dökerse kaṭre-i eşk dīdesinden
Yazılmaz bil şevāb-ı şemmesinden

Ḳalur 'āciz melā'ik naqş idinmez
Anuñ imlāsını hoş-baḥş idinmez

Benüm ḳadrüm dutan ümmet revādur
Ki ālüm yād ide her dem sezādur

Bizümle ḥaşr olur ferdā muḥaqqāḳ
Dimişdür Muştafā furḳān-ı muṭlaḳ

Ġarīb-aḥvāl-i ḥālī Kerbelā'nuñ
Ki çekdi ehl-i beyt-i Muştafā'nuñ

145 Sipāha ḳarşu cümle āl u evlād
Ser-ā-ser teşne-leb şahrāda ber-bād

Kimi Aḥmed dir[i]di vā Muḥammed
'Aṭaşdan dü Fırāt'a dīde ezyed

Kimi Haydar ‘Alî’ni yâd iderdi
Zamîr-i Lâ-fetâ¹³⁵ feryâd iderdi

Kanı dirdi Hudâyâ Şâh-ı Merdân
Dilîr¹³⁶-i ‘arşa-gâh [u] merd-i meydân

İderdi yâd şâh-ı Zü’lfikâr’ı
Şeh-i Hayber-güşâ Düldül-süvârı

150 Eger olsaydı bizde şîr-i Yezdân
Nebî âline zulm itmezdi Şeytân

Gerekdür her Muharrem ehl-i ‘irfân
Sirişkin seyl ide mânend-i Tûfân

Muhammed ehl-i beyti yâd olanda
Muşîbetler rumûzı zâd olanda

[18a]

Sirişkûn kaṭresidür dürr-i şeh-vâr
‘Amel mizânı içre maḥẓ-ı enbâr

Anuñla maḥv olur cürm [ü] cerâyim
Dimişdür ehl-i beyt bu remzi dâ’im

155 Gelür rûz-ı kıyâmet ‘arşa-gâha
Hüseyn İbn-i ‘Âli ol bezm-gâha

Cebîni hûn ile rengîn-i zer-efşân
Şefâ‘ at-ḥâḥ¹³⁷ olur ez-behr-i ‘işyân

İlâhî dir baña bağışla anı
Benüm-çün ağladı şarf itdi cânı

Hudâvend tebârek *celle şâne*¹³⁸
Ḳabûl eyle recâsın kâm-râna

¹³⁵ “Lâ-fetâ illâ Alî lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr”(Ali’den başka genç(yiğit er) Zü’lfikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, 2:363-364).

¹³⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁸ “Şânı yüce olan.”

Neden kim yād-gār-ı Muştafā'dur
Cihān içre kamu derde devādur

160 Ciger-gūş-ı 'Aliyyü'l-Murtaẓā'dur
Şerāyi' leşkerine reh-nümādur

Hezārān şükr Yezdān'a sezādur
Muḥibb-i ḥānedān olduḡ revādur

Hezārān biñ şalātıla selāmı
Muḥammed rūḥına virgil tamāmı

Tamām oldu Ḥalīl'ün mā-cerāsı
İrişdi vaqt-i Ya' kūb ibtilāsı

**Faşl Fī-İbtilā'-ı Ya' kūb 'Aleyhi's-selām Ma'a-Evlādihi'l-
Kirām**

13

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Gel ey nāẓım nīẓām eyle geçürme ġaflet-i evḳāt
Gelür peyk-i icel bir dem alur rūḥuñ olursan māt

Ne vardur perde-i dilde getür ser-rişte-i nazma
Müseddes-ḥāne-i dilde muḥammes kıl murabba' şat

Zamīrūñ küre-i zenbūr mişāli nağme-i sentūr
Getür āvāza hoş ṭanbūr bula pīr-i muğan lezzzāt

Ḥarāmī vā' ızı gördüm gül ü mülden ider zecri
Dimiş ümmü'l-ḥabā' iş-nām şarāba ta' nıla kerrāt

5 Bulınmış encümen ḥalvet güm olmuş 'aşık [u] ma' şūḡ
Anı minberde lāl itsün getürsün ḳavline ḥüccāt

[18b]

Hemişe ehl-i 'uşşāḳa lisānı tīḡ[i]le ḥancer

Mişāli ḳaṭ' ider fark-ı cevāriḡ ḥamse-i

Dirāz itme gel ey şā'ir kelāmı nazmıla efzūn
Eger Vā' ız gelür nā-geh şorar senden ḥücece işbāt

Haber-dār olmadın üstād mühendis reşk ider nazma
Getür kavlı-i tevārīḥi şemārīḥ-i saḥīḥayyāt

Ola aşlı Ṭabersī’den daḥı fer‘-i ‘Arabī’den
Me‘āric’den Buḥārī’den Me‘ālim’den ola inkāt

- 10 İmām Rükneddīn ḫulı müfessir Kışsa-i Yūsuf
Ki bir gün seyyid-i ‘ālem Muḥammed ḥ‘āce¹³⁹-i ezkāṭ

Oturmuşdı kenārında Ḥüseyn’ile Ḥasan şeh-zād
Öperdi gerden ü ağzın¹⁴⁰ iki ḫan-zādenüñ kerrāt

İrişdi Cebrā’īl der-ḫāl didi ey seyyid-i iclāl
Selām eyler saña Bārī Ḥudāvend-i kerīmü ’z-zāt

İşāret eyledi Cibrīl Ḥüseyn ile Ḥasan şāha
Seversen bunları ifrāt Resūl’e söyledi merrāt

Ne‘am¹⁴¹ didi Ḥabību ’llāh iki şeh-zādeye remzi
Daḥı *evlādünā ekbād*¹⁴² ciger-güşemdururlar zāt

- 15 Resūl’e söyledi Cibrīl muḥabbetle müsāvidür
Yāḥūd kim ba‘zısın efzūn siversen ḫadrıla evḫāt

Ber-ā-berdür didi Aḥmed her iki bāb-ı şefḫatde
İki gevher iki cevher iki ḫurşīd iki mişkāt

İki deryādan uş ḫāşıl rumūz-ı lü’lū’-i baḫreyn
İki mihr-i felek Zehrā ‘Alī’den ḫāzin-i ravzāt

Didi Cibrīl eyā seyyid bilürsen bunlaruñ ḫālin
Birin zehrile zūlm ehli şehīd eyler olur nefrāt

Birin tīg-i cefāyıla iderler ḫatlı şahrāda
Aña kerb-i belā dirler saña ümmet olan fırkāt

- 20 Didi ol dem Resūlu ’llāh ne cürmile olur maḫtūl
Ne ḫāyinlik olur şādır ki bunlar ḫatlı olur işbāt

¹³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde “ج” harfı noktasız olarak yazılmıştır.

¹⁴¹ “Evet.”

¹⁴² “Çocuklarımız, ciğerlerimizdir.”

Didi Cibrîl hıyânetden mu‘ arrâ her cenâyetden¹⁴³
Velîkin bî-vefâ ümmet ider zulm anlara nefrât

Ḥabîbu ‘İlâh olup ğam-ġîn tefekkür baħrine daldı
İki şeh-zâde ḥâlinden küdüret bağladı mir‘ ât

[19a]

Tesellâ ḥâtırıyçün Ḥaḳ Resûl’ün sûre-i *Yûsuf*¹⁴⁴
Nüzûl itdi tamâmıyla olan ḥüsn-i ḳaşaṣ inkât

Tilâvet eyledi anı Muḥammed nûr-ı Sübhân’ı
Cefâyı Ḥazret-i Ya‘ ḳûb iden oğlanları kerrât

İz Ḳâle Yûsufî Lî‘ebîhi Yâ Ebeti İnnî Ra‘eytu Eḥade
‘Aşera Kevkeben ve ‘ş-şemse Ve ‘l-ḳamera Ra‘eytuhum Lî
Sâcidîne¹⁴⁵

14

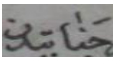
1 *Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Fe ‘ulün*
Elâ yâ eyyuhe ‘s-sâḳî kücâyî
*Kücâ yâbem tu-râ menhec-nümâyî*¹⁴⁶

Şarûb-ı erguvânem diḥ gedâyem
*Sezâ-yı bendegî dârem ‘aṭâyem*¹⁴⁷

Be-ḥaḳḳ-ı reh-nümâyî ḥaḳ-nümâyî
*Delâlet kon merâ fazl-ı Ḥudâyî*¹⁴⁸

Şikeste-bâl murğ-ı pây-mâlem
*Giriftâr pençe-i şeh-bâz-ı zâlem*¹⁴⁹

5 *Eger fazl-ı ‘amîm-i tu nebâşed*
*Dîger luṭf-ı ‘azîm-i tu nebâşed*¹⁵⁰

¹⁴³ Bu kelime metinde “cenâyetden” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁴⁴ Yûsuf Sûresi.

¹⁴⁵ “Ḥanî Yûsuf, babasına ‘Babacığım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı’ demişti.” (Yûsuf, 12:4).

¹⁴⁶ “Ey sâkî! Neredesin? Seni nerede bulurum, yol gösterir misin?”

¹⁴⁷ “Bana erguvan gibi şarap ver, dilenciyim ben. Kulluğumun bir mükâfatı vardır, o da senin bana ihsânındır.”

¹⁴⁸ “Rehberlik hakkı için beni hakka yönlendiresin. Bana Allah’ın fazlının yolunu göster.”

¹⁴⁹ “Ben, ayaklar altında ezilen kanadı kırık kuşum. Doğan kuşunun pençesine giriftâr olmuşum.

¹⁵⁰ “Senin umumî keremin olmasa, ayrıca senin büyük lütfun olmasa...”

Çunî mânem zi-yâr u râh-ı kervân
Nedânem pîş ü pes mânend-i gûlân¹⁵¹

Bekon rahmî kerem-kânî esîrem
Begîr dest-i merâ şev dest-gîrem¹⁵²

Şarûbem dih sezâ-yı nazm-ı mevzûn
Kitâbem dih kitâb-ı necm-i maḡrûn¹⁵³

Beyâmûzem ‘ulûm-ı şî‘r-i kâfî
Şeved nezd-i ‘ibâret baḡr-i şâfî¹⁵⁴

10 Ez-ân ‘Alî¹⁵⁵ beyâmûzem kelâmî
Selûnî güftî der-minber imâmî¹⁵⁶

Ez-ân deryâ bekon sîr-âb cânem
Kifâyet ḡaṭreî bâşed dehânem¹⁵⁷

Çü dâdî ḡaṭreî ez-baḡr-i ḡayvân
Bi-ḡamdiellâh ki şod kârem zi-ber-ḡân¹⁵⁸

Kifâyetdür ki şerḡ itdük ki emîre
Kelâm-ı nazm-ı Ḥâlîk-i dest-gîre

[19b]

Ẓamîr-i maḡşad [u] maḡşûda başla
Nazîr-i firḡat-i Ya‘ḡûb’a başla

15 On iki oḡlı var idi muḡaḡḡaḡ
Dimiş Kur’ân içinde ferd-i muṭṭlaḡ

Birisi cümleden ecmeldi aḡsen
Eger şûretde vü sîretde ‘aḡlen

Hemîşe Ḥazret-i Ya‘ḡûb anuñla
Geçerdi ḡüsn-i eyyâmı anuñla

¹⁵¹ “Böyle, yârim, yol ve kervandan uzak kalırım. Hayaletler gibi önümü ve arkamı bilmem.”

¹⁵² “Bana acı, sen ihsan madenisin, ben ise bir esirim. Elimden tut, bana yardımcı ol.”

¹⁵³ “Bu mevzun nazımının mükâfatı olarak bana şarap ver, bana talih ver, uğurlu bir talih.”

¹⁵⁴ “Güzel şiirinin ilmini öğrenirim. Söz, parlaklık denizine dönüşür.”

¹⁵⁵ Alî: ‘ilmi [metinde]

¹⁵⁶ “Hz. Ali’den bir söz öğrenirim, çünkü o imam minberde “Bana sorun!” dedi.”

¹⁵⁷ “Canımı o denizin suyuna kandır, o denizden ağzıma bir damla düşse yeterlidir.”

¹⁵⁸ “O, âb-ı hayat denizinden bir damla verdiği için Allah’a hamdolsun ki ezberden okuyorum.”

Aña qardaşları reşk eyleridi
Hasedden dîdeler eşk eyleridi

Dilerdiler aña fırsat ğanîmet
Ki bir hîle aña kılmak ‘azîmet

20 Tâ ol vaqde deĝin kim mihr [ü] mâhı
Kevâkib zümresin gördi nigâhı

Qamusın gördi sâcid kendüsine
Anuñ ta‘bîrini şordı qarîne

Atasından su’al itdi zamîrin
Didi ketmile ey oĝlum şehîrin

Anı ketm eyleridi aqrabâdan
Qarındaşlardan u her evliyâdan

Tâ ol vaqte deĝin kim rûy-ı şahrâ
Bezendi göl bahâr oldı hoş-efzâ

25 Qarındaşlar gelüben nezd-i Ya‘kûb
Berây-ı ruḥşat-ı Yûsuf çi maḥcûb

Didiler ey peder ‘âlem gülistân
Olındı rûşen oldı bağ u bustân

İcâzet Yûsuf’a vire câna gelsün¹⁵⁹
Benefşe sünbüle seyrâna gelsün

Didi evlâdına Ya‘kûb hoş-pend
Bilürsiz Yûsuf’ı nâzıla ḥursend

Şahrâîlerde dâm [u] ded sübâ‘î
Kesîr olur cefâ eyler tebâ‘î

30 Eger qarşu gelürler ol ‘azîze
Anı kimdür ḥalâş eyler gürîze

¹⁵⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

[20a]

Didiler biz aña hışn¹⁶⁰ [u] haşînüz
Anı hıfz eylerüz cem^c -i metînüz

Rızâ hıc virmezidi lâ^c ilâcî
Revâne eyledi oğlın mizâcı

Mülevven câmeler giydürdi ana
Sifâriş eyledi ehl-i evlâna

Çıkardı anı Ken^c ân'dan fezâya
Dağı dervâzeden dışra fezâya

35 Der-âğuş itdi öpdi¹⁶¹ anı Ya^c kûb
Dağı bağına başladı çoçdı maḥbûb

Yüzün yüzine sürdi mihr-bânı
Mehi hûrşîd-ķarîn oldı zamânî

Naşîḥat virdi oğlına serâ 'il?
Didi şabr eyle ey Yûsuf-fezâ 'il

Hemîşe ḥasbiya 'llâh¹⁶² söyle tekrâr
Beni itme ferâmuş söyle ikşâr

Rivâyetdür ki Dînâ adlu bir kıız
Varıdı duḡter-i Ya^c kûb-efrez

40 Yuḡuya gitdüğünde¹⁶³ gördi Yûsuf
Niçe ḥûn-rîz gör ki oldı mürçif

Olup bîdâr tefahḡuş kıldı anı
Didiler gitdi şahrâya revânî

İrişdi yüridi Yûsuf nezd-i Ya^c kûb¹⁶⁴
Vedâ^c eyler görîşür nûr-ı maḥbûb

¹⁶⁰ hışn: haşîn [metinde]

¹⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶² “Allah bana yeter.” (Zümer, 39:38).

¹⁶³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

Didi zinhār peder Yūsuf-ḥazīni
İzin virme ki gitsün meh-cebīni

Periṣān uyku görmişem periṣān
Anı men‘ eyle ey sultān-ı Ken‘ ān

45 Yāhūd virgil icāzet ben anuñla
Ölem bir yirde ḳurbında anuñla

Muḥaṣṣal oldılar rāha revāne
Vedā‘ itdi peder Yūsuf yegāne

[20b] Dönüp Ya‘ ḳūb daḥı Rūbīl’e itdi
Saña ṭapşurdum anı şoñra gitdi
Seni ekber bilürem cümlesinden
Muḳayyed Yūsuf’a ol her nesinden

Eger Allāh’a ṭapşurdum diseydi
İşi āsān olurdı her nesiydi

50 Velīkin emr-i Rabbānī muḳadder
Olinmış levḥ-i maḥfūz içre ezber

Gerekdür bendeye her işde tecdīd
İde nām-ı Ḥudā yādında tefrīd

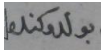
Umūrın eyleye tefvīz Yezdān
Diler ḥayr eylesün yā şer nigh-bān

İrişmez maḳşad [u] maḳşūda ādem
Eger tevḥīḳ idinmez Rabb-i a‘ ṣam

Daḥı el-ḳışşa Ya‘ ḳūb gör ne dirdi
Dönüp bir maşraba Rūbīl’e virdi

55 Didi Yūsuf bilürem nāz-perver
Olur teşne gürisne nūr-ı enver

Anı andan şuvar ey mihr-bānum
Ḥarāret bulduğında¹⁶⁵ nev-civānum

¹⁶⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Tevākḳuf eyleme tîz gel serāya
Senüñle Yūsuf'ı alğıl buraya

Pes anlar döndi ol dem sūy-ı şahrā
Baḳardı anlara Ya'ḳūb-ı şeydā

Anı gördükde evlād-ı mükerrerem
İderdiler aña tebcīl-i a'zam

60 Kimi gögsinde eylerdi maḳāmın
Kimi başda maḳām-ı ihtirāmın

Ba'īd olduğda Ya'ḳūb'uñ ḥabībi
Aña cevır eylediler muḫṭarībī

Aña ḳaşd eylediler cümle ihvān
Sitemler ḳıldılar mazlūma yek-sān

Didiler ey yalançı iftirācu
Ḳanı kevkeblerüñ şems ü ḳamer gū

Saña secde idenler ḳandadurlar
Saña ḳılsun meded ger bundadurlar

[21a]

65 Anı rûy-ı zemīne şaldı ihvān
İki pāsın bürehne ḳıldı aḳrān

İmāmesin başından aldılar dūr
Şaçıldı sūnbül ü gīsūsı menşūr

İrişdi āfitāb nışf-ı nehāra
Ḥarāretten vücūdı düşdi nāra

Dutuban yüzini Rūbīl'e ser-dar
Beni ṭapşurdu Ya'ḳūb saña aḥyār

Baña raḥm eyle bir ḳatre şarābı
İçür kim teşneyem ḡāyet ḥarābī

70 Aña yüz virmedi Rūbīl-i eşher
Dönüp zecr eyledi mazlūma ḳahhār

Didi ol maşrabadan vir şarābı
Sifāriş kıldı Ya‘ kûb bā-şavābı

Anı rûy-ı zemīne kıldı ğaltān
Baķardı Yūsuf ol dem şuya giryān

Zemīne gördi ol ābı revāyı
Velīkin Yūsuf’a kıldı cefāyı

Çünānki Kerbelā deştinde ‘ irfān
Hüseyn-i teşne-leb mekrûb [u] ‘ atşān

75 Zülāl-i şerbet-i nehr-i Fırāt’ı
Revā görmediler āle berātı

Muḥammed āline zulm u sitemler
İdüben hışmıla ķahr u seķamlar

Ḍalālet rāhını anlar güzīde
Bilüben ihtidādan hoş-ḥamīde

Didiler bizlere Aḥmed gerekmez
Ne āl-i muḥterem ezhed gerekmez

Zihī ķavm-i¹⁶⁶ sefīh vü ķavm-i cāhil
Muḥammed añlamaz Ḥaydar tekāsil

80 Zihī bed-baḥt gürūh-ı ‘ aķl-ı noķşān
Muḥammed bilmemiş Ḥaydar’dur aşlan

Gelelüm kışşaya ey ehl-i ‘ irfān
Çü nevmīd oldı Yūsuf kıaldı ḥayrān

[21b]

Kime yüz dutdı gördi ıztırābı
Ṭapınca gördi Yūsuf bī-ḥisābı

Dirīġā olsay[ı]dı anda Ya‘ kûb
N’olurdu ḥālī anuñ diñle maḥbûb

Daḥı var bunda bir ızmār gizlû
Anı tefsīr ide eṭvār-ı sūzlu

¹⁶⁶ ķavm-i: ķavm ü [metinde]

85 Eger olsaydı Aḥmed Kerbelā’da
Ḥüseyn’i görse[y]idi mübtelāda

Yanında ehl-i beyti teşne-adḥā
Ḥavātīn perde-i ‘işmetde tenhā

İderdi Kerbelā ḥāki sipāhın
Bir āh-ı serdile ḳavm-i tebāhın

Güzer ḳıl Kerbelā’ya Muştafā gel
Nazar ḳıl mā-cerāya müctebā gel

Ḥüseyn’ün teşne-leb āl u ‘ıyālī
Ne yārı var ne enşārı ne vālī

90 Şaḥārī-Kerbelā’da ḥāke yek-sān
Ḳamu evlādı küşte cismi ‘uryān

Nazar ḳıl server-i Āl-i ‘Abā’ya
Ḥüseyn’e gör ne ḡarḳ olmış belāya

Kelām-ı sâbıḳa gel ey niẓāmī
Beyān it Yūsuf aḥvālın tamāmī

Çi nevmīd oldı ḳavm-i aḳrabādan
Emel ser-riştesin ister Ḥudā’dan

Dönüp ḳıldı münācāt Kird-gār’a
Yüzin Ḥaḳ’dan yaña¹⁶⁷ Perverd-gār’a

95 İlāhī söyledi nārı Ḥalīl’e
Gülistān eyledüñ ḳadr-i cezīle

Ḥalāş itdüñ Necī Nūḥ’ı belādan
Ziyāde baḥr-i Ṭufān-ı ḳazādan

Baña hem vir necâtı Ḥaḳḳ-ı zātuñ
Şıfātuñ *lem-yelid*¹⁶⁸ eşher berātuñ

¹⁶⁷ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁶⁸ “O’ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir.)” (İhlâs, 112:3).

Yehūdā anı gūş eylerdi ol dem
Aña re ʾfet kılpup raḥm itti¹⁶⁹ erḥam

[22a]

Didi ḥavf eyleme ey nūr-ı dīdem
Eger ben saḡ olursam ey perīdem

100 Anı gördi birāderler ḳamusı
Teşāḥub her işinde reh-nümüsü

Anı ḳatlı eylemekden geldiler vaz
Aña bir ḡayr-ı tedbīr ḳıldılar rāz

Ḳamu cemʿ oldılar kim anı cubba
Ki zindān içre ḥabs olsun maḡabbe

Ḳarīb-Kenʿ ānʾa vardı anda bir ḳāh
Anı ol ḳāha nezdīk ḳıldılar rāh

Bilürdi ḳahı Yūsuf oldı tersān
Anı bağladılar muḥkem hirāsān

105 Ne deñlü istiḡāşe ḳıldı mazlūm
Aña raḥm itmediler ehl-i merḳūm

Çi gördi Yūsuf anlaruñ cihādın
Helākın saʿy iderler istizādın

Didi bir dem baña virüñ icāzet
İki rekʿ at namāz ḳılmañ ʿibādet

Didiler sen tıfilsen ḳanda cāʾiz
Namāzı bilmesen rüknin cevāʾiz

Didi gerçi ki bilmezem namāzı
Velīkin atamıla çok niyāzı

110 Anuñla dāʾimā miḥrāba ḳarşu
Giderdüm şartını bildüm rızā-cū

¹⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İcāzet aldı anlardan ne ise
Münācāt eyledi uds-i adīse?

Didi senden meded ey Kird-gārum
Ki senden ğayri yok ümmīd-vārum

Çü fāriğ oldu Yūsuf ol du‘ ādan
arındaşlar çeküp cismin ‘abādan

Anı ‘uryān idende kıldı feryād
Baña lāzım kefen ger mevt olam zād

115 Benüm pīrāhenüm egnümde lāzım
amu edyān içinde gör cevāzum

[22b]

Didiler anı kanlu eylemek çün
Dağı Ya‘ ūb’a göstermek dimek-çün

Mürüvvetsüz birāderler çeküben
Anı ‘uryān idüp cismin döküben

Anuñ ğīsūların peyvend-i mukem
İdüben bendile der-āh-ı a‘ am

Buradılar anı ihvān-ı güm-rāh
Ne deñlü eyledi feryādı ol şāh

120 Kimesne ılmadı derdine dermān
Cezā‘ kılduça Yūsuf nūr-ı Ken‘ ān

İrişdi nışf-ı āha kesdiler bend
Olan ablü ‘l-metīni zülfe peyvend

Buradılar anı tenhā serāya
apusın baqladılar intihāya

Çü tenhā aldı Yūsuf āh içinde
udā’yı yād kıldı şāh içinde

Didi senden meded her bī-nevāya
İrişür her dü ğitīde sezāya

125 K aluban b yle deh etde nig n-s r
 ar b   b -kes   b -y r u en  r

Hud 'dan emr olındı Cebra' il'e
 ri gil   abd me nesl-i Hal l'e

 ri di Cebra' ils r  atle   ha
Anı ind rdi sehlen ka  r-ı   ha

Bih  tden setr-i   avret virdi a  a¹⁷⁰
 ana ın s rdi ol za m-ı nih  na

Cer  hatlar tam mı buldı     at
Ne kim h    k [u] h r itmi di   hret

130 Nid  geldi hem- n-dem Cebra' il'e
En s ol Y suf'a Ha 'dan del le

Sel mum eyle tebli    in ya
Tesell  vir nec ta b -nih ye

Riv yetd r ki Ya  k b ol me  anda
Hem  e muntaz r durm  dı anda

[23a]

Ved   itd gi menzilden ken ra
Ta arr k itmemi di bir diy ra

  lurd  girye Y suf y d iderdi
 ecer dibinde ho -fery d iderdi

135 D     minden hem  e e k-i seyl n
 ar  -i Y suf'ı g zlerdi h yr n

T  ol va te degin kim oldu ma rib
G ne   ayb oldu   ha n r-ı mevhib

Hem  e ol  ecer altında   m-  n
Ge erdi ol  ebi t  r za telv n

¹⁷⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Namāz-ı şubhı kıldı ol mekānda
Çekerdi intizārı imtiḥānda

Ḥaber al evvelā ḥālinden anuñ
Rücū' itmediler ol şeb-nihānuñ

- 140 Ḳaluban cümle şahrāda taḥayyür
 Ḳamu evlād-ı Yā' ḳūb'dur taḥassür

Yehūdā cümleden gizlü ḳazāya
Gelüben nezd-i çāha inzivāya

Nidā kıldı didi aḥsen-birāder
Dirisen yāḥud ölmişsen ḥafā ger

Didi Yūsuf aña ey mihr-bānum
Beni kimdür şoran ğurbetde cānum¹⁷¹

Yehūdā'yam didi ey nūr-ı dīde
Ḳarındaşuñ senüñ mihter güzīde

- 145 Didi Yūsuf ḳarındaşı 'azīze
 Neden ḥālüm su'āl itdün temīze

Olanlar yār-ı iḥvānum tamāmı
Baña zulm eylediler ḥāş u 'āmı

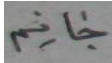
Kime kim i'timādum oldu ekşer
Baña andan ğazab ḥışm oldu eşher

Kimün kim dāmenin dutdum segirdüm
Baña yüz tāziyāne urdı gördüm

Yehūdā söyledi fehm oldu ḥālün
Vaşıyyet her ne vardur söyle ḳālün

[23b]

- 150 Didi oldur naşīḥat siz gidende
 Ḥuzūr-ı Ya' ḳūb'a taḳrīb olanda

¹⁷¹ Metinde bu kelime “cānım” şeklinde harekelenmiştir.

Periṣān olduğum dirsiz emīre
Dutarsız hāṭırın sizler keṣire

Diyersiz ḥazrete pīr-i belā-keṣ
Şabırlar pīşe kıl olduğça kâhiş¹⁷²

Hemişe kendine ta‘ zīm idesiz
Anı incitmeyüp ‘ izzet kılasız

Naẓire bunda vardır bir ḥikāyet
Dimiş ehl-i ḥaḳīkīler ‘ ibāret

155 Dimişlerdür Hüseyin İbn-i ‘ Alī’den
Vaṣiyyet oğlına kıldı celīden

‘ Alī Zeyne ’l-‘ abād’a ḥoş-naṣīḥat
İder günlerde bir gün ḥoş-ḥaḳīkāt

Selāmum ümmete lâzım yetürmek
Gürūh-ı şāliḥin kavme getürmek

Ġarīblüğüm¹⁷³ benüm her kıanda adı
Olursa bir ġarīb yād eyle yādı

Görende bir ġarīb yoksa mazlūm
Benüm mazlūmluğum yād eyle ma‘ şüm

160 Kim ister āb-ı Kevşer’den nişānı
Gerekdür yād ide ol ḥānedānı

Rumūz-ı Kerbelā’yı ehl-i ‘ ibret
Anı endīşe kılsun gör ne kıurbet

Delāletdür cihān-ı bī-vefāya
Neler kıldı görürsen evliyāya

Mu‘ azẓam ālini nūr-ı Ḥudā’nuñ
Muḥammed Muştafa bedrüd-dücānuñ¹⁷⁴

¹⁷² Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁷³ Bu kelime metinde “ġarīblüğüm” şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁴ bedrū ’d-dücānuñ:bedr-i ilticānuñ [metinde]

Ser-encāmın ‘Alī’nün añla ‘irfān
Neler kıldı cihānda şāh-ı merdān

- 165 Felek şerm itmedi Āl-i ‘Abā’dan
Ne Aḥmed’dan ‘Aliyyü’l-Murtaẓā’dan

Ne kıldı ehl-i şirke ḥarb-i Ḥaydar
Elinde Zü’lfiḳār raḥşıyla şaf-der

[24a]

Anı bir pür-cefā destinde maḳtūl
Felek cevır eyledi ḳavlinde ma‘ḳūl

Ser-encām zālīmūn ḍarbıyla sultān
Şehādet buldı sāḳī āb-ı ḥayvān

Eger olsaydı ‘ahdinde ḳarārı
Bu dünyānuñ bināsı i‘tibārı

- 170 Vefā eylerdi āl-i Aḥmed ile
Gürūh-ı *Hel etā*’ı¹⁷⁵ sermed ile

Gel imdi maḳşada ey ehl-i güftār
Yehūdā’dan ḥaber vir dūr-i muḥtār

Rücū‘ itmezden evvel geldi iḥvān
Anuñ ardınca çāha baḥr-i zindān

Girūben ḡāyet anı zār-ı maḡmūm
Nedür bā‘ iş didiler söyle mefhūm

Kimūn çün böyle aḡlarsen hemişe
Didi işbu ḡarībe zār-pişe

- 175 Anı ol dem melāmet eylediler
Ser-i çāhı dutuban körlediler

Teveccūh oldılar Ken‘ān’a iḥvān
İdüp pīrāheni ḥūnıla ḳaṭran

¹⁷⁵ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

aḥter aklamakda ikrār
 ẖamusı cem' olup ẖavl itdi yek-bār

Muḥaṣṣal bildiler evlād-ı Ya' ẖūb
 Şecer dibindedür Ya' ẖūb mekrūb

Girībān-çāk kıldılar tamāmı
 Didiler āh Yūsuf ḥās u 'āmı

180 Kimi Yūsuf dir[i]di nevḥasında
 Zebānı iftirācu çevresinde

Gidüben kendüsinden anda Ya' ẖūb
 İdende gūş rāzı pīr-i mekrūb

Çü vāḳıf oldı evlādı bu ḥāle
 Anı ẖaldurdılar dār-ı celāle

Getürdiler anı miḥnet-serāya
 Meşāhir ḥānedānı inzivāya

[24b]

Gelüben kendine Ya' ẖūb ḡam-gīn
 ẖanı Yūsuf didi evlāda telḳīn

185 Didiler Yūsufı ẖurt aldı gitdi
 Velī pīrāhenin terk itdi gitdi

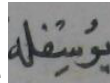
Besā ḥīle zıyāba maḥż-ı bühtān
 İdüben cümlesi tekrār her ān

Girībān-çāk cümle dīde nemlü
 Mülevven tıynla a' zā sitemlü

Bürehne-ser¹⁷⁶ ẖamusı sīne 'uryān
 Lisāna zemzeme Yūsıfla¹⁷⁷ gūyān

İrişdiler ẖarīb Ya' ẖūb'a cümle
 Vedā' olan mekāna bezme cümle

¹⁷⁶ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

¹⁷⁷ Bu kelime metinde “Yūsıf”la” şeklinde harekelenmiştir.

190 Yanında hem-ḳarīn meşhūr duḡter
Ki Dīnā-nām idi ḳurbında eşher

Naẓar şaldı ḳamu iḥvānı gördi
Görilmez Yūsuf-ı Ken‘ān’ı gördi

Didi Ya‘ḳūb’a duḡter ey peder gū
Ḳanı Yūsuf görünmez ḳandadır bu

Ḳamu endām-ı duḡter lerzelendi
Anı Ya‘ḳūb görüben berzelendi?

Didi niçün za‘īfe ḥavf idersen
Yeminile yesāra ṭavf idersen

195 Didi duḡter eyā vālid ḥaber-dār
Muḥaḳḳaḳ ol gelen kim geldi zevvār

Didi kim Yūsuf’uñ yok içlerinde
Görilmez meh-tabānı göçlerinde

Açıldı güller ü şimşād u nergiz
Görilmez Şīrīn’e Ferhād hergiz¹⁷⁸

İşāret bunda var aḥbār-ı şādık
Dimişdür ehl-i ‘irfānu ‘l-ḥaḳāyık¹⁷⁹

Zuhūrı faẓl-ı Zeyne ‘l-‘ābidīn’uñ
Atadan şoñra sulṭān-ı gūzīnūñ

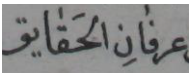
200 Hemīşe dīde giryān mā-cerāsı
Su ‘āl itdiler andan aḳrabāsı

[25a]

Didiler şabr ḳıl hacm-i belāya
Huşūşān kim belā-yı Kerbelā’ya

Didi ey bī-ḥaberler ibtilādan
Ḳazā-yı enbiyā vü evliyādan

¹⁷⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁷⁹ Bu kelime metinde “‘irfāni ‘l-ḥaḳāyık” şeklinde harekelenmiştir.

Bir oğlından olanda dūr Ya‘ kūr
Neler çekdi meş‘ib maḥz-ı mekrüb

Hezārān Yūsuf’umdan olmışam dūr
Beni men‘ itmesün bir kimse meşhūr

205 Muḥakḳakdur nebi‘ Ya‘ kūr-ı mürsel
Bir oğlından olanda dūr mufazżal

Bilürdi kim viş‘ali ḥāşıl anuñ
Olısar ‘ilm-i taḥḳıḳinde anuñ

Ziyāde girye kıldı pīr-i Ken‘ ān
Sirişki seyl olurdi rūd-ı ceryān

Benüm kurbumda buldılar şehādet
Peder ‘ālī-merātib nūr-ı ‘izzet

Birāderler hezārān mişl-i Yūsuf
Şehādet buldılar leb-teşne mürçif

210 Gelelüm kışşā-i Ya‘ kūr’a iḥvān
Murād-ı maḳşada ey ehl-i ‘irfān

Ser-encām naḳl-i Ya‘ kūr dinle ḥādī
Kılup beytü’l-ḥazen dünyā-yı vādī

Melā’ikler şadāsından serāsım
Oluban ağladılar ehl-i tekrīm

Münācāt kıldılar ol dem Ḥudā’ya
Bize ruḥşat gerekdür müctebāya

Anuñla mātemin teşhīr idelüm
Ḳarīn ü¹⁸⁰ hem-nişīn ‘işret kılalum

215 İrişdi Cebṛā’īl virdi beşāret
Melā’ikler senüñ-çün yandı ğāyet

Didi Ya‘ kūr’a ol dem ḥoş cevābı
Anı gūş eyledi mih-ter şavābı

¹⁸⁰ ḳarīn ü: ḳarīn-i [metinde]

Kılurdı Hâzret-i Ya‘kûb’a zârî
Dü çeşmi oldu nâ-bînâ tevârî

[25b]

Oķu Tenzîl içinde Naşş¹⁸¹-ı ‘âlî
Beyâz-ı merdümek-dîde maķâlî

Tamâmı şerh olunmaz hâl-i Ya‘kûb
Ser-encâmı mişâl-i şerh-i maţlûb

220 Eger on cild olursa naķl-i meşhûr
Tamâm olmaz qarâtîs saţr-ı meşţûr

Ne dir gör bunda Zeyne’l-‘âbidîn’i
Gelelüm kavline hoş meh-cebîni

Didi qarşumda ihvānum tamâmı
Şehâdet buldılar uş hâş u ‘âmı

Nice Yûsuf-liķā evlād u aķbāb
Ser-â-ser fevt olup enşār [u] aşhāb

Teveccüh kıldılar dârü’l-beķāya
Ki dönmezler fenâ berzaķ-serāya

225 Gidenler gelmeyüp gelmez muķaķķaķ
Niķesi aķlamazam maķż-ı muţlaķ

Hemişe aķlaram tā nefh-i Şûr’a
İrince va‘de-i nāķur-ı şûra

Şehîd-i Kerbelâ hâlin każâdan
Ne çekdi görmişem kerb-i belâdan

Gerekdür tâze bir dîbâce meşţûr
İdelüm naķl Mâlik-i delv-i meşhûr

Tamâm oldu rumûz-ı şerh-i Ya‘kûb
Nizâm-ı naķl-i Yûsuf cübbe maķcûb¹⁸²

¹⁸¹ Nâs Sûresi.

¹⁸² Bu beyit metinde der-kenâra yazılmıştır.

*Ve Cā'et Seyyāretün Fe'erselü Vāridehüm*¹⁸³ Hazret-i
Yūsuf'ıñ¹⁸⁴ Zindāndan Çıkduğın¹⁸⁵ Beyān İder

15

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

- 1 Getür sāķī şarāb-ı erguvānı
Olan hırşid cām-ı hoş-me' ānī

Ẓamīrin Hızr'a sordum ehl-i 'irfān
Didi bir kaṭresidür āb-ı hayvān

Anı nüş eyledüm mest oldı cānum
Hayāt-ı cāvidān buldı zebānum

Dehānum sübhā-i taḳdīse lāyık
Olındı maḥzen-i baḥr-i deḳāyık

- 5 Yetür sāķī şarāb-ı cām-ı Cemşid
Bu vaşfa lāyık u teşbīh-i hırşid

Muḳaddem olmadın maḥcūb der-ḥāk
Turāy-ı cism-i cān toprağa sellāk

[26a]

Bilürsen kimse ḳalmaz bunda bāķī
Gürūh-ı lu' betān 'uşşāķa sāķī

Oḳu gör dāsītān-ı Nūḥ [u] Ādem
Ḥalīlu'llāh ile Mūsā-yı ekrem

Ḳanı taḥt-ı Süleymān pās-bānı
Sikender şevketi Loḳmān-ı Şānī

- 10 Ḳanı Yaḥyā-yı ma' şūm şerḥ-i Hārūn
Nevā-yı şūkr-i Dāvūd kūh-ı Hāmūn

Ḳanı sulṭān-ı Kevneyn nūr-ı Sübhān
Muḥammed kevkeb-i nūh heşt-eyvān

¹⁸³ “Bir kervan gelmiş, sucularını suya göndermişlerdi.” (Yūsuf, 12:19).

¹⁸⁴ Yūsuf'ıñ: Yūsufi [metinde]

¹⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde “ك” harfi ile yazılmıştır.

Ḳanı anuñ gūzīde şaḥb u āli
Şerāyi‘ şehrīnūñ taḥtında vālī

Ḳanı Keyḥūsrev ü eyvān-ı Ḳayşer
Serāy-ı Ḥātem ü dīvān-ı eşher

Ḳanı Şeddād-ı ‘ādī ḥoş ‘imādı
Ki *lem yuḥlaḳ* dimişdür *fī ‘l-bilādī*¹⁸⁶

- 15 Ḳanı Ḳārūn [u] Fir‘avn ḥūsrevānı
Daḥı Nemrūd-ı ‘āşī nerdübānı

Ḳanı cām-ı¹⁸⁷ Cem ü Cemşīd-i kişver
Şavurdı tozların bād-ı cihān-gir

Seni hem şayd ider vaḳtinde ḥāzır¹⁸⁸
Gelür peyk-i ecel nez‘inde ḳāhir

Gerekdür gitmeden aḳdem zaḥīre
Ṭarīka bedreḳa gönder maşīra

Getürgil nazma neşri yādigārī
Ḳala senden nişāne pāyidārī

- 20 İlūnde var iken ḳuvvet zebāna
Zamīrūñ maḥzeni ‘ilm ü beyāna

Anı şerḥ it mişāl-i dürr-i meknūn
Nebīler mā-cerāsı naḳl-i mevzūn

Rumūz-ı ḥāl-i Yūsuf intihāsı
İçinde şebt ola eşher belāsı

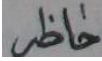
Rivāyetde dimiş evlād-ı Ya‘ḳūb
Gelürdiler ḳarīb-i çāha maḡzūb

[26b]

Ḳılup aḥvālını her dem tefahḥūş
Dönüp giderdiler Ken‘ān’a maḥşūş

¹⁸⁶ “... Şehirler içinde benzeri kurulmamış olan, sütunlarla dolu İrem’e...” (Fecr, 89:8).

¹⁸⁷ cām-ı :cām u [metinde]

¹⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde “ض” ile yazılması gereken harf “ظ” harfi ile yazılmıştır.

25 Gelür günlerde bir tâcir misâfir
Konar çâh üzre kervân-ı meşâhir

Çıkarur anı zindândan fezâya
Karındaşlar gelürler bir araya

Diyerler bendemüzdür ol emîre
Anı bey‘ eylediler hoş nazîre

Didiler kayd [u] bend lâzım gerekdür
Gulâm-ı ‘ âşidür ‘ âzim gerekdür

Anı eklile şürbe çok maşârif¹⁸⁹
İdinme tâgî olur hoş cefâyif?

30 İderdi gûş anı Yûsuf tamâmî
Aña şabr eyler idi lâ-keâmî

Anı zencîre urdılar sipâhî
Fiğâna geldi Yûsuf kıldı âhı

Didi Mâlik nedendür dâd idersen
Görüp zencîri çok feryâd idersen

Didi Yûsuf ki ey Mâlik degül dâd
Benüm eyledüğüm andandur işhâd

Benüm havf itdüğüm rûz-ı cezâdur
Hudâ’nuñ hükmine lâyıķ sezâdur

35 N’olur hâli anuñ ferdâ-yı maḥşer
Baña zulm eyleyenler ğayre eşher

N’olur zâlimlerüñ hâli ser-encâm
Hudâvend ‘ adl idende ḥalka itmâm

N’olısar hâl-i tâgî mâriķînler
Gelende ‘ arşa-gâha ķâşıṭînler

¹⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde “ص” harfi ile yazılması gereken kelime “س” harfi ile yazılmıştır.

Benüm ağladuğum andur ey şāh
Degül beyhūde bil ma‘ nāda hem-rāh

İdende gūş kelāmın anda Mālik
Didi sen ҡul degülsen merd-i sālīk

40 Selāsıl bendlerin ҡıldı gūşāde
Aña tā‘ zīm idindi müstezāda

[27a]

Dönüben Mālik’e ҡıldı recāyı
Beni anlara ilhāk eyle rā’yi

Didi Mālik aña kim ey gūzīde
Ziyāde anları şorma ferīde

Didi Yūsuf ki anlar bā-şafādur
Gül-i gül-zār-ı Ken‘ ān’a ziyādur

İrişdi anlara sür‘ atle sulṭān
Gūzīde Yūsuf u hūsniyle ḥandān

45 Didi ey mihterān-ı mihribānum
Ḳarındaş-ı ‘ azizān bihterānum

Ḥelāl itdüm size cürm-i cefālar
Ne şadır oldu sizden bī-vefālar

Velīkin bir vaşıyyet var gedādan
İrende Ya‘ ҡūb’a mihr-i vefādan

Ri‘ āyetler ҡılasız ol kebīre
Benim ḥālimden ol ğamlu esīre

Yehūdā oldu giryān mā-cerādan
Didi şābit-ḳadem ol enbiyādan

50 Nübüvvet ḥānedānın ҡılma mehcūr
Cezādan Yūsuf’a söylerdi meşhūr

Hemişe şabr ҡıl merdāne şādık
Gerekdür şabr ide hicrinde ‘ āşıḳ

Olur şabrıla hâşıl her murāduñ
Olursan yāre vāşıl gör cihāduñ

Ser-encām Yūsuf'ı nāka süvārī
Oluban rāha düşdiler çi vārī?

Anı bir zişt gulāma kıldı teslīm
Oluban Mışt'a ẖāce rāh-ı taq̱dīm

55 Eziyyetler iderdi ol ẖabībe
Ġulām-ı zişt-rūy gör naşībe

Giderken irdi rāhı bir diyāra
Meķābir-āl-i İshāk'a mezāra

Görindi kabir-i māder ol 'azīze
Buraq̱dı¹⁹⁰ nākadān kendin temīze

[27b]

Qılup kabri der-āğūş zār [u] giryān
Didi baq̱ ẖālūme māder ġarībān

Beni bey' eylediler naq̱de ihvān
Selāsıl bend-i zencir içre hayrān

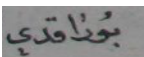
60 Qabirden geldi āvāz q̱urretü'l-ayn¹⁹¹
Hemīşe şabr kıl kim āhirūñ zeyn

Hemīşe Haq̱ Te'ālā ehl-i şabra
Mu'indür nuşretiyle maḥz-ı ecre

Olanda şubḥ u şādıq̱ diñle ḥālī
Ġulām-ı zişt ne kıldı gör maḳālī

Naḳar kıldı ki Yūsuf nākadān dūr
Düşübdür q̱abre qarşu zār-ı mehcūr

Ḥayāsız bir ṭapanca urdı şāha
Yañağın kıldı mecrūḥ gör siyāha

¹⁹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹¹ “Göz sevinci.” (Furkân, 25:74; Secde. 32:17).

65 Didi gerçək kelām-ı ẖāceler kim
Kaçarsan didiler şehzādeler kim

Aña ẖiç virmedi Yūsuf cevābı
İderdi şabra p̱iše¹⁹² gör şavābı

Velīkin çekdi bir āh-ı ciger-sūz
Cihāna ğulğule düşdi dil-efrūz

Şavā‘ iķ bād [u] şarşar oldı zāhir
Ru‘ ūd [u] berķ-i ẖāţif kopdı kâhir

Kıyāmetden ‘alāmet oldı ma‘ lūm
Kavāfil ehli şarşām oldı ma‘ dūm

70 Ğulām-ı zişt gelüp ol dem cevāba
Didi böyle degüldür ey şaḥābe

Velīkin bir tapanca ben uranda
Bu ma‘ şūm bendeye oldı perende

Anı gördüm ki çekdi āh-ı dil-sūz
Cihān oldı karanķu rüz-efrūz

Didi Mālik ne bā‘ iş oldı urduñ
Ğulām-ı zişte şordı niçe gördüñ

Didi gördüm ki inmiş nāḳadan ol
Firār itmek dilerdi söyledüm¹⁹³ şol

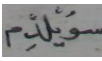
[28a]

75 Didi Mālik yalānsen yok firārı
Çağırdı Yūsuf’ı şordı ḥabarı

Cevāb itdi su ‘āle nūr-ı Ken‘ ān
Firārum yok idi zişt eytdi bühtān

Velīkin vālidem ḳabrin görende
Düşürdüm kendümi ḳabre duranda

¹⁹² p̱iše:ḇiše [metinde]

¹⁹³ Bu kelime metinde “söyledim” şeklinde yazılmıştır.

Bu zālīm bī-günāh urdı ʔapanca
Beni incitdi mel' ūn şaldı rence

Muḳārin¹⁹⁴ eyledüm ol demde āhı
İrişdi şu' lesi ḥasf itdi mähı

80 Eger kim derd-i dilden eylesem āh
Görilmezken figāna şemsile mäh

Aña kıldı temennā ehl-i kervān
Didiler ref' kıl tārīk-i ekvān

Yüzin çü yirde sūy-ı āsumāna
Münācāt itdi Ḥallāḳ-ı cihāna

İcābet¹⁹⁵ oldı maḳbūl-ı du' āsı
İrişdi ' arşa tesbīḥ-i ricāsı

Cihān başdan başa oldı dıraḥşān
Görildi āfitāb u necm-i fettān

85 Getürdi Yūsuf'ı dīvāne Mālik
Aña fāḥir libās geydürdi sālīk

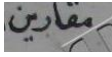
Çeküp zencirini bend-i selāsıl
Kılup ta' zīm ifrāt-ı tevāsıl

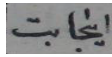
Nazar kıl ey birāder gör zamīri
Çekende āhı Yūsuf müstenīri

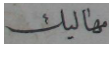
Bu deñlü oldı ' ālem çehre-tārīk
Muḥammed āli şahrāda mehālik¹⁹⁶

Görende başları başsız bedenler
Ne ḥasret çekdiler anda olanlar

90 Fezāy-ı Kerbelā' da teşne-lebler
Kamu ma' şüm-ı vildān ḥoş-nesebler

¹⁹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Eger ol gün felek kan ağladıysa
Degüldür çok semek cân dağladıysa

[28b]

Gel imdi sâbıka naql-i hikâyet
Aluban Yûsuf'ı döndi selâmet

‘Azîz çün aldı Mâlik’den emîri
Muḳaddem Yûsuf-ı bedr-i münîri

Zelîhâ ‘ışkına oldu giriftâr
İderdi Yûsuf’a farḫla iḳrâr

95 Anı bühtânıla kıldı melâmet
Muṭahhar dâmenin ricse tehâmet

Muṭî‘ olmadı ḳavl-i nâ-sezâya
Anı zindâna şaldı kör belâya

Daḫı zencîrile nâḳa süvârî
Mışır’da gezdürüp esvâḳa cârî

Aña emr eyledi ol dem Zelîhâ
Ḥıyânet ehlidür bendile rûsvâ

Münâdîler nidâ kıldı beyânı
Mışır ḫalkı işiddiler ‘ayânî

100 Kim eylerse ḫıyânet ḫ̣âcesinüñ
‘İyâlinden yaña yok zâdesinüñ

Budur anuñ cezâsı ḫalk içinde
İderler anı câris ṫarf içinde

Ḥaber şâyi‘ olındı ehl-i Mışır’a
Kimi dîvâra çıḳdı seyre ḳaşra

Bilürdiler cemâl-i Yûsuf’ı ḫalk
Temâşâya çıkuban oldılar fark

Ser-â-ser kövdegü merdân u pîrân
Zen ü ferzend [ü] duḫter ḫoş nazîrân

105 Şıyāşī şadrına kaçırında vildān
Çıkuban duhter ü kurbında oğlan

Kenārı şaf şaf oldı burc-ı bārī?
Kevā‘ib-duhterān göğsinde nārı

Kız oğlan bilmeyüp oğlanı kızlar
Cemāl-i Yūsuf’ı görmağa¹⁹⁷ gözler

Temāşāy-ı cemāl-i bedr-i Ken‘ān
Kılanlar oldılar ‘ışkında hayrān

[29a]

Kimisi ser-nigūn oldı felekden
Zemīne zīr-i pā oldı helekden

110 Hālāyık seyr iderken gör Zelīhā
Giyüp mechūl libās halk içre şeydā

Aluban Yūsuf’uñ öñin dururken
Giriz-gāhın dutuban seyr iderken

Münācāt eyledi Yūsuf Hudā’ya
Didi rahm it ğarīm-i bī-nevāya

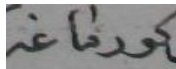
Günāhum yokdur aḥvālüm bilürsen
Zahīrüm ol Kerīm-i bā-zafersten

İrişdi Cebrā’ılnezd-i Hudā’dan
Didi kim ğam yeme farṭ-ı belādan

115 Hemīşe vākıfam her mübtelāya
Kerīmim rahmetim vāsi‘ ‘atāya

Şaḫın Yūsuf Zelīhā istimā‘a
Durupdur çok ceza‘ kıla nizā‘a

Teşekkī eyleme cevır ü belādan
Olur şādān düşmen iftirādan

¹⁹⁷Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Lisān-ı Yūsuf'a cārī bu oldu
Ġulām-ı Ken'ân'um kārı bu oldu

‘Azīz ğāzbān olınmış ben gedāya
Diler kim intikām itsün cezāya

120 Buyurdi Cebrā’īl sıbt-ı Halīl’e
Didi söyle kelām-ı hoş-fazīle

Hudā hışmından eyyüdü¹⁹⁸ muşibet
Dağı nīrāna girmekden fażihāt

Bu dünyāda olan ferd-i uķūbet
Anuñ cenbinde esheldür şenī‘at

Bunı söylerdi Yūsuf her zamānī
Zelīhā diñler idi mihribānı

Olurdi münfa‘il fi‘linde maġbūn
Velīkin neylesün taķdıre mecnūn

125 Gelüp ol dem Zelīhā hānedāna
Peşimān oldu kahr-ı pūr-fesāne

[29b]

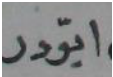
Kenīzin çağırup kıldı naşihāt
Ġulāma cevır kılma eyle ‘izzet

Anı bendile zencirden hālāşı
İdegör habs kılma olma ‘āşī

Muħaķķaķ yeddi il Yūsuf belāda
Muķīm olmışdı zindān-ı kazaāda

Hemīşe nāle vü feryād iderdi
Elinden ehl-i zindān dād iderdi

130 Didiler bārī gice eyle feryād
Bize gündüz kerem kıl itme gel dād

¹⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Zelîhâ çün işitdi işbu rāzı
Buyurdi açdılar şöhre mecāzı

Derîçe açdılar zindân içinden
Tarîka revzene der-bân içinden

Ola kim gūşına āh u figānı
İrişe Yūsuf'ıñ sehl ola cānı

Dikerdi gūşını haţf-ı kelāma
Bulurdi istirāhat intikāma

135 Ne gice var idi nevm-i qarārı
Ne gündüz rāhat-ı cānı be-zārı

Derîçe sūy-ı Ken' ān'a açıldı
Şabāya rāz-ı dil dūrler şaçıldı

Hemişe rāz-ı dil Ya' kūb'a irsāl
İderdi yādıla Yūsuf nigeħ-dār¹⁹⁹

Gelür A' rābī sūy-ı şahın-ı şahrā
Şütür altında rākib aña ma' nā

İrişür nāqası zindāna qarşu
Selām eyler şeh-i Ken' ān'a qarşu

140 Diyer ey Yūsuf-ı ferħunde-fercām
Ne peygām²⁰⁰ sende var Ya' kūb'a i' lām

Mışır'dan giderem Ken' ān'a meşhūr
Mekānum andadur ser-ħāne deycūr

Melālin tāze kıldı müctebānuñ
İşitdi nām-ı Ya' kūb muḳtedānuñ

[30a]

Duruban sür' atıla sürdi nāqa
Aña bir tāziyāne urdı sāqa

¹⁹⁹ Bu iki mısra kafîye bakımından uyumlu değildir. Müstensih, istinsah ederken mısra atlamış olabilir.

²⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır ve “ی” harfinin yazılmadığı görülmektedir.

Hudāvend emr kıldı dir zemīne
Anı ḥabs eyledi ender-kemīne

- 145 Muḳayyed oldı A‘ rābī ḥabersiz
Aña Yūsuf didi ey merd-i şersiz

Mekānuñ ḳandadır Ken‘ ān içinde
Ne baḥrūñ dürrisen ‘ummān içinde

Didi bil ḥānedānum āl-i Ya‘ ḳūb
Anuñ ḳurbındadır ser-ḥāne maḥcūb

Didi Yūsuf aña ey merd-i ‘āḳil
Dıraḥt-ı mürde gördüñ anda kāmīl

Anuñ işnā ‘aşer vardır budagı
Biri ḥuşk olmış u itmiş tayağı

- 150 Bu ḥālī añladı A‘ rābī ma‘ lūm
‘İbāretdür didi Ya‘ ḳūb’a manzūm

On iki oğlunuñ bir ferdi zāyi‘
Olındı ‘an-ḳarīb ‘ālemde şāyi‘

Didi eşher bilürem anda bir pīr
İdüp Beytü’l-Ḥazen ḥalk içre taḳdīr

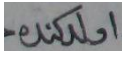
İçinde sākin olmışdur sitemlü
Hemişe giryedür kārı seḳamlu

Ziyāde oldı derdi Yūsuf ol dem
Ḥaber-dār olduğında²⁰¹ ḥüzn-i a‘ zām

- 155 Didi söyle birāder ḳancaruya
Gidersen doğru söyle gel berüye

Ḥicāz’a söyledi ‘azm eylemişem
Şirā’-ı sil‘aya cezm eylemişem

Daḥı andan dönende sūy-ı Ken‘ ān
Giderem ol yañaya añla sulṭān

²⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi Yūsuf aña ey merd-i maḥbūb
Ticāretten saña göster ne maṭlūb

Didi A' rābī yüz dirhem naṣībūm
Olur nukre ribāḥatda ḥabībūm

[30b]

160 Aña virdi cevāb Yūsuf tamāmī
Saña bir dāne yāḳut al girāmī

Ziyāde kıymeti yüz biñ diremden
Şereflü zīneti ḳadr-i keremden

Bu şartıla gidüp Ken' ān'a şimdi
Selāmum eyle pīr sultāna şimdi

Daḥı söyle beni hergiz ferāmūş
Du' ādan itmesün nāsı sezā gūş

Virüp A' rāb'a yāḳutı ol dem²⁰²
Didi söyle ḡarīb aḥvāli aḳdem

165 Ne gördün ne işitdün mā-cerāyı
Tamāmen pīre söyle gör bu rāyı

Didi A' rābī ey nūr-ı risālet
Beni bend eylemiş pūr bunda ḥikmet

Du' ā kıldı ziyāde Yūsuf ol dem
Anı āzād idindi arz-ı muḥkem

Muḥaşşal geldi A' rābī muḳaddem
Yetüp Ken' ān'a nıṣfu 'l-leyl edhem

İrişdi Beytü 'l-Aḥzān'a ḳarīb ol
Selāmlar virdi sultāna ḡarīb ol

170 Selāmlar virdi bisyār-ı taḥiyyāt
Saña ey pīr-i Ken' ān ḥoş-zekiyyāt

Anı gūş eyledi Ya' ḳūb-ı maḥzūn
Daḥı iḥsās idüp nazmında efzūn

²⁰² Bu mısraın vezni bozuktur.

Ferahnâk oldu peygâm-ı celîden
Çıkuban hücreden hüzn-i belîden

Didi A‘râbî’ye ey merd-i kâmil
Ne cânibden gelürsen söyle ‘âkil

Gelürem söyledi nehc-i Mısır’dan
Ulu peygâmıla mîr-i ‘aşırdan

175 Saña var bende peygâm-ı kirâmı
Alursan şataram ferhunde-fâmı

Haber viridi tamâmın ol ‘azîze
Nübüvvet hânedânında temîze

[31a]

Oluban şādumân Ya‘kûb-ı mesrûr
Çıkup gamdan neşâtı buldı meşhûr

Didi A‘râbî’ye Ya‘kûb-ı hādî
Ne istersen digil şükrâne zâdî

Beni şād eyledüñ söyle murāduñ
Sezâ-yı maqşaduñ dünyāda zāduñ

180 Didi A‘râbî’ye pîr-i tarîkat
Murādum viridi Yūsuf anda ‘izzet

Dağı dünyālığa yok ihtiyâcım
Velîkin âhîret ister mizâcım

Du‘â kıldı aña ol demde Ya‘kûb
Tazarru‘ zârı kıldı Hakk’a mergûb

Didi yâ Rabb buña merg eyle âsân
Mekânın kıl bihişt kaşırında Rıdvân

Muḳârin hâle nâka kıldı râzı
Didi Ya‘kûb’a derdin dil-nevâzı

185 Şerikem ben dahı peygāma²⁰³ kâşid
Ferāmūş itme hayvānım maķāşid

Baňa lāzım du‘āyı kıl nevāziş
Olam ferdā sizūñle anda cāniş

İlāhī söyledi raħm eyle Ya‘kūb
Kirām-ı nāķaya fażlıla maţlūb

Anı cennet serāyında muķīm it
Gürūh-ı insile hem-dem ķarīn it

Didi A‘rābī ol dem ey mūkerrem
Du‘ā vaķtidurur Ya‘kūb-ı a‘zam

190 Du‘ā kıl ol ġarībe cān içinde
Görildi çeşmüme zindān içinde

Ola kim Hāķ ide maţlūba vāşıl
Ġarībe raħm ide vaķtinde hāşıl

Du‘ā ķıldı dil-i mehcūr-ı Ya‘kūb
Didi yā Rabb iriş feryāda maţlūb

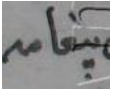
Ĥamīde-ķad oluban bükdi²⁰⁴ kāmet
Gidüben secdeye Hāķķ’a ‘alāmet

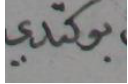
[31b]

Hezārān şükr ķıldı Müste‘ān’a
Necāt-ı Yūsuf içün ol yegāne

195 Ĥudāvend eyledi maķbūl-i t̤ā at
Du‘āsın müstecāb Rabb-i ecābet²⁰⁵

Bu cilde sıgmaz ey iħvān [u] yārān
Rumūz-ı Yūsuf’uñ iħvānı çendān

²⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır ve “ی” harfinin yazılmadığı görülmektedir.

²⁰⁴ Metinde “icābet” kelimesi “ecābet” şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

İşâretdür velîkin Kerbelâ'ya
Bunı şerh eyleyenler evliyâyâ

Anuñ-çün muhtaşar kılmışlar anı
Zamîr-i neşrini ehlü'l-me'ânî

Muqaddem muhtedâlar muhtedî biz
Hüseyn el-Vâ'iz ü ğayr-i hüner diz

200 Tevârîh ehl[i] böyle şerh icmâl
İdinmişler tamâmı naql-i aqvâl

Muqaddemler tamâmı dürr-i meknûn
Nesir ehli kelâmı baħr-i Ceyhûn

Anı nazm eyle neşrin hoş mücellâ
Velîkin biz bu 'avn-i Rabb-i a'lâ

İderüz ger gelürse naşr-ı Bârî
Tebârek sehl iderse maħz-ı kârı

Dırâz itme kelâmı dürr-i güftâr
Garîb aħbârumuzdur qavl-i muhtâr

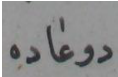
205 Cefâlar gördüğünde bedr-i Ken'ân
Mu'allâ Yûsuf-ı ferhunde-ħandân

Şabâya söyleridi nazm-ı peygâm
Anı Ya'qûb'a ırgür dirdi a'lâm

Hemîşe zikrile vird-i zebânı
Dilinde pîr-i Ken'ân hırz-ı cânı

Peyâm-ı şihhat [u] aħbâr-ı ħâlî
Aña i'lâm iderdi gör maqâlî

Şehîd-i Kerbelâ deşt-i qazâda
Resûlu'llâh'a peygâmı du'âda²⁰⁶

²⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

210 Yanında cümle evlād hūna ġarķān
Resūl'i yād iderdi anda her ān

[32a]

Ferāmūş itmez idi Muşţafā'yı
Aña rāz eyler idi her ķazāyı

Ġarībem söyler idi cedd-i a' lā
Vaţandan dūr mekānım deşt-i şahrā

Ġarībem bī-kesem söylerdi dā 'im
Ne yārim var ķarīnim der-menāyam²⁰⁷

Anuñ eţrāfın aldı hānedānı
Muţahhar ehl-i beyt-i kām-rānı

215 Girībān-çāk idüp cümle havātin
Hüseyn'e ķarşu durmuşlar benātin

Dutuban anda Zeyne 'l- 'ābidīn'i
Der-āġuş eyledi Haydar-güzīni

Hırāşīde ķılup rūyın güzīde
İmām Zeyne 'l- 'abā ol nūr-ı dīde

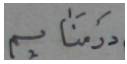
Hüseyn'i gördi tenhā rezm içinde
Çikerdi āh-ı eفزūn bezm içinde

Resūl'i yād iderdi nūr-ı Yezdān
Betūl-i hoş-liķāy şāh-ı merdān

220 Felekdür böyle ķarı kec hemīşe
Kimi a' lā ider ednā gör işe

Muḡammed hānedānın ķıldı mehcūr
Yezīd'e eyledi şerminde me 'şūr

Budur ķarı ķararı yok ķararı
Hudā ķahr eylesün ķarın tebārı

²⁰⁷ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Kime göstermedi ‘ âlemde renci
Kimünle kılmadı satranc-ı benci?

Qarârında olaydı i‘ tibârı
Resûl evlâdına eylerdi yârî

225 Yalandur revnağ-ı ezhârı ma‘ düm
Yalandur evrak²⁰⁸-ı eşcâr mehdüm

Zen-i mekkâredür rûşen huţûtı
Hezârân hîle baş olmış rubûtı?

‘ Acûze pîre-zen haddi dırağşân
Şacı meşşâtası her günde bir cân

[32b]

Qamu pîrâyesi mâl-i emânet
Gizer ilden ile eyler hıyânet

Neler kıldı görûn âl-i nebiyye
Güzîde zümreye qadr-i celiyye

230 Tamâm oldu rumûz-ı nazm-ı ‘ irfân
Kelâm-ı Yûsuf u Ya‘ kûb-ı Ken‘ ân

Hüseyn’e beñzemez endûh[1] anuñ
Mişâl-i gûlgûle enbûh[1] anuñ

Ser-â-ser enbiyâlar ibtilâsı
Degüldür mişl-i şerh-i Kerbelâ’sı

Gel imdi tâze kıl ferhunde tibyân
Nizâm-ı ibtilâ-yı İbn-i ‘ İmrân

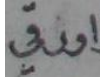
Faşl Fî-İbtilâe-i Mûsâ ‘ Aleyhiés-selâm Ma‘ ahu Fir‘avn u

Hâmân

16

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Dilersen olasın ‘ irfâna vâriş
Hâzer kıl içmeden ümmüel-ğabâeîş

²⁰⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Degüldür ehl-i ‘ uşşākuñ şarābı
İçenler dest-i sākīden tevāriş²⁰⁹

Haber-dār olmayan *kālu belādan*²¹⁰
Ne bilsün cām-ı Cem qādrin tenākiş²¹¹

Hemişe tã‘ nedür ‘ uşşāka kārı
Geliser başına qahr u havādiş

- 5 Olısar münfa‘ il qavl-i şenī‘ a
‘ Uqūbetler göre hedyāna bā‘ iş

Dırāz itme kelām-ı şī‘ r-i mevzūn
Cefā ehlin getür dermāna vāriş

Dilīr²¹²-i Tūr-ı Sīnā’dan haber vir
Kelīmuéllāh olan Tivrāt’a bā‘ iş

Ne çekdi mekr-i Fir‘ avn [u] degādan
Şekāvet ehli etbā‘ ıyla nākiş

Ser-ā-ser mu‘ cizātın kıldı inkār
Yedü Beyzā ‘ aşāsın sihre hāris²¹³

- 10 Neler kıldı aña Qārūn u Hāmān
Olanlar zümre-i kavm-i habāeîş

[33a]

Didiler Hāzret-i Mūsā’ya zānī
Ne bühtān eylediler gör hanā’ iş

²⁰⁹ Bu kelime metinde “tevāriş” şeklinde harekelenmiştir.

²¹⁰ “Elbette öyle! Tanıklık ederiz” dediler.” (A’râf, 7:172).

²¹¹ Bu kelime metinde “tenākiş” şeklinde harekelenmiştir.

²¹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹³ “Hāris” kelimesi metinde “hāriş” olarak yanlış yazılmıştır.

Kebâeîrden müberrâdur²¹⁴ nebîler
Şağâeîrden mücellâ ez-ḥabâeîş

İderdi şabr-pîşe İbn-i ‘İmrân
Karındaşıyla Hârûn ḥükme vâriş

Nebîler evliyâlar derde müştak
Kazây kavse oldılar bevâeîş

- 15 Dahı var bir ḥikâyet kenz-i Tibyân
Rumûzı her tevâriḥde tevârüş

Giderken Tûr’a Mûsâ nûr-ı nâra
Ne gördi bir kişi kavlı-i ḥabâeîş

Beyâna gelmez uş güftâr-ı müşkil
Kelâmı câhil fehminde mâkiş

Anı gûş eyler idi Hâk Kelîmi
Yohâbed oğlu ‘İmrân’ıla vâriş

Anı biz naql idelüm meşnevîde
Bu ḥarfe şıgmaz aḥvâl-i ḥavâdiş

- 20 Şübân aḥvâlini râz-ı niyâzın
Sütûrân şâḥibi ma‘ zıyla mâkiş

**Ḥikâyet-i Mûsâ ‘Aleyhiés-selâm Ma‘ ahu Râ‘î’l-ğanem
Fî-Ṭarâyık-ı Tûr-ı Sînâ**

17

- Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün*
1 Gel imdi söyle aḥbâr-ı şaḥâyıḥ
Ola tefsîre lâyıkdur medâyıḥ

Giderken Tûr’a sulṭân-ı risâlet
Şübâna tûş olur çeşm-i ferâset

²¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Dilinde zemze[me]²¹⁵ temcîd-i Sübhân
Cehâlet şûretiyle zîkr-i bühtân

Diyer idi Hudâ'ya *der kücâyî*²¹⁶
Saña ta' zîm idem medhe *sezâyî*²¹⁷

- 5 Olaydum çâkerüñ raḥşa binende
Mehârın kabz ideydüm 'azm idende

Daḥı na' leyn ü ki başumda her dem
Götürüp ref' ideydüm anda muḥkem

[33b]

Saçuñ meşşâtası nâḥın 'azîzüm
İdeydüm şâne-i zülfüñ temizüm

Ser-â-ser câme vü raḥt-ı pelâsuñ
İdeydüm ğusl-i taḥḥîr her libâsuñ

Ne kim bir ğavş-i kehle var içinde
Şaçuban pāk ideydüm nār içinde

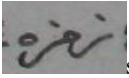
- 10 Saña şîr [ü] penîrüm mey zebânî
Ġidâ eylerdüm anı mihr-bânî

Bilürem aç olursan vaḥt-i eşġâl
Mehinde kâr içinde behr-i eṭfâl

Daḥı būs eyleyeydüm pây [u]²¹⁸ sâḥuñ
Beni yandurdu hecr-i iftirâḥuñ

Eger uyḳuñ gelürdi vaḥt [ü] bî-vaḥt
Mekânuñ rûb iderdüm istiḳâmet

Ser-â-ser būs iderdüm rûy [u] pâyuñ
Ĥad [ü]²¹⁹ sâḳıyla mirfaḥ rûkbe tâyuñ

²¹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹⁶ “Neredesin?”

²¹⁷ “Lâyıksın.”

²¹⁸ pây [u]: pâyı [metinde]

²¹⁹ ḥad [ü]: ḥadi [metinde]

- 15 Fedâ olsun saña ma‘ zıla mîşim
Kamu gûsâleler fahlıla dîşim

Dağı zinbâr u nâyum cerâbum
İçinde huşk²²⁰-nânum teng-âbum

Fedâ olsun saña çevgân u yayum
Anuñla gör ki hışım itdüm devâ ’um

Felâhûnım saña bahş eyler idüm
Göreydüm ben seni rakş eyler idüm

İderdüm hırka-püş²²¹ cismile cânuñ
Zi ters-i germ [ü] serdüñ her mekânüñ

- 20 Senüñ-çün nağme-i sanţura lâyıķ
İderdüm nağmeler halvetde ‘ aşık

Kücâ yâbem tu-râ tersem ġarîbî
*Zi evţân-ı ġodet dūrî ġabîbî*²²²

Eger yâbem tu-râ rûzî emîrem
*Be-bâzem behr-i tû ferġunde-pîrem*²²³

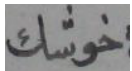
Muġaşşal gûş iderdi İbn-i ‘ İmrân
Şübân aķvâlini cehl-i firâvân

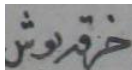
[34a]

Nidâ kıldı aña sulţân-ı burhân
Yoġâbed oġlı Mûsâ İbn-i ‘ İmrân

- 25 Aña bir na‘ ra urdı diñle ħâlî
Ne ‘ aķlı kıldı miskînüñ maġâlî

Kimedür söyledi râzîñ ħabersüz
Ĥudâ’ya söyledi tersî ħatârsuz

²²⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²²¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²²² “Seni nerede bulabilirim? Korkarım sen de bir gariptin. Kendi vatanından uzak düşmüş bir habipsin.”

²²³ “Ey emîrim! Ey uğurlu pîrim! Birgün seni bulursam herşeyimi sana veririm.”

Yaradan nüh-revāk-ı ‘arş-ı Sübhān
Zemīnūn gāv [u] mähısın süḥandān

Semā’-i seb‘ ada cündī melekler
Kevākib leşker-i çarḥ u felekler

İki ḳandīli ḳılmış nūr-ı ekvān
Meh [ü] ḥurşīd-i tenvīr behr-i ḥusbān

- 30 Didi Mūsā aña gerçekdür aḳvāl
Velīkin ibtidā ki küfre idlāl

Ta‘alluḳdur²²⁴ ḳamu küfre cevābı
Kelām-ı nā-sezā²²⁵ Ḥaḳḳ’a şavābı

Diñ ağzuñ söyledi Mūsā şübāna
Helāk olduñ u bizler hem-çünāna

Şavā‘ iḳ berḳıla şimdi vücuda
Geliser ḳorḳaram ḥalḳa şühūda

Ḳamu ‘ālem helāk olur belādan
Senüñle biz daḥı bunda ḳazādan

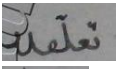
- 35 Bu ḥidmetler ki sen dırsen kirāmı
Yaraşur ḳullara ey merd-i ‘āmmī

Berīdür Ḥaḳ Te‘ālā cümlesinden
Münezzehdür müberrā her nesinden

İçer şīr-engebīn ol ki sezādur
Ten-i neşv [ü] nemāya cān-fezādur

Daḥı na‘leyn aña lāzım ki pāsı
Cevāriḥ şāḥibidür her ḥavāsı

Ḳamu töhmetdurur ḳavlūñ Ḥudā’ya
Kerīm-i Kird-gār şāḥib-‘aṭāya

²²⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ق” harfinin noktaları konulmamıştır.

²²⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 40 Mu‘ allâdur mücellâ ez-temâşil²²⁶
Mu‘ arrâdur müzekkâ ez-teşâkil²²⁷

[34b]

Rumûz-ı *lem yelid*²²⁸ ferhunde-zâtı
Ve *lem-yûled*²²⁹ aña lâıyık berâtı

Anuñ maḥlûkıdur mevlûd-ı vâlid
Mevâlîd-i şelâşedür tevâlûd

Tamâmı âb [u] âteş leşkeri bād
Anuñ şun‘ ıyla ḥâki oldı îcād

Te‘ âlaellâh münezzeh mâ-sivâdan
Celâluellâh muṭahhar iftirâdan

- 45 *Hüve ‘l-evvel*²³⁰ ḳadîm ü lâ-yezâlî
*Hüve ‘l-âḥir*²³¹ Kerîm ü bî-zevâlî

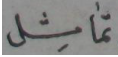
*Hüve ‘l-bâtın*²³² ḥalâyık künh-i zâtın
Kimesne bilmedi bilmez nikâtın

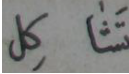
*Hüve ‘z-zâhir*²³³ beyânı ḥüccetiyle
Beyân oldı rumûzı ḥikmetiyle

Şübân ol dem didi ey merd-i taḥḳîḳ
Ḳuful urduñ benüm aḡzuma taḡlîḳ

Peşîmân eyledüñ şerminde rüsvâ
Beni şahrâda tenhâ yirde adḥâ

- 50 Burakdı ḥırḳasın tengî külâhın
*Felâ ḥavfun*²³⁴ yâ nebî çevgân [u] râhın

²²⁶ Bu kelime metinde “temâşil” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²²⁷ Bu kelime metinde “teşâkil” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²²⁸ “O’ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir.)” (İhlâs, 112:3).

²²⁹ “O’ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir.)” (İhlâs, 112:3).

²³⁰ “O, evvel ve âhir, zâhir ve bâtındır.” (Hadîd, 57:3).

²³¹ “O, evvel ve âhir, zâhir ve bâtındır.” (Hadîd, 57:3).

²³² “O, evvel ve âhir, zâhir ve bâtındır.” (Hadîd, 57:3).

²³³ “O, evvel ve âhir, zâhir ve bâtındır.” (Hadîd, 57:3).

²³⁴ “Rabbimiz Allah’tır” diyen sonra da devamlı bu söze uygun yaşayanlara ne bir korku vardır ne de onlar üzüntü çekeceklerdir.” (Ahkâf, 46:13).

Kelāşıla nemed-pūşı cerābı
Yebāna şaldı kaçdı ıztırābı

Varuban İbn-i ‘İmrān kūh-ı Tūr’a
Karīb-i Avsec’e bezminde nūra

Nidā geldi Celāl-i Kibriyā’dan
‘İtāb ile nevāzişler Hūdā’dan

Bize geldün ki ıslāh eylemek çün
Yāhūd kim dostı ifzāh eylemek çün

55 Kaçurduñ dostumı deşt [ü] felādan
Anı rencide kılduñ mā-cerādan

İrişdür dostı dostı her zamānı
Ayırma lu‘ betānı gör miyānı

Hemişe ‘āşıkı ma‘ şūka vāşıl
İdegör cehd kıl peyvendi hāşıl

[35a]

Anuñ didükleri medh [ü] şenādur
Eger sen söyleseydün iftirādur

Eger sen söyleseydün böyle güftār
Olurduñ düzağa vācib nigūn-sār

60 Velīkin eglemezdi remzi rā‘ī
Anuñ aqlınca medh eylerdi sā‘ī

Baňa hoşdur maķālāt-ı tamāmı
Medāyihdür sezā-yı ihtirāmı

Bilürem herkesün aşl [u] fūrū‘ın
Baňa gizlü degül sırr-ı şūrū‘ın

Ne bilsün kavı-i nā-lāyık şübānı
Mekān-ı kūh-ı hāmūn tercemānı

Kamu ‘aql-ıla medh eyler şenālar
Bilür yanında kesb eyler du‘ālar

65 Şıfât-ı pāk-i zātum tā sezādan
Münezz[eh]²³⁵ şeş-cihetden iftirādan

‘ Ademden eyledüm mevcūd-ı ‘ ālem
Beni yād eylesünler her dem-ā-dem

Benüm nāmumla nuşret her belāya
İrişsünler şevāb-ı bī-nihāye

Dü gītīde sezā-yı hamde lāyık
Yaraşur zātuma kılsun ħalāyık

İrişgil söyledi Mūsā’ya Yezdān
Şübāna luţf kıl ħaqqında ihsān

70 Ziyāde eyle taq̣dīmde tekrīm
Şikeste-ĥatırın nerm eyle taḥlīm

İrişdi Ĥazret-i Mūsā-yı ‘ İmrān
Kāfāsından şübāna kıldı efgān

‘ Özürler istedi andan ziyāde
Didi döngil ğanemler gitdi bāda

Didi kim gelmezem şermende zāram
Günahkāram şerir-i rūzgāram

Muḳaddem eyledüñ rüsvā beni sen
Getürdüñ başuma da‘ vā ğanī sen

[35b]

75 Didi Mūsā şübāna ey güzīde
Şıfātuñ bilmedüm rüşen ḥamīde

Kelāmuñ aşl[ı] mağz-ı Ma‘ nevi’dür
Selāmuñ fer‘ [i] kenz-i Meşnevi’dür

Velīkin bilmedüm ḳadrüñ mu‘ allā
Saña Ĥaḳdan ‘ aṭālar var mücellā

²³⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Süvār ol düşme tā kim Hudāvend²³⁶
Ola hoşnūd fi' lümden çi hursend

Hezārān nāzıla döndürdi anı
Tefekkür eyle gör ehl-i me' ānī

80 Hudā vahy itdi şöıra dir Mūsā'ya
Dağı hātır-şikeste olma dāye

Huceste-zātıla tevḥīd-i zātām
Degül kim medḥ-i ḥulḳıla şebātām

Dilerem bendeler tesbīḥ idinsün
Ziyāde nef' ile tedrīs idinsün

İrişsünler anuñla hoş murāda
Bihişte ravza-i rüşen riyāza

İdindüm anlara tesbīḥ-i a' lām
Ki bulsunlar rebāḥat anda itmām

85 Degüldür kim beni tesbīḥ iderler
Görem nef' in baña taqḏīs iderler

Münezzeh zātum ez-nef' [ü] zārārdan
Neḳāyişden tezāyüd her ḥaṭardan

Eger ' ālem olur gebr [ü] naşārā
Ḥalāyık ser-be-ser küfre tebārī

Baña irmez zarar şirk-i celīden
Ne nef' oldu baña *ḳālu belādan*²³⁷

Velīkin ehl-i taḳvānı ziyāde
Siverem her ḥalāyıkdan firāde

90 Neden kim cümle[y]i behr-i ' ibādet
Yaratdum aña Mūsā eyle tḥ' at

²³⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

²³⁷ “Elbette öyle! Tanıklık ederiz” dediler. (A'râf, 7:172).

Şikeste eyleme hâtır hemîşe

Faķır ü rencide bîşe

[36a]

İdegör rûz [u] şeb ta‘ zîm mazlûm
Ġarîb ü bî-kes ü miskin [ü] maġmûm

Şaķın maġrûr olursın hoş fi‘ âle
‘İbâdet yâhûd a‘ mâl-i kemâle²³⁸

Tekebbür eyleme beyneél-ĥalâyık
Gider senden ‘ibâdet müzd-i lâhık

95 Velîkin bendeye lâzım gerekdür
‘İbâdet emrine ‘âzim gerekdür

Degüldür ĥavf-ı dūzahdan ‘ibâdet
İde Ma‘būd’ına her demde ‘âdet

Ne ez-behr-i bihişt ü ĥûr-ı vildân
‘İbâdet eyleye sa‘yında iĥsân

Velîkin söyleye yâ Rab bilürem
Sezâdur zâtuña kılluk kıluram

Yaraşur bendelerden farṭ-ı ta‘zîm
Saña kim ehl-i taķvâsın u tekrîm

100 Gerekdür kim ĥalâyık maĥz-ı taķvâ
İdeler senden ey Ma‘būd-ı a‘lâ

Dilersen cennete yâhûd lezâya
İrişdür kılları şaĥn-ı fezâya

Saña bir söyledük kâlu belâda
Ķamu ervâĥ-ı ‘âlem ol şalâda

Bilürsen bendeyüz peyvend-i muĥkem
Ezel iķrârına tekrâra her dem

²³⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

Çü kumrî tavk der-gerden nişâne
Çekilmiş gerden her bendegāna

- 105 Bilürsen senden özge kimsemüz yok
Dü gītide saña ihtācumuz²³⁹ çok

Kemīne bendeyüz şermende giryān
Ziyāde cürmile düzd? ile ‘ işyān

Nedārem²⁴⁰ hīç gūne tūşe-i rāh
Be-cüz lā-takneṭū min raḥmetiellāh²⁴¹

Buyurduñ raḥmetümden olmañuz dūr
Ziyāde raḥmetüm deryāsı ma‘ mūr

[36b]

Bu ma‘ nāda besī ümmīd-vārem
‘ İnāyet kıl bize ümmīd-dārem

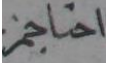
- 110 *Ümīd²⁴²-i derd-mendān rā revā kon*
Dil-i ümmīd-vārān rā revā kon²⁴³

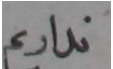
Gelelüm kışşa-i esbaḳ kelāma
Tamām aḥvāl-i Mūsā hoş-nizāma

Daḥı Mūsā meşā’ib gördi ezyād
Dağā Fir‘avn elinden ḳavm-i cellād

Ne ğamlar çekdi fi‘l-i Sāmīrī’den
Dü zen ‘acclar harfen cerīden

Mūdānīlerde sāḥirler tamāmī
Gelenler ḥazrete ḳarşu ḥarāmī

²³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁴⁰ Bu kelime metinde “nedārim” şeklinde yazılmıştır.

²⁴¹ “Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin (Zümer, 39:53) âyet-i şerifinden başka yol için hiçbir azığım yoktur.”

²⁴² Bu kelime metinde “ümmīd” şeklindedir fakat vezin gereği “ümīd” olarak okunmuştur.

²⁴³ “Dertlilerin ümidini boş çıkarma, ümit sahiplerinin gönlündekini yerine getir.”

115 Ne havf u ters [ü] bīm ü maḥẓ-ı ğavġā
Şaçıldı başına şahrāda aḍḥā

Ḳamuya şabr kıldı dürr-i ‘irfān
Kelīmuéllāh-ı a‘zam İbn-i ‘İmrān

Gel imdi maḥşad [u] maḥşūda nessāc
Bu da‘vā şehrine tezyīne vehhāc

Degüldür çekdiler ğam ehl-i ‘irfān
Nebīler zümresiyle ğayr-i kervān

Bilürsen beñzemez nār-ı şerāra
Mūsā’nuñ gördüğü *anestü nāra*²⁴⁴

120 Hüseyñ’ün çekdüğü kerb ü belāda
Ḳamu evlādı yanında fūrāde

Kelīm’ün çekdüğü maḥẓ-ı belālar
Degül mānend-i endūh-ı ḳazālar

Ki çekdi ḥānedān ehl-i tamāmı
Ḳazā-yı Kerbelā’da ḥāşş u ‘āmı

Muḥammed ḥānedānı ḥāne dānī
‘Aṭaşdan ḥuşk-leb ehl-i cinānī

Ne olmışdur olısar nefḥ-i Şūr’a
Geline gelmedi da‘vā zuhūra

125 Bu dürlü ḳamṭarīr ğavġā-yı maḥşer
Anuñ cenbinde bir da‘vā-yı aşġar

[37a]

Nebīler serverinüñ aḳrabāsın
Ser-ā-ser ḳatl idüp ehl-i ‘abāsın

Ne endīşe ḳılup rüz-ı cezādan
Ne havf u Muştafā vü Murtaẓā’dan

²⁴⁴ “Hani o bir ateş görmüş ve ailesine şöyle demişti: Siz bekleyin, (şu uzakta) bir ateş bulunduğunu farkettim.” (Tâ Hâ, 20:10).

Yakup ‘arzın resûl-i Kibriyâ’nuñ
Pozup ‘ahdin ‘Alî şîr-i Hudâ’nuñ

Kifâyetdür harîdâr zer-şinâsa
Nebî âlin bilen gevher-şinâsa

- 130 Tamâm oldı *Mūsâ* aḥvâli hâdî
Getür ‘İsâ’yı nazma gör murâdî

Fî-İbtîlâe-i ‘İsâ İbn-i Meryem ‘Aleyhiés-selâm

18

- Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*
1 Haber vir çarḥ-ı çârümde olandan nazmına nessâc
Şavâmi‘lerde ‘İsâ’dan nübüvvet burcına derrâc

Zamîr-i defter-i İncîl Mesîḥ’e ḥaḳ didi tenzîl
Atasuz eyledüm zâtuñ kirâm-ı ḳadrıla mi‘râc

Vücûduñ baṭn-ı ‘Azrâ’dan meşâhir eyledüm zâhir
Beni bir bilgilen Ma‘bûd dutañuz emrûmi içcâc

Daḡı emr eyle yârâna Havârî cem‘ine zâtum
Beni yek-tâ bilüp şeksüz bu ḳula olsalar muḥtâc

5 Baña enbâz şerâketle getürmesünler aşḡabuñ
Şerâket zâtuma hergiz yaraşmaz ḳaşrûma nessâc

Daḡı şerḥ eyle aşḡaba Muḥammed geldüğün aḳrâb
Geliser söyle Faraḳlıṭ rumûz-ı Aḥmed-i minhâc

*Le-‘amrûk*²⁴⁵ lâmi‘dür tâcı ‘amâme farḳına şemle
Hemîşe nâḳaya râkib olısar şânıla idrâc

Ḥabîbümdür Muḥammed bil oḳu gör her tefâtirde
Anuñ-çün eyledüm icâd cihânı ins [ü] cinn ezvâc

Olur menkûḥası ezyâd muṭahhar tis‘a-i şeh-zâd
Velîkin nesli ol şâhuñ birinde cem‘ olur isrâc

²⁴⁵ “(Ey Resûlüm!) Hayatına yemin olsun.” (Hicr, 15:72).

- 10 Olur ferdā-yı maḥşerde refīķi māderüñ Meryem
Ferādis içre iskānı Ḥadīce namıla vehhāc

Geliser duḡteri andan Muḥammed baḥr-i ‘irfāndan
Vücūdı dürr-i ‘ummāndan Betül-i Zühre-i minhāc

[37b]

Aña Zehrā dir maḥlūk velīkin Fāṭıma nāmı
Muḥaddem senden ey ‘İsā idindüm şüretin içcāc

Nizām-ı ḥamse-i eşbāḥ bihişt içre olan tarrāḥ
Muḥaddem olmadın ervāḥ yaratdum anları ezvāc

Geliser baṭn-ı Zehrā’dan Muḥammed āl-i evladı
İki gūş-vāresi²⁴⁶ ‘arşuñ Ḥüseyn’le Ḥasan vehhāc

- 15 İrince nefḥa-i Şūr’a ḳamu aḥfād [u] ensābı
İkisinden olur zāhir zerrārı Aḥmed’üñ efvāc

Ḳavā‘ id dīn-i İslām’a iderler cehd ile temhīd
Benüm emr itdügüm ḳavli dutarlar ṭav‘ ıla minhāc

Velīkin ḳavm-i nā-fercām cefā vü zulmı anlara
İderler dār-ı dünyāda ziyāde zulmıla leccāc

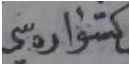
Kim eyler anlara zulmı ziyāde ḳahrıla eşrār
Şerāret fi‘ lile meşhūr olurlar ḳaşrına derrāc

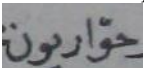
Ezel ‘ilminde anlara idindüm dūzaḡı mesken
İçinde āteşin tābūt olurlar ḳahrıla inzāc

- 20 Bihiştı eyledüm vācib Muḥammed dostına āle
Muḥabbet eyleyen ḳavme iderler ḳaşrına mi‘ rāc

Daḡı ey zāde-i Meryem Muḥammed ālidür ekrem
İdegör Aḥmed’e tekrīm ser-ā-ser cem‘ ine ezvāc

Eger ḳalur Ḥavāriyyūn²⁴⁷ Muḥammed ‘ahdine söyle
Getürsünler aña imān tamāmı leşkerüñ efvāc

²⁴⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁴⁷ Bu kelime metinde “Ḥavvāriyūn” şeklinde harekelenmiştir.

Eger ĩmān getürmezler naşārālar olur meşhūr
Ġdā-yı loğma-i dūzağ dir *hel-min mezīd*²⁴⁸ muhtāc

Muhammed maqşad [u] maqşūd aña ħ̣ār²⁴⁹ bağanı merdūd
Cehennemdür aña mesdūd görürler qapusın minhāc

- 25 Bihişti bil ħarām itdüm aña kim bilmedi anı
Ser-ā-ser āl [ü] aşḥābın güzīde reh-nümā vehhāc

Muhammed şānına Kur’ān iderüm qadrıla tenzīl
Ḥaber-dār olmasın aqdem ḥaber vir qavmüne içcāc

Ferāmūş eyleme anı saña şerḥ itdügüm cānı
Oku İncīl tibyanı şeh-i Rūḥuél-ḳudūs-mi’ rāc

Defātir ilm-i Loğmān’a şad u çār defter şāna
Oku elvāḥ-ı Furḳān’a Muhammed andadur nehhāc

[38a]

Dağı görgil ser-encāmı Mesīḥ’ün n’oldı itmāmı
Aña qaşd eyledi küffār Yehūdī fırqası leccāc

- 30 Anı ḥabs itdiler ḥāne içinde qaşd idüp cāna
Necātı Ḥağ aña virdi ‘urūc-ı çārūme minhāc

‘Uḳūbetler çeküp ezyād yazılmışı deftere üstād
İki cilde şığar evtād yazılsa cümlesi ḥuccāc

Velīkin muhtaşar kılduğ rumūzı aña ey ḥ̣āce
Bilinsün maqşad [u] maqşūd nizāmı deftere nessāc

Yehūdīler şerārından firār itdi Mesīḥ ol dem
Görende qatline rāğīb olanlar zümre-i a’ vāc

Şehīd-i Kerbelā ḥālin suēāl eyle melālātın
Fırağ²⁵⁰-ı āl [u] evlādı şehādet buldılar efvāc

- 35 Ten [ü] cān ifdā eyledi Ḥudā’nuñ emrine yek-tā
Dutuban rāḥ şābirler tarāyık evliyā minhāc

²⁴⁸ “Daha fazlası var mı?”, Kaf, 50:30.

²⁴⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hüseyn'ün hâline beñzer degüldür her meşâ'ibler
Mesîh ü Meryem'ün hâli velîkin söylerem na' lâc?

Degüldür Kerbelâ kerbi ber-â-ber hârb her hârbî
Ber-â-ber ğayr-i da' vâya şafîler çekdiler imzâc

Çekilmez kilki tûmâra qarâtîs maḥv olur nâra
Tevârîḥ ehli bî-çâre olupdur şerhine muhtâc

Kitâb-ı mü'rihân ehli Tabersî kenziḥân? ehli
Düzerse ins [ü] cân ehli nizâm-ı *nutf-e-i emşâc*²⁵¹

- 40 Yazılmış katre deryâdan ne zerre şems-i izḥâdan
Rumûz-ı şa' b [u] belvâdan görenler reh-beri minhâc

Muḥammed âl da' vâsın gürûh-ı *Hel etâ*²⁵² nâsın
Okudı şerḥ-i ma' nâsın tevârîḥ şehrine nessâc

İderem ben daḥı kaşdı Hudâ nuşret virür ise
Nizâmın itmege icmâl rumûz-ı nazmıla efvâc

Ne-dârem kuvveti yâ Rab be-cüz nuşret-ḡarîn nî-tû
*Mu'în ü müsta'inem şev buved kârem tamâm iḥcâc*²⁵³

Konem medh-i şerîfânet be-naşş-ı kenz-i Furḡânet
*Huceste-şân-ı insânet mesâbiḡuél-hüdâ minhâc*²⁵⁴

- 45 *Muḥammed güyem ü âleş Hasan şeh-zâde etḡâleş*
*Hüseyn Şîrîn-i ḡoş-ḡâleş be-aşkeş kûh-ken muhtâc*²⁵⁵

[38b]

*Be-mîrem lâyıḡ-ı ânem rumûz-ı Hel etâ*²⁵⁶ ḡânem
*İmâm-ı innemâ*²⁵⁷ cânem dilîr-i 'arşa-i efvâc²⁵⁸

²⁵¹ “İnnâ halaknaél insâne min nutfetin emşâc (Hakikatte biz insanı katışık bir nutfeden yarattık.)” (İnsân, 76:2).

²⁵² “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

²⁵³ “Yâ Rab! Senin yakın yardımından gayrı gücüm yok. Yâr ve yardımcım ol ki işlerim tamama ersin.”

²⁵⁴ “Kur'ân'ın hazineleri ile senin şerefini medhedeyim, senin mübarek vücudun (insaniyetin) doğru yolu gösteren kandildir.”

²⁵⁵ “Muhammed'i söylerim ve onun ailesini, şehzâde Hasan'ı ve çocuklarını, Şirin misali olan Hüseyin'i ki, ne mutlu ona, onun aşkına dağı delen (Ferhat) de muhtaçtır.

²⁵⁶ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

²⁵⁷ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33)

²⁵⁸ “Ölürsem zira ona layığım. Çünkü “Hel etâ”nın sırlarını, “innemâ” (ehl-i beytin) imamını, bölükler arsasının yiğidini dile getiriyorum.

*Livā'î bende-i şāhem emîr-i reh-nümā rāhem
Çi ğam-dārem çü güm-rāhem delîlem reh-ber-i minhâc²⁵⁹*

**Faṣl Fî-İbtîlâe-i Eyyûb Kemâ Ḳālaellāhu İnnâ Vecednāhu
Şābiran Nî'me'l-abdu İnnahu Evvābur²⁶⁰**

19

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Cām-ı Cemşîd'ün rumûzın sâķiye şordum şabâḥ
Remzile geldi cevāba destüme virdi şurâḥ

Sâķ [u] destin bûs idindüm rû ğubâr-ı pâyına
Ber-der-i mey-ḥâne sürdüm muḳtedâ buldum riyâḥ

Der-zamân oldu lisānum luṭfıla gevher-feşân
Rište-i nazma tekellüm eyledüm şadr inşirâḥ

İbtidâ kıldum şenây [u] midḥat-i Yezdân-ı pāk
Lâyîḳ-ı ḥamd u sitâyiş her ğidâ vü her revâḥ

- 5 Vâķıf olduñda çü ḥâle gör raķîb-i bed-liķâ
Ṭa' neye açdı zebân-ı ğamzesi oldu rimâḥ

Sâķiye kıldum şikâyet bed-fi' âlinden anuñ
Ġam yeme kıldı cevābı bendesine imtidâḥ

Ṭa' neye²⁶¹ ğuş urma şaķın söyledi nûruél-Hüdâ
Mîvelü eşcâra daşı ḥalḳ atarlar her şabâḥ

Ṭa' ne daşa cism ü cânı eyledüm tîre hedef
Zaḥm-ı peykân-ı 'adûdan oldu cânım inşirâḥ

Kendü cehlinden ḥabersüz ğayr-i ḳavmi zemmi ider
Anlamaz şî'ri hemîşe şâ'ire eyler mizâḥ

²⁵⁹ “Ey Livâ'î! Şahın kuluyum, yol gösteren emirin yolundayım. Yolumu kaybetsem de gam yemem, çünkü benim rehberim doğru yoldur.”

²⁶⁰ “Gerçekten biz onu sıkıntılara dayanıklı bulduk. O ne güzel bir kuldu! Yönü hep Allah’a dönüktü.” (Sâd, 38:44).

²⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 10 Eylegil endîşe bir kez ma‘ rifet bulmaz kişi
İçmeyince âb-ı hayvân dest-i sâķiden mubâh

Cām-ı Cemşîd’i ne bilsün zümre-i dîv [ü] recīm
Şem‘ -i ħurşîdi ne bilsün gör ħufâş[ı]²⁶² her şabâh

Besdür imdi kıl kifâyet nazm-ı güftârı tamām
Vir ħaber ehl-i belâdan buldılar ‘ayş-ı felâh

Ĥazret-i Eyyûb-ı şâbir ibtilâsından ħaber
Vir gelen ehl-i zemâne ħalkına naşş-ı nişâh

Şerhile bulmaz beyân-ı maĥz-ı aĥvâli ‘ayân
Yazsalar nice defâtir kızsalar nice levâh

[39a]

- 15 Eylemişdürler rivâyet ehl-i târiĥ ü siyer
Şabr-ı Eyyûb-ı tamāmı naklile kavm-i milâh

Dir ĥavâdişden muĥaddem kırk sene ol muĥterem
Ni‘ mete taĥrîķ dâéim ĥoş geçerdi infirâh

On iki ferzend-i ĥâş her biri bir pâdişâh
Çün Süleymân [u] Sikender ĥükm içinde intişâh

‘Abd-i Memlûķî derinde çâr [u] şad hep sâr-bân
Nâkalar üzre müvekkeldür²⁶³ çün der-serâh

Ba‘ zısı bâĥ [u] ĥadâyık ĥidmetinde²⁶⁴ pās-bân
Ba‘ zısı kişt-i zirâ‘ at çevresinde iftirâh

- 20 Kendüsi şavm-ı şalâdadur rükû‘ ile sücûd
Ĥazret-i Ĥaķķa ‘ibâdât eyleridi imtidâh

Gördiler ĥâlin melâéik kim refâhatla giçer
Söylediler kim ‘ibâdet ni‘ mete eyle mubâh

Ni‘ meti nâķış olursa ĥidmeti zâéid olur
Hem tezelzül i‘ tiķadı naķş olur görmez felâh

²⁶² ĥufâş[ı]: ĥuffâş[metinde]

²⁶³ müvekkel: mü‘ekkel [metinde]

²⁶⁴ Bu kelime metinde “ĥizmetinde” şeklinde yazılmıştır.

Lâ-cerem Rabb-i Celîl-i Kibriyâ'dan Cebrâîl
Hâzret-i Eyyûb'a geldi hoş selâm itdi mülâh

Söyledi vaqt oldu ni' met miḥnete tebdîl ola
Lezzet-i miḥnet gerekdür dadasın subḥ u revâh

- 25 Hîç teğayyür bulmayup ol ittilâf-ı mâlâda
Söyledi *sem'an ve tã'a*²⁶⁵ kavî-i Sübhân'a ferâh

Lâ-cerem aḥvâl-i Eyyûb şevket-i efzûn olup
Arkası mihrâba bir gün va' z iderken intişâh

Va' z iderdi izdiḥâma kavî-i tefsîr [ü] ḥadîs
Gördi kim cümle şübânlar kıldılar şubḥa nûvâh

Didiler tavd-ı ' azîmden geldi seyl-âb-ı belâ
Gark olındı çâr-pâlar ma' z [u] mîş vaqt-i revâh

Sâye-bânlar bir taraftan geldiler koştur
İnhilâkıdan haberler virdiler bād [u] riyâh

- 30 Didiler bād-ı semûm u bād-ı şarşardan helâk
Oldılar cümle ستاران görmedi ferd felâh

Bağ-bânlar bir taraftan geldiler feryâd ile
Şâhib-i kişt-i zirâ' at na' rasıyla infizâh

[39b]

Hâdim [ü] bevvâb-ı bâbı hep cevârîler kenîz
Geldiler Eyyûb'a karşı rû-herâşide şerrâh

Kaşr [u] eyvân oldu mehdûm söylediler servere
Kûşk dîvârûn revâkı târumâr oldu merâh

Hâtırı hergiz tezelzül olmadı Eyyûb'ı gör
Şabr iderdi imtiḥâna her mesâe vü her şabâh

- 35 Zikrini kıldı ziyâde bulmadı zikri ḥalel
Behr-i mâl [u] bâğ-ı bustân inhilâkıdan cerâh

Çün haber-dâr idi Eyyûb mâ-cerâdan şabr idüp
İzṭrâb olmazdı ḥâlî her küdüretten ferâh

²⁶⁵ “Baş üstüne, emredersiniz.”

Haḳ Te‘ālā zıkrine meşgūl olup şām [u] seher
Vird [ü] tesbîhi ziyāde eyler idi irtibāh

Nā-gehān geldi haber kim ekber oğluñ hānesi
Münhedim oldu ‘ıyālī hālik oldılar şabāh

On iki oğluñ ziyāfet hānede teknil-idi
Cümlesi buldı helāket vaḳt-i şubḥ içre revāh

- 40 Olmadı hāli tezelzül ḥazret-i ḳadr-i celī
*Ni‘me ‘abdu ni‘me şābir ni‘me zıkre iftitāh*²⁶⁶

Âḫirince hem melāeik Eyyūb’a ta‘n itdiler
Didiler eyler ‘ibādet şıḥḥatı çün imtidāh

Haḳ Te‘ālā emr kıldı kirm-i hūn-ḥıārı tamām
Ḳabladı a‘zā-yı pākın cismi oldu inşirāh

Ḳanı cisminden revāne oldu mānend-i ḥabāb
Seyl-i eşkile mülemma‘ cūş iderdi infizāh

Eyledi feryād [u] zārı ḡam küdüretten yaña
Ḥazret-i Bārī Ḥudā-yı Züel-celāle iftitāh

- 45 Didi yā Rab her zamān kim māl [u] evlād āteşi
Ḳalbüme cārī olurdu zıkr iderdüm imtidāh

Şimdi ne ‘aḳd-i zebānum bend olındı zaḥımdan
Ḥatırum olma tesellī zıkrüm olmaz infişāh

Ḥāşā kim rāzı olansan bu ḡam-ı pinhānuma
Luṭf kıl ‘aḳd-i lisānum kıl zāmīrüm inşirāh

Haḳ Te‘ālā raḥm kıldı cism-i cān [u] şıḥḥatın
Virdi mālın hem ‘ıyālın mişl [ü] keel-evvel ribāh

[40a]

Fevt olan ni‘metlerin virdi ziyāde Züel-Celāl
Şāhib-i en‘ām-ı vāfir ḥālik-i şubḥ u revāh

- 50 Diñle bunda var işāret ḡuş iden ehl-i ḥıred
Ḥazret-i Eyyūb ḥāli şabrını gör imtidāh

²⁶⁶ “O ne güzel kuldur, ne güzel sabredendir, ne güzel zikre başlayandır.”

Şabr iderdi gerçi Eyyüb māl [u] mülk-i ifnāsın
Âye fehvāsınca şābir naşşıla qavl-i şihāh

Gör şehīd-i Kerbelā hālin ferāsetle füzūn
Karşusunda ehl-i beyti teşne-leb kavm-i felāh

Sabr iderdi bī-nihāye nūr-ı çeşm-i Muştafā
Olmadı hergiz tezelzül her belādan incirāh

Gerçi Eyyüb ibtilādan oldu cismi münzecir
Oldı dört biñ kirm-i hūn-h̄ār cüşşesinde istirāh?

55 Server-i āl-i abānuñ cism-i pākinde qarār
Şad hezārān zaḥm-ı peykān cismine geldi rimāh

Niş-i kirm olmaz ber-ā-ber zaḥmet-i peykān-ıla
Cism-i cāna maḥv olanda rezm içinde iktirāh

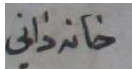
Beñzemez hāli Hüseyn'e her meşā'ibler şabī
Çekdiler ehl-i sa' ādet her aşırda her şabāh

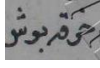
Yād kıl kerb-i belāda evliyā aḥvalini
Hānedān²⁶⁷-ı Muştafā'yı zümre-i nehc-i felāh

Her muḥarrem hırқа-pūş²⁶⁸ ol behr-i ferzend-i nebī
Dürr-i dürc-i *Hel etā*²⁶⁹vü bedr-i burcı imtidāh

60 Āl-i Zehrā'dur zamīr-i *Lā-fetā*'dandur²⁷⁰ fetā
Gör *Ḥavāmīn*²⁷¹maşdarında kenz-i Furqān infitāh

Süre-i *Aḥzāb*²⁷²içinde āyet-i *Taḥhīr*²⁷³i gör
*Āl-i İmrān*²⁷⁴içre mestür naql olınmış inşihāh

²⁶⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁶⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁶⁹ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

²⁷⁰ “Lâ-fetâ illâ Âlî lâ-seyfe illâ Züel-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zülfikâr'dan keskin kılıç yoktur.) (Aclûnî, 2:363-364).

²⁷¹ Hâ-Mîm ile başlayan sûreler (Kur'ân'ın 40-46. sûreleri).

²⁷² Ahzâb sûresi.

²⁷³ Taḥhīr âyeti, Ahzâb sûresinin otuz üçüncü âyetinin bir bölümünü oluşturmaktadır. “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33)

²⁷⁴ Āl-i İmrân sûresi.

Ṭul-i ‘ömrile mu‘ammer ger olursam sālihā
Şad hezārān nazma kâdir ger kılursam iftitâh

İrmezem şerh-i zamîr-i *Hel etâ*²⁷⁵ ya *innemâ*²⁷⁶
*Lâ-fetâ*²⁷⁷ remzinde lâlem bulmuşam andan felâh

Murğ-ı bâğ-ı Muşafâdur zümre-i âl-i abâ
Şah-sâr-ı *Lâ-fetâ*’dan²⁷⁸ açdılar ehl-i cenâh

65 İrdi el-kışşa tamâma midhat-i Eyyûb-ı pāk
Eydelüm şîr-i mücevvef hâlini tâze medâh

[40b]

Hikâyet-i Şîr-i Mücevvef Der-kûh Ez-Kühâ-yı Rûm Ez-
Seng-i A‘zam

20

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Va‘z ider gördüm çemende bülbül-i zârî faşîh
Aşl-ı dünyâ hiçe degmez dirdi izhâdı kabîh

Cümle kuşlar çevresinde gûş iderler nağmesin
Cümlenüñ nefh-i şafîri vird-i Sübhân’a medîh

Hüdhüd âşîk-ı nişestedür nihâl-i nârven?²⁷⁹
Naşş-ı tâc-ı sürhî cünbân nefh-i güftârı şarîh

Her taraf seyrân iderken gördi zâğ-ı azlemi
Zecr kıldı dir kelâğa zecrî gâyetle kabîh

5 Sen ne lâyıkdur kılursan seyr-i murğân der-çemen
Cîfe-ḥârân²⁸⁰ hem-ḥarîr-i cem‘-i murdâra şahîh

²⁷⁵ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

²⁷⁶ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33)

²⁷⁷ “Lâ-fetâ illâ Alî lâ-seyfe illâ Züel-fikâr (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zülfikâr’dan keskin kılıç yoktur.) (Aclûnî, 2:363-364).

²⁷⁸ “Lâ-fetâ illâ Alî lâ-seyfe illâ Züel-fikâr (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zülfikâr’dan keskin kılıç yoktur.) (Aclûnî, 2:363-364).

²⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁸⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ṭālib-i dünyāya beñzer lā-cerem zāğ-ı siyāh
Cem‘ ider mālī ziyāde fāhr ider hālka ferīh

Terk ider ehl-i ‘ıyāle yāhūd eşāle telef²⁸¹
Şarf olur virmez zekātın ehl-i muhtāca şaḥīh

Ḳıl kifāyet dūr maḳālī söyle tefsīr ü ḥadīs
Mu‘teber ḳavli Ṭabersī Kāzerūnī‘den faṣīh

Söylediler kim o Rūm‘da vardurur ḳūh-ı ‘aẓīm
Nāmıla meşhūr ṭağūñ çevresi ḳavm-i Mesīh

- 10 Gör Hüseyin-i Vā‘ız‘i kim söyledi gördüm yaḳīn
Şūreti şīr-i mücevvef her dü çeşmi müsterīh

Her sene māh-ı Muḥarrem kūh-ı seyrāna ḳamu
Seyr içün şaḥn-ı feẓāya cem‘ olurlarmış medīh

Anda bir seng-i mücevvef şūreti mānend-i şīr
İki çeşmi var dirahşān cebhesinde hoş şarīh

Cūş ider māh-ı Muḥarrem rūz-ı ‘Āşūrāe²⁸² müdām
Kūh [u] şaḥrāyı ser-ā-ser ğarḳ ider āb-ı şaḥīh

Naḳş olunmuş şafḥasında *hāza būkkāe el-Hüseyin*
Līk anlar añlamazlar naḳşını ḳavm-i Mesīh

- 15 ‘Ādet itmişler velīkin her sene mişl-i nüşūr
Cem‘ olurlar ol mekāna aşğar u ekber fasīh

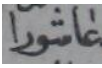
Ġuşl iderler ilde bir kez āb-ı aşfādan ḳamu
Her dü çeşminden mücevvef cūş iden şīrūñ melīh

Aş [u] etmek şarf iderler bir faḳīr ü bī-nevā
Yas iderler çevresinde ta‘ziyet ḳavl-i şaḥīh

[41a]

Līk bilmezler rumūzın çeşm-i şīrūñ giryessin
Anı teşbīh-i sirişke derk iderler dir şerīh

²⁸¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

²⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Giryeye olur mübāşir cümlesi mānend-i Şūr
Nefh ider nāḫur-ı cāna yok neşâtından ferîh

- 20 Şubḥ-ı ‘Āşūrā’ tamāmı tā ki ‘aşra müctemi‘
Andadur ehl-i velāyet ta‘ ziye içre faşîh

Vaḫt-i maḡribde sirîşki ḫaṭ‘ olur anuñ tamām
Şîr-i merḫūmuñ dü çeşmi ḫuşk²⁸³ olur añla medîh

Redd olur ol dem ḫalāyık herkesi evṭānına
Rūmîler gebr ü naşārā şîrk idenler dir ḫabîh

Yas ider giryeye Ḥüseyn’e rûz-ı ‘Āşūrā felek
Ağlar ise çok degüldür ḫāk [u] bād [u] āb u riḫ

Mātem-i Āl-i Abā’dur gel siyeh-pūş ol ‘abā
Behr-i ferzend-i Muḫammed seyyid-i Nūḫ u Mesîh

- 25 Ḥisse al her mā-cerādan nükte-dān-ı mu‘teber
Gūşîña mengūş idengil ḫalka fitrākı naşîh

Żāyi‘ olmaz rûz-ı maḫşer saçılan dūr-dāneler
Dār-ı dünyāda dökülen dîdeden eşk-i melîh

Medḫ-ḫānam²⁸⁴ Muştafā’ya her Muḫarrem māh [u] sāl
Nefḫa-i Şūr’a irince cān [u] ten murgı şaḫîh

Söylerem medḫ-i Muḫammed midḫat-i Zehrā-ḫarîñ
Mîr-i naḫlile sezā-yı menḫabet medḫ ü medîh

Zümre-i enşār-ı ṭāhir ḫār ‘irfān-ı güzîñ
Leşker-i ḫavm-i mehācir ġayr-i ḫavm üzre racîh

- 30 Ümmet-i ḫayrıla sābit leşker-i dārües-selām
Levh-i maḫfûz içre mestûr aşl-ı tibyān-ı şaḫîh

Ḥaḫ Te‘ālā ḫazretinden eylerüz maḫż-ı recā
Eyleye taḫt-ı livā‘ da²⁸⁵ cem‘ ümüz ḫoş müsterîh

²⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hakk-ı zāt-ı Züel-celâl [ü] Kibriyâ-i bî-zevâl
Hakk-ı evrâd-ı melâ'ik enbiyâ zıkr-i Mesîh

İrdi uş kışsa tamâma söyle Yahyâ'dan haber
Atası nûr-ı celîden şakık olan batn-ı şerîh

Faşl Fî-İbtîlâ-i Zekerîyyâ ve Yahyâ 'Aleyhime's-selâm

21

[41b]

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Olmuşam ğark-âb-ı bahreyn zevrakı ğavvâsı çoğ
Mevc-i Tûfân-ı belâdan râkibi pervâsı yoğ

Berzahı ceryân-ı hikmet mağzeni la' lıla dūr
Menba' [ı] mercân-ı kudret cevheri hem-tâsı yoğ

Dürr-i dürcinden münevver 'arşa-i kevn [ü] mekân
Encüm-i mişkât-i zât-ı ehlinüñ ma' nâsı çoğ

Ma' den-i 'ilm-i ledünden Hızır'a şordum râz ile
Eyledi mîre işâret lafzıla kırtâsı yoğ

5 Añladum remz-i hafîden muğtedâ-yı reh-beri
Câm-ı Cem-i gî'î-nümây mazhar-ı fehvâsı çoğ

Nağme-i *ķālu belādan*²⁸⁶ remzini gördüm yaķın
Şāfîdür dürr-i maķālî nazmınıñ imlâsı çoğ

Åşinâ buldum sezâ-yı şerm-sâr-ı kamtarîr
Şağne-i ğavġâ-yı mağşer vay aña mevlâsı yoğ

Pîşvâ lâzım gerekdür mülk-i dünyâda beşer
Ölmeden aķdem tarîķa bedreķa ehdâsı çoğ

Naşşıla aña imâm-ı *yevme ned'û*²⁸⁷ remzini
Her ünâsı haşr iderler reh-ber-ile nâsı çoğ

²⁸⁶ “Elbette öyle! Tanıklık ederiz” dediler.” (A' râf, 7:172).

²⁸⁷ “Yevme nedêû külle ünâsin bi-imâmihim (Her insan topluluġunu önderleriyle birlikte çağıracaġımız o günde...) (İsrâ, 17:71).

10 Nāy [u] ʔanbūr ehlini def naḵḵāreyle bile
Şārib-i ḥamr gerdeninde ʔāsıla da‘ vāsı çoḥ

Şāḥib-i nerdile satranc lā‘ ib-i beyza kımār
‘ Ākif-i nezd-i temāşil ḥaşr olur gavḡāsı çoḥ

Eylemiş zıkrı ferāmuş anlar ile rūz [u] şeb
Ḥaḵ Te‘ ālā’dan ḥayālar itmemiş belvāsı²⁸⁸ çoḥ

Līk taḵvāda²⁸⁹ olanlar mütteḵīler zümresi
Reh-nümādur anlarıla ḵadrıla ma‘ nāsı çoḥ

Maḵ‘ ad-ı şıdk içre sākin ‘ ind-i ‘ arş-ı Züél-celāl
Sāye-i Tūbā gürūh-ı zevḵıla inhāsı yoḥ

15 Andadur şimdi Muḥammed ḥ‘āce²⁹⁰-i kevn ü mekân
Gör *ebītu inde Rabbī*²⁹¹ remzini feḥvāsı çoḥ

Cem‘ olur anda kirām-ı āl [ü] aşḥābı tamām
Rūz-ı maḥşer çevresinde ḥazretūñ vālāsı çoḥ

Çokdurur vālī velāyet vālisi her kimsenūñ
Muḥsinoḡlı teg bulunmaz naşrina mevlāsı çoḥ

[42a]

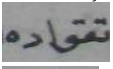
Faşl Fī-İbtilā-i Zekerıyyā ‘ Aleyhiés-selām

22

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Kıl beyān naḵl-i şaḥīḥ-i rāşihūñ ḵavl-i risāḥ
Ola tefsīrile şābit şekk-i iclā’dan selāḥ

²⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁹¹ “Ebitu inde Rabbī yutēimuni ve yūşkîni (Ben, Rabbimin beni doyurup içirir halde gecelerim.)” (Buhârî, 2004: I/321).

Ol belā-keşler ḥabībī ehl-i belvā²⁹² reh-beri
Server-i cem' -i zehādet eşher-i şeyḥ ü şeyāḥ

Vir Zekeryā ibtilāsın ehl-i 'irfāna ḥaber
Söyledi bir gün Ḥudā'ya oldu cism ü ten reḥāḥ

İsterem senden veled şāyeste-i 'ilm ü 'amel
Evliyālar sīretinde enbiyālardan avāḥ

- 5 Ḥaḳ Te'ālā kıldı maḳbūl iltimāsın lā-cerem
Virdi Yaḥyā'y[a]²⁹³ leṭāfet eyledi aña

Eyledi luṭf u keremler ol emīre Züel-celāl
Şāni' ü Ḥallāḳ-ı 'ālem mālīk-i ḳaşr u güvāḥ?

Çünki üç yaşına irdi Hazret-i Yaḥyā-güzīn
Geldi eṭfāl-i maḥalle lu' b²⁹⁴ [u] lehve irtisāḥ

Anı teklīf eylediler lu' b-ı cevlan itmege
Söyledi biz behr-i bāzī yāre dalmaduḳ şināḥ

Diñle el-ḳışşa ki Yaḥyā ibtidā ḥilḳatde ol
Terk-i dünyā eylemişdi lu' b [u] lehvinden raḥāḥ

- 10 Dört yaşında ḥıfz-ı Tevrāt eyledi tibyānla
On yaşında 'ilm-i şer' i anladı şebt-i nūsaḥ

Rūz [u] şeb farṭıla girye eyler idi māḥ [u] sāl
Evliyālar ḥaşletiyle²⁹⁵ oldu meşhūr irtisāḥ

Çün atası vāḳıf oldu ḥāl-i Yaḥyā'ya 'azīm
Ḥaḳ Te'ālā ḥazretine zārī kıldı intifāḥ

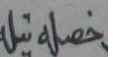
Söyledi Bārī Ḥudāyā senden evlād istedüm

Rūşen-i çeşm-i zāmīrüm vaḳt-i şeyḥ ile

²⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁹³ Yaḥyā'ya: Yaḥyā [metinde]

²⁹⁴ lu' b: lu' ba [metinde]

²⁹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Sen baña bahş-i veled kılduñ ki ağlar rûz [u] şeb
Râhat cânım degüldür rûhum eyler insilâh²⁹⁶

- 15 Hâk hîṭâb itdi aña kim sen ṭaleb kılduñ veled
Evliyâlar ḥaşletiyle ola mevşûf hem âvâḥ

Evliyâlar böyledürler aşfiyâlar cümlesi

Sen daḥı şabr eyle zecre eyle²⁹⁷ zârî

[42b]

Bir nişānedür belādan kâr-ı Yaḥyâ ‘an-ḳarîb
Halkına ṭîḡ-i siyâset ḥükm olur vaḳtinde bâḥ

Sen daḥı başdan ayaḡa ḳaṭ‘ olursen çün şecer
Erre ile böyledür ‘ilm-i ezel bulmuş risâḥ?

Diñle el-ḳıṣṣa beyânı dir Zekeryâ muḥterem
Haḳ Te‘âlâ ḥazretine zıkr iderdi dut simâḥ

- 20 Ḳorḳar idi kim beyân-ı hevl-i maḥşerden ḥaber
Kimseye ḳılsun naşîḥat irtihālinden nüvâḥ

Ḥavf iderdi belki Yaḥyâ zecrile ola helāk
Ḳahr-ı dūzaḥdan beyāna ḥiç getürmezdi şevâḥ

Söylemezdi izdiḥāma mescidinde muḥterem
Cenneti ḥalka beşâret eyler idi ḳaşr [u] kâḥ

Nazm

23

Mefā‘îlün Mefā‘îlün Mefā‘îlün Mefā‘îlün

- 1 Neẓâre kıldı çün ḥazret ḥalâ‘ iḳ cem‘ ine ezyād
Görilmez gördi Yaḥyâ ney meyân-ı encümen-şeh-zād

Didi dūzaḥda vardur kūḥ mu‘azzam nāmıla Ġazbân
Serây [u] ḳaşr âteşden şerâr-ı meş‘al-i işhād

Geçilmez kūḥ-ı a‘zamdan meger kim girye vü zârî
Ḳılanlar ḳaṭ‘ ider anı Ḥudâ ḥışmından eşher-zād

²⁹⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

²⁹⁷ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Anı gūş eyledi Yaḥyā dürrā‘ a cāmesin şaldı²⁹⁸
Dutuban kūh-ı şahrāya dilinden nāle-i feryād

- 5 Zebānı veyl aña dirdi mekānıdur anuñ Ğazbān
Ne Ğazbān āteş-i eşrār içinde cem‘ olur ezyād

Anı gūş eyledi zikri serī‘ an der-peyinden ol
Teveccüh ḥāneye kıldı ‘ıyālin gördi eyler dād

Didi sehv eyledüm ḥırma ibāret ḳahr-ı dūzaḥdan
İşāret eyledüm ḥalka naşīḥat remz-ile mu‘ tād

Ne gördüm Ḥazret-i Yaḥyā kelīmin arḳadan şaldı
Fiğāna başladı zārī ziyāde eyledi şeh-zād

Benümle müttetik olğıl gidelüm kūh-ı şahrāya
İdelüm anı istifsār ferāsetle bile ḥān-zād

- 10 Virüben el ele her dü gizerken kūh-ı şahrāyı
Tamāmī üç şebān rūzı nūr-ı dīde añı Ferḥād²⁹⁹

Nişāne görmediler hiç nezāre ḡayb-ı Yaḥyā’dan
Ne deñlü cüst [u] cū kıldı her iki hem-ser ü hem-dād

[43a]

Velīkin rūz-ı çārümde fezā-yı sūy-ı şahrāda
Şübāna tuş olur her dü suéal eyler aña zühḥād

Şübān ol dem cevāb eyler kimi sizler dilersiz kim
Didiler oğlumuz Yaḥyā anuñ-çün eylerüz feryād

Şübān ol dem didi Yaḥyā velīkin bilmezem amḡā
Bugün dördünci gündür kim gelür āvāze-i ezyād

- 15 Olur māni‘ ḥuzūrumdan şadāsı nevha-i ḡāyet
Nedür bilmem bu kūh içre ḡam-ı Şīrīn’ile Ferḥād

Hem-ān-dem māder ü vālid teveccüh oldılar kūha
Görürler Ḥazret-i Yaḥyā ḡubar-ālūdıla ber-bād

²⁹⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

²⁹⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Anı gördükde hāk içre kıluban nevha vü giryān
Mübârek farkına karşı iki gam-dîde hem-serād

Yaturken ḥāb³⁰⁰-ı dehşetde ne gördi Hāzret-i Yaḥyā
Açup göz havfıla ma' şüm görende anları şeh-zād

Kıyās itdi ki ' Azrāēil ider kabz rūhını mazlūm
Temennā eyledi andan ḥayātın bahş ide cellād

- 20 Didi şabr eyle ey kâbız görince māderüm eşher
Peder ma' mūr-ı cānum [u] cenānum her iki zühhād

Vedā' itmek gerek lâzım ata ile ana ḥursend
Her iki olmağa³⁰¹ hoşnūd kemīne bendeden ecvād

Düşüben üstine her dü muḳaddem māder-i eşher
Elinde iki pistānı aña gösterdi ol ḥan-zād

Dilerdi kim firār itmek ḳasem virdi aña mader
Didi şīr-i lebin ḥaḳḳı firār itme güzel şeh-zād

Bu nev' ile anı ol dem tazarru' la getürdiler
Pederle māderi şehre serāy-ı aḥsene evtād

- 25 Bişürdiler 'ades aş tenāvül eyledi Yaḥyā
Kıluban tekye ḥāb itdi ne gördi server-i icād

Didiler mest-i ḥāb içre yaturken Hāzrete giryān
Ferāmūş eyledüñ Ġazbān şerāre kūhını efrād

Uyandı Hāzret-i Yaḥyā serī' an kaçdı şahrāya
Çevirdiler anı ol dem kılurken zār-ıla feryād

Rivāyetdür ki ' ömrinde ḥayāl-i ma' siyet hergiz
Zamīrinden ḥuṭūr olmuş degüldür naşş-ıla işhād

[43b]

Naḳıldür rüz-ı maḥşerde iki nevbet münādīler
Nidā eyler fezā içre biri Yaḥyā içün inḳād

³⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 30 Kılurlar cümle nezzāre cebīn-i pākine maḥlūk
Muṭahhardur şevāyibden görürler çehresi izhād
- Nezzāre eyleñüz söyler münādīler ‘ibādetle
Bu ma‘ şüm bendeye hergiz güneh-kār olmadı mu‘ tād
- Olurlar şerm-sār ol dem güneh-kār bendeler cümle
Görende şevket-i Yaḥyā maḥāmın ḳadrıla ezyād
- Şaḥīḥ aḥbārıla sābit olupdur bir daḥı tekrār
Münādīler nidā eyler ḥalāyık cem‘ ine eşhād
- Gelende maḥşere Zehrā kināyetle münādīler
Diyerler cümleye *guddū beşâéir*³⁰² ins ü cinn endād
- 35 Dutarlar dīdeye perde ḥalāyık ters-i şavletden
Getürmez kimse ṭāḳat kim kıla nezzāre-i ḥān-zād
- Gelür ketf-i yemīninde Ḥasan pīrāhen-i mesmūm
Daḥı ketf-i yesārında Ḥüseyn pīrāhen-i şeh-zād
- ‘İmāme-aḥḫar-ı Ḥaydar elinde ‘arşa-gāh içre
Bir ucu başına merbūṭ geliser ḥışmıla mu‘ tād
- Öñince *ṭarriḳū ṭarriḳ*³⁰³ iderler ḥūrıla vildān
Yanınca *ḳāşırāṭi* ‘ṭ-ṭarṭ³⁰⁴ dutarlar mi‘ cerin evtād
- Hezārān biñ ḳafāsından ḥavārī ḥūr-ı ‘īn menşūr
Yemīnile yesārından kevā‘ ib duḥterān hem-zād
- 40 İderler sa‘ y kim herkes ziyāde rişte-i mi‘ cer
Elinde ḥazretüñ olsun temessük ḳadrine ḥoş-zād
- Muḥammed biż‘ ası geldi nidā eyler münādīler
Ten [ü] cān ḳıṭ‘ ası geldi güzel Şīrīn’ ile Ferhād
- Betül-i Aḥmedi’dür bu ḳabül-i sermedīdür bu
Kenār-ı Kevşer’e ḥātūn elinde bādesi verrād

³⁰² “Guddū ebsārekūm (Gözlerinizi kapayın!)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 263: I/96)

³⁰³ “Savulun!”

³⁰⁴ “Oralarda eşinden başkasına bakmayan kadınlar vardır ki...” (Rahmân, 55:56).

Huceste-ḥucet [ü] bürhân zamîri *Hel etâ insân*³⁰⁵
*Cezâhüm*³⁰⁶ *rabbühüm*³⁰⁷ bürhân oku gör medḥini ḥammād

Ṭahāret *innemā*³⁰⁸ şānı meveddet āyesi kânı
Te‘ ālā *Āl-i Īmrân*³⁰⁹ı Betül’i añla ey üstād

- 45 Kerīme māder-i sādāt ḥalīme mihter-i ḥayrāt
‘Azīme ḳadrıla ḥoş-zāt zehādet zehdile mu‘ tād

[44a]

Geliser maḥşere ḥātūn geçiser pāye-i ‘arşa
Tazarru‘ zārīler eyler Ḥudā’ya rāz-ı dil isnād

Dutısar dāmen-i ‘arşı ḥuşūmet idiser ifrāt
Ḥudāvendā ‘adālet ḳıl didi Ma‘būd’ına emcād

Bugündür va‘de-i mev‘ūd bu gündür maḳşad [u] maḳşūd
Bugündür şāhid-i meşhūd olınmış dūzaḥa mirşād

İriş feryāduma yā Rab daḥı ‘adlıla dād eyle
İdenler ālūme zūlmı daḥı evlāduma işhād

- 50 Baña göster şerār ehlin ḥıyānet cürm-i nār ehlin
Ne menzil anlara Me’vā ne mesken anlara i‘dād

İrişür Cebrā’ıl derḥāl Resūl’e bildürür aḳvāl
Diyer ey seyyid-i iclāl ne durmuşsan ḥabersüz şād

Yapışmış dāmen-i ‘arşa Betül nessāce-i ferşe
Ḳıyāmet ḥātūnı dutmış ‘adālet der-gehin imdād

Yaḳındur kim gele mevce biḥār-ı ḳahr-ı Rabbānī
Tamāmī ‘ālem-i Ṭūfān talatum ġarḳ ide ber-bād

İdiser anda isti‘cāl irişür pāye-i ‘arşa
Muḥammed seyyid-i ekvān rumūz-ı kāf [u] nūn ḥammād

³⁰⁵ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

³⁰⁶ “Ve cezâhum bimâ sâberu cenneten ve harîren (Sabretmelerine karşılık onları cennetle ve ipekli giysilerle ödüllendirir.)” (İnsân, 76:12).

³⁰⁷ “Ve sekâhum rabbühüm şaraben tahura (Ve Rableri onlara tertemiz bir içecek verir.)” (İnsân, 76:21).

³⁰⁸ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

³⁰⁹ Âl-i Īmrân sûresi.

55 Naşîhat maḥẓ-ı Zehrâ'ya idiser dürr-i beyzâya
Münevver şems-i bedrâya ne söyler mefḥar-ı îcâd

Diğer ey kıt'a-i cânem dil-i ğam-dîde giryânem
Bugün vakt-i şefâ' atdür huşûmet terk kıl ḥan-zâd

Hüseyn'ün câmesin kaldur Ḥasan pîrâhenin aldur
İmâme Ḥaydar'ı şaldur miyân-ı ketfûne şeh-zâd

Benümle ittifâk eyle ğubâr-âlûde saçumla
Şikeste elde dendânum şefâ' at idelüm ezyâd

Ola kim rahmet-i Raḥmân temevvüc eyleye Tûfân
Bihâr-ı rahmet-i cûşân oluban ḥalk ola azâd

60 Kāmuya luṭf [u] iḥsânı irişe maḥẓ-ı ğufrânı
Huşûşan ta' zıyet ehli Hüseyn'e kıldılar ezyâd

Sirişki ruz [u] şeb seylân idenler her muḥarrem şân
Ġam içre ğarḳa-i aḥzân olanlar zümresin dil-şâd

İrişdi va' de ey Zehrâ cezâya lâzım ma' nâ
Şefâ' at günidür ğavġâ degüldür ḥaşmıla iṭrâd

[44b]

Hezârân nev' ile Mevlâ Muḥammed server-i heycâ
Betûl'e gösterür eşrâr gürûhın dūzaḥa mirşâd

Kimi bend ü selâsilde muḳayyed renc-i 'âcilde
Mekân-ı zemherîr-maḳhûr cülûdı âteşe hoş-zâd

65 Hîşâr-ı âteşîn-tâbût içinde zümre-i eşrâr
Sezâ-yı loḳma-i dūzaḥ idende iştiḥâ mu' tâd

Yezîd'i gör kıyâs eyler Hüseyn'e itdügi zulmı
Ferâmûş eylemiş Aḥmed Betûl [u] Ḥaydar-ı ezhâd

Güzîde âlini ' atşân ' ıyâlin teşne-leb giryân
Kimin ḳatl eyledi ğaşbân kimin nehb eyledi ecsâd

Muḥadder ḥânedân ehlin süvâra nâḳalar üzre
Huṭûṭ-ı Kerbelâ'dan tâ götürdi Şâm'a dek evlâd

Ne ceddinden hayā kıldı ne bed-kār-ı ‘avākıbdan
Cihāmı hoş cezā bildi ferāmuş eyledi evtād

- 70 Çalındı nefha-i nākūr habersüz kandasın gel gör
İrişdi va‘ de-i meşhūr hilāfı olmayan mī‘ ād

Kurıldı keffe-i mizān ‘amel-sencideni yek-sān
Kücāyī fā‘ il-i ‘işyān gürūh-ı pür-cefā-eşdād³¹⁰

Kücāyī düşmen-i Ahmed vezir-i mesned-i sermed
Dilir-i ‘arşa-i ezhād emir-i zümre-i evtād³¹¹

Ne-nūşī şerbet-i sākī zi-dest-i devlet-i bâkī
Zi-cām-ı nūr-ı āfākī harāmet bād şermet bād³¹²

Sezā-yı şerbetet zi-kavm-i dālālet³¹³ sāye-i yaḥmūm
Penāhet dīv-i ser-keş şūm karīnet tā ebedān bād³¹⁴

- 75 Gel imdi kışşaya ḥāce kelām-ı esbak-efvāce
Zekeryā söyle dībāce daḥı Yaḥyā-yı mihr-zād

Anuñ vaḳtinde bir zālīm melik dirlerdi ‘aşırında
Daḥı menkūḥası ‘ayyār anuñ bir duḡter-i hoş-zād

Cemile-zevc-i āḡerden rebāyib duḡteri anuñ
Ziyāde ḡusn-ile meşhūr yanında var idi meh-zād

İderdi ḡavf menkūḡa melik ıtlāk ider anı
Bezetdi duḡterin bir gün melik ḡurbında ḡoydı şād

Aña ‘āşık olup zevci melik fertūt olup muṡlak
‘Ayālī söyledi ‘aḡd it kızım merḡūm-ı hoş-zād

³¹⁰ “Herkesin amellerini eşit olarak ölçen mizan tartısı kuruldu.Ey günah işleyen, zulmeden güruh! Neredesin?”

³¹¹ “Ey kalıcı hükümetin veziri, zahitlik arsasının yiğidi ve veliler zümresinin emiri olan Ahmed’in düşmanı, neredesin?”

³¹² “Sen bâkî olan devletin sâkîsinin elinden, kızıl nurlu kadehte kalıcılık şerbeti içemezsin. Sana haram olsun, utanç olsun!”

³¹³ dālālet: zalālet [metinde]

³¹⁴ “Doğru yoldan sapmış kavmin zifirî dumanı şerbetin olsun. Sığınağın olan asi, uğursuz şeytan, sonsuza kadar yakınında olsun.”

[45a]

80 Melik şerh eyledi hâl-i rumûz-ı şer‘ -i Yaḥyâya
İcâzet virmedi ḥazret mübâḥ-ı ‘ aḳdine şeh-zâd

Daḥı emr oldu cellâda ki Yaḥyâ ḳatline iḳdâm
İderler cümlesi ḥavfan didiler ḳorḳaruz eşhâd

Atası şâḥib-i da‘ vet du‘ âsı müstecâb anuñ
İcâbetdür münâcâtı bize nâliş ider ezyâd

Eger soñra ḳalır ise anuñ tîr-i du‘ âsıyla
Bizi eyler hedef nâvek nişâne da‘ veti ber-bâd

Melik ḥükm eyledi aḳdem helâkın istedi lâzım
Zikrde zikrile meşḡul Zekeryâ bî-ḥaber zühhâd

85 Muḳayyed ḳıldı Yaḥyâ’nı melik bend-i selâsilde
Atasın eyledi teftiş firâr itdi atası hâd

İderken cüst civânı melik itbâ‘ ı gör ḥâlî
Giderken oldu bî-tâḳat penâhı istedi mirşâd

Dıraḥt-ı a‘ zâmı gördi aña tekye ḳılup pinhân
Dıraḥt şaḳḳ oldu ol demde Ḥudâvend emr-ile üstâd

Anuñ baṭnında câ buldı ḥavel itdükde ol server
Mekânı oldu menzil-gâh içinde ihtifâ mu‘ tâd

Ne ḳıldı aña mekkâre dilinde ḳîne-i Yaḥyâ
Hemişe fursata râḡıb oluban eyledi ichâd

90 Hemişe ḳatl-i Yaḥyâ’yı taleb eylerdi mel‘ ûna
Bu fi‘ l-ile iderdi cehd Zekeryâ ḳatline ezyâd

Zekeryâdan ḥaber algıl dirâḥta daḥl olan hengâm
Ridâsın taşraya İblîs çeküben eyledi işhâd

Anı teftiş iden aḳvâm gelüben nezd-i İblîse
Şi‘ âr-ı şâliḥuñ dutmış ‘ aşâya eylemiş isnâd

Şalınmış gerdene tesbîḥ ‘ idâdı şad hezâr ekşer
‘ İmâme ebyazı merbût başında şukḳası ifrâd

Didi ey kavm baña söyleñ nedür maṭlūbuñuz eşher
Didiler kaçdı bir mescūn melik ḳahrından ol āzād

- 95 Diraḫta eyledi i‘ lām işāret bundadur maḥbūs
Ridāsın anlara virdi işāret eyledi cellād

Didiler eyle bir çāre dirաhta pīr-i rūşen-rāy
Getürdi anlara erre nişāne eyledi mu‘ tād

[45b]

İki³¹⁵ başlu bıçağıyla anı şaḳḳ itmege iḳdām
İdindiler ḳamu ol dem şürū‘ -ı bāṭıla ifsād

Zekeryā farkına erre ḳoyanda Ḥaḳ Te‘ ālā’dan
Ḥiṭāb-ı müstetāb oldu eger şabr itmesen ezyād

Benüm emrüm saña cārī olupdur āh eger ḳılsañ
Cerīde enbiyālardan ḳıluram nāmuñı ib‘ ād

- 100 Anı maḥv eylerem şekksüz esāmī aşfiyālardan
Muṭī‘ ol ṭav‘ ıla teslīm idegör cānuñı eşhād

Zekeryā söyledi yā Rab senüñ ‘ışḳuñda cān virsem
Hezārān cān u dil ḳurbān senüñ der-gāhuña ḥoş-zād

Eger erre mişālī cān olursa rişte-i dendān
Fūrāde cān olur anda çıkarsa cümlesi ekbād

Şükürden ḡayri yok zādum ṭarīḳa bedreḳa içre
Oluram emrüne münḳād şehādet şānıla irşād

Anı şaḳḳ itdiler başdan ayaḡa lā-cerem mazlūm
Cigerden çekmedi āhı ne ḡamdan eyledi feryād

- 105 Ne dökdi dīdeden eşki riyāz-ı çemene seylān
Tevekkül eyledi Ḥaḳḳ’a ḳazāda server-i evtād

Bihişte eyledi pervāz muṭahhar rūḥı sultānuñ
Zekeryā server-i ebrār ḥamīde ḳadrıla emcād

Gel imdi ḥāl-i Yahyā’ya melik menkūḥası mekkār
Bezetdi duḡterin tekrār āña gösterdi ol ḳayyād

³¹⁵ Metinde “iki” şeklinde olan kelime vezin gereği “iki” olarak yazılmıştır.

Harîş oldu melik gâyet cemâl-i duhtere meftûn
Didi katl eyle Yahyâ'nı taşarruf eyle duhter şâd

Kamu ' âlemleri yıgıdı melik fetvâ taleb kıldı
Didiler emr-i a' zamdur anuñ katli degül mu' tâd

- 110 Zemîne ger anuñ kanı dökülürse olur mehcûr
Nebâtât maḥv olur zât-ı hayâvin ins ü cin ber-bâd

Melik emr eyledi tekrâr cezâ-yı katl-i Yahyâ'ya
Kimesne bitmedi i' zâm-ı ḥavâşş ' âlemûn ezhâd

Didiler anı taşt içre gerekdür kanını dökmek
Daḥı taḥteş-şerâ içre anı defn eyle gör ichâd

Mübârek farkını ol dem kisüben fırça-i eşrâr
Hûmı taşt içre cem' oldu müfessirler dimiş eşhâd

[46a]

Apardılar ser-i pâkın hediye şartıla lâzım
Melikden müjdeye ifrâṭ tevâbi' zümre-i cellâd

- 115 Mübârek kanını ol dem döküben ğavr olan çâha
Hemişe cüş iderdi ḥûn fezâ-yı ' âleme ezyâd

İrişdi baḥt-ı naşr âḥir Hudâ'nuñ emr-ile nuşret
Aña virdi ki katl itdi gürûh-ı fâcir ekşer zâd

Şaḥîḥ aḥbârıla şâbit olındı kırdı yitmiş biñ
Muḳâbil katl-i Yahyâ'ya cezâsı olmadı imdâd

Olındı kat' Yahyâ'nuñ hemişe ḥûnı cüş itmek
Karâr itdi mekânında bulunmaz oldu ḥüzn ekbâd

Budur aḥvâl[i] Yahyâ'nuñ şehâdet bedri sulṭānuñ
Muṭahhar şânıla cānuñ mu' azzam namıla ḥoş ad

- 120 İrişdi rûḥı ervâḥa nebiler cem' i eşbâḥa
Riyâz-ı şaḥn-ı ervâḥa içinde tâ-ebed şeh-zâd

Velîkin düşmeni nâra giriftâr oldu deyyâre
' Aḳârib niş ile mâde şerâre nârıla hem-zâd

Ḳalısar ḥālīdīn³¹⁶ eşrār gürūh-ı nā-kesin³¹⁷ inkār
Cehennem қаשר-ı tākında revāḳ-ı dürr añā hem-zād

Ḳarīn-i reh-ber-i Şeddād dahı Hāmān'ıla gör 'Ād
Dahı Ḳārūn ile ber-bād mekān-ı düzaḥa³¹⁸ isnād

Şevāhid içredür mestūr dimiş Zeyne'el-' abādānī
Hüseyn İbn-i ' Alī ḥālin gelürken Mekke'den şeh-zād

125 Şahārī-Kūfe'ye nezdīk olanda dirdi Yaḥyā'dan
Ḳılurdu mā-cerā ḥālin muşībet eşherin ḥan-zād

Görün çarḥ-ı felek ḥālin 'adem rahmın mürüvvetsüz
Ser-i Yaḥyā'yı gönderdi hediye fācire ḥoş-zād

İdüpdür ḥazretün başın mürüvvetsüz felek müjde
Ṭarīḳile getürmişler Ḥabeş'e şād ola ol 'Ād

Rivāyetdür Cübeyr oğlu dimişdür ḳavl-i ' Abbāsī
Resūluellāh oturmışken elemlü reh-ber-i ezhād

Didi yā Rab benüm ālüm ḥaḳīḳat intiḳāmın kim
Alısar ehl-i ' ālemde iden ḳulm ehlüme bī-dād

130 Muḳārin işbu ḥāl içre irişdi Cebrā'il derḥāl
Getürdi nezd-i Bārī'den selāmı Aḥmed'e ezyād

[46b]

Didi Yaḥyā için Sübhān hezārın nefsi-kāfir cān
Helāka irdi yetmiş biñ benüm emrümle bed-ecsād

Senün oğluñ Hüseyn için dahı ḥālik olur meşhūr
Şerārī ḳavm yetmiş biñ dahı ekşer hezārān 'Ād

Rivāyetdür ki yetmiş kez ki yetmiş biñ hezārın kes
Münāfiḳlar olur küşte tevāriḥ ehli dirler hād

Bi-ḥamdiellāh ki va' dallāh irişdi maḳşada āḥir
Ki Muḥtār Şekafī çok kırdı hezārān zümre-i cellād³¹⁹

³¹⁶“Fed hulūha ḥālīdīn (Ebedi kalmak üzere buyurun girin cennete.)”, (Zümer, 39:73).

³¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³¹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

135 Müseyyeb şöıra bin Ka‘kâ‘ Huzâ‘î geldi ardınca
Dilîr-i Mâlik Eşter anuñ oğlı dağı meh-zâd

Anuñ hâş oğlı İbrâhim atası teg ğazânfer-fer
Hüzebr³²⁰-i ‘arşa-i heycâ atası Mâlik-i haq-dâd

Ebû Müslim dağı Mevrî laqab nâmı Teberdârî
Hurûc ehli mu‘âkıblar tetâbu‘ birbire ichâd

Tamâmı şahn-ı ‘âlemde ne vârid düşmen-i evlâd
Kıruban oldılar manşûr bi-‘avniellâh bulup imdâd

Nice kavm-i ‘anîd [ü] h̃âr³²¹ kayâşır ehlini qahhâr
Muhammed âline düşmen olanlar cem‘ini ber-bâd

140 Hem eyvân-ı rızâ içre dimişdür müerihân ehli
Bevâķî düşmen âl-i nebîre qatl ider şeh-zâd

Gelende Hâzret-i Mehdî Muhammed âlinüñ ‘ahdi
Tamâmın ol helâk eyler zirâr-ı düşmeni ezyâd

Anuñ-çün ol zuhûr eyler zemîni pâk ider aṭhâr
Helâk eyler şerâr ehlin münâfık zümresi ezdâd

Hüseyn’e kaşd iden kavmüñ zirârısan bi-‘avniellâh
Ser-â-ser qatl ider mehd-i hidâyet hâc-ı mi‘âd?

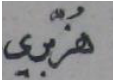
Muhammed âlinüñ ḡanı şereflü âl-i ‘Adnânî
Sikender-şevket-i şânı cihân-gîr âḡir-i evlâd

145 Muhammed nâmıla Maḡmûd hidâyet nâmıla meşhûd
‘Adâlet ‘âmıla mechûd cihânda reh-ber-i zühhâd

Şecâ‘at-Haydar-ı şânı şehâvet-menba‘-ı şânî
Mürüvvet-baḡr-i mercânı emîr-i şaf-der-i şafhâd

Muhammed şer‘ine vâriş olısar ‘âkıbet ḡadiş
Ḳıyâmet ḡurbına bâ‘ış naḡîr-i va‘de-i mi‘âd

³¹⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

³²⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³²¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[47a]

Betül'ün eşref-i âli gelür âhırde ol vâlî
Merâtib-i şânıla 'âli olur ta'zîmile ezdâd

Ġulâm-ı âl u evlâdem irince Mehdi'ye zâde
Çü kumrî tavk der-gerden kemend-i bendegî hoş-bâd³²²

150 Bu kavle dönmezem vaéllâh elest bezminde gördüm şâh
Muhammed râhıdur hâk râh güzide âlidür ezhâd

Ne-dârem tûşe-i râhî be-cüz âl-i nebî şâhî
Semâda şakḳ iden mâhî hamîde-âlidür Hammâd³²³

Kelâm-ı nazm-ı hoş-sâzem medâyiḥ-ḥân-ı hem-râzem
Ne-dârem ḡayr-i şehbâzam dilîr-i 'arṣa-i echâd³²⁴

Kifâyetdür tamâm oldı meşâ'ib-Ḥazret-i Yaḥyâ
Getürgil rişte-i nazma çehâr enhârî kıl işhâd

Aḳarlar şaḥn-ı firdevse miyân-ı hâ-i Biésmiéllâh
İki ḥâdan dahı mîmi yenâbî' anlara hoş-zâd

Faṣl Der-Miyân-ı Çehâr Enhâr Ez-Miyân-ı Besmele Fürûd

Âmeden

24

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

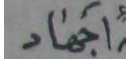
1 Bâde-i cām-ı muḥabbet âb-ı ḥayvândan leziz³²⁵
Nûş iden buldı ḥayâtı cānı cānândan leziz

İçmeyen bilmez rumûz-ı dest-i sâkîden şarâb
Muḡ-beçe rindânı gördüm içdiler andan leziz

³²² “Hz. Peygamberin soyunun tamamına, Hz. Mehdi'ye kadar hepsinin kölesiyim. Kumrunun boynundaki gerdanlıḡı gibi benim de kulluk kemerim hoş olsun.”

³²³ “Semâda ayı ikiye ayıran ve Hammâd sıfatıyla çok hamd eden Hz. Peygamberin soyu dışında bir yol azıḡım yoktur.”

³²⁴ “Nazmı güzel söylerim, sırdaş methiyeler düzenim. Cihat arsasının yiḡidi olan şanlı kimseden başka bir

şeyim yok.”; bu kelime metinde “echâd” şeklinde harekelenmiştir.

³²⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hidmet-i mey-hâne lâzım ger haķıķat ger mecāz
Buldılar ehl-i ʔarīķat nūr-ı erkāndan leziz

Gel beyān it Muṣtafa’dan cām-ı Cem nūṣ itdüğün
Leyletüél-Mi’ rāc içinde baħr-i hayvāndan leziz

- 5 *Kābe kavseyne*³²⁶ irende söyledi gördüm ‘ayān
Çār nehr erkān-ı lü’lü’ ṣīr-i pistāndan leziz

Besmele mīmi delüğünden aķardı ū didi
Selsebīl āb-ı muṣaffā Hızra hayvāndan leziz

Hā delüğinden aķardı ṣīr-i sāfī zencebīl
*Lezzeten li’ ṣ-ṣāribīne*³²⁷ çeşm-i ‘aynādan leziz

Hamr-ı ṣāfī mīm-i Raħmān halkasından cūṣ ider
Baṭn-ı māder içre kūdek nūṣ iden ķandan leziz

Er-Raħīm mīmi delüğünden daħı gördüm didi
Bal aķardı şehd-i ṣāfī derde dermāndan leziz

[47b]

- 10 Gör Muħammed ümmetiyçün Kird-gār-ı lem-yezel
Baé-i bi’ smiellāhı raħmet ķıldı ğufrāndan leziz

İbtidā-yı sūrelerde anı tibyān eyledi
Deftere dibāce ħamde kenz-i Furķān’dan leziz

Noķta-i bāsında maħzūn sırr-ı esrār-ı ledün
Haķ Te’ ālā ħikmetinden virdi iħsāndan leziz

Noķta-i bā içre buldum reh-ber-i erkānumı
Reh-beri Haķdan Livā’ı gördi cānāndan leziz

**Faṣl Fī-Beyān-ı Erba’ a Āyāt-ı Mu’azzama Ķarātiħin Min-
Verāei Külliş-şalātı**

25

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

- 1 Göñül cūṣ eyledi nazma getürdi lü’lü’-i menşūr
Tamām olduķda³²⁸ *bismi’llāh*³²⁹ rumūzı fażlıla meşhūr

³²⁶ “Öyle ki, iki yay kadar, hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

³²⁷ “Bembeyaz; içenlere lezzet verir.” (Sāffāt, 37:46).

Egerçi bu kitâb içre bulunmazdı bu te'vîlât
Velîkin biz beyân itdük naşîhat kavlıla meşûr

Naşîhatdür kemâl ehli aña münkâd ola lâzım
Ziyâde içre müstevcib oluban zıkrile manşûr

Şahîh aḥbârıla şâbit olınmışdur Kelâmu 'llâh
Ḳamu âyât-ı nûru 'llâh mu'azzam ḳadrıla mevfûr

- 5 Ser-â-ser raḥmet-i Raḥmân içinde mûnderic yeksân
Buḡârî Lü'lü'-i Mercân ziyâsı zulmet [ü] deycûr

Velîkin eşher-i âyât şevâb-ı ekser ü işbât
Olinmış revzen-i mişkât çehâr-ı ecr-ile meşhûr

Biri Ümmü'l-kitâb³³⁰ aḳdem ikinci Âyetü'l-kürsî³³¹
Üçüncüdür Şehîda'llâh³³² müfessirler dimiş cumhûr

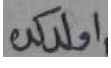
Kulî 'llâhümme 'dür³³³ râbi' oḳu elbâba ol tâbi'
Zahîre maḥşere lâzım ṭarîḳa bedreḳa mevfûr

Namâz içre yâḥûd dıṣra gerekdür bendeye her dem
Tilâvet eylemek çarı ferâeizlerde çok meşhûr

- 10 Yazılmaz ecir ḳırtâsa yazarlar cinn eger *Nâs* 'a³³⁴
Anuñ remzinde *vesvâsa*³³⁵ düşerler cümlesi maḳhûr

Mürekkeb olsa ger nehrân melâeik kâtib-i dîvân
Çehâr âyetde var bürhân yazılmaz ḳatresi mescûr

Daḡı gör sûre-i *İhlâs*³³⁶ tilâvet eyle hoş eşḡâs
Namâz içre yâḥûd ḡavvâş olanda baḥrine mestûr

³²⁸ Bu kelime şeklinde yazılmıştır.

³²⁹ “Allah’ın adıyla!”

³³⁰ Fâtiha sûresi.

³³¹ Âyetü'l-kürsî (Bakara, 2:255).

³³² (Âl-i İmrân, 3:18-19).

³³³ (Âl-i İmrân, 3:26-27).

³³⁴ Nâs sûresi.

³³⁵ “Min şerri'l-vesvâsi'l-hannâs (İnsanların kalplerine vesvese sokan sinsi şeytanın şerrinden)” (Nâs, 114:4).

³³⁶ İhlâs sûresi.

[48a]

Evâhîr sûre-i *Ḥaṣr*³³⁷ kırâat³³⁸ eyle gör her dem
Şevâbı *İsm-i A'zam*³³⁹ Resûluellâh didi menşûr

Gerekdür bendeler cum'a güninde yâ şebi ezyâd
Tilâvet sûre-i *Yâsîn*³⁴⁰ idüben olalar me'cûr

- 15 Muḥaṣṣal cümle-i Kur'ân tilâvet eylemek insân
Şevâb-ı a'zamâ vâşıl olurlar müzdile mebrûr

Hemîşe ḥamse-i tesbîḥ idegôr³⁴¹ zemzeme tesrîḥ
Dil ü cân mülkine tefrîḥ dilerseñ 'âkıbet gör nûr

Hemîşe zıkr-ile tehlîl gerekdür bendeye tertîl
'İbâdet eyleye tebcîl Ḥudâya ḥamd-ıla meşhûr

Sezâ-yı ḥamd-i lâ-yuhşâ yaraşur zâtına evlâ
Kerîmüeş-şân bî-hemtâ bedâyi' şâni'-i zi'en-nûr

Hüve'el-evvel be-gû ey dil ki bâşed âhîret muḥbil
*Hüve'el-âhîr mu'azẓam küll Ḥudâ-yı lem-yelîd*³⁴² meşhûr³⁴³

- 20 Ḥamîd ü ḥamid ü Maḥmûd qadîm ü dâ'îm ü mevcûd
Mecîd ü mâcid ü meşhûd sezâ-yı mekremet mevfur

Qadîr-i kâr-ı bî-'illet naşîr-i naşr-ı bî-nuşret
Ḥuceste mîr-i bî-millet mu'ammer-sâz her ma'mûr

'Azîm-i şân-ı sultânî leṭâ'if-baḥş-ı insânî
Kerîmü'z-zât-ı Raḥmânî dehende rızq her maḥşûr

Mu'allâ fâliḳu'l-aşbâḥ mücellâ nâṭıḳu'l-ervâḥ
Müzekkâ şâni' u'l-eşbâḥ esâs-ı ins hoş-ma'mûr

³³⁷ Haşr sûresi.

³³⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³³⁹ İsm-i Âzam duası.

³⁴⁰ Yâsîn sûresi.

³⁴¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁴² “Doğurmamış ve doğmamıştır.” (İhlâs, 112:3).

³⁴³ “Ey gönül! O, evveldir, âhirdir, büyüktür, herşeyin rabbidir, “lem-yelîddir (O, doğurmamıştır.)” de ki bu sözün âhirette makbul olsun.”

Gürüh-ı ceyş-i *kerremnâ*³⁴⁴ getürdi ‘ âleme peydâ
Kamudan eyledi a‘ lâ cebîn-i şânını meşhûr

- 25 Emîr-i sırr-ı Yezdânî nübüvvet-gevher-i kânî
Aña indürdi Qur‘ân’ı semâdan şadrına menşûr

Muhammed seyyid-i kevneyn emîr-i mecma‘ u ‘l-bahreyn
Sipâh-ı ceyş-i Zü‘lkarneyn mü‘eyyid leşker-i manşûr

Muhammed ẖāce³⁴⁵-i *levlāk*³⁴⁶ haṭīb-i minber-i eflāk
Huṣṣe-ḳadr-i *erselnāke*³⁴⁷ oḳu naşş-ıla meşhûr

Muhammed ḳasver-i heycā dilîr-i ‘ arşa-i ferdā
Elinde bâde vü şahbā³⁴⁸ mekânı Kevşer-i maṭhûr

Muhammed reh-ber-i enşār muhâcir zümre-i aḥyār
*Habîb-i evliyā her çâr eger dānî be-gû meşhûr*³⁴⁹

[48b]

- 30 *Muhammed cedd-i Reyḥāneyn güzide mihter-i*³⁵⁰ *sıbṭeyn*
*Betûleş ḳurret-i ‘ayneyn*³⁵¹ *kerîme ṭâhir ü maṭhûr*³⁵²

Muhammed kevkeb-i heftûm Sirâc-ı ravza-i heştûm
*Livā’î dürr-i hoş-süftem berây-ı rişte-i menşûr*³⁵³

³⁴⁴ “Ve lekad kerremnâ benî Âdeme (And olsun, biz insanoğluna şan, şeref ve nimetler verdik.) (İsrâ, 17:70).

³⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁴⁶ “Lev-lâke lev-lāk le-mâ halaktü’l-eḫlāk (Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:164).

³⁴⁷ “Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn (Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.)” (Enbiyâ, 21:107).

³⁴⁸ bâde vü şahbâ: bâde-i şahbâ [metinde]

³⁴⁹ “Hz. Muhammed tüm hayırlılar zümresinin yani ensar ve muhacirlerin reh-beri, evliyanın habibidir. O dört meşhuru biliyorsan söyle.”

³⁵⁰ mihter-i: mihter ü [metinde]

³⁵¹ Onlar, “Ey Rabbimiz!” derler, “Bize mutluluk getirecek eşler ve çocuklar bahşet! (Furkan, 25:74).

³⁵² “Hz. Muhammed, seçkin ve büyük olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in, iki reyhanın dedesidir. Kızı Betül, gözünün nurudur, kerîmedir, temiz ve temizlenmiştir.”

³⁵³ “Muhammed, yedinci yıldız, sekizinci cennetin kandilidir. Ey Livâ’î! Menşur ipi için güzel bir inciye deldim.”

İkinci Bâb
Seyyid-i Kâeinât Kureyş'den Çekdüğü³⁵⁴ Küdûretleri
Beyân İder
26

Mefâe'îlün Mefâe'îlün Mefâe'îlün Mefâe'îlün

- 1 İrişdi va' de hünkâra habîb-i seyyidüel-ebrâr
Çekilsün rişte-i nazma muşîbet çekdüğü Muhtâr

Kureyş ehlinden ol sultân neler çekdi kerîmües-şân
Muhammed server-i ' irfân küdûretler celî tekrâr

Kimi sâhîr kimi şâ' ir didiler dür-i yek-tâya
Kimi kâhin kimi mecnûn didiler hazrete her-bâr

Meşakkatler çeküp ifrât anı bir bir ' ayân itmek
Gerekdür muhtaşar kılmak bu defterde kamu izhâr

- 5 Muḩaddem ibtilâsından saña bir naḩl idem meşhûr
Vücûda gelmeden aḩdem anadan seyyidü 'l-ebrâr

Cihâna baḩn-ı mâderden zuhûra gelmedin ḩ'âce
Atası fevt olup eşher yetîm oldu laḩab Muhtâr

Melâ 'ik cem' ine ol dem Te' âla 'llâh ḩiḩâb itdi
ḩabîbüm ger yetîm oldu aña ben vâliyem enşâr

Laḩab dürr-i yetîm eşref bu nâmıla mu' azzam-şân
ḩazandı şaḩn-ı ' âlemde girân-mâye olup eḩvâr

İki yaşı irende şâh anuñ vâlidesi ol mâḩ
Gidüben Mekke'den sûy-ı Medîne Zühre-i ezhâr

- 10 Ziyâret itmege gitdi atası ḩabrini seyyid
Rücû' itdükte ol sultân marîz oldu anası zâr

Gelüp bâlinüñe ḩazret gözin açdı aña mâder
ḩabîbe merhabâ kıldı şenâlar dürr-i ḩoş-güftâr

Resûl'i gördi ḩoḩ giryân kenârında şeh-i fettân
Didi şükr ol ḩudâvend'e ḩalef kıldı seni Settâr

³⁵⁴ çekdüğü:geçdüğü

Ölürsem ğam degül hergiz ki sensen ‘ âkıbet oğlum
Baña sensen ħalef millet senüñle ħayy olur eṭvār

Yaturken ħāb-ı ğafletde ne gördüm dün gice oğlum
Olursan seyyid-i ‘ âlem cihān içre nebī aḥyār

[49a]

15 Senüñ teg yād-gārum var risālet menba‘ [1] oğlum
*Bi-ḥamdi ‘illāh*³⁵⁵ ki şād oldum ölürsem ğam degül Muḥtār

Vedā‘ olsun saña dünyā serāy-ı menzili dā‘im
Ferāmuş eyleme oğlum bizi raḥmıla kıl ezkā

Vefāt-ı māder-i a‘ zam meşā‘ibdür şevāyibden
Anı cezm itmeden aḳdem vefāt-ı cedd olup aṭhār

Sekiz³⁵⁶ yaşına ol server irende ceddı ol mihter
Ki ‘ Abdü‘lmuṭṭalib dirler vefāt itdi mükemmel-dār

Kefīl oldı aña ‘ ammi Ebū Ṭālib kazālardan
Ḳureyş’e rû-be-rû durdı ħuşûmet kaşdıma tekrār

20 İğirmi yaşına irdi şübānlık eyledi biş il
İğirmi biş sene itmām olanda server-i ebrār

Ḥadīce Ḥaṭun’ı aldı anuñla ittişāl itdi
Ḳırkıncı il aña Ḳur‘ān nüzûl oldı nüzûl eşher³⁵⁷

Kırk üç il oldı çün ḥazret ne kıldı diñle encāmı³⁵⁸
Ḳılurdı ħalkı İslām’a hemişe da‘ vet-i izhār

Muḳaddem da‘ veti Mekke içinde kavmine kıldı
On il anda şedāyid çok görüben lâ-cerem Muḥtār

Daḥı nesh-i Rızā içre dimişdür ol Zülāl ehli
Resûl’üñ iki konşusu bulunmışdı ‘ aceb ğaddār

25 Birisi Bū Leheb mücrim Resûl’üñ ‘ amusı fācir
Biri ‘ Utbe Muḳayṭ oğlu iki güm-rāh iki ḳahhār

³⁵⁵ “Allahéa şükür olsun!”

³⁵⁶ Metinde “sekkiz” olan kelime vezin gereği “sekiz” şeklinde yazılmıştır.

³⁵⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

³⁵⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

Tefāsir içredür meşūr şirāre Bū Leheb zevci
Aña Ümmü Cemīl dirler ḥabīşe fācire edbār

Dökerdi rāhına ḥāşak Resūl'ün da'imā bī-bāk
Ki ḥāre uğrasun sellāk ḥabībūn dırnaķı şehvār

Namāza gitdügi demde ḥaremden ol Ḥabību'llāh
Öñince ḥār [u] ḥāşākı görürdi müctemi' Muḥtār

Mükedderlü küdüretlü anı ref' eyler idi şāh
Kimi peykān gibi cāna geçürdi yā geçer ol ḥār

30 Bu nev' ile Ḥabību'llāh meşakḫatler çikerdi āh
Hezār biñden biridür bu bu ḫavli eyleme inkār

Daḫı ol Tārıķ'ın oğlu rivāyet eylemiş meşūr
Gizerken şehre ben tenhā ne gördüm söyledi eşhār

[49b]

Mübārek şūreti zībā mülevven cāmesi gül-gün
Nidā eylerdi kim ey ḫavm diñüz Allāh'ı bir Settār

Olursız 'ākıbet iflāḫ bu ḫavlıla daḫı ıslāḫ
Anı gördüm biri tekzīb iderdi cehrile ḫahhār

Yalancıdur aña dirdi inanmañuz aña hergiz
Su 'āl³⁵⁹ itdüm ki kimdür bu didiler Bū Leheb mekkār

35 Didüm pes bu³⁶⁰ güzel yüzlü nedür nāmı şeker sözlü
Didiler kim Muḥammed'dür ḫılur da' vet ḥaḫḫa Muḥtār³⁶¹

Ḥudāvend eyledi tenzīl ḫamu mürsellersi (...) ³⁶²
İnüpdür ḥaḫḫına āyāt nişāne oḫu gör ızhār

Tesellī-ḫātırı olsun Resūl'e gönderüp āyāt
'Ulū'l-'azm³⁶³ her şedāyid kim ḫiküben gördiler tekrār

³⁵⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁶⁰ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

³⁶¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

³⁶² Metinde bu kelime lekeli olduğu için okunamamıştır.

³⁶³ “Azim ve kararlılık sahibi peygamberlerin sabrettikleri gibi sen de sabret.” (Ahkâf, 46:35).

Dağı şabr eyle gör³⁶⁴ sulţān³⁶⁵ nebīler serverisen hān
Ziyāde ecir gör ihsān kirām-ı maḥzıla evfār

Dağı var Ravzatü 'l-Aḥbāb içinde 'Urve'den menkūl
Şanādīd-i Ḳureyş ehli Resūl'e kıldılar āzār

40 Didiler kanķısı aş' ab idi ey İbn-i 'Abdu'llāh
Rivāyet eyledi 'Urve tamāmın anlara serdār

Didi bir gün kamu eşrāf gelüben bir yire cumhūr
Ziyāde meşveret kıldı kamusı leşker-i füccār

Didiler anı katl itmek sezādur kanını dökmek
Diyet bu talibe vermek kifāyetdür bize hoş-kār

İşitdi işbu güftārı Betūl-i Fāṭıma ol dem
Ḳıluban girye vü zārī Resūl'e söyledi zinhār

Teğāfūl olma ey ḥāce Ḳureyş ehli şirārından
Saña kaşd üzredür cem'i kılupdur meşveret anlar

45 Di[di]³⁶⁶ ey kıṭ'a-i cānem Betūl'e seyyid-i 'ālem
Getür āb u vuzū³⁶⁷ lāzım gerekdür almaga izhār

Vuzū'dur³⁶⁸ cevşen-i mü'min şalāt-ıla olam ḥāzır
Ki ḥışnu 'l-mü'minīn oldur buraķam egnüme estār

Alup ḥazret vuzū³⁶⁹ ol dem ḥaremden taşraya çıkdı
Gelüp Mescid-Ḥarām içre kadem başdukda ol hünkār

Aluban kabza-i ḥāki saçup kāfirlere karşı
Kime toķındısa ol ḥāk şikeste oldu bed-girdār

[50a]

Biri göz açmadı görsün Resūl'i kaşd ide şāha
Muḳaddem eyleyen nefrīn gürūh-ı fācirin eşrār

³⁶⁴ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

³⁶⁵ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

³⁶⁶ Didi: di (metinde)

³⁶⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁶⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

50 Ġazāda oldılar maqtūl Bedir’de ġayr-i da‘ vāda
Ebū Cehl ‘ Utbe vü Şeybe mişālī çok kabīh-eṭvār

İğirmi biñ nefer meşhūr olanlar Kerbelā içre
Hüseyn’e kaçd iden fırka helāk oldı kamu yek-bār

Anūñ tīr-i du‘ āsıyla nişāne çün hedef cümle
Giriftār-ı belā oldı bu dünyāda zelīl eşrār

Gelūr Kenzüel-Ġarāyib’de Ebū Ca‘ fer dimiş anı
Didi gördüm bir aémāyı gizerdi her taraf nā-çār

Su ‘āl itdüm aña ol dem ki sen bīnā idūñ aqdem
Nedendür kim başiretsiz olup sen (...) eṭvār

55 Cevāb itdi baña ol dem ki ben kerb-i belā içre
‘Ubeyduellāh ile hāzır bulındum cengile ecvār

Tamām olduğda³⁷⁰ ol da‘ vā ferāgat hāneme geldüm
Yaturken bir gice gördüm Resūl’i Mekke’de iḥzār

Şahābe cümle yanında oturmuş mu‘ teber-yārān
Hüseyn durmuş kenārında cerāhatlū güzel zinhār

Şikāyetler ider şāha semāda şakḡ iden māhı
Aña zulm eyleyen kavmi şerāret fırkasın yek-bār

Resūluellāh’ı ben gördüm eliyle qatl ider füccār
Gürūh-ı nā-keşin kavmi süyūf-ı qahr ile Muḥtār

60 Zebānī cem‘ ine dirdi cem‘ in dūzaḡa dāḡıl³⁷¹
İdūñ zecrile ey hāzin lezā-yı heftūme zevvār

Zebānīler burakduḡca lezāya Mālik’e teslim
İderdiler şerār ehlin fūrāde yek-be-yek der-nār

Görende anları bende tevehhüm eyledüm gāyet
Resūl’e eyledüm rāz-ı penāhı istedüm mişvār

³⁷⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁷¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Selām itdüm ferāsetle selāmum almadı h̄-āce
Ġazabnāk bir nazar kıldı haķīre ‘ aqlum oldu tār

Ĥitāb itdi baña ol dem ‘ adüvva ’llāh rumūziyla
Benüm kağrüm nedür yaķduñ ser-ā-ser ālümi ebrār

65 Didüm hāşā Resūlu ’llāh Ĥüseyn’e tīg [ü] tīr hergiz
Çiküben olmadum ġaddār ne-fi‘ l ü kavı-ıla ġüftār

[50b]

Didi gerçekdür aķvālin velīkin keşrete bā‘ is
Sen olduñ Kerbelā içre Yezīd eşrārına enşār

Muķaddem gel ĥitāb itdi baña ol demde ol server
Nazar eyde didi taşta nazar şaldum ne gördüm nār

Baña bir taşt-ı pür-hūnı işāret eyledi gördüm
Aña baķdum didi gördüñ didüm gördüm şeh-i ebrār

Didi ol dem Resūlu ’llāh Ĥüseyn’üm hūnıdur bu kan
Anuñ evlād [u] enşārı daķı kanlarıdur inhār

70 Daķı bir mīl-ile gördüm çeküben dīdeme ĥāme
Eliyle seyyid-i kevneyn revānī kandan ol Muĥtār

Cihān ol demde tār oldu her iki dīdeme gördüm
Başīretsüz nazar oldum nazardan (...) aĥbār

Şehīd-i Kerbelā ĥālī degüldür ĥāl-i emşālī
Olur düşmenleri maĥşūr cehennem derkine deyyār

Resūl evlādınuñ kanı degül āsān dōken anı
Dü ġitīde görür cāmı ‘ uķūbet nev‘ ile tekrār

Cezāsı zemherīr-şarşar fezāsı dūzaĥ-ı eşher
Belāsı mūr [u] mār yek-ser şebān rüz nīş-ile der-kār

75 Olurlar ‘ aķıbet dāķıl serāy-ı dūzaĥa ‘ ācil
Resūl evlādına kaşdı idenler cümlesi eşrār

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün

- 1 İbtidā güyem şenâé-yı Hâlik-i Perverd-gār
Lā-yenām [u] lā-mekân [u] lā-yezāl u Kird-gār

Bānī-i eyvān-ı heftüm 'arş-ı kürsī-neyyireyn
Kāēin-i dīvān-ı heştüm Sidre vü Tübā çenār

Hâkim-i aḥkām-ı kudret ẓāzī-i ḥaḳḳuél-yāḳīn
Vāhib-i Mennān-ı fīṭrat ins [ü] cinn ü mūr [u] mār

Baḥş iden faẓl-ıla ferdā müémine cennāt-ı ḥūr
Ehl-i taḳvāya ziyāde bāğ-ı Rıdvān pāye-dār

- 5 Hışm iden 'adlıla ferdā ehl-i 'iṣyāna füzūn
Dürlü envā'-ı 'acāēib ṣaḥn-ı dūzāḥ içre nār

Taḥt-ı ḥükminde menāşı yok ẓāzāsından ḥalāş
Rūz-ı maḥşer yā der-īn-cā intikāmından firār

Ger ḥalāş olmak dilersen ḥuccet ü bürḥānıla
Ol muṭī' emriyle nehye kıl itā' at bī-şümār

[51a]

Besdür imdi kılma taṭvīl nazmı pend-i veznile
Gör Muhammed İbn-i İshāḳ ḳavlini ḥoş-i' tibār

Seyyid-i 'ālem didigüm hışn Ebū Tālib āña
Olmuş idi her ẓāzādan ḥazrete muḥkem ḥiṣār

- 10 Kimse itmezdi te' addī Aḥmed'e hergiz ḡulüvv
Ters-i Bū Tālib'den aḡleb ḥaḳḳ āña leyl ü nehār

Līk ḳanda ehl-i İslām görse idiler cedīd
Zulm iderdiler ziyāde ol faḳīre bī-şümār

Dir görüp günlerde bir gün ol Ümeyye bin Ḥalef
Zulm idüp eşher Bilāl'e kıldı 'uryān anı zār

Ṣaḥn-ı Baḥḥā'ya getürdi ḥāke kıldı ser-nigūn
Rīk-i germ üzre yaturdı cismini dāğ itdi nār

Söyledi ol dem Bilāl'e terk-i İslām eyle kim
Tā seni farṭ-ı 'anādan 'azl idem ol yād-gār

- 15 Olmadı hergiz Bilāl'i gör muṭī' ol ebtere
Terk-i dīn-i Aḥmedī'den çıkmadı ol der-kenār

Zulm [u] cevri itdi ziyāde ol Bilāl'e rûz [u] şeb
Ferd *Eḥad*³⁷² söylerdi her dem cān [u] dilden iḳtidār

Şoñra 'Ammār vālideynin ḳatlı ḳıldılar hemīn
Bī-günāh her dü faḳīre zulmı ḳıldılar hezār

Bi'z-zarūre cümle aşḫāb ḳıldılar terk-i vaṭan
Kim Ḥabeş rāhın dutuban gitdi oldı inḥişār

Seyyid-i 'ālem işāret eyledi yārānına
Girdiler sā'ir bilāde ḥışna gizlendi kibār

- 20 Gördiler enşārı endek küfr [ü] şirk ehli tamām
Buldılar fırsat Resūl'e gör ne ḳıldılar şirār

Uğradı günlerde birgün seyyid-i 'ālem meger
Cem'-i 'irfān-ı Ḳureyş'e encümen olmuş hezār

Bū Cehil ṭāḡi oturmuş cümlesi andan beter
Ṭa' ne urdılar ḥabībe her ṭarafdan bī-şümār

Anlara ḳıldı ḥiṭābı ḥoş-selāmıla Resūl
Ḥavfıla ḳıldı sülūkı ehl-i şirke i' tizār

Geçdi anlardan kenāra sūy-ı ḳabristāna şāh
Ġamlu anda tekye ḳıldı ḳabre mīr-i nām-dār

[51b]

- 25 Çok ḳabāyıḥ ḳavl-i münkir söylediler ḥazrete
Bū Cehil mel'ün [u] ḡaddār tābi'-i ehl-i bevār

Almadı ferdin ḳulaḡa nūr-ı 'ayn-ı kā'ināt
Evvel ü āḥir diliri 'arşa-gāha şeh-süvār

Diñle gör aḥvāl-i Ḥamza şayda gitmişdi meger
Olmayup şayda muẓaffer şehri-yār-ı tāt-dār

³⁷² “Tektir.”

Mekke'ye döndükde ğamlu hem ğazabnāk ol emīr
Bir keniz gördi oturmuş rāhını gözler nigār

Hamza'ya oldu cevābı ol kenizūñ diñle gör
Sen ne lāyıkdur gidersen şayda her dem eyle 'ār

- 30 Gör birāder-zādegī kim kahrıla 'ıyşı geçer
Ruz [u] şeb eyyām-ı ğamda Bū Cehil cevriyle zār

Kıldılar dürlü ihānet Aḥmed'e gördüm bugün
Farṭıla tibyāna gelmez şad hezārāndur hezār

Lā-cerem oldu ğazab-nāk Ḥaḳ kelāmından anuñ
Menzile döndi ğazanfer gör ne gördi şehri-yār

Ağlar oturmuş küdüretlü görüp menkūḥasın
Ḥānesinde dīde giryān seyl-i eşk-i cūy-bār

Tāze kıldı ol daḥı dāğ-ı girānın Ḥamza'nuñ
Çün suéal itdi kaḍīye ḥāli andan şeh-süvār

- 35 Ḥazrete kıldı işāret yā Ebā 'Ammāre zen
Gör Benī Hāşim göznin n'eyledi ehl-i şirār

Her cefā maḥz-ı ḥaṭādur eylediler servere
Bū Cehil kavmıla nā-kes bī-kuşūr bī-ıştıbār

Kıldılar ruḥşāruñı ḥūnī ḥarāşīde anuñ
Ḥākile ālūde cismi çehresi ferḥunde-nār

Söyledi menkūḥasına Ḥazret-i Ḥamza kelām
Ḳancaru gitmişdi ğālib ol Ebū Ṭālib kibār

Söyledi gitmişdi ba'zı mezra'a ezhārına
Ol emīr-i ceyş-i Hāşim Aḥmed'e şāḥib-ḳarār

- 40 Bū Leheb ḳandaydı³⁷³ şordı hem 'ıyālinden dilīr
Söyledi Şāfī cevābı ḥazrete ol gül-'ızār

Didi anda ḥāzır idi seng-i dil gör Bū Leheb
İltifāt itmezdi hergiz Aḥmed'e ol ehl-i nār

³⁷³ ḳandaydı: ḳanda idi [metinde]

[52a]

Belki dirdi sâhîr ü kezzâb Resûl'e bî-ede
Hem dağı taḥrîş iderdi ḥalkı cevır [ü] zulme ḥîr

Didi 'Abbâs ḳanda idi ḥâzır ammâ n'eylesün
Ḳıldı istiṣfâ' ziyâde ḥaḳḳına şâhib-vaḳâr

Olmadı maḳbûl-i dergâh irticâsı anlara
Dutmadılar ḳavl-i ḥâşın cedd ü cehdin bî-şümâr

45 Bu ḥaberden oldu ğam-ğîn Ḥamza-i şâhib-hüner
Gözleri pür-ḥûna döndi Hâşimî mîr-i süvâr

Üç gün oldu çün tenâvül itmemiş ḥazret ta'âm
Ne ta'âma oldu râġıb ne şarâba şehri-yâr

Söyledi tâ kim Muḥammed intikâmın almayam
Bû Cehilden tâbi' inden ḳahrıla her ḳanda var

Geldi el-ḳışsa Resûl'e Ḥamza-i ferḥunde-fâl
Mekkeye gördi ḥabîbi tekye ḳılmış şehri-yâr

Eés-selâm itdi ḥabîbe kendü ḳavlince selâm
Ḥâtırın ḳıldı tesellî ḥoş-kelâmıla hezâr

50 İntikâmuñ almayınca Bû Cehil'den ben bugün
Şalmazam elden ḳılıcı ḳırmayınca biñ şîrâr

Söyledi sultân-ı hâdî Ḥamza'ya ey 'amm-ı ḥâş
Cümle erbâb-ı ḳarâbet düşmenümdür bed-civâr

Sen neden ma'lûm ki yârî ḳılmaga geldüñ baña
Olmaduñ anlara tâbi' ḳîş-i millet içre câr

Ḥamza giryân oldu ğâyet hem ḳasem yâd eyledi
İntikâmuñ almayınca ibn-aḥı bulmam ḳarâr

Söyledi ey 'amm-ı 'âlî böyle ḥoşnûd olmazam
Cân u mâl bezl eylemekde ḥâtırum-çün şad hezâr

55 Söyledi Ḥamza ḥabîbe pes nedür maḳşûd [u] rây
Tâ seni ḥoşnûd ideyim ol müémerden reh-güzâr

Söyledi sultân-ı kevneyn Hamza'ya aşl-ı kelâm
İ' tirâf eyle Hudâya Hâlik-i leyl ü nehâr

Söyledi hoşnûd olursan Aḥmed'e Hamza hemîn
Söylesem takrîre lâyıḳ bu kelâmı şehri-yâr

Mihter-i ' âlem Muḥammed söyledi kim şübhesiz
Oluram ḥursend [ü] hoşnûd ḥaḳ bilür Perverd-gâr

[52b]

Der-zamân oldı müselmân Hamza-i ' âlî-neseb
Ol şeter-mest-i ' Arab şîr-i nebî şâhib-vaḳâr

60 Ol ḥarâretle duruban geldi Bû Cehl'e dilîr
Farḳına çaldı kemânı yardı başın çün ḥiyâr

Söyledi ol baḥt-ı şūma ey münâfiḳ dūzaḥî
Sen ne câéizdür Resûl'e ḡadr idersen bî-şümâr

Gördiler anı ḡazabnâk çün Ḳureyş ehli tamâm
Yâ Ebâ ' Ammâre herkes söylediler eyle ' âr

Böyle bir kezzâb içün sen gel ḡazab-nâk olma kim
Dîn-i ecdâduñ tarîḳin eyledi dârüel-bevâr

Söyledi ey ḳavm-i ' âşî bu Muḥammed'dür Emîn
Ben daḥı virdüm şehâdet dîni ḥaḳdur üstüvâr

65 Çün Ḳureyş ehli görüben Hamza'dan ḥışm u hüner
Vehm kıldılar tamâmı ger şaḡîr ü ger kibâr

**Faşl-ı Şehâdet-i Ebû ' Ubeyde İbn-i Hâriş İbn-i
' Abdiélmuṭṭalib³⁷⁴ El-Hâşimî**

28

Fâéilâtün Fâéilâtün Fâéilâtün Fâéilün

1 Söyle bir aḥbâr-ı tâze lüélüé-i lâlâ-nişâr
İbn-i ' amm-ı Muştafâ'dan İbn-i Hâriş şeh-süvâr

³⁷⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Kıl şehâdet kılduğundan³⁷⁵ ol ‘Ubeyde hâlini
Naqlıla oldı beyânı her tefâsir içre var

Leşker-i İslâm Bedir’de üçyüz olmışdı tamâm
Toğuz yüz elli sipâhı kâfirün ekşer şîrâr³⁷⁶

Leşker-i İslâm içinde yetmiş merkeb mu‘teber³⁷⁷
Altı cevşen-püş [u] zırh sekkiz kılıç vardı şümâr

5 İki cânibden müretteb oldı şaflar şaf-şiken
Çıkıdı küffâr leşkeriyle üç kişi çâbü-k-süvâr

Biri ‘Utbe biri Şeybe ol biri mürtedd Velîd
Çıkıdı İslâm’dan dağı üç server-i enşâr-ı yâr

Didiler dir müşrikîn enşâra siz kimlerisiz
Didiler enşâr-ı dîn-i Aḥmed’ün yârı civâr

Söylediler yâ Muḥammed bizler uş enşârıla
Yokdurur bizde ‘adâvet ğayrısın gönder süvâr

Hâzret ol dem Hâriş oğlın Bū ‘Ubeyde serveri
Eyledi irsâl Ḥamza bâ-‘Alî-Düldül-süvâr

[53a]

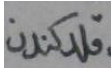
10 Girdiler meydâna her üç serverân-ı Hâşimî
Bū ‘Ubeyde ‘Utbe ile ceng ide dutdı qarâr

Ḥamza Şeybe qarşusunda durdı meydân istedi
Geçdi meydâna ‘Alî çekdi Velîd’i bî-qarâr

İbtidâ ḥarbinde Ḥamza Şeybe’ye kıldı helâk
Bir kılıç çaldı Velîd’e Ḥaydar itdi târ [u] mâr

Dūzaḥa oldı revâne her iki dūzaḥ-ḥabîş
Şeybe’nün oldı qarîni ol Velîd-i nâ-be-kâr

Gör ‘Ubeyde hâlin âhir ‘Utbe ile lâ-cerem
‘Âkıbet buldı şehâdet ol ‘Ubeyde şeh-süvâr

³⁷⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁷⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

³⁷⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

- 15 İttifāk-ı Haydar u Hamza anı katl itdiler
‘Utbe-i mel‘ün habîşi küfrile gitdi şirâr

Kaldurup ol dem yerinden Bū ‘Ubeyde serveri
Aḥmed’e karşı getürdi Haydar u Hamza-süvâr

Göz açuban Muştafa’ya söyledi zâhir kelâm
Ger şehîd oldum haber vir olmadumsa iştiḥâr

Söyledi sultân-ı kevneyn sen şehîd olduñ yaḳîn
Bū ‘Ubeyde çok mübâhât eyledi şâhib-vaḳâr

Dâr-ı harbden döndüğinden dâr-ı dünyâdan gidüp
Rûḥ pervâz eyledi dârüel-cinâna murğ-zâr

- 20 Muştafa’ya kıldı kurbân gör ‘Ubeyde cânını
Şad hezârân cân kurbân Muştafa’ya şad hezâr

Soñra da İslâm’a gâlib oldu kâfir zümresi
Kalmadı enşârı şâhuñ endek oldu ihtîşâr

On sene³⁷⁸ miḳdârı Mekke içre gördi çok cefâ
Ehl-i tuḡyân-ı belâdan hicrete emr oldu dâr

Mekkedden sūy-ı Medîne eyledi ḥazret sefer
Bu ḡazâdan aḳdem anda çok cefâ gördi hezâr

Bu cefâlar oldu zâhir fevt olanda ‘ammusı
Ol Ebū Tâlib güzîde-âl-i ‘Adnân içre yâr

- 25 Ḥazretüñ ḥal-i ḥayâtında Ebū Tâlib iken
Eylemezdi Aḥmed’e kimse ta‘addi³⁷⁹ iştiḥâr

Çünkü fevt oldu Ebū Tâlib Ḥadîce soñrada
Eylediler ehl-i ‘işyân Aḥmed’e ḡadr-iḳtidâr

[53b]

Anda vâḳı‘ oldu ḡazve Bedr’ile soñra ‘Uḥud
Çok kıtâl oldu meşâhir kâfir ile kâr-zâr

³⁷⁸ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

³⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bū Cehil katl oldu mel‘ün Bedr içinde lā-cerem
‘Utbe vü Şeybe Velīd’i gördünüz oldu şirār

Kıışsamuz irdi tamāma Bedr’i kılduk muhtaşar
Böyledür icmāliye kavlı-i tevārīh ihtiyār

**Faṣl Fī-Şehādet-i Seyyidües-Şühedāe-i Ḥamza İbn-i
‘Abdielmuṭṭalibiél-Hāşimi³⁸⁰**

29

Fāēilātün Fāēilātün Fāēilātün Fāēilün

- 1 Rāviyān aḥbārı gör kim mü’riḥān ehlinde var
Ḥamza’dan virdi haberler ehl-i ‘irfān āşikār

Bedr’den şoñra meşāfa durdı karşı ehl-i kīn
Cem‘ olup üç biñ müsellaḥ leşker-i kāfir şümār

Geldiler sūy-ı Medīne nezd-i efzā-yı ‘Uḥud
Dutdılar anda qarārı leşker-i kāfir-tebār

Seyyid-i ‘ālem daḥı hem yeddi yüz enşār ile
Ser-be-ser cem‘ -i muḥācir bağladılar şaf hezār

- 5 İki daḡuñ ortasında leşker-i İslāmiyān
Yüzleri sūy-ı Medīne oldu yārān-ı kibār

Kūh-ı ‘Ayn’uñ bir şikāfı var idi ender-ḥaṭar
Ḥıfzına kıldı güzīde-erleri muḥkem-ḥişār

Eyledi anlara serdār ol Cübeyr oğlu Resūl
Raḡne-i kūhı sıfāriş eyledi ḡāyet ḥizār

Söyledi İslām eger ḡālib olur maḡlūb hem
Raḡneden ayrılmañuz siz itmeñüz sizler firār

Leşker-i küffār muḡaddem bir mübāriz gönderüp
Ṭalḥa dirler bin Ebī Ṭalḥa ḡulām-ı şeh-dār

³⁸⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 10 İbtidā katl itdi anı Haydar-ı şāhib-‘ alem
Oğlı geldi Hamza anı katl kıldı şeh-süvār

Ehl-i İslām oldı ġālib kaçdı kāfir leşkeri
Leşker-i İslām ġanāeim³⁸¹ almağa dutdı qarār

Nehb [ü] ġāret maqşadında oldılar yārān-ı dīn
Raḥne-i kūh ehli gördi döndiler cem‘ i tevār

Ol kadar cehd eyledi kim anları döndürmege
Ol Cübeyr oğlu mücāhid nāmı ‘ Abduéllāh-ı yār

[54a]

Leşker-i küffār görende raḥne-i ḥāli tamām
Kıldılar ġāret tamāmı ehl-i İslām’ı ne var

- 15 Kıldılar aqdem şehīd ol gör Cübeyr oğlın hemīn
Ol ki ‘ Abduéllāh dimişler adını hoş-ı‘ tibār

Ba‘z-ı yārānı anuñla katl kıldılar daḥı
Buldılar rāh-ı ḥaḳīḳat cennete dārüel-qarār

Leşker-i İslām pozıldı oldı üç fırqa-i ferīḳ
Bir kısım qaldı rāh-ı Medīne gözleyüp gitdi qibār

Bir kısım Resūl’ün çevresinde ceng iden
Çün ‘ Alī Sa‘ d’ıla Fārūḳ Talḥa ile çār-yār

Bir kısım buldı şehādet bāğ-ı Rıdvān’a vuşul
Oldılar dārües-selāma leşker ü şehrinde yār

- 20 Ravzatüel-Aḥbāb içinde söylemiş kavli şarīḥ
Leşker-i İslām hezīmet eyledükde iştihār

Muṣṭafā nūr-ı nübüvvet maēdeni tenhā-i ten
Qaldugında baqdı gördi çevresi ḥāl-i ḥişār

Gördi durmuşdur kafāda Haydar’ı farḳ eyleyüp
Söyledi şāha Muḥammed kaçmaduñ niçün a yār

Cümle yārān ile hem-rāh olmaduñ tā kim ḥalāş
Eyler iduñ cān u ten bāḳī qalurduñ yādigār

³⁸¹ ġanāeim: ġanāyim (metinde)

Söyledi şāh-ı velāyet Muştafā’ya ol zamān
İktidā kıldum saña ben itmezem andan firār

- 25 Sensizin dünyā gerekmez ‘ayşî fehvāsınca gör
Sen baña lāzım gereksen ğayrisi olmaz hıyār

Böyle söylerken Resūl’e Haydar-ı Kerrār-ı dīn
Geldiler ol dem Resūl’ün qatline qavm-i şirār

Söyledi ol dem ‘Alī’ye Muştafā haqqı ‘l-yaqīn
Def’ kıl şerrin şerāret ehlinün ey şeh-süvār

Cümlesin kıldı perişān Züelfikār ile ‘Alī
Mişl-i kaşşāb oldı kâtı’ kâtı’ ider gerden hezār

Mālik’e dapşurdu cem’ in dūzaḥı şād eyledi
Loḳma-i *hel min mezīdin*³⁸² virdi Haydar iştihār

- 30 Na’ra çaldı şīr-i Ma’būd ditredi arz-ı semā
Āferīn kıldı felekde Haydar’a encüm hezār

[54b]

Leş leş üzre oldı ḥarmān bāliş [ü] bister mişāl
Muştafā ḥavlinde ḥāzır orta yerde şehri-yār

Cebrā’īl geldi Resūl’e söyledi gör yā ḥabīb
Haydar’ın ceditiyle cehdin rāhuña kıldı nişār

Cebrā’īle söyledi sulṭān-ı taḥt-ı sermedi
Benden olmışdur vücūdı andanam ben iştihār

Söyledi Cibrīl ben hem sizdenem andur kadīm
Eylerem ārzü ziyāde sizden ol melek baḥtiyār

- 35 Ol zamān geldi şāda sūy-ı semādan tā semek
İrdi āvāzı cihāna Muştafā gūş itdi yār

Çün naẓar şaldı semāya bir melek gördi ‘ayān
Şerḥ ider nazm-ı şecāeat faḥr ider dutmuş qarār

Böyledür medh-i zebānı hem medāyiḥler kıılır
*Lā fetā illā ‘Alīyy lā seyfe illā Züelfikār*³⁸³

³⁸² “Daha yok mu?” (Kâf, 50:30).

Mü'rihân ehli dimişler Cebrâ'îl idi kılan
Ol nidâ-yı hoş-şenây[1] beyn-i eflâk iştiḥâr

Keşf-i Ğumme şāḥibi Rıdvân idi virdi ḥaber
Bir melek fevḳa's-serîr dūr eyledi taḥte'l-cevâr

- 40 Görmedi anı ḥalâyık lîk avâzın anuñ
İşidürdi cinn [ü] insân der-semâdan şad hezâr

Cümleden aḳdem anı³⁸⁴ gūş eyledi nūr-ı âle
Muştafâ medḥ-i 'Alî'dür midḥatidür iftiḥâr

Söyledi ol dem 'Alî'ye seyyid-i 'âlem ḥabîb
Bir nazar eyle semâya gör medîḥuñ şeh-süvâr

Gūş idendi ol kelâmı çūşa geldi müctebâ
Ḳasver-i meydân-ı merdî şîr-i ferd-i Kird-gâr

Böyle cevân eyledigüm faḥr idüp mihriḷe mâḥ
Fırḳa-i cem'-i melâ'ik âferîn itdi hezâr

- 45 Eyledi bir kâr-zârı gūş kıldılar 'ayân³⁸⁵
Devr-i Âdem'den berüye böyle aḥvâl-i kibâr

Böyle bir ceng eyledi kim ehl-i târiḥ vaşfını
Ḳılmadı ferdin beyâna rezm-i 'azmin âşikâr

Kâzerûnî'le Ṭabersî şerḥine lâl oldu lâl
'Azmine Rüstem cigersüz rezmine İsfendiyâr

[55a]

Ḳalmamış 'aşrında anı Ḳahramân u Ḳaḥtarân
Görmedi mişlin Nerîmân şevketinde intizâr

İstemez ḥâcet Livâyî Muḥsinoğlu şerḥ-i ḥâl
Ḥaydar'ı midḥat ziyâde eyleme ḥaḳḳında var

- 50 Şāḥ-ı merdân naḳş olunmaz her defâtir içre şāḥ
Şîr-i Yezdân zâtı ḳasver bir ḡazanfer iştiḥâr

³⁸³ “Lâ-fetâ illâ Alî lâ-seyfe illâ Züel-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit er) Zü'lifikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

³⁸⁴ Bu kelime metin kenarında sonradan eklenerek yazılmıştır.

³⁸⁵ Metinde “gūş kıldılar 'ayân” der-kenara yazılmıştır.

Züelfikâr'ı teg bulunmaz bir kılıç ender-maşâff
İştihârı teg bulunmaz qadr-i şîr-i Kird-gâr

Besdür imdi kıl rivâyet Aḥmed'e qaşd ehlini
İbtidâ 'azm eyleyenler ehl-i 'işyân ü şîrâr

Üç kimesne ḥazrete qaşd eylediler lâ-cerem
İbn-i Kımme İbn-i Vaḳḳâş bâ-Şihâb ol ehl-i nâr

Çünkü gâlib oldu küffâr ehl-i îmân-i güzîn
Oldı mağlûb ehl-i Rıdvân zâyir-i dârü'l-ḳarâr

55 İbn-i Kımme buldı fırsat sengile mecrûḥ idüp
Muştafa'nun gül yañağın kıldı ḥunî iztırâr

Muştafa ḥun-ı revânı cem' iderdi ḥavf idüp
Ḳaṭresin qoymazdı düşmeñ der-zemîn ender-ğivâr

Ger düşerse söyledi rûy-ı zemîne ḳaṭresi
Ḥaḳ nüzûl eyler belâlar âsmândan ḥalka câr

Hem Şihâb oğlu münâfıḳ bâzû-yı ḥâşın anuñ
Eyledi cerḥ zaḥmnâk ḥazretün ol kevn [ü] tebâr

İbn Ebî Vaḳḳâş lebin şâḥ cihānuñ cerḥ idüp
Çâr dendânın şikeste eyledi ḥalkında çâr

60 Ol Ḥumeyd oğlu Resûl'e qaldurup şemşîr-i tîz
İhtiyât itdi ḳazâdan ğâ'ib oldu üstüvâr

Çün Ḥumeyd oğlu Resûl'i görmedi beyne'l-ünâs
Eyledi mel'ün taşavvur ḳatl idüp şâḥı

Eyledi feryâd-ı zecrî Aḥmed'i ḳatl eyledüm
Şâḥib-i da'vet nebîler serverin çâpük-süvâr

İttifâḳ itdi anuñla ḳavle İblîs-i la'în
Söyledi *el'an Muḥammed ḳad ḳutif*³⁸⁶ ḥalk içre zâr

İrdi İblîs-i la'înün 'âleme âvâzesi
İbtidâ ḥalk-ı Medîne işidüp buldı şihâr

³⁸⁶ “Şimdi Muhammed gerçekten öldürülmüştür.”

[55b]

65 Fırka-i aḥbāba irdi ol ḥaber ḡam-ḡīn olup
Zümre-i a‘ dā meserret buldı ıṣḡār u kibār

Līk ḥazret sür‘ atıla çıḡdı ez-ḡāk-ı meḡāk
İrdi aṣḡāba sa‘ādēt ṣāḡibi ferḡunde-yār

Bunda vardur bir ḡikāyet ‘ amm-ı ḡāṣı ḡazretüñ
Nāmıla Ḥamza ṣehādet bulısardur ṣehri-yār

Ol Cübeyr İbn-i Muṡ‘ im³⁸⁷ Mekke’de a‘ yān idi
Bir ḡulı vardı mübārız nāmı Vaḡṣī ṣerm-sār

Söyledi bir gün ḡulāma ‘ ammı ḡatlı itdiler
ḡazve-i Bedr içre meṣḡūr ehl-i İslām diñle kār

70 İki ‘ ammusı Resūl’üñ vardurur ṣāḡib-hüner
Ḥamza vü ‘ Abbās-ı eşher Hāṣimīde ṣeh-süvār

Mekke’de ‘ Abbās oturmuş gördüm anı muḡterem
Der-Medīne Ḥamza ḡāzır ḡatlı idersiz ger bular

İkisinden ger birisin ḡatlı idersen ey ḡulām
İntiḡāmın ‘ amm-ı ḡāṣın ḡoṣ alursan sen azar

Ḥamza ḡatlin ḡoṣ görüp vaḡṣ-i ḡulām [u] zıṣt-rūy
Furṣata oldu teraṣṣud rūz [u] ṣeb pür-iḡtirār

Hind’ile oldu bu ḡavle ikisi rāzī cevāz
Ol Ebū Süfyān ‘ ıyālī ‘ āleme fitne-‘ ayyār

75 Atasın Hind’nüñ daḡı hem ḡazve-i Bedr içre ḡatlı
Eylemişlerdi ṣāḡābe ceng içinde ḡı‘ār³⁸⁸ u zār

Ol daḡı furṣat dilerdi atası ḡanın hemīn
Cedd-i cehd-i ḡatlı-i Ḥaydar Ḥamza idi her dü yār

İbn-i ‘ Āmir söyledi hem Vaḡṣīye fitne cevāb
Atamı ḡatlı eylediler üç ḡarındaṣum kibār

³⁸⁷ Muṡ‘ im: Mu‘ azzam [metinde]

³⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ḳatlı idegör Aḥmed ile Ḥamza'yı yâ Ḥaydar'ı
Mâlîla dürlü nevâziş eylerem ḥaḳḳuñda yâr

Bî-niyâz olmak dilerseñ bunları ḳatlı eyle kim
‘Âlemi virdi fesâda Aḥmed ü Ḥaydar-süvâr

- 80 Farz-ı lâzımdur ‘Alî’nün ḳatlı elbet lâ-cerem
Aḥmed’i şoñra sezâdur ḳatlı idersin ihtiyâr

Gör ‘Alî’nün kârın evvel iş olur âsân eger
Ḳatlı idersen aḳdem anı var ḳılıcı Zü’elfikâr

[56a]

İki şâhı var nişâne berḳ-i la‘mîden beter
Ḥaṭf ider ra‘d-ı şavâ‘iḳ ‘âlemi eyler tebâr

Bilmedüm ḳandan getürdi Aḥmed anı ibn-i ‘amm
Ger ḳalır destinde bâḳî Zü’lfikâr’ı yok firâr

Eyledüm pend ü naşîḥat ger dutarsan yoksa yok
Mevt atam yâ ḳarındaş şormazam ḥaḳḳ içre ‘âr³⁸⁹

- 85 Gör ‘Alî ḳatlin muḥaḳḳaḳ ol bu fi‘le mürtekib
Şad hezâr en‘âm-ı iḥsân al elümden şad hezâr

Vaḥşî itdi besdür imdi ger Muḥammed ḳatlini
İster iseñ kis ṭama‘ kim ḥayli düş-vâr oldu kâr

Ḥamza’ya ḳâdir degülem pehlevândur ḥoş-hüner
Ger ‘Alî ḳatlin dilerseñ sehl olur ferḥunde-yâr

Nev-resîdedür meşâ‘ib görmemişdi ‘azm-i ceng
Ḳadîrem anı helâka ir görem her ḳande var

Munṭazır oldu hemîşe Ḥaydar’ı ḳatlı itmege
Ceddile Vaḥşî-i ḡulâm çehresi zeng-i ḡubâr

- 90 ‘Âḳıbet geldi zuhûra ḡazve-i ceng-i ‘Uḥud
Bağlayup şafflar ber-â-ber âl u aşḥâb iştihâr

Her taraf oldu taraşşud bulmaga fırsat ḡulâm
Şâh-bâz-ı Lâ-fetâ’ya ḳaşd ḳıldı intizâr

³⁸⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Eyledi cevlan fezā-yı rezme Vaḥṣī lā-cerem
Pīş ü pesden oldı nāzır қаşd-ı şāha nā-be-kār

Şayd olunmaz her şegāle gördi şāh-ı *Hel-etā*³⁹⁰
Eşca‘ -ı Kürdān ‘ irfān ḥ̣āce-i Düldül-süvār

Vaz gelüp andan ḥabersüz Ḥamza’ya қаşd eyledi
Ḥamza şaflar çāk iderken şaf-şiken ḥancer-güzār

95 Gāh yeminile yesāra ‘ azm iderdi gāh қafa
Gāh ururdu қalbe kendin leşker içre şeh-süvār

Merkebi düşdi piyāde қaldı server der-meşāff
Çıқdı a‘ zāsı zırhdan³⁹¹ oldı ‘ uryān āşikār

Gördügi demde piyāde ḥazret-i bed-ḥū ḡulām
Buldı furşat қatl-i mīre Vaḥṣī’na-fer-cām-ı kār

Ḥamza’ya bir nīze urdı ol yañadan çıқdı baş
Nīze urdı müctebāya ḥoş şehādet buldı yār

[56b]

Ol mekāna irdi ḥazret kimse irmez lāfla
Cañ u ten şarf itmeyince rāh-ı Ḥaḫḫ’a ten hezār

100 Ba‘ zı bed-baḫtlar gelüben sinesin çāk itdiler
Her ne var kebd [ü] ciger cān қat‘ idüp gitdi şirār

Ol ciger şad pāre ile Hind’i şādān itdiler
Aldılar dürlü hediye zer güher cevher hezār

Hind anı ekl itdi puḥte ol ciger-ḥ̣āre³⁹² hemīn
Ḥamza’nuñ kebdin muḥaḫḫaḫ ol Ebū Süfyān’a yār

Rāvīler қıldı rivāyet leşker-i İslāmiyān
Pozılанда çün ḥaber-dār oldı Zehrā ḡül-‘ izār

Kendile cem‘ -i ḥavātīn sūy-ı leşker munṭazır
Oldılar geldi sipāhī nā-gehānī āşikār

³⁹⁰ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

³⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

³⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

105 Muşafā fevt olduğından hāzrete virdi haber
Ol eşerden oldı bî-hūş duhter-i hayru 'l-berār

Kendüye geldükde hātūn geldi ezvāc-ı nebî
‘Āyişe Hāfşa Şafiyye Ümm Seleme gül-‘izār

Ba‘ z-ı hayrāt anlar ile ittifāk-ı ‘amm olup
‘Azm idüp tağa nisālar Fātıma kalbinde nār

Öñlerince nūr-ı ‘ayneyn zehre-i bāğ-ı bihişt
Hāzret-i Zehrā kerīme hatun-ı dārüel-ķarār

Nāle vü feryād [u] zārī cümle efgānlar kılup
Ol Uhud tağın girībān-ķāk kılup hākī-ğubār

110 Tākātı tāk oldı Zühre kuvvet-i reftārı süst
Tekye kıldı bir dīvāra farṭ-ı aḥzānıla zār

Ol nisālar cem‘i içre bir zen-i ferḥunde-şān
Eyledi Zehrā tazarru‘ ol nigāra bî-şümār

Rezm-gāh[a] ol revāne Muşafā’dan bir haber
Tīz getür ol nūr-ı dīde ḥālüm olmazdan tebār

Sāliha-mestüre rāh-ı rezm-gāha ‘azm idüp
Geldi meydān-ı kaçaya kim şehīdler anda var

Ol ķarındaşın muķaddem gördi³⁹³ maḳtūl olduğın
Geçdi andan iltifātı itmedi hergiz nigār

115 Zaḥmına ḥāk içre ğalṭān rüy-ı āğāşte-türāb
Gördi oğlın ḥāk içinde irticā‘ kıldı hezār

[57a]

Söyledi ey mihr-bānum māder-i ferḥunde-nām
Gel ḥelāl it şīr-i pistān ‘ömrüme yok i‘tibār

Va‘ de-i āḥir nefesdür bir naẓar eyle baña
Bir ramaķ kıldı ḥayāta āḥir oldı rūzgār

Anası geldi cevāba oğlına rāz eyledi
Gerçi ferzend-i ‘azizüm sen benüm a yār-ı ‘ğār

³⁹³ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

Lik Zehrā muntazırdur rāhuma şalmış nazar
Farz-ı ‘ayn oldur mukaddem eylerem anı güzār

- 120 Şad hezārān cān kırbān sen gibi ol envere
Ata anam akrabāsı rūḥ-ı Zehrāya nişār

‘Özrümi eyle kabūl ey nūr-ı dīdem cān u dil
Ma‘ reke içre gerekdür dūr idem alam ḥıbār

Ma‘ reke içre irişdi gördi şāh-ı enbiyā
Taşraya çıkmış meğāk-ı tīreden şadru ‘l-berār

Tekye kılmışdur livāya sāyesinde Muştafā
Yüz sürüp pā-būs-ı şāha ol ḥazīn-‘ avret ‘ izār

Ḥazret-i Zehrā selāmın ‘arz idüp ol servere
Aḥmed’e Maḥmūd Muḥammed mihter-i dārü ‘l-ķarār

- 125 Söyledi sultān-ı kevneyn ol ḥazīne ‘avrete
Vir ḥayātumdan ḥaberler sür‘ atıla git nigār

Hem beşāretler yetür eşher selāmet oldugum
Verde-i nār-ı bihişte nām-ı Zehrā-gül-‘ izār

Tiz getür nūru ‘l-yakīni kıt‘ a-i cānum olan
Dürr-i deryā-yı ḥaķīķat nesl-i ḥāşı (...) ³⁹⁴ ķār

Zühre-i ķarḥ-ı velāyet ³⁹⁵ mihr-i ḥikmet-nümā
Māder-i şıbtēyn-i aṭher fırķa-i dīni heşt-dār ³⁹⁶

Āḥirü ‘l-ķışşa irişdi ḥareme Zehrā’ya ķarīb
Seyyid-i ‘ālem selāmın eyledi nūra nişār

- 130 Söyledi Zehrā’ya ‘avret Muştafā sağ [u] selīm
Gördüm anı anda meşhūr ol seni ister nigār

Fāṭıma üftān [u] ḥizān düşdi rāha sa‘ y-ı cū
Tā ire ḥayra ‘l-verāya ³⁹⁷ Muştafā’ya kam-kār

³⁹⁴ Bu kelime metinde silik.

³⁹⁵ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

³⁹⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

³⁹⁷ Bu kelime metinde “ḥayra ‘l-verā” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

İrdüğünde rezm-gāha duḡter-i ḡadr-i ‘aẓīm
Geldi istiḡbāle Aḡmed nūr-ı Zehrā’ya nigār

[57b]

Eyledi anı tesellī hem beṣāretler virüp
Būs idüp çeṣm-i siyāhın ḡadlerin gül yüzi nār

Söyledi Zehrā Resūl’e ey peder ḡavl itmişem
Bu ḡazīne ‘avratıla vir murādın iştiḡār

135 ‘Avrete kıldı işāret seyyid-i dūnyā vü dīn
Söyle gel toḡru murāduñ her ne istersen hezār

Söyledi ‘avret ḡabīb-i Zū’l-Celāl’e ḡoş kelām
İsterem rüz-ı kıyāmet ol ṣeffī‘um der-kenār

Ālıla evlāduma cümle ṣefā‘at eyle gel
ḡurb-ı Zehrā’dan ayırma cānumı yevmüel-ḡarār

Eyledi her ne tevāḡḡu‘eylediyse ol ḡabūl
Aḡmed ü Maḡmūd Muḡammed Muṣṡafā Ḥızr’ıla yār

Geldi el-ḡıṣṣa Muḡammed kim ṣehādet ehlini
Görmege bir bir ‘Alī’dan ṣordı anları ṣümār

140 Ḥamza’yı ṣordı ‘Alī’dan söyledi oldı ṣehīd
Oldı bī-tāḡat işitdi ḡatlin anuñ ‘an-ḡarār

Geldi bürḡān-ı nübüvvet Ḥamza’yı gördi ṣehīd
Pāre pāre cism [ü] cānı cümle a‘zāsı ḡubār

Nāle kıldı nūr-ı kevneyn eyledi feryād u zār
Nevḡa kıldı ziyāde ḡadd-i ḡāyetde hezār

Ol ecelden kim Resūl’üñ ‘amm-ı a‘lāsı idi
Hem ḡarındaṣı rezā‘ī ana senden iştiḡār

İṣbu ḡāl içre Ṣafīyye geldi gördi serveri
Ḥamza-i ṣāḡ-ı cihānı ḡāk içinde tār [u] mār

145 Ḥāher³⁹⁸-i meşhūrı anuñ bağrına başdı Resūl
Ana ki bildürme anuñ atlini ey gül- izār

Geldi ol demde Şafıyye mādere virdi aber
Söyledi söyler Muammed dön girüye durma zār

Māder-i amza didi kim istimā itdüm şehīd
Eylemişlerdür güzīde oğlumı mihter-süvār

Çün rızā-yı a içündür amza’nuñ kārı tamām
Ben daı ğāyet tevau eylesen anı hezār

Behre-mend olmak³⁹⁹ temennā eylesen a’dan ziyad
Eyleyem neva ziyāde çevresinde zār zar

[58a]

150 Tā şevāb-ı a zamlı dāil-i rıdvān olam
Tābi -i ehl-i şehādet kesb idem cennetde dār

Mutafā gördükde anuñ cidd [ü] cehdi himmetin
Virdi ruşat kim hemīşe taziyet kılsun nigār

İttifākıla nisālar oldu meşğul-i ‘azā
Māderile ḥāheri⁴⁰⁰ hem cümle ‘avratlar civār

Anda bir mātem urıldı kūha şaldı velvele
Tağ [u] taş efgāna geldi amza için mūr [u] mār

Geldi Cembrā’ılgetürdi a Te ālā’dan selām
Amed’e virdi aberler āl-i amza iştihar

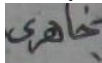
155 Şafa-i heft-āsumānda nāmı naş oldu anuñ
Şīr-i a şīr-i Muammed mihter-i enşār-ı yār

Vārid olmuşdur aberde amza’ya ıldı namāz
Anda yetmiş kez Muammed Mutafā Mutār-ı ğār

Var idi yetmiş nefer şehd-i şehādet nūş iden
ıldı anlara namāzı amza üzre batiyār

³⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

³⁹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Kıbleye karşı emîrûñ na‘ şını vaz‘ eyledi
Muṭṭaşıl kıldı kâmusın Ḥamza’ya toĝru civâr

Kıldı bir bir her şehîde anda tertîb-i namâz
Ḥamza’ya yetmiş kez oldu gör namâzın i‘ tibâr

- 160 Söylemiş Nûruel-Eéimme Ḥârezim yek-dânesi
Ḥamza ikinci şehâdet ehli oldu⁴⁰¹ şeh-süvâr

Ehl-i beyt-i Muştafâ’dan ol ikincidür dimiş
Ḥâtimües-şühdâ Ḥüseyn’i söylemişdür âle yâr

Hem ḥadîş-i mu‘ teberde Muştafâ’dan nakl idüp
Kerbelâ deştinde yetmiş ten şehîd oldu süvâr

Anlara kimse bulunmadı namâz itsün niyâz
Ḥamza’ya yetmiş namâzı anlara kıldum işâr

Bir şalâtı Ḥamza için bakısı anlar için
Böyledür kavî-i tevârîḥ her şemârîḥ içre var

- 165 Vârid olmuşdur tefâsir defterinde çün şehîd
Bulduĝı⁴⁰² demde şehâdet ḥurûrler cem‘-i bikâr

Anı istikbâl⁴⁰³ iderler cümlesi ender-semâ
Cennete alup giderler rûḥını Rıdvân’a yâr

[58b]

Seyyid-i ‘ âlem buyurdu Ḥamza’yı defn itdiler
Câme-i ḥunıla meşhûr koydılar ender⁴⁰⁴-mezâr

Dâr-ı ḥarbden döndüğünde Aḥmed ü Maḥmûd-ı Hâk
Şehrîne geldi Medîne gör ne gördi anda yâr

Kim Uḥud taĝında bulmuşdur şehâdet rûz-ı ceng
Ḥânesinde girye-zârı gördi ifrâṭıla zâr

⁴⁰¹ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

⁴⁰² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰⁴ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

170 Hāmza’nuñ gördi ki gelmez hānesinden nevḥa şūr
Söyledi kimdür ‘azāsın duta şāhuñ iştiḥār

Emr kıldı cümle enşār Hāmza için nevḥalar
İdeler ser-hānesinde her ‘azā ehl-i diyar

Naşş-ıla meşhūr olınmış iki zümre ḥasreti
Olur anlara ziyāde iki vaḳt içre hezār

Her şabāḥ ferzend atası anası ḳurbında şād
Olduḡı⁴⁰⁵ demde görürler mihr-bānlık pāye-dār

Gördüḡi demde yetīmān anları ḥasret çeker
Bī-kes ü ḥ̣ār⁴⁰⁶ olduğından baş döger çün cūy-bār

175 Bir gürūḥıdur ḡarībān vaḳt-i şām olduğda ‘āmm
Herkesi kendü serāy-ı ‘azmine eyler ḳarār

Döndürüp herkes serāy-ı ḥānesine şād [u] kām
Ḡurbet ehlin yandurur ḥasret ḥarāretten şerār

Seyyid-i evlād-ı ādem eyledi bir gün suēāl
Ol melekden kim hemīşe ḳabz ider ervāḥ-ı ḥ̣ār⁴⁰⁷

Söyledi ey ḥāzin-i naḳd [u] nuḳūd-ı ins [ü] cān
Toḡru söyle ol-ḳadar kim hedm idersen nefis-dār

Kimseye raḥmuñ gelür mi vaḳt-i nez‘ inde niza‘
Söyledi gelmez nuḳūş-ı ḳalb [u] dil olmuş ḡubār

180 Hāḳ Te‘ ālā ref‘ idüpdür raḥmı ḳalbümnden benüm
Līk iki farkınuñ ḥālın görende ıztırār

Vālideynin yād idende zümre-i eytāmiyān
Anlara raḥmum gelür ifrāt-ıla gördükde zār

⁴⁰⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bir dahı cem‘-i ğarībān yād ider ehlin diler
Akrabā evlād-ı ālin vaqt-i merg-i şeh-r-dār

Āh-ı hasret çekdüġinde her ğarībile yetīm
Zelzele bağlar felekler āhına anuñ medār

[59a]

Cehd kıl her dem yetīme bā-ġarīb her ġuşda
Gördüġüñ demde terahhüm eyle ihsānı hezār

185 Mağşada geldüñ ‘azāya hānesinde Ĥamza’nuñ
Başladılar gör muhācır zümre-i enşār-ı yār

Şadr-ı ‘ālem oldı hoşnūd fi‘line aşhābenüñ
Mağfıret kıldı taleb Ĥağ’dan kamuya bī-şümār

Eylegil endīşe bir kez gör bu hāli ey ‘azīz
Ĥamza’nuñ bī-kesligine rahm idende şehri-yār

Kerbelā deştinde sulţān-ı şehādet reh-berin
Bī-kes ü yār gördüġinde bir kimesne kılsa zār

Eylese herkes dem-ā-dem nevha vü zārī ziyād
Çok degüldür ger Ĥüseyn’e ta‘ziyet kılsa hezār

190 Āsmān ehli zemīnüñ leşkeri tahteş-şerā
Eylese girye bu hāle çok ‘acīb olmaz ne var

Gör İmām-ı Muhyi-Sünne söylemiş kavlı-i şahīh
Ol Me‘ālim defterinde adı Tenzīl üstüvār

Kerbelā rezminde ağıdem Ĥamza-i çarh-ı felek
Olmadı zāhir cihāna vaqt-i şām içre ġubār

Şanma kim gül-gün şafağdandır sipihr-i bī-vefā
Dāmen-i devrānı dutmuş hūn-ı āl-i şehri-yār

Fevt-i şah-ı Kerbelā’dan sonra zāhir ol şafağ
Ĥamresi oldı felekde tās-ı pür-hūn mişl-i nār

195 Hem Şevāhid içre mestūr söylemiş ‘Abdüelmelik
Meclisinde söylenürdi Kerbelā hāli tebār

Dir Züheyri hâzır anda nakl kıldı muhterem
Mescid-i Akşâ'da ol gün çok 'acâib oldu var

Kanda bir seng-i şağiri ref' idende bir kişi
Hem anuñ tahtında gördi katre-i kanı mecâr

Seng-rîze seng-i a'zam cümleñ tahtında hûn
Zâhir oldu dir nişâne halka kudretle bî-kâr

Söylemiş 'Uynüer-Rızâ'da hem 'Alî İbnüer-Rızâ
Hazret-i Mûsâ-i Kâzım oğlu şâh-ı kâm-kâr

200 Söyledi ceddüm şehîd olduğda şâh-ı Kerbelâ
Âsmân hûn-bâr olındı nüh-felekler târ [u] mâr

[59b]

Hak Te'âlâ kıldı irsâl intikâm almağıçun
Zümre-i mağz-ı melâik nuşrete yüz biñ hezâr

Lîk ruşat bulmadılar cenge anda lâ-cerem
Kaldılar anda mücâvir nev'haya kaçırında câr

Mûy-ı jülîde hırâşide yañağıyla kamu
Ravzasında cümle sâkin ta'ziyet fi'liyle zâr

Nefha-i Şûr'a irincedür 'azâdurlar 'azâ
Mâteme meşgûl hemîşe giryeye leyl ü nehâr

205 Günleri böyle gamıla rûzgârı cümleñ
Gör Hüseyin-i Muştafâ'nı sıbt-ı a'lasın şümâr

Kerbelâ deştinde şâh-ı Kerbelâ'nuñ hâline
İttifâk-ı 'âmm olup mâtemde oldu mûr [u] mâr

Nevha vü zârî kıluban zümre-i rûhâniyân
Nüh-revâk içre fezâ-yı 'arş-ı kürsî içre zâr

Pâye-i 'arş-ı mu'allâda döküp Cibrîl eşk
Ağladı bezminde Rıdvân eşk dökdi cûy-bâr

Ravza-i bâğ-ı ferâdis içre vildân kaçırât
Ağladılar ravzasında kaçırına karşı nigâr

- 210 Besdür imdi kılma şâ‘ir nazm-ı ifrâtı cevâz
Söyle hâl-i evliyâdan Ca‘fer-i Tayyâr-ı târ

Faṣl Fî-Şehâdet-i Ca‘fer et-Tayyâr Raḍıyaellâhu ‘Anhu

30

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Nâle kıl ey ḥaste bülbül vaḳt-i güldür nev-bahâr
Elde furşat var iken fevt itme anı gül-‘izâr

Fânî olmazdın vücûduñ levḥ-i dil lafz-ı zebân⁴⁰⁸
Söyle ḳalsın yâdigârı var iken leyl ü nehâr

Bâḳî ḳalmaz kimse bunda leşkeri ḳıldı sefer
İrdiler dürlü mekāna nâr-ı nûra her ne var

Sen daḥı lâzım gidersin gitmeden aḳdem gerek
Rište-i nazma çekersen medḥ-i evlâd âl-i yâr

- 5 Ehl-i beyt-i Muştafâ’ya her ne medḥile medîḥ
Eyleseñ vardur cezâsı ‘inde Bârî biñ hezâr

Raḥmet-i maḥz-ı İlâhî⁴⁰⁹ cûş ider bir gün olur
Raḥmet-i maḥz maḥz-ı raḥmet faẓl-ı Yezdânî hezâr

[60a]

Muştafâ’nuñ ḥürmetiçün âl-i aşḥâb-ı kirâm
Maḥv ider cürm-i kebâ’ir şuḳları Perverd-gâr

Âl-i Zehrây midḥatidür nazmıla lâzım gerek
Nazmına yüz ḥür kıymet var Ḥudâ’dan gül-‘izâr

Muştafâ’dan bâğ-ı Rıdvân Murtaẓâ’dan cām-ı Cem
Olma ḳâni‘ ol şarāba iste ḳaz göğsinde nâr

- 10 *Ḳāşırātüet-ṭarf*⁴¹⁰-ı Zehrâ çevresinde devr iden
Ḥidmetiçün meh-cebine şad hezârandur hezâr

⁴⁰⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴¹⁰ “Yanlarında eşlerinden başkasına bakmayan yaşıt dilberler olacak.” (Sad, 38:52).

Anda lāzımdur edāsı ğam yeme nazm idegör
Haḡ naşīb eyler cezāsın raḡmetile Kird-gār

Ger ğarīḡ olsam biḡār-ı cürm-i ‘ işyāna velī
Var ümīdüm Haḡḡ’a dā’im ḡaşr olam ālile yār

Āline kemter ğulāmam ser-be-ser aşḡābına
Ender-īn dehlīz-i ğabrā tā ki hest leyl [ü] nehār

Her kimi sevse kişi anuñla ḡaşr olur müdām
Bülbül ü gül her dü yek-cā zāġ *bā-zāġ cīfe-ḡār*⁴¹¹

- 15 Ümmet Aḡmed-i Muḡammed ḡazretiyle ḡaşr olur
Zīr-i Tūbā’da maḡām-ı mesken-i dārü’l-ḡarār

Maḡsada gel intihā ḡıl rişte-i nazm-ı dīġer
İbn-i ‘ amm-ı Muşḡafā’dan vir ḡaber ḡoş i’ tibār

Rāvīler ḡıldı rivāyet Ca’ fer aḡvālin kirām
Cem’ -i aşḡābıla gitdi ol Necāşī üzre yār

Oldı irşādıla İslām ol Necāşī muḡterem
ḡal’ a-i ḡayber’de ḡāzır oldı Ca’ fer kam-kār

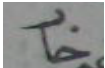
Muşḡafā ḡaḡḡında anuñ söylemişdür bir ḡadış
Sen baña teşbīḡ olursan ḡulḡ u aḡlāfıla cār

- 20 ḡadr-i a’ lāsı bilindi Ca’ fer’üñ bu remzile
Aḡmed’e beñzer şebāhet ḡaşletiyle baḡtiyār

Hicretüñ dir sekizinci sālī şāḡ-ı enbiyā
Ca’ fer’i irsāl idindi ceng-i mevte ḡurb-ı dār

Leşker-i küffāra mülḡaḡ olduğında ol emīr
Leşker-i İslām ‘ idādı üç biñ idi şeh-süvār

Anlaruñ serdārı Murḡıl leşker-i kāfir tamām
Keşretiler cümle fācir düzaḡ-ı ḡaşra civār

⁴¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[60b]

Leşker-i İslâm görende anları ifrâıla
Olmadılar havfa tâbi⁶ girdiler meydâna bār

25 İbtidâ-yı rezm olanda Zeyd İbn Hâriş be-nâm
Bir ‘alem vardı elinde ceng iderdi iştiḥār

Şaldılar rahşından anı kıldı anda ser-nigūn
Bilmediler olduğundan⁴¹² leşker-i İslâm-kār

Ca‘fer’e cem‘ oldu kāfir leşker-i küfr-i girān
Şağ elin kaṭ‘ eylediler ḥazretūn kavm-i tebār

Rāyeti aldı yesāra koymadı düşün yire
Şah-bāz-ı evc-i ‘izzet murğ-ı bāğ-ı heşt-dār

Kaṭ‘ kıldılar yesārın rāyeti dutdı dilīr
Çār dendāniyla ḥazret murğ-ı Sidre şaḥ-sār

30 Āḥiruel-emr bir münāfık kāfir-i merdūd-ı dīn
Ca‘fer’i şaldı ayağdan cennete gitdi süvār

Mü’riḥān ehli dimişler ehl-i tefsīr [ü] ḥadīş
Müttefikdürler bu kavle Kāzerūnī’le şümār

Ḥaḳ Te‘ālā ref‘ kıldı ḥucüb estārı tamām
Müte içre her ne gavgā oldu gördi baḥtiyār

Aḥmed ü Maḥmūd Muḥammed seyyid-i ‘ādem kamu
Leşker-i İslāmiyānī Ca‘fer’i gördi zuhār

Zeyd İbn Hâriş şehādet bulduğın virdi ḥaber
Cümle yārāna şaḥābe cem‘ ine hem çār-yār

35 Ca‘fer’i gördi buyurdu çarḥa pervāz eyledi
İkki şeh-per kıldı peydā uçdı firdevse nigār

Bir daḥı tekrār dimişdür mü’riḥān-ı muḥterem
Der-Şaḥīḥayn içre meştūr kavli kılmış ihtiyār

⁴¹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ahmed ü Maḥmūd dimişdür Ca' fer'i gördüm güzîn
Çün tıyūr pervāz idende āşiyāna āşikār

Ol ecildendür dirler Caéfer-i Tayyār anā
Züél-cenāḥeyn 'arşa pervāz eyleyen Sidre çenār

Söylemiş ba' zı қашақда Ca' fer'üñ aḥvālını
Yetmiş iki zaḥmı oldu düşdügi demde hezār

- 40 Heybetinden kimse kâdir olmadı katl itmege
Serveri meydān içinde gör ne kıldı Kird-gār

[61a]

Lā-cerem a' dā hücūm itdükde mīr-i leşkere
Qaldurup anı yerinden leşker-i kâfir hezār

Eyledi ol dem münācāt Qāḍiye 'l-Ḥācāt'a zār
Yā İlāhī 'amm oğlu 'arzını yakma şihār

Nāmıla nāmūsına virme ḥalel anuñ Kerīm
Fevt-i rūḥumla Hudāyā Ahmed'e kılma zārār

Ol sebebden Haq Te'ālā anda in'ām eyledi
İki şeh-bāl iki şeh-per ikki aḥzar şaḥ-sār

- 45 Qondı anda qonmaq olmaz her kişiye lāfıla
Qılmayınca cān qurbān der-geh-i Haqq'a nişār

Naqlıla pervāz idende āsmāna söylemiş
Yüzini aşḥāba kıldı elvedā' eyle hezār

İrgürüñ aqdem selāmum ibn-i 'amm-ı ḥāşuma
Ahmed'e Kerrār'a soñra qoymasun qanum a yār

İntikām alsun gürūh-ı eşkıyādan Murtaẓā
Qoymasun ferdāya qalsun işbu ḥālüm şehri-yār

Döndügi demde şaḥābe Haydar'a virdi ḥaber⁴¹³
Eyledi bir nevḥa zārī anda şīr-i Kird-gār

- 50 Hem qasem yād itdi Haydar Haqq-ı zāt-ı Züél-Celāl
İntikām alsam gerekdür cāy-ı Ca' fer şad hezār

⁴¹³ ḥaber:ḥayber [metinde]

Ca' fer'e zulm eyleyenler kavm-i eşrârı tamâm
Kâtl idiserem muhakkağ hem be-^ç avn-i Kird-gâr

Tîğ [ü] şamşamıla kamkam kâfiri kırsam gerek
Kâni^ç olmam her dü tîge hem be-tîğ-i Zü'lfiğâr

Böyle oldu gör ser-encâm eyledi Haydar helâk
Niçe niçe kavm-i kâfir müşrikîn ehlin hezâr

Ca' fer'ün aldı cezâsın eşkıyâlardan ^ç Alî
Mihter-i mendân merd-i fâris-i Düldül-süvâr

- 55 Mağşada gel söylemişdür bunda ^ç Abdu'llâh-ı ^ç Ömer
Ca' fer'ün evlâdını her kıanda görseydi kibâr

Anlara ta' zîm iderdi hem bu kavli söyleyüp
Zü'l-cenâheyn oğlı dirdi gördüğünde şehri-yâr

Var Hüseyin İbn-i ^ç Alî'den bunda bir kavli-i şahîh
Söyledi gördüm Resûl'i hâne-i Ca' fer'de zâr

[61b]

Emr idüp Esmâ'ya ol dem zevcesi bint-i ^ç Umeys
Eyle hâzır cümle evlâd ^ç âlüni kurbâ nigâr

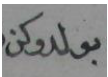
Eyledi hâzır cem^ç in zevce-i Ca' fer hâzîn
Çok nevâziş gördi eyler anlara Aḥmed nigâr

- 60 Söyledi Esmâ Resûl'e yâ ḥabîb-i Zü'l-celâl
Anladum Ca' fer şehâdet bulduğın⁴¹⁴ ferhunde-yâr

Çok nevâzişler idersen muhterem evlâdına
Oldı zâhir fevt olunmuş Ca' fer-i şâhib-ḳarâr

Güş idende ol kelâmı anda Esmâ'dan Resûl
Ġâyetile oldu giryân zâr⁷ kıldı çend-bâr

Ca' fer'ün oğlı dimişdür ta' ziyet virdi bize
Anda çok giryân olındı ḥ^çâce-i enhâr-ı çâr

⁴¹⁴ B u kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Söyledi ol dem Hudâyâ Ca' fer'e ta' zîmi kıl
Ol maqâma irgür anı ' arş ola ednâ-i dâr

- 65 Şakla anı her belâdan âşiyânın Sidre kıl
Senden özge kimse yokdur dest-gîr-i derde zâr

Soñra da virdi tesellâ Ca' fer'ün evlâdına
Hâtırın aldı kamunuñ seyyid-i âlem ne var

Zevcesine çün naşîhât eyledi qadr-i celî
Gam yeme evlâda hergiz gam küdürerler nigâr

Anlara ben gam-güsâram söyledi nûr-ı kadîm
İki dünyâda kefilem cennete kaçırında var

Sekiz oğlu Ca' fer'ün vardı güzîde-muhterem
İkisi 'Avn [u] Muhammed aşgarıdılar nigâr

- 70 Kerbelâ deştinde her dü oldılar teşne-şehîd
Haq Te'âlâ rahmetine gitdiler hür-civâr

Böyledür âhvâl-i Ca' fer al [u] evlâdı kamu
Cümlesi tiğ-i cefâdan içdi anı ıztırâr

Hamduli'llâh hatm olındı kışşa-i Ca' fer'de şân
Şehri-yâr-ı kaçır-ı cennet Ca' fer ender-murğ-zâr

Gel berü ey câna talib aña cân ehlin kirâm
Cism [ü] cân şarf eyleyenler râh-ı Haqq'a hest çâr

Lâfıla Rıdvân'a vâriş olmaz âdem ey ahî
Yâ 'ibâdet yâ şehâdet ister andan Kird-gâr

[62a]

- 75 Aḥmed ü âli dilersen anlara tâbi' gerek
Her şıfatda sa'y lâzım her fütüvvetde cihâr

Kışşamuz irdi tamâma fevt-i İbrâhim gerek
Eylemek lâzımdur anı nazmıla neşrin hezâr

Faşl Der-Beyân-ı Fevt-i İbrâhîm İbn-i Resûlu 'llâhu
Şallâ 'llâhu ' Aleyhi Ve Selleme

31

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Elâ yâ eyyuhe 's-sâkî mey-i mey-hâne-i Kevşer
Elâ ey devlet-i bâkî kerîmü 'ş-şâne-i maşşer⁴¹⁵

Kücâ yâbem tu-râ ferdâ miyân-ı encümen gâvğâ
Eger bâşed merâ da'vâ berây-ı nüsha-i defter⁴¹⁶

Zi ters-i senc-i mizânem huceste-nâm-ı Furkânem
Şeved kem belki ihsânem çü güyem derdem-i eşher⁴¹⁷

Merâ güft sâkî-i Muhtâr mehor gam ez-gam-ı evzâr
Tuyî yek-dâne-i ân yâr ki güftî midhâteş ez-ber⁴¹⁸

- 5 Tuyî meddâh-ı sultânî medîh eşbâh-ı cismânî
Şerîh eşrâh-ı rûhânî riyâz-ı dîde-i enver⁴¹⁹

Merâ güft sâkî ender-râz megû sırrî megû her râz
Şefâ' at-hûâh dârem bâz be-gû der- arşa-i maşşer⁴²⁰

Zihî sırr-ı megû dârem zi-lafz-ı yâr-ı muhtârem
Megû ey dil ki men hûârem çi dâri kıasver-i leşker⁴²¹

Zihî mîr-i ' Arab Etrâk tarîk-i enbiyâ süllâk
Emîrem mîr-i *erselnâk*⁴²² hatîb-i minber-i Kevşer⁴²³

⁴¹⁵ “Ey sâkî! Ey Kevser meyhanesinin meyi! Ey bâkî olan ikbâl! Maşşer gününün bağışlayıcısı!”

⁴¹⁶ “(Hesap) defterinin nüshası için kavgaya tutuşursam, yarın ben seni o kalabalık arasında nerede bulayım?”

⁴¹⁷ “Terazimin ölçüsünün korkusundan, mübarek furkan ismimden, derdimi açıkça söyler isem belki ihsanım azalır.”

⁴¹⁸ “Hz. Peygamber bana “Günahların gamından üzülme, sen ezbere o dosta övgü söyleyen kıymetlisin.” dedi.

⁴¹⁹ “Sen sultana övgüler söyleyensin, onun cismini övensin, göz nurlarının bahçeleri (ile) ruhunu şerh edensin.”

⁴²⁰ “Saki, bana gizlice “Her sırrı söyleme, maşşer meydanında şefaatchim vardır diye söyle.” dedi.

⁴²¹ “O, seçkin dostumun bende birçok söylenmeyecek sırrı vardır. Ey gönül! Ben hakimim deme, çünkü senin bir ordu gibi olan aslan dostun vardır.”

⁴²² “Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemin (Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.)” (Enbiyâ, 21:107).

⁴²³ “Benim emirim Arapların ve Türklerin, peygamberlerin ve herkesin emiri, “âlemlere rahmet olarak gönderilen” sultandır ve Kevser minberinin hatibidir.”

Zihî nûr-ı Hudâvendî mu‘ alla-şân her-çendi
Zihî ‘ Adnânî ferzendni güzîn-i Hâşimî yek-ser⁴²⁴

- 10 Zihî seyyâr-ı ‘ illiyyîn huceste-zâr-ı hûru ‘l-‘în
Zihî ezhâr-ı her-miskîn zâhire der-dem-i defter⁴²⁵

Zihî mu‘ciz-nümâ şâhî küned şakku ‘l-kamer mâhî
Zihî şâhib-i livâ câhî penâh-ı leşkereş mahzar⁴²⁶

Zihî nessâce-i eflâk miyân-ı Keh-keşân çâlâk
Zihî minhâce-i ihdâk hidâyet râhına enver⁴²⁷

Zihî Sîmurğ-ı Tûbâî mekâneş Kâf-ı ma‘ nâî
Zihî manşûr-ı heycâî miyân-ı ‘ arşa-i leşker⁴²⁸

Zihî Maḥmûd-ı Sübhânî dîger maḥşûd-ı ekvânî
Zihî ma‘ hûd-ı ‘ ihdânî berây-ı nefḥa-i eşher⁴²⁹

[62b]

- 15 Zihî nûr-ı semâvâtî Muḥammed maḥşad-ı zâtî
Zihî maḥv eyleyen Lâtî ezîn dehliz-i pür-gevher⁴³⁰

Zihî şâhib-livâ Aḥmed berây-ı ümmet-i emced
Zihî kenzüel-‘ aṭâ sermed elinde bâde-i aṭher⁴³¹

Kifâyetdür getür nazma Muḥammed kıṭ‘ a-ı cânın
Güzîde-nâm İbrâhîm muṭahhar zâtıla eşher

Egerçi Kâsım’uñ mevti işâret olmamış fevti
Ser-â-ser ğayr-i evlâdı Resûl’uñ deftere manzar

⁴²⁴ “Ne güzel ki o, Allah’ın nurudur, şanı çok yücedir, Adnan’ın torunudur ve Hâşimîler’in en seçkinidir.”

⁴²⁵ “Ne güzel ki o, cennetin en yükseklerinde seyyâr edendir, hûrîlerin efendisidir. Ne güzel ki o, tüm fakirlerin defterlerindeki birikimidir.”

⁴²⁶ “Ne güzel ki o, mucizeler gösteren, ayı ikiye bölen bir şahtır. Ne güzel ki o, yüce sancağın sahibidir, onun huzuru, ordusunun sığınağıdır.”

⁴²⁷ “Ne güzel ki o, feleğin katmanları arasında, Samanyolu arasında çabucak ilerledi, hidayet yolunu aydınlattı.”

⁴²⁸ “Ne güzel ki o, Tuba ağacının Simurgu’dur, mekanı mânâ Kaf’ıdır. Ne güzel ki o, savaş meydanında savaşın galip geleni, zafere ulaşanıdır.”

⁴²⁹ “Ne güzel ki o, Allah’ın övdüğü, yaratılışın amacıdır. Ne güzel ki o, meşhur Sur (kıyamet) için ahdedilenin ahdidir.”

⁴³⁰ “Ne güzel ki o, göklerin nurudur, zâtın maksadıdır. Bu mücevher dolu dehlizden Lât putunu yok edendir.”

⁴³¹ “Ne güzel ki o, şerefli ümmet için sancak sahibi Ahmed’dir. Ne güzel ki o, kalıcı ihsan hazinesidir, elinde şarab-ı tahûr vardır.”

Velâkin bunda var maḳṣad Ḥüseyn İbrâhîm'e es'ad
İkisin Muṣṭafâ birgün öperdi farṭıla yek-ser

- 20 Muṭahhar anası eşher şerîfe Mâriye Kıbtî
Vücûda geldügi demde feẓâ-yı 'âleme enver

İrişdi Cebrâ'îl der-ḥal Resûl'e eyledi iclâl
Beşâretler virüp şeh-bâl hümâ-yı Sidre-i eşher

Selâm-ı ferd-i Yezdânî yetürdi servere anı
Ebâ İbrâhîm ol ḥânı mükennâ eyledi şeh-per

İrişdi 'ömri el-kıṣṣa tamâmî on sekiz mâha
Ḥayât-ı câvidânıla riyâz-ı dîdede enver

Civâr-ı Raḥmetu'llâh'a irişdi ol şehen-şâha
Nebîler gitdügi râha velîler cem'ine manzar

- 25 Melûl oldu Resûlu'llâh şahâbe cem' ile ḥazret
Berây-ı ḥâtır-ı seyyid nebiyyü'l-Hâşimî server

Ne söyler 'Abd-i Raḥmânî Resûl'e diñle sulṭânı
Atası 'Avf olan cânı su'âli giryeden ekşer

Bizi men' eyledüñ sulṭân ziyâde giryeden ceryân
Nedür girye kılursan cân riyâz-ı dîdeden cevher

Didi ol dem Resûlu'llâh sizi men' itmedüm bi'llâh
Füzûn-ı giryeden ikrâh feza'dan eyledüm aḥbâr

Daḥı hem keşf-i a'zâdan ḥarâşiden meḥâsin-rûy
Şadâdan enkerü'l-aşvât ceza'dan eyledüm ichâr

- 30 Şarâb-ı dîde-i aḥzân riyâz-ı câna raḥmetdür
Kimüñ kim giryesi yokdur Ḥudâ tersinden olmuş ger

Hemişe girye lâzımdur kişiye her muşîbetde
Rükû' ıla sücûdında zi ters-i Ḥâlîk-i Dâver

[63a]

Şevâhid defteri meşṭûr bu kavle şâhid meşḥûr
Didi bir gün oturmuşdı Resûl ile iki aḥḥar

Hüseyn kurbında İbrāhīm Resūl dizinde şeh-zāde
Biri sağ dizine tekye kılupdur şolına diger

Nevāzişler kılurdu şāh iki şeh-zādeye ol-māh
Ne hikmet eyledi Allāh Resūl'e emrini eşher

- 35 İrişdi Cebrā'îl Mevlā haber-dār eyledi a' lā
Resūl'e söyledi imlā rumūz-ı şerhile yek-ser

Didi Bārī selām eyler Cenāb-ı zātuña zāhir
Gerekdür ikkiden birin ide kurbān hoş manzar

Eger ister beni Aḥmed ziyāde cümleden eşhed
Ḥabībile gerek maḥbūb ola bir kalb-ile yek-ser

Taḥayyür baḥrine daldı Resūl-i ferd-i Sübhānī
Tefekkür şehrine şaldı zāmīr-i levḥini ez-ber

Eger virsem rızā nūra Hüseyn'ün fevtine kavli
Muşībet 'āmm olur Zehrā 'Alī'ye ğam gelür yek-ser

- 40 Ciger-guşem olur maḥzūn ḥamīde duḡterüm meknūn
Ḥasan ğam-ġīn olur eknūn Benī Hāşim kamu leşker

Velīkin eylerem 'āmı muşībet ḥaşıla tebdīl
Baña olsun faḡaṭ yek-sān ğam-ı aḡzānıla ḡancer

Üçünci günde ol ma' şūm vefāt itdi dürr-i manzūm
Güzīde nām İbrāhīm bihiştūn kaşırına cevher

Görende Aḥmed ü Maḥmūd Hüseyn'i şerḥ iderdi zūd
İdindüm oğlumu kurbān saña ey dilber-i mihter

İderdi merḡabā şāha Hüseyn'e Kudretu 'llāh'a
Ḥabersüz gel gelen rāha Hüseyn'i gör gelen eşher

- 45 Zihī bed-baḡt [u] nā-fercām gürūh-ı kāsıṭīn bed-nām
Bu kavli gördiler itmām anı kem itdiler yek-ser

Kemīn zehrile sem-dāde kemīn tīġile tenḡada
Helāk ırgürdi cellāda beni evlādını muḡṭar

Dimiş Kenzü 'l-Garā 'ib'de Hüseyn aḥvālını bir gün
Resûl'ün dizine tekye kılanda ol meh-i enver

Dilerdi ḥāneye gitmek velīkin ḡāyet yārān
Anı kıymazdı kim gitsün muṭaḥḥar ḥāneye gevher

[63b]

Resûlu 'llāh görüp maḥzûn Hüseyn'i ḡam çeker meknûn
Aña kıldı nazar meftûn der-āḡûş eyledi mihter

50 Münâcât eyledi Mevlâ Hudâyâ rāz-dil-i a' lā
Tevakkûf eyledi bārān du' ādan şoñra hoş gevher

İrişdi nezd-i Zehrâ'ya Hüseyn ol demde tuḡrâya
Ne Zehrâ aḡter-i heftûm serây-ı Aḡmed'e enver

Kıyās eyle ḥavâşş ehli bu deñlü zümre-i cehli
Hüseyn'e kıldılar kaşdı ser-ā-ser ḡaşına yek-ser

Tamām oldu bi-ḡamdi 'llāh rumûz-ı fevt-i İbrāḡīm
İrişdi midḡat[i] anuñ Hüseyn'ile ber-ā-ber fer

İdegör medḡ-i Muḡtār'ı ḡabīb-i ferd-i Cebbār'ı
Müselsel silk-i hoş-ḡüftār çekilsün silkine gevher

55 Şalāvātla⁴³² selām itmām Muḡammed rûḡına her şām
Sezādur zātına bizden hezārān biñ hezār ekşer

Na' t-ı Kebîr-i Muştafâ Şalla 'llāhu ' Aleyhi Ve Selleme

32

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

1 Gel imdi ey gönül na' t-ı nebî kı
Ser-ā-ser enbiyānuñ serveridür

ḡaber vir nokḡa-i naşş-ı celīden
Zamāne heykelinüñ ez-beridür

İşāret-nāmedür sırri megūdan
' İbāret-nāme-i ḡaḡ defteridür

⁴³² şalavātla: şalavātıla [metinde]

Rumûzı çâr [u] şad defter tamâmı
Künûz-ı noktasında manzarıdur

- 5 Ne hoş cām-ı Cem-i giti-nümâdur
Ne hoş âyine-i İskenderîdür

Nişâne devlet-i sultân-ı kevneyn
Anuñ dîbâce-hân-ı defteridür

Le-‘amrûk⁴³³ lâmıdur tarşı‘ tâcı
Degüldür tâcı tenhâ muğzırîdür

Olan remz-i *fetahnâ*⁴³⁴ da menâkıb
Güzel şebhîn? ‘Osmân Haydarıdur

Olan meşhûr mu‘ allâ *Hel etâ*⁴³⁵ hem
Zamîri her dü sıbt [u]⁴³⁶ duhteridür

[64a]

- 10 Olan vâcib meveddet ehl-i beyte
Havâmîm⁴³⁷ içre *Naşş*⁴³⁸-ı eşheridür

Girâmî kâdr ‘ammeyn-i mu‘ azzez⁴³⁹
Olan ‘Abbâs [u] Hamza mihteridür

Perîde zû’l-cenâheyn sūy-ı firdevs
Güzîde ibn-i ‘ammı Ca‘ feridür

Velâ taṭrud gürûhı cem‘-i aşhâb
Huceste-yâr Selmân Bū Zeridür

Bihîştüñ ırmağından⁴⁴⁰ ger şorarsan
Şarâb-ı cem‘-i ümmet Kevşeridür

- 15 Şefâ‘ at kenzini kılmış zâhîre
Ḳeba’ir ehlinüñ huccetleridür

⁴³³ “(Ey resulüm!) Hayatına yemin olsun ki”, (Hicr, 15:72).

⁴³⁴ “İnnâ fetahnâ leke fethan mubînâ(n) (Sana apaçık bir fetih ihsan ettik.)” (Fetih, 48:1).

⁴³⁵ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁴³⁶ sıbt [u]: sıbtı [metinde]

⁴³⁷ Hâ Mîm ile başlayan sûreler (Kur’ân, 40-46).

⁴³⁸ Nass sûresi.

⁴³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır ve ʾ harfinin noktası konulmamıştır.

⁴⁴⁰ ırmağından: ırmağdan [metinde]

Semāda kevn kılur kaç⁴⁴¹ -ı mesāfet
Cebīn-i enverinūñ manzarıdur

Meh-i gerdūn şitāb-ı māh-tābān
Tapanca-ğurde şakku 'l-kameridür

‘Uṭārid pās-bānı nüh-revākuñ
Hisāb-gīr-i huceste-defteridür

Kevākib ezheri fettān-ı Zühre
Yañağındaki hālūñ cevheridür

20 Semā-yı seb⁴⁴¹ ada Merriḥ-i şaf-der
Şeb-i İsrā’da eşher çākeridür

Oturmuş Müşteri mesned-nişini
Başında tāt-ı zerrin aḥteridür

Ḥaḳīr Keyvān-ı heftüm bār-gehde
Kevākib pās-bānı leşkeridür

Felekdür ḥam-ı çevgān-ı musaḥḥar
Miyān-ı çarḥ-ı aḥzar minberidür

Melekler cev-v-i a‘ lā-yı felekde
Şavāmi‘ lerde sākin kişveridür

25 Daḥı nāmus-ı ekber kadr-i Cibril
Ṭarīḳ-i ihtidāya reh-beridür

Zemīn tā zīr-i belhūta tamāmı
Fezā-yı taḥt-gāh-ı ağberidür

[64b]

Sekiz cennet olan ‘arşuñ sağında
Günāh-kār ümmetinūñ yerleridür

Şaḥīḥ oldı yedi⁴⁴² dūzaḥ tamāmı
Aña ḥ⁴⁴³ār baḳanuñ mā-aḥḍaridür

⁴⁴¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁴² Metinde “yeddi” olan kelime vezin gereği “yedi” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁴³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yanında Aḥmed'ün dünyā vü 'uḳbā
Şirā'sı⁴⁴⁴ bir meksden aḥḳarıdur

- 30 Gūrūhı on sekiz biñ cümle-i 'ālem
Livā'ı bende siyle Ḳanberi'dür

Zıkr-i Künyet ü Elḳāb-ı Seyyidü'l-Mürselīn Ki Der- Kütüb-i Nuḥustīn Meşṭūrest

33

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Getür gel rişte⁴⁴⁵-i naẓma Muḥammed nāmını tekrār
Şuḥuflarda olan meşhūr muḳaddem maẓhar-ı aḥbār

Oḳuram mü 'rihan ehli kitābın ser-be-ser cümle
Tevāriḥ mu' teber ola seyirler defterin izhār

Kitāb-ı Kāzerūnī'le beyān [u] şerḥ[i] müstaḳzī
Mu' azzam Ravzatü'l-Aḥbāb Me' āric defterin yek-bār

Defātir remzini gördüm Muḥammed ālidür medḥi
Daḥı aşḥāb-ı iclālī Muḥammed server-i ebrār

- 5 Tefahḥuş eyledüm nām-ı Muḥammed her defātirden
Nuḥustīn enbiyālardan müşerref nāmını işhār

Oḳudum metn-i Tevrāt'ı diyer Mīzmīz āña nāmın
Zebūr içre dimiş 'Āḳıb bu ḳavli eyleme inkār

Daḥı İncıl'[i] gör Ṭaptāb müsemmā nāmını meşhūr
Dimişdür ba' zı Faraḳlıṭ mu' azzez ismini tekrār

Dimişdür ba' zı Ḥamyātā me' ānī ba' zı Evlāyā
Dimişdür ba' zı Uḥrāyā Daḥūk ba' zı dimiş güftār

Dimişlerdür āña Müşfiḥ daḥı ba' zı āña Aḥmed
Daḥı Māzmāz'ıla meşṭūr olupdur deftere Muḥtār

⁴⁴⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁴⁵ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

- 10 Dimişdür ba‘ zı Rûhu ‘l-Haḳ Muḳîmü ‘s-Sünne hem ba‘ zı
Daḥı ba‘ zı Muḳaddes hem aña Hırzu ‘l-emîn Esrâr

Daḥı ḳaşm eyle yād itmüş mu‘ allā nāmını evlā
Melāḥim söylemiş ba‘ zı nebî güftârıla iḳrâr

Dimiş ba‘ zı ismin ḥabîbüñ Haḳ kitābında
Şaḥâyiflerde tûmârı çekilmiş deftere eşhâr

[65a]

Velîkin nüh revâḳ üzre yazılmış naşsıla mestûr
Nuḥstîn âsmân ehli diyerler Müctebâ Muḥtâr

İkinci âsmân ehli diyerler Murtaẓâ şāha
Üçünci dir Müzekkâ hem çehârüm Münteḥab seyyâr

- 15 Beşinci dir Muḥabbib bil mûkerrem nāmına ehli
Şeşüm ehli Muṭahhar dir daḥı heftüm Muḳarrib yâr

Daḥı gör seb‘ a-i arzı ne dirler servere nāmın
Diyerler ṭabaḳa-evvel mu‘ azzam ḥazrete Serdâr

Mübeccel şāniye ehli Muḥabbib şālişe dirler
Müşerref râbi‘ a ehli diyer Ṭāhir beşinci Dâr

Zemîn-i sādise ehli Emînu ‘llāh dir şāha
Daḥı ma‘ nā-yı Rûhu ‘llāh dirler sābi‘ a her-bâr

Melâ ‘ik ḳaldurın ‘ arşı oḳurlar Muştafâ nāmın
Aña kerrûbiyân Muḥtâr dirler vaşfila tekrâr

- 20 Daḥı rûḥāniyân dirler Mûkerrem Aḥmed’e tekrîm
Nedür gör sâḳ-ı ‘ arş üzre Resûlu ‘llāh ile iḳrâr

Yazılmış cebhe-i kürsî Ḥabîbu ‘llāh ile menḳûş
Daḥı gör levḥ-i maḥfûzı Şafiiyyu ‘llāh ile eşher

Ḳamu evrâḳ-ı Ṭübâ’da yazılmış Şafvetu ‘llāh ol
Yazılmış Ḥayretu ‘llāh uş livâ’-i raḥmete şeh-vâr

Ḥudâ yanında ‘ Abdu ‘llāh Muḥammed hem Resûlu ‘llāh
Aña ‘ Abdü ‘lḥamid dirler melâ ‘ikler ḳamu ḥünkâr

Diğerler ‘ Abd-i Vahhābī nebīler zümresi a‘ zam
Şeyātin ‘ Abd-i Kāhhārī diğerler nāmına ezkār

- 25 Dağı ‘ Abdu’rraḥīm dirler periler cin/ler cem‘ i
Tamāmı ‘ Abd-i Hālīk hem cibāl ehli diğer tekrār

Bihār ehli kıfār ehli ‘ Abdü’l-Kuddūs ile Kāhir⁴⁴⁶
Hevamm ‘ Abdü’lgıyās dirler rumūz-ı penç [ü] heft ü çār

Vuḥūş ehli yanında dir⁴⁴⁷ diğerler ‘ Abd-i Rezzāk uş
Gürūh-ı dām ‘ Abdu’llāh sibā‘ -i dām [u] ded zevvār

Behāyim ‘ Abd-i Mü’mīn dir tıyūrlar ‘ Abd-i Ğaffārī
Dağı gör kim olur şārī bu kavle bey‘ idem enbār

Muḥammed-nāme-i nāmın⁴⁴⁸ kime şerḥ eyleyem tāmī
Gel imdi nūş iden cāmı muḥabbet ‘ ālıla enşār

[65b]

- 30 Kimi kim sıvse bir kimse anı her yerde yād eyler
Hudāvend Aḥmed’i sıvıuş güzīde nāmıla hūnkār

Kamu ḥayvān-ı nātıklar zebānında aña nāmın
İşāret eylemiş Bārī⁴⁴⁹ mu‘ azzam kavlıla eṭvār

Gürūh-ı ḡayr-i nātıklar bilürler lıṭf-ı Bārī’den
‘ Aṭā-yı maḥz-ı iḥsānın kılupdur cem‘ ine izhār

Kamuya eylemiş ma‘ lūm ḥabībūn nāmını merķūm
Hudāvend-i ‘ azīmü’ş-şān aşamm ebkem olan yek-bār

Eger gelmezdi ol sulṭān anı bilmezdi her ḥayvān
Enām olmazdı kavmü’l-cān beşerden mu‘ teber eṭvār

- 35 Mevālīd vālīd ü⁴⁵⁰ mevlūd ‘ ibādet secdesi meşhūd
Bilinmezdi dağı Ma‘ būd igen kimdür biçen eşcār

Hudāvend eyledi zāhir Muḥammed zātını ṭāhir
Cihāna eyledi bāhir vüfur-ı raḥmete ğaffār

⁴⁴⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁴⁴⁷ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

⁴⁴⁸ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

⁴⁴⁹ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

⁴⁵⁰ Metinde “vālīd ü” kelimesi mısraya sonradan eklenmiştir.

Muhammed bendeler şāhı semāda şaḳḳ iden māhı
Güneşdür şem‘ -i der-gāhı kevākib nūrıla envār

Muhammed yazaram nāme raḳam ṭumar-ı erḳāma
Livā’ı söyleme ‘amma rumūz-ı cām-ı Cem ḥünkār

**Der-Beyān-ı Nām-ı Ḥuceste-Fercām Nām⁴⁵¹-ı
Muhammed-nihāden Berāy-ı Ferzend**

34

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Gelende āb [u] gil cūşa dilerem kim şerḥ ide⁴⁵² eşher⁴⁵³
Resūl’ūñ na‘t-ı evşāfin nuşuş [u] naşşıla yek-ser

Risālet taḥtınūn şāhın nübüvvet burcunūñ māhın
Fütüvvet Ḳudretu ‘llāh’ın hidāyet rāhına reh-ber

İşāret eyledi Sübhān *Ene ‘l-Maḥmūd*⁴⁵⁴ azīmü ‘ş-şān
Muhammed söyledi Yezdān ḥabībı nāmına eşher

Muhammed oldu çün müştāḳ Ḥudā’nuñ nām-ı pākından
Güzide ismile a‘zam ḥuceste nāmıla evfer

- 5 ‘Aliyyü ‘l-Murtażā rāvī dimişdür hoş-şahīḥ-aḥbār
Muhammed ‘ilmidür ‘ilmi beyānı dürriyle gevher

Didi her kim Muhammed nām koyarsa oğlına meşhūr
Aña ‘izzet gerek lāzım ḳamu evlādıla ekşer

Gelende meclise elbet aña⁴⁵⁵ cāy-ı bülend-efrāz
Aña tekye ḳıla bende Muhammed-nām olan aṭḥar

[66a]

Eger kim olsa cem‘iyyet Muhammed adlu cem‘ içre
Bulınsa meşveret her ne olursa ol ide ez-ber

⁴⁵¹ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁴⁵² Bu kelime beyite sonradan eklenmiştir.

⁴⁵³ Bu mısram vezni bozuktur.

⁴⁵⁴ “Ben Maḥmūd.”

⁴⁵⁵ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

Anuñ qavliyle her işe gerekdür ideler taqdım
Yine emr eylese halkı cemâ' at râm ola yek-ser

- 10 Eger bir hânedân içre Muḥammed nām[1] ya Aḥmed
Yaḥūd ismi esāmiden Resūl'ün varısa eşher

Olur her şubḥ [u] şām nāzil ziyāde zerḳi ol hānuñ
Ser-ā-ser hânedân ehli bulurlar raḥmeti evfer

Daḥı ferdā-yı maḥşerde Hudāvend emr ider tezyīn
Melā'ikler ider cennet serāyın bendeye ezher

Muḥammed nām olan cāna bihişte emr ider Sübhān
Muḥammed ḥürmeti ḥaḳḳı daḥı nāmı girāmı fer

Muḥammed nāmıdur Ekrem kim ol nāmıla yād olsa
Huḳeste-şānıla fercām bihişte daḥl olur ol er

- 15 Daḥı ism [ü] kenıyyet cem' gerekdür itmesün kimse
Haṭādur ger Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed ḳoysalar eşher

Dimişdür āl u evlāda Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed kim
Ḳoyarsa ol cefā eyler baña ferzendile mihter

Muḥammed-nām ide tenhā Ebū'l-Ḳāsım daḥı ğayri
Ḳoya evlādına bende baña ümmet olan ol er

Daḥı her ümmete Yezdān virürse çār ferzendi
Benüm adum bulınmazsa anuñ evlādıla yek-ser

Baña ümmet degüldür ol varup ğayrı[sı]nı bulsun
Çehār ferzendi maḥv olsun āmānı olsun ekşer

- 20 Ḳaçın kim bir kişi nām-ı Muḥammed söylese diñle
Şeyāṭīn zümresi erziz-ğüdaḥte maḥv olur muṣṭar

Daḥı her kim Muḥammed-nām dilerse ḳoymaga ferzend
Elin vaż' eylesün bende zen-i ābistene eşher

Hudā'ya söylesün ḥaḳḳ-ı Muḥammed-nāmı ḥoş-nāmı
Müzekker eyle baṭn içre olan ḥūn-ḥāre-i manzar

Muhammed hürmeti Yezdān anı tebdīl ider ihsān
Müzekkerek hoş olur ol cān budur kavī-i celī server

Degüldür çok olur tebdīl veled başnında her cānuñ
Muhammed hürmeti Sübhān yaratdı ‘ālemi yek-ser

[66b]

25 Muhammed hürmeti yā Rab kamuya rahmet it ifrāt
Vüfur-ı luṭfıla tekrīm idegör ümmete bihter

Ezelden bendeyüz şāha Muhammed Kudretü ‘llāh’a
Huṣṣe-reh-nümā rāha riyāz-ı cennete Kevşer

Nebīler cem‘ ine taşdıķ idenler bende yüz taḥķīķ
Beyān-ı çār⁴⁵⁶ u şad defter zamīrin dutmuşuz enver

Be-ḥaķķ-ı zāt-ı bī-hemtā be-ḥaķķ-ı seyyid-i Baṭḥā
Ba‘īd it nār-ı düzaḥdan Muhammed ümmetin yek-ser

Faṣl Fī-Beyān-ı Ziyāfet-i Hātem-i Tayy ve Nikāt-ı Muhtelif

35

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Gel ey bülbül fiğān eyle baḥār eyyāmıdır ezher
Benefşe sünbüle karşı oturmuş der-çemen enver

Bilürsen ‘aķıbet ḥālī elüñde var iken fırsat
Fiğāna gel beyān eyle gül ü mül var iken aḥzar

Gerekdür dürr-i güftāruñ ola na‘t-ı nebī eşher
Muhammed seyyid-i ādem dilīr-i ‘arşa-i maḥşer

Ġarīb aḥvālümüz vardur daḥı aḥbārumuz manzūm
Gerekdür nazmıla lāzım ḥalāyık gūş ide yek-ser

5 Haberdür Hātem-i Tayy’dan ziyāfet eyledi birgün
Ḥalāyık geldiler mīr ü gedālar cümlesi evfer

Ser-ā-ser şadr-ı a‘lāda ġanīler kıldılar tekve
Faķīrān esfel-i meclis oturdılar kamu aḥķar

⁴⁵⁶ çār: çehār [metinde]

Dutuban şadr-ı a‘lāya çıkardı cümlesin ol mîr
Didiler Hâtem’e ol dem ğanîler n’eyledün mihter

Bizi esfelde cem‘ itdün faķîrân zümresi a‘lā
Geçürdün bezm [ü] meclisden firāza cümleden eşher

Didi siz cāhıla şadra çıkuban kaldı miskînler
Kamusı hâk-ı zilletde kaluban oldılar muţtar

- 10 Velîkin anları şadra geçürdüm kendü râyumla
Degüldür devlete lâyıķ faķîrân pest ola aḥķar

Nazîre var bu da‘vaya anı gūş eyle ey dervîş
Yarın şahrâ-yı maḥşerde namâz ehli gelür ezker

Gelür Ğazî Hüsâm ehli gelür ‘âbid kıyâm ehli
Kamu ehl-i ‘ibâdetler olurlar müctemî‘ yek-ser

[67a]

Kalurlar zâr [u] ser-gerdân güneh-kâr fırkası maḥzûn
Hudâvend hükûm ider anda Muhammed kandadur mihter

Getürsün ümmetin aķdem şefâ‘ at eylesün ekrem
Kimi kim cennete ister getürsün Kevşer’e maḥzar

- 15 Getürsün âl u evlâdın şahâbe cem‘ ini ḥâce
Güzîde server-i yârân şecerde cem‘ iden leşker

Resûlu ‘İllâh gelür aķdem hezârân ḥamd ider Hâķķ’a
Hudâ-yı Hâlik-i ekvân bihiştî düzaḥı yek-ser

Muḥaddem sâbıkîn kavmi getürür maḥşere Aḥmed
Muṭî‘ân zümresin ḥâce tahâret ehlini aṭher

İder ḥavf seyyid-i ‘âlem getürsün ehl-i evzârı
‘Uşât ehlin kebâ’irde giriftâr fırkasın server

Gelür Mevlâ-yı ‘âlemden Muhammed zâtına ta‘zîm
Nidâ-yı rahmet-i Ğufrân ḥuceste-maķşad-ı ḥoş-fer

- 20 Kānı Aḥmed kitâb ehli târiķ-i Hâķ şevâb ehli
Kānı tevḥîde dâb ehli baña bir söyleyin leşker

Muhammed söyleyen bende cihānda rūz [u] şeb zinde
Şehādet eyleyen günde muvaḥḥid şānıla aṭher

Muṭī' ler cem' ini ḥāzır getürmişsen şalāt ehlin
Ḳanı ol zümre kim baḥr-i günāha ğarḳ olup yek-ser

Ḳanı bī-çāreler maḥzūn ğam [u] endūhıla meftūn
Beni yād eyleyen her gün dilinde bir Ḥudā ez-ber

Getür anları ey Aḥmed bihişte idegör vāriş
Eger yok anlarıñ cāhı ki şadra cem' ola ekşer

25 Kerīmem raḥmetüm ifrāt sañadur ümmete yek-sān
Raḥīmem raḥmetüm cārī gürūh-ı mü'mīne evfer

Ḥabību'llāh cevāb eyler Ḥudā-yı ferd-i Yezdān'a
Diğer kim eyledüm ḥavf-ı kazādan ümmete eşher

Anuñ-çün cümlesin ḥāzır getürmedüm Ḥudāvendā
Saña ma' lūmdur aḥvālī gürūh-ı ümmetüm aẓhar

Hezārān şükr-i Sübhān'ı ider ol demde a' lānī
Ḥudā'ya nūr-ı Raḥmānī Muḥammed şāḥib-i defter

Daḡı bizden Ḥudāvend'e hezārān ḥamdü lā-yuḥşā
Ki kıldı bizleri ümmet ḥabībi Aḥmed'e leşker

[67b]

30 Kimüñ var böyle sulṭānı şifā-yı cürm-i 'işyānı
Kimüñ var böyle Loḳmān'ı devā-yı zaḥmete perver

Kimüñ var böyle ser-dārı şarāb-ı Kevşer'e sākī
Kimüñ var böyle ḥünkārı fezā-yı maḥşere ḳasver

Muḥammed cāh[1]la mestem ḥuceste-şānıla hestem
Bilür Ḥaḳ dostına dostam dü gītī içre tā-maḥşer

Muḥammed ders-i Yāsīn'em rumūz-ı vaḳt-i telkīnem
Ḥaḳāyık dīnidür dīnüm deḳā'ik defteri ez-ber

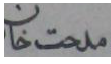
Muḥammed āline meddāḥ olındum şadrıla eşrāḥ
Gürūh-ı ḥamse-i eşbāḥ kelāmın eylerem ez-ber

- 35 Muḥammed nūr-ı Sübhānī şalāt-ı kenz-i Ğufrānī
Gerekdür bendeler anı hemîşe zıkr ide yek-ser
- Muḥammed rûhına bizden dūrūdıla selām her dem
Hezārān biñ hezārān bād hezārān farṭıla ekşer
- Muḥammed söyle midḥat-ḥ̃ān⁴⁵⁷ kafesde murğ-ı ten ceryān
Şenālar lü 'lū'-i mercān müseddes ḥāneden ekşer
- Muḥammed söylerem şāhı güzīde Ẹudretu 'llāh'ı
Semāda şakḳ iden māhı⁴⁵⁸ nebīler cem' ine mihter
- Muḥammed ālidür kaşdum irince nez' a tek rûhum
Şenālar dürr-i güftārum irince maḥşere leşker

**Hikāyet-i Merd-i Muḥālif Ki Der-Miyān-ı Ẹavm-i Mūsā
Mī Büved Vefāt Kerden-i Ū**

36

- Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün*
- 1 Göñül cüş eyledi nazma getürdi kenz-i ma' nālar
Ḥaḳayıḳ dürr-i güftārı deḳā'ıḳ remz-i imlālar
- Hezārān midḥata taḥsīn rumūz-ı nazmına kıldı
Semā-yı seb' ada Pervīn şerāda ḥūt-ı deryālar
- Anı güş eyledi belḥūt tezelzül eyledi sengi
Daḡı gāv-ı zemīn cünbiş idindi kūh-ı şaḥrālar
- Bu nazmuñ na' t- ı pākinde münnevver oldı heşt-eyvān
Şeş [ü] nüh çarıla heftüm bezendi raḳş-ı ḥavṛālar
- 5 Kelām-ı pür-me' āniden⁴⁵⁹ ' ināyet oldı sevdāya
Getürdi başuma gāvğa hezārān neşr-i ma' nālar
- İdindüm ibtidā-nāme be-nām-ı Ḥālīḳ-i ekvān
' Alīm ü ālim-i esrār ḥafıyyāt sırr-ı necvā'lar

⁴⁵⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁵⁸ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁴⁵⁹ pür-me' āniden: pür-ma' nā dīden [metinde]

[68a]

Ḥudā'dan soñra kaçd itdüm Resûl'i na' tına a' zam
İmām-ı leşker-i Rıdvan hümā-yı çarḥ-ı a' lādur

Tefāsir eyledüm teftiş tevārīḥ [ü] şemārīḥi
Ser-ā-ser mü 'rihān ehli kitābın aşl-ı feḥvālar

Ḥabībī na' tına şāhid getürdüm nükte-i manzūm
Ṭabersī'den⁴⁶⁰ Me' ālim'den tefāsir cem' i evlālar

10 Kifāyetdür tamām eyle satır dībāce-i defter
Ḥaber vir merd-i fācirden cihāna şaldı ḡavḡālar

Miyān-ı kavm-i Mūsā'da olurdu bir şaḳī meşhūr
Ma' āşī cürm ile ma' lūm kılurdu ḥalka iḡvālar

Anı peyk-i ecel bir gün dutuban eyledi maḥbūs
Çıkarıdı rūḥını tenden cesed boş kaldı em' ālar

Ḥalāyık şād olup yek-sān anı bir mezbele üzre
Bırakdılar zamān ehli ḥalāşı buldı eşyālar

Müretteb sūr olup ḥandān ḥalāyık mevt-i fācirden
Bezendi kūçeler şaḥnı düzündi kaçr-ı a' lālar

15 Ḥiṭāb-ı müstetāb oldu Ḥudā'dan sūy-ı Cibrīl'e
İrişgil İbn-i ' İmrān'a selāmı eyle evlālar

Selām it bizden ol şāha gelen Ṭūr içre ol māha
Ḥaber vir fevt-i dostumdan velī siz nāmı vālālar

Anı tekfīn ide Mūsā daḥı tedfīn ide a' lā
Namāzın eylesün eşyā ḥalāyık cem' i mollālar

Olurlar cümlesi maḡfūr namāzı kaçd-ıla taḥḳīḳ
Neden kim dostumuz oldur bilürler cümle vālālar

İrişdi Ḥazret-i Mūsā nazar kıldukda⁴⁶¹ ol şāḥşa
Muḥaḳḳaḳ bildi fāsıḳdur iden kaç' rāh-ı şaḥrālar

⁴⁶⁰ Tabersī: Tapersi (metinde)

⁴⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 20 Velîkin neylesün Mūsā Hudâ'nuñ emrine me'mûr
Oluban eyledi tekfîn namâzın kıldı monlâlar

İrişdi vahy-i Rabbânî Kelîm'e cānib-i Hâk'dan
İdersen sū'-i zān dosta içinde dürlü fehvâlar

Egerçi 'āsîdûr ammâ okurken levh-i Tevrât'ı
Muhammed nāmını gördi anı būs itdi eclâlar

Yüzine sürdi şād oldı Muhammed na'tını merkûm
Neşât-ı farṭıla geldi tarîk-i Hâkḳ'a ahfâlar

[68b]

Egerçi 'āsîdûr Mūsā ḥabîbüm ḥürmet-i na'tı
İdindüm⁴⁶² rûhını takrîb karîn-i âle evlâlar

- 25 Gel ey mü'mîn temâşâ kııl nebîler şâhına na'tı
Ne a'zamdur ki anuñla necâtı buldı tersâlar

Anı çün yüzine sürdi muḥâlîf merd olup muḥliş
Olındı derdine dermân zenânı oldı ḥavrâlar

Nice maḥv olmaya cürm-i günâhı ümmetüñ cümle
Anuñ mihriyle da'vâda olındı cümle güyâlar

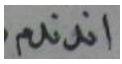
Hemîşe emrine teslîm olunmış emrile nehyin
İderler tav'ıla lâzım hemîşe şubḥ [u] emsâlar

Dutar şavm [u] şalâtın ḥaş zekâtın Hâk virür eşḥâs
İder hac ger olur aḡnâ ziyâde mâlı eşyâlar

- 30 Tarîk-i dînidür İslâm ḥaḳîk-i menhec-i ikrâm
İrince maḥşere itmâm olunmaz şer'-i aḳsâlar

Muhammed şer'idür iflâḥ hidâyet rāhına mişbâh
Anuñ-çün fâlik-i eşbâḥ yaratdı kūh [u] şahrâlar

Muhammed bâ'î-i ekvân riyâz-ı cennete sulṭân
Elinde topıla çevgân şefâ' at-ḥîāḥ⁴⁶³ ḍarrâlar

⁴⁶² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁶³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Muhammed söyle ey bende şalât it server-i kevnde
Muṭaḥḥar rūḥına bunda sezâdur belki ferdâlar

**Hikâyet-i Mihmân ve Nân-ı Nâ-ḥurden Der-Ḥâne-i
Mizbân-ı İşârethâ**

37

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Getürgil rişte-i nazma kelâm-ı dürr-i yek-tâlar
Menâkıb naşsıla şâbit Me'âric kâvli imlâlar

Ola aşl-ı tevâriḥi fûrû'ı mü'rihân ehli
Beyânı İbn-i İshâk'ûn kelâmı nakl-i ezkâlar

Gelür günlerde bir mihmân misâfir-ḥâneye râgıb
Şarâb [u] luḡam-ı nâna ziyâde faḡr-i necvâlar

Çiker ḥân maḥzara ol dem ġaribe şâhib-i ḥâne
Ġarib hergiz dırâz itmez ta'âma destile pâlar

- 5 Aña dir mîzbân ol dem nedür ferḥunde mihmânım
Degülse eklile şürbe mürâgıb nân u ḥelvâlar

Diğer mihmân degül câ'iz olam tağriḡ-i ni'etde
'İyâlüm cümlesi cev'ân kürisne baṭn [u] em'âlar

[69a]

Naẓire var buña ferdâ Muhammed ḡaşr-ı cennetde
Mekân-ı bâğ-ı 'illiyyîn içinde ḥûr-ı beyzâlar

Ne ḥûrıla ḡuşûr ister ne ḥidmet kûdek [u] vildân
Velîkin ümmetin ister necâta ḥurd küberâlar

Diğer ḡanı Ḥudâvendâ gürûh-ı ümmetüm yek-ser
Baña va'd itdügün iḡsân anı Ḥaḡḡ eyle icrâlar

- 10 Ḥanı ehl-i kebâ'irler şağâ'ir zümre-i ḥüsrân
Saña bir söyleyen fırḡa muvaḥḥid zikre ġüyâlar

Degül câ'iz Ḥudâvendâ Muhammed nâz-ı ni'etde
Gürûh-ı dūzaḡa loḡma olınmış cism-i a'zâlar

Beni anlarla icma' idegör derk-i dūzaḥda
Yāḥūd bāğ-ı cinān içre ḳarīn it cümle evlālar

Gögümüz pāye-i Ṭūbā feẓā'-i bāğ-ı 'illiyyīn
Eger olmaz ḳarīn ümmet benümle anda iḥyālar

Ḥiṭāb-ı müsteṭāb oldu Ḥudā'dan Aḥmed'e ol dem
Ḥiṭāb-ı pür-şavāb a'zam rumūzı faẓl-ı a'lālar

- 15 Elünde dūzaḥ Rıdvān geleydi baḳça-i ḳunvān
Dilersen dūzaḥa ḳoyḡıl dilersen ḳaşr-ı vālālar

Dilersen leşker-i cennet serāy-ı dūzaḥa girsün
Dilersen leşker-i dūzaḥ bihişte eyle Me'vālar

Olasan faẓluma rāzı ziyāde raḥmete ḥursend
Senüñle eyledüm va' de gerekdür ola icrālar

Ola ma'lūm cihān ehli bileler ḳadrıla zātūñ
Ḳamudan a'zam u ekrem kirāmı şān-ı imlālar

Senüñ-çün eyledüm icād Muḥammed 'ālemi peydā
Ser-ā-ser cinn ü insānı cibāli yerde şaḥrālar

- 20 Sen olduñ bā'is-i elvāḥ kelīme eyledüm irsāl
Sen olduñ bā'is-i eşbāḥ cesedler buldı aḳvālar

Sen olduñ bā'is-i ḥurşīd cihānı eyledi tenvīr
Señ olduñ bā'is-i Cemşīd elinde cām-ı şaḥbālar

Sen olduñ ḳadr-i Zü'lḳarneyn irişdi şarkıla ḡarba
Sen olduñ berzaḥ-ı baḥreyn Ḥızır 'ömrinde iḥyālar

[69b]

Sen olduñ 'ilm-i Loḳmān'a defātir remzine üstād
Süleymān taḥtına sultān kılan ḥükminde da'vālar

Ḥamīde şānıla Aḥmed Muḥammed server-i 'irfān
Güzīde āl u evlāduñ şaḥābe cümle evlālar

- 25 Tamām oldu ḥitām eyle ḥikāyet nükte-i mihmān
Şalātıla selām eyle Resūl'e āle emsālār?

Şalâtı kıymet-i cennet selâmı kırbet-i izzet
Dilersen bulmağa⁴⁶⁴ devlet anı yâd eyle ezkâlar

Hikâyet-i Nizâmü'l-Mülk Ve Ğulâmeş Muhammed-Nâm Der-Miyân-ı Ğulâmân

38

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Sürûd it âb u gil nazm ile echer
Dürûd it cân u dil mihriyle eşher

Bilürsen *küllî nefsin zâ'îku 'l-mevt*⁴⁶⁵
İçerler cāmını vaktinde her ser

Haber vir pîr-i dihkân hikâyet
Hādā'îk nağme-ḥānī⁴⁶⁶ beyn-i eşer

Selâsil silkine silk eyle nazmı
Ola veznile mevzûn dürr-i gevher

- 5 Haber vir nazmıla kavlı-i tevâriḥ
Nizâmü'l-Mülk olandan şâh-ı kişver

Anuñ vardı derinde bir ğulâmı
Muḥammed adlu bir maḥbûbı eşher

Ğulâma ekrem eylerdi ziyâde
Siverdi anı çok ḥalk içre ekşer

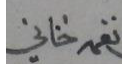
Aña tekrîm iderdi bî-nihâye
Ğulâmân içre ol mîr-i muzaffer

Eger ḥoşnûd olurdu kendüsinden
Anı nāmıla yâd eylerdi ez-ber

- 10 Eger râzı degüldi kendüsinden
Aña dirdi ğulâm nāmıyla eşher

⁴⁶⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁶⁵ “Her can ölümü tadacaktır.” (Al-i İmrân 3:185; Enbiyâ, 21:35; Ankebut, 29:57).

⁴⁶⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Meger günlerde bir gün yâ ğulāmī
Aña kıldı nidā cehrile server

Muḥammed adlu ḳul ğamlu küdür̄et
Ziyāde eyledi ḥavfıla muḫṭar

[70a]

Fikirde ḳaldı mazlūm bilmedi ḥāl
Nedür kim yâ ğulām çağırdı mihter

Hem-ân-dem oldı ḥalvet geldi ḥādım
Didi ‘afv eyle benden mīr-i kişver

15 Cevāba gelmedi ḥāce ne söyler
Ġulāma söyledi ferḥunde cevher

Didi gel ğam yeme ‘ibret nidādan
Saña kıldum ğulām nāmıyla echer

Bilürsen nāmıla niçün nidā ben
Seni yād itmedüm ma‘nāda ekşer

Baña ğusl-ı cenābet oldı şādır
Seni çağırmadum nāmıla enver

Muḥammed nāmını ekrem bilürem
Aña ta‘zīm iderem maḥz-ı evfer

20 Ḥayā kıldum Muḥammed nāmıla ben
Seni yād itmedüm vaḳtinde enver

Gel ey dervīş tefekkür eyle bir kez
Muḥammed nāmına dünyāda hoş-ter

Anı ḳul ḥavf ider vaḳt-i cenābet
Nidā kılsun ol ismiyle mükerrer

Muḥammed söylemez murdār olanda
Ḥudā ḳanda revā görmiş muṭahhar

Muḥammed ümmeti dūzaḥda olsun
Gürūh-ı müşrikīn ḳavmiyle yek-ser

25 Revā görmez Hudāvend rūz-ı mahşer
Muhammed ümmetin nār içre leşker

Ola ser-cümlesi dūzaḥda maḥbūs
Şirār ehli ile bir yerde aḥḳar

Kimün kim nāmı Aḥmed ümmetiyle
Yazılmış levḥe meşhūr ḳavm-i aḥḳer

Biridür kāfirinden anda ma‘ lūm
Muhammed ḥürmetiyçün ehl-i defter

Cehennem düşmeninün meskenidür
Aña dost girmez elbet ḳavm-i eşher

[70b]

30 Muhammed ḥurreminün ḥūşe-çini
Ser-ā-ser ümmetidür anda leşker

Hudāvend ḥayr-i ümmet yād idende
Muhammed ümmetin yād itdi mihter

Muhammed ümmetidür ḥayr-i ḥādī
Nebīler ḳavmine ma‘ nāda enzer

Sezādur biz gedālardan dūrūdı
Ḥabībün rūḥına virmekde ekşer

Hezārān biñ taḥiyyāt u selāmı
Resül’e eylerüz her günde evfer

35 Tamām oldı Nizām-ı Mülk ḥālī
Anı şerḥ eyledük nazmıla azher

Remz-i Āye-i *İnna 'llāhe ve Melā 'iketehu Yuṣallūne*
'Ale 'n-nebiyyi Yā Eyyuhe 'llezīne Āmenū Ṣallū
'Aleyhi⁴⁶⁷

39

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Saña ey dil naşihat var dilersen dürrile güftār
Hemîşe söyle cân içre irince nefha-i enzār

Şalâtıla selām eyle ḥabîbe seyyid-i ' âlem
Muḥammed bihter-i kevneyn güzide zümresi ebrār

Aña aqdem selām itdi Hudā-yı ' âlem ü âdem
Melā'ik cem' ine kıldı işâret emrini tekrār

Gürüh-i insile cinne buyurdi ḥazrete tekrim
Şalâtıla selām itmek resül-i zâtına Cebbār

- 5 Gerek şubḥ [u] mesā içre dürüdıla selām elbet
Sezâdur cem' -i ümmetden mübârek şânına tekrār

Saňa bir naql idem ḥâce dilerse diñle Cābir'den
Olan naql-i şahîḥ-aḥbār müfessirler dimiş ebrār

Cehennem içre bir bende ḥarîf⁴⁶⁸ idi mu' azzeb bil
Ḥarîf⁴⁶⁹ yetmiş sene dirler ḥisâbı eylemiş envār

İderdi istiğâş her dem Hudâvend ḥazretinden dir
Aña irmezdi Mevlâ'dan qazâ'-i derdine bir çār

Didi yâ Rab baña raḥm it Muḥammed ḥürmet-i âli
Aña raḥm eyledi Raḥmân didi Cibrîl'e git Ğaffār

- 10 İrişdi Cebrâ'îl der-dem faḳîri eyledi iḥrâc
Lezâdan ḥürmet-i Aḥmed aña raḥm eyledi Settār

[71a]

Qasem yâd eyledi Ma' bûd mu' allâ zâtına Yezdân
Didi ' izz ü celâlüm-çün eger kim Aḥmed-i işhâr

⁴⁶⁷ “Allah ve melekler peygambere salât ediyorlar; siz de ona salât ve selâm okuyun.” (Ahzâb, 33:56).

⁴⁶⁸ ḥarîf:ḥarîf [metinde]

⁴⁶⁹ ḥarîf:ḥarîf [metinde]

Dimezdi  l [u] evl dın anı hergiz cehennemden
 ı armazdum  alurdı z r  ukublar ek er  ad-b r

 ukub seksen sene dirler hez r n b    ukub b   
 alurdı     r-ı d za da mu  azzeb bendile z nn r

Vel kin   n  efi  itdi  ab b m A med [ ]  li⁴⁷⁰
Anı ehl-i cin n itd m riy z-ı cennete   nk r

- 15 Mu ammed  adrid r   l  ben m yanumda hem  li
 am de c mle e f li ken r-ı Kev er'e ser-d r

Gel imdi  nla ey derv   Mu ammed  adrini  lin
 ar ka bedre a eyle mu abbet remzini tekr r

Mu ammed  l u a   b n fer mu  eyleme hergiz
Dilersen olmaga n   fer dis i re  o  ezh r

 al t  A med'e virmek ziy de s ylemi  tefs r
Vel kin mu ta ar  ıldı n bey n  naklıla e   r

Neden kim  azret     n-ı tam m   alk      olsun
Ser- -ser  l-i erb b  mek n-ı cennete zevv r⁴⁷¹

- 20 Liv    bende-i  lem ezelden t  ebed me   r
 ul m-ı  alk dur g   m ni  ne bende-i Kerr r

**Der-Bey n-ı M n c t Kerden-i Seyyid-i K  n t Ber y-ı
 mmet-i P r-G n h Ve Em n Kerden B vey  amse-i  l-i
 Ab **

40

Mef   l n Mef   l n Fe  l n

- 1 Gel ey  avv  -ı dery -y      y  
Cev hir-d n-ı ma  n -y  dek     

 aber vir Mu ta  'dan n r-ı kevneyn
  m -y   ar  -ı heft m   be kavseyn⁴⁷²

⁴⁷⁰ A med [ ]  li: A medi  li [metinde]

⁴⁷¹ Bu kelime metinde "zevv r"  eklinde harekelenmi tir.

⁴⁷² "Fe k ne k be kavseyni ev edn  ( yle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.)" (Necm, 53:9).

Ne emr itdi ‘Alī’ye ol mu‘ azzam
Ne rāz itdi veliyye mīr-i ekrem

Didi gel yanuma ey nūr-ı dīde
Getür Zehrā’yı bunda hoş hamīde

- 5 Hüseyn’le Hasan olsun ber-â-ber
İki şeh-zâdlar fehvâda ather

Benümle siz oluñ bir yerde hâzır
Sizüñle ben dağı bir emre nâzır

[71b]

Baňa şeb tâ seher yardım gerekdür
Olanda şubha dek cehdüm gerekdür

Vużü’ lâzım gerekdür behr-i temcīd
‘İbâdet kılmaga⁴⁷³ Yezdân’a tevḥīd

İmām olduḡda⁴⁷⁴ sizler cümle tâbi‘
Olursız her ne kılsam emre ḥâşi‘

- 10 Gidende secdeye sizler tamāmī
Benümle secde kıluñ ḥaşş [u] ‘āmmı

Sücûda gitdüginde nūr-ı ekvân
Muḥammed seyyid-i ‘irfân-ı Rıdvân

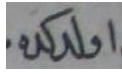
Anuñla secdeye gitdi velīler
‘Alī ü Fâtıma nūr-ı celīler

Hüseyn’le Hasan sulṭāna tâbi‘
Oluban secdesinde ḥāna ḥāzı‘

Muḥammed ümmete kıldı du‘âlar
Sücûdında Ḥudâ’dan her belâlar

- 15 Didi yâ Rab güneḥ-kâr ümmetile
N’olur ḥâlüm ġadâda şöhretile

⁴⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁷⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Gelürler cürmile şahın-ı kazâda
Fezâ ' -i maḥşere maḥz-ı belâya

İriş feryāduma ey Kird-gār'um
Mededler şāḥibi Perverdi-gārum⁴⁷⁵

Du' ā eylerdi Aḥmed der-sücūdī
Aña āmin iderdi ehl-i cūdī

İşidürdi anuñ rāzın Betül'i
‘Alī bā-her dü sıbṭeyn-i ḳabūli

20 Hudāvend emr ḳıldı Cebre'īl'e
İriş şimdi didi peyk-i celīle

Nigāh eyle Muḥammed nüh revāḳa
Didi Cibrīl aña baḳ ṭumṭurāḳa

Nigāh itdi Muḥammed gördi cumhūr
Melekler secde ḳılmış cümle meşhūr

Didi Cibrīl ḥabībe yā Muḥammed
Hudā ḳıldı selām-ı ḳadr [u] emced

[72a]

Diyer n'ister ḥabībüm böyle olsun
Neden ḥoşnūd olursa söyle olsun

25 Didi ḥazret baña ümmet gerekdür
Aḥī Cibrīl bugün ' izzet gerekdür

Baña şerḥ eylesün fazlıla Sübhān
Ne eyler anlarıla Rabb-i Raḥmān

Ne düzaḥdur mekānı cem' -i ümmet
Baña bildürsün anı aṣl-ı ḥikmet

Didi baḳ yā Muḥammed anda Cibrīl
Ne gördüñ eyle taḳrīr cümle tertīl

⁴⁷⁵ Bu kelime metinde “Perverdi-gārum” şeklinde harekelenmiştir.

Didi gördüm Muḥammed nār-ı dūzah
Gülistān oldu rūşen bâğ-ı berzah

- 30 Gülistān oldu gördüm nār-ı gül-zār
Ḥalīl'e nār olanda nūr-ı ezhār

Didi gördüm gülistān içre Aḥmed
Ser-ā-ser ümmetüm kervānı ezhed

Hezārān şükr kıldı Kird-gār'a
Muḥammed şād olup Perverd-gār'a

Muḥakḳak bâḳī kalmaz ehl-i tevḥīd
Ḥiṣār-ı dūzah içre ehl-i temcīd

Gel imdi añla ḳadr-i nūr-ı Raḥmān
Muḥammed seyyid-i kervān-ı 'irfān

- 35 Naẓar kılduñ ḥuceste ḥānedāna⁴⁷⁶
Muḥammed āli bürhān-ı zamāna

Dü gītīde olan derde devālar
Ḳazāe vaktinde maḥşerde sezālar

Muḥammed Muştafā'dur ḥānedāni⁴⁷⁷
Şefā' at ma' deni 'uḳbāda leşker

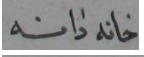
Dilersen rūz-ı maḥşer āb-ı Kevşer
İçersen dest-i sākīden muṭahhar

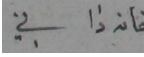
Muḥammed söylegil evlād u āli
Şahābe tābi' ol her işde vālī

- 40 Olanlar zümre-i nācī ser-ā-ser
Şefā' at ma' deni 'uḳbāda leşker

[72b]

Muḥammed ālidür aşḥāb-ı 'irfān
Gelenler maḥşere ḥoşnūd-ı Rıdvān

⁴⁷⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hikāyet-i Cemel-süvār Şüden-i Şehzādegān Der-Ketf-i
Seyyid-i Kā'ināt Şal'am⁴⁷⁸

41

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Gel ey ma' nāda üstād-ı firāset
Nijād ehinden it dürlü hikāyet

Haber vir ehl-i meydān-ı yeliden
Huceste-ķavm-i 'irfān-ı celiden

Hidāyet bişesi şīr-i jiyānı
Olanlar ser-bülend-i Keh-keşān'ı

Nişīmen-dār-ı murğ heşt-i eyvān
Meh-i envār heft-i ķaşr [u] eyvān

- 5 Belābil şāha-i gül-zār-ı himmet
Celācil şāha-i gül-nār-ı cennet

Sezādur her ne söylersen ziyāde
'Abā ehli olanlar hoş-nihāde

Saņa bir naķl idem ehl-i hūnerden
Muḥammed Muştafā na' t-ı siyerden

Gelürler ḥazrete bir gün şabīler
Hüseyn'ile Hasan ķadr-i celīler

Şikāyet eyler ol dem her iki māh
Velāyet ķarḥı üzre Kūdretu 'llāh

- 10 İki şeh-zāde söyler Muştafā'ya
Cemel binmek gerekdür biz gedāya

Didi Aḥmed nedür aşlı kelāmuñ
Didiler biz cemel gördük ğulāmuñ

Ebū Cehl oĝlı gördük nāķa binmiş
Bezenmiş faḥr ider eşhāķalanmış

⁴⁷⁸ "Salla'llāhu 'aleyhi ve sellem" cümlesinin kısaltılmış şeklidir.

Ḥamīde ẓadd olup sulṭān-ı kevneyn
Binüben ẓahrına ol nūr-ı ‘ayneyn

Muḥammed Ferḳadān’ı her dü reyḥān
Bihiştüñ tercemānı ḥāna Rıdvān

- 15 Süvār oldılar her dü ketf-i şāha⁴⁷⁹
Emīr-i ‘ālem ü ādem-penāha

[73a]

Didiler ḥazrete ey cedd-i a‘lā
Ġarīb aḥbārumuz var diñle Mevlā

Ebū Cehl oğlu gördük nāḳa üzre
İki kez ‘afv iderdi nāḳa üzre

Yemīnile yesāra devr idende
İki kez ‘afv iderdi remz idende

Gerekdür sen daḥı ‘afv eyle tekrār
Yemīn ile yesāra iki kez yār

- 20 Yemīnile yesāra döndi sulṭān
İki kez ‘afv idende nūr-ı Raḥmān

Dilerdi üç ide ‘afvı Muḥammed
İrişdi Cebrā’ıl bürhān-ı sermed

Didi besdür mükerrer ‘afv Muḥtār
Selām eyler Celīl ey nūr-ı envār

Ḥabībüm kıldı ilḥāḳ ḳadr-i ḥāşın
Cemel mişli cenāb-ı ḥoş-ḥavāşşın

Tamāmī ümmetin ‘afv eyledüm hād
Cehennem āteşinden rûz-ı mī‘ād

- 25 Üçünci kez eger ‘afvı diseydi
Ḥalāş olurdı kāfirler nesiyydi

Cehennem baḥşı ḳalmazdı sipāhī
Tehī ḳalurdı derk-i heft çāhı

⁴⁷⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Zihî mu‘ciz-nümâ sultân-ı ‘âlem
Muhammed seyyid-i evlâd-ı hâtem

Zihî kadr-i celî evlâd-ı hâşî
Hüseyn’ile Hasan bahri gavâşî

Zihî ‘âlî-nejâdî âl-i ‘Adnân
Muhammed hâne dâni *Hel etâ*⁴⁸⁰-hân

30 Zihî kavm-i mu‘azzam Hâşimî nûr
*Seḳâhum rabbuhum*⁴⁸¹ kervân-ı maṭhûr

Zihî hırz-ı menâş-ı luṭf-ı Yezdân
Berây-ı ümmet-i bî-çâre dermân

Zihî kâh-ı bülend [ü] hoş-şıyâşî
Penâh-nev-res-i mü’min der-menâşî

[73b]

Nükte-i Âye-i *Yevme Yunfeḫu Fi ‘ş-şûrı Fete ‘tûne*
*Efvâcen*⁴⁸² Şadaḳa ‘llâhu ‘l-‘Azîm⁴⁸³

42

Me‘ûlû Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Şerḫ eyle rumûz-ı aşl-ı Qur‘ân
Aḫbâr-ı ‘azîm-i remz-i Furḳân

Tefsîr-i beyân-ı Şa‘lebî’den
Teşhîr-i ‘ayân-ı aḡlebîden

Aşḫâba su‘âl-i Muştafâ’dan
Hoş eylediler haber-nümâdan

Efvâcla ḫalḳ gelende ḫaşre
Hâl n’olsa gerek gürûh-ı neşre

5 İfrâṭla girye kıldı sultân
Gûş eyledi râzı bildi elvân

⁴⁸⁰ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁴⁸¹ “Rableri, onlara tertemiz bir içecek verir.” (İnsân, 76:21).

⁴⁸² “Sûra üflendiği gün, bölük bölük Allah’a gelirsiniz.” (Nebe, 78:18).

⁴⁸³ “Azim olan Allah ne güzel, ne doğru söyledi.”

Şerh eyledi ümmetin tamāmı
Eşnâf eşnâf gelen enāmı

Ba‘ zı meymûn şıfatlu eşher
Ba‘ zı hınzır şıfatlu ağber

Üftân [u] hızân gelür hisâba
Hüsrân [u] kūrân gelür ‘ itâba

Bir fevci gelür cünûn-ı mużtar
Haşr ehli görür girye-i manzar

- 10 Bir fevci gelür zebânı mesdûd
Kân içre ğarîk dehânı mefkûd

Seylân-ı dehânı rîm-i ğıylân
Seyl-âbe-i hûn revâne ceryân

Bir fevci geçer ayağ u ilsüz
Aşılmış olur ağaca dilsüz

Bir fevci geçer beyâna gelmez
Şerh eylemesi zebâna gelmez

Bir fırka gelür birinde hil‘ at
Kaṭrân libâsı serinde ‘ ibret

- 15 Kimdür anuñla gelen gürûhı⁴⁸⁴
Al hisşe bugün degül negûhı

Ol şınf-ı ezel gürûh-ı meymûn
Her fitneçidür cihânda meftûn

Hınzır-şıfat olan sezâlar
Eklinde harâm olan cefâlar

[74a]

Üftân [u] hızân gelen cemâ‘ at
Zer nukre-rübâ âlin fezâḥat

Âhırde olur naşîb dūzaḥ
Şermende hacel miyân-ı berzaḥ

⁴⁸⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

20 Gör a‘ mā olan gürūh-ı meşhūr
Zulm ehli durur cihānda mağrūr

Ol fırka ki ker gelür beyāna
‘Ucb ehli dūr her işinde cāna⁴⁸⁵

Kendüsini efzāl-i ḥalāyık
Ḥalk içre ider güzide lāyık

Ağzında zebānı dişleyenler
‘İlm ehli dūr ol bed işleyenler

Ḥalk içre naşīḥat eyler imlā
Ef‘āl-i ḥilāf-ı kavī-i a‘lā

25 İlsiz⁴⁸⁶ olan u ayağı maqtū‘
Hem-sāyeye cevır ider ne meşrū‘

Hem-sāye elinde zār [u] giryān
Her vakt mesā [u] şabāḥ her-ān

Ol fırka ki âteşin-menāra
Aşılmış olur bülend dāra

Ol fırka ziyād-ı ehl-i ğammāz
Eylerdi faķīre ğamze āġāz

Kendüsini ser-bülend ü a‘zam
Eylerdi faķīre ḥande her dem

30 Her işde mu‘īn-i zulm-ı sultān
Eylerdi meded işinde tuġyān

Ol fırka ki tensiz oldu ma‘lūm
Erbāb-ı zinā idendür efhūm?

Ba‘zı didiler zekāta mānī‘
Anlar olı sar şikeste şānī‘

⁴⁸⁵ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁴⁸⁶ Bu kelime metinde “ilsiz” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Buḥl eylediler zekāta eşher
Ser-cümle helāk olur gerekler

Ol zümre ki cübbe-pūş-ı kaṭrān
Ol ehl-i tekebbür oldı ḥüsrān

[74b]

35 Kim ehl-i tekebbür olsa miskīn
Ger nāna ḳanā‘at itmese bin?

Ger eylemese meded Ḥudāvend
Ser-cümle helāk olur fenā çend

Luṭf eylemese Kerīm-i Yezdān
Bu fırḳalara ziyāde iḥsān

‘Adl eylese ger Ḥudā-yı ‘ādil
İş ğayri olur remīde ‘āmil

Tevḥīdile ger olur ‘aṭālar
Temcīdile def‘ olur belālar

40 Gūş eyle kelām-i Rabb-i ‘ālī
Hūş eyle nizāmı dut maḳālī

Eşnāf-ı melāle olma tābi‘
Aḳvālıla fi‘l içinde zāyi‘

Ḥatm oldı kelām-ı ferd-i Sübhān
Ol nefḥa-i Şūr rumūz-ı Kur’ān

Gūş eyle tamām olma ğāfil⁴⁸⁷
Kur’ān -ı Ḥudā’ya olma cāhil

Her āyete ṭā‘ne ḳılma eşhār
Göndermiş anı Celīl-i Cabbār

45 Ḥatm anda rumūz-ı levḥ-i maḥfūz
Cem‘ anda künūz-ı şerḥ-i melfūz

Her āyeti yüz zamīre meknūn
Var levḥ-i ṭavāmīr içre mevzūn

⁴⁸⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

Bilmezler anı meger velîler
Aḥzâb-ı Hudâ olan celîler

Der-Beyân-ı Şandûḡ Dîden-i Seyyid-i Kâ'inât Der-Şeb-i
Mi'rac Nezdîk-i Kâbe Kavseyn

43

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 La' l-i nâb-ı pişvânuñ çeşme-i hayvânıdur
Her gedânuñ rûz-ı maḥşer şerbet-i 'atşânıdur

Hızra şordum çeşmesinden söyledi nûş eyledi
Ḳatresidür âb-ı hayvân luṭfıla iḥsânıdur

Dest-i sâḳiden şarâbı içmeyen içmez didi
Bilmeyen bezm-i ezel mey-hânesin gavlanıdur

[75a]

Câm-ı Cem sırrın n'eylesün diyü ser-keş görünü
Çeşm-i ḥuffâş şem'-i ḥurşîd bilmedi zulmân'dür

- 5 Gel ṭarîḳ-i 'ışḳa ḥidmet⁴⁸⁸ eyle⁴⁸⁹ kim oldur ṭarîḳ
Evliyâlar aşfiyâlar 'ışḳıla sırrân'dür

Ḳılmayan pîr-i muḡâna ḥidmet⁴⁹⁰ rindânıla
Bilmedi pîr-i ḥaḳîḳî dîninüñ erkânıdur

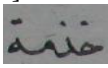
Reh-beri lâzım gerekdür her ṭarîḳa ehlinüñ
Ger şerî' at ger ḥaḳîḳat ma'rifet ḥaḳḳân'dür

Besdür imdi söyle râzı maḳşad-ı aşlı nedür
Dürr-i güftâruñ beyânı maşdar-ı Furḳân'dür

Vir ḡaber nûr-ı Hudâ'dan seyyid-i kevn [ü] mekân
Aḡmed ü Maḡmûd Muḡammed 'âlemüñ sulṭânıdur

⁴⁸⁸ Bu kelime metinde “ḥizmet” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁸⁹ eyle:eylem [metinde]

⁴⁹⁰ Bu kelime metinde “ḥizmet” şeklinde yazılmıştır.

- 10 Bir beşâret var şahîhî her hikâyet içre hâşş
Râvîsî⁴⁹¹ Şeyh Tabersî kâdîsî Cürçânî'dür

*Ḳābe kavseyn*⁴⁹² menzilinde seyr iderken Muştafâ
Leyletü'l-isrâ'da hâzret kurb-ı Hâk mihmânıdur

Tûş olup şandûka çeşmi âğzı bağlu lâ-cerem
Hâlik'a eyler münâcât derdinüñ dermânıdur

Söyledi Bârî Hudâyâ isterem görmek gerek
Menhec-i esrâr-ı şandûk kenzini nûrânî'dür

Kapusı bağlu içinde bilmedüm esrârını
Kandadur miftâh-ı bâbı Hâk didi a' lānî'dür

- 15 Söyledi Hallâk-ı 'âlem yâ Muhammed sendedür
Eylegil remz-i şehâdet açılur der-bânıdur

İbtidâ tevḥîde cârî olduğu demde zebân
Hem Resûlî'dür Muhammed söyledi tibyanıdur

Geldi bir âvâz-ı a' zâm iki şakḳ oldu felek
Şandûk açıldı semâlar ditredi seyvânıdur?⁴⁹³

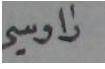
Gördi bir emvâc-ı deryâ cûş ider ender-semâ
Bir dıraht bitmiş içinde şâhası servânıdur

Çün nazâr kıldı dırahta çeşmine tûş oldu kuş
Böyle tenhâ yok refîkî *Ḳābe kavseyn*⁴⁹⁴ hânıdur

- 20 Söyledi ol dem Hudâyâ kıl beyân remz-i dıraht
Bilmezem murğ-ı dırahtı baḫrıla 'ummânıdur

[75b]

Söyledi ol dem Hudâvend Aḫmed'e *ḫaḳḳu'l-yakîn*⁴⁹⁵
Gördüğün a' zâm dıraht dünyâdur aşlı fânî'dür

⁴⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁹² “Fe kâne kâbe kavseyni ev ednâ (Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.)” (Necm, 53:9).

⁴⁹³ Bu mısram vezni bozuktur.

⁴⁹⁴ “Fe kâne kâbe kavseyni ev ednâ (Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.)” (Necm, 53:9).

⁴⁹⁵ “O, gerçekten kesin bilginin kendisidir.” (Hâkka, 69:51).

Kuş nedür konmuş budagında Hudâyâ vir haber
Ümmetüñdür söyledi Hâk kuş degül insânîdür

Eyledi ol dem tazarru‘ Hâk Te‘âlâ’ya habîb
Zerrece toprak nedür minkâra dutmış dânidur

Hâk didi ol dem Resûl’e zerrece toprağı sen
Gördüñ ammâ Hâk dirsene ümmetüñ ‘ışyânîdur

- 25 Anlaruñ cürm [ü] günâhı rahmetüm deryâsına
Düşse bil hergiz bulanmaz rahmetüm ceryânîdür⁴⁹⁶

Rahmetüm cenbinde cürmi ümmetüñ bir kaçredür
Kanı deryâ kanı kaçre rahmetüm ‘ummânîdür

Şükr kıldı Hâk‘a ol dem seyyid-i ‘âlem ziyâd
Hâk Te‘âlâ hazretine fazlına ihsânîdur

Havf iderdi beher ümmet cürmini yâd eyleyüp
Şâd [u] handân oldu gördi kim meded Raḥmānîdür

Eyledi tekrâr ḥamdi Rabb-i Yezdân’a habîb
Zahmına merhem bulundu ümmetüñ a‘lânîdür

- 30 Rûḥına lâzım gerekdür ümmetinden rûz [u] şeb
Şad hezârân biñ şalât u biñ selâm erzânîdür

Ḥamd-i vâfir ol Hudâ’ya bizden olsun bi‘-‘aded
Kim bizi ümmet kılupdur ḥazrete ihsânîdur

Nazm-ı Tâze
Nükte-i Âye-i *Yâ Eyyuḥe ‘İlezzîne Âmenu İzâ Nûdiye Li ‘ş-
şalâti Min Yevmi ‘l-Cumu‘ati*⁴⁹⁷

44

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

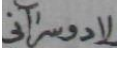
- 1 Kanâ‘at rızka kıl rızka kanâ‘at ehlidür mebrûr
Tılısm-ı gaybehâ oldur tılısm-ı feth olan manşûr

⁴⁹⁶ ceryânîdür: ceryândur [metinde]

⁴⁹⁷ “Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığında Allah’ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın.” (Cuma, 62:9).

Tılısm-ı fakrî gör ẖāce binā'-yı s̱îni üç dendān
Serinde ejdehā-mānend mūnaḳḳaş gencine⁴⁹⁸ maḳdūr

Gerekdür ādemi nādir-serāy-ı fethine sā'î
Tılısm-ı fakrîni dā'î anı feth eyleye meşhūr

Nedür taşvîr fehm eylegil bir kez
Emel serriştesin ḳaṭ' it anı mīḳrāz-veş meşbūr

- 5 Yedūnde ejdehā mişli dü şāhı çün 'aşā şu' bān
İdegör nefsi cengi dögüş Şeytān' ıla meşhūr

Mükellef gel rehā ḳılma Kelīm'e olgılan tābi'
Saña Fir'avn olan nefsi anı ḳahr eyle görsen hūr

[76a]

Eger emmāre-i nefse uyarsan şek degül hālik
Olursan lā-cerem maḥrūm bihiştiden ḥacrla maḥcūr

Kifāyetdür bize maṭlūb olan aḳvālümüz söyle
Sezādur aşl-ı dībāce getürdük naşsıla meşhūr

Beyān it cem'e evḳātın mu'azzam rükn-i eşrāṭın
Digil icmālıla anı mufaşşal olmasan maḳşūr

- 10 Enes'dendür rivāyâtı Resūl'den söylemiş anı
Muḥammed seyyid-i 'ālem rumūz-ı ḳavlidür meşhūr

(...) çün der-şeb-i cum'a semāya eyledüm pervāz
İrişdüm altına 'arşuñ yetmiş şehr ḳaşrına ma'mūr⁴⁹⁹

Vasī'at şehri dünyādan ziyāde cümlesi memlū
İçinde var melā'ikler ider tesbīḥ hoş-mezkūr

Dilinde cümleñ vardi zebānı Hāḳ Te'ālā'ya
Diyerler maḡfired eyle cemā'at cum'aya maḥzūr

Olanda her şeb-i cum'a ider şes şad hezār binde
Ḥudā dūzaḥdan azād uş ḳamu müstevcib-i meşbūr

⁴⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁴⁹⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

- 15 Melâ'ikler ider sür'at cevâmi'ler derin gözler
Kamu aqlâmları fûdâtıla naqş itmege mesrûr

Gürûh-ı sâbıkîn yazar irince şönraki şahsı
Hadîş fehvasını fehm it olagör fethine manşûr

Çü sür'at eylemek sünnet mü'ekked oldu ma'nâda
Meşûbet efzâl u evfer olısar ecrile mağfûr

Dimişdür seyyid-i âdem bihişt ehli buña dirler
Kamu yevmü'l-mezîd anı vesî' meydân gelür cumhûr

Anuñ hâki çünân hoş-bû dahı ez-berf sefid aña
Olanda dir ki çün cem'e ider emr Hâlik-i matyûr?

- 20 İderler kürsî' naşb anda qalur cem'-i rüsûl tekye
Gelür ez-cârib-i Mevlâ nidâ kim kullarum ma'zûr

Ne hâcet kim size lâzım gelürse isteñüz benden
Rizâ ki isterün dirler ser-â-ser zümre-i menşûr

Diyer ben râzıyam sizden yine hem isteñüz benden
Ne hâcet varısa cümle ideler zerre-i menşûr

Yine ol vâdide vardur mücevvef dürr-i yek-dâne
Ki hiç bir mürsel âdem mişâlin görmedi mezkûr

[76b]

Olanda cum'a eyyâmı hitâb eyler aña Bârî
Diyer *kad eflaḥa 'l-mü'min*⁵⁰⁰ Muhammed ümmeti mağfûr

- 25 Olar kim i' tikâf eyler edâ-yı zıkr-i Sübhân'ı
Mü'ezzini'l-ferâ'izler kâmusı zâkir ü mezkûr

Revân eyler Resûlu'llâh mübârek merḳadı üzre
Melâ'ikler beşâretler iderler Aḥmed'e menşûr

İderler günde üç kerre nazâr rahmet ider Bârî
Güneh-kâr ümmete şeksüz ider âzâd ne var menşûr

Hezârân şad hezâr ümmet Muhammed 'afv olur cümle
Kamu müstevcib-i dūzaḥ şanursan zümre-i zenbûr

⁵⁰⁰ “Mü'minler, kesinlikle kurtuluşa ermiştir.” (Mü'minûn, 23:1).

Haberdür İbn-i ‘Abbās’dan şaḥīḥ aḥbārumuz vardır
Didi cum‘a günü minber kırar der-ḥāne-i ma‘mūr

30 Melā’ikler ururlar şaf ser-ā-ser beyt-i ma‘mūrı
Oḡur bang-i namāz Cibrīl kim oldur ḥāce-i mezbūr

İmāmet anda Mīkā’il ider ser-cümle ferīşte
Uyarlar cümle Mīkāl’e bu sırrı dīnle ey mesrūr

Şalādan fāriḡ olduḡda dīr Cibrīl ki ezānuñ
Şevābın Aḥmed’e ümmet olana eyledi maḡfūr

Daḡı Mīkā’il ol demde şevābın şol imāmet kim
İder baḡş ümmete dīnle Muḡammed ümmetin mesrūr

Melā’ik zümresi dirler namāz-ı cum‘ amuz cümle
Hebālar eyledük vārın Resūl’uñ ḡızbine meşhūr

35 Gelür pes cānib-i Ḥaḡ’dan nidā kim siz tersiz
Ḳamu sizler oluñ şāhid Muḡammed ümmetin maḡfūr

Daḡı vardır biḡişt içre ki ḡūrī lu‘ bedür nāmı
Anuñ efzallüḡi cümle ḡavārī üzredür menşūr

Daḡı ḡüsn-i nazāretde şebi her māh-ı leylü’l-bedr
Kevākib zümresi üzre ne deñlüdür şeb-i deycūr

Ḳılurlar ḡūr-ı ĩn cum‘a günü serīrlere tekye
Cevāhirden muraşşā‘ dur ḡamusı fāḡir ü meşkūr

Bular bu zıkrile zākir görürler zır [ü] ‘arş nā-geh
Gelür meydāna ol demde münevver⁵⁰¹ nūrıla meşhūr

40 Tekellüm eyle ey Rıdvān bize şerḡ eyle aḡvāli
Gelendür lu‘ be dīr Rıdvān sūkūt eyler ḡamu mesrūr

[77a]

Olur ḡāzır be-nā-gehden bile heftād hezār ḡūrī
Yemīninde ider cevlan dutarlar ḡullesin maḡhūr

⁵⁰¹ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Dağı yetmiş hezār ḥūrī yesārında budur lā-şekk
Dutarlar ḥullesin ḥādīm sayılmaz zümre-i cumhūr

Yine yetmiş hezār micmer meşābiḥ rūşen-i ḥurşīd
Öñince çil çerāğ mişli kim oldur nūr-ı hoş-menşūr

Gelür ardınca yetmiş biñ anuñ gīsūsını dutmuş
Ġubār-ālūde olmaḳdan ḥazer eyler ḳamu maḥmūr

- 45 Gelürler ser-be-ser tekye ḳılurlar cümle dir anda
Serīr-i nūr-ı Yezdān'a olurlar şākir ü meşkūr

Diyerler hū illā hū rumūz-ı nağme-i Dāvūd
Olurlar cümlesi meşġul be-zıkr-i Ḥālīḳ-i meşhūr

İderler ḥurlar nağme ki mişlin görmedi vaşşāf
Olur ferdā-yı 'uḳbāda⁵⁰² tenağġum nağme-i sanṭūr

Anı bir kimse gūş eyler ki dünyāda ider ikrāh
Ḥarām söyler aña her dem taḳarrüb eylemez mezbūr

Gelelüm rişte-i naẓma ḳoyalum nağme-i sāzı
Gör imdi lu' be[y]i n'eyler neşādīler olur mesrūr

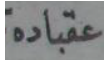
- 50 Namāzdan fāriğ olduḳda ider ḥal' cāme-i erbāḳ
Diyerler sāḳī' şarābla cihān ehli olur meşşūr

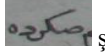
Eger kim görseler ḥüsnüñ senüñ ey lu' be-i fettān
Ḳalurlar tenleri bī-rūḥ olurlar ḳahrıla maḳhūr

İderler söyle ey lu' be seni Ḥaḳḳ eyledi maḥlūk
Kimüñ çün doğrusın söyle idinme 'özrile ma' zūr

Diyer şol kimse içün kim şalāt-ı cum' aya ḥāzır
Gelür ol cümleden aḳdem çıkar hem soñrada⁵⁰³ mestūr

Anuñ-çün olmışam maḥlūk Ḥudāvend eylemiş tafzīl
Beni ḥūrīlere Bārī gürūh-ı ṭāhire maṭhūr

⁵⁰² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 55 Gel imdi t̤alib-i cum‘ a dilerseñ lu‘ beye tezw̄ic
Hemişe cum‘ aya h̄azır olagör n̄azır u manz̄ur
- Hezārāñ şad hezār lu‘ be miŝālī H̄alīk-i bī-çün
Yer itmiş kendü lutfından gelenler cum‘ aya meŝhūr
- İderler sa‘ y-ı z̄ikru ‘llāh t̄arīk-i cum‘ aya t‘allāh
Kılurlar terk-i bey‘ ikrāh berāy-ı z̄ikr-i Bī-çün⁵⁰⁴ cumhūr

[77b]

- Diyerler cum‘ amuz cum‘ a ne cum‘ a günlerüñ ŝāhı
Olan ‘ıydeynlere efzāl ŝübūt-ı raḳḳ-ıla menŝūr
- Daḥı ḥaccu ‘l-mesākīnler aña ad eyledi Aḥmed
İderler ümmeti ḥacc-ı faḳīri cum‘ adan meŝtūr
- 60 Anuñ kim kuvveti yokdur t̄arīk-i Mekke‘ye lāzım
Kılarda cum‘ ayı miskīn iderler nāmesin memhūr
- Feriŝteler yazar nāmın ŝevāb-ı ḥacc-ı erḳāmın
Daḥı cum‘ a ser-encāmın kināyet k̄atib-i ve ‘t-Ṭūr⁵⁰⁵
- İlāhī cum‘ aya cem‘ ī olanlar zümresinden sen
Bizi tevfiḳile eyle hidāyet rāhına ma‘ mūr
- Livā ‘ī besdürür besdür muṭavvel eyledüñ nazmı
Gerekdür t̄a‘ atı gizlü idesen H̄alīk‘a meŝhūr

**Nükte Der-Beyān-ı Hurūf-ı Hecā Ŝerḥ-i Ŝıfāt-ı
Muḥammedī Şalla ‘llāhu ‘Aleyhi Ve Selleme**

45

- Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün*
- 1 Elifdür ibtidā zāt-ı Muḥammed intihā ebrār
Delālet ḳadrıla fihrist Muḥammed silkine ḥünkār
- Be *bellig*⁵⁰⁶ emrile nehyi sipāh-ı insile cinne
Ḥudāvend eyledi tenzīl Muḥammed ŝanına izmār

⁵⁰⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁰⁵ “Ṭūr’a and olsun ki!” (Ṭūr, 52:1)

⁵⁰⁶ “Yā eyyühe‘r-resülü bellig mā ünzile ileyke min Rabbike (Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et.)”, (Māide, 5:67).

Te tilke 'l-cennetü 'l-Me 'vâ⁵⁰⁷ mekân-ı menzilet ümmet
Likâ' ü ra'yet-i behcet Muḥammed kavmine hoş-dâr

Se şâbit oldı Rıdvân-ı *mina 'llâh*⁵⁰⁸ şahn-ı maḥşerde
Gürüh-ı şaḥbla âle Muḥammed leşkeri enşâr

- 5 Ce cennât cendine lâyıķ Hüdâ'dan hür [u] vildânı
Vüfûr-ı maḥz-ı Yezdân'ı Muḥammed yârına işâr

Ha Hayy-ı lâ-yemût oldı gürühı rûz-ı maḥşerde
*Hayâtan tayyiben*⁵⁰⁹ kavm-i Muḥammed Kevşer'e züvvâr

Hı hayriyyet nizâmında gürüh-ı hayr-ı ümmetler
İderler emrile ma' rûf Muḥammed nehyini izhâr

De devlet sermedi buldı aña tâbi' olan kimse
Tarîķ-i şer' ine vâşık Muḥammed dînile her-kâr

Ze zâlik fazl-ı Yezdânî gürüh-ı fevzile fâ'iz
Muḥammed leşkeri ' izzü 'l-muḥaccel olısar ebrâr

- 10 Re rahmet *rahmete lil' âlemîndür*⁵¹⁰ hayrıla mevşûf
Huşûşan ümmete rahmet Muḥammed olısar şeh-vâr

[78a]

Ze zâ'ir leşkeri eyvân-ı heftüm nüh-revâk içre
Zekî ezkā⁵¹¹ taḥiyyâtı Muḥammed eyledi ikrâr

Se sâlim her belâlardan şeh-i dârü's-selâm oldur
Selâm eyler aña Raḥmân Muḥammed Sidre'ye ser-dâr

Şe şâd oldı şehâdetden dahı hem cennete vâriş
Diyenler zümre-i ümmet Muḥammed ḥaķķ-ı dîn tekrâr

Şa şâdıķdur Hudâvendî kelâm-ı şıdk[ı]la aķdem
Va' id ü va' dine hergiz ḥilâfı yokdurur inkâr

⁵⁰⁷ “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me'vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19; Necm, 53:15).

⁵⁰⁸ “Hoşunuza gidecek bir şey daha var: Allah'ın yardımı ve yakın bir fetih!” (Saff, 61:13).

⁵⁰⁹ “... ona güzel bir hayat yaşatacağız.” (Nahl, 16:97).

⁵¹⁰ “Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ, 21:107).

⁵¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

15 Da dâll oldı dâlâletde rumûz-ı recm-i Şeytân'ı
Muḥaddem kılmadı secde Muḥammed nûrına envâr

Ta tâhir ḥanedân ehli ṭahâret buldılar eşher
Zamîr-i sırr-ı Furḳânî Muḥammed âlidür izhâr

Za zâhir muntaşır manşûr sipâhı her gürûh üzre
Daḥı tîğ-i dü-ser meşhûr Muḥammed şaf-der-i küffâr

‘A ‘aynân tecrîyân⁵¹² remzi riyâzı bakça-i firdevs
Fezâ-yı cennet-i Rıdvân Muḥammed ḥizbine deyyâr

Ğa ğâlib ğayr-i ednâya daḥı nesh eyleyen defter
Nuḥustîn nâmeler şerḥin Muḥammed eyledi yek-bâr

20 Fe farz-ı ḥamse-i evkât tamâmî kavmine lâzım
Şıyāmıla ‘ibâdetler Muḥammed ḥacc ide züvvâr

Ka kurb-ı lâ-mekân oldı maḳâm-ı *Ḳābe kavseyn’e*⁵¹³
Nebîler irmedi hergiz Muḥammed kurbına aḥyâr

Ke küffâr oldılar maḥzûl [u] mezmûm nûr-ı tāmından
Ezelden revzen-i mişkât Muḥammed kıldılar inkâr

Le lâm-ı lü’lü-i lâle *le‘amruk*⁵¹⁴ lâmidur tâcı
Ḳasem yâd eyledi Ma‘bûd Muḥammed ‘ömrine Cebbâr

Me mülk-i lâ-yezâlîde mekânı lâ-yezâl anuñ
Daḥı a‘lâ-yı ‘illiyyîn Muḥammed taḥtına seyyâr

25 Ne nûş eyler şarâbından gürûhı Kevşer âbından
Güneşdür câmı tâbından Muḥammed sâkisi ebrâr

Ve vârid oldılar elbet olurlar düzaḥa ḥâlid
Güneḥ-kâr zümre-i küffâr Muḥammed düşmeni evfâr

He ḥadî oldılar cümle gürûhı tâ dem-i maḥşer
Hidâyet râhına kervân oluban buldılar aḥyâr

⁵¹² “Fihi mâ ‘aynâni tecrîyân (İkisinde de akıp giden iki kaynak vardır.)” (Rahmân, 55:50).

⁵¹³ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

⁵¹⁴ “(Ey resulüm!) Hayatına yemin olsun ki.” (Hicr, 15:72).

[78b]

Ye yâ Rab rahmet it cümle güneh-kâr ümmete ihsân
Keremler şâhibi Yezdân Muḥammed ḥürmeti Ğaffâr

İdegör fazlıla cûdı sezâ-yı ḳadr-i Ma‘bûd’ı
Livâ’î bendeye sûdı Muḥammed ‘izzeti muḥtâr

Üçünci Bâb⁵¹⁵

Der-Beyân-ı Vefât-ı Seyyid-i Kâ’inât ‘Aleyhi Ve ‘Alâ
‘Âlihi Efḍalü’t-Teslîmât

46

- Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*
1 İrişdi va‘de-i mî‘âd Resûl’ün mevtine eşher
Onıncı ildeki hicret ḥisâb-ı defter-i maḥzar

Aña Ḥiccet-Vedâ‘ dirler olan ma‘rûf mekânıyla
Daḥı ‘Arfe dimişlerdür ḳamu yerde aña leşker

Aña ol dem nüzûl itdi Muḥammed seyyid-i kevneyn
Getürdi âyet-i tekmiḻ rumûzın Cebre’îl eşher

Daḥı ni‘met tamâm oldu Resûl’e söyledi Cibrîl
Seferdür aḥlâdı remz-i künûz-ı âyeti server

- 5 Resûl’e oldu çün ma‘lûm ki âhir oldu eyyâmı
İdiser intikâl mülk-i cihândan mihter-i enver

Şaḥâbe cem‘ini yıgıdı muḥâcir cem‘-i enşârı
Didi taḳrîr idûn ṭoḡru ne deñlü eyledüm enzer

Eger sizden su‘âl eyler Ḥudâvend rûz-ı ‘uḳbâda
Sizûnle Aḥmed’ün ḥâli ne deñlü olduḡın yek-ser

Didiler cümlesi ol dem risâlet eyledûn ilḳâ
Naşîḥat eyledûn şâfi şehâdet eyledûn ez-ber

Ḳuşûrı koymaduñ hergiz ṭarîḳat râhını meşhûr
Bize gösterdûn minhâcî şerî‘at bâbını enver⁵¹⁶

⁵¹⁵ Metinde üçüncü bapın başlığı yazılmamış ve tarafımızca “üçüncü bâb” başlığı yazılmıştır.

⁵¹⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

- 10 Semāya kaldurup ol dem mübārek başını Aḥmed
Didi eşhed Ḥudāvendā bu қavle şāhid ol ekber

İlāhī sen güvāh olğıl şaḥābe қavline bārī
Yarın ferdā-yı maḥşerde mu 'āḥez⁵¹⁷ olmayam muḫtar

Daḥı var bir şaḥīḥ aḥbār tevārīḥ ehline zāhir
Tefāsīr ehline ma' lūm siyer ehli dimiş ekşer

Şaḥīḥayn şāhibi her dem dimişlerdür Ğadīr-i Ḥum
Fezāsı menzil-i ma' rūf namāz anda қılup server

Çevirdi yüzini seyyid şaḥābe cem' ine ol dem
Bu remzi söyledi maẓmūn kelāmı cem' ine yek-ser

[79a]

***Ḳāle 'Aleyhi 's-selām: Elestü Bi 'l-Mü 'minīne Evlā Min-Enfüsihim⁵¹⁸ Ḳālu
Aşḥābete: Ne'am Yā Resūlu 'llāh⁵¹⁹***

- 15 Elestü mü' minin üzr[e] degül mi zātı *min evlā*⁵²⁰
Didiler cümle evlāsen mu' azzam şānıla ekber

Buyurdı düzdiler minber deve hevdeclerin cümle
Қoyuban ba' zını ba' za bülend-efrāz olup minber

Çıkuban minbere ḥazret Muḥammed mihter-i ' ālem
Aluban Ḥaydar'ı her dü eliyle kaldurup server

Anı kaldurdı a' lāya semāya eyledi tevcīh
İki sıbtı güşād oldu Resūl'ün ' āleme eşher

Didi *men küntü mevlāye 'Alīdür aña mevlāsı*⁵²¹
Bilün hazā ' Alī meşhūr degüldür ğayrısı aẓher

- 20 Kimün kim bunda mevlāsı olursam ol aña mevlā
' Alīdür nāşır-ı mevlā veliyy-i vālisi қasver

⁵¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵¹⁸ “Allah’ın selamı üzerine olsun (Hz. Muhammed) söyledi: Ben mü’minlere kendi nefislerinden daha evlā değil miyim?” (Ahzāb, 33:6).

⁵¹⁹ Onlar (saḥābe) söylediler: Evet, yâ Allah’ın elçisi!

⁵²⁰ “Ben müminlere kendi nefislerinden daha evlā değil miyim?” (Ahzāb, 33:6).

⁵²¹ “Ben kimin mevlāsı isem, Ali de onun mevlāsıdır.” (Aclūnī, Keşfü'l-Hafā, 2:274).

Dahı şerh eyledi tekrār İlāhī *vālī men vālāh*⁵²²
Dahı hem ‘*ādi men ‘ādāh*⁵²³ ‘Alī hakkında ol server

Aña dost olana dost ol dahı düşmānına düşmen
‘Adāvet eylesen bārī anuñla düşmene ızrar

Dahı *vahzul*⁵²⁴ didi Aḥmed aña *men ahzeleh*⁵²⁵ her dem
Didi *venşur*⁵²⁶ aña nuşret viren şahsa dimiş evfer

Aña yārī kılan kavme gerekdür yārī kıl yā Rab
Aña ḥ̣ār⁵²⁷ baḡana ḥ̣ār⁵²⁸ baḡ şerāret kavmine muḥḡir

25 Anuñladur kııl ḡaḡḡı muḡārin ḡanda kim olsa
Aña nuşret-ḡarın eyle hemişe vaḡt ile ezfer

Muḡaddem cümleden evvel ‘Ömer Fārūḡ durup geldi
Elin aldı mübārekler ḡıluban Ḥaydar’a mihter

Didi *baḡḡin*⁵²⁹ aña *baḡḡin*⁵³⁰ iki kez ‘āleme ḡarşu
Baña Mevlāseñ ey ḡ̣āce didi mü ’minlere yek-ser

Ne varsa mü ’mine ‘avret ḡamunuñ bunda mevlāsı
Sen olduñ naşşıla meşhūr Resūl’uñ ḡavlidür aḡder

Gel ey mü ’min olan fırḡa ‘Alī’nüñ olḡılan⁵³¹ dostı
Ḥudā’ya dost olur her kim anı dost eylese eşher

30 Resūl’uñ dostıdur dostı ‘Alī anuñla ey derviş
‘Alī’dür şaf-der-i Aḡmed ḡürüh-ı leşkere ḡasver

Sezādur dīdeme ḡākī ḡubārı maḡdem-i şāhuñ
Devā’-i tūtiyā iksir cezā’-i kimyā-yı maḡşer

⁵²² “Onunla dost olana dost ol.”

⁵²³ “Ona düşman olana sen de düşman ol.”

⁵²⁴ “Hor tut.”

⁵²⁵ “Onu hor tutanı hor tut.”

⁵²⁶ “Yardım et.”

⁵²⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵²⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵²⁹ “Kutlu olsun.”

⁵³⁰ “Kutlu olsun.”

⁵³¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[79b]

Ḳāle Resūlu 'llāh s.m.⁵³² : İnnī Tārikun Fīkumu 'ş-Şeḫaleyn: Kitābu 'llāhu ve
'İtrati Ehl-i Beyti Şaḥḥ⁵³³

Gel imdi maḳşada tekrār kelām-ı seyyid-i ebrār
Vaşıyyet eyledi eşhār şaḥābe cem' ine enver

Didi ey ḳavm bilūñ taḥḳīḳ beni da' vet ḳılupdur Ḥaḳ
Serāy-ı dār-ı ' uḳbāya icābet eylerem aşkar

Ḥilāfet-dīn içün iki mu' azzam eylerem terki
Biri oldur Kitābu 'llāh ikinci ' itretüm aṭher

35 Hilāfet maḫharum iki mu' azzam ḳadrıla meşhūr
Biri Kur'an biri ehlüm ḳarābet neslile leşker

Mütābi' anlara lāzım gerekdür tā dem-i maḫşer
İki ḥablü 'l-metīndürler semādan ber-zemīn manzar

Cüdā olmaz iki merbūṭ olınmış birbire muḥkem
Gelürler rüz-ı ' uḳbāda kenār-ı Kevşer'e eşher

Ziyāde şükr ider her dü itā' at eyleyen ḳavme
Şikāyet maḫz ider her dü şerāret ehline azher

Zihī ḳavm-i cefā ehli şaḥīḥi var iken remzi
Ḥadişüñ ḳıldılar inkār zamīrin oldılar eşrer

40 Muḫammed āline ḳaşdı idüben maḫv idüp āli
Ḳamusın teşne-leb küşte idüben ḳıldılar yek-ser

Ne Ḳur'an'ı dutup āli ne sulṭān-ı cihān ḳavlin
Ḥadişin terk idüp cümle şecā' at tācını miğfer

Gerekdür eylemek ta' zīm Muḫammed āline tekrīm
Ḥadişi eylegil tefhīm nuşuş [u]⁵³⁴ naşşını ekşer

Muḫammed āline yārum olınca murğ-ı ten gūyā
İrince ḥālet-i nez' a ğulām sāḳīm-i şaf-der

⁵³² Metinde “salla'llāhu aleyhi ve sellem” kelimesinin kısaltılmışı “ص” ve “م” harfleri ile gösterilmiştir.

⁵³³ “Allah'ın elçisi söyledi: Ben, benden sonra iki değerli şeyi bırakıyorum. Allah'ın kitabını ve ailemi.” (Dölek, 2004: 145-168).

⁵³⁴ nuşuş [u]: nuşuşı [metinde]

Dimişdür Hârezim şâhı laqab Nûru 'l-E 'imme nâm
Hüseyn'ün maḥẓ-ı aḥvâlin gezerken kûçede⁵³⁵ server

- 45 Olup eṭfallere yoldaş iderdi lu' bıla cevlan
İrişdi ḥazrete sultân Muḥammed şâhib-i minber

Dilerdi kim duta anı firâr itdi kerem-kânı
Hüseyn İbn-i ' Alî meşhûr velâyet çarḥına aḥter

Didi ol dem Resûlu 'llâh nedür nefret kılursan mâh
Didi nefret degül sıbt-ı muḥabbet maḥẓıdur ekşer

İrişdi lâ-cerem Aḥmed Hüseyn'e seyyid-i sermed
Der-âgûş eyledi anı nebîler serveri eşher

[80a]

İrişdi kûrşa-i ḥâver muḥârin mâh ile ḥurşid ,
Zamîrin eyledi teskîn öpende serveri server

- 50 Elin qaldurdu a' lâya semâya çarḥ-ı tuğrâya
Du' â kıldı bu remzile Ḥudâ-yı ' âleme echer

İlâhî söyledi seyyid *eḥabbe*⁵³⁶ sen de siv anı
Nidâ geldi muḥârin-ḥâl bu qavle naşsıla mazḥar

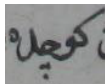
Bu deñlü ḥubbıla mümtâz olınmış oğluñı ma' lûm
İderler teşne-leb küşte şehâdet hem bulur enver

Şefâ' at şâfi' in görmez kılanlar âlüñe zılmı
Fezâ-yı rûz-ı maḥşerde olurlar qahr ile aḥqar

Senün qadrıla iclâlün benüm yanımda a' zamdur
Daḥı evlâd ile âlün kirâm-ı qadrıla evfer

- 55 Muḥammed âlidür ekrem güzide cümle âl üzre
Neden kim kendüdür efzal ḥalâyık cem' ine yek-ser

Gelelüm maqşada şimdi rivâyet eylemiş evtâd
Dimiş Hiccet-Vedâ' ile *izâ cā'e*⁵³⁷ gelüp eşher

⁵³⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵³⁶ “Sev!”

⁵³⁷ “Allah'ın yardımı gelip fetih gerçekleştiğinde” (Nasr, 110:1).

Didi Cibrîle ol server rumûz-ı ve 'd̡duḥāsından⁵³⁸
Zamîrin añladı seyyid ki rıḥletdür ḡarîb enẓar

Hemîşe *Rabbi* 'aḡfirl⁵³⁹dir[i]di rûz [u] şeb sultân
Şaḡâbe söyledi şâha ḡaraẓ ne söylemek ezkar

Didi rıḥlet ḡarîb oldu serây-ı ' âlem-i bâlâ
Dilerem eylemek pervâz hümâ-yı ḡadrıla eṭvar

60 Didiler yâ Resûla 'llâh ser-â-ser cürmüñüz maḡfûr
Olupdur pes nedür her dem du' âlar maḡẓ idersen ser

Didi ümmet ḡaṭāsıyçun dilerem maḡfîret bulmaḡ
Ġadâda şerm-sâr hergiz olunmasan ḡamu yek-ser

Cefâlar çok çeküp cem' in getürdüm maḡẓ-ı îmâna
N' olur aḡvâli anlaruñ gidenden şoñra ben azfer

Meşnevi 47

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Gel imdi söyle râzı meşneviden
Kelâm-ı esbaḡı ḡoş-ma' neviden

Vefât-ı Muştafâ'yı söyle tekrâr
Ferâmûş eyleme aḡvâl-i aḡyâr

Vefâtından muḡaddem şadr-ı ' âlem
Şaḡâbe fırḡasın cem' itdi ekrem

[80b]

ḡamusın ' Âyişe sır-ḡânesinde
Ser-â-ser cem' idüp kâşânesinde

5 Sifâriş kıldı cem' in bir birine
Şaḡîrile kebîrin bihterine

Didi ref' eylesün Bârî Ḥudâvend
Sizi ser cümleñüz ḡıfẓıyla peyvend

⁵³⁸ “Yemin olsun, kuşluk vaktine.” (Duhâ, 93:1).

⁵³⁹ “Allah'ım günâhlarımı affet.”

Size nuşret qarîn itsün hemîşe
Hidâyet eylesün tevfiķ-pîşe

Hidâyetle bulursız istikâmet
Cemâ' atle olursız tâ kıyâmet

Üzekkirükümü 'llâhe fî ehli beyti⁵⁴⁰

Du' âdan şoñra sulţân-ı risâlet
Şahâbe cem' ine kıldı işâret

- 10 Didi gitsem gerekdür ol serâya
Gidenler gelmedi gelmez buraya

İrişdi va' de-i mevte vücûdum
Gerekdür ola nâ-bûd kaşr-ı cûdum

Size tapşurdum ehl-i hânedânı
Didi üç kez bu kavlı-i mihr-bânı

Sizi tapşurdum üşte Zü'l-Celâl'e
Kerîm-i Kird-gâr-ı bî-zevâle

İbâdet eyleñüz Ma' bûd'a dâ'im
Gidenden şoñra hem siz bunda kâ'im

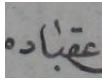
- 15 Kavâ'id şer' ini ter itmeyesiz
Beni ' uķbâda⁵⁴¹ tafzîl itmeyesiz

Sizüñ bed fi' lüñüz şermende ferdâ
Beni qahr itmesün maḥşerde rüsvâ

Zemîme fi' lile kavlı-i hacâlet
Gelürsüz qorqaram bir ğayr-i hâlet

Bu kavlı gûş idende cümle aşḥâb
Olup giryân qamusı nuṭķ-ı erbâb

⁵⁴⁰ “Ehl-i beytim hakkında Allah'tan sakının.”; bu kelime metinde art arda üç defa kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

⁵⁴¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didiler *e'l-‘ıyāzū bi’llāh*⁵⁴² cümle
Muṭī‘üz qavlūne ol māha cümle

- 20 Didiler kim qarīb olsa gerekdür
Bu da‘ vāya ba‘īd olsa gerekdür

[81a]

Resūlu’llāh didi nezdīk irişdi
Ecel peyki gelüp vaḳti görüşdi

Didiler ger vuḳū‘ olsa bu da‘ vā
Seni kim ğasl ider ma‘nide Mevlā

Didi ğaslüm ider ḳurb ehl-i beytüm
Baña aḳreb olandur ehl-i beytüm

Didiler pes ne dürlü cāme ile
Seni tekfīn ideler tāme? ile

- 25 Didi egnümdeki cübbe kifādur
Mışır ḥulleleri olsa sezādur

Mübārek merḳaduñ ḳanda münāsib
Görürsen söyledī ḥücremde ḥāsib

Didiler ibtidā kimdür namāzuñ
Edā ḳılsun senüñ ferḥunde rāzuñ

Buyurdı çün tamām olduḳda⁵⁴³ teḥīz
Daḥı tekfīn[i]le kabır üzre tecvīz

Görürsiz ḳabrüm üzre her ḥisābum
Müheyyā her işüm ḳabr üzre dā’im

- 30 Beni tenhā ḳoyuban taşra sizler
Çıḳarsız cümleñüz ḥayrıla sizler

Baña aḳdem namāz Cibrīl idiser
Daḥı Mīkāl [u] İsrāfīl ḳılısar

⁵⁴² “Alla’a sığınır, Allah’a iltica ederiz.” şeklindeki duadır.

⁵⁴³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Qılur ‘Azrā’ıl şoñra melā’ik
Namāza cem‘ olurlar Haqq’a sālîk

Melā’ik zümresinden şoñra cāzî
Baña aqreb olan kılsun namāzı

Qarîb-i ehl-i beytüm evliyāsı
Zamîr-i Hel etā’nuñ⁵⁴⁴ pişvāsı

35 Gelün sizler şahābe şoñra fevci
Namāzum siz kıluñ qabr üzre evci

Şahābe eylediler cümle feryād
Bu remzi gūş idende ehl-i evtād

Didiler qabre kim kıysun vücūduñ
Didi aqreb olan ehlüm şühūduñ

[81b]

Melā’ik anlara olur mu‘āvin
Kimesne görmez anları mevātın

Sizi anlar görüben āş-kārî
Velî siz görmesiz anları yārî

40 Vaşiiyyet çün tamām olduqda⁵⁴⁵ huzzār
Vedā’a başladı anlara Muhtār

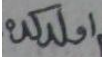
Didi her kim ki benden şoñra ümmet
Gelürse dīnūme minhāca şöhret

Şerî‘ at bābını eylerse tekmīl
Tarîqa i‘tirāf eylerse teclîl

Qamuya eyleñüz benden selāmı
İrince haşre dek müjde kelāmı

Tamām itdükde ümmet mā-cerāsın
Teraqqub oldı emre haq-nümāsın

⁵⁴⁴ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁵⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

45 Bu da‘ vā hicretüñ on bir ilinde
Zuhûra geldi fevti tekmîlinde

İgirmi sekkizinci gün hâzarda
Olan mâh-ı Şafer⁵⁴⁶ cirm-i kâmerde

Resûlu ‘llâh gidüp sūy-ı Baķī‘ a
Ziyâret kılmâğa kavm-i şefî‘ a

Ķamuya kıldı istiğfârı hâdî
Ziyâde eyledi da‘ vî-güşâdı

Didi kâşķî daķı ben hem olaydım
Bu buķ‘ a ehline dâķil geleydim

50 Dimişdür Bū Hüreyre anda hâzır
Bulındum meclis ķurbında nâzır

Baňa didi hayâtı kıldılar ‘ arz
Liķā-yı Kird-gār’ ı kıldılar farz

Liķā-yı Hâķ Te‘ âlā kıldum evlā
Ķabûl itdüm liķā-yı Hâķķ-ı a‘ lâ

Daķı terk eyledüm her mā-sivâyı
Ķudā’dan ģayrısın buldum fenâyı

Baķī‘ den döndi sulţân-ı risâlet
Uĥud Taģın dutup kıldı ziyâret

[82a]

55 Şehîdler ķabrini kıldı nişâne
Şefâ‘ at istedi Hâķ’dan beyâna

Bu eşnâda şudâ‘ ı tārî‘ oldı
Mübârek farķı derdi cārî‘ oldı

‘ Işabıla mübârek farķ-ı hâşın
Nisâlar baģladılar Hâķ menâşın

⁵⁴⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Gelüben ḥanedāna bedr-i kevneyn
Didi Meymüne'ye ol nūr-ı 'ayneyn

Didi kim kıandayam yarın ḥaḳıḳāt
Ne menzilde oluram ḥoş ṭarīḳāt

60 İşıtdi Fāṭıma işbu kelāmı
Oluban muṣṭarib cem' itdi 'āmı

Getürdi ümmehāt-ı mü'minātı
Ḥavātīn-ḥānedān 'ismet-benātı

Didi Zehrā kıamuya ey ḥavātīn
Görürsiz seyyid-i 'ālem nikātın

Anı menzil-be-menzil kıılmağa zār
Muḳīm lāzım gerek sulṭāna bir dār

Didiler işbu rāzı Murtażā'ya
Ḳabül itdi cevāzı Müctebā'ya

65 Muḳarrer eylediler bir mekānı
Ḥümeyrā hücresinde cāvidānı

Çıkup Meymüne'nün sır-ḥānesinden
Dutup ketf-i 'Alī'ni şānesinden

Ḳoyuban bir elini ketf-i 'Abbās
Meşāhir 'amusı 'irfān-ı kırtās

Gelüben tekye kııldı ḥoş serāya⁵⁴⁷
Mekān-ı 'Āyişe olan sezāya

Dimişdür İbn-i Mes'ūd anda ḥāzır
Bulındum ol zamān bezminde şādır

70 Ziyāde oldu anda mā-cerāsı
Ḳızardı gül yañağı rüşenāsı

⁵⁴⁷ Bu kelime metinde “sarāya” şeklinde “ص” harfi ile yazılmıştır.

Mübârek nabżına el urdum ol dem
Harâretden işâret gördüm a‘zam

[82b]

Didüm ol dem Resûl-i Kird-gâr’a
‘Aceb teb muhterikdür harḳ-ı nâra

Didi her kimsenüñ derdi ziyâde
Olur öz miḳderince⁵⁴⁸ intihâda

Ḳasem olsun didi ol bî-zevâle
Resûlu ‘llâh didi ol Zü ‘l-Celâl’e

75 Benüm nefsum anuñ ḳabzında lâzım
Olupdur emrile hükminde câzım

Kime kim uş marâz olursa ṭârî
Günâhı maḥv olur anuñla varı

Dökülür cümle evzârı tamâmet
Çünân-kim bād-ı şarşar dökdi ḳâmet

Teşâdüm ‘aşıf-ı bād-ı muḥâlif
Döker evrâḳ-ı eşcâr-ı maşârif⁵⁴⁹

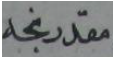
Dimişdür Bū Sa‘îd-i Hârezimli
Marâz vaḳtinde ḥâzır idem evlâ

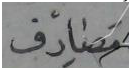
80 Ḳaṭîfe çekdiler cism-i Resûl’e
Tamâmî cismine aṣl-ı uşûle

Ḳaṭîfe üzre başdum destüm ol dem
Olup maḥsûs harâret gördüm a‘zam

Buyurdi seyyid-i ‘âlem tamâma
Bize şerḥ eyledi ḥâşıla ‘âma

Nebîler söyledi a‘le ‘l-merâtib
Anuñla oldılar dünyâda kâsib

⁵⁴⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁴⁹ Bu kelime metinde “maşârif” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Ziyāde tūş olurlar her belāya
Eger emrāz eger ğayr-i azāya

- 85 İderler dā'imā da'vā belālar
Melāl-i renc-i ifrāt cezālar

Buyurđı hem Resūlu 'llāh işāret
Bilürsiz söyledi kenz-i ferāset

Marāz buldum ziyāde ol zehirden
Ziyāfetde baña virdi ahırdan

- [83a] Olurđı her zamān zā'il belāsı
Devā-yı derdile cürm [ü] cezāsı

Velīkin şimdi hengām-ı eceldür
Anı ref' eylemez edvā a'celdür

- 90 Bilürem kim benüm cismümde arī
Olındı kim şehādet ola cārī

Nişāne ol zehirdendür sa'adet
Olur encām-ı ayrıla beşāret

Kitāb-ı Rūhü 'l-Ervāh içre mestūr
Olnmış avl-i şādık feyz-i meşhūr

Dimişdür anda bahreyn mutezāsın
Hasan şerhi Hüseyin Kerbelā'sın

Biri vāriş olup ayru 'l-verā'ya
Zehir nūş eyledi irdi azāya

- 95 asan vāriş olup zehr içdi meşhūr
Kebīr ekber makāmın buldı menşūr

Resūl'e itidā kıldı şehādet
Buluban zehr ile buldı sa'adet

Hüseyin aşğar olup vālid maāmın
Dutuban aşğaruñ nehc-i kıyāmın

Anı tığile kıldılar cefâ-keş
Bulup aşl-ı şehâdet çok belâ-keş

İrişdi dâr-ı firdevs-i berîne
Riyâz-ı hacle-dâr-ı hür-ı 'îne

100 Hasan oldu Medîne içre mestûr
Ẕarîn-i cedd-i a' lâsıyla meşhûr

Hüseyn oldu Ẕarîn mîr-i ' Irâķ'a
Atası Ẕurbına geldi revâķa

Ẕıluban gevher-i bahreyn[i] taķsîm
Kebîr aldı kebîri kıldı tekrîm

Şağîr aldı şağîri gör sezâya
Ẕarîn ender-Necef gör Kerbelâ'ya

İki şeh-zâde buldılar şehâdet
Sezâ-yı cedd ü eb Ẕavline ' âdet

105 Gel imdi Ẕışşa-i şâh-ı cihâna
Tükendi rûhü 'l-ervâķ kenz-i hâna

[83b]

Marâzlu oldu on dört gün Muḥammed
Tevâķķuf Ẕaldı seyyid nûr-ı emced

Gelelüm Ravzatü 'l-Aḥbâb'a tâbi'
Olalum Ẕavline fi' line sâmi'

Bulanda iştidâd miḥnet ziyâde
Çağırdı Ḥazret-i Zehrâ'[y]ı sâde

Naşîḥat eyledi dürlü ri' âyet
Betûl'e Muṣṭafâ kenz-i hidâyet

110 Anuñla eyledi gizlü tekellüm
Olup giryân Betûl'i anda ma' lûm

Daḥı soñra tekellüm kıldı ḥazret
Neşâtıla feraḥnâk oldu zehret

Betül'e söyledi anda Hümeyrâ
Laḳabdur 'Âyişe isminde tuḡrâ

Nedür didi ziyâde ḥüzn [ü] giryân
Seni gördüm didi Aḥmed'le 'irfân

Daḥı neydi didi gördüm neşâtı
Tebessüm eyledüñ bulduñ ihâtı

115 Cevâba geldi Zehrâ dürr-i güftâr
Didi 'Âyişe'ye ma' nâda iksâr

Didi evvel baña râz itdi Mevlâ
Baña Cibrîl gelürdi ilde evlâ

Gelürdi bir kerez ilde tamâmî
Bu il iki kerez geldi imâmı

Bilürem kim ecel nezdik olupdur
Ḥayâtum 'âkıbet taḳlîl olupdur

Elemnâk oldum aḥbâr-ı celîden
Ġam [u] miḥnet cefâ-yı müncelîden

120 Beni gördükde ġamda nûr-ı kevneyn
Baña virdi beşâret dürr-i baḥreyn

Didi iki sa' âdet var sana bil
Anı gûş eyledüm ma' nâda teclîl

Biri oldur didi efzâl nisâlar
Bihişt ehlinden olursan sezâlar

[84a]

Olursan cem' Ḥâtûn-ı Kıyâmet
Laḳab ḥavrâ'-i ünsiyye 'alâmet

İkinci ehl-i beytümnden muḳaddem
Olursan sen mülâḳum anda a' ḡam

125 Bu müjde istimâ' ından feraḥnâk
Oluban söyledi Zehrâ ṭarabnâk

Sürûr-ı lâhika mahv itdi anı
Ġam-ı sâbık rumûzın derd-i cânı

Dağı şöñra didi sulţân-ı maşşer
Baña ey Fâtıma güş eyle ez-ber

Senüñ efzaldurur zâtuñ mükerrem
Beliyyâtuñ dağı ekber mu‘ azşam

Gerekdür şabr idersen her belāya
Nüzûl iden semādan her kazāya

130 Ġaraż oldur ki benden şöñra zārī
Ziyāde eyleme nem-dīde cārī

Eger böyle vaşıyyet itmezidi
Betûl hergiz tesellā bulmazıdı

Firāk-ı Muştafā’ya kim düzerdi
Huşuşan Fâtıma kevni gizerdi

İderdi *kûn fe-kām*⁵⁵⁰ hāke yek-sân
Bir āhıla Betûl ġam-dīde giryân

Rivāyetdür ki hāzret emr kıldı
Harāret cismine bir çāre kıldı

135 Didi yeddi *kûze* yeddi kıyudan
Getürdiler Resûl’e şu kāmudan

Döküben üstüne tahfīf olındı
Mübārek cismi rāhat hoş bulındı

Çıkuban hücreden taşra fezāya
Cemā‘atle namāz kıldı sezāya

Dağı bir hutbe-āmīz kıldı inşā
Du‘ā kıldı şehīd aqvāma mevlā

Didi enşār havāşumdur muhakkağ
İdüñ anlara nīgū-perde muṭlağ

⁵⁵⁰ “Bir şeyi istediğinde, O’nun buyruğı “ol!” demekten ibarettir.” (Yâsîn, 36:82).

[84b]

140 Bu kavli gūş idende kavm-i enşār
Fiğāna başladı yek-bāre ebrār

‘Alī’ye söyledi sultān-ı kevneyn
Ne gavgādur gelür ey nūr-ı ‘ayneyn

Didi enşār iderler kim Muḥammed
Gider dünyādan ol nūr-ı mümecced

N’olur aḥvālümüz āḥir ser-encām
Budur gavgāları cümle gelür tām

Anı gūş eyledi şāh-ı risālet
Yerinden durdı ol māh-ı imāmet

145 Bir il ketf-i ‘Alī’ye koydı sultān
Bir il ‘Abbās’a tekve kıldı ol ḥān

Gelüben mescide minberde ḥutbe
Ḳaluban kavm-i enşār içre rütbe

Muḥammed söyledi enşāra yoldaş
Ḥavāşumdur muḥācir kavmi o baş

Daḥı Fazl İbn-i ‘Abbās söylemişdür
Maraż vaḳtinde Aḥmed ḥoş dimişdür

‘İşābe bağlayup başa kirāmı
Gelüben mescide durdı tamāmı

150 Didi teblīḡi ḥoş kıldum tamāmı
Size ıslāḥ-ı dīn kıldum⁵⁵¹ imāmı

Ḳarīb oldu eccl geldi meşāhir
Firāḳ eyyāmıdur añlañ mezāhir

Gelün şimdi kimün kim bende ḥaḳḳı
Olur alsun bugün ḥaḳḳ-ı muḥıḳḳı

⁵⁵¹ Bu kelime metinde “kıldım” şeklinde harekelenmiştir.

Kimün kim müşkili var eylesün hall
Bu günde ol su 'âl itsün degül zall

İnüp minberden ol sâ' at Hicâzî
Cemâ' atle kılup zuhri namâzı

155 Yine çıkdı mücedded minbere şâh
Kelâm-ı sâbıkı şerh itdi ol mäh

Durup huzzâr-ı meclisden bir âdem
Resûl'e söyledi ol demde a' zam

[85a]

Didi var sende üç dirhem hıukûkum
Resûl itdi muhakkaksen nuṭukum

Edâsın eyledi şâh-ı velâyet
Resûl emri ile şâh-ı imâmet

Durupdur soñra ki ' Ukkâşe meşhûr
Şahâbe zümresinden haq diler nûr

160 Didi ol dem Resûl'e ol mûkerrem
Seferde sen beni urduñ mu' azzam

Dilerduñ nâkaya bir tâziyâne
Urasan degmedi geçdi yabâna

Bañâ irdi ğalaṭ rencide kıldı
Qışâsın isterem tecdide bildi

Resûlu 'llâh didi Allâh cezâsın
Saña hayrıla Haq virsün sezâsın

Bu dünyâda taleb kılduñ ğadâya
Anı sen koymaduñ yevmü 'l-cezâya

165 Didi ' Ukkâşe'ye anı bilürsen
Ne dürlü tâziyânedür bilürsen

Didi maḥşûdurur muhkem edimlû
Bilürem⁵⁵² anı taḥkik hoş kadimlû

⁵⁵² Bu kelime metinde "bilürüm" şeklinde harekelenmiştir.

Resûlu 'llâh didi Selmân'a git yâr
Betûl yanındadır bürhân-ı Kerrâr

İrişdi muhterem der-gâha Selmân
Selâm itdi Betûl'e *Hel etâ*⁵⁵³ hân

Selâmın gûş idende nûr-ı enver
Betûl-i Muştâfâ hoş yâr-ı Haydar

170 Beyân eyle didi aḥvâli Selmân
Didi var tâziyâne sizde pinhân

Didi Zehrâ nedür vaqt-i maraḏda
Beyân-ı tâziyâne bu ğaraḏda

Aña Selmân haber virdi tamâmı
Verâ'-i perdeden aḥvâl-ı tāmı

Didi Zehrâ Resûl tākāt getürmez
Bu ḥâletde olan bîmâr oturmaz

[85b]

Didi Selmân'a Ḥâtûn-ı Kıyâmet
Resûl tākāt getürmez istiḳâmet

175 Hüseyn'ile Ḥasan algıl ber-â-ber
Qışâşa ḥâzır olsun dü birâder

Didi ol demde her dü nûr-ı ' ayna
Olup ceddüñüze bir farz-ı zeyne

Edâsı cism ü cân şarf itmek anuñ
İdesiz der-ı ivaż ' uryândur anuñ

Size bir tâziyâne urmaḳ⁵⁵⁴ anda
Gerekdür urması aḳreb zamânda

Alup Selmân ber-â-ber her dü sıbtı
Elinde tâziyâne geldi sıbtı

⁵⁵³ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁵⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

180 Gelüben mescide yārāna karşı
Ber-ā-ber durdılar sultāna karşı

Didiler kimdür ister ceddümüzden
Olan haqq-ı şarihin ferdümüzden

Anuñ haqqı gerek bizden edası
Ne dürlü lâzım oldıysa cezası

Gelüben her iki meydāna kürdān
Miyān-ı cem‘ -i aşhāb ol habībān

Nezāre kıldı çarh üzre melekler
İki şeh-zāde ‘ uryāna felekler

185 İderlerdi temāşā-yı imāmeyn
Girüp meydāna ‘ uryān ol kirāmeyn

Edā-yı tāziyāne Muştāfā’yı
İderler cism-i ‘ uryānıla rā’yı

Resūlu ‘llāh’a karşı durdı sıbteyn
Qışāşa cān u dilden nūr-ı ‘ ayneyn

Resūlu ‘llāh kocup Reyhāneteyni
Der-āğüş eyledi bürhāneteyni

Düşüben gulgüle beyne’l-muhācir
Qılup feryād enşār anda zāhir

190 Didiler gel bize yüz tāziyāne
Bugün ‘ Ukkāşe ur düşme kemāna

[86a]

Resūlu ‘llāh kamuya virdi destūr
Duruñ siz bir taraf yārāna meşhūr

Gelüp ol demde ‘ Ukkāşe cevāba
Resūl’dan isterem haqqum şavāba

Elinde turre hāzır tāziyāne
Resūl’e karşı durdı gör beyāna

Didi urğıl baña gel tâziyâne
Didi ‘uryân gerekdür ol yegâne

- 195 Burakdı Muştafâ dürrâ‘ a hâşı
Görüldi cism ü cân eşhâş-ı hâşı

Hurûş oldu mücedded beyn-i aşhâb
Cihâna gulgüle fâş oldu envâb

Nazar kılduğda ketf-i Muştafâ‘ya
N’ider ‘Ukkâşe gör mu‘ciz-nümâya

Görüldi çeşmine mihr-i nübüvvet
Burakdı tâziyâne gördi hikmet

Anı bûs eyledi halk içre eşhâr
Dağı mess itdi cildin cild-i hünkâr

- 200 Didi ol dem Resûl’e *rûhî efdâk*⁵⁵⁵
İki dürlü garaždan ben seni pâk

Biri inşâfuñı bilsün halâyık
Biri mes cildüñi kıldum haķâyık

Dimişsen kim kılmur cildüm benüm mess
Anı nâr eylemez mes ķavl-i aķdes

Yüzüm sürdüm mübârek cism ü câna
Zi-ters-i nâr-ı dūzaķ gör beyâna

Emîn olmak dilerem rûz-ı maķşer
‘Azâb-ı rûste-ķize ķahr-ı evfer

- 205 Tamâm oldu hikâyet remz-i ‘Ukkâş
İnüp minberden Aķmed nûr-ı naķķâş

İrişdi ķâb-gâha derdi zâ‘id
Olındı seyyid-i emrâż-ı ‘â‘id

Tezâ‘ uf buldı derdi oldu giryân
Diler pervâz ide ‘ulyâya mihmân

⁵⁵⁵ “Canım sana fedâ olsun.”

[86b]

Hümâ-yı *Kābe kavseyn*⁵⁵⁶ ol mekânı
Görüp ârzü ider ol âşiyânı

İrişdi Cebraîl kıldı selâmı
Peyâm-ı Zü'l-Celâl-i ihtirâmı

210 Didi kıldı muhayyer Hâk Te' alâ
Seni beyne'l-hayât mevtille Mevlâ

Beķāya t̄alib olduñsa sezâdur
Hemişe bāķī ol kavlı-i Hūdā'dur

Eger mevte olursan bunda rāğıb
Olur âsân saña sehlile hāsib

Didi Cibril'e Aḥmed ey qarındaş
Elinde ihtiyāram cümle sırdaş

Dilerse eylesün iḥyā beni mevt
Dilerse itmesün kendü bilür fevt

215 Aña tapşurmuşam ḥüsn i' t̄ikādum
Bilür yigrek kamudan i' timādum

Rivāyetdür ki ḥazret ol marazda
Tamām üç gün qalup ḥabs-i 'ivazda

Cemā'atle namāzı kılmadı şāh
Çıkup dördünci gün dıḣharu ol mäh

'Iṣā'-yı āḥirüñ vaḳtinde Muḥtār
Bilāl āvāzını gūş itdi eşhār

Gelüben der-geh-i sulṭāna hādī
Diyüben *e's-salāt*⁵⁵⁷ Furḳān'a nādī

220 Anı gūş eyledi şadr-ı risālet
Didi Hâk'dan saña ḥayr ola 'ādet

⁵⁵⁶ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

⁵⁵⁷ “Namaz vaktidir.”

Bilāl'e hoş du'ā kıldı tamāmī
Muḥammed enbiyā taht imāmı

Mücedded bir daḥı qavl-i şalātı
Resûl'e söyledi Ḥaḳ'dan necâtı

Üçünci kez daḥı kıldı nidāyı
Zamīr-i e's-şalātı⁵⁵⁸ hoş şadāyı

Resûl'e söyledi ḥaḳ içre eşhār
Anı gūş itmedi bî-hūş Muḥtār

[87a]

225 Gelüp ol dem Bilāl sū'-yı cemā' at
Kılup feryād u zārī çok şemātet

Didi vā ḥasretā⁵⁵⁹ ḳat' oldı fermān
Semādan bizlere Furḳān-ı Raḥmān

Kisildi peyki gelmez ol Ḥudā'nuñ
Sefer kılsa gerekdür Muştafā'nuñ

Ḥarāb olsa gerekdür ḳaşr-ı İslām
Binā-yı kīş-i İbrāhīm ser-encām

Didi vā ḥasretā⁵⁶⁰ kesr oldı zahrum
Bilāl tekrārıla ḳat' oldı cehrüm

230 Ezānum āḥir oldı bunda taḥḳīḳ
Bu günden böyle itmeme nuṭḳ-ı tentīḳ

Ol eşnāda Ebū Bekr'e peyāmı
Getürdiler cemā' at iḥtirāmı

İmāmet eylesün ḳılsun namāzı
Cemā' atle adı ḳılsun dırāzı

İcābet eyledi ḳavl-i Resûl'i
Gelüp miḥrāba ḳarşu pūr-uşûli

⁵⁵⁸ "Namaz vaktidir."

⁵⁵⁹ "Vah vah! Ne yazık ki!"

⁵⁶⁰ "Vah vah! Ne yazık ki!"

Görüp hâl-i Resûl'ün cāy-gâhın
İki kât oldu püştî çekdi âhın

235 Fiğāna başladı kendine aşhâb
Şadā-yı nevhasın gûş itdi aḥbâb

Betûl'e söyledi ey nûr-ı dîdem
Ne nevḥa zârîdur Ḥaḳ'dan güzîdem

Didi aşhâbadur şiddet firâḳa
Getürmez tākāt anlar iftirâḳa

Muhâcir zümresi enşâriyândur
Kılurlar nâle hoş 'irfâniyândur

Qoyuban bir ilin ketf-i 'Alî'ye
Birin ol İbn-i 'Abbās'a velîye

240 Çıkuban hücreden taşra Muḥammed
Cemā' atle namâzı kıldı emced

Dimişdür Ümm Seleme bir rivâyet
Marâz vaktindeki ḳavl-i ḥikâyet

[87b]

Dudağı deprenüp dutdum ḳulağı
Resûl'e diñledüm râzı şorağı

İşitdüm ümmetüm dirdi mükerrer
İlâhî 'afv ḳıl maḥşerde ez-ber

'Azâb-ı dūzaḥı anlara âsân
İdegör fazlıla 'uḳbâda erzân

245 Diyer kim Ümm Seleme söyledüm ben
Nedür ḥâlün Resûl'e nûr-ı aḥsen

Vedā' eyyâmıdur virdi cevâbı
Nizā' eyyâmıdur rûḥ ihtisâbı

Bu eşnâda ‘Alî geldi Resûl’e
Didi ḥ̣ab⁵⁶¹ içre gördüm pür-uşûle

Zirih⁵⁶² egnümde hâl‘ itdiler anı
Beni ‘uryân idüp kaldum hemânî

Buyurdi Muştafâ kasver ‘Alî’ye
Bilürsen kim zirih n’eydi velîye

250 Ben idüm ol zirih ey nûr-ı dîdem
Anı hâl‘ itdiler senden güzîdem

N’olur görsek gerekdür ben gidende
Gürüh-ı mârîkinden ben gidende

Penâh-idüm saña cem‘ -i belâdan
Qazâ-yı nâ-gehânî her cefâdan

Gerekdür şabr idersen her belâya
Ceza‘ kıлма feza‘ -i nev-‘ anâya

Muqârindir bu hâle geldi Zehrâ
Didi ḥ̣abın Resûl’e dürr-i beyzâ

255 Didi ey vâlid-i vâlâ-yı qadrüm
Yaturken vâkı‘ amda şadr-ı bedrüm

Elümde bir varak Muşhaf mu‘ allâ
Oqurken gâ’ib oldu ol mücellâ

Resûl ol dem Betûl’e viridi aḥbâr
Ben idüm ol varak ma‘ nâda enzâr

Nihân olsam gerekdür ‘an-ḡarîbî
Qalursan ‘âkıbet tenhâ ḡarîbî

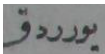
[88a]

Bu eşnâda irişdi her dü sıbṭeyn
Hüseyn’ile Ḥasan şeh-zâde bedreyn

⁵⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁶² Bu kelime metinde “zirih” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

- 260 Didiler h azrete ey cedd-i a  l 
Yaturken v k   a g rd k m dell 
- Yaturken d n gice bir ta t hev dan
Rev n olm şdı g rd k m nteh dan
- A uk ba  her iki altında anu 
Y r rd k⁵⁶³ mu  teber ta tında anu 
- Didi ol dem hab b-i Rabb-i Yezd n
 ki s b eyne r z  d rr-i  umm n
- Didi ey b gumu  siz verd-i h   
Ben m na   umdur ol ta t h  -nev   
- 265 A arsız z r-i na   umda sen bil
Per   n z lf   z bend-i sel sil
-  ki j l de-m  t b ta  ar u
Olursız e k-b r tebh ta?  ar u
- A arsız  a ları me   t-  Cibr l
K lurdu   nesin ifr t-  tecl l
- Gir b n-  k olursız z r-i na    a
 ki ser p -b rehne  amlu deh e
- N olur a v l   z ferd  gidende
Cef -k r  avm elinden ben gidende
- 270 Neler gelse gerekd r siz ker me
Cef -k r z mreden cevri cer me
- Dutuban ol zam n  ıldı der-     
 p p   s l r n t -key ben     
- B  uban b  r na  ekdi bir   h 
 ki s b eyn i  n seyyid pen h 

⁵⁶³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi şakla her ikisin belādan
Şabırdan eyleme hāl-i cezādan

Belāda şabr kılsunlar ziyāde
Kazāda ecr bilsünler güşāde

275 Didi ol dem her iki nūr-ı ‘ayna
Belāda şabr idesiz maḥz-ı zeyne

[88b]

Ser-ā-ser ehl-i beyt geldi fīgāna
Vaşıyyet eyledükde Ferḳadān’a

Rivāyetdür ki hengām-ı marāzda
Gelüp Cibrīl nebiyye hoş ‘ivażda

Didi niçe görürsen kendü hālün
Didi mehmūm [u] ğamlu gör su’ālün

Yine bir gün daḥı şordı su’ālī
Resūl virdi cevābı gel evālī

280 Üçünci gün melek geldi mükerrer
Melek-mevt kendile bir ğayr-i eşher

Anuñ bir nāmı İsmā‘īl meşāhir
Melek-mevtile tenhā-i tefāḥir

Didi Cibrīl Resūl’e yā Muḥammed
Melek ruḥşat diler beyt içre ezhed

Benī Ādem’den ol ruḥşat cevābı
Ne itmişdür ider şoñra ‘itābı

Velīkin zāt-ı pākün muḥteremdür
Anuñ çün ruḥşat ister muḥteşemdür

285 Buyurdı kendüye ruḥşat duḥūla
Gire tā hücreye beyt-i kabūle

Selām virdi Resūl’e kıldı ta‘zīm
Edeble söyledi Muḥtār’a tefhim

Didi kim yā Muḥammed Ḥaḳ Te‘ ālā
Beni gönderdi emre ferd-i yek-tā

Ri‘ āyet ḥāṭıruñ her ne dilerse
Aña göre olur şöhre dilerse

Eger ruḥṣat olur rūḥ-ı şerīfūñ
Bihişte daḥl ola cism-i laṭīfūñ

290 Eger olmaz icāzet eyle ma‘ lūm
Dönem Ma‘ būd’uma emriyle mefhūm

Nazar kıldı Resūl’e anda Cibrīl
Didi Ma‘ būd diler zātuña tebcīl

Olup müştāk[1] envār-ı cemālūñ
Nebīler cem‘ i rūḥ-ı ittişālūñ

[89a]

Didiler cümlesi irmek vişāle
Nübüvvet muḳtedāsı cümle ḥāle

Didi ol dem Muḥammed nūr-ı eflāk
Melek-mevt yüzine bī-ters ü bī-bāk

295 Hemīşe söyledi sen ḳaṭ‘ idersen
Mevāşıl riştesin sen⁵⁶⁴ farḳ idersen

Elūñden geldügin fevt itme hergiz
Bugün ferdāya ḳoyma mevti hergiz

Didi ol demde Zehrā Muştafā’ya
Nedür A‘ rābīḳahr eyler cezāya

Didi ey Fāṭıma añla rumūzı
Degül A‘ rābīḳol gelmiş fūrūzī

Melek-i mevt adı meşhūr zamāne
İder ḳabz murğ-ı rūḥum gör nişāne

300 Aña mesdūd olunmaz bāb-ı miḥrāb
Ṭarīḳin şad idinmez men‘ bevvāb

⁵⁶⁴ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

Ne ister kimseden ruḥṣat duḥūla
Bize ta‘ z̄īmi ister gör kabūle

Haber-dār oldı Zehrā mā-cerādan
Çeküp bir āh-ı ḥasret ez-nühādan

Olup bī-hūṣ fettāḥ-ı bihiṣṭī
Alup bağrına başdı Ḥaḳ nüviṣṭi

Elin koydı Betūl’ūñ s̄īnesine
Resūlu ‘llāh dil-i bī-k̄īnesine

305 Resūl’ūñ koḳusın kılduḳda⁵⁶⁵ iḥsās
Gelüben kendüye Zehrā kılup ḥās

Resūl’i gördi bī-ḥod dürr-i yek-tā
Ḥuceste nām-ı Zehrā nūr-ı aşfā

Taşavvur eyledi rıḥlet kıılınmış
Ḳoyup dünyāyı fevt olmış gidinmiş

Didi ey vālid-i vālā-yı şānum
Nedür ḥālūñ beyān it imtiḥānum

Açup nergis dü çeşm-i cāvidānın
Baḳup Zehrā’ya şefḳat kıldı ḥānın

[89b]

310 Didi Zehrā’ya Aḥmed ey ciger-gūṣ
Ziyāde zārī kıılma eyle ḥāmūṣ

Senūñ aḡladuḡūñ gördi melā’ik
Serīr-i ‘arṣa sākinler mesālik

Ḳamusı aḡladı gördi ziyāde
Nuḡust rū’yāda Sidrū ‘l-Müntehā’da

Naḳıldür İbn-i ‘Abbās söylemişdür
Resūl’ūñ fevtini eşher dimişdür

⁵⁶⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi tekrār Ḥudāvend-i Te‘ ālā
Melek-mevte didi emrinde vālā

315 Eger ruḥṣat saña olmaz duḥūla
Girüben hücreye nezd-i Resūl’e

Gerekdür girmeyesen anda hergiz
Resūl’e ḳahrıla ḥısmıla gör biz

Gelüp bir gün hezārān biñ melekke
Melek-mevt dürlü esbāb-ı helekke

Mülevven cāmeler egninde izhār
Temeṣṣül şüret-i ādemle ḥünkār

Gelüp devlet-serāy-ı Muṣṭafā’ya
Melā’ikler anuñla bā-ṣafāya

320 Temeṣṣül şüret-i A‘ rābī meṣhūr
Oluban istedi destūr-ı menṣūr

Aña virdi cevābı anda Zehrā
Didi A‘ rābī’ye git ḳılma da‘ vā

Didi A‘ rābī ey ḥātūn-ı maḥṣer
Mülākāt isterem ḳılmaḳ muṭahhar

Degül vaḳt-i mülākāt söyledi nūr
Resūlu ‘llāh degül kendinde maḥzūr

Bülend-āvāz ile ḳıldı nidāyı
Mücedded istedi ruḥṣat serāyı

325 Nuḥustīn ‘ādetiyle virdi Zehrā
Cevābı anda A‘ rābī’ye a‘ lā

Üçünci kez ṣadāyı ḳıldı tekrār
Resūlu ‘llāh ḥaber-dār oldı Muḥtār

[90a]

Didi kimdür ḳızum eyle nidāyı
Didi A‘ rābī’dür eyler ṣadāyı

Bilürmisen didi Zehrâ'ya Aḥmed
Ne A' rābî'dür ol A' rābî sermed

Didi Allāh-ı A' lem'dür resûli
Nedür A' rābî'nün aṣl-ı uṣûli

330 Didi oldur kılan fark-ı cemâ' at
İder kabz-ı ecel ervâḥ-ı 'âmât

Kılandur kâtı' u'l-lezzât-ı efvâḥ
Ḥavâss-ı ḥamse[y]i her-gâḥ [u] bî-gâḥ

Anı bildükde zâhir anda Zehrâ
Gidüp kendinden ol dem nûr-ı adḥâ

Başup bağına zehreyi Muḥammed
Gelüp kendüye Zehrâ nûr-ı Aḥmed

Sirişkin dîdesinden eyledi pāk
Betûl'ün Muṣṭafâ 'irfân-ı *levlāk*⁵⁶⁶

335 Münâcât eyledi ez-behr-i Zehrâ
Ḥudâ-yı 'âleme derdiyle ircâ

Didi yâ Rabb anı şabrıla pîşe
Muḥîm eyle cezâ maḥzıla kîşe

Didi ey Fâtımâ rûḥ-ı revānum
Gör istircâ' kelâmın söyle cānum

Resûl'e söyledi Zehrâ muṭahhar
Saña olmaz 'ivaż ğam-dîde ekşer

Ne dürlü eylesem âhıla zârı
Yaraşur zātuña ser-cümle varı

340 Bu eşnâda çağırdı mü'minâtı
Ḥavâtın ehlini ehl-i ḥavâtı

⁵⁶⁶ “Lev-lâke lev-lâk le-mâ halaktü'l-eflâk (Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:164).

Ḳamuya eyledi züh̄d vaṣīyyet
Şabır taḳvā ṭahāret̄den baṣīret̄

Vaṣīyyet āḥir olduḳda⁵⁶⁷ tamāmı
Didi Zehrā'ya a' lā-yı kelāmı

Ḳanı sıbṭeyn güzīde eyle ḥāzır
Getür evlādumı ser-cümle nāzır

[90b]

Getürdiler dü reyḥānı hemānı
Resūl'e ḳarşu şems ü Ferḳadān'ı

345 Görüp anları sulṭān-ı risālet
Didi *hāzeyni ibnāni*⁵⁶⁸ işāret

Ḥasan ruḥsārını öpdi hüveydā
Ḥüseyn ḥāk-ı kef-i sulṭān-ı a' lā

Mücedded oldu tāze mātem-i āl
Feleklerde melekler oldu bed-ḥāl

Nebī ḳıldı nezāre iki yāre
İki gül-deste bir dār-ı çenāra

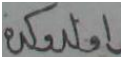
İderdi iltifātıla nazarlar
Çekerdi āh-ı ḥasretle şererler

350 Dimiş Nūru'l-E'imme maḳtelinde
Resūl mevtin muḥaḳḳaḳ ma' ḳılında

İki sıbṭeyne yüz dutdı Muḥammed
Yetim̄ler söyledi anlara Aḥmed

Yetim̄lik çehre-i envārıñuzda
Mu' ayyen görilür eṭvārıñuzda

Pozıldı cem' üñüz eyyām-ı vuşlat
İrişdi hicret ü eyyām-ı ' uzlet

⁵⁶⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁶⁸ “İki oğul!”

N' idür yâ Rab size ümmet cefâ-cû
Vefâsız zümreler şöhret haṭâ-ḥû

355 Bahâne ḳavl-i bühtânıla tekrâr
Ta' arruż zulm iderler sizlere zâr

Kimi eyler imâmet iddi' âsı
Ümeyye âl-i Süfyân evliyâsı

İderler ben gidende cümle eşhâr
Ḳamu evlâduma ızrârı tekrâr

Bu eşnâda dimişdür Ümm Seleme
Didi gördüm Resûl'i hemm [ü] ğamla

Didüm *rûḥî fedâk*⁵⁶⁹ gamlu nedür ḥâl
Nedür girye ḳılursan zâr ef' âl

360 Didi giryem berây-ı ümmet-i ḥâş
Ḳıluram rahmet olsun ' âma eşḥâş

[91a]

Ne sa' yıla getürdüm ihtimâma
Ḳamusın nûr-ı İslâm-ı imâma

Ne olur ḥâli anlaruñ gidende
Cihânı terk idüp islâk idende

Olurlar şerr-i İblîs'e giriftâr
İder anlara vesvâs-ı ṭama' -kâr

Olur sa' yum benüm zâyî' ser-encâm
Anuñ çün aĝlaram ferḥunde fercâm

365 Bu eşnâda gelüp der-gâha tekrâr
Melek-mevt şavt-ı A' râbîle eşhâr

Selâm viridi Resûl'e ḥânedâna
Ḥudâvend-i Te' âlâ'dan yegâne

Didi Allâh diler ḳabz eylemek rûḥ
Ne fermânlar idersen söyle meşrûḥ

⁵⁶⁹ "Rûhum sana fedâ."

Resûlu 'llâh didi hoş geldün *ehlen*⁵⁷⁰
Baña mühlet gerekdür eyle *sehlen*⁵⁷¹

Kılam lâzım vedâ' ı hânedâna
Huşuşan kim ' Alî merd-i cihâna

370 Nazar idem ' Alî'ye nûr-ı dîdem
' Alî'dür pehlevân-ı ber-güzîdem

İdem Zehrâ'ya tekrâr-ı vedâ' ı
Ola şabrıla dâ'im hayra sâ'î

Görem oğlanlarum reyhân-ı Rıdvân
Hüseyn'le Hasan şeh-zâde vildân

Melek-mevt söyledi fermân senüñdür
Ne istersen dile dermân senüñdür

Didi gelsün ' Alî geldi gâzanfer
Şecâ'at ma'deni haq nâmı kasver

375 Çağırdılar mücedded geldi Zehrâ
Gül-i tüffâh-ı firdevs verd-i hamrâ

Hüseyn'le Hasan geldi meşâhir
Resûl'e karşı her dü durdı fâhir

Vedâ' itdi mücedded ağladılar
Resûl'ile yürekler tağladılar

[91b]

Mücedded bir ' azâ kopdı kıyâmet
Muhammed hânedânında⁵⁷² tamâmet

Resûl'e söyledi Zehrâ kelâmı
Bizümle ağlama ey nûr-ı tâmî

380 Didi ey Fâtıma ben niçe girye
Ziyâde kılmayam dünyâda girye

⁵⁷⁰ "Ehlen! (Hoş geldin)".

⁵⁷¹ "Sehlen! (Kolaylıkla)".

⁵⁷² Bu kelime metinde خانہ دانش şeklinde yazılmıştır.

Melek-mevt ataña gelmişdurur hâş
Diler kim rûhını kabz ide ihlâş

Didi Zehrâ kılagör sen du‘ âyı
Senüñle cem‘ olam ferdâ sezâyı

Didi gerçek gelürsen ben gidende
Baña vâşıl olursan ol vaţanda

Yine böyle muhakkağ oldu âhir
Karib eyyâm içinde gitdi zâhir

385 Resûl’e hem-ğarîn oldı Betûl’i
İkisi bir yere geldi uşulî

Gelelüm biz kelâm-ı Muştafâ’ya
‘ Alî’yi çağırın da hoş-serâya

‘ Alî geldükde kıldı ihtirâmı
Anâ kıldı vaşıyyet hâşş [u] ‘ âmı

Emânetler ne vardır kıldı teslîm
Rumûz-ı ‘ ilm-i esrâr kenz-i tefhîm

‘ Alî’den naql olunmışdur rivâyet
Gelür tefsîr içinde hoş hikâyet

390 Didi kıldı baña ta‘ lîm Aḥmed
Hezâr bâb ‘ ilmi bâṭmı Muḥammed

Olındı her birinden biñ fütûḥât
Serây-ı bâb-ı ‘ ilm cem‘ -i ḥurûfât

Baña virdi ḥaber esrâr-ı tāmı
Ser-â-ser mâẓî müstaḳbel kelâmı

Ne olmışdur olur olsa gerekdür
Selûnî ‘ ilmi andan bir direkdür

‘ Ulûm-ı evvelîn esrâr-ı âḥir
Baña virdi ḥaber eşḥâr-ı zâhir

[92a]

395 Kifāyetdür geledüm mā-cerādan
Melek-mevt qavline āḥir sezāya

Yine geldi Resūl'e bir de tekrār
Vedā' oldı tamām emrile Muḥtār

Didi şabr eyle Cebrā'ıl gelince
Baña mühlet vir ol mā'il gelince

Didi fermān senūndür eyle ey cān
Ne istersen çünān olsun zübür-ḥūān

Bu aqvāle muḳārin Rabb-i 'ālī
Didi Rıdvān'a tezyīn it celālī

400 Bihişt-i heşt-erkānı tamāmet
Misāfirdür aña nūr-ı kıyāmet

Bezendür ḥūr [u] ḡilmānı ser-ā-ser
Kevā' ib duḥterān-ı bıkır ber-ā-ber

Daḥı emr eyledi dūzaḥda Mālik
Vire teskīn cehīm nārına sālīk

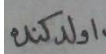
Nidā kıldı melekler nüh revāqa
Semāvāt cem' ine seb' tıbāqa

Gele ervāḥ istiḳbāl-i şāha
Nebīler rūḥı ol 'ālem-penāha

405 Muḥammed seyyid-i 'ālem Ḥicāzī
Ḥaḳīqat ḥūāce-i Ḥaḳ mecāzı

Ziyāret itmege sultān tā ki
Emīr-i heft-dār fevqa's-simākı

Müretteb olduḡında⁵⁷³ cümle eşyā
Didi Cibrīl'e ol dem Rabb-i a' lā

⁵⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Getür sündüs bihişti ile mendil
Ḥabîbe tîz ilet baḥş eyle ẓandîl

Alup mendîli anda geldi Cibrîl
Gelüp giryân Resûl'e ḥüzn-i tekml

410 Didi Cibrîl'e sultân-ı nübüvvet
Nedür olduñ ba'îd benden dünüvvet

Didi ol dem ba'îd lîkin beşâret
Getürdüm ben saña dürlü işâret

[92b]

Ḥaber-dâr ol ki dûzaḥ ẓaşrı mehcûr
Oluban 'aḳreb ü ḥayyâtı meşbûr

Bezendi cennet ü ḥavrân-ı Rıdvân
Saña müstâḳ temâşâ rûya ḥandân

Senüñ dîdâruñı ister tamâmı
Gürûh-ı ẓaşırât vildân nâmî

415 Didi Cibrîl'e serdâr-ı şehâdet
Baña bundan eyü⁵⁷⁴ lâzım beşâret

Ḥaber vir ğayr-i aḥbâr-ı selâmı
Ola râḥat vücûdum anda tâmî

Didi girmez nebîler senden aḳdem
Bihişte ümmetile cümle ekrem

Olursan dâḥîl dârü'l-ẓarâra
Ḳamudan aḳdem ol cây-ı civâra

Didi bundan güzîde söyle yoldaş
Beni şâd eyle âḥîr günde sırdaş

420 Didi oldı muḳarrer rûz-ı maḥşer
Şefâ' at sen ẓılursan ḥalkâ eşher

⁵⁷⁴ Bu kelime metinde “eyyü” şeklindedir fakat vezin gereği “eyü” olarak yazılmıştır.

Didi Cibrîl'e vir ğayr-i beşâret
Ola bundan şerefliü iştiḥâret

Didi Cibrîl Resûl'e ey güzîde
‘Ayân it maḳşadı ey nûr-ı dîde

Didi ol demde feḥvâ-yı kelâmı
Baña ümmet gerekdür ḥâşş [u] ‘âmı

Mühimmât-ı ḥelâl eşkâl-i aḥkâm
Mu‘ ammât-ı su’âl emşâl-i erḥâm

425 Kim eyler ḥall [u] şedd beyne’l-ünâsı
Kim eyler infikāk penç ḥâşı

Kim olur anlaruñ derdine dermân
Sefer kılduḳda⁵⁷⁵ ben ferdâya ḥayrân

Didi Cibrîl Resûl'e olma maḥzûn
Ġam-ı ümmet girüben çekme efzûn

Kamusın Ḥaḳ Te‘âlâ ferd-i Cebbâr
Penâhında kılor setrile Settâr

[93a]

Ḳıyâmetde şefâ‘ at-ḥ‘âh⁵⁷⁶-ı ümmet
Olursan sen ḳamudan der-fütüvvet

430 Ziyâde luṭf ider ferdâ Ḥudâvend
Olursan anda râzı belki ḥursend

Ḳıyâma ḥidmet⁵⁷⁷ it her ne dilersen
Melek-mevte didi Aḥmed kılursan

Melek meşġûl olanda ḳabz-ı rûḥa
Resûl’uñ rûḥ-ı pāk-ı pür-fütûḥa

Baḳup saḳf-ı serâya şadr-ı ‘âlem
Refîḳ-i a‘lâ dirken ḳadr-i âdem

⁵⁷⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁷⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁷⁷ Bu kelime metinde “ḥizmet” şeklinde yazılmıştır.

Revān oldu muṭahhar rūḥı ez-cān
İrişdi *Ḳābe ḳavseyn*⁵⁷⁸ ḳurb-ı Raḥmān

435 Mekān oldu mekān-ı cāvidānī
*Ebeytü ‘inde Rabbī*⁵⁷⁹ Ḥaḳ beyānı

Misāfir hoş olındı ḳurb-ı Ḥaḳḳ’a
Celāl-i Kibriyā Furḳān-ı raḳḳa

Dimişdür bir rivāyetde ki Cibrīl
Anuñla söyleşürken rūḥ-ı tekmi̇l

Melek-mevt ḳabz ḳıldı rūḥ-ı pākin
Alup Cibrīl anı ref’ itdi sākin

Anı a‘lā-yı ‘illiyyīne nāzil
Ḳoyup ḳondurdu rūḥın der-menāzil

440 ‘Alī’den naḳl olinmişdur muḥaḳḳaḳ
Didi gökden işitdüm ḳavl-i muṭlaḳ

Didiler *vā Muḥammed*⁵⁸⁰eyledüm gūş
Ferāmūş itmedüm anı ferāmūş

Gelelüm ḳavl-i şāh-ı enbiyāya
Dimişdür ğaslini nūru’l-hüdāya

Didiler kim seni ğasl eylesün şāh
Didi kim ibn-i ‘ammum Ḥaydar ol māh

‘Alī ğasl eylesün elbetde lāzum
Ḳarīb-i ehl-i beytüm ser-firāzum

445 Daḥı Fazl İbn-i ‘Abbās ğasl içün āb
Döküben perde ardından der-aḥcāb

[93b]

‘Alī ğasl eyledi nūr-ı cihānı
Döküp āb İbn-i ‘Abbās kām-rānī

⁵⁷⁸ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

⁵⁷⁹ “Rabbimin yanında geceledim.”

⁵⁸⁰ “Vah! Muhammed.”

İderdi Cebre 'îl ' avni dem-â-dem
Velîkin anı görmezdi her âdem

Resûl'ün şânına ta' zîm zâtı
Dökerdi âb-ı Kevşer hoş fûrâtı

' Alî dir nûra ğarķ oldum muḥakķak
Resûl'i ğasl iderken nûr-ı muṭlaķ

450 Tamâm olduķda⁵⁸¹ ğasli kipriginde
Nazar şaldum ne gördüm diñle anda

Mübârek dîdesinde çûp-ı nâzik
Çıkardum dilüm ile anı nâzik

Dimişler ba' zısı erbâb-ı taḥķîķ
Anuñla bildi Ḥaydar ' ilm-i tedķîķ

Selûnî söyledi minberde hâdî
Ḥalâyîķ cem' ine eşher murâdı

' Alî eydür ḥabîbi ğasl idende
Semâda geldi âvâz hoş zemende

455 Didiler setr idûñ cism-i laṭîfîn
Nebîler şâhınuñ na' ş-ı şerîfîn

Sizi setr eylesün Allâh-ı hâdî
İki dünyâda ol hâdî ziyâdı

Daḥı üç gün dutup yas anda Cibrîl
Melâ'ikler anuñla cümle tekmîl

Şaḥâbe⁵⁸² cümlesi yas dutdılar ḥaş
Ziyâde girye kıldı ehl-i iḥlâş

Daḥı Zehrâ tebessüm kılmadı hiç
Resûl'den soñra ḥâtûn gülmedi hiç

⁵⁸¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁸² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

460 Hemîşe ağlar idi nûr-ı hādî
İrince Muştâfâ'ya ictihādı

İderdi nâle feryād [u] fiğānı
Şahābe 'âciz oldu gördi anı

[94a]

Didiler gice ağla bāri gündüz
Halâyık rām ola çarh üzre yulduz

Tamām oldu vefâtı nûr-ı Yezdān
İrişdi vaqt-i Zehrâ fevti yārān

Na' t-ı Seyyid-i Veled-i Âdem Muḥammed Seyyidü 'l-
Enbiyâ-i Mihter-i Hâtem Şallaellāhu 'Aleyhi Ve Selleme

48

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Tamām oldu rumûz-ı fevt-i Muhtâr
Muḥammed menba' -ı esrâr-ı eṭvâr

Muḥammed dürr-i deryâ-yı risâlet
Şerâyi' çarhına Pervîn-i envâr

Muḥammed 'âlem [ü] âdem penâhı
Fezâ-yı kamtarîr bezminde hünkâr

Muḥammed seyyid-i Nûḥ [u] Süleymân
Halîl'e şâfi' -i nârında gül-zâr

5 Muḥammed ḥâce-i Mūsâ vü Hārûn
Sikender ceyşine seddinde enşâr

Muḥammed bâ' iş-i 'Îsâ vü Yaḥyâ
Daḥî Rûḥü 'l-Ḳudüs nuṭḳında güftâr

Muḥammed ḥâzin-i 'ilm-i ledünnî
Hızır 'ilmi anuñ şerhinde tûmâr

Muḥammed kâtib-i kırtās aşlı
Hezerân defter-i Loḳmân'a ızmâr

Muḥammed pīšvā-yı āl-i aşḥāb
Ebū Bekr [ü] ‘Ömer [ü] ‘Osmān aḥyār

- 10 Muḥammed reh-nümā-yı rāh-ı zırḡām
‘Aliyyü’l-Murtaẓā ‘azminde Kerrār

Muḥammed muḳtedā-yı āl u Zehrā
Huşuşan her dü sıbṭeyn-i kerem-kār

Muḥammed hādī-i ‘Abbās u Ḥamza
Daḥı Ca‘fer hümāsı ‘arşa ṭayyār

Muḥammed kâḍi-i yārān-ı Şuffe
Gürüh-ı Bū Zer ü Selmān u ‘Ammār

Muḥammed reh-ber-i ceyş-i muḥācir
Gürüh-ı tābī‘in ‘irfān-ı enşār

[94b]

- 15 Muḥammed şāfi‘-i rûz-ı kıyāmet
Kebā’ir ehline ser-cümle ıṣḡār

Muḥammed nā’ib-i erkān-ı Kevşer
Elinde bādesi ḥükminde izhār

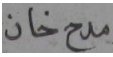
Muḥammed na‘tına kervān isen
Ḳamuya medḥ-ḥ⁵⁸³ān oldum ṭaleb-kār

Muḥammed söyledüm bezm-i ezelde
Livā’i Muḥsinoglı kıldum ikrār

Bāb-ı Çārūmī
Der-Beyān-ı Vefāt-ı Fāṭimatü’z-Zehrā’ Ve Menḳabet-hāy
Ki Der-Ḥaḳḳ-ı Ū

49

- Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün*
1 Çün şabāḥ oldı çıkup ḥurşid-i ḳurşı bana ver
Eyledi rüşen zemīni nüh-sipihri-i sīm [ü] zer

⁵⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hızr-ı rüşen teg içüp âb-ı hayâtı mest olup
Çün Sikender kim çıka zûlmât içinden nâm-ver

Şekl-i zerrîn âşikâr oldu zemîne âsumân
Şad hezârân kıldı mahfî şem‘ -i fânus seher

Hüsrev-i hâver cihân-gîr destine hâtem dutup
Çün Süleymân-ı zamân kimdür musahhar baır [u] ber

- 5 Yûnus-ı rüşen-zamîri batn-ı mâhîden çıkup
Çün Mesîhâ çarh-ı çârûm üzre oldu müsteğar

Jâleler oldu çemende lü‘lû‘-i lâlâ-mişâl
Ol zamân ‘azm-i gülistân eyledüm ferhunde-fer

Her tarafdân gûlgûle feryâd [u] zârî gûşuma
Nağme-i bülbül irişdi lahn-ı tâvus hoş siyer

Tekye kılmış kumrîler serv [ü] semen evrâkına
Nâle vü zârî kılurlar kendülerden bî-haber

Nâle-i güfter gelürdi ez-nihâl-i nârvend
Her taraf gû gû iderdi der-şagîrinde meger

- 10 Na‘ra-i zâğ velvele şalmış çenâra reşk ider
Zümre-i murğâna karşı lahn-ı tayrândan şerer

Hüdhüd-i ‘âşık oturmuş der-çemen-zâr-ı nihâl
Her taraf hû hû iderdi tâc-ı naşşını dü ser

Sâki olmuş güllere şeydâ-yı nergis nâm-dâr
Çeşmenüñ almış kenârın dutmuş elde câm-ı zer

[95a]

Der-zamân çün vâkıf oldum mahzıla gavğâlara
Böyle gavğâ kimden ötr[ü] oldu şahrâda şecer

Hâtif-i gaybdan oldu gûşuma remz-i nidâ
Gördüğün bir şemmesidür şun‘ -ı Hayy-ı dâd-ger

- 15 Şâni‘ -i cân-âferîn kim kıldı şun‘ ın âşikâr
Çeşm [ü] gûş [u] gerdenile dest [ü] pâ dendân [u] ser

Ḳatre-i āb-ı menīden ḳudretin ḳıldı zuhūr
Lu‘betān serv-i gül-endām ‘āşık [u] ma‘şūk ser

Cümleye bā‘ iş Muḥammed insile cān u melek
Nūr-ı pākından yaratdı ḥazret-i ḥayru’l-beşer

Nūr-ı Aḥmed var iken nūr-ı Ḥudā’nuñ pertevi
Yok idi ins ü melā’ik heftüm-i zīr ü zeber

Biz geledüm maḳşada evlād-ı Aḥmed ḥālını
İdelüm bunda işāret cümlesin ḥoş mu‘teber

- 20 Altı evlādı ḥabībūñ ez-Ḥadīce cümlesi
Ḳāsim [u] Ṭayyib’le Ṭāhir ya‘ni ‘Abduellāh-ı ner

Kızları Zeyneb Ruḳiyye Ümmü Gülsüm nāmıla
Fāṭıma aşğar ḳamudan ekrem idi ḥoş-güher

Cümlesi Aḥmed ḥayātında içüp cām-ı memāt
Virdi Zehrā’ya naşīb-i fırḳatinden⁵⁸⁴ bir şerer

Var tevātürle ḥaber Zehrā vücuda geldügi
Dir igirmi il geçüp *Aşḥāb-ı Fil*’den⁵⁸⁵ sonra fer

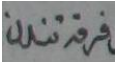
Der-Riyāzü’l-Va‘izīn’de gör Ḥadīce ḥālını
Ḥāmile olduğda Aḥmed söyledi ey ḥoş siper

- 25 Cebrā’ıl geldi baña virdi ḥaber baṭnuñdaki
Lüélüé-i şeh-vār-ı ṭayyib Fāṭıma-nām oldu zer

Ey Ḥadīce silsile-i silk velāyet ma‘deni
Oldı Zehrā’dan olanlar ḥaşre dek ferḥunde-fer

Olısar bend ‘arūs-ı kā’ināt Zehrā için
Ḥūr [u] vildān-ı ḳuşūr raḳş eyler ehl-i mu‘teber

Münḳazī olduğda ḥamli ḳābile ḳıldı taleb
Dir ḥavātīn Ḳureyş’den gelmediler ser-be-ser

⁵⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁸⁵ “Rabbin filin yanındakilere neyi nasıl yaptı görmedin mi?” (Fîl, 105:1).

Didiler sen bir yetîme râzî olduñ intisâb
Zevc idindüñ Aḥmed'i biz 'âr iderüz faḫrı şer

[95b]

30 Ol Ebû Ṭâlib yetîmin eyledüñ bizden güzîn
Biz kücâ Aḥmed kücâ tapmaz şa'îri? faḫr ider

Diñledi çün mâ-cerâyı ḥâtırı oldu melûl
Geldi dört ḥâtûn Benî Hâşîm şıfatlu mu' teber

Oldılar vaz' ında zâhir ḥidmet-i ta'zîm için
Ey Ḥadîce ğam yeme söylediler kim biz yeter

Biri Sâre zevce-İbrâhîm bâ-Meryem ḫarîn
Âsiye bint-i mezâḥîm zevce-i Fir'avn-ı şer

Râbi' i Gülşüm raḏî' -i İbn-i 'İmrân eşheri
Ḥaḫ Te'âlâ ḥidmet için kıldı bunları ğurer

35 Kim yemîninde oturdı kim yesârında ḫafâ
Kim muḫâbil durdı ḥâtûn ḥidmetinde muḫtaẓar

Fâtıma geldi vücûda ṭâhir ü ṭayyib ṭahûr
Ḥaḫ Te'âlâ ḫudretinden nûr-ı Sübhânî eşer

On 'aded ḥurî bihiştten ḥâzır oldılar nedîm
Âb-ı Kevşer'le anı ğusl eylediler ḫoş-siyer

Bir ḫarîr-kâfûr-güne şardılar ol gevheri
Ḳoydılar ḫundaĝa nûr-ı Aḥmed'i şems ü ḫamer

Geldi sulṭân-ı cihân nezd-i Ḥadîce remzile
Eyledi teslîm Aḥmed duḫteri ol nîk-fer

40 Fâtıma nâmıyla nâmin eyledi nûr-ı cihân
Hem kenîyyet söyledi Ümmü Muḫammed mu' teber

Ḥazrete virdi laḫab Raḏiyye Marḏiyye Zekî⁵⁸⁶
Oldı Meymûne daḫı Zehrâ'ya zehrâ sîm [ü] zer

Hem Riyâz-ı Va'izîn'de 'Âyişe'den naḫl olur
Ḳıldılar andan su'âlî cins-i 'avrâtdan ḫaber

⁵⁸⁶ Hz. Fâtıma'nın lakaplarından olan "Zekiyye" metinde vezin gereği "Zekî" şeklinde yazılmıştır.

Ķanķısın ekrem dutardı iķtirāmıla ziyād
‘Āyişe didi Betül’ün ķadrini Aķmed güher

Şordılar cem‘-i zikirden ey Hümeyrā vir ķaber
Didi Hāydar ķadrini ekrem dutardı hoş nāẓar

- 45 Şāhib-i Şerĥ-i Emālī Keşf-i Ğumme defteri
İbn-i İshāķ söylemişdür ķavl [ü] aķvāl-i siyer

Gözlerüm nūr-ı ‘Alī’dür söylemişdür Muşţafā
Āl-i evlādum şerīķi ĥaşre dek ol şīr-i ner

[96a]

Māriķīn-i nāşibi ehl-i muĥālif ķandadır
Görmediler nūr-ı zātı mişl-i ĥuffāş kūr [u] ker

Bilmediler ķavl-i Hārūn menzil ü dībācesin
Şehr-i ‘ilmi ķapusın şāh-ı cihānuñdur nāẓar

Evliyālar rāz-dārı aşfiyālar ķasveri
Şāhib-i meymūn-ı Döldül đārib-i tīĝ-i dü-ser

- 50 Ehl-i beyti yād idersen ey Livā’ı ıā‘n ider
Her özin bilmez hevā-yı ķavl-i Şeytān’ı dutar

**Şemme’-i Hikāyet-i Zehrā Der-Kenār-ı Muşţafā Ve
Beyān-ı Ferāseteş Rağıya’lāhu ‘Anhā**

50

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cūşa gel ey ĥaste bülbül vaķt-i güldür nev-bahār
Her taraf güller açılmış rüşen olmuş murĝ-zār

Nefĥ kıl eķvār-ı dilden ĥuşķ oturma bir nefes
‘Āķıbet fānī olursan berzah içre intizār

Var ĝarīb aķbārumuz ehl-i tefāsir söylemiş
Vāriş-i cennāt-ı ‘Adnī⁵⁸⁷ olsalar dārü’l-ķarār

Dir gelür günlerde bir gün şadr-ı bedr-i *ķul kefā*⁵⁸⁸
Hücre-i Zehrā’ya nā-geh ĥātırın şorsan a yār

⁵⁸⁷ “Kapıları kendilerine ardına kadar açılacak Adn cennetleri vardır.” (Sâd, 38:50).

⁵⁸⁸ “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

5 Hücreye girdükde gördi âsiyâbı devr ider
Uyğuda hâtûn cennet var melekler intizâr

Bir gürûhı âsiyâbın devr iderdi mehdilen
Hâk-ı rûb-ı maḳ' adın ḥalvet-serâyın gül-ḥ izâr

Dâhil oldı nâ-gehân sulṭân-ı faḥr-i Tâ vü Hâ⁵⁸⁹
Çok şükür sitâre kıldı Ḥalîḳ'ı leyl ü nehâr

Şâd u ḥandân oldı ḥazret devlet-i Yezdân'den
Âline kılmış müyesser rütbet-i Meryem hezâr

Tekye kıldı mehdine gehvâreye kıldı nazar
Gördi mest-i ḥâb içinde iki gülden bir enâr

10 İki deryâdan vücûdı kâmil-i eşref-i ḥüsn
Dürr-i deryâ-yı velâyet necl-i şâh-ı Zü'lfikâr

Büse kıldı ruḥların Aḥmed zamîr-i innemâ⁵⁹⁰
Söyledi oğlum aña gör Âl-i İmrân⁵⁹¹ içre var

Söylemiş şerḥ Ṭabersî Şa' lebi'den al ḥaber
Beyḥaḳî'den Tirmizî'den Kâzerûnî'den ḥabâr

[96b]

Âl-i İmrân sûresinde âl-i 'Adnân ḥaḳḳına
Âl-i Yâsîn âl-i 'irfân medḥ idüpdür Kird-gâr

Biz geclüm maḳşada şerḥ it kelâm-ı esbakı
Ḳoḳusın aldı Resûl'ün Fâtıma ḥâb içre yâr

15 Ḳalkdı ta' cîlen yerinden Aḥmed'i öpdî hemîn
Ḥâlini şordı Betûl'ün kıldı ta' zîmin hezâr

Gördiler çalındı ḳapu geldi a' mā bir şîḥâb
Ümmü Mektûm oğlı dirler kıldı Zehrâ istitâr

⁵⁸⁹ Tâ-Hâ Sûresi.

⁵⁹⁰ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

⁵⁹¹ Âl-i İmrân Sûresi.

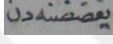
Hücrelerinden enderûna⁵⁹² dâhil oldu Fâtıma
Kaç su 'âl itdi Resûl'den Ümmü Mektûm oğlu yâr

Dışra çıkdı şöıra a' mā geldi Zehrâ hâzrete
İmtihân eyle Betûl'e söyledi Aḥmed ne var

Ya' mîkim a' mādurur andan⁵⁹³ ḥucublanmak nedür
Kimseyi görmez görünmez kendine rûşen diyâr

- 20 Söyledi Zehrâ Resûl'e ey nebî-i muḥterem
Ol beni görmez ben anı görürem göz bende var

Anlara ḡuzuvv dimişdür bakma göz nâ-maḥreme
Haḡ Te' âlâ defterinde emr lâzım üstüvâr

Bizlere vardır işâret ma' nevî
Ya' mî söyle ey Muḥammed ümmete perhiz-kâr

Haḡ Te' âlâ emr idüpdür her inâşıla zükûr
Görmesünler birbirin dünyâda nâ-maḥrem şirâr

Gözlerinden öpdî anuñ Aḥmed-i Maḥmûd-ı Haḡ
Âferînler söyledi Zehrâ'ya ol dem bî-şümâr

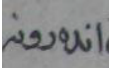
- 25 Görmemiş nâ-maḥremi Zehrâ cihânda şübhesiz
Naşsıla meşhûr olupdur vüsṭâ ḡarâb içre var

Ḥaclesinde perdesidür bil cenâḡ-ı Cebre'îl
Pâs-bân der-gehinde ḡıfzına leyl ü nehâr

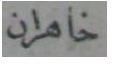
Dut naşîḡat kışşasından ḡânedân-ı Aḥmed'üñ
Gör zenân [u] duḡterânın ṭâhirât ender-ḡışâr

Cümle ezvâc-ı Muḥammed mäderümüzdür şaḡîḡ
Kendü evlâ nefsümüzden zenlerin mäder şümâr

Ḥâherân⁵⁹⁴-ı mü 'minîndür duḡterânı ser-be-ser
Cümlesi pāk [u] muṭaḡhar ḡıll [u] ḡışşdan istitâr

⁵⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵⁹³ Metne sonradan “sen” kelimesi eklenmiştir. Fakat bu kelime vezni bozmaktadır.

⁵⁹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[97a]

30 Tâ kıyâmet haşr olunca ehl-i beytin hıfz ider
Şeh-per-i Cibrîl hımârı hânedâna var hısâr

Böyle kavmıla meveddet lâzım oldu lâ-cerem
Pâkıla pâk oldu her kim pâklarıla oldu yâr

Haşr olur anlar ile gavğâ-yı mahşerde kişi
Defterinde var Hudâ'nun şâbit olmuş üstüvâr

Cümle evlâdın güzîde eyledün ezvâcını
Vir şalâtıla selâmı Aḥmed'e leyl ü nehâr

Âline aşḥâbına virgil terâzzîle selâm
Der-dem şubḥ [u] mesâda Muḥsinoglı bî-şümâr

**Der-Beyân-ı Güm Şuden-i Hüseyin İbn-i 'Alî Ve Habs
Kerden-i Ū Yehūdî Der-Hâneş**

51

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Eyle feryâd vaḳt-i güldür bülbül atvârumuz
Elde fırsat var iken fevt eyleme aḥbârumuz

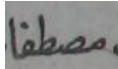
Var şahîḥ aḥbâr-ı şâdık Aḥmed-i Muḥtâr'dan
Ehl-i târiḥ [ü] şemâriḥ kavlidür hünkârumuz

Bir ğazâya gitdi Ḥazret Muştafâ⁵⁹⁵ bâ-Murtaẓâ
Kaldı tenhâ her dü sıbteyn seyyid-i aḥyârumuz

Hurd-şâl olduklarıyçun gitmediler der-ğazâ
Oldı ğâ'ib dir Hüseyin-i Müctebâ Muḥtâr'umuz

5 Her taraf cevân iderken Yeşrib'ün gül-zârına
Bir Yehūdî gördi anı bâğ içinde nârumuz

Öyleden tâ 'asr olunca dutdı anı gizledi
Ağladı ḥâtûn mahşer görmeyende yârumuz

⁵⁹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Söyledi Zehrâ rumûzı Һazret-i şeh-zâdeye
Oğlı sıbtı Muştâfâ'ya ol Һasan envârumuz

Кıl қарындашуñ тefahһuş bir һaber virgil baһa
Қандадур гөр нӯr-ı dīde Aһmed-i Muһtār'umuz

Ehl-i târiḥ⁵⁹⁶ söylemişdür geldi yetmiş kez Betûl
Hücrenden taşra sa' âdet der-gehe ezhârumuz

- 10 Görmedi maһrem kimesne kim su 'âl itsün aһa
Döndi me 'yūs ḥānedāna һacleye gül-nârumuz

Bir daһı şordı Һasan'dan söyledi қavl-i қadīm
Var su 'âl eyle ciger-guş қандадур гөр yârumuz

[97b]

Der-zamān oldı revāne sūy-ı Yeşrib Müctebā
Gördi naһlistān ziyāde gül dolu gül-zârumuz

Her taraf cevlan iderken söyleridi hoş kelām
Yâ Hüseyin İbn-i ' Alī gel қандасан esrârumuz

Der kücāyī teşne-i sır hoş begū kebd-i nebī⁵⁹⁷
Gel beri eyle nazar kim tenge düşdi kârumuz

- 15 Cehrile āvāz iderken qarşudan geldi meger
Āḥū-berre⁵⁹⁸ gördi anı söyledi ebrârumuz

Görmedük sıbt-ı Resûl'i mu' teber necl-i ' Alī
Nuṭқа geldi āḥū-berre⁵⁹⁹ қудret-i cebbârumuz

Söyledi ey nūr-ı çeşm-i Muştâfâ vü Murtażā
Gizledi anı Yehūdī eşher-i eşrârumuz

İsmine Şāliḥ-i künyet Ruḳ' a oğlı dir ' avām
Ḥānesinde қaldı mescūn seyyid-i serdârumuz

Geldi Şāliḥ der-gehine гөр Һasan İbn-i ' Alī
Eyledi āvāzı tekrār zübde-i esrârumuz

⁵⁹⁶ târiḥ:târiḥ [metinde]

⁵⁹⁷ “Peygamberin ciğeri, tokluğa susamış! “Neredesin?” diye söyle.”

⁵⁹⁸ Bu kelime metinde “berre” şeklinde şeddeli olarak harekelenmiştir.

⁵⁹⁹ Bu kelime metinde “berre” şeklinde şeddeli olarak harekelenmiştir.

20 Vir qarındaşum işāret eyledi ol dem aña
Olmadın aqdem haber-dār māder-i eṭhārumuz

Āh iderse bir seher-gāh maḥv ider kavm-i Yehūd
Zümresin rüy-ı zeminden ser-be-ser deyyārumuz

Atamı kılsam haber-dār şehir-yar-ı Zü'lfikār
Qatl ider kavm-i Yehūdī cümlesi Kerrār'umuz

Olğılan⁶⁰⁰ āgāh habersüz mā-cerādan kıl hāzer
Tīg-i şamşām tīg-i kāmķām şāhibinden varumuz

Ceddüme kılsam işāret ez-beyān-ı hāl-i sıbt
Ca' be-i ihlāş içinden tır-i āhen yārumuz

25 Medd ider süy-ı hedefden ol yaña eyler gezer
Kābe kavseyne⁶⁰¹ irişür nefḥa-i Muḥtārūmuz

Der-zamān olur icābet da' veti anuñ kabūl
Nezd-i Sübhān-ı Hudāvend Hālik-i eṭvārumuz

Söyledi ol dem Yehūdī sıbt-ı hāş-ı Aḥmed'e
Māderüñ kimdür haber vir qorķmağıl derdārumuz

Fāṭıma Zehrā Radiyye māderümdür şübhesiz
Hem Şafiyye'dür muṭahhar duḡter-i ḥünkārumuz

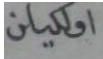
[98a]

Māder-i sādāt-ı eşref Meryem-i şānī-laķab
Efzal-i cümle-ḥavātīn ḥūr-ı 'īn ebkārūmuz

30 Māderüñ ma' lūm olındı vālidüñ kimdür senüñ
Söyledi şīr-i Hudā'dur ḥāzin-i esrārumuz

Şāh-ı merdān şehri-yār-ı 'arşa-gāh-ı Lā-fetā⁶⁰²
Şāhib-i tīg ü ğazānfer qasver-i serdārumuz

İki tīg [ü] nīze ile ceng güninde ceng ider
Zümre-i a' dāya qarşı qorķusuz Kerrār'umuz

⁶⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁰¹ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

⁶⁰² “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü'l-fikār (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'l-fikār'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclūnī, Keşfü'l-Hafā, 2:363-364).

Ḥaḳḳ oña⁶⁰³ kılmış müyesser iki baştı lâ-cerem
Başt-ı ʿilm ü başt-ı cism ü heykel eṭvârumuz

İki kez çekdi kılıcın bir kerez tenzîl için
Bir daḡı te'vîle lâyıḳ Ḥaḳ bilür Cebbâr'umuz

35 Cāh-ı maḡribden iki kez secdesi-çün toḡdı gün
Ceddümüz kıldı du'âyı Ḥaḳḳ'ına Muḥtâr'umuz

İki kez bey' at kılandur ceddüme beyne'l-ünās
Bey' atü'l-Aḳabe şecerde ara gör aḥbârumuz⁶⁰⁴

İki kıble şatrasında kıldı ceddümle namāz
Der-şeb (...) cān ḳurbān eyledi Muḥtâr'umuz

Ceddüme kıldı fedā rūḥ [u] teni cān-ı ʿazîz
Her ḡazāda her belāda şek degül eşhârumuz

Cümleden aḳdem şehādet eyledi tevḥîdile
Ḥaḳ Te'ālā ḡazretine ḡurdiken ḡünkârumuz

40 Şirk getürmedi getürmez āl [u] evlādı tamām
Ḥālet-i nez' a irince zümre-i Kerrâr'umuz

Vālidüñ bildüm muḡaḳḳaḳ ceddüñi eyle ʿayān
Ḳalbümi kılduñ münevver nūrıla Muḥtâr'umuz

Söyledi ceddüm şadefdür dürr-i deryā-yı Ḥalîl
Lü'lü'-i lālāsı İsmā'îl güher-Tātârumuz

Nūr-ı ḳandîl-i semā'-i seb' adur tā nüh-revāḳ
ʿArşa ferşe berḳ-i lâmi' rüşen-i envârumuz

Mekke'de yatsu namāzın ibtidā kıldı edā
Mescid-i Aḳşā'da sünnet vitri kıldı kârumuz

45 Ḥaḳ aña virdi taḡiyyāt-ı selāmı bî-şümār
ʿArş-ı a' lādan geçürdi dürüşüp esrârumuz

⁶⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁰⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

[98b]

*Ḳabe ḳavseyne*⁶⁰⁵ irişdi irmemiş ins ü melek
Gördi tâ remz-i tedellâ⁶⁰⁶ hoş denâ Muhtâr’umuz

Maşriḳeyn hünkârı ‘âlî-mağribeyn yek-dânesi
Hâfîḳayn pervânesi şem‘-i firâz seyyârumuz

Tûḥî-i bâğ-ı belâgat murğ-ı Ḳâf-ı *ḳul kefâ*⁶⁰⁷
Şems-i eflâk-ı siyâdet hâzin-i esrârumuz

Rûşen-i rûz-ı kıyâmet ma‘den-i şehd-i şifâ
Mevc-i deryâ-yı melâḥat lü’lû’-i şeh-vârumuz

50 Sünbül-i gül-zâr-ı hestî bülbül-i bâğ-ı cenâb
Dü gül ü reyḥâne ḥ‘âce heft [ü] penç ebrârumuz

Ḳâḍî-i dîvân-ı maḥşer nâ’ib-i minber imâm
Şâhib-i ḥavz-ı maḥşad-ı etvârumuz

Seyyid-i evlâd-ı âdem ḥ‘âce-i aḥḍar-livâ
Sâḳ-ı ‘arşa naḳş olunmuş Aḥmed-i Muhtâr’umuz

Söyledükce sıbt-ı Aḥmed ceddinüñ evşâfını
Hâzretüñ şayḳal kelâmı nerm idüp aḥcârumuz

Gözlerinden ḳan dökerdi yaş yerinden ol Yehūd
Yüzine baḳḍuḳda⁶⁰⁸ her dem dirdi hoş dîdârumuz

55 Şâlih-i miskîn hemîşe âh-ı ḥasretler çeküp
Ol güzel şeh-zâde ḳarşu ‘özü iderdi ḥ‘ârumuz

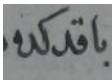
Dirdi ey ḥurşîd-i ‘âlem nûr-ı pâk-i Muştafâ
Eyle telḳîn-i şehâdet ḳavl-i Ḥaḳ Cebbâr’umuz

Terk-i dîn itdüm Yehūdî fırḳasından vaz gelüp
Aḥmed’i bildüm Muḥammed seyyid-i ebrârumuz

⁶⁰⁵ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

⁶⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁰⁷ “De ki: Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17:96).

⁶⁰⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Eyledi telkīn şehādet Şālih'e bernā Hasan
Dürr-i derc-i aşl-ı baḥreyn lü 'lū '-i Tātār'umuz

Cân [u] dilden oldu İslām Şālih-i ferḥunde-nām
Ḥāneye girdi çıkardı ol Ḥüseyn yārumuz

60 Gördiler her dü birāder birbirin şād oldılar
Kaç ṭabaḳ zer saçı saçdı başlarına yārumuz

Her dü sıbṭeyn şād u ḥandān ḥanedāna geldiler
Mātemi sūr oldu Zehrā çehresi gül-nārumuz

Rûz-ı dīger geldi Şālih kendüle yetmiş nefer
‘Ālī’der-gāh-ı Betül’e zārī kıldı yārumuz
[99a] Oldılar cümle müselmān yetmiş *ḥaḳḳu 'l-yakīn*⁶⁰⁹
Sürdiler yüz āsitān-ı ḥazrete enşārumuz

Eyledi feryād [u] zārī Şālih-i mücrim ḥazīn
Tövbe kıldı itdüğinden ḥabs idüp ḥünkārumuz

65 Çok tazarru‘ eyledi Şālih kemīne şerm-sār
Bāb-ı Zehrā’da ziyāde ‘özrile tekrārumuz

Söyledi Zehrā cibillī cūdıla ‘afv eyledüm
Ecrüñi kıldum ziyāde ‘özrüñi her-bārumuz

Şabr kıl Haydar gelince şāḥib-i gürz-i girān
Nāz-dār-ı Murtażā’dur gör Ḥüseyn şehvārumuz

Şabr kıldı geldi Haydar ez-ğazā-yı muḥterem
‘Arz kıldı şerḥ-i ḥālī Şālih efkārumuz

Söyledi Haydar faḳīre ‘özrüñi kıldum ḳabūl
‘Afv kıldum her günāhı işledüñ ebcārumuz

70 Līk bunlar Muştafā’nuñ bir güzīde ḥāşidur
‘Özr-ḥāḥ⁶¹⁰ ol Müctebā’dan seyyid-i muḥtārumuz

⁶⁰⁹ “İnne hazâ lehüve ḥakku'l-yakīn (Şüphesiz bu, kesin gerçeğin ta kendisidir.)” (Vakıâ 56:95).

⁶¹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Geldi bâb-ı devlete sulṭān-ı cem‘-i enbiyā’
Eyledi feryād [u] zārī ḥazrete ḥünkārumuz

Söyledi nūr-ı zamāne ben ḥaṭā kıldum ḥaṭā
Ḥabs kıldum ḥānum içre ālūñi ebrārumuz

Dögmedüm hergiz ṭapança urmadum reyḥānuña
Olmışam şimdi peşimān fi‘ lüme bed-kārumuz

Söyledi sulṭān-ı kevneyn ‘afv kıldum ben velī
Kendü ḥaşşumdan gelüp vaz līk gör aḥbārumuz

75 Bir güzīde bendedürler ol Ḥüseyn’ile Ḥasan
Ḥaḳ Te‘ālā sıvdügidür her iki şeh-vārumuz

Zü’l-Celāl-i Kibriyā’ya çok tazarru‘ eyle zār
Ola kim ‘afv ide cürmün Ḥālīḳ-i Cebbār’umuz

Eyledün maḥbūs Ḥüseyn’i Ḥaḳ Te‘ālā ḥışmnāk
Oldı fi‘ lünden ḥabersüz bilmedün Ğaffār’umuz

Şāliḥ-i bī-çāre ol dem kūh-ı şahrāya düşüp
Ağladı kıldı tazarru‘ Ḥālīḳ’a Settār’umuz

On sekiz gün kıldı zārī ağladı ifrātıla
Geldi Cebrā’ıl yetürdi müjde-i Ğaffār’umuz

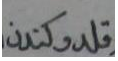
[99b]

80 Ḥaḳ selām itdi Muḥammed zātuña ikrām-ı tām
Hem beşāretler yetürgil bendeye zinhārumuz

Eyle da‘vet ol faḳīri cürmini ‘afv eyledük
Mā-teḳaddem kılduğundan⁶¹¹ ol Ḥüseyn’e yārumuz

Ey ‘azīz eyle naḫar sen Şāliḥ’uñ aḥvāline
Urmadı hergiz Ḥüseyn’i dögmedi ber-dārumuz

Çend rüz [u] çend eyyām eyledi zārī ḥazīn
Tövbeler kıldı mücedded Ḥālīḳ’a her-bārumuz

⁶¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Mağribi kıldı edā fāriğ olanda güzelüm
Seyyid-i kevn ü mekân ḥ̣āce-i yārān-ı Ḥicāz

[100a]

5 Hücreye oldu revān ben ‘aḳabince giderün
Geldi bir şahs-ı mehīb ḥazretedür kân-ı Ḥicāz

Meşveret kıldı dırāz ḥazretile anda ‘acīb
Ġā’ib oldu baḳuban çehreme ḥāḳān-ı Ḥicāz

Didi niçün gelmişēn bunda Ḥuzeyfe ḥaber it
Söyledüm behr-i ṭaleb mağfıret ey ḥān-ı Ḥicāz

Vālideynüm dilerüm eyleyesen ḥayrıla yād
Eyledi anda du‘ā anlara Loḳmān-ı Ḥicāz

Didi bildün mi Ḥuzeyfe kim idi bunda gelen
Anı gördün mi benümle bile cānān-ı Ḥicāz

10 Söyledüm gördüm anı meşveret eylerdi velī
Bilmedüm neydi daḥı ḳavlini dir şān-ı Ḥicāz

Bir melekdür didi hergiz inmemiş rüy-ı zemīn
Ruḥṣat almış ki selāmı ide bürḥān-ı Ḥicāz

Hem beşāret vire kim Fāṭıma’dur ḥayr-i nisā’
Seyyide ehl-i bihişt zenlerine ḳān-ı Ḥicāz

Söyledi ḳavl-i dürüst na‘t-ı Ḥüseyn’ile Ḥasan
Nev-civān ehl-i bihişt cem‘ine vildān-ı Ḥicāz

Cümle-i ehl-i bihişt efzāl-i bürnālarına⁶¹³
Seyyid oldu didi ol server-i ğılmān-ı Ḥicāz

15 Söyledi şerḥ-i nebī Fāṭıma’ya virdi ḥaber
Hem beşāret eşerin ḥazrete miḥmān-ı Ḥicāz

Sen ḳamu ehl-i bihişt zenleri üzre şerefün
Oldı faḫlıla ziyād cümle-i nisvān-ı cevāz

İki ferzend-i ‘azīzün oldu reyḥān-ı bihişt
Hem şebābeyy-i cinān faḫlıla iḥsān-ı rikāz

⁶¹³ Bu kelime metinde “bürnālarına” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Gör dimiş naql-i şahîhile Hüseyñ İbn-i ‘Alî
Kavl [ü] aqvâl-i dürüst hâzin-i ‘ummân-ı niyâz

Dağı tekrârı dimiş Ca‘fer-i Şâdık haberi
Mu‘teber Pîr-i Herât kavlini erkân-ı ‘izâz

- 20 Defter-i Kenz-i Me‘âric Şerh-i Burhân mu‘îñ
Nedür aḥbâr-ı şahîḥ naşşıla Furkân dırâz

Didi Âdem oturup şahñ-ı bihiştinde meger
‘Ayş hoş cüfti güzel zülfi şebistân-ı ayâz

[100b]

Didi birgün güzeli cüftine sırrıla nigâr
Seni naḳḳâş-ı ezel naḳş idüben cân-firâz

Bî-mişâl ḥüsnile ḥâş dilber-i fettân-ı cihân
Görmedüm görmedi kes mişlüñi kervân-ı mecâz

Haḳ didi peykine var Âdem ve Havvâ’yı götür
Seyr-i eyvân-ı bihişt eylemege kân-ı kenâz

- 25 Geldi Cibrîl ü getürdi haberi naşş-ı celî
Didi gel Âdem’e bak cennete Rıdvân-ı cehâz

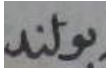
Geldiler menzil-i ‘irfân-ı kirâm-ı şerefe
Aşl-ı ḥişt-i zer [ü] sîm nuḳre-i fettân-ı cehâz

Küngüre ḳaşrı ḳamu naḳş-ı celî bûḳalemün
Gördi ḳaşr-ı nîl-gün mu‘teber erkân-ı firâz

Taḥt-ı yâkût güher[i] aḥmer [ü] şekli Yemenî?
Anda bir ḳubbe bülend⁶¹⁴ şânıla eyvân-ı dırâz

Ḳubbede tekve ḳılup şadrına bir şüret-i ḥâş
Nûr-ı erkân-ı bihişti idinüp ḥân-ı cevâz

- 30 Şüreti gördi ‘acîb ḳaldı taḥayyürde ḥazîñ
Bilmedi ḥâlî ḡarîb oldı perişân hemmâz?

⁶¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hüsnini⁶¹⁵ gördi ziyād kıldı ferāmūş dīger
Didi yâ Rab nedür ol hüsnile çendân kenâz

Tâcını eyle beyân nûrıla tezyî cenân
Farağ-ı hâşında nevvâr nûrıla her ân firâz

İki gûşvâre mülemmâ‘ her dü gûşında anuñ
Dağı kallâdesi nûr gerdene galtân [u] dırâz

Qaldı hayretde ‘ acîb eyledi engüşt dehân
Anı dendânıla hûb dişledi çendân ne ki az

35 Didi yâ Rab nedürür şûret-i emşâl-i beşer
Ne beşerdür bu beşer revnâk-ı Rıdvân-ı firâz

Hatt [u] hâli ne hayâl belki temâşâ-yı cemâl
Bu degül hûb-ı zevâl dîden-i ‘ aynân-ı çünâz

Görmemiş mişli cihân kavm-i nebiyyü ‘l-cân qadîm
Qaddi Tûbâ-yı bihişt serv-i gülistân-ı ‘ izâz

Ola qurbânı cihân halkı havârîle kuşûr
Zümre-i dîv [ü] perî cân-ı nebiyyü ‘l-hân mi‘ âz

[101a]

Bu ne hurşîd-i felekdür bu ne manzûr-ı melek
Bâğ-ı Rıdvân’a selekdür gül-i handân-tırâz

40 Eyle tefsîr beyân şûret-i naqş-ı ‘ acebî
Oluram yoksa helâk bilmesem ol cân-ı be-nâz

Kıldı tekrâr taleb-i şûret-i Zehrâ haberin
Hağ hitâb itdi aña kâşif-i tahkîk-i mecâz

Şûreti aña didi Âdem’e Yezdân-ı Kerîm
Şûret-i Fâtîma’dur duğter-i sultân-ı Hicâz

Tâcîdur nûr-ı mülemmâ‘ görilen qadr-i celî
Bize ma‘ nâda habîb şânıla bürhân-ı ‘ izâz

⁶¹⁵ Bu kelime metinde

şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Pederidür pederi kâdi-i şahın-ı ‘ araşât
Ser [ü] ser-ḥayl-i rusûl⁶¹⁶ server-i ‘ Adnân [u] Hicâz

- 45 Dahı kallâdesidür zevci ‘ Alî şîr-i kadîm
‘ Âlî-mikdâr-ı velî ḥâşî-ı erkân-ı namâz

İki güşvâresi nûr oldu dıraḥşân-ı mekân
Her dü ferzend-i ‘ azîz ḳubbe-i Rıdvân-ı kenâz

Şoñra bâlâ-yı sere kıldı naẓar âdem-i ḥâş
Gördi biş ḳapu güşâd yazılı Furḳân-ı cevâz

İbtidâ derde beyân yazılı hoş nûrıla ad
*Ene Maḥmûd-ı Hudâvend*⁶¹⁷ haḳîḳân-ı mecâz

Anuñ ile yazılı nâmı Muḥammed ‘ Arabî
Seyyid-i ins ü melek reh-ber-i edyân-ı ‘ izâz

- 50 Bir ser-i bâb-ı dîġer yazılı ḥaṭṭ-ı ‘ Arabî
*Ene a‘lâ-yı kadîm*⁶¹⁸ şâni‘ [ü] insân-tırâz

Anuñıla yazılı nâm-ı ‘ Alî ḳadr-ı celî
Ḳasver-i insile cân şaf-der-i meydân-ı ḥıyâz

Manẓar-ı şâlişde yazılı tûmâr-ı ġarîb
*Ene fâtır*⁶¹⁹ iderem ‘ âlemi rûḥân-firâz

Anuñ ile yazılı Fâtıma feḥvâ-yı şerîf
Raḳḳ-ı menşûra şübûb maġzıla tibyân-ı livaz

Manẓar-ı çârüme naḳş-nâme-i nâm-ı ezeli
*Ene muḥsîn*⁶²⁰ iderem ḥaḳkuma iḥsân-ı niyâz

- 55 Anuñ ile yazılı naşş-ı ġavâmîz ḥasenî
Bende-i mu‘ teberem sıbt-ı kerem-kân-ı kenâz⁶²¹

⁶¹⁶ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁶¹⁷ Hz. Âdem’in cennette gördüğü kubbenin beş kapısından birincisinde “Ene’l-Maḥmûd ve hazâ Muhammed (Ben Maḥmûd, hamd olunan, bu da Muhammed hamd edendir.)” yazılıdır.

⁶¹⁸ Hz. Âdem’in cennette gördüğü kubbenin beş kapısından ikincisinde “Ene’l-alıyyü’l-a’lâ ve hazâ Alî (Ben üstünlerin üstünüyüm, bu da Alî’dir.) yazılıdır.

⁶¹⁹ Hz. Âdem’in cennette gördüğü kubbenin beş kapısından üçüncüsünde “Ene Fâtır ve hazâ Fâtıma (Ben yoktan var eden bir Fâtır, bu da Fâtıma’dır.) yazılıdır.

⁶²⁰ Hz. Âdem’in cennette gördüğü kubbenin beş kapısından dördüncüsünde “Ene’l-muhsîn ve hazâ Hasan (Ben iḥsân eden, bu da Hasan’dır.) yazılıdır.

[101b]

Münfed⁶²²-i pencüme terkîb olunup ism-i laîf
Minni ihsân⁶²³ iderem her kıavle feyzân-ı cevâz

Anuñ ile yazılı hâzâ⁶²⁴ Hüseyin⁶²⁵ sıbt-ı celî
Halef-i mu‘ teber [ü] seyyid-i ekvân-ı Hicâz

Cebra‘îl söyledi ol demde ata Âdem’e yâd
Olan esmâ’ları kıl hıfz kerîmân-ı Hicâz

Hıfz iden cümlesini lâzım olur derdüñe zâd
Gün olur derdüñe dermân ola ‘ irfân-ı Hicâz

60 Bilürem âhîri muhtâc olursan gün olur
İrişür vaqt [ü] zamân hikmet-i Furkân-ı Hicâz

Hıfz idüp⁶²⁶ penci tamâm sinde elfâz-ı güher
Çend sâl kıldı ferâmûş habîbân-ı Hicâz

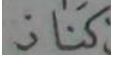
Üç yüz yıl kıldı ferâmûş tamâm zilletile
Ağladı çend zamân bilmedi yârân-ı Hicâz

Hâtif-i ğaybî aña kıldı nidâ râz-ı nihân
Söyledi yâd ideğör zümre-i erkân-ı namâz

Kıldı engüşt-i dehân yâdına geldi kelimât
Berekât-ı kelimât nâme-i yârân-ı niyâz

65 Didi Maḥmūd-ı Hudâvendî nuḥust Âdem ad
Baña kıl Haḳ⁶²⁷ rahmeti ḥürmet-i mîrân-ı Hicâz

Haḳḳ-ı ma‘ nâ-i Muḥammed şeref-i zât-ı ‘ Alî
Haḳḳ-ı Zehrâ-i Betül serv-i gülistân-ı Hicâz

⁶²¹ Bu kelime metinde “kenâz” şeklinde harekelenmiştir.

⁶²² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶²³ Hz. Âdem’in cennette gördüğü kubbenin beş kapısından beşincisinde “Minni’l-ihsân ve hazâ Hüseyin (Ben, ihsan eden, bu da Hüseyin’dir.) yazılıdır.

⁶²⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶²⁵ Hz. Âdem’in cennette gördüğü kubbenin beş kapısından beşincisinde “Minni’l-ihsân ve hazâ Hüseyin (Ben, ihsan eden, bu da Hüseyin’dir.) yazılıdır.

⁶²⁶ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁶²⁷ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Ḥaḳḳ-ı sıbṭeyn-i celī lutf u kerem eyle baña
Şuçumı ‘afv idegör ‘izzet-i nūrân-ı Ḥicâz

Oldı bi’l-fevr ḳabûl tevbesi luṭf-ı ezeli
Aña ḳılmıſdı meded Ḥâlîḳ-i gürgân-ı Ḥicâz

Ḥaḳ ḥiṭâb itdi nuḥust Âdem’e i‘lâm-ı ‘azîm
İstesün Âdem eger zümre-i ‘işyân-ı firâz

70 Cümle evlâduñı tâ ḥaşre degin ‘afv iderem
Ḥürmet-i Aḥmed-i Maḥmûd şeref-ḥân-ı Ḥicâz

Penc farâḳ ḥürmetine cümle[y]i mağfûr iderem
Ne ḳadar ḳılsa günâh cürmle ‘işyân-ı kenaz

Ḥams-ı aşḥâb-ı ‘abâ anlara sen cedd ü ata
Olısar sen ‘âḳıbet cümleye sulṭân-ı cevâz

[102a]

Eger olmazdı nebî olmaz idi Âdem’e ad
Yer ü gök olmaz idi heştüm-i eyvân-ı cihâz

Ḥalef-i mu‘teberân Âl-i ‘Abâ Âdem’e ad
Oluban ḳıldı mübâhâtı be-ḥulḳân-ı firâz

75 Ḥaḳ didi Âdem’e ḳıl faḥr mübâhât-ı ‘azîm
Saña âl oldı nebî eşref-i ‘Adnân [u] Ḥicâz

Ḥaḳ Te‘âlâ’ya ḳıluñ şükr-i firâvân [u] ‘azîm
Tâbi‘-i şer‘-i nebî zümresi kervân-ı namâz

Bil tamâm oldı niḫâm-ı nesâḳ-ı Al-i ‘Abâ
Böyledür ḳavl-i tefâsir ḳamu Furḳân-ı firâz

Nükte-i Âye-i *İnnemâ Yürîdü 'llâhu Li-yüzhîbe*
'Ankümü 'r-ricse Ehli 'l-Beyti ve Yütahhiraküm
*Taṭhîran*⁶²⁸ Şadaḳa 'llâhu

53

Fâ' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 İbtidâ yâd idegör Hâlik-i eṭvâr u ünâs
Câ' il-i leyl ü nehâr şâni' -i ihsâs u havâs

Şoñra sulṭân-ı cihân a'zam-ı mülk-i melekût
Bâ' iş-i Türk [ü] 'Acem dîv [ü] perî ḫayl-i cinâs

Eyle icmâl ḫaberi aṣl-ı kelâm-ı ezelî
Ola Zehrâ-yı Betül midḫati bürhân-ı esâs

Aḫmed'e geldi Betül kâse ṭa'âmıla laṭîf
Öñine vaz' idüben kâse-i pür-nân [u] nüḫâs

- 5 Didi Zehrâ'ya Resûl ḳânı 'Alî aṣl-ı uṣûl
Getür anı ola hem-kâse benümle şeh-i nâs

Her dü sıbṭeyn[i] getür bunda ola ḳarn-ı ḳarîn
Olalar ḫ'âna⁶²⁹ şerîk loḳmaya hem-nânıla ṭas

Çaḡırup geldi 'Alî her dü Hüseyin'ile Ḥasan
Yediler aşı tamâm penc kerîmân-ı riyâs?

Çekdi ol demde kilîm-Hayber'i sulṭân-ı cihân
Altına girdi Resûl çâr 'azîzân-ı şinâs

Dest be-kerden oluban penç 'Abâ Âli tamâm
Ne 'abâdur bu 'abâ aṣlı kilîm ḫudr⁶³⁰-ı libâs

- 10 Didi ol demde Resûl Rab**ḫ**î muṭahhar idegör
Ehl-i beytüm olalı çâr güzîn-i ḫars-ı ḫîrâs

⁶²⁸ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

⁶²⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶³⁰ Bu kelime metinde “ḫudr” şeklinde harekelenmiştir.

İrişüp peyk-i celîl âye-i taḥîrile ḥâş
Aḥmed'e virdi ḥaber kenz-i beşâretle kiyâs

[102b]

Böyledür 'Ayn-i Me'ânî'de vü Keşşâf'ıla gör
Ḥaber-i ehl-i 'Abâ ḥamse-i aṭḥâr-ı libâs

Daḥı bunlara dimiş *ḥāribu men ḥārebeküm*⁶³¹
*Şāliḥun şāliḥaküm*⁶³² añla ḥadîş ḳavl-i esâs

Daḥı hem şulḥ iderem kim ki size şulḥ ider ol
Ḥāribem ḥarbüñüze ḥarb idene ḳahrıla nâs

15 Gel 'Abâ ehlini siv tâ ki seni şâh-ı cihân
Sive sulṭân-ı rûsûl lâbis-i taḳvâ-yı libâs

Anlara ceng idene ceng idegör bunda faḳîr
İkegör tuḥm-ı muḥabbet biçegör şemr ü girâs

Ümm Seleme diledi dāḥil ola zîr-i 'Abâ
Ḳoymadı anı Resûl söyledi dur çekme libâs

 ḥayrıla sen lîk bize olma refîḳ
Ḥamseyüz rûz-ı ezel sâdisümüz olma ḥumâs

Didi bu devlet-i ḥâş oldu ḳonağumda benüm
Ḥücre-i ṭâhirde cānum içinde bu esâs⁶³³

20 Didi bes ḳılma dırâz nükte[y]i ey ḥayr-ı ḥarem
Ḥaremimsen ḥaremim lîk bize sen⁶³⁴ olma sūdâs

Penç ten penç beşer ḥamse-i eşbâḥa şerîk
Olmadı kimse ezel günde bugün olmaya nâs

Penç erbâba raḳam nâmede meşṭûr olalı
Olmadı kimse şerîk ḥamseye her bâbıla ḥâs

⁶³¹ “Kim benim bir velî kuluma (dostuma) düşmanlık ederse, ben de ona harp ilân ederim.” (Hadislerle İslâm, 2:243).

⁶³² “Sulh iderim onlarla ki sizinle sulh ider.”

⁶³³ Bu beyitte mısra, eksik yazılmış olabilir.

⁶³⁴ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Der-Beyân-ı Âmeden Zenân-ı Benî Kureyş Nezd-i
Muştafâ Berây-ı Teklîf-i Hazret-i Zehrâ Ber-Sûr Berây-ı
İstihzâ Kerden

54

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Gel ey dihkân-ı gül-zâr-ı rivâyet
Mühendis-nâme-i naql-i hikâyet

Ġarîb aḥbârumuz var eyle zâhir
Cihân ehli ala andan cevâhir

Resûlu 'llâh meger bir gün ḥaremde
Oturmuşken ḥaremde muḥteremde

Ḥavâtînler gelüp 'arz itdiler ḥâl
Didiler ḥazrete ferḥunde aḥvâl

- 5 Temennâ eylerüz Zehrâ'[y]ı senden
Gele sûra temâşâya vaṭandan

[103a]

Müretteb sûrumuz olmuş mücâzî
İcâzet vir Betûl'e sûra bâzî

Gele seyr eyleye beyne'l-ḥavâtîn
Ola rûşen zamîri der-besâtîn

Resûlu 'llâh revâ redd-i cevâba
Sezâ hiç görmedi ḳavl-i 'itâba

Didi sizler gidüñ elbetde Zehrâ
Gelür seyr [ü] temâşâ sûra 'Azrâ

- 10 Gelüp ol dem didi ḳavli Betûl'e
Ḥavâtîn-i Kureyş ḳavlin uşûle

Didi bil ey ciger-guşem saña pend
İderem dut cefâ gördükce her çend

Ziyâde ecrile mümtâz-ı 'âlem
Olursan ḥalk içinde aşl-ı âdem

Gerekdür şabr idersen her belāya
Nüzûl iden kazâ-yı muhteżāya

Senûñ ihzârîñi⁶³⁵ ister Kureyşî
Havâtîñ zümresi aşl-ı ‘Ureyşî?

15 Didi sulţāna hātûn-ı kıyāmet
Peder fermān senûñdür istiķāmet

Velîkin kisvetüm yokdur mu‘ arrā
Libās-ı muhterem tarşî‘ -i tuğrā

Gidende korkaram ta‘ ne kelāmı
İderler meclis ehli hāşş [u] ‘āmı

‘İyālî ‘Utbe [vü] Şeybe hemîşe
İderler ta‘ ne[y]i ğadrıla bîşe

Bezenmiş cümlesi zer-beft-i elvān
Muraşşa‘ cübbe iklîl tāt-ı elvān

20 Beni gördükde cümle çāderümle
Murakka‘ peşm-püş hoş nādirümle

Zen-i Süfyān Hind ol dem ciger-ḥûār⁶³⁶
Beni teşnî‘ ider meclisde her-bār

Didi sulţān-ı kevneyn sırr-ı ‘ālî
Kamu a‘ mādur anlar ihtimālî

[103b]

Habersiz⁶³⁷ ‘ālem-i ma‘ nādan anlar
Kamu sûret-perest fehvāda anlar

Betûl’e söyledükce şadr-ı ‘ālem
Betûl ağlardı efzûn nûr-ı ekrem

⁶³⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶³⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶³⁷ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

25 İderdi hâtırın teskîn Muhammed
Güzîn-i enbiyâ sultân-ı sermed

Hemîşe dirdi ey duhter-kiyâsî
Bize taqvâ libâsıdur libâsı

‘Arûs kim behâdur sürh-i elvân⁶³⁸
Serây-ı köhnedür dünyâ-yı külhân

Olmışlar anuñla halkı ‘adî
Olur bir gün fenâ ehl-i remâdî

Olur zâyi‘ ‘arûsı kim cihâzı
Ne meşşâta kalur nakşında nâzı

30 Dilersen Hâlik’i geç mâ-sivâdan
Şüreyyâ’dan çeh-i tahte’s-serâdan

Yapış Haqq’a Hudâ-yı Zü’l-Celâl’e
‘Azîmü’s-şân [u] ekrem bî-zevâle

İderken hâzrete Aḥmed naşîḥat
İrişdi Cebrâ’îl peyk-i haḳîḳat

Didi emr oldı şimdi bi’l-Hudâ’dan
Gide ol sūra Zehrâ intihâdan

Niçe ḥikmet ola zâhir beyânı
Mübârek aḳdeminden kâmurânı

35 Resûl-i Haḳ Hudâ’ya kıldı şükri
Feraḥnâk oldı ḥandân gitdi fikri

Didi Haḳ’dan cevâzı⁶³⁹ emr olındı
Daḥı kılma bahâne ‘azm olındı

Didi fermân senüñdür lîk aḳdem
İderdüm fikr-i ters-i lu‘ be a‘zam

⁶³⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁶³⁹ Bu kelime mısraya sonradan eklenmiştir.

Münāsib görmezidüm şād [u] ḥandān
Olam dünyā serāyında hoş elḥān

Velīkin emr-i Ma‘būd oldu şadır
Daḥı te’ḥir olunmaz ḳavl-i Ḳādir

[104a]

40 Mübārek başına mi‘cer ḥımārı⁶⁴⁰
Aluban ḥücreden çıktdı dışarı

Ṭulu‘ itdi yerinden şanki ḥāver
Münevver eyledi ekvān-ı Dāver

Cihān oldu münevver nūr-ı ‘irfān
Dıraḥşān oldu şem‘inden zer-efşān

İrişdi meclise ferḥunde Zehrā
Ḥavātīnler anı beklerdi her-cā

Görüben ideler suḥriyye ḥāşa
Olan peşmīne-pūş raḥtı ḥavāşa

45 Diyerdiler gelür şimdi ‘arāya
Bürehne-pā vü ser bezm-i serāya

Bizi gördükde zīver sīme taḡriḳ
Ḥased reşki kıllur meftūn-ı taḥriḳ

Görende reşk ider seylānı cārī
Çiker ḥasret hezārān āh [u] zārī

Bu fikrile teraşşud cümle her yan
İrişdi Fāṭıma ferḥunde sultān

Ḳadem başdı şalābetle serāya
Ḳatı şevketle ol bezm-i cefāya

50 Olındı ḥīre her ḥadeḳa başarda⁶⁴¹
Yañağı şa‘şa‘asından ḳaşarda

⁶⁴⁰ ḥımārı: ḥumārı [metinde]

⁶⁴¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Muraşşa‘ gördiler iklîl [ü] tâcı
Selâsil lü’lû’-i lâlâ nehâcı?

Cebîn-i pertevi şalmış şu‘âyı
Zemîn [ü] âsmâna dön? çerâğı

Selâsil saçları sünbül senâbil
Şuşan⁶⁴² reşk eyler anı görse kıabil

Zenehdân zâhir-i tüffâh-ı firdevs
Kemânî kaşları Hindû kuzah-ı kavs

55 Cihâna gelmemiş gelmez zamâne
Güzellik hatm olup anda yegâne

Hezârân Leyl ü Gülşâh [u] Zeliḥâ
Aña beñzer degül ma‘ nâda yektâ

[104b]

Muḥammed biż‘ asıdur aşı-ı cânı
Muṭahhar gevheridür anda kânı

Muḥammed kimdürür evlâd-ı ‘âlî
Ṭarîḳ-i Hakk’a gel olğıl mevâlî

Muḥammed bâ‘ iş-i ekvân [u] eflâk
Serîr-i Keh-keşân tâ ‘arşa sellâk

60 Sezâdur midḥat imdi biz geledüm
Kelâm-ı sâbıka ‘ibret alalum

Gelende meclise ḥâtûn-ı cennet
Çehâr etrâfı memlû ehl-i ḥidmet

Kenîzân her taraf ilde ḥumârın
Dutuban şukḳasın çâder hezârın

Alupdur ketfine herkes bir ucın
Ġubâr-âlûde olmasan ‘urûcın

Kimi rûb eyleridi ḥâk râhın
Olan ḥâşâkı râhında giyâhın

⁶⁴² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

65 Kimi şem‘-i deraḥṣān⁶⁴³ elde şā‘ī
Kōḥur ‘ūdıla ‘anber būy bā‘ī

Kimi nağme-serā tesbīḥ-i Yezdān
Öñince zīkr ider ferḥunde ḥandān

Kimi Furḳān oḳur cem‘-i kenīzān
Olan çetr-i hümāyūn içre nisvān

Kimi na‘t-ı Muḥammed midḥat-i āl
İder Zehrā diyer medḥinde emṣāl

Bu esbābıla geldi anda ḥātūn
Ḥavātīnler görüp oldu mefātūn

70 Taḥayyürde ḳalup cem‘ fikirde
Bu esbāb u ḳumāşa ḥoş zikirde

Anı gördükde aşı bilmediler
Kim olduğın⁶⁴⁴ ḥabersiz gülmediler

Velīkin bī-tevaḳḳuf ṣadr-ı meclis
Aña teslīm olındı anda iclis

Didiler birbire cem‘-i ḥavātīn
Kime beñzer bu ḥātūn ḥavātīn

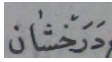
[105a]

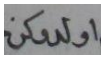
Degül ins ü melek diyü perī bu
Degül ḥūrī ḥunüklü Müşteri bu

75 Sezā-yı ḳāmeti serv [ü] semendür
Benā-yı hey‘eti Sidr-i çemendür

Tefekkür eylediler ol ḥalīme
Muḥaḳḳaḳ bildiler anı selīme

Müretteb ‘aksine döndi ser-encām
Olup me‘yūs ḳamusı ḥar bed-encām

⁶⁴³ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁴⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Kimi sihre anı teşbîh iderdi
Şerâret kavmine tenbîh iderdi

Olup bî-tâb [u] tākāt ehl-i küfrân
Çıkup meclisden ol dem oldı hüsran

80 Velîkin kâbil-i ıslâh olanlar
Tarîk-i Hakk'ıla iflâh olanlar

Didiler Hazret-i Zehrâ'ya ol dem
Yemek içmek ne istersen mu'azzam

Ola hâzır kâmusı her ta'âmı
Dilersen her ne dürlü al tamâmı

Didi Zehrâ bize kuvvet gıdâdan
Garaž oldur ola zıkr-i Hudâ'dan

Bize tesbîh kifâyetdür gıdâsız⁶⁴⁵
Olan tesbîhümüz Hakk'a bahâsız

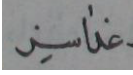
85 Atamız kavlidür fahr-i mübâhât
Ecû' yevmen ve eşba' yevme⁶⁴⁶ bâhât

Qanâ' at ehliyüz 'âlemde meşhûr
Kamu 'anqâ-şifat Kâf'ında manzûr

Bizüm yok meylümüz cîfe şarâba
Sezâdur cîfe her zâğ⁶⁴⁷ [u] gurâba

Bize dünyâ olanda 'arz-ı aqdem
Anı terk eyledük va'llâhu a'lem

Bizi her kim dilerse bunda ihsân
İdegörsün şehâdet aşl-ı imân

⁶⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁴⁶ Birgün aç, birgün tokum.”

⁶⁴⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

90 Bizi gönderdi Hâlik *kün fe-kāna*⁶⁴⁸
Berây-ı emr-i teklîf-i *âmāna*

[105b]

Qılânda mev' iza hâtûn-ı mahşer
Çokı geldi *âmāna* kavm-i eşher

Bu esbâb [u] kumâşî ferd-i Yezdân
Betûl'e eyledi irsâli Raḥmân

Tesellî-hâtırıyçün Muştafâ'nuñ
Nebîler serveri Ḥayru'l-verâ'nuñ

Muḥammed 'izzetiyçün kadr-i Zehrâ
Mu'allâ oldu kadrî halka evlâ

95 Muḥammed mu' cizâtıdır bu esbâb
Ḥudâvend luṭfîla gönderdi eşvâb

Şikeste olmasun hâtır şikeste
Muḥammed duḡteri bezm içre beste

Degüldür çok bu kadr-i Muştafâ'dan⁶⁴⁹
Güzîn-i *Tâ vü Hâ*⁶⁵⁰ şâhib-livâdan

Bilürsen kadr-i Zehrâ'dur sezâ'î
Gül-i firdevs-i Reyḥân *Hel Etâ*⁶⁵¹

Bilürsen Muḥsinoglı söyle hâli
Muḥammed medḥidür evlâd-ı 'âlî

Der-Beyân-ı Tezvîc-i Fâtîmatü'z-Zehrâ'-râ Be-'Aliyyü'l-
Murtaẓâ Kerrama'llāhu Vechehu

55

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Vir haber naql-i celîden olmaya aşlinda ğaş
Câbir'ile Ümm Seleme kavlidür ferḥunde fâş

⁶⁴⁸ “O, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece ‘ol’ der, o da hemen oluverir.” (Âl-i İmrân, 3:47).

⁶⁴⁹ Bu kelime metinde *مصطفادن* şeklinde yazılmıştır.

⁶⁵⁰ Tâ-Hâ Sûresi.

⁶⁵¹ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Şâhib-i Keşşâf Ṭabersî Kâzerûnî söylemiş
Şerh-i Envârü 'l-Ḳaşaş hem söylemişdür bî-ğavâş

İrdügi demde bülûğa Fâtıma Zehrâ-laḳab
Cümle eşrâf-ı ḳabâyil 'aḳdine ḳıldı savaş

İntizâr-ı vaḥy iderdi seyyid-i 'âlem hemîn
Kimseye virmezdi anı mâla istebrâḳ ḳumâş

- 5 Geldi Cebrâ 'îl getürdi Ḥaḳ peyâmı Aḥmed'e
Söyledi virgil Beṭûl'i Ḥaydar'a sırr oldı fâş

Âsmânda 'aḳdi anuñ ketb olındı deftere
Bir ḥarîr içre rumûz-ı nûrıla naḳş-ı niḳâş?

Ḥaḳ Te'âlâ emr ḳıldı tâ bihişti düzdiler
Ġurfeler burcında ḥurî raḳşına ḳaldurdu baş

[106a]

Ḳâşıratü 't-ṭarf-ı 'îne emr olındı lâ-cerem
Zıkr ide vird [ü] ḳırâ 'at *Tâ vü Hâ*⁶⁵² *Yâsîn*⁶⁵³ fâş

Ġulğule nağme-serâda oldı ḥürân der-bihişt
Zemzeme oldı firâvân sûra tertib ḥavâş?

- 10 Âsiye Meryem ber-â-ber ḥür [u] Belḳıs âşikâr
Öñlerince cem' -i ğılmân şem' dâna *ke 'l-ferâş*⁶⁵⁴

Dest be-kerden cümle ḥürân ḳaşr içinde raḳş ider

Duḥterân bıkr-i kevâ'ib gönçeyânî ser

Emr olındı yâ Muḥammed yâ da 'ıtr-ı ṭaybenî
Eylesün firdevse câri reyḥan-ı ḳaşra ferâş

Cem' olup cümle melâ'ik âsmân-ı çârüme
Beyt-i ma' mûr şafḥasında ḳurdılar minber 'irâş

Naşb olındı anda minber ol mekânda
Ḥutbe ḳılmışdı muḳaddem Ḥazret-i Âdem ferâş

⁶⁵² Tâ-Hâ Sûresi.

⁶⁵³ Yâsîn Sûresi.

⁶⁵⁴ “O gün insanlar, sağa sola dağılmış kelebekler gibi olur.” (Kâri'a, 101:4).

- 15 Cümle esmā-yı Hudāvend eyledi ta‘līm aña
‘Alleme ’l-esmā⁶⁵⁵ niẓāmın ‘ilm-i Keşşāf’ı kevāş⁶⁵⁶

Efzāl-i cem‘-i melā’ik nāmı Rāhil’dür melek
Hak hıtab itdi aña kim hutbe kıl bî-ters [ü] hāş

Minbere oldı revāne hutbe teblîğ eyledi
Müştemil hamd-i Hudā’ya mukterin tesbîh fāş

Ba‘de hamd-i Rabb-i ‘ālî şaçdı dürrile güher
Hak buyurdı dir kenizüm ‘abdüme virdüm necāş

Siz güvāh-ı ‘ağd oluñ ey zümre-i rûhāniyān
Biz‘a-i Hayru’l-verā’[y]ı şîrûme⁶⁵⁷ kıldum ğavāş

- 20 Oldı taḥrîk dir felekler heybet-i Cebbār’dan
‘Ağd-i bestüm söyledükde Hak Te‘ālā naķş-ı fāş

Söyledi Cibrîl tekrār fahr-i ‘ālem diñledi
Oldı hoşnûd emr-i Hakk’a secde kıldı egdi baş

Gör ḥarîr tûmāra meşûr her beyānı lâ-cerem
Kıl nazar eyle kırā’at mührile memhûr fāş

Gördi maḥtûm rakḥ-ı menşûr ketb olunmışdur varak
Fâtıma cüft-i Alî’dür itmesün kimse savaş

Tirmizî⁶⁵⁸ kılmış rivāyet nazm-ı Envāru’l-Besîṭ
Adlu şerḥinde beyānı kılma envār-ı ḥufāş?

[106b]

- 25 Hem Enes Mālik dimişdür ben Resûlu’llāh’ıla
Otururken geldi Cibrîl nezd-i Bārî’den çevāş

Emr kıldı Muştafā’ya nûrî nûra eyle cüft
Eyle tezvîc Murtaẓā’ya Fâtıma bürhân-ı fāş

⁶⁵⁵ “Ve alleme Âdeme’l-esmâ’e (Ve Âdem’e bütün isimleri öğretti.)” (Bakara, 2:31).

⁶⁵⁶ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁵⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Böyledür levh-i kazâdan emr olan ‘ilm-i ezel
Eyleme te’hîr bu emri emr-i a‘zamdur bi’tâş

Eyledi teklîf muhâcir zümresin enşâriyân
Hutbe[y]i teblîğ idindi mahż-ı kavm-i *ke’l-ferâş*⁶⁵⁹

Söyledi ey kavm bilün siz Hâk Te‘âlâ emr idüp
Duhterüm Zehrâ ‘Alî’ye cüft olup⁶⁶⁰ a‘lâ nifâş?

- 30 Siz şehâd olmak⁶⁶¹ gereksiz kavlüme ‘ağd-i beyân
Haydar’a kıldı işâret ol kabûl itdi necâş?

Çâr [u] şad nuķre meşâķîl şart olındı ‘ağdine
Murtażâ kıldı kabûli rāzî’oldı egdi baş

Hem du‘â kıldı ‘Alî’ye Fâtıma Zehrâ ile
Hâk sizi cem‘ eylesün pâk âlünüz çok *ke’l-ferâş*⁶⁶²

Tayyib [ü] tâhir güzîde es‘ad olsunlar güzîn
Neslünüz olsun ziyâde var olunca dağ [u] daş

Hem Menâķıb-Hârezim’de söyledi Cibrîl gelüp
Muştafa’ya virdi sünbül gül karanfil zer kumâş

- 35 Söyledi emr itdi Hâlik ol ğamâma dür töküp
Şahñ-ı eyvân-ı bihişte sürh-i yâķut katlu daş

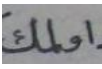
Hûr [u] ğilmân cem‘ ideler müjde için faħr idüp
Çok düşüren? anduñ üzre faħr ide ender bi’tâş?

Tâ kıyâmet haşr olunca faħr iderler birbire
Rütbe-i Zehrâ’[y]ı görgil hûşe-çîn-i *ke’l-ferâş*⁶⁶³

Ba‘d-ez-ân tûmâriyânı neşr iderler çün melah
Müşkile memhûr şahâyif şâĝışı yokdur bi’tâş?

⁶⁵⁹ “O gün insanlar, sağa sola dağılmış kelebekler gibi olur.” (Kâri’a, 101:4).

⁶⁶⁰ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁶⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁶² “O gün insanlar, sağa sola dağılmış kelebekler gibi olur.” (Kâri’a, 101:4).

⁶⁶³ “O gün insanlar, sağa sola dağılmış kelebekler gibi olur.” (Kâri’a, 101:4).

Şordılar cem‘ -i melā ’ik kim nedür tūmārlar
Söyledi Bārī Hūdāvend nām-ı mü ’min naqşı fāş

- 40 Yazılı her bende mü ’min nāmı anda *muḥlişūn*⁶⁶⁴
Destine ferdā geliser yol Şırāt üzre firāş

Biz vedī‘ a kılduḡ⁶⁶⁵ anı t̄ā gelince maḥşere
Mü ’min-i erkān Aḥmed āline sırdaşa ‘ āş

[107a]

Dir ezel ‘ ilminde mektūb oldu ol nāme-künūz
Ketm olunmaz kenz-i maḥfī zāhiri olmaz ġavāş

Eyle ey miskīn hemīşe gel meveddet āle kim
Ola kim bir nāme gelsün destūne naqşıla fāş

Biz geelüm ol kelām-ı esbaḡa ender-ḡadīm
Fāṭıma Zehrā’[y]ı aldı Ḥaydar-ı şāḥib-biṭāş

- 45 Ümm Seleme ḡānesine Ḥaydar’uñ oldu revān
Ḥacle-i i‘ zāza dāḡil oldu istebrāḡ kumāş

Ḥazret-i Zehrā’[y]ı teslīm eyledi ādābıla
Ol ‘ Alī’ye kim hezārān kāfiri ḡal‘ itdi baş

Ḥāneye⁶⁶⁶ oldu te‘ āḡub seyyid-i ‘ ālem revān
Ref‘ idüp bir kūze ābı ḡoş lu‘ ābıyla bir aş

Eyledi memzūc lu‘ ābı şehd [ü] ābıla şarāb
Ḡaç münāsib āye anda oḡuyup remz itdi fāş

Murtaẓā’ya ḡoş tecerru‘ itdürüp sīr-āb olup
Sīne-i Zehrā’ya dökdi kīnesi ref‘ oldu ġāş

- 50 Ḥaḡ penāhında ḡoyuban anlara kıldı du‘ ā
Şacı şaḡdı Murtaẓā a‘ zāsına āb-ı reşāş

Söyledi Bārī Hūdā’yā pāk ideḡor bunları
Rics-i maḡfīden celīden t̄āhir [ü] maḡḡūr ‘ āş

⁶⁶⁴ “Biz, ona gönülden bağlanmışızdır.” (Bakara, 2:139).

⁶⁶⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁶⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İstedi taşra çıkarken Fâtıma giryân olup
Döndi hâzret sūy-ı Zehrâ gör ne rāz itdi

Didi ey nūr-ı dü dīde hāmdüli 'llāh kim seni
Bir veliyye virmişem kim cümleden ekrem biṭāş?

Cümle enşārumdan a' lām āl-i beytüm serveri
Seyyid-i şaḥn-ı şecā' at tīşe-i kāfir-tırāş

55 Saf-der-i meydān-ı merdi ḳasver [ü] şīr-i jiyān
Bir gürūh-ı ḳavm-i münkir rezmine ta' nıla daş

Ol Hudā'nuñ zāt-ı pāki ' izzetiyçün kim anuñ
Ḳabza-i ḥükminde rūḥum nefsi-i cānum an-bitāş

Ben seni virdüm velāyet şehrīnūñ serdārına
Ceng güninde mişli yokdur keşf-i ' ilmīle ' iyāş

Seyyid-i dünyā vü ' uḳbā serv-i bāğ-ı *innemā*⁶⁶⁷
Şehri-yār-ı *Lā-fetā*⁶⁶⁸ 'dur kāşif-i ' ilm-i kevāş

[107b]

Söyledi Zehrâ Resûl'e ben ' Alî'den ötrü hîç
Olmazam ḡamlu velîkin ḥidmetüñden ḳaldı baş

60 Dür olındum devletüñden dīde-i dilden irağ
Ol ecilden oldu maḥzūn cān [u] ten buldı ḡavāş

Söyledi sulṭān-ı kevneyn Ḥaydar'a ḥidmet baña
Eylemekdür aña taḥḳīḳ eyleme gel sırrı fāş

Al ḥaber Zehrâ cihāzın bir ' aded bürde ḳamīş
İki bāzū-bend-i nuḳre āsiyā-seng köhne daş

Bir ḳaṭīfe bir ḳadeḥ bir maşraba iki sebū
Hem yine iki nihālī līf-i ḥurmādan ḥavāş?

Ol biri ḥaşvī tırāşī saḥtiyān-ı la' l-gūn
Dört ' aded bāliš biṭānı līf-i ḥurmādan tırāş

⁶⁶⁷ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

⁶⁶⁸ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yigit,er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, 2:363-364).

65 Diñle gör aḥvāl-i Ḥaydar hem cihāz-ı Fāṭıma
Bint-i Aḥmed ṣadr-ı ‘ālem duḡteri raḡtın ḡumāṣ

Bi ‘l-ḡuṣūṣ dānā-yı iksīr Ḥaydar’ıla Fāṭıma
Hem velāyet rütbesinde kāmīl ü ferḡunde ‘āṣ

Līk bunlar üç ṭalākın virdi ḡitīnūñ tamām
Dirdiler ḡalk içre meṣḡūr sırrıla cehrinde fāṣ

Mā-sivāyı terk idüben zāt-ı Yezdān’ı dutup
Nefsile ceng eylediler aṭdılar Ṣeyṭān’a daṣ

Gör İmām Seyfe dimiṣdür Cāmi‘inde ḡoṣ kitāb
Murtaẓā’ya bir münāfık ṭa‘ne ile atdı daṣ

70 Söyledi merd-i cihān girsene velīkin bir faḡīr
İttiṣālın eylemiş sen etmegi yok ḡānı⁶⁶⁹ aṣ

Çaṣt görse ṣāmı görmez ten bürehne-pā vü ser
Adını Aḡmed dirler var dü na‘leyni

Gel benüm ol güyegüm⁶⁷⁰ kim⁶⁷¹ mālıla ol bī-niyāz
Hem keḡilem her ne yersen kisvet ü egne ḡumāṣ

Söyledi ṣāh-ı velāyet ol münāfık bendeye
Ey olan maḡrūr-ı dünyā āḡiretde bed-me‘āṣ

Bu benüm emrüm degüldür emr-i Yezdānīdür ol
Ḥükmidür rüz-ı ezelden herkese ḡadr-i me‘āṣ

75 Ḥüküm anuñ ḡükmidurur fermān anuñ fermānıdur
Ḥikmeti neṣḡ olmaz anuñ raḡḡ-ı menṣūr-ı niḡāṣ

[108a]

Ṣanma kim bāḡī ḡalursan mülk-i dünyāda ḡarīb
Sākin-i dūzaḡ olursan berzaḡ-ı ḡabr içre ṭaṣ

Āḡiret dārı Ḥudāvend bizlere virdi ‘azīm
Kendü fazlından ‘aṭā-baḡṣ miṣṭar-ı ‘ilminde fāṣ

⁶⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁷⁰ güyegüm:givegüm [metinde]

⁶⁷¹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Ṭa‘ nesinden cāhilūñ hergiz ‘ Alī incinmeyüp
Dutdı istignā ṭariķin sūy-ı Ḥaḫḫ’a çekdi baş

Server-i ‘ ilm-i Selūnī ḥāneye oldı revān
Bir nidā geldi ‘ Alī’ye baḫ semāya nūh firāş

- 80 Çün nazar kıldı semāya ‘ arşa tek gördi ḫamu
Dürr [ü] gevher müşk [ü] ‘ anber nāḫalar yüklü ḫumāş

Her biri cevher mehārı bir ḡulāmı māh-rūy
Destine almış semāda ber-zemīn olmış ḡavāş

Her birinūñ arḫasında bir perī-peyker kenīz
Ḥoş nidā eyler cihāzı Fāṭıma söyler ḫumāş

Murtażā gördükde ḥālī şād [u] ḥandān ḥāneye
Geldi gördi kim semāya rūy-ı Zehrā remz-i fāş

Seyr ider şaḥn-ı semāya tā feżā-yı ‘ arşa tek
Nāḫalar bārın mehār-ı sīm ü zer sündüs ḫumāş

- 85 Seyr iderken oldı dāḫil ḥāneye zırgām-ı şāh
Kıldı istiḫbāl emīr-i Fāṭıma ferḥunde ḫaş

Yā ‘ Alī gördüñ mi ḥālī kim baña ‘ arz itdiler
Söyledi gördüm muḫaddem ‘ arz olındı içi ṭaş

Ḥamdüli ‘ llāh kim saña hem ‘ arz olındı ol cihāz
Dīde-i serle görüben dīde-i bātın ḡavāş

Añla ey derviş zamīr-i ḥānedān-ı Aḫmed’i
Ḥaḫ ḫatında gör merātib añla rāzı olma daş

Çoḫ degüldür mu‘ cizāt-ı Muşṭafā’dan bu cihān
Gelmesi sūy-ı semādan ber-zemīne infirāş

- 90 Çoḫ degüldür Murtażā’dan ḫadrine lāyık cihāz
Heşt-i eyvān-ı serādan zevcine raḫt-ı ḫumāş

Çoḫ degüldür ger gelürse serv-i Zehrā’ya cihāz
Ez-feżā-yı Keh-keşān’ı çarḫ-ı ḥaḫrādan firāş

Vaqt ola yâ Rabb olaydum hânedâna bende hâş
Kânberinüñ kânberine kâş olaydum bende kâş
[108b]

Vaqt ola yâ Rab temâşâ-yı cemâl-i Aḥmed'i
Görmege fırsat olaydı kâş olaydum anda 'âş

Vaqt ola yâ Rab kenâr-ı Kevşer'e sultân olan
Mihtere mihmân olaydum 'ıydına qurbân baş

95 Vaqt ola yâ Rab dü dîde Ferḳadeyn'e tûş ola
Yüz sürüp na' leyn-i şâha sır ideydüm anda fâş

Vaqt ola yâ Rab müyesser sâye-i aḥzâr-livâ
Farḳuma rûz-ı cezâda mîr-i naḥlîla güşâş⁶⁷²

**Nükte-i Rüşene-i Nûr-ı Dendânhâ-yı Fâtımatü 'z-Zehrâ
Der-Miyân-ı Kuşûr-ı Bihişt-i Berîn**

56

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Nokta-i bâ maḥzeni gör 'ârif-i Furḳân'mış
Remz-i muṭlaḳ Ḥaḳ kelâmı nâṭık-ı Kur'an'mış

Hızr'a şordum âb-ı ḥayvân çeşmesinden bir eşer
Söyledi aşlı muḥabbet bâdesi ḥayvânmış

Kim kıılır maḥz-ı meveddet ehl-i erbâba bugün
Andadur bürhân-ı ḥikmet ḥaḳḳıla aḳrânmış

Besdür imdi kııl kifâyet vir ḥaber remz-i dîger
Biz' a-i Ḥayru'l-verâ'dan 'âleme sultânmış

5 Her tefâsir ehl[i] meşhûr naḳlidür⁶⁷³ ḳavl-i dürüst
Hem Menâhic-Ṭâlibîn'de şerḥ olan bürhânmış

Ehl-i cennet üzre bir gün mihr ḥâver rüşeni
İzdiyâdıla görürler nûrıla tâbânmış

⁶⁷² Bu kelime metinde "güşâş" şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁷³ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Sekkiz uçmak kaşrı tākın rūşen eyler çil çerāğ
Nazma-i dendān-ı Zehrā revnağ-ı Rıdvān'mış

Çün tefekkür eyledükde ehl-i cennet hāvere
Cümlesi dirler güneşdür şems-i heşt-eyvānmış

Līk dirler kim Hudāvend va' de virdi biz güneş
Görmegi mahz-ı celīdūr cennet içre şānmış

- 10 *Zemherīr*⁶⁷⁴ şemsi dimişdür defterinde görmezüz
Şadıku 'l-ķavl-i Hudā'dur va' d-ı Hāk sultānmış

Hāk hītab eyler ser-ā-ser cennet ehli gūş ider
Ķavlūñüz gerçekdür ammā nūr-ı rūşen cānımış

Hāzret-i Zehrā tekellüm eyledi aşlanıla
Dişleri oldı gūşāde nazmı nūr-efşānmış

[109a]

Rūşeni şaldı bihişte nūr-ı dendānı anuñ
Şaħn-ı firdevs-i berīne Müşteri-tābānmış

Ol ecilden oldı rūşen kaşr [u] eyvān-ı bihişt
Bā' iş oldur āfitāba Zühre-i fettānmış

- 15 Olmağıl münkir bu ķavle ey habersüz gör hadīş
Rāvisi ' Āyişe mestūr şerhidūr Mercān'mış

Söyledi çok gicelerde Fāṭıma nūrı ile
Hücremüz rūşen olurdu şemse-i eyvānmış

İplik igirdükde bizler ignemüz zāyi' eger
Olsa çün Zehrā gelürdi bizlere mihmānmış

İgnemüz zāhir olurdu ol şeb-i deycūrda
Hücremüz rūşen olurdu nūrıla tābānmış

İhtiyāc olmazdı şem' e rüy-ı Zehrā şem' ümüz
Dişleri nazmı çerāğ [u] bezmümüz ħandānmış

⁶⁷⁴ “Lâ yeravne fiha şemsen ve lâ zemherîra (Ne yakıcı güneş görürler orada ne de dondurucu soğuk.)”
(İnsân, 76:13).

20 Söyle Zehrâ kadr-i a' lâ tâ olınca rüsteḥîz
Midḥat-i evlād-ı Aḥmed cümlesi ' irfânmiş

Medḥ-i Kāsım söyle Tāhir nāmı ' Abdu'llāh'ı gör
Na' t-ı İbrāhīm-i bernâ söyle hoş sultānmiş

Ümmü Gülşüm bā-Ruḳiyye Zeyneb ü Zehrâ Betül
Cümleye midḥat-serâ-ḥ'ân olmuşam cânānmiş

Hānedān-ı Muştafâ'dan bulmuşam nazma hüner
Dest-i sākīden şarābı içmişem ḥayvānmiş

Âlıla aşḥābına meddāḥ her ān olmuşam
Âlidür ceşş-i kirāmı leşker-i Rıdvān'mış

**Der-Beyān-ı Ziyāfet Kerden-i ' Osmān Yā Resūla'llāh
Ba' d-ez-ān Fāṭimatü 'z-Zehrâ Raḍıya'llāhu Anhā**

57

Fa'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Nāle kıl ey ḥaste bülbul vakt-i gül envärmış
Nev-bahārī jāleler şaḥn-ı çemen ezḥarmış

Nağme kıl pend ü naşīḥat cem' -i murḡān gūş ide
Şāḥa-i serv [ü] semende hoş nişīmen-därmış

Zemzeme midḥat-serā kıl gelmeden peyk-i ecel
Konmadın kaşır-ı vücūda leşker-i Cebbār'mış

İtmegil nazmı muṭavvel gör ḡarīb aḥbārumuz
Veznile eş' āra lāzım lü'lü'-i Tātār'mış

[109b]

5 Bir ziyāfet kıldı ' Osmān Muştafâ'ya âlıla
Cümle aşḥāb-ı tamāmet kıldı da' vet yärmış

Her kadem başdukda Aḥmed cümlesin kıldı şümār
Her adım adladı ḥazret ' add idüp der-kārmış

Söyledi ' Osmān'a Aḥmed şaymadın maḳşad nedür
Söyledi ol şāḥa ' Osmān remzini esrārmış

Ḥazrete kıldı işāret isterem itmek azād
Bir kulu her kāma taḥḳīḳ aḡniyā ser-därmış

Çün ziyāfetden dönüben geldi Haydar hāneye
Hücreye dāhil olanda Fāṭıma bīdārmış

- 10 Gördi maḥzūn Murtaẓā'yı ḥazret-i ḥayru'n-nisā
N'oldı bā' iş söyledi kim ğamlu dil Kerrār'mış

Çün su'āl itdi 'Alī'den hüznile ğam-bārsen
Söyledi remzi Betül'e ser-be-ser enbārmış

Söyledi Zehrā 'Alī'ye eyle da' vet atamı
Cümle aşḥābıyla gelsün ḥānuma aḥbārmış

Söyledi Haydar bulunmaz bizde dünyā raġbeti
Ger kılam iksiri zāhir nān u revġan cārmış

Yok eger iksir-i a' zam eylesem remzi zuhūr
Sīm ü zer nuḳre cihānı pür-güher enbārmış

- 15 Hem hūner olmaz gerekdür ten meşakḳatler çeke
Eyleye taḥşīl mālī şarf iden aḥyārmış

Yāḥud esrār-ı velāyet eyleyem ḥalka beyān
Aş [u] etmek dürlü envā' ḥurdeni esrārmış

Eyledi Zehrā tebessüm Haydar'a remz eyledi
Var Resül'i eyle da' vet ğam yeme ğam-ḥ'ārmış

Geldi Haydar Muştafā'yı kıldı da' vet hāneye
Cümle aşḥābı ser-ā-ser leşker-i enşārmış

Geldiler yārān u Aḥmed ḥānedān-ı ḥazrete
Cümleden aḳdem Muḥammed geldi şāhib-dārmış

- 20 Kıldılar tekye serire tekye-gāh-ı Murtaẓā
Şehri-yār-ı taḥt-ı ümmet lāyık-ı Kerrār'mış

Aldı ḥālī çömlegi Zehrā muṭaḥhar vaz' idüp
Āteş üzre bint-i Aḥmed cennetde ḥünkārmış⁶⁷⁵

[110a]

Secdeye vardı Hudā'ya Ḥazret-i Zehrā Betül
Eyledi gizlü münācāt sırrıla der-kārmış

⁶⁷⁵ Bu mısraın vezni bozuktur.

Söyledi yokdur ʔaʕ āmum⁶⁷⁶ ey Hudāvend-i Kerīm
İsterem senden ḥabībūñ ḥürmeti Muḥtār'mış

Seyyid-i kevneyn[e] teklīf eyledüm⁶⁷⁷ yokdur ʔaʕ ām
İsterem senden ʔaʕ ām-ı cenneti enbārmış

25 İsterem kenz-i ḥafīden maḥẓ-ı envāʕ-ı ʔaʕ ām
Olmaya dünyā ʔaʕ āmı ū bile miʕ yārmış

Ḳudretin kıldı meẓāhir ol Hudāvend-i Kerīm
Cūşa geldi çömlegi bī-nār ḥoş-esrārmış

Secdeden ƙaldurdu baş Ḥazret-i Zehrā-yı Betūl
Çömlegi pūr gördi memlū aşıla ber-dārmış

Şükr kıldı ol Hudā'ya şad heẓārān şükr-i tām
Aḥmed'e gönderdi memlū çömlegi ḥünkārmış

Ƙıldılar anı tenāvül Aḥmed ü aşḥāb u āl
Bildiler cennet ʔaʕ ām-ı ʔaʕ mını şeh-dārmış

30 Cümleye kıldı işāret seyyid-i ʕ ālem-penāḥ
Söyledi cennet ʔaʕ āmı böyledür ḥoş-dārmış

Secdeye gitdi mükerrer Ḥazret-i Zehrā-yı nūr
Söyledi yā Rab faḳīrem ƙul kerem ƙıl yārmış

Ƙul bulunmaz kim āzādı eyleyem beyne'l-ünās
Līk ferdā vir necātı ümmete ğam-ḥārmış

Eyle āzād her kebā'ir ehlini işġārıla
Ümmetinden Muṣṭafā'nuñ ƙıṣm-ı dūẓaḥ nārmış

Secdeden ƙaldurdu başın biẓ' a-i Ḥayru'l-verāy
Geldi Cebrā'īl getürdi müjde-i aḥbārmış

35 Söyledi kim yā Muḥammed bil Hudāvend-i Kerīm
ʕ Afv kıldı ümmetüñden cürm çok Gaffār'mış

⁶⁷⁶ Bu kelime metinde “ʔaʕ āmım” şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Her adım kim hānedān-ı Hāzret-i Zehrā'ya sen
Başduğında⁶⁷⁸ Hāḡ yüzer biñ 'afv idüp Gāffār'mış

Olmadı tenhā kişiler fırkasından bā-ināş
Oldılar āzād āteş berzaḡından nārmış

Şād [u] ferḡān oldu Aḡmed cümle aşḡābı bile
Fāzlına Yezdān-ı pākūñ rahmeti enbārmış

[110b]

Şad hezārān şükr Hāḡḡ'a kim bizi ümmet kı lup
Muştafā vü Müctebā'ya āli ḡoş-ebrārmış

40 Gör Betül'ün ḡadr-i ḡāşın nezd-i Sübhānū'l-'azīm
Gör 'Alī cüft-i cemīlin nūrıla envārmış

Gör Betül'i āsiyābın döndüren her dem melek
Mehd-i cünbān-ı melā'ik server-i eşḡārmış

Gör Betül'i her dü sıbḡeyn saçları meşşātasın
Bāl-i Cibrīl oldu bāliş bisteri her bārmış

**Nükte-i Ve 'mūr Ehleke Bi 'ş-Şalāti Vaştabir 'Aleyhā Lā
Nes 'eluke Rızḡan Nahnu Nerzuḡuke Şadaḡa 'ilāhu⁶⁷⁹**

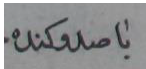
58

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Söyle bir dībāce-i nev nāḡım-ı ferḡunde fāş
Zīver-i dürr-i me'ānī raḡt-ı istebrāḡ-kumāş

Defter-i Tibyān içinde naḡl olınmış mu' teber
Muştafā ḡavliyle fi'li hānedāna *ke 'l-ferāş*⁶⁸⁰

Bū Sa'īd Ḥudrī dimişdür her tefāsirde gelür
*Ve 'mur ehlek bi 'ş-şalāti*⁶⁸¹ şerḡini şerḡinde fāş

⁶⁷⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁷⁹ “Aile fertlerine namazı emret, kendin de bunda kararlı ol. Senden rızık istemiyoruz; asıl biz seni rızıklandırıyoruz.” (Tâ-Hâ, 20:132).

⁶⁸⁰ “O gün insanlar, sağa sola dağılmış kelebekler gibi olur.” (Kâri'a, 101:4).

⁶⁸¹ “Aile fertlerine namazı emret.” (Tâ-Hâ, 20:132).

Dir gelür der-gāh-ı Zehrā Muşţafā her dem meger
E ʿş-şalāt eylerdi nüh mäh ehl-i beyte bī-değāş

- 5 Cem‘-i ehliyle Muḥammed mekş iderdi şubḥ u şām
Der-geh-i Zehrā’ya āvāz eyleridi Şūr-belāş

Şoñra cümle ḥānedānın cem‘ iderdi faḥr-çün
Emr iderdi dir şalāta ḥānedān-ı iktidāş

Māderümdür māderānum nüh zenān-ı Muşţafā
Ḥāherümdür⁶⁸² ḥāherānum⁶⁸³ duḡterān-ı aḡrabāş

Eyledüm çün ihtirāzı ehl-i beyti ögmedüm
Ṭa‘ ne-i her bī-ḡaberden görmemişdür başı daş

Lāzım oldı bizlere kim her şalāta iktidā
Āl u aşḡaba kılalum şayd idelüm ḡoş-me‘ āş

- 10 Oldurur efḡal ‘ibādet Ḥaḡ Te‘ ālā Aḡmed’e
Āline emr itdi aḡdem bizlere şoñra bināş

Cümle erkānıla lāzım ümmete bilmek gerek
Her vuzū’ıyla selāmın ḡa‘ de vü secde ferāş

Var on iki şartı lāzım her kişiyeye ‘avrete
Bilmeyen tekmiḡ idinmez her şalātı oldı ḡāş

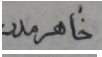
[111a]

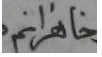
Baḡmaya yemn ü yesāra pīş [ü] pesde der-namāz
Ḳibleye ḡarşu duranda pek ḡazer ḡılsun sivāş?

Ol yere ḡılsun naḡar kim baş dıker vaḡt-i sücūd
Hem ḡademler üzre ḡılsun her rükū‘ında yavaş

- 15 Vardur aḡbār-ı tevātir her tefāsir içredür
Gör namāz erkānı ögren gör ne sırlar oldı fāş

Bir ḡazāda Murtaẓā’nuñ ol mübārek cismine
Şancılup peykān muḡkem ol yañadan çıḡdı baş

⁶⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ṭāḫatı ṭāḫ oldu şāhuñ çok çeküp renc [ü] ta‘ ab
Ḥavf iderdiler silāhın⁶⁸⁴ çekmeye peykānı fāş

‘ Arz idindiler bu ḥālī Muştafā’ya lā-cerem
Söyledi şabr eyleñüz siz izdiḥām-ı *ke ’l-ferāş*⁶⁸⁵

Çün şürū‘ eyler şalāta anda peykāna ‘ alāc⁶⁸⁶
Eylesünler ehl-i tedbīr gör ne esrār oldu fāş

20 Çün şürū‘ itdi namāza çekdiler peykānını
Olmadı Ḥaydar ḥaber-dār gör şalāt ehlin kelāş?

Ḥūnıla oldu mülevven Ḥaydar’uñ seccādesi
Hem daḥı ḫaftān[1] şāhun gördiler olmış degāş

Añladı erkān ḥālī dir ḥaber-dār olmadum
Ḥaḫ bilür Perverd-gārum sırr-ı a‘ lānum be-nāş

Bendeye lāzım gelür kim ḫıfz-ı erkān-ı şalāt
Eyleye mānend-i yārān ‘ ıyş [u] ‘ aşında me‘ āş

Ḥiç eger bilmezse elbet anda anlardan eşer
Bir nişāne ola zāhir iftiḥārından ḫumāş

25 Āl-i aşḫāb böyle kārı⁶⁸⁷ ger şalāt u ger zekāt
Bizde ḥoş hergiz bulunmaz anlara beñzer ‘ ıyāş

Aldılar uḫbā serāyın⁶⁸⁸ cān ile şemşīrile
Cān u mālī bezl idindi cümlesi şarf itdi baş

Her faḫīr ü bī-nevāya virdiler nān u nemek
Ḳaldılar cev‘ ān u ‘ uryān bāliş ü başıyla daş

Virdiler üçden ṭalāḫın dönmediler bir daḥı
Rūy-ı sürḥin bu cihānuñ şoydılar tenden ḫumāş

⁶⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde “ص” harfi ile yazılmıştır.

⁶⁸⁵ “O gün insanlar, sağa sola dağılmış kelebekler gibi olur.” (Kâri’a, 101:4).

⁶⁸⁶ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁸⁷ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

⁶⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İntizāmıyla şıyāmın şeb kıyāmın kıldılar
Virdiler dervîşe nāmı naşş-ı Kur’ân oldu fâş

[111b]

30 Biz eger pālûde olmaz yâ pilāvı mu‘ teber
Söylerüz rûze belâdur bizlere Hâk’dan savaş

Besdür imdi gel Livâ’î al naşîhatden eşer
Yok eger dutmazsan anı al biraz haddin gāvâş

Der-Beyân-ı Cüşiden-i Cefne-i Fâtımatü’z-Zehrâ’ Be- Kudret-i Kâmile-i Hudâvend-i A‘lâ Celle Celâluhu

59

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Hemîşe zıkr kıl ey dil ziyâde sûre-i *İhlâş*⁶⁸⁹
Kim oldur maqşad-ı tevîd Hudâ’nuñ zâtına ihşâş

Dilersen ravza-i Rıdvân hemîşe medh kıl ‘ irfân
Muhammed âl u evlâdın muṭahhar zümre-i eşhâş

Dağı vir bir haber tâze ola Keşşâf [u] Kevsec’dan
Me‘ âlim’dan ola zâtı Tabersî menba‘ -ı *İhlâş*⁶⁹⁰

Habîbu’llâh gelür birgün gürisne hâne-i Zehrâ
Ziyâde cû‘ ıla sulṭân bihâr-ı hikmete gavvâş

5 Betûl’e söyler ol ẖâce ser-â-ser aradum ezvâc
Berây-ı loḳma-i nânı ṭa‘âmı datmadum ihvâş

Resûl’e söyledi Zehrâ Hüseyin’[i]le Hasan üç gün
Tamâm oldu gürisne şâh ‘ Aliyyü’l-Murtaẓâ enşâş

Muhammed taşraya çıkdı be-ğâyet hüznile gamlu
Hamîde kad olup Zehrâ sücûda Hâlik’a ihlâş

Hudâya eyledi râz-ı niyâzı Rabb-i a‘lâya
Temennâ-yı ṭa‘âm itdi ẖazâ’in ẖânedan ihşâş

⁶⁸⁹ İhlâs Suresi.

⁶⁹⁰ İhlâs Sûresi.

Muḳārin-ḫālile çömlek nazarda var idi ḫālī
İdüp cūş ḳaynadı meşhūr duḫānı nūrıla iḥlāş

- 10 Du‘ ādan fāriḡ oldu çün girāmī Ḥazret-i Zehrā
Ne baḳdı gördi çömlek pür-ṭa‘ ām-ı ḳadr-i bī-inḳāş

Nihānī eyledi remz-i ṭa‘ āmı eyledi gizlū
Resūl’e eyledi irsāl güzīde sıbt-ı ḫāşşu’l-ḫāş

İrişdi dir ḳafāsından Resūl’e sıbt-ı şeh-zāde
Didi gel māderūm ister ḫamīde zātuñı eşḫāş

Dönüben ḫāce-i kevineyn gelüben ‘ā/ī-der-gāha
Serāy-ı bezm-i Zehrā’ya mekân-ı Ḥaydar’a ḳaşşāş

Çökeldi ḫāneye Aḫmed getürdi çömlegi mestūr
Öñinde vaż‘ idüp anı ḫuceste şānıla iḥşāş

[112a]

- 15 Uzatdı meh-şikāf pençe ṭa‘ ām-ı cefneye ser-pūş
Anı ref‘ eyledi gördi içinde aşıla ḳurrāş

Ne gördi zarf-ı pür-nānı içinde gūşteḫā-buḫte
Bu müşķile ‘anber mülevven rızḳ ḫoş iḥtāş

Didi ḳandan saña söyle bu aşı ḫoş kerāmetlū
Didi kim nezd-i Bārī’dan ḫazā’in şāḫibi iḥşāş

Kime kim feyz-i erzānī dilerse kenz-i ḡaybīden
Virür aşlā ḫisāb itmez vuḫūş-ı ṭayrına iḫrāş

Hezārān şükr Yezdān’a didi ey duḫterūm olsun
Saña virdi merātibler mişāl-i Meryem-i ḫāşşāş⁶⁹¹

- 20 Seni mānend ol ḫātūn idüp ref’ fażīletde
Velīkin zātıla efzal olursan her zene iḥlāş

Zamāne zenleri üzre olındı fażlıla Meryem
Olanlar vaḳt-i ‘aşrında girāmī anlara enşāş

⁶⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Velîkin cümleden efzal olursan rûz-ı maḥşerde
Ser-â-ser cem' -i ḥayrâta ḥisâna ḥûrıla ırkâş

Gel imdi kıl beyân ḥâl-i ta'âmı çün yedi Aḥmed
Anuñla Ḥaydar u Zehrâ dü sıbt-ı eşref-i ihvâş

Ser-â-ser penç ten cümle tenâvül kıldılar anı
Tenâkuş bulmadı hergiz ta'âm-ı cefne vü kurrâş

- 25 Yediler ḥânedân ehli tamâmın heft rûz u şeb
Ziyâde oldı gün günden tenâkuş olmadı inḳâş

Yehūdî 'avreti bir gün Ḥüseyn'den istedi loḳma
Eşer ḡaybî ta'âmından diledi virmege ol ḥâş

Anı ḳapdı melâ'ikler elinden ḳoymadı virsün
Nebîre-i Aḥmedî ḳaldı taḥayyur ḥâlile ḥarrâş⁶⁹²

Rumûzı bildi çün⁶⁹³ ma'şûm cibillî zâtıla ma'lûm
Dilerdi kim vire loḳma faḳîre ḥayr ide ihtâş

Semâya kâse ref' oldı miyân-ı ḥândân⁶⁹⁴ der-dem
Didi şerḥi Resûlu'llâh eger ḳaşd itmeseydi 'âş

- 30 Ḳalurdı lâ-cerem bâkî olınca ḥaşre dek meşhûr
Miyân-ı âl-i Zehrâ'da ta'âm-ı cenneti ḥuşşâş?

Dimişdür naşşıla meşhûr kelâm-ı Ḥaḳḳ'ı Zehrâ'ya
Resûl'den İbn-i 'Abbâs uş müfessir reh-ber-i ihvâş

[112b]

Betûl'e *bid'atün minni*⁶⁹⁵ Resûlu'llâh didi gördüm
Rumûz-ı *men ezâhâ ḳad ezâni*⁶⁹⁶ ḥaḳḳına ihtâş

⁶⁹² Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁹³ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

⁶⁹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁶⁹⁵ “Fâtîmatü bid'atün minni men ezâhâ fekad ezânî ve men ezânî fekad eza'llâha (Fâtîma benim vücudumun bir parçasıdır. Her kim onu incitirse beni incitmiş olur ve beni incitmiş olan Allahu Te'âlâ Hazretlerini incitmiş olur.”

⁶⁹⁶ “Fâtîmatü bid'atün minni men ezâhâ fekad ezânî ve men ezânî fekad eza'llâha (Fâtîma benim vücudumun bir parçasıdır. Her kim onu incitirse beni incitmiş olur ve beni incitmiş olan Allahu Te'âlâ Hazretlerini incitmiş olur.”

Zamîr-i men ezânî kad eza 'llâh⁶⁹⁷ söyledi Aḥmed
Olur 'aşı eziyyetler idenler Ḥālîk'a eşhâş

Daḥı Havrâ-i Ünsiyye dimişdir Ḥaḳ Zehrâ'ya
Ne kavî-i mu' teber 'âlî anı fehm eylegil ḥuşşâş?

- 35 Tahâret buldı ger Meryem kirâm-ı kadrıla meşhûr
Tahâret buldılar âl-i Muḥammed naşşıla iḥşâş

Mülakḳab oldı ger Meryem Betûl ü rûşen-i 'Azrâ
Muḥammed söyledi her dem Betûl'üm Fâtıma'dur ḥâş

Ḳanı İmrân-ı Süryânî merâtib duḡteri Meryem
Ḳanı sulṭân-ı 'Adnânî Muḥammed duḡteri iḥvâş

Ḳanı nûr-ı nebî Zehrâ rumûz-ı kıṭ'atûn minnî⁶⁹⁸
Ḳanı cism-i şeref-'âlî Resûl-i zübde-i iḥlâş

Ḳanı eṭvâr-ı rûḥânî cevâriḥ cism-i nûrânî
Betûl'ün mehd-i cünbânı melâ'ik oldılar iḥşâş

- 40 Ḳanı âl-i nebî esbât güzîde cümleden 'âlî
Dü sıbt-ı seyyid-i kevneyn vezîr-i mesned-i ḳaşşâş

Güftâr-ı 'Ömer Necme'ddîn Der-Ḥaḳḳ-ı Zehrâ-i Nüktehâ- yı 'Acâ'ib Raḳıya'llâhu 'Anhâ

60

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Ḥaber vir i'tibâr-ı ma'nevîden
Zamîr-i pür-me'ânî meşneviden

Dimişdür Şeyḥ Necme'ddîn-i râvî
'Ömer'dür nâmı meşhûr Taḥâvî

Resûlu'llâh gelür bir gün mu'azzam
Tahâret hücreğine nûr-ı ekrem

⁶⁹⁷ “Fâtımatü bid'atün minnî men ezâha fekad ezânî ve men ezânî fekad eza'llâha (Fâtıma benim vücudumun bir parçasıdır. Her kim onu incitirse beni incitmiş olur ve beni incitmiş olan Allahu Te'âlâ Hazretlerini incitmiş olur.”

⁶⁹⁸ “Fâtıma, benim bir parçamdır.”

Görür maḥzūn oturmuş nūr-ı Zehrā
Su 'āl eyler Betül'e ḳadr-i a' lā

- 5 Nedür böyle oturmuşsan kedernāk
Didi üç gündür açum nūr-ı eflāk

Ḥasan ile Ḥüseyn ḡam-dīde giryān
Olinmış muḡtarib her iki reyḥān

Velīkin kimseye hergiz bu rāzı
Beyān itmem nihān-ı iḥtirāzı

[113a]

Velīkin her iki şeh-zāde gördüm
Şikāyet ḳıldılar tenhāda gördüm

Didiler biz gibi ma' şūm [u] mazlūm
Bulınmaz faḳrıla dünyāda maḥrūm

- 10 Riyāzet çekmede bir kimse ṭāḳat
Getürmez biz gibi faḳre vefāḳat

Yeter dir ey peder virgil icāzet
Ḳılam güstāḥī der-gāha ' ibādet

Ḥudāvend-i Kerīm-i Kibriyā'ya
Münācāt eyleyem kenz-i ' atāya

Didi ruḥṣat saña ey nūr-ı dīde
Dile Ḥaḳ'dan ne istersen güzīde⁶⁹⁹

İcāzet aldı Zehrā Muṣṭafā'dan
Güzīn enbiyā-i şāḥib-livādan

- 15 İki rek' at namāz ḳıldı tamāmī
Mübārek ellerin çarḥa girāmī

Semāya ref' idüp bildürdi ḥālī
Riyāzet çekmekile cümle ālī

Götürmez ṭāḳat-ı bār-ı riyāzet
Çeke evlād [u] ālūm ḥoş ḳanā' at

⁶⁹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ya virgil t̃ākatümüzce meşā'ib
Ya miḥnet vir bize ḳadr-i menāyib

Du' āsı çün tamām oldı Betül'ün
İrişdi Cebrā'ıl peyki Resül'ün

20 Didi bil yā Ḥabību'llāh-ı hādī
Selām eyler saña Ḥallāk-ı vādī

Du' āsından Betül'ün ehl-i eflāk
Hurūşa geldi cümle mülk-i müllak

Ḳılanda Ḥaḳ Te'ālā'ya niyāzı
Düşüp bī-t̃ākat oldı Ḥaḳ mecāzı

İriş feryādına ey nūr-ı Yezdān
Periştān oldı ḥālī verd-i Rıdvān

İrişdi sür' atıla ḥücesine
Betül'ün bezm-gāh-ı ḥaclesine

[113b]

25 Betül'i gördi düşmiş ḥake yeksān
Götürdi ' izzetile anı sultān

Aluban dizi üzre ol nigārı
Silüp yaşın gözinden bā-ḥumārı

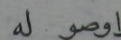
Ḳoyuban pençesin şadr-ı Betül'e
Du' ā ḳıldı sūtūde pür-uşūle⁷⁰⁰

İlāhī söyledi ḥıfz eyle anı
Elem-cū' -ı celīden ihtifānī

Resül'ün çün işitdi bŷy-ı pākin
Olup bīdār oturdı oldı sākīn

30 Du' ādan sonra Zehrā görmedi cū'
Olinca ' ömri āḥir kerhile tav'

Dimişdür der-Me'āric defterinde
Resūlu'llāh rumūzın mıştarında

⁷⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Gelür bir gün yine nezd-i Betül'e
Ṭahâret hücresine pür-uşûle⁷⁰¹

Diğer hâlün nedür ey nûr-ı Keyvân
Diğer gâyet elem-cû' ıla giryân

Resûlu 'llâh du' â kıldı me' âlî
Betül'e âline kûrba mevâlî

35 Hüdâvendâ didi Cibrîl'e inzâl
Muhammed üzre âli üzre iclâl

Ġariķ it cümlesin alaya ihsân
Çünanki bint-i İmrân oldu çendân

Didi ey Fâtıma maṭbaḥ-serāya
İriş eyle naẓar faẓl-ı Hüdâ'ya

İrişdi maṭbaḥa ardınca nûreyn
Hasan ile Hüseyin lâla-yı bahreyn

Ne gördi dürr [ü] gevherle muraşşa'
Ṭa'âm bir kâse içre hoş murabba'

40 Getürdi ol ṭa'âmı nezd-i Aḥmed
Hezârân mu' ciziyle kıadr-i emced

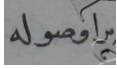
Didi *ḳulû cemi'an*⁷⁰² ismi Raḥmân
Raḥîm ü Râḥim ü Ḥannân u Mennân

[114a]

Tenâvül eyledi andan şafîler
'Alî ü Fâtıma âl-i celîler

Tamâmen yedi gün kıaldı girâmî
Hasan ile Hüseyin virdi ta'âmı

Budur âl-i nebî kıadr-i alâsı
Girâmî ḥânedânı evliyâsı

⁷⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁰² "Hepsini söyleyiniz."

45 Hezārān böyle envā‘-ı kerāmet
Zuhūra geldi ālinden işāret

Huṣūṣan aḳreb-i evlād [u] āli
‘Alī’dür Fāṭıma sıbṭeyn ü āli

Der-Beyān-ı Āmeden-i ‘Ömer Fārūk Nezd-i Seyyid-i
Kā’ināt Ve İşārethāy Ki Bedū Güft Der-Hücre

61

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
1 Eyle aḳbār-ı ṣaḥīḥi meclis-i ‘irfāna ‘arz
Rā’vīṣi ḳavl-i Ṭabersī eylemiş sultāna ‘arz

Söylemiş naḳl-i ‘Ömer’den muḥbir-i ṣādıḳ ‘ayān
Söyledi günlerde bir gün ḥālī ḳıldum ḥāna ‘arz

Dāḥil oldum hücre sine ruḥṣat aldum ḥazretüñ
Ḥazreti gördüm oturmuş ḥamd ider Sübhān’a ‘arz

Būriyā üzre maḳāmı līf-i ḥurmadan bisāṭ
Cism-i pāki ḥāke düşmüş faḥr ider ‘uryāna ‘arz

5 ‘Arz-ı ḥāl itdüm ḥabībe ser-güzeṣt aḥvālümü
Seyyid-i insile cāna her ne vardır ana ‘arz

Söyledüm böyle geṣer eyyām [u] ‘āmuñ faḳrıla
İste rüz-ı izdiyād-ı rızḳı ḳıl Raḥmān’a ‘arz

Ḳayṣer ü Kisrā Ḥavāric düşmen-i Yezdān-ı pāk
Tāc [u] taḥṭıyla ḡināda faḥr iderler cāna ‘arz

Söyledi aḥvālī ol dem seyyid-i ‘ālem baña
Diñle rāzı ey ‘Ömer gel naḳl idem dūr-dāne ‘arz

Gūṣ idindüm naḳl-i ḥāṣı söyledi remzi baña
Tāc [u] taḥṭı baḥt-ı Ḳayṣer söylemişdüm ḥāna ‘arz

10 Dār-ı dünyā anlaruñdur mülk-i ‘uḳbā dārumuz
Ḥaḳ naṣīb itmış ezelden mülkini ‘irfāna ‘arz

Fānidür dünyā karīben zā 'il olur şübhesüz
Lu' b ile lehvi olunmış tâbi' -i Şeytân'a ' arz

[114b]

Dutdılar anı güzide dâr-ı ' uqbâdan güzîn
Gün olur pâ-daş-ı hüsrân ' arz olur Raḥmân'a ' arz

Âḥiret dâr-ı serây-ı enbiyâdur evliyâ
' Âḳıbet eyler Hudâvend cümlesin Rıdvâna ' arz

Çün ezel bezminde ikrâr eylediler lâ-cerem
Bir didiler ehl-i tevḥid ' arz olan insâna ' arz

Hikâyet Kerden-i Süddî Der-Hakḳ-ı Fâtımatü 'z-Zehrâ Ve Her Dü Sıbteyneş Rıdvâna 'llâhu Te' âlâ ' Aleyhim

62

1 *Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün*
Gel ey dihkân-ı eşcâr-ı hikâyet
Mühendis-ḥân-ı aḥbâr-ı rivâyet
Dimişdür Süddî tefsîrinde meşhûr
Resûlu 'llâh vedâ' itdükde meştûr

Gidende her sefer sultân-ı ' âlî
Vedâ' eylerdi Zehrâ'ya mevâlî

Ḳamudan âḥir eylerdi veda' ı
Daḥı aḳdem gelürdi anda sâ' î

5 Mülâḳât aḳdem eylerdi Betûl'e
Ġazâdan döndügi demde ḳabûle

Gelürdi der-geh-i şâha şehâdet
Serây-ı Ḥazret-i Zehrâ'ya ' âdet

İderdi bûse her dü çeşm-i ḥaşın
Muḥazzar mi' cer istebrâḳ libâsın

Seferden dir gelür birgün Muḥammed
Serây-ı Ḥazret-i Zehrâ'ya ezhed

Kilīm-i Hayber-i mefrūş hāzır
Görüben yüz çivirdi döndi nādir

- 10 Anı ta‘zīm için baş eylemişti
Resûl’e tekye-gāhı boylamışdı

Döner hāzret duḥûl itmez mekāna
Betûl maḥzûn olur ol imtiḥāna

Diye yā Rab nedür sultān-ı kevneyn
Gelüben hāzrete tîz döndi cührin?

Getürmez tākātı ğam-dīde Zehrā
Gelür der-gāhına nem-dīde ‘Azrā

[115a]

Diye *rūḥi fedāk*⁷⁰³ey ‘ālī-ḳadrüm
Nedendür terk kılduñ farzı bedrüm

- 15 İderdük cümleden aḳdem mülākāt
Kenîz-i aḥḳarına vaḳt-i mîḳāt

Bugün geldüñ muḳaddem cümleden hem
Nedendür döndügin ğam-dīdeden ğam

Didi ol demde Zehrā’ya Muḥammed
Kilîmi gördüm anda nûr-ı eşhed

Kilīm-i Hayber’i gördüm müzeyyen
Anuñ çün olmadum dāḥil müberhen

Cebābir resmidür dā’im kıyāşar?
Anuñla faḥr iderler ehl-i ‘āşar

- 20 Muḥammed ālidür ḥālî ḳamudan
Zehārif terk idüp ḥālî ḳamudan

Muḥammed ālinüñ taḳvā libāsı
Hemişe pūşış-i evlād-ı ḥaşı

Anı gūş eyledi Zehrā-yı zāhir
Yapışdı zühd-i taḳvāya mefāḥir

⁷⁰³ “Rûhum sana fedâ!”

Hemîşe ʔāʕ ata rāğıb olurdı
Ne zînet isteyüp ʔâlib olurdı

Gelürdi dem-be-dem sultân-ı hestî
ʔahâret hücreye Yezdân-perestî

- 25 Öperdi her dü reyhânı Muḥammed
Ḥasan ile Ḥüseyn vildân-ı ezhed

Gelür bir gün görür zîverlü mefraḥ
Giyinmişler imâmeyn deste ebraḥ

Esâvir ḳollıḳ u dest-berencîn
Çıkarur iller[in]den dir beraḥcîn?

Ḥaramdur dir bize zîbile zînet
Bu dünyâda revâ görmek ḥazînet

Daḫı Şevbân'a emr itdi Muḥammed
Götür anları beyʕ eyle mümecced

- 30 Getür Zehrâ'ya gerdenlik ʕayânî
Ola mühr-i Yemânîden beyânî

[115b]

Ḥasan ile Ḥüseyn'e al esâvir
Ḥaşebden ʕâc ola aşl-ı cevâhir

Yaraşur âlüme ancak bu esbâb
Degül altun gümüşden ola eşvâb

Bize Raḥmân müyesser eylemiş şân
Rumûz-ı şerveti fakrıla iḥsân

Bize virdi necât-ı rüsteḥîzi
Gerekdür terk idüp revnaḳ temîzi

- 35 Bize virdi güzel tesbîḥ-i çendân
Ḳırâʕ at sûre-i *Yâsîn*⁷⁰⁴[ü] *Furḳân*⁷⁰⁵

⁷⁰⁴ Yâsîn Sûresi.

⁷⁰⁵ Furkân Sûresi.

Şefâ' at kenzini kıldum zâhîre
Berây-ı ümmet-i mücrim kebîre

**Kinâyet-i Āye-i *Ḳul Lā Es 'elüküm 'Aleyhi*⁷⁰⁶ Ecran İlle 'l-
Meveddete Fi 'l-Ḳurbā ve Men Yaḵterif Ḥaseneten Nezîd
Lehu Fîhā Ḥusnan⁷⁰⁷**

63

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Hemîşe ğamlu ol ey dil⁷⁰⁸ ribât-ı köhnede⁷⁰⁹ ifrât
Niceler göçdiler bundan bisâtı ' azl idüp ihbât

Vücûduñ olmadın zâeîl gerekdür şerh kıl aḥbâr
Muḥammed na' t-ı evşâfın dü sıbt-ı eşref-i esbât

Dimişdür şâhib-i Tibyân Me' âlim şâhibi meşhûr
Tevâtürle şâhiḥ aḥbâr degül bühtânıla şetṭât

Medîne şehrine geldi resûl-i Hâḳ Muḥammed dir
Muhâcir zümresi enşâr ḥabîbe geldiler aḥlât

- 5 Bize sen ibn-i ḥ'âhersen⁷¹⁰ tarîḳ-i reh-ber-i sultân
Velîkin çokdur etbâ' uñ ḥaşem ehli ḥadem ifrât

İdersen maḥz-ı iḥrâcât ' ıyâl-i tâbi' a yek-ser
Bulınmaz qorqaruz sende zâhîre anlara ḳirât

Velîkin bizde māl efzûn ziyâde var zehâyirden
Bulunur vir icâzet kim idelüm şarf anı ihbât

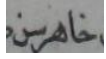
İdersen cümleye kısmet tevâbi' lâhiḳa anı
Olursan ol memerden şâd neşât-ı ḳadrıla neşât

⁷⁰⁶ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁷⁰⁷ “De ki: Sizden yakınlığa sevgi duymanızdan başka bir karşılık istemiyorum. Kim çaba harcıyıp bir iyiliği gerçekleştirirse bu konuda ona daha büyük güzellikler bahşederiz.” (Şûrâ, 42:23).

⁷⁰⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁰⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷¹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hudâvend eyledi tenzîl bu âyet remzini eşhâr
Muhammed söyle yârâna evâsıt ehline evsât

- 10 Nebîler istemez ecr-i risâlet itmeden teblîğ
Kamuya tâbi‘ em elbet nebîler şartına işrât

[116a]

Velîkin isterem âle meveddet idesiz cümle
Karıb-i hânedân ehlüm güzîde a‘zam-ı esbât

Dimişdür gör İbin ‘Abbâs şahâbe şordılar âli
Didiler anları bildür meveddet idelüm ifrât

Bize bildür olan âli Benî Hâşim’durur yâ gayr
İdelüm anlara ta‘zîm ziyâde ecriyçün aḥvât

Resûlu ‘llâh didi âlüm ‘Alî’dür Fâtıma sıbṭeyn
Karıb-i ehl-i beyt ehlüm olanlar şâhib-i esbât

- 15 Egerçi çokdurur âlüm velîkin cümleden ekrem

Olanlar oldılar bunlar güzîde naṣsıla

Dilersiz eylemek nîgû baña dünyâ vü ‘uḳbâda
Meveddet eyleñüz âle degüldür düşmen-i işḫât

Dimişdür şâhib-i Keşşâf Muhammed akreb-i âli
‘Alî’dür Fâtıma sıbṭeyn kemânî kaşları ḥattât

Kim ister kim ola râzî Resûlu ‘llâh fi‘linden
Muḥabbet eylesün âle zaḥîre kenzini aḥtât

Dimiş ‘Aynü ‘l-Me‘ânî’de rumûz-ı miştar-ı Ḥüsna
Meveddet eylemek âle kirâm-ı kavmine kıssât

- 20 Daḥı tefsîr-i Mâverdî Ṭabersî şâhib-i Ferdî
Nâsâburî’le Cürcânî muḥabbet kavlini iḥvât

Gel imdi eyle evlâda muḥabbet naṣsıla dervîş
Dilersen kıymet-i cennet ḥavâri saçları meşşât

Dilersen Muştafâ hoşnûd ola kavlıle fi‘lünden
Meveddet eyle evlâda şahâbe cem‘ine aḥlât

Dilersen olmaya düşmen saña Yezdân-ı Sübhânî
İdinme buğzıla kîni nebîler cem'ine işhât

Tamâm oldu bi-ḥamdi 'llâh rumûz-ı âye-i meşhûr
Meveddet eylemek âle Muḥammed ḳavmine esbât

‘İbâret-i Âye-i *Te‘âlev Ned‘u Ebnâ ‘enâ Ve Ebnâ ‘eküm
Ve Nisâ ‘enâ Ve Nisâ ‘eküm Ve Enfüsenâ Ve
Enfüseküm*⁷¹¹

64

- 1 *Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün*
Gel ey vaşşâf-ı evşâf-ı kebâ’ir
Gürûh-ı aşfiyâ şerḥin devâ’ir

Hemîşe midḥat [ü] medh-i Muḥammed
İden evlâd [u] aşḥâbın mümecced

[116b]

Ḥaber vir nükte-i Envâr-ı Tenzîl
Me‘âlim’de olan Esrâr-ı Te’vîl⁷¹²

Dimişler Aḥmed ü Maḥmûd-ı hâdî
Naşârâ ḳavmi ile ḳıldı dâdî

- 5 Gelüben vefd-i Muştafâ’ya
Mübâhil ḳılmağa ḥaḳḳ-ı ‘İsâ’ya

Didiler terk ḳıl hergiz Mesîḥâ
Dime ‘abd-i Ḥudâ rûy-ı melîḥa

Didi anlara Aḥmed ‘âr olunmaz
Mesîḥa bendelik inkâr olunmaz

Atasız gerçi geldi ibn-i Meryem
Şereflü oldu zât-ı aşl-ı a‘zam

⁷¹¹ “Gelin! Çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım.” (Âl-i İmrân, 3:61).

⁷¹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Atasız anasız Âdem bilürsüz
Hudâ halk eyledi aḳdem bilürsüz

- 10 Hudâ’nuñ bendesidür ibn-i Meryem
Çünânki Hâzret-i Âdem’dür ekrem

Mesîḥa ‘âr olunmaz bendelik ‘âr
Hudâ’ya bendedür ḳadrıla eşḥâr

Didiler bes Ebû’l-Ḳâsım mecâlî
Bize vir meşveret ḳılmaḳ ahâlî

Ḳamuya virdi mühlet nûr-ı Yezdân
Muḥammed server-i ‘irfân [u] ‘Adnân

İkinci gün Naşâr emîri ‘Âḳîb
Gelüben ḳavmıla ebḥâşa râḳîb

- 15 Naşîḥat ḳavmine ḳıldı ziyâde
Didi baḥş itmeñüz Aḥmed’le ‘âde

Sükût itdi anı ḳıssîs [ü] üşḳuf
İmâm-ı ḳavmîdi anlarda eşref

Didi üşḳuf eger ferdâ Muḥammed
Gelürse cümle enşârıla Aḥmed

Bilüñ kim ḥaḳ degül râh-ı ḥaḳîḳat
Anuñla ceng idüñ baḥş-i ṭarîḳat

Eger kim ehl-i beytile gelürse
Bilüñ kim ḥaḳdurur dîni olursa

[117a]

- 20 Bilürem işbu râzı naḳl-i İncîl
Oḳudum ḳavl-i ‘İsâ içre tenzîl

Bu ḳavlıla ḳamu oldı feraḥnâk
Didiler âferîn şerḥe ṭarâbnâk

Bu ḳavl üzre nüzûl itdi zübür-ḥ̣ân
Mu‘azzam sûre içre *Âl-i İmrân*⁷¹³

⁷¹³ Âl-i İmrân Sûresi.

Oķu *ebnā 'enā ebnā 'ekūmden*⁷¹⁴
Nisālar remzini *aķrānekūmden*⁷¹⁵

Şabāhī Muştafā bā-emr-i Yezdān
Aluban ketfine bir nūr-ı reyḥān

25 Birin dutdı eliyle ḥoş Ḥasan-nām
Öñince Ḥaydar oldu merd-i zırġām

Ḳafāsından Resūl'ūñ oldu Zehrā
Serinde perdesi altında 'Azrā

Gelüben iki fırķa rüz-ı dīġer
Muķābil bir bire şahrāda yek-ser

Gürüh-ı leşkeri ķavm-i naşārā
Girüben Aḥmed'ile āli yek-cā

Didiler gör ne dānādur Muḥammed
Gelüpdür aķreb-i āliyle Aḥmed

30 Didiler üşķuf [u] ķıssīs yek-bār
Muḥammed kimler ile geldi ḥünkār

Didi dāmād-ı ḥāşıyla Muḥammed
Gelüpdür duḡteriyle nūr-ı ezhed

Ḥüseyn'dür ketf-i ḥāşında ḥamāyil
Ḥasan'dur destini dutmış hemāyil

Daḡı ķıldı vaşıyyet āle Aḥmed
Du' ā ger eyler isem nāle eched

Du' ā ķıldıķda⁷¹⁶ āmīn söyleñüz siz
Bu ķavli cümle āyīn eyleñüz siz

35 Du' āya başladı sultān-ı a' zām
Aña tābi' olup erbāb-ı ekrem

⁷¹⁴ “Çocuklarımızı ve çocuklarınızı.” (Âl-i İmrân, 3:61).

⁷¹⁵ “Yaşıtlarınızı.”

⁷¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Du‘ āya mukterin āmin gürühı
Didiler cümlesi ‘ālin? gürühı

[117b]

Naşārā reh-beri üşkuf görende
Göziyle mā-cerā eşref görende

Didi ey kavm bilün kim gördüm Aḥmed
Du‘ ā eylerdi hādī gördüm eşhed

Dahı āmin diyenler kavmi gördüm
Kamu ‘ izzetlü şān kavmi gördüm

40 Dilerse tağları zāyil emākin
İder ser-cümlesin ez-bih çākin

Ne dirse siz gelün eyleñ kabūlī
Ṭarīḳ-i Ḥaḳ’dur anuñ her uşulī

Naşārā korḳaram maḥv olur āḥir
Du‘ āsından anuñ kaṭ’ olur āḥir

Didiler gel Ebū’l-Ḳāsım sezā gör
Bize mühlet gerekdür hoş revā gör

İdelüm meşveret kavm-i naşārā
Kebā’ir aşğarıla kibr [ü] şuğrā

45 Ḳamuya virdi mühlet şāh-ı kevneyn
Ḳıluban meşveret bir günde cührin?

Gelüben cümlesi bezm-i ḳazāya
Şabāhī şulḥ içün şāhib-livāya

Didiler yā Muḥammed ṭa’ ne ḳılma
Bizüm kişimüzi ednāca bilme

Didi ol dem resūl-i ferd-i Yezdān
Müselmān olsañuz yegdür müselmān

Didiler olmazuz⁷¹⁷ hergiz müselmān
Velīkin cizye lāzım al kerem-kān

- 50 İki biñ hulle her sāl-i tamāmī
Hezār māh-ı Şafer’de al girāmī

Hezar māh-ı Receb’de ol güzīde
Bu kavle rāzī ol aṣl-ı ḥamīde

Oluban rāzī ol kavle Muḥammed
Aluban ḥuccet-i rūṣen mü ’ebbed

Resūl’e endek ezmān içinde
Gelüben ‘Āķib ol yārān içinde

[118a]

Ḳadeḥ nā’ leyn ile hulle getürdi
Resūl’e bir ‘aṣī birle yetürdi

- 55 Hedīye anı kıldı Muṣṭafā’ya
Çeküp pīş-keşlerin bedrū’ d-dücāya

Oluban ‘Āķib u yār-ı müselmān
Her iki oldılar ma’ nāda ‘irfān

Ḥaberde sābit oldı añla ḥālī
Dü sıbṭeyn Aḥmed’e irşile vālī

Şereflü oldılar aṣl u nesebde
Siyādet buldılar faẓl-ı ḥasebde

Hümā ebnā’ Resūlu ’llāh⁷¹⁸ dimişler
Hümā kebed Ḥabību ’llāh⁷¹⁹ dimişler

- 60 Ḥasan’dur tāk-ı ser ‘irfān-ı ümmet
Ḥüseyn’dür mu’teber bürhān-ı millet

Tamām oldı rumūz-ı āye icmāl
Muṭavvel naḳlıla aḥvāl-i emsāl

⁷¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷¹⁸ “O ikisi, Peygamber’in oğullarıdır.”

⁷¹⁹ “O ikisi, Allah’ın sevgilisinin ciğerleridir.”

Anı icmālile kılduḡ⁷²⁰ beyāna
Müfīd olsun işiden ins [ü] cāna

*Nükte-i Ene Seyyidü Veledi Ādeme Ādemi Ve Min
Dūnihī Taḥte Livā 'ī Yevmi 'l-Kıyāmeti⁷²¹*

65

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
1 Haber vir ehl-i ' irfāna me' ānī gevheri elfāz
Ola aşlı Şevāhid'den Me' āric defteri ḥifāz

Didiler kim Resūlu 'llāh rivāyet eyledi bir gün
Süleymān'dan ḥaber virdi ḥavādiş naşşıla iḡlāz

Didi vardı Süleymān'ın güzīde nām dāmādı
Müretteb tācı farkında muraşşa' dürrile iḥfāz

Anı gūş eyledi Ḥaydar gelüben ḥücreye ḥazret
Betül'e söyledi ḥālī yaturken eyledi ikāz

5 Betül'ün ḳalbine ḡayr-i me' āniler ḥuṭūr itdi
Didi belki ' Alī ' aksen bu ḳavli söyledi ḡayyāz

Süleymān duḡteri eşref cihāzı zevcinün elṭāf
Oluban söyledi benden kināyet maşdar-ı elfāz

Ḥakāretle görüp ḥālüm⁷²² cihāzum cümleden aḥḳār
Ḥayāl ider ki biz endek cihāzıla olup vu' āz?

[118b]

Resūlu 'llāh diyer gelmez Süleymānce vü dāmādı
Ziyāde ḳadrıla efzāl özinden vaşf-ı istiḥfāz

Hemişe Ḥazret-i Zehrā bu sırrıla olup meknūn
' Alī'ye ḳılmadı zāhir zamīr-i maḡzen-i elfāz

⁷²⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷²¹ “Ben, kıyāmet gününde Hz. Ādem (as.)’in evlatlarının seyyidiyim, Hz. Ādem ve onun dışındakiler, hepsi o gün benim livāmın altında olacaklar.”

⁷²² Bu kelime metinde “ḥālīm” şeklinde yazılmıştır.

- 10 Gidende dār-ı ‘uḳbāya mekân-ı ‘âlem-i bālā
Yaturken vâḳı‘a gördi ‘Aliyyü’l-Murtaẓâ-elḥâẓ

Ne gördi Ḥazret-i Zehrâ miyân-ı cennet-i firdevs
Muraşşa‘ taht altında oturmuş mesnede îḳâẓ

Çehâr etrâfı ḥûru’l-în örüpdür şaf şafa vildân
İderler rakşıla ḥidmet oḳurlar nağme-i elfâẓ

Kılupdur tahtına tekye muraşşa‘ dürrile Zehrâ
Daḥı ḳurbında bir duḡter durupdur ḥidmete ḥuffâẓ

Be-ğâyet ḥüsnile meşhûr perî-peyker melek-manẓar
Ṭabâḳ dutmuş cevâhirden elinde neşr-içün ḥuẓẓâẓ
- 15 Diler kim bir naẓar kılsun kerîme duḡtere Zehrâ
Saçı saçsun cevâhirden ṭabâkdan Zehrâ’ya iḡlâẓ?

Betülün farkına döksün ser-â-ser cismine anı
Müheyyâ ḥidmete durmuş öninde emrine iḥfâẓ

Alî dir gördüğim⁷²³ demde didüm Zehrâ’ya kimdür baḳ
Didi bint-i Süleymân’dur berây-ı ḥidmete îḳâẓ

Ḥudâvend-i Te‘âla ’llâh vüfûr-ı luṭf-ı ‘âmından
Kılupdur ḥidmete anı benüm ḳurbumda istiḥfâẓ

Hezârân şükr Yezdân’a ‘Alî bizden ola dâ‘im
Mu‘allâ eyledi ḳadr-i şerîfüm fazlıla ḥuẓẓâẓ
- 20 Bilürsen yâ ‘Alî bir gün cihâzın eyledük ma‘lûm
Benüm yanumda ḳadrıla mu‘allâ midḥatin iḡlâẓ

Anuñ fikriyle pinhânı geçürdüm rûzgâr efzûn
Anuñ endişesindendür elemeler çekdüğüm iḥzâẓ

Ḥudâvend-i ‘Azîmü’ş-şân müyesser eyledi gör kıız
Hemişe ḥidmete dursun benüm⁷²⁴ ḳarşumda istiḥfâẓ

⁷²³ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

⁷²⁴ Bu kelime metine sonradan eklenmiştir.

Müretteb eyleyen tâc-ı Süleymân behr-i dâmâdı
Anı kıldı ‘ivaż Sübhân saña ħaml-i livâ elĥâz

Anı ġavġâ-yı maĥşerde dikerler farkıña⁷²⁵ meşhûr
Başuñda tâc olur melĥûz me‘ânî añla der-elfâz

[119a]

25 Anuñ üç şukķası vardur ziyâde irtifâ‘ ıyla
Biri maşrıķda maġribde ikinci şukķası ġilâz?

Birisi Mekke’de meşhûr sûtûr-ı şafĥası anuñ
Birinde nazm-ı *Bi’smi’llâh*⁷²⁶ yazılmış ġevher-i elfâz

Dahı *El-ĥamdüli’llâhi*⁷²⁷ ikinci şukķası meşhûr
Yazılmışdur üçüncide şehâdet Ĥâlîķ’a ĥuffâz

Şerîki yokdur enbâz-ı Muĥammed bende-i ĥaşı
Resûlu’llâh şehâdetle muķârin ĥâzin-i elfâz

Nebîler cem‘ olur anda tevâbi‘ ümmeti herkes
Velîler taĥtına dâĥil oluban ĥazır alur ĥuzẓâz

30 Resûl’uñ başına bir tâc örerler yâ ‘Alî diñle
Ĥarîr-i nûr-ı aĥzardan libâsı eġnine ilĥâz

Burâķ’a ĥoş olur rākib nebîler cümlesi rākib
Olurlar şaĥn-ı maĥşerde gelürler cennete reyyâz

Nidâ eyler münâdîler bu tâc efẓal mi yâ ol tâc
Süleymân behr-i dâmâdı idinmişdi anı ilĥâz

Başında açılur ferdâ senüñ bil yâ ‘Alî şukķa
Şelâşe cümlesi meşhûr yatarsan olġılan⁷²⁸ ĩkâz

Kifâyetdür beyân itdük Livâ’î ĥamd-i icmâlin
Rumûz-ı meşnevî eţvâl Me‘âric’den ġetür elfâz

⁷²⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷²⁶ “Allah’ın adıyla!”

⁷²⁷ “Allah’a şükürler olsun.”

⁷²⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

1 *Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün*
Haber vir meşnevî şerhiyle hâli
Livā'-i hamd-i aḥzardan me' âli

Ola Pîr-i Herât kavliyle meşhûr
Mu' inî defteri remziyle meştûr

Ne dürlü eylemiş aşl-ı hikâyet
Rivâyet-mu' teber a' zam beşâret

Dimişdür fidḍa-i beyzâ ' amûdın
Daḥı aḥmer sinânıdur sünûdın

5 Güher yâḳut-ı aḥmerden mücellâ
Zümürrüd ziccesi ḥaḍrâ mu' allâ

Fezâ-yı maḥşere anı dikerler
Münâdîler nidâ eyler neferler

Ḳanı Aḥmed Muḥammed nûr-ı Yezdân
Ḳureyşî ḥâzin-i Furḳân-ı tibyân

[119b]

Ḳanı sultân-ı eyvân-ı risâlet
Ḳanı 'ummân-ı mercân-ı hidâyet

Kanı ol seyyid-i evlâd-ı Âdem
Bir adı Aḥmed ü Maḥmûd-ı ḥâtem

10 Gerek gelsün bugün taḥt-ı livâyâ
Anı ref' eylesün şaḥn-ı şafâyâ

Gelür ol demde ol cāya Muḥammed
Livâyı ḳaldurur destinde Aḥmed

Dikerler başına tâc-ı muraşsa'
Libâsı aḥzar [u] gevher murabba'

Tamâmı ḥadd-i Âdem'den nebîler
Velîler taḥtına dâhil şafîler

Olurlar tâbi‘ -i sulţân-ı hādî
Muhammed ẖāce-i ‘irfân-vādî

- 15 Dağı yetmiş hezâr ğayr-ı livâlar
Olur tahtında merkûz elviyâlar⁷²⁹

Nebîler tâbi‘ [i] ref‘ eyler anı
Nişâna elviye dirler ‘ayânî

Cenâcîl⁷³⁰ vardır anda bend-i selsâl
Aşılmış kubbelerde mişl-i çengâl

Dağı her kubbeye ẖûr-ı cevârî
Muṭahhar mesken itmiş ol ḥişârî

Elinde herkesüñ vardır berâtı
Beyân-ı zevcesi kâdr-i nikâtı

- 20 İderler kubbeler içre nezâre
Görende zevc-i ḥâşın intizâra

Atar ol dem berâtı zevc-i ḥâşa
Benümsen dir aña ḥaşşu ‘l-ḥavâşa

Dağı gör ḥikmet-i Yezdân-ı pâki
N’ider meydân-ı maḥşerde tezâkî

İder emr zümre-i cinne melâ ‘ik
Livānuñ ref‘ ine meydāna sâlik

Olurlar ‘âciz anda cinn ü insân
Anı ref‘ itmege farkında her cân

[120a]

- 25 Nidâ eyler Ḥudâvend-i Te‘ âlâ
Kanı dir şîr-i zâtı merd-i evlâ

Nidâ-yı Zü ‘l-Celâl’i gûş idende
‘Alî *lebbeyk*⁷³¹ ider çok cûş idende

⁷²⁹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷³⁰ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷³¹ “Buyurunuz, ne emrettiniz efendim!”

İder secde Hudâ'ya farṭ-ı ta' zîm
Hezârân şükr ider Mevlâ'ya tekrîm

Hudâvendâ diyer emr eyle 'âlî
Mutî' em emrine Mevlâ'l-mevâlî

Livâyı ref' kıl dir iktizâdan
Senüñ nâmuñla naḳş olmış 'aṭâdan

30 Muḥammed'dür ḥabîbüm nûr-ı pākum
'Alem anuñdurur ḥalk içre tâ kim

Anuñ dünyâ serâyında hemîşe
'Alemdârı idüñ rezminde kîşe

Gerekdür kim bugün Maḥmûd-ı Ḥammâd
Bıraḳ olsun süvâr ḥalk içre eşhâd

Livâyı ref' kıl şaḥn-ı fezâdan
Ezel 'ilminde ḥükm olmış ḳazâdan

Dutar ol dem 'Alî ḳabz-ı livânî
Olur taḥfîf elinde ger bedânî

35 Mişâl-i deste-gül [ü] deste-reyḥân
Olur fark-ı şerîfinde süḥandân

Daḥı bād-ı 'avâtıfdan nesîmi
'Alî üzre eser cennet-na'îmi⁷³²

Şırâṭ-ı berḳ-i ḥâṭıf mişli ol şâh
Geçer ol demde 'âlî-aḥter ü mâh

Fezâ-yı cennete eyler nüzûli
Muḥammed Ḥaydar'ı Ḥaḳḳ'uñ ḳabûli

Nebîler evliyâlar cümle dâḥil
Olurlar cennete ḳaşrında ḳâfîl

⁷³² Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

40 Olur bir tac mişâli dir serinde
‘Alî’nüñ ol ‘alem Hâk gevherinde

Velîler zümresi mişl-i cevâhir
Olurlar ol ‘alem üzre zevâhir

[120b]

Cehennem ehline ol gün ‘uķûbet
Olur taķfîf livâ durduķda⁷³³ ķurbet

Velîkin cennete gitdükde ol hâş
Livâe-i Aķmedî maķbûl-ı aķvâş

‘Uķûbet çok olur ehl-i ‘azâba
Cehennem ehline nâkir kitâba

İderler hamdi Yezdân’a ģalâyık
Bilürler ol ‘alem ķadriñ ģaķâyık

Der-Beyân-ı Fevt-i Ĥazret-i Zehrâ Raķiya ‘llâhu Te‘âlâ
Anhâ Ve ‘An-Evlâdihâ

67

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

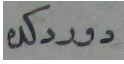
1 İbtidâ kııl fevt-i Zehrâ şerĥ-i ģâlin iķtirâ‘
Dür Me‘âric defterinden Tirmizî’den⁷³⁴ naķl-i şâ‘

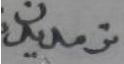
Şeyĥ Necme’ddîn ile ehl-i tefâsir müttefik
Oldılar cümle bu ķavle râzı erbâb-ı şinâ‘

Ba‘de mevt-i Muşţafâ’dan şoñradur fevt-i Betûl
Altı ay geķdi dimişler bir gün ol şâhib-ķinâ‘

Geldi Ĥaydar gördi ģâtün nân içün eyler ģamîr
Her dü reyĥân saçlarıyķün âb-ı germ ender-ķışâ‘

5 Eylemişdür ģil muĥammer saçların meşşâţalar
Gözlerinden seyl-i eşki cûş iderdi enbiya‘

⁷³³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷³⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Söyledi Zehrâ'ya Haydar vir haber haqqı 'l-yaqîn
Görmedüm dünyâda hergiz iki kârı sen şınâ'

Olasan⁷³⁵ meşgûl dünyâ kârına ezhârına
Eklile şûrb-i muķīm-i maṭbahı fikrinde sâ'

Lîk şimdi ğayr-ı eşğâl cehdile cehrinde sen
Nân [u] gil taḥmîre mâyl ğasl-i ğisûlar zirâ'

Bu 'ibâretle 'Alî'ye söyledi Zehrâ kelâm
Añlağıl şâfî cevâbı benden ey şâhib-rikâ'?

10 Bilgilen vaķt-i vaşıyyet irdi atamdan baña
Va' de virmişdi gelürsen altı aydan şoñra şâ'

Va' de geldi añla ey mîr⁷³⁶-i vezîr-i *Hel Etâ*⁷³⁷
Ey emîr-i taḥt-ğâh-ı *Lâ-Fetâ*⁷³⁸ şöhret-şiyâ'

Ey olan 'ilm-i Selûnî ḥâzin-i 'ilm-i ledûn
Ḥaṭṭ-ı lafza ihtiyâcuñ yoķdurur şerhinde vâ'

[121a]

Sendedür ḥatm-i şecâ' at hem seḥâvet mazharı
Sendedür 'ilm-i menâ yâ hem belâ yâ ıṭṭilâ'

Aḥmed'üñ 'ilm-i yaķîni sendedür ḥikmet-nümâ
Şulḥ-ı Tâ'yif'de idindi ğuşuña râz-ı vedâ'

15 Bil bugün ey ibn-i 'amm vaķt-i vedâ' oldı qarîb
Rište-i *ḥablü 'l-metînem*⁷³⁹ senden olur inķitâ'

Yâ 'Alî dün gice rü'yâda görüben atamı
Nezd-i bâlînümde durmuşdur qarîbem inşifâ'

Söyledüm ey ebb⁷⁴⁰-i 'âlî kandasın tâ kim vişâl
Eyleyem ḥâşıl ki oldum hicrile 'âlemde zâ'

⁷³⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷³⁶ B u kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁷³⁷ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁷³⁸ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

⁷³⁹ “Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı yapışın.” (Âl-i İmrân, 3:103).

⁷⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde şeddeli olarak yazılmıştır.

Söyledi nezd-i Hudāvend maḳ‘ ad-ı şıdk-ı yaḳīn
Gör *ebîtu inde Rabbi*⁷⁴¹ remzini şerḥ intifā‘

Gitmezem dirdi baña ol gelmeyince sen kıızım
Muntazırdur anda ḥū‘ace biz gedāya irtisā‘

- 20 Yā ‘Alī gitsem gerekdür cānib-i dārü’l-ḳarār
Dut naşîḥat her ne ḳılsam ḳavlüme ḳılma nizā‘

Etmegü şāne ki etḫāl serlerin ḳıldum bu gün
Ben gidende bilmezem kim şāne zülf eyler mürā‘

Çün ‘Alī gūş itdi rāzı oldu bî-tāḳat velī
Ḥaydar-ı zırğām-ı ‘ālī ḳasver-i ceyş-i verā‘

Söyledi Zehrā ‘Alī’ye şabr ḳıl miḥnet ḳarīn
Her belāya şabr lāzım her ḳazā ḳılma cezā‘

Böyle dirken ağlarıdı Ḥazret-i Zehrā Betül
Raḥtların her dü güzīnün ḡasl iderdi ihtirā‘

- 25 Her iki şehzādenün behr-i ḡıdāsı-çün tenūr
Germ iderdi matbaḥında aş [u] etmek elvedā‘

Dirdi ey cān-ı cigerler bilmezem ferdā ki kim
Sizlere etmek viriser aç olursız bā-şibā‘

Ḥālünüz n’ olur ser-encām ḳavm-i bed-fercām ile
Ben gidenden şoñra Ḥaydar dār-ı ‘uḳbāya müşā‘

Söyledükçe her dü reyḥān oldılar ḡāyet ḥazīn
Girye āḡāz eylediler nevḥa [vü] zārī fezā‘

Fāṭıma gördükde ol dem anları ol ḥālile
Söyledi semt-i Baḳī‘ a siz gidün ḥayru’l-biḳā‘

[121b]

- 30 Eyleñüz anda du‘ ālar māderiñüz⁷⁴² çün füzün
Maḥz-ı istiḡfār-ı ‘ālī Ḥaḳ Te‘ālā’den nifā‘

⁷⁴¹ “Ebîtu inde Rabbi yut’imuni ve yeskîni (Ben, Rabbimin beni doyurup içirir halde gecelerim.)”

⁷⁴² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Oldılar ol dem Baķī⁶ a 6ün teveccüh Ferķadān
Ol Hüseyn'ile Hāsan kim buldılar şān-irtifā⁶

Yüz çevirdi Murtaẓā'ya Hāzret-i Zehrā Betūl
Söyledi şimdi helāl it oldu⁶ ömrüm inkıṭā⁶

Āh-ı ḥasret çekdi Hāydar 6ün işitdi iftirāk
Oldı bī-hūş şīr-i Ma⁶ būd gūş idende el-vedā⁶

Kendine geldükde şaf-der ķasver-i rezm [ü] yeli
Ķātil-i ömrile 'Anter Zü'l-ḥımār'sen şücā⁶

35 Ķātil-i küffār-leşker şad hezārān şad hezār
Mişl-i Rüstem Ķahramānī Ķaḥṭarān ender-ķılā⁶

İşbu ḥāl içre muķārın Hāzret-i Zehrā didi
Hādime bint-i 'Umeys'e ķıl müheyyā gel metā⁶

Ķoyma gelsünler ķarībüm görmesünler ḥālūmi
Her dü ferzend-i 'azīzüm ḥavf iderler irtivā⁶

6ün ṭā'ām itdi müheyyā anda Esmā'-i 'Umeys
Geldiler şeh-zādeler dir ḥānedāna hoş cevā⁶

Anlara teklīf idindi ol ṭā'āmı lā-cerem
Didiler hergiz tenāvül itmezüz tenhā metā⁶

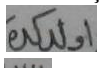
40 Olmayınca bunda māder tā bizümle ekl ide
Ol zamān bizler ṭā'āmı ekl iderüz irtizā⁶

Lā-cerem ol dem ṭā'āmı kim yedi şeh-zādeler
Fāriğ⁷⁴³ olduğda⁷⁴⁴ gelüben ḥücreye 'ismet-ķınā⁶

Gördiler tekye ķılupdur bālişe māderleri
Bā/ṡi⁷⁴⁵ üzre oturmuş Hāydar uş destinde sā⁶

Oldılar giryān görende māderi her dü püser
Çok vasiyyetler ķılurdu Hāydar'ıla intizā⁶

⁷⁴³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁴⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Gördüğünde Fâtıma ol dem iki şehzâdesin
Söyledi varuñ riyâz-ı Ravza-i Cidde sürâ^ç

45 Anda âmirziş taleb lâzım idersiz siz baña
Merķad-ı nūr-ı Hudâvend Hâlik-i hams u rübâ^ç

Her iki *sem^çan ve tã^ça*⁷⁴⁶ söylediler mādere
Oldılar rāha revāne Ravza’ya toĝru bika^ç

[122a]

Söyledi ol dem ‘Alī’ye Hâzret-i Zehrâ Betül
Olma ĝâfil benden imdi irdi vaķt-i inķıtã^ç

Söyledi sultân-ı merdân anda Zehrâ’ya kelâm
Ķudretüm yoķdur bu rāzı istimã^ç a inhızã^ç

Söyledi mümkün degüldür yã ‘Alī şabr eylegil
Miħnete farķ-ı każāya eyleme nevħa cezã^ç⁷⁴⁷

50 ‘Āķıbet gitsem gerekdür cānib-i dārü’l-ķarār
Eylemez tedbir-i te’ħir⁷⁴⁸ her ecel vaķtinde sã^ç

Tekye kıldıķda⁷⁴⁹ ‘Alī’ye Hâzret-i Zehrâ ķarīn
Oldı bī-huş der-kenār Hâyder-ı şāhib-rikã^ç

Kendine geldükde Zehrâ gördi giryān Hâyder’ı
Söyledi kim ķılma girye ķıl vaşıyyet intifã^ç

Söyledi Hâyder vaşıyyet ķıl beyān encām-ı ķār
Dört vaşıyyet var saña bil dut anı ferħunde-rã^ç

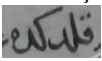
Evveli oldur eger kim benden uş terk-i edeb
Şādır olmıssa idegör ‘afv ķıl merd-i şücã^ç

55 Söyledi Hâyder ki *hãşã*⁷⁵⁰ senden ol terk-i edeb
Şādır olmadı ķarīnüm olalı sen inşifã^ç

⁷⁴⁶ “İşiterek ve itaat ederek.”

⁷⁴⁷ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷⁴⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁴⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁵⁰ “Asla, katiyen.”

Sen baña her demde⁷⁵¹ ğam-ḥ̣ār⁷⁵² ğam-ğüsārumsen ḳarīn
Hem-niṣīnüm hem-serümsen der-ḳıyām u ızṭicā⁶

Oldur ikinci vaṣıyyet kim benüm evlādumı⁷⁵³
Muḥterem dā'im dutarsan 'afv idersen cürmi ṣā⁶

Oldur üçünci vaṣıyyet kim beni defn idesen
Bir ṣeb-i deycür içinde görmesün na' ṣum seyā⁶

Ya' nīkim nā-maḥrem ehli görmesün na' ṣum benüm
Görmedi vaḳt-i ḥayātum sāyemi bir kimse sā⁶

60 Oldı dördünci⁷⁵⁴ vaṣıyyet bil saña anı 'Alī
Her zamān eyle du'ālarla beni yād irticā⁶

Gel mezārüm üzre dā'im ḥak-i pāyuñ kıl niṣār
Ḳabrümi eyle ziyāret ṣād ola rûḥum ṣibā⁶

Devr ider senden felek rûḥ-ı revānum⁷⁵⁵ ṣübhesiz
Ḳal selāmetle müdāmī el-firāḳ oldı vedā⁶

Böyle dirken kıldı feryād Ḥaydar-ı ṣāḥib-hüner
Söyledi Zehrā'ya kılduñ ḥoş vaṣıyyet ıttılā⁶

[122b]

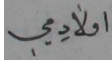
Ben daḥı elbet vaṣıyyet eylerem eyle ḳabûl
Ger vuḳû' oldıysa taḳṣīr ba'zı eşyāda nizā⁶

65 Eyleme andan teşekkī Muṣṭafā'ya kıl kerem
Bir daḥı eyle selāmum ḥazrete der⁷⁵⁶-irticā⁶

Kendine ızḥār-ı ṣükri idesen benden vüfūr
Her ne gördünse girāmī ḥidmeti 'izzet-ṣinā⁶ ?

⁷⁵¹ demde: dem demde [metinde]

⁷⁵² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁵³ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁵⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷⁵⁶ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Söyledi kıldum kabûli görmedüm senden zelel
Dâr-ı dünyâda kirâm-ı kâdrıla tâ inkıtâ^ç

Böyle dirken Haydar'a nûr-ı Resûl Zehrâ Betûl
Gûlgûle kopardı ziyâde farı-ı gâvğâ ihtirâ^ç

Gördiler kim geldi nûreyn ol Hasan ile Hüseyin
Her dü *vâ ümmâh*⁷⁵⁷ dirler *vâ muşîbet vâ cezâ*^{ç758}

- 70 İştirâbıla gelüben hücreye nezd-i Betûl
Anlara karşı cevâba Haydar oldu ittılâ^ç

Söylediler ey Medîne bâbı Ahmed ^ç ilminüñ
Tâc-dâr-ı ^ç arşa-gâh-ı *Lâ-fetâ*⁷⁵⁹ remzi şirâ^ç ?

Gelmişüz kim vâlidemüzle vedâ^ç ı kılmağa⁷⁶⁰
Söyledi Haydar vedâ^ç itmek degül⁷⁶¹ vakt-i nizâ^ç

Haydar'a ol dem didiler sen bize emr eyledüñ
Ravza'ya gitmek dutuban emriñi⁷⁶² gitdük muṭâ^ç

Liḳ kabır⁷⁶³-i ceddümüzden geldi bir âvâz-ı râz
Söyledi Zehrâ yetimi bizlere aşı-ı firâ^ç

- 75 İtmeñüz bunda tevaḳḳuf tiz gidüñ kim anañuz
İdiser pervâz rûhı ^ç Adn-i firdevse ritâ^ç

İrişüñ nûra vedâ^ç a olmadın aḳdem hemîn
Üşte geldük dehşetile bunda böyle inşirâ^ç

Hem kabirden geldi âvâz kim gelür rûh-ı Halîl
Oḡlı İsmâ^ç il ü İshâḳ rûhına karşı mürâ^ç

⁷⁵⁷ “Vah anam!”

⁷⁵⁸ “Vah başımıza gelenler, vah cezâlar!”

⁷⁵⁹ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

⁷⁶⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷⁶² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁶³ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Ḥazret-i Mūsā vü ‘İsā enbiyā ü mürselīn
Cümle istikbāl iderler rūḥını na‘ ş-ı şiyā‘

Ser-be-ser ervāḥ-ı kudsī rūḥ-ı pāka intizār
Oldılar evc⁷⁶⁴ ü ‘alādan tā zemīne irticā‘

80 İztırabıla gelüben biz daḥı ey ebb-i ḥaş
‘Özrümüz eyle ḳabūli şuçumuz yokdur ḳıṭā‘

[123a]

Düşdiler ol demde her dü ḥāk-pāy-ı mādere
Nevḥa ḳıldılar ziyāde girye vü zārī fezā‘⁷⁶⁵

Söylediler bir naẓar ḳıl bizlere māder ‘azīz
Bu ġarīb üftādeler ‘özrin ḳabūl it iştifā‘

Bir tekellüm eyle māder bizler ile āḥirīn
Yādigār olsun kelāmuñ gūşa ferḥunde-vedā‘

Gūşına geldi Betūl’üñ her iki şehzādenüñ
İtdügi zār u figāmı her dü reyḥānuñ cezā‘

85 Dīde-i ḥaşın açuban baḳdı anlara ḥazīn
Her ikisin öpdı koçdı aḡladı ḳıldı fezā‘

Eşk-i ḥasret dīdesinden eyledi seyl-āb-ı ḥūn
Ey yetimler söyledi aḥvālünüz n’olur vedā‘

Ben gidenden soñra yā Rab ḳavm-i zālimler size
N’idiser āḥir ser-encām dār-ı dünyāda şudā‘

Cem‘ idüp evlādı cümle birbire bend eyledi
Hem zükürile ināşın her ināşa çok mürā‘

Birbire ḳıldı vaşiiyet cümlesin Zehrā Betūl
Cümlesin ṭapşurdı şāha Ḥaydar’a merd-i şücā‘

90 Şoñrada cem‘ in Ḥudā’ya ḳıldı mevdū‘ lā-cerem
Ol-durur Ḥallāk-ı ‘ālem ādem ü şaḥn-ı biḳā‘

⁷⁶⁴ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

⁷⁶⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Her ne vechile olursa her iki şeh-zādeye
Bir dahı gönderdi sūy-ı Ravza'ya behr-i şifā'

Ba' dehu ol demde Zehrā Ümm Seleme hāzretin
Çağırup şu istedi tā ğusl ide sūnnet-i zā

Puş olup fāhır libāsı hücresinde dutdı cā
Tekye kıldı der-yemīne bāzūyı ferş itdi bā'

Söyledi bint-i 'Umeys'e hīn-i mevtinde Resūl
Cebrā'īl geldi getürdi hāzrete kāfūr-ı şā'

95 Tiz getür kāfūr-ı cennet söyledi Zehrā hemīn

Hānede gizlū hemīşe kimse bilmez der-

Üç kısım kıldı muḳaddem anı atam istihām
Bir kısım kendüye aldı vaḳt-i mevtinde şiyā'

Bir kısım viridi baña kim kendüme behr-i ḥanūṭ
Bir kısım Ḥaydar 'Alī⁷⁶⁶ çün ḳaldur anı ḳılma zā'

[123b]

Ḥasb-ı fermān dir getürdi gizlū kāfūrı hemīn
Anda Esmā'-i 'Umeys dir nezd-i Zehrā'ya sūrā'

Ḥişşesin aldı içinden bāḳ'sin ḥıfz it didi
Hücreden ṭaşra didi çık durma bunda ittibā'

100 Yā 'Alī gel söyledi olma ırāḳ benden baña
Dut baña gūş ibn-i 'ammum ebb-i reyḥāneyin vedā'

Ḳıl nāzar şandūḳa bir kez gör ne vardur gizlū rāz
Ḥoḳḳayı ḳaldur getürgil ḳıl ḳırā'at irtifā'

Çün nāzar şandūḳa şaldı Ḥaydar-ı zırġām-şāh
Gördi bir ḥoḳḳa içinde yazılı defter-zirā'

Perdesin ḳaldurdı Ḥaydar bir kitāb oldı 'ayān
Ḥaṭṭ-ı māṭaryūn rumūzı nāzm-ı lafzı irtifā'

⁷⁶⁶ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Ḥaṭṭ-ı insānī degüldür lafz-ı cinn andan ba‘ id
Kimseler bilmez zāmīrīn Ḥaḫḫ bilür şer‘ -ihtirā‘

- 105 Saḥn-ı eyvānı münevver eyledi ol Ḥaḫḫ’a nūr
Ol kitābuñ rüşenāsı sırr-ı meknūn inbidā‘

Der-taḥayyür ḫaldı Ḥaydar gördüğü demde anı
Söyledi Zehrā’ya söylegil bu ma‘ nādan sema‘

Söyledi diñle kelāmı ey ‘ Alī dutğıl kulağ
Ol zamān kim istediler ben saña olmaḫ⁷⁶⁷ şifā‘

Ḳılmağa⁷⁶⁸ mālıla kābīn ‘ akdümü ḫılmaḫ⁷⁶⁹ Resūl
İstemedüm māl-ı dünyā sīm ü zer nuḫre ziyā‘

Söylediler eyle ma‘ lūm her ne ister ḫāṭıruñ
Söyledüm ümmet gürūhı zenler içün iştifā‘

- 110 Rūz-ı maḥşerde gelende zenleri nezd-i ḫazā
Farṭ-ı cürmile kebā’ir ‘ arşa-gāha pür-nizā‘

Anlara anda şefā‘ at ḫılmağa⁷⁷⁰ lāzım gerek
Ḥuccet-i ḫāṭı‘ Ḥudā’dan istedüm ḫalka nifā‘

Geldi Cembrā’ıl muḫārin Ḥaḫ Te‘ ālā’den cemīl
Ḥucceti ol dem getürdi hoş beşāret-intifā‘

Ḥuccetüm destümde ferdā defterüm nezd-i ḫisāb
Eyledüm anda şefā‘ at zenlere vaḫt-i viḫā‘

Ben ölerde ḫucceti defn it benümle yā ‘ Alī
Olmaya kim terk idersen ḫucceti şāḫib-vedā‘

[124a]

- 115 Böyle dirken Murtażā’ya Ḥazret-i Zehrā Betūl
Söyledi bint-i ‘ Umeys’e ṭaşra ḫıḫ vaḫt-i nizā‘

⁷⁶⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁶⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁷⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Taşraya çıkdıkdā Esmā' hūcreye dutdı kulağ
Gördigüm rāzı kılurdı Haq Te'ālā'ya muṭā'

Dirdi yā Rab haqq-ı Aḥmed haqq-ı şāh-ı *Lā-fetā*⁷⁷¹
Haqq-ı evlād-ı girāmī eşref-i ḥams u rübā'

Raḥm kıl cümle kebā'ir ehline ender-każā
'Afv kıl maḥz-ı günāhın cümleñüñ yevmü'l-fezā'

Gördügi demde bu rāzı taşrada bint-i 'Umeys
Girye kıldı anda zārī ağladı mişl-i rızā'

120 Fāṭıma vāqıf olanda giryesine ḥaremüñ
Söyledi ol dem aña kim kılma bunda infizā'

Söyledüm aḳdem saña kim taşrada dur ol sükūt
Güş iden anda āvāzum ger gelürse irtifā'

Yok eger gelmezse āvāz bilmiş ol fevt olmışam
Dāḥil ol şāh-ı serāya gör ne aḥvālüm sürā'

Bir zamān taşra duruban fikrile bint-i 'Umeys
Taşradan kıldı nidāyı hūcreye bī-infizā'

İbtidā naẓm-ı nidāsı söyledi bint-i Resūl
*Ḳurretü'l-ayn*⁷⁷²-ı Muḥammed ṭāvus-ı heşt-irtifā'

125 Güşına hergiz cevābı gelmedi bildi ki fevt
Olmış ol fettān-ı cennet dürrretü'l-beyzā-şiyā'

Hūcreye girdükde Esmā' gördi kim nūru'l-yaḳīn
Murğ-ı rūhı sūy-ı firdevs eylemiş pervāz sā'

Eyledi feryād [u] zārī geldi nūreyn hem-ḳarīn
Her iki şeh-zāde sıbteyn ḥāzin-i genc-i ḳinā'

Ağladılar anda sıbteyn gördiler Esmā' ḥāzīn
Söylediler vir ḥaber kim anamuz n'oldı ḥudā'

⁷⁷¹ "Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit, er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)"

(Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

⁷⁷² "Göz aydınlığı" (Furkân, 25:74).

Qalmadı şabr u qarârı anda Esmâ' mıkna' a
Çâderin şaldı zemîne nevâhalar kıldı kırâ'

- 130 Bildiler şeh-zâdeler kim fevt olunmışdur Betûl
Gevher-i 'ummân-ı ather saçları seb' ün-zirâ'

Ağladılar her dü vildân nûr-ı ' aynân Ferkadân
Geldiler nezd-i ' Alî'ye mescide qarşu huşâ'

[124b]

Der-namâz içre emîre geldiler şeh-zâdeler
Eylediler anda zârî kıldı Haydar istimâ'

Tâkatı tāk oldı şāhuñ oldı bî-huş muhterem
Der-tahayyür qaldı aşhâb işbu da' vâya huğâ'

Söylediler her dü nûra bu ne ğavġâdur vüfûr
Şeh-süvâr-ı *Lâ-fetâ*⁷⁷³ ni iki bükdi ihtirâ'

- 135 Söylediler fevt olındı mâder-i sâdât-ı dîn
Hâzret-i Zehrâ-yı zâhir rub' -ı meskûn nûr-ı şâ'

Ba' z[1] dirler ğasl-i pākın kendü kıldı Murtaẓâ
Perde ardından namâzın kıldı yārân ile vâ'

Bir şeb-i deycûr içinde defn kıldı hâzreti
Seyyid-i ' âlem elinden aldı anı⁷⁷⁴ inbidâ'

Söyledi ol dem ' Alî'ye qabr içinden Muştafâ
Vir baña ather Betûl'üm setr idem eşher cimâ'

Qaldı hayretde ' Alî dir duhterin aldı Resûl
Bir qabirde oldı mestûr mâh [u] hurşîd inşifâ'

- 140 Döndi geldi Haydar ile her iki reyhâneteyn
Dutdılar mâtem şahâbe âl-i aşhâb ictimâ'

Böyledür ahvâl-i⁷⁷⁵ hûbân evliyâ ü aşfiyâ
' Âkıbet sende gidersen pîşvâ gönder metâ'

⁷⁷³ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, 2:363-364).

⁷⁷⁴ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

⁷⁷⁵ ahvâl-i: ahvâl ü [metinde]

Enbiyâlar gitdi aḳdem dâr-ı dünyâdan ḥazîn
Cümlesi farṭ-ı belâkeş ten bürehne pâ zirâ^ç

Besdür imdi kıl hikâyet ğayr-i atvâr-ı dîġer
Şerḥ ola tefsîre lâyıḳ bâ-tevâriḡ ittibâ^ç

Der-Beyân-ı Vefât-ı Ebî Bekri 'ş-Şıddîḳ Raḡıya 'llâhu^ç
Anh

68

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün*
- 1 Gel ey ġavvâş-ı deryâ-yı ḥaḳâyıḳ
Nişâr it gevher-i nazm-ı deḳâyıḳ
- Bilürsen ḥûşe-çîn ehl-i kirâmı
Ḥalâyıḳ içre vardur ihtirâmı
- Olur bir ġün gelür bir ġayr-i a'vân
İderler raḥmeti her dem firâvân
- Olur kıymetlü elbet nazm-ı mevzûn
Oḳuyup yazana bir kûze maḥzûn
- [125a]
- 5 Alurlar nazmı mânend-i cevâhir
Ber-â-ber aḳçeye gevher-zevâhir
- İderler ḥayrıla yâd ehl-i nâzmı
Du'â-yı maḥzıla dünyâda^ç aḳmı
- Diyerler raḥmet eyle ey Ḥudâvend
Fülân ibn-i fülâna ḥûbhâ çend⁷⁷⁶
- Ḥaber vir besdür imdi mâ-cerâdan
Şaḡiler zümresinden etḳıyadan
- Nuḡustîn Bû Bekr fevtin meşâhir
Getür nazmla anı ḳavl-i zâhir
- 10 Kitâb [u] deftere şânide meşûr
Dimişdür Ravzatü'l-Aḥbâb-ı meşhûr

⁷⁷⁶ “Falan oġlu filana bu güzeller kaçâ olur, derler.”

Muḳaddem ‘ Abd-i Ka‘ be oldı nāmı
Resûl tebdîl idüp nāmın girāmı

Aña nām itdi ‘ Abdul’lāh-ı hādî
Laḳab Şiddîḳ hoş buldı murādı

‘ Atîḳ hem söylediler ol güzîne
Şahābe içre şāh-ı meh-cebîne

Ziyāde ḳadrıla evşāf-ı meşhūr
Ziyāde cümle aşḫāb içre manzūr

15 Resûl’üñ yār-ı ğārı ‘ ankebûtı
Oḳu gör *sûre-i Tevbe*⁷⁷⁷ şübûtı

İki il eyledi dört māh-ı eşher
Hilāfet ḫalḳ içinde ḫükm-i azfer

İrişdi altmış üç yaşı girāmı
‘ Adālet taḥtınun togru imāmı

Gelüp peyk-i ecel bir gün müsāfir
Mecālin virmedi ḳabzında zāhir

Vaşiyyet virdi kim olsun ḫalîfe
Yerinde ol ‘ Ömer ḫulḳ-ı şerîfe

20 Daḫı ta‘ zîm ile anı şahābe
Getürdiler mekân-ı intihāba

Resûlu’llāh olan meşvāda medfûn
İdüben döndiler fehvāya maḫzûn

[125b]

Anuñ-çün ağladılar āl u aşḫāb
Huşūşan duḫter-i ferḫunde-aşvāb

Hümeyrā’dur laḳab ‘ irfān içinde
Selîme ‘ Āyişe bürhān içinde

⁷⁷⁷ Tevbe Sûresi.

Budur aḥvāl cümle evliyâlar
Kirâm-ı ẓadr-ı ma‘ nâ aşfiyâlar

- 25 Cihâna geldiler tâ fevt olunca
Neşâtı bulmadılar mevt olunca

Der-Beyân-ı Vefât-ı ‘Ömer El-Fârûk Raḍıya ’llâhu Anh

69

- 1 *Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün*
Gel ey şarrâf-ı lâlâ-yı şerâ’if
Mühendis ẓâḳ-ı bâlâ-yı ẓarâ’if

Hemîşe ders-i bürhân-ı tevârîḥ
Kitâb-ı mü’riḥân ehl-i şemârîḥ

Ḥaber vir mu‘teber mevt-i ‘Ömer’den
Ne dürlü fevt olındı muḥtezardan

Kenıyyet diñle Bû’l-Ḥafş oldı nâmı
Laḳab Fârûk’ıla ḥatm oldı tâmî
- 5 İderdi ḥaḳḳı bâtıldan cüdâyî
Hemîşe ḥükm içinde muḳtedâyı

Dimişdürler müfessirler rumûzı
‘Ömer ḥaḳḳında ḳavl-i çend-rûzî

Şaḥâbe otuz üç geldi mînâna
Muḳaddem altı ‘avretle ‘ayâna

‘Ömer soñra gelüp oldı müselmân
‘Aded kırk oldı muṭlaḳ ehl-i ‘irfân

İrişdi ḥasbüke ’llâh⁷⁷⁸ âyetin gör
Ḳamunuñ ḥaḳḳına mehd âyetin sor

⁷⁷⁸ “Ey Peygamber! Sana tâbi olan mü’mînlerle beraber Allah sana yeter.” (Enfâl, 8:64).

10 Dimişdür İbn-i ‘ Abbās kavlı-i şādık
‘ Ömer hakkında bürhân-ı meşârik

‘ Ömer kırkınıcı olduḡda⁷⁷⁹ bu âyet
İrişdi Hâk Te‘ âlâ’den beşâret

Önüñde gör ser-encâmın hamîde
Ne dürlü katlı olındı ol güzîde

[126a]⁷⁸⁰

Varıdı bir kulu firûz-ı meşhûr
Velîkin kâfiridi ġayr-i maḥḥûr

Ebû Lülü aña dirdi ḥalâyıḡ
Laḡab beyne’l-enâm içre farâ’iḡ

15 Namâzında anı gördi ġulâmı
Aña ḡaşd eyledi ḡahrıla tâmî

İrişdi ḡazrete vaḡt-i şalâda
İki yüzlü ḡüsamiyla fûrâde

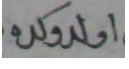
Aña bir zaḡm-ı eşher urdı maḡrûr
Anı gördi ‘ Ömer farḡ itdi meşhûr

Didi şûkr ol Ḥudâ’ya kim beni sen
Bugün katlı eyledüñ mü ’min degülsen

Anı gördükde ol dem İbn-i ‘ Abbās
Muḡıyre kûlıdur farḡ itdi ferrâs

20 İrişdi ḡâneye fevt oldı ḡazret
‘ Ömer ḡadr-i celîli ḡân-ı ümmet

Ḥaber gönderdi ölmezden muḡaddem
İzin⁷⁸¹ ‘ Âyişe’den aldı mûkerrem

⁷⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁸⁰ Bu sayfanın başında siyah mürekkeple “ ‘ Ömer Fârûḡ’ın Vefât İtdüḡi Beyân Olunır Raḡıya ’İlâhu ‘Anhu” şeklinde yazılmış bir başlık daha bulunmaktadır. Fakat metinde şiir devam etmektedir.

⁷⁸¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi elbetde kabrüm nezd-i Aḥmed
Gerekdür anda defn itsün mümecced

İzin virdi Ḥümeyrâ tâ ki anda
Anı defn itdiler katlu mekânda

On üç il eyledi bunlar hilâfet
Ebû Bekr ü ‘Ömer aña hikâyet

25 Şehâdet buldı âhir diñle hâli
Sa‘âdet buldı fâhir gör maḳâli

Ser-encâm oldılar Rıdvân’a lâhiḳ
Sühândân oldılar ehlü ’l-müvâfiḳ⁷⁸²

Seferdür âhir-i dünyâda maḡrūr
Vaṭan olmaz saña gül-hâne meşhūr

Serây oldur ki gitdi enbiyâlar
Velîler zümresi şâhib-‘anâlar

Muḳaddem gitmeden gönder zaḥîre
Berây-ı rüsteḥîz maḥzar-naḣîre

[126b]

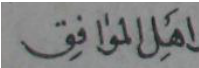
30 ‘Ömer fevti tamâm oldı kirâmı
Getür ‘Osmân’ı nazma ihtirâmı

Der-Beyân-ı Vefât-ı ‘Osmân İbn-i ‘Affân Raḣıyâ’llâhu ‘Anhu

70

1 *Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün*
Fiḡân it ‘andelîb-i zâr-ı gül-zâr
Çemende vaḳt-i güldür nâr-ı gül-nâr

Bahâr eyyâmıdur şahrâ münevver
Çiçekler çil çerâğ olmış şanevber

⁷⁸² Bu kelime şeklinde harekelenmiştir.

Gelür bād-ı şabā sūy-ı şakāyık
Şemāmiler şemīm eyler hadāyık

İşāretler saña besdür çemen-zār
Olan berg-i huzān vaqtinde eşcār

- 5 Kezālik sen dahı berg-i vücūduñ
Dökülür āhiri vaqt-i sūcūduñ

Cihān mülkindeki māl [u] ‘ıyālī⁷⁸³
İdersen terkini der-intikālī

Gel imdi ölmeden aqdem zaḥīre
İdegör bedreka medḥi nazīre

Haber vir katl-i ‘Osmān-ı celīden
Ne dürlü fevt olındı mübtelādan

İrişdi toqşana ‘ömr-i tamāmı
Hilāfet on iki il kıldı tāmī

- 10 Mısır tahtın virüp bir yār-ı ġāra
Anı gönderdi aqdem oldı yāra

Dahı bir nāme yazdı ol emīre
Anı ḥākim kırup cem‘-i keşīre

İçinde f’aḳbilū⁷⁸⁴ yazdı işāret
Qabul itmek rumūzıyla beşāret

Anı fehm itmedi ma‘ nāda ol yār
Oqudı f’aḳtülū⁷⁸⁵ remziyle hūnkār

Girü geldi Mısır’dan sūy-ı ‘Osmān
Anuñla cengi kıldı dökdi dir qan

- 15 ‘Alī aldı haber gönderdi nūreyn
Ḥasan ile Ḥüseyn ‘Osmān’a ‘avneyn

⁷⁸³ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁷⁸⁴ “Kabul edin.”

⁷⁸⁵ “Öldürün.”

[127a]

Muḥāfızı kılup bāb-ı serāya
İki şeh-zādeyi sūr-ı każāya

Ḥasan dutdı elinde tīg-i şamşām⁷⁸⁶
Ḥüseyn dutdı elinde tīg-i kamkām

Gelenler katl-i ‘Osmān’a meşāhir
Görüben ol iki nūr-ı mezāhir

Girüye döndiler ol demde maḥzūn
Dīvārı deldiler kaşr üzre maḥzūn

20 İrişdiler meger ‘Osmān’a ol dem
İki şāhib-ḥüsām merdāne ol dem

Birinüñ nāmıdur Sevdān-ı eşher
İkinci bed-nām-ı azher

İdüben ḥazreti katl kaşr içinde
Oğurdı muşhafı ol ‘aşr içinde

Degüldi kanı muşhaf üzre anuñ
Cihānuñ mihteri vaqt [ü] zamānuñ

Ne ğavġālar vücuda geldi şöıra
Olanda fevt Zi’n-nüreyn şöıra

25 Nuḥust ḥarbü’l-Cemel geldi zuḥūra
Daḥı Şıffīn ğazāsı hoş sūtūra

Ne da‘ vālar olındı ba‘ de ‘Osmān
‘Alī çekdi cefālar dürlü sulṭān

Nice aşḥāblar katl oldı bī-şuḥ
Nice aḥbāblar ‘azl oldı bī-güḥ

 tevāriḥ içre meşṭūr
Yazılmış cümlesi tafşīl-i meşḥūr

⁷⁸⁶ şamşām: şaşām [metinde]

Tevārîh bilmeyen bilmez rumûzı
Bu dünyâda olan aşl-ı fûrûzı

- 30 Tamâm oldu vefât-ı katl-i ‘Osmân
Ebû ‘Amr’u kenîyyet buldı sultân

Ebû Leylâ dimişdür ba‘zı târîh
Ki Zî’n-nûreyn laķab dirler şemârîh⁷⁸⁷

Beşinci Bâb
Vefât-ı ‘Aliyyü’l-Murtażâ’yı Beyân İder *Kerrema ’llâhu*
***Vecheh*⁷⁸⁸**

71

[127b]

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Nişâr it lü’lû’-i lâlâ kelâm-ı eşheri iblâğ
Şevâhid’de olan meşûr nizâm-ı defteri isbâğ

Menâķıb-Haydar’ı lâzım gerekdür söylemek tekmiîl
Fezâ’il şâhibi ekser şecâ‘at remzine ortağ

Nuĥust isnâ‘aşer şâh-ı imâmı cümle evlâduñ
İmâmet taĥtına sultân velâyet raĥtına mışbağ

Dimişdür Aĥmed-i Ĥanbel kitâb-ı intiĥâbında
‘Alî’nün ĥaķķına ĥavli ziyâde ĥadrıla iblâğ

- 5 Şecâ‘atle seĥâvetde ‘ulûm-ı farṭıla efzûn
‘İbâdetde daĥı ekşer bülend ĥadr-i a‘zam dâğ

Vilâdet bulduğı⁷⁸⁹ eyyâm geĥende ‘âm kıl meşhûr
Otuz ilden daĥı soñra vücûda geldi ibtilâğ

Ĥaremd e muĥterem Ka‘be içinde anadan toğdı
Receb mâhında on üçü olan gün yirgürüp ĥuncağ

⁷⁸⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ج” harfi yazılmamıştır.

⁷⁸⁸ “Allah yüzünüzü ak itsin.”

⁷⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Dağı cum‘ a günü meşhūr vücuda geldi ol server
Ne server reh-ber-i minhâc şerâyi‘ nağdine şayyâğ

Dimiş Şeyh Müfîd naql-i tevârîh ‘ ilmine keşşâf
Yemen kırbında bir ‘ âbid olurdı zühdile ortağ

- 10 Ne zâhid müttakî fâzıl Yemen’ de halkına hâdî
Güzide nāmıla Müsrîm hamîde şânıla esbâğ⁷⁹⁰

Geçürmiş ‘ ömri yüz toksan sene maḥz-ı ‘ ibâdetde
Cihâna olmamış mâyil zen [ü] ferzendine ortağ

Serin seccâdeden ğayri mekâna kıymamış hergiz
Ayağın başmamış ğayri maḳâma sürmemiş dırnağ

İder bir gün münâcâtı Hudâ’ ya dürlü hâcâtı
İlâhî dir yetür zâtı ki senden isterem her çağ

Ola sükkân-ı beytünde harem ehli mu‘ azzamdan
Anuñ dîdârına müştâḳ olalı olmışam ifrâğ

- 15 Müyesser it Te‘ âla ’llâh cemâl-i ḳadr-i iclâli
Mükerrer vaşfını gördüm velîler cem‘ ine iblâğ

Niçe ‘ ilm ehline irdüm okudum vaşfını tekrâr
Geliser rûz-ı âhîrde Muḥammed ḳasveri ṭavvâğ

Du‘ âsı müstecâb oldu gelür günlerde bir gün dir
Ebû Ṭâlib aña ḳarşu durur Müsrîm aña ḳadrâğ

[128a]

Selâm eyler aña ol dem Ebû Ṭâlib kıılır ta‘ zîm
İder Müsrîm nedür aduñ baña söyle kelâmı sağ

İder Bû Ṭâlib’em Mekki Benî Hâşim’denem ‘ Adnân
Ḥalîlu ’llâh-ı İsmâ‘îl cüdûdum oldılar iblâğ

- 20 Feraḥnâk oldu dir Müsrîm çü buldı râzı olmada
Temennâsı olup ḥâşıl şükürler eyledi der-çağ

⁷⁹⁰ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Didi *elḥamdüli 'lāhi*⁷⁹¹ icābet oldu da' vātum
Hudāvend eyledi maḳbūl du' āmı *ṣāni* isbāḡ

Didi söyle Ebū Ṭālib bize aḥbār-ı sālifde
Gelüpdür kim iki⁷⁹² şeh-zād gelür bir şāḥdan ortaḡ

Ki ' Abdü 'lmutṭalib iki nebīre olısar andan
Birisi şulb⁷⁹³ -ı ' Abdu 'llāh içinde gizlūdür ḳadrāḡ

Nübüvvet idiser iẓhār risālet ḥükmini eşhār
Okıdum midḥati gördüm olısar şāḥib-i sancaḡ

25 Ebū Ṭālib'den olısar ikinci şulb zahrından
Ẓuhūr eyler olur manşūr çalur biñ Rüstem'e dırnaḡ

İrende otuza yaşı nebīnūñ ol gelür meşhūr
Vücūda anadan ḳasver ṣecā' at mülkine ortaḡ

Eyā geldü mi ol server vücūda nāmı Faraḳlıṭ
Rumūzı Aḥmed-i hādī künūz-ı ḥaşmet-i māzāḡ

Nazm-ı Tāze 72

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
1 Ebū Ṭālib didi gelmiş Muḥammed nāmıdur Maḥmūd
İgirmi toḳuza yaşı irişmiş diñle ey şarrāf

Didi Bū Ṭālib'e Müşrīm gidende Mekke'ye lāzım
Selāmum eylegil teblīḡ risālet mīrine keşşāf

Digil Müşrīm selām eyler kemīne bendeñüzdür ol
Ki sensen seyyid-i ' ālem nebīler cem' ine eşrāf

Muḥaḳḳaḳsen Resūlu 'llāh şehādet eyledüm ta 'llāh
Nebıyyü 'l-üm *māsen* Mekki ṭahāret şānıla ālāf

5 Daḡı senden olan mevlūd Ebū Ṭālib aña söyle
Selāmum ḳıl aña teblīḡ ẓuhūr olduḡda⁷⁹⁴ ol şarrāf

⁷⁹¹ “Allah’a şükürler olsun.”

⁷⁹² Metinde “ikki” şeklinde olan kelime, vezin gereği “iki” şeklinde yazılmıştır. .

⁷⁹³ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Didi ol dem Ebū Ṭālib ḥuceste-Müşrīm'e ḥālī
Beyān it dürr-i güftāruñ zamīrin bendeye inşāf

Delālet isterem senden maḳūle ḥaḳḳına zāhir
Baña göster işārātı ḥaḳīḳat 'aynıla şevvāf

[128b]

Didi ol demde *Bi'smi'llāh*⁷⁹⁵ rumūzın Şeyḥ Müşrīm dir
Ebū Ṭālib ḳarībinde ḳurumış dār olurdı ṭāf

Ebū Ṭālib didi ey şeyḥ gerekdür ḥuşk-ı dār tāze
Getüre berg-i bār envār ḥuceste mīve-i eşnāf

10 Münācāt eyledi Müşrīm muḳārin ḥāle ol demde
Didi yā Rab ḥaḳḳ-ı Aḥmed ḥaḳḳ-ı sırr-ı velāyet şāf

Beni gel kılma şermende du'āmı müstecāb eyle
Dıraḥtı eylegil tāze budağın mīvesin iz' āf

Bi-emri'llāh dıraḥt-ı ḥuşk gelüp bāra şemer virdi
Mişāl-i mīve-i cennet enār-ı aḥmer-i iğlāf

Birin pāre ḳıluban şeyḥ virüp Bū Ṭālib'e anı
Tenāvül eyledi andan iki⁷⁹⁶ dāne sirāyet şāf

Oluban nuṭfe şulbında aşālet buldı şaḥsıyyet
Vücūd-ı Ḥaydar'ı andan yañağı ḥumresi 'arrāf

15 Hemīşe reng-i ruḥsārı 'Alī'nün la'l-rümmānı
Olurdı şafḥa-i ḥaddi cebīn-i enveri eṭrāf

Olup şād ḳışşadan ḥandān Ebū Ṭālib dönüp geldi
İrişdi Mekke'ye ḥandān hezārān fahrıla eşnāf

Ḳılup ḥalvet serāyında düşüp şulbından ol nuṭfe
Olındı müsteḳar baṭn-ı şerīfe (...) ber-aşdāf

Güzide māderi bint-i Esed dirler aña meşhūr
İrişdi müddet-i ḥamli girüben Ka'be'ye bir ṭāf

⁷⁹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁹⁵ “Allah’ın adıyla!”

⁷⁹⁶ Metinde “ikki” şeklinde yazılan kelime vezin gereği “iki” şeklinde okunmuştur.

Dimişdür mäder-i meşhûr iderken şavtı dördünci
Baña zâhir mehâz oldu itürdüm kendümi muz‘ âf

- 20 Resûlu ‘llâh beni gördi haber-dâr oldu hâlümnden
Tavâf itdün didi mäder didüm yok seyyid-i eşrâf

Tavâf eyle didi mäder eger kim sıklet⁷⁹⁷ oldıysa
Serây-ı Ka‘be’ye gir kim seni setr eyler ol eşkâf

Neden dirdi aña mäder Resûlu ‘llâh aña her dem
Tenâvül eyledi şîrîn Muḥammed ḥurd iken iz‘ âf

Beşâeir içredür meşṭûr dimişdür Fâtıma ḥâlin
Tavâf eylerdi ol ḥâtûn derûn-ı Kâ‘be’de eṣrâf

Anuñ ardınca dir ‘Abbâs Resûl’ün ‘ammusı ḥâzır
Benî Hâşim’le durmışdı tavâf eylerdiler eşrâf

[129a]

- 25 Anı gördiler ol demde eṣer talḳ zâhir olduḳda⁷⁹⁸
Ḥuceste Fâtıma ḥâli dige-gün oldu der-itlâf

Mecâli ḳalmadı çıksun derûn-ı Ka‘be’den ḥâtûn
Münâcât eyledi Ḥaḳḳ’a çıḳa âsânıla elṭâf

Didi yâ Rab beni ḳurtar ideḡor ḥamlümi âsân
Ki sensen Ḳâḍiyü ‘l-Ḥacât⁷⁹⁹ idersen merḥamet eṣnâf

Muḳârin dir bu ḥâl içre dîvâr-ı ḥâne şaḳḳ oldu
Nazardan Fâtıma ḡâ‘ib olındı gördiler eşrâf

Didiler istedük görmek ḥaremde Fâtıma ḥâlin
Müyesser olmadı hergiz tamâm üç gün olup ol ṭâf

- 30 Velî dördünci gün bizler anı gördük ki dir çıḳdı
Derûn-ı Ka‘be’den meşṭûr elinde küdeki şîrâf

Dimişdür seyyid-i ‘âlem Muḥammed server-i ‘âdem
‘Alî’den ḡayri bir kimse ḥaremde toḡmadı eslâf

⁷⁹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁷⁹⁹ “Ḳâḍi ‘l-Ḥacât” olan kelime vezin gereḡi “Ḳâḍiyü ‘l-Ḥacât” şeklinde okunmuştur.

Müyesser olmamış hergiz derûn-ı Ka‘be’de kimse
Toğulsun nesl-i Âdem’den ‘Alî’den ğayri bir eşnâf

Haremde mekremet buldı vücûdî Haydar’uñ tâhir
Anuñ çün ‘ilm ile ‘Alî olındı luṭf ile elṭâf

Haremden taşraya çıkdı elinde Fâtıma Haydar
Gelüben hücre-i pâke anı mehde koyup zer-bâf

35 İrişdi anda Bû Tâlib diler kim rûy [u] ruḥsârın
Görüben bûs ide anı muḳaddem cümleden eslâf

Niḳâbın istedi alsun çeküben pençe-i Haydar
Güşâsın Haydar-ı şaf-der anı men‘ eyledi şarrâf

Hırâşide olup ḥaddi zaḥımlu pençeden meşhûr
Ebû Tâlib kılup feryâd vücûdî ditredi ircâf

Gelüp vâlidesi ol dem qarîb-i mehdine ol dem
Anı men‘ eyledi Haydar delîl serveri keşşâf

Ebû Tâlib didi ismin bu ma‘şûmuñ gerek kılmak⁸⁰⁰
Esed Kâsver Ğazanfer nâm sezâdur zâtına iz‘âf

40 Neden kim pençesi muṭlaḳ degüldür âdeme beñzer
Cihâna gelmedi mişli şecâ‘atlü tıfıl eslâf

Resûlu ‘llâh gelüp ol dem ḥaber-dâr oldı ḥâlinden
Vücûda geldügi demde didi Cibrîl aña eşrâf

[129b]

Ebû Tâlib gelüp qarşu Resûl’e söyledi ğâfil
Bulanma ḳorḳaram ḥâce saña pençe ura şarrâf

Didi ‘ammusına ol dem Resûl-i seyyid-i ‘âdem
Ne ismiyle müsemmâ siz kılursız serveri eşnâf

Didiler vâlideyn ol dem gerekdür nâmını Haydar
İdelüm ger olur teysîr muḥaḳḳaḳ ḳaşdumuzdur şâf

45 Resûlu ‘llâh didi böyle degüldür kim diyersiz siz
‘Alî nâmin gerek ḳoymak⁸⁰¹ baña hâtif kılup elṭâf

⁸⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İşitdi māderi ol dem Resūl'ün kavlini taḥḳīḳ
Didi gūş eyledüm hātif 'Alī'dür söyledi vaşşāf

Velīkin eyledüm maḥfī rumūz-ı nāmını sizden
'Alī'dür söyledi hātif Selūnī 'ilmine keşşāf

Dahı gelmiş rivāyetde her ikki vālideyn ol dem
Nizā'a düşdiler ismin kılanda servere eşrāf

Gelüben Fāṭıma bint-i Esed dir Ka'be'ye meşṭūr
Münācāt eyledi ḥātūn Ḥudā'ya şıdkıla ālāf

50 Didi yā Rab beyān eyle bu ma'şūma olan nāmı
Güzide eyledün en'ām vücūdın luṭfıla ilṭāf

İrişdi Ka'be'den āvāz 'Alī'dür eşher-i nāmı
Unutma nāmını ḥātūn olısar eşref-i eşrāf

Gelüben ḥāneye⁸⁰² māder kıluban nāmını şāhuñ
Müsem mā nāmıla Ḥaydar 'Alī-i hādī-i a'rāf

Resūlu'llāh gelüp aḳdem emīrūñ mehdine karşı
Mülākāt olmağa⁸⁰³ ḥāce velīler mīrine kıl kāf?

Resūl'e söyledi ol dem 'Alī'nün māder-i ḥāşı
Dilīrāne qarīb olma bu tıfla ḳorḳaram iz'āf

55 Neden kim ḥaşleti cümle ḡazanfer heybet-i ḳasver
Degüldür ādeme beñzer 'uzuvdı pençesi ḥaṭṭāf

İderem ḥavfı ey ḥāce edebsizlik ide aḳdem
Mu'allā zātunā Ḥaydar mehābet menba'ı eşnāf

Didi ol dem Resūlu'llāh baña sen ḡam yeme māder
'Alī kılmaz baña ḥışmı bilür ḳadrüm muṭahhar şāf

⁸⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁰² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- Mefā'îlün Mefā'îlün Fe'ûlün*
1 İrişdi Haydar'a sulţan-ı kevneyn
Görüp ḥāb içre şāh-ı nūr-ı 'ayneyn

[130a]

Resûl'ün rāyiha rûhın işitdi
Olup bîdār Haydar ḥāb unuttı

Duruban sür'atıla nūr-ı hādî
'Aliyyü'l-Murtaẓā evtād-ı vādî

Açuban dîdesin nūr-ı velāyet
Resûl'ün çehresine baqdı zādet

- 5 Şükürler eyledi Rabb-i 'azîme
'Aliyyü'l-Murtaẓā sırr-ı kadîme

Didi kim kılmadı zāyi' vücûdum
Seni gördüm ziyāde oldı sûdum

'Adem menzillerin kaṭ' eyler idüm
İrince zātuña feth eyler idüm

Şükür kim olmadı zāyi' mesāfet
Ṭarîḳ-i şulb [u] aşlāb mesāfet

İrişdüm zātuñı buldum muṭahhar
Şefā'at hāzini ma' nāda eşher

- 10 Bu kavli söyledi Haydar Resûl'e
Gelende mehdine qarşu kabûle

Anı kaldırdı mehdinden Muḥammed
Çoçuban koçladı öpdi mücedded

Didi ol dem 'Alî'ye nūr-ı Sübhān
Muḥammed seyyid-i ekvān-ı hulkān

Seni beklerem ey nūr-ı velāyet
Gele zāt-ı şerîfuñ şadr-ı sâdet

Cihān ehlin kılam da‘ vā ṭarīkat
Ḥaḳīkat millete ḳavl-i ḥaḳīkat

- 15 Bi-ḥamdiellāh ki oldı faẓl-ı Bārī
Vücūduñ oldı zāhir ḥalka cārī

Nübüvvet buldı işhār [u] şehāret
İderem da‘ veti ḥalka beşāret

Bu günden böyle kuvvet buldı zādum
Cihādum ictihādum i‘ timādum

Senüñle nuşrete naşrum ziyāde
Olısar her gürüha intihāda

[130b]

Hudāvend-i Te‘ ālā kıldı irsāl
Beni ḥalk-ı cihāna ḥükme inzāl

- 20 Seni virdi baña luṭf-ı celīden
Berāy-ı nuşretüm her mübtelādan

Senüñle nuşretüm olur mu‘ allā
Ḳamu edyāna aḳvāma mücellā

Bu eşnāda resūl-i ferd-i Cebbār
Dehānın açdı ol dem nūr-ı Settār

Lu‘ ābından ‘Alī’ni eyledi şīr
İçürdi ḥazrete şu içmeden şīr

Zebānın ağzına koydı muṭahhar
‘Alī içdi zebānından muṣaffer

- 25 Ḥulüvv-i evvelīni bildi āḥir
Dehānı şerbetin içdi mezāhir

*Ve mā yentik hevādan*⁸⁰⁴ içdi cāmı
Selūnī ‘ilmine buldı nizāmı

Rivāyetdür ki evvel şāh-ı merdān
Atasın men‘ kıldı şīr-i Yezdān

⁸⁰⁴ “Ve mā yentiku anil hevā (O, kişisel arzularına göre konuşmamaktadır.)” (Necm, 53:3).

Murādı ibtidā hilkatde ol şāh
Mesāfiḥ Aḥmed'ile eylesün māh

Anasın men⁸⁰⁵ kıldı koymadı şīr
Aña virsün muḳaddem kıldı tanzīr

30 Murādı ibtidā fıtratda sultān
Resūluellāh lu'ābın nūş ide ḥān

Anı isterdi nūş itsün muḳaddem
Şarābı ḳatresi 'ummān-ı zemzem

Anı içmek dilerdi sırr-ı 'ālī
'Alī sultān-ı 'irfān-ı mevālī

Bu eşnāda Resūlu'llāh-ı Maḥmūd
Getürün söyledi bir taş-ı mevcūd

Getürdiler aña taş-ıla ibriḳ
'Alī'ni ğusl iderdi nūra tağriḳ

35 Yeminin ğusl idende ol yesāra
Olurdi munḳalib ğayr-i işāre

[131a]

Resūl-i Ḥaḳ te'accüb kıldı ğāyet
'Alī'den gördügi ḥāl-i hidāyet

Resūlu'llāh görüben oldı giryān
'Alī'nün anası şād oldı ḥandān

Su'āl itdi Resūl'e remzi ḥātūn
Te'accüb kılduĝın⁸⁰⁶ ma'nāda maḥzūn

Didi ey māder-i Ḥaydar me'ālī
'Aceb oĝluḅda gördüm ğayr-i ḥālī

40 Bu tıflı ibtidā ğuslinde meşhūr
İderken diñle gör aşlında mestūr

⁸⁰⁵ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

⁸⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yemīninden yesāra döndi eşher
Anuñla ben dahı döndüm mükerrer

Egerçi ben anı ğusl eyler oldum
Beni ‘ömriyle ol ğusl eyler aķdem

İşāretsüz dönüp ĥazret yesāra
Ne ĥikmetdür ki zāhir oldı yāra

Tamāmī Fāṭıma gūş itdi rāzı
‘Alī’nüñ māderi şems-i Ĥicāzī

45 Anı ğusl eyledi nūr-ı nübüvvet
Okudı gūşına telķīn-i ĥikmet

Hemişe Ĥaydar’a ğam-ḥ̂ār olurdı
Gelüben ĥazrete tekrār olurdı

Tā ol vakte deĝin kim setr-i ‘ālī
‘Alī biş yaşına irdi kemālī

Ķaḥṭ zāhir olup mülk-i Ĥicāz’a⁸⁰⁷
Ĝidālar kim olup mīve ‘izāza

Be-ĝāyet tenge düşdi ehl-i ‘ālem
Çü gendüm bulunmaz oldı i‘dem⁸⁰⁸

50 Ebū Ṭālib ‘ıyāl-mend idi ĝāyet
Anūn dört oĝlı vardı ĥoş sa‘ādet

Biri Ṭālib ikincidür ‘Aķīl ol
Üçünci⁸⁰⁹ Ca‘fer-i Ṭayyār ĥoş yol

Dahı dörtüncidür Ĥaydar ĝazanfer
Kirām-ı ĥadr-i sultān-ı mużaffer

[131b]

Ebū Ṭālib ‘ıyāl-i duĥterin gör
Biri Zeynep’dür adı mazḥarın şor

⁸⁰⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁸⁰⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁸⁰⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İkinci Ümmü Hānī'dür muşaffā
Resûl'ün zevcesi kadrıla a' lā

- 55 Budur altı nefer cümle ' ıyālī
İnāşıyla zükûrî ihtimālī

Resûlu 'llāh didi ' Abbās'a birgün
Eyā ' ammı sözüm dut olma mağbûn

Ebû Tâlib ' ıyâlin idelüm baḥş
Kimin sen al kimin ben baḥş hem baḥş

Ola zâ 'il kaḥṭlık⁸¹⁰ vaḳti āhir
Ebû Tâlib ola rāḥat mefāḥir

Resûlu 'llāh ile ' Abbās her dü
Gelüben nezdine ferḥunde ḥoş-gū

- 60 Didiler şerḥ-i ḥālī ol emīre
Güzīn-i Hāşimī aşl-ı vezīre

Resûluellāh gelüp aḳdem cevāba
Didi ' ammusına ḥālī şevāba

' Āḳil'i kıl baña olsun kifāyet
Ebû Tâlib didi ḳavl-i işāret

Aluñ bākīsini⁸¹¹ sizler tamāmı
İnāşıyla zükûrın ḥās [u] ' āmı

Aluban Ca' fer-i Tayyār'ı ' Abbās
Resûlu 'llāh ' Alī'ni aldı ferrās

- 65 Anı ḥoş besledi şadrında Aḥmed
Güzīn-i Hāşimī ma' nāda es' ad

Kenārında olurdu vaḳt [ü] bī-vaḳt
Anı perverde ḳıldı sırr-ı evḳat

⁸¹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İrişdi ol zamāne vaqt-i hālī
Gelüp Cibrīl nebīye sırr-ı ‘ālī

Didi da‘vet gerekdür eyle himmet
İrişdür müjde[y]i yārāna ümmet

Getürdi Muştafā’ya anda imān
‘Aliyyü’l-Murtażā sulţān-ı ‘irfān

[132a]

70 Dahı var bir kenıyyet Murtażā’ya
Ki dirler Bū Tūrāb şır-i Hūdā’ya

Hemīşe şād olurdı bu laķabdan
‘Alī dil-şād olurdı hoş-ţarabdan

Şevāhid içredür mestūr-ı meşhūr
Dimişdür anası mestūre mevfur

Didi kim hücreme geldi Muḥammed
‘Alī’[y]i görmedi hücremde eşhed

Didi kanı ‘Alī yok bunda māder
Didüm taşra çıkupdur nūr-ı enver

75 Ğubār olmışdur ol cism-i şerīfī
Muţahhar cāmesi⁸¹² dir‘-i laţīfī

İrişdi ḥazrete Maḥmūd-ı Aḥmed
Ğubārın pāk idüp mes‘ūd sermed

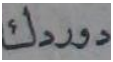
Didi *ķum Bū Tūrāb*⁸¹³ sırr-ı ‘ālī
Kenıyyet Bū Tūrāb oldu kemālī

Dahı hem vārid olmışdur mükerrer
Dimiş ‘Ammār-ı Yāsir mīr-i aźher

Didi kim bir ğazāda Ḥaydar ü ben
Dıraḥtūñ sāyesinde durduķ⁸¹⁴ aḥsen

⁸¹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸¹³ “Kalk Ebû Tûrâb!”

⁸¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

80 İkimüz ẖāb içinde geldi server
Resūluellāh ‘Alī’ye baḳdı eşher

Ġubār olmuş yañağı Murtaẓā’nuñ
Anı gördi Resūl bedr-i dūcānuñ

Didi *ḳum Bū Tūrāb*⁸¹⁵ ol müctebāya
Şeci’ -i *innemā*⁸¹⁶ vü *Lā-fetā*’ya⁸¹⁷

Didi ol dem ‘Alī’ye diñle ey ẖaş
Ḥaber-dār ol ḥaberden pīr-i eşḥaş

Cemī’ -i eşḳıyādan iki eşkā
İki bed-baḥtdurur dūzaḥda ḥarḳā

85 Biri zebḥ eyleyen nāḳa sevābıḳ
Ki Ḥazret-i Şālih’e cev̱r itdi ‘adıḳ⁸¹⁸

İkincidür olan eşḳā meşāhir
Ḳılur rengin yañağıñ ḥūn āḥir

[132b]

Seni ḳatlı idiserdür lā-cerem zūr
Ḥalāyık eşḳāsi⁸¹⁹ bed-baḥt [u] maḡrūr

Daḥı var bir laḳab şīr-i Ḥudā’ya
Ebī Reyḥāneteyn nūr-ı Hudā’ya

Vefātından muḳaddem nūr-ı Sübhān
Resūlu ’llāh didi ey mīr-i Selmān

90 Saña ḳıldum vaşıyyet iki reyḥān
Ḥüseyn ile Ḥasan ḥıfzın kerīmān

Daḥı döndi ‘Alī’ye söyledi şāh
Nebiler serveri ol ḳudretu ’llāh

⁸¹⁵ “Kalk Ebū Tūrāb!”

⁸¹⁶ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzāb, 33:33).

⁸¹⁷ “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü’l-fikār (Ali’den başka genç (yiğit, er) Zü’lfikār’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclūnī, Keşfü’l-Hafā, 2:363-364).

⁸¹⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁸¹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi kim ‘an-ḡarībin yā ‘Alī bil
Yıķılur iki rüknüñ münhedim bil

İki ‘uzvuñ olurlar münḡatı‘ hem
Görürsen ‘āķıbet ma‘ nāda a‘ ḡam

Yine fi ‘l-vāķı‘ oldı ḡavli ḡāhir
Biri fevt-i nebī fevt oldı āķir

- 95 İkinci fevt-i Zehrā’dur muḡaḡķaḡ
‘Alī çekdi ḡamın ḡam-dīde muḡlaḡ

Dimişdür Ḥaydar-ı Kerrār-ı hādī
Cefā çok görmişem dünyāda zādī

Ḥamudan es‘ ab u a‘ ḡam mesā ‘ib
Cihānda üç baña oldı nevā ‘ib

Biri fevt-i Resūl sırr-ı meknūn
İkinci fevt-i Zehrā dürr-i maḡzūn

Üçünci miḡnet-i evlād u ālüm
Ciger-ḡuşelerüm bedr-i hilālüm

- 100 Resūluéllāh baña kıldı işāret
Şehādet bulduḡın⁸²⁰ her dü sa‘ ādet

Şevāhid defterinde söylemiş zād
‘Alī’dür rā v’sī tefsīre üstād

Gelür bir gün seferde Kerbelā’ya
Düşer rāhı zemīn-i pür-belāya

Olur giryān velī-i sırr-ı ‘ālī
Saḡābe ḡuş iderler ol melāli

[133a]

Bilürsiz söyledi aşḡāba hādī
Bu menzildür ḡarīḡ eyler şihādı

⁸²⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

105 Bu menzilde olur  l m elemd r
Mu  az zam  l-i A med n r-ı Cebb r

  Ab  ehli ser- -ser  krab sı
Olurlar  ar -ı h n Kerbel 'sı

 ah be h li istifs r id ben
  Al 'den  atı istikr r id ben

Didi bunda olur bir fır a ma t l
Mu  az zam  adrıla ta mide ma b l

 rince ha re dek  alur   az sı
Kim   larsa bulur ekrem cez sı

110 Bihi te d hil olur b - es b ol
Eger  irk itmediyse irtik b ol

Didi hergiz iz fe itmedi   h
Bu  avl  zre ni e g n ge di her m h

T  ol v kte de in kim oldu  ahir
Rum z-ı Kerbel   ahrı me  hir

 amu a  aba m ' l m oldu esr r
Bey n-ı Kerbel  g ft r-ı Kerr r

 a  kat bildiler nu  -ı Sel n 
Deg l h l  kel mı ho -der n 

115 Didiler b b-ı   ilm-i Mu ta  'dur
Kel mı  aydar' n  hikmet-n m dur

Da ı bilmek gerekd r ehl-i  m n
  Al  el  bını te  r [ ] tiby n

Em r  n-na l diyerler ol  al l'e
Del l-i le ker-i cem  -i cem le

M seddes-  nelerde   h-ı zenb r
Olur na l-i   asel ol m r-i me  r

Aña tâbi‘ gürûhı kanda varsa
Eger pervâz iderse belki dursa

- 120 Şeh-i naḥli dimişdür ehl-i ‘irfân⁸²¹
Aña ma‘ nâda añla olma ğaltân

[133b]

‘Alî’dür mîr-i naḥli aşfiyânun
Gürûhı kûre-i kehf-i şafânun

‘Alî ‘azm eylese sūy-ı ğazāya
Şaḥābe şād olurdu dir sezāya

‘Alî dönse dönerdi cümle yārān
Çünānki mîr-i naḥıl döndi her-ān

Daḥı Ya‘ sūb-ı Dîn dir veliye
Rumūzı pās-bān-ı şehr celiye

- 125 Müseddes-ḥāneler bābında zenbūr
Durur bir dānesi der-bende meşhūr

Ḳamunun ağzını ḳoḳlar gelende
Eger murdāra ḳonmıssa çemende

Anı ol dem helāk eyler muḳaddem
Derûnı kevreye ḳoymaz mu‘ allem

Aña Ya‘ sūb-ı Dîn ehl-i me‘ ānî
Diyerler cem‘ -i zenbūr içre anı

‘Alî’ye söyledi Ya‘ sūb-ı ‘irfân
Münāfıḳ ḳatlı iderdi şāh-ı merdān

- 130 Bilürdi her nifāk ehlin tamāmı
Görende evliyā ḥāş-ı imāmı

Muḥammed dîni bāb-ı pās-bānı
‘Alî’dür Aḥmed’ün ‘ilm-i beyānı

⁸²¹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Aña Ya‘ sūb-ı Dīn dirler velīler
Laḳabdur ḫāzrete naşş-ı celīler

Aña Ya‘ sūb-ı Dīn dir mīr-i naḥli
Anuñ-çün söylediler pīr ehli

Gelür Firdevs-i Aḥbār içre meşṭūr
Mu‘ āz İbn-i Cebel’den oldı meşhūr

*Ḥubbu ‘Aliyyin ḫāsenetün lā-yedurru me‘ahā seyyi’etün ve buḡzu ‘Aliyyin
seyyi’etün lā-yenfe’u me‘ahā ḫāsenetün*⁸²²

135 Didi gördüm Resūlu‘ellāh buyurdı
‘Alī ḫaḳḳında ḳavl[i] ḫoş yetürdi

Didi ḫubbu ‘Alī’dür⁸²³ maḥż-ı iḥsān
Zarār virmez aña ifrāt-ı ‘işyān

[134a]

Daḫı buḡz-ı ‘Alī’dür cürm-i a‘zām
Aña nef‘ eylemez iḥsān-ı ekrem

Daḫı gördüm Resūlu’lāh’ı birgün
‘Alī’[yi] öpdı ḳocdı sırr-ı meknūn

Anı ‘Abbās gördi ‘amm-ı ‘Aḥmed
Didi gördüm öpersen şāh-ı emced

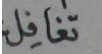
140 Seversen Ḥaydar’ı ey ḳadr-i ‘ālī
Belī sıvdüm didi şadr-ı me‘ālī

Didi ey ‘amm-ı ‘ālī diñle rāzı
‘Alī maḥbūbum oldı Ḥaḳ mecāzı

Teḡāfūl⁸²⁴ miḥnetinden olmazam şād
Anuñ ḫubbıyla cism [ü] mülküm ābād

⁸²² “Ali’nin sevgisi öyle bir iyiliktir ki, onunla beraber kötülük zarar vermez. Ve Ali’ye düşmanlık öyle bir kötülüktür ki onunla beraber iyilik fayda vermez.” Metinde hadis, kırmızı mürekkeple yazılmıştır ve bu başlığın altında şair, mesnevi nazım şekli ile hadisin açıklamasını yaparak anlatımına devam etmektedir.

⁸²³ “Ali’nin sevgisi.”

⁸²⁴ Bu kelime metinde “teğāfil” şeklinde harekelenmiştir.

Eyā ‘amm-ı ‘azîz aña niẓāmı
Saña bir naql idem aşl-ı kelāmı

Nebîler cümle evlādı gelende
Kamunuñ şulbına mevdü‘ olanda

145 Benüm zürriyetüm aşl-ı ‘Alî’den
Olısar ‘âkıbet nesl-i celîden

Şerîk olur baña evlād u âle
Olinca haşre dek nesl-i helâle

Resûl evlādı dirler cümle ‘âlem
‘Alî evlādına fehm eyle ey ‘amm

Şerîk oldu baña aşl-ı nesebde
Vüfur-ı ‘ilmile fehm ü edebde

‘Alî bendendür ol ben hem ‘Alî’den
Ezel günden belî aşl-ı celîden

150 İmām-ı Tirmizî bir tâze aḥbâr
Dimişdür defterinde dürr-i güftâr

Didi Selmân’a şordılar şaḥābe
Siversen Ḥaydar’ı çok müsteṭāba

Didi gördüm buyurdu nûr-ı a‘zam
Muḥammed seyyid-i ebrâr-ı a‘zam

Beni her kim siver sevdi ‘Alî’ni
‘Alî’ni sivmeyen sivmez nebîni

[134b]

Daḥı hem söyledi Selmân-ı hādî
‘Alî ḥaqqında ta‘zîm-i ziyâdı

155 Didi gördüm Ġadîr-i Ḥum’da Aḥmed
Du‘â kıldı ‘Alî’ye mîr-i sermed

Ḥudâ’ya eyledi zârî tamāmî
Didi kim *vâli men vâlâ*⁸²⁵ imâmı

⁸²⁵ “Vâli men vâlâhu (Ona dost olana dost ol.)”

Muhabbet eylese her kim ‘Alî’ye
Muhabbet eyle ol merd-i celîye

Dağı hem ‘*ādī men ādāhu*⁸²⁶ tekrār
Dimişdür Hâlik’a sultân-ı ebrâr

Anuñla sen ‘adâvet eyle yâ Rabb
‘Adâvet kim kıla Kerrâr’a aqreb

160 Şıgârıla kibâra oldı lâzım
Muhabbet Haydar’a kılsun mülâzım

Resûl’i şâd kılsun Murtaẓâ’dan
Muhabbet câmı içsün müctebâdan

Ṭarîka bedreka lâzım gerekdür
Muhabbet şaf-dere ‘âzım gerekdür

Nazm 74

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ulün
1 Elâ ey dürr-i deryâ-yı haķâ’iķ
Elâ ey kâtib-i naķş-ı deķâ’iķ

Haber vir sırr-ı aķbâr-ı celîden
Meşâbih içre güftâr-ı sevâbıķ

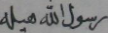
Dimişdür rāvîsi İbn-i ‘Ömer’den
Resûlu ‘İllâh’ıla⁸²⁷ olduñ ferâ’iķ

Uĥuvvet baĥladı beyn-i şaĥâbî
İkişer oldılar cümle muṭâbıķ

5 ‘Alî tenhâ қaluban aĥladı dir
Resûluéllâh işitdi geldi şâdıķ

‘Alî’ye çün nazar kıldı Muĥammed
Anı gördi kim aĥlar ez-ferâ’iķ

⁸²⁶ “Âdî men âdâhu (Ona düşman olana düşman ol.)”

⁸²⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi ey server-i serdâr-ı âlim⁸²⁸
Nedür ğam-ġîn oturmuşsın ferârîk

Didi Haydar Resûl'e yâ habîbî
Refîküm kalmadı beyn-i refâ'îk

[135a]

Didi sultân-ı kevneyn Murtaẓâ'ya
Refîkim ben saña aşl-ı haķā'îk

10 Kârındaşımsan ü yâr-ı habîbüm
Seni yâr itmezem ğayra refâyîk

Dü ġitîde birâdersen baña sen
‘Alemdârem maġâribde meşârîk

Gelende maḥşere ümmet tamāmî
Livâ'yı ref' idersen fırķa şādîk

Olurlar ol livâ taḥtında ümmet
İnâşıla zûkûrî her ferâ'îk

Daḥı vardur ḥaber ķadr-i celîden
Meşâbiḥ defterinde ķavl-i sâbîk

15 Getürdiler Resûl'e murġ-biryân
Münâcât eyledi Haķķ'a ḥaķâyîk

Didi yâ Rab kimi kim çok seversen
Anı gönder baña gelsün şadâyîk

Tenâvül eylesün ṭayrî benümle
Daḥı hem-kâse olsun hem şefâyîk

‘Alî geldi anı gönderdi Bârî
Ḥudâvend-i Te‘âlâ Rabb-i şādîk

‘Alî ile Muḥammed ekl kıldı
Olan biryân-ı ṭayr bî-ferâ'îk

⁸²⁸ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

20 Şaḥīḥayn içredür meşṭūr-ı Keşşāf
Bu kavli Muştafa'nun kavli-i şādık

Resūl'i gör muḥabbet kıldı ifrāt
‘Alī’ni sivdi öğdi sırr-ı Hālīk

Ġazāya Muştafa gönderdi leşker
‘Alī serdār olup ‘azm itdi fārūk

‘Alī mekş itdi leşkerle ġazāda
Du‘ālar eyledi Ḥaqq’a menātık

Didi sulṭān-ı kevneyn mīr-i baḥreyn
Muḥammed ḥāzin-i ‘ilm-i dekāyık

25 Elin kaldırdı sūy-ı āsumāna
İlāhī söyledi raḥm eyle şādık

[135b]

Beni öldürme tā Ḥaydar gelince
Ġazādan server-i sālār-ı sābık

Anı göster baña olmazdın aḳdem
Ḥabībümdür ṭabīb-i dil muḥārık

Meşābiḥ içredür meşṭūr-ı Şaḥḥāḥ
Şaḥīḥ-i Tirmizī’de⁸²⁹ nuṭḳ-ı nātık

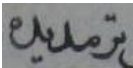
Tamāmī mü’riḥān ehli dimişler
Tevārīḥ reh-ber-i ḳavm-i sevābık

Nazm-ı Tāze

75

1 *Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün*
Tevārīḥī getür bir tāze aḥbār
Şevāhid içredür tefsīre mülḥaḳ

İmām Müstağfirī isnādı üzre
Zamīri rüşen ü tevḳīr ber-ḥaḳ

⁸²⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Dimişdür müttākī bir merd-i şālīh
Yaturken bir gice ḥ̣āb içre muğraḳ

Görür ḥ̣ābında olmış der-ḳıyāmet
Hisāb eyler Ḥudāvend ḥalka ber-ḥaḳ

- 5 Kimi mīzāna karşı kim Şırāt’a
Giderler fevcile ğam-dīde ezraḳ

Resūluellāh’[1] gördüm nezd-i Kevşer
Didi ol merd-i şālīh aṣl-ı mantıḳ

Ḥüseyn’ile Ḥasan ḳurbında durmuş
Olup sākī her iki ḥalka muṭlaḳ

Ḥaḳīkī ümmete ol nūr-ı ‘ayneyn
Virürler cām-ı Cem Cemşīd-i müşfıḳ

Didi ‘ābid ḳarīb oldum Resūl’e
Taleb ḳıldum şarāb-ı Kevşer içmaḳ⁸³⁰

- 10 Resūlu’llāh didi virmeñ şarābı
Yalançı müttakīdür zerḳ [ü] ezraḳ

Didüm ol dem Resūl’e söyle şuçum
Didi bilmez misen ey merd-i aḥmaḳ

Civāruñda senüñ eşkā’l-ḥalāyık⁸³¹
İder zem Ḥaydar’ı merd şalaḳlıḳ

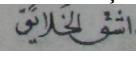
Hemişe sākī-i Kevşer dilinde
İder buğzın müdāmī zerḳ [ü] ablaḳ

[136a]

Anı men‘ eylemezsen ḥasletinden
Didi ḥavf eylerem ḳaşdında maşdaḳ

- 15 Helākum ḳaşdın eyler ol münāfıḳ
Nifāḳ ehlidurur inkāra muğraḳ

⁸³⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸³¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Resûlu 'llâh baña kıldı işâret
Didi kim gel berüye merd-i müşfik

Baňa bir tîğ virdi şadr-ı ' âlem
Helâk it söyledi mel' ünü kıl şak

Anı katl eyledüm ben ẖ'âb içinde
Gelüben hâzrete ta' cîl mülhak

Resûl-i Hâk beni gördükde ol dem
Didi kim merhabâ kavlinde maşdağ

20 Didi ol dem Hâsan mîr-i cihâna
Baňa şu⁸³² virdi ol taşsine muğrak

Baňa virdi şarâb-ı kâm-rânî
İçim taşım huceste oldu el-hakk

Olup tebdîl-i ğam buldum neşâtı
Uyandum uyğudan ferhunde revnak

Şabâh oldu işitdüm nevha zârı
Fiğân-ı velvele hem-sâda

Didiler kim fülân katl oldu meşhûr
Şeb-i deycûr içinde çeşm-i ezrak

25 Kamu hem-sâyesin habs eylediler
Beni hem anlarıyla hakk [u] nâ-hakk

Velîkin ben bilürdüm şerh-i hâli
Ki yokdur suçları ma' nâda muṭlak

Şıdıkdan istedüm Hâk'dan necâtı
Gidüben hâkime şerh eyledüm hakk

Muḥibb-i hânedan aşlında hâkim
İnandı kavlüme görmişdi ol hakk

Didi ben hem bu ẖ'âbı gördüm ammâ
Anı gizlü dutardum halka muğlak

⁸³² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

30 *Cezāke ʿllāhu ḥayran*⁸³³ anda ḥākim
Baña kıldı mükerrer medḥ-i eşfaḳ

[136b]

Halā ʿiḳ cemʿ ine kıldı beşāret
Gören vāḳıʿ a ḥākim sırr-ı muṭlaḳ

Didi gördüm Resūlʾi ḥʿāb içinde
ʿAlī kurbında Zehrā nūra muḡraḳ

İki Reyḥāneteyn cām elde durmuş
Virürler şerbeti kervāna revnaḳ

Didiler ḡāfil olma ḥükme kādir
Yarın maḳtūl olur bir merd-i eşfaḳ

35 Dutarlar ḥalkı bühtān üzre cümle
Gerekdür şorma ḥāli olma aḥmaḳ

Aña Ḥaḳʾdan irişdi merg-i ḡaflet
Anuñ ḥaşmıdurur sultān ber-ḥaḳḳ

Yine ḳavl-i Şevāhid oldu tekrār
Ne dir diñle mücedded ḳavl-i münṭaḳ

Ki İbrāhīm-i Maḥzūmī diyerler
Medīne vā/ḥi olmışdı eşḳaḳ

Hemīşe rüz-ı cumʿ a ol münāfıḳ
İderdi cemʿ ḥalkı ol⁸³⁴ şalaḳlıḳ

40 Çıḳardı minbere ḥalka naşīḥat
İderdi zemm-i Ḥaydar ḥalka nā-ḥaḳḳ

Didi bir gice ḥʿāb içre yaturken
Resūlu ʿllāhʾı gördüm nūra muḡraḳ

Muṭahhar merḳadından çıḳdı sultān
Olup şaḳ merḳadı mişl-i ḳalem şaḳḳ

⁸³³ “Allah, sana hayırlı mükāfat versin.”

⁸³⁴ Burada “dem” kelimesi metne sonradan yazılmıştır fakat vezin gereği mısraya alınmamıştır.

Giyüp kâfûr-gûn eşher libâsı
Baña kıldı nidâ sulţân ber-haqq

Didi seyr eyle ‘Abdu’llâh’[ı] gör kim
Ne dürlü qahr olur ol şûm [u] ezrak

45 Anı qahr-ı İlâhî⁸³⁵ gör ne maqhûr
İder minberde ol merdûdı izhaq

Uyandum ẖâbdan dehşetlü merhûb
Ne gördüm kim helâk olmışdur ol şaqq

Yıgılmış başına cem‘-i halâyık
Kimi mü‘min kimi müfsid fe-muqlak
[137a]

Şükürler eyledüm Bârî Hudâ’ya
Ki münkir olmadum Kerrâr’a eşfaq

‘Alî’ni añladum ben *innemâdan*⁸³⁶
Resûl-i *kul kefâdan*⁸³⁷ qavli ber-haqq

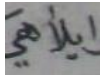
50 Qamu Âl-i Abâ’ya bende-i ẖâş
Olındum ibtidâ qavlümde maşdaq

Dağı aşhâb-ı Şuffe cümle yārân
Kamuya bendeyem şıdkıla el-haqq

Nazm-ı Tâze

76

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün
1 Dağı hem söylemiş haqqında Aḥmed
Rivâyât-ı şahîḥi pür-deqâyık

⁸³⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸³⁶ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

⁸³⁷ “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

‘Alī āyīne⁸³⁸-i gītī-nümādur
Nazar mir‘ āta⁸³⁹ kıl ehl-i hakāyık

Kim ister Ādem’i görmek ‘ulūmın
Dağı Şīş’e nazar kılmak⁸⁴⁰ müvāfık

Kim ister kim nazar İdrīs kılsun
Mekān-ı rif‘atin görsen serādık

5 Kim ister Nūh’ı görsün da‘vetile
Huçeste keş‘tīsen ref‘-i zevārık

Halīl’e kim nazar kılmak dilerse
Sehāvet ma‘deni behr-i halāyık

Nazar Dāvūd’a ger şalmağ dilerse
Zehādet hilmine zıkrinde nātık

Nazar itmek diler Mūsā’ya herkes
Yedü Beyzā’sına şems-i şerā’ık

Dağı Yaḥyā vü İsā’ya her kim
Diler kılsun nazar halvetde şādık

10 ‘Alī’ye eylesün şāfī nazar kim
Nazardur cümleye maḥz-ı hakāyık

Nazar şalmış olur ehl-i şafāya
Huçeste ‘add olanlar cümle şādık

‘Alī āyīnedür⁸⁴¹ anda nebīler
Cemāli cümleñ nızra meṭābık⁸⁴²

Cemāli cümleñ gözgü içinde
Görilür rüşen-i aḥter muvāfık

⁸³⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁴¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁴² Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

[137b]

‘Alī’ye kıl nazār ey ehl-i nūzzār
‘Alī āyinedür nūzzara bāriķ

15 ‘Alī cām-ı Cem-i gītī-nümādur
Dimişdür Muştafā kavlinde şādık

Kitāb-ı Fe ‘stagfirū Rabbekūm İnnahu Kāne Ğaffār⁸⁴³

77

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

1 Elā ey muḥbir-i güftār-ı şādık
Tarīķa bedreķa göster mevāfık⁸⁴⁴

Getürgil rişte-i nazma kelāmı
Ola dībācesi tefsīre lāyık

Gelür günlerde bir gün bir günahkār
‘Alī’ye ‘arz ider ḥālin muṭābık

Ġariķ-i baḥr-ı ‘işıyanam meşāhir
İdegör derdüme dermān şādık

5 Yaḥūd zār eyle der-gāh-ı ‘alādan
Ya merhem eyle cürmüm oldu rāhık

Didi ḥazret ana kıl tevbe cürme
Günāhuñ ‘afv olur cem‘-i tezāhık

Bu kavlı üzre daḥı bir şahs geldi
Şikāyet eyledi şāha muvāfık

Żiyā‘-ı büstānumdur şemersiz
‘Ataşdan ḥuşk olup aşl-ı ḥadāyık

Temennā eylerem senden du‘ālar
İdersen ḥaķķuma luṭf-ı dekāyık

⁸⁴³ “Dedim ki: Rabbinizden bağışlamayı dileyin; O, çok bağışlayıcıdır.” (Nûh, 71:10).

⁸⁴⁴ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

10 Didi var farṭ-ı istiğfār idingil
Ḳabūl eyler Ḥudā Rabbü'l-ḥalāyık

Semādan rahmeti rīzān idiser
Ru'ūd u berḳıla baḥr-ı ḥakāyık

Şahābe anda cümle gūş iderler
‘Alī aḳvāline ferḥunde nātık

Bu rāzı böyle gördi bir kişi hem
Ayağ üzre durup beyne'l-ḥalāyık

Faḳīrem söyledi faḳr u vifāḳa
Giribānam dutup faḳrum mezāyık

[138a]

15 İdegör merhemi derde devālar
Beni ḳurtaragör ḳaldum ne lāyık

İdersen eyle istiğfār ifrāt
Buyurdı ol faḳīre şāh-ı nātık

Bu ḳavl üzre gelür şaḥs-ı dīger hem
Diler bāğı şemer virmez şaḳāyık

Diğer bāğum hemīşe mīve nāḳış
Virür zer'üm telef olmuş tefāriḳ

Du'ā eyle Ḥudā'ya rızḳ-ı vāfī
Baña virsün ziyāde Ḥaḳ sürādık

20 Aña hem didi istiğfār idingil
Ḥudā emr eylemiş ḳavlinde şādık

Hem-ān-dem ehl-i meclisden biri hem
Didi diñle benüm ḥālüm mezāyık

Ser-ā-ser çeşmümüz kārīz cümle
Ḳurumış yok şūy-ı arz-ı zelāyık?

Didi var cümleñüz ehl-i nevāhī
Bürehne-ser dü 'āye cümle ṭābık

Günāha nādim ü istiğfar va 'llāh⁸⁴⁵
İdūn ser-cümleñüz ehl-i ferāyık

- 25 Cevāba geldi ol dem İbn-i ' Abbās
Didi ey ibn-i ' ammı merd-i şādık

Şikāyet ehli her kim bir devāyı
Saña şerh eyledi derdin veşāyık

Kamuya söyledük bir kıavl tekrār
Beyān eyle nedür şerh-i tefārik

Bizi hayrete kıoyma eyle ma' lūm
Su 'ālāta hāqīkī hāqqa nātık

Didi ey ibn-i ' ammı görmedük sen
*Feḳūltüstağfiru*⁸⁴⁶ remzin hāqāyık

- 30 İdiser mağfired Rabb-i Te' ālā
Günahkār ehline kıavlinde şādık

Günehdür bendeye cürm ü belālar
Nüzūl eyler Hūdā'dan maḥz-ı lāyık

[138b]

Günehdendür felāketle belālar
Menāl u mālā nāķış hem mezāyık

Günehdür atamız Ādem belāsı
Muḳaddem anamız kııldı zehāyık?

Meşāhir şöıra istiğfār idindi
*Zalemnā*⁸⁴⁷ nüktesin gūş eyle şādık

- 35 Bize lāzım gelür anlara tābi'
Olalum tevbede ferḥunde nātık

İdegör rüz şeb istiğfār-ı Allāh
Ola rahm eyleye Rabb-i ṭarāyık

⁸⁴⁵ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁸⁴⁶ “Dedim ki: Rabbinizden bağışlanmayı dileyin; O, çok bağışlayıcıdır.” (Nuh, 71:10).

⁸⁴⁷ “Kāla rabbenā zalemnā enfüsenā (Dediler ki: Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik.)” (A'râf, 7:23).

Naşihatdur saña akvâl-i Haydar
Eger gûş eyledünse merd-i şadık

Yine vardur ‘Alî’den bir rivâyet
Dimişdür reh-ber-i nehc-i ferâyık

Gelüpdür sûre-i *Enfâl*⁸⁴⁸ içinde
Arañuz şerhini kavlinde şadık

40 İki rahmet didi gün içre vardur
Biri gitdi biri kaldı hakâyık

Giden Aḥmed’durur faẓl-ı Hudâ’dan
Cihâna rahmet-i maḥẓ-ı ḥalâyık

Kılandur didi istiğfâr [u] tevbe
İdegör tevbe her işde sevâbık

Dilersen derdüne dermân her dem
Mücedded tevbe kıl ey merd-i şadık

Muşırr olma günâha olma mağrûr
Seni Şeytân ider fi‘linde zâhık

45 İdersen tevbe Tevbe-i Naşûḥ it
Mükerrer eyleme ardınca ṭâbık

Dilersen Aḥmed’e konşu olasan
Saña takvâ gerek perhîze lâyık

İlâhî ḥaḳḳ-ı Aḥmed âl u pâki
Livâ’î tevbe sen eyle muvâfık

**Kerâmet-i Dîger Der-Mâh-ı Ramâzan Bâ-Nân-ı Huşḳ İftâr
Kerden-i Şâh-ı Merdân**

78

[139a]

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Feûlün

1 Gel ey tefsîr [ü] ta‘bîr ehli aḥyâr
Getürgil tâze bir aḥbâr-ı ebrâr

⁸⁴⁸ Enfâl Sûresi.

Gelür günlerde bir dervîş-i miskîn
‘Alî’ye vakt-i şâm farṭıla ğam-ġîn

Meger şehir-i şıyâm idi ol eyyâm
İrişdi vakt-i iftâr merd der-şâm

Çeker meydâna hemyânı ğazanfer
‘Aliyyü’l-Murtaẓâ sulṭân-ı kişver

5 Burakur kâseye dir nân-ı huşkı
Ḥamîr eyler anı âb içre eşki

Dolanur kâse içre nân-ı puḥte
Güneş batmazdan aḳdem ḳurş-ı refte

Baḳar zayfa niḳâbıyla mûkerrem
Olur zayfı anuñ nâ-şâd [u] pür-ġam

Baḳar zayfı ‘Alî’nüñ yok ṭa‘âmı
Ḳuru etmekden artuḳ ġayr-i şâmî

İder zayfı belâ buldum tevâtür⁸⁴⁹
Ġaniyye olmadum mihmân-ı şâtir

10 Üzmeden hem beter buldum faḳîri
Ne aşı var kebâbı ne ḥaşır⁸⁵⁰

Yemez hergiz ṭa‘âmından ‘Alî’nüñ
Begenmez etmegin ḳadr-i celînüñ

İder iftâr Ḥaydar kendü sâḳî
İder hemyâne[y]i⁸⁵¹ mührile bâḳî

Baḳar zayfı ‘Alî’ye mühr-i hemyân⁸⁵²
İçinde nân-ı huşkı ḥaşm-ı dendân

⁸⁴⁹ tevâtür: tevâtir [metinde]

⁸⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁵¹ hemyâne[y]i: hambâne[y]i [metinde]

⁸⁵² hemyân: hambân [metinde]

Durur andan ğamıla źayfı řāhuñ
Qalur cev‘ ān şeb tā řubħa māhuñ

- 15 Gelür rüz-ı dıĝer nezd-i Ğasan řāh
Yemekler yer ziyāde anda der-ħ~āh⁸⁵³

Öñinde aş olur endek ziyāde
Ricā eyler Ğasan’dan istizāde

Diyer vir tā getürem ol faķire
Olan aş ziyāde ol esire

[139b]

Oturmuş cāmi‘inde farı-ı cev‘ ān
Dolu hemyānesi⁸⁵⁴ pür-nān-ı ğuřkān

Ğasan dir ol faķire kimdür ol mır
Didi cāmi‘de hemyān⁸⁵⁵ ehlidür pır

- 20 Ğasan ğüldi işitdi nām-ı hemyān⁸⁵⁶
Didi Ğaydar’dur ol sulıān-ı merdān

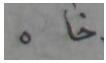
Faķır şermende oldı ol cevāba
‘Alı’ye ğışm idende ızırāba

Didi kim bilmedüm ey nūr-ı Yezdān
‘Alı’dür ol faķır ğigninde řaftān

Nedür pes mührile hemyān-ı⁸⁵⁷ memhūr
Ğaber vir ey Ğasan sulıān-ı cumhūr

İçinde ğuşk nānı ğitdi cev‘ ān
Baña bildür rumüz-ı sırr-ı Sübhān

- 25 Didi ol dem Ğasan remzi ğedāya
Yemez ğayr-i şa‘ām gelse araya

⁸⁵³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁵⁴ hemyānesi: hembānesi [metinde]

⁸⁵⁵ hemyān: hembān [metinde]

⁸⁵⁶ hemyān: hembān [metinde]

⁸⁵⁷ hemyān: hembān [metinde]

Mühürlü dem-be-dem hemyānı⁸⁵⁸ şāhuñ
Ki revğan-zeyt āña urmuşdı māhuñ

Anamuz Hazret-i Zehrā meger kim
Anı bir kez dühünlü eyledi kim

Ola nerm ol girende şahın-ı āba
Tenāvül eylesün nerm-i ḥabāba

Anı gördi ḳamusın dökdi server
Mücedded tāze nān ḥuşk itdi ekşer

30 Mühür urdı āña ḥatmıla sultān
Anı ḳoydı nişāne ḥıfz-ı hemyān⁸⁵⁹

Baḳar ger mühri vardur anda muḥkem
Tenāvül eyler anı şīr aḳdem

Eger kim görmese mührin muḥaḳḳaḳ
Yemez andan velī-i sırt-ı muṭlaḳ

Hemişe böyle kārıdur imāmuñ
Ġidāda şām eger ḳadri tamāmuñ

İşitdi çün Ḥasan’dan işbu ḳālī
Didi şad-āferīn olsun kemālī

[140a]

35 Gelüben Ḥaydar’a öpdı elini
Ḥamīde-ḳad olup bükdi bilini

Didi ‘afv it ḥaṭāyı şīr-i Yezdān
Seni ben bilmedüm ḳadrla sultān

‘Alī gūş itmişem ḥulḳān içinde
Velīkin görmedüm meydān içinde

Ne dirler ḥaḳḳuña ser-cümle lāyık
Ḥalāyık cümlesi şerḥ-i sevābık

⁸⁵⁸ hemyānı: hambānı [metinde]

⁸⁵⁹ hemyān: hambān [metinde]

Yine hem vârid olmuşdur haberde
‘Alî hakkında şerh-i mu‘ teberde

40 Getürür bir kişi bir kâse halvâ
Hediye Haydar’a meclisde peydâ

Öninde vaz‘ ider dir merd-i hoş-nâm
Muhibb-i hânedânı⁸⁶⁰ nîk-fercâm

Buyurdu remzile şâha kirâmı
Tenâvül eyle ey ümmet imâmı

Duruban karşusunda merd-i ‘âkıl
Bakardı Haydar’a olmazdı gâfil

Şahâbe hazrete bakdı kamusu
Yemez halvâ[y]ı muṭlaḳ haḳḳ velîsi

45 Velîkin barmağın halvâyâ urdı
Çıkardı koḳladı sırrâne sürdi

Didi aşhâbına⁸⁶¹ hoş-reng [ü] bûsı
Bu halvânun gelür ekşer nümûsı

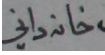
Velîkin bilmezem şîrîn telhîn
Halâvetlü gerek rengiyle nirhîn

Dönüp engüştü halvâdan kılup pâk
Anı âbıla hoş-dâb eyledi tâk

Dönüp kaldurdu kabı merd-i merḳûm
‘Alî nûş itmedi halvâ-i meşmûm

50 Didiler yâ ‘Alî bil ki harâm ol
Ola aşlı anun fer‘ -i tamâm ol

Didi böyle degüldür kim dirsiz
Helâldür ḳaşdıla ma‘ nâ dilersiz

⁸⁶⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[140b]

Velîkin müsteḥaḳdur ğayre lâzım
Faḳîre bî-nevâ miskîne ‘âzım

Eger kim ben tenâvül kılsam anı
Oluram baṭn-ı sır [ü]⁸⁶² kām-rānî

Anuñ ardınca hem bir kâse pür-âb
Gerek şûrb eyleyem mânend-i ekvâb

55 Daḫı ḥ̣âb eyleyem mânend-i sekrân
Ne ḳonşu fehm idem ne baṭn-ı cev‘ân

Ḳamu hem-sâyeler cev‘ân [u] pür-ġām
Bürehne-pâ [vü] ser ġām dîde pür-nem

Ne ḳavlıla Ḥudâvend’e cevâbı
Virürem rûz-ı maḥşer müsteṭâbı

Ne dürlü Ḥâlik’a olur ‘ibâdet
Ne dürlü bendegîdür bed-ḥıṣâlet

Gerekdür bendeye lâzım hemîşe
Vire ḥaḳḳın faḳîre ḳavm-i ḥîşe

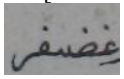
60 Ola bir günde sır ü bir de cev‘ân
Ne varsa bezl ide miskîne yek-sân

Neşâtıla ne lâzım evliyâlar
Ribât-ı köhnede her aşfiyâlar

Seḥâvet bendeye lâzım ġazanfer⁸⁶³
Seḥâvetlü gerekdür şân-ı Ḥaydar

Seḥâvetle kemâli oldu itmâm
Sezâ-yı Zü’lfikâr şamşâmı ḳamḳâm

⁸⁶² baṭn-ı sır [ü]: baṭn-ı sırî [metinde]

⁸⁶³ Bu kelime m etinde şeklinde yazılmıştır.

Mef‘ûlû Mefâ‘îlün Fe‘ûlün
1 Yâ Rab be-kemâl-i şâh-ı *levlāk*⁸⁶⁴
Sultân-ı sipihr [ü] necm-i eflāk

Nessāce-i şehir-i *Kābe kavseyn*⁸⁶⁵
Mihmān-ı kelām-ı *kad ‘arefnāk*⁸⁶⁶

Nūriyla münevver oldı kürsî
Tâ ‘arşa degin irişdi sellāk

İrdi oña⁸⁶⁷ kim irişmek olmaz
Gördi anı kim görilmez ol tāk

[141a]

5 Hağ virdi selāmı aldı tāmî
Sultân-ı cihân hoş-ıtarabnāk

Hağ söyledi iste her ne lâzım
Ümmet diledi ğamında ğam-nāk

Hoş virdi cevābı ol ħabîbe
Ma‘būd-ı zemîn ü heft-eflāk

Ğam-gîn ğam-gîn⁸⁶⁸ beray-ı ümmet⁸⁶⁹
Hîç olmağılan⁸⁷⁰ gel ol ferañnāk

Lîkin siverem ħisāb-ı ümmet
Ser-cümle gürûh-ı pāk [u] nâ-pāk

⁸⁶⁴ “Levlâke levlāk lemâ halaktu’l-eflāk (Sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.)

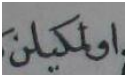
⁸⁶⁵ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

⁸⁶⁶ “Seni lâyıkiyla bilemedik.” (Yılmaz, 1992 :117).

⁸⁶⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁶⁸ Bu kelime metinde iki defa üst üste yazılmıştır.

⁸⁶⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁸⁷⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

10 Anlarla hoş-hisâb lâzım
Ez-cürm-i kebîr [ü] fi 'l-i bî-bâk

Elbetde olur huşûl-ı hâcet
Maḥzûn me-şev ' azîz sellâk

Tekrâr didi Resûl-i hādî⁸⁷¹
Ümmet günehin Hudâ'ya derrâk

Haḳ kıldı kabûl iltimâsın
Ümmet dilegin dönüp tarabnâk

İfrât-ı neşâtıla gelüp şâh
Dürrâ' a-i nîl-gün[ı] kılup çâk

15 Pervân kılup hüma-yı rûḥı
Ber-sûy-ı zemin [ü] ğubre-i ḥâk

Yârâna haber virüp tamâmî
Ez-müjde-i rahmet-i kefinâk

Şâd oldu tamâm-ı âl u yârân
Aşḥâb-ı güzîn metîn-i fitrâk

Ol mîre şalâtıla selâmı
Vir tâbî' -i yâr-ı ittiba' nâk

Evlâdına şahbına tamâmî
Vir maḥz-ı⁸⁷² selâm ol feraḥ-nâk

20 Âhir nefesünde hem-dem iste
Yâsîn⁸⁷³ [ü] kırâat⁸⁷⁴ -ı fetaḥnâk⁸⁷⁵

Belki ola kim Hudâ-yı ' âlem
' Afv eyleye cürm-i zerre-i ḥâk

⁸⁷¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁸⁷² Maḥz-ı selâm: maḥz u selâm [metinde]

⁸⁷³ Yâsîn Sûresi.

⁸⁷⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁷⁵ “İnna fetahnâ leke fethan mübîna (Sana apaçık bir fetih ihsan ettik.)” (Fetih, 48:1).

[141b]

*Yâsîn*⁸⁷⁶ okı vü *Livâyî Tâ-Hâ*⁸⁷⁷

Bir gün ola şehdiye ‘*arefnāk*⁸⁷⁸

**Der-Beyân-ı Su’âlât-ı Müte‘addide Ez-Murtażâ-yı ‘Alî
Der-Ĥuṭbe-i Beyân Kerden-i İslâm**

80

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Göñül yâd eylegil şâhı ne gevher saçdı gör sellāk
‘İbâdet kıldı İslâm’ı işâret eyledi derrāk

Didi ol ĥutbede⁸⁷⁹ birgün rumûz-ı nisbet-i İslâm
*Hüve ‘t-teslîm*⁸⁸⁰ didi İslâm yaķındur söyledi müllāk

Yaķındur söyledi taşdıķ nedür taşdıķ gör iķrâr
Nedür iķrâr gör âĥir-i edâ ya‘nî ‘amel kıl pāk

‘Amel kılmāķdur ey ‘âmil tamāmın rükn-i İslâm’uñ
Gel imdi añla ma‘nâ-i kelâm-ı *vâlî-i vâlāk*⁸⁸¹

- 5 İderken va‘zı İslâm’a Selûnî minberi üzre
Su’âl eyleñ didi benden vücûdum olmadın der-ĥāk

Selûnî tâ ki ber-‘arşa irince nüh-revāk ehlin
Mekân-ı deyrine sâkin olanlar fırķasın eşrāk

Rükû‘ ıla sücûd ehlin şavâmi‘lerdeki leşker
Sipâh[1] ‘arş-ı kürside daĥı levĥa olan sellāk

Semâ şakķ olduĥı⁸⁸² yerden gelende sâ‘at-i maĥşer
Kevâkibler burûcından felekden tâ semek Semmāk

⁸⁷⁶ Yâsîn Sûresi.

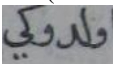
⁸⁷⁷ Tâhâ Suresi.

⁸⁷⁸ “Mâ-arefnâke (Seni layıkıyla bilemedik.)” (Yılmaz, 1992: 117).

⁸⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁸⁰ “Ona teslimdir.”

⁸⁸¹ “Allâhu vâlî men vâlāk (Allah, seni gözeteni gözetendir.)” şeklinde bir dua cümlesidir.

⁸⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Selūnī minber[i] şāhı kelāmı itmeden āhir
Yerinden durdı bir bende didi ey fāris-i çālāk

- 10 Nedür *ve 'z-z-zāriyāt*⁸⁸³ remzi ' ibāret ma' *nā-yı zerven*⁸⁸⁴
Hevālardur didi sākī huceste minbere sellāk

Nedür *fe 'l-hāmilāt*⁸⁸⁵ remzi kināyet söylemiş *vikrān*⁸⁸⁶
Buluṭlardur doker ābı zemīn-i ağbere hāşāk

Daḥı *fe 'l-cāriyātıla*⁸⁸⁷ rumūz-ı eşher-i *yusren*⁸⁸⁸
Didi keştileri yek-sān gider āb üzredür fellāk

Daḥı *fe 'l-muḫassimāt*⁸⁸⁹ şerḥin idegör remzini *emren*⁸⁹⁰
Didi Cibrīl [ü] Mīkāl'i melekler cem' ine müllāk

Üçünci oldı ' Azrā 'il daḥı dördünci İsrāfīl
Kimi rızka kimi mevte yakīn olmuş der-*erselnāk*⁸⁹¹

- 15 ' Alī'ye eyledi taşdıḳ hezārān bār ile ol merd
Didi gerçek ki tā ' arşa bilürsen maḥzen-i eflāk

[142a]

Bu ḳavli söylemiş Kevsec imām menba' -ı Keşşāf
' Alī'nün ḥaḳḳına ' ilm-i füzūnī ma' den-i idrāk

Daḥı bir gün gelür rāhib Yehūdī fırkası mīri
Sueālāt-ı ḡavāmızdan su 'āl eyler durup şekkāk

' Alī'ye dir ḥaber virgil nuḥustīn ol dıraḥt-aḥzar
Muḥazẓar oldı yer üzre nedür nāmı ne eşcer tāk

Dıraḥt-ı ' Acve'dür aḳdem zemīne Ḥaḳḳ anı dikdi
Olur teşbīh ḥurmaya oḳı Tevrāt'ı gör eşrāk

- 20 Ḥaber vir ol ḥacerden kim zemīn üzre binā oldı
Ḥacer-Esved'dür ey rāhib zemīn üzre olan dekkāk

⁸⁸³ "Ve'z-zāriyāti zerven (O, tozdurup savuranlara and olsun.)" (Zāriyāt, 51:1).

⁸⁸⁴ "Ve'z-zāriyāti zerven (O, tozdurup savuranlara and olsun.)" (Zāriyāt, 51:1).

⁸⁸⁵ "Fe'l hāmilāti vikrān (Aḡır yüklü (bulutlara) and olsun.)" (Zāriyāt, 51:2).

⁸⁸⁶ "Fe'l hāmilāti vikrān (Aḡır yüklü (bulutlara) and olsun.)" (Zāriyāt, 51:2).

⁸⁸⁷ "Fe'l cāriyāti yusren (Kolay akıp gidenlere and olsun.)" (Zāriyāt, 51:3).

⁸⁸⁸ "Fe'l cāriyāti yusren (Kolay akıp gidenlere and olsun.)" (Zāriyāt, 51:3).

⁸⁸⁹ "Fe'l mukassimāti emren (İş(leri) taksim edenlere and olsun.)" (Zāriyāt, 51:4).

⁸⁹⁰ "Fe'l mukassimāti emren (İş(leri) taksim edenlere and olsun.)" (Zāriyāt, 51:4); bu mısraın vezni bozuktur.

⁸⁹¹ "Ve mâ erselnāke illâ rahmeten li'l-âlemīn (Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.)" (Enbiyâ, 21:107).

Getürdi Cebrâ'îl anı atamız Âdem'e tuhfe
Gelür efşah lisânıyla fezâ-yı maḥşere sellāk

Didi virgil haber çeşme zemîne cûş iden aḳdem
Didi ol çeşmedür Yûşa' buraçdı balıġ-ı çālāk

Dirildi balıġı ol dem dönüp geldi Kelîmu'llāh
Anuñla çeşmeye karşı oturdu Hızr-çün müllāk

Muḳaddem cûş iden çeşme zemîne oldurur aña
Rumûzı rāhib [ü] kıssıs getürme ḳavlüme eşrāk

25 Resûl'ün mevzi' in söyle bihişt içre olan ferdā
Didi a' lâ-i ' illiyyîn firâz-ı heftüm-i eflāk

Yed-i ḳudretile bir şāḥ dıraḥtı Hāzret-i Yezdān
Anı ġars eyledi Ma' bûd muḳaddem mülkine müllāk

Anı a' lâ-i ' illiyyînden a' lâ eyledi ' âlî
Didi kim *kûn fe-kân*⁸⁹² oldu mekân-ı seyyid-i fellāk?

Bihişt-i ' Adn aña dirler mekânı Aḥmed'ün ferdā
Şor imdi her su'âlātuñ semekden tā ki ber-Semmāk

Didi söyle ḥilāfetlik Resûl'den sonra kaç eyyām
Didi otuz sene lâzım olısar vaḳtıla idrāk

30 Didi rāhib baña söyle ölürsen cāme-ḥ'āb içre
Yāḥūd şemşirile maḳtûl olursen derk ḳıl derrāk

Didi Ḥaydar olur rengîn meḥāsin çehre-i pāküm
Elin ḳaldurdu baş üzre birin ḥadde urup çālāk

İbin Mülcem baña zaḥmı urısardur didi Aḥmed
Nebîler mihteri a' ḳam vekîl-i ḳavl-i *erselnāk*⁸⁹³

[142b]

Didi gerçekdür aḳvālün muvāfıḳ şerḥ-i Tevrāt'a
Kelîmu'llāh ile Hārûn beyân-ı menba' -ı idrāk

⁸⁹² “Ol, hemen oldu.” (Yılmaz, 1992: 98).

⁸⁹³ “Ve mâ erselnâke illâ rahmeten li'l-âlemîn (Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.)” (Enbiyâ, 21:107).

Gelüben anda ĩmāna Resûl'e eyledi taşdıķ
‘Alĩ’ye söyledi rāhib ki sensen hāzin-i idrāk

- 35 Oķudum şerh-i Tevrāt’ı zāmĩr-i cümle-i elvāh
Kelāmuñ cümle elvāhuñ rumūzı görmişem der-tāk

Tamām oldu bi-ħamdi ’llāh Selūnĩ minberüñ remzi
Tevārĩh [ü] tefāsirde olan tāze ĥaber ĥāşāk

**Der-Beyān-ı Güftār-ı Seyyid-i Aĥyār *Le-u‘tīyenne’r-
rāyete Ġaden Li-raculĩn Kerrāru Ġayri
Ferrārı*⁸⁹⁴**

81

- Mefā‘ĩlün Mefā‘ĩlün Mefā‘ĩlün Mefā‘ĩlün*
1 Gel ey rāh-ı ĥaķĩķatde nebĩler rāhına sālĩk
Tarĩķatde şerĩ‘atde velĩler ‘işķına hālĩk
- Haber vir mihter-i ‘irfān maķāl-i seyyid-i ekvān
‘Alĩ ĥaķķında bir bürhān dimişdür ĥikmete mālĩk
- Hemĩşe leşkeri meksūr olurdu ceng-i Ĥayber’de
Ġam [u]⁸⁹⁵ endühıla meksūr olurdu ĥüznile hālĩk
- Çıkuban ĥaymeden bir gün didi ferdā gerek lāzım
Virürem rayeti⁸⁹⁶ şaĥşa velĩler ‘ilmine mālĩk
- 5 Sever Allāh’ı ol kimse Resûl’in şıdkıla sultān
Anı sevmişdürur Allāh Resûl’i ĥadrıla zālĩk
- Olısar şānıla kerrār degül⁸⁹⁷ bed-ĥaşlet⁸⁹⁸-i ferrār
Şecā‘at menba‘ı ebrār gürühından ola sālĩk
- Şaĥābe şubĥa dek ol şeb tamāmı muntazır oldu
Didiler kim ola yā Rab ĥuceste devlete mālĩk

⁸⁹⁴ “Yarın sancağı öyle birine vereceğim ki; O, kerrârdır aynı zamanda gayr-i ferrârdır.”

⁸⁹⁵ ġam [u]: ġamı [metinde]

⁸⁹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁸⁹⁷ Bu kelime metinde “değil” şeklinde harekelenmiştir.

⁸⁹⁸ ĥaşlet:ĥışlet [metinde]

Şabāhī seyyid-i ‘ālem ‘Alī’ye rāyeti virdi
Didi vargıl ġazā ile⁸⁹⁹ ġürūh-ı fācir-i hālik

İrişdi Hayber’e Haydar kopardı bābını Kāsver
Dağı katl eyledi Merḥab Yehūdī bihterīn şālik

- 10 Mücedded hem Resūlu ‘llāh dimişdür naşsıla ta ‘llāh
Miyān-ı Mekke vü Tā’if duranda ḥalkıla sālīk

Aluban Haydar’ı Aḥmed duruban ġayr-i cānibde
Muṭavvel rāz idüp her dü ziyāde ḥaddıla şārik

Didiler (...) ⁹⁰⁰ İslām ne lāzım şāhib-i vaḥye
Bu deñlü meks-i rāz itmek fezāda meşveret zālīk

[143a]

Resūlu ‘llāh olup vākıf şaḥābe kavline cümle
Dönüben geldi anlara rumūzuñ kaşdına mālīk

Didi bilmek gerek āġāh oluñ kim kendü rāyumla
Anuñla itmedüm rāzı Hudā ḥükm eyledi zālīk

- 15 Biluñ kim bendeyem me ‘mūr ne emri eylese Ḥālīk
Baña lāzım gelür dutmaḳ⁹⁰¹ kelāmın emrine mālīk

Baña emr eyledi Ma‘būd ‘Alī ālūñilen tenhā
Kenār-ı leşkere karşı anuñla rāzı kıl şārik

Kisā[yı]⁹⁰² Tirmizī⁹⁰³ yazmış Şaḥīḥ defteri içre
Meşābih ü Ṭabersī’de dimişdür şerḥini zālīk

Dimiş İbn-i Hacer kavli şavā’iḳde tevātürle
Ser-ā-ser māzī müstaḳbel zāmīri menhece sālīk

Kifāyetdür tamām eyle şürū‘ it ġayr-i aḳvāle
Binā-yı meşnevī lāzım şenā-yı ma‘nevī şārik

⁸⁹⁹ ġazā ile:ġazāyla [metinde]

⁹⁰⁰ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır ve siliktir.

⁹⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁰² “Allahım! Bunlar benim Ehl-i Beytim ve yakınlarımdır. Onlardan günahları gider ve onları tertemiz kıl.”

⁹⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

1 *Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün*
 Dimişdür bir dağı sulţān-ı hādī
 Muḥammed maḳşad-ı ekvān-ı vādī

‘Alī’ye söyledi bir gün dilāver
 Baña Hārūn gibi olduñ birāder

Çünān ki menzil-i Mūsā [vü] Hārūn
 Merātibde vezīri oldu eknūn

Velīkin ol ḳadar var kim nübüvvet
 Tamām oldu benümle dīn-i millet

5 Dağı virdi ‘Alī’ye bir beşāret
 Didi sen bāb-ı ‘ilmümsen nihāyet

Senüñle şehr-i ‘ilmüm bābı meftūḥ
 Senüñle nuşretüm leşkerde memdūḥ

Dağı hem bir fezā’ıl oldu menḳūl
 ‘Alī’den söyledi ferḥunde maḳbūl

Çıḳuban minbere şāh-ı velāyet
 Kerāmet gösterüp ḥalka delālet

Buyurdi kim Ḥudā ḥaḳḳı muḥaḳḳaḳ
 Kelāmı söylerem ḥaḳ anda muṭlaḳ

10 Eger Ḥaḳ’dan ola fermān nāzil
 Berāy-ı ma’ nā-yı ḥükm-i menāzil

[143b]

Tekellüm ḳılsalar Tivrāt [u] İncıl
 Zebūr’ı cümle-i elvāḥ-ı tenzıl

Ḳamu esrār-ı elvāḥ-ı defātir
 Virürem naşsıla tafşıl-i vāfir

İderler kavlime⁹⁰⁴ taṣdīk ehli
Alurlar ḥiṣṣe-i ma‘ nāda sehlī

Daḥı vardır rivāyet ehl-i tefsīr
Dimişlerdür ‘ Alī ḥaḳḳında teksīr

- 15 ‘ İbādet eyler idi ḥalvetinde
Ḥamīde-ḳad Ḥudāvend ḳurbetinde

İderdi biñ kerez tekbīre āvāz
İderdi istimā‘ ḥalvetde hem-rāz

Ferā‘izle sünenden ğayri tekbīr
Ṣalāt-ı nāfile ḥalvetde ol ṣīr

Daḥı bir bendesi vardı ğulāmı
Nidā ḳıldı aña bir gün imāmī

Anı yetmiş kerez çağırdı sultān
Emīre ‘l-mü ‘minīn⁹⁰⁵ iksīre ‘ ummān

- 20 Cevābın virmeydi bende nidāya
‘ Alī’ye menba‘-ı ‘ ilm-i ṣafāya

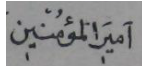
Gelüben bendeye ḳarşı ber-ā-ber
Anı gördi durupdur hoş dil-āver

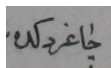
Durupdur ḥücre-i bābında meṣhūr
‘ Alī dir gördi anı anda manzūr

Didi niçün cevāba gelmedüñ sen
Çağırduḳda⁹⁰⁶ seni yetmiş kerez ben

Didi kim yā ‘ Alī ḳaṣdum ğaḫabnāk
Seni ḳılmañ dilerdüm fi‘ l-i nā-pāk

⁹⁰⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁰⁵ Bu kelime metinde “emīre ‘l-mü ‘minīn” şeklinde harekelenmiştir.

⁹⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

25 Didi ol dem ğulāma şadr-ı ‘irfān
Ġazābnāk olmazam ey ‘avn-i Şeytān

Velīkin eylerem anı ğazabnāk
Seni bu fi‘le şaldı kavlı-i nā-pāk

Seni qahr eylerem İblīs-i maġrūr
Seni yoldan çıkardı oldu maġhūr

[144a]

Dimişdür ba‘zısı ehl-i tefāsir
Ġulām-ı Haydar’uñ kavlin tevātür

‘Alī’ye söyledi aqdem cevābı
Ne içün virmedüm kavlı-i şavābı

30 Ħalīmsen ħilmile meşhūr-ı devrān
Anuñ-çün qorqmazam ey şīr-i Yezdān

Eger yüz biñ kerez kılsañ nidāyı
Cevābı virmesem hergiz şadāyı

Ġazābnāk olma sen kaṭ‘-ı cevāba
Anuñ-çün virmezem kavlı-i şavāba

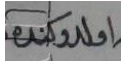
Daḥı var i‘timādum sen ḥalīme
Cevābı virmedüm maḥṭ‘ alīme

Anı azād kıldı Şīr-i Ma‘būd
Me‘aşın tā ölince virdi ma‘hūd

35 Daḥı var bir ḥaber toġru ğavāmız
Tevātürle olan şerḥ-i ğavāmız

Ḥalīfe olduġında⁹⁰⁷ mīr-i mesned
Elinde ḥikmet-i ekvān-ı esned

Piyāde Kūfe’de rāha giderdi
Süvār olmazdı gör şāha giderdi

⁹⁰⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Havāyicler alup behr-i ‘ıyālī
Alurdı dūşına şadr-ı mevālī

Didi hādimlerūñ cem‘i emīre
Bize hıdmet rücū‘ın kıl vezīre

- 40 Yaraşmaz zātuña haml-i havāyic
Anı biz ref‘ idelüm der-menāhic

Didi ‘ār olmaz ol behr-i ‘ıyālüm
Havāyic ref‘ idem farṭ-ı kemālüm⁹⁰⁸

Didi hādım biri ol dem ‘Alī’ye
Hilāfet tahtınuñ şāhı velīye

Halīfe-i zamāne oldı aduñ
Olur taḥfīf kadr-i müstezāduñ⁹⁰⁹

Buyurdı hādime şāh-ı hidāyet
Ne gevher şaçdı gör merd-i şecā‘at

[144b]

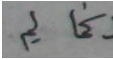
- 45 Didi nākış olınmaz kadr-i insān
‘ıyālī çün eger kaldursa ger nān

Daḥı bilmek gerekdür sırrı a‘lān⁹¹⁰
Şehāvet menba‘ [ı] sultān-ı merdān

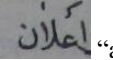
Anuñ dört dirhemi vardı muḥaḳḳaḳ
Birin sırrıla virdi ḥalka muṭlaḳ

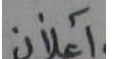
Birin cehrile virdi baḥr-i iḥsān
Birin gice birin gündüzde a‘lān⁹¹¹

Nüzül itdi bu āyet ḥaḳḳ-ı şāha⁹¹²
Velāyet aḥteri burcıla māha

⁹⁰⁸ Bu kelime metinde “kemālim” şeklinde harekelenmiştir.

⁹⁰⁹ kadr-i müstezāduñ: kadruñ müstezāduñ [metinde]

⁹¹⁰ Bu kelime metinde “a‘lān” şeklinde harekelenmiştir..

⁹¹¹ Bu kelime metinde “a‘lān” şeklinde harekelenmiştir.

⁹¹² ḥaḳḳ-ı şāha: ḥaḳḳa şāha [metinde]

*Ellezîne yünfiķûne emvālehüm bi 'l-leyli ve'n-nehāri sırān ve 'alāniyeten
felehüm ecrühüm 'inde rabbihim⁹¹³*

50 Dahı üç nān ile aldı bihişti
Kuşūr-ı hūr [u] vildān [u] ferişti

Rivāyet⁹¹⁴ eylemiş tefsīr içinde
Anı icmāl idem teysīr içinde

Gelür günlerde bir gün şāh-ı 'ālem
Muhammed seyyid-i evlād-ı ādem

Görür sıbteyni bīmār nūr-ı kevneyn
Betül'e Haydar'a dir nūr-ı 'ayneyn

Nedür lāzım gerekdür her dü nūra
Ki tā bulsun şifā Şāfī şudūra

*Ve yuṭ'ımune 't-ta'āme 'alā ḥubbihi miskīnen ve yetīmen ve esīran
şadaķa 'llāhu⁹¹⁵*

55 'Alī [u] Fāṭıma üç gün tamāmī
Dutup rûze kılup emre kıyāmı

Alup bir şā' cev şāh-ı velāyet
Berāy-ı Hāzret-i Zehrā beşāret

Anı kıldı daķıķ bint-i Muhammed
Bişürdi nān idüp tekmīl-i ecved

Kılup üç kursora anı nūr-ı eşher
İrişdi vaķt-i iftār oldu mazhār

Gelüp der-gāh-ı şāha merd-i miskīn
Didi ey ehl-i beyt-i nūr-ı telķin

⁹¹³ “Mallarımı gece, gündüz; gizli ve açık Allah yolunda harcayanlar var ya, onların Rableri katında mükâfatları vardır.” (Bakara, 2:274); bu âyet, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

⁹¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

⁹¹⁵ “Onlar, seve seve yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.” (İnsân, 76:8); bu âyet, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

[145a]

60 Faḳīrem düşdi rāhum ḥānedāna
Naşibin virdi Ḥaydar ḳurş ana

‘Alī’ye ehl-i beyti oldı tābi‘
Betül ile kenizi faḳḳa sārī‘

İdüp ābıla iftār Şīr-i Yezdān
Anuñla ḥānedānı ehl-i ‘irfān

Yetimile yesire virdiler nān
Budur nezrile şavmı şāh-ı merdān

Hezārān ḳavl-i Şāfī ehl-i tefsīr
Dimişler *Hel etā* da⁹¹⁶ ehl-i ta‘bīr

65 Ḳamusı ehl-i beyte naşş-ı şābit
İdüpdürler rumūz-ı maḥż-ı ḳānit

Oḳuñuz Şa‘lebi tibyānı yek-ser
Ṭabersī defter-i Cürcānī eşher

Oḳuñuz şerḥ-i esbāb-ı nüzūli
‘Alī ḥaḳḳında aḳvāl-i ḳabūli

Virüben ḥātemin merd-i faḳīre
Rükū‘ında şalāt içre nazīre

Rükū‘ında olurken geldi Cibrīl
Resūl’e müjdeye⁹¹⁷ bürhāna tenzīl

70 Didi virdi namāzı içre sultān
Mübārek ḥātemin dervīşe iḥsān

Yerinden durdı sultān-ı risālet
Muḥammed menba‘-ı kān-ı sa‘ādet

Gidüben mescide çün gördi dervīş
Diler kim taşra çıksun pīş-i dervīş

⁹¹⁶ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁹¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Elinde hâtem-i şâh-ı velâyet
Didi Aḥmed aña ehl-i sa‘ âdet

Saňa kim virdi hâtem ehl-i iḥsân
İşâret kıldı dervîş şâh-ı merdân

75 Ne hâletde saňa virdi kirâmı
Baňa toĝru digil qavl-i tamâmı

Didi virdi rükû‘ ında güzîde
Anı aldum eşâbi‘ den ḥamîde

[145b]

İdüp süst binşırın aldum elinden
Yâhûd vuşta eşâbi‘ miştarından

Nüzûl itdi bu âyet qavl-i tekrîm
Rükû‘ ında ‘Alî’nün farṭ-ı ta‘ zîm

Ellezîne yükîmüne ’ş-şalâte ve yu ’tûne ’z-zekâte ve hümm raki‘ûne⁹¹⁸

Gelüp ‘Abbâs’ıla Şîş İbn-i Tālḥa
‘Alî’ye qarşu bir gün her dü mülḥa

80 İdüben baḥş faḥr-ı dîn⁹¹⁹ ü millet
Seḥâvet müstezâd u qalb kuvvet

Sakâya ḥâneyi faḥr itdi ‘Abbâs
Ḥalâyık üzre çok cehr itdi⁹²⁰ ferrâs

‘İmâret mescidi Şîş eyledi yâd
Anuñla faḥr kıldı ḥalka işḥâd

Îmâna gelmemişdi anda ‘Abbâs
Ol eyyâm içre ol sultân-ı her nâs

Velîkin şoñra geldi buldı ‘izzet
Muḥammed ‘amm-ı ḥaşı mîr-i devlet

⁹¹⁸ “Sizin dostunuz ancak Allah’tır, Resûlü’dür ve Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren mü’minlerdir.” (Mâide, 5:55); bu âyet, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

⁹¹⁹ faḥr-ı dîn: faḥr u dîn [metinde]

⁹²⁰ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

- 85 Muḳābil durdılar Şiṣ̄'le ʿ Abbās
ʿ Alī'ye qarşu baḥş-i faḥre⁹²¹ derrās

Biri faḥr eyledi ecr-i saḳāya
Biri ecr-i ʿ imāret-ḥāne-rāya

ʿ Alī faḥr eyledi İslām-ı hādī
Daḥı ecr-i cihād⁹²² ictihādı

Didi faḥr eylemek İslām'ı lāzım
Degüldür menhec-i Şeyṭān'a ʿ āzım

Daḥı rüz-ı cezā mīzān u maḥşer
Olısar ʿ ākıbet ḥulḳāna eşher

- 90 Suʿāl olsa gerekdür zerre kıtmır
Ne kim kesb eylediyse bende taḳşır

Mükāfāt-ı ʿ amel ferdā muḥaḳḳaḳ
Virür Maʿ būd-ı Ḥaḳ ḥulḳāna muṭlaḳ

ʿ Alī taşdıḳine geldi bu āyet
Daḥı bundan muḳaddem ḡayr-i āyet

[146a]

*Ec' altüm sıḳāyete 'l-ḥāci ve 'imārete 'l-Mescidi 'l-Ḥarāmi kemen āmene
bi 'llāhi*⁹²³

Dimişdür ehl-i tefsīr cevāhir
Ṭabersī⁹²⁴ kenz-i ʿ irfānū 'l-meẓāhir⁹²⁵

Gelür bir gün ʿ Alī'ye merd-i eşcāʿ
Şecāʿ atlü kişi remziyle esrāʿ

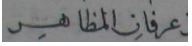
- 95 ʿ Alī'ye dir sinānum senden aʿ ẓam
Vücūdum ekber ü şemşirüm efḥam

⁹²¹ baḥş-i faḥre: baḥse faḥre [metinde]

⁹²² cihād: cihādı [metinde]

⁹²³ “Siz, Mescid-i Harām'ın bakım ve onarımını, Allah'a ve âhiret gününe iman edip Allah yolunda cihad eden kimse (lerin amelleri) gibi mi tuttunuz?” (Tevbe, 9:19); bu âyet, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

⁹²⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹²⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Velîkin yâ ‘Alî şānuñ ziyāde
Senüñ maḥlûḳ içinde intihāde

Benüm yok nāmıla şānum güzīde
Nedür aşlı bunuñ bilmem ḥamīde

‘Alî virdi cevābın anda şāfī
Didi fāsıḳsan ey merdūd-ı cāfī

İmāna gel olursan Ḥaḳḳa lâyıḳ
Ḳıyāmetde vüfūr-ı ecre lâḥıḳ

100 Ber-â-ber olma sen merd-i güzīne
‘Alî’ye muḳtedā vü meh-cebīne

Kücā şīr ü kücā ḥargūş-ı deştī
Kücā mīr ü kücā mengūş-ı zeştī⁹²⁶

Kücā merd-i ḳazāī *Lâ-fetāī*⁹²⁷
Kücā merd-i şekāvet der-hevāī⁹²⁸

Bu ḳavl üzre Ḥudāvend-i Te‘ālā
‘Alî taşdıḳine gönderdi Mevlā

Beyān-ı mü’min-i fāsıḳ-nişānı
Ber-â-ber müémine olmaz beyānı

Efemen kāne mü ’minen kemen fāsıḳān lâ yestevün⁹²⁹ şadaḳa ’llāhu ’l-azīm⁹³⁰

105 Daḥı var bir ḥaber Keşşāf içinde
Daḥı Beyzāvī’de ‘arrāf içinde

Şahābe Aḥmed’e her dem gelürdi
Helālile ḥarāmı hoş şorardı

⁹²⁶ “Aslan kim, çöl tavşanı kim? Emir kim, çirkin bir küpesi olan köle kim?”

⁹²⁷ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’lfikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ), 2:363-364).

⁹²⁸ “Lâ-fetâ sözünün muhatabı ve savaş eri kim?Heveslere kapılmış kötü yaratılışlı mert kim?

⁹²⁹ “Hiç mü’min, fasık gibi olur mu? Bunlar (elbetde) eşit olmazlar.” (Secde, 32:18), bu âyet, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

⁹³⁰ “Azim olan Allah, ne doğru söyledi.”, bu ifade metne sonradan siyah mürekkeple yazılmıştır.

Resûlu 'llâh olurdu maḥẓ-ı ' âciz
Olurdu ḥazrete suḥlet? mu' âciz

[146b]

Ḥudâvend-i Te' âlâ kıldı irsâl
Şahâbe ḥaḳḳına teshîl-i eşḳâl

İrişdi *ḳad semi' de*⁹³¹ âye meşhûr
Şahâbe cümle anda oldu manzûr

*Yâ eyyühe 'llezîne âmenü izâ nâceytümü 'r-Rasûle feḳaddimü beyne yedey
necvâküm şadeḳaten*⁹³²

110 Faḳîri gelmedi behr-i teḥî-dest
Ġanîler gelmedi sulṭâna ger hest

Ḳalup tenhâ resûl-i ferd-i Cebbâr
'Alî necvâ ḳılup tenhâ kerem-kâr

Anuñ var idi üç dînârı meşhûr
Direm kıldı anı yek-pâre menḳûr

Direm şarf eyledi üç sâ' at ol mîr
Taşadduḳ râh-ı Ḥaḳḳ'a pîr-i iksîr

Ḳalup dir ba' zısı on gün tamâmî
Muḳaddem âye ḥükm-i iltizâmı

115 Dimişdür ba' zısı üç sâ' a günden
Ziyâde ḳalmadı ḥükm-i füzûndan

'Alî kıldı edâ tefhîm-i âye
Ḥudâ'nuñ emrine ta' zîm-i ġâye

Evâḥir nesh olındı emr-i a' zâm
Şahâbe ḥaḳḳına sehl oldu ekrem

'Alî'den ġayrı kimse bulmadı şân
Bu âye devletinden ġayr-i insân

⁹³¹ “Ḳad semi 'allahu kavle'lleti tücâdiluke fi zevcihave teştekî (Allah kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikayette bulunan kadının sözünü iştmiştir.)” (Mücâdele, 58:1).

⁹³² “Ey imân edenler! Peygamber ile baş başa konuşacağınız zaman, baş başa konuşmanızdan önce bir sadaka verin.” (Mücâdele, 58:12); bu âyet metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Dağı var ğayr-i âyetler kirâmı
‘Alî hakkında tatvîl-i nizâmı

- 120 Velîkin uş bu cilde şıgmaz anlar
Muṭavvel ğayri cild ister kalanlar

Der-Beyân-ı Miyân-ı Hâne-i Beytü ’l-Mâl Reften-i Şâh-ı
Velâyet Ve Se Talâk Dâden-i Sîm ü Zer-râ

83

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Fiğâna başla ey⁹³³ bülbül vücûduñ olmadın pâ-mâl
Göçersen ‘âkıbet bundan ribât-ı köhnedür⁹³⁴ hayyâl

Ḳonarsan ğayr-i evṭâna serây-ı mûr olan hâna
Ne ḳonşu vardur insâna ne evlâd u ḥarem eṭfâl

[147a]

Muḳaddem olmadın mestûr getür ser-rişte-i nazma
‘Acâyibler ğarâyibler ‘Alî vaşfı olan aḳvâl

Ḥilâfetde olur bir gün ḥazîne ḳaşrına dâhil
İder beyzâ vü ḥamrâya nigûhiş beyn-i beytü ’l-mâl

- 5 Olan sîm ü zere söyler gidüñ ğayrı ḳıluñ mağrûr
Sizünle olmazam meftûn muġâyir ḳılmazam aḥvâl

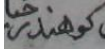
Sizi bâzîçe-i vildân muḥaḳḳaḳ bilmişem a‘lân
Size virdüm talâk elvân-şelâşe dönmezem der-ḥâl

Sizi talḳ eyledüm muṭlak rücû‘ um yokdurur aşlâ
Degül emmâre-i nefse uyanlardan olam ızlâl

Nedür *dünyâ vemâ fihâ*⁹³⁵ serây-ı ‘âkıbet lâzım
Riyâz-ı cennetü ’l-firdevs ḳuşûr-ı menzil-i iclâl

Dağı var bir kerâmâtı ‘Alî’nüñ naşsıla meşhûr
Me‘âric defteri içre Mu‘îni söylemiş itvâl

⁹³³ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

⁹³⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹³⁵ “E ’d-dünyâ mel’ûnetün vemâ fihâ mel’ûnun illâ mâfihâ (Dünya mel’undur ve içindekiler de mel’undur.)

- 10 Tamāmī mü ’riḥān ehli dimişlerdür tevārīhi
Ḳamu Pīr-i Herāt’ıla bu ḳavle oldılar dellāl

Mübārek pāyını Ḥaydar rikāba başduğı demde
İderdi iftitāḥ aḳdem Kelāmuéllāh ol iḳbāl

Duranda şadr-ı zīn üzre rikāb-ı sāniye ḥazret
Başanda pāyını temkīn olunca Düldül’e eşḳāl

İderdi ḥatm Kur’ān ’ı ḥurūfıla ḳamu āyāt
Daḫı meddile teşdīdin yerinde hemzesi ger dāl

Daḫı tecvīd [ü] tertīl-i şübūtı remz-i tertīlin
Bu şerḫile iderdi ḥatm Kelāmuéllāh’ı ḥoş iclāl

- 15 Degüldür çok bu esrārı ‘Alī’nün ḥatm ide Kur’ān
Rikābın başmada pāy-ı mübārek zīne çün ḥalḥāl

Emīr-i rāsiḫīn oldur müfessirler dimiş cümle
Selūnī ‘ilmine keşşāf şecā‘at bey‘ine dellāl

Şevāhid şāḫibi meşḥūr dimişdür naḳl-i Esmā’’dan
Aña bint-i ‘Umeys dirler iderdi ḥidmeti ber-āl

Didi kim söyledi Zehrā Betül-i Ḥazret-i Mevlā
Zifāfī gicesi ḥātūn ‘Alī ile olan aḳvāl

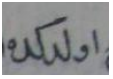
Mülāḳāt gicesi ya‘nī miyān-ı cümle-i i‘zāz
Ne gördüm Ḥaydar’a arz-ı tekellüm eyledi iclāl

[147b]

- 20 Vücūdum ditredi gördüm bu remzi sırr-ı a‘lādan
Didüm yā Rab n’olur ḥālüm bunuñla rüz [u] şeb her sāl

Şabāḥ olduğda⁹³⁶ ol ḥālī Resūlu ’llāh’a naḳl itdüm
İdüben secde-i şükri Ḥudā’ya maḥzıla itvāl

Didi ey Fāṭıma şād ol saña vü zevceñe müjde
Sizi efḍāl ḳılup Yezdān zamāne ḥalḳına icmāl

⁹³⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ne devlet bulduñ ey Zehrâ irişdüñ maqşada hâtûn
Ne hikmet bulduñ ey ra‘nâ ‘Alî kurbında hoş iclâl

Şevâhid defteri tekrâr dimişdür mü ‘rihân ehli
Rumûz-ı harb-i Sıffîn’ı haqîkî hâlîla itvâl

- 25 Gidende leşker-i Haydar ziyâde oldılar teşne
Yemîne gitdiler eysâr berây-ı âb çün hayyâl

Gelüben anda bir deyre mekân-ı râhibe karşı
Taleb kıldı dir⁹³⁷ ol ‘asker nişâne âb çün aqvâl

Didi râhib gerekdür kim gidersiz ğayr-i etrâfa
Bulursız anda bir çeşme içersiz şerbetin izlâl

Oluban münharif leşker taraftan çeşme-i âba
Didi kim ol taraf gitmek ‘Aliyyü’l-Murtaza der-hâl

Hem ol menzilde bir şahre nişâne gösterüp Haydar
Anı ref‘ itmege halka buyurdu server-i eclâl⁹³⁸

- 30 Anı ref‘ itmege leşker mehinde oldılar ‘âciz
Ser-â-ser teşne-leb yârân şikeste oldılar zilzâl

Gelüben Tañrı aşlanı yapışdı şahreya sulţân
Hudâ’nuñ kuvveti birle anı ref‘ eyledi hoş-hâl

Yapışdı şahreya ol mâh ser-engüştüyle meşhûr
Kopardı şahreya Hayber-güşâ [u]⁹³⁹ şîr-i bî-emşâl

Dilinde hamse-i tesbîh ‘Alî’nuñ remz-i *bi’smi’llâh*⁹⁴⁰
Ne gördi âbı cüş idüp⁹⁴¹ zemîne çeşme-i muhtâl

‘Asâkir oldılar sîr-âb⁹⁴² merâkibler kamu hayvân
İçüben cümlesi bernâ⁹⁴³-şabîler pîr-i mihter-sâl

⁹³⁷ kıldı dir: dir kıldı [metinde]

⁹³⁸ Bu kelime metinde “eclâl” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

⁹³⁹ Hayber-güşâ [u]: Hayber-güşâ-yı [metinde]

⁹⁴⁰ “Allah’ın adıyla!”

⁹⁴¹ âbı cüş idüp: cüş idüp âbı [metinde]

⁹⁴² sîr-âb:seyr-âb[metinde]

⁹⁴³ Bu kelime metinde “bürnâ” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

- 35 Yine ol şaḥre[y]i Ḥaydar burakdı bir leb-i çeşme
İdüben kenz-i maḥfī teğ zülāl-i çeşme-i aḳfāl
- Görüben ol kerāmātı ḡmāna geldi ol rāhib
Didi benden muḳaddem çok kimesne bekledi her sāl
- [148a]
- Bu deyr etṛāfına sākin oluban dīden-i çeşme
Velīkin görmedi anlar bu remz-i devlet-i iclāl
- ‘Alī’ye söyledi rāhib nebīsen yā velī söyle
Vaşıyyem söyledi Ḥaydar nebīler şāhına her ḡāl
- ‘Alī’ye söyledi rāhib nuḡustīn her kitāb içre
Bu çeşme şerḡi yād olmuş kime zāhir olur aḡvāl
- 40 Nebīler ḡoş bilür anı vaşıyy-i enbiyā ḡalkı
Şükür Yezdān’a kim buldum bu şān-ı devlet-i iclāl
- Didi ḡamd ol Ḥudāvend’e ‘Alī ol demde şād oldu
Ki yād itmiş anı Ma‘būd sevālif deftere idḡāl
- ‘Alī’ye söyledi ruḡbān neden bildüñ bu esrārı
Didi Aḡmed ḡaber virdi baña ol server-i aḳvāl
- Ḡazādan döndügi demde ‘asākir zümre-i İslām
Gelüben ol yere cümle mekān-ı deyre teg ḡayyāl
- Nişānın görmedi kimse ne deñlü cüst [u] cū itdi
Didi siz görmesiz Ḥaydar mekān-ı çeşme-i ḡavvāl
- 45 Hemīşe olısar mestūr çünānki şemse-i deycūr
Gelende rūz olur manzūr cihān ehli olur ḡoş-ḡāl
- İrince nefḡa-i Şūr’a anı görmez zamān ehli
Bilinmez bilmedi kimse Muḡammed bildi pūr-ikmāl
- İrişdi şerḡi itmāma beyān-ı nüktesi deyrüñ
Getür ser-rişte-i nazma ḡarīb aḡbār-ı bī-emşāl

Der-Beyân-ı Ceng Kerden-i Şâh-ı Velâyet Bâ-Gürûh-ı
Ehl-i Harb-i Cemel ü Sıffîn

84

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Be-gû dil kâtib-i esrâr zamîr-i hâme-i tenzîl
Emîr-i zübde-i ebrâr künûz-ı hâme-i te'vîl

Ne deñlü medh idem anı anı medh eylemiş Yezdân
Hudâ-yı 'âlem ü âdem şîfât-ı şerhîni tekml

Kelâm-ı *Lâ-Fetâ*⁹⁴⁴ meşhûr çekilmiş rakğ-ı menşûra
Nuķûş-ı *Hel etâ*⁹⁴⁵ mestûr rumûz-ı deftere tafşîl

Ġazâda şöhreti ma' lûm küşende ' Amr'ıla ' Anter
Yehûdî Merhab'ı ma' düm idendür ğarbıla tenkîl

- 5 Ġazanfer Dâvud-ı Şa' yâ havâric Zü'l-Hımâr'ıla
Bedir'de ğatl iden Şeybe Velîd'i ğavmini tazlîl

[148b]

Hezârân ğavm-i nâ-merdi kılandur tu' me-i seyfi
Olan tîğ-i dü-ser meşhûr semâda na' t iden Cibrîl

Kifâyet midĥat-i Kerrâr degüldür naşşıla ferrâr
Bir adı Şîr-i Hâĥ işhâr oķuñur ma' nevî tertîl

*Cezâka 'llâh*⁹⁴⁶ getür nazma kelâm-ı sâbıķ-ı meşhûr
Vefâtından ĥaber virgil velâyet şâhınuñ tecml

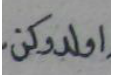
Ĥalîfe olduĥın⁹⁴⁷ söyle şerî' at tahtına şâhî
Ġadem başduķda ol server neler vâķı' olup ta' cîl

- 10 Olup ĥarb-i Cemel Şıffîn yazılan deftere şerĥi
Dönüp dört biñ nefer merdûd oluban emrine tazlîl

⁹⁴⁴“Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

⁹⁴⁵ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁹⁴⁶ “Cezâka 'llâhu hayran (Allah, sana hayırlı mükafat versin.)” şeklinde bir dua cümlesidir.

⁹⁴⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Sipāh-ı Kūfe'den zühhād velīkin albile mürdār
‘İtā‘ at kılmayup āha yañağı rüşen ü andīl

Muārīn oñra sekkiz biñ sipāh-ı merd [ü] nā-merdi
Oluban anlara müla irār-ı lekere tabīl

İbin Kevvāre’yi serdār idüben kendüye anlar
‘Alī’ye ekdiler leker gürüh-ı fiten ü tenkīl

‘Aliyyü’l-Murtaẓā adem idüben anlara irsāl
Güzide İbn-i ‘Abbās’ı naīat avline tersīl

- 15 Naīat dutmadı hergiz gürüh-ı eıyā ol dem
Didiler ün ‘Alī hükmin niẓāmın dutmadı tekml

Müberrā yüz amu andan aber vir ey İbin ‘Abbās
Anuñla eylerüz arbi ziyādıla degül⁹⁴⁸ talīl

Dönüp me’yūs İbin ‘Abbās ‘Alī’ye geldi ol server
Rumūzı söyledi āha eger icmālıla tafīl

Gidüben kendüsi Kerrār ıyām-ı uccete tekrār
Naīat eyledi ikār kimesne dutmadı teévīl

Didiler yā ‘Alī a‘ am günāhı eyledüñ mehūr
Günāha eylegil tevbe mücedded tā ola tezyīl

- 20 Gerekdür leker-i ām’a gidersen rû-be-rû cenge
Eger kim gitmesen cenge senüñle arb olur tatīl

Senüñle ul olur oñra eger kim cānib-i ām’a
Gidersen ref‘ olur avgā eger kim gitmesen ta‘ tīl

‘Alī didi eger sizler benümle ibtidā arbi
İdersiz ben daı arbi iderem sizlere tā‘ cīl

[149a]

amu cānibde cem‘ oldu irār-ı leker-i tuyān
‘Alī’ye arb iün anlar sipāh-ı fıra-i tezlīl

⁹⁴⁸ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Dilîr-i *Lâ-Fetâ*⁹⁴⁹ hergiz fesâda olmadı hoşnûd
Hemîşe şulha ol râzî olurdu menba‘ -ı te‘vîl

- 25 Ta‘ addîle tasalluflık⁹⁵⁰ ‘ Alî’nün kavmine anlar
İderdiler cefâ zulmı ziyâde cem‘ ine ta‘ lîl

Ḳamusı meşveret kıldı eger Şâm’a gider Ḥaydar
İdeler Kûfe’ye ğâret zen ü ferzendini tezlîl

Müselmânlar gelüp şâha şikâyet kıldılar ḥâlî
Didiler ibtidâ lâzım Ḥavâric def‘ ini kılgıl⁹⁵¹

Ne Şâm’a git Nehreyân’a⁹⁵² velîkin bunları def‘ it⁹⁵³
Eger kim kılmasan def‘ in bu kavmün zulm olur tenkîl

Tetâbu‘ eyledi irsâl Ḥavâric kavmine bir dâl
Güzîde İbn-i ‘ Abbâs’ı me‘ ânî maḥzeni tenzîl

- 30 Naşîhat eyledi ol yâr kimesne dutmadı kavlin
Yine kendü gidüp Ḥaydar naşîhat eyledi tekmîl

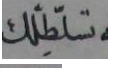
Neşâyıḥlar idüp şâfî ğavâmız sırr-ı keşşâfî
Ziyâde ḳadr-i evşâfî beyân-ı nâme-i tenzîl

Naşîhat kılduġı⁹⁵⁴ demde meşâhir İbn-i Kevvâr’a
Dönüben ḥazret-i şâha gelüben kavmıla tekmîl

Anuñla geldi sekkiz biñ idüben bunları tecdîd
Gürüh-ı İbn-i Kevvâr’a naşîhat dutdılar tezyîl

Ḥavâric’den olup bîzâr ‘ Alî’ye geldiler işhâr
Didiler ḥazrete enşâr olınduk⁹⁵⁵ tâbi‘ -i teévîl

⁹⁴⁹“Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’lfikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

⁹⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁵¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁵² Bu kelime diğer beyitlerde “Nehrevân” olarak geçmektedir. Sadece bu beyitte “Nehreyân” olarak yazılmıştır.

⁹⁵³ Bu mısraın vezni bozuktur.

⁹⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁵⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

35 Kamuya merhabâ kıldı kirâmı ‘afv idüp suçın
Hemişe ‘afv idi kârı şecâ‘at ma‘deni tecmîl

Dağı bâkî Havâricler Vehab oğlın kılup serdâr
Anuñla merd korkusu kazâya kıldılar tevki

Tariğ-i Nehrevân râhın dutuban gitdiler cümle
Emîre‘l-müeminin⁹⁵⁶ sonra çeküben râyeti teshîl

Revâne oldu ol serdâr anuñla leşker-i ebrâr
Mehâbetlü kamu ahyâr kamusu bî-meşel tafzîl

Dağı var bir haber taze resûl-i Hağ dimiş anı
Bu kavme Mâriğin fâsık dimişdür mahzen-i tenzîl

[149b]

40 ‘Alî’ye söyledi bir gün idersen kâr-zâr elbet
Senüñle harb iden kavme idersen anları ta‘tîl

Müfessirler dimiş kavlin miyân-ı sûre-i *Tevbe*⁹⁵⁷
Dağı Cibrîl-i Hağ kıldı Resûl’e remzini tedlîl

Havâric Mâriğin oldu ikinci Kâsîtin eşher
Üçünci Nâkişin dirler ‘Alî’ye harb iden tekmi

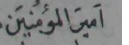
Şevâhid dir nübüvvetde getürmiş kavle Muhtâr’ı
‘Alî’ye söyledi Ahmed idersen ceng-i hoş-tecmîl

Havâric’le dağı serdâr olısar anlara bir şâr
Olur şadrında pistân-ı nisâlar cinsi teg erzîl

45 Dağı hem İsfahânî’nüñ dimişdür nüshası içre
Dimişdür Bû Sa‘îd anı İmâm-ı Hârezim te‘vîl

Didi gördüm Resûlu‘ellâh ğanâyim bağş ider bir gün
Ser-â-ser cümle aşhâba ğanîmet sehmini tafşîl

Temîmî Zü’lhuveysar-nâm Resûl’e eyledi bühtân
Didi ‘adl it ğanâyimde ri‘âyet herkese teshîl

⁹⁵⁶ Bu kelime metinde “emîre ‘l-mü ‘minîn” şeklinde yazılmıştır.

⁹⁵⁷ Tevbe Sûresi.

Resûlu 'llâh olup ğam-ğîn didi ben itmesem 'adli
Kim eyler 'adl [u] inşâfı bu günde veznile ta'cîl

'Ömer gördi anı ol dem ğazabnâk oldu ol server
Resûl'e söyledi virgil icâze kıtlı idem ta'cîl

- 50 Resûlu 'llâh olup ħandân didi kıtlı itme şabr eyle
'Ömer şabr eyledi anı helâka virmedi taqtîl

Görürsen bunların ħâli ser-encâm yâ 'Ömer diñle
İderler terk İslâm'ı kelâmı dutmayup te'vîl

Çıkarlar kıavs-ı a' zamdan çünânki tîr-i perrânı
Çikerler tîğ bir şâha velâyet mihteri teclîl

Olısar anlara mihter şakî bed-baht bir mel'ün
Olur şadrında pistân-ı nisâlar nesli teg temşîl

Ziyâde lahm olur pistân keşîde olmamış çendân
'Alî ħaşmıdır ol Şeytân gürûh-ı خیري ta'cîl

- 55 Muħakkaḳ Bû Sa'îd ol dem bu kıavli söyledi mefhûm
İşitdüm dir Resûlu 'llâh 'Alî'ye söyledi tedlîl

Daḳı ben gizledüm râzı Ĥavâric cengine irdüm
Aradım küşteler içre görüp mihterlerin taqtîl

[150a]

Ne gördüm sînesi 'uryân düşüpdür 'arşa-i meydân
İçinde şâhib-i pistân gürûh-ı erzîl [ü] erzîl

Didüm Ĥakḳâ Resûlu 'llâh kelâmı toğrudur ta'llâh
Rumûz-ı levḫ-i maḫfûzuñ nişânı andadur tekmiîl

**Ḥikâyet-i Deyr-i Râhib ve Diden-i Zarf-ı Pür-Direm [ü]
Dinâr**

85

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Ḥaber vir tâze göñlüm meşnevîden
Ḳazâ-yı Nehrevân'[1] ma'nevîden

Giderken leşker-i şāh-ı velāyet
İrişdi kurb-ı deyre der-sa‘ ādet

Görende leşker-i İslām’ı rāhib
Ziyāde na‘ ra urdı maḥz-ı rāğıb

Didi ey leşker-i İslām-ı hādī
Emīr-i leşkere söyleñ murādı

- 5 Berüye gelsün uş alsun cevābı
Aña şerḥ eyleyem nehc-i şavābı

Ḥaber-dār oldı Ḥaydar mā-cerādan
Gidüp ol cānibe nuṭṭa şadādan

İrişdi kurb-ı deyre şāh-ı merdān
Didi ol rāhibe söyle zübür-ḥān

Didi rāhib eyā sulṭān-ı leşker
Ḥaber-dār ol bugün ‘ irfān-ı defter

Sitāre ehl-i İslām’uñ bu günde
Hübūṭa meyli der-ṭālī‘ -i zebūnda⁹⁵⁸

- 10 Gerekdür şabr idersen tā su‘ ūda
İre ṭālī‘ kavī İslām-ı sevde

Anı gūş eyledi mīr-i imāmet
Didi ey rāhib-i pīr-i kerāmet

Baña ma‘ lūm olındı kim nücūmı
Bilürsen ‘ ilm-i kāhinlik ruḳūmı

İdersen da‘ vā-yı necm-i semāyı
Feleklerden burūcı her sühāyı

Ḥaber vir kevkeb-i çarḥ-ı ‘ alādan
Züḥal’dan Müşterī baḥr [u] şerādan

[150b]

- 15 Ne yerden şakḳ olur ferdā semālar
Mu‘ allā Keh-keşān-ı reh-nümālar

⁹⁵⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

Haber vir kâdâdur Şi‘ rā mekânı
Dağı Keyvân-ı zehrâ Şi‘ rayânı

Taḥayyür içre tağrîk oldu rāhib
Ne bilmez söylesün kahr oldu zāhib

Didi bilmem eyā şāh-ı sa‘ âdet
Bu ‘ilmi bilmezem baḥr-ı ‘ibâdet

Didi Ḥaydar vuḳûfuñ yok semāya
Ḥaber vir arz-ı süflâdan şerāya

20 Didi ey rāhib-i ferḥunde aḳvāl
Ne medfûndur bu yerde söyle aḥvāl

Nedür bu başduḡuñ mevzi‘ de mestür
Ne menzil maḥzenidür kenz-i meşhûr

Didi rāhib anı bilmem tamāmī
Anı Tañrı bilür ümmet imāmı

Didi Ḥaydar ki vardur bunda bir zarf
Direm dīnâr içinde zarf-ı pür-şarf

‘Adedlû yazılı sikke nişānı
Bu naḳşıla nişān-ı tercemānı

25 Çıkardılar anı zarf oldu meşhûr
Nuḳûş u sikkesi levḥinde meşhûr

Didi rāhib baña söyle niżāmı
Saña kimden bu keşf oldu kirāmı

Didi Ḥaydar Muḥammed Muştafâ’dan
Ledünnî ma‘ deni bedrüéd-dücâdan

Baña viridi ḥaber sultān-ı kevneyn
Bu leşker mâ-cerāsın nûr-ı ‘ayneyn

Didi kim irişürsen deyre elbet
Gidende Nehrevân’a seyre şöhret

30 K̄arīb-i deyr vardur genc-i maḥfī
Direm bu zarf içinde naḳş-ı tarfı

Daḥı bir leşkerile ceng idersen
Kırarsın anları şeb-reng idersen

[151a]

Velīkin o neferden eksik anlar
Firār eyler ḥalāş olduḡda⁹⁵⁹ cānlar

Senüñ hem leşkerüñden on neferden
Olur eksik şehīd ḥoş-mu‘ teberden

Görende dirhem ü dinārı rāhib
Kerāmâtı ‘Alī’ye oldu rāḡıb

35 Götürdi bir mu‘īn kıldı şehādet
Muḥammed dīnine girdi sa‘ ādet

Didi Ḥaḳḳā Muḥammed Muştafā’dur
Nebīler serveri şāḥīb-livādur

Seni bildüm vaşiyy-i Muştafā’san
Şecā‘ at ma‘ deni Şīr-i Ḥudā’san

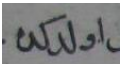
Gelüben Ḥaydar ile cenge rāhib
İrişdi Nehrevān’a teg ḡarā’ib

Daḥı var bir rivāyet pür-me‘ ānī
Ki ‘Abduellāh-ı Ezdī’dan beyānı

40 Didi ḥarb-i Cemel Sıffīn’e ḥāzır
‘Alī ile olurum ḥarbe nāzır

Egerçi şek getürmezdüm velīdür
‘İbādet ma‘ deni ḡadr-i celīdür

Velīkin Nehrevān’a geldüginde
Ana şek eyledüm ceng itdüginde

⁹⁵⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didüm kim cem‘-i zühhādı ‘ibādı
Hemîşe qatl ider eyler cihādı

Bu fikrile giderken Nehrevān’a
Huṭūr eylerdi qalbüm hoş beyāna

- 45 Ne fikri bātıl u endîşedür bu
Muvaḥḥid qatl ider bed-pîşedür bu

İrişdi şubḥ-dem gün oldu rûşen
Zemîn oldu münevver çarḥ revzen

‘Asâkirler nüzûl itdi yabāna
Tamāmî zelzele düşdi cihāna

Ben ol dem bir yaña çıkdum ğazabnāk
‘Alî fi‘lin görende qatle bî-bāk

[151b]

Çıkuban taşra ‘askerden kenāra
Sinān [u]⁹⁶⁰ rümhumı kıldum menāda

- 50 Geçürdüm başına qalkanı muḥkem
İdüben sāye-bān qaftanı ser hem

Qarār itdüm anuñ taḥtında der-ḥāl
‘Alî benden yaña geldükde eclāl⁹⁶¹

Didi Cündeb şuya vardur gümānuñ
Didüm var ter ider ancaq dehānuñ

Şuyı teslîm idindüm Murtaẓā’ya
Gidüp şahrāya setr-i inzivāya

Naẓardan ğāéib oldu bir zamānî
Yine geldi vuẓû almış hemānî

- 55 Qarār itdi benüm qurbumda ḥazret
Emîr-i *Hel etā*⁹⁶² sulṭān-ı ḥikmet

⁹⁶⁰ sinān [u]: sinānı [metinde]

⁹⁶¹ Bu kelime metinde “eclāl” şeklinde harekelenmiştir.

⁹⁶² “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Muḳārīn uş bu ḥāle geldi berār
Yehūdī zümresinden zīr-i leşker

Baṇa kıldı işāret şāh-ı merdān
Didi ey Cündeb ferḥunde-seyvān

Su 'āl itdükde Cündeb Nehrevān'ı
Sipāhī söyledi geçdi yalanı

Didi geçdi ḳamusı Nehrevān'ı
Muḥālif leşkeri pīr ü civānı

60 Ğalaṭdur söyledi Ḥaydar bu aḳvāl
Sipāhī söyledi tekrār aḥvāl

Muḳārīn dir bu ḥāle bir sipāhī
Gelüben söyledi geçdi kemā-hī

Ḥavāric Nehrevān'ı geçdi ma' lūm
Mü 'ekkid⁹⁶³ söyledi şerḥ oldı mefhūm

'Alī eytdi ğalaṭdur ḳavl-i iḳrār
Didi tekrār ḥālī Şīr-i Cebbār

Didi geçmezler anlar Nehrevān'ı
Bu cānibde dökülür nehre ḳanı

[152a]

65 Berü cānibde cümle ḳatlı olurlar
Zemīn-i inbisāṭa şetl olurlar

Kelāmın gūş kıldum anda şāhuñ
Duruban gitdi ṭaşra mīr-i rāhuñ

Anuñ güftārını dutdum ḳulaĝa
Ferāmūş itmedüm şerḥin belāĝa

Didüm ger geçdilerse Nehrevān'ı
Ḳamu ol cānibe leşker 'ayānı

⁹⁶³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

‘Alī’ nūñ cümle da‘ vāsıdur eşrer
Anuñla ħarb iderem farz-ı eşher

70 Kamudan aqdem a‘ zam eylerem ceng
Aña ħarb eylerem rüzıla şeb-reng

Eger kim geçmemişler Nehrevān’ı
Ĥavāric leşker-i qavm-i zamānı

Kamudan aqdem ol mīre fedāyı
Kıluram baş cānı çün gedāī

İrişdük Nehrevān’a cümle leşker
Görüldi ħaymeler tekml-i ‘ asker

Muĥālif itmemişlerdür ‘ubūrı
Berü cānibde cem‘ olmuş vūfūrı

75 Peşimān oldum ol dem mā-cerāya
Ĥuṭūr-ı qalbüme zan-ı fenāya

Qafādan geldi Ĥaydar dutdı düşum
Dilerdi qat‘ ide farqıla gūşum

Didi ey Cündüb-i münkir velāyet
Saña ma‘ lūm olındı istikāmet

Ĥaḳīqat ḫālī söyle qılma inkār
Ne geçdi ḫāṭıruñdan zan-ı efkār

Didüm şek qalmadı qalbümde hergiz
Velāyet ma‘ denisen şīr-i gūrbüz

80 Saña lāyıqdurur taht-ı velāyet
Saña lāyıqdur izhār-ı kerāmet

Senüñle ger olursam hoş sa‘ ādet
Şehādet bulmuşam naqd-i hidāyet

[152b]

Saña cānum fedādur rūḫ-ı eşbāḫ
Senüñle cenneti buldum ben emlāḫ

Senüñle Һarb iden Һarbin iderem
Senüñle şulҺ iden şulҺında yāram

Hemişe Һaldı Cündüb Һaydar ile
Һavāric cengine gitdi erile

85 Rivāyetdür Һavāric Nehrevān'a
Gelende şafları leşker 'ayāna

Görende anları İslām-ı hādī
'Alī'nüñ leşkeri Һayru'l-bilādı

Gelüben Һaydar'a Һıldı şikāyet
Tamāmī Һavmin tamāmet

Süvār-ı Düldül oldı şāh-ı merdān
Elinde Zü'lfikār medҺinde sulţān

Yemīnile yesāra Һıldı cevłān
Dilīr-i *Lā-Fetā*⁹⁶⁴ insāna aşlan

90 Didi *Allāhü Ekber*⁹⁶⁵na' rasında
Һuceste nefҺa-i ҺaҺ dīdesinde

Uranda Zü'lfikār'ı bir Һavāric
Nidā geldi 'Alī'ye ez-medāric

Һudā senden yañadur nuşretilе
İdegör kār-zārı Һuvvetile

Olındı bir neberd [ü] farţ-ı Һavgā
Kimesne görmemişdür böyle da'vā

Ne Rüstem görmiş anı ne Kerīmān
Zamāne Һahramān'ı ne Nerīmān

95 Eger görseydi Rüstem-i Zāl olurdı
'Alī'nüñ cengine 'abdāl olurdı

⁹⁶⁴ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁹⁶⁵ “Allāh en büyüktür.”

Çalanda Zü'lfikār'ı gör kazāya
Nice canlar dökildi ol fezāya

Olındı ğarķ hūna na' l-i Düldül
Döküldi ten zemīne saçı sünbül

Berārī cūy-bār oldu revāne
Aķardı hūn-ı a' dālar yabana

[153a]

Nice başlar kesildi nice dırnağ
Niceler kaçdılar kehrize ber-dağ

100 Gelüp bād-ı nesīm *naşrun minā 'llāh*⁹⁶⁶
Dağı *feth-i karīb*⁹⁶⁷ terşihī her-gāh

Zamīr-i fethatī *innā fetaħnā*⁹⁶⁸
Zuhūra geldi anda aña ma' nā

Kamu nuşret berāy-ı Şīr-i zırgām
Vezīr-i Zü'lfikār u mīr-i kamķām

Güzīn-i *innemā*⁹⁶⁹ vü şīr-i Ma' būd
Aña nuşret virendür Rabb-i Maħmūd

Rivāyetdür ki ol dört biñ çeriden
Toķuz kimse ħalāş oldu ferīden

105 Dağı bil leşkerinden Murtażā'nuñ
Dokuz kimse şehādet buldı anuñ

'Alī emr eyledi leşker aradı
Miyān-ı küşteler ol merd-i 'ādī

Resūlu 'llāh didügi merd-i meşhūr
Olan şadrında pistān laħm-ı maşrūr

Anı gördi 'Alī şād oldu muţlak
Resūl-i Hāķ didügi teg muħaķķaķ

⁹⁶⁶ “Allah’tan bir yardım ve yakın bir fetih dilerim.” (Saff, 61:13).

⁹⁶⁷ “Allah’tan bir yardım ve yakın bir fetih dilerim.”, (Saff, 61:13).

⁹⁶⁸ “Şüphesiz, biz sana apaçık bir fetih verdik.” (Fetih, 48:1).

⁹⁶⁹ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

Dimişdür Aḥmed-i Maḥmūd-ı hādī
Anı katl idiser ḥayru 'l-‘ ibādı

- 110 Anı katl eyledi sultān-ı merdān
Daḥı gördi hemān şadrında pistān

Tamām oldu Ḥavāric cengi meşhūr
Gel imdi ḡayr-i naḳli eyle mazhūr

Bulanda nuşret-i *naşrun mine 'llāh*⁹⁷⁰
‘ Aliyyü 'l-Murtaẓā sultān-ı zü 'l-cāh

Didiler leşkeri kimdür beşāret
Götüre Kūfe’ye ḥalḳa işāret

İbin Mülcem durup meydāna geldi
Didi ben ḳāşıdam merdāne geldi

- 115 ‘ Aliyyü 'l-Murtaẓā’ya ḳıldı zārī
İcāzet vir didi ḥünkāra kārı

[153b]

Didi Ḥaydar saña bir ḡayr-i ḥidmet
Bize eylersen anı şoñra ḥikmet

Velī merdāne olḡıl⁹⁷¹ ḥidmetünde
Ferāmūş eyleme gel furşatuñda

Rivāyetdür ki dirler İbn-i Mülcem
Mışır’dan gelmişidi gör [ol] ebkem

Olurdı zümreden⁹⁷² kim ḳatl-i ‘ Oşmān
Dilerdiler ḳamusı ehl-i bürhān

- 120 Didiler bir rivāyet ḡayr-i meşhūr
Anı şerḥ eylemişler ehl-i mezkūr

Ḥavāric cengine Ḥaydar gidende
Ḳılup leşker ṭaleb semt-i Yemen’de

⁹⁷⁰ “Allah’tan bir yardım ve yakın bir fetih dilerim” (Saff, 61:13).

⁹⁷¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁷² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yemen’de İbn-i Mülcem gelmişidi
‘Alî’ye ‘avn-i leşker olmuşıdı

Dağı herkes getürdi tuhfе şāha
Cevānibden gelenler mîr-i māha

‘Alî’ye tuhfе ile İbn-i Mülcem
Gelüben kıldı zārî çeşm-i pür-nem

125 Getürdi hāzrete şemşîr-i ‘ālî
Hediye ‘izzetile hoş-mevālî

‘Alî redd itdi tîğın sırr-ı meknûn
Bilürdi mā-cerā-yı remz-i maẓmûn

Qabûl itmedi anı inhirāfı
İdüp andan velāyet baḥr-i şāfî

İbin Mülcem gelüp ḥalvetde şāha
Didi şemşîr-i ḥālın ol penāha

Ne içün kılmaduñ benden qabûli
Didi ol tîğümi ol dem cehûli

130 Beni şermende kılduñ ḥalk içinde
Hediyyem oldu mezmûm fark içinde

Gelüp ol dem cevāba şîr-i Yezdān
Didi almam bil anı mîr-i ‘irfān

Niçe almak olısar senden anı
Olursın ber-murād āḥir hemānî

[154a]

Beni ol tîğile sen qatl idersen
Murāda ırmesen ger fark idersen

Tevehhüm kıldı ol dem İbn-i Mülcem
Dudağı ditredi zerd oldu pür-ğam

135 Ceza‘ feryād kıldı nevḥa zārî
‘Alî’ye söyledi remz-i tevārî

Didi ey server-i devr-i zamâne
Saña ben gelmişem kırbân-ı cāna

Ne haddüm var saña kaçd eylemek cār
Saña yār olmağa⁹⁷³ geldüm nıgeh-dār

Ne haddüm var olam hışm-ı ğazanfer
Senün teg hüsreve yeg mîr-i kıasver

Senünle isterem bulmak⁹⁷⁴ cezâyı
Olam kıonşu saña cennet-serâyı

140 Didi Haydar aña kim bî-vefâsın
Şerâret ma‘ deni cevır ü cefâsın

Muħakķak bilmişem sultân-ı kevneyn
Dimişdür ol baña tibyân-ı harfeyn

Rumûz-ı levh-i maħfûzuñ debîri
Künûz-ı beyt-i ma‘ mûruñ vezîri

*Ve mâ yentik*⁹⁷⁵ zamîr-i muķtedâsı
Ledünnî ‘ ilminün ħak pîşvâsı

Baña virdi ħaber sen bî-vefâdan
Beni sen kıatl idersen ibtilâdan

145 Velîkin irmesen maķşûda lâzım
Olursan sâkin-i dûzaħ mülâzım⁹⁷⁶

Ser-encâmı olursan yār-ı İblîs
Olursan tâbi‘ i emrinde telbîs

Bunı böyle diyerken şîr-i Yezdân
İbin Mülcem murâdı oldu lerzân

⁹⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁷⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁷⁵ “Ve mâ yentiku anil hevâ (O, nefis arzuzu ile konuşmaz.)” (Necm, 53:3).

⁹⁷⁶ Bu kelime metinde “melâzım” şeklinde hareketlenmiştir.

Didi ol dem ‘Alī’ye gör maqālī
Buyur kat‘ itseler destüm mevālī

Olanda kat‘ destüm nā-mübārek
Ḥaṭar zā’il olur ḥavf u tedārük

[154b]

150 Didi Ḥaydar aña ey merd-i cāhil
Cerā’imden muḳaddem kimse zāhil

Ḳıṣaṣ itmez kimesne bir kiṣiye
Ḳıṣaṣ ṣuça olur muṭlaḳ kiṣiye

Velīkin muḥbir-i ṣādıḳ dimiṣdūr
Anuñ ḳavli yalan olmaz yögüşdūr

Dimiṣdūr ba‘ zısı kim İbn-i Mülcem
Ḥavāric’den idi ḳalmışdı müdhem

Firāra bulmadı çāre mecālī
Ḳaluban anda zārī lā-mecālī

155 Gelüben Ḥaydar’a ḥayletle⁹⁷⁷ mezbūr
Meveddet eyler idi mīre meṣhūr

Muḥaṣṣal iltimās itdi ‘Alī’den
Fetiḥ-nāme aña vīrsün velīden

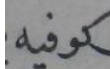
Ḳıluban iltimāsın mīr-i maḳbūl
Didi git Kūfe’ye ṣerḥ eyle ma‘ ḳūl

Ḥavāric ḥālını bildür tamāmī
İṣitsün ṣerḥ-i ḥālī ḥāṣṣ [u] ‘āmı

Aluban nāmeyi gitdi ṭarabnāk
İriṣdi Kūfe’ye⁹⁷⁸ bir demde çālāk

160 Hümāyūn baḡladı eṣrāf-ı Kūfe
Ḥaber-dār oldılar a‘ rāf-ı Kūfe

⁹⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁷⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Getürdi nāmeyi meydāna hāzır
Kırā'at kılmāğa⁹⁷⁹ 'irfāna şāhir

Yazılmış nāme maz[m]ūnı beyānı
Sipās-ı bî-kıyās Hakk'a 'ayānî

Sezā-yı hamd-i Sübhān-ı Hudāvend
Muşavver şūret-i her cān peyvend

Ḳadīm ü Kā'im [ü] Hallāk-ı ekvān
Raḥīm ü Rāḥim ü Rezzāk-ı hayvān

165 Nebîler eyleyen irsāl-i hādî
Helâli bildüren halka fesādı

Ḳamunuñ bihteri Maḥmūd-ı Hammād
Muḥammed seyyid-i meşhūd [u] işhād

[155a]

Hezārān biñ dürūd ol nūr-ı pāka
Risālet ma'deni ma'mūr-ı ḥāke

Mu'azzam āline olsun tamāmî
Kim anlardur ünās[a] ḥaḳ imāmı

**Der-Beyān-ı Harf⁹⁸⁰-i Mīm Hikāyet-i Nāme-i Ehl-i Kūfe
Ez-Şāh-ı Velāyet-penāh**

86

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Nāle kıl ey haste bülbül vaḳt-i gülzār iḡtinām
Fevt kıлма nev-bahārı nağme-zārı kıl müdām

Dökmeden aḳdem vücūduñ bergini bād-ı ḥazān
İtmeden pervāz rūḥuñ çeşm-i cānı inhidām

Söyle bārî ḳala senden yādigār-ı pāyidār
Naḳl-i elfāz-ı gavāmız şerḥ-i erḳām-ı tamām

⁹⁷⁹ Bu kelime meitnde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁸⁰ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Olsa deryâlar mürekkeb nâfid olur ‘ âkıbet
Hâme⁹⁸¹ye kırtâs olursa cümle evrâk irtikâm

- 5 Midḥati irmez tamâma na‘ t-ı evṣâf-ı celî
Böyle kim medḥ eylemişdür defterinde züel-enâm

Hel Etâ’da⁹⁸² naşş-ı ‘ âlî *kul kefâda*⁹⁸³ muhterem
Lâ-Fetâ’da⁹⁸⁴ *innemâda*⁹⁸⁵ kasver-i zırgâm-ı tām

Besdür imdi Muḥsinoglı ğayr-i kavle ur raqam
Mü’rihân ehli kelâmın Kâzerûnî ihtirâm

Lîk icmâlen beyâmı şerḥ idegör muhtaşar
Cildümüz⁹⁸⁶ tafşîle şıgmaz ‘ ömrümüz âḥir ‘ idâm

Nefḥa-i Şûr’a irince söylesem medḥ velî
Söylemem ḥurşid⁹⁸⁷ [u] mâhı pertevinden zerre tām

- 10 Vir ḥaber şimdi ‘ Alî’den itdüğün irsâl-i ḥâl
Ehl-i Kûfe kim beşâret eylesünler şâd-kām

Olalar ehl-i feraḥnâk kim helâk oldı gürûh
Mâriḳîn ile müsemmâ zümre-i kısm-ı ḥüsâm

Kıldılar ol dem kırâ’at nâme-i ehli kamu
Gördiler ḥamd-i Hudâvend Aḥmed’üñ na‘ tı ḥitâm

Nuşret-i şâhuñ içinde bâ-Ḥavārîc cümleñi
Eylemiş maḥḥûr [u] meksûr cümlesin âḥir tamâm

Siz ki ehl-i Kûfe’siz ma‘ lûm olasar cümleye
Ḥâl-i sultân-ı velâyet nuşret-i feth-i kirâm

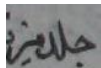
⁹⁸¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁸² “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

⁹⁸³ “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

⁹⁸⁴ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’lfikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

⁹⁸⁵ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

⁹⁸⁶ Bu kelime metinde “cildimiz” şeklinde harekelenmiştir.

⁹⁸⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[155b]

- 15 Buldılar cümle şehâdet ehl-i İslâmı kabûl
Cânib-i Hâk' dan olanlar tâbi' -i Hâk ve 's-selâm

Dûzağa teslîm olındı kim ki Hâk' dan inhîrâf
Eyledi şahın-ı belâda buldı bizden intikâm

Şimdi lâzımdur ki sizler olasız ferhunde-hâl
Şâd u hürrem niçe eyyâm bezm içinde elde câm

Cümlesi oldı ferahnâk mâ-cerâdan lâ-cerem
Bağladılar şehre âyîn ' ıyş [u] ' işret hûs [u] ' âm

Böyle bir sūr oldı meşhūr şerhe gelmez midhâti
Burc⁹⁸⁸[u] bārûlar bezendi şahın-ı Kûfe naķş-ı tām

- 20 Pîre-zenler rakş idindi bezm içinde lu' betân
' Âşık [u] ma' şûka karşı sâķī şundı deste câm

Şi' rile naşr-ı ' Alî' den söylediler şâ' irân
Zemzeme midhât-serâlar eylediler hoş-maķâm

Diñle şimdi kâr-ı çarhı n' eyledi gör kec-revi
' Âķıbet kârı ' Alî' le hûsrev-i ' âlem enâm

Cümlesin kıldı ferâmûş cidd ü cehdin lâ-cerem
Ġayre yâr oldı sitem-kâr çarh-ı zâlim kâr-ı hûm?

Geldük imdi şerh-i hâle İbn-i Mülcem' den yaña
Seyr iderken geldi dâr-ı emâreye mülhid cüzâm⁹⁸⁹

- 25 Râhını dutmuş giderken geldi bir kaçra karîn
Nây [u] tanbûruñ şadâsı gûşına geldi hırâm

Def çalurdılar negâre nağme-i sanţûrıla
Rakş iderdiler havâtîn kaçır içinde şâd-kâm

İstedi dönsün velîkin koymadı taķdîr-i Hâk
Yazılan levha kinâyet her kazâ kadri tamâm

⁹⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁸⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

*Küllü nefsin zâ'ıku 'l-mevt*⁹⁹⁰câminı nûş eylemek
Ger nebîdür ger velîdür ger şafîdür ger imâm

Mekş olındı İbn-i Mülcem nezd-i kaşr çeng [ü] def
Bir niçe 'avret çıkuban gördiler anı hırâm

- 30 İçlerinde gördi maḥbûb bir zen [ü] ehl-i cemâl
Ecmel-i şüretde aḥsen ekmel-i sîretde tām

Qalmanı şabr u qarârı gitdi 'aklı 'ākıbet
'Āşık oldu ol zenîme bâğîye tığî mülâm

[156a]

Durdi anda İbn-i Mülcem kıldı mel'ûna nazar
Pây-bend oldu tārîka gitmedi toḥm-ı ḥarâm

Ger binâsı muḥkem anuñ olsa idi dînile
Raḥne bulmazdı mecâzî 'ışkı maḥbûba devâm

Aşlı nâ-pâk olduğıçün oldu nâ-pâka qarîn
Kaṭ' olup ḥabl-i metîni raḥş fîtrâkı tamâm

- 35 Biz geelüm qavl-i mâzî şerḥine eşher beyân
Gördüğünde İbn-i Mülcem ol zenî ferḥunde-dâm

Qalmanı ârâm-ı cânı rûhı pervâz eyledi
Ten ḥabîşinden firârî kıldı bir şâḥ-ı melâm

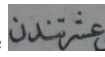
Söyledi ol 'avrete söyle qabâeîl milletün
Söyledi qavm-i Temîmî 'aşretinden⁹⁹¹ irtihâm

Nâma Quttâme diyerler biveyem beyn-i zenân
Olmışam tezvîce râğıb kim diler kılsun kıyâm

Söyledükce râz-ı güftâr İbn-i Mülcem kıldı gûş
'İşkıla şevkı ziyâde oldu nefsi ihtilâm

- 40 Söyledi Quttâme'ye mihriyle maḥbûb-ı zamân
İttişâlün isterem ger râm olursen iftiḥâm

⁹⁹⁰ “Küllü nefsin zâikatü'l-mevti (Her can ölümü tadacaktır.)” (Ankebût, 29:57).

⁹⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Cân u dilden t̤alibem vaşla ḥarīdāram ‘acīb
Ger ḳabūl eyler ḥabībe bende-i ḥoş nīk-nām

Söyledi ol dem Ḳuṭāme emr-i a‘ zamdan ‘acīb
Meşveret lāzım gerekdür evliyā-yı ḳavm-i ‘ām

Evliyāma bildürüp aḥvālümü soñra gelüp
Mehrümi ma‘lüm iderem çend ḳanṭār iltizām

Menzile döndi Ḳuṭāme İbn-i Mülcem muntazır
Oldı güftār [u] kelāma durdı şahrāda müdām

45 Gitdi mel‘üne bezendi elbise elvānıla
Naḳş-ı ārāyiş tekrār ḳıldı gūn-ā-gūn tamām

Cilve-i nāzıla ḡurfe üstüne ḳıkdı zenīm
Bir leṭāfet şöhretiyle cilve gösterdi ḳıyām

İbn-i Mülcem ḳarşusunda ‘arż-ı dīdār eyledi
Söyledi ey t̤alib-i la‘l-i zülāle⁹⁹² teşne-cām

Bil vişālümdür girānī kim ḥarīdārum olur
‘Uhdenden gelmek ister nezḥ mīzānında tām

[156b]

Ol ḳılır ḥüsnüm taşarruf şehr-i vaşlum mülkini
Hüküm ider taḥtında sulṭān şaḥn-ı ruḥsārumda dām

50 Vaşl-ı cānān isteriseñ cānı terk itmek gerek
Yoksa ḥasretler çeker ol ḳahr olur beyne’l-enām

Gūş iderdi İbn-i Mülcem ol kelām-ı bed-liḳā
Ḡurfeden geldükde gūşa ‘ışḳına ḳurmışdı dām

Eyledi ol dem tazarru‘ ol zenīme ‘avrete
Mehrüni eyle beyānı çend ḳanṭār ey Ḳuṭām

Söyledi mehrin Ḳuṭāme eşheri üç nesnedür
Bir cemīle cāriye üç biñ direm Baḡdādi-nām

⁹⁹²Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bil üçünci katl-i Haydar ibn-i ‘amm-ı Muşafā
Katl idüp ehl ü qarındaşum tamāmī bir hūsām

- 55 On nefer ehl-i kabīlem katl idüpdür Nehrevān
Ol Havāric leşkerinde Zü’lfikārı’yla be-nām

Bir kılıcı vardır anuñ cevheri kandur demi
İki şakķ olmış görenler söyledi remzinde ‘ām

Seyr ider tahtında rahşı mişl ister revnaķı
Līk ister böyle olmaz bād-ı şarşardur hüvām

Piş [ü] pesden baş koparurdur yemīnile yesār
Nāmına Döldül⁹⁹³ ħalā’ik söylemişler nīk-nām

İntikāmum almayınca ol ‘Alī’den dönmezem
Cāriye lāzım degöldür dirhem [ü] dīnār-ı ħām

- 60 Kim vişālüm tālībidür Haydar’ı katl eylesün
Behre-mend⁹⁹⁴ olmaķ⁹⁹⁵ dilerse vaşluma sür‘at kıyām

Geldi tekrār-ı cevāba İbn-i Mülcem pür-şerer
Katl-i Haydar emr-i a‘zamdur şihār-ı hoş-nizām

İste benden her ne istersen behā-yı sīm [ü] zer
Cāriye-ecmel cemīle māl-ı dünyā iltizām

Olmazam kādīr ‘Alī’nün katline ey mäh-rüy
Ġayr-ı emrūñ var ħavāle bendeye eyle ħırām

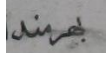
Yokdur emrüm söyledi katl-i ‘Alī’den ġayr-i kār
Vaşlum istersen qarīb ol hūsñüme göster nizām

- 65 İbn-i Mülcem fikre düşdi yādına geldi rumüz
Söyledükde rāz-ı Haydar kendine ħalvetde tām

[157a]

Söyledi kendüye elbet İbn-i Mülcem ħikmeti
Ġālibā taķdīr olınmış levĥa-i merg intikām

⁹⁹³ Bu kelime metinde silik şekildedir.

⁹⁹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Katl-i Haydar şafhasında nāme-i naḡs-ı sūtūr
Hatm olunmış raḡḡ-ı menşūr ketm olunmaz in‘ idām

Eyledi ḡavlin ḡabūli ol zen-i mekkārenūñ
Nāmıdur Ḳuṭṭāme maḡzūr hem zemīmedür levām

Şart bu kim Haydar’a bir ḡarbı urmaḡ lā-cerem
Rāzī oldı uş bu ḡavle şāhid oldılar ‘avām

- 70 Oldı rāzī ḡarb-ı vāhid urmaḡa⁹⁹⁶ ol ḡazrete
Kendine ḡıldı mu‘ini ḡend a‘vān ez-enām

Söyledi Ḳuṭṭāme ol dem İbn-i Mülcem diñledi
Ger kelāma şādıḡ iseñ tıḡı virgil iltizām

Şartımız irsün tamāma ḡavlümüz olsun dürüst
Tā tecāvüz itmeyesen cidd [ü] cehdile tamām

Eyledi teslīm-i şemşir İbn-i Mülcem ol şaḡī
Şānıla bed-baḡt meşhūr nāmıla toḡm-ı ḡarām

Menzile geldiler ol dem her iki şūm [u] şerer
İbn-i Mülcem bā-Ḳuṭṭāme ehl-i inkār-ı ‘avām

- 75 Rāvīler ḡıldı rivāyet feth-i Haydar’dan eşer
Nevrevān’dan geldi ol gün Kūfe’ye bedr-i tamām

Ḳıḡdı istikbāle ehli ser-be-ser mīr-i ḡaşem
Ehl-i erbāb-ı sa‘ādet zāéir-i Beyt-i Ḳarām

Bir ṡarafda ehl-i ‘irfān ‘ilmile Rabbāniyūn
Bir ṡarafda ehl-i Furḡān zūhdile ḡadr-i tamām

Şehri-yār-ı şehir-i dīni şehre dāḡil ḡıldılar
Ḳazrete ta‘zīm [ü] tekrīm ḡıldılar ḡāşıla ‘ām

Oldı bir sūr anda meşhūr āferīn itdi melek
Na‘ra-i Allāhu Ekber⁹⁹⁷ her yañadan geldi tām

⁹⁹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

⁹⁹⁷ “Allah en büyüktür.”

- 80 Mescid-i cāmi‘ de Ḥaydar indi Dūldül’den emīr
İki rek‘ at dir namāzı kıldı şükr itdi enām
- Cem‘ idüp evlād-ı ālin pāye-i minberde ol
Ḥoş mübārek maḳdeminden buldı teşrīf ol maḳām
- Eyledi bir ḥutbe ḥalkā evvelīn ü āḥirīn
İbtidā ḥamd u şenā-yı Ḥālīk’a ḥatm-i kelām
- [157b]
- Söyledi ‘ilm-i Selūnī şemmesinden bir eşer
Noḳta-i bā maḳharından eyledi ḥalkā peyām
- Kim bilür bilsün beni kim ibn-i ‘amm-ı Aḥmed’e
Bende ḥatm oldı şecā‘ at ‘ilm-i Rabbānī tamām
- 85 Bendedür ‘ilm-i Muḥammed bāb-ı ‘ilm-i ḥazretem
Evvelīn [ü] āḥirīn rāzı baña kıldı devām
- Va‘ zıla kıldı beşāret cenneti müéminlere
Ḳahrıla kıldı ‘ibāret kāfire nār-ı maḳām
- Bir nazar şaldı yemīne gözleri nūr-ı ḥasen
Gördi anı şordı andan *kem maḳā şehri şıyām*⁹⁹⁸
- Kem maḳā min şehrinā ḥazā*⁹⁹⁹ didi ol servere
Der-zamān döndi yesāra baḳdı gördi kim imām
- Şehri-yār-ı Āl-i Yāsīn ol Ḥüseyn-i Müctebā
*Kem bakā min şehrinā ḥazā*¹⁰⁰⁰ didi bedr-i tamām
- 90 Her iki şeh-zādeler ol dem cevāba geldiler
On beşinci oldı māha söylediler ve’s-selām
- Ḳaldurup dest-i mübārek ḥaddine urdı emīr
Söyledi bu mäh içinde kan olur ḥaddüm tamām
- İçmege cām-ı şehādet dest-i sāḳiden ṭahūr
Oluram Zehrā’ya ḳonşu Aḥmed’e Sidre-maḳām

⁹⁹⁸ “Oruç ayından kaç gün geçti?”

⁹⁹⁹ “Bu ayımızdan kaç gün geçti?”

¹⁰⁰⁰ “Bu ayımızdan kaç gün kaldı?”

Ḳātilüm meclisde ḥāzır muntazırdur ḳatlüme
‘Āḳıbet irmez murāda maḳşada nesl-i ḥarām

İbn-i Mülcem vehm-i Ḥaydar’dan durup geldi ḥaḳīr
Çok tazarru‘ ḳıldı şāha ḥavfıla rengi zālām

- 95 Söyledi ey mīr-i meydān emr ḳıl tā ellerüm
Ḳaṭ‘ ide ehl-i mecālis ḥalḳ içinde intikām

Söyledi şāh-ı velāyetsen günāhı itmeden
İtmez ḥükm ḳışāşa itmemiş kimse ḳıyām¹⁰⁰¹

Līk virmişdür ḥaber sultān-ı cem‘ -i enbiyā
Kim nebīsin ḳatlı idersen ḳavli toğrıdur ḥümām

Yetmesen hergiz murāda söyledi şāh-ı cihān
‘Āḳıbet bir ḍarb urarsan farḳuma tıḡ [ü] ḥüsām

İbn-i Mülcem diñle ḥālī Ḥaḳ kelāmın Aḥmed’üñ
Añla kimdür nūr-ı kevneyn bā’iş-i nūr-ı zālām

[158a]

- 100 Tıfl iken olan mürebbī bil saña ol ‘avreti
Kim Yehūdī zümresinden ‘add olurdu bed-ḥışām

Ol saña bir gün ḡazabla söyledi bed-baḥt-ı nās
Nāḳa-i Şālīḥ iden zebḥ andan eşḳāsan mülām

Ol Şemūd’uñ aḥmeridür eşḳıyā-yı evvelīn
Sen şaḳıyy-i āḥirīnsen bilmişem aşlı tamam

Ol zamān geldi cevāba İbn-i Mülcem söyledi
Şıdḳla bildüm kelāmuñ şıdḳını ey nīk-nām

Bu kelāmı diñledükde oldu ḡāyet tersnāk
Münfa‘ il oldu ziyāde ḥalḳ içinde in‘ idām

- 105 Çün şerāeīṭ oldu āḥır va‘ z-ı Ḥaydar ümmete
Döndi mescidden hidāyet-ḥāneye zırgām-ı nām

Bir gice ifṭār iderdi bā-Ḥasan nūr-ı ḳadīm
Bir gice eylerdi ifṭār ol Ḥüseyn’ile imām

¹⁰⁰¹ Bu misrain vezni bozuktur.

Lîk üç loğma tenāvül eyleridi şîr-i Hakk
Andan itmezdi ziyâde diñle remzi gör hümâm

Söylediler her dü sıbteyn vardır ifrât-ı ta'âm
N'oldı bâ' iş kim ziyâde üçden itmezsen kızâm

Söyledi vaqt-i mülâkât geldi sultâna karîb
İsterem cism-i tahâret rûhıla dutmak¹⁰⁰² maqâm

110 Zü'l-Celâl-i Kibriyâ der-gâhına evzârıla
Varmayam eshel gerekdür bendeye bârî müdâm

Oluram konşu Resûl'e Hamza'ya Ca' fer ile
Evliyâlar oldu hâzır na' şumı gözler kirâm

Söylemiş ehl-i tevârih on tokuz gün gicesi
Mev' id-i katli olan gün hâzretün mâh-ı şıyâm

Tâ şabâha zıkr iderdi Hâlik'i şîr-i kadîm
Âsmâna dir nezâre şalmışdı ihtirâm

İntizâr-ı va' d iderdi şıdk-ı râz-ı Ahmed'i
Dirdi Hakkâ kim habîbüñ kavli gerçekdür tamâm

115 Yok hilâfı va' desinde nuṭṭ-ı Kur'an 'ı dürüst
Kavl-i Cibrîl'ün beyân-ı mu' cizâtı müstedâm

Her ne kim taḳdîr olunmış levḥ-i maḥfûza huṭûṭ
Eylemez taḡyîr [ü] tebdîl kimse anı irtikâm

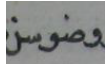
[158b]

Zemzeme kıldı olunca şubḥ şâdık-Murtaẓâ
Güşına geldi mü'ezzîn nâlesi resm-i enâm

Muḳtedâ-yı cümle-âlem pişvâ-yı etkîyâ
Tâze kıldı dir vuzû'sın¹⁰⁰³ taşraya çıkdı imâm

İstedi hâzret girâha başmağa kadr-i kadem
Menzil-i feraḥ-fezâda murğ-ı âbı kurdı dâm

¹⁰⁰² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

120 Dutdılar hoş reh-güzārın Murtaẓā’nuñ cümleñi
Dāmen-i pākın dutuban kıldılar feryād ‘ām

Herkes kendü zebān-ı hālile kıldı şafir¹⁰⁰⁴
Ya‘ nî çıkma taşraya ey hū‘āce-i havz u kıyām

Pek yapışdılar emīre her taraftan der-zamān
Murğ-ı ābiler yeminiyle yesārından kıvām

Hānedān ehli havātīn duhterān-ı tāhirāt
Men‘ iderdiler tuyūrı pāk-ı dāmenden mūdām

Ol zamān geldi cevāba tēc-dār-ı *Lā-Fetā*¹⁰⁰⁵
Ol ‘Alī kim şānına geldi hucec-i mahz-ı tamām

125 Söyledi men‘ itmeñüz murğānı kim ferdā ‘izā
Dutisarlar behr-i hū‘āce şāhib-i şamsām u kām

Onlara¹⁰⁰⁶ ilhām olındı luṭf-ı Bārī’den bugün
Kim ecel peyki gelüpdür Haydar’a destinde cām

Ol zamān geldi cevāba ḥazrete bernā Ḥasan
Nā-mübārek fāl idersen nāmuña eyyām-ı dam

Söyledi kenz-i Selūnī oğlına ismi Ḥasan
Kim bugün gönlüm şehādet nefsüme eyler devām

Cümle evlādın çağırdı bir bire mevdū‘ idüp
Her ināşıla zükūrın bir bire cem‘ itdi rām

130 Cümlesin kıldı havāle emr-i Sübhān’a muṭī‘
Şavmıla kıldı şalāta hoş vaşıyyet müstedām

Söyledi evlāda Haydar kim qarīb oldı ecel
Kimse bunda bāḳı kalmaz enbiyālar yā imām

¹⁰⁰⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁰⁰⁵ “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü’l-fikār (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zü’lfikār’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclūnī, Keşfü’l-Hafā, 2:363-364).

¹⁰⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Gitdi Mūsā kavm[i] ‘İsā Ādem ü Havvā Halīl
İçdiler cām-ı memâtı aşfiyâlar ihtirâm

Nevbeti geldi ‘Alī’nün nokta-i bā mahzeni
Ketm olısar Zü’lfikâr’ı darb-i tiğ [ü] hüsâm

[159a]

Düldül’e binmez kimesne Zü’lfikâr’ı bir kişi
Destine almaz olınca devr-i ‘âlem şubh [u] şâm

135 Çarh-ı zâlim oldu handân bildi kim vaqt-i ecel
Geldi mîr-i Zü’lfikâr’a emrine kıldı kıyâm

Gör neler kılsa gerekdür hânedân-ı Aḥmed’e
Gerdiş-i devvâr-ı nüh-tâk nüh-revâk-ı istikâm

Biz geledüm şimdi hâl-i mâ-cerâ-yı a‘zâma
Çün tamâm itdi naşîḥat âl u evlâda imâm

Mescide yüz dutdı ḥazret vaqt [ü] hengâm-ı namâz
Ta‘âta meşgûl olındı ‘ahdi üzre irtisâm

Ol gice hem İbn-i Mülcem ḥâne-i Kuṭṭâme’ye
Vardı tecdîd itdi ‘ahdin kendisiyle bed-ḥuşâm

140 İbn-i Mülcem tiğ-i şûm-ı zehrile sîr-âb idüp
Kıldı Kuṭṭâme mu‘âvin kendine iki zılâm

Oldı Mervân-ı Temîmî ibtidâ yârı anuñ
Oldı ikinci refîḳi Şîṭ¹⁰⁰⁷ İbin Baḥri melâm

Yek-cihet oldılar ol dem ḥazreti katl itmege
Her üçi bā-emr-i Kuṭṭâm-zâniye tâḡi ḥuşâm

**Nazm-ı Diğer Bâ-Leff [ü] Neşr-i Müretteb [ü] Gayr-i
Müşevveş**

87

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1 Yine cûş eyledi gönlüm kelâma nazmıla munzam
Şümâre riştesi mevzûn lef [ü] neşr-i müretteb hem

¹⁰⁰⁷ Şîṭ: Şîṭ [metinde]

Lef [ü] neşr-i müşevveşden mu‘arrā sırr-ı meknûnı
Mülemma‘ Fûrsâle Tâzî beyânı Tûrkîle a‘zam

Nuḥustîn mîme dîbâce rumûzı eyledüm meşhûr
Muḥaddem ḥarf-i mîm işhâr olındı deftere munzam

Dilerem ḥalka-i mîme geçürmek rişte-i fitrāk
Me‘ânî rahşumuñ ḥabl-i metnin nazmıla der-hem

- 5 Velîkin isterem tâze beyân-ı hoş-tevârîḥi
Şemârîḥ ehline tâbi‘ ola dîbâcesi muḥkem

Cerîrî’den ola aşlı Taberḥânî Tabersî’den
Mu‘allâ Ravzatü’l-Aḥbâb kitâbından ola a‘zam

Menâhic-Tâlibîn¹⁰⁰⁸ adlu Şavâ‘ iḳ Bin Ḥacer ḳavli
Şaḥîḥayn-i Buḥârî’den kelâm-ı Tirmizî-efhem

[159b]

Kifâyetdür beyân itdük kitâb-ı mâzî müstaḳbel
Ḥaber virgil geçen remzi şaḳîler pîrini ebkem

İbin Mülcem aña dirler anuñla ol iki mücrim
‘Alî’nüñ def‘ine ḳaşdı idüben geldiler yek-dem

- 10 Tamâmî her üçü müfsid şarâba ḥamr olup meşgûl
Olnca şubḥ-dem zâhir ḳamu mest oldılar azlem

Ḳuṭâme anlara vâḳıf oluban geldi mel‘ûna
Didi yatmañ seḥer oldı namâza durdılar ezlem

Teḡâfûl olmañuz şaḳın daḥı fırsat ile girmez
Namâz içre gerek zaḥmı çalursız Ḥaydar’a ḳad-ḥam

‘Alî tenhâ durur anda münâcât ehlidür nâcî
Sütûn-ı mescide ḳarşu durup miḥrâbıla aḥrem

İbin Mülcem durup tenhâ ‘Alî’nüñ ḳatline sâ‘î
Ne zâlimdür ki ḳaşd itdi velîler mîrine der-dem

¹⁰⁰⁸ Nevevî’nin “Minḥacü’t-Tâlibîn” adlı eseri İbn Hacer el-Heytemî tarafından “Tuhfetü’l-muhtâc bi-şerhi’l-Minḥac” adıyla şerh edilmiştir (Yaşaroğlu, 2020: 30/111); bu eserin ismi, metinde “Menâhic-Tâlibîn” olarak verilmiştir.

15 Gelüben mescide eşķā burakdı kendini ħ̣āba
Yatanlar cem‘ine dāĥil oluban gizledi ser hem

Emīr-i *Lā-Fetā*¹⁰⁰⁹ Ĥaydar taĥiyyet mescidi kıldı
Gelüben ĥuŧteler üzre ķamu bīdār idüp ez-hem

Ķamudan aķdem ol müfsid şaķīni eyledi bīdār
İbin Mülcem olan mezbūr şekāvet ma‘deni edġam

Didi *ķum şalli*¹⁰¹⁰ey ġāfil irişdi va‘de-i mī‘ād
Ķadem urdı aña Ĥaydar didi dur ey İbin Mülcem

Daĥı ol iki bed-baĥtı idüben uyķudan bīdār
‘Aliyyüel-Murtażā sāķī şarāb-ı Kevşer’e zemzem

20 Duruñ vaķt-i ġanīmetdür geķer sizde olan maķşad
Olursız ‘āķıbet nādim bu emre maĥzıla ebkem

Cerīrī Tāriĥi iķre dimişdür ol Ĥaberĥānī
Daĥı ba‘ż-ı tevārīĥi dimişler aşlını aĥkem

Emīrü’l-mü’mīnīn bang-ı namāza var iken meşġül
İki bed-baĥt durup ķarşu duranda mescidüñ edhem

Ķapunuñ şolıla şaġın dutuban durdılar gizlü
İbin Mülcem gelüp şoñra ķazā-yı mescide mużlim

Muķarrer itdiler rāzı muķaddem ol iki bed-baĥt
‘Alī’ye urmaġa¹⁰¹¹ ķarbı derinde mescidüñ der-hem

[160a]

25 Eger ķār itmese anlar tamām ide İbin Mülcem
Ura tā farkına şāhuñ zehirlü tīġile ķad-ĥam

Ser-encām ĥāli el-ķışşa gelüben mescide Ĥaydar
Duruban ķıbleye ķarşu namāza başladı a‘zam

Temīmī ibtidā Mervān yetürdi ĥazrete ķarbı
Olup red tāk-ı der-ġāha revāķa uğradı muĥkem

¹⁰⁰⁹ “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü’l-fikār (Ali’den başka ġenç (yiġit,er) Zü’lfikār’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclūnī, 2:363-364).

¹⁰¹⁰ “Kalk, namaz kıl.”

¹⁰¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

‘Aķabce ŖiŖ İbin Baķri ĥavāle eyledi ŖemŖir
‘Alī’ye irmedi ĥarbı firār itdi iki ebkem

Emir-i etķiyā ġördi firār itdüklerin ol dem
Ŗehādet istedi Ĥaķ’dan ziyāde ķaŖdıla ekrem

- 30 Olup ġāyet dil-i rāġıb Ŗehādet cāmına teŖne
Dilerdi nūŖ ide aķdem Ŗarāb-ı KevŖer-i zemzem

Namāza cānıla meŖġul olındı Ĥazret-i Mevlā
Namāzıla bulan ķurbet zekātıla Ŗıyām a’zam

İbin Mülcem bulup furŖat iriŖdi ĥazret-i Ŗāha
Muķaddem secdede ķaldı emire tıġını muķkem

Götürdü secdeden baŖın iriŖdi farķına tıġı
Ki zehr-ālūd idi meŖhūr Kuṭāme zehrile pür-fem

İriŖdi ol yere tıġı ki ‘Amr-ı ‘Abd-i Ved mel’ün
Aña urmıŖdı der-Ĥendek ġüninde ĥarbıla aķdem

- 35 Zaķımnāk oldı ol ġünde ‘Alī aĥbā-yı Ĥendek’de
Daķı ol mevzi’e urdı İbin Mülcem Ŗaķı kef-fem

İriŖdi maġz ser [ü] kelle tamāmı üstüĥān içre
EŖer ķıldı dem-i ŖemŖir zehirlü farķına yek-dem

Didi ol dem ‘Alī *fuztū bi-Rabbi ’l-Ka’be*¹⁰¹² ol server
Ki Ka’be Rabbi ĥaķķıyĥün necātı buldum ez-her ġam

Elümden dām-ı ġamdan ben ġirībānı rehā ķıldum
Devā’ir leŖkeri ġamdan sa’ādet buldı ten a’zam

Daķı vardur Ŗaķiĥ aĥbār kelāmı İbn-i ‘Abbās’uñ
DimiŖdür her tevāriĥ-i siyerde ‘ilmile ekrem

- 40 İki ĥarb oldı ‘ālemde miyān-ı leŖker-i İslām
Biri Ĥendek’de kim Ĥaydar uranda ‘Amr’a mihter ‘am?

Ser-ā-ser leŖker-i İslām ġazāda oldılar ĥandān
‘Alī ķatl eyledi ‘Amr’ı Ŗecā’at Ŗāķibin aķtem

¹⁰¹² “Kabe’nin Rabbine and olsun ki, kazandım.”

[160b]

Resûlu 'llâh olup handân ' Alî'nün cengine ol gün
Melekler âferîn itdi felekde hazrete a' zam

Didi ol demde ol sultân nebîler serveri bürhân
' Alî'nün darbına taḥsîn ziyâde söyledi etem

**Ḳāle'n-Nebiyü ' Aleyhi 's-selām: *Darbetü ' Aliyyin Yevmi 'l-Ḥendeḳi*
*Ḥayri Min 'İbādeti 's-Şakaleyn*¹⁰¹³**

' İbādet-i insile cinne ziyâde söyledi anı¹⁰¹⁴
Daḥı bihter didi efzal mübâriz Ḥaydar-ı ekrem

45 Neden kim şād olup aşḥāb tamāmī mevt-i ' Amr'dan
Beşāret virdiler cümle ḥayāta bir bire ez-ḡam

Bülend-ḳadr olup İslām nuḥustîn ḥarb-i Ḥendeḳ'de
İkinci darb idi İslām bināsın eyledi a' dem

İkinci darb aña dirler ' Alî'ye urdı bin Mülcem
Emîr-i rükn-i İslām'ı buraçdı bistere pür-ḡam

Tamāmī fırḳa-i İslām ' Alî'den şoñra gör encām
Esîr oldı kimi ḡāret kimi meshûre-i a' cem

Güzide Aḥmed'ün âli şehādet buldılar teşne
Yezîd'e oldılar maḳhûr İbin Mercāne'ye pür-zem

50 Cihāna eyledi ḥükmi niçe maḡzûr ḥar-ı maḡrûr
Ne zâtı şöhreti ma' lûm nejād-ı kem-teri aḥşem

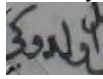
Kifāyetdür maḳālātuñ kelām-ı māzîye başla
Ḥaber vir mevt-i sâḳiden şarāb-ı cām-ı Cem'dür Cem

Uranda darbeti şāha İbin Mülcem şaḳî-eşher
İrişdi şehre āvāze ' Alî ḳatlı¹⁰¹⁵ olduḡı¹⁰¹⁶ ol dem

¹⁰¹³ “Darbetü Aliyyin fi yevmi'l-Handeki efdalü e'mâli ilâ yevmi'd-dîn (Hendeḳ muharabesinde Hz. Ali'nin bir darb-ı şahseri yani kılıcı kıyâmete dek olan ümmetinin a'mâlından daha faziletlidir.)”

¹⁰¹⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁰¹⁵ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁰¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Şıgār ile kibār ehl-i kirāmı Kūfe'nün geldi
Girūben mescide ʿirfān iki sıbṭeyn ile dü dem

Girībān-çāk ile ʿirfān irişdi her iki reyḥān
Ne gördiler şeh-i merdān düşüpdür ḥāke ender-hem

55 Selūnī minberi şāhı şerāyiʿ nehcinün māhı
Nejād-ı mīr-i der-gāhı olupdur kāmetyi kad-ḥam

Habīb-i Aḥmed-i Maḥmūd ḥaṭīb-i maḥfil-i meṣhūd
Ṭabīb-i ḥikmet-i maʿhūd düşüp seccādeye ekrem

Kimi Ḥaydar didi efgān iderdi Kūfelü ʿirfān
Kimisi *Hel Etā ʾİnsān*¹⁰¹⁷ okurdu şānına efḥam

[161a]

İmāmeyn ʿām ile feryād iderdiler iki şeh-zād
Rumūz-ı *Lā-Fetā*¹⁰¹⁸ eṣḥād okurdılar kamu aʿlem

Alurdu dem-be-dem Ḥaydar ser-i ḥūn-ābesin ḥazret
Meḥāsin¹⁰¹⁹-i pāgend-ḥūnı sürerdi faḥr idüp eslem

60 Mübāhāt eyler idi şāh şehādet bulduḡın¹⁰²⁰ her gāh
Diyüp *el-minnetü li ʾllāh*¹⁰²¹ naşībüm oldu kadr aʿzam

Mülākāt Aḥmed'e Zehrā oluram Caʿfer'e evlā
Muşāfiḥ Ḥamza'ya şeydā şehīdan ḥācesidür ʿamm

Murād-ı maṭlabum ḥaşıl olındı kurbete vāşıl
Şehādet bezmine vāşıl olındum şükriyle maḥrem

Gelūben ḥazrete aʿyān kirām-ı Kūfelü¹⁰²² ʿirfān
Zaḥımlı farkına dermān şaruban bağlayup merhem

¹⁰¹⁷ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁰¹⁸ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁰¹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰²⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰²¹ “Ancak, Allah'a minnet edilir.”

¹⁰²² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didiler kim saña zaḥmı uruptur söyle a‘lānī
Didi şabr eylegör zāhir olısar ‘ākıbet der-hem

65 Anı rüsvā ider Sübhān ser-encāmī ‘aẓīmüēş-şān
Ḥakīm ü Ḥākım [ü] Raḥmān dü gītīde velī aḥkem

Muḳārin-ḥāle Şīş Baḥri firār eylerdi ol ḳahrı
Görüben muẓtarib şehri su’āl itdi aña der-dem

Didi sensen meger ḳātil emīrūél-müéminin¹⁰²³ eşher
Dilerdi eylesün inkār didi kim ḳātilem muẓlim

Anı ḳatıl itdiler ol dem leked-kūbıla dir ‘irfān
Velīkin İbn-i Mülcem gör çıḳup taşra dolu pür-ḡam

Çıḳanda bâb-ı mescidden dilerdi esliḥā şalmaḳ
Anı dir Kūfīler gördi be-ḡāyet muẓtarib müdhem

70 Didi sen ḳātil-i Ḥaydar degül misen ḳılup inkār
Dilerdi *lā*¹⁰²⁴ diye tekrār *belī*¹⁰²⁵ taḳrīr idüp efhem

Girībān-çākıla anı dutuban ber-der-i mescid
Getürdi anı bir müémin ḥalāyık bezmine şarşam?

Daḥı vardur ḡarīb aḥbār çıḳanda taşra Bin Mülcem
Dutup şahrāya yüz ḳaçdı elinde tıḡ-i ḥün-erḳam

Anı gördükde bir yārān Hemedānī olan insān
Hücüm-ı ‘ām idüp efḡān gelüben dutdılar muḥkem

Getürdiler anı şāha kerāmet menba‘ı māha
‘İtāb eylerdi güm-rāha diyerdi ey İbin Mülcem

[161b]

Der-Beyān-ı Meşnevī Ve ‘İtāb Kerdin-i Şāh-ı Merdān Vā-
gerd-i İbn-i Mülcem-i Pelīd [ü] Bed-baḥt

¹⁰²³ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

¹⁰²⁴ “Hayır.”

¹⁰²⁵ “Evet, peki.”

- Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün*
1 Şürū' it mā-cerāya meşnevīden
Kelām-ı farz lāzım ma' nevīden
- ‘İtāb itdükde Haydar ol saķīme
Hevāsı tābi' [dür] dīv-i racīme
- Neden kaçd eyledün şīr-i Hudā'ya
Benüm teg server-i hikmet-nümāya
- Liyākāt-ı emāret görmedün hāş
Benüm zātumda lāyık bilmedün hāş?
- 5 Vücūdum eyledün nā-būd [u] ber-bād
Sitem kılduñ baña evlāda eşhād
- Yetīm itdün kamu evlād u āli
Serāy-ı Āl-i Yāsīn oldı hālī
- Ne yetmişdi saña benden zararlı
Bu emre irtikāb itdün haţarlı
- Ma' āza 'llāh*¹⁰²⁶ didi ol İbn-i Mülcem
Hemişe hayr-hāh iduñ baña hem
- Ne bā' iş oldı pes farţ-ı kazāya
Buraķduñ hānedānum der-belāya
- 10 Didi senden baña ihsān vāfir
Olurdı rüz [u] şeb bürhān zāhir
- Velīkin bu kader hükmi ezeldür
Bilürsen maķşadı kim lem-yezeldür
- ‘Alī hükmi eyledi habs itdiler nās
Şaķīler mihterin pā-bend-i kirbās
- Ṭa' amından ‘Alī irsāl iderdi
Şarābından aña iclāl iderdi

¹⁰²⁶ “Allah, esirgesin.”

Didi evlāda ger buldum necātı
Qazıyye pür-qazā buldum hayātı

- 15 Şalāhıla felāhı uş benümdür
Günāhum yoǵdur aşlā muǵtenemdür

Eger kim bulmadum bundan necātı
Baña bir ǵarbı urmışdur berātı

[162a]

Aña bir ǵarbı sizler urmaǵ¹⁰²⁷ ister
Ziyāde urmañuz siz merhem ister

Olur zūlm-ı te‘ addī evliyādan
Ziyāde ǵarbı urmañ aşfiyādan

Hüseyn ile Hāsan habs itdi anı
Virürdiler ta‘ āmin cāvidānī

- 20 Velīkin ħavf iderdi ol ta‘ āma
Yemezdi kendüsinden müstedāma

Emīn-i ‘ ilm-i Aḥmed her dü reyḥān
Aluban ḥazreti ǵaldurdu ‘ irfān

‘ Aliyyü ’l-Murtaẓā’ nı mescidinden
Anı ref‘ eylediler *fescüdd*inden¹⁰²⁸

Getürdiler emīri ḥānedāna
Ṭahāret ma‘ deni kenz-i me‘ āna

Şafaǵdan şubḥ-ı şādıǵ oldı zāhir
Çevirdi yüzini Ḥaydar meşāhir

- 25 Didi ey şubḥ-ı şādıǵ nūr-ı izḥā
Saña şerḥ eyleyem taǵmīz-i tuǵrā

Anuñ ḥaǵǵı ki her gün pāk olursan
Girībān-çāk [u] dāmen tañ olursan

¹⁰²⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰²⁸ “Secde et.”, İnsân, 76:26.

Gerekdür rûz-ı maḥşer kıl şehâdet
Beni sen başmaduñ vaqt-i ‘ibâdet

Hemişe ben seni başdum muḳaddem
Şafaḳ şakḳ olmadın şavḳıyla aḳdem

Resûl-i Ḥaḳ baña ta‘lîm idenden
Namâz erkânını tefhîm idenden

30 İrince tâ bu eyyâm-ı duhûra
Bugünkü gün ḥuṭûr-ı pür-ḳuşûra

Hemişe vaqt[i] istiḳbâl iderdüm
Şalât-ı şubḥıla iclâl iderdüm

Yüzün dutdı ‘Alî pes âsumâna
Necâtı istedi Ḥaḳ’dan beyâna

Îlâhî söyledi Mevlâ-yı Ma‘bûd
Bu aḥvâle şehâdet eyle Maḥmûd

[162b]

Olanda rûz-ı maḥşer enbiyâlar
Gelende cümlesi vaqt-i ḳazâlar

35 Şehîdân zir-i ‘arşa cem‘ olanda
Şehâdet eyle ‘âlî şem‘ olanda

‘Alîm her ḳazâsın ferd-i ‘Allâm
Raḥîm pür-‘atâsın ḥalka itmâm

Bilürsen bende ḥâlin mâ-cerâdan
Rüyâsından serâeîr inzivâdan

Bu ḳavlıla terennüm eyler idi
Anı ḥuẓẓâr-ı meclis diñler idi

Hurûşa geldiler erbâb-ı devlet
Ser-â-ser ehl-i Kûfe vār (...) ¹⁰²⁹ millet

40 Hurûş [u] ḡulḡule düşdi cihâna
Ḥalâyıḳ geldiler cem‘ fiḡâna

¹⁰²⁹ Metinde bu kelime silik durumdadır.

Girībān-çāk olındı ehl-i Kūfe
Dil-i ğamnāk olındı gül şükūfe

İdende rāzı gūş evlād u aşhāb
Fiğāna başlayanda yār [u] aḥbāb

Tesellī eyler idi anda ḥazret
Gürūh-ı evliyāya mīr-i millet

İki sıbṭeyne dirdi anda muḥtār
Resūl'e ḵonşu oldum mīr-i aḥyār

45 Oluram şoḥbet-i Zehrā'ya fercām
Ḥuceste yārıla ferḥunde işmām

Teéessüf çekmeñüz min-ba' d ḥāle
Benüm-çün girmeñüz tesvīd-i şāla

Bu gice vāḵı' a gördüm Muḥammed
Mübārek āsitīnile mümecced

Ġubār-ı çehremi ol pāk iderdi
Baña tīz gel kelāmı şerḥ iderdi

Delāletdür baña ḥ'āb-ı sa' ādet
Resūl'i gördüğüm nuṭḵ-ı 'alāmet

50 Rivāyetdür ki ḥazret üzre cerrāḥ
Getürdiler ki zaḥmın şara şerrāḥ

[163a]

Naẓar şalduḵda¹⁰³⁰ zaḥma kıldı feryād
Didiler tīğ-i sīr-āb zehre ber-bād

'İlāc olmaz buña cem' devālar
Ne deñlü kim devā eyler sezālar

Bunuñ şemsīr-i sīr-āb[1] zeherlü¹⁰³¹
Anı def' eylemez zehri ḵaharlu¹⁰³²

¹⁰³⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰³¹ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Gelüben Ümmü Gülşüm qabl-i cerrāh
İbin Mülcem ḥabīse sine eṣrāḥ

55 Didi ey zālīm [ü] eşkaél-ḥalāyık
Ne bātıl kār idi kılduñ ne lāyık

Cerāḥat ḥazrete ḥoş kār idinmez
Beher-ḥāl şağ olur ızrār idinmez

N’olur ḥālūñ ser-encāmı münāfık
Benī Hāşim elinden qavm-i şādık

Cevāba geldi anda İbn-i Mülcem
Didi ey ḥātūn-ı ferḥunde a‘ zām

Biñ altun kıymetidür biñ daḥı zer
Virüben almışam zehrile cevher

60 Bilürsen kim ben ol tıḡi mükerrer
Zehrlü¹⁰³³ kılmışam zehriyle cevher

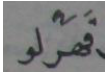
Cerāḥatden aña mümkün degüldür
Ḥalāş olmaz bilürem ḥoş degüldür

Daḥı mäh-ı şıyām içre bu da‘ vā
Zuhūra geldi feḥvā buldı imlā

İgirmi bir idi mäh-ı şıyāma
Meşâyibler hücum itdi imāma

Vaşıyyet eyledi evlād-ı āle
Mücedded şīr-i Ḥaḳ qavm-i celāle

65 Çağırdı Ümmü Gülşüm’i serāya
Didi *yā ibnetā*¹⁰³⁴ bedrü’ d-dücāya

¹⁰³² Bu kelime metinde “qaharlu” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁰³³ Bu kelime metinde “zehrlü” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁰³⁴ “Ey kızım!”

Didi kim *ag̃liki*⁷¹⁰³⁵ bāb-ı sa‘ âdet
Beni koy hücrede tenhâ şehâdet

Dutuban kavlini dir Ümmü Gülşüm
Ėalaķlu kıldı bāb-ı sırr-ı mektüm

[163b]

Duruban bāb-ı hāzretde müdāmī
Hüseyn ile Hāsan ümmet imāmı

Giribān-çākıla nem-dīde giryān
Olurdılar ‘azāya sīne ‘uryān

70 Şadā geldi semādan kıldı hātif
Ki *emmen āminen ye ‘ti*^{71036c} avāṭif

Daḥı bir hātif-i ferḥunde-āvāz
Şehâdet eyledi şerḥile hem-rāz

Gelürdi hücreden nām-ı İlāhī
Muḥammed hem-ķarīni oldı māhı

Muḥammed Muṣṭafā nāmı gelende
İçüp şeh-zādeler cāmı gelende

Girüben hücreye ol demde ‘irfān
Hüseyn ile Hāsan zātıyla sultān

75 Ne gördiler ki sultān-ı şehâdet
Gidüp mülk-i beķāya serv-i ķāmet

Uçupdur murğ-ı rūḥı muntehāya
Serāy-ı müttakīn ķurb-ı Hudā’ya

Daḥı var bir rivāyet eylemiş āl
Dimişler vaķt-i fevti ķadr-i iclāl

Nidā geldi bize ķarḥ-ı ‘alādan
Çıķuñ siz hücreden maḥż-ı ķazādan

¹⁰³⁵ “Kapat.”

¹⁰³⁶ “Yoksa güven içinde gelen kimse mi daha iyidir.” (Fussilet, 40:41).

Burakun bende-i pāk-i‘ tīkādı
Ola meşgūl hāle hoş-nihādī

80 Dahı geldi nidā fevt oldı Aḥmed
Dirīgā kim velī fevt oldı es‘ ad

Şehīd oldı Muḥammed Murtaẓā’sı
Oқınmaz oldı şerḥ-i *Lā-Fetā*’sı¹⁰³⁷

Dahı geldi şadāy kim ba‘ de Aḥmed
‘Alī’den şoñra kimdür qadr-i ezhed

Ri‘ āyet ümmete eyler qazāda
Didiler tābi‘ inlerdür cezāda

İderler ümmete ‘avni hemīşe
Qılurlar iktidā anlara pīşe

[164a]

85 Çün āvāz oldı sākīn ez-semādan
Girüben hücreye gördük qazādan

‘Aliyyü’l-Murtaẓā muğsel olınmış
Hanūṭıla kefen na‘ şı şalınmış

*Velīyy-i innemāya*¹⁰³⁸ biz namāzı
Qıluban eyledi Ḥaqq’a niyāzı

Dahı var bir rivāyet eşherīden
Dimişdür ehl-i beyt-i mazḥarīden

Vaşıyyet eyledükde şāh-ı merdān
Tamāmī ḥānedān ehliyle sultān

90 Didi kim geçdügümde ol serāya
Serāy-ı ‘ālem [ü] semt-i şerāya

Olur şaḡ lā-cerem dīvār-ı ḥāne
Çıkar bir levḥ-i peydā gör beyāna

¹⁰³⁷“Lā-fetā illā Ali lâ-seyfe illā Zü’l-fikār (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zü’lfikār’dan keskin kılıç yoktur.)”
(Aclūnī, Keşfü’l-Hafā, 2:363-364).

¹⁰³⁸“Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.”
(Ahzāb, 33:33).

Beni ol levḥ içinde levḥa mestūr
İdersiz ehl-i beytüm anda meşhūr

Gelür gökden ḥanūṭıla kefen zād
Anuñla siz kefen eylersiz ecsād

Tamām olduḡda¹⁰³⁹ ġasl [u] kār-ı tekfīn
Beni tābūta ḡorsız ehl-i tedyīn

95 Koyarsız na‘ şumı şaḥn-ı serāda
Namāz itsün baña ālüm fūrāde

Muḡaddem ol Ḥasan kılsun namāzı
Kim oldur nūr-ı eṭvārum Ayāz’ı

İkinci kez Ḥüseyn kılsun namāzum
Mübārek tābūta ḡarşu cenāzum

Namāzdan soñra lāzım ref’ -i tābūt
İdersiz ol serādan ṭaşra meşbūt

Alursız ketfe tābūtı hemānī
Ne ḥāke meyl ider oldur mekānı

100 İdersiz ḥufre ol dem ol zemīni
Mübārek buḡ‘ adur bezm-i ḡarīni

Çıkar ol buḡ‘ adan tābūt-ı sācı
Beni ol tābūta ḡorsız revācı

[164b]

Anuñla defn idersiz cism-i pākum
Dökersiz ḡabrüm üzre setr-i ḥāküm

Şevāhid şāḥibi bir ġayr-i aḡvāl
Dimişdür defterinde şerḥ-i eclāl¹⁰⁴⁰

İmāmeyne dimiş kıldı vaşiyyet
Nedür ḡavli anuñ diñle ḥaḡīḡat

¹⁰³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

- 105 Beni tābūta koyduḡda¹⁰⁴¹ didi ṣāh
Götürüñ tā ki Ġazneyn'e didi māh

Ḥaḳīḳat arz-ı Ġazneyn'dür mekânım
Ḥacer vardur zümür-rüd-fâm kânım

Zümürrüd rengile zāhir olanda
 Hacerdür medfenüm nāzır olanda

‘Amel kıldılar ol dem nūr-ı ‘ayneyn

Emîri defn idüp şahñ-ı fezâda
Necef didükleri bezm-i ‘alâda

- 110 Mübārek buḡ^c adur semt-i ferādīs
Maḡām-ı Murtaẓā bezminde taḡdīs

Dahı şeh-zâdeler setr itdi qabrın
Kimesne görmesün mehdiyle qadrın

Ḥavāric Nāṣībīler maḳṣadından
Ta' arruż itmesünler merṣadından

İmāmeyn iḥtirāz itdi tamāmı
Vaṣiyyet virmişidi Hakk imāmı

Didi anlara dōrt yerde mezārum
İdersiz ħufre nezdīk [ü] civārum

- 115 Birinde defn idersiz cism-i cānum
Üçin hākile yeksān ol mekānum

Taʿ arruż itmesünler ben gidende
Mezārum mahv idüñ tekrīm idende

Neden kim şad hezārān pehlūvānī
Cihānda tīgile kīrdum revānī

¹⁰⁴¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hezārān biñ Mecūs-ı kavm-i ‘İsā
Naşārā zümresin qatl itdüm evlā

[165a]

Hezārān biñ güzide pehlevānı
Mişāl-i Rüstem ü her Qahramān’ı

120 Helāk itdüm ğazā bezm-i belāda
Ten-i tenhā qazā-yı mā-cerāda

Be-‘avn [u] naşr-ı Rabbānī Hudāvend
Mu‘īn-i evliyā Rıdvān-ı ħursend

Anuñ emriyle çaldum Zü’lfikār’ı
Gürūh-ı vācib-i qatle hezārı

Qamunuñ vardur evlādı ‘aşā’ir
Ta‘arruz kabrime eyler ğadā’ir

Anuñ-çün kabrimi mestūr idersiz
Sefihān zümresinden devr idersiz

125 Dutuban qavlini ol demde ‘irfān
Hüseyn ile Hasan aşlıyla sultān

Münevver merqad [u] meşhed mu‘atţar
Cefādan setr kıldılar muţahhar

Hemīşe setr idi tā ol zamāna
Ki Hārūnū’r-reşid geldi cihāna

Olup müstevlī ħükme her belāda
Ĥilāfet eyledi taht-ı qazāda

Naẓm-ı Diğer

89

1 *Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*
Gönül yād eyle Sübhān-ı Raḥīm ü Rāḥim ü Raḥmān
Nuḥustīn ḥalk iden cānı gürūh-ı *mārici*¹⁰⁴² yeksān

¹⁰⁴² “Ve halaka’l-canne min māricin min nārin (Cin’i de yalın bir ateşten yarattı.)” (Raḥmān, 55:15).

Ser-ā-ser vahşıla tayrı cemādı raṭbıla yābis
Zevāhir naqşı gūn-ā-gūn nebāt-ı aḥzārı elvān

Cibāl [ü]¹⁰⁴³ berleri baḥreyn ṭarāyık bīşeler içre
Mevālid-i şelāşeyle ḥazāyin kenzine pinhān

Mu‘ allaḳ çarḥ [u] gerdūna kevākib leşkerin tezyīn
Hezārān rūşen-i ḳandīl idinmiş tābi‘ -i Keyvān

- 5 Şümārın enbiyā bilmez velīler zümresi zühhād
Daḥı Cibrīl-i maṭaryūn melā’ik fırkası rūḥān

Cünūdın bilmedi hergiz gürūh-ı cinnile insi
Ferāset ‘ ilmile Loḳmān Hızır perverde-i ḥayvān

Şümāra ḥikmeti gelmez ḡarā’ib na‘ t-ı evşāfi
Ḥamīd ü Hāmid ü Maḥmūd Ḥudāvend-i celīlū’ş-şān

[165b]

Kerīm [ü] raḥmet-i vāsi‘ irişür nesl-i ḥayvāna
Nevāṭık ḡayr-i nāṭıklar ‘ amīm-i luṭfina ḡarḳān

Ḡavāş-ı setrile mestūr olinmiş zümre-i ‘ āşī
Ne mü’min dir ider rüsvā ne kāfir zümre-i ‘ işyān

- 10 Sezā-yı ḥamd-i Sübhānī ḳadīm-i lem-yezel şānı
Cevāriḥ-baḥş-ı ḥayvānı ezelden tā ebed aḳrān

Nebīler eyleyen irsāl ṭavāmīr¹⁰⁴⁴ eyleyen inzāl
Ḳarāṭis saṭırına aḳvāl münakḳaş neşr iden Ḳur’ān

Nübüvvet mihteri Maḥmūd Muḥammed bā’ iş-i meşhūd
Vezīr-i mesned-i ma‘ hūd dilīr-i ‘ arşa-i iḥsān

Ḥabību’llāh-ı a‘ lānı ferāset baḥr [ü] ‘ ummānı
Fütüvvet şadr-ı iḥsānı güzīn-i Ḥazret-i Mennān

Muṭahhar āl-i iclālī şaḥābe cem‘ i emşālī
Ḥaḳīḳat ḳāl [u] mā-ḳālī beyān-ı şöhret-i Ḳur’ān

¹⁰⁴³ cibāl [ü]: cibālī [metinde]

¹⁰⁴⁴ Bu kelime metinde طوامر şeklinde yazılmıştır.

- 15 Tamām itdüñse dībāce getür ser-rişte minhāca
Kelām-ı sâbık-ı icmāl mufaşşal olmasun dīvān

Ferāmūş eyleme işhār vefāt-ı Haydar-ı Kerrār
Şehādet bulduğın¹⁰⁴⁵ eṭvār ṭahāret pākını i‘lān

Haber vir merḳad-ı ḥāşın ne ḥikmet gösterür ḥalkā
Muṭahhar meşhed-i ‘anber-siriştin çeşme-i ḥayvān

Reşīdī nāmıla Hārūn nevāḥīlerde bā-‘asker
Şikār eylerdi dir maḥzūn ne gördi fırka-i cīrān

Muḥaşşan cümlesi mestūr olınmış püştede mevfūr
Firār itmez ḳamu maḥşūr durupdur vaḥşıla ṭayrān

- 20 Buraḳdılar cevāriḥler firāz-ı püşteye toğru
Biri meyl itmedi maṭyūr cevāriḥ ṭayr eger ḥayvān

Kilāb [u] dām u ded ṭayrān ne seg perverde-i insān
Muḥaşşan püşteye¹⁰⁴⁶ cünbān oluban itmedi cevlān

Taḥayyūr oldı dir Hārūn ‘acā’ib anda ol ḥāle
Nidā ḳıldı ḳamu a‘yān gelüben gördiler ‘irfān

Şehādet virdiler ḥāle ser-ā-ser pīr-i dünyā dīd
Velīkin söyledi bir pīr ḥaber-dāram ‘acīb aḳrān

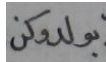
Didi kim cümle ecdādum dimişler merḳad-ı mestūr
Olinmış Haydar’uñ bunda mu‘aṭṭar merḳadı ğufrān

[166a]

- 25 Bu mevzu‘da baña taḳrīr idüben gitdi ecdādum
Bilürem naşşıla meşhūr beyān-ı çeşme-i ḥayvān

Velīkin ihtirāz itdüm Ḥavāric Nāşibīlerden
İderler ḳabrine cebri dokerler ḥākini yeksān

Şikārı terk idüp Hārūn taḥabbūs eyledi ḳabri
Eşer buldı mezārından velīler şāhınuñ bürhān

¹⁰⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁴⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış olup ڤ harfinin noktaları konmamıştır.

‘İmāret eyledi anı ziyāret-gāh idüp her dem
‘Asākirler ḥayātında gelürdi ḳabrine her ān

Gel imdi maḳşada¹⁰⁴⁷ maḳşūd kelām-ı esbaḳa mevzūn
Ḥüseyn ile Ḥasan şeh-zād çıkuban Kūfe’den a‘ yān

30 Götürüp ḥazretüñ her dü mübārek na‘ şını ketfe
Vaşiyyet ḳılduḡı¹⁰⁴⁸ yerde anı defn itdiler eknān

Ḳaranḳu gicede şāhı götürdiler iki server
İdüben raḥmete vāsıl velāyet mīrini sulṭān

Mezārın ḳıldılar mestūr ber-ā-ber ḥākıla meşhūr
Bilinmez ḳıldılar anı zemīne ḳadrıla yeksān

Dönüben her iki ḥazret gelüben Kūfe’ye meşhūr
‘Azāya oldılar meşḡul dutuban ta‘ ziye işnān

Ḥalāyık geldiler cümle şerāyiṭ ta‘ ziye ḳılmaḳ
‘Avām-ı Kūfe’nüñ cümle ḥavāşı pīrile vildān

35 Didiler cümle sıbṭeyne mezārı ḳandadur şāhuñ
Ziyāret ḳılmaḡa¹⁰⁴⁹ ḳabrin şerāfet bulmaḡa¹⁰⁵⁰ iḥsan

Egerçi gitdise ḥazret mu‘ allā merḳadı ḳanı
İdelüm ḳible-i ḥacāt murād u maṭlaba a‘ vān

Kimesne bilmedi anı¹⁰⁵¹ ne menzildür aña medfen
Bilinmez oldu tā vaḳti irişdi nevbete ‘ irfān

Münevver meşhedi ḳıldı mu‘ ammer ceşşile Ḥārūn
Reşīdī āl-i Ḥāşim’den olurdı aşlıla sulṭān

Gel imdi maḳşada nāzım imāmeyn ḳavline işhār
İdüben defn sulṭanı dönüben her iki reyḥān

¹⁰⁴⁷ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır..

¹⁰⁴⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁴⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁵¹ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

40 Ṭarīķi anlaruñ düřdi gelende Kūfe’ye mehcūr
 Ḥarābe var idi meřhūr ẓarīb-i Kūfe’ye eknān

Geçerken ol iki şeh-zād ne gördiler ki bir nāle
Gelürdi ẓurb-ı kāřāne içinden cehrile giryān

[166b]

Ġarībem dirdi miskīnem tamāmī ‘avret-i zāhir
Anuñ aḥvālını şordı şübeyr-i Muřtafā reyḥān

Didi ba‘ iş nedür feryād idersen derdile mehcūr
Didi kim var idi yārum ġam [u] ġam-ḥ̣āruma¹⁰⁵² aḳrān

Benümle üns idi ol mīr ġam [u] endūhuma teşhīr
Ṭa‘ amıla řarāb-ı ḥāř getürürdi baña her ān

45 Didiler bilmedüñ nām [u] niřānıñ¹⁰⁵³ ol kerem-kānuñ
 Didi andan su‘āl itdüm baña bildürmedi sułṭān

Baña söylerdi ey miskīn saña Allāh içün ḥidmet
İderem bilme kim şöhret içündür ‘izzetüm a‘ lān

Didiler şüret-i hey‘et ne dürlü ḥazretüñ elbet
Ḥaḳīḳat bilmedüñ ḥālin ne şiretle idi a‘ yān

Didi ben a‘ māyam bilmem velīkin iki gündür ol
Görülmez oldu iclālī baña ḥidmetleri iḥsān

Didiler söyle eṭvārın niřāne vird-i efkārın
Didi tesbīḥile tehlīl zebānı zemzeme ger ḥ̣ān

50 Melā’ikden aña taḥřīn işitdüm¹⁰⁵⁴ hem¹⁰⁵⁵ der [ü] dīvār
 Aña tekrīmīle ta‘ zīm iderler cümlesi aḳrān

Baña dirdi ki *miskīnun*¹⁰⁵⁶ *be-cālis* ‘inde *miskīnen*¹⁰⁵⁷
*Ġarībun*¹⁰⁵⁸ ‘inde *mazlūmun*¹⁰⁵⁹ *be-cālis*¹⁰⁶⁰ dā’imü’l-aḥzān

¹⁰⁵² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁵³ nām [u] niřānıñ: nāmı niřānıñ [metinde]

¹⁰⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ت” harfi yazılmamıştır.

¹⁰⁵⁵ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

¹⁰⁵⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁵⁷ “Miskinle miskin olarak otur.”

Budur ol mihterũn kârı benüm kırbumda her evkât
Bu sîretle bu şûretle geçerdı hıdmet-i mihmân

Girîbân-çâk olup yârân ‘azāya başladı mîrân
Hüseyn ile Hasan Kürdân Şübeyreyn-i şeh-i merdân

Didiler aña ey dervîş bilürsen kimdür ol serdâr
‘Alî’dür şimdi kabrinden gelüben cümlemüz¹⁰⁶¹ ta‘bân

55 Mu‘allâ cismini mestûr idüben ihtirâzıla
Anı havf-ı Havâric’den nihânî eyledük pinhân

Didi ey zümre-i ebrâr ne vâkı‘ oldu¹⁰⁶² kim ğam-ı ẖâr¹⁰⁶³
Anı katl itdiler eşhâr cihânı terk idüp sultân

Didi dervîş eyâ yârân beni ol servere kırbân
Mezârı hâkine der-bân idersiz cehrile el-ân

Muhammed Muştafâ hâkkı beni ol servere ilhâk
İdersiz enbiyâ hâkkı sezâdur kabrine akrân

[167a]

Teraḥḥum kıldılar ana anı ref‘ itdiler ber-düş
Götürdiler anı meşhûr maḳâma sırrıla a‘lân

60 Kırib-i medfene anı getürdiler gör a‘mânı
Dutup dervîş-i der-bânı ziyâret eyledi erkân

İlâhî söyledi Mevlâ be-hâkk-ı nüh-neved esmâ’
Beni vaşl it didi ol dem velîler mîrine kırbân

Du‘âsı müstecâb oldu fakîrũn nâlişi ol dem
Müvâfık der-kitâb oldu gelüp peyk-i ecel akrân

¹⁰⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁵⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁶⁰ “Gariple garip olarak otur.”

¹⁰⁶¹ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹⁰⁶² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁶³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Virüben nakd-i cān āsān qarīb-i merķad-i sultān
Nişār-ı meşhede ķurbān oluban maķşad-ı Ġufrān

Namāzın kıldılar ahyār qarīb-i merķad-i Kerrār
Kirām-ı ķadrıla ebrār iki sıbteyn-i hoş-reyhān

- 65 Anı def itdiler ol dem qarīb-i merķad-i meşhūr
Meşāhir nāmıla Ġazneyn mekān-ı server-i merdān

İrişdi ķatre ‘ummāna buluşdı gevher [ol] kāna
Qarīb-i Şīr-i Yezdān’a ħatīb-i minber-i Furķān

Dönüben geldiler şehre her iki server-i hestī
Şarāb-ı Kevşer’ün mesti ħuceste her iki vildān

Vefāt-ı şaf-der-i leşker meşā’ib-a‘ zama bā’iş
Nevāyib-ekşere şāmil dimişlerdür anı ‘irfān

Şehīd-i Kerbelā nisbet olupdur lā-cerem eşher
Eger fehm ideler ekşer ferāset ma‘ deni yārān

- 70 Haşīn-i hoş-ħişār idi tamāmī şehir-i İslām
Gürüh-ı ümmete āle belālardan necā Tūfān

Anuñ vaktinde aşhāba cefālar yetmedi hergiz
Kamusı geçdiler yārān müreffeh ħālile ‘irfān

Velīkin sonra da ba‘zı çeküben ħazrete leşker
‘Acāeib mā-cerā oldı yazılmaz defter [ü] dīvān

Tamām oldı bi-ħamdi ‘illāh ‘Aliyyü ‘l-Murtażā ħālī
Şehādet bulduğı¹⁰⁶⁴ aķvāl menāķīb eşheri erkān

Velīkin cümle icmālen beyāna geldi emşālī
Mufaşşal deftere sıgmaz medāyih midħati tibyān

¹⁰⁶⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Altıncı Bâb
İmâm-ı Hasan'ın Bezm-i Belâda Şâgarıla Nûş İtdügin
Beyân İder

90

[167b]

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Nâıķam bezm-i ezelden Hâlık'a ıķrârdan
Dönmezem ķavl-i belâdan nûkte-i esrârdan

Nuıfeyem¹⁰⁶⁵ emşâc-ı mâder zahr-ı Âdem'den velî
Aķsen-i takvîme irdüm heft penç ü ķârdan

Hab-ı ğafletde yaturken nâ-gehânî bir nidâ
Hâtif-i ğaybı yetürdi ğuşuma ebrârdan

Hûşa geldüm der-zamânî neşri nazma cûş idüp
Dür-feşân oldu zebânum mu' teber eıvârdan

- 5 Rişte-i nazma getürdüm Aķmed ü evlâdını
Vaşf-ı aşhâb-ı tamâmî leşker-i enşârdan

Besdür imdi söyle hâli mâ-cerâ şerh-i Hasan
Ekber-i evlâd-ı Haydar on sekiz aķyârdan

Eşher-i işnâ aşerden kendi ikinci imâm
Naşşıla işbât olındı şerhi heşt [ü] ķârdan

İştihâr oldu kenıyyet Bû'l-Muķammed hâzrete
Hem laķab şânı Naķî'dür vâriş-i Muķtâr'dan

Hicretün üçünci sâli oldu mevlûdı anuñ
Luıfıla buldı velâdet menhec-i eıvârdan

- 10 Nışf idi mâh-ı şıyâma kim vücûda geldi ol
Söylemiş ehl-i tevâriķ naķlıla ızhârdan

Hem Şahîfe-i Rızâ'da defter-i Rażviyye'de
Keşf-i Ğumme içre meşûr Aķmed-i Muķtâr'dan

¹⁰⁶⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Söylemiş Esmâ' ki dirler nāmına bint-i 'Umeys
Çâbil'e ol dem velâdet bulduğı¹⁰⁶⁶ esrârdan

Çün Hasan geldi vücûda vâkıf oldu Muştafa¹⁰⁶⁷
Hücre-i Zehrâ'ya geldi şâd olup ğam-bârdan

İstedi şeh-zâdını kaldurdum anı ol zamân
Kehrebâyî hırkaya şardum vücûdın hârdan

15 Hidmet¹⁰⁶⁸-i şâha getürdüm Muştafa'ya fahrıla
Luţfila itdi baña ol mantık [u] güftârdan

Didi ey Esmâ' saña ben söyledüm kerrâtıla
Şarma şaru hırkaya evlâdumı ızrârdan

Ben dahı bâ-ḥasb-i fermân hırka-i kâfûriye
Şardum ol nûr-ı Hudâ'yı vehm kıldum yârdan

[168a]

Aḥmed'e karşı getürdüm ḥazrete teslîm idüp
Güşına telķîn kıldı emr-i nehy-i kârdan

İbtidâ bang-ı namâzı güşına telķîn idüp
Remz-i esrâr-ı şehâdet söyledi ikrârdan

20 Söyledi Aḥmed 'Alî'ye nāmını eyle beyân
Aḥmed'e kıldı işâret nāmını ebrârdan

Söyledi Ḥaydar Resûl'e senden aḳdem itmezem
Nâm-ı evlâdum müsemmâ mazhar-ı ızhârdan

Lîk isterdüm bu tıfla Ḥarb yâ Ḥamza kılam
Nāmını ger sen diler sen eylegil işhârdan

Muştafa geldi cevâba söyledi emr-i Hudâ
Cümleden aḳdem sezâdur her işe efkârdan

¹⁰⁶⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁶⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁶⁸ Bu kelime metinde “ḥizmet” şeklinde yazılmıştır.

Dir muḳārin işbu ḥāle geldi Cibrīl-i Emīn
Aḥmed'e virdi selāmı İzid-i Cebbār'dan

- 25 Söyledi emr-i Hudā'nı Muṣṭafā'ya ser-be-ser
Sen 'Alī Mūsā'ya Hārūn mişlisiz ahyārdan

İsm-i Hārūn oğlu lâzım oldu elbet oğluña
Söyledi Cibrīl'e Aḥmed nāmını kıl vardan

Hazrete virdi cevābı remzile Rūḥu 'l-Ḳudūs
Bil Şübeyr ismiyle Hārūn oğlıdur ebrārdan¹⁰⁶⁹

Şerḥ-i Süryānī dilince gör Şübeyr'i sen Ḥasan
İsmiñi lâzım Ḥasan kıl pertev-i envārdan

Hasb-i fermān-ı İlāhī kıldılar nāmı Ḥasan
Aḥmed'e teşbīḥ olurdu revnāk-ı eṭvārdan

- 30 Söylemişdür İbn-i Mālik mu' teber nāmı Enes
Kim Resūl'e beñzer idi sīreti evḳārdan

İbn-i Ġārib naḳl idinmişdür şaḥīfe-mu' teber
Kim Resūl'i gördi şadrında Ḥasan estārdan

Söyledi Aḥmed Hudāyā siverem evlād-ı ḥaş
Sen daḥı siv ey Hudāvend ālümi eşhārdan

Söyledi yār-ı Hudāvend Aḥmed'e sivdüm anı
Kim siverse anı sivdüm sırrıla eşhārdan

Bū Hüreyr'e söylemişdür gördüğümde uş Ḥasan
Şād olurdu hoş feraḥdan farṭıla enzārdan

[168b]

- 35 Çeşmüme enhār-sār-ı şād-ābı dökülüp
Her müje seyl-āb-ı cārī cūş iderdi sārdan

Hem Resūluellāh'ı gördüm mescidinde mu' tekif
Ta' āt-ı Sübhān'a meşğūl minbere ezkārdan

Ol zamān şeh-zāde ḥāzır oldu ol bernā Ḥasan
Hazreti aldı kenāra perdeye ḥimmārdan

¹⁰⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve ر harfinin yazılmadığı görülmektedir.

Şaçların meşşâta kıldı barmağıyla Muştafâ
Büse kıldı ruḥ yañağın berg-i gül-aḥmârdan

Söyledi ol dem Ḥudâvend ey Kerîm-i Zü'l-Celâl
Siverem her kim siverse oğlumu ebrârdan

- 40 Sen daḥı siv kim siverse maḥzıla yek-dânemi
Sîret-i ḥaşı Ḥasan'dur ma' den-i aḥyârdan

Tirmizî Şerḥ-i Sünen'de söylemiş ḳavl-i şariḥ
İbn-i ' Abbâs ḳavli üzre şâdık-ı ikrârdan

Söyledi gördüm resûl-i ḥânedân taşra çıkar
Ketf-i ḥaşında Ḥasan'dur zülf-i ' anber-bârdan

Bir şaḥâbe gördi anı *ni' me merkeb*¹⁰⁷⁰ söyledi
*Ni' me rākib*¹⁰⁷¹ söyledi Aḥmed dil-i enbârdan

Rākib-i merkeb mu' azzamdur her iki şehri-yâr
Her iki deryâ-yı Vâhid lüélüé-i Tâtâr'dan

- 45 Der-Şevâhid söylemişdür kim resûl-i Ḥaḳ meger
Mescide geldi ne gördi kim Ḥasan aḥyârdan

Meclise karşı oturmuş ol imâm-ı evliyâ
Ol Ḥasan kim zât-ı pākı Aḥmed-i Muḥtâr'dan

Söyledi ḥużzâra Aḥmed bu benüm oğlumdurur
Hem baña ni' me¹⁰⁷² ḥalefdür seyyid ü aḥhârdan

Vaḳt olur iki gürûhuñ şulḥ olur beyn-i yaḳîn
Bâ iş olur ḥaşma şulḥa vaz gelür her kârdan

Lîk söyler kim imâmet bendedür soñra Ḥüseyn
Âḥir-i işnâ ' aşerde ḥatm olur işhârdan

- 50 Evzaḥ-ı fażl-ı delâyl her dü sıbṭeyne yeter
Kim resûl-i Ḥaḳ dimişdür menba' -ı esrârdan

¹⁰⁷⁰ “Ne güzel bir binek.”

¹⁰⁷¹ “Ne güzel bir binici.”

¹⁰⁷² “Güzel, ne âlâ.”

Hāzā ibneyn ehl-i cinne hem şebābeyn-i güzīn
El-Hasan şoñra Hüseyñ nuṭṭ eyledi iḳrārdan

[169a]

Şerḥ-i İ‘lāmü’l-Verā’da İbn-i ‘Abbās dimiş
Ḳavl-i şāfī Muştafa’dan nā’ib-i enşārdan

Otururken ḥidmetinde Muştafa’nun lā-cerem
Fāṭıma geldi ziyāde girye kıldı zārdan

Söyledi ey ebb-i ‘ālī ḥāce-i kevn [ü] mekân
Hücrenden çıḳdı Hüseyñ’ile Hasan edyārdan

55 İmtidād oldı velīkin anlaruñ ğıybetleri
Haydar-ı şaf-der bulunmaz kim şora aġyārdan

Söyledi Zehrā’ya Aḥmed git kızım sen ğam yeme
Haḳ Te‘ālā anları bekler ḳamu aḳrārdan

Pes du‘ā kıldı Muḥammed hem münācāt-ı ‘aẓīm
Haḳ Te‘ālā ḥazretine cehrile esrārdan

Yā İlāhī ḳıl ‘ināyet ol iki şeh-zādeye
Olsalar¹⁰⁷³ deryāda zevraḳ sen yetür zevvārdan

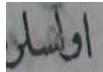
İr necāta sāḥil-i deryāya ḳıl inse ḳarīn
Yok eger şahrādadurlar ḥıfz ḳıl eşrārdan

60 Bedreḳa ile ‘ināyet faẓlıla rāḥa delīl
Menzile irgür meşāhir ḥūşkıla aḳzārdan

Geldi fi‘el-ḥāl Resūl’e Ḥazret-i Rūḥu’l-Ḳudūs
Aḥmed’e virdi beşāret her iki ḥünkārdan

Ġam yeme ey nūr-ı kevineyn iki sıbṭeyne hemīn
Kim e‘āẓım ehl-i dünyā oldılar her bārdan

Vālid ü māderleri anlardan a‘lādur ‘aẓīm
Haydar ü Zehrā muḥaḳḳaḳ zātıla ebrārdan

¹⁰⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hic ğam-gin olma Aḥmed kim iki şeh-zâdeler
Ol ḥaṭîre içredürler kim Benî Neccâr'dan

- 65 Lu' b iderler der-çemen-zâr zevkıla Reyḥāneteyn
Anları iki ferîşte hıfz ider azrârdan

Bâl [ü] perler ferş idinmişler iki şeh-zâdeye
Zîr [ü] bâlâdan firâş-ı pür-ğavâş atyârdan

Nâr-ı engür-ı ferâdis anlarıçun her zamân
Tu' me-i elvân-ı mîve ta' m iderler nârdan

Ekl [ü] şürbi her dü nûruñ mîve-i bâğ-ı bihişt
İrgürür her dü melek *min taḥtihe 'l-enhârdan*¹⁰⁷⁴

- [169b] Ḥidmet-i sıbṭeyne meşğûl ḳadrıla her dü melek
Pîş [ü] pesden¹⁰⁷⁵ hıfz iderler ' âlem-i aḥşârdan

- 70 Der-zamân oldı revâne ol yañaya Muştafâ
Ol ḥaṭîre kim reyâḥîn dolıdur eşcârdan

Gördi ol dem her dü nûrı der-âsâyiş der-ferah
Ḥaḳ Te' âlâ ḥazretinden luṭfiçün Cebbâr'dan

Ketfine aldı Ḥüseyn'i aşğar idi sinnile
Bir melek ḳaldurdu sıbṭ-ı âḥirîni ḥârdan

Geldiler sūy-ı Medîne sür' atıla şâd-kâm
Muştafâ vü her dü nûrı ol melek estârdan

Ḳarşu geldi bir şaḥâbe Bū Eyûb Enşâr'lu
İtmedi iḥsâs merḳûmı melek-atvârdan

- 75 Eyledi ol dem taşavvur kim iki şeh-zâdeler
Ketf-i ḥazretde olurlar cehrile evzârdan

Söyledi ol dem Resûl'e vir baña bir dânesin
Ref' idem egne sebük-bâr olasan ol bârdan

Muştafâ geldi cevâba Bū Eyûb¹⁰⁷⁶ Enşâri'ye

¹⁰⁷⁴ “İçinden ırmaklar akan cennetler” (Muhammed, 47:12).

¹⁰⁷⁵ pes: bes [metinde]

¹⁰⁷⁶ Metinde “Eyyûb” olarak yazılan kelime, vezin gereği “Eyûb” şeklinde yazılmıştır.

Fikr çekme her ne bārum varısa evzārdan

Añla ey Eyyüb-ı Enşār kim Hüseyn'ile Hasan
Mekremet ehlidür anlar veznile kıntardan

Vālid [ü] māderleri eşrefdür anlardan dağı
Kadrıla 'ālī-merātib şāhib-i eṭvārdan

- 80 Pes yüzün dutdı şāhābe semtine şāh-ı cihān
Muştafā nūr-ı Hudāvend söyledi esrārdan

Söyledi aşhāba hāzret diñlediler cümlesi
Cedd ü cedde eşrefinden kimdurur ebrārdan

Söylediler kimdür eşref söyledi Reyhāneteyn
Ceddları bin şöhretile 'ālem-i ahyārdan

Anlara cedde Hadice'dür Huveylid duğteri
Eşref-i cümle-ķabāēil efzal-i enşārdan

Bir dağı geldi cevāba seyyid-i kevn [ü] mekān
Olki nāmı Muştafā'dur nūr-ı Hāķ envārdan

- 85 Söyledi bir de şāhābe dinledi hāli kamu
Vālid ü māderle a'zam kimdurur ahyārdan

[170a]

Bil Hüseyn'ile Hasan'dur kim yazılmış Ferķadeyn
Şafha-i ķarķ-ı 'ālāda seb'a-i seyyārdan

Vālid anlara 'Alī'dür şehri-yār-ı şehir-i dīn
Şir-i Hāķ zırķām-ı mutlak ķasver-i ebrārdan

Vālide anlara Zehrā řāvus-ı bāğ-ı bihişt
Māder-i 'irfān-ı hestī heştüm-i ezhārdan

Bir dağı geldi cevāba maķşad-ı 'ilm-i ledün
Aķmed-i Maķmūd-ı hādī nağmeye güftārdan

- 90 Hālıla hāle cihetden kimdurur ķadr-i celī
Ol Hüseyn'ile Hasan'dur kim ulüēl-ebşārdan

Anlara hāl oldu Kāsım İbn-i Aķmed muķterem
Hālesi Zeyneb řahāret maķzeni aķhārdan

Her cihetden ‘amm u ‘amme efdali kimdür yakîn
Her dü sıbteyn-i nebidür lüélüé-i şeh-vârdan

Anlara ‘amm-ı me‘âlî Ca‘fer-i Tayyâr olup
Ümmühânî oldı ‘amme hâ‘her¹⁰⁷⁷-i Kerrâr’dan

Qıl tefekkür ehl-i dâniş Aḥmed’e evlâdına
Eşref-i âli olanlar seyyid-i Muḥtâr’dan

95 Na‘t-ı evşâfı beyâna gelmez âl-i Aḥmed’ün
Vaşf iderse ehl-i ‘âlem na‘tıla eş‘ârdan

Qanda vardur böyle evlâd nesl-i pâk-i Muştafâ
Aşlıla fer‘i riyâset ma‘deni Kerrâr’dan

Diñle ḥâli gel birâder vardur aḥbâr-ı ğarîb
Kâzerünî söylemişdür mü ‘riḥân-aḥyârdan

Dir Ḥasan şeh-zâde bir gün kendile İbn-i Zübeyr
İrdiler bir bâğa şâmil naḥlıla eşcârdan

Gördiler nâ-bûd cümle mîvesi ḥuşk [u] telef
Qalmamış şâḥı tarâvet-bergi ḥâlî bârdan

100 Geldi ol demde cevâba ḥazrete İbn-i Zübeyr
Ey ciger-güş-ı Muḥammed isterem esrârdan

Eyle zâhir bunda rûşen naḥl-i ḥurmadan ruṭab
Tâze göster çok degüldür sizlere esrârdan

Ceddüñüz mu‘ciz-nümâdur der-semâ şakḳu‘l-ḳamer
Sizdedür esrâr-ı ğaybî Aḥmed-i Muḥtâr’dan

[170b]

Çend ismi yâd kıldı nüh-neved esmâ‘-şerîf
Destini qaldurdi¹⁰⁷⁸ ḥazret ber-semâ izhârdan

Ḥaḳ Te‘âlâ’ya münâcât eyledi terġible
Ol Ḥasan kim Muştafâ evlâdıdur aḥyârdan

¹⁰⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁷⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

105 Söyledi yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı zıkr-i İbn Beraḥyâ¹⁰⁷⁹
Âşaf-ı tekmîl-i dâniş a'zam-ı esrârdan

Ḥürmet-i Seb' a'l-Meşânî¹⁰⁸⁰ nokta-i bâ maḥzeni
Çâr [u] şad bürhân-ı a'zam maşdar-ı güftârdan

Enbiyâlar ḥürmetiçün evliyâ'-i bâ-şafâ
Şâhib-i 'ilm-i ledünnî Hızır-ı hoş-ızmârdan

Zülf-i kâf [u] turre-i nûn ḥürmetiçün yâ Kerîm
Aḥmed-i Maḥmûd-ı Ḥammâd 'izzeti her bârdan

Cümle âli ḥürmetiçün şadr-ı aşḫâbı tamâm
Ger muhâcirden olursa fırka-i enşârdan

110 İsticâb eyle du'âmı kıılma me'yûs [u] ḥazîn
Ḥurd-sâl ma'sûm-ı pâkum şîr-ḥâr¹⁰⁸¹ işğârdan

Der-zamân bir naḥl-i tâze bâra geldi lâ-cerem
Hoş tarâvet kıldı peydâ gül-varaḳ her bârdan

Hoş ruṭab virdi müheyyâ naḥl-i Meryem'den biter
Kıldılar 'âlem tenâvül mîve-i esrârdan

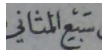
Ba'z-ı şekkâk ehli anı siḥre taḥmîl itdiler
Zümre-i kavm-i Ḥavâric hışmıla eşrârdan

Ol zamân geldi cevâba şıdḳla bernâ Ḥasan
Söyledi ey bî-ḥayâlar ḥavf idüñ Cebbâr'dan

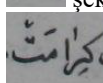
115 Bizde siḥr olmaz atadan cedd-i a'lâdan daḥı
Lîk feyz-i Muştafâ'dur bizlere Ğaffâr'dan

Bizdedür feyz-i cibillî Ḥazret-i Yezdân'dan
Maḥz-ı elṭâf-ı kirâmet¹⁰⁸² sırrıla ichârdan

¹⁰⁷⁹ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁰⁸⁰ Bu kelime metinde “seb'i'l-mesânî” şeklinde harekelenmiştir; “And olsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'ân'ı verdik.” (Hicr, 15:87).

¹⁰⁸¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁸² Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Emr kılsam seng-i h̄'ār enṭaḵ ider Tāzī-zebān
Nef̄h kılsam çeşme-sāra cūş ider enhārdan

Līk bizler sırr-ı meknūn rāzını fāş itmezüz¹⁰⁸³
Her olan olmaz gürūha mużmer [ü]¹⁰⁸⁴ izmārdan

Bizlere sırr-ı *megūdan*¹⁰⁸⁵ pend olunmuşdur *megū*¹⁰⁸⁶
Pendile tā ḥaşr olunca dönmezüz esrārdan

[171a]

120 Besdür imdi ḥatm lâzım kışşamuz ğayri gerek
Silk-i nazma rişte lâzım lü 'lū 'i şeh-vārdan

**Der-Beyān-ı İmāmet Kerden-i İmām Ḥasan Ba' de Ez-
Fevt-i Emīrū 'l-Mū 'minīn¹⁰⁸⁷ Ve İmām Şoden-i Ān Server**

91

1 *Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn*
Nevā kııl 'andelīb āvāz zamān-ı ğonçedür elvān
Çemenler lāle-zār olmuş kenārı baḳça vū būstān

Belābil sūnbüle karşı ḳonupdur şāḥ-ı gül-nāra
Celācil gül-būn-i gül-zār içinde nağmesi elḥān

Ḥaṭīb olmuş gülistāna fūrāde zūmre-i murğān
Nevāsı zıkr-i Sübhānī luğāt-ı nağmesi elvān

Safīr-i cümleñ meşhūr nıẓāmı ḥamd-i Yezdānī
Velīkin añlamaz insān şafīr-i nūkte-i murğān

5 İdegör sen daḥı ḥamdi Ḥudā-yı ferd-i Raḥmān'a
Geçürme fırsatı elden bilürsen ma' ni-i erkān

Sevālif göçdiler bundan ribāṭ-ı köhnedür 'ārī
Bezeklü reng [ü] elvānı zen-i mekkār[e]dür ḥandān

¹⁰⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ز” harfinin noktası konulmamıştır.

¹⁰⁸⁴ Bu kelime metinde “mużmeri” şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁸⁵ “Söyleme.”

¹⁰⁸⁶ “Söyleme.”

¹⁰⁸⁷ Bu kelime metinde “emīre 'l-mū 'mineyn” şeklinde harekelenmiştir.

Firîbile saña biş gün güler aldanma ey ğâfil
‘Acûze zerdile sürhî giyinmiş zîver-i mercân

Sezâdur terk kıl pendî dutan yok çûnıla çendi
Haber vir şerh-i ferzendi ‘Aliyyü ’l-Murtażâ-‘ irfân

Dimişdür râvî-i aḥbâr Ḥasan aḥvâlini izhâr
Hilâfet tahtını Kerrâr aña teslim idüp a‘ lân

- 10 Şerî‘ at nehcini tefvîz idende ol kerem-kâna
İmâmet ḥükmini taḳdîm idüben ḥazrete iḥsân

Riyâset nevbeti çünki irişdi mîr-i ‘Adnân’a
Şerâeîṭ-ta‘ ziye kıldı edâ her nev‘ ile sulṭân

İdüp cem‘ ḥâşıla ‘âmî dinâ’-i minbere ḥazret
Ḳadem başduḳda¹⁰⁸⁸ erkân-ı mu‘ allâ-minbere bürhân

Maḳâm-ı Muşṭafâ buldı mekân-ı Murtażâ-minber
Olup ḳâyim-maḳâm şâh-ı velâyet mihter-i ‘adnân

Faşıḥân-ı lisânıyla ğavâmız nükteler teblîğ
İdüben ehl-i ‘irfâna ‘ibâdet emrini yeksân

- 15 Neşâyıḥlar tamâm itdi dönüben ehl-i İslâm’a
Nidâ kıldı ki ey zühḥâd gürûḥ-ı leşker-i îmân

[171b]

Benem İbn-i Beşîr Aḥmed nübüvvet ma‘ deni Maḥmûd
Benem İbn-i Nezîr es‘ ad sa‘ âdet manzarı ‘irfân

Ḥuceste cedd-i pâkümdür sizi emr itdi İslâm’a
Hidâyet bulduñuz toĝru ṭarîḳ[i] kesb idüp iḥsân

Ḥaḳîḳat vâlidim Ḥaydar size nehc-i şerâyi‘ ler
Delâlet eyledi zikre rumûz-ı sûre-i Kur’ân

Bugünkü günde biz daḥı¹⁰⁸⁹ şerî‘ at emrine teklîf
İderem sizleri nehc-i Muḥammed ḥükmine yeksân

¹⁰⁸⁸ BU kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

20 Baña kim iktidâ kılsa nebiyye iktidâ kıldı
Neden kim vâriş-i Aḥmed benem ser-defter-i kervân

Baña kim oldısa münkir muḥālifdür anuñ ḳavli
Muvâfiḳ olmadı nehc-i tariḳi Aḥmed’e yeksân

Duruban cümleden aḳdem ayaḡa ol İbin ‘ Abbās
Ziyāde ‘ ilmile rāsiḡ müfessir ezmar-ı Kur’ân

Didi āḡāḥ oluñ ey ḳavm Ḥasan’dur Aḥmed’üñ sıbtı
‘ Alî’nüñ ekber-i âli imāmet taḡtına sulṡân

Diler bey‘ at bugün sizden imāmet şıḡḡati bulmaḡ¹⁰⁹⁰
Şerāeīt-iḳtizā lâzım ḡilāfet emrine tıbyân

25 Diler sizden ki ṡav‘ ıla idersiz ḡazrete iḡrār
İmāmet şartını taḡdīm idersiz bey‘ at-ı a‘ lān

Fiḡāna geldiler ḡuẓẓār kelām-ı bey‘ ata rāẓi
Oluban cümlesi eṡrāf ser-ā-ser pīrile vildān

Ḳavā‘ id bey‘ atı ṡāḡuñ tamām olduḡda¹⁰⁹¹ gör ḡālî
‘ Avāma eyledi emri ḡavāṡa ḡükmini ceryân

Didi kim ḡanı ol bed-baḡt ṡaḡīler reh-beri merdūd
İbin Mülcem olan nāmı getürdiler anı yārān

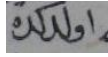
Didi ey zālīm [ü] ḡaddār ne cevı itdi saña Kerrār
Aña ḡaşd eyledüñ eṡrār anı ḡatl eyledüñ bî-cān

30 Didi ḡāṡā baña andan yamanlıḡ irmedi herḡiz
Velīkin böyledür taḡdīr pozılmaz naḡṡ olan bürḡān

Olıcaḡ oldı ey maḡdūm velīkin ben saña naḡli
İderem ger ḡabūl olsa cevābım nüktesi fermān

İcāzet vir baña ṡimdi helāk-ı ḡākim-i ṡām’ı
Anı ḡatl eyleyem tā kim ḡalāṡı bulasan erzān

¹⁰⁹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[172a]

Hemîşe ol hükümetde senüñle mesnede râgıb
Anı katl eylesem lâzım ferâgat-bâl olur aķrañ

İmâm-ı mesned-i taḥḳîḳ Ḥasan nessâce-i taşdıḳ
Kelâmın ḳaṭ‘ idüp tefrîḳ ḳaluban farkına sulṭân

35 Anı bir ḳarbıla nâ-bûd idüp İbn-i ‘Alî mes‘ûd
Ḥasan şeh-zâde-i meşhûd şebâb-ı ravza-i Rıdvân

Buyurdı cism-i nâ-pâkın ḫalâyık kıldılar iḫrâḳ
Miyân-ı mezbele ḫâki remâdı şavrulup tuġyân

Tesellî-ḫâtırı oldı helâk-ı İbn-i Mülcem’dan
Nizâm-ı millete meşġûl oluban nasḳ idüp bünyân

Nuḫustîn ḫazretüñ meşhûr ḫalîfe olduġı¹⁰⁹² demde
Otuz biñ eyledi bey‘ at mücâhid erleri ‘irfân

Ḥilâfet taḥtına revnaḳ virildi fazl-ı Bârî’dan
Çekildi râyet¹⁰⁹³-i manşûr tamâmı ümmete yeksân

40 Zîyâ-yı rûşen-i ḫurşîd zemîni ḳapladı cümle
Kevâkib leşkeri ḫâver görende oldılar pinḫân

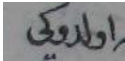
Pozıldı leşker-i eşrâr görende rezm-i ebrârı
Muḫâlîf oldılar idbâr ma‘ârikden dönüp ḫüsrân

Daġıldı nâmeler ‘âm [u]¹⁰⁹⁴ ḫavâş-ı rey‘-i meskûna
İṭâ‘ at eyledi ‘âlem Ḥasan i‘lâmina ‘urbân

İrişdükte ḫaber Şâm’a içinde dâl-i bed-nâme
Tezelzül buldı erkânı tevâbi‘ leşkeri a‘yân

Aluban kendi altmış bin mübâriz leşker-i mezbûr
‘Irâḳ’a eyledi ‘azmi berây-ı zabṭ için her yan

45 İmâm-ı leşker-i İslâm ḫaber-dâr oldı aḫvâle
Ḥasan serv-i semen gül-zâr şanevber şâḫına ḳunvân¹⁰⁹⁵

¹⁰⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁹³ râyet: re‘yet [metinde]

¹⁰⁹⁴ Bu kelime metinde “‘âmı” şeklinde yazılmıştır.

İmām-ı mesned-i îmān alup kırk biñ mücāhid hān
Çıķuban Kūfe'den a' yān muķābil düşmene Kürdān

Diyār-ı ' Abd-i Raḥmānī muķārin deyrine mesken
Muḥayyem ḥayme ordū¹⁰⁹⁶-yı hümāyūn ķurdılar kervān

Muķaddem Ḳays İbin Sa' d'ı iki biñ nām-dārıla
Revāne (...) ¹⁰⁹⁷ mu' āķıb gitdi ol sulṭān

Giderken merḥale merḥal Medāyin arzına yetdi
Ḳonuban anda şeh-zāde ķamu leşker ' azīmü 'ş-şān

[172b]

50 Hemīşe dirdi ol ḥazret berāy-ı ḥikmet-i dünyā
Ḥuşūmet itmezem hergiz berāy-ı salṭanat-rüçḥān

Nizā' a durmazam eşḥār berāy-ı şöḥret-i bed-kār
Cihānı bilmişem ğaddār aña māyıl olan ḥızlān

Ḥasan söylerdi bu ķavli cünūdı olmadı rāzī
Ser-ā-ser döndiler cümle ' aķāyid-fāsıde yeksān

Didiler eylemez cengi meşāhir düşmene tersān
İdelüm nehbile ğāret ķamu emvālını tālān

Buña biz eyledük bey' at berāy-ı nehb-i her ' ādī
Olan gerden-keş-i cebbār hevāya tābī' -i Şeytān

55 Bize dir itmezem cengi baña kim eylese renci
Riyāset şartını bilmez imāmet ķaydını erkān

Muvāfıķken olup merdūd muḥālif oldılar cümle
İṭāle-dest idüp ferḥūd mevāşī nehb idüp dirān

Ne vāķı' oldı ser-encām Ḥasan şeh-zādenüñ ḥālī
Dönüben leşker-i cümle ' aķāyid-bāṭıla tuġyān

Ḥasan şeh-zāde bā-çendān nice ḥaş-ı ḥavāşıla
Medāyin şavbına döndi ḥuceste-rāyıla sulṭān

¹⁰⁹⁵ Bu kelime metinde siliktir.

¹⁰⁹⁶ Bu kelime metinde siliktir.

¹⁰⁹⁷ Mısraın bu kısımları metinde siliktir.

Giderken Hazrec-i merdūd İbin Dahye olan nāmı
Hemīşe furşata māyil olurdu hazrete pinhān

- 60 Urup şeh-zādeye zaḥmı kemīn-gāh içre ol mel‘ ün
Emīre kār idüp gāyet vücūdından döküldi kan

Mülāzımlar dutup anı cezāsın virdiler der-ḥāl
Velīkin münzecir oldu imām-ı evliyā-‘ irfān

Medāyin’de aña menzil görüben kaşr-ı ebyazda
Nüzül-eclālıla¹⁰⁹⁸ teşrīf buyurdu ol yere sultān

Gelüben hazrete cerrāḥ mu‘ ālic kıılmağa¹⁰⁹⁹ zaḥmın
Uruban zaḥmına dermān şaruban edviye Loḳmān

Ḳaluban anda şeh-zāde kimesne olmadı yārı
Ḳazāda tābi‘ -i erkān ehālī-Kūfe’den a‘ yān

- 65 Vefālar görmedi şāfī sipāh-ı Kūfe’den muṭlaḳ
Velīkin ḥākim-i Şām’a şalah-ı sulḥ idüp erzān

Rızā-i ḥākim-i Şām’ı anuñla bir nice şartı
İdüben oldılar hoşnūd meşālih kıldılar işnān

[173a]

Anı naḳl eylesün tafşıl kitāba şıgmaz aḳvāli
Velīkin eyledük icmāl kifāyetdür ‘ ibāret-ḥ‘ān

Medīne şavbına döndi Ḥasan nev-bāve-i būstān
İmāmet bāğı şınvānı velāyet ṭal‘ ına ḳunvān

Rivāyetdür ki dir bir gün gelüben hazretüñ yārı
Hemedānī ‘ Alī dirler Temīr oğlu velī yārān

- 70 Didi ol demde ol mīre niçün sulḥ eyledün meşhūr
Mu‘ āviye gürühıyla münāsib olmadı iḥsān

Münāsib görmedi cumhūr ḥalāyık kim rızā virdün
Ḥalāyık ḡayr-i zan itdi me‘ ālī zātuña hedyān

¹⁰⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

¹⁰⁹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Aña viridi cevāb-ı hāş Hasan hoş-zāde-i eşhāş
Didi algıl¹¹⁰⁰ haber huşşāş ‘ Alī İbn-i Temirī hān

Bize zāhir olan esrār size maḥfidurur eşhār
Bizüz gencīne-i eṭvār serā’ir remzine tibyān

Bizim idrākımız gālib sizün idrākla teşbīhe
Olmaz aña ey yār-ı ḥabībüm zümresi a’ vān

75 Rızā virmez bu aḥvāl-i kazāya ḥākim-i ḥükkām
Hudāvend-i ‘ azīmü ’ş-şān ‘ Alīm-i dāniş-i dīvān

Zamāne cengime hergiz revā görmez ser-encāmı
Kıtāle itmege iḥdām ḥuṣūmet ehline rüchān

Hüseyn’e cengile şerbet-şehādet nüş ider sākī
Çalurlar farkına tığ-i cefānı gerdene düşmān

Benüm çün zehrile cāmı leb-ā-leb eylemiş taḥdīr
Anı nüş eylerem elbet kazā vaktinde gör a’ lān

Hüseyn’e medfeni ma’ lūm olısar nezd ol ḥazret
‘ Aliyyü ’l-Murtażā ‘ ālī-pederle menzil-i aḳrān

80 ‘ Irāk-iken baña menzil olur ḳurb-ı Resūlu ’llāh
Olısar medfenim meşhūr ḳarīb-i meşhed-i sulṭān

Hudā’nuñ ḥükmidür meşṭūr olınmış raḳḳ-ı menşūra
Pozılmaz naḳşı olan levḥ-ḳazāda ḥikmet-i Yezdān

‘ Irāk iken baña mesken Ḥicāz’a ırgürür taḥdīr
Hüseyn’i der-‘ Irāk iltür Ḥicāz-iken aña iskān

Ḥaḳīḳat vaktıla maḥşūş olınmış her işün kārı
Ta’ alluḳdur aña remz-i zamāne ‘ aşrıla ekvān

[173b]

Mu’ aşır ger Mu’ āviyye Hüseyn’le olaydı ḥāş
İderdi şulḥı elbetde anuñla mihriyle ferḥān

85 Ezelden herkesün şöhret maḳāmı yazılı levḥa
Gerekdür kim ola cārī ḳazā ile ḳader ceryān

¹¹⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

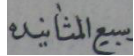
Der-Beyân-ı Dîbâce-i Nev Ve Hikâyet-i Mülk-i Benî
Ümeyye İsfeyânî

92

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*
- 1 Gel ey nâzım haber virgil gavâmız *innemâsından*¹¹⁰¹
Değâyık nokta-i bâdan haqâyık *kul kefasından*¹¹⁰²
- Gelür *Seb'a'l-Meşânî*'de¹¹⁰³ *Tıvâl-ı Seb'a*'da¹¹⁰⁴ mestür
Dağı Kenzü'l-*Arâyis*'de zamâeir mâ-cerâsından
- Zamîr-i aşl-ı iksîri vezîr-i taht-ı tefsîri
Dilersen nehc-i ta' bîri oğu kavlı-i şafâsından
- Ledünnî' ilmini şordum didiler aşlıla Hızır'a
Miyân-ı Mecma' u'l-Baḥreyn mekân-ı intihâsından
- 5 Tedârük eyledüm râha tarîka bedreka buldum
Rumûz-ı ḥamse-i tesbîḥ du'â'-i muḳtedâsından
- Menâzil merḥale mürḥil giderken gûşuma âvâz
Yetürdi hâtif-i ḡaybî şifâ buldum nidâsından
- Didi dön gitme minhâcî mehinde olma vehhâcî
Saña ben gösterem râcî bedir *şems-i duḡâsından*¹¹⁰⁵
- Hızır mest oldu câmından anuñ nîk ihtîşâmından
Hem Âşaf ilm-i tāmından oluban evliyâsından
- Getürdi 'arş-ı Belkîs'ı ferâsetle Süleymân'a
Okudı sırr-ı meknûn-ı ḡazel ber-nokta-bâsından

¹¹⁰¹ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

¹¹⁰² “De ki: “Sizinde benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

¹¹⁰³ “Velekad âtaynâke seb'an mine'l-mesânî ve'l-Kur'âne'l-azîm (And olsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'an'ı verdik.)” (Hicr,15:87); bu kelime metinde “Seb'i'l-Meşânî'de” şeklinde harekelenmiştir.

¹¹⁰⁴ Seb'-i Tıvâl (Yedi uzun sûre): Kur'an-ı Kerîm sûrelerinden Bakara, Âl-i İmrân, Nisa, Mâide, En'âm, A'râf ve Tevbe (veya Yûnus) sûrelerinin ortak adıdır (Bırışık, 2009: 37/538).

¹¹⁰⁵ “Güneş'e ve onun aydınlığına and olsun.” (Şems, 91:1).

- 10 Ledünnî ‘ilmîne sultân olındı Âşaf-ı ‘ummân
Delîl-i Hızır’ ıla Loğmân olup mu‘ciz-nümâsından

*Cezâke ‘llâh*¹¹⁰⁶ didüm hâtif huceste-nâm [u] hoş-fercâm
Delâlet eyledün itmâm şifâ virdün devâsından

Baňa virdün delâlâtı delîl-i fât [u] mâ-fât[ı]
Celîl-i evliyâ zâtı şifât-ı etkîyâsından

Çü buldum râza hem-râzı nevâda şî‘re şehnâzı
Mağâm-ı zengine bâzî idindüm hoş-nevâsından

Anuñ ‘ışkıyla sâz oldum şikâr-ı şî‘re bâz oldum
Müseddes hamse-sâz oldum şeref buldum şenâsından

[174a]

- 15 Lef [ü] neşr-i müretteb hâş idindüm neşrini essâs
Sezâ-yı midhâti kırtâs kitâb itdüm binâsından

Nehâr [u] her şeb-i târik çıkup ser-rişte-i bârik
Neşir nazm eyledüm şârik anuñ şerh-i havâşından

Anuñ-çün eyledüm âşâr kıla dünyâda ol eş‘âr
Gidende ben ğarîb edyâr serây-ı kabre yasından

Beni yâd ideler yârân kifâdur haqqına ihsân
Du‘â-yı hayrıla her ân ideler bî-nevâsından

Gel imdi maṭlaba nâzım dırâz itme ser-encâmı
Şalâtıla selâm eyle Resûl’e evliyâsından

- 20 Şevâhid’den haber virgil dahı ğayri tevârîhi
Ola Kenz-i Ğarâyib’den Tabersî hoş-esâsından

Dimişdürler rivâyâtı Hudâvend-i Te‘âla ‘llâh
Resûl’e ‘arz idüp mülk-i cihânı her binâsından

Benî Ümeyye mülkin çün habîbe ‘arz idüp Sübhân
Ümeyye kavmini gördi şirârı çok ünâsından¹¹⁰⁷

¹¹⁰⁶ “Allah, senden razı olsun.”

¹¹⁰⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hükümet tahtına çıkmakda¹¹⁰⁸ cümle leşker-i tuğyân
İnürler taht-ı ‘âliden riyâset mâ-cerâsından

Ümeyye kavm-i Bū Süfyân anuñ ecdādıdır âli
Olanlar kâtil-i evlād nebî[n]üñ akrabâsından

- 25 Resûl’e geldi ol düşvâr tefekkür baħrine daldı
Tesellî-hâtırıyçün Hâk nüzûl itdi ‘atâsından

Resûl’e sûre-i *Kevşer*¹¹⁰⁹ gelüben fazl-ı Bârî’den
Daħı hem sûre-i *Ḳadr*’i¹¹¹⁰ nüzûl itdi cezâsından

Ki biñ aydan ola yigrek rumûz-ı *Leyletü’l-Ḳadr*¹¹¹¹
Kim anı eylese ihyâ tevâbi‘ etķiyâsından

‘İbâretdür hükümetden ki biñ ay eyledi ol kavm
Benî Ümeyye eşrârı tavâğî akrabâsından

Rivâyetdür hisâbıla Benî Ümeyye’nüñ mülkin
İdüben gördiler biñ ay tamâm oldu nühâsından

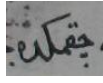
- 30 Şarâb-ı Kevşer’[i] Sübhân Resûl’e virdi ‘uķbâda
Tesellî-hâtırı oldu görüp farṭ-ı cezâsından

Benî Ümeyye mülkinden ziyâde ḳadrıla ferdâ
Olısar naşşıla meşhûr ‘inâyetdür Hudâ’sından

[174b]

‘İvâzdur Aħmed ü âle ğidâda ni‘ met-i vâfî
Muķâbil ni‘ met-i dünyâ görenler evliyâsından

Gelür ferdâ-yı maḥşerde Muḥammed eşref-i âli
Kenâr-ı Kevşer’e şâķî şarâb-ı *Hel Etâ*’sından¹¹¹²

¹¹⁰⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁰⁹ Kevser Sûresi.

¹¹¹⁰ Kadr Sûresi.

¹¹¹¹ “İnnâ elnâhu fi leyleti’l-kadr (Şüphesiz, biz O’nu (Kur’an’ı) Kadir gecesinde indirdik.)” (Kadr, 97:1).

¹¹¹² “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Gel imdi¹¹¹³ māziye nāzım haber-mustaḳbeli söyle¹¹¹⁴
İmām-ı a‘zam-ı sultān Ḥasan şulhı fezāsından

- 35 İdende şulhı ol ḥazret Medīne şavbına döndi
Ḥaber-dār oldılar eşrār gelende ibtidāsından

İdüp ciddile cehdi dir¹¹¹⁵ fesād ehli olan zümre
Anuñ aḥbābına töhmet idüben her cefāsından

Otuz sekkiz nefer müémin olurdı Başra’da sâkin
Ḳamusın ḳatlı idüp eşrār tevābi‘ akrabāsından

Olanda ittılā‘ ḥazret çü ḳatlı oldu eḥibbālar
Ḥasan bākūre-i bāğ-ı hidāyet muḳtedāsından

Aluban İbn-i ‘Abbās’ı müfessir nāmı ‘Abduéllāh
Gidüben kendüle ḥazret Dımışk’a mā-cerāsından

- 40 Düşüben rāhı ol şāhuñ diyār-ı Mūşul’a meşhūr
Gelüben Sa‘d-ı Movşılı muḳābıldür ḳafāsından

İmāma eyledi ta‘zīm ziyade ḳadrıla ifrāt
Sezādur zātına tekrīm anuñ cedd ü abāsından

Nice gün istirāḥat çün idüben anda şeh-zāde
Dımışk’uñ şehrine girdi ḥaber-dār ol belāsından

Haberdār oldu ol ḥāle vezīr-i ḥıttā-i Şāmī
Ekābirle gelüp ḳarşu imāma iltimāsından

Anı i‘zāzıla şehre getürdi ḥākimi Şām’uñ
Merāsım ḥidmet¹¹¹⁶-i şāhān idüp şāha rızāsından

- 45 Nice gün anda meḳs oldu yine döndi girü sultān
Dımışk’uñ ḥaṭṭına ḳarşu Mūşul şehri ḳafāsından

¹¹¹³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹¹⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹¹¹⁵ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹¹¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hasan-nām āşinā mîrûñ olurdı yâr-ı ğam-ẖârı
Konuban anda şeh-zâde Hasan mîri atasından

Nice gün eyledi tarh-ı iķâmet server-i ķâmet
Anı gördükde a‘ dâlar hurûşa geldi pāsından

Hasan-nām mîzbân meşhûr olup fâsid ‘ aķâyidle
Aña rüşvet virüp a‘ dâ gürûhı iltimāsından

[175a]

Muhibb iken olup mübgîz imāma eyledi kaçdı
‘ Aķide-fâside buldı dönüp Haķ reh-nümāsından

50 Hasan ikidurur bunda biridür mîzbân meşhûr
İkincidür Hasan şeh-zâd nişân-ı *Tā vü Hā*’sından¹¹¹⁷

Gör imdi n’eyledi şāha Hasan-nām mîzbân merdûd
Zehirlü şîşeler memzûc içürdi mîre kāsından

Hasan şeh-zâdeye her dem içürdi ābıla zehri
Ta‘ āmıyla şarābında iderdi sa‘ y-ı hāşından

Aña gönderdiler mālı kamu a‘ dâları şāhuñ
Tevārîh okuyan añlar ğarîmi her esāsından

Hasan-nām mîzbân müfsid emîre üç kerez zehri
İçürdi olmadı çäre beķā buldı cefāsından

55 Velîkin müddet-i ‘ ömri imāmuñ var idi bākî
Tağayyür buldı emzâcî ṭabāyi‘ iķtizāsından

Bilürdi hālını hāzret velîkin itmez idi fāş
Anuñ esrārını halka zehirlü şîşe ṭāsından

Çikerdi āh-ı ḥasretler felekden inķilābından
Cefā-yı mîzbânından konaķ ehli belāsından

Nazar şalduķda ol yāra konağından olan ẖāra
Neler itdükde muhtāra cefāsından kaçāsından

Hemişe hāzrete zālîm iderdi zulmıla kaçdı
Ziyāde ķahrıla cevri nihānıla sezāsından

¹¹¹⁷ (Tā-Hā, 20:1).

60 Oluban mīzbān ‘āciz imāma üç kerez zehri
Virende olmadı çāre dönüp kārā ‘anāsından

İdüben şūret-i hālī beyānı haşm [u] yārāna
Fesād ehli olan kavme imāma her cefāsından

Didi üç nevbet oldu kim imāma şīşe-i zehri
İçürdüm kılmadı te’sīr şifā buldı hirāsından

Mükerrer kıldılar irsāl helāhil zehri pür-kāse
Didiler sen¹¹¹⁸ içür anı bekā bulmaz gıdāsından

Gelürken kâşid [u] müfsid yatur bir dām-ı şahrāda
Behāyim dām u ded anı helāk eyler kafāsından

65 Muḳārīn hāle bir müémin gelürken şīşe-i zehri
Görüben nāme-i meşūr oḳur nazmı esāsından

[175b]

İmāma gösterür anı dahı hem şīşe-i zehri
Nice müfsidlerüñ adı içinde var gavāsından

İmām gizler anı ol dem hacālet çekmesün ol pīr
Ḥasan-nām mīzbān fāsīd ‘aḳabda her bināsından

Hemīşe setr idüp anı imām-ı evliyā eşher
Dimezdi kimseye hālī cefā ehli kazāsından

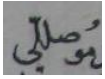
Velīkin ḥazretüñ yarı gelüben Sa‘d-ı Movşılı¹¹¹⁹
İmāmuñ rengini gördi taḡayyür levn-i ḥāşından

70 Su‘āl itdükde ḥünkāra ḥaḳīḳat hālī ol mihter
Didi şabr eyle ol yāra Ḥasan cevır [ü] cefāsından

Eḥādīşe olup meşḡül Ḥasan tefsīr-i Kur‘ān ‘a
Diyerdi Sa‘d’a izmārı kazā-yı intihāsından

Velīkin Sa‘d-ı Movşılı bilürdi nāmenüñ ḥālin
Aña göstermez idi mīr kitāb-ı sır-nümāsından

¹¹¹⁸ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹¹¹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ḳarīb oldı gelüp mīre imāma Sa‘ d-ı Movşılı
Muşallā tahtına baḳdı görildi nāme rāsından

Taḳarrüble alup anı muṭālī‘ eyledi remzin
Rumūzı añladı meşhūr durup ḳahr-ı ḳazāsından

75 İcāzet istedi andan icāzet virmedi ḥazret
İcāzetsüz durup merḳūm nihānī oldı nāsından

Çıkuban taşraya mezbūr nihānī Sa‘ d-ı Movşılı
Görişdi mīzbān ile dutup anı ridāsından

Didi ey¹¹²⁰ düşmen-i Aḥmed Muḥammed Ḥaydar-ı Kerrār
Ḥayāsız düşmen-i Zehrā şefā‘ atsüz şifāsından

Ne zulm itdi saña Aḥmed ne cevır itdi saña Ḥaydar
Ta‘ addī itmedi Zehrā saña ḳavs-ı ḳazāsından

Didi hāşā baña anlar hemişe mihribān oldı
Velīkin bilmezem şuḳı baña söyle revāsından

80 Çıḳardı Sa‘ d-ı Movşılı¹¹²¹ zehirle nāme-i meşhūr
Didi kimden saña irsāl olınmış zer-nümāsından

Dönüp inkār idüp ḥālī cevāb-ı nāme-i zehri
Dutup Sa‘ d anı ol demde helāk itdi ‘ anāsından

Kiçindi mīzbān mel‘ ūn Ḥasan’dur nām-ı eşhārı
Velīkin mīzbān dirler misāfir-keş ḥavāsından

Gel imdi maḳşada nāzım imāmuñ ḥālını görgil
Mükesser-ḥāl olup ḥazret çıkup Mūşul hevāsından

[176a]¹¹²²

Mūşul’dan taşraya çıḳdı Medīne şavbına ḥazret
Gör imdi n’eyledi taḳdīr imāma penc-i ḥāsından

¹¹²⁰ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹¹²¹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

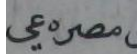
¹¹²² Bu sayfanın başına sayfa numarası olarak “1” sayısı yazılmıştır ve sonraki sayfalarda numaralandırma bir eksik olarak devam etmektedir . Bundan dolayı sayfa numarası, “176a”dan itibaren tarafımızca düzeltilerek devam edilmiştir.

- 85 Çıkuban h zrete karşu ‘Al ’n n d şmeni Merv n
H kem dirler a a el  b şer ret irtic sından
-  m ma eyledi  zh r-mu abbet halk  arasında
Vel kin b t n-ı meş  n  uş met t s  k sından
- Hemişe furşata m y il olurd   l-i Zehr ’ya
Kem n-g h nda anlar n olurd  her k n sından
- G r imdi n’eyledi Merv n H kem ş m oldu her ş m 
Se erde oldu bed-n m  cih nu n  ass-ı n sından
- ‘Al ’n n  line  aşdı idenler kendine ma’ l m
Olurlar r z-ı ma şerde giyen  atran lib sından
- 90 G r imdi   l-i Merv n-ı H kem n m  olan   m 
G r ben bir zen-i ma’ y b begendi iftir sından
-  derdi şehre dell li  alurd  si rile ş l 
Dutard  p ri e f li şoyard   oş lib sından
- Didi Merv n a a bir g n gel ey  s ne-i ‘ ayy r
Sa a bir k r ta’ l min ideyim  ayr-ı   sından
- Sa a bir k se-i p r-zer vir rem şimdi g r   li
Gidersen Ca’ de’ye zevci im mu n zevc-i   ş sından
- Bil rem   zret n vardur ziy de zevcesi   ir
‘  d d ndan olur ma z n k d ret m -cer s ndan
- 95  m ma  aşd ider Ca’ de anu la meşveret eyle
Fir b it kendini ma b n im mu n ol  iy s ndan
- Ola kim  aşd ide ş ha im m-ı  udretu  ll ha
Y ri  s ne ol r ha ‘ a   g ster  at s ndan
- A a vir va’ de-i p r-t s-ı zer   liş cev hir k s
 aş l p r hen-i s nd s    h lye lib s ndan
- Ne ister m l-ı d ny dan a a vir ge  bu da’ v dan
Mu   it Ca’ de’[y]i r dan ‘ a   g ster r z s ndan

Der-Beyān-ı Meşnevî ve Hikāyet-i Zehr Dāden-i Mervān-
ı Hār Ber-Hasan-ı Müctebā Raḍıya 'llāhu ' Anhu

93

- Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün*
- 1 Gel ey dihkān-ı gülzār-ı hikāyet
Mühendis bāni-i ғаsr-ı ' ibāret
- Çalış cehd idegör medh-i sezāda
Hasan nev-bāve-i bāğ-ı hüdāda
- [176b]
- Senāda ' ālī kıl ' ālī-nejāda
Medāyih lāyıkı şöret ziyādi
- Havāss-ı hamse ile eyle idrāk
Anuñ ecdād-ı pākın eylegil pāk
- 5 Müseddes hāne-i dilde muḥammes
Rubā' i mışra' ı¹¹²³ şerh ile edres
- Muḥammed medhini evlād-ı ' ālī
Sezādur medhine mevla 'l-mevālī
- Kimüñ kim oldı mevlāsı Muḥammed
Nübüvvet ma' deni sultān-ı sermed
- Muḥammed söyler ol şubḥ [u] mesāda
Şeb-i tārīk içinde her gadāda
- Muḥammed vird [ü] tesbīhi müdāmī
Olısar zemzeme zikri devāmī
- 10 Muḥammed şı' ridür fikri Muḥammed
Muḥammed şükridür zikri Muḥammed
- Muḥammed söyler ü evlād-ı Zehrā
Muḥammed medh ider imrūz [u] ferdā

¹¹²³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Muhammed mihter-i aşhâb-ı ‘irfân
Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân-ı Rıdvân

Muhammed seyyid-i Haydar-ğazanfer
Şecâ‘at şâhibi zırğâm [u] kasver

Muhammed âlini hoş buldı vâlî
Livâ‘î Muhsinoğlu dir mevâlî

15 Muhammed yâd ider şahn-ı belâda
Kazâ-yı nâ-gehânî mübtelâda

Muhammed söyler ü sultân-ı mîzân
Elinde kabz [u] baş topıla çevgân

Muhammed cāmını eyler temennâ
*Sakâhüm rabbühüm*¹¹²⁴ taḥîr-i Mevlâ

Muhammed şerbetidür cām-ı Kevşer
‘Aṭâ-yı cām-ı Cem Cemşîd-i maḥşer

Muhammed söyledük eyle kifâyet
Şalâtı rûhına vir eyle ‘âdet

[177a]

20 Ser-â-ser âlıla aşhâba ḥâşa
Çehâr-ı ekreme ḥâş-ı havâşa

Gel imdi maḥşad [u] maḥşûda nâzım
Zen-i mekkâre ḥâlin eyle ḥâtem

Anı irsâl iden tuğyân-ı Mervân
Sezâ-yı dûzaḥî kaftân-ı kaṭrân

Didi İsûne’ye tekmîl-i ḥâli
İrişgil Ca‘de’ye şerḥ it mişâli

Hayıfdur şarf idersen söyle şûret
Hasan qurbında yok emvâl-i kuvvet

¹¹²⁴ “Ve sakâhüm rabbühüm şarâben tahura (Ve Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.)” (İnsân, 76:21).

25 Firîb eyle aña elbetde tekrâr
Döner andan dil-i tebdîl-i ikrâr

Digil ṯalib saña gördüm Yezîd'i
Seni yâd eyler idi müstezîdi

Saña ensebdurur tezvîci anuñ
Di gördüm mâlı çok tefrîci anuñ

Eger yoldan çıkarırsan anı sen
Kefîlem rızkuña dünyâda ahsen

Göreyim bu mühimmi eyle tekmḻ
Didi Ġsüne'ye Mervân-ı tazḻḻ

30 Ser-encâmı tamâm itdükde Mervân
Zen-i mekkâreye tafşîl-i yeksân

Dutuban emrini Ġsüne 'ayyâr
Gelüben hâneye nezdîk tarrâr

Gör imdi hâl-i şeh-zâde-hazîni
Hasan serdâr-ı âl [ü] ber-güzîni

Gidüben seyre ihvân ile hādî
Olup ol günde hālî hâne-zādı

Gelüben nezd-i Ca' de ol zen-i pîr
Elinde tesḇhî boynunda zencîr

35 Ehâdiş-i nebîden söyledi tām
Tefâsîr-i 'izâma naql-i fercām

Didi Ca' de aña hoş geldüñ ey yâr
Bize virdüñ naşîhat maḥz-ı ezkâr

[177b]

Nedendür gelmesen bizden yaña sen
Neşâyiḥler kılursan naql-i ahsen

Didi Ġsüne ey hātûn-ı millet
Ġam-ı dünyâdayam meşgûl-i himmet

Bugün geldüm saña müştāk ‘ālī
Dü şebesen yāduma fikre hayālī

- 40 Saña bir naql idem şerh-i halâyık
Seni ‘iffetle medh eyler fūrā’ık

Cemālūñ bī-kušūr şekl [ü] şemā’il
Vişalūñ şerbetin ister kabā’il

Saña lāyık bugün ‘azm-i gülistān
Miyān-ı encümen nisvān-ı ‘urbān

Hemīşe ‘ıyş [u] ‘işretde gereksen
Olasan zevk-i hikmetde gereksen

Def [ü] nekkāre lāzım sen ‘afīfe
‘Arūsāna çegāna hoş latīfe

- 45 Nedür kim rüz [u] şeb nezdik-i kâzī
Olursan zıkr ider tā şubh māzī

Hemīşe kâmeti takvīm-i mihrāb
Ne yār ister ne zen pistān [u] etrāb

Olursın zāhide zühdile cārī
Gider elden güzellik iştiḥārı

Bilürsen kim bu dünyā zevkī biş gün
Olur fırsat şümār evkāt-ı mevzūn

Huşūşān kim Ḥasan ezvācī ikşār
Saña nevbet gelür biş günde yek-bār

- 50 Kāmu ezvācī andan dād iderler
Halâyık içre çok feryād iderler

Saña lāyık degil ehl-i ‘ibādet
Duta mihrābı kadd-i serv-kāmet

Saña lāzım gerekdür bir ḡanī mīr
Şalur el gerdene gerdende dil-gīr

Kelâmın gûş idüp Ca‘ de münâfık
Tarîk-i nâ-şavâbın dutdı râfık

[178a]

Cibillî aşlına döndi verāya
Abā ecdādına tâbi‘ hevāya

55 Muķīm furşata oldı ol ‘ azīme
Dilerdi intiķām almaķ¹¹²⁵ ğarīme

Abā ecdādını Ħaydar ğazāda
Ķamu ķatl eylemişdi bir veĝāda

Didi Ĩsūne‘ye Ca‘ de kelāmı
Nedür çāre baña göster sezāmı

Didi Ĩsūne‘ye ĥātūn-ı dūzaķ
Ħaķīķat ĥacırıla meĥcūra berzaķ

Yezīd ister seni ğayetde meftūn
Saña olmışdurur ‘ ışkıyla mecnūn

60 Seni eyler ĥavātīn üzre ĥātūn
Ķabāéil zenleri üzre hümāyūn

Saña lâzım gerekdür ķatl-i serdār
Ħasan şeh-zāde[y]i zehrile izhār

İdegör def‘ ine çāre hemānī
Yezīd alsun seni gör zindeĝānī

Olursın dār¹¹²⁶-ı dünyāda şafa-yāb
Miyān-ı ehl-i dünyā ĥoş-‘ aķā-yāb

Gör imdi bī-vefā Ca‘ de be-nāmı
Ĩmāma ķaşd idüp cehd-i tamāmı

65 Dönüp Ĩsūne geldi nezd-i Mervān
İdüben naķl-i şüret ĥükm-i yeksān

¹¹²⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹²⁶ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

Didi Īsūne Mervān'a cevabı
Çıkardum Ca' de'ni yoldan şavābı

Hezārān āferīn itdi aña gör
Olan Mervān ħar [u] ħar-zāde meşhūr

Dönüp irsāl idüp zehr-i helāhil
Cefā[y]ı Ca' de'ye Mervān-ı cāhil

Aluban Ca' de zehri engebīne
İdüp memzūc virdi meh-cebīne

70 ‘Asel şandı tenāvül eyledi mīr
Şarāba eyledi teşbīḥ [ü] tefsīr

[178b]

Cigerden kıldı istifrāğ ḥazret
Döküben taşraya mesmūm-ı ḥikmet

Varuban Ravza-i şāh-ı cihāna
Muḥammed seyyid-i kevn ü mekāna

İdüp ‘arz-ı niyāzı anda hādī
Ḥabīb-i enbiyāya her murādı

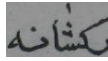
Şifā buldı muṭaḥḥar merḳadinden
Mu' attar meşhedi hoş-merşadından

75 Dönüben geldi ḥazret bir mekāna
Görüben ġayr-i menzil dir keşāne¹¹²⁷

Nice müddet geçüp geldi kerem-kān
Tefakḳud ḥāl-i Ca' de kıldı sultān

Didi Ca' de imāma aña ḥālī
Nice tāze ruṭābım var me' ālī

Eger rağbet idersen kıl tenāvül
Ruṭabdur tāze şunvān-ı şevāmīl

¹¹²⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İmāmuñ ṭab‘ [1] rāğīb oldı ğāyet
Buyurđı kim getürđi ḳadr-i ‘ ādet

- 80 Zehirlü itmişidi Ca‘ de ḳaçın
Olan ḥurmâları zehrile haçan

Didi gel Ca‘ de’ye hem-kāse olğıl¹¹²⁸
Benimle ḳıl tenāvül ḥāşşa olğıl¹¹²⁹

Anuñla başladı ekl-i ṭa‘ āma
Meşāhir Ca‘ de gör ḳaşd[1] imāma

Zehirlü[y]i ḳamu ma‘ lûm ‘ ayyār
Nişāne ḳılmış idi cümle mekkār

Tenāvül eyledi kendüsi meşhūr
Zehirlü olmayan ḥurma-i menşūr

- 85 Ḳamu mesmûm olan ḥurma imāmuñ
Ḳoyuban öñine bedr-i tamāmuñ

Ruṭablardan tenāvül ḳıldı ḥazret
Yeddi¹¹³⁰ dāne teneffür buldı şöhet

Didi Esmā’ ruṭablardan mezācum¹¹³¹
Tağayyür buldı reng-i ḳalb-i nācum¹¹³²

[179a]

Didi Esmā’ ğalaṭsan ol imāma
İdüp envā‘ -i özri gör cüdāma

Ḥaḳīḳat nāmıdur Ca‘ de velīkin
Laḳab Esmā’’dur adı ehl-i mesken

- 90 İmām ol dem gidüben irticāya
Mübārek Ravza-i Ḥayru’l-verā’ya

¹¹²⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹²⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹³⁰ Metinde “yeddi” şeklinde yazılan kelime, vezin gereği “yedi” olarak yazılmıştır.

¹¹³¹ Bu kelime metinde “mezâcım” şeklinde harekelenmiştir.

¹¹³² Bu kelime metinde “nâcım” şeklinde harekelenmiştir.

Şifā buldı muṭahḥar Ravza’sından
Mu‘ aṭṭar meṣhed [ü] hoş-‘ arzāsından

Gelüben cem‘ idüp ihvān-ı ensāb
Muḥammed ālini erbāb-ı aşvāb

Didi anlara ey yārān-ı vālī
Benim ḥālüm dīger-gün oldu ḥālī

Bu şehre geldüğümünden berlü ızrār
Hemīşe derd ile rūḥ oldu hem-bār

95 Salāḥım oldurur kim ğayr-i hıṭṭa
Varuban rāḥat içün baḥr-i Şaṭṭ’a

İdem tebdīl erkān-ı hevā[y]ı
Olan Mūşul diyārında revā[y]ı

Ola kim kesb idem anda temettu‘
Bulam dām-ı küdüretden tereffu‘

Aluban İbn-i ‘ Abbās-ı mükerrrem
‘ Alī’nün ibn-i ‘ ammusı mu‘ azzam

Hoş adı oldu ‘ Abdu’llāh-ı ‘ Abbās
Gürüh-ı rāsiḥīn erbābı derrās

100 Gelüben ol imām ile diyāra
Mūşul didükleri ḳurb-ı civāra

Ḳılup ṭarḥ-ı iḳāmet anda ḥazret
İmām-ı *Hel Etā*¹¹³³ta‘ zīm-i millet

İrüp āvāzesi mülk-i diyāra
Ḥasan Mūşul’da sākin oldu yāra

Meger maḥrūse-i şehri-i Dımışk’ı
Bir a‘ mā var idi ğaddār [u] fişḳī

¹¹³³ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Muhammed āline evlāda düşmān
Olurđı farṭıla temşīl-i Hāmān

[179b]

105 Haber-dār oldı mīrūn geldüğinden
Gelüp şehre revāne olduğından¹¹³⁴

Dil-i pūr-kīne ile ol ğazabnāk
İrişdi Mūşul’a qahrıla çālāk

İdüp zehrile sīr-āb-ı ‘aşāsın
İmāmı gözleyüp penç havāşın

Hemīşe ḥazrete nezdīk olurđı
Şalāt-ı ḥamsede teşrīk olurđı

Teşekkī eyler idi mā-cerādan
İderdi ‘acz-i zārī ol qazādan

110 Teraḥḥum eyler idi ol faḳīre
İmām-ı evliyāe-i dest-gīre

Namāzı kıldüğünden¹¹³⁵ soñra ḥadī
Çıkup dükkāna qarşu durdı nādī

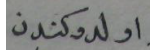
Muḳābil oldı dükkāna hem anı
Ḥasan nev-bāve-i bāğ-ı cinānī

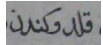
Mübārek her dü pāsın şadr-ı ‘irfān
Uzadup ol yañaya sūy-ı dükkān

Cemā‘ atle tekellüm eyler iken
Ḥadīş-i Muştafā’[y]ı söyler iken

115 Gör imdi n’eyledi a‘ mā ḥarāmī
Muhammed düşmeni āl-i tamāmī

Gelüp taḳrīble nezd-i imāma
‘Aşāsın şoqladı arz-ı enāma

¹¹³⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹³⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Tereddüd eyledi pāy-ı imāmı
Nişāne eyledi semt-i tamāmı

İdüp ihsās eşhās-ı cenābı
Urup nevk-i ‘aşāsın ıztırābı

Olan zehrile ālūde ‘aşası
Kılup mecrūh a‘zā-yı havāsı

120 İdüp gāyetde kār-ı bed ‘aşası
İmām āh eyledi çıkdı şadāsı

[180a] İşitdi ol zamānda İbn-i ‘Abbās
Nice muhlış anuñla ğayr-i ecnās

Dutuban bī-başıri ehl-i ‘irfān
Siyāsetle helāk itmege ihvān

Çamusın men‘ kıldı gör imāmı
Anı qatl itmediler ihtimāmı

Didi incitmeñüz dünyāda anı
Olur dūzağda berzāh cāvidānı

125 Olur ‘uqbāda a‘mā bed-şıfatlu
Gürūh-ı zālīmın cem‘ inde qatlu

Burağdı rüsteğīze ma-cerāsın
Hisāb-ı kamtarire intihāsın

Felekden çok degil cevr ü cefālar
Hasan şükr itdi anda intihālar

Gör imdi añla el-kışsa kelāmı
Eṭibbālar getürdiler be-nāmı

Didiler cümlesi nevk-i sinānı
Bu zaḥmuñ zehrile olmış ‘ayānı

130 Aña kaç gün mu‘ālec eylediler
Eṭibbālar havāyic eylediler

Necâtı buldı âhîr sırr-ı ‘ âlî
Hasan şeh-zâde-i hayruél-mevâlî

Aluban intikâmın kûr [u] a‘ mā
Dımışk’ı gözleyüben gitdi zu‘ mî

İrişür bî-başîre anda ‘ Abbās
‘ Aliyyü ’l-Murtaẓā ferzendi derrās

‘ Aşāsın kat‘ ider bâ-tîğ [ü] şemşîr
Helāk eyler anı ẓahrıla ol şîr

135 İrişür cism [ü] cānı bî- başîrûñ
Dirāk-ı dūẓaḥa *bi’ se ’l-maṣîrûñ* ¹¹³⁶

Budur aḥvālî cümle ḥaşm-ı âlûñ
Ser-encāmı mişāl-i bed-ḥışālûñ

Muḥammed düşmeni evlād [u] ¹¹³⁷ âli
Olurlar âteşîn tâbûta ẓalı

Rivāyetdür Hasan şerḥi fezādan
Miṣul’dan dıṣra çıkdı inzivādan

[180b]

Medîne şavbına ‘ azm itdi sulṭān
Dilîr-i ‘ arşa-i erkân-ı Rıdvān

140 Medîne şehrine geldi selāmet
Ẓamîr-i rûşen-i şaḥn-ı kıyāmet

Velîkin menzil-i Ca‘ de-mekāna
Tereddüd itmedi hergiz yegāne

Görmedi n’eyledi mekkāre Esmā ¹¹³⁸
Bir adı Ca‘ de’dür tefsîr-i Esmā ’

Hemişe furşata mā ’il olurdı
Velîkin gör ẓazā ḥâéil olurdı

¹¹³⁶ “Ve biéseél-masîru (Ve ne kötü varılacak yerdir orası!)” (Mülk, 67:6).

¹¹³⁷ evlād [u]: evlādı [metinde]

¹¹³⁸ Bu misrain vezni bozuktur.

Şeb-i cum‘ a Safer mäh-ı girāmī
İgirmi toqızıncı gice tāmī

145 Alup elmās-ı sūde der-ḥafıyye
Gelüben Ca‘ de gizlü der-ḳafıyye

Didi ger görseler ḳavmi taḥassür
Çekerem ḥasretile çok tefekkür

İderem anlara ol dem tekellüm
İrişdüm görmege şāh-ı tesellüm

Eger kim görmedilerse tamāmı
Murādum ḥāşıl olur intıḳāmı

Gelüben ḥāne-i şāha nihāyet
Görür meşgûl ḥ̣āba serv-i ḳāmet

150 Olanlar cümle eṭrāfında ğāfil
Yaturlar mest-i ḥ̣āb pīrile cāhil

Gelür bālīni üzre Ca‘ de ḥālī
Baḳar bir kûze ağızı bağılu ‘ālī

Şu içdügi imāmuñ kûzesidür
Mühürlü ağızı maḥtûm rûzesidür

Döker elmās-ı sūde ber-ḥarīre
Mühürlü kûze ağızında ḳoyura

İder taḥrīk ol dem barmağıla
Geçer semt-i ḥarīre ırmağıla

155 Olur memzûc āba sūde-i elmās
Bilinmez mühri maḥtûm-kûze pür-ṭās

[181a]

Döner sür‘ atle Ca‘ de der-ḳafāya
Gör imdi naḳş olan remz-i ḳazāya

Gidüben anda ser-menzīle Ca‘ de
Ḥabīşe zātıla mezmûma zübde

Olup bîdâr şeh-zâde-mu‘ allâ
Muhammed biz‘ ası nesl-i mücellâ

Didi hem-şîresi Zeyneb hazîne
Yaturken ceddümi gördüm hazîne

160 Baña izhâr kıldı iştiyâkı
Şu viridi destime ferhunde sâkı

Duruban uykudan teşne imâmı
Baña şu vir didi Zeyneb hümâmı

Mühürlü kûzedden¹¹³⁹ sulţâna âbı
Virüp Zeyneb imâma isticâbı

İmâm ol kûzedden¹¹⁴⁰ bir cür‘ a içdi
Olan elmâs-ı sûde şadra geçdi

İdüben kaç‘ eczâsın tamâmı
Cigerden riştesin kisdı tamâmı

165 İmâm âh eyledi geldi figâna
İşidenler uyandı geldi câna

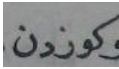
Ne cür‘ a âb idi zehrile memzûc
İdüp em‘ âlarım kaç‘ oldu eflûc

Hem ol sâ‘ at Hüseyn’i kıldı hâzır
Aña naql eyledi ahvâli nâzır

Didi ey nûr-ı dîde Haq berâdur
Yaturken ceddümi gördüm nevâdir

Riyâz-ı cennet içre nûra tağrîk
Nebiler hazretile fevc-i taṭbîk

170 Baña arz eyledi bâğ-ı bihişti
Ferâdis bakça-i ‘ anber-sirişti

¹¹³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi oğlum saña olsun beşâret
Necât-ı dâm-ı ğamdan bul sa‘ âdet

Halâş olduñ e‘ âdî zümresinden
Baña düşmen olan qavm-i ħasinden¹¹⁴¹

[181b]

Yarın mihmân olursan ben ħabîbe
Betûl’e Ħaydar’a ‘ işmet-ħasîbe

Görürsin Ca‘ fer’i Ħamza şehîdi
Mekânı ‘ arş olan qandîl seyidi

175 Duruban uyqudan ey ñur-ı erkân
Taleb şu eyledüm Zeyneb virüp cân

Şu içdüm kûzeden qalb oldu pâre
Ciger doğrandı pür¹¹⁴² oldu şerâre

Bilürem kim irişdi vaqt [ü] hengâm
Qılur pervâz rûhum murğı encâm

Seferdür ‘ âkıbet mülk-i beqâya
Qarîb-i Muştafâ mu‘ ciz-nümâya

Ħelâl it ey birâder her quşûrı
Eger geldi zuhûra her fütûrı¹¹⁴³

180 Olup giryân ol dem şadr-ı ‘ âlî
Ħüseyn reh-nümâ sulţân-ı vâlî

Urup el kûzeye¹¹⁴⁴ gördi tehâmı?
Dilerdi nüş ide âb-ı tamâmî

Elinden aldı âbı ol Ħasan ħân
Çaluban dir zemîne zehr-i fincân

¹¹⁴¹ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹¹⁴² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁴³ fütûrı:fütûrı [metinde]

¹¹⁴⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Naşībümdür didi sen içme anı
Müyesser olmasun ğayre revānı

Elinden çaldı anı bir zemīne
Zemīn cūş eyledi mişl-i sefīne

185 İdüp te 'şīr hāke der-zamānī
Olan elmās-ı sūde zehr kıanı

Muḥaşşal çünki şubḥ oldu münevver
İmāmuñ rengi oldu sebz [ü] aḥẓar

Suéāl itdi eḥibbālardan anı
Ne dürlü oldu rengim za' ferānī

Didiler sebzedür rengi cemālūñ
Mübārek çehre-i pāk-mişālūñ

Ḥasan şeh-zāde baqdı ol zamānī
Ḥüseyn-i Müctebā'ya meh-tebānī

[182a]

190 Didi gerçek dimiş cedd-i şerīfüm
Olur rengüm zümüröd enşarīfüm?

Didi ḥuẓẓār-ı meclis kıl beyānı
Nedür kıavl-i Muḥammed muḥtarānı

Didi ceddüm didi kim vaqt-i İsrā
Şeb-i Mi' rāc-ı çarḥ-ı kıadr-i a' lā

Giderken bāğ-ı firdevs'e kırāmı
İderken seyr firdevsī maḳāmı

Bañā arz eylediler ikki kıaşrı
Biri la' l-i ' akīkī levn-i ' asrī

195 Biri sebz-i zümüröd-fām aḥẓar
Budur kıavl-i nebī bürhān-ı eşher

Kimüñdür söyledüm kıaşrān-ı ' ālī
Didi behr-i dü sıbt ḥoş-mevālī

Su 'āl itdükde ceddım iḥtilāfın
İki ıaşruñ müşākil inḳılāfın

Cevābı virmedi Rıdvān-ı 'ālī
Didi Cibrīl'e aḳvāl-i muḥālī

Didi Cibrīl ey sulṭān-ı a'zam
Bir adun Aḥmed-i Maḥmūd-i ekrem

200 İder şerm cevāb[a] ḥāl-i Rıdvān
Mu' allā zātuña şerḥ ide Tibyān

Belī ben bendeñüz söyler rumūzı
İki ıaşruñ beyānın dir kūnūzı

Zümüröd-fām olan behr-i Ḥasan'dur
Ta' alluḳdur aña serv-i semendür

Anuñçün kim gelür vaḳt-i vefātı
Cenāb-ı zātuña sebzī berātı

Velikin ıaşr-ı gül-reng-i muṭallā
Ta' alluḳdur Ḥüseyn'e reng-i ḥamrā

205 Şehīd olur teni tıḡ-i cefādan
Olur mülḥaḳ saña farṭ-ı 'anādan

Vücūdı ğarḳ olur ḥūn-ı 'azīme
Zemīn-i Kerbelā içre remīme

[182b]

Birinüñ sebz olur reng-i tamāmı
Birinüñ la' l olur reng-i hümāmı

Biri zehr-i helāhil mübtelāsı
Biri tıḡ-i cefā şehd-i şifāsı

Biridür ibtidā sulṭāna mihmān
Cenāb-ı Aḥmed'e sulṭān-ı Rıdvān

210 İkincidür olan mihmān-ı ḥādī
Muḥammed mihter-i 'adnān [u] vādī

Olurlar Һazrete Һonşu mu‘ allā
Miyān-ı Muştafā taķrīb-i Zehrā

Şevāhid defteri remzi beyānen
Anı gūş eylemek lāzım ‘ ayānen

Tağayyür-levn olanda dir Һasan-nām
Hüseyn şordı aña ey nīk-fercām

Saňa kimden irişdi işbu aķvāl
Gümānuñ kimdedür ķadriyla eclāl¹¹⁴⁵

215 Һasan virdi cevābı dir Hüseyn’e
Bilürsen bildüğüm sen nūr-ı ayne

Bize maķfī degüldür Һaşm-ı eşrār
Bize zāhir ķamu taķdīr-i isrār

Velīkin şabr evlādur çi kārūm
Bize ensebdür estār-ı nigārum

Kitāb-ı nüşā-i Faşlı’l-Ĥitāb’ı¹¹⁴⁶
Zamīrin gūş iden ķavl-i şavābı

Dimişdür altı nevbet ol Һasan-nām
Zehirlü nūş ķıldı tās [u] pūr-cām

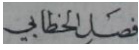
220 Velīkin itmedi te’sīr-i ĥālī
Şifā buldı ‘ aţā-yı Züel-Celālī

Ser-encām Һazrete elmās-ı sūde
Eşer ķıldı virende ĥoş vücūda

Rivāyetdür Һasan ĥulķ-ı rızādan
Ki zāhir itmedi sırrı ĥafādan

Velīkin söyledi Esmā’’ya rāzı
Ĥafıyye niçün it[d]üñ sen mücāzı

¹¹⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

¹¹⁴⁶ Bu kelime metinde “Faşlı’l-Ĥitāb” şeklinde harekelenmiştir.

[183a]

Ne yetmişdi saña cev̄ [ü] cefādan
Baña aşd eyledüñ far-ı azādan

225 Ne dutduñ hürmet-i ecdād-ı pāküm¹¹⁴⁷
Muhammed h̄~āce-i eflāk-ı tāküm

Ferāmūş eyledüñ şīr-i Hūdā'yı
Baña ālī-peder şadr-ı şafāyı

Baña raḥm itmedüñ nā-mihr-bānum
Cefākār-ı cibillī cāvidānum

Buradum ben seni dīvān-ı ḥaşre
Maām-ı āz̄z̄-i mīzān-ı neşre

Münāsib görmedüm rüsvā-yı āmı
Seni ılsun ḥalāyıqlar devāmī

230 Velīkin bilmişem kim her murāda
İrişme sen irürsen o fesāda

Murāda irmesen sen hem arīnūñ
Saña ta līm iden avm-i nazīrūñ

Ne şuḡle eyledüñ idām-ı ḥālī
Degülseñ dest-res ol kāra nālī

Daḡı her kām iün kim cidd [ü] cehdi
İdüp sen irmesen maşūda ahdi

Tamām itdükde i tāb-ı kelāmı
Azīm-i Ca de'ye ümmet imāmı

235 Nidā ıldı Hüseyn-i Müctebā'ya
Ḥabīb-i Muşţafā Āl-i Abā'ya

Daḡı evlād [u] aşḡāb-ı tamāmī
İdüp ḥāzır vaşīyyet ıldı tāmī

¹¹⁴⁷ Bu kelime metinde “pākim” şeklinde yazılmıştır.

Ḳamuya söyledi taḳvā ṭahāret
‘İbādet ferd-i Yezdān’a ṣehādet

Anı bir bilmegi dā‘īm mu‘allā
Şerīk [ü] şübhesiz zātı mücellā

Çağırdı şoñra hemşīre ‘azīzin
Olan dir Ümmü Gülşüm-i temīzin

240 Didi ey ḥā‘her¹¹⁴⁸-i ḥaḳ mihr-bānum¹¹⁴⁹
Atadan anadan rūḥ-ı revānum¹¹⁵⁰

[183b]

Ḳanı Ḳāsım getürdi anı ḥāzır
Ḥasan şeh-zādeye karşı mezāhir

Elinden dutdı anı nūr-ı ḥādī
Ḥüseyn’e eyledi teslīm yādı

Didi añla birāder şerḥ-i ḥālī
Ḳızıñ vir Ḳāsım’a vaḳtinde vālī

İrende va‘desi eyle ḳabūli
Fülānı duḡterñ nesl-i Resūl’i

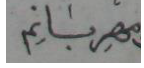
245 Bu aḳvāl-i nizām māh-ı Şafer’de ver
İğirmi toḳuzıncı şeb ḥazerde

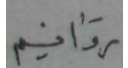
Rivāyetdür ki ol şeb mīr-i es‘ad
Geçende bir şülüş şebden mümecced

Açuban nergis-i şehlānı ḥazret
Ḥüseyn’e baḳdı ol dem nūr-ı izzet

Ḥüseyn’e söyledi ey nūr-ı dīde
Saña evlādı dapşurdum güzīde

¹¹⁴⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁴⁹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

¹¹⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Seni dapşurdum âli Müste‘ân’a
Hudâvend-i zemîn [ü] âsumâna

250 Bunu dirken Hasan sultân-ı ekrem
Şehâdet söyledi temsîl-i a‘zam

Zebân-ı dür-feşânı oldu cârî
Şehâdet remzine ferhunde varı

Uçuban murğ-ı rûhı Keh-keşân’a
Semâ-yı heftüme cennet-mekâna

İrişdi kandîl-i ‘arşa
Makâm-ı evliyâ takdîs-i ferşe

Mekân-ı Ca‘fer’e Hamza şehîdân
Şahâbe zümresi kurbında iskân

255 İrişdi ol mekâna irmek olmaz
Şehâdet bulmayınca görmek olmaz

Oluban cem‘ evlâd-ı tamâmî
Hüseyn ile ber-â-ber Hâk imâmı

Kıluban ta‘ziyet ahvât-ı ihvân
Gürûh-ı Hâşimî evlâd-ı ‘Adnân

[184a]

İdüp tekfîn [ü] teşhîzin müretteb
Aluban hâzret-i merdâna eşheb

Bağî‘a geldiler beyne’l-meğâbir
Karîb-i ceddesi defn oldu zâhi

260 Kerîme Fâtıma bint-i Esed Şîr
‘Alî’nün mâderi kurbında teşhîr

Anı defn eylediler ehl-i ‘irfân
Güzîn-i Hâşimî a‘yân-ı merdân

Dağı bilmek gerekdür ‘ömri şâhuñ
Eşah kavliyle ma‘lûm oldu mâhuñ

Olup kırk yeddi il ‘ömr-i tamāmı
Tevārīḥ içre ḥatm oldı nızāmı

Gel imdi kıssa-i Mervān’a nāzım
Ḥaber vir ḥālını ḥaşm-ı nevādım

265 Ne kıldı gör ‘avākıb-kār-ı bed-nām
İdüben ters-i ezkār ḥavf-ı encām

Didi ger eylese ḥālī tefahḥuş
Ḥüseyn İbn-i ‘Alī vālī terabbuş

Olur müşkil-i aḥvāl-i dıġer-gün
Buña tedbīr lâzım sırr-ı meknûn

Rumûz-ı şîşe-i elmās-ı sūde
Helâhil zehr-i kâtil ger vücûda

Gelürse araya cem‘-i tamāmı
İderler intikām ḥâşıla ‘āmı

270 Gelüben Ca‘de’ye virdi ḥırâset¹¹⁵¹
N’olur ḥälün didi âhir siyâset

İderler âl-i Aḥmed cevri[i] itmām
Ten-i pür-şucuña telzīm-i ilzām

Ḥuşûşan mihter-i evlād-ı Ḥaydar
Ḥüseyn ‘Abbās’ıla vildân yek-ser

Didi Mervān’a kıl tedbīr-i çâre
Nedür göster baña remz-i işâre

Didi çâre saña kılmak¹¹⁵² firârı
Ḥalâş oldur saña gör i‘tibârı

[184b]

275 Gelüben ḥâne-i Mervān’a Ca‘de
Ḥalâsı istedi dir cāna қа‘de

¹¹⁵¹ ḥırâset: hirâset (metinde)

¹¹⁵² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi kâdir degülem ben hâlâşa
Seni kurtarmağa¹¹⁵³ toğru menâşa

Anı teslîm idüp altı gulâma
Dağı üç câriye koşdı devâma

Vekîl-i Şâm'a bildürdi rumûzı
Hasan fevt olduğın kenz-i künûzı

İrişdi Şâm'a ahbâr-ı Hasan şâh
Ki fevt oldı emîri kurb-ı der-gâh

280 Der [ü] dîvâr-ı Şâm oldı siyeh-püş
Kara giydi libâs[ı] ehl[i] ber-düş

Dutuban ta' zîyet üç gün tamâmî
Ser-â-ser ehl-i Şâm hâşıla 'âmı

Tamâm olduğda¹¹⁵⁴ mâtem diñle hâli
Ne kıldı Hâkim-i Şâm ihtimâli

Getürdi Ca' de'[y]i beyn-i ünâsa
Haqîkat-mâ-cerâ şordı riyâsa

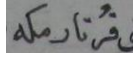
Didi Ca' de kamu ahvâli itmâm
Viren elmâs-ı sûde şâha bed-nâm

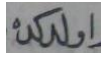
285 Teéessüf çekdi çok dir vâli-i Şâm
Miyân-ı encümen cumhûr-ı a'vâm

Velîkin bâtını Mevlâ bulurdı
Haqîkat hâlini evlâ bilürdi

Didi mel' ûna Hâkim-i taleb-kâr
Eyâ bed-baht [u] şûm dil-kîne-enbâr

Hudâ vü Muştafâ'dan kılmaduñ şerm
Hasan şeh-zâdeye kaşd eyledüñ cerm

¹¹⁵³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ne fi 'l-i bâtl [u] endîşedür bu
İdüp sen hâzrete bed-kîşedür bu

- 290 Benüm oğlum saña lâyıķ degüldür
Aña hem şöhetüñ lâhiķ degüldür

Saña lâzım gerekdür sicc [ü] zünnâr
Miyân-ı dūzaķ-ı zevvâr-ı eşrâr

[185a]

Saña yâr [u] refîķ İblîs-i ' âdî
Sezâdur meclis-i dîv-i tırâdı

Bu zecri gūş idende rāzî'Ca' de
Peşîmân oldı fi' le bāzî'Ca' de

Velîkin olmadı maķbûl-ı der-gâh
Peşîmân olduğı¹¹⁵⁵ tecdîd güm-râh

- 295 Yazıldı nāmına hüsran erķâm
Dü gîtîde hasâret ehli bed-nâm

Gör imdi hâlini encâm-ı kârı
Üç günden şöñra hüküm oldı civârı¹¹⁵⁶

Her iki ellerin her dü ayağın
İdüben kayd [u] bend muhkem revâğın

Cezîre-Fîl'e kıldılar revâne
Anı birkaç nefer qaldurdu şâne

Buraqđılar anı şaħn-ı fezāya
Miyân-ı dām [u] ded seb' -i felāya

- 300 Cezîre qurbına yetdükde bed-baht
Olup tūfân-ı ' âlî qāşîf-ı saht

Götürdi kimse bilmez qanda anı
Pelîde-sîreti haşlet-yamanı

¹¹⁵⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁵⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

Görilmez oldu min-ba‘d ol ḥabīse
Nişân-ı nāmı insāna ḥaṣīse

Mücerredür zamāne içre iḥsân
Bulur yaḥṣî iden yaḥṣî kerem-kân

Olısar ‘âkıbet encām-ı bed-kâr
Cehennem odını maḥbûse-i nâr

305 Budur a‘dâlaruñ ḥâli müdāmî
Cehennem lâyıķ-ı ka‘rî devāmî

Muḥakkaḳdur muṣîbet ehl-i ‘irfân
Velîler zümresi çekdi kerimân

Ḥasan ḥadişesi nisbet imâma
Ḥüseyn-i Kerbelâ ḥâli tamâma

Yazılmaz ḳatresi deryâ tamâmî
Muṣîbetdür mu‘aẓẓam intikâmî

[185b]

Ḥasan şeh-zâde çün gitdi fenâdan
Ḥüseyn aḥvâlini diñle ‘anâdan

310 İdüp a‘dâ hücumı müctebâya
Ḥüseyn’uñ ḳatline ḥalk rızâya¹¹⁵⁷

Ḳamu ser-fitneler cem‘ oldu yeksân
İmâmuñ ḳaşdına cevrile

Gelür nazmıla âḥir ma-cerâsı
Beyâna zulm-ı a‘dâlar cezâsı

Neler kıldılar evlâd-ı ‘Abâ’ya
Güzîn-i *Hel Etâ*¹¹⁵⁸ vü *innemâya*¹¹⁵⁹

¹¹⁵⁷ Bu mısram vezni bozuktur.

¹¹⁵⁸ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹¹⁵⁹ “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

Ne çekdiler felekden ehl-i ‘irfān
Şikeste çarḥ olan çarḥıla devrān

315 Vefādār olsa idi ger vefāda
Vefā eylerdi ‘irfāna belāda

‘Alī’ye gördük āḥir n’eyledi kār
Kec-i çarḥ-ı felek kec heft-devvār

Cihānı tāze kıldı küfr-i zā’ıl
Ḥusām-ı Zū’lfikār’ıyla fezā’ıl

Cihān olmışıdı ğarḥ küfr [ü] kīne
Getürdi kavmini tīgile dīne

Aña hem kılmadı raḥm-ı tevālī
Buraḳdı ḥake cismin çarḥ-ı ‘ālī

320 Tamām oldu vefāt-ı baḥş-i sulṭān
Ḥasan şeh-zādenüñ aqvālī tibyan

**Der-Beyān-ı Dībāce-i Nev Na‘t-ı Muşafā Ve Evlād-ı
Murtażā**

94

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
1 Yüzün ḥurşid-i ‘ālemdür yañağun şafḥası her dü
Kemānī kaşlarun kavseyn hilāl-i meh-rū

Cemālün berķi ‘uşşāka ziyāde nār-ı düzaḥdan
Vişalün zevķı müştāka şifādur derdine toĝru

Dü ğitī ḥāşılı sensin senünle bulmuşam şöhret
Senünle cāvidān olsam okurlar nağme-i ‘*anhu*¹¹⁶⁰

Dimişler ḥaşr olur herkes kimi sevditse ‘ālemde
Anuñla ḥaşr olur ferdā kenār-ı Kevşer’e karşı

[186a]

5 Biḥār-ı midḥate ğavvāş olındum na‘t-ı evşāfuñ
Aradum lücce-i feḥvā me‘ānī maḥzeni lü’lü’

¹¹⁶⁰ “Allah, onlardan razı olmuştur, onlar da Allah’tan razı olmuşlardır.” (Beyyine, 98:8).

Getürdüm rişte-i nazma kelâm-ı neşrini mevzûn
Tefâsir nükte-i ‘âlî şaḥâ’if şerhîni dü dü

Baḥa ta‘n eyledi düşmen me‘ânî bilmeyen pür-ẓan
Ḥarîdâr olmayan nazma kemâli olmayan bed-gû

Kelâmın ḥalka gûş itdüm cevâb-ı zecri nûş itdüm
Didükce ben de cûş itdüm neşâtı gâhıla ğamlu

Didüm şabr eyle âzâra kelâm-ı ta‘n-ı aġyâra
Gidersen ‘âkıbet birgün koyarsan defteri hoş-gû

10 Seni rahmetle yâd eyler sevâlif ehli şâd eyler
Du‘â-yı ḥayr-zâd eyler kemâl-i midḥate ma‘ fuv

Ḥudâ’dan rahmet-i Ğufrân dilerler farṭıla iḥsân
Saḥa ser-cümlesi yeksân sezâ-yı ḥayr ider ârzû

Oḡurlar Fâtiḥâ¹¹⁶¹ yârân senüñ-çün zümre-i ‘irfân
Şevâbın baḡş ider a‘lân tamâmî ümmete her gû

İderler ehl-i imânı du‘â-yı ḥayrıla hoşnûd
Ḳamu mü‘minlerin cânı şevâba hoş gelür ḡonşu

Beşâretler olur çendân meḡabir ehline yeksân
Du‘âyı baḡş ider aḡrân gidenler ḡabrine yek-sû

15 Du‘â-gûlar du‘â-cûlar hemîşe rahmete lâḥiḡ
Olurlar luṭf-ı Bârî’dan ziyâde ḡadrıla mercû

Kifâyetdür tamâm oldı kelâm-ı mâzî izmârı
Getür müstaḡbel-i nazma belâ-keş ḡüsrevîn meh-rû

Güzide eşref-i esbât nebîler sıbtına ifrât
Ziyâde ḡadrıla meşşât kılan Rûḡu’l-Ḳudüs ġisû

Muḡammed âl-i ‘irfânı melikdür mehd-i cünbânı
Ne devletdür kerem-kânı anı fehm eyleġör ḡaḡ-cû

Muḡammed ḡadr-ı hoş-a‘lâ aḥa Rûḡu’l-Ḳudüs Mevlâ
Olmışdur ḡavî aḡvâ sezâ-yı âline hoş-gû

¹¹⁶¹ Fâtiḥâ Sûresi.”

- 20 Muḥammed āline yāram ezel bezminde ikrāram
Medāyih-ḥ-ān-ı Kerrār'am virürse destüme bir şu

Gelende teşne der-gāha ' aṭā-baḥş-ı şehen-şāha
Şenāsı bedreka rāha görüben olmışam mercū

[186b]

Degüldür çok ' aṭāsından şuvarsa teşne ṭāsından
Şarāb-ı ḥavz-ı ḥāşından kemīne bende-i

Livā'ī Muḥsinoğlıyçün zaḥīre buldı hevliyçün
Ne buldı server-i ḥübān şefā' at ma' deni yek-dü

Nükte-i *İnnemā Emvālüküm Ve Evlādüküm 'Adüvvün
Leküm*¹¹⁶² ve Hikāyet-i Sıbṭeyn Der-Minber Ber-Daşten-i
Seyyid-i Kā'ināt

95

- 1 *Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün*
Fiḡān it bülbül-i ten cāna karşı
Miyān-ı encümen ' irfāna karşı

Saña bir naḳl idem nūr-ı Hudā'dan
Anı gūş eylegil merdāna karşı

Muḥammed Muştafā bir rüz-ı cum' a
Çıkuban minbere yārāna karşı

Oğurdı hutbede *seb'u 'l-meşānī*¹¹⁶³
Me'ānī maḥzeni ' irfāna karşı

- 5 Otuz üç biñ şaḥābe zümresiyle
Abāvüz zümresi Selmān'a karşı

Gürūh-ı şaf-der-i aşḥāb-ı ḥāşı
Gelürler cennete Rıdvān'a karşı

¹¹⁶² “İnnemā emvālüküm ve evlādüküm fitnetün (Mallarınız ve çocuklarınız ancak birer fitnedür)” (Tegābün, 64:15).

¹¹⁶³ “Velekad ātaynāke seb'an mine'l-mesānī ve'l-Kur'āne'l-azīm (And olsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'an'ı verdik.)” (Hicr, 15:87); bu kelime metinde “seb' i 'l-mesānī” şeklinde herekeli olarak yazılmıştır.

Gel imdi maḳṣad [u] maḳṣûda nâzım
Beyân it râz-ı dil cânâna ḳarṣu

İderken ḥuṭbe-i şadr-ı risâlet
Baḳardı leşker-i Sübhân'a ḳarṣu

Ne gördi ḳarṣudan geldi dü¹¹⁶⁴ reyḥân
Hüseyn ile Ḥasan sultâna ḳarṣu

10 Ḥasan dutmış Hüseyn'ün dest-i pâkın
Durup düşmiş gelürler ḥâna¹¹⁶⁵ ḳarṣu

İnüben minberinden ḳadr-ı ʿâlî
Muḥammed yüz dutup reyḥâna ḳarṣu

Şahâbe ğarḳ olındı baḥr-i fikre
Ne ḥükm oldu didiler ḥana ḳarṣu

Ne emr itdi nüzûl-i mâ-cerâdan
Resûl-i Ḥaḳ gidüp fermâna ḳarṣu

Ne gördiler ne geldi şâh-ı aʿzam
Muḥammed minbere dîvâna ḳarṣu

[187a]

15 İki ketfinde vardur iki vildân
Çıkardı minbere erkâna ḳarṣu

Ḥasan şağında durdı gör Hüseyn'i
Şolında tekye kıldı ḥâna ḳarṣu

Didi ḳavl-i Ḥudâ gerçek Muḥammed
ʿAdû evlâd u mâlî câna ḳarṣu

Görende iki sıbṭeyni muḥaḳḳaḳ
İdüp terk ḥuṭbe[y]i yârâna ḳarṣu

Ḥudâ'nuñ farzını terk eyledüm ben
Görende âlimi giryâna ḳarṣu

¹¹⁶⁴ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

¹¹⁶⁵ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

20 ‘Adūdūr Hāk dimiř ferzend [ü] emvāl
Kitābında ħaber insāna ħarřu

Gör imdi Aĥmed’i esbāt-ı ĥāřın
Ne rütbe buldılar iĥvāna ħarřu

Me‘ālim söylemiş envār-ı Tenzīl
Bu ħavl ĥuĥbe-i cehrāna ħarřu

Muĥammed ĥutbesin terk eyledükde
İki reyĥān içün yārāna ħarřu

Muĥammed söylerem evlād-ı pākın
Medāyıĥ saĥbını bürhāna ħarřu

25 Muĥammed dūr-i deryā-yı ĥaĥīĥat
Nübüvvet ma‘deni tibyāna ħarřu

Muĥammed rüşen-i rüz-ı kıyāmet
Elinde ĥop olur ħevgāna ħarřu

Muĥammed ĥ~āce-i erkān-ı Kevşer
řarābı ‘arz olur kervāna ħarřu

Muĥammed tekye-gāĥ-ı ‘arş-ı ‘ālī
Olısar Mūsā-i ‘İmrān’a ħarřu

Yemīninde olur Nūĥ [u] Ĥalīli
Yesārında Mesīĥ ‘irfāna ħarřu

30 Ĥamu evlād [u] āli ĥavl-i taĥtı
Olurlar sākini sultāna ħarřu

Daĥı ħurbında ařĥāb-ı mu‘azzam
Dururlar ĥadrıla ĥāĥāna ħarřu

[187b]

Sürādık perde var ĥavlinde řāhuñ
Sezāyī Fāĥıma ĥılmāna ħarřu

Ĥüseyn ile Ĥasan ħurbında ‘ālī
Maĥāmıyla ‘Alī aşlana ħarřu

Olurlar sākin-i firdevs [ü] cennet
Oğugör *Hel Etā Īnsāna*¹¹⁶⁶ karşı

35 *Sekāhum rabbūhūm*¹¹⁶⁷ cāmın hemīşe
İçerler naşşıla bürhāna karşı

Livā 'î pīşvā buldı haķīķat
Ṭarīķa bedreķa kervana karşı

Yedinci Bāb
İmām-ı Hüseyn'ün Medīne'den Mekke'ye Gıtdüğın Beyān
İder

96

Mefā' ilūn Mefā' iūn Mefā' ilūn Mefā' iūn

1 Yine cūş eyledi gönlüm rumūz-ı naẓm-ı güftāra
Sezā-yı *Āl-i Yāsīn* 'e¹¹⁶⁸ medāyih maḥẓ-ı aḥyāra

Ġulām-ı *Āl-i Yāsīn* 'em¹¹⁶⁹ nişāne¹¹⁷⁰-bendeğī dārem
Çü kumrī ṭavķ der-gerden çekilmiş naķş eṭvāra¹¹⁷¹

Muḥammed gūyem ü Zehrā ğavāmız nüķte-i ṭuğrā
'İbāret zübde-i feḥvā şenā-yı āl-i Kerrār'a¹¹⁷²

İderken pīşvā buldum gürūh-ı aşfiyā ṭāhir
Zamīr-i *innemā*¹¹⁷³ buldum ṭarīķa bedreķa çāre

¹¹⁶⁶ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹¹⁶⁷ “Sekâhum rabbühüm şerâben tahûran (Rableri, onlara tertemiz bir içecek içirecektir.)” (İnsân, 76:21).

¹¹⁶⁸ Yâsîn Sûresi.

¹¹⁶⁹ Yâsîn Sûresi.

¹¹⁷⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁷¹ “Âl-i Yâsîn'in kölesiyim, kulluk nişanım var. Kumrunun boynundaki gerdanlık gibi sözlerime nakş çekilmiş.”

¹¹⁷² “Muhammed ve Zehrâ derim, çeşitli nükteler ve nakş edilmiş sırları söylerim. Haydar-ı Kerrâr'ın ailesine övgü olarak bütün bu söylediğim ibareler, mananın en seçkinidir.”

¹¹⁷³ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

- 5 *Cezāka 'llāh*¹¹⁷⁴ sezā bulduñ emīr-i *Ṭā vü Hā*¹¹⁷⁵ bulduñ
Muḥammed Muṣṭafā bulduñ idüp ikrārı ḥünkāra

Gel imdi eyleme taṭvīl kelām-ı māzī müstaḳbel
Lef [ü] neşr-i müretteb kıl müşevveş neşri yek-bāre

Şevāhid kenz-i enbārı kelām-ı mü'riḥān ehli
Cevābın rişte-i nazma getürgil düşme inkāra

Menāhic-Ṭālibīn adlu kitābuñ şerḥini söyle
Daḥı ğayr-i tevārīḥi ' ilāve eyle yek-bāre

Ḥüseyn İbn-i ' Alī ḥālin üçünci muḳtedā oldur
Gürūh-ı pīşvālardan on iki şadr-ı aṭhāra

- 10 Olan işnā ' aşer merḳūm imām-ı naşş-ı Furḳān'ı
Gürūh-ı ümmete ḳāzī muḥaḳḳaḳ düşme inkāra

Velādet buldı ol ḥazret Medīne şehri ḥānında
Olanda hicrete dört yıl vücūda geldi işhāra

[188a]

Mu' azzam māh-ı Şa' bān' uñ bişinci günü ol server
Fezā-yı ' āleme geldi nezāret şaldı gülzāra

Resūl'e gitdi aḥbārı vücūda geldügi māhuñ
Gelūben ḥāne-i şāha mekān-ı ' ā/-Kerrār'a

Tamāmı iştıyāḳıla Betūl'e ihtirām itdi
Mübārek iltifātıla beşāret kıldı ol yāra

- 15 Didi Esmā''ya ol ḥazret ḳanı ol cevher-i zātī
Vücūdından ḥaber aldum zuhūra geldi şeh-vāre

Getürdi ḳābile anı Resūl'e ḳadrıla Esmā'
'Umeys' uñ duḡteri eşher elinde nār-ı gülzāre

Kenāra aldı eṭvār-ı güzīni āl¹¹⁷⁶-i aḥyārı
Muḥammed ḥ'āce-i kevineyn şükürler kıldı Cebbār'a

¹¹⁷⁴ "Allah, seni mükafatlandırırsın."

¹¹⁷⁵ Tâ-Hâ Sûresi.

¹¹⁷⁶ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

‘Alī’ye söyledi Aḥmed ne nāmıla müsemmasan
İdüp sen nur-ı aṭhârı haber vir sırr-ı izmâra

Cevâba geldi ol sâķī Resûl’e ḳavl-i ıtlâķı
Saña taḳdīm itmezem aña nām itmede şâre

20 Velîkin ḥatırım dâ’im dilerdi Ḥarb idem nāmın
Yāḥūd¹¹⁷⁷ Ca’ fer ḳarındaşum anuñ nāmıyla işhâra

Dilerdüm lîk aḳdemsen zamîrüm şehr-i şâfindan
Vücûdum mülkine sulṭânsen oldun sır izhâra

Resûlu’llâh didi biz hem müsemma itmede nāmın
Muḳaddem itmezem tâ kim Ḥudâvend eyleye çâre

Gerekdür vâcibü’t-ta’ zîm Ḥudavend lâıyık-ı tekrîm
Bize şerḥ eyleye nāmın ser-â-ser ḳavm-i enşâra

Muḳârin dir nüzûl itdi bu ḥale Ḥazret-i Cibrîl
Selâmıla taḥıyyâtı Ḥudâ’dan ḳıldı muḥtâra

25 Didi emr eyledi Sübhân bu tıfluñ nāmını eşher
İdersen mişl Hârûn’uñ ikinci oğlına şâre

Şebür’dür nāmı ol tıfluñ luḡat-ı Yunānî elfāzı¹¹⁷⁸
Ḥüseyn ile mu’ allâdur müzekkâ remz-i eṭvâra

‘Alī’ye mişl-i Hârûnî birâdersen ḥaḳîḳatde
Yazılmış şerḥ-i tûmâra semâda seb’-i seyyâre

İdüben ḥasb-ı¹¹⁷⁹ fermân-ı İlâhî nāmını şâhuñ
Ḥüseyn-i Müctebâ muḥtâr işâret oldı muḥtâra

[188b]

Cihânı eyledi rûşen mübârek zât-ı eṭvârı
Sa’ âdet buldılar ehl-i civârı cümle yek-bâre

30 Fezâ’il menba’-ı mecmû’ ser-â-ser neslidür sâdât
İrince ḥaşra evlâd-ı siyâdet aşl-ı ḥünkâra

¹¹⁷⁷ Yāḥūd: nâ-ḥod [metinde]

¹¹⁷⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹¹⁷⁹ Bu kelime metinde “ḥaseb” şeklinde harekelenmiştir.

Muḥakḳaḳ añla eṭvār-ı nihāli bāğ-ı Zehrā'dan
Çeküben ḳadd-i eṣḥāş [u]¹¹⁸⁰ vüçüdü şahn-ı gülzāra

Ne ḳāmet olısar servi şarāb-ı cūy-ı Ḥaydar'dan
İçüpdür naḥl-i eṭvar-ı vüçüdü reng-i gül-nāre

Ne nev' ile olur bārı fevākih mīvesi anuñ
Ne aṣlıla biter şāh-ı nihāli ḥaḍra aḥzāra

Daḥı bir gevher-i pāke şadefçe baṭn-ı Zehrā'dur
Kemāl-i āb-ı nīsānī 'Alī'den geldi iẓhāra

35 Ne kıymetlü olur cevher anı senc eyle ey nāzım
Ḥired-mendi terāzūda anı vaż' eyle enbāra

Daḥı deryā-yı Aḥmed'den vüçüda gelmesi anuñ
Şadef neşv [ü] nemā bulmuş ola ḳa' rında şeh-vāre

Anı bāzār-ı ma' nāda ne kıymetlü gerek şatmak¹¹⁸¹
Olur fehvā-yı tuğrāda ne şöhret buldı bāzāra

Eger deryā midād olsa ḳalem şaḳ olsa eṣcārı
Yazılmaz vaşf [u] evşāf-ı iki şeh-zāde tūmāra

Eger şerḥ itse şā' irler irince nefḥa-i Şūr'a
Kemāl-i her dü sıbṭeyni getürmez cem'-i eṣ' āra

40 Belāda şabrı anlaruñ yazarsa cümle kâtibler
Tamāmın naḳş-ı tūmāra getürmez cem'-i izmāra

Mübārek cismine yetmiş iki zaḥmı urup düşmen
İgirmi iki bin zālīm içinde ḳahr olan zāra

Ne 'avni āl [u] evlāda ne ensābıyla evtāda
Baḳuban gelmedi yāda meded şerḥinde enşāra

¹¹⁸⁰ eṣḥāş [u]: eṣḥāşı

¹¹⁸¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ceza‘ la kavme istiṣfā‘¹¹⁸² feza‘ la kılmadı hergiz
Gürüh-ı cinnile inse alanda naṣra āvāre

Tağayyür bulmadı aṣl-ı ‘ aıde Zühre-i pākı
Olup ṣāhib-adem ḥazret me‘ ārik ḥarb-i eṣrāra

- 45 Rivāyetdür ki Cebrā ‘ıl ṣehādet bulduğın¹¹⁸³ anuñ
Resūl’e eyledi i‘ lām mükerrer ṣadr-ı muḥtāra

[189a]

Hikāyetdür ki Ümmü ‘l-Faẓl vücuda gelmedin ḥazret
Hüseyn-i Müctebā ḥālin Resūl’e söyledi ṣāre?

Yaturken vākı‘ a gördüm Resūl’e söyledi ol zen
Didi kim diñle ey sulṭān ne gördüm ṣerḥ-i izḥāra

Didi gördüm ki bir pāresinüñ a‘ zā-yı pāküñden
Kisüben ṣaldılar anı kenār-ı pāk [u] aḥāra

Resūlu ‘llāh didi añla rumūz-ı ḥāṣı Ümmü ‘l-Faẓl
Bilürem ḥāmile Zehrā olupdur mīr-i aṭvāra

- 50 Gelür andan ḥalef-ṣāliḥ ciger-güşemdurur meṣḥūr
Olursan dāyesi anun daḥı cünbān-ı gehvāre

Rivāyetdür ki Ümmü‘l-Faẓl tufūliyyetde ol ma‘ ṣūm
Resūl’e gösterüp anı işāre kıldı ḥünkāra

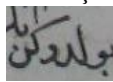
Kenāra aldı ma‘ ṣūm¹¹⁸⁴ Hüseyn’i mīr-i mazlūmı
Yüzin sürdi yüze Ḥazret-i Hüseyn’i oḥdı meh-pāre

Tekāzā kıldı ṣeh-zāde izāat eyledi zāhir
Döküldi reṣḥa-i bevli lüb-i dāmān-ı Muḥtār’a

Tamamı pāk-ı dāmānı Resūl’üñ oldı ālūde
Çeküp aldı kenārından anı zecrile yek-bāre

- 55 Oluban münfa‘ il anda görende ṣerḥi Ümmü ‘l-Faẓl
Resūlu ‘llāh olup giryān görende¹¹⁸⁵ zār-ı āṣkāre

¹¹⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁸⁴ ma‘ ṣūm: ma‘ ṣūmı [metinde]

Didi kim söyle Ümmü 'l-Fa'z nedür çekdün benüm oğlum
Kenârundan anı mağbûn şikeste-dil olup pâre

Anı giryân idüp gâyet mükedder eyledün anı
Bilürsen kim olur zâyil dökülen kaçre ızhâra

Anı zâyil ider elbet akan şu lâ-cerem şeksiz
Schildür her küdüretten ki kılduñ kalb[i] envâre

Velîkin ol küdüret kim irişdi oğluma zâhir
Anuñ kalbinde cā buldı benüm kalbüm düşüp nâra

60 Küdüret kalbüme geldi ziyâde far'ıla zâ 'il
Olinmaz aḡsa deryâlar zamîrüm içre enbâra

Anı haṭṭ-ı huṭûrumdan çıkarmaz cümle deryâlar
Ġubârın eylese şayḡal küdüret maḡzını pâre

Muḡârin¹¹⁸⁶ ḡâle Cebrâ 'îl gelüp nezd-i Mevlâ'dan¹¹⁸⁷
Resûl'e ḡoş taḡiyyâtı selâmı kıldı aḡyâra

[189b]

Didi ey seyyid-i 'âlem Hüseyn'ün dîdeden âbı
Döküldi zecrile ḡâke küdüret geldi sen yâre

Eger şahrâ-yı ḡavḡâda görürsen ḡazretün ḡâlin
Zemîn-i Kerbelâ içre düşende ḡavm-i eṣrâra

65 Mübârek pâk-ı a' zâsı olanda ḡûna âlûde
Hezârân çeşme ḡûn-âbe aḡanda anda âvâre

N'olur ḡâlûn eyâ seyyid görende cismile cânın
Hüseyn'ün ḡaddine peykân uranda ḡaşm şad-pâre

Resûl-i Ḥaḡ olup ḡam-ḡîn ziyâde ḡüznle giryân
Küdüret baḡrine daldı şükûrlar kıldı Ġaffâr'a

Fiḡâna geldi aḡrânı anı ḡûş eyleyen cânı
Huṣûşan Tañrı aşlanı ' Alî şabr itdi âzâra

¹¹⁸⁵ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹¹⁸⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁸⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

Rivāyetdür ki dir bir gün ḥalāyık ‘ıydıla ḥandān
Olurdu cümlesi mesrūr neşāt-ı sūr-ı izhāra¹¹⁸⁸

70 İki şeh-zādeler geldi Resūl’e ittifākıla
Didiler cedd-i a‘lāya rumūz-ı sūrı Muḥtār’a

Ḳureyş’ün cümle eṭfālî bezekliü elbise elvān
Didiler sūrḥ-pūş olmış iderler fahri efkāra

Mübāhāt itmede eṭfāl ḳarīn-i ṭıfl-ı tanzīre
Ḥuşuşan bizlere eyler ḳamusı fahr-i āşkāre

Resūlu ‘İllāh tefekkürde ḳaluban server-i ‘Adnān
Mülevven lebs-içün ḥazret muḡariḳ oldu efkāra

Teveccüh ḳıldı der-gāh-ı Ḥudā’ya seyyid-i sādāt
Muḥammed Ḥāmid ü Maḥmūd ḥamīde faẓl-ı evfāra

75 Muḳārin geldi Cebrā’īl Resūl’e eyledi ta‘ẓīm
Getürdi ol iki¹¹⁸⁹ ḥulle-bihişti şadr-ı muḥtāra

Meşāhir reng-i kāfūrı imāmeyne virüp anı
Görübēn ḥil‘ati anlar didiler mīr-i enşāra

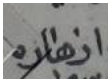
Bize hem-reng ile ḥil‘at gerekdür kûdekān içre
Mülevven rengile lâzım mûnaḳḳaş naḳş-ı eṭvāra

İşāret eyledi Aḥmed tevārī rāzı Cibrīl’e
Cevāba geldi Cebrā’īl Resūl’e kenz-i esrāra

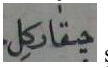
Sehildür söyledi Cibrīl buyur tā kim gele Ḥāmid
Getürsün şu dökem cārī firāz ḥil‘at-i işhāra

[190a]

80 Anı sen eylegil ta‘şīr mübārek dest-i pākile
Çıḳarḡıl¹¹⁹⁰ ḥil‘ati şudan işāret eyle ebrāra

¹¹⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış, “izhāra” olarak düzeltilmiştir.

¹¹⁸⁹ Metinde “ikki” şeklinde yazılan kelime vezin gereği “iki” şeklinde okunmuştur.

¹¹⁹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Her iki ihtiyār itsün mülevven reng-i kāfūr
Ne rengi istese her dü qabūl itsünler işhāra

Hasan reng-i zümür-rūd-fām taleb kıldı gör imlāyı
Hüseyn gül-gūnı faḥr itdi begendi reng-i aḥmāre

Neden kim ḥūnıla rengin olısar cism-i ebdānı
Anı tığ-i cefā lāzım idiser qatl yek-bāre

Giyüp ḥil' atleri sıbṭeyn neşāt-ı tāmıla nūreyn
Feraḥnāk oldılar ḡāyet libās-ı sūra envāre

85 Velikin Cebre'il ḡamgīn olındı gördi ol ḥālī
Ziyāde ḡarq olup baḥr-i 'anāya farṭ-ı efkāra

Resūluellāh didi ol dem kelām-ı şāfī Cibril'e
Nedendür kim seni ḡamgīn görürem zaḥm-ı zūll yāre

Benüm evlādumı ḥandān görende ḡamlu ḥāl olduñ
Degil ḥālī 'ibāret-den senün ḥüznün bu esrāra

Reşūle söyledi Cibril unutduñ ol iki qaşrı
Fezā-yı bağ-ı cennetde qulaḡ-ı arşa ḡuş-vāre¹¹⁹¹

Hasan qaşrı zümür-rūd-fām Hüseyn'ün la' l-reng encām
Bu ḥil' atler işāretdür ol iki qaşr-ı Tātār'a

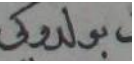
90 Hasan zehr-i helāhil nūş idiser vaqt-i merginde
Olur rengi zümür-rūd-fām muḥazẓar levn-i atvāra

Hüseyn'ün ḥadd [u] ruḥsārı olısar ḥūnıla rengin
Şehādet bulduḡı¹¹⁹² evkāt didi Cibril ḥünkāra

Qamu ḡuş eyledi Aḥmed kelām-ı ḥāş-ı Cibril'i
Tefekkür baḥrine daldı olup ḡavvāş aḥbāra

Nihānī eyledi girye anuñla Ḥazret-i Cibril
Silüben eşkini Cibril¹¹⁹³ Resul'ün bāl-i şehvāre

¹¹⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁹³ Cibril: Cebre'il [metinde]

Bu kavli Tirmizî Şerh-i Sünen’de söylemiş gayri
Güzide mü ’rihân ehli Cerîrî kavî-i âşkâre

**Der-Beyân-ı Nükte-i İmâm-ı Taberî Ki Der-Tefsîr-i Kebîr
Âverde ve Der-Ğayr-i Tefâsîr Nîz Hest¹¹⁹⁴**

97

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 ‘İbâret rahşî sür meydân içinde
Hikâyet tâze kıl tibyân içinde
[190b]

Cerîrî’den ola aşlı kelâmuñ
Taberhânî dimiş bürhân içinde

Miyân-ı nakl-i tefsîr-i kebîri
Cerîrî şerh idüp Furkân içinde

Dimişdür bir şahâbe nâmı Dahye
İbin Kelbî kamu yârân içinde

- 5 Olurdu nev-civân hoş ticâret
İderdi nâmıla kervân içinde

Giderdi her diyâra behr-i sil‘a
Alurdu sîm [ü] zer elvân içinde

Gelende Muştafâ’ya ol güzîde
Hediye bahş¹¹⁹⁵ iderdi şân içinde

Hemişe tuhfe ile ol habîbe
Gelürdi meclise ‘irfân içinde

Anı gördükde sıbteyn-i mükerrerem
Kocardılar anı hulqân içinde

- 10 Dutuban âstîn[i] bâ-girîbân
İdüben cüst [ü] cû dîvân içinde

¹¹⁹⁴ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir ve siyah mürekkeple yazılmıştır.

¹¹⁹⁵ bahş:bahşı [metinde]

Virürdi anlara Daḥye¹¹⁹⁶ cevāhir
Güzide armağan ihvān içinde

Ne varsa lü'lü'-i faḥr-i cevāhir
Güzide armağan mercān içinde

Eger mīve olursa nār [u] ḥayva
Teṣābih¹¹⁹⁷ levnile ḳunvān içinde

Virürdi eşref-i sıbt-ı nebiyye
İki şeh-zādeye vildān içinde

15 Hemīşe olmuş idi kār-ı mu'tād
Hediyye Daḥye'den yārān içinde

Gel imdi maḳşada ḥaḳ-dīde nāzım
Ḥaḳı şerḥ eylegör merdān içinde

Gelürdi ba'zı evḳātıla Cibrīl
Resūl'e sırrıla a' lān içinde

Temessül şūret-i Daḥye olurdu
Gelürdi Aḥmed'e yārān içinde

[191a]

Gelüben ḥazrete Cibrīl bir gün
Mişāl-i Daḥye şūret cān içinde

20 Resūl'ile tekellüm eyler iken
Görüp şeh-zādeler merdān içinde

Taşavvur Daḥyetüel-Kelbi¹¹⁹⁸ idüben
Anı pek dutdılar 'irfān içinde

Girībānın dutuban āstīnin
Daḥı taḥtuél-baḡal ḳaftān içinde

Hediyye ḳıldılar andan tefahḥuş
Görüp hāli Muḥammed şān içinde

¹¹⁹⁶ Bu kelime metinde “Daḥye” şeklinde harekelenmiştir.

¹¹⁹⁷ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

¹¹⁹⁸ Daḥyetü'l-Kelbi: Daḥıyyetü'l-Kelbi [metinde]

‘Alī’ nūndür sizün ey her dü sıbteyn
Beşâret sizlere vildân içinde

Bu remzi gūş idende her dü reyḥân
Sükût eylerdiler giryân içinde

Hemîşe nağme-i nehr-i lebinden
Doludur gūşları cünbân içinde

Budur kârım benim leyl [ü] seḥer-gâh
Şeb-i târikile rûşen içinde

40 Eger şimdi girîbânım dutarlar
Çıkup şeh-bâlîme seyvân içinde

‘Aceb olmaz eger il âstîne
Ururlar kaşd idüp a‘ yân içinde

Velîkin bilmezem ḥayretde kaldım
Nedür maḳşadları cânân içinde

Tecessüsdan nedür aşl-ı murâdı
Her iki serverün cevân içinde

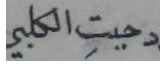
Didi Cibrîl’e sulṭân-ı risâlet
Muḥammed ma‘ nâ-i tibyân içinde

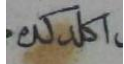
45 Eydürler Daḥyetüel-Kelbî¹²⁰¹ şanurlar
Seni Rûḥu ‘l-Emîn meydân içinde

Gelende Daḥyetüel-Kelbî hemîşe
Hediyye baḥş ider elvân içinde

Anuñ-çün âstîn çâk-ı girîbân
Çekerler cehrile lertzân içinde

Rumûzı añladuḳda¹²⁰² şadr-ı Cibrîl
Uzadup dest-i kudret şân içinde

¹²⁰¹ Bu kelime metinde “Daḥyeti ‘l-kelbî” şeklinde harekelenmiştir.

¹²⁰² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Riyāz-ı cennete şah-n-ı ferādīs¹²⁰³
Getürdi şāḥsın rümmān içinde

50 Daḥı bir hūşe-i engūr tāze
Getürdi meclise bir ān içinde

Aluban her iki şeh-zāde anı
Hüseyn ile Hasan der-ān içinde

[192a]

Tenāvül itmege kaşd itdi vildān
Gelüp dir sā'ili derbān içinde

İdüben farṭıla āvāz-ı 'ālī
Didi ey ehl-i beyt eyvān içinde

Bañā engūrıla hoş nār lāzım
Kifādur derdime dermān içinde

55 Naşībüm isterem ey ehl-i ḥāne
Faķīrem bī-nevā ḥulķān içinde

Resül-i Ḥaķ diledi kim naşībın
Vire ol sāéile nālān içinde

Resül'i men' kıldı pāk Cibrīl
Didi āvāzedür Şeyṭān içinde

Diler kim mīve-i cennet tenāvül
İde mel'ūnı gör tuḡyān içinde

Ḥarām olmuş aña eşmār-ı cennet
Kuşūrı ḥūrıla ḡilmān içinde

60 Gelelüm maķşad-ı māzī kelāma
Dü nūreyn ḥāline meydān içinde

Tenāvül eylediler nār [u] engūr
Bihiştī-mīve[y]i yārān içinde

¹²⁰³ Bu kelimenin metinde şeklinde yanlış yazıldığı görülmektedir.

Bakuban anda Cibrîl oldu giryân
İki şeh-zâdeye ‘irfân içinde

Resûl’e söyledi aşl-ı şehâdet
Ne dürlü fevt olurlar kıan içinde

Biri zehriledür âhir makâmı
Bilür cennet-serâ Rıdvân içinde

65 İkinci tîgile âhir şehâdet
Bulur gavğâ[y]ı pür-tûfân içinde

Muşîbetler çekende her dü reyhân
Saña mucib olur ihsân içinde

Ziyâde menzile nâ’il olursan
Mu‘allâ rif‘ate cânân içinde

Egerçi kim saña katl-i şehâdet
Girân oldu haber aḫzân içinde

[192b] Velîkin rütbedür fazl-ı Hudâ’dan
Saña evlâd ki bürhân içinde

70 Qabûl itdi Resûl Hâk kelâmı
Beyân-ı Cebâr’il fermân içinde

**Der-Beyân-ı ‘Aḳıḫâ Ki Der-Gehvâre -i Şâh-ı Şehîdân Ū
Yaḥte Bûdend Raḏıya ’İllâhu Anhu¹²⁰⁴**

98

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün
1 Gel imdi vir ḥaber ṭâze rumûzı ehl-i ma‘nâya
Ola ḳavl-i tevârîḥ-i Cerîrî şerḥ feḥvâya

Muḥammed’dür Cerîrî-nâm laḳabdur şânına lâyıḳ
Şaḥîḥ-i şerḥ-i müstakẓî beyânıyla olan ḡâye

Cevâhir nazmıla lâzım Muḥammed âlinüñ medḥi
Sezâdur söylemek ḥâl-i zamîri ehl-i ṭuḡrâya

¹²⁰⁴ Bu kelime metne sonradan eklenmiş ve siyah mürekkeple yazılmıştır.

Şenâsı sa‘yla vâcib gerekdür nâzıma manzûm
Sutûrın eyleye mevzûn ‘ibâret naķş-ı aşfâya

- 5 ‘Alî evlâdını Zehrâ getürmek rişte-i nazma
Sezâdur kıymet-i cennet gelende havz-ı şahbâya

Revâdur olmağıl¹²⁰⁵ gâfil gidersin dâr-ı dünyâdan
Kalur senden işârâtı oğurlar vezni imlâya

Olur her encümen rûşen temettu‘ naķlıla zinde
Kamu mü‘minlerüñ kalbi münevver şerh-efzâya

Menâķıb naşsıla maķbûl tevâtürle ola menķûl
Degüldür iftirâ mechûl mecâzî ķavl her câya

Saña bir naķl idem h‘âce gelür Rûhu‘l-Ķudüs bir gün
Hemîşe mehbiṭe meşhûr serây-ı dâr-ı Zehrâ’ya

- 10 Meşâhir mehbiṭ-i Cibrîl olupdur hâne-i Aḥmed.
Huşûşan hücre-i Zehrâ ķonardı anda ol dâye

Ne hücre cümle-i iğrâz içinde Ḥazret-i Zehrâ
Olurdu giceler endâz semâdan arz-ı süflâya

Gelürdi bir şeb-i tenhâ Ḥüseyn’üñ mehdine nezdîk
Ķonar Cibrîl-i hoş-pervâz nevâzişler ider gâye

İder gehvâresin cünbân huçeste ķadrıla sulṭân
Melâeik mihteri Cibrîl gör imdi ķadr-i a‘lâya

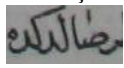
Yaturken Ḥazret-i Zehrâ verâ-yı perdeden Cibrîl
Nazar şalduķda¹²⁰⁶ ol mâha Ḥüseyn’e sıbt-ı mevlâya

[193a]

- 15 Görür mehdinde kaç la‘li ‘aķîķ-i hoş-bedaḥşânı
Aşılmış mehd-i ḥâşında cevâhirler girân-mâye

Ḥüseyn’üñ barmaķ-ı ḥâşı iderdi la‘lıla bâzî
‘Aķîķe çün nazar şaldı tırâz-ı zîr [ü] bâlâya

¹²⁰⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Uranda barmağın Һazret ‘aķıķe çün ceres āvāz
İderdi cümlesi āvāz cevāhir nağmeler ğāye

Görende zemzeme-tesbīḥ ceres āvāzını Cibrīl
Ḥuṭūr-ı ƙalbine geldi ziyāde ḥubb [u] mehdāya?

Didi yā Rab n’olurdu kim her iki merdümek-dīdem
Riyāzından olup ḥālī düşeydi mehd-i Zehrā’ya

- 20 Çıķuban çeşm-i cān bīnem Ḥüseyn’ün barmağı her dem
Çalaydı ḥadeķa nāḥun mūdāmī ğāyetüel-ğāye

Baña lāzım degül dīde velīkin ḥidmet-i Zehrā
Ḥudā’dan isterem her cā ƙarīn-i mehde hem-pāye

Ḥuṭūr itdükde Cebrā’ıl bu rāzı ƙalbine Һazret
Muķārin eyledi pervāz bu ḥāle çarḥ-ı a’ lāya

İrişdi heftüm-i cāya maķām-ı Sidr[e] Tübā’ya
Karīb-i ‘arşa hem-sāye olındı kürsī hāya

Aña ol dem ḥiṭāb itdi Ḥudāvend-i Te‘ālaéllāh
Şifāt-ı *lem yelid*¹²⁰⁷ zāt-ı *velem yūled*¹²⁰⁸ aña pāye

- 25 Didi ƙandandur esfāruñ meķānuñ Sidre’de ḥālī
Didi Cibrīl Ḥudāvendā bilürsen her mu‘ammāya

Bilürsen der-şeb-i tārīk dü çeşm-i ḥadeķa nemli
Ḥuṭūra cümleden aķreb olursan sırr-ı aḥfāya

Saña ma‘lūm olan ḥālüm gelürem ḥāk-ı ağberden
Muhammed bendeñi gördüm iderdi girye inhāya

Anuñla ağladum ekşer dümū‘um naķl olup ifrāt
Berāy-ı ümmeti ağlar ḥabībün şubḥ [u] imsāya

Didi ol dem Te‘ālaéllāh suéal itmem anı senden
Velīkin söyle ƙalbünden ne geçdi dürr-i lālāya

¹²⁰⁷ “O, doğurmamıştır.” (İhlās, 112:3).

¹²⁰⁸ “O, doğurulmamıştır.” (İhlās, 112:3).

- 30 Didi yā Rab saña ma‘ lūm baña emr eyledūñ lāzım
Resūl evlādına hıdmet iderken kesb idem pāye

Hemīşe mehd-i Zehrā’ya oluram şevķile taķrīb
Huceste mehdini cūnbān iderem zīr [ü] bālāya

[193b]

Ķılurken şevķile gördüm Hüseyn’i şadr-ı gehvāre
İçinde lu‘b ider hāzret ‘aķīķile girān-māye

Huṭūr-ı ķalbime geldi çıkaydı her iki dīdem
Mekān-ı hādķadan hālī olaydı maḥv-ı aḥfāya?

Hüseyn’ūñ nazm-ı engüşti harāşīde anı her dem
İdeydi merdümek-dīdem riyāzın ṭams-ı kem-rāye?

- 35 Başıretsiz olam tā kim fenā-yı āḥir-i dūnyā
Hüseyn’ūñ mehd-i cūnbānı olam ķurbında hem-sāye

Hıṭāb itdi aña Yezdān Hudāvend-i ‘azīmüēş-şān
Didi şerḥ eyleme tibyān bilürem rāz-ı adḥāya

Baña ma‘ lūm olan eşyā ezel ‘ilmüñdedür imlā
Şaķīr-i bülbul-i şeydā zāmīri añlarum ğāye

Muḥammed hürmet-i ‘ālī saña luṭf eyledüm ğālī
Ezel ‘ilminde ser-ḥayl-i melāēik eyledim dāye

Seni evlād-ı Zehrā’ya ķarīb-i mehde¹²⁰⁹ hem-sāye
İdindüm mehd-i cūnbānı ķarīn-i naşr-ı vālāya?

- 40 Muḥammed hürmet-i āli felekler eyledüm ‘ālī
Kevākib leşker-i ḥandān içinde naķş-ı ḥadrāya

Muḥammed ḥaşmına dūzah mekānı eyledüm Me’vā
İçinde ḥabs olur cem‘-i ḥuķublar ğāyetü’l-ğāye

Muḥammed dostına dostum didi Cibrīl’e eşḥārī
Hudāvend-i ‘azīmü’s-şān gelende rüz-ı ‘uķbāya

Muḥammed rūḥına bizden şalātıla selām tām
İrince nefḥa-i Şūr’a olınsun şubḥ [u] imsāya

¹²⁰⁹ mehde: mehdi [metinde]

Dağı evlādıla āle şaḥābe cem‘ -i eclāle¹²¹⁰
Terāzzile selām olsun nebīden soñra dārāya

**Der-Beyān-ı Diden-i Cibrīl Hüseyn-rā¹²¹¹ Der-Kenār-ı
Seyyid-i Kā’ināt Şalavātu’llāhi ‘Aleyh**

99

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Yetür sāķī olan cāmı muğ [u] muğbeçe rindāna
Şurāḥ-ı cām-ı Cemşid’i ‘aşīr-i şīr-i ḥum-ḥāne

Fezā-yı encümen ḥālī olınmış izdiḥām eyle
Getür cem‘ iyyete rindān serāy-ı deyre mey-ḥāne

Bu şartıla gele muṭrib anuñla nāy [u] ṭanbūrı
Def [ü] zemmāre sanṭūrı gele sāzıla efğāna

[194a]

Müretteb sūr kıl sāķī neşātıla küdür etsüz
Geçürme fursatı elden nefes miḥmān iken cāna

- 5 Bilürsen ‘ākıbet fānī olursın ḳabre kervānī
Dutarsan anda iskānı muḳīm-i dār hem ḥāne

Olursın münzevī mestūr refīḳ mār eşher-i mūr
‘Aḳāribler gelür cumhūr çalurlar nış ebdāna

Ḳabirdür menzil-i evvel serāy-ı dār-ı ‘uḳbādan
Ḳonarsın lā-cerem ḥāna fezā-yı ‘āḫ-kervāna

Eger ehl-i yemīn olduñ bulursın ravza-i Rıdvān
Eger ehl-i şimāl olduñ girürsin ḥufr[e]¹²¹²-nirāna

Riyāz-ı bağ-ı cennetdür dimişdür ḳabri ol seyyid
Yāḥūd kim ḥufredür ḥufre serāy-ı ehl-i ‘işyāna

¹²¹⁰ Bu kelime metinde “eclāle” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹²¹¹ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir ve siyah mürekkeple yazılmıştır

¹²¹² Bu kelime metinde “ḥafr” şeklinde yazılmıştır.

- 10 Senüñ-çün variken böyle harābe dām [u] dedd cāyı
Muḩaddem eylegil cehdi iriş hayrıla iḩsāna

Nuḩustīn eyle ol kārı saña rüz-ı cezā yārı
Ola meydān-ı maḩşerde girānī senc-i mizāna

Kifāyetdür neşāyılhar ḩired-mend ehline nāfi‘
Olısar aşı-ı güftārı dutanda gūşa a‘ lāne

Muḩavvel eyledük nazmı mu‘ arrā şevb [ü] şāyibden
Mükemmel eyledük vezni mu‘ ammā sırrı dūr-dāne

Gel imdi maḩşada şā‘ ir Muḩammed āline eşher
Medāyıl naḩşı tūmāra getür la‘ l-i bedaḩşāna

- 15 Muḩammed na‘ t-ı evşāfın güzide āl-i eşrāfın
Sezādur nazmıla silke getürmek vezn[i] tıbyāna

Gerek cehd eyle ey nāzım cevāhir-nāme-i şi‘ re
Anı vezn eyle mizāna ḩurūfın saḩr-ı dendāna

Alursan kıymetin ferdā şu‘ ūr-ı şi‘ ri Zehrā’dan
Ziyāde ḩavz-ı Kevşer’de irersin āb-ı ḩayvāna

Muḩammed andadur Zehrā ḩüseyn ile ḩasan ra‘ nā
Bi-‘ avni ’llāḩ faḩlıla yetürsin şir-i Yezdān’a

Getür naḩl-i ḩaber tāze anı gūş eylesün yārān
Muḩammed tābi‘ -i rāsīḩ olanlar ḩükm-i fermāna

- 20 Gelür bir gün meger Cibrīl Resūl’e ders ide tertıl
ḩüseyn’i ḩoş görür teclıl ider mihriye reyḩāna

[194b]

Kenārında görüp şāḩı Muḩammed şaḩ iden māḩı
Nevāzişler kıılır gāḩī ḩüseyn’e şadr-ı ‘ Adnān’a

Öper ḩalk-ı verāsından ḩamā ’il ḩaḩt-ı ḩāşından
Nişāne rişte-i gerden ḩuḩūḩ-ı ḩabl-i gerdāna

Öperken gerden-i ḩāşın ḩüseyn’üñ çeşm-i şehlāsın
Baḩardı Aḩmed’e Cibrīl dökerdi yaşı dūr-dāne

Resûl'e söyledi Cibrîl siversen lîk ferzendi
Didi kavî-i ne'âm¹²¹³ gerçek Muhammed pîr-i Furkân'a

- 25 Didi *evlādünā ekbād*¹²¹⁴ iki şeh-zādeye hāzret
Muhammed seyyid-i evtād tamāmî insile cāna

Bizim evlādımızdurlar¹²¹⁵ ciger-gūşe ciger-pāre
Zamîrüm kaşrına sultān olanlar kenz-i ser-hāne

Hamāyilden olan rişte nişāne gerdene meşhūr
Aña bakduḡda¹²¹⁶ Cebrā'îl elemlü oldu mihrāne

Resûluéllāh görüp anı didi Cibrîl'e ey kardaş
Nedendür hüznile ḡāyet olursan ḡarḡ tūfāna

Bakarken gerden-i hāşa Hüseyin'ün mîr-i eşhāşa
Küdûret bağladuḡ ḡāyet ki gelmez şerḡi imkāna

- 30 Resûl'e söyledi Cibrîl ziyāde giryeden şoñra
Bilürsen seyyid-i kevneyn zamîr-i sırrı a' lāne

Saña şerḡ eyleyem hāli Hüseyin'i katl iden kimse
Nişān-ı rişteden farkın kesüben ḡarḡ olur ḡana

Dökerler kanını eşher gürüh-ı azleme aḡhar
Yezîd-i pür-cefā eşher gürüh-ı İbn-i Mercāne

Daḡı vārid olınmışdur ḡaberde her defātirde
Resûluéllāh ile bir gün iderken ders Furkân'a

Yanında Cebreîl meşhūr Hüseyin hāzır olup mesrūr
Kenār-ı Aḡmed'e pür-nūr oturdu dürr-i yek-dāne

- 35 Resûluéllāh anı ḡocdı öpüben rūy [u] ruḡsārın
Boḡazından dehānından benāḡuş aldı dendāna

Resûl'e söyledi Cibrîl bilürsen yā Ḥabîba'llāh
Bu ferzendüñ iderler katl ḡarîben ḡavm-i tuḡyāna

¹²¹³ "Evet."

¹²¹⁴ "Çocuklarımız, ciğerlerimizdir."

¹²¹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış, "و" harfi yazılmamıştır.

¹²¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi Cibrîl'e ol sulţân Muḥammed mihter-i 'irfân
Bu zulmı kim ider 'udvân gerek şerḥ eyle i' lāna

[195a]

Didi kim bî-vefâ ümmet iderler ḥazrete töhmet
Mu' arrâ her ḥıyânetden irişür zârı bühtâna

İşâret eyledi Cibrîl getürdi ḳabza-i ḥâkı
Nişâne Kerbelâ'sından Resûl'e virdi cehrâne

40 Didi bu maḳtelindendür olısar ḥünıla rengîn
Ḥüseyn'ün rûz-ı ğavgâda türâbı ğarḳ olur ḳana

Eger kim olmasa şeh-zâd şehâdet bulmasa eşhâd
Dökülmez dîdeler âb-ı pınarı deşt [ü] ğudrâna

Riyâz-ı dîdede ceryân olındı çeşmeler seylân
Ezelden Kerbelâ ḥâli yazıldı naḳş-ı tibyâna

Şevâhid şâḥibi meşhûr dimişdür kim Ḥasan şeh-zâd
Başından sîneye teşbîh olurdu nûr-ı Sübhân'a

Ḥüseyn tâ sînenen pâya Resûluellâh'a ol teşbîh
Olurdu ḳadrıla mezbûr cevâhir cânıla câna

45 Kelâm[1] Tirmizî¹²¹⁷ vaşşâf Sünen'de söylemiş keşşâf
Anı ğuş eylegil şarrâf ḳulağa eyle dür-dâne

Dimişdür Muştafa Muḥtâr nebîler serveri eşhâr
Ḥüseyn'ün ḥaḳḳına ğüftâr sezâdur naşş-ı Furḳân'a

Ḥüseyn'den ben Ḥüseyn benden Şaḥîḥ-i Tirmizî ḳavli
Oğugör ğayr-i târiḥi 'ilâve ḳavl-i bürhâna

Ḥudâvend eylesün ta' zîm Ḥüseyn'i kim siver sivsün
Anı dâ'im *te'âla'llâh*¹²¹⁸ yetürsün ḥûr [u] vildâna

Ḥüseyn'i siv birâder gel Ḥüseyn'dür biz' a-i Aḥmed
Muḥammed ḳıṭ' asıdurlar iki şeh-zâde gör câna

¹²¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²¹⁸ "Allah, yüceltsin."

50 Haber al taze akvâli Resûl [ü] şadr-ı iclâli
Görür cem‘ ile eţfâli gelürken nezd-i yârâna

Dutuban anda bir tıflı der-âğuş eyledi hâzret
Nevâzişler kılup ekşer kocup oğlânı yek-dâne

Şahâbe şordılar hâli neden kocduñ bu oğlanı
Uşaklardan kamu yigrek nevâzişler kılup aña¹²¹⁹

Neden böyle aña rağbet idersin kûdekân içre
Didi ol dem Resûlu ‘llâh cevâbı şâfî yârâna

Didi gördüm bu oğlancık¹²²⁰ Hüseyin’üm öpdi ağzından
Türâb-ı pâyını sürdi ser-â-ser rüy-ı pîşâna

[195b]

55 Her iki dîdesin sürdi¹²²¹ Hüseyin’ün çeşmine gördüm
Anuñ-çün eyledüm rağbet bu tıfla beyn-i akrâna

Bu tıfla şâfi‘ em ferdâ ata ile anasına
Oluram anlara yardım gelende senc-i mîzâna

Gel ey dervîş meveddet kıl Hüseyin’e bâ-Hasan her dü
Ber-â-ber eyleme tefrîk muhabbet itmede şâna

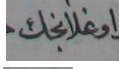
Şevâhid kenz-i esrârın saña tekrâr idem h̃âce
Kelâm-ı hâşî gûş eyle degüldür kavlı efsâne

**Der-Beyân-ı Muşâra‘ a Kerden-i Dü Sıbteyn Ber-Huzûr-ı Aşhâb-ı Kirâm
Rağıya ‘llâhu Anhu¹²²²**

Resûlu ‘llâh meger bir gün oturmuşdı şahâbîle
Ebâ Z̃er Mâlik-i Ejder elinde tîğî gâzbâne

60 Şafâ-yı leşker-i Şuffe Şuheyb ü Câbir ü ‘Ammâr
Çehâr aşhâb-ı ekrem dilîri şahñ-ı meydâna

¹²¹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²²⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²²¹ Bu kelime metinde şeklinde “ص” harfi ile yazılmıştır.

¹²²² “Rağıya ‘llâhu anhu” cümlesi metinde “رضه” şeklinde kısaltılarak yazılmıştır. Metinde kırmızı mürekkeple araya ara başlık konulmuştur. Fakat şiir, sonrasında aynen devam etmektedir.

Gelüben meclise vildān Hüseyn’le Hasan rindān
Resūluellāh görüp handān oluban her dü reyhāna

Muşāri¹²²³ itmege sultān buyurdu şibl-i sıbteyne
Miyān-ı cümle-aşhāba havāle kıldı meydāna

İdüben lu‘ bıla cevlan gül ü şemmāme-i büstān
İki deryā viren mercān cevāhir kânı ‘ummāna

Arada bir neberd oldı feleklerden melek geldi
Zemīne tā semek doldı temāşā kıлмаğa¹²²⁴ cāna

65 Haberler irdi Zehrā’ya gelüben seyr-i ğavġāya
Kırıldı perde ol cāya Resūl’e qarşı ser-ḥāne

Nezāre perde ardından kılurdu Ḥazret-i Zehrā
İki şeh-zādeye ḥan-zād ‘Alī kurbında aşıana

Hasan şeh-zādeye Ahmed Hüseyn’i dut didi muḥkem
Ayağından añı¹²²⁵ oğlum burakġıl¹²²⁶ şahın-ı meydāna

Kelāmin gūş idüp Zehrā Resūl’ün dut didi Mevlā
Hasan oğlum didi ra‘ nā Hüseyn’i koyma yek-dāne

Resūl’e söyledi Zehrā ne dersen ey peder a‘ lā
Gerekdür aşġara yārī idersen yok ki kübrāne

70 Hüseyn’ün ol hevādārı degildür kim Hasan ḥāna
Zahīr ol ḥurd-ı atvāra zafer lāzım şaġirāna

Resūlu’llāh didi gerçek kelāmuñ aşı ma‘ nāya
Velīkin Cebre’l dutmuş Hüseyn’i saht yek-dāne

[196a]

Mu‘ āvindür aña ḥazret zahīri fetḥ naşrında
Penāh-ı şeh-per-i ḥāşı olınmış ḥıfz ḥırzāna

¹²²³ Metinde “muşāra‘ a” olması gereken kelime, vezin gereği “muşāri” şeklinde yazılmıştır.

¹²²⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²²⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²²⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Anı gūş eyledi Zehrā sükūt itdi görüp fehvā
Didi gerçek didüñ Mevlā kelām-ı kenz-i Furkân'a

Gel ey dervîş olan ğavvāş ferāset baħrine tammās
Çıkar yākūtıla elmās kelām-ı nazm-ı 'irfāna

- 75 Muḥammed gör nedür āli ḥuceste-şerḥ-i eṭfālī
'Alī kimdür velī vālī şefā' at-ḥ'āh 'iştāna

Muḥammed āline her ān olur Rūḥu 'l-Kudūs mihmān
Celālī mehdini cünbān idendür gör kerem-kāna

Muḥammed mehdini söyle şalātıla selāmı tām
Ḥabībe iḥtitām eyle güzīn-i insile cāna

Şalātı kıymet-i cennet selāmı 'izzet-i ḳurbet
Müdāmī bendeye şöhret olandur maḥz-ı imāna

Tamām oldı bi-ḥāmdi 'llāh şenā-yı kışşamuz imlā
Gerekdür ğayr-i tūmāra çekersen rişte dīvāna

**Nükte-i Meşḳ Kerden-i Sıbṭeyn Der-Mekteb ve Nişān
Dāden Ber-Seyyid-i Enbiyāé Şalavātuellāhi 'Aleyh**

100

- 1 *Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün*
Mu' ammā-sāz-ı icmālem kelām-ı nazm-ı tafşilā
Mu' arrā-sāz-ı aḳvālem tamāmī ḥatm-i tekmiḻā

Zamīr-i nokṭa-i bādan mu' ammā söylerem rāzı
Daḥı *Seb'a 'l-Meşānī*'den¹²²⁷ ğarā'ib aḳvem-i ḳilā

Ġarīb aḥbāra müştāḳam tevātürle ola şābit
Ṭabersī'den ola menḳūl *yāḥūd* Envār-ı Tenzilā

Cerīrī'den ola meştūr ğavāmız mü'riḥāniden
Daḥı Kenzü 'l-Me'ānī'den Terācim-Tāc-ı te'vīlā

¹²²⁷ “Velekad âtaynâke seb'an mine'l-mesânî ve'l-Kur'âne'l-azîm (And olsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'an'ı verdik.)” (Hicr, 15:87).

- 5 Haber al ger harīdār-ı cevāhir nükte-i dārem
Berāy-ı zümre-i ebrār ‘ibāret-dāna teshīlā

Giderken mektebe bir gün nuḥustīn evliyā eknūn
İki Leylā’ya ben Mecnūn oluban fi‘lilen kılā

İderler meşq hoş-eşvāk gören ‘āşık olur ‘uşşāk
Muḥammed Muştafā müştāk olur taştire teşkīlā

İki bākūre-i būstān nübüvvet bāğına reyḥān
Hüseyn’[i]le Ḥasan cānān girāmī ḳadr teclīlā

[196b]

Getürüp meşq sultāna şehen-şāh-ı kerīmāna
Baḳuban ḥaṭṭ-ı reyḥāna ‘ibāret-ḥān tenzīlā

- 10 İder Aḥmed işārātı iki sultāna āyātı
Bilūn dir bilmezem zātı ḥuṭūṭ-ı meşq tekmlā

Velīkin atañuz Kerrār hemişe meşq ider ızmār
Aña göstermeñüz Muḥtār bilür icmālī tafşīlā

Cevāhir kātibi naḳşı gevāhir ma‘deni baḥşı
Aña desti düzer yaḥşī mürāsıl-nāme tersīlā

Gelüben Ḥaydar’a sıbṭeyn nebiyye *ḳurretü’l-ayneyn*¹²²⁸
Virüben ḥazrete nūreyn ḥuṭūṭ-ı levḥi tedlīlā

Salup levḥe naẓar bürhān Selūnī minbere sultān
‘Alī’dür mazḥarī aşlan şecā‘at şāhı tecmlā

- 15 Didi ben bilmezem ḥaṭṭı ne ebced hevvez ü ḥuttī
Biḥārı anlaram şaṭṭı rumūz-ı ‘ilmi ta‘dilā

Hayā kıldı ‘Alī zırğām ḥuceste ḥaṭlara erḳām
Kelām-ı nīk [ü] bed-fercām cevābın şerḥ ide kılā

Velīkin naḳş ider Zehrā muṭaḥhar ana gör ḥaḍrā
Libās [u]¹²²⁹ mi‘ceri ṭuğrā yazılmış farḳa iklīlā

¹²²⁸ “Çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl.” (Furkân, 25:74).

¹²²⁹ libās [u]:libāsı [metinde]

Hemîşe naķş ider naķķāş ʔavāmîr şerhine ferrāş
Aña lâzım gerek pādāş idersiz kārı ta‘ cîlā

Gelüben ʔurb-ı Zehrā’ya künûz-ı cefr-i ʔamrāya
Rumûz-ı cefr-i beyzāya edīmî-ḥûân teévîlā

- 20 Aña gösterdiler ʔattı Hüseyin’ile Ḥasan şeh-zād
Ḥayā kıldı vire tibyān ʔutûṭ-ı levḥe tekmîlā

Velîkin şāni‘ -i erkân Ḥudāvend-i cemîlües-şān
İki sıbṭa ʔılup iḥsān ʔaşāyış ʔattı tafzîlā

Anı sehl eyledi Bārî iki şeh-zādeye yārî
ʔılup maḥż-ı meded Cebbār ʔutûṭ-ı naķşı taḥvîlā

İdüp ilhām Zehrā’yı ḥuceste ʔatt-ı ʔuḡrāyı
Gidüben ḥazrete ʔarşu her iki nûr ta‘ cîlā

Didi anlara cānānum iki gül-deste reyḥānum
Terāeib-dān-ı pistānum ʔarāyık-şîr tafzîlā

- 25 Bilürsiz ʔatt-ı ʔumārı nisālar aṇlamaz varı
Kişiler meşķ ider cārı kenār-ı levḥe teshîlā

[197a]

Velîkin bende var gevher hezārān mi‘ cere baḡlu
Anı neşr iderem ḥāke idersiz cem‘ tekmîlā

Kimûn kim lü ’lü ’si ekşer olursa meşķidür enver
Girāmî ʔattıdur manzar miyān-ı ehli teévîlā

Bu ʔavle oldılar ḥoşnûd iki şeh-zādeler mes‘ ūd
Muḳābil durdılar mevcūd nişāra aḳvem-i ʔîlā

Nişār-ı lü ’lü ’-i lālā idende Ḥazret-i Zehrā
İdüp şeh-zādeler ḡavḡā ziyāde cem‘ taḳlîlā

- 30 Ḥasan cem‘ eyledi ezyād cevāhir lü ’lü ’[yi] eşḥād
Ḥüseyin girye ʔılup şeh-zād ʔalîl-i baḡşe taḡşîlā

Mükerrer dūr nişār itdi sa‘ îde māder-i sādāt
Betül Aḥmed-i Maḥmūd-ı Muḥammed kenz[i] tenzîlā

Tetābu‘ cem‘ idüp vildān nişār-ı lü’lū’-i mercān
Hüseyn cem‘ eyledi çendān ziyāde qadr tenfīlā

Hasan ğamġin olup meşūr Hüseyn kıldı neşāt-ı sūr
Olup ğavġā-yı hoş mevfūr keşire bahş taqlīlā

Üçünci kez döküp gevher Muḥammed biz‘ ası eşher
Haq adı Fāṭıma aṭhar bihiştī qaşra kandīlā

- 35 Gelüben Ḥazret-i Cibrīl cevāhir bahş idüp ta‘ dīl
Düşürdiler anı tekml̄ ber-ā-ber oldı taḥşīlā

Hüseyn’ile Ḥasan ḥandān oluban bahşla yeksān
Ferahnāk oldılar iḥvān küdür̄et gitdi tenkīlā

Resūl’i haq bilüp rāzı āna şerḥ itdi hem-rāzı
Didi aḥvālī gör nāzı *ve rettelnāhu tertīlā*¹²³⁰

Didi ger anlara Nūḥ-ı Necī‘ ömri olurdı bahş
Düşürmekde olurdılar hemīşe vaqt ta‘ ṭīlā

Biri artuq alurdı bahş ikinci kim olup ğamġin
Olurdılar melūl efkār ğam-ı maḥzıla tezlīlā

- 40 Velīkin merḥamet kıldı Ḥudāvend-i Te‘ āla’illāh
İki sıbṭeyne ey Aḥmed ziyāde raḥm tecml̄lā

Gel ey dervīş ḥarīdār ol cevāhir kıssadan ḥisse
Alursan şataram erzān duta gör rāzı teclīlā

[197b]

Ḥudāvend istemez ğamda ola şeh-zādeler ḥālī
Resūl’i istemez olsun küdür̄et içre ta‘ ṭīlā

N’olur ḥālī cefā ehli dü sıbṭa zūlm iden fırqa
Kimin maḥv itdi zehriyle kimin tīġiyle tenkīlā

Ne tevbe kıldı bed-kāra nedāmet çekmedi hergiz
Geçürdi nīzeye¹²³¹ başın Hüseyn’ün ḥ̄ār tezlīlā

¹²³⁰ “Ve onu ağır ağır okuduk.” (Furkân, 25:32).

¹²³¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

45 Müselmānam diyen zümre şefā‘ at isteyen ferdā
Meşāhir cedd-i pākından gelende haşre erzīlā

Şerāret ehlinüñ haşmı Muḥammed’dür ‘ Alī Zehrā
Huḥeste Ḥamza vü Ca‘ fer olanlar ‘ arşa kandīlā

Kifāyetdür tamām eyle bulurlar ehl-i ḥaḳ aḥbār
Neler kıldılar ebrāra cefā vü zulmı tenkīlā

**Ḥikāyet-i Übeyy İbn-i Ka‘b ve Dīden-i Hüseyin-rā Der-
Nezd-i Seyyid-i ‘Ālem Şalla’llāhu ‘Aleyhi ve Sellem**

101

Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün
1 Be-gū ḥamd-i Ḥudāvendi sezā-yı şükri Yezdān’a
Raḥīm ü Rāḥim ü Raḥmān celīlūeş-şān Sübhān’ı

Ḳadīm ü Ḳāyim [ü] Ḳayyūm Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḳahhār
‘ Alīm ü ‘ Ālim ü ‘ Āllām ‘ amīm-i luṭf Raḥmān’ı

Ezel bī-ibtidā mevcūd ebed bī-intihā meşhūd
Berī ez-vālid ü mevlūd zen [ü]¹²³² ferzend-i nefsanī

Ḳadīr ü şānī‘ ü mi‘ mār binā-yı heftüm-i devvār
Zemīn-i sābi‘ -i deyyār serāy-ı şevr-i taḥtānī

5 Biḥār-ı jerf [ü] belhūtı tegerk [ü] berf-i lāhūtı
Nuḥustīn añla nāsūtı getürdi cān bin cānı

İki ḥarfıla her kārı ider vaḳtinde aṭvārı
Benā¹²³³ ḳaşrında mi‘ mārı düzendür *kāne mā-kānı*¹²³⁴

Ne ister yār [u] enşārı düzende şekl-i envārı
Sefīd ü zerd [ü] aḥmārı kebūd [u]¹²³⁵ reng-i elvānı

¹²³² zen [ü]:zeni [metinde]

¹²³³ Bu kelime metinde “benā” olarak harekelenmiştir.

¹²³⁴ “Bī kâne mā kâne ve bī yekūnu mā yekūnu (Ne oldu ise benimle oldu ve ne olacaksa benimle olacaktır.)”
(İmam Ali, Gururü’l-Hikem, 2:311).

¹²³⁵ kebūd [u]:kebūdı [metinde]

Ḳamu ecnās-ı ḥayvānuñ güzīde nev‘-i insānuñ
Emīri cān bin cānuñ Muḥammed oldı bürhānı

Muḥammed bāni-i minhāc nübüvvet ḳaşrına nessāc
Serāy-ı heftüme dürrāc idendür ‘arşı seyrānı

- 10 Muḥammed ḥāce-i kevneyn vezir-i mülk-i Zü’lḳarneyn
Dilīr-i ḳabza-i ḳavseyn nedīm-i ḳurb-ı Raḥmānı

[198a]

Muḥammed vāḥ-i ‘irfān nebīler cem‘ine sultān
Ḥalīl olsun velī Loḳmān Kelīm-i İbn-i ‘İmrān’ı

Muḥammed seyyid-i sādāt bu günde belki her evkāt
Şefī‘-i ‘arşa-i mīḳāt elinde top [u] çevgānı

Muḥammed tābi‘-i ebrār muḥācir leşker [ü] enşār
Ḥuşūşan çār a‘zam yār güzīn-i ḳavm-i Rıdvānı

Muḥammed ümmeti eşref gelürler cennete şaf şaf
Ḳamu izzü’l-muḥaccel kef nişāne rüy [u] pīşānı

- 15 Dirāz itme gel encāmı getür tūmāra erḳāmı
Anı gūş eylesün ‘āmı ḥavāşş-ı ḥāş-ı ‘irfānı

‘Uyūn-ı ḥoş-Rızā ḳavli saña şerḥ eyleyem nāzım
Ḥüseyn İbn-i ‘Alī ḳavlin zamīr-i kenz-i Furḳān’ı

Didi bir gün kenārında olurdum ceddümüñ Aḥmed
İbin Ka‘b oğlu hem ḥāzır bulındı anda a‘lāmı

Beni öpdı Resūlu ‘llāh ziyāde merḥabā kıldı
Didi ḥayyā bike¹²³⁶ ḳavlin baña luṭfıla erzānı

Didi ḥoş geldüñ ey oğlum semānuñ zīneti eşher
Çerāğ-ı heftüm-i eyvān imām-ı heşt-Rıdvānı

- 20 Didi söyle Resūlu ‘llāh semānuñ zīneti senden
Daḥı ğayrı olur insān beşerden ğayr-ı ḥayvānı

Dönüp ol dem Resūlu ‘llāh İbin Ka‘b’a beyān itdi
Didi añla ser-encāmı saña şerḥ eyleyen anı

¹²³⁶ “Sana selam olsun.” şeklinde bir selamlama cümlesidir.

Hudāvend-i ‘alī ḥaḳḳı benī ba‘ṣ eylemiş ḥalka
‘İbādet kılmāğa¹²³⁷ Ḥaḳḳ’a delālet itmek insānı

Hüseyn İbn-i ‘Alī zīnet zemīne heft-eḫlāka
Olınmışdur saña ma‘lūm olınsun ḳadr-i bürhānı

Daḫı kim ism-i muḥtārı yazılmış eymen-i arşa
Mu‘allā zıl‘-ı eymende raḳam mıṣbāḥ-ı nūrānı

- 25 Hedāyā ḥoş ‘ibāretle sūtūr-ı eymen-i zıl‘ı
Çekilmiş ‘arş-ı a‘lāya ḥuṭūṭ-ı naḳş-ı reyḥānı

Bu ḳavli söyledi Aḥmed İbn Ḳa‘b gūş idüp meṣḥūr
‘Übey’dür ismi ol ḥānuñ İbn Ḳa‘b ‘izzile ṣānı

Bu ḳavli bende terk eyle saña ḡayr-i ḥaber tāze
Virem gör İbn-i İṣḫāḳ’ı ne gevher ṣaḫdı bürhānı

[198b]

Dimiş ehl-i siyer cümle kelāmı mü’riḥān ehli
Kelām-ı İbn-i İṣḫāḳ’ı ‘ilāve naḳl-i Cürcānı

Didiler kim Resūlu’l-lāh iki ṣeh-zādeye bürhān
İdüben söyledi bir gün ṣaḥābe diñledi anı

- 30 İki gūş-vāredür ‘arşa Hüseyn’le Ḥasan eṣḥār
Aşılmış kengir ‘arşa zıyāsı ferṣe yeksānı

Daḫı ol gün ki Ḥaḳ Sübhān bihişti eyledi tibyān
Giyürdi ḥil‘at-ı elvān ḳuṣūra ḥūr [u]¹²³⁸ vildānı

Bihişte söyledi Ma‘būd seni mülk eyledim¹²³⁹ mevcūd
Faḳīrān cem‘ine mesken derāviş ḳavme iskāmı

Bihişt ol dem cevāb itdi zebān-ı ḥālıla Ḥaḳḳ’a
Ne bā‘iş oldı yā Rabbī baña cem‘-i fakīrānı

¹²³⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²³⁸ ḥūr [u]: ḥūrı [metinde]

¹²³⁹ Bu kelime metinde bu şekilde harekelenmiştir.

İdersen kaçırma sākin fakīran¹²⁴⁰ zümresin vāriş
Tarīķ-i fakrıla sellāk olanlar kavm-i kervānı

- 35 Nidā geldi mu‘ allādan Hudā-yı ferd-i yektādan
Bihişte fahr-i ma‘ nādan beşāret kavlı-i fermānı

Didi rāzī degil misen senüñ erkānuñı tezyīn
İdem sıbteyn ile māémūr serāyuñ bağ-ı Rıdvān’ı

Mübāhāt eyledi cennet Hüseyn’le Hasan nāmın
İdende gūş fercāmın huçeste kavlı-i Raḥmān’ı

*Radītu*¹²⁴¹ kavli üç nevbet getürdi nuṭka güftārı
Sa‘ ādet bildı ol ḥālī ‘imāret buldı erkānı

Zihī kavm-i sa‘ ādet-mend bihişte vāriş-i erkān
Zihī guş-vāre ‘arşu’llāh olanlar zıll-ı Sübhānī

- 40 Zihī āl-i nebī ‘ālī-velāyet taḥtına vālī
Zihī erbāb-ı eclālī¹²⁴² niyābet kaçır-ı sultānī

Zihī kavm-i zibir-ḥānı zamīr-i ‘ilm-i iksīri
Zihī kavm-i kerīmānı vezir-i kenz-i Furkānī

Kifādur ğayr-ı aḥbārı getür ez-ḥurc-ı ‘aṭṭārī
Olursa ger ḥarīdārı alursa la‘l-i mercānı

Gerekdür müstemī‘ bā-hūş ola dīvān-ı defterde
Muḥabbet cāmına mey-nūş ola mestān [u] sekrānı

Ḥarīdār olmayan bilmez nedür gevher yaḥūd mercān
Tama‘-kār olmayan ğavvāş ne bilsün dürr-i ‘ummānı

[199a]

- 45 Gel ey nāzım beyān eyle olan Kenzüel-Ġarāyib’de
Şaḥīḥ aḥbār-ı işhārı Terācim-Tāc-ı tibyānı

¹²⁴⁰ Bu kelime mısraya sonradan yazılmıştır.

¹²⁴¹ “Radītu billāhi Rabben ve bi’l-İslāmi diyen (Rab olarak Allah’ı ve din olarak İslāmiyeti kabul ettim)” şeklinde bir dua sözüdür (Taberānī, el-Mu‘cemū’l-Kebīr, 838: 20/355).

¹²⁴² Bu kelime metinde أجلاي “eclālī” şeklinde harekelenmiştir.

Saña bir naql idem muhtâr Resûl-i *innemâ*¹²⁴³ ebrâr
Oturmuşdı şeh-i ahyâr gelüp A‘ra^{bi}‘ urbânı

Resûl’e berre-i âhû getürdi der-bağal bağlu
Hediyye tuhfe-i şâhı¹²⁴⁴ Hasan kabz eyledi anı

İderdi lu‘b-ı cevlanı anuñla ol Hasan şeh-zâd
Hüseyn İbn-i ‘Alî anı görende kıldı efgânı

Didi ceddâh baña lâzım gerekdür berre-i âhû
Hasan virmez baña mâlın ideyim lu‘b-ı cevlanı

50 Ne deñlü ağladı reyhân Hüseyn-i Muştafa çendân
Hasan hiç kılmadı ihsân vireydi beççe-ceyrânı

Tefekkürde kalup Ahmed dalup deryâ-yı ahzâna
Dilerdi kim ola berzah bihârın kâna mercânı

İderken fikr [ü] endîşe ‘acâeib kâr-ı teşvişe
Ne gördiler ki bir âhû gazâle geldi a‘lânı

Anuñla beççesi ber-düş gelüben mescide medhûş
Resûl’e karşı ender-cüş idüben koydı hayvânı

Tahıyyât eyledi şâha semâda şakķ iden mâha
Didi ey seyyid-i ‘irfân Muhammed nûr-ı Sübhânî

55 Saña Hâķ’dan selâm olsun şalât-ı şubh [u] şâm olsun
Nübüvvet tâc[ı] tām olsun başuñda hatm-i seyvânı

Buña şekķ itme ey münkir Resûl’e ger selâm itdi
Gazâle çok degül işhâr habersiz ehl-i nîrânî

Resûl’e sūsmâr itdi selâmı beççe-i büryân
Dem-i şahbâ-yı Hayber’de gıdâsında kerem-kânı

Resûl’e itmesen şekķi dahı evlâd-ı iclâle
Muhammed kıt‘ asıdurlar melâeik mehd-i cünbânı

¹²⁴³ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

¹²⁴⁴ tuhfe-i şâhı: tuhfe-i şâha [metinde]

Gel imdi maḳṣada ḳaṣṣāṣ ḫaber vir dürr-i güftārı
Hıṣaṣlar ḫoṣ āle ḫuṣṣāṣ Ṭabersī ḳavl-i Cürċānī

- 60 Resūl'e çün selām itdi ġazāle bā-taḫiyyātı
Öñinde beççe vaz' itdi ne söyler diñle ḫayvānı

Didi diñle Ḥabību 'llāh saña bir naql idem meṣhūr
Baña Tañrı iki ferzend virüpdür şīr-i ḫārānı?

[199b]

Birin şayd itdi bir şayyād götürdi bilmedüm ḳayyād
İkinci terk olup feryād benümle ḳıldı efgānı

Rızā' itmekde gör ḫālī nidā geldi baña 'ālī
Yetür ferzendüñ eṭfālī Resūl'e sa' yıla anı

Senüñ ferzendüñi şayyād götürdi Aḫmed'e işhād
Ḥasan aldı anı ḫān-zād anuñla ḳıldı cevlanı

- 65 Hüseyñ ardı sıra¹²⁴⁵ geldi anı gördi ider cevlan
Hüseyñ'e virmedi reyḫān elinde beççe-ceyrānı

İkinci beççeñi der-ān iriṣdür Aḫmed'e ḳurbān
İdinmek farz-ı 'ayn oldı dutarsan emr-i fermānı

Resūl'üñ tā ki ṣeh-zādı küdüretten çıḳa ḫādī
Ġubār-ı dil gide ṣādī gele ḳalb içre ceryānı

Eger kim şimdi ey āhū götürmezsen bu ferzendüñ
Buraḳur zelzele 'arṣa Hüseyñ'üñ āh [u] efgānı

İderler terk tesbīḫi melā'ikler ḳamu yeksān
Kevākibler olur rızān semā-i seb' a Keyvān'ı

- 70 Nidā-yı ġaybı ġuṣ itdüm durup ṣaḫrāları dutam
Gelüp der-ġāha ḫoṣ yetdüm getürdüm 'ıyda ḳurbānı

Ġazāle āferīn itdi cezā ḫayra ḳarīn itdi
Resūluéllāh olup ḫandān açıldı nazm-ı dendānı

Hüseyñ'e virdiler anı ikinci beççe-i āhū
Feraḫnāk oldı ol ṣeh-zād ġüzīn-i āl-i 'Adnānī

¹²⁴⁵ sıra: şora [metinde]

Aluban her iki mihter ğazāle beççe-i aşğar
Gelüben hāneye yek-ser Muḥammed verd [ü] reyḥānı

Müretteb sūr olup eşhār görüp Zehrā ‘ Alī Kerrār
İki şeh-zāde-i enşar neşātıla imāmānı

75 Gel ey şarrāf-ı cevher-dān nizām-ı lü ’lū ’-i mercān
Merātib añla gevher-kān Ḥüseyn’ile Ḥasan cānı

Burağın zelzele ‘ arşa melāéik cem’ ine ferşe
Girāmī ḳadr olan zümre Muḥammed āl-i ḥākānı

Melālin ğam çeken ‘ irfān semā-yı seb’ ada rūḥān
Gürūh-ı ravza-i Rıdvān bihiştün ḥūr [u] vildānı

Ne dürlü rütbe ‘ indaéllāh bulupdurlar güzel biéllāh
Ne menzil şāḥibi taéllāh olupdur ḳurb-ı Sübhān’ı

[200a]

Ḥudāvend-i Te’ ālaéllāh revā görmez melālile
Ola şeh-zādeler ḥālī küdüret ğamda giryānī

80 Tamām eyle ser-encāmı getür ser-rişteye nāmı
Mühendis ḳıl ser aḳlāmı getür ṭümāra tibyanı

Dürūdıla selām eyle ziyāde Aḥmed ü āle
Şāḥābe cem’ ine yārān ḳılanlar bey’ Rıdvān’ı

Güzide leşker-i Şuffe ḳılanlar faḳrıla ḳānı’
Ḥuşuşan Bū Zer [ü] ‘ Ammār gürūh-ı yār-ı Selmānī

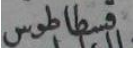
Şemme-i Ez-Āye-i *Kāzimīne* ’l-Ġayza Ve ’l-‘Āfine ‘Ani’n-
nāsi Va ’llāhu Yūḥubbū ’l-Muḥsinīn¹²⁴⁶ ve Hikāyet-i Ḥüseyn
Raḳıya ’llāhu Anhu¹²⁴⁷

102

1 *Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün*
Ṭulu’ itdi şeh-i ḥāver cihānı ḳıldı nūrānī
Tecellī ḳıldı eflāka kevākib oldı pinhānī

¹²⁴⁶ “Onlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir, Allah iyilik edenleri sever.” (Âl-i İmrân, 3:134).

¹²⁴⁷ Metinde kırmızı mürekkeple ara başlık konulmuştur. Fakat şiir, sonrasında aynen devam etmektedir.

İrende rüşen-i ‘arşa ferahnāk oldı
Ser-â-ser her hicâb ehli firâz-ı ‘arş-ı Sübhânî

Fezâ-yı Keh-keşân Keyvân zer-efşân oldı hâverden
Zemîne inbisât oldı şu‘â [u] lem‘-i elvânî

Zamîrim nûrî lâmi‘ den tecellî iktibâs itdi
Görende rüşen-i mihri gidende jeng-i zulmânî

- 5 Şüru‘ itdi gönül nâme kitâbet naqş-ı erkâma
Şifât-ı zât-ı erkâma getürmek ehl-i ‘irfânı

Muhammed âlini ‘âlî-makâm ile beyân itmek
Tavâmirlerde tûmâr-ı gavâmız şerh-i i‘lâñı

Muhammed âline cânân oluram ‘ıydine kurbân
Ezel bezminde midhat-hûân olindum Hâk bilür anı

Kifâyetdür tamâm eyile hâzer kıl ta‘n-ı tã‘ından
Felâhân¹²⁴⁸ taşına sîne getürme başa da‘vânı

Gel imdi maqşada râvî kelâma nazmla mevzûn
Neşirden anılamaz ‘avâm¹²⁴⁹ havâşî nağme elhâmı

- 10 Velîkin nazmla güftâr sezâdur meclise envâr
Anı gûş eyleyen eṭvâr neşâtı hoş bulur cânı

Cezâka’llâh eyâ nazẓâm cezâ’-yı hayrıla bul kâm
Hikâyet raḥşını sür dâm-ı fezâ-yı naḳle cevlnî

Haber vir her tefâsîr¹²⁵⁰ rumûzın *kâzîmîne’l-gayz*¹²⁵¹
‘İbâret ehl-i taḳvâdan işâret medḥ-i insânî

[200b]

Dimişdür Şeyḥ Necme’ddîn kitâbında dahı Keşşâf
Ṭabersî’de ‘Arâyis’de miyân-ı kenz-i ‘irfânı

Dimişlerdür tefâsirde Hüseyn İbn-i ‘Alî hâlin
Hamîde ḥaşletın şâhuñ sûtûde-sîret-i hânı

¹²⁴⁸ felâḥan: felâḥın [metinde]

¹²⁴⁹ ‘avâm: a‘vâm [metinde]

¹²⁵⁰ tefâsir: tefâsiri [metinde]

¹²⁵¹ “Fî’-serrâi ve’-d-darrâi ve’-l-kâzîmine’l-gayza (Onlar, bollukta ve darlıkta öfkelerini yenenlerdir.) (Âl-i İmrân, 3:134).

- 15 Kureyş'ün cümle eşrâfı gelüben nezd-i şeh-zâda
Misâfir-hâne-i hânî serây-ı şâh-ı merdânî
- Çıkuban anlara karşı Hüseyin-i Müctebâ Muhtâr
Gül-i nev-bâve-i büstân velâyet şâhı kunvânı
- Getürdi cümlesin hâna tahâret hücreye hâzret
Mekân-ı ' âlî-der-gâha der-i dehlîze eyvânî
- Olındı mâ' ide hâzır cemâ' at izdihamında
Çekildi meclise mîrûn ta' amı nân-ı erzânı
- Gelürken zarf ile pür-aş irişdi meclise hâdim
Ayağı ditredi elden döküldi aş büryânı
- 20 Ser-â-ser fark-ı şeh-zâde döküldi kâse-i germi
Dolup ceyb [ü] bağal meşhûr kızardı reng-i rummânî
- Bakuban bendeye hâzret edeb remziyle ne ta' zîb
Nedendür kim edebsizlik idersin şehre cehrânî
- Zebân-ı hâdime cârî olup *el-kâzîmine 'l-gayz*¹²⁵²
Tebessüm eyledi hâzret imâm-ı âl-i ' Adnânî
- Didi kazım eyledüm gayzım dönüben söyledi hâdim
Ki *ve 'l- 'âfîne 'ani 'n-nâs*¹²⁵³ rumûzın şerh [ü] tibyanı
- Didi ' afv eyledüm senden ser-â-ser şuçuñı ağleb
Ne söyler diñle hizmet-kâr imâma sır-ı i' lânı
- 25 Didi *va 'llâh yuhıbb*¹²⁵⁴ elbet cezâda ehl-i ihsânı
*Yuhıbbü 'l-muhsinîn*¹²⁵⁵ ihsân iderler insile cânı
- İmâm ol dem cevâb itdi hitâb-ı hâdime şâfî
Azâd itdüm seni lîkin virürüm ' ıyşuñ erzânı
- Hemişe tâkatum kisvet ma' işet her ne kim yersen
Virürem gerdene lâzım idindüm ' ahd [ü] peymânı

¹²⁵²“Fî'serrâi ve'd-darrâi ve'l-kâzîmine'l-gayza (Onlar, bollukta ve darlıkta öfkelerini yenenlerdir.)” (Âl-i İmrân, 3:134).

¹²⁵³ “Ve insanları hoş görürler.” (Âl-i İmrân, 3:134).

¹²⁵⁴ “Va'llâhu yuhıbbu'l-muhsinîn (Allah, iyilik edenleri sever.)” (Âl-i İmrân, 3:134).

¹²⁵⁵ “Va'llâhu yuhıbbu'l-muhsinîn (Allah, iyilik edenleri sever.)” (Âl-i İmrân, 3:134).

Tahayyürde çalup uzzār imāma āferīn itdi
amusı eşref-i Hāşim ureyşī avm-i ‘Adnānī

Rumūz-ı *kāzimīne* ‘l-*gayz*¹²⁵⁶ itām oldı saña ğayrı
Hikāyet eyleyem meşhūr rivāyet aş-ı bürhānı

[201a]

30 Dimişdür H̱āce-i Pārsā¹²⁵⁷ haber Faşlū ‘l-Hitāb’ında
Kitābı nāmıdur işhār azāyin dürr-i ‘ummānı

Merātib her dü sıbteyne kifāyetdür delil eşher
Zamīr-i āye-i *Tathīr*¹²⁵⁸ tahāret avl-i Raḥmānī

Resūl’ün kıt‘a-i ‘uzvı olanlar pāre-i kebdı
Gül-i bāküre-i bağ-ı risālet şınv-ı unvānı

Hāsan’dur biđ‘a-i cānı Hüseyn’ile olan meşhūr
Sürūr-ı sīne-i büstān şebābī ehl-i Rıdvān’ı

Meşābiḥu ‘l-ulūb’ında dimişdür Kātib-i Nağşī
Nigū her dür-fürüş olmış ḥarīdāra kerem-kānī

35 Didi bir ğün ğelüp Cibrīl Resūl’e nezd-i Bārī’dan
Getürdi bağ-ı cennetden enār u sīb [ü] ḥayvanı

Resūluellāh virüp anı Hüseyn’le Hāsan ḥāna
Götürün söyledı nezd-i Betūl’e sīb [ü] rummānı

Tenāvül eyleñüz¹²⁵⁹ cümle ber-ā-ber mīve-i aşı
Bihiştün sīb [ü] ḥayvasın enārın tıyb-ı Rıdvān’ı

Velīkin her birisinden zaḥīre eyleñüz¹²⁶⁰ mīḳdār
Teberrükdür aşāletde Hudā’dan fażl-ı erzānı

Rivāyetdür avā‘idle tenāvül eyledi yārān
Zaḥīre hem iderdiler içinden behr-i ezmānī

¹²⁵⁶ “Fi’-serrāi ve’d-darrāi ve’l-kāzimine’l-gayza (Onlar, bollukta ve darlıkta öfkelerini yenenlerdir.)” (Āl-i Ĩmrān, 3:134).

¹²⁵⁷ Metinde Hāce Muhammed Pārsā’nın ismi “H̱ācī-ı Pāris” şeklinde yazılmış ve tarafımızca “H̱āce-i Pārsā” olarak düzeltilmiştir.

¹²⁵⁸ Tathīr āyeti, Ahzāb Sûresi’nin otuz üçüncü āyetinin bir bölümünü oluşturmaktadır.

¹²⁵⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁶⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

40 Dürüst olurdılar her dem şelâşe mîveler eşher
Sevâbık kı̇a' ide üzre ziyâde kıadr-i erkânı

Vefât itdükde dir Zehrâ serây-ı dâr-ı 'uqbâya
Enâr-ı kıudreti ğâ'ib olındı ğayba pinhânı

Gidende dâr-ı 'uqbâya tevârî oldı dir hayva
Yerinde kıalmadı zâtı oldı iskânı

İdende terk-i dünyâyı 'Aliyyüel-Murtaẓâ aşlan
Tevârî oldı dir hayva bilinmez oldı imkânı

Velîkin sîb kıalmışdı zâhîre dâr-ı ma' nâda
Şehâdet bulduğı¹²⁶¹ demde Hüseyn ol hân-ı Rıdvânı

45 'Ataş def'in kıılur idi anuñla deşt-i belvâda
Şahârî-Kerbelâsı'nda olındı maḥẓ-ı 'atşânı

Şehîd olduğda¹²⁶² ol ḥazret tevârî oldı dir sîbi
Nişâne kıalmadı andan revâyıḥ rûḥ-ı rûḥânı

Dimiş Zeyneel-'abâdî gör ziyâret eylese herkes
Mübârek türbet-i pâkın ḥulûşıla ḥaḳıḳânı

[201b]

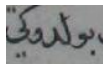
Revâyıḥ rûḥ istiṣmâm ider sîbi muḥaḳḳaḳ bil
Zariḥ-i aḥara kıarşı duranda cehr-i a' lânı

Zihî pâkîze tıynet kim şemâme-büy-ı firdevsî
Gelür sîb-i şerîfinden kıamu ervâḥa reyḥânı

50 Zihî der-gâh-ı 'arş-âsâ mu' allâ-kıadr-i dehlîzi
Aña kıarşı gelür zâyir ṭavâfa insile cânı

Hezârân biñ hezârânı gelür her sâl her mâhı
Ziyâret kıaşdına râcî şefâ'at behr-i kervânı

Şevâbıla döner cümle ziyâde ḥadd-i iḥsâdan
Sirişk-i dîdeden kııymet alurlar bâğ-ı Rıdvân'ı

¹²⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁶² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Çekende hâzrete âhı hülûş-ı kalbıla her cân
Yağar berķ-i cihân-sûzî olan ħarmân-ı ‘ işyânı

Tamâm oldı menâkıblar gürûh-ı enbiyâ cümle
Velîler zümresi vaşfi şafîler ħâl-i yeksânı

55 Gel imdi Kerbelâ şerĥin getür dîbâceye eşher
Elifden irdi tâ yâya ħurûfât aşl-ı erkânı

Lef [ü] neşr-i müşevveş kıl hecâ ħarfin ħurûfâtın
Müretteb eyledük aķdem velîkin şoñra erkânı

Ne ħarfıla dilersen kıl beyân [u] şerĥi¹²⁶³ yek-bâre
Getür ser-rişte-i nazma müşevveş neşri mîzânı

**Der-Beyân-ı Ber-Taĥt Nişânden-i Mu‘ âviye Püsereş
Yezîd-râ Der-Ĥâl-i Ĥayât-ı Ĥod**

103

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Göñül cûş eyledi nazma getürdi zıkr-i Mevlâyı
Ĥamîd ü Ĥamid ü Maĥmûd Mecîd-i ferd-i yektâyı

Daĥı yâd eyledi cümle nebîler na‘ t-ı evşâfın
Tamâmî ĥadd-i Âdem’den olanlar ĥadd-i ‘ İsâ’yı

Ĥamunuñ eşrefi a‘ zâmu Muhammed cem‘ ine ekrem
Güzîn-i leşker-i âdem tahâret-şân-ı *Tâ-Hâ*’yı¹²⁶⁴

Güzîde âl [u] aşĥâbı kirâm-ı ümmet-i ‘ âlî
Dilersen ümmetin bilmek oķu Ĥıẓr’ıla ‘ İsâ’yı

5 Mu‘ aẓẓam âline şöhret bulupdur midĥat-i *Yâsîn*¹²⁶⁵
*Ĥamîr-i Hel Etâ*¹²⁶⁶ kâfî semâ-yı *innemâ*¹²⁶⁷ âyı

¹²⁶³ beyân [u] şerĥi: beyânı şerĥi [metinde]

¹²⁶⁴ (Tâ-Hâ, 20:1).

¹²⁶⁵ Yâsîn Sûresi.

¹²⁶⁶ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹²⁶⁷ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

Gel imdi muhtaşar kılğıl¹²⁶⁸ kelâmı eyleme taṭvîl
Rücû' it maṭlaba nazma getürgil dürr-i lâlâyı

[202a]

Meşâhir Kerbelâ ḥâlin mufaşşal olmasun icmâl
Anuñ taṣṣîli şerḥ olmaz tamâmî levḥa ṭuğrâyı

Beyân it Ravza icmâlin Ḥüseyn-i Vâ' ız'ũñ kavlin
İdinmiş cümle istinbât güzide naḳl-i feḥvâyı

Dimişdür kim Mu' âviye olan İbn-i Ebî Süfyân
Ḥükümetde olup vâlî cihâna ḥükmi icrâyı

10 Kılup endîşe kim oğlı Yezîd'i eylesün nâ'ib
Veliyy-i salṭanat şâhı serîrinde şeref-câyı

Muḳaddem olmadın kendi geçürsün oğlını taḥta
Eger aḳdem geçürmezse olur müşkil gerek râ'yı

Gidersem dâr-ı 'uḳbâya Yezîd'e salṭanat kimse
Bilürem kim revâ görmez ḥalâyıḳ cem' i alayı

Veliyy-i 'ahd idüp anı Mu' âviye ḥayâtında
Aña bi'at idüp kendi ser-â-ser kavm-i hem-sâyı

Mürâsil eyledi irsâl cevânib cümle eṭrâfa
Aña bir Şâm'ıla cümle 'Irâḳ'a geldi her câyı

15 Aluban bey' atı eşhâr Yezîd'ũñ tâbi' i ızhâr
Anı vâlî bilüp ḥünkâr ḥalâyıḳ cümle yek-râ'yı

Ḥicâz ehli ḳalup ḥâric Yezîd'ũñ bey' atından ḥaş
Didiler itmeyüz bey' at Yezîd'e anla ma' nâyı

Mu' âviye gidüp kendi Ḥicâz'a ehline qarşu
Getürdi bey' ata ḥalḳın Yezîd'e ṭav' [u] kerḥâyı

İdüben ekşerin râzî getürdi bey' ata meşhûr
Velîkin dört nefer ḳaldı güzide aşl-ı feḥvâyı

¹²⁶⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İduben ciddile cehdi ḥalīfe bilmeyüp anı
Didiler kim ne vechile idelüm bey‘ her cāyı

- 20 Aña kimden ḥilāfetlik irişdi hem niyābetlik
Muḥammed āline lāyık ḥilāfet taht-ı mevlāyī

Saña şerḥ eyleyem ḥı‘āce refīk-i erba‘a ḥālın
Ḥüseyn İbn-i ‘Alī aḳdem velāyet çarḫı bed-rā‘yī

İkinci Bū Bekir oğlu meşāhir ‘Abd-i Raḥmānī
Üçünci oldı ‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu ḳamer-sāyī

Daḫı dördünci ‘Abdu’l-lāh Zübeyr oğlu olan meşhūr
Yezīd’e itmedi bey‘at çehārı oldı hem-rā‘yī

[202b]

Oluban yek-cihet cārī ḳamu ḳavliyle fi‘linde
Ne deñlü eyledi tehdīd müfīdi olmadı payı

- 25 Çehārı bīm-i a‘dādan gidüben ğayr-i eṭrāfa
Medīne şehrine geldi ḥabībe oldı hem-sāyī

İduben ciddile cehdi görende anları vālī
Velāyet-Şām olan ḥākim Yezīd’ün yār-ı hem-tāyı

Ziyāde eyledi tehdīd çehār ekreme ḥākim
Mu‘āviye ḳılan vālī nevāḫī Şām’a dārāyı

Bu dörde olmadı çāre ki bey‘at eylesün yārān
Hemişe müstemir ḳaldı zamāne içre idrā‘yı

Gidende dār-ı dünyādan Yezīd’e salṭanat ḳaldı
Atası çün sefer ḳıldı geçürdi ḥükme bed-rā‘yı

- 30 Nice müfsid aña tābi‘ olındı ehl-i dünyādan
Şerāret ehli aḳvāsı melāmet ḳavmi hercā‘yī

Ḳamu ser-fitneler başı cehennem derünüñ daşı
Olanlar şerde sırdaşı Yezīd’ün yārı alayı

Gel imdi diñle emşāli Yezīd’ün tābi‘i ḥālın
Ḳamusı cem‘ olup bir gün fesāda zerḳa aḳvāyī

Didiler kim saña ma' lûm olinsun hâşıl-ı güftâr
Gerekdür bey' ata da' vet idersin kavm-i a' lâyı

Tahallûf eyleyen fırka ataña itmeyen bey' at
Anuñ devr-i zamânında olanlar çend hem-râ 'yî

- 35 Eger kim dâ' vete rāzî degüldürler dahı bey' at
Getürgil ribka-i silke selâsil-bende hem-pâyî

Ne vechile olur ise gerekdür emrüne tâbi'
Olalar yoksa olmazlar qalursan şoñra tenhâyî

Qabûl itdi neşâyıhlar kamu ser-fitneler qavlin
Medîne mîrine yazdı kitâbet naql-i imlâ 'yî

Saña ma' lûm farzû 'l-' ayn olan ol çâr cebbârı
Muñ' um olmasa anlar gerek qatl eylegör rā 'yî

Benem şâhib-mekân eşher Mu' âviye kılan nâ 'ib
Baña irşile qalmışdur hilâfet taht-ı dārâyî

- 40 Beni her kim bilür bilsün halîfe rub' -ı meskûna
Pederden şoñra işhâr halâyık içre her cāyî

[203a]

Velîd'e yazdı bir nâme Medîne vâlisi meşhûr
Olurdu hâkimi anda iderdi hükmi icrâ 'yî

Görende nâme-i meşhûr Velîd ol ' Utbe'nün oğlu
Tefekkür baħrine daldı ' acâ 'ib kâra ifşâyî

Oqudı nâme[y]i tekmiî içinde gördi qatl itmek
Yazılmış azmara tekrâr rumûzı aña ma' nâyı

Huşuşan çâr ahıyârı ki bey' at itmediler hâş
Muqaddem atamın ' âlî-neseblü şadr-ı bed-râ 'yî

- 45 Gidüpdür dâr-ı dünyâdan serây-ı mülk-i ' uqbâya
Güzide neslümüz meşhûr Ebî Süfyân-ı ağhâyî

Olanda muṭṭali' şerhe Velîd-i ' Utbe gör hâli
Didi gör ne zuhûr itdi getürdi başa ğavġâyı

Eger kim emrine râzî olursam dūzaḥa lâyıḳ
Oluram şübhesiz mâ‘ lûm cehennem ehli aḳşâyî

Eger kim olmasam râzî şikence ḳahr ider zûlmı
İderler mâlî tâlân gürûh-ı ḳavm-i sevdâ ‘yî

Gel imdi añla aḥvâli Medīne şehrine vâlî
Olurdı vaḳtile Mervân Ḥakem oḒlı sitem-pâyî

- 50 Ḥasan şeh-zâdeye zehri virendür altı kez meşhûr
Muḥammed düşmeni evlâd ḳılan ḡam-dîde Zehrâ ‘yî

Getürdi nâme[y]i ol dem Velîd ü virdi Mervân’a
Okudı şerḥ-i tûmârın me‘ ânî gördi imlâ ‘yî

Ne dir gör anda Mervân’ı Velîd’e ol sitem-pîşe
Ne tedbîr eyledi tezvîr ḥilâf-ı şer‘ a fetvâyı

Velîd’e söyledi Mervân Yezîd’ün ḳavlidür şâdıḳ
Eger düşmenleri def i muḳaddem görmesen râ ‘yî

Olur düşvâr kâr-encâm giderler ḡayr-ı evṫâna
Elünde var iken fırsat şürû‘ it kâra ıṣḡâ ‘yî

- 55 Münāsib oldurur aḳdem dutarsın çâr aḳrânı
İdersen bey‘ ata teklîf Yezîd’e ḳılmaḳ¹²⁶⁹ ihdâyı

İderler ger ḳabûl a‘ lâm muṫî‘ -i emre istislâm
Olurlar ḥükmine ger râm ‘ uḳûbet itme gör râ ‘yî

Naşîḥatlar virüp Mervân Velîd’e dâm-ı tezvîri
Dutuban emrini anuñ muṫî‘ i oldı tersâyı

[203b]

Çehâra eyledi irsâl meşâhir ḳâşıdın merḳûm
Tamâmın görmedi ḳâşıd getürdi iki a‘ lâyı

Ḥüseyn İbn-i ‘ Alî ḥâzır bulındı bâ-Zübeyr oḒlı
Gelürken beytine her dü güzîde aşl-ı ma‘ nâyî

¹²⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazıl mıştır.

60 Gelende söyledi şeh-zād Hüseyn İbn-i ‘ Alī eşhād
Zübeyr’ün oğlına evlād kelām-ı hatm-i kālâyı

Bilürem vālī-i Şām’ı muhakkaḳ anda fevt olmuş
Cihāna olmadın şāyi‘ vefātı remzi ifşāyī

Bizi teklif ider bey‘ at Yezīd’e itmege lāzım
Anūn çün bizleri ister Velīd-i ‘ Utbe şeydāyī

Didi ol demde ‘ Abduellāh Zübeyr oğlu olan bernā
Eger böyle olur ise çehāra gör bu da‘ vāyı

Cevāba geldi şeh-zāde Hüseyn-i evliyā-zāde
Didi cā’iz degil bizler aña bey‘ atda hem-tāyī

65 Ne cā’izdür ola tābi‘ münāfıḳ kimseye şeh-zād
Muḥammed Muştafā āli mu‘ allā-sıbtı fehvā’yī

Ne cāéizdür melāéikden ola fermān biri Şeytān
Ne lāyıkdur ola tābi‘ Yezīd’e ḳavm-i bālāyī

Muḥammed ḳandadur āl-i güzīde cümle etḳālī
‘ Alī’den al ḫaber Zehrā zamīri *Hel Etā*¹²⁷⁰ rā’yı

Ḫilāfet bizdedür bizde ezelden tā ebed ḫākim
Velāyet taḫtına sulṭān sipihr-i heftümün ayı

Bu sözde her iki mihter Velīd’ün ḳāsıdı geldi
Kelāmı eyledi tekrār işāret ḳıldı inhā’yı

70 Daḫı ser-cümle aḫzāra her iki servere ḳāşıd
Rumūzı eyledi i‘ lām görüp şeh-zāde imlā’yı

Nedür ta‘ cīlile i‘ lām idersin emr-i eşrārı
Eger kim gelse ḫużzār gelürem anda tenhāyī

Velīd’e vir tesellāyı Hüseyn İbn-i ‘ Alī söyle
Gelicekdür muhakkaḳ bil emīr-i cām-ı şahbāyı

¹²⁷⁰ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Dönüp kâşîd gidüp şehre Velîd'e eyledi i' lām
Hüseyn'ün gelmesin tenhâ hüceste rây-ı tuğrâyî

Velîkin söyledi Mervân Velîd'e ğayr-i güftârı
Hüseyn İbn-i ' Alî gelmez yalandur kâşîd ifşâ 'yî

[204a]

75 Velîd anda cevâb itdi ğazabnâk oldu Mervân'a
Hakem oğlu olan nāmî binâ 'yı aşı-ı ağvâyî

Didi aıla ' Alî oğlu yalancı olmaz ol ' âlî
Muhammed oğludur oğlu degildür kavli hercâ 'yî

Gelürem söylemiş elbet geliser seyyid-i Hâşim
Kureyşî Mekke'dür aşlı dilîr-i bezm-i ferdâyî

Hüseyn İbn-i ' Alî'dür ol şecâ' at ma' deni zırğâm
Ġazâda dönmedi dönmez gelende ceş-i kübrâyî

Firâra itmedi ' azmi mecâlin virdi ferrâra
Gelenden kaçmadı Kerrâr neberdi kıldı tenhâyî

80 Hüseyn'i bilmesin şâdık muhaqqak aıla ey Mervân
Ġazanfer şavleti anda mehâbet merd-i aqvâlî

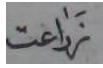
Gel imdi maşşada dihkân hikâyet bâğına harrâş
Zerâ' at¹²⁷¹ kıl neşir nazmı şemârîh nakli aqzâyı

Gidende kâşîd-ı mezbûr Hüseyn İbn-i ' Alî meşhûr
Gelüben menzile mestûr çağırdı cem' -i a' lâyı

Nice merd-i silah-puşî aluban gitdi kıl gûşî
İdegör cām-ı Cem nûşî şurâhî rāh [u] şahbâyı

Ridâsın Aḥmed'ün aldı mübârek egnine sulṭân
' Aşâsın destine aldı Resûl'ün gör kamer-sâyî

85 Mülâzımlar yemîninde yesârında gidüp serdâr
İderdi ṭarriḳu ṭarraḳ önince yâr-ı vâlâyı

¹²⁷¹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Gelüben menzile karşı Velîd'ün beytine yārān
Hüseyn'ün tâbi' i ' irfān hidāyet ehl-i ahdā'yî

Gidüben hāneye hāzret Velîd'i gördi bā-Mervān
İdüben hāzrete tā' zīm ziyāde kadr-i ahşā'yı

Didiler şüret-i hāli Hüseyn'e mā-cerā cümle
Didi anlara sulţān-ı velāyet taht-ı mevlāyı

Bilürsüz söyledi hāzret kâziyye toğrıdur lîkin
Anuñ teg mu' teber kimse hālîfe olsa evlāyî

90 Benüm teg bir beşer ma' rûf olursa bey' ini gizlû
Münāsib görmezem hergiz Yezîd'e sırrı ifşâyî

Didi yarın gerek mecma' idersiz cem' ola maḥlûḳ
İdersiz anda izhār-ı hikāyet bey' -i inhāyı

[204b]

Ne kim işlāḥ ise anda zuḥûra hoş gelür elbet
Ḥalāyık cem' ine karşı sefide zerde ḥamrāyî

Velîd itdi Hüseyn'e gel muḥakḳak bey' at it şimdi
Bu günü şalma ferdāya degil şahrada ğavġāyı

Didi kim itmezem bey' at senüñle nezd-i Mervān'ı
Şalāḥ oldur ki şerḥ itdüm sezā-yı metn-i ma' nāyı

95 Velîd'e söyledi Mervān Hüseyn'i ḥabs idegör kim
Daḥı fırsat ile girmez gidenden şoñradur cāyı

Ser-encām iş olur düşvār saña şerḥ eyledüm her kār
Dutarsın dutġılan¹²⁷² güftār ḥaḳîḳat pend-i aḳvāyı

Kelāmın güş idüp hāzret nuḳûlî söyledi Mervān
Velîd'e dām-ı tezvîri tamāmî ' aḳl-ı yaġmāyı

Ġazabnāk oldu dir hāzret imām-ı evliyā ḥādî
Didi Mervān'a ey zerḳa'nuñ oġlı aşlı hercā'yî

¹²⁷² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Beni kimdür ider maḥbūs senüñ teg ğayrısı maḥrūs
Dökerüm kanını ḥāke olısar ḥalka şehrāyī

- 100 Velīd'e yüz dutup seyyid Ḥüseyn-i Muştafa sıbtı
Didi añla naşihat dut kelāmım dürr-i lālāyı

Bilürsen bizleri meşhūr kirām-ı ḥānedān ehli
Nübüvvet ma' deni ceddım melâeik mehbîti rā'yı

Gelür Rūḥu'el-Kudūs Cibrīl bize sāeir melâyikler
Cenāb-ı 'ā'ī der-gāh-ı Resūl'e āle ma' nāyī

Ḥazer kıl bed-du' āmızdan mücerrebdür bilürsen kim
Revā görmem saña anı bu günde ḳahr-ı ferdāyı

Yezīd'i hoş bilürsen kim hemīşe ḥamr iḳer ḥammār
Aña ben eylemek bey' at ne lāyıkdur ne sevdā'yı

- 105 Naşihat ḥatm idüp ḥazret Velīd'e ḳıkdı der-ḥālī
Fezā-yı taşraya başdı ḳadem dir gördi āşnāyı

Tevābi' cümle yārān-ı müsellaḥ taşrada gördi
Durupdur cenge āmāde mükemmel ceyşi alayı

Kamuya āferīn itdi Ḥüseyn-i Müctebā Muḥtār
Bihişte eyledi vāriş şevāba cāma şahbāyı

Kifāyet ḥatm kıl kıssa idelüm ibtidā ğayre
Gerekdür ğayr-ı aḳvāli çekelüm nazma icrā'yı

[205a]

Der-Beyān-ı Kitābet-i Firistāden-i Yezīd-i Pelīd Ber-
Vekīl-i Ḥod Velīd İbn-i 'Utbe Berāy-ı Ḳatl-i İmām-ı
Ḥüseyn-i Şehīd

104

- 1 *Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün*
Gel ey bülbul fīgan it kim açıldı ğonçe tūmārı
Şahārī lāle-zār oldu çemenler bezm-i ezhārı

Muḳaddem itmeden pervāz ḳafesten murğ-ı ten ḥālī
İdegör bedreḳa rāha ziyāde ḥayr her kārı

Gidersen ‘ākıbet bundan velīkin söyle bir aḥbār
Cihāna yādigār olsun ḳabirde mūnis-i yārı

Oḳuduñ her tevārīḥī ḥuṣūşın mü’riḥān ehli
Kitābın ser-be-ser na‘ t-ı Muḥammed āl-i aṭhārı

- 5 Muḥammed ālini gördük şaḥābe midḥatin eṣhār
Olurlar cennete vāriş tamāmī ümmet aḥyārı

İçerler cām-ı şahbāsın Muḥammed bādesin yek-ser
Zi-dest-i sāḳı-i Kevşer şarāb-ı ṭuhr [u]¹²⁷³ aṭhārı

Dilerem fażl-ı cūdından ḳamu evlād u aşḥābuñ
İdeler suçuma yārī gelende ḥaşre yek-bārī

Ḥuṣūsan Ḥazret-i Zehrā ḥuceste nazma pādāşı
Dilerem maḥzıla andan ḥalāyık içre eṣhārı

Bilür kim başuma seng-i felāḥın¹²⁷⁴ ta‘ ne-i ṭā‘ in
Çalupdur sīneme her bār berāy-ı na‘ tı ızḥārı

- 10 Bilürler āle meddāḥam ḥavāric nāşıbı düşmān
Olinmış ḳaşdıma āmād elinde tiġ [ü]¹²⁷⁵ ḥancārı

Velīkin iḥtirāz itmeme şerār ehli kelāmından
İderse ṭa‘ ne-i imrūz irince ḳabre aṭvārı

Ġulām-ı Aḥmed’em nişān-ı bendegī-der
Çü ḳumrī ṭavḳ-ı gerden-puş ḥuṭūṭ-ı bend-i zūnnārı

Ezelden eyledüm iḳrār meveddet Aḥmed’e işḥār
Şaḥābe āline ebrār mehācir ḳavmi enşārı

Sezādur Aḥmed’e na‘ tı getürdük aşl-ı dībāce
Ser-ā-ser āl ü aşḥābın çeḥār erbāb-ı aḥyārı

- 15 Kelām-ı sābıḳı söyle Velīd’üñ ḥālını Mervān
Gelende anlara şeh-zād berāy-ı bey‘ at iḳrārı

¹²⁷³ ṭuhr [u]: ṭuhrı [metinde]

¹²⁷⁴ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹²⁷⁵ tiġ [ü]: tiġi [metinde]

İmāma eyledi tehdīd Velīd bā-fitne-i Mervān
Hakem oğlu olan hāyin cehennem ehli idbārı

[205b]

Ġazabnāk oldı güftār-ı Velīd'e mihter-i evlād
Hüseyn-i seyyid-i erkān bihiştüñ bāğ [u] enhārı

Görende tersnāk oldı Velīd-i ' Utbe-i merķūm
Girüpdür ālet-i harbe Hüseyn etbā' [u] enşarı¹²⁷⁶

Mülāzımlar dilerdi kim olalar hāneye dāhil
Velīd'üñ katline sâ' i dahı Mervān'a gör kārı

20 Çıkuban taşraya hāzret imām-ı nev' -i insānī
Mülāzımlar görüp şāhı dönüben geldi ahyārı

Sa' ādet-hāneye geldi Hüseyn'üñ tābī' i cümle
Anuñla diñle Mervān'ı ne söyler ' ākıbet kārı

Velīd'e söyledi Mervān haṭā kılduñ Hüseynī sen
Rehā kılduñ gidüp eşhār sezādur habs her-bārī

Didi ol demde Mervān'a Velīd-i ' Utbe hoş-güftār
Hüseyn'e kaşdı idenlerden degülem añla ikrārı

Baña ger virseler hüküm serāy-ı rub' -ı meskūnı
Hudūd-ı şarkıla ġarbı Sikender-haddi aḡtārı

25 Hüseyn'e itmezem kaşdı neden kim ters-i ' uḡbādan
Olanda maḡşere hākim Muḡammed anda Kerrār'ı

N' olur ḡalim eyā Mervān şefā' at şāhibin görsem
Hacālet çekmede düşvār olur pejmürde eṭvārı

İşāret añla ey Mervān ḡaḡīḡat rüsteḡīz elbet
Olısar lā-cerem ḡāyim ḡıyāmet farṭ-ı evzārı

Saña naşş-ı celī şerḡın virürem añla ey nā-dān
Resül evlādına her kim cefā eyler gör eşhārı

Mekānı dūzaḡ-ı heftem olısar meskeni ġazbān
Ḳarīnidür ' aḡāribler nedīmi heft-ser-mārı

¹²⁷⁶ etbā' [u]: etbā' ı [metinde]

30 Didi Mervān ol demde Velīd'e havf idersen sen
Hüseyn'i itmeden maḥbūs diyersen hezre güftārı

Qıyāmet qādasan qāda bu günü şalma ferdāya
Elünde var iken fırsat geçürme naḳdı gör kārı

Muḳārin ḥāle bir mektüb Yezīd'ün geldi dir ol dem
Velīd-i 'Utbe'ye zāhir içinde şerḥ-i aḥbārı

Budur maẓmūnı mektūbuñ oḳudı şerḥini gördi
Yazılmış sen ki ḥākimsen Medīne şehri ḥünkārı

[206a]

Şümül-i raḥmetüm her dem dilerseñ maḥẓ-ı iḥsānum
'Umūm-ı faẓluma rācī olursan luṭfa her-bārı

35 Saña ma' lūm olup aḳdem mekātib eyledüm irsāl
Niçe 'aşıleri dutmaḳ¹²⁷⁷ getürmek bey'a iḳrārı

Zuhūra gelmedi gördüm Ḥicāzī'den olan aḥyār
Ne nāme geldi aḥbārı ne kimse kıldı iḳrārı

Ḥicāz ehli degül lāzım velīkin ol çehār erbāb
Gerekdür bey' ata da' vet idersin çār nā-çārı

Eger kim olmasa imkān Zübeyr oḒlı degül lāzım
Ne 'Abduellāh 'Ömer oḒlı Ebū Bekr oḒlı hem yārı

Muḳayyed olma çendān-ı refīḳ-i şālişe hergiz
Olurlar qāhruma lāyıḳ görürsen 'āḳıbet-kārı

40 Sezā-yı ḥıṣmuma elbet olurlar qāhruma lāḥıḳ
Ne vaḳt oldıysa üç kimse çikerler bend-i zünnārı

Bilürem anlaruñ qaşdın ḥalīfe-zādeyüz dirler
Zunūn-ı fāsıde taḒrīḳ olınmış baḥr-i her-çārı

Velīkin ey Velīd añla Hüseyn İbn-i 'Alī ḥālın
Anı qatl eylemek lāzım idersen gerdene cārı

¹²⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Neden kim halk anı ister imāmet andadur aşı
Nebiden Haydar'a lāhik halāyık yeg bilür kārı

Eger bākī olur 'ömri Hüseyin'ün memleket benden
Gider kavli haqīkat bil bu fikri eyle tekrārī

- 45 Kaçurma¹²⁷⁸ fırsatı elden Hüseyin'i katl idegör kim
Saña luṭfıla ihsānum olısar vaḳtıla cārī

Velīd'e eylemiş te 'kīd kitābet-nāmede taḥrīş
Hüseyin'i katl ide meşhūr Yezīd'i gör cefā-kārı

Görende şerḥ-i mazmūnı Velīd-i 'Utbe'nün oğlu
Didi ḥāşā ki ben bende Hüseyin'e kaşd idem ḥārī

Hüseyin'dür Aḥmed'e vāriş 'Alī'nün müctebā oğlu
Olısar nesl-i sādātı girāmī āl-i aṭhārı

Rızā virmem cefā kılmak¹²⁷⁹ Hüseyin'e her zeḥārif çün
Ziyāde māl-ı dünyāya tama' -kār olmazam şārī

- 50 Muḥammed āline kaşdı idenlerden olam maḥbūs
Gelende maḥşer[e] ferdā qarīb-i ḥavz-ı Kerrārī

[206b]

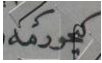
Livā'-i ḥamdi ref' eyler 'Aliyyüel-Murtażā meşhūr
Anuñ taḥtında ümmetler olur cem' ḥayr-ı zevvārı

N'olısar ḥālī zūlm ehli idenler cevri evlāda
Huşūşan Muştafā āli Betülün nesl-i ebrārı

Velīd-i 'Utbe ol demde kitābet şerḥ-i mazmūnın
Hüseyin'e eyledi taḥrīr getürdi anı enşārı

Çeküp tūmāra aḥvālī didi ḥāşā ki ey sultān
Senün kim servere benden zuhūrı kaşd ola cārī

- 55 Muḥammed Muştafā gördüm dimişdür azmar-ı güftār
Hüseyin'dür söylemiş benden ben andan olmışam vārī

¹²⁷⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Dü nūr-ı dīde-i Zehrā bilürem ben seni a' lā
Sürür-ı sīne-i mevlā ' Alī'sen naqd-i işhārı

Benüm teg her gedälardan ne lāyık sen gibi şāha
Edebsizlik ola şādır cefā-yı zulma ğaddārı

Çıka ol göz ki kahrıla nigāh eyler saña her bār
Yanarsa yansun ol dil kim saña buğz oldu enbārı

Velīkin ey kerem-kānı iderem havf a' dādan
Huşuşan hākim-i Şām'ı bilürem merd-i cebbārı

60 Görür ihmālıla hālüm saña kaşd itmezem meşhūr
İder irsali bir zālīm kimesne hükme ızrārı

İderler sen gibi şāha te' addī farṭıla cevri
Halāşı bulmasın hergiz habersiz bilmesin kārı

Gerekdür şāh olan kimse hemīşe olmaya ğāfil
Zuhūr-ı mekr-i a' dādan olan bed-h¹²⁸⁰āh [u] kakhhārı

Şikāra şīr olan zırġam gerekdür hīle rūbahdan
Müdāmī olmaya ğāfil gelende şayda etvārı

Saña pend [ü] naşīhatler tamāmı nāmede meşṭūr
Yazıldı eyledüm ızhār raḡamda kil-k-i güftārı

65 Olursın kāra āmāde Şīrīn'i söyle Ferhād'a
Gelürse Kūh-ken yāda unutma itdügi kārı

' Acūze n'eyledi ' ayyār oku Ferhād'ı gör aḡbār
İderler hīleti eṣrār senüñ teg mīre ızhārı

Oḡudı nāme[y]i sulṭān Velīd'üñ pend-i tibyānın
Olındı mazharı i' lān imāma şerḡ-i tūmārı

[207a]

Rumūzı añladı server n'olısar ' āķıbet eşher
Ġavāmız mazharı yek-ser ḡazā-i ḡikmeti cārī

Tefekkürde ḡalup sulṭān imām-ı mesned-i imān
Zamīr-i *Hel Etā İnsān*¹²⁸¹ vezīr-i cām-ı aṭhārı

¹²⁸⁰ bed-h¹²⁸⁰āh [u]:bed-h¹²⁸⁰āhı [metinde]

70 İderdi şabr-ı ifrâtı bilürdi naķş-ı hayyâtı
Ne dikmiş egne ebsâtı libās-ı reng-i aķmârı

Bilürdi ķatl olur meşhūr şehādet-cām iķer maṭhūr
İderler ālini maķhūr cefā vü zūlmıla zārī

Yanurken mihter-i insān gelüben merķade giryān
Mu‘ aṭṭar meşhede mihmān oluban eyledi zārī

Selām itdi taḥiyyâtı ziyāde hoş zekiyyâtı
‘İbāretle işārâtı ķıluban mīre işhārı

Şeb-i zūlmānīde ḥāzret şikāyetler ķılup şöhret
Didi ey ḥāzin-i ḥikmet ledünnī ‘ilmi ḥūnkārı

75 Didi ey seyyid-i aḥyār güzide mu‘ teber eṭvār
Bilürsen ‘ā/ī der-gāha gelen kimdür ķılan zārī

Gelüpdür ķadrıla evlā saña sıbṭ-ı sa‘ ādet-cā
Sürür-ı sine-i Zehrā Ḥüseyn-i bī-kes ü ḥārī

Benüm kim ümmetüñ ḥıfzın baña emr eyledüñ eşhār
Benüm kim genc-i isrā’yı baña şerḥ eyledüñ cārī

Baña zūlm-ı te‘āddīler idiser ümmetüñ cem‘ i
Cefākār zümre-i eşrār ḥasāret ehli inkārı

Baña senden eger nuşret olınmaz saḥt olur ḥālīm
Ķaluram renc [ü] miḥnetde ġarīķ-i baḥr-i düşvārī

80 Olısar ‘ākıbet-kārı bilürem naşşıla taḥķīķ
Yazılmış levḥ-i maḥfūza ḳazā ile ķader cārī

Neler gelse gerek başa ser-ā-ser ḳavm-i yoldaşa
Benimle ‘ıyş iden ‘āşa ḳazāda ecr miķdārı

Tamāmī şubḥa dek ḥāzret tazarru‘ eyledi mazlūm
Şadā-yı zemzeme tesbīḥ irişdi ķarḥa ezķārı

¹²⁸¹ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Şabâh olduḡda¹²⁸² şeh-zâde ziyâret eyledi şâhı
Felekde şakḡ iden mâhı Muḡammed mîr-i enşârı

Muḡaşşal rûz tâ maḡrib olunca merḡade ḡarşu
Ziyâret eyledi tekrâr olunca nısf-ı şeb târı

[207b]

85 Ziyâde fikrile ḡâba gidüben Muştafa sıbtı
Ḥüseyn-i Murtaza ezher şefî'-i her günehkârı

Ne gördi 'âli-şeh-zâde Muḡammed cem' i âmâde
Anuñla bezm-i a' lâda gelürler cem' -i aḡyârı

Ḳamu ervâḡ-ı ḡudsîler müheyyâ cümlesi ervâḡ
Mu' attar meşhede ḡarşu durupdur ceşş-i ebrârı

Aluban baḡrına başdı Ḥüseyn'i seyyid-i ' âlem
Muḡammed mihter-i evtâd kirâm-ı ḡadr-i enşârı

Didi şabr eyle ey mazlûm ne geldiyse saña miḡnet
Baña ümmet olanlardan bilürem ḡavm-i idbârı

90 Müselmânam diyen ḡavmi idenler da' vi-i bâṡıl
Muḡammed dînine dâḡil olanlar mekrile yârı

Bilürem kim seni lâzım iderler teşne-leb merde
Şehîd-i Kerbelâ meşhûr senüñle çend ebrârı

İderler ḡaymeñi tâlân muḡadder ehlini aṡḡâr
Benât-ı Ḥazret-i Zehrâ ḡuceste nesl-i Kerrâr'ı

Olurlar ḡaymeye dâḡil aña Rûḡuél-Ḳudüs maḡrem
Degüldi geldiḡi¹²⁸³ demde melâ'ik cem' i ḡünkârı

Verâ'-i perdede Cibrîl olurdı vaktıla sâkin
İderdi mehd-i cünbânı kirâm-ı âle işḡârı

95 İderler ḡatlı evlâduñ ḡamusın teşne-leb giryân
Senüñle çend ' irfânı güzîde-ḡavm-i Muḡtâr'ı

¹²⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Revân olsa gerek nehrân bedenlerden olur seylân
Zemîn-i Kerbelâ pür-kan olısar hâkine cârî

Olursın ecrile mülhak baña sen ‘arş-ı a‘lâda
İdende va‘de-i mîkât kazâ-i hükm-i Cebbâr’ı

İrişdi va‘de-i mev‘ûd gelürsen bizlere meşhûd
Olursın Haydar’a konşu Betül’e nûr-ı ezharî

Gelürsin Hamza’ya mihmân kanâdîl-‘arş aña derkân?
Görürsen Ca‘fer-i tayrân idende çarha seyyârî

100 ‘Amudurlar saña bunlar şecâ‘at ma‘deni ebrâr
Hamîde Ca‘fer-i Tayyâr sûtûde Hamza enşarı

Cefâya şabr kıl oğlum olursan devlete vâşıl
Kenâr-ı ravza-i Rıdvân içersen câm-ı atârî

[208a]

İderler cümle istikbâl girâmî rûhuña ervâh
Nebîler zümresi evtâd velîler kavmi yek-bârî

Saña müştâk olan ğilmân sipâh-ı ravza-i Rıdvân
Gürûh-ı kâşîrâtü’t-tarf¹²⁸⁴ hıvâ-yı dürr-i gûşvârî

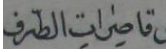
Olınmış aña âmâde gelende teşne firdevse
Senüñ çün bâde [vü]¹²⁸⁵ şahbâ şarâb-ı Kevşer-i cârî

105 Velîkin aña ey oğlum saña zulm eyleyen zümre
Şefâ‘at anlara irmez olanda hükm-i Ğaffârî

Şefâ‘at şâfi‘in olmaz saña zulm eyleyen kavme
Gelende maşşere cem‘i fûrâde gelse ikşârî

Didi ol demde şeh-zâde Resûl’e râz-ı dil hâli
Eyâ ceddâ n’olur âhîr cihânı görmeyem bâri

İrişdi tâlibe maṭlûb görüşdi ‘âşık [u] ma‘şûk
Mülâkî lu‘betân oldu nedîmi gördi hünkârî

¹²⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

¹²⁸⁵ bâde [vü]: bâde[y]i [metinde]

Fezā-yı dār-ı dünyāyı ne lāzım bir dahı görmek
Gerekmez bendeye cā'iz cefāya 'azmi yek-bārī

- 110 Du' ā kııl Hakkuma ceddāh beni ğamdan ħalāş eyle
Tazarru' eyle ifrātī Hudā'ya sırrı ichārī

Olur maqbūl-ı der-gāh-ı Hudāvend her du' ā kılsañ
Muṭā' -i pīşvā sensen girāmī kadr-i eşhārı

Rücū' itmek gerek oğlum serāy-ı bezm-i dünyāya
Gelürsin bizlere elbet ħuceste dāra yek-bārī

Tekellüm eyler iken şāh Hüseyin'ile çekerdı āh
Nebīler serveri her-gāh dökerdi eşk-i gül-nārı

Nazar kıldı aña mazlūm Hüseyin İbn-i 'Alī mağmūm
Ne gördi çehre-i pāki Resūl'ün reng-i tuğbārı?

- 115 Mu' anber zülfi jülīde dökülmiş şahn-ı ruhsāra
Küdūret ħākıla yeksān muğayyer reng-i atvārı

Didi ey ħāce-i 'ālem nebīler efzali ādem
Bu ne nev' -i 'alāmetdür küdūret ħāk [ü]¹²⁸⁶ emṭārı

Saçılmış şahn-ı ruhsāra tamāmī kaplamış rüy[ı]
Bu rengile seni hergiz cihānda görmedüm vārı

[208b]

Didi bilmez misen oğlum ğubār-ı çehre-i pākūm
Eşer gerd-i belādandur nişān-ı Kerbelā nārı

Nişān-ı rüsteĥīz oldur muḳaddem dār-ı dünyāda
Çikersin ālıla mecmu' olurlar ğamda ğam-ĥārı

- 120 Ser-ā-ser gerd-i ruhsārūm ğubār-ı ħāk meydānı
Neberd-i Kerbelā'dandur çekilmiş rüya ruhsārı

Semāya ref' olup gerdi mūḳaddem olmadın da' vā
Cefā-yı Kerbelā ħālī çekilmiş naḳş-ı atvārı

Anı gördükde şeh-zāde uyandı uyḳudan medhūş
Oluban muṣṭarib ħālī Hüseyin'ün reng-i aḥmārı

¹²⁸⁶ kūdūret ħāk [ü]: kūdūret ħāki [metinde]

Tefekkürde alup amg n ge rdi vaqt-i eyy m 
 d retle olurdu g h ne t  va  de h nk r 

am-  evl d iderdi y d neler g rse gerek evt d
Ne t  g rmedi Ferh d    n i g rdi der-z r 

- 125 Gel ben menzile amlu Med ne ho hev sından
D n ben Mekke ye gitdi i met itmedi d r 

  met itmedi anda dutuban Kerbel  r h n
D n ben merad-   ha H san eh-z deye y r 

Ved   itdi kerem-k na H san sult n-  b rh na
Ne s yler di nle   irf na ved   eylerse tekr r 

Ved   -  M cteb  kıldı H san halk[a] rız   ha
en  [v ] medh sez  kıldı cev hir adı g ft r 

Ved   olsun arındaum didi ey ser -i sırdaum
H ceste bana yoldaum g z de ulba enb r 

- 130 Ved   ey server-i h b n cev hir al na   umm n
G z n-i leker-i   Adn n urey  Mekke  atv r 

Ved   [u] elved   ey n r ciger-g  -  neb  man r
Muhammed h zini *ve  ur*¹²⁸⁷ ter cim-h   n  zm r ?

Ved   olsun sa na c n n vezir-i mesned-i   irf n
Niy bet tahtına sult n   Ali  den behre h nk r 

Ved   [u] elved   olsun afer kılsam gerek r ha
  Ir k  a c nib-i H ydar vel yet burc  seyy r 

Ved   ey sebze-i g l-z r im met  h na g l-n r
Siy det ar na em r amer-s -y  g her-b r 

[209a]

- 135 Tam m  elved   itdi id p naql-i mek n ol dem
Mez r-  m dere aru gel ben eyledi z r 

Ne s yler di nle Zehr  ya ya ağı verd-i hamr ya
H seyn i g r ki bedr ya Bet l e d rr-i Muht r  

¹²⁸⁷ “And olsun T r a!” (T r, 52:1).

Didi ey māder-i sādāt çerāğ-ı ‘arşa-i ravzāt
Vedā‘ a gelmişem heyhāt ikinci gelmezem bārī

Vedā‘ a gelmişem ḥan-zād vüçüdüm mā‘ deni şeh-zād
Kıyāmet ḥātūnı eşhād kuşūr-ı ḥūra envārī

Vedā‘ a gelmişem meşhūr ziyāret āḥirīn menşūr
Bilürem gelmezem ma‘ zūr dutagör ‘özri yek-bārī

- 140 Dimişdür mü ‘riḥān ehli hikāyet Kāzerūnī hem
Tevārīḥ [ü] şemārīḥi haḳīkat kenz-i güftārı

Vedā‘ itdükde şeh-zāde Ḥüseyn hem-rāzı ḥān-zāde
Şirīnī remzi Ferhād’a kılanda ḥālī izhārī

Muṭahhar Ravza’dan āvāz irişdi gūşına hem-rāz
Selām itdi añla dem-sāz Betül-i cism-i atvārı

Didi ey nūr-ı ferzendüm sa‘ ādet-mend [ü] dil-bendüm
Vişalūn isterem kendüm iriş sa‘ y ile işhārı

Cemālūn isterem ġālib velīkin destüme girmez
İdegör ciddile cehdi qarīb ol mādere yārī

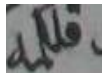
- 145 Bilürem düşmen-i bed-ḥāḥ seni tīg-i cefāe ile
İderler katl-i işhārı ‘adāvet ehli ġaddārı

Velīkin añla ey oğlum şehādet rütbesin ‘ālī
Şabūr ol her cefā irse bilürsen ecr-i evfārı

Gerek şābit ḳadem cevre velīler zümresi lāzım
Olurlar tābi‘ -i ‘irfān nebīler pey-revi yārī

Tamāmī diñledi rāzı Ḥüseyn-i burc-ı şeh-bāzī
Vedā‘ itdi dönüp andan gelüben nezd-i ḥünkārı

Mükerrer merḳad-i pākin ziyāret kıлмаğa¹²⁸⁸ geldi
Nebīler şāhına qarşu vedā‘ ı kıldı tekrārī

¹²⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

150 Didi kim e's-selām ey mäh semā-yı heftüme ta'llāh
Eger sen olmasayduñ şāh n'olurdu seb'a seyyārı

Dürūdıla selām-ı tām saña olsun ğadā her şām
Havāş-ı enbiyā ihtām huceste nām-ı Muhtārī

[209b]

Veda' ey eşref-i Baḥḥā rumuz-ı *Ve 'd-duḥā'*¹²⁸⁹ aḍḥā
Ledünni' ilmine feḥvā me'ānī kenzi esrārı

Vedā' ey Hāmid [ü]l Maḥmūd Muḥammed bā' iş-i mevcūd
Güzīn-i leşker-i mes'ūd nebīler cem'i yek-bārı

Vedā' itdi selām a'lām Resūl'e mihter-i İslām
Dönüben menzile ğamgīn Hüseyin-i bedr-i muhtārī

**Der-Beyān-ı Reften-i Şeh-zāde Hüseyin-i Şehīd Der-
Cānib-i 'Irāq Sūy-ı Kerbelā**

105

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Gel ey diḥḡān-ı gül-zār-ı ḥikāyet nazmı ğarrāsı
Mühendis-ḡāme-i aḡbār elinde kilik [ü] kırtāsı

Ḥaber vir naḡl-i tāriḡi tevātürle mufaşşal-sāz
Ḥuşūşan mü'riḡān ehli kelām-ı şerḡ-i aḡvāsı

Ġarāeib Lūṭ İbn Miḡnef dimişdür naşşıla meşḡūr
'Acem'de Ravzalar naḡli mufaşşal cem'-i imlāsı

Meşāhir Ravza'sı merḡūm Hüseyin el-Vā' ız'üñ oḡlı
Tetebbu' her tevārīḡi idindi yazdı evlāsı

5 'Alī Şīr'üñ zamānında 'Acem şāhı olan meşḡūr
Ṭariḡ-i sünnete tābi' olurdu ḡavm-i ḡurbāsı

Hüseyin el-Vā' ız'i bir gün çağırdı meclis-i ḡāşa
'Alī Şīr ḡüsrev-i İrān didi gel añla idrā'sı

Vezi'rüm meclisüm meşḡūn vüzār izdiḡām eyler
İçinde isterem senden kitāb-ı Ravza a'lāsı

¹²⁸⁹ “Kuşluk vaktine and olsun!” (Duhā, 93:1).

Ola icmālıla menkūl ḥaḳīḳat ḥıfz idem maḳbūl
Mutavvel olmasun meḥūl içinde ḳavl-i ednāsı

Ḳabūl itdi ‘Alī Şīr’ūñ kelāmın Vā‘ ız’ūñ oğlu
Müfessir kâtib-i tefsīr Cevāhir naḳli mevlāsı

- 10 Yüz on dört cild iden Ḳur’ân tamāmī sūresin tefsīr
Ne devletdür Ḥudā virmiş ḥuceste bende evlāsı

Düzüben Ravzatü’ş-Şühda¹²⁹⁰ getürdi dir ‘Alī Şīr’e
Hezārān āferin itdi ‘Acem şāhı şeref-nāsı

‘Alī Şīr’ūñ zamānında getürdi naḳş-ı tūmāra
Ḳamu tefsīr-i Kur’ân ’ı Cevāhir-nām ḳıştāsı

Meşāhir Ravza’dan alduḳ rumūz-ı neşrini naḳma
Getürdük veznile mevzūn ‘ibāret ḥāş imlāsı

[210a]

‘İlāve eyledük ba‘z-ı kelāmı maḥz-ı aḳvāle
Selāsıl-silk-i iclāle çekildi dürr-i lālāsı

- 15 Gerekdür kim olan nezzām neşirden naḳmı fark itsün
Eger kim anlamaz naḳmı müşevveş ḳıldı ḳırtāsı

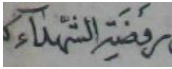
Luḡatdan olmayan āḡāḥ lef [ü] neşr itmesün güm-rāḥ
Ḳitāb-ḥ’ân oḳur her gāḥ oḳursa şerḥ-i icrāsı

Kelām-ı sâbıḳa geldük vedā‘ itdükde şeh-zāde
Resūl’e döndi der-ḥāne tedārük ḳıldı inhāsı

Müheyyā ḳıldı esbāb-ı sefer-gū der-şeb-i cum‘a
Mu‘ayyen mäh-ı Şa‘bān’uñ miyān-ı nışf-ı ḡarrāsı

Müsā‘id vaḳt-i sâ‘atde şehādet ihtiyār itdi
Livā-yı devletin ḥazret aluban ketfe evlāsı

- 20 Revāne oldılar ḥaṭṭ-ı Ḥicāz’a server-i yārān
Ḳaluban ḥıṭṭa-i Yeşrib Medīne ḥāḷi Me’vāsı

¹²⁹⁰ Bu kelime metinde “Ravzati’ş-Şühda” şeklinde harekelenmiştir.

Çekildi hatt-ı Yeşrib'den kıtârı devlet-i şâhuñ
Ğubârı çıkdı eflâka zemînüñ gerd-i süflâsı

Nişân-ı Keh-keşân oldu ğubâr-ı na' l-i rahşânı
Tarâyıklar olup peydâ mecerre oldu icrâsı

Ekâbir cümle a' yân-ı Medîne tâ ki bir menzil
Müşâyî' oldılar şâha mütâbi' kıadr-i a' lâsı

Dönüben cümlesi soñra gidende Mekke'ye hâzret
Havâşı kaldılar dâyim anûnla cenge kıurbâsı

25 Mu' âvin oldılar şâha irince vaqt-i rezm-i mîr
Aña yârî kıılup yârân hâkıķât yârı evlâsı

Gelüp menzil-be-menzil şâh merâhil kaç' idüp ol mâh
İderdi yâd Kelîmu 'llâh cefâsın kııldı a' dâsı

Anuñ cevır [ü] cefâsından ki çekdi vaqt-i Fir' avn'ı
İderdi hâzrete zulmı ziyâde maķz-ı aĝvâsı

Halîlu 'llâh'ı her dem yâd iderdi kaçduĝın¹²⁹¹ eşhâd
Hevil-nâk taĝ [u] şahrâya gidende ferd-i tenhâsı

Zi-bîm-i nâr-ı Nemrûdî zi-kahr-ı cevır-i merdûdî
Olurdi der-be-der sultân Halîl-i Rabb-i a' lâsı

30 Hikâyet remzini hâzret beyân eylerdi yârâna
Olanlar tâbi' i dîne güzîde kıavm-i a' lâsı

[210b]

Bilürsiz söyledi yârân nişân-ı leşker-i Sübhân
Belâdur miñnet-i i' lân çekende ehl-i kıurbâsı

Tahammül eylemek renc [ü]¹²⁹² meşâ'ib farı-ı şatıranrı
Bilürsen şabr idüp genc-i ğidâda ecr-i belvâsı

Dilersen ravza-i Rıdvân gerekdür şarf idersen cân
Ne kim emr eyledi Sübhân dutarsan hükmi evlâsı

¹²⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁹² renc [ü]:renci [metinde]

Ne dürlü cevır ider ağıyar gerekdür şabr ider cevıre
Görende kahr-ı ğaddârı meşâ'ib ehli inhâsı

35 Giderken evliyâ-zâde ne gördi anda 'Abdu'llâh
Muṭî' oğlan kerem-kânı muḥibb-i ehl-i evlâsı

Giderken Mekke'den sūy-ı 'Irâk'a ol Muṭî' oğlu
Hezârân merḥabâ kıldı Hüseyn'e mîr-i vâlâsı

Didi hoş geldün ey sultân Muhammed sıbtı defter-ḥ'ân
Mu'azzam Âl-i Yâsîn'ün ḥuceste dürr-i yektâsı

Hezârân merḥabâ ikrâm sezâdur zâtuña lâyıķ
Risâlet ma' deni ceddün ṭahâret-şân-ı *Ṭâ-Hâ*'sı¹²⁹³

Hezârân merḥabâ muḥtâr Ḥalîl-i seyyid-i ebrâr
Olursan vârişi meşhûr *Havâmîm*¹²⁹⁴ içre kurbâsı

40 Saña benden naşîḥat var velîkin kôrķaram zâhir
İdersem kim¹²⁹⁵ anı i' lām cenâba ḥâşa evlâsı

Kerem kıl seyyid-i âfâķ kelâmum gûş iden ıtlâķ
Gidende Mekke'ye müştâķ sañadur cümle 'uzmâsı

Velîkin Kûfe'den nâme gelürse eyleme taşdıķ
Kelâm ehline hergiz [kim] yazarsa pend-i kırtâsı

İnanma anlara zinhâr yalândur kavı[i] cumhûruñ
Bilürem anları bildüm şerâret ehli đarrâsı

Gerekdür Mekke'den ğayr-ı diyâra gitmesin hergiz
Muķîm ol belde-i ṭayyib içinde şubḥ [u] imsâsı

45 Bilürler kadrüñi a'zam Kureyşî eşref [ü] ekrem
Mu'allâ şânıla efḥam müzekkâ-ḥân-ı *Ṭâ-Hâ*'sı¹²⁹⁶

Seni Ḥâķim bilür ehl-i imâm [ü] nâ'ib-i Aḥmed
Velâyet taḥtına sultân 'Alî'den mîr-i evlâsı

¹²⁹³ (Tâ-Hâ, 1:20).

¹²⁹⁴ Hâ-Mîm ile başlayan sûreler (Kur'ân'ın 40-46. sûreleri).

¹²⁹⁵ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹²⁹⁶ (Tâ-Hâ, 1:20).

Gelürse anda İskender anuñla ceyş-i mevfūrı
Ahālī eylemez havf-ı edānī Mekke a' lāsı

[211a]

Velīkin cümlesi tābi' olurlar mīr-i tibyāna
Bilürler aşl-ı fercāmı huçeste-nesli a' lāsı

İdüben gūş aqvālin Muṭī' oğlu kılan zārī
Haḳīḳat bildi ahvālī cevābın dutdı imlāsı

50 Revān oldı gidüp rāha menāzil ḳaṭ' idüp mürḫil
Görindi ḫazrete Mekke diyārı ḫaṭṭ-ı şahrāsı

Ḥaber-dār oldılar a' yān gelüben şāha istiḳbāl
İdüben ḫazreti taḳdīm ḳabāyil pīr [ü] bernāsı

Şerāfet buldılar cümle sa' ādet pāy-būsından
Çeküben dīdeye nā' l-ı tūrābın ḳavm-i āšnāsı

Anı tekrīmle şehre getürdi leşker-i Mekke
Piyāde kim süvār oldı öñince rāha ḳavvāsı

Zebān-ı ḫālile Ka' be terennüm oldı güftāra
Lisān-ı zemzemi gör kim ne zemzem kıldı naḡmāsı?

55 Didi kim merḫabā ey şāh vezīr-i mesned-i temkīn
Melāeik leşkeri ḫāşuñ sipāh-ı 'arş-ı a' lāsı

Didi kim merḫabā ey mīr dilīr-i 'arşa-i tefsīr
Zamīrūñ maḫzen-i iksīr ledünnī 'ilmi tuḡrāsı

Sezādur merḫabā her-ān girāmī zātuña sulṭān
Nebīden irşile lāḫiḳ 'Alī'den şīr-i heycāsı

Gerekdür merḫabā Ka' be idersin şadr-ı a' lāya
Nejād-ı 'ālīye her dem olunca şubḫ [u] imsāsı

Sezā gör merḫabā şāha gelüpdür ḳurbuña eşḫār
Zamīr-i *innemā*¹²⁹⁷ ḫāşı vezīr-i *Hel Etā*¹²⁹⁸ nāsı

¹²⁹⁷ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

¹²⁹⁸ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

60 Revā gör merḥabā Ka‘be gelendür şaḥn-ı Baṭḥā’ya
Ḥavāmīm¹²⁹⁹ kenzine esrār meveddet şerḥ-i ma‘ nāsı

Sezā gör merḥabā zemzem gelendür eşref-i esbāt
Nebīler maḥẓ-ı sıbtından Muḥammed sıbtı yektāsı

Revā gör merḥabā zemzem şereflü zāt-ı eclāle¹³⁰⁰
Ḥuceste baṭn-ı Zehrā’dan vücuda geldi lālāsı

Tamāmı merḥabā kıldı Ḥüseyn’e Ka‘be vü Zemzem
Ahālī Mekke’nün ḥāş [u]¹³⁰¹ ‘avāmı kavm-i a‘ lāsı

Şanursın ‘ıyd-ı ekberde olındı cümlesi ol gün
Bilinmez oldı kûdekler şafāda şevb-i ünşāsı

[211b]

65 Kimisi Muştafā oğlu didiler geldi kim Ḥaydar
Kimi Zehrā ciger-güşı Ḥüseyn’e pîr ü bernāsı

Şayāşīler olup raḥşān bezendi burc [u]¹³⁰² bārūsı
Kevā‘ib duḥterān ḥandān olındı çaldılar tāsı

Müretteb sūr olup eşhār nevā vü nağmeler der-kār
Olındı raqş idüp ebkār erāmil zenler ecnāsı

Ḳamunuñ nağmesi ve ‘ttûr¹³⁰³ lisānı zemzem-i meşhûr
Oқurdı midḥatin mevfûr sezā-yı cedd-i a‘ lāsı

Dilinde Muştafā na‘tı ḥamīde ḥaşleti medḥi
Ḥüseyn’e nuşret ü fetḥi dilerdi ḥalk-ı vālāsı

70 Nüzûl itdükde iclālî ‘azīmü’ş-şān aqvālî
Ḥicāzî zümresi dirdi tamāmı kavm-i Baṭḥā’sı

Emīre iktidā kıldı şalāt-ı ḥamsede ehli
Ḥicāzî zümre-i Mekki Medānide tevellāsı

¹²⁹⁹ Hâ-Mîm ile başlayan sûreler (Kur’ân’ın 40-46. sûreleri).

¹³⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹³⁰¹ ḥāş [u]: ḥāşı [metinde]

¹³⁰² burc [u]: burcî [metinde]

¹³⁰³ “Ve’ttûri (And olsun Tûr’a!)” (Tûr, 52:1).

İmāma cümlesi bey' at idüben buldılar kırbet
Muhammed oğlını reh-ber kıluban şer' e evlāsı

Rivāyetdür dimiş anda Yezīd'ün hākimi vālī
Olurdi emrile anuñ iderdi hükmi icrāsı

Olurdi Mekke'de hākim Yezīd'ün cānibinden ol
Haķīkat Sa' d bin ' Āş ol olup nām-ı müsemması

75 Hicāz'ün halkını gördi imāma iktidā kıldı
Şağīr ü ekber-i zāhid ' ibādet ehli taqvāsı

Tevehhüm eyledi der-hāl gidüben Mekke'den vālī
Medīne semtine kaçdı olan Sa' d ' Āş-ı rüsvāsı

Yazuban hāl [u] ahvālī Yezīd'e eyledi ma' lūm
Hicāz ehli ser-encāmın müşevveş hatt-ı kırtāsı

Bıķā' [u] her bilād ehli muhaķķaķ bildiler hālī
Yezīd'ün bey' atın şeh-zād kabūlī bilmez evlāsı

Didiler kim degül¹³⁰⁴ cā'iz Resūl'ün eşref-i sıbtı
Yezīd'e eyleye bey' at bu günde belki¹³⁰⁵ ferdāsı

80 Huşuşan seyyid-i āfāķ zamāne mihter-i ıtlāķ
Melāéik mehdine müştāk kemānī kaşları dāsı

Ķanı şeh-zāde-i Muhtār Muhammed seyyid-i ahvār
Hüseyn İbn-i ' Alī Kerrār güzīde cedd-i a' lāsı

[212a]

Degül ca'iz ola tābi' Yezīd'e evliyā hāşī'
Hüseyn-i Muştafā rāki' huceste sıbt-ı evlāsı

Haberler intişār oldı halāyık bildiler hālī
Hüseynī itmedi bey' at Yezīd'e kaç' -ı da' vāsı

¹³⁰⁴ Bu kelime metinde “degil” şeklinde harekelenmiştir.

¹³⁰⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Muķīm-i Mekke’de¹³⁰⁶ olmış ḥalāyık bey[‘] atın anuñ
Alurlar ṭav[‘] ıla a[‘] yān girāmī mīr ednāsı

- 85 Haberler Kūfe’ye gitdi feraḥnāk oldı enşārı
Ḥüseyn’uñ yār [u] aḥyārı sa[‘] ādetlü tevellāsı

Süleymān-ı Ḥuzā[‘] i’nüñ gelüben beytine yārān
Şalāḥı gördiler cümle Ḥüseyn’e bey[‘] -i evlāsı

Mużāhir oldılar yek-dil ḳasem yād eyledi cem[‘] i
Rikābında ola[‘] ırfān azā vaḳtinde ğavġāsı

Sa[‘] ādet bulmaġa¹³⁰⁷ cümle serāy-ı dār-ı[‘] uḳbāda
Şefā[‘] at cedd-i pākinden görüben cām-ı şahbāsı

Ekābir cümle eṣrāfı gelüben Kūfe’nüñ ḥalḳı
Meşāhir kimseler yetmiş güzide merd-i aḳvāsı

- 90 Müseyyeb bin Ebī Verḳā Şadād oġlı daḥı[‘] Utbe
Ḥabīb oġlı Meżāhir hem Muḥammed Eş[‘] aş-ı Tāsı?

Şüreḣ-i Ḳāḏī ḳurbında ḳasem yād eyledi cümle
Meveddet itmege yārı Ḥüseyn’e efḥar-ı nāsı

Ḳamusı ittifaḳ oldı Ḥüseyn’e ḳılmaġa¹³⁰⁸ yārī
Ġazāda def[‘] -i a[‘] dāsın ideler[‘] azm-i hem-rāsı

Ḳoyuban başıla cānı Ḥüseyn’uñ rāhına ḳurbān
İdeler ḥazrete yeksān teberrāsız tevellāsı

Gelürse Kūfe’ye Behrām tehemten Rüstem-i zırgām
Ahālī olmaya tābi[‘] Ḥüseyn oldıysa evlāsı

- 95 Ḥüseyn’e tābi[‘] -i evlā görüben yazdılar nāme
Ḥüseyn’e ḳıldılar irsāl ḳamu a[‘] lā vü ednāsı

¹³⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁰⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁰⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Gör imdi nāmenüñ şerhin ne dürlü remz-i tūmārı
Tamāmī Kūfe ehlinden emīre geldi ma‘ nāsı

Bi-ḥamdi ‘llāh ki ey şeh-zād imāmet tahtına isnād
Buluban ḳadrıla temkīn girāmī pīş-i inhāsı

Muḥaḳḳaḳ añla ey sultān saña tābi‘ olan ‘ irfān
Olur yetmiş nefer a‘ yān kirām-ı aşl-ı ehdāsı

[212b]

Gerekdür cānib-i Kūfe gelürsen vaḳtıla elbet
Bilürsen yār [u] enşārı ḥaḳīḳatlü olan nāsı

100 Eger geldükse ey ḥ‘āce beşāretler saña bürhān
Yezīd’üñ ḥākimin maḥbūs iderler ehl-i aḳvāsı

Yezīd’üñ nā ‘ibin Nu‘ mān Beşīr oğlu olan merḳūm
Şchirden taşraya anı iderler tav‘ [u] kerhāsı

Gerekdür emre isti‘ cāl idersen vaḳtıla iclāl
Nüzül-i Kūfe’ye der-ḥāl idersen duymasun pāsı

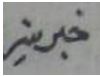
Ḥabersüz¹³⁰⁹ ehl-i a‘ dāsı gelürsin bunda ey şeh-zād
Saña bey‘ at ḳılur evtād ‘ Irāḳ’üñ ḳavm-i a‘ lāsı

Gel imdi nāme aḥvālın ḥaber al irdi çün şāha
Getürdi anı ‘ Abdu ‘llāh Hemedānī şeref-nāsı

105 Anuñ ardınca bir nāme mu‘ āḳıḳ ḳıldılar irsāl
Beşīr İbn Hümeyr’ile refīḳi birle hem-tāsı

Aluban ‘ Abdu‘rraḥmān’ı ber-ā-ber düşdiler rāha¹³¹⁰
İdüp ḳaṭ‘ -ı menāziller merāḥıl zīr [ü] bālāsı

Mu‘ āḳıḳ Ḥān İbin Hānī¹³¹¹ refīḳi Şīş bin Baḥri
Anuñla Ḥaş‘ amī oğlu ber-ā-ber ‘ Urve hem-pāsı

¹³⁰⁹ Bu kelime metinde “ḥabersiz” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹³¹⁰ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹³¹¹ Bu kelime metinde “Cān İbin Hānī” şeklindedir.

Mükerrer ‘ Amr bin Haccāc anuñla¹³¹² Sa‘ d-ı ‘ Abdu’llāh
Muḥaṣṣal yüz igirmiden ziyāde nāme kırtāsı

Tevātürle mekātibler gelüben ḥazret-i şāha
Şadākatler kılup izhār ḳamusı nāme fehvāsı

110 Ḥüseyn İbn-i ‘ Alī ḥüccet bilüben kendüye ḥālī
İnandı anlara ḥazret ḥaḳīḳat dürr-i deryāsı

Umūr-ı dīn için vālī diyār-ı Kūfe’ye ‘ azmi
İdüben server-i ‘ Adnān niyābet mīr-i a‘ lāsı

Bilürdi kār-ı encāmı ḳazā-yı naḳş-ı erḳāmı
Aña şerḥ itdi itmāmı rumūz-ı mīr-i mevlāsı

Velīkin istedi Müslim ‘ Aḳıl’üñ oğlını irsāl
Muḳaddem eylesün ḥazret diyār-ı Kūfe ḳavvāsı

‘ Amūsı oğlıdur Müslim Ḥüseyn’üñ ez-Ebū Ṭālib
‘ Alī’nüñ ḥaḳ ḳarındaşı güzīde ḳadr-i mevlāsı

Nazm-ı Diğer

106

Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün

1 Gel imdi gevhare şarrāf kelām-ı muẓmere keşşāf
Gerekdür nükteler eşnāf düzersen raḳḳa erḳāmı

[213a]

Kelām-ı sābıḳa gel kim Ḥüseyn İbn-i ‘ Alī irsāl
Dilerdi Müslim’i kılsun ‘ amūsı oğlı ikrāmı

Mu‘ āḳıb kendüsi gitsün diyār-ı Kūfe’ye ḥazret
Ekābir cümle eşrāfı yazup tūmāra erḳāmı

Ne dürlü añla maẓmūnı çeküp dībāce-i defter
Ziyāde ḥamd-i bī-pāyān Ḥudā’ya şubḥ [u] her şāmı

5 Sezādur midḥate her ān Ḥudāvend-i ‘ aẓīmü’ş-şān
Kim oldur mübdi‘ -i ekvān ḡarā’ib şekl-i ‘ avāmı¹³¹³

¹³¹² Bu kelime metinde iki kez art arda yazılmıştır.

¹³¹³ ‘ avāmı: a‘ vāmı [metinde]

‘Acā’ib muhterī‘ elvān şanāyif nev‘-i insānı
Güzide eyledi sâ’ir halâyık üzre enzâmı

Rumûz-ı ahsen-i takvîm ruķûmın çekdi eţvâra
Mükerrem eyledi zâtın kamu hayvâna fercâmı

Sipâs-ı bî-kıyâs olsun huceste zâtına her dem
Kemîne bendeden tahmîd ziyâde vaķt [ü] hengâmı

Muşavvir-şüret [ü] eşkâl sefid [ü] zerd-i hoş-emşâl
Ġarâ’ib sūd [u] aķmer al sa‘îd eşkıyâ hāmı¹³¹⁴?

10 Nebîler eyledi irsâl delâlet kıldılar iclâl
Ṭarîķ [ü] nehc-i tevḥîde halâyık ḥaşını ‘âmı

Şalâtıla selâm olsun nebîler cem‘ine lâzım
Ḥuşûşan bihter-i ‘âlem ḥabîbe şubḥıla şâmı

Dürüd [u] na‘t-ı nâ-ma‘dūd şalât-ı maḥż-ı nâ-maḥdūd
Ola ol servere bizden hemîşe vaķt-i itmâmı

Daḥı evlâdına âle kirâm [u]¹³¹⁵ şaḥb¹³¹⁶-ı eclâle
Muṭî‘î oldılar kâle ne emr itdiyse İslâm’ı

Tamâmî ḥatm olup nâme zamîri ḥaşıla ‘âma
Gürüh-ı Kûfe bed-nâme işâret oldu i‘lâmı

15 Sa‘âdet-nâmedür şâh-ı Ḥüseyn İbn-i ‘Alî’den ḥaş
Olındı sizlere irsâl dutarsız şerḥini tâmî

Olanlar fırķa-i aḥbâb ‘aķâyid-pâk-ıla aşḥâb
Gelende nâme gör aşvâb olındı nazm-ı efhâmı

Gelürem ‘an-ķarîb elbet ‘azîmet itmişem râha
Velîkin Müslim’i ol dem revâne eylerem ḥâmî

Alursız ḥazrete her dem düşende kârına yârı
Ġılursız her ḥuşûşında zarûrî vaķt [ü] hengâmı

¹³¹⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹³¹⁵ kirâm [u]:kirâmı [metinde]

¹³¹⁶ şaḥb: şuḥub [metinde]

[213b]

Kim oldur eşref-i Hâşim ‘ Aķıl’uñ oğlıdur meşhūr
Güzide ibn-i ‘ amm mezbūr geliser anda encāmı

20 Gerekdür hazrete ta‘ zīm idersiz farṭıla tekrīm
Şadākatlū olur tefhīm anuñ naşrında ihtāmı

Daķīķa itmesiz taķşır düşende kār her kārı
Olursa hazrete lāzım nızām-ı naẓm-ı İslām’ı

Tesellī-hātırım olsun kılanda Müslim’e ta‘ zīm
Gürüh-ı yār [u] aşhābım olanlar hāşıla ‘ āmı

Gelürem ben daķı şoñra ‘ Irāķ’a Kūfe’ye lāzım
Bilürem ehl-i taķķīķi şerāyi‘ ehli İslām’ı

Baña kim tābi‘ oldıysa olısar Müslim’e tābi‘
Aña tābi‘ olan kimse baña yār oldı encāmı

25 Tamām olduķda¹³¹⁷ ol nāme şerefli eyledi teslīm
‘ Amūsı oğlına Müslim huceste zāt-ı fercāmı

Buyurdı Müslim’e mezbūr Hüseyin İbn-i ‘ Alī meşhūr
Mehālikde olan cumhūr baña yār vaķt [ü] hengāmı

Gerekdür anlaruñ kavlin dutalum her ne kim irsāl
İdüben bizlere mektüb işāret anda i‘ lāmı

Baña gönderdiler huccet olındı gitmesem nokşān
Olur erkānıma taḥvīf şerī‘ at içre bed-nāmı

Gerekdür huccete lāzım gidersin ol yaña elbet
Umūruñ eyledüm teslīm Hudā’nuñ emrine rāmı

30 Bilürsen her yaña a‘ dā gürühı oldılar yek-dil
Helākım kaşd ider eşrār huşūmet ehli bed-nāmı

Firāra çāre yok taķdīr olısar lā-cerem zāhır
Ne meşhūr oldı levḥ içre rumūz-ı şerḥ-i erkāmı

¹³¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bihār-ı fitne tūfānı cihānı kapladı yeksān
Gerek garķ olmadın raķtı kenāra çek gör encāmı

Gerekdür ‘aķlıla tedbīr idelüm olmadın vaķtı
Belānuñ şaķn-ı ğavġāda şümül-ı ķaşd-ı ‘avāmı¹³¹⁸

Gerekdür kim mekātibler rumūzın eylemek cārī
Niçe müeminlerüñ ķavlin görüben ‘aķd-i İslām’ı

35 Ta‘allül eylemek olmaz gelende zümre-i eşrār
Firāra çāremüz olmaz ĥuşūmet ķavme iķşāmı

[214a]

Şalāķı oldurur elbet tefahķuş eyle her ķārı
Vücūda geldüġin i‘lām idersen anda itmāmı

‘Aķāyid-pāk olan zümre mücāhid ehlini meşhūr
Muķibb [ü] mübġazın taķķīķ idersin ĥaşıla ‘āmı

Bize ma‘lūm olur aķbāb ķarīn-i ĥālıla ‘āzim
Oluram şübhesiz anda gelürem ańla encāmı

İmāmuñ ķavline ķıldı iķā‘ at Ĥazret-i Müslim
Düşüben rāha ol server sefer ķaşdıyla ‘azāmı

40 Henüz bir menzili server ġidende itmeden ķaťı
Yemīninde çıkup şayyād elinde şaydıla dāmı

Anı zebķ eyledi şayyād öñince Müslim’üñ zāhir
Ķaźiyye mün‘akis ma‘lūm olındı Müslim’e dāmı

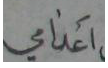
Sa‘ādet bilmeyüp ķaşdı ġidende rāhına şaydı
İmāma ‘arz idüp ĥālī sefer ‘azminde a‘lāmı

Didi ey seyyid-i evlād giderken rāhıma şayyād
Gelüben zebķ idüben şayd öñimce dāmıdur¹³¹⁹ dāmı

Şalāķı görmezem ‘azmi ‘Irāķ’a Kūfe’ye lāzım
Geliser başuma da‘vā belālar maķz-ı a‘dāmı¹³²⁰

¹³¹⁸ ‘avāmı: a‘vāmı [metinde]

¹³¹⁹ Bu kelime metinde “dāmudur” şeklinde yazılmıştır.

¹³²⁰ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

45 Cevābı Müslim'e kıldı imām-ı āl-i 'Adnānī
Kazāya biz rızā virdük n'olursa nefse encāmı

Dilersen gitme ey 'ālī iderem ğayrısın ta' yın
Bu kâra bulmazam çäre gerekdür nüş idem cāmı

İmāmuñ gördi aqvālin rızāsı Müslim'i ister
Gide ol cānibe ğālib zamīr-i levh-i aqlāmı

İmāma söyledi Müslim benim vehmim degil andan
Velīkin eylerem havf-ı mülākī bulmaz encāmı

'Adūdan itmezem havfı gelürse Rüstem-i destān
Velīkin korqaram senden oluram dūr nā-kāmī

50 Diyār-ı dār-ı ğurbetde oluram sākin-i aġyār
Karīn-i kavm-i bed-encām şerāret ehli ezlāmı

Vişālūndür baña behcet serāy-ı dār-ı dünyāda
Cüdā düşdükde ahvālim perişān olmak¹³²¹ edvāmī?

Cevābın ğuş idüp sulţān sirişkin dīdeden ceryān
İdüben zārıla efgān bilürdi kār itmāmı

[214b]

Muḥaşşal Müslim'i gör kim tarīka düşdi nā-çārī
Vedā'ı eyledi şāha gidende yād-ı nā-kāmı

Çıkuban Mekke'den ḥazret teveccüh Kūfe'ye kıldı
'Aql'ıñ oġlı ol Müslim girāmī kavm-i a' māmı

55 Gidenden soñra şeh-zāde tehiyye eyledi esbāb
Sefer kārın görüp ḥazret güzīde aşl-ı zırġāmı

Rivāyetdür gerek bilmek huşūmet ehlinüñ ḥālın
Ezelden cümlesi a' dā olup 'an-cedd-i aqvāmı

Kamu evlād-ı 'Abdüşşems huşūmet kıldılar aqdem
Ümeyye Hāşim'e düşmen olındı saht-ı iḥşāmı

¹³²¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

‘Adāvet ehlidür bunlar olurlar bil Kureyş[ī]den
Gör imdi Muṭṭalīb ‘Abd’in anuñla ḥaşm-ı eyyāmı

Zamānında olan ḥaşmı ḥaḳīḳat Ḥarb idi tāmi
Ebū Süfyān atasıdur eben ‘an-cedd-i aḳvāmı

60 Huşūmet kıldılar her dü ber-ā-ber Muṭṭalīb ‘Abdi
Nizā‘-ı Ḥarb’ıla meşhūr olındı vaḳt-i nā-kāmı

Nizā‘ itdi Ebū Süfyān Resūl’ile şeref-zāde
Niçe aşhābe ḳatl oldı ğazāda vaḳt [ü] eyyāmı

İmāna geldi āhirde tamāmī fitneden soñra
Oḳu şerḥ-i tevārīḥi bilürsen şād [u] nā-kāmı

Tevārīḥ remzi işhārı bilenler bildiler rāzı
Ne bilsün görmeyen tāriḥ Ṭabersī naḳli i‘lāmı

‘Alī’ye renc idüp eşhār niçe aşhābe ḳatl oldı
Mu‘āviye zamānında oḳu Şıffīn’[1] gör kāmı

65 İki cānib helāk oldı gürūh-ı ḳavm-i a‘lāsı
Şehādet ehl-i tevḥīde mülāzım nazm-ı İslāmī

Gel imdi gevhere şarrāf beyān it ecmeli keşşāf
Ḥarīdār var ise eşnāf alursa naḳd-i erḳāmı

Yezīd’ün gör ser-encāmın ‘adāvet eyledi meşhūr
Anuñla seyyid-i evlād Ḥüseyn İbn-i ‘Alī ḥāmī

İki vechi anuñ vārid biri ol kim ḥilāfetlük
Gerekdür ḥükm ola cārī şerī‘at üzre i‘lāmı

Ḥalīfe muttaḳī lāzım gerekdür her şerī‘atde
Ḥalāyık pendine rāğıb gerekdür ‘azm-i aḥkāmı

[215a]

70 Velīkin fişḳıla meşhūr olurdı vaḳtıla ḥammār
Yezīd’ün zulm idi kārı ta‘addī ḥalḳa tinḳāmı

Ri‘āyet nāmı-ı şer‘a degildi hıfzına ḥāfız
Anuñ-çün eyledi da‘vā ḥilāfet ḥükm [ü]¹³²² aḥkāmı

¹³²² ḥükm [ü] :ḥükmi [metinde]

İmāmet ğayreti bā' iş olındı hükmine 'āzim
Hüseyn İbn-i 'Alī oldu huşūmet kıldı idvāmī

Ziyāde eyledi havfı esās-ı dīn için hāzret
Olısar münhedim kaşr-ı imāmet tahtı sellāmı

İkinci vechidür añla neden oldu huşūmetler
İmāmıla Yezīd itdi anı gör olma 'avāmī

- 75 Hasan şeh-zāde şulh itdi Mu'āviye sipāhıyla
Zamāne iktizā itdi nizā' ında gör encāmı

Anuñ çün itmedi ğavġā bilürdi vaqt [ü] ezmānı
Nizā' ı eyledi te'hīr Hasan gör ibn-i zirġāmı

Velīkin gördiler cumhūr olan şulhı nizā' ında
Didiler belki lāyıkdur hilāfet emr-i enzāmı

Mu'āviye 'adāletlü görindi bildi şeh-zāde
Anuñ-çün terk idüp cengi aña dapşurdu eyyāmı

Eger kim bey' atın hāzret Yezīd'ün eylese maqbūl
Hüseyn'ün da' visī¹³²³ baṭṭāl olurdu kār-ı i' lāmı

- 80 Halāyık dirdiler elbet imāmet yā hilāfetlik
Ümeyye āline cā'iz olındı hüküm [ü] aḥkāmı

Neden kim şulh idüp şeh-zād Hasan aḳdem bilüp eşhād
Hilāfet āl-i Bū Süfyān ḥaḳıdur sehm-i aḳsāmı

Anuñ-çün itmedi bey' at Yezīd'e ol Hüseyn'i gör
Bilindi zerḳ aḥvālī Yezīd'ün ḥaḳka ecrāmı

Eger bey' at kılordı şāh Yezīd'e ḥaḳ hilāfetlik
Olurdu ḥaḳ Ebū Süfyān gürühü üzre ālāmı

Halāyık dirdiler eşhār Ümeyye āline ḥünkār
Halīf[e]dür hilāfet-kār tevārüş buldı aḳvāmı

¹³²³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

85 Hasan ceng itmedi meşhūr bilürdi haq anuñdur nūr
Mu‘ āviye olan mezbūr Ümeyye āl-i ikrāmı

Anuñ-çün ceng idüp mazlūm Hüseyn-i Muştafā mā‘ şūm
Hayātın şarf idüp mağmūm şehādet buldı encāmı

[215b]

Beyānī kıldı esrārı imāmet naşşı muhtārı
Benī Ümeyye’nün kārı olup buṭlān-ı a‘ cāmī

Ḳamu ‘ ālemde fāş oldı Yezīd’ün ḳavminün ḫālī
Vuṣūḫa irdi buṭlānı tazallum ehli ızlāmı

Yezīd’ün bir daḫı vardır ‘ adāvet ḳılmağı¹³²⁴ şerḫi
İki vechi anuñ meşhūr olınmış şehr [ü]¹³²⁵ eyyāmı

90 Biri oldur ki taḫtında ḳarār itdükde ol ḡaddār
İmāmı bey‘ ata teklīf idende naşb idüp dāmı

Ebā eytdi kelāmından Hüseyn İbn-i ‘ Alī eşher
Ḥalīfe bilmedi anı zamāne ḫāşına ‘ āmı

İkinci oldurur meşhūr Zübeyr oḡlı ḳılan ıtlāk
‘ İyālın istedi ḫayyāl gör imdi ḫāl-i itmāmı

Cemālin istimā‘ itdi oluban ‘ āşık-ı rāḡıb
İderdi ḫīleler envā‘ daḫı tezvīr ḫoş dāmı

Muḳaddem eyledi tezvīr ḳışiden eyledi ıtlāk
Cemīle ‘ avret-i mezbūr dilerdi almağa¹³²⁶ kāmī

95 Ebū Mūsā’ya emr itdi gide ol ‘ avrete rācī
Giderken gör Ebū Mūsā¹³²⁷ meşāhir eş‘ ar u¹³²⁸ nāmī

Hüseyn’e tūş olur çeşmi suēāl eyler aña ḫāzret
Ne semte gitmege ‘ āzim olupsan söyle encāmı

¹³²⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³²⁵ şehr [ü]: şehri [metinde]

¹³²⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³²⁷ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹³²⁸ eş‘ ar [u]: eş‘ arı [metinde]

Didi yā ben Resūlu ʾllāh giderem zevce-i mestūr
Zübeyr oğlu iden ıtlāk zen-i maḥbūba endāmı

Yezīd ister anı t̄alib olunmış itmege tezvīc
Ziyāde ḥüsnine rāğīb olup şormış gül-endāmı

İmām eytdi eger ʿavret Yezīdʾi istemez lāzım
Benim çün ol taleb-kārī bu kāra eyle iḳdāmı

- 100 Giderken gör Ebū Mūsā ʿÖmer oğlın görüp merḳūm
Sifariş ol daḥı kıldı cemīle nīk-fercāmı

Benim-çün al didi kendin eger kim istemez şāhı
Ḥüseynī gör bu aḥvālī ziyāde saʿy kıl ḥāmī

Ebū Mūsā vekīl oldı yerinden anda üç şaḥṣuñ
Gidüben ʿavrete rācī dilekçi hoş gül-endāmı

İrende ʿavrete rāğīb olındı cümleden ezyād
Velīkin olmadı teysīr ki olsun hem-ser ü¹³²⁹ rāmı

[216a]

Ziyāde eyledi iʿzāz Ebū Mūsāʾya ol ḥātūn
Şafā geldüñ didi ey pīr nedür ʿarz eyle iʿlāmı

- 105 Ebū Mūsā didi vardur naşīḥat ger dutar maḥdūm
Sezā-yı çehre-i manzar-melek manzūr-ı endāmı

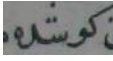
Ne lāyık sen gibi ʿavret cemīle genc-i ʿuzletde
Olursın gūşede¹³³⁰ mestūr hemīşe zār [u] nā-kāmī

Münāsib görmezem ḥālūñ velīkin var saña t̄alib
Olanlar ḥüsnüñe rāğīb güzīde ehl-i aʿmāmı?

Eger ruḥşat olur iʿlām iderem üç nefer ḥālin
Didi kimdür baña söyle ḥaḳīḳat ḥāl encāmı

Biridür söyledi meşhūr Ḥüseyn İbn-i ʿAlī şeh-zād
Biri anuñ ʿÖmer oğlu ḥuceste rāy [u] efhāmı

¹³²⁹ hem-ser [ü]: hem-seri [metinde]

¹³³⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

110 Biri eşher Yezîd oldı Mu‘ âviye aña ata
Mu‘ allâ ceddi Bû Süfyân zamâne ehli efhâmı

Biri ben bendeyem meşhûr görürsin gelmişem râcî
Cenâb-ı devlet-i hâşa tarâvet şûrete kâmi

Nazm-ı Tâze

107

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Sezâdur eylegil tebdîl sûtûr-ı nazmı nessâce
Serây-ı mülk-i eş‘ârı bana kıl ğayr-i A‘râbî

Ferâmûş olmadın aḥbâr beyân-ı tâze güftârı
Ebû Mûsâ olan kâşîd dilekçi mihre etrâbı

Beyân itdükde üç şahşı kirâm-ı zümre-i ebrâr
Benem dördüncisi şerḥin virende kavı-i aşvâbı

Didi ‘avret aña şâfî cevâbı dinledi mezbûr
Ebû Mûsâ anuñ kavlin civânam söyledi şabî¹³³¹

5 Baña câ‘iz degül pîr [ü] kühen-sâl almağa¹³³² lâzım
Münâsib görmezem ḥâli cenâb-ı hâşa eşvâbı

Velîkin gel beyân eyle olan üç kimse emşâlin
Baña enşab olan aḥyâr güzîde cem‘-i aḥbâbı

Ebû Mûsâ beyân itdi cemîle ‘avrete cem‘in
Eger dünyâ saña lâzım gerekdür naḳş-ı enşâbı

Yezîd’i gel kabûl eyle nikâha olğılan¹³³³ râğıb
Geçer eyyâm şöhretde şarâb içmekde ekvâbî

Libâs-ı sündüse ḥâtûn olursan lâyıḳ istebrâḳ
‘Azîze ḥacle-i i‘zâz içinde kesb idüp ḥâbı

¹³³¹ şabî: şâbî [metinde]

¹³³² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³³³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[216b]

- 10 Eger kim gence rāğıbsan tarāvet hüsñ [ü] hoş-şüret
‘Ömer oğlın kabûl eyle bilürsen İbn-i Hattâb’ı

Eger kim rāğıb-ı dünyâ degülseñ âhîret iste
Saña lâyıķ olur enseb Hüseyn’i iste aḥbâbı

Aña it ittişâl elbet elüñden şalma dāmânın
Kim oldur ‘urveti’l-vüşka¹³³⁴ metin-i ḥabl [u] atnâbı

Cevâba geldi dir ḥâtûn Ebû Mūsâ’ya encâmı
Ne söyler diñle maḥtûma ḥitâm-ı naḳl-i aşvâbı

Didi dünyâ olur zâ’il olursa hem-serüm ḥammâr
Yezîd nâşib-ı ṭanbûr [u] nağâre ḳarı rebbâbî

- 15 Pozılır şüret-i genci fenâya kâr olur tebdîl
Geçer biş gün olan izhâr fezâ-yı ḥ’âb [u] bî-ḥ’âbî

Velîkin ḥâṭırum ister bihişti şoḥbet-i Zehrâ
Necâta rāğıbam mâylil ḳuşûr-ı ḥûra etrâbî

Al imdi mantıķ-ı şâfî Ebû Mūsây iş’ârı
Hüseyn’i isterem ḳismet olursa bistere ḥ’âbı

Dilerem âl-i aṭhâra olam dâḥil kerem kânı
Ġadâ-yı rûz-ı maḥşerde kenâr-ı Kevşer ekvâbı

Hemişe nûş idem cām-ı şarâbı dest-i sâķiden
Elinde şem’-i ḥurşîdi olısar ḳurş-ı pür-âbı

- 20 Aluban anda iḳrârı Ebû Mūsây iş’ârı
Dönüben geldi yârâna yetürdi nuṭķ-ı aşvâbı

Hüseyn’e ‘aḳd idüp anı zen-i ferḥunde-elvânı
Ebû Mūsâ-yı bürhânı kühen-sâl-nâm [u] elḳâbı

Yezîd’e irdi aḥbârı cemîle ‘avretüñ kârı
Hüseyn’e ḳaşd idüp ġadrı cehennem tîre erbâbı

¹³³⁴“O halde, kim tağutu tanımayıp Allah’a inanırsa , kopmak bilmeyen sapasağlam bir kulpa yapışmıştır.”
(Bakara, 2:256).

İderdi ciddile cehdi Hüseyn'i katl ide ğaddār
Berāy-ı hıkm̄et-i dūnyā ḥalīfe oldı nā-şābī

Aña kimden ḥilāfetlik irişdi diñle encāmı
Aña kimden imāmetlik sezādur merd-i ecnābı

- 25 Ḥilāfet ger imāmetlik sezādur āl-i 'irfāna
Muḥammed ekrem-i āl [u]¹³³⁵ 'Alī'den irş aḥbābı

İmām olsa eger işhār sezādur evliyā ızhār
İmamet taḥtına ḥünkār 'Alī evlād-ı elbābı

[217a]

Olanlar ḥamse-i eşbāḥ gürūh-ı 'ālem-i ervāḥ
Fezā-yı maḥşere mişbāḥ içenler cām [u] ekvābı

Muḥammed Muştafā āli kenār-ı Kevşer'e vālī
Ḥuceste pīr ü eṭfālī tamāmī şeyḥile şābı

Muḥammed söylerem evlād medāyih midḥat-i evtād
Şrīnī āline Ferhād olındum yār-ı aşḥābı

- 30 Muḥammed silkine sālīk olındum na' tına mālīk
Şenāda olmazam hālīk 'ibāret şerḥ-i A' rābī

Kifādur ḥatm kıl nāme ḳaşīde çek satır ḥāme
Rumūz-ı nokṭa-i bādan müseddes söyle eşvābī

**Nükte-i Ez-Rumūz-ı Sırr-ı Mekkūn-ı Nokṭa-i Taḥte'l-Bā'
Ki 'Ulūm-ı Nuḥustīn Defātīr Der-ān Mestūrest**

108

- Mefā'ılūn Mefā'ılūn Fe'ülūn*
1 Dehān[ı] ins [ü] cānuñ dūr-feşānı
Melāéik sübhāsı vird-i zebānı
Ġavāmız zıkr-i ḥayl-i Keh-keşān'ı
Mekān ehli dilinde lā-mekānī
Nihānī nokṭadur kenzü'l-me'ānī
Muḥammed heykeli ehl-i zamānī

¹³³⁵ āl [u]: āli [metinde]

Żamā 'ir tercemān[1] her defātir
Meşāhir hikmet[i] Loķmān-ı māhir
Nevādur güften-i Āşaf-ı cevāhir
Ledünnī ' ilminüñ taķdīmi āhir
Nihānī noķtadur kenzü 'l-me' ānī
Muħammed heykeli ehl-i zamānī

Dil-i rūşen zamīr-i Hızr-ı meşhūr
Beyān-ı heft-ħaķ der-levħ-i meşhūr
Kamu dībāceler tūmārı mezkūr
Şahāyifler rumūzı raķķ-ı menşūr
Nihānī noķtadur kenzü 'l-me' ānī
Muħammed heykeli ehl-i zamānī

Belābil nağme-ħ~ānīdür zevāhir
Enāmīl sübħası zıkr-i menābir
Cevāhir ibtidā tesbīħ-i āhir
Nażar kıl nażmına tefsīre nādir
[217b] Nihānī noķtadur kenzü 'l-me' ānī
Muħammed heykeli ehl-i zamānī

5 ' Amīm-i luķf-ı Rabbānī mu' ammā
Kadīm-i ism-i i' lānı müsem mā
' Azīm-i maħzen[i] şad çār tuğrā
Beyān-ı ma' nevī imrūz [u] ferdā
Nihānī noķtadur kenzü 'l-me' ānī
Muħammed heykeli ehl-i zamānī

Du' āda aķdem ü āhir tamāmī
Şalāda ibtidā nażm-ı imāmī
Anuñla ħatm olur rükn-i niżāmı
İmāmuñ iftitāħı der-ķıyāmī
Nihānī noķtadur kenzü 'l-me' ānī
Muħammed heykeli ehl-i zamānī

Sezā-yı her şenā-yı ħams evķāt
Cezā-yı her każā-yı fāt u mā-fāt
Żamīr-i ħamse-i tesbīħ-i ħayrāķ
Nażīr-i bāķiyāt-ı kenz-i ezķāt
Nihānī noķtadur kenzü 'l-me' ānī
Muħammed heykeli ehl-i zamān

Remûz¹³³⁶-ı nüh-neved esmâ 'ı ekrem
Künûz-ı menba' -ı tefsîr-i a' zam
Fürûz-ı rāsîhîn efreşte-efhem
Ne taḥşîl itdiler ma' nâda aḡdem
Nihânî noḡtadur kenzü 'l-me' ânî
Muḡammed heykel-i ehl-i zamânî

Mu' ammâ dürr-i deryâ-yı ḡaḡâeîḡ
Mu' allâ şerḡ-i feḡvâ-yı deḡâeîḡ
Müzekkâ ez-ber-i ehl-i ṡarâeîḡ
Mücellâ zemzeme tevḡîde lâyıḡ
Nihânî noḡtadur kenzü 'l-me' ânî
Muḡammed heykeli ehl-i zamânî

10 Bilür ehl-i me' ânî dürr-i meknûn
Olur taḡtında anuñ sırr-ı maḡzûn
[218a] Ġavâmîz şerḡile remzile eknûn
Eger Leylâ dilersen şöhre Mecnûn
Nihânî noḡtadur kenzü 'l-me' ânî
Muḡammed heykeli ehl-i zamânî

Livâ 'î gel ferâmûş itme üstâd
Sezâ-yı sırrı kılduñ şerḡ-i efrâd
Devâ 'yı añladuñ Şîrîn [ü] Ferḡâd
'Aṡâ 'î ḡoş bilürsen farṡ-ı eḡḡâd
Nihânî noḡtadur kenzü 'l-me' ânî
Muḡammed heykeli ehl-i zamânî

Sekizinci Bâb
Müslim İbn-i ' Aḡîl'üñ Şehâdetin Beyân İder Raḡıya 'llâhu
' Anhu

109

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1 Cenânum nükte-dân oldu beyânum maḡzen-i ma' nâ
Zebânum dür-feşân oldu dehânum ma' den-i feḡvâ

¹³³⁶ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

‘İnāyet eyledi Bārī Hudāvend-i Te‘āla ‘llāh
Zahīrüm oldı elṭāfı ‘ibāret nazmına aḳvā

Revā gördi ‘aṭāsından kemīne bendeye şı‘ri
Beyān-ı nazmı envā‘ī rubā‘ī meşnevī ma‘nā

Müseddes ger muḥammes çār murabba‘ ma‘nevī-aḥbār
Getürdüm rişteye Tātār şümār-ı lü‘lū‘-i lālā

- 5 Tamāmī midḥat-i ‘irfān nebīler şerḥini yeksān
Kelām-ı ecmeḷ-i bürhān zamīr-i mazḥar-ı yek-cā

‘Ulū‘l-‘azm¹³³⁷ enbiyā ma‘şūm rūsul na‘tı ile maḥtūm
Muḥammed ālini ma‘lūm idindüm şārik-i belvā

Ḥuşūşan server-i evlād Ḥüseyn-i Kerbelā işḥād
Meşā‘ib farṭını ifrād işāret eyledüm aḍḥā

Saḥa bir naḳl idem ḥū‘ace sezādur Müslim’ün ḥālī
Mücāhid ḳavminün şāhı muḳaddem lāḥıḳ-ı belvā

Ḥadīşün muḳtezāsınca cihāda eyledi cehdi
İrişdi menzile eşher idüp cān [u] teni yaḡmā

Kāle ‘Aleyhi’sselām: *İnne ‘l-‘abde İzā Sebeḳat Lehū Menziletün Lem-Yebluḡhā Bi-‘Amelihi İbtelāhu ‘l-lāhu Fī-Cesedihi Ev Fī-Mālihi Ev Fī-Veledihi İzā Şabera Nāle Bi-Menzileti ‘lletī Sebeḳat Lehū Şadaḳa Resūlu ‘llāhu*¹³³⁸

[218b]

- 10 Dimişdür seyyid-i ‘ālem ḥadīş şerḥini diñle
Kişiye¹³³⁹ menzilet vardur irişür şabrıla evlā

İrişmez ol meşakḳatler gerekdür kim çike ezyād
İrince menzile tā kim telef māl eyleye ifnā

¹³³⁷ “Azim sahibi peygamberler” (Ahkâf, 46:35).

¹³³⁸ “Peygamber şöyle buyurmuştur: Kul, Allah’ın kendisi için takdir ettiği dereceye ameli ile ulaşamazsa, Allah onun canına, malına veya çocuğuna bir musibet verir. Sonra da ona sabretme gücü ihsan eder. Böylece onu, kendisi için takdir ettiği mertebeye ulaştırır.” (Ahmed, V:272; Ebû Dâvûd, Cenâiz, 1: III/470; bu hadis, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

¹³³⁹ Bu kelime metinde “kişiyiye” vezin gereği şeklinde şeddeli olarak yazılmıştır.

Cesedle yâhud evlâdı ola fevt dâr-ı dünyâda
Bu üç qahra olur şâbır irişür menzile ezkā

Maķâm-ı ‘âî-Rıdvân’a serây-ı hûr [u] vildâna
Şarâb-ı *tecrî*¹³⁴⁰ ceryâna sezâ-yı *cennetü ’l-Me’vâ*¹³⁴¹

Belâdan iste ey ‘ârif saña maţlab olan hâli
Qazâdan iste râhat kim anuñ cenbindedür eczâ

- 15 Belâdan buldılar râhat nebîler evliyâ kâmi
Qazâdan içdiler câmı gıdâda şerbet-i şahbâ

Hüseyn Manşûr-ı ‘Ârif’den rivâyet eylemiş meşhûr
Münâcâtında dir birgün İlâhî söyledi Mevlâ

Hakîkat birliğin hakķı beliyyâtuñ baña gönder
Güşâde eyle ebvâbın hazâein qahrını yek-câ

Belâya imtiḥân eyle eger kim inḥirâf itsem
Qazâdan maḥv kıl nâmum sa‘âdet-nâm iken işķâ

Şakîler cem‘ine dâḥil beni it şöhre-i eşrâr
İçinde itmesem şabrı belâya maķtûl suḥtâ

- 20 Eger mıķrâzıla tiĝ-i riyâzat başuma gelse
Vücûdum qat‘ider olsa degül cân âh iden aşlâ

Hakîkatdür olan ‘âşık cefâ-yı ma‘şûka qarşu
Gerekdür itmeye âhı duyar aĝyârı dir her-câ

Naķıldür Rûḥü ’l-Ervâḥ’ı dimişdür kim meger birgün
Gider bir derṽşî görsün ‘ibâdet ḥâline edvâ

Didi derṽşe ey ‘âşık şabır kıl cevri-i ma‘şûka
Eger şabr itmesen şadık degülseñ qavlıla fi‘lâ

Didi derṽş añâ şeyḥ ğalaṭsan añla ma‘nâyı
Eger ‘âşık olan kimse cefâ ma‘şûkına aķvâ

¹³⁴⁰ “İçinden ırmaklar akan cennetler” (Muhammed, 47:12).

¹³⁴¹ “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me’vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19; Necm, 53:15).

25 Oluban itmese şabırı cefâda zevk idüp hâşıl
Degül â' şık haķıķatde dahı lāf itmesün her-cā

Gerek ' aşık olan kimse cefā [vü]¹³⁴² miḥnet-i yāre
Ola āmāde belvāda ne ma' şūķ eylese iķzā

[219a]

Mübārek oğlu ' Abdu 'llāh rivāyet eylemiş rāvī
Didi birgün giderken ben tavāf-ı Ka' be'ye tenhā

Giderken sehl-i şahrāda ne gördüm bir tıfıl oğlān
Yañağı bakça-i Rıdvān dudağı şerbet-i şahbā

Yürür tenhā ider tesbīḥ zebān-ı zemzeme cārī
İder taķdīs Sübhān'ı sezā-yı ' alleme 'l-esmā¹³⁴³

30 Hızır'dur söyledüm yā Rab yāḥūd İlyās-ı nīk-encām
Hayāt ābın idenler nūş Sikender içmedi aḍḥā

Emīri kıldum istiķbāl selām-ı tām idüp tıfla
Selāmum aldı tā' zīmen nevāzişler kılup evlā

Didüm kimsen didi bende Hudā'ya aña ey sā'il
Hudāvend-i ' aẓīmü 'ş-şān cihānı eyleyen peydā

Didüm kıandan gelürsen sen didi haķdan yaña rāhum
Añadur ilticā ḥālüm bugünde ' āķıbet ferdā

Didüm şahrāda tenhāi gidersen maṭlabı söyle
Didi kim maṭlabum Haķ'dur rızāsı maḥzıla evlā

35 Didüm pes tūşe-i rāhuñ nedür söyle baña ḥālī
Didi taķvādurur tūşem libās-ı dalkıla her-cā

Didüm tenhā bu şahrāda gidersen dām u ded ḥūn-ḥār
Ziyāde var şümārından mu' ācizler gören belvā

Didi gāfil digil benden beni var eyleyen Ma' būd
Bilürem sırrıla a' lān Hudā-yı Ka' be vü Baṭḥā

¹³⁴² cefā [vü]: cefāyı [metinde]

¹³⁴³ “Ve ' alleme ' Âdeme 'l-esmâ'e (Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti.)” (Bakara, 2:31).

Didüm kankı kabā'ilden olursan söyledi Hâşim
Mübârek oğlu 'Abdu'llâh su'âli itme çok da'vâ

Belâ-keş zümreyüz bizler müşevveş miñnete lâzım
Ġam [u] endühıla mehcûr kazâya olmuşuz irzâ

- 40 Mübârek oğlu 'Abdu'llâh haqîkat bil bizi ma'lûm
Kenâr-ı Kevşer'e sâķi olanlar zümresi ferdâ

Bize lâzım livâ'ü'l-hamd olısar ceddüme tefvîz
Anuñ kaldırması ferdâ miyân-ı enbiyâ a'lâ

Tamâmî hadd-i Âdem'den olanlar zümre-i tevḥîd
Olur taḥtında ser-cümle gürûh-ı aşğar u kübrâ

Bu râzı söyledi ġâ'ib olındı görmedüm anı
İrişdüm Mekke'ye gördüm oturmuş tıfl-ı hoş-ra' nâ

[219b]

Ḥalâyık izdiḥâm içre tamâmı başına yek-ser
Olinmiş cem'-i a'lâsı su'âle pîrile bernâ

- 45 Ḥelâlîla ḥarâmından tamâmî Mekke'nüñ ḥalkı
Suéâl eyler cenâbından ḥuceste naķlini evlâ

Suéâl itdüm ḥalâyıķdan muḥaddem gördüğüm tıflı
Didiler kim 'Alî'dür bu Ḥüseyn oğlu güzel etķâ

Muḥakķak âdem-i Âl-i 'Abâ'dur ma'den-i gevher
Dü nûr-ı dîde-i Aḥmed 'Aliyyü'l-Murtaẓâ Zehrâ

'Alî Zeyne'l-'abâ'dur bu siyâdet nesline emcâd
Siyâdet 'âleme bundan gidiser 'âķıbet ezķâ

Muḥakķak oldı hem ṭâhir kamu ḳatl oldılar evlâd
Faḳat bâķi ḳalup kendi ḳazâda olmadı tenhâ

- 50 Didi gördükde ol tıflı Mübârek oğlu 'Abdu'llâh
Gidüben ḥazrete ḳarşu 'özürler istedüm tenhâ

Didüm kim bilmedüm ey şâh Resûl evlâdısan ey mâh
Sipihr-i heftüme her gâh olursın rûşen-i ehdâ

Ne kim şerh itdüñüz belvâ hâkîkât sizdedür evlâ
Merâtib menkâbet a‘ lâ size lâhîk olur ezkâ

İdüp ‘özrin kabûl anuñ Mübârek oğlınuñ hâzret
Didi hoş geldüñ ey bende bize tâhir olan peydâ

Gel imdi maşşada h‘âce belâdur enbiyâ bârı
Anı ref‘ itmege maşşuş sezâdur anlara inhâ

55 Ser-â-ser enbiyâ aḥbâb velîler zümresi aşḥâb
Belâya türs¹³⁴⁴ idüp başı kazâya cân u ten ifdâ

Belâdur resm-i ehluellâh kazâda ‘âdet-i cümle
Olurlar kabîl-i der-gâh muşîbet çekmede a‘ lâ

Anuñ-çün Kerbelâ ḥâli nişâne-neşeedür ‘âlî
Sa‘ âdet kurb-ı Hâk Vâlî buluban şerbet-i şahbâ

Kemâl-i menkâbet efzûn buluban Aḥmed’üñ âli
Huşûl-ı mertebet eknûn görüben *cennetü’l-Me’vâ*¹³⁴⁵

Neden kim zümre-i âdem tamâmî ins [ü] cinn ekrem
Nebîler zümresi a‘ zâam meşâ’ib çekdiler aşfâ

60 Belâya anlara mânend bulunmaz şaḥn-ı ‘âlemde
Nebî evlâdına nisbet kazâ ehli olan belvâ

[220a]

Berîdür cümleden aḳdem ‘Aḳîl evlâdınıñ ḥâli
Daḥı keyfîyyet-i âli saña şerh eyleyem icrâ

Şehâdet bulduḡı¹³⁴⁶ yârân güzîn-i zümre-i ‘Adnân
‘Âlî’nüñ ḥâk qarındaşı ‘Aḳîl’üñ oğlını a‘ lâ

Kelâm-ı mâziye geldük vedâ‘ itdükde dir Müslim
Hüseyn’ile dönüp gitdi Medîne şavbına tenhâ

Muḥâlifler gürûhından ziyâde ihtirâz itdi
Qaranḳu gicede şehre girüben ḥavfıla iḥfâ

¹³⁴⁴ Bu kelime metinde “türs” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹³⁴⁵ “İndeḥâ cennetü’l-Me’vâ (Me’vâ cenneti onun (Sîdre’nin) yanındadır.” (Necm, 53:15).

¹³⁴⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 65 Gelüben merķad-i şāha Resūl-i ‘ālī-der-gāha
Ziyāret eyledi ḥāzret vedā‘ ı eyledi vālā
- Dönüben geldi der-ḥāne ḫarārı itmedi Müslim
İki oğlu anuñ nev-res olurdu eşher-i bernā
- Muḥammed ekberi nāmı olurdu yaşı sekkizde
İkinci nāmı İbrāhim yedi yaşında ol ra‘ nā
- Leṭāfetle şerāfetden teşābiḥ şem‘ -i ḥurşide
Olurdılar ṭarāvetde şanursan verde-i ḥamrā
- Aluban anları ḥāzret ber-ā-ber rū-be-rāh oldı
Bevākī āl-i eṭfāle vedā‘ ı eyledi mevlā
- 70 İdüben Kūfe’ye ‘azmi iderdi āhı her demde
Dökerdi dīdeden yaşı zemīne ḥūn-veş ḥamrā
- Giderken diñle aḥvāli merāḥil ḫaṭ‘ idüp menzil
Şedāyidler görüp envā‘ meşā’ib bī-‘aded-aḥşā
- Hemişe zār [u] ser-gerdān giderdi kendü¹³⁴⁷ evlādı
İki nev-bāve eşcār-ı imāmet kendüle¹³⁴⁸ yek-cā
- Alurdu düşünā her dem birisin ol biri ḥāra
Dökerdi dāmen-i pākı çekerdi āh-ı ḥasrethā
- Muḥaṣsal Kūfe’ye irdi gelüben dār-ı Muḥtār’a
Olurdu anda bir menzil mu‘ayyen ḫondı dir tenhā
- 75 Gelüben cümle a‘yānı ser-ā-ser Kūfe’nüñ ehli
Ḥaber-dār olduğı demde ḫudūmindan anuñ ezkā
- Gelüben fevc [ü] ba‘deél-fevc idüben ḥāzrete bey‘at
Ziyāde ḥadd-i gāyetden aṭā‘at¹³⁴⁹ gösterüp evlā

¹³⁴⁷ Bu kelime metinde “kendü” şeklinde yazılmıştır.

¹³⁴⁸ Bu kelime metinde “kendile” şeklinde yazılmıştır.

¹³⁴⁹ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

İdüben cümlesi bey' at emîre endek-i ezmân
İçinde on sekiz biñ er mübâriz pîrile bernâ

[220b]

İrâdet destini cümle tevellâ dāmına anlar
Uruban kıldılar bey' at mücedded kavlıla fi' lâ

Görende anları Müslim ' aqâyid-pākıla eşher
Yazuban nâme sultāna Hüseyn'e göndere ma' nâ

80 Didi kim ey ' aẓîmü 'ş-şân haqîkat nâmede¹³⁵⁰ yazdum
Saña mâ' lûm ola hâlûm muṭî' üm oldılar vâlâ

Ziyâde on sekiz biñden mübâriz mihter-i Kûfe
Kamusı yek-cihet yek-dil ' aqîde-pākıla ezkā

Gerekdür sen dahı lâzım gelürsen Kûfe'ye hû'âce
Halâyık olmadın âgâh şerâret fırkası aqvâ

Gel imdi ğayr-i aḥbârı beyân it dürr-i esrârı
Yezîd'ün hâkimi hâlin olan Nu' mân-ı Şa' d sevdâ

Beşîr oğlu aña dirler vekîl idi meger anda
İderdi Kûfe'ye hükmi Yezîd'ün nâ'ibi atgâ

85 Haber-dâr oldu aḥvâle halâyık bey' atin gördi
İderler Müslim'e cümle Hüseyn'ün tâbi' i her-câ

Gelüben kendüsi birgün çıkuban minbere Nu' mân
Hiṭâbet eyledi halka görüp tehdîlile da' vâ

Nidâ kıldı mehâbetle didi ey Kûfe'nün kavmi
Baña ma' lûm olındı kim Hüseyn'e uyduñuz hem-tâ

Sizi Müslim ' Aqîl oğlu yetürdi bey' ata cümle
İdersiz fitneler cümle çikersiz maḥzıla ğavġâ

Yezîd'i eylerem âgâh bu hâle hışm ider güm-râh
Ziyâde qahr ider cebbâr olursız ' aqıbet rüs vâ

90 Münâsib görmezem hâli size qahr eyleye vâlî
Gerek terk idesiz kâl [u]¹³⁵¹ maqâli gelmeden mevlâ

¹³⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ne deñlü eyledi tehdîd kimesne dutmadı emrin
Naşîhat eyledi Nu‘mân ziyâde olmadı icrâ

Yezîd’üñ Kûfe’de vardı tevâbi‘ lâhıkı yârân
Olanlar kimdurur ‘irfân şerâret leşkeri ağvâ

Biridür Müslim’üñ¹³⁵² oğlu muhakkak nâmı ‘Abdu’llâh
İkincidür Velîd oğlu olan ‘Ammâre-i a‘mâ

Üçünci ‘Amr bin Sa‘d’ı olurdu yâr [u] enşârı
Tamâmî ittifâk itdi Yezîd’e yazdılar emlâ¹³⁵³

[221a]

95 Tamâmî şuret-i hâli kılanlar Müslim’e bey‘ at
Yazuban adların cümle işâret nâme ye tuğrâ

Haber-dâr ol gerek hâle girâmî saltanat şâhı
Yezîd İbn-i Mu‘âviye vekîl-i mülk-i istignâ

Ser-â-ser Kûfe’nüñ ehli idüben bey‘ at-ı zâhir
‘Aķîl’ün oğluna Müslim’e ‘âzîm leşker-i ednâ

Teğâfûl itme gör hâli muḳaddem gitmeden elden
Hükûmet-Kûfe edyârı ser-â-ser şevket-i eşyâ

Gerekdür Kûfe’ye vâlî siyâset şâhibi gönder
İde te’dîb a‘lâsın daḫı maḫhûr her ednâ

100 İrişdi nâme dir meşhûr Yezîd’e ḳahr olup maḡrûr
Tevehhüm eyledi ḡâyet zevâl-i devlete a‘mâ

Hem ol sâ‘ at yazup nâme Velîd’e¹³⁵⁴ ‘Utbe’nüñ oğlın
İdüp ‘azl bildürüp ḫalka ta‘annî-ḡayr idüp aḳvâ

İdüben Kûfe’ye vâlî İbin Eşdaḳ olan ḡaddâr
Şerâret ehli serdârın Yezîd’e lâyıḳ-ı ehvâ

¹³⁵¹ ḳâl [u]: ḳâli [metinde]

¹³⁵² Müslim’üñ: Müslime [metinde]

¹³⁵³ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

¹³⁵⁴ Velîd’e: Velîdi [metinde]

Kılup Kûfe huşûsıyçun vezîriyle müşâvir ol
Olan Serhûn bed-ef' âl vezîri nâkir-i ferdâ

Didi Serhûn aña ey merd dilersen def' ola fitne
İdegör 'azl Nu' mân'ı Beşîr oğlu olan a' mā

- 105 Bilürem pîr-i mehcûrî hükûmet lâıyķı olmaz
Mekânında 'Ubeyduéllâh Ziyâd'ı naşb kıl evlâ

İmâret lâıyķı oldur fesâdı def' ider meşhûr
Sezâdur kabzıla başta siyâset itmege aķvâ

Yezîd Serhûn şalâhın hoş görüben yazdı bir nâme
'Ubeyduéllâh'a gönderdi burakdı 'âleme ğavġâ

Bu mazmûnıla gönderdi ki ey yâr-ı haķıķānum
Bilürsen kim olan 'âşî Hüseyn İbn-i 'Alî ezkā

Halîfe olduğum¹³⁵⁵ inkâr idüben itmedi bey' at
Cihânı fitneye lâzım fesâda eyledi yaġmâ

- 110 Cevānib cümle eṭrāfa ṭavāmir nāmeler irsāl
İdüben ḥalkını da' vet iderler bey' atın icrâ

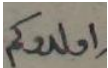
Huşûşan Başra ḥalkından nevâziş nāmeler her dem
Aña irsāl ider ehli ider hem anlara inhâ

[221b]

Saña ma' lûm ola aḥvâl gerekdür Başra'da teftiş
İdersin fitneye bâ' iş olanı ṭav' ıla kerhâ

Tamāmî def' [ü] ref' inden muḥâlif ḳavmi kılduķda¹³⁵⁶
Dikersin anda bir vâlî yeründe muétemed aķvâ

İdersin Başra'da ḥâkim gidersen Kûfe'ye soñra
Nevâl-i iltifâtundan¹³⁵⁷ bulursın evfer-i ecrâ¹³⁵⁸

¹³⁵⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁵⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁵⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ت” harfinin noktası konulmamıştır.

¹³⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 115 Saña virdüm eyālāt [u] vilāyet hükmini cümle
Ziyāde hayr [u] ihsānum saña lāhık olur evlā

**Der-Beyān-ı Āmeden-i ‘Ubeydu’llāh-ı Ziyād Ber-Diyār-ı
Kūfe Ve Teftiṣ Kerden-i Müslim İbn-i ‘Aķıl-rā ve Kātl
Şüden-i Ū**

110

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*
- 1 Gel imdi veznile mehzūn getür ser-riṣte-i nazma
Redīf-i dīgeri tekrār sezā gör nakl-i hoş-aḥbār
- ‘Ubeydu’llāh’a gönderdi müşevveş nāme ol mağrūr
Yezīd-i pür-cefā meşhūr dilīr-i ‘arṣa-i eṣṣār
- ‘İrāk’a söyledi gitgil irende nāmemüz memhūr
Tevakkūf eyleme hergiz sefer kıl Kūfe’ye eṣṣār
- Hüseyn’ün anda aḥbābın buluban yār [u] aṣṣābın
Getürgil tav‘ıla bey‘a yaḥūd kim kahrıla kerhā
- 5 İrişdi nāmesi anuñ ‘Ubeydu’llāh olup mesrūr
Yezīd’ün nāmesi gördi gurūra geldi ol ḥımār
- Yazılmış nāmede ihsān ziyāde var itā‘at kim
İderse kavlile anuñ sezādur farṭıla kantar
- Gör imdi n’eyledi merdūd Ziyād oğl ‘Ubeyduellāh
Hüseyn’ün ‘abd [u] memlūkın dutuban anda ol gaddār
- Olurdi nāmıla Selmān tarīķ-i Ḥaķķ’a irṣādı
İderdi ḥalkı ol hādī mükātiblerle¹³⁵⁹ istiḥbār
- Aña vāķıf olup mücrim niçe dīn ehlini bā-hem
İdüben töhmete lāhık kāmısn katl idüp nā-çār
- 10 Kārındaşın vekīl itdi yerinde katlden soñra
‘İrāk’uñ semtine geldi diyār-ı Kūfe’ye cebbār

¹³⁵⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ی” harfı yazılmamıştır.

Tevārīḥ naḳline göre irende Kūfe'ye meşhūr
Taḥammül eyledi tā kim ḳaranḳu şeb olup estār

İki sâ' at geḳürdi ol nihānī giceden maḡrūr
‘İmāme başına müşḡīn şaruban revnaḳ-ı idbār

[222a]

Miṣāl-i Hāşimī ḳavmi bezendi şūret [ü] eşkāl
Nikāb-ı ṭaylesānıyla girüben Kūfe'ye ḥammār

Tamāmī Kūfe a' yānı çıkuban ḳarşu ol mīre
Didiler geldi şeh-zāde Ḥüseyn İbn-i ‘Alī Kerrār

15 Hemīşe intizārıla geḳürdi cümleññ ḥālī
Taşavvur ḳıldılar anı Ḥüseyn'e şübhesiz aḡyār

İdüben anı istiḳbāl didiler merḥabā ḥ~āce
Güzīn-i leşker-i ‘Adnān ḥuceste server-i ebrār

Rikābın būs idüp ḥuzzār gelenler kendine ḳarşu
Didiler merḥabā tekrār imāmet taḥtına ḥünkār

Ḳamu şād oldu ‘avām [u]¹³⁶⁰ ḥavāşī Kūfe'nün cümle
Şiyāşī üzre ḥulḳānı çıkuban şem' le envār

Öñince düşdiler cumhūr anı ta' zīmle şehre
Getürdiler görüp Nu' mār Yezīd'ün ḥākimi eşhār

20 Gelende dārü 'l-emāre ḳapusın bağlayup muḥkem
Çıkuban damına Nu' mār idüp āvāz-ı ḥoş-güftār

Didi ey seyyid-i ‘Adnān Ḥüseyn İbn-i ‘Alī meşhūr
Taşavvur ḳılma kim sulṭān saña mülki virür ḥünkār

Yezīd'i añla ḡāfil eyālet-i Kūfe'den ḥālī
Niçe başlar kiser āḡir niçe tenler olur iḳhār

Teéemmül eylegör ḳarı n'olısar ‘āḳıbet meşhūr
Şalāḥı oldur ey ḥ~āce gidersin ber-ṭaraf yek-bār

¹³⁶⁰ ‘avām [u]: a' vāmı [metinde]

Konarsan ğayr-i menzilde karanku gicede mahfî
Olursın tâ ki şubh olsun şalâhı böyledür hünkâr

- 25 Didiler kendine a‘yân ne cirâyetle ey Nu‘mân
Hüseyn’le tekellümler idersen korkusuz her bâr

Hüseyn İbn-i ‘Alî’dür bu kerâmet menba‘ı ekber
Muhammed neslidür muhtâr şefâ‘at mahzeni enbâr

Duğul-ı dârü’l-emâre olurken eyleme men‘in
Mu‘ânid olma ey bî-derd habersüz bilmeyen izmâr

Gel imdi añla encâmı gör imdi n‘eyledi Müslim
Münâdî kıldı ihvâşı getürdi ‘âmıla eşhâr

Didi ey kavm oluñ ağâh Hüseyn İbn-i ‘Alî hâlin
Degüldür bu gelen mezbûr haqîkat añlañuz aḥbâr

[222b]

- 30 İderse dâm-ı tezvîri inanup olmañuz meftûn
Hüseyn’e beñzemez zât [u]¹³⁶¹ şıfât [u]¹³⁶² ḥaşlet-i aḡyâr

‘Ubeydu’llâh idüp ḥavfı hücûm-ı ‘âmdan merķûm
Hicâbı çehreden aldı görüldi revnaķ-ı idbâr

Beşîr oḡlı görüp Nu‘mân açup dervâze-i kaşrı
Girüp kaşra olup sâkin ḥalâyıklar kaçup yek-bâr

Gidüp her fırķa bir dâra serâya münzevî oldı
Perâkende olup a‘yân ahâlî-Kûfe gör aḥbâr

Hemân kim şubh-dem oldı şadâ-yı kûs [u] neķķâre
Selâṭîn nevbetin çaldı haber-dâr oldılar aḡyâr

- 35 İdüben ihtirâzı ‘âm ḥavâşı çok siyâsetden
Serâsîme olup aḥbâb Hüseyn’nüñ tâbi‘i enşâr

Geçüp taht-ı hükûmetde qarârı kıldı istiķlâl
Çaḡırdı cümle a‘yânı ser-â-ser Kûfe’de eşhâr

¹³⁶¹ zât [u]:zâtı [metinde]

¹³⁶² şıfât [u]: şıfâtı [metinde]

Okıdı nāmesin nāmī hükūmet emrini halka
Eyālet kārını ibrāz idūben cem‘ine ızhār

Kime tehdīdile va‘de iderdi kahrıla zecrī
Kime lutf-ı ‘amīmīyle iderdi va‘de zer-enbār

Kime pür-kīse-i naḳdi virürdi māl-ı hünkārı
Ḥafīyye eyleyen irsāl Yezīd-i pür-cefā cebbār

- 40 Olan ‘anḳālara erbāb ḥazīne eyledi irsāl
Didi virgil Ziyād oğlu mu‘azzam ehline ḳanṭār

Olanlar Kūfe a‘yānı şerāfetlū olan zümre
Gerek kim anlara aḳçe virürsen sīm zer-i ḥār-bār

İtā‘at itmege teklīf idersin ṭav‘ıla kerhen
İtā‘at itmeyen ḳavme siyāset idegör yek-bār

Görende uş bu aḥvālī ‘Aḳıl’ūn oğlu gör Müslim
Oluban ḥavfa müstevlī ḳıḳup ol dārdan serdār

İdüp terk Dār-ı Muḥtār’ı gelūben Hānī’bin ‘Urve
Mekānın gözleyüp menzil içinde meḳş olup estār

- 45 Didi Müslim ki ey Hānī bilürsen bilmezem kimse
Bu mülk içre ḡarībüed-dār seni bildüm gelüp enşār

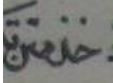
Beni setr eyle tā aḥvāl ser-encāmı ola ma‘lūm
Senüñle oluram lāzım misāfir-ḥānede deyyār

[223a]

Mübāḥāt eyledi Hānī şafā geldüñ didi sulṭān
Yoluñda başıla cānum fedādur seyyid-i ebrār

Mekān-ı ma‘ḳūle anı ḳoyuban eyledi gizlū
İderdi farṭıla ta‘zīm cenāb-ı ḥāşına iḳşār

Serāy-ı muḥterem içre mu‘ayyen eyledi menzil
İçinde münzevī oldı iderdi ḥidmetin¹³⁶³ tekrār

¹³⁶³ Bu kelime metinde “hizmetin” şeklinde yazılmıştır.

50 Olan muhlisleri ma' lûm kılanlar bey' atin meşhûr
Gelürdiler aña gizlü giderdiler girü ekbâr

Velâkin ol Ziyâd oğlu ' Ubeydu 'llâh-ı bed-fercâm
Tecessüsde idi dâ'ım dilerdi Müslim'i ğaddâr

Gör imdi n'eyledi encâm Ziyâd oğlu olan bed-nâm
Yanında hâdimi Mufđal olurdı bende-i ' ayyâr

Didi gel al haber Mufđal mekânı kâdadur Müslim
Hüseyn için alur bey' at hâlâyıkdan olur estâr

Muḥakḳak bilmişem ammâ mekânın bilmezem anuñ
Tefahḥuş eylegör anı azâd ol dâhil-i aḥrâr

55 Ziyâde ḥayr [u] iḥsânım saña lâḥık olur meşhûr
Olursın tâbi' -i ḥaşum miyân-ı akrabâ serdâr

Gel imdi kâr-ı Mufđal gör neler kıldı ser-encâmı
Cevâb-ı kavline meftûn oluban Müslim'e devvâr

Gizerken şehr bâzârı ne gördi bir güzel müémin
Şifât-ı sîreti ma' lûm ḥaşâeil ḥaşlet-i ebrâr

Didi elbetde bir¹³⁶⁴ mü'min bilür kim kâdadur Müslim
Taḳarrüble gelüp tenhâ didi ayyâr-ı hoş-esrâr

Bilürem ben seni muhlis muḥibb-i ḥânedân ehli
Eben ' an-cedd müzekkâda tevellâ Ḥaydar-ı Kerrâr

60 Gerekdür ey karındaşum ḥaḳîḳat dîne yoldaşum
Saña kâr eylerem fâşum zamîrüm içre her enbâr

Olur kîsemde biñ aḳçe anı nezr itmişem meşhûr
Dökem ol aḳçeyi fark-ı mübârek Müslim'e işâr

Velâkin bilmezem kânda mekân-ı menzili şâhuñ
Olayım ' ıydına ḳurbân bir ilde heftede şad-bâr

Gerekdür luṭf idüp meşhûr beyân it kâdadur ḥazret
Azâd it gerdenüm şart-ı nüzûrum cā bula enzâr

¹³⁶⁴ bir: bu [metinde]

[223b]

Gör imdi mü 'min-i pâki ne söyler Mufḍal'a encām
Neden bildün beni mü 'min muḥibb-i Aḥmed-i Muḥtār

65 Didi Mufḍal seni bildüm ḥamīde ḥüsn-i şüretde
Bilürem cümle müéminler olurlar nîk-ḥaşlet-dār

Didi müémin benem muḥliş Ḥüseyn İbn-i 'Alī yārī
Ḥaḳīḳī yār-ı ḥidmetkār ezelden bende-i ḥünkār

İnanup şāde dil mü 'min meşāhir ḳavline anuñ
İdüp taşdıḳ güftārın didi kim toḡrudur iḳrār

Muḥibbem Aḥmed ü āle ser-ā-ser ḳavm-i iclāle
Diyerler nāmuma Müslim İbin 'Avsec olan enşār

Gör imdi ḥālī ey müémin İbin 'Avsec olan Müslim
Aluban Mufḍal'ı geldi mekân-ı Müslim'e izḥār

70 Görüben Müslim'i Mufḍal mübāhāt eyledi efzūn
Virüben nezrini anda mülâzımlar olup nezzār

Getürdiler aña muşḥaf ḳasem yād eyledi münkir
Aluban bey' atı Müslim yedinden şartıla iḳrār

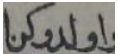
'Ubeyduéllāh görüp anı ḥaber-dār eyledi Mufḍal
Ziyād oḡlın didi Müslim fülān yerde olur estār

Ziyād oḡlı 'Ubeyduéllāh feraḥnāk oldu ol ḥāle
Hezārān āferīn itdi görende Mufḍal-ı cebbār

Ḥalāyık cem' idüp ol dem Muḥammed İbn-i Eş'as'dan
İdüben Hānī[yi] teftiş ne dürlü olduḡın¹³⁶⁵ enşār

75 Didiler Hānī bin 'Urve cemā' at bī-ḥuzūr olmış
Meşāhir taşraya çıkmaz görölmez pīr olup nā-çār

Didi siz bilmesiz ḥālın anuñ bir mānī' i vardur
Anuñla meḳş olınmışdur işinde rüz [u] şeb eşḥār

¹³⁶⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Mecâlis mahfili memlû halâyık cem‘ ider Hânî
Kerem kılsa bize gelsün anı bir görelüm yek-bâr

Haber irsâl idüp ol dem cenâb-ı Hânî’bin ‘Urve
Didiler gel seni ister Ziyâd oğlu olan hünkâr

‘Azîmet eyledi Hânî gelüben nezd-i ğaddâra
Serây-ı kaşr-ı emmâre qarîb oldı aña muhtâr

80 Didi aşhâbına Hânî size ma‘ lûm ola hâlüm
Baña havf oldı müstevlî bu kaşra girmege ektâr

[224a]

Eger kim ben bugün buldum halâşı biñ sene bâķî
Çaluram şahın-ı ‘âlemde refâhet ‘ömrile düşvâr

Tesellî virdi aşhâbı didiler Hânî’ye korķma
Ne vardur n’eylemişsin kim idersin zannıla efkâr

Çazâyâ ol rızâ virdi umûrın eyledi teslîm
Hudâ’ya meclise girdi selâmı eyledi izhâr

Ziyâd oğlu kinâyetle selâmın aldı nâ-mâ‘ kûl
Ġazabla baķdı ol yâre mehâbet remzile evfâr

85 Didi Hânî aña ol dem nedür suçum baña söyle
Didi bilmez misen suçun ziyâde ħaddıla ikşâr

İdersen ħânede¹³⁶⁶ pinhân ‘Aķıl’ün oğlını Müslim
İdersen bey‘ ata teklîf ħalâyık cem‘ ini her-bâr

Yezîd’ün rûzgârı zâr olınmış bilmesen ħamġîn
Olupdur fi‘ lûne hünkâr cihânuñ vâ’lîsi nâ-kâr

Tamâmî eyledi inkâr kelâmın Hânî’ğaddâruñ
Çaġırdı Mufďal’ı merķûm Ziyâd oğlu olan mekkâr

Şehâdet eyledi Mufďal tamâmî Hânî’ahvâlin
Serâyında olan Müslim tevâbi‘ lâġıķı ebrâr

90 Oluban münfa‘ il Hânî miyân-ı mecma‘-ı ‘irfân
Medâre eyledi miskîn ser-encâm eyledi iķrâr

¹³⁶⁶ ħânede: ħânda [metinde]

Ziyāde ‘özü idüp Hānī didi kim kendü rāyumla
Anı kondurmadum işhār mekân-ı menzile ızrār

Cenābuñdan idüp havfı penāhı istedi benden
Hayā kıldum aña virdüm penāh-ı hānede estār

Eger kim olmasan hoşnūd gidende anı istihrāc
İderem hāneden taşra degüldür bendeye düşvār

‘Ubeyduéllāh didi heyhāt mükerrerle dahı heyhāt
Ki senden vaz gelem Hānī ğarımı görmesem enzār

95 İdersin Müslim’[i] teslīm mezāhir durduġuñ¹³⁶⁷ yerde
Gidersin şöıra tenhāi serāy-ı menzile deyyār

Didi Hānī ne müşkildür müyesser olmaya hergiz
Saña teslīm idem Müslim ‘acā’ibdür ğarīb aḥbār

Ġazabnāk oldı güftāra gelende Hānī’bin ‘Urve
Buyurdı ḥabsine maġrūr anı ḥabs itdiler nā-çār

[224b]

Gör imdi n’eyledi Esmāe meşāhir Ḥārīce¹³⁶⁸ oġlı
‘Ubeyduéllāh’a ḥışm itdi didi ey nākır [ü] ğaddār

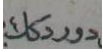
Getürdüñ söyledi bunda hezārān ‘ahdile anı
Ser-encām eyledüñ maḥbūs faḳīri bendile zünnār

100 Ne fi’l-i bātıl-ı kavıl-i muḥālīfdür idersen kim
İdersin Hānī’ye pīr-i za’ife ḳahrıla nā-çār

Ġazabnāk oldı Esmā’ya kelāmın gūş idüp anuñ
Nedür ḥabs eyledüñ pīri diyende mu‘teber eṭvār

Ziyāde eyledi ḳahrı ‘uḳūbet zecri Esmā’ya
Anı ṭard eyledi maġrūr fezā-yı ḳaşra gör cebbar

Buyurdı Hānī[y]i ‘uryān idüben urdılar cilde
Aña bişyüz ḳadar ezyād ḳavāmi‘ cild[e] istikṣār

¹³⁶⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁶⁸ Bu kelime metinde “Cāriḥā” şeklinde yazılmıştır.

‘İkâbına çeküp anı muḳayyed eyledi bende
Olurdu ‘ömri doksan yaş ziyâde sinnile muḥtâr

- 105 Resûlu ‘llâh’ı görmışdi şaḥâbe cem‘ini Hânî
Olurdu ḳadrıla ‘âlî miyân-ı encümen enşâr

Ricâ itdi anı¹³⁶⁹ ḥuẓẓâr zemîne indürüp anı
İrişdi rahmet-i Ḥaḳḳ’a civâr-ı zümre-i ebrâr

Olındı rahmete vâşıl mu‘azzam Hânî bin ‘Urve
İdindi cânını ḳurbân fedâ-yı menhec-i Kerrâr

Der-Beyân-ı Haber-dâr Şüden-i Müslim İbn-i ‘Aḳîl Ber- Şehâdet Yâften-i Hânî İbn-i ‘Urve

111

- 1 *Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*
Nevâ ḳıl ‘andelîb âvâz açıldı ḡonçeler ḥandân
Çemenler lâle-zâr oldı bezendi baḳçalar bûstân

Geçürme fırsatı elden bilürsen kâr encâmı
Ne gül ḳalır ne ezhârı belâbil nağmesi elḥân

Kimin ḳoydı mekânında muḥalled çarḥ-ı kec-reftâr
Neşâtıyla neşâtında ḡamıla itmedi iḥzân

Tedârük bendeye lâzım muḳaddem olmadın ‘âzim
Ṭarîḳa bedreḳa nîḡü berây-ı tûşe-i kervân

- 5 Ḥuşûşan menḳabet mevḫûr Muḥammed midḥati meşḥûr
Ḳirâm-ı ḥamse-i eşbâḥ ḡürûḥ-ı ravza-i Rıdvân

Ḥuceste şöhreti Zehrâ emîrî naḥli ḥoş-a‘lâ
Dü cevher mazḥarı deryâ dü lü‘lû‘ mecma‘ı baḥrân

[225a]

Muḥammed Ferḳadânı’yla olısar rûşen râhum¹³⁷⁰
Gelende maḥşere târîk olanda düde-i nîrân

¹³⁶⁹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹³⁷⁰ Bu mısraın vezni bozuktur.

Çerāğum şefkat-i Zehrā himāyet sāyesi eşfā
İdiser rahmet-i adhā kemīne bendeye rīzān

Çi tersem ger güneh-kāram ġarīk-i baħr-i evzāram
Dilīr-i *Lā-Fetā*¹³⁷¹ dārem devā-yı merhem-i ‘iṣyān¹³⁷²

- 10 Mufaṣṣal gel dirāz itme kelām-ı naẓmı icmālen
Beyān it şerh-i Tibyān’ı Buħārī Lü’lū’-i Mercān

Vefāt-ı Hānī bin ‘Urve şehādet bulduğın¹³⁷³ söyle
Haber-dār olduğı¹³⁷⁴ Müslim anuñ aḥvāline sulṭān¹³⁷⁵

İki oğlın alup ḥazret Şüreyḥ-i Kādī’ye geldi
İki şeh-zādeyi teslīm idüben kādī’ye pinhān

Qıluban kendü isti‘dād müheyyā ḥarb içün esbāb
Nidā kıldı ḥaķīkī yār olanlar cem‘ine yeksān

Didi ey zümre-i aḥbāb bugündür va‘de-i aṣḥāb
Bugün ma‘lūm olur ebvāb açanlar cengile merdān

- 15 Rivāyetdür ki ol günde sipāhı Müslim’ün meṣhūr
İğirmi bīn nefer cerrār güzīde cem‘idi ‘irfān

Ḥuzūr-ı Müslim’e geldi müsellaḥ cümle ḥancer-dār
Aluban Müslim’i ol dem gelüben qaşra ner-gerdān

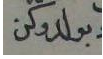
Dutuban cümle eṭrāfın serāy-ı ‘ālī-bünyānuñ
Tamāmī dār-ı emmāre qaluban vuṣṭada zindān

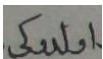
İḥāṭa kıldılar qaşrı sipāhı Müslim’ün aḥyār
Eben ‘an-ced olan enşār ‘Alī’ye server-i merdān

‘Ubeydu’llāh olup vāķıf ser-encāmı olan ḥāle
Qaşırdā qaldı tenhāī baķardı leşkere sekrān

¹³⁷¹ “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü’l-fikār (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zü’lfikār’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclūnī, Keşfü’l-Hafā, 2:363-364).

¹³⁷² “Günahkār olsam da, günah denizinde boğulsam da korkmuyorum. *Lā-fetā* yiğidi Hz. Ali benimledir. O, günahlarımın (isyanlarımın) merhemidir.”

¹³⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁷⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁷⁵ Der-kenāra “nāmı” şeklinde bir not düşülmüştür.

- 20 Kıluban ‘askere serdār Muḥammed dir Keşîr oğlın
Didi ceng eyle cehd ile dutagör Müslim’i merdân

Aña ruḥşat virüp mezbûr sipāha eyledi serdār
Özinden bir beter ğaddār dilîr-i leşker-i nîrân

Şaf-ı a‘ dâ durup cumhûr ber-â-ber birbire meşhûr
Gürûh-ı evliyâ hâzır olındı şarf idegör cân

Didiler Müslim’e Muhtâr fedâdur cānumuz eṭvār
Cenâb-ı pākûne her-bâr bugünde ‘ıyduña qurbân

[225b]

Nerimân şavleti yârân müsellaḥ oldılar ‘ırfân
Tehemten heybeti yeksân rezimde¹³⁷⁶ Rüstem-i destân

- 25 İderdi reşk eger görse sipāh-ı Müslim’i Behrām
Kerimân Qahtārân Behrām penāh-ı leşker-i Īrân

Silāḥ-puş¹³⁷⁷ oldı ol server mu‘azzam Müslim-i qasver
Birâder-zâde-i Haydar muṭahhar şaf-der-i meydân

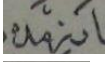
Huceste Müslim-i ‘ālî velâyet tahtına vâlî
‘Alî’nün server-i âli zamîr-i *Hel Etâ İnsân*¹³⁷⁸

Nejâd-ı Hâşimî işhâd ziyâdet zühdile zühhâd
Qureyşî mihter-i cellâd gürûh-ı mücrime yeksân

Gelüp meydâna ol hâdî elinde rümḥ-i cellâdı
Bir elde tîğ-i cerrâdı iderdi ejdehâ cevân

- 30 Çalurdı na‘ra[y]ı tekrâr miyân-ı leşker-i eşrâr
Dilinde Haydar-ı Kerrâr çekerdı ḥasret ü giryân

*Kücâyî*¹³⁷⁹ dirdi ey manşûr dilîr-i ‘arşa-i meşhûr
Şenâyet-*Lâ-Fetâ*¹³⁸⁰ meşûr beyân-ı defter-i Tibyân

¹³⁷⁶ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹³⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁷⁸ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹³⁷⁹ “Neredesin?”

*Kücāyi*¹³⁸¹ şaf-der-i heycā künende Hayber-i şahbā
Küşende-‘ Anter-i şa‘ yā dilir-i şir-i Haḫ Yezdān

Kücā yābem tu-rā emrūz meded-kār-ı merā yek-rūz
*Künī ey şem‘-i cān-efrūz çerāğ-ı hāne-i imān*¹³⁸²

Dilinde zemzeme güftār çalurdı tîği hancer-dār
Miyān-ı leşker-i eşrār iderdi cem‘ ni bī-cān

- 35 Pozardı şafları şaf-der birāder-zāde-i Haydar
Kaçurdu düşmeni eşher kafāya pîş [ü] pes her yān

Ḳılurken anda nezzāre ‘ Ubeydu’llāh kaşrında
Miyān-ı dār-ı emmāre olurdı cengine hayrān

Ta‘accüb eyler idi zār olurdı ḳahrıla ḡaddār
Nidā eylerdi bir eşrār gürūhı cem‘ ine hüsran

Görüben Müslim’i ḡālib ser-ā-ser leşker-i manşūr
Sipāhı kendünün maḡlūb Ziyād oğlu olup giryān

İdüben zecrile feryād sipāh-ı Kūfe’ye ‘ālī
Keşire bin Şihāb-ı zād Muḫammed Eş‘ aş’a efgān

- 40 Bugünde itmesiz yārī Yezīd’e naşr her-bārī
Degüldür itmeyen ‘avni sezā-yı luṭfına iḥsān

[226a]

Didi ey Şimr-i Zī’l-cevşen ne ḡayretsüz olursan sen
Yezīd’e gör naşır-aḥsen bugünde ‘avnıla a‘ yān

İrişdi leşker-i Şāmī ḡaber-dār eyle ‘avāmı¹³⁸³
Gürūh-ı Kūfe aḳvāmı ḳarīb-i leşkeri i‘lān

Ḥabersüz Şimr-i Zī’l-cevşen sipāhı geldi ḡünkāruñ
Yezīd’ün leşkeri cumhūr mişāl-i lücce-i Ṭūfān

Ḳarīb oldı ḳamu ḡāret mevāşiler ola emvāl
Taḡallūf eyleyen zümre Yezīd’ün emrine yeksān

¹³⁸⁰ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zü’lfikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

¹³⁸¹ “Neredesin?”

¹³⁸² “Seni ben nerede bulayım bugün? Ey canların aydınlığı ve iman evinin ışığı, bir gün bana yardım et.”

¹³⁸³ ‘avāmı: a‘ vāmı [metinde]

- 45 İdegör rahmı ahyāra gürūh-ı Kūfe ebrāra
Cigerler olmadan pāre sināna hūnıla ğarkān
- Gerekdür terk ide cengi zi-ters-i kıavm-i Hūşengī
Olanlar Müslim’e tābi‘ erāzil fırkası nādān
- Nidā kılduķda¹³⁸⁴ ol ‘ āşī sipāh-ı Kūfe hurrāşı
Didi kim leşker-i hāşı Yezīd’ün geldi ser-hengān
- Nidā[y]ı gūş iden erbāb serāsīme olup aşhāb
Perākende olup nā-şāb firārī kıldılar gerdān
- Mişāl-i mecma‘ -i Pervīn muķaddem cem‘ iken leşker
Benātiēn-Na‘ ş-veş tefriķ olındı cümle ser-gerdān
- 50 Ezelden zātıla ma‘ yūb olanlar leşker-i Kūfe
‘ Aķāyid-fāsīde ehli tevehhüm buldılar lerzān
- Tamāmī kār-zār oldı irince mağribe hāver
Ġurūb olduķda¹³⁸⁵ gör hāli kimesne kıalmadı yārān
- İgirmi biñ sipāhīden faķaķ otuz nefer kıaldı
Namāza başladı Müslim kaçup anlar daķı yeksān
- ķaluban anda tenhāī ten-i mecrūhıla Müslim
Taķayyūr baķrine daldı ne kılsun bilmedi sultān
- Şehirden taşraya çıkmaķ dilerdi Hāzret-i Müslim
Sa‘ īd-i Ahnef’i gördi didi¹³⁸⁶ çıkma aña yārān
- 55 Muķāfiş cem‘ -i serhengler olinmiş kıurb-ı dervāze
İderler kaçduñı dutmaķ¹³⁸⁷ muķaķķaķ aña gör a‘ lān
- Sa‘ īd’e söyledi Müslim nedür gör maşlaķat ķāre
Benümle gel didi şāha anuñla gitdi dir pinhān

¹³⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁸⁶ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹³⁸⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Getürdi Müslim'i gizlü mekân-ı menzile meşhûr
Olan enşâr [u] aḥbâbı Muḥammed-nâm olan 'irfân

[226b]

Muḥammed ol Keşîr oğlu velîde eyledi teslîm
Aluban Müslim'i i'zâz idüben kendine iḥsân

Ziyâde ḳadr-i tevḫîrî idindi ol kerem-kâna
Ḳoyuban hücrede¹³⁸⁸ anı olunca şubḥa dek pinhân

60 Şabâḥ olduḳda¹³⁸⁹ gör ḥâlî ne şûret gösterür taḳdîr
Ne ḥikmet fâş ider iẓhâr ḳazâya naḳş olan bürhân

'Ubeyduellâḥ olan ḡaddâr ḳamu ḡammâz [u] câsûsı
Çaḡırdı ḳahrıla şordı mekân-ı Müslim'i tibyân

Ḳanı aḥvâl-i Müslim'den baña siz virmesiz aḥbâr
Nihânî olmadan aḳdem firârî itmeden bir yan

Didiler cümlesi meşhûr Keşîr oğlu bilür anı
Muḥammed'dür olan nâmı anuñ yanındadır pinhân

Gelende meclise merḳûm Muḥammed dir Keşîr oğlu
Selâmın aldı ol ḡaddâr kinâyetle görüp imkân

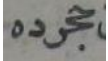
65 Didi hoş geldün ey ḥâmî 'Alî itba'ına tâmî
Yezîd'e ḥâ'in ü 'âşî olan enşârına düşmân

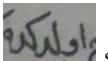
İdersen Müslim'i pinhân nihânî ḥânedede mestûr
Gelürsen meclise 'ayân¹³⁹⁰ olursan bizlere yeksân

Olursan 'âşî sultâna Yezîd'e mekremit-kâna
Virürsen naḳdi pinhâne dilersen ravza-i Rıdvan

Dilersen cennet-i Kevşer şarâb-ı sâḳî-i maḥşer
Saña şerḥ eyleyem eşher cevâb-ı şâffî gör çendân

Muḥaḳḳaḳ Müslim'i senden dilerem şimdi her ḥâlî
Siyâset olmadın aḳdem saña her kim olur aḳrân

¹³⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁹⁰ 'ayân: a' yân [metinde]

70 Cevābın gūş idüp anuñ Muḥammed ol Keşir oğlu
Ḳabā'ıl şāḥibi ekşer 'aşāyir nā'ibi a'yan¹³⁹¹

Cevābın virdi der-ḥālī 'Ubeydu'llāh'a ol mihter
Beni 'Urve gibi şanma baña cevır idesen tuğyan

Beni ḳatlı idesen yāḥūd 'ikābın dārına muḥkem
Çekersen ḳaydıla bende hevāda cān [u] ten 'uryān

Keşir oğlu bunı dirken 'Ubeydu'llāh'a gör ḥālī
Şadā-yı nāle-i ḥarbi irişdi gūşına elḥān

Cihānı ḳūs-ı Eflātūn mişālī kerr idüp eşher
Şadāsı 'ālemi dutdı nevā-yı ḡulgule-Ṭūfān

[227a]

75 Su'āl itdi Ziyād oğlu nedür bu ḡulgule feryād
Didiler kim Keşir oğlu sipāhī geldiler 'irfān

Müsellaḥ pür-silāḥ cerrār olur on biñ nefer meşhūr
Ḳarīb-i ḳaşr-ı emmāre irişdi leşker-i a'vān

İdende gūş aḥbārı tevehhüm eyledi ḡāyet
Ziyāde fitneden¹³⁹² ḥavfı idüben terk idüp dīvān

Muḥammed bin Keşir ile müşāvir eyledi merḳūm
Ziyād oğlu aña ruḥşat virüben söyledi git ḥān

Bir oğlın ḳoydı yanında muḥāfız kendine¹³⁹³ lāzım
Muḥammed bin Keşir'üñ gör güzide oğlını sulṭān

80 Muḥammed bin Keşir ol dem ḳaşırdan ṭaşraya çıkdı
Ki virsün fitneye teskīn serāyı olmadan tālān

Virüben fitneye teskīn gelüben menzile der-ḥāl
İrişdi der-zamān Muḥtār 'Ubeyde oğlu ol sulṭān

Süleymān-ı Ḥuzā'ī'le Rifā'a-i Ğaruñ oğlu
Oluban cümlesi ḥāzır müşāvir ḳıldılar 'irfān

¹³⁹¹ 'ayān: a'yan [metinde]

¹³⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁹³ Bu kelime metinde “kendine” şeklindedir.

Didiler ey Keşîr oğlu yarın gel oğluñı kırtar
Elinden zâlimüñ elbet senüñle biz dağı a' vān

Oluruz ittifâkıla alanda oğluñı andān
Aluban Müslim'i bizler gidelüm ' işrete yeksān

- 85 İdelüm cem' hoş leşker Hüseyn İbn-i ' Alî kanda
Olursa kendüne tâbî' oluban ' ıydına kırbān

Muhammed bin Keşîr oğlu ferâgat-bâlıla eşhâr
Oturmuşken zühûr itdi ğarîb aḥbâr ez-ber-ḥ~ân?¹³⁹⁴

Bakuban gördiler geldi ziyâde leşker-i Şâmî

Öñince ' Āmir-ı serdâr Tufeyl oğlu olan

' Ubeydu 'llāh'a göndermiş Yezîd anı sipāhıyla
Gelüp on biñ mübârizle müsellaḥ tıḡile kalkan

Meded irdi aña leşker Ziyād oğlu olup mağrûr
Görende leşkeri a' lān ferahñāk oldu hoş ḥandān

- 90 Hem ol dem eyledi irsāl bir ādem tā gele merķūm
Muhammed ol Keşîr oğlu meşāhir meclise der-ān

Muhammed bin Keşîr'i dir olurdı taşrada tenhā
Çağırdılar anı geldi emāre kaşrına lertzān

[227b]

Mülākāt oldu anuñla Ziyād oğlu ' Ubeyduéllāh
Didi digil baña toḡru kelāmı söyleme bühtān

Siversin Müslim'i artuḳ yaḥūd cānuñ baña söyle
Bugünkü günde şerm itme ḥalāyık içre gör imkân

Muhammed bin Keşîr ol dem cevāba geldi hoş mes' ūd
Ne söyler gör ser-encāmı ' Alî düşmānına bürhān

- 95 Didi ey İbn-i Mercāne bilürsen Müslim'üñ cānı
Ḥudā'nuñ taḥt-ı ḥükminde olınmış kadrıla pinhān

¹³⁹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Benüm cānum saña ma‘lūm olunsun hıfzına yārān
Olurlar cem‘ otuz biñ mübārız leşker-i ‘urbān

Kelāmın gūş idüp anuñ Ziyād oğlu olup maḫhūr
Çaluban başına ol dem devātı ḳahrıla tuḡyān

Cebīn-i ḥāşını mecrūḥ idüben serverüñ ol dem
Muḥammed bin Keşir ile ḥuşūmet ḳıldılar yeksān

Çeküben tiḡini meşhūr Muḥammed bin Keşir’i gör
‘Ubeydu’līlāh’a ḳaşd itdi Keşir oğlu ‘azīmüéş-şān

100 Firār itdi ‘Ubeydu’līlāh ilinden ḳaçdı ol maḡrūr
Yezid’üñ ḳavmine serdār kim olmışdur görüñ yārān

Mülāzımlar gelüp ḳarşu nice merdi helāk itdi
Keşir oğlu olan enşār Muḥammed dīnine bünyān

Aluban ortaya anı mülāzımlar ḳamu cumhūr
Yemīnile yesārından dutuban serveri gerdān

Muḥammed bin Keşir oğlu olurdı ‘ömrile meşhūr
Ziyāde yaşıla ma‘lūm ḥisāb-ı maḥzıla ṭoḡsan

Ziyāde ceng idüp tenhā ḳafādan urdılar anı
Şehādet buldı hoş-ma‘nā maḳām-ı ravza-i Rıdvān

105 İrişdi ḳurbıla āle gidenler dār-ı iclāle
Bihişt-i ‘Adn-ı lā-zāle riyāz-ı mecma‘-ı ḡilmān

Gör imdi oḡlını anuñ muḥāfızcı olan merḳūm

‘Ubeydu’līlāh dutup anı yanında ḥabs idüp

Görende ḥālī ol mazlūm atasın kim şehid oldı
Dilīrāne idüp cengi nice cān eyledi bī-cān

Atası ḥaḳḳını aldı ḳaşırda eyledi cengi
Tamāmī intikām aldı olunca cān u ten mihmān

[228a]

Ser-encām çaldı bir nā-merd sinānıla anı yaḳdı
Şehādet buldı ol nev-res civān [u] dilber [ü] vildān

- 110 Muḳārīn ḥāle dir çıḳdı ḳaşırdan ol Ziyād oḒlı
Ne gördi leşker-i ‘ālī durupdur ṭaşrada ṭūfān

Muḥammed bin Keşīr ehli olınmış ṭaşrada ḥāzır
Ḥabersüz merg-i mevlādan Muḥammed bin Keşīrī ḥān

Ḥaber-dār oldılar ḥāle gürūhı kār-zār itdi
Mişālin görmedi Rüstem zamāne ḳasver-i devrān

‘Asākir-Şām’ıla Kūfe idüben birbire
Çıḳanda şubḥ-dem ḥurşid gürüb-ı şām[a] dek merdān

Nice tenler olup maḳtūl şehādet buldılar ebrār
Delālet var aña medlūl evāsıṭ-sūre-i ‘İmrān¹³⁹⁵

- 115 Niceler oldılar maḳtūl zehārif zuḥruf¹³⁹⁶-ı dünyā
Ṭaleb-kārī olup aḒvā Yezid’e oldılar yārān

Niceler kār-zār itdi rızā-yı Ḥak Te‘ālā’[y]ı
Der-īn-cā istedi ferdā ḳuşūr-ı ravza-i Rıdvan

Niceler kār-zār itdi Resūlu’llāh’ı şād itdi
Betūl’e Ḥaydar’a ḳıldı vücūd-ı pākini ḳurbān

Gel ey u‘cūbe-i esrār meveddet eyle ber-ebrār¹³⁹⁷
Muḥammed āline işhār olanlar fırḳa-i ‘irfān

Çalındı nefḥa-i nāḳūr ḥabersüz olma ey maḒrūr
Muḥammed ḥaşr olur meşhūr ḳamudan aḒdemi kervān

- 120 Ḳonısar şaḥn-ı gülzāra serāy-ı sebz-i ezhāra
Bihışt-i *tecrī enhāra*¹³⁹⁸ şarāb-ı Kevşer’e sulṭān

Muḥammed bilmedüñ ey kör kefen gūr olmadan sen gör
Başiretsüz¹³⁹⁹ olan her kör sezādur zātına nīrān

¹³⁹⁵ Âl-i İmrân Sûresi.

¹³⁹⁶ Metinde “ز” harfinin noktası konulmamıştır.

¹³⁹⁷ Bu kelime metinde “ber-ebrār” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹³⁹⁸ “İçinden ırmaklar akan cennetler” (Muhammed, 47:12).

¹³⁹⁹ Metinde bu kelime “başiretsiz” şeklinde harekelenmiştir.

Naşîhat besdür ey ẖāce alan yok şanma dîbāce
Şalâtı söyle Mi‘râc’a çıkan Maḥmūd’a tâ Keyvân

Dürûdıla selâm olsun ḥabîbe şubḥ [u] şâm olsun
Hemîşe cem‘-i ümmetden olunca nefḥa-i ḥayvân

Gelelüm şerḥ-i iclâle beyân-ı ceng-i eşkâle
Kaşîrdan bakdı ol maḡrûr ziyâd oldı dili şafrân

- 125 Didi bed kavmine bu ceng Muḥammed bin Kesîr oğlu
Anuñ oğlu içündür bu burakdı taşraya ḡaltân

[228b]

Düşende taşraya ol baş nice başlar döküp ber-daş
Niceler kaldı bî-yoldaş qarîb-i kaşr[da] ser-gerdân

Görûben başını aḥbâb kamu nevmîd olup aşḥâb
Perîşân oldılar nâ-yâb Keşîr oğlın görüb yârân

Dönûben leşker-i me’yûs kaçuban gitdiler cümle
Perâkende olup der-şeb pozıldı rezm içün bünyân

‘Ubeyde kaçdı hem Muḥtâr olanlar Müslim’e enşâr
Benî Sa‘d’a gidüp ebrâr kamu aḳvāmıla a‘yân

- 130 Süleymân-ı ḥîred kaçdı Ḥuzâ‘î ol daḡı merḳûm
Görende leşkeri maḡlûb ‘azîmet eyledi bir yan

Ḳalup tenhâ-yı ten Müslim şehâdet kılduḡın¹⁴⁰⁰ gördi
Muḥammed bin Keşîr oğlın anuñla oğlu hem aḳrân

Çekûben âh-ı pür-sûzı kazâya Müslim-i bî-çâr
Ne yârı kaldı ne enşâr Ḥudâ’dan ḡayrısı ihvân

Felekden eyledi dâdı ziyâde nâle feryâdı
Didi bir günde imdâdı benümle itmedüñ devrân

Hemîşe zulmıla bî-dâd benümle eyledüñ işḥâd
Terahḥum kılmaduñ cellâd görende ḥâlümü giryân

¹⁴⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

**Nazm-ı Diğer Hikāyet-i Müslim Der-Miyān-ı Leşker-i
Şāmī Ceng Kerden-i Ān Server Rağıya 'llāhu Anhu**

112

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Gel imdi rişte-i nazma getür dībāce-i defter
Mükedder Müslim'ün hālın ne nev' ile olur mużtar

Şehirden taşraya çıkmak dilerken server-i ' Adnān
Ne gördi leşker-i a'zam Tufeyl-i Muḥkem-i ebter

Dönüp andan gidüp tenhā maḥalle dār-ı ağyāra
Rebī' a Dārı'na geldi ne gördi reh-ber-i leşker

Ziyād oğlu olan Ḥālid anuñdur leşker-i maḥzūr
Yezīd'ün tābi' -i āli gürūh-ı nāşırı ekşer

- 5 Kāluban anda nā-çārī çaluban kendüni kavme
Dilīrāne idüp cengi çıkuban bir yaña aḥar

Gelüben gayr-i eṭrāfa maḥalle kurbına Müslim
Anı memlū görüp ' asker ḥarābe Kūfe'[y]i ağber

Münāfıklar görüp anı şalābetle bilüp cümle
' Ubeyduellāh'a geldiler ḥaber-dār itmege eşher

[229a]

Ḥaber-dār oldu çün ğaddār Muḥammed āline qahhār
Hemişe cevr iden meşhūr ' Ubeydu'llāh-ı bed-manzar

Ta' yīn¹⁴⁰¹ itdi gide Nu' mān İbin Ḥācib olan mezbūr¹⁴⁰²
Anuñla kaç nefer cellād Yezīd'ün tābi' i eşrer

- 10 Aluban elli ser-hengi ber-ā-ber taşraya çıxdı
Mübāriz her biri biñ er ber-ā-ber cengine aqder

Gör imdi Müslim'i aḥyār giderken bir yaña tenhā
Şataşdı ' askere cumhūr gelürler qarşudan maḥzar

¹⁴⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁰² Bu mısraın vezni bozuktur.

Olanlar tâbi‘ i Nu‘ mân lakab Hâcib aña dirler
İnüp rahşından ol server girüben mescide yek-ser

Anı fark itmedi yārān levāhık tâbi‘ i Nu‘ mân
Görüben rahşını cevlan iderken rahtıla cevher

Dutuban rahşını anlar velîkin Müslim’i hergiz
Kimesne görmedi kıanda mekân [u] menzili manzar¹⁴⁰³

- 15 Ziyād oğlu olup āgāh gāzabnāk oldu aḥvāle
Münādīler şalup her yan dutalar Müslim’i azrar

Nişāne bulmadı hergiz münādīler nidā kııldı
Kimün yanındadır Müslim diyerken kıahrıla eşher

İderem mālını tālān ‘ıyālın maḥzıla ‘uryān
Muḥaḳḳaḳ ‘ıydına kıurbān Yezīd’ün eylerem yek-ser

Daḳı her kim dutup anı¹⁴⁰⁴ getürürse baña lāzım
Gerekdür baş idem anı virem şad kıise-i pür-zer

Daḳı her şehri kim ister içinde eylesün ḥükmi
Vezīr-i nāeibi olsun elinde ḥaṭṭ-ı ḥoş-manzar

- 20 Kelām-ı sâbıķa gel gör ḥuceste Müslim’ün ḥālin
Girende mescide mazlûm şeb-i târīk ile enver

Olanda nışf-ı şeb ḥayrān çıkup ser-ḥāne mescidin
Giderken geldi ol server serāy-ı ‘avrete enzar

Didi Müslim eyā māder baña bir cām-ı şerbet şu
Gerekdür vir baña tā kim ‘aṭaş teskīn ola aḥker

Şu içdi söyledi ‘avret aña kim ey olan mihmān
Bilürsen şehri-i pür-ḡavḡā olınmış her yaña leşker

Tereddüd eyler enşarı Ziyād oğlu olan ḥ̃āruḥ¹⁴⁰⁵
Gelürler ḥāneme tōhmet iderler cehrile aḳher

¹⁴⁰³ mekân [u] menzili: mekânı menzili [metinde]

¹⁴⁰⁴ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹⁴⁰⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[229b]

25 Şu içdüñ merhabâ geldüñ velîkin qorqaram bunda
Olursın töhmete lâyıq senüñle ben dağı mużtar

Didi Müslim aña ol dem ġarîbem kimse[y]i bilmem
Bu şehre gelmişem tenhâ velâyet ehliyem enver

Muhammed hânedânından oluram qadrıla ma‘ lûm
Baña lâzım gerek ta‘ zîm idersen mâderüm evfer

Beni hıfz eyle tâ şubha seni hıfz eylesün Bârî
Hudâvend-i Hudâvendân penâh-ı ‘ âlem-i mazhar

Didi ‘ avret aña nâmuñ nedür söyle baña oğlum
Didi Müslim-i ‘ Aqıl oğlu qarındaş ‘ Alî Haydar

30 Bilende Müslim’i ‘ avret ilin öpdi ayağın hem
Sürüben hâk-i na‘ leynin riyâz-ı dîdeye enver

Aña menzil virüp hâtûn serâyında yakın itdi
Hezârân eyledi ta‘ zîm huçeste zâtına evfer

Qarâr itdi eger anda velîkin mużtarib ġamnâk
Olurdi farqıla Müslim Hüseyñ aqvâline ıztar

Didi yâ Rab n’ olur hâli ser-encâmı anuñ meşhûr
Gürüh-ı qasıñ ile neler çekse gerek qasver

Dağı endîşe eylerdi kamu evlâdına hazret
Qalurlar dâr-ı ġurbetde ri‘ âyet kim ider enzar

35 Tahayyür baħrine daldı eyâ hâlüm¹⁴⁰⁶ benüm¹⁴⁰⁷ ferdâ
Ne şûret gösterür devrân benüm aqvâlûme aqder

Bu fikrile heme şeb mîr çekerdı âh-ı hasret şîr
Tökerdi dîdeden âb-ı sirişki seyl-veş-i enher

Rivâyetdür ki ol ‘ avret olurdi nâ-ħalef oğlu

¹⁴⁰⁶ Bu kelime metinde “hâlim” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁴⁰⁷ Bu kelime metinde “benim” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Mürüvvetsüz¹⁴⁰⁸ haşâyîş-bed tamāmî peyker-i eşkar

Aña virmişdi biñ aqçe ‘Ubeydu’llāh olan meşhūr
Su’āl it Müslim’i lāzım getür dīvānuma manzar

Anuñla şart-ı aqvāli idinmişdi ser-encāmı
Taleb-kār Müslim’e geldi mekân-ı mādere yek-ser

- 40 Görüben mādери hoşnūd ziyāde qadrıla ferhān
Sebeb şordı aña oğlu ferahnāk olduğın¹⁴⁰⁹ eşher

Didi oğlum bi-ḥamdi’llāh iki dünyā bize teysir
Olındı fazl-ı Bārī’dan şarāb-ı sākī-i Kevşer

[230a]

Nedendür söyle ey mader ser-encāmı baña lāzım
Didi Müslim bize geldi birāder-zāde-i Ḥaydar

Zarūretle penāh ister anı setr eyledüm oğlum
Kıyāmetde olur şāfi‘ bize ol ḥāce-i qanber

Bize tevfiq-i Yezdān’ı irişdi kim bize ol er
Gelüben server-i Hāşim ‘Aqıl oğlu olan server

- 45 Haqīqī aña ey oğlum Muḥammed ālidür bunlar
Ḥaṭīb-i minber-i maḥşer ḥabīb-i Ḥāliq-i ekber

Yüzün döndürdi ol maṭrūd cevāb-ı mādere hergiz
Şavābı görmedi ḥuffāş ziyā-yı ḥāver-i maḥzar

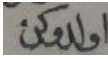
Taḥammül eyledi der-şeb şabāḥı durdı ol merdūd
‘Ubeyduellāh’a dir geldi beşāret aqçeye biñ zer

Aña biñ aqçe virdi ḥāş Muḥammed düşmeni ḥarrāş
Hezārān āferin itdi didi virdüm saña bir yer

Fülān şehri saña virdüm qarīb-i Şām olan mesken
Eben ‘an-cedd saña ḥükmi olınsun tā dem-i maḥşer

- 50 Çağırdı dir ‘Ubeyduellāh Muḥammed Eş‘ aş-ı meşhūr
Anuñla ‘Amr¹⁴¹⁰ İbin Ḥāriş alup üçyüz kişi meş‘ ar

¹⁴⁰⁸ Bu kelime metinde “mürüvvetsiz” şeklindedir.

¹⁴⁰⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Sifāriş eyledi mağrūr gerekdür Müslim’i dutmak¹⁴¹¹
Çikersen kaydıla¹⁴¹² bende gelürsen kırbuma yek-ser

Küdūret ref’ ola benden Yezīd’ün kūt [u] en’āmı
Baña lāzım gerek elbet riyāsetlūk ğāzanfer-fer

Cihāna hüküm idem¹⁴¹³ aṭhār mesānid şadrına hünkār
Oluban evliyā der-kār olursam ğam degül maḳber

Gel imdi Müslim’i gör kim olurdı hānede tenhā
‘Afīfe ‘avrete mihmān olan şeb tā-seher eşher

55 Gelüben ol muḫālifler olan üç yüz mübārız-hāş
Serāy-ı ‘avrete karşı şabāḥı durdılar aḫzar

Muḫāşır kıldılar anı namāz içre olurken şāh
Velāyet tahtına sultān ‘Alī’den vāriş-i eşher

Şadā-yı kūs¹⁴¹⁴ gūş itdi silāḥın eyledi tertīb
Çıkuban taşraya Müslim elinde tīgile ḥancer

Aluban cümle eṭrāfın sipāh-ı kāsītīn üç yüz
İdüben ḥazrete cümle ḫamusı yek-cihet yek-ser

[230b]

Çeküben tīg-i zırgāmı çaluban düşmene ḍarbı
Benātüen-na‘ş-veş perrān iderdi cümlesin muḫtar

60 Tamāmın eyledi maḫhūr helāk oldu kimi kaçdı
Görilmez oldu yek fersaḥ gidüben aşgar [u]¹⁴¹⁵ ekber

Perişān oldılar üç yüz mübārız leşker-i merḫūm
Hirāsān oldılar bâḳī gürühı kaçdılar azrar

Muḫammed Eş‘aş’ı gör kim ‘Ubeydu ‘llāh’a bir ḫāşıd
Görüben eyledi irsāl meded gönder didi ebter

¹⁴¹⁰ Bu kelime metinde “‘Amr” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁴¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴¹² kaydıla: kandıla [metinde]

¹⁴¹³ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹⁴¹⁴ Bu kelime metne sonradan eklenmiştir.

¹⁴¹⁵ aşgar [u]: aşgarı [metinde]

Ziyād oğlu idüp i‘lām Muḥammed Eş‘aş’a ḥālî
Ne ğayretsüz¹⁴¹⁶ olursız kim sizi bir er pozar maḥzar

Eger kim kudretüñ yoḳdur bu ḥāle ğayr-i enşārî
İderem ḥükme irsālî ider ḳahr Müslim-i muḥṭar

65 Sizi üç yüz mübārizle bilürdüm düşmene ğālib
Bir ādem sizleri cümle helāka irgürüp muḥṣar

Mükerrer yazdı bir nāme Muḥammed Eş‘aş’a tehdīd
‘Ubeydu’līlāh olan nā-pāk doğuşlu nuṭfesi edḥar

Bilürsen söyledi kimdür bizümle ceng iden kimse
‘Ubeyduellāh’a bildürdi Muḥammed Eş‘aş-ı ağber

Bizümle ceng iden mihter Benî ‘Adnānī’dür zātı
Birāder-zāde-i Ḥaydar dilir-i *Lā-Fetā*¹⁴¹⁷ ḳasver

‘Alī’dür şīr-i Ḥaḳ meşhūr bilürsen şek degül manşūr
Olurdu fethine meşḳūr ğazāda şaf-der-i Ḥayber

70 Gelürse cengine ‘ālem sipāh-ı kūh-ı Kāf a‘zam
Sikender ceyşine tenhā çalurdu kendüni muḥṣer

Anuñ enşārıdur Müslim birāder-zādesi eşher
Benî Hāşim şereflü şān nişimen-Ḳāf olan kefter

Didi ol dem Ziyād oğlu Muḥammed Eş‘aş’a rāzı
Baña gel eyleme tehdīd ‘Alī’den vāḳıfım aḫher

Baña farz oldu kim şimdi idüben ğayretin irsāl
İdem ‘azl eyleyem her kim senüñle varısa ‘asker

Muḥammed Eş‘aş aḥbārı idende gūş gör neitdi
Düzüben dām-ı tezviri ne söyler Müslim’e gör ḥar

75 Anuñla cengile tenge düşüben ḳalmışdı zār
Didi gel Müslim’e vazgıl cedelden dut sözi server

¹⁴¹⁶ Bu kelime metinde “ğayretsiz” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴¹⁷ “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü’l-fikār (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zü’lfikār’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclünî, Keşfü’l-Hafā, 2:363-364).

[231a]

Bilürem sen ten-i tenhâ sipâh-ı Şâm'ıla Kûfe
Harîfî olma sen cenge gelen aqvâmıla evfer

Silâhuñ vir baña şimdi muṭî' ol emr-i hünkâra
Ziyâd oğlu olan merkûm ḥalâş it cân [u] ten ez-şer

Ḥalâşı ḥatt-ı destinden senüñ-çün aluram andan
Olursan tâbi' -i nâ 'ib niyâbet tahtına eşher

Didi Müslim aña ol dem bilürem sizleri aqdem
Gürüh-ı kâşî¹⁴¹⁸ [u] ğaddâr şerâret leşkeri aşkar

80 Ḥayâsuz terk kıl hîle n' olursa Ḥaḳ Te' âlâ'dan
Muṭî' em emrine münkâd n'idirse ḥükmile aqder

Duruban bezm-i heycâda iderdi rezm-i sultânî
Piyâde yek ten-i tenhâ celâdet gösterüp mihter

Kaçanlar leşkeri meşhûr Muḥammed Eş' aş'uñ cem' i
Çıkuban damlara jâle mişâli seyr için ezher

Kimi yerde iderdi ceng sipâhî Müslim'e karşı
Atardılar aña taş ziyâde tîgile ḥançer

Mişâl-i lâle a' zâsın idüben pâre şad pâre
Kamu endâm-ı pâkin çâk iderken sengile aḥmer

85 Gör imdi ḥâli el-kışşa sihâm [u]¹⁴¹⁹ tîr-i a' dâdan
Çıkardı murğ-veş cism-i şerîfî ḥazretüñ şeh-per

Ḳarîb oldı ki firdevs-i berîne eyleye pervâz
İrişe Ḥaydar'a Ḥamza Ḥasan şeh-zâdeye Ca' fer

Miyân-ı leşker-i a' dâ şehâdet kaşdına mevlâ
Duranda gör n' olur da' vâ güzîde Müslim'e aḥber

Aña karşı gelüp bir taş muḥâlif zümreden ḥuffâş
Cebîn-i ḥazrete sırdaş Ḥüseyn'e âline cevher

¹⁴¹⁸ Bu kelime metinde “kâşî” olarak “س” harfî ile yazılmıştır.

¹⁴¹⁹ sihâm [u]:sihâmı [metinde]

Ceb̄inin eyledi mecrūḥ meḥāsin pākine ḳanı
Revāne oldu ol zaḥmuñ oluban zaḥmeti evfer

- 90 ‘ Aṭaşdan oldu pejmürde vüçūd-ı pāki sulṭānuñ
Daḥı süst oldu endāmı ḥarāretten olup muḡṭar

Ḳılındı tekye dīvāra Bekir dīvārı bin Ḥamrān
Ḥaremden çıḳdı ol maḡrūr aña bir ṭaş urup münkir

Lebin ḡonçe dehānından cüdā ḳıldı İbin Ḥamrān
Yezīdūñ tābi‘ i ḳavm-i ṭavāḡī leşkere ol ser

[231b]

Anı bir ḍarbıla Müslim helāk itdi gör encāmı
Dīvāra eyledi tekye ‘ aṭaşdan teşne-leb aḡḳar

Kime kim şu ṭaleb ḳıldı aña raḥm itmedi kimse
Ki virsün cür‘ a-i ābı dehānı ter ḳıla aḡṣar

- 95 Velīkin āḥirüel-emri aña raḥm eyledi ‘ avret
Getürdi bir ḳadeḥ ābı yetürdi Müslim’e enver

Aluban ol ḳadeḥ ābı dehāna eyledi nezdīk
Ḳadeḥ pür-ḥūn olup aṭher lebinden cūş iden enher

Anı pür-ḥūn idüp ol ḥūn getürdi şoñra bir kāse
Mücedded ‘ avret-i mestūr anı nūş eyleye tekrer

Alanda destüñe Müslim muḳaddem kāse[y]i ḥazret
Yetürdi ḡonçe dindāna¹⁴²⁰ ḳadeḥ pür-ḥūn olup aḡmer

Üçünçi kez ‘ aṭaş ḡālib olındı ḥazrete meşḥūr
Mübārek dişleri düşdi dehānından yere cevher

- 100 Muḥaḳḳaḳ añladı rāzı şehādet burcı şeh-bāzı
Gidiser teşne-leb cārī mekān-ı eşhere Kevşer

Elinden şaldı ol cāmı zemīne añla encāmı
Gelüben Ḥālid-i nā-merd ḳaluban ḥazrete ḡançer

¹⁴²⁰ Bu kelime metinde “dindāna” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Buraḳdı Müslim'i ber-hāk ḥabersüz ez-ḳafā ḳālāk
Hücūma 'ām olup bî-bāk dutuban ḥazreti leşker

Çeküben ḳaydıla bende ferāmūş itdiler 'ahdi
Muḳaddem her ne ḳavlıla getürdiler anı eşher

Olındı leşkere nev-rüz dutanda Müslim'i efrüz
Çalındı ṭabl [u] kūs-ı rüz miyân-ı mecma' -ı leşker

- 105 Beşâretler olup işhâr 'Ubeydu'llâh olan ḥünkâr
Şafâlar kesb idüp eşrâr emîri düzaḥî -' asker

Der-Beyân-ı Şehâdet Yâften-i Müslim İbn-i 'Aḳîl ve Ḥikâyet-i Püserâneş

113

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 İbtidâ güyem be-nâm-ı Ḥâlik-i şun' -ı tamâm
Râzık-ı ḥayvân-ı nâṭık ḡayr-i nâṭıklar hevâm

Şâni' -i mi' mâr-ı hestî bâni-i kevn ü mekân
Heft bâlâ heft pestî maẓhar-ı dârüel-enâm

Heft baḥr u heft cum' a heft-ḥaṭṭ-ı mu' teber
Heft şavṭ [u] heft a' zâ heft sûre ihtirâm

[232a]

Heft düzaḥ heft encüm heft aşıldur beşer
Heft aṭvel heft ecmel heft ḳurrâlar kirâm

- 5 Zülf-i kâf [u] ṭurre-i nûn şekliyle eyler vücûd
*Kün*¹⁴²¹ rumûzıyla mezâhir ravza-i dârü's-selâm

Bâ' iş-i kevn ü mekânun oldu ḥünkârı ḥabîb
Aḥmed ü Maḥmûd-ı emced enbiyâya intizâm

Oldılar cümle ṭufeyli zâtunuñ ḥayl-i rüsûl
Evliyâlar oldu ceş-i nuşretinde zü'l-kirâm

Âlini ḳıldı ḥamîde ḥaşletiyile muḥterem
Cümle aşḥâbı sipâhî oldılar 'âlî-maḳâm

¹⁴²¹ “Ol!”

Āline medḥ [ü] şenā güyem daḥı evlādına
Ḥālet-i nez‘e irince her nefesde her mūdām

- 10 Her dūrūdıla selāmı eylerem ol servere
Muştafā nāmı mu‘allā reh-nümāya muḳtedām

Seyyid-i evlād-ı ādem fırka-i cinn ü beşer
Ḥüsrev-i Yeşrib Medīne rub‘-ı meskūna tamām

Besdür imdi¹⁴²² na‘t-ı Aḥmed gel kelām-ı sâbıka
Kâr-ı Müslim’dür ġarībī bî-kesī nâ-şād-kām

Ol zamān kim bağladılar ḥazreti ḳavm-i Ziyād
Tābi‘i İbn-i Ziyād’uñ oldı cümle şād-kām

Ḳayd [u] bendile getürdiler anı nezd-i ġarīm
Ol ‘Ubeydu’llāh-ı müfsid ḳurbına toḥm-ı ḥarām

- 15 Gördügi demde emīri gör ne söyler ḥazrete
Müslim’e şāfī cevābı zecrile aşl-ı kelām

Böyledür ‘āşī ġürūhuñ kâr encāmı zelīl
Kim ḥurūc eyler imāma āl-i Süfyān’a mūdām

‘Āḳıbet olur giriftār ol Ḥüseyn İbn-i ‘Alī
‘Āşī’olmuşdur Yezīd’e ḥükmine saḥt¹⁴²³-iḥtişām

Bu ne fikr-i bâṭıl u endīşe-i beyhūdedür
Kim ider ‘aḳlıyla ol nāşī ola ḥalka imām

Var iken aşlıyla ‘ādil ol Yezīd-i muḥterem
Nāēib-i devr [ü] zamāne rub‘-ı meskūna tamām

- 20 Söyledi Müslim ḥaṭādur her ne dirsens bed-nejād
‘Āleme ḥükmile ġaddār cevri idersin intikām

[232b]

Ben bu şehre gelmişem ḳavl-i Ḥüseyn’ile şaḥīḥ
Ḥamdüli’llāh kim anuñ emrin dutup ḳıldum ḳıyām

¹⁴²² imdi: imdür [metinde]

¹⁴²³ Bu kelime metinde “saḥt” şeklinde yazılmıştır.

Hidmetinde ger olursam ğam degül¹⁴²⁴ olsam şehīd
Öldürürsem ğāziyem kavm-i ‘anīdi bā-ħūsām

Ey İbin Mercāne seksiz katl idersen sen beni
‘Ākıbet bī-rahm [u] ‘āşisen bugün beyneel-enām

Līk senden iltimāsı eylerem kim kaç kişi
Kavm-i ‘Adnānī Kureyşī eyle hāzır ihtirām

- 25 Kaç vaşiyet bende vardur isterem olsun edā
Kalmasun ‘uqbāya hāli şerh-i encāmı tamām

Eyledi ol dem kabūli iltimāsın Müslim’ün
Ol Ziyād oğlu tavāġī kavm-i tågūta imām

‘Amr¹⁴²⁵ İbin Sa‘d’a buyurdı diñle aħvālī didi
Her vaşiyet eyler ise dut kulaġa ihtimām

Söyledi Müslim aña kim üç vaşiyetdür beyān
Diñle ey ‘Amr İbn-i Sa‘d’ı Sa‘d-ı Vakķāş-ı kirām

İbtidāsıdur vaşiyet kim şehirde yüz direm
Var baña deyn-i hālāyık kıl edā anı tamām

- 30 Atumı Nu‘mān-ı Hācib aldı kendü¹⁴²⁶ tābi‘i
Algılan¹⁴²⁷ deynüm edā kıl atıla gör faşl-ı vām

Dut ikinci kavlümi aña vaşiyet İbn-i Sa‘d
Yazasın hāli Hüseyn’e gelmesün bunda imām

Gör üçünci hālümü elbet aña ma‘lüm idüp
Her ne vāķı‘ oldı aħbār kavlı-i encāmı tamām

Çün tamām oldı vaşiyet emr kıldı bin Ziyād
Kim çıkarup Müslim’i katl ideġörsün intikām

¹⁴²⁴ Bu kelime metinde “degil” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁴²⁵ Bu kelime metinde “Amr” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁴²⁶ Bu kelime metinde “kendi” şeklindedir.

¹⁴²⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bekr bin Hamrān'ũn oğlu söyledi ben yā emīr
Katl iderem emr olursa Müslim-i nā-şād-kām

- 35 Mekke'ye karşı duruban Hāzret-i Müslim hāzīn
Aḥmed'e virdi şalâtı hoş-taḥiyyâtı tamām

Hem Hüseyin İbn-i 'Alī'ye rāz-ı dil fāş eyledi
Hāzrete virdi selāmı Hāḡ kelāmı ihtitām

Söyledi ey nūr-ı dīde ḡāl-i Müslim böyledür
Kim bilürsen hoş-nihāduñ ḡālını āḡirde tām

[233a]

'Āḡıbet kārı çikersen ben gidende sen daḡı
Āl-i Bū Süfyān elinden ḡavm-i ḡaddār [u]¹⁴²⁸ lüvām

Maḡşad [u] maḡşūda Müslim ya' nī'cān itdüm nişār
Sen gibi nūr-ı ḡadīme Hāḡ müyesser itdi kām

- 40 Böyle dirken yüz dutup sūy-ı Medīne ol emīr
Söyledi rāzı şabāya var Hüseyin'e gör selām

ḡıl haber-dār ol emīri ḡāl-i zārumdan benüm
Böyle kim görmeñ miyān-ı ḡavm-i Süfyān-ı tamām

Çünki ben oldum giriftār dām-ı tezvīre şabā
Olmasun söyle Hüseyin'e şayd ḡavm-i dedd [ü] dām

Bunlaruñ yokdur vefāsı 'ahd [ü] peymān eylese
'Ahd [ü] peymānı ne¹⁴²⁹ bilsün bilmeyen yevmüel-ḡıyām

Ba' dehu ḡamd [ü] şenā[y]ı Züel-Celāl'e eyledi
Hem daḡı nefrīn kıldı Kūfe ehlin ḡaşş [u] 'ām

- 45 Şoñra tekrār şehādet eyledi ḡaḡḡuél-yaḡīn
Başı üzre Müslim'ũn kıldı ḡavāle dir ḡüsām

Bekr İbin Hamrān aḡdem ister idi ḡatl ide
Ditredi dest-i ḡabīşi düşdi meydāna cūdām

¹⁴²⁸ ḡaddār [u]: ḡaddārı [metinde]

¹⁴²⁹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Çün haber-dâr oldu hâle söyledi İbn-i Ziyād
N'oldı bâ' iş Müslim'i katl itmedün beyneél-‘avām

Söyledi İbn-i Ziyād'a Bekr bin Hamrân'ı gör
Karşuma geldi didi merd mehâbetlü 'izām

Barmağın karşımda gördüm dişledi tehditle
Kim beni çalsun zemîne qahrıla vehm tamām

50 Hışmnāk oldu bu hâli diñledi İbn-i Ziyād
Söyledi kâruñ degüldür belki cāhilsen gūlām

Ben bilürem ibtidâsı intihâ-kâruñ degül
Müslim'i katl eylemek kavm-i Yezîd içre 'avām

Gayrısın kıldı havâle Müslim'i katl itmege
Kayd [u] bendile duranda halk içinde ol imām

Şad hezārān ehl-i 'ālem anda hâzır cümlesi
Seyr iderlerdi emîre kayd [u] bendile licām

Ol dağı geldi qarīb-i Müslim'e merd-i habîş
Gördi ol şahş-ı mühîbi zehresi çāk oldu hām

[233b]

55 Bir dağı oldu gāzabnāk anda ol merd-i zenīm
Nuṭfesi nā-pāk aḥbeş ol Ziyād oğlu lüvām

İndi tahtından zemîne çıkdı qahrından yine
Gayrısın kıldı havâle emr-i katle ehl-i Şām

Geldi bir nā-merd [ü] mücrim Müslim'i katl eyledi
Uçdı rûh-ı pür-fütûhı Ravza'ya dârües-selām

İrdi ol dâra ki dirler Ravza-i huld-ı berîn
Aḥmed'e konşu olındı âl u aşhâba tamām

Haydar'a irdi mekân-ı Ca'fer'e Hamza qarîn
Sāye-i Tübâ'ya 'arşa Sidre'ye 'ālî-makām

60 Gel kelām-ı sâbıka itme ferāmûş ey aḥî
Gör 'Ubeydu'llāh'ı n'itdi çend 'irfāna be-nām

Emr kıldı Müslim'ün bā-Hānī-i 'Urve qarīn
Kıldılar kanāraya baġlu cesedlerin 'avām

Eyledi Şām'a hemān-dem¹⁴³⁰ Müslim'ün başın qarīn
Hānī-i 'Urve anuñla başı ba'ş oldu tamām

'İbret için 'āleme tehdīd için 'anķālara
Başların dervāze ye aşdı Dımışk'ın i' tilām

Aşılı her dü mu'allaķ oldılar dervāzede
Seyre çıkdılar ḡalāyık başlara ḡaş ile 'ām

65 Burc¹⁴³¹ [u] bārūsı tamāmī oldu Şām'ın la' l-gūn
Aşılarda anda başlar 'ā/ī-çetvāru' l-kirām

İrdi çün aḡbār-ı şūmı ol Yezīd'e oldu şād
Müslim'i katl eyledükde İbn-i Mercāne-ḡışām

Āferīn eytdi hezārān gör 'Ubeyduéllāh'a ol
İhtimāmın gördi aḡsen cümle ef'ālin kirām

Yazdı bir nāme mücedded ol Yezīd-i pūr-cefā
Eyledi irsāl kāşid İbn-i Mercāne lüvām

Söyledi ey mīr-i 'ālī lāyık-ı ḡük-m-i şavāb
Müstehakḡ iḡsān-ı tāma lutf [u] in'ām-ı imām

70 Nāéib-i sultān-ı 'ālī ḡākim-i mülk-i Yezīd
Āl-i Bū Süfyān'a ḡāmī pīşvā-yı ḡāşş [u] 'ām

Ey 'Ubeyduéllāh-ı vālī rub'-ı meskūna vekīl
Rābıt-ı ḡük-m-i Yezīd zābıt-ı İslām-ı tām

[234a]

ḡazrete ma'lūm olınsun kim ḡüseyn İbn-i 'Alī
'Azm idüp ḡaṭṭ-ı 'Irāķ'a ḡāfil olma gör nizām

İḡtiyāṭ it her yañadan her şevāri' zabṭ kıl
İḡtirāzī kıl tamāmī fitne ehlin dut devām

¹⁴³⁰ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁴³¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Def [ü] ref in gör hemîşe olmasan anda qarîn
Ehl-i erbâba Hüseyn İbn-i ‘Alî¹⁴³² zırğâm-ı ‘âm

- 75 Bilmiş ol ‘âlemde kimse yok saña yâr-ı ‘azîz
Ben gibi sulţân-ı ‘âlî nâéibüm sen ihtirâm

Tâ olunca devr-i ‘âlem şâmil-i lutfum saña
Kâmil-i hayr-ı cezilem maḥẓ-ı ihsânam müdâm

Añladı mazmûn-ı ḥâlî şerḥ-i imlâ[y]ı Yezîd
Oldı hoş-ḥâl-i tavâgî kavî¹⁴³³-i ızmâra tamâm

Eyledi ikdâm [u] tertîb-ḥîleler kıldı füzûn
Gelmeden aḳdem ‘Irâḳ’a ol Hüseyn-i nûr-ı tām

Çün tamâm oldı şehâdet bulduḡı¹⁴³⁴ ol serverüñ
Müslim-i mazlûm [u] hâdî reh-ber-i dârües-selâm

- 80 Eyledi teftîş aḥbârın iki şeh-zâdenüñ
Müslim’üñ ferzend-i ḥâsı gizlû her dü nîk-nâm

Gör ‘Ubeydu’llâh’ı şimdi n’eyledi fikr-i ğalaṭ
Emr idüp kıldı münâdî şehir içinde ḥâşş [u] ‘âm

Müslim’üñ oğlanların her kim giriftâr itmese
Ḳayd [u] bendile getürmez var aña şad intikâm

Kendüñe¹⁴³⁵ cümle ‘ıyâlin nehb iderem lâ-cerem
Belki ḳatlı olur tevâbi‘ lâḥik-ı âl-i tamâm

Diñle imdi gör Şüreyḥ-i Kâḏî aḥvâlin ġarîb
Vehm idüp andan ziyâde eyledi tedbîr-i dām

- 85 Hânesinde her dü maḥbûs hoş olurdılar nihân
Bî-kes [ü] bî-yâr [u] şâḥib âl-i Haydar şubḥ [u] şâm

Her iki ma‘şûmı Ḳâḏî geldi gördi muẓtarib
Bî-ḥaber bilmezler olmış Müslim-i nâ-şâd-kām

¹⁴³² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁴³³ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁴³⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴³⁵ Bu kelime metinde “kendine” şeklindedir.

Ağladı gördükde Kâdî her iki tıfl-ı hâzîn
İhtiyârî kalmadı düşdi zemîne istikâm

Gördiler anı imâmân her iki ma‘ şüm-ı pāk
Daldılar deryâ-yı fikre ol iki ferhunde-nâm

[234b]

Kıldılar ol dem su ‘âli mâ-cerâ-yı Kâdî’den
Şermi kıldı fâş zârî itmege kâdî-hümâm

90 Lîk her dü anladılar remzi olmışdur şehîd
Taşrada Müslim hüceste halk içinde inzimâm

Söyledi âhir rumûzı her dü ferzende Şüreyh
Kâdî-i devr [ü] zamâne fâzıl-ı ‘ anķā-maķām

Anlara kıldı işâret kim sizi da‘ vet kılrur
İbn-i Mercâne Ziyâd-ı saht [u] şüm ihtisâm

Sizlere ma‘ lûm olunsun kim bilür ‘ âlem beni
Hânedân ehli benüm aşhâbum oldu ihtirâm

Korkaram encâm-ı kârı māl [u] evlâdum benüm
Nehb ider ğaddâr [u] ‘ âdî düşmen-i âl-i imâm

95 Bilmişem kâr-ı şalâhı sizleri irsâl idem
Cânib-i sūy-ı Medîne vâdi-i dârües-selâm

Kıldılar feryâd [u] zârî nevhalar şeh-zâdeler
Ekberün ismi Muḥammed aşġar İbrâhîm¹⁴³⁶-nâm

Anlara virdi tesellî buse kıldı ruhların
Sîm [ü] zer hem-râhı kıldı anlar ile bir ğulâm

Oġlı Kâdî’nün olurdu ‘ aķlıla nâmı Esed
Eyledi dürlü naşîḥat oġlına kâdî tamâm

Söyledi ferzend-i ḥâşa kim işitdüm kârbân
Cem‘ olup ‘ azm-i Medîne kaşd iderler şubḥ [u] şâm

¹⁴³⁶ İbrâhîm:İbrâhîmi [metinde]

100 Al iki ferzend-i tıflı tiz iriş dervāze
Müstakīm ādem olursa eyle teslīm istiḳām

İrdüğinde der-Medīne ehline teslim ider
Aḳçe[y]i vir ol kişiye kim ḳılır taḳ zīm-i tām

Vir ziyādıla kirāsın her iki şeh-zādenüñ
Ḳalduruñ¹⁴³⁷ mürde meṭāya üzre vildān-ı kirām

Ḥasb-i fermān-ı pederle dir Esed ol (...) ¹⁴³⁸
Sūy-ı dervāze iki maḳ şüm ile bedr-i tamām

Oldılar rāha revāne cānib-i dervāze
Nışf-ı şeb olmışdı aḳdem vehmile ters-i ḥıṣām

105 Anlara virdi cevābı Ḳāḏī'nüñ oğlu Esed
Ḳalmazam bunda sizünle şubḥ olunca ihtimām
[235a]

Töhmte taḳ zībe mūcib oluram nezd-i emīr
Ol 'Ubeydu'llāh-ı vālī ḳahrına mülke niṣām

Cehd idüñ aḳdem irişün kārbanā görmesün
Sizleri kimse sipāhī devr iden şehir içre 'ām

Terk idüp her dü ḡarībi kendüsi döndi Esed
Ḳaldılar tenhā ḳazāda nezd-i dervāze müdām

Gāh geldiler yemīne sehl-i şahrāda yesār
Her taraf cevlan iderken şehre şeh-zāde imām

110 Nā-gehānī geldi 'asker tābi' -i İbn-i Ziyād
Dutdılar her dü ḡarīb [ü] ¹⁴³⁹ bī-kesi tıfl-ı kirām

Bildiler kim Müslim oğlıdur iki şeh-zāde[y]i
Ḳayd [u] bend ile 'Ubeydu'llāh'a ḳıldılar peyām

Eylediler ol vezīre anda teslīm anları
Şād olup maḥzıla maḡrūr kām-rānı buldı kām

¹⁴³⁷ Bu kelime metinde “ḳaldurın” şeklindedir.

¹⁴³⁸ Bu kelime mürekkep lekesi olduğu için okunamamaktadır.

¹⁴³⁹ ḡarīb [ü]: ḡarībi [metinde]

Anları zindāna şaldı muhkem itdi bābını
Āb [u]¹⁴⁴⁰ nānı men^c idindi virmesün kimse müdām

Gönderüp nāme Yezīd'e iki oğlın Müslim'ün
Nev-resīde habs kıldum baṭn-ı zindāna devām

115 Ekberi sekkiz yaşında aşğarı yeddi şehīr
Eyledüm ma^c lūm ḥālī mīr-i ^c irfāna tamām

Her ne emr olursa münkād olmuşam ender-ḳadīm
Ḳatlı idersen habs idersen çend sāl [u] çend ^c ām

Söylemiş ehl-i tevārīḥ bir kişi zindān-bān
Var idi nām ile Meşḳūr müémin-i pāk i^c tişām

Anlara ḥalvetde ta^c zīm eyler idi nān [u] āb
Bend ile tenzīl iderdi ḳa^c r-ı zindāna müdām

Bir gün itdi anlara tekrīmle şāfī cevāb
Sizlere hergiz revā görmem didi habsi devām

120 Ḳorḳaram farṭ-ı zarardan kim ide İbn-i Ziyād
Sizlere maḥẓ-ı ğaẓablar ḳahr¹⁴⁴¹ ide yā intikām

Bir gice eṭfālī āzād eyledi kıldı şevāb
Bağladı zindānı muhkem çeşm-i ^c ādīden ^c avām

Ṭaşraya çıkdı ber-ā-ber her iki ma^c şūmıla
Barmağından ḥātemin virdi nişāne ihtitām

[235b]

Eyledi anda sifāriş her iki şeh-zādeni
Reh-nümā oldu ṭarīḳa gösterüp rāh-ı selām

Ḳādisiyye nām ḳarye yoluñuzda āşikār
Var ḳarındaşum içinde ḥükm ider ^c ālī-maḳām

125 Ḥātemi virün emīre sizleri irsāl ider
Lā-cerem sūy-ı Medīne vāşıl-ı dārüés-selām

¹⁴⁴⁰ āb [u] nānı: ābı nānı [metinde]

¹⁴⁴¹ ḳahr: ḳahra [metinde]

Söyledi anlara rāzı nıṣf-ı şebde dir kişi
Nāmı Meşkūr şanı mezkūr kār encāmı tamām

Döndi geldi sonra Meşkūr menzile zindān-bān
Kaldılar şeh-zādeler tenhā revāne rāha rām

Yazılan levha pozılmaz naḡsı gör ḡaḡku 'l-yaḡın
Ḥükm-i taḡdīr-i Ḥudāvend resm-i taḡdīm intizām

Her iki şeh-zāde rāh-ı eymene gitmekde 'azm
İtmiş iken eysere döndi her iki ihtirām

130 Maḡşad-ı rāhı ferāmūş eylediler lā-cerem
Ol gice tā şubḡa dek çizgindiler bir yerde dām

Subḡ olunca gördiler kendülerin ol yerde kim
Terk idüp gitmişti Meşkūr ṭaḡ-ı esvāḡı tamām

Vehm idüp her dü güzide girdiler bir baḡa dir
Oldılar bir çeşme-sārı üzre dutdılar maḡām

Ol şehirden çıktı taşra bir kenizek pāk-zāt
Anları gördi ḡuceste şüret [ü] şekl-i emām

**Eyzan Nazm-ı 'Ālī Ḥikāyet-i Şehādet Yāften-i Püserān-ı
Müslim Raḡıya 'llāhu 'Anhum**

114

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
1 İdegör terk aḡvāl-i muḡaddem kışşa-i tāze
İdegör naḡş-ı tūmāra zamāeır ḡayr-i tibyanı

Görende anları 'avret keniz-i nīk-fercāmı
Didi kimlersiz ey maḡdūm kirām-ı kavm-i insānī

Çeküp şeh-zādeler āh-ı cihānı berḡ-i pūr-sūzı
Tamāmī yaḡdı pūr-nāra şerār-ı ḡarḡ-ı nīrānı

Didiler 'avrete bizler¹⁴⁴² ḡarībüz āl-i Hāşim'den
Yetimüz bī-kes ü yārī faḡır-i āl-i 'Adnānī

¹⁴⁴² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

- 5 Kimüñ evlâdısız söyleñ diyende kıldılar zārī
Felek kan ağladı ğaddârından şöñra peşimānī

[236a]

Kıluban nevha [vü] zārī iki şeh-zāde hünkārı
Dü nūr dīde-i Kerrār'ı ' Aķıl-i Müslim-i şānī

Ferāsetle bilüp' avret kenīzek hāl [u] aķvālī
Ki Müslim oğlıdur anlar dü gül-deste dü reyhānı

Didi anlara ol hurme haķıķat añladum aķvāl
Olursız Müslim'e evlād aşıl-i şāh-ı merdānı

Didi şeh-zādeler gercek bilürsen bizleri ma' lūm
Atadur bizlere Müslim ' amūdur şāh-ı ' irfānı

- 10 Gör imdi cāriye meşhūr ne kıldı anlara rāzı
Didi vehm itmeñüz hergiz benümle siz gelüñ cānī

Huceste var baña hātūn muhib-i hānedān ehli
Ezel bezminde sākīden içüpdür āb-ı hayvānı

Muhammed yarıdur Zehrā ' Alī enşarīdur vālā
Zebān-ı zemzeme gūyā zikirde her dü reyhānı

Benümle siz gelüñ anda huzūr-ı bezm-i hātūna
Size ta' zīm ider tekrīm ziyāde hadd [ü] pāyānı

Aluban anları hurme gelüben nezd-i hātūna
Zen-i mestüre maħcūbe şebīh-i cins-i havrānı

- 15 Görende anları hātūn muħabbet eyledi efzūn
Meveddet eyledi maķrūn kirāmı kıldı pinhānī

Münāsib perde hıfz itdi iki ma' şūm maħdūmı
' Ubeyduellāh olup āġāh haber-dār oldı a' lānī

Çaġırdı anda Meşķūr'ı huzūr-ı cem' -i eşrāra
Didi niçün āzād itdüñ iki vildān-ı zindānı

Didi Meşķūr eşhārı ' Ubeydu ' llāh'a aħbārı
Āzād itdüm olam cārī ġadāda şāh-ı merdānı

Rızā-yı Hakk için itdüm iki şeh-zāde[y]i āzād
Mu‘ arrādur günāhından her iki tıfl-ı ğılmānı

- 20 Didi vehm itmedüñ benden ziyāde qahr-ı zārundan
İderem maḥzla Meşkūr hırāset-bān-ı zindānı

Hudā’dan eylerem vehmi ziyāde söyledi Meşkūr
Geçürdi genc-i Qārūn’ı zemīne qavm-i Hāmān’ı

Atasın qatl idersin gör iki şeh-zādenüñ işhār
Girāmī nāmıyla Müslim güzīn-i āl-i Adnānī

[236b]

Ne suçı bunlaruñ vardır hemīşe anları teftīş
İdersen rüz [u] şeb her ān velī-zāde imāmānı

Bahāne eyleme bühtān iki ma‘ şūma ey qabrān
Bilürem āhirüñ nīrān olısar derk-i süflānı

- 25 Ğazabnāk oldı Meşkūr’a ‘Ubeydu’llāh olan ‘ādī
Siyāset istedi kılsun olan Meşkūr’a zindānī

Didi eyle siyāset gör hezārān nev’ ile qahrı
Ten ü cānı fedā kıldum Resūl evlādına anı

Buyurdi anda cellāda ‘ıqābına çeküp anı
Urup yüz şavtı Meşkūr’a çekende dāra qahrānı

Daḥı qatl eyleye soñra gör imdi n’eyledi Meşkūr
Aña on savtı urduqda muqaddem remz-i Sübhān’ı

Getürdi zezeme virdi kelām-ı şerḥ-i *Bismi’llāh*¹⁴⁴³
Zebān-ı ḥāşına cārī olındı zıkr-i Raḥmānī

- 30 Tetābu‘ urdı on qamçı didi yā Rab baña şabrı
Taḥammül-pīşe kıl rüzī kafesde nefse imānı

Mükerrer urdı on savtı didi yā Rab beni ilḥāk
İdegör āl-i ‘ırfāna gürūh-ı şāh-ı merdānı

Muḥaşşal yüz tamām oldı qavāmi‘ savtı-ı cebbārı
Çeküp bir āh-ı dil-süzī olup ḥāmūş ebdānı

¹⁴⁴³ “Allah’ın adıyla!”

Gelende kendüye cānı taleb şu eyledi Meşkūr
Aña şu virmedi maḫhūr ‘Ubeydu ’llāh-ı nīrānī

Buyurdi anda cellāda anı ḫatlı eyleye meṣhūr
‘Amır Hārīṣ ḫalāṣ itdi faḫīri dökmedi ḫanı

- 35 Getürdi ehline anı müzekkā-ṣān Meşkūr’ı
İrişdi raḫmet-i Hāḫḫ’a girāmī rūḫ-ı rūḫānı

Muḫaddem olmadan gird-āb irişdi zevraḫ-ı Nūḫ’a
Civār-ı ehl-i beyt oldı ḫalāṣı buldı tūfānı

Gel imdi esbaḫ-ı ḫāle kelāma gör iki ma‘ṣūm
Olanlar nezd-i ‘avrete kenīzūn ṣāḫib-i cānı

Ziyāde ḡuṣṣa vü ḡamda tamāmı rūz [u] ṣeb giryān
Olurken uyḫuda ḫ‘ābī görüben her dü reyḫānı

Gel imdi ḡayr-i aḫvāle olurdı¹⁴⁴⁴ ‘avretün zevci
Ziyāde ḫaddıla bed-baḫt ṣeḫāvet kenz-i ‘ummānı

[237a]

- 40 Ta‘abnāk oldı der-ḫāne gelüben ‘āḫıbet merdūd
Suēāl itdi aña zevce nedür ḡamḡin ḫahrānı

Gelüpsen ḫāneye ḡāmnāk baña söyle ser-encāmı
Didi gel ṣorma ey ḫurme bugün ṣarf itmişem cānı

Emīr-i Kūfe in‘āmı ziyāde eyledi her kim
Getürse iki ferzendi olanlar tıfl [u] ḡılmānı

İki nev-reste-i Müslim olanlar ‘āṣī ḫünkāra
Yezīd’e der-ḫilāfetde kirām-ı āl-i Süfyān’ı

Niṣāne görmedüm hergiz ne dürlü eyledüm cevlān
Tōḫındı merkebüm ṭaṣa ayaḡı çıḫdı bir yanı

- 45 Eṣer ḫoṣ bulmadum çāre bugün in‘ām-ı ḫünkāra
Yezīd’ün nā’ibi meṣhūr ‘Ubeydu ’llāh-ı sulṭānī

¹⁴⁴⁴ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Didi ‘ avret aña her-ser saña şerh eyleyem defter
Olursın düşmen-i Haydar idersen kaçd vildanı

Muhammed hānedānından ne gördün dostken düşmen
Olursın āl-i ‘ irfāna unutma şāh-ı merdānı

Żamīr-i *Hel Etā*¹⁴⁴⁵ oldur okudum her defātirde
Dilīr-i *Lā-Fetā*¹⁴⁴⁶ oldur meşāhir Tañrı aşlanı

Didi ol ‘ avrete zevci baña dünyā gerek lāzım
‘ Ubeydu ‘ llāh’uñ in‘ āmı ziyāde fażl [u] ihsānı

50 Didi ‘ avret aña ey merd mürüvvet eyle ey nā-merd
Olnma māl-ı dünyāya tama‘ kār [u]¹⁴⁴⁷ hayarānī

Gidūben uyķuya ‘ avret ‘ iyālıla kişi hem-ser
İki gül-deste-i reyhān ‘ ayān hāne-i pinhānī

Yaturken der-şeb-i muzlim uyandı uyķudan ekber
Muhammed nām olan eşher uyardı aşgar [u]¹⁴⁴⁸ şānī

Gözün aç söyledi yatma saña nakli idem taze
Yaturken vālidüm gördüm ferādīs içre nūrānī

Muhammed Muştafā kurbı ‘ Aliyyü ‘ l-Murtażā Zehrā
Hasan şeh-zāde-i ra‘ nā miyān-ı hūr [u] ğilmānı

55 İderler seyr ezhārı bihişt-i *tecri enhār*¹⁴⁴⁹
Kenār-ı Kevşer’e çarı oturmuş kavm-i ‘ irfānı

Elinde bāde-i Kevşer durupdur Haydar-ı şaf-der
Atama virdi bir cāmı birin mekş itdi pinhānī

[237b]

İşāret eyledi Aḥmed kināyet Müslim’e rāzı
Kanı nev-reste eṭfālün buraķdı anda vildanı

¹⁴⁴⁵ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁴⁴⁶ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’lfikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁴⁴⁷ tama‘kār [u]:tama‘kārı [metinde]

¹⁴⁴⁸ aşgar [u] : aşgarı [metinde]

¹⁴⁴⁹ “İçinden ırmaklar akan cennetler” (Muhammed, 47:12).

Miyân-ı kavm-i ğaddârî getürmedüñ eyâ Müslim
Senüñle bâğ-ı Rıdvân'a riyâz-ı hûra ğılmânı

Cevâbı eyledi gördüm Resûl'e vâlidüm¹⁴⁵⁰ eşher
Karîben hîdmete anlar gelürler kurba mihmânı

60 Kelâmı söyledi ekber Muḥammed gûş idüp aşğar
Mu' allâ nâmı İbrâhîm yedi¹⁴⁵¹ yaşında erkânı

Didi ben hem görüp h̃âbı yaturken hâl-i rüeyâda
Muḥammed ekbere hâli beyân¹⁴⁵² kıldı a' lānî

İki gül-deste-i gülzâr imâmet şâhına eşmâr
Kâluban fikrile nâ-çâr döküben eşk-i seylânı

İdüben zâr [u] feryâdı şaluban gerdene desti
Der-âğuş oldılar her dü miyân-ı hâne pinhânî

Haber-dâr oldu ol hâle yaturken Hâriş-i bed-baht
Su'âl itdi ser-encâmı huceste zevc[e]den anı

65 Cevâbı virmedi 'avret ğazabnâk oldu der-hâle
Çerâğı yakdı ol merdûd dutuban elde a' lānî

Girüben hücreye gördi iki ma' şûmı kim ağlar
Koçuban birbirin tenhâ iderler girye efgânı

Didi Hâriş eyâ kimsiz anı dost şandılar vildân
Didiler Müslim'üñ oğlu oluruz ehl-i ' irfânı

Ziyâde şâd olup handân görende anları der-ân
Ezelden hışmıla ceryân olurdu kalb-i tuğyânı

Neden kim merkebi aḳdem saḳaṭ olmışdı merdûduñ
Daḡı kendüsi pür-endûh olurdu behr-i iḥsânı

70 Ziyâd oḡlı aña virmez ṭapanca urdı vildâna
Gül-i ruḡsâr-ı ' irfânı hırâşide aḳup kanı

¹⁴⁵⁰ Bu kelime metinde “vâlidüm” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁴⁵¹ Bu kelime metinde “yeddi” şeklindedir ve vezin gereği “yedi” olarak okunmuştur.

¹⁴⁵² hâli beyân kıldı: hâli beyânı kıldı [metinde]

Dağı gīsūların her dü¹⁴⁵³ şaruban birbire muhkem
İkisin kayd [u] bend itdi miyān-ı hücre ‘uryānī

Kapusın eyledi mesdūd nihānī hūcrenūñ merdūd
Çıkūban taşraya meşhūd şabāhı bekledi cānī

Şabāh olduğda¹⁴⁵⁴ gör ‘ādī dilerdi qatl ide vildān
İki ma‘ şūm-ı bī-şu‘ı nihāl-i bāğ-ı Rıdvān’ı

[238a]

Ṭazarru‘ eyledi zevce ziyāde dir şefā‘ atler
Elin öpdi ayağıyla sürüben rüy[u] pīşānı

75 Müfīdi olmadı hergiz ricāya ‘avretūñ zevce
Şaluban öñine her dü yetīmi dürr-i ‘ummānı

Fırāt’a geldi der-sā‘ at dilerdi qatl ide vildān
İrişdi ‘avret [ü]¹⁴⁵⁵ oğlu gulāmı ol kul-ı cānī

Şefā‘ at kıldılar cümle iki ferzendi Hāriş’den
Ne Hāriş dūzaḥa vāriş ḥaḳīḳī qaşra nīrānī

Ġazabnāk oldu der-sā‘ at buyurdi ‘abdine qatli
İde ferzend-i ‘irfānı güzīn-i qavm-i ‘Adnān’ı

Cevāb itdi ġulāmı gör didi qatl itmezem ḥā‘ace
Elüm gitmez helāk itmek iki ma‘ şūm ġilmānı

80 Ḥavāle eyledi tīġi ġulāmı qatl ide Hāriş
Gör imdi n’eyledi ol kul şaḳī bed-baḥta Şeyṭānī

Didi kim çün baña qaşdı idersen ḥā‘aceye aḳdem
Olursa qanuma teşne seni qatl eylerem fānī

Ḥavāle eyledi tīġi muḳaddem Hāriş’e dir kul
Olup ġālip aña ḥā‘ace düşürdi ḥāke yeksānī

Ġulāmı qatl idüp merdūd buraḳdı ḥāke mazlūmı
Şehādet buldı ma‘ nāda zehādet buldı ‘irfānı

¹⁴⁵³ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁴⁵⁴ Bu kelime metinde şekline yazılmıştır.

¹⁴⁵⁵ ‘avret [ü] oğlu: ‘avreti oğlu [metinde]

Görende oğlu ol hâli didi baba haṭā kılduñ
Süpürdüm ‘abd-i işhârı qarındaşum gibi cānı

- 85 Didi Hâriş eyā oğlum cezāsın buldı çün merķūm
Seni ḳatlı itmeden aḳdem dutagör emr-i fermānı

Dutagör tiğ-i merķūmı iki ma‘ şūmı ḳatlı eyle
Eger ḳatlı itmesen oğlum seni¹⁴⁵⁶ ḳatlı eyleyem şānı

Didi oğlu aña ol dem bu emre irtikāb itmem
Revā görmem sezā ḳatlı iki mazlūma giryānı

Rızā virmem saña hergiz bu emre irtikāb itmek
Olursın düşmen-i Aḥmed meşāhir şāh-ı merdānı

Ḳıluban ‘avreti ilhāḥ ziyāde irticā kıldı
Elin öpdı ayağın hem türāba şaldı pişānı

- 90 Didi ‘avret eyā ḥāce kerem kıll aña dībāce
Saña şerḥ eyleyem hâli götür ḥünkāra vildānı

[238b]

İdegör şāha teslîmi ‘Ubeydu’llāh’a taḳdîmi
Diler ḳatlı eylesün mescûn alursen maḥz-ı iḥsānı

Murāduñ māl-ı dünyādur ‘Ubeydu’llāh’uñ in‘āmı
Şevāmil luṭf [u] ikrāmı Yezîd’üñ ḥükm-i fermānı

Didi Hâriş eyā ‘avret bilürsen bunları maḥlûḳ
Tamāmî Kûfe’nüñ ehli bilürler anda a‘lānı

Hücûm-ı ‘ām ider aḥyār hevādārı olan ebrār
Alurlar bunları benden eger ṭav‘ ıla kerhānı

- 95 Daḥı zāyi‘ olur sa‘yum atum¹⁴⁵⁷ fevt olduğın¹⁴⁵⁸ gördüñ
Bu da‘vāda cefā çekdüm ziyāde farṭ-ı ḥüsrānı

Gör imdi āḥirü’l-emri çeküben tiğini ‘uryān
İdende gördiler evlād fiğānı kıldılar şānı

¹⁴⁵⁶ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁴⁵⁷ Bu kelime metinde “atım” şeklindedir.

¹⁴⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Tazarru‘ kıldılar ifrāt ziyāde ağlaşup esbāt
Didiler rahm kıl işhāt olunma bizlere kanı

Yetīme bī-kese rahmı iderler merhamet ehli
Ġarībe hayr ile ihsān iderler şeh-i mihmānı

Eger kim māl-ı dünyāya olursan farṭıla rāğıb
Kisegör saçumuz sünbül bizi bey‘ eyle ğilmānı

- 100 Bahāmuz al bizüm şarf it havāyic hāneye cümle
Bizi katl eyleme h̄āce be-ḥaqq-ı zāt-ı Sübhānı

Ḳulağa almadı kavlin iki şeh-zādenüñ Ḥāriş
Ri‘ āyet itmedi hergiz unutdı naşş-ı Kur’ān ’ı

Yine ‘azm eyledi cāzim olındı katl ide meşhūr
İki ma‘ şūmı gör ḥālī irişdi ‘avret oğlanı

Recāya geldiler her dü ḳaluban anda nā-ḳārī
Havāle eyledi tīgin ide taḥvīf oğlanı

Gör imdi n’eyledi taḳdīr ḳaluban oğlına tīgi
İderken oğlına taḥvīf helāk itdi kerem-kānı

- 105 Görende oğlını ‘avret helāka irdi encāmı
Teveccüh kıldı ğaddāra¹⁴⁵⁹ huşūmet kıldı merdānı

Aña zaḥmı urup mūhlik gidüben bir yaña Ḥāriş
Düşüben ‘avreti tenhā zemīne ğarḳa-i kanı

Görüp şeh-zādeler ḥālī tazarru‘ kıldılar ezyād
Müfīdi olmadı çāre recāya eşher-i şānı

[239a]

Didiler çāremüz¹⁴⁶⁰ yokdur bize mūhlet gerek Ḥāriş
Virürsen kim iki rek‘ at namāza sehl-i imkānı

Didi Ḥāriş emān olmaz size vaéllāhi biéllāhi
Namāza virmezem mūhlet olursa ḥükm-i sultānı

¹⁴⁵⁹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁴⁶⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

110 Didiler gel Hudā haqqı ki ismin yād kılduñ yād
Emānı vir bize tā kim sücūda vaz‘-ı pīşānı

Koyuban hazrete rāzı idelüm her dü hem-rāzı
Namāz içre bize cāzı olunsun mevt-i qurbānı

Ebā ‘an-ced bize mīrās olınmış merg-i farzuél-‘ayn
Şalāda zahmıla meşhūr şehādet merg-i rūhānı

Der-Beyān-ı Hikāyethā-yı Nevādir-i Kerbelā Ki Ba‘d-ez- in H̱āhed Be-Zuhūr Āyed

115

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
1 *Elā yā eyyühe ‘s-sākī*¹⁴⁶¹ şarāb-ı şerbet-i bākī
Kenār-ı Kevşer’e serdār elinde cām-ı ‘uşşākı

Emīr-i cām-ı Cemşid’i vezīr-i kurş-ı hurşidi
Yetür rindāna ey seyyid mey-i mey-hāne eşvākı

Muhabbet cāmına teşne olanlar zümre-i sīr-āb
İdegör dār-ı dünyāda irince Kevşer’e lākı

Ṭarīka bedreka lāzım meveddet idegör muhlis
Muhammed āline Ḥaydar muhabbet devlet-i bākī

5 *Zahīre maşşere lāzım gerekdür dār-ı dünyāda*
İdersen āl-i aṭhāra ziyāde qadr-i ihkākı

Muhammed āline Yezdān meveddet kavlini bürhān
Nüzūli eyledi Furkān *Havāmīm*¹⁴⁶² içre esbākı

Muhammed āline bende olındum der-ezel zinde
Çü kumrī ṭavk der-gerden çekildi ṭavk-ı a‘nākı

Muhammed āline mengüş olındum halka-i der-güş
Ezel bezminde gör mey-nüş olındum şerbet-i sākī

¹⁴⁶¹ “Ey sākī! Kadehi dolaştır ve bana sun.”

¹⁴⁶² Hā ve Mīm ile başlayan sûreler.

Ezel mey-ḥāne ‘ammārın bilürem ḥumre ḥammārın
Seḫāhüm¹⁴⁶³ cām-ı aṭhārın içenler ḳavm-i eşvāḳı

- 10 Kifāyetdür dırāz itme serāy-ı şî‘ re nessāce
Getürdük aşl-ı dībāce kelām-ı māziye lāḳı

Ferāmūş eyledi aḳdem kelāmı sākin-i meclis
Olanlar şerḥine meftūn ziyāde ḳalb iḥrāḳı

[239b]

Gel imdi ḳavl-i tāriḥe kelām-ı Lūṭ bin Miḥnef
Nizām-ı mü’riḥān ehli tamāmı Ravzalar bâḳı

Dimişler ḥāl-i evlādın güzide Müslim’ün her dü
Tazarru‘ ḳıldılar secde Ḥudā’ya farz-ı itlāḳı

İdüben secdeden ma‘ nā iki tıflı olan meşhūr
Muḥammed nāmı İbrāhīm güzīn-i ḳavm-i āfāḳı

- 15 Gör imdi Ḥāriş-i merdūd ne ḳıldı ikki ma‘ şūma
İki nev-bāve-i būstān şehādet bezmine sāḳı

Didiler Ḥāriş’e vildān ‘adāvet kânısan ‘işyān
Bize raḥm itmedün iḥsān azād-ı nefis [ü] i‘ tāḳı

Muḥammed-nām olan mihter didi ḳatlı it beni eşher
Ḳarındaşumdan aḳdem gel şürū‘ it kâra işṭāḳı

Cevāba geldi İbrāhīm beni ḳatlı eylegil aḳdem
Ḳarındaşum ola bâḳı ölümün görmiyem şāḳı

Dilerdi her biri taḳdīm-şehādet bulmağı¹⁴⁶⁴ tekrīm
Olinmış ehl-i ‘irfāna ola ḳurbān ‘uşşāḳı

- 20 Gör imdi n’eyledi Ḥāriş Yezīd’e zūlmıla vāriş
Muḳaddem ḳatlı idüp eşher Muḥammed ekberi sāḳı

Serin ḳat‘ eyledi tenden bedenden dir cüdā ḳıldı
Fırāt’a şaldı gör cism-i şerīfın mīr-i āfāḳı

¹⁴⁶³ “Rableri onlara tertemiz bir içki içirmiştir.” (İnsân, 76:21).

¹⁴⁶⁴ Bu kelime metind e şeklinde yazılmıştır.

Gelüben nezd-i İbrāhīm yaturdı hāke mazlūmı
Mübārek başını kesdi Fırāt'a atdı iğrākı?

Cesedler oldılar mülhāk miyān-ı āb-ı ızhārı
Meh [ü]¹⁴⁶⁵ aḥter qarīn oldı münevver kıldı işrākı

Kevā'in tīre tār oldı sitemden şafha-i eflāk
Melā'ik ağladı Cibrīl anuñla ehl-i eṭbākı

25 Şadā-yı gūlgūle feryād şerādan tā Şüreyyā'ya
İrişdi سناء belhūta fiğāna geldi müştākı

İki ma' şüm içün devrān fiğānı eyledi a' yān
Elinde levh-i ماطرپون pozıldı rakḫ-ı evrākı

Gel imdi tāze aḥbāra rumūz-ı Hāriş'e bed-baḥt
Fırāt'a tenleri şaldı aluban başları bākı

'Ubeydu'llāh'a 'arz itdi iki şeh-zādenūn başın
Nedür bunlar didi 'ādī kesilmiş fark-ı a' nākı

[240a]

Didi düşmenlerūn başı olanlar 'āşī' hūnkāra
Yezīd'e Müslim evlādı olanlar iki ihḫākı

30 Baḳanda zūlf-i vildāna iki nev-reste ğilmāna
Düşüpdür ruḥları üzre mu' anber būy işrākı

Ḳıluban girye vü zārī 'Ubeydu'llāh-ı nā-çārī
Ziyāde ağladı cārī idindi seyl-i ğassākı

Didi ey Hāriş-i merdūd saña kim söyledi ḳatli
Revā görmekde vildāna ḥamīde şekl-i a' nākı

Cevāba geldi dir Hāriş 'Ubeydu'llāh'a eşhārı
Didi şehre nidā kılduñ gizüp dellāluñ esvākı

Didiler kim dutar evlād iki şeh-zāde-i Müslim
Olanlar Kūfe'de maḥfī getürse resm-i isrākı

¹⁴⁶⁵ meh [ü]:mehi [metinde]

- 35 Ziyāde luṭf [u] iḥsānum olur ol kimseye meşhūr
Ümīdile¹⁴⁶⁶ dutup geldüm elümde başları lākı

Ğazabnāk oldu aḳvāle ziyāde ḳahrıla ğaddār
Kelām-ı Hāriş'e a' yān içinde ḳavl-i aḥmākı

Didi ey Hāriş-i merdūd Yezīd'e yazmışam meşhūd
İki şeh-zāde-i mes'ūd ḥabisde ḳoymışam bākī

Ne fermān eyler ol sultān eger eyler taleb benden
Ne dürlü eyleyem i' lām Yezīd'e şerḥ-i ıtlākı

Didi Hāriş bilürsen mīr ziyāde ḥavfıla tedbīr
İdüben eyledüm taḳşīr iki şeh-zādeye şākī

40 Ziyāde vehm idüp tāmī hücüm-ı 'ām idüp 'ālem
Alurlar anları benden oluram ḳahra iḥrākī

Nevāl [u] luṭf [u] iḥsānuñ baña irmez kerem-kānı
Oluram maḥzla maḥrūm ne dürlü gezdüm āfākı

Olındı merkebüm sākıṭ cefā vü cevriale meşhūr
Mehinde çend rüz oldum bu emre tābi' zākī

Yemīnile yesārına nazār şaldı Ziyād oğlu
Muḳātil nām bir kimse olurdu anda 'uşşākı

Bilürdi ḥānedān ehlin ezelden yār [u] aḥbābı
Olurdu anı bir kimse ḥaḳīḳī bilmedi fākī

45 Ziyād oğlu anı meşhūr bilürdi līkin¹⁴⁶⁷ i' zāz
İderdi kendüne ifrāt nedīm [ü]¹⁴⁶⁸ yār-ı eṭvākı
[240b]
Ezelden bābına ḥuddām olurdu bendesi ikrām
Bilürdi ḳalbini İslām doludur 'ahd [ü] mīşākı

Aña buğz-ı revā hergiz görüben itmedi ḳaşdı
Neden kim ḥidmeti aḳdem geçüben ehline lākı

¹⁴⁶⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁶⁷ līkin: līkini [metinde]

¹⁴⁶⁸ nedīm [ü]: nedīmi [metinde]

Nazar kıldı ‘Ubeydu’l-lâh tamâmî meclise maḥzûr
Muḳâtil gördi âmâde olınmış kâra iştâķî

Didi oğlum Muḳâtil gel götür bed-baḥt merdûdî
Ne yerde ḳatlı olup eṭfâl anı ol yerde aḥnâķî

50 İdegör dūzaḥa teslîm zebânîler anı bulsun
Muḳaddem olmadan maḥşer helâķî ḳavm [u] ten hâķî

Olursa mümküni oğlum irişdür tenlere başı
Cesedler hem ḳarîn olsun bedenler başlara lâķı

Muḳâtil şâd olup ḥandân dutuban Ḥârîş’i giryân
Miyân-ı meclis-i sulṭân çıkardı taşra işķâķı

Aluban başları her dü muḳayyed Ḥârîş’i muḥkem
Çeküben ḳaydıla bende çaluban başa maṭrâķı

Ḳatuban önine anı Muḳâtil eşher-i cânî
Dilinde şâh-ı merdânı ıderdi yâd [u] inṭâķı

55 Baḳardı Kûfe’nüñ ḥalkı girâmî başlara elde
İderdiler aña nefrîn revâķî ehl-i esvâķı

Muḥaşşal menzile irdi Muḳâtil gördi bir oğlan
Anuñla bir ḳulı maḳtûl olınmış çehre berrâķî

Ne gördi anda bir ‘avret düşüpdür ḥâke mecrûḥî
Ḳılurdu nâle vü zârî öninde oğlı ‘uşşâķı

Muḳâtil ‘avreti gördi su’âl itdi ser-encâmı
Didi zevcümdürür bed-baḥt iden ḳatlı oğlını şâķî

Şekâvet ma‘deni mecrûḥ idendür gör beni mecrûḥ
Ġulâmın ḳatlı idüp lâķ-ı terâķı kıla mızrâķı

60 İderken irticâ bizler iki şeh-zâdeni andan
Recâmuz olmadı maḳbûl bize ḳaşd itdi isrâķı

Muḳâtil añladı ḥâli inüben merkebûñden ḥâş
Görüben ḥûn-ı seylânı zemîne seyl-veş sâķî

İdüben nâle vü feryâd Mukâtil bende-i evlâd
Muhammed kavmine Ferhâd ‘ Alî-Şîrîn-i ‘uşşâkı

[241a]

Fırât’a çün nazar şaldı cesedler gördi şeh-zâde
Burağdı başları âba olındı cisme ilhâkı

Koçuban birbirin her dü oluban ğark deryâya
Mukâtil gördi der-sâ‘at ziyâde oldı işvâkı

65 Tahayyürde kalup eşhâr görende başıla tenler
Olanda birbire ilhâk cesedlerle sivâ bâkı

Dutuban Hâriş’i muhkem ayağ u illerin bağı
Kisüben dest ü pâ merdûd idüben cismin eblâkı

Çıkardı gözlerin meşhûr serin kaţ‘ eyledi mağhûr
Burağdı âba ğaddârı meşâhir düşmen-i sâkı

Atuban taşraya anı Fırât’uñ mevc-i tuğyânı
Mukâtil gördi a‘lânı didi lâyıkdur ihrâkı

Getürdi hâr [u] hâşâkı miyâna şaldı nâ-pâkı
Yakuban nâr-ı ihrâkı pelîdi yâğdı işrâkı

70 Gelüben ‘avrete karşı idüp defn oğlını mazlûm
Gülâmiyla ber-â-ber her şehâdet ehlini bâkı

‘Azâya oldılar meşğûl nihânî yâr [u] aḥbâbı
Sivenler âl u âşhâbı dutanlar ‘ahd [ü] mişâkı

Şehâdet buldılar vildân iki nev-bâve-i bûstân
Velâyet burcına Keyvân olanlar rahmına lâyıq

İrüben ‘âî/-der-gâha semâda şak iden mâha
Muhammed Kudretuëllâh’a şarâb-ı Kevşer’e sâkı

Mekân-ı kurb-ı Zehrâ’ya ‘azîmües-şân-ı Mevlâ’ya
Emîr-i câm-ı şahbâya vezîr-i bezm-i âfâkı

75 Serāy¹⁴⁶⁹-ı bāğ-ı Rıdvān'a qarīb-i penç-ı irfāna
Sipāh-ı Hel Etā¹⁴⁷⁰ hana seḳāhūm rabbūhūm¹⁴⁷¹ sākī

Nevā kıl ' andelīb āvāz kafesden murğ-ı ten pervāz
Muḳaddem itmeden şeh-bāz döküben bāl [u] evrākı

Tamām eyle nizāmıla hitām eyle selāmıla
Resül'e āl [u] aşhāba dūrūd-ı maḳz-ı itlākı

Tevārī olduğın¹⁴⁷² āba cesedler başlara mülḫaḳ
Muḳaddem rüy-ı āb üzre olurdı cüft-i işfākı

Gelende başları eşher olındı ittişāl-i ser
Mehe aḫter qarīn oldı miyān-ı şaṭṭa iğrākı

[241b]

80 Kerāmāt-ı velī-zāde degül çok ehl-i evtāda
Hemişe rüy-ı āb üzre durursa ḳadrıla bākī

Ḥuşuşan zümre-i ebrār velāyet ma'deni aḫyār
Olan ḳavm-i ' Abā muḫtār kenār-ı Kevşer'e sākī

Muḫammed Muşṭafā āli ' Aliyyüel-Murtaẓā vāhī
İmāmet ḳaşrı iclālī niyābet mīri esbākı

Tamāmī ḳavm-i enşārı muḫācir yār-ı aḫyārı
Kerāmāt ehlidür vārı olınca nüh ṭabaḳ ṭākı

Şenā gör lāyık-ı ' irfān ḳamu evlād u aşhāba
Muḫammed silkine sālīk olanlar zümre ' uşşākı

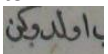
85 Kemīne bendeyem bende Muḫammed ḳavmine aḳdem
Ezel bezminde yārāna gūzīn-i ehl-i āfākī

Ḥumātīler ḳalır yārān görende bende ser-gerdān
Gelende maḫşere ' atşān miyān-ı cevḳ [ü] ecvākı

¹⁴⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁷⁰ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁴⁷¹ “Ve Rableri onlara tertemiz bir içecek içirmiştir.” (İnsân, 76:21).

¹⁴⁷² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Livā'ı kıl şenā şāhı mekân-ı 'ālī-der-gāhı
Semāda şaḡ iden māhı tamāmī ḡavm-i aşdāḡı

Ṭoḡuzuncı Bāb
İmām-ı Hüseyn'ün Mekke'den Kerbelā'ya Teveccüh
Eyledüğünü Beyān İder

116

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Vir ḡaber ey āb-ı gül şerḡ-i 'anā-yı Kerbelā
Mu' teber kıl cān [u] dil cevı [ü] cefā-yı Kerbelā

Sehl şanma Kerbelā da' vāsını pīr-i ḡired
Şafḡa-i zūlm [u] sitem bezm-i belā-yı Kerbelā

Gökden indükde belā bulmazdı menzil ḡonmaḡa¹⁴⁷³
Olmasaydı sāḡa-i ḡavḡāda cāy-ı Kerbelā

Şorsalar kim ḡanḡı menzildür meşāyib maḡzeni
Ün virür ṭāḡ-ı felek kim Kerbelā-yı Kerbelā

- 5 Bā' iş-i ḡavl-i melā'ēik nākir-i aḡl-ı beşer
*Tec' alü fīḡa*¹⁴⁷⁴ rumūzı mā-cerā-yı Kerbelā

Söylediler ḡaḡ Te' ālā'ya beşer ḡaḡ eyleme
ḡan dökülür vaḡt-i rezm olur¹⁴⁷⁵ belā-yı Kerbelā

ḡaḡ ḡiṭāb itdi melā'ēik cem' ine ḡuş itdiler
*İnnī a' lem*¹⁴⁷⁶ söyledi remzi sezā-yı Kerbelā

Ya' nī kim ben bildüğüm siz bilmesiz kerrūbiyun
Eylerem ḡaḡ-ı beşer behr-i cezā-yı Kerbelā

[242a]

Raḡḡ-ı menşūra yazıldı der-ezel remz-i celī
Neşḡ olunmaz mā-cerāsı pūr-nevā-yı Kerbelā

¹⁴⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁷⁴ “Onlar, ‘Orada bozgunculuk yapacak, kan dökcek birini mi yaratacaksın?’ demişler.” (Bakara, 2:30).

¹⁴⁷⁵ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁴⁷⁶ “Allah da, ‘Ben sizin bilmediğinizi bilirim’ demişti.” (Bakara, 2:30).

10 Mertebe bulsa gerekdür Kerbelâ'da bir gürûh
Teşne-leb bezm-i belâda evliyâ-yı Kerbelâ

Sıbt-ı maḥbûb-ı Muḥammed eşref-i esbâtiyân
Nûş ider cām-ı şehâdet der-^ç anâ-yı Kerbelâ

Kâşif-i ^ç ilm-i edeb oğlu Hüseyin İbn-i ^ç Alî
Kâtl olısar ol fezâda ibtilâ-yı Kerbelâ

Müstefîd olsun ^ç azâsında niçe ehl-i şafâ
Vaḳt-i eyyâm-ı muşîbet pür-ḳazâ-yı Kerbelâ

Olmamış böyle muşîbet kim olısar ^ç âkıbet
Akdem-i cinn [ü] beşerden intihâ-yı Kerbelâ

15 Kerbelâ ḳadrin ziyâde ḥoş ider ol serverüñ
Ġayr-i ḥalk üzre cefâda ^{حزاة}-i Kerbelâ

Kerbelâ rif^ç at bulısar i^ç tilâ-yı iḳtidâr
Ol şehüñ vaḳt-i nevâsında sezâ-yı Kerbelâ

Çeşme nisbet dem-be-dem pâkîze tıynet dîdesin
Eşk-bâr eyler fenâ vaḳt-i ^ç azâ-yı Kerbelâ

Ağladursa Kerbelâ toprağı derd ehlin n'ola
Göz yaşadur tütüyâ-i ḥâk fezâ-yı Kerbelâ

Kerbelâ bir buḳ^ç adur kim anda erbâb-ı cefâ
Buldılar ḳadr-i şehâdet i^ç tilâ-yı Kerbelâ

20 Ḳıldılar teslîm cāmı rāh-ı taḳdîre ḳazâ
Ḥaḳ rızâsın istediler der-cefâ-yı Kerbelâ

Besdür imdi ġayr-i ḳavli eyle tekrârî beyân
Naḳl-i târîḥ-i cevâhir mâ-verâ-yı Kerbelâ

Kerbelâ ḥâli sezâdur şerḥ-i tafşîl-i velî
Deftere sığmaz tamâm-ı mâ-cerâ-yı Kerbelâ

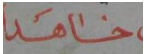
Vir şalâtıla selâmı âḥir [ü]¹⁴⁷⁷ encâm-ı kâr
Muştafâ'ya ihtitâmı der-şenâ-yı Kerbelâ

¹⁴⁷⁷ âḥir [ü]: âḥiri (metinde)

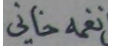
Der-Beyān-ı Nevādir-i Hikāyāt Ki Ba‘d-ez-în H̱āhed¹⁴⁷⁸
Āmed

117

- Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Fe‘ūlūn*
- 1 Gel ey ğavvāş-ı deryā-yı haķāyık
Cevāhir-dān-ı ihlāş-ı dekāyık
[242b]
Beyān it şerh-i hāl-i āl-i ‘irfān
Muḥammed ḥānedān[ı]¹⁴⁷⁹ şāh-ı merdān
- Nevā kıl nağme-ḥ̱ānī¹⁴⁸⁰ mesnevīden
Sezā kıl nükte-dānī ma‘nevīden
- Ḳala senden nişāne şerḥ [ü] tibyān
Cihāna ḥāşş [u] ‘āma cān-ı insān
- 5 Huşūşan her sene māh-ı Muḥarrem
Anı taḳrīr ide yārān-ı ekrem
- Oḳuya ḥalk içinde intiḥābın
Kitāb-ı pūr-‘anā naql-i şavābın
- Anı gūş eyleye aḥyār [u] yārı
Sirişk-i dīdesin ebr-i bahārı
- Revān ide riyāz-ı dīdesinden
Yañağı pūr-ğubāre çehresinden
- Olur naķş nişān-ı rūy-ı aḥbāb
Sirişk-i dīde-yārı seyl-i enķāb?
- 10 Alısar kıymetin eşk-i revānuñ
Anı şarf eyleyen ehl-i zamānuñ
- Terāzū vaż‘ olanda ‘adl-i mizān
Girān-ı keffe eyler eşk-i rizān

¹⁴⁷⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁸⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Olur terciḥ sencān-ı şevābı
Günāhı üzre iḥsān [u] şavābı

Muḥammed ḥürmetiyçün āl-i aṭhār
‘Azāsın dutdığıyçün¹⁴⁸¹ vaḳt-i işhār

Muḥammed ‘izzetiyçün ḳadr-i ‘ālī
Dökerdi dīdesinden eşk-i āli

15 ‘Alī’nün ḥürmetiyçün evliyāsı
Dutarlar her muḥarrem vaḳt[i] yāsı

İderler yādigār-ı āl-i Zehrā
Ümid-i raḥmet ile zār [u] ğavġā

Ġam [u] endūhıla leyl [ü] nehārı
Nihānī yas iderler iştiḥārı

Budur muḥlişlerün kārı muḥarrem
Olanda māh-ı ‘Āşūrā mu‘azzam

[243a]

Kifāyetdür olan ḳavme ḥarīdār
Gelen cevher-fürūşa naḳd-i enbār

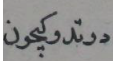
20 Bilürse cevheri cevher-fürūşı
Gelür dükkānına behr-i nuḳūşı

Alur gevher kitābından nizāmı
Bulur naḳl-i tamāmından imāmı

Gel imdi söyle envā‘-ı meşā’ib
Kifāyetdür neşāyihler ġarāeib

Ḥaber vir aşılla naşş-ı celīden
Ḥüseyn İbn-i ‘Alī’dan mübtelādan

Rivāyetdür olanda her dü reyḥān
Tevellüd baṭn-ı Zehrā’dan dūr-efşān

¹⁴⁸¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 25 Ḥudāvend-i Te‘ālā vü Teḳaddüs
 Buyurdu Cebrā’īl’e sırr-ı aḳdes
- Yetürgil Muştafā’ya hoş selāmı
 Beşâret vir tevellüd ihtirâmı
- Sezā-yı tehniyet behr-i velâdet
 Cezā-yı ta‘ziyet behr-i şehâdet
- Gelende ḥazrete Cibrîl-i hādî
 Kenârında Ḥüseyn’i gördi şādî
- Resûl’e tehniyet kıldı girāmî
 Daḥı hem ta‘ziyet şerḥ-i tamāmî
- 30 Didi Cibrîl’e sulṭân-ı risâlet
 Yetürdüñ tehniyet behr-i velâdet
- Sebeb n’oldı ki kılduñ intihâsı
 Beyân-ı ta‘ziyet ḳabl-i cezâsı
- Didi Cibrîl-i hādî Muştafā’ya
 Bilürsen mâ-cerâ-yı Kerbelâ’ya
- Bu mazlûmı kenâruñda olan yâr
 Şehîd eyler gürûḥ [u] cem‘-i eşrâr
- Gidenden soñra sen dârüel-beḳâya
 Cefâ vü cevır iderler ibtilâya
- 35 Resûlu ‘İllâḥ olındı anda giryân
 ‘Alî’ye söyledi ey şâḥ-ı merdân
 [243b]
- Bilürsen söyledi i‘lâmı Cibrîl
 Ḥüseyn’i ḳatlı ider aḳvâm-ı tazlîl
- ‘Alî giryân olındı intihâsı
 Anı gûş eyleyende ḥaḳ-nümâsı
- Gelüben ḥâneye¹⁴⁸² Zehrâ’ya aḥbâr
 Ḳıluban mâ-cerâ-yı Şîr-i cebbâr

¹⁴⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Anı gūş itdi hātūn-ı kıyāmet
Fiğān itdi ziyāde nūr-ı ʿişmet

40 Gelüben Muştafā'ya zār [u] giryān
Didi virgil haber ey mīr-i ʿirfān

Nedür senden haber viridi muḥaḳḳaḳ
ʿAliyyü 'l-Murtaẓā bürhān-ı muṭlaḳ

Resül-i Ḥaḳ cevāba geldi hādī
Didi ey duḡterüm ḳaṭ' -ı fu'ādī¹⁴⁸³

Bu aḥbāruñ delīli oldı Cibrīl
Bize viridi haber naḳlıla tecmīl

Resül'e söyledi Zehrā-yı ezher
Ne vaḳt olur bu kārūñ faşl-ı eşher

45 Resūluéllāh didi ey nūr-ı dīde
Gidenden şoñra ben sen hem güzīde

ʿAlī'den şoñra envā' -ı ihānet
Olur evlāduma maḡz-ı ʿadāvet

Didi Zehrā Resül'e ey mu' aẓẓam
Baña iki muşībet oldı ed hem

Baña söylegilen kār-ı ser-encām
Bu aḥvāl olduḡı¹⁴⁸⁴ vaḳtinde i' lām

Benüm oḡlum içün söyle kelāmı
Kim aḡlar ta' zıyet baḡlar nızāmı

50 ʿAzāsın kim dutar ferzend-i ḡaşuñ
İki şeh-zāde-i ḡaş-ı ḡavāşuñ

Betül'e söyledi sultān-ı a' ẓam
Muḡammed seyyid-i erbāb-ı ekrem

¹⁴⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi āhîr zamān ehli olanlar
Dutarlar yasını şöîra gelenler

[244a]

Dutarlar yas[ı] evlād-ı ‘ Abā’nuñ
Huşūşan ol şehîd[i] Kerbelā’nuñ

İderler her sene tâze nizāmı
Meşâhir mâtem-i girye tamāmı

55 Senüñ qadrüñ dutarlar hem ‘ Alî’nuñ
Ölince haşre dek resm-i celînüñ

Olur muhlîşlerüñ cem‘ i ‘ azāde
Olanda şehr-i ‘ Āşur’ ı belāda

Olur merşiye-ẖânlar mîr-i encüm
Miyân-ı kavm-i yâr-ı penc [ü] heftüm

Gel imdi mā-cerāya naql-i tâze
Tevellüd olduğı¹⁴⁸⁵ sıbt-ı Hicâz’a

Vücûda geldüğünde geldi Cibrîl
Beşâret virmege sulţāna teclîl

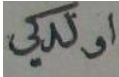
60 Gelürken gördi yolda bir ferîşte
Dökülmiş bāl ü peri hâke küşte

Mu‘ allā nāmıla Kutres güzîde
Müzekkâ şânıla kadri hamîde

Düşüpdür çarh-ı a‘ lādan zemîne
Olupdur mîriken bende kemîne

Suéâl itdi görende anı Cibrîl
Ne suç itdüñ didi ma‘ nāda tertîl

Baña eyle beyân-ı hâl-i iclâl
Nedür hâke düşüpsen bî-per ü bāl

¹⁴⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

65 Didi diñle ser-encāmı birāder
Baña hem-cins-i ‘ālī muḳtedā-ser

İderken Ḥaḳ Te‘ālā’ya ‘ibādet
Baña ihmāl vāḳı‘ oldı ‘ādet

Olındum vācib-i ḳahr-ı İlāhī
Döküldi bāl ü perüm gör kemāhī

Bu ḫāle düşdügüm gördüñ ḫaḳīḳī
Mezellet ḳadrıla zillet refīḳī

Baña bir çāre lāzım ger olursa
Bilürsen kār-ı encāmı olursa

[244b]

70 Didi Cibrīl ḫālī ol faḳīre
Meşāhir nām Ḳuṭres muḳtarīre

Resūlaéllāh’a şimdi gitmelüyem
Benümle gel sezāya ḫoş-nümüyam

Ola kim ol saña ḳılsun şefā‘ at
Mürüvvet ma‘deni kân-ı sa‘ādet

Gelüben Ḳuṭres u Cibrīl-i ḫādī
Mekân-ı Muştafā’ya i‘timādī

Resūlaéllāh’ı gördi ağladı zār
Huçeste Ḳuṭres-ı ğam-dīde izhār

75 Su‘āl itdi resūl-i ferd-i Cebbār
Nedür ḫālün baña şerḫ eyle işhār

Didi Ḳuṭres görürsen ey Muḫammed
Dökülmiş bāl ü perüm mīr-i emced

Saña dermāna geldüm ey güzīde
Baña raḫm idegör maḫz-ı güzīde

Niçe sāl oldı şahrāda muḳīmem
Ḳarīn-i dām [u] ded vaḫşī remīmem

Penāha gelmişem ‘ālem-penāhī
Bilürem ben seni luṭf-ı İlāhī

- 80 Kenārında olurdı Muştafā anuñ
Hüseyn İbn-i ‘Alī bedrū ’d-dücānuñ¹⁴⁸⁶

İşāret eyledi sultān-ı kevneyn
Kemīne Kūṭres’a ğam-dīde ‘ayneyn

Didi kendüñi sür cism-i Hüseyn’e
Tamām a‘zā-yı pākūñ nūr-ı ‘ayna

Yetür a‘zā¹⁴⁸⁷-yı mecrūḥuñ tamāmı
Kef-i pāy-ı Hüseyn’e ihtirāmı

Şifādur iki dünyāda vücūdı
Devādur cerḥ-i ‘iṣyāna ḥudūdı

- 85 Gör imdi n’eyledi Kūṭres imāmı
Der-āġuş eyledi bedr-i tamāmı

Sürüp a‘zāsını nūr-ı Ḥudā’ya
Muḥammed biz’ası ḳudret-nümāya

[245a]

Mülāmes eyledi cism-i şerīfın
Ser-ā-pā cümle a‘zā-yı laṭīfın

Dürüst oldı tamāmī perr ü bālı
Olup maġfūr manẓūr-ı celālī

Hezārān şükr kıldı Züel-Celāl’e
Dönende revnākı evvelki ḥāle

- 90 Semāya eyledi pervāz-ı ‘ālī
Mekān-ı aḳdeme ḳurb-ı celālī

‘İbādet ibtidāya oldı meşġul
Ḥudāvend-i Ḳadīm’e zıkr-i maḳbūl

¹⁴⁸⁶ Bu kelime metinde “bedriéd-dücānuñ” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁴⁸⁷ Bu kelime metinde “a‘zā” şeklinde yazılmıştır.

Rivāyetdür şehādet bulduğında¹⁴⁸⁸
Hüseyn İbn-i ‘Alī hāl-i füzūnda

Semāda vākıf oldu şerh-i hāle
Güzide Kutres u kadr-i celāle

Münacāt eyledi Rabb-i ‘alīden
N’olur yâ Rab didi fazl-ı celīden

95 Baña emr eyle tā rūy-ı zemīne
İnüben leşkerümle hem-ķarīne

Benümle cümle yetmiş biñ ferişte
Baña tābi‘ olan zikre nüvişte

Mu‘ āvin¹⁴⁸⁹ olmağa¹⁴⁹⁰ nūr-ı kadīme
Hüseyn-i Müctebā nesl-i selīme

Āzān virgil bize Bārī tamāmī
İdelüm ol emīre ‘avn-i tāmī

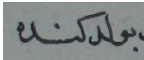
İrişdi Kutres’e Hāk’dan nidālar
Nidā-yı müsteķāb-ı intihālar

100 Eger kim devlet-i nuşret müyesser
Muķaddem olmadı vaktiyle eşher

Velīkin eyledüm şimdi muķarrer
Senünle tābi‘ ün ķadriyle leşker

Gidersiz tā fezā-yı Kerbelā’ya
Mezārı üzre dār-ı mübtelāya

Olinca haşre dek vakt-i kıyāmet
Dutarsız mātemin ‘ayn-ı iķāmet

¹⁴⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[245b]

Hemîşe ta‘ ziyet kârında meşğûl
Olursız rûz [u] şeb ğam-dîde maqbûl

105 Şevâbın ol ‘azânuñ mihr-i‘ irfân
İdersiz bahş kıavm-i dîde-giryân

Olanlar her zamân u şehr-i ‘Âşûr
Ğam u endûh içinde girye meşhûr

Muħakkaķ şimdi yetmiş biñ melâeik
Olurlar Kuṭres’ile anda sâlik

Gel ey yârân-ı ‘irfân-ı girâmî
Haķîķî yâr [u] yârân-ı tamâmî

Hemîşe dîdeden seyl-i sirişki
Riyâz-ı ruhlara şarf eyle eşki

110 Muħammed âlini yâd eyle mazlûm
Olanlar zulmıla ğam-dîde maħrûm

Dil-i pür-hûn ile eyle figânı
Teéessüf hañçeriyle kaṭ‘-ı cânı

Kisegör kesb kıl maħz-ı şevâbı
Melâeikden gelen bahş-ı şavâbı

Nazm-ı Pür-Fünûn-ı Gûn-â-gûn Çün Nakş-ı Bûkalemûn

118

1 *Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*
Haber vir mü’rihân ehli kelâm-ı iktibâsından
Tamâmî Ravzalar şerhi anuñ naķl-i havâşından

Hikâyâtı kamu ma‘lûm rivâyâtı kamu manzûm
‘İbârâtı kamu mefhûm olınmış intihâsından

Dimişdür hażrete ma‘lûm olanda Kûfe’nüñ ehli
Sadâķat şâhibi aşğar kebîri evliyâsından

Haberler kıldılar tekrār Hüseyn'e pîr [ü] bernâsı
Vuzûhî buldı işhâr-ı emîre aġniyâsından

- 5 İmâm-ı evliyâ-zâde müheyyâ eyledi esbâb
Sefer çün 'azm idüp hâzret ziyâde iktizâsından

Ehîbbâlar gelüp cumhûr ne dürlü kıldılar men' i
Müfîdi olmadı şâha döne 'azm-i rızâsından

Gelüben hâzrete derrâs güzîde ol İbin 'Abbâs
Girâmî nâmı 'Abdu 'llâh müfessir haqq-şinâsından

[246a]

Mülâkât oldı sulţâna Hüseyn İbn-i 'Alî hâna
İdüp ta' zîmi i' lâna ziyâde iştihâsından

Didi ey mihter-i bihter zamîr-i enverüñ enver
Şefî'-i zümre-i eşher olanlar evliyâsından

- 10 İmâm-ı mülk-i sulţânî nizâm-ı kilik-i Furkânî
Devâm-ı sır-ı Sübhânî olan cedd ü abâsından

Ne hâcetdür neşâyırlar saña ey server-i hûbân
Bizüm teg kimseler kılmak¹⁴⁹¹ meşâ'ib mâ-cerâsından

Velîkin vâlidüñ Kerrâr gidende Kûfe'ye muhtâr
Cefâ gördi cefâ üzre sa'îd ü eşkıyâsından

Qarındaşuñ Hasan şeh-zâd gidende tefriqa buldı
Mübârek hâtırı maḥzûn olındı âşnâsından

İmâm ol dem cevâb itdi meşâhir İbn-i 'Abbâs'a
Didi geldi mekâtibler resâ'il her ünâsından¹⁴⁹²

- 15 Huzûrum istedi cem' i gerekdür ol yaña gitmek
Bize nuşret kefil oldı kıla kavm-i sezâsından

Gerekdür kim ola ma' lûm bize yârân [u] aḥbâbı
Nihânî düşmeni meşhûr cenân-ı akrabâsından

¹⁴⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Cevāba geldi ‘Abdu’līlāh İbin ‘Abbās olan āgāh
Hüseyn’e söyledi gel şāh sözi dut ibtidāsından

Yezīd’ün taht-ı hükminde bulunmuş hıttā-i Kūfe
Eger iḥrāc olur nāēib Yezīd’ün evliyāsından

İderler Müslim’e teslīm diyār-ı Kūfe’[y]i ehli
Sezādur¹⁴⁹³ gitmesi enseb cenāba intihāsından

- 20 Eger kim ‘aksine oldu nizām-ı leşker-i Kūfe
Ne vechile saña lāzım olur ‘azm-i revāsından

Ne söyler İbn-i ‘Abbās’a gör imdi Ḥaydar’uñ oğlu
Hüseyn-i *innemā*¹⁴⁹⁴ muḥtār girāmī *Hel Etā*’sından¹⁴⁹⁵

Didi şabr eyle ‘Abduellāh teēemmül eylerem der-şeb
Saña ferdā ola ma‘lūm cevābum irtizāsından

Dönüben menzile geldi güzīde¹⁴⁹⁶ ol İbin ‘Abbās
Girāmī kavli ‘indeén-nās kelāmı indirāsından

Hüseyn-i bā-şafā ol dem ṭarīḳ-i fālıla eşher
Tevakku‘ istihār itdi kelāma ḥaḳ-nümāsından

[246b]

*Küllī nefsin zā’iḳatü’l-mevtū ve innemā tüveffevne ucūrekūm yevme’l-
kıyāmeti*¹⁴⁹⁷

- 25 Gelüben fālıla āye ki meşhūr her nefis mevti
Göriser dār-ı dünyāda nebīler evliyāsından

Bu derde bulmadı dermān nebī mürsel velī zühhād
Gürüh-ı etḳıyā evtād şafīler pīşvāsından

¹⁴⁹³ Bu kelime metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

¹⁴⁹⁴ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzāb, 33:33).

¹⁴⁹⁵ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁴⁹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁹⁷ “Her canlı ölümü tadacaktır. Ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir.”, (Āl-i İmrân, 3:185);bu âyet, metinde kırmızı mürekkep ile yazılmıştır fakat sonrasında şiir, tekrar devam etmektedir. Bu kısımda kırmızı mürekkep ile yazılan âyetin açıklaması verilmiştir.

Gelürler cem‘ -i muhlîşler cevānibler tavā’ ifden
Mu‘ āvin¹⁵⁰¹ nuşrete hāzır olurlar iktizāsından

- 40 Didi gerçektür aqvālūñ bilürem kalbūñi hālîş
Benümle bāb-ı şefkatde olursın ibtidāsından

[247a]

Güzide vālidüm Haydar senūñle ibn-i ‘ amm a‘ zam
Olur naşş-ı celī üzre olursın akrabāsından¹⁵⁰²

Velīkin kāyıd aḥkām-ı kazā[y]la kader ḥükmi
‘ Irāḳ’a sa‘ y ider dā’ im irādet¹⁵⁰³ iltimāsından

Ne ḥikmetdür anı kimse ‘ ayāñi bilmedi bilmez
Ne kudretdür ki taḳdīri pozılmaz ihtivāsından

Benümle bir daḥı ilḥāḥ idinme her ḥuṣūśıla
Seferden eyleme men‘ i bilürsen intihāsından

- 45 Bize ma‘ lūm olan ızmar size gizlü dürür işhār
Bize ta‘ līm olan aḥbār size nakli nümāsından

Ne deñlü Hızr’ ıla Mūsā ṭarīḳa hem-refīḳ oldı
Berāy-ı ḥikmet-i bürhān nebīler pīşvāsından

Sefīne-ğark-ı esrārı bilürdi Hızr-ı ḥayvāñi
Velīkin İbn-i ‘ İmrān’a ḥafī ‘ ilm-i esāsından

Bilürsen ey İbin ‘ Abbās kimūñ ben vāriş-i ‘ ilmi
Oluram naşşıla meşhūr velīler muḳtedāsından

Didi minberde ol sulṭān baña mevt ü belā ‘ ilmi
Virildi faẓl-ı Bārī’ den muḳaddem ibtidāsından

¹⁵⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁰² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Kemā Kāle ‘Alī: Ūtītū ‘İlme’l-menāyā Ve ‘l-Belāyā¹⁵⁰⁴ Ve Kāle: Selūnī¹⁵⁰⁵
‘Ammā Dūne ‘l-‘Arşī¹⁵⁰⁶

50 Bilürsen rāzı ‘Abdu’l-lāh ‘Alī’nün ‘ilm[i] esrārı
Medīne ‘ilminün bābı olan mīr-i ğināsından

Bize esrār-ı Hāḡ maḥfī olunmaz feyz-i erzānı
Ezelden faẓl-ı tāmıyla bize virdi ‘aṭāsından

Halāyık aldılar bizden dirāset dersile ‘ilmi
Nihānī bizdedür kenz-i beyān-ı *kul kefāsından*¹⁵⁰⁷

Cevāba geldi ‘Abdu’l-lāh imāma söyledi ol māh
Bu idi maḡsadum ta’l-lāh saña naḡl-i bināsından

İdem işhār-ı aḡbārı senünle ben olam cārī
Ne semte ‘azm ider olsañ idem ḡaşdı sezāsından

55 Velīkin şimdiki ḡālī Medīne semtine gitmek
Ḳazā ḡükm eylemiş eşher zamāne iḡtizāsından

Ümīdüm var ola ḡāce gidende Kūfe’ye¹⁵⁰⁸ sizler
Mülākātum ola teysīr sizünle iştiḡāsından

[247b]

Velīkin bilmezem eyyām senünle beynümüz tefrīḡ
Ne dürlü rüzgār eyler cüdā cevır [ü] cefāsından

Niçe eyyām olur sensiz baña ey server-i ‘Adnān
Niçe devrān olur sensiz baña zevḡ [ü]¹⁵⁰⁹ şafāsından

Rivāyetdür ki ‘Abduellāh gidenden şoñra ol şāha
Gelūben dir Zübeyr oġlı emīre aḡrabāsından¹⁵¹⁰

¹⁵⁰⁴ Hz. Ali: “Ölüm ve belaların ilmi bana verildi.” söyledi.

¹⁵⁰⁵ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁵⁰⁶ Ve söyledi: “Arşdan başka bana ne sorarsanız sorun.”

¹⁵⁰⁷ “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

¹⁵⁰⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁰⁹ zevḡ [ü] şafāsından: zevḡi şafāsından

¹⁵¹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 60 Karındaşı Muḥammed hem Ḥanīfe oğlu şeh-zāde
İmāmı kıldı istikbāl senā kıldı sezāsından
- Anuñla geldi ‘Abdu’llāh ‘Ömer oğlu olan ol māh
Naşihat kıldılar eşbāh kader ile kazāsından
- Müfīdi olmadı şāha ne dürlü kıldılar tehdīd
Ziyāde oldu iştākı sefer ‘azmi revāsından
- Didiler pes nedür bā‘ iş ziyāde maḥz-ı esrāra
Beyān eyle bize şerḥi ‘ayānla esāsından
- İmām ol dem cevāb itdi didi rü’yāda sulṭānı
Yaturken ceddümi gördüm nihānla cefāsından
- 65 Baña emr eyledi ceddüm sefer kıl Kūfe’ye¹⁵¹¹ durma
‘Azīmet eyleme te’ḥīr ta’allül iştihāsından
- Ḥudāvend-i Te‘ālaellāh diler kim ḥūnıla taḡrīḳ
Göre ol buḳ‘ada cism-i şerīfin ibtilāsından
- Melā’ik cem‘ine ister mübāhāt eyleye şabruñ
Daḥı ‘arz-ı kemālātuñ şehādet ıştıfāsından
- Şakın te’ḥīrile taḳşīr idegörme benüm oğlum
Bu kāra sa‘y idegör gel cezā vaḳti ‘anāsından
- Ne dürlü eylerem te’ḥīr Resūl’uñ emrine ‘āşī
Oluram emr-i Yezdān’a baña farṭ-ı cezāsından
- 70 İmāmuñ kavlini yārān kılanda gūş pür-aḥzān
Oluban cümlesi giryān bilende mā-cerāsından
- Didiler emr-i Yezdān’ı sezādur dutması anı
Muṭī‘-i emr [ü] fermānı revādur irtizāsından
- Didiler çünkü ey maḥbūb gidersen Kūfe’ye¹⁵¹² mergūb
Senūñle tıfl [u] vildānı götürme aḳrabāsından

¹⁵¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵¹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Diyâr-ı ğurbete cümle ‘ıyâli kavm-i ser-gerdân
Götürme terk kıl sulţân hâzer eyle belâsından

[248a]

Didi yârâna ol server Hüseyn-i Müctebâ reh-ber
Resûl’e söyledüm eşher kâmusın ibtilâsından

75 Didi evlâd [u] ensâbı senûñle cümle aḥbâbı
Götür terk eyleme şâb [u] ‘ıyâli¹⁵¹³ evliyâsından

Hudâvend-i ‘azîmües-şân diler kim eylesün iḥsân
Cefâ ile merâtib şân bula cem‘i ‘aḫāsından

Görende kışsa-i aşḫâb Hüseyn’ün ḥ̣âb[ı] esrârın
Vedâ‘ı kıldılar şâha dönüben iltimâsından

Gör imdi n’eyledi sulţân Hüseyn-i pür-cefâ giryân
İdüp itbâ‘ eşyâ‘ın ğarîbî aḫrabâsından

Gürüh-ı ḥacle-i i‘zâz ṭahâret ḥânedân ehlin
Kamuya nâkalar¹⁵¹⁴ müşkîn getürdi zer nühâsından

80 Münâsib bâr-ı hevdecler ‘amârî eyledi tertîb
Ḥavâtîn oldılar râkib ṭahâret ehl-i ḥâşından

‘Alem kıaldurdu ‘azm itdi şadâ-yı kus-ı ekvânı
Ser-â-ser kıpladı şaḥn-ı cihânı her binâsından

‘Irâk’a ‘azm iden günde Hüseyn İbn-i ‘Alî taḥḫîḳ
Yine ol gün şehîd oldu ‘Aḳîl oğlu belâsından

Çıkanda Mekke’den ḥazret muḳadder Müslim’i ol gün
Şehîd itmişdiler meşhûr Hüseyn’ün aḫrabâsından¹⁵¹⁵

¹⁵¹³ şâb [u] ‘ıyâli: şâbı ‘ıyâli [metinde]

¹⁵¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵¹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Süvār olduḡda¹⁵¹⁶ dir ‘ irfān tamāmī ḡānedān¹⁵¹⁷ ehli
Gelende cümlesi menzil-be-menzil reh-revāsından

- 85 Gice gündüz giderdiler ināşıla zükūr ehli
Şorardı cümleñüñ ḡālin Ḥüseyn gör sezāsından

İderdi cem‘ ine pend ü naşīḡat server-i ‘ irfān
Beşāret müjde-i cennet virürdi Ḥaḡ nevāsından

Eger zahmet bize lāḡiḡ olursa ḡam degül iḡvān
Virür müzdi bize Bārī Ḥudā vaḡt-i ‘ anāsından

Dimiş rāvi ‘ Abā ehli süvār olduḡda¹⁵¹⁸ aḡyārı
Vedā‘ itdükde erbāba olan Mekke ḡavāşından

‘Urūḡ-ı Mekke’ye lerze düşüben zelzele eşḡār
Ḥicāz’uñ ḡāşıla ‘āmı ceza‘ ḡıldı ḡafāsından

- 90 Olındı dir ‘ alāmetler şanursan rüşte-ḡız oldı
Kimi dād eyledi zārī Ḥüseyn’uñ mā-cerāsından

[248b]

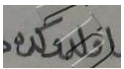
Oluban cümlesi hem-rāḡ anuñla tā ki bir menzil
Rikābında olup giryān ḡamu hicret-nümāsından

İrende menzile ḡazret getürdiler aña kürsī
Çıḡuban kürsīye eşher şenā ḡıldı sezāsından

Ḥudā’ya eyledi ḡamdi Resūl’e hem taḡiyyātı
İdüben anda bir ḡuḡbe ḡamir-i kenz-i ḡāşından

Didi ey yār [u] enşārum olanlar nuşrete yārūm
Bilürsiz kim beni meşḡūr cefā ehli¹⁵¹⁹ belāsından

- 95 Belāma kim durur gelsün benümle dār-ı aḡyāra
Kim ister dār-ı dünyā[y]ı dönüp gitsün hevāsından

¹⁵¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵¹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵¹⁹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Seferdür dār-ı ‘uqbāya gerekdür gitmelü lāzım
Benümle rām olan gelsün ‘anāya irtizāsından

Huceste murğ-ı ten hem-rāz nişīmen burcına pervāz
Diler kim eylesün şeh-bāz çenāra nāra cāsından

Hemīşe şubha dek ol şeb nevā-yı zenzeme tesbīh
İderdi zıkr Sübhān’ı şenālar ihtivāsından

Nazm-ı Diğer

119

- Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn*
1 Gel imdi nazm kıl mevzūn redīfe ğayr-i izmārı
Beyān-ı harf-i nūnıla¹⁵²⁰ ola nakli tamāmından
- Şabāh olduĝda¹⁵²¹ serdāruñ sipāhı irtihāl itdi
Ehībālār olup yoldaş emīre ihtirāmından
- Haķīķī yār [u] enşārı olanlar oldı ahyārı
Mecāziler dönüp gitdi kafāya istikāmından
- Vedā‘ ı Mekke’ye kıldı Hüseyñ İbn-i ‘Alī eşher
Anuñla geldiler yārān ehībālār ‘avāmından
- 5 Rivāyetdür ki dir ħāzret göçende soñra menzilden
Yazuban nāme gönderdi ħamu ehle ‘avāmından
- Benī Hāşim olan ħavme tamāmī āl-i ‘Adnān’a
Bu mazmūnıla i‘lām-ı me‘ānī ihtimāmından
- Beni kim istedi gelsün şehādet manşıbı bulsun
Riyāz [u]¹⁵²² ravza[y]a revān cezā dārü’s-selāmından
- Beni kim istemez eşher olındı ħadrıla maħrūm
Mekān-ı bāĝ-ı a‘lādan cinān-ı ħavz-ı cāmından

¹⁵²⁰ Bu kelime metinde şeklinde “ن” harfî fazladan yazılmıştır.

¹⁵²¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵²² riyāz [u]: riyāzı [metinde]

[249a]

Revân oldı kerem-kânı anuñla âl [u] aşhâbı
‘İyâli naşşıla aṭhâr ṭahâret ihtitâmından?

- 10 Şabâhî-nâm menzilde giderken Fereздаḡ şâ‘ir¹⁵²³
Gelürken gördi sulṭânı şenâ kıldı tamâmından

Selâm itdi kirâmıla imâm[a] ihtirâmıla
Kelâm-ı ihtişâmıla medâyiḡ ihtitâmından

Gelürdi Kûfe’den eşher Hicâz’a eylemiş ḡaşdı
İmâm ol dem su’âl itdi ‘Irâḡî ḡāşş [u] ‘âmından

İmâma söyledi şâ‘ir tamâmî Kûfe aḡvâlin
Muḡâlif *kūfî lā yūfî*¹⁵²⁴ didi ḡavl-i tamâmından

Ḳamusın söyledi ḡaddâr olurlar kînelü ḡahhâr
Zamîri cem‘ üñ enbâr-ı ḡiyânet ihtişâmından

- 15 Kelâm-ı şâ‘ire taṣdîḡ idüben yoḡladı¹⁵²⁵ sulṭân
Sipâhî ḡayr-i eṭrâfa gelüben ḡayl-i ‘âmından

Hümâyûn or*du*-yı ḡazret muḡayyem ḡurdı vâdîde
Ki Baṭn-ı Rumme vâdîsi mekânıdur ḡıyâmından

İdüben Kûfe’ye irsâl girâmî nâme-i erḡâm
Virüben Ḳays’a bin Meşher nedîmi nâme tāmından

Bu maзмûnıla kim a‘yân ‘Irâḡ [u]¹⁵²⁶ Kûfe eşrâfı
Benümle yâr olan enşâr meveddetle tamâmından

Selîmî i‘tikâd ehli olanlar her evâmirde
Size aḡdem gelüp Müslim niyâbet mîr-i kāmından

- 20 Baña geldükde aḡbâr şaḡḡat ehlinüñ rāzı
Kelâma i‘timâd itdüm beyânıla peyâmından

¹⁵²³ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁵²⁴ “Kûfelilere güvenilmez, onlarda vefâ yoktur.”

¹⁵²⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵²⁶ ‘Irâḡ [u]: ‘Irâḡı [metinde]

Muḳaddem eyledüm¹⁵²⁷ irsāl ‘ amū-zāde olan yārı
Size geldi kerem-kānı niyābetle imāmından

Gidenden şoñra ol ḥazret sefer kıldum gelem eşher
Muḳaddem nāme[y]i irsāl idindüm irtisāmından

İrişdi leşkerüm Baṭn-ı Cezīre Rumme’ye vādī
Rumūz-ı nāmede¹⁵²⁸ meşṭūr ṭavāmir irtikāmından

Rivāyetdür dimiş rāvī çıkanda Mekke’den ḥazret
Ḥüseyn İbn-i ‘ Alī şeh-zād eben ‘ an-ced ‘ amāmından

25 Seferdür añladı ağyār ḥuṭūṭ-ı Kūfe’ye ‘ azmi
Yazuban anda i‘ lāmı ‘ Ubeydu’llāh’a ‘ amından

[249b]

Yezīd’ün ḳavm-i enşarı kitābet eyledi irsāl
Muḳaddem mīr-i ḳahhāra Ziyād oğlu ḳavāmından

Ḥaber-dār olduğı¹⁵²⁹ demde ‘ Ubeyduellāh-ı bed-girdār
Şevāri‘ menzili teslīm idindi ḳavme tāmından

Ḳamu yārān [u] enşāra olanlar mu‘ temed kāra
Muḳayyed oldılar cümle şevāri‘ ler nizāmından

Gelende Ḳays İbin Meşher ḥaber-dār oldılar cem‘ i
Görende saéyıla Ḳays’ı gidende ihtisāmından

30 İrişdi menzil-i şūma mekān-ı Ḳādisī dirler
Görende Ḳays’ı ol dāruñ muḥāfız ehli ‘ amından

Dutuban Ḳays’ı ol demde muḥāfızçı olan aḳvām
Muḳayyed kıldılar anı giriftār-ı tamāmından

‘ Ubeydu’llāh’a gönderdi ḳamusı Ḳays’ı ol demde
Anı ḳatlı eyledi bī-şuç görende şerḥ-i tāmından

¹⁵²⁷ Bu kelime metinde “eyledim” şeklindedir.

¹⁵²⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵²⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Gör imdi leşker-i sultân Hüseyin İbn-i ‘Alî aşlan
Merâhil kat‘ idüp evtân gelürdi ihtimâmından

Dürüd-nâm olan dâra irişdi gördi bir hayme
Kurılmış aşlını şordı görende ihtişâmından

- 35 Zühre’üñdür didiler Bū Necef’dür mesken-i evtân
Geliser Mekke’den eşher gider mülke devâmından

Aña berler kılop irsâl huzûrın istedi hünkâr
Gelende hâzrete ol yâr kılop ta‘zîm-i tāmından

Zühre’e söyledi şeh-zâd Hüseyin-i Müctebâ eşhâd
Bilürsen bizleri evtâd kirâm-ı kâdr-i ‘âmından

Bilürsen bizleri yoldaş olan eşhâş-ı hoş-ihlâş
Bizümle cehd ide ihtâş? bula kurb-ı kıyâmından

Bize enşâr olan imrûz¹⁵³⁰ gelür ferdâ-yı mahşerde
Kenâr-ı Kevşer’e handân şarâba karşı cāmından

- 40 İdersen râğbet-i meşhûr karîn ol bizlere manzûr
Cefâda cevriye mazrûr geçe gör sâl [u] ‘âmından

Zühre’i gör hıram itdi imâma ihtirâm itdi
Taḥiyyât u selâm itdi ku‘ûdiyla kıyâmından

Didi ey hüsrev ü sâlâr muḳaddem ṭâlibüm der-kâr
Olurdum mekremet-eṭvâr bu kâra intimâmından

[250a]

Fedâdur cân u ten evlâd saña ey seyyid-i evtâd
‘Alî’den sen bize şeh-zâd olursan ihtirâmından

Oḳudum naḳl-i muḥtârı kitâb-ı şerḥ-i envârı
‘Alî’dür şîr-i Cebbâr’ı zamîri anda tāmından

- 45 Fedâdur bil saña cânım ḳamu yârân [u] ihvânum
‘Alî’ye şâh-ı merdân¹⁵³¹ gürûh-ı ḥâşş [u] ‘âmından

¹⁵³⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵³¹ Bu kelime metinde “merdânım” şeklinde yazılmıştır.

Hem ol sâ‘ at gelüp mezbûr Züheyr’i mekremet mevfûr
İdüp cem‘ iyyet-i yârân tevâbî‘ kavm-i tāmından

Didi her kim beni ister Züheyr’em nāmıla meşhûr
Benümle hem-ķarîn olsun belāya şubḥ [u] şāmından

Ferāġat eyleyen ârzû benümle gelmeyen iķrân¹⁵³²
İraġ olsun civārumdan ḥarīmīle mūdāmından

Gelüp menkûḥaya ķarşu zen-i pākīze-eṭvāra
Didi ey yār-ı i‘ zāzum ‘ afife aşl-ı tāmından

50 Dilerem şarf-ı cān¹⁵³³ itmek şehādet dārına ‘ azmī
İdindüm aña ey ḥurme ḥaķīķī gör kelāmından

Gel imdi algılan¹⁵³⁴ mehrüñ tamāmı naķd-i zer nuķre
Ne vardur māl [u] eşcārum cevāhir cinsi nāmından

Rivāyetdür ki ol ‘ avret Züheyr’e söyledi rāzı
Ḥüseyn’[i]le gidersen gel ‘ gazāya ķadr-i tāmından

Olursen ķurbına ṭālib hemīşe rezmine rāġıb
Berāy-ı devlet-i ferdā cezā bulmaķ¹⁵³⁵ imāmından¹⁵³⁶

Şarāb-ı Ḥaydar’a teşne olanda dest-i sākīden
Dilersen şerbet [ü] şahbā mūdāmī kām-ı cāmından

55 Senüñle ben dahı eşher gelürem ḥidmet¹⁵³⁷-i şāha
Ola kim ķurbet-i Zehrā ola ferdā ḥıyāmından

İrişem dār-ı Zehrā’ya gelende maḥşere ḥātûn
Duranda ķāşıraṭüet-ṭarf¹⁵³⁸ aña ķarşu selāmından

¹⁵³² Bu kelime metinde “iķrân” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁵³³ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁵³⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵³⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵³⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵³⁷ Bu kelime metinde “ḥizmet” şeklinde yazılmıştır.

Hezārān mi‘ cer-i pākin dutarlar şad hezārānı
Dağı biñ biñ havārīler öñince ihtişāmından

Dilerem ben dağı ferdā maḳām-ı leşker-i Zehrā
Olam ehl-i ḥidāmından anuñla şubḥ [u] şāmından

Züheyr’üñ ‘ avreti geldi anuñla leşkere dāḥil
Olındı ‘ āķıbet meşhūr zahīr-i ḥāşş [u] ‘ āmından

[250b]

60 Kelām-ı sābıķa geldük imāmuñ ḥāline zāhir
Şuķūķ’a¹⁵³⁹ geldi bir menzil aña dirler devāmından

Nüzul itdi kerem-kānı gelüben Kūfe dārından
İrişdi anda bir kimse ḥaber virdi ‘ avāmından

Didi kim ḳatl olup Müslim şehādet buldı ol server
Anuñla Hānī bin ‘ Urve niçe kimse ḳavāmından

Gidüben başları Şām’a Ziyād oğlu idüp irsāl
Yezīd’e eyledi i‘ lām şafā buldı ‘ izāmından

Rivāyetdür ki dir anda olurdu duḡter-i Müslim
On üç yaşında ḥan-zāde imāmıla ‘ amāmından

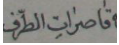
65 Serāy-ı ‘ işmete dāḥil olınmışdı ḥarīmīle
Ṭahāret ḥānedān ehli civārında niżāmından

İmām eylerdi i‘ zāzı ziyāde duḡtere her dem
Şehādet buldı çün Müslim ‘ aṭūfet itdi tāmından

Füzünī eyledi ta‘ zīm görende duḡteri ḥazret
Girende çādere ‘ işmet-serāya der-ḥıyāmından

Ferāsetle bilüp duḡter şehādet bulduḡın¹⁵⁴⁰ eşher
İmāma söyledi Müslim şehīd olmuş ‘ alāmından

Baña farṭ-ı ri‘ āyātı idersin ey kerem-kānı
Yetīm [ü]¹⁵⁴¹ bī-kese böyle iderler ihtirāmından

¹⁵³⁸ Bu kelime metinde “ḳāşıraṭiét-ṭarf” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁵³⁹ Şuķūķ’a : Şüfuk’a [metinde]

¹⁵⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁴¹ yetīm [ü]: yetime [metinde]

70 Taḥammül itmeyüp hazret Hüseyn-i seyyid-i şevket
Kıluban giryе vü efgân haber virdi maḳâmından

Didi gerçekdür aḳvâlün şehîd olmışdurur Müslim
Şehâdet cāmını içmiş şeh-i dârü's-selâmından

Eger fevt oldısa Müslim saña ben bâb-ı şefḳatde
Pederden yigregi oldum meveddet intizâmından

Anı güş itdi evlâd-ı girāmî Müslim'e mâtem
Dönüben kıldılar zârî' afâyifler ḳavâmından

Rivâyetdür haber şâyi' olanda Müslim'ün ḳatli
İmâma söyledi ba'zı kimesne iltizâmından

75 Revâ görme cefâ cümle 'ıyâle ihtirâz eyle
Seferden Kûfe'ye¹⁵⁴² gitme ḥazer eyle 'avâmından

Neler oldı ser-encâmı bilindi Müslim'ün ḥâlî
İki nev-reste eṭfâlî şehîd oldı saḳâmından

[251a]

Te'emmül eyledi ḥazret sükût itdi kerem-kânı
Gelüben Müslim evlâdı ḳamu nâ-şâdı kāmından

Didiler yâ imâm olmaz gerekdür Müslim'ün ḳanın
Tamāmî Kûfe ehlinden alursın her ḥıṣâmından

Eger kim gitmese kimse sezâdur bizlere gitmek
Şehâdet bulmağa¹⁵⁴³ evlâd yāḥūd kesb intikâmından

80 Alalum Kûfe ḥalkından idenler Müslim'e ḳaşdı
Dökenler ḳanını eşher kebîrile gulâmından

¹⁵⁴² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁴³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

**Nazm-ı Nakş-ı Füzûn Be-Harf-i Nûn Na‘t-ı Turfe-nümûn-
ı Pür-Fünûn**

120

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Gel imdi âb-ı gül cûşa getür nazma belâlardan
Belâ-keş kavmi aḥvâlin nevâ‘ib ibtilâlardan

Muḥammed âl-i iclâlin girâmî zâtı eṭfâlin
Nejâd-ı ‘âîl-emsâlin güzîde aştafâlardan¹⁵⁴⁴

Bu günde medḥ kıl evlâd irince ḥâlet-i nez‘a
Geçürme fırsatı üstâd oku medḥ [ü] şenâlardan

Şenâya midḥate lâyıḳ olanlar defteridür bu
Sezâdur nakş-ı tûmâra yazılsun mâ-cerâlardan

- 5 Seferdür dâr-ı ‘uḳbâya alursın kıymet[i] şî‘rûn
Muḥammed’le ‘Âlî’den sen meşâhir aşfiyâlardan

Kenâr-ı Kevşer’e sâḳî bulursın mîr-i âfâkı
Hüseyn’[i]le Ḥasan şeh-zâd görürsin pişvâlardan

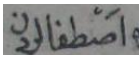
Huşûşan andadur Zehrâ muṭahhar mi‘cer-i ḥaḍrâ
Dutarlar şukḳasın havrâ ḥıyâm ehli şafâlardan

Hümâyûn perde-i ḥâşın çekerler çâr eṭrâfa
Miyân-ı perde nûrânî olur Zehrâ ziyâlardan

Münevver nûr olur Rıdvân cinân ehli yañağından
Öñince şaf şaf ḡilmân okur medḥ [ü] şenâlardan

- 10 Kimi dir duḡter-i sulṭân Muḥammed seyyid-i ekvân
Rumûz-ı naḡme-i vildân olur anda nevâlardan

Kimi dir Fâtıma-cevher girâmî zevce-i Ḥaydar
Şübeyr ü Şübber’e mâder olan Âl-i ‘Abâ’lardan

¹⁵⁴⁴ Bu kelime metinde “aştafâlardan” şeklinde harekelenmiştir.

Ferādīs içre seyrānı idiser bāğ-ı Rıdvān'ı
Öñince hūr [u] ğılmānı ider rakşı ğınā'lardan

[251b]

Livā'ı vaqt olur dāra irersin yār-ı hünkāra
Görende bende bī-çāre ider raḥmı şifālardan

Bilür kim bendedür āle ezelden pīr [ü] eṭfāle
‘Aleél-a‘rāfi ircāle¹⁵⁴⁵ kemāl-i i‘ tilālardan

15 Hudāvendā kerem-kānī be-ḥaḳḳ-ı sır-ı Sübhānī
Bize raḥm eyle a‘lānī şifālar evliyālardan

Sezā-yı şı‘re nessāce kifāyet nazm-ı dībāce
Getür aḳvāl-i minhāce zāmīr-i eṭḳıyālardan

Sevālif kavli şerḥ eyle görende ḥāl-i evlāduñ
Hüseyn-i Müctebā muḥtār cihādı bī-nevālardan

Didiler Müslim’üñ ḳanın gerekdür almalu bizler
Ne varsa Kūfe ehlerinden şerārı eṭḳıyālardan

Buyurdu cümle yārāna Hüseyn İbn-i ‘Alī ol dem
Didi ceng itmelü lāzım bize yegdür maḍālardan

20 Gerekdür Kūfe’ye¹⁵⁴⁶ gitmek ḥuşūmet ehline cengi
Revādur itmegi elbet cezā görmek¹⁵⁴⁷ ğazālardan

Göçüp andan ḳamu ‘asker olanlar ḥazrete tābi‘
Ḳonuban ğayr-i menzilde şaḥārīde fezālardan

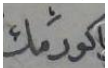
Nüzül itdükde şeh-zāde irişdi ḥazrete nāme
İbin Sa‘d eyledi irsāl Hüseyn’e mā-cerālardan

Didi ma‘lūm ola şāha tamāmī Kūfe’nüñ ehli
İdüp inkār iḳrārı senüñle ibtidālardan

Daḥı ḳatlı olduğı¹⁵⁴⁸ Müslim saña ma‘lūm ola ḥālī

¹⁵⁴⁵ “Ve A’raf üzerinde de hepsini (hem cennetlikleri hemde cehennemlikleri, yüzlerindeki) işaretleriyle tanıyan erkekler vardır.” (A’raf, 7:46).

¹⁵⁴⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁴⁷ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Baňa viridi vaşıyyetler saňa ‘ ilm-i belâlardan

- 25 Haber-dâr eylemek aķdem ne oldu Kûfe aķvâli
Ser-encâmı cefâ ehli iden zulmı kazâlardan

Hażerde ol kerem-kânı ‘ azîmet-Kûfe terkin kıl
Muķaddem olmadın cem‘ -i cefâ ehli haţâlardan

Haber itdükde sulţâna ‘ asâkir içre bürhâna
Olanlar zümre-i tuġyân kaçup gitdi ‘ anâlardan

Olanlar t̡alib-i dünyâ firârı kıldılar her-câ
Perişan oldılar itġâ baķup kavmi kaķâlardan

Velîkin kaķdılar aķyâr Hüseyn’[i]le olan ebrâr
Gürüh-ı yek-dil-i iķrâr haķîķî evliyâlardan

[252a]

- 30 Göçüp andan daķı ‘ asker gelüp şahrâ-yı A‘ kâbe
Nüzûl itdükde ol hażret görildi yer kaķalardan

Görildi bir serâ-perde kurlmış naķş-ı elvânî
Hümâyûn rengi ġûn-â-ġûn t̡nâb-ı i‘ tilâlardan

Su ‘âl itdükde erbâbın didiler nâmı ‘ Abduellâh
Olandur aşlı Hurr oġlı ri‘ âyetsüz fenâlardan

İmâm uş istedi gelsün refîķ-i evliyâ olsun
Velîkin ol abâ eytdi idüp ġavfı belâlardan

İmâma olmadı tâbi‘ kılıcıyla didi aţum¹⁵⁴⁹
Saňa pîş-keş¹⁵⁵⁰ ola her dü ‘ aţâ-baķş hebâlardan

- 35 Hüseyn-i Müctebâ me ‘yûs olındı kaķline anuñ
Didi ben gelmedüm bunda alam baķş-ı ‘ aţâlardan

¹⁵⁴⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁴⁹ Bu kelime metinde “aţım” şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁵⁰ Bu kelime metinde “bîş-keş” şeklinde yazılmıştır.

Rivāyetdür ki ol (...) ¹⁵⁵¹ Hüseyin'e olmadı tâbi
Peşimân oldı âhirde görende aşfiyâlardan

Şehâdet buldılar yârân Hüseyin'ile olan akrân
Bihişte irdiler Rıdvân rızâ ehli kazâlardan

Sa'âdet olmadı kesbi fezâ-yı dâr-ı dünyâda
Şehâdet bulmadı selbi olındı hoş-⁶ abâlardan

Naķildür şerhile râvî kenâr-ı Zeyneb'e tekye
Kılanda Muştafâ sıbtı gidüp h⁶âba menâlardan

40 Duruban uyğudan hâzret dökerdi dîde[den] eşki
İmâmı ¹⁵⁵² gördi ol hâtûn olan nesl-i ⁶ abâlardan

Muṭahhar h⁶âheri ¹⁵⁵³ Gülşüm ⁶ Alî'nün duḡteri aṡher
Sebeb-girye su'âl itdi qarındaşa kazâlardan

Didi gördüm Resûlu 'llâh yaturken cedd-i a⁶ lânı
Didi va⁶ de qarîb oldı baña vuşlat denâlardan?

Anı gûş itdügi demde Hüseyin'ün h⁶âheri ¹⁵⁵⁴ Gülşüm
Ziyâde eyledi girye figânı hoş-nevâlardan

⁶ Alî Ekber görüp hâli imâma söyledi ey ebb
Yezîd'ile bizüm leşker nedür farkı belâlardan

45 Taraf-Haḡ kimdedür kimde eger kim kâr-zâr olsa
Didi bizden yañadur Haḡ hücûm-ı her belâlardan

⁶ Alî Ekber didi ol dem Hüseyin'e ḡadrıla ⁶ âlî
Degül ḡam ger şirâr ehli bize kılsa cefâlardan

[252b]

Haḡîḡat bizdedür nuşret şehâdet manşıbı şevket
Rızâ-yı Hâlik' a ḡurbet sezâ vaḡt-i cezâlardan

¹⁵⁵¹ Bu kelime metinde siliktir.

¹⁵⁵² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁵³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Diyüben göçdiler andan gelüben menzile meşhûr
Ki nâmı Kaṭkaṭān' ıla olan şahın-ı fezâlardan

Nüzûli kıldı iclâli imâm-ı Muştafa âli
Hüseyn-i Müctebâ vâlî olan bedr-i dücâlardan

- 50 Sipâhı cem' idüp ḥazret neşâyıḥlar kılup vâlî
Şehâdet bulduḡın¹⁵⁵⁵ Müslim didi ḥalka ḥafâlardan

Hıyânet itdüḡin mîre meşâhir Kûfe'nüñ ehli
Tamâmı eyledi izhâr anı kavme sezâlardan

Didi ey leşker-i Rıdvân bilürsüz tâbi' -i nîrân
Yezîd'üñ 'askeri ṭufân gelüpdür her yañalardan

Muḥakkak bizlere bezm-i belâda sâki-i devrân
Bize cām-ı memâtından ider nûş iktizâlardan

Baṇa tâbi' olan gelsün kim olmaz gelmesün eşhâr
Belâdur iktizâ kıldı bize maḥz-ı cefâlardan

- 55 Şehâdet rezmine bizler kifâdur şahın-ı ğavgâda
Ne lâyıkdur ola ğayr-ı giriftârı belâlardan

Kelâmin gûş idüp yârân olanlar tâbi' i yeksân
Meveddet cāmına 'aṭşân olan vâlî velâlardan

Didiler ḥazrete ol dem senüñle yek-dil ü yek-cân
Oluban gelmişüz cümle ṭarîka ihtidâlardan

Fedâdur cânıla evlâd saña ey seyyid-i evtâd
Der-in dünyâ vü 'uqbâda cezâ bulmak¹⁵⁵⁶ cefâlardan

Ezelden bendeyüz işhâr nebîye seyyid-i ebrâr
'Alî'dür ḥâcemüz Kerrâr ğazanfer aşfiyâlardan

- 60 Olındı imtiyâz ol dem gürûh-ı eşkıyâ cümle
Sa' âdet tâbi' [i] ḳaldı Hüseyn'ile hüdâlardan

¹⁵⁵⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁵⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Şehâdet isteyen fevz [ü] necâtı rûz-ı mahşerde
Şefâ' at isteyen rûz-ı kazâda pîşvâlardan

Kaluban bezm-i heycâda olındı rezme âmâde
Şehâdet kaşdına durdı dahı ğâzî ğazâlardan

Göçüp naql-i mekân itdi imâm-ı evliyâ andan
Sükûnî kavmine irdi kabîle aĝniyâlardan

[253a]

Görindi ' Akreme kavmi celîden geldi bir şahşı
Sueâl itdi aña hazret ' Irâķî muķtedâlardan

65 İmâma söyledi ol şahş tamâmî Kûfe ahvâlin
' Ubeyduellâh' ı bildürdi didi kâr-ı cefâlardan

Didi ister seni dutmak¹⁵⁵⁷ perâkende kılup ' asker
Cevânib cümle eṭrâfa haber şaldı nidâlardan

Haber-dâr ol kerem-kânı kelâmı aña i' lânı
Dönegör Mekke' ye cânî emîn olğıl¹⁵⁵⁸ belâlardan

İmâmet kaşrına sultân bu hâle şâd olup handân
Şehâdet bezmine cevân idüp ' azm-i rızâlardan

Göçüp andan revân oldu Ziyâd oğlı bulup anı
Çağırdı Hurr' ı ol müfsid ' aṭâ virdi ' aṭâlardan

70 Olan Hurr bin Yezîd' i gör Riyâhî ceddîdür eşher
Aña emr eyledi ğaddâr Ziyâd oğlı taĝâlardan

Buyurdi Hurr' a biñ cerrâr alursen leşker-i enşâr
Hüseyn' e karşı git izhâr olan pîş-i kafâlardan

Ne vechile olur âsân getürgil Kûfe' ye anı
Anı men' eyle eṭrâf-ı ṭarîķa ğayr-i câlardan

Yezîd oğlı olan Hurr' ı anuñla biñ süvârî hem
Koşuban eyledi irsâl emîre her yañâlardan

¹⁵⁵⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hüseyn'i istedi görmek nişâne her sipâhından
Serâya irdi Hurr ol dem olan sehl-i fezâlardan

- 75 Dutup ârâmı ol yerde konuban leşker-i cümle
Hüseyn'e muntazır oldu umûra iktizâlardan

Gelüp andan geçüp hâzret imâm-ı âl-i Furkân'ı
Kimesne bilmedi anı geçende inzivâlardan

Şabâhı gördiler her dü sipâhı birbiri ol dem
Serâye-nâm menzilde ber-â-ber istivâlardan

Gelüp dir Hurr Yezîd oğlu Riyâhî hâzrete karşı
Sipâhıyla durup hâzır olup cenge kazâlardan

Şabâhı şaf çeküp leşker olanlar Hurr'ıla meşhûr
Hüseyn'i isteyüp cümle tevâbi' ler gavâlardan

- 80 Muḳaddem eyledi irsâl huzûrın istedi Hurr'uñ
Hüseyn İbn-i ' Alî kâşîd havâle kıldı câlardan

[253b]

Didi kâşîd eyâ serdâr seni ister sipeh-sâlâr
Hüseyn-i *innemâ*¹⁵⁵⁹ hünkâr olan mîr-i livâlardan

Künûz-ı nokṭa-i maḥzûn rumûz-ı *Hel Etâ*¹⁵⁶⁰ meknûn
Vezîr-i *Lâ Fetâ*¹⁵⁶¹ mevzûn ' Alî oğlu ' ulâlardan¹⁵⁶²

İcâbet eyledi da' vet[e] olan Hurr Yezîd oğlu
Mükennâdur Riyâhî'le cüdûdıla ebâlardan

Gelüben ' âlî-der-gâha melâeik leşkeri şâha
Velâyet çarḥına mâha nejâd-ı etkîyâlardan

- 85 Dürûdıla selâm itdi füzûn ihtirâm itdi
İmâma ihtitâm itdi sezâ na' t [u]¹⁵⁶³ şenâlardan

¹⁵⁵⁹ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

¹⁵⁶⁰ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁵⁶¹ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁵⁶² Bu kelime metinde “ulâlardan” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁵⁶³ na' t [u]: na' tı [metinde]

Didi ey vâriş-i Muhtâr Muhammed hâzin-i izmâr
‘Alî şeh-zâdesi Kerrâr yakın Hayber kılâ‘ lardan¹⁵⁶⁴

Bilürem nesl-i izhârı olursın necli Zehrâ’nuñ
Gül-i tüffâha-i firdevs yañağıdur ziyâlardan

Karındaşuñ dağı ma‘lûm Hasan’dur Muştafâ sıbtı
Olan güşvâre¹⁵⁶⁵-i ‘arşa tamâmî heşt câlardan

Meşâhir Ca‘fer-i Tayyâr saña ‘amû olur muhtâr
Semâya eyledi pervâr şahâbe gördi câlardan

90 Nejâd-ı ‘â/îdür Hamza ‘amûdur Haydar’a mihter
Şecâ‘at şâhibi zarğâm¹⁵⁶⁶ olur şîr-i veğâlardan

Ne vechile saña kaçdı iderem ey kerem-kânı
Ne ‘aqlıla saña düşmân oluram eşkıyâlardan

Ne yüzile bakam ferdâ Resûl’e rûz-ı mahşerde
Kemîne bendeñüz Hurr’ı görende rû-siyâ[h]lardan

Ne vechile bakar şâha ‘Alî’ye bendeñüz ferdâ
‘Alem farķında ol sultân gelende pişvâlardan

Tamâm itdükde ebyâtı Riyâhî-zâde gör Hurr’ı
İmâm eytdi aña şâfî kelâmı merhabâlardan

95 Didi geldüñ bize yârî yaḥūd kim leşkere düşmen
Olursen ṭâġî ger tîgi çekersen bî-hayâlardan

Didi Hurr hâzrete eşher saña geldüm olam nâzır
Seni men‘ itmege ġayr-i ṭarafdan her qaralardan

Ziyâd oğlu baña böyle buyurdı kim gerek Kûfe
Ṭaraf lâzım seni elbet götürmek intihâlardan

¹⁵⁶⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ع” harfi yazılmamıştır.

¹⁵⁶⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “و” harfi yazılmamıştır.

¹⁵⁶⁶ Bu kelime metinde “zarğâm” şeklinde harekelenmiştir.

[254a]

Cenâb-ı hâzrete cârî olındı zıkr-i Sübhân'ı
Lisâna zemzeme virdi getürdi hoş-şenâlardan

*Ve lâ-havle ve lâ-kuvvet*¹⁵⁶⁷ didi illâ Hudâvend'ün
Olur her kâr-ı eşyâda mu' azzam aqvîyâlardan

100 Penâhumdur didi Ma' bûd naşîrüm dâr-ı dünyâda
Zahîrumdür dahî ferdâ alur haqqı tağâlardan¹⁵⁶⁸

İdegör kışsa-i Türki getür dîbâce-i dîger
Ola u' cûbe-i aḥbâr tevârîḥ-i şenâlardan

Nazm-ı Dîger Bâ-‘İbârethâ-yı Gûn-â-gûn Dürr-i Mekkûn

121

- 1 *Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*
Ezel bezminde¹⁵⁶⁹ sâķîden içende cām-ı şahbâyı
Ne gördüm kûrş-ı hûrşîdi ilinde bâde-ḥamrâyı

Rumûz-ı cām-ı Cemşîd’i bilenler oldı derd ehli
Velîkin dîv-i ser-keşler ne bilsün sırr-ı feḥvâyı

İçinde cām-ı Cemşîd’i zamîrüm incilâ buldı
Zebâna iktizâ kıldı getürdi nazma imlâyı

Zamîrüm nükte-dân oldı zebânum dür-feşân oldı
Beyâna lu’ betân oldı cenân-ı bende-mevlâyı

5 Gavâmız ‘ilm-i tāmından kemîne bendeye remzi
Huçeste eyledi ta’ lîm şeb-i yeldâda aḥfâyı

Zamâeir keşf-i rāzından kime luṭf eyledi zâhir
Ḥaķîķile mecâzından ḥaber-dâr oldı inhâyı

Hezârân şükr Yezdân’a bizi ceys eyledi ḥana
Emîr-i âb-ı ḥayvâna şarâb-ı nâb [u] ḥaḍrâyı?

¹⁵⁶⁷ “Kuvvet ve güç sadece Allah’ın yardımı ile elde edilir.”

¹⁵⁶⁸ Bu kelime metinde “tağâlardan” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁵⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ز” harfinin noktası konulmamıştır.

Muṭavvel eyleme rāzı cemā' at izdiḥāmında
Firārī itmesün aḫyār görüp naql-i mu' ammāyı

Gel imdi şerḥ-i aḫvāle muḫaddem naql-i iclāle
Ḥüseyn aḫvālī emsāle ne söyler Ḥurr'a fehvāyı

- 10 Didi vaḳt-i namāz oldu iki leşker gerek kılmak¹⁵⁷⁰
Senüñle leşkerüñ kılmak¹⁵⁷¹ benümle ḳavm-i hem-sāyī

Tamām olduḳda erkānı namāzuñ vaḳtı i' lānı
Ne semte gitmelü lāzım olursa gitmelü cāyı

İmāma söyledi dir Ḥurr imām ol iḳtidā lāzım
Saña ben eylerem aḳdem benümle ḳavm-i yek-cāyı

[254b]

‘Alī’ dendür imāmetlik meşāhir irşile lāzım
Cihāna pīşvā sensen Ḥasan’dan şoñra ma' nāyī

Saña ger iḳtidā kılsam olısar tā' atüm maḳbūl
Muḫaḳḳāḳ ḳurb-ı Mevlā'da firāz-ı ' arş-ı a' lāyı

- 15 Hezārān āferīn ol dem idüben Ḥurr'a ol sultān
İmām-ı āl-i ' Adnānī Ḥüseyn-i dürr-i yektāyī

Ḳıluban ittifāḳıla namāzı her iki¹⁵⁷² leşker
Ḥüseyn'e iḳtidā kıldı ḳamusı pīr ü bernāyı

Ḥaṭībāne durup ḥazret ḳıluban Mekke' ye remzi
Ḥudāvend'e şenā kıldı Resūl'e na' t-ı ezkāyı

Dürüda muḫtevi ḥuṭbe edā kıldı belīgāne
Muḫāṭab Kūfe aḫvāmın ḳıluban şerḥe hicvāyı

Didi ey fırḳa-i İslām olanlar Kūfelü aḫvām
Baña siz gönderüp a' lām içinde ' ahd-peymāyı

¹⁵⁷⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁷¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁷² Bu kelime metinde “iki” şeklindedir fakat vezin gereği “iki” olarak yazılmıştır.

20 Beni da‘ vet kılup geldüm kelāma eyledüm taşdıķ
Baña i‘ lām olan ķavli sizüñle şart-ı aķvāyı

Huzūrum isteyüp geldüm meşāhir semt-i Aķşā’ya
Benümle hucetüm işbāt sizüñle ‘ ahde tuğrayı

Baña lāzım olan emri meşāhir eyledüm icrā
Size lāzım olan kārı dilersiz eyleñüz rāyı

Egerçi olmazam rāzī Yezīd’e bey‘ ati kılmaķ¹⁵⁷³
İmāmet bizdedür naşşı bugünde belki ferdāyī

Eger kim kılmasız himmet benümle ‘ avne enşārı
İcāzetdür recā sizden baña gitmekde Aķşā’yı

25 Bilürsüz gelmedüm bunda ‘ Irāk’ a kendü rāyumla
Ten-i tenhā ķıtāl itmek ‘ azmiyle ‘ aceb rāyı¹⁵⁷⁴

Baña siz nāmeler irsāl tevātür gönderüp icmāl
İdüben Mekke’den pā-māl mekân u menzilüm cāyı

Getürdünüz¹⁵⁷⁵ bu eṭrāfa ‘ Irākī arz-ı ihķāķa
Ne dirsiz şart-ı ihlāfa gelende haşre yek-cāyī

Ne dirsiz ey hilāf ehli ‘ Irākī Kūfelü sehlī
İdersiz Müslim’e kaşdı baña evlāda icrāyı

Eger kim kılmasız yārī benümle söyleñüz bārī
Rücū‘ itmek baña lāzım gelür dönmeķde Aķşā’yı

[255a]

30 Cevāba geldi Hurr ol dem didi ey seyyid-i sādāt
Haber-dār olmadum aķdem bu aḥbāra ķamer-sāyī

Getürdi nāmeler ḥazret tamāmī gösterüp Hurr’a
Mühürlü cümle-i tūmār içinde nām-ı her-bāyı

Görende infi‘ āl oldu ķamu eşreflerüñ nāmın
Hüseyn’[i] eyleyen da‘ vet getüren anda Me’vāyı

¹⁵⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁷⁴ Bu mısraın vezni bozuktur .

¹⁵⁷⁵ Bu kelime metinde “getürdünüz” şeklindedir.

Muḳārin ḥāle dir irdi girāmī Ḥurr’a ḳāşıdlar
Olanlar eşherī altı nefer eşrār [u] ıṭḡāyī

‘Ubeyduellāh-ı ṭāḡīden Ḥüseyn’e ḳanda kim ilḥāk
Olursen Ḥurr’a emr itmiş getür sa‘y ile ehdāyī

35 Baḳanda nāmeye meşūr ḳırā’at eyledi meşhūr
Ḥüseyn’e gösterüp anı tamāmī Ḥurr-ı ezḳāyī

Didi ey eşref-i esbāt Ḥüseyn’e naḳşı gör ḥaṭṭāt
Ne yazmış deftere şetṭāt ‘Ubeydu’llāh-ı ıṭḡāyī¹⁵⁷⁶

Tefekkür eyle ey server ne dürlü ḳaşd ider eşher
Saña ol ‘āşī hoş-muṣṭar Ziyād oḡlı vehen-ḥāyī

İmāma¹⁵⁷⁷ söyledi eşher kelāmı Ḥurr-ı hoş-manṣar
Ḳaluram dār-ı ḥayretde ne ḳurbıla ne aḳşāyī

Eger şimdi mu‘āf itsem seni ey seyyid-i sādāt
‘Ubeydu’llāh ider ḳahrı baña etbā’a her-cāyī

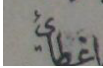
40 Eger ḳaşd eylesem sultān saña ferdā-yı maḥşerde
Oluram dūzaḥa lāzım ḳarīn-i ḳavm-i tersāyī

Velīkin ḥavf-ı Yezdānī ziyāde bende ḥavfindan
Olısar her dü ḡitide der-īn-cā maḥz-ı ferdāyī

Ḳalem olsun olan pence saña ṭīḡi çeken eşḳā
‘Adem olsun düşüp rence saña ṭāḡī olan rāyī

Muḥaḳḳaḳ aña ey sultān gelende ben saña a‘lān
Şehādet müjdesin her cān virürdi ḥār-ı şahrāyī

Hevālar hem baña müjde yetürdi hoş-nesāyimler
Beşāret müjde-i cennet baña bāḥūr-ı hem-sāyī

¹⁵⁷⁶ Bu kelime metinde şeklindedir ve müstensih tarafından yanlış yazılmış olabilir. Tarafımızca metinde kelime, “ıṭḡāyī” olarak verilmiştir.

¹⁵⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

45 Tefekkürde kalurdum ben ne fi' lile cezā buldum
Baña eyler beşārâtı cemād [u] hāk-eczâyî

Bi-ḥamdi 'llāh baña zāhir olındı kār encāmı
Resūl evlādına yārî kıluram behr-i ferdâyî

[255b]

Salāh oldur eyā seyyid muṭahhar ḥānedān ehlin
Ba' id it anlar[1] bizden ṭahāret dāra aḥfâyî

Olanda nısf-ı şeb bizler ḥilāf-ı cānibe leşker
Çeküben eylerüz 'azmi şaḥārîlerde her-câyî

Dilersen irtihāl eyle ne cānib kim dilersen git
Gidersen biz daḥı şöra gidende dāra Me'vâyı

50 Cevābı eylerem anda Ḥüseyn'i görmedüm hergiz
Tereddüd eyledüm farṭî şaḥārî koymadum cāyı

Ola kim Ḥaḳ Te'āla 'llāh giribānum ḥalāş itsün
Yedinden mîr-i bed-baḥtuñ Ziyād oğlu olan rāyı

Münāsib gördi tedbîrin Ḥüseyn İbn-i 'Alî Ḥurr'uñ
Ba' id itdi sipāhından ṭahāret ehli ezkāyı

Olanda nısf-ı şeb ḥazret göçürdi or dū-yı hādî
Revāne cānib-i Mekke olındı semt-i Aḳşā'yı

Tamāmî şeb gidüp evlād ṭahāret zümresi evtād
Ḳamusı oldı ser-gerdān¹⁵⁷⁸ gidende rāha her-câyî

55 Şabāḥ olduḳda¹⁵⁷⁹ o serdār ne gördi cümlesi der-dār
Yine evvelki menzilde olurlar meḳş der-câyî

Ne dürlü ilerü gitmek dilerdi gitmedi raḥşı
Muḳadder olmadı taḡyîr ḳader taḳdîr-i Mevlâyî

Suéal itdi menāzilden ḥaber-dār ehline ḥazret
Ne menzildür didi söyleñ bu menzil dār-ı şaḥrâyı

¹⁵⁷⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ج” harfî yazılmamıştır.

¹⁵⁷⁹ Bu ekline metinde şeklinde yazılmıştır.

Didiler Mâriye arzı bu arza söylenür nâmı
İmâm ol dem didi şâyed ola ğayri müsemmayî

Ola ğayri laḳabıla¹⁵⁸⁰ mülakḳab ismile resmî
Didiler Kerbelâ dirler ḥaḳîḳat nâm-ı evlâyı

60 İmâm *Allāhu Ekber*'den¹⁵⁸¹ zebânı eyledi tekbîr
Didi gerçektür aḳvâli ‘Alî’nün naḳl-i imzâyı

Bu menzilde olur maḳtûl didi ol server-i merdân
Bu menzilde gelür cûşa Hüseyn’üm ḳan-ı ezḳâyı

‘Alî Ekber olup giryân didi ey vâlid-i müşfiḳ
Ne fâl-ı nâ-mübârekdür idersen ḳavme ecrâyı¹⁵⁸²

İmâm ol dem cevâb itdi ‘Alî Ekber olan şîre
Hüseyn’ün sıvdügi mîre didi gûş eyle ma‘ nâyı

[256a]

‘Aliyyüel-Murtaẓâ ceddün ‘azîmet ḥarb-i Sıffîn’a
İdende indi Düldül’den bu menzilde ḳamer-sâyî

65 Hasan şeh-zâdeye tekiye ḳılanda mîre ḥûâb itdi
Meşâhir bizlere ḳarşu velîler ḳarḫınuñ ayı

Dizi üzre ḳoyup başın gidüben uykuya ceddün
‘Amuñ bîdâr iken şâha baḳardı dürre-lâlâyî

Durup bîdâr olup Ḥaydar çeküben anda bir âhı
Ḥasan şordı aña ḥâli cevâbı virdi a‘ lâyi

Didi gördüm benüm oğlum bu şahrâda olup gird-âb
Hüseyn’üm anda ser-gerdân olupdur âba şeydâyî

Ne deñlü istiğâş eyler kimesne derdine irmez
Meşâhir ḥûâb [u] rüeyâda baña râz oldu aḥfâyî

70 Hüseyn ol dem baña geldi görende ḥûâbı ḥayretde
Didüm oğlum eger lâzım saña ḳahr olsa icrâyî

¹⁵⁸⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁸¹ “Allah, en büyüktür.”

¹⁵⁸² Bu kelime metinde “ecrâyı” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

N' olur hālūñ ser-encāmı bu şahrāda saña gelse
Meşâyibler hücumından didi şabr eylerem pâyı

Ücūr-ı cümle şābirler bilürem senc olur ferdā
Ziyāde 'add [u] ihşādan gelende haşre meşvāyı

**Nükte-i *İnnemā yūveffe 'ş-şābirūne ecrahüm bi-ğayri hişābin*¹⁵⁸³
şadaķa 'llālu**

Buyurdu ķavme şeh-zāde uruldu ĥaymeler anda
Tınāb-ı bār-gāh eşref¹⁵⁸⁴-muĥayyem çetr-i a' lāyī

Çevādir perde-i 'işmet hümāyūnī muĥayyemler
Tınāb-ı şeh-per-i Cibrīl penāh-ı mehd-i Zehrāyī

75 Tamāmī çār etrāfı cüyüş-ı tābi' -i Cibrīl
Ser-ā-ser kapladı çetr-i semā-yı zīr ü bālāyı

Daĥı bilmek gerek ĥazret gidende cānib-i Mekke
İdende Ĥurr'ıla ķavli göçende mīr-i dārāyī

Bilürdi cümle esrārı velīkin tābi' -i ķavme
Dilerdi bilmege rāzı gürūhı ĥükm-i Mevlā'yı

Anuñ-çün nısf-ı şeb ĥazret 'azīmet eyleyüp göçdi
Ki zāhir añlaya ĥālī sipāhī ehli feĥvāyı

Қader ile ķazā ma' lūm olunsun ehl-i erbāba
Ĥüseyn ile olan aĥyār bile taķdīr¹⁵⁸⁵-i aķzāyı

[256b]

80 Daĥı faĥr olmaya hergiz Ĥüseyn'e kār-zārında
Şecā' atle ten-i tenhā ola mānend-i her-cāyī

Bile ķavm-i levāhıķlar rumūz-ı naķş-ı elvāhı
Pozılmaz raķm-ı nüşūrı ruķūm-ı ĥattı-ı tuĥrāyī

Anuñ çün göçdi ol ĥazret zūnūnı ref' ola ĥalkūñ
Ki gitmez kendü rāyıyla 'Irāķ'a şavb-ı a' dāyı

¹⁵⁸³ "Sabredenlere mükāfatları elbette hesapsız olarak verilir." (Zümer, 39:10).

¹⁵⁸⁴ eşref: eşrāf [metinde]

¹⁵⁸⁵ Bu kelime metinde lekelidir.

- Mefā‘îlün Mefā‘îlün Fe‘ûlün*
- 1 Gel ey bülbül figân it gül açıldı
Bahâr irdi yere rahmet saçıldı
- Çemenler lâlezâr oldu hadâ ‘ik
Bezendi baqçalar virdi şakâyık
- Sûsen¹⁵⁸⁶ baş çekdüğünü lâle gördi
Yakup bağrını tâcın yere urdı
- Lü ‘lû¹⁵⁸⁷ fırfırlanup âb üzre durdı
Anı nergis görüp yüz yire urdı
- 5 Bilürsen dehr dūnîdür medârı
Döner çarh-ı felek olmaz qarârı
- Nevâ kıl göçmeden ğayr-ı diyâra
Civâr-ı akreb ü her mûr [u] mârâ
- Göçenler göçdiler dâr-ı haqîka
Kimi dūzaḥ kimi bezm-i şefîka
- Bilürsen bâkî kalmaz bunda ahyâr
Ne dâr ehli diyâr-ı yâr-ı hünkâr
- Kanı tâc-ı Sikender naqş-ı mevzûn
Kanı gâv-ı (...) cevî-i meknûn?
- 10 Kani Nemrûd-ı ‘adî nerdübânı
Cihâna Teñriyem dirdi yalanı
- Kanı Hâmân’ıla Fir‘avn-ı ‘âşî
Kanı Qârûn kenzi zer-hırâşı

¹⁵⁸⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ص” harfî ile yazılmıştır.

¹⁵⁸⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ḳanı Şeddād-ı ‘ādī hoş-bilādı
Diken bâğ-ı İrem zātü ’l-‘ imādī¹⁵⁸⁸

Ḳanı me’yūs Deḳyānus-ı ḥurrāş
Ḥudāvend’i taleb eylerdi ḥarrāş

[257a]

Ḳanı Rüstem tehemten Ḳahramānī
Anı ḳahr eyledi devr-i zamānī

15 Ḳanı Ādem nizām-ı zevraḳ-ı Nūḥ
Ḥalīllu ’llāh olan medḥile memdūḥ

Ḳanı sultān-ı Tūrī nār-ı ‘Avsec
Kelīmu ’llāh Ḥaḳḳ esrāra edrec

Ḳanı Loḳmān-ı hādī mīr-i tedrīs
Ḳanı taḥt-ı Süleymān’ıla Belḳıs

Ḳanı ol bā’ iş-i kevn [ü] mekānı
Muḥammed ḥāzin-i genc-i me’ ānī

Ḳanı yārān-ı ḥaşı āl-i aḥyār
Çehār[ı] ma’ nevī taḥtında ḥünkār

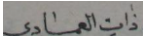
20 Ḳanı Zehrā Betül-i nūr-ı meşhūr
Zücāca nūr olan mişkāta mevfūr

Ḳanı ol Ferḳadān [u]¹⁵⁸⁹ Keh-keşān’ı
Ḥüseyn ile Ḥasan aşl-ı cinānı

Şafīler göçdiler mülk-i ‘anādan
Mekān-ı ḥāyin [ü] maḥz-ı belādan

Gidersen sen daḥı dāra muḥaḳḳaḳ
Muḳaddem gitmeden nazm eyle esbaḳ

Ola aşl-ı ‘ibāret meşnevīden
Remūz¹⁵⁹⁰-ı şerḥ-i ḥālī ma’ nevīden

¹⁵⁸⁸ Bu kelime metinde “zātiél-‘imādī” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁵⁸⁹ Ferḳadān [u]: Ferḳadānı [metinde]

¹⁵⁹⁰ Bu kelime metinde “remūz” şeklinde harekelenmiştir.

25 Ola avl-i tamāmı müerihānī
Esāsı Ravza-i kenzü ’l-me‘ ānī¹⁵⁹¹

Hüseyn el-Vā‘ iz’üñ şerh-i havâşı
Tamāmī Ravzalar hûş-ı havâşı

Dimişdür İbn-i Vā‘ iz mîr-i tedbîr
Rumûz-ı defterinde pîr-i tefsîr

Nüzûl itdükde hûk-ı Kerbelâ’ya
Hüseyn İbn-i ‘Alî şaĥn-ı azâya

Semend-i bād-pāsından ğubārı
Çıkup kisvelere ondı ‘ izārı

30 Mu‘ anber oular ıkdı şemāmī
Cihānı apladı büyü tamāmī

[257b]

Görende Ümmü Gülşüm ol ğubārı
Ta‘ accüb baĥrine daldı tevārī

Didi ‘ avrât-ı aĥhāra niżāmı
Bilürsiz vehm iderem ters-i tāmı

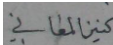
Bu dāra geldüğümde vehmi ğālib
Olındı hûkini gördüm mezārib¹⁵⁹²

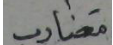
Tesellî virdi hemşîre ‘ azîze
Hüseyn-i bā-şafā nesl-i temîze

35 Daĥı virdi naşîĥat hem-serine
Kerîme Şehr-bānū bihterine

‘ İyālîdür Hüseyn’üñ dür-nümāsı
‘ Azîze māder-i Zeyne ’l-‘ abā’sı

Didi ey mihr-bān [u] hem-zebānum
Vaşîyyetdür saña aşl-ı beyānum

¹⁵⁹¹ Bu kelime metinde “kenzi ’l-me‘ ānī” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁵⁹² Bu kelime metinde “mezārib” şeklinde harekelenmiştir.

Görende sen beni âğište-i hāk
Ġariķ-i hūn ile taḥzīn [ü] ġamnāk

Ziyāde eyleme nevḥa şadālar
Görende şād olur a‘dā fenālar

- 40 Perīşān eyleme zülfi perīşān
Melā’ik şerm ider gördükde insān

Çevādir ‘ismetiyile pās-bānı
Olurlar rüz [u] şeb vaķt [ü] zamānı

Daḥı zan eyleme cürm-i belāya
Olursa zümre-i ‘Al-i ‘Abā’ya

Vaşiyyet eyledükde mīr-i ‘ālī
Hüseyn-i Müctebā ‘irfāna vālī

Tamām-ı ehl-i beyt [ü] āl-i aṭhār
Olup giryān şerḥ-i ḥāle izḥār

- 45 Didiler dir imāma ey güzīde
Nedür böyle ḥaber vehm-i mezīde

Ne dirsen Şehrebānū’ya meşāhir
Miyān-ı āl-i aṭhār [u] mefāḥir

Dönüp virdi tesellā ḥayr-i āle
Cevāhir ma‘deni ‘işmet-ḥişāle

[258a]

Didi böyle durur taķdīr-i Yezdān
Şabırdan ġayri çāre yokdur imkān

Gel imdi añla el-ķışsa kelāmı
Dutup şaḥrā-yı ġabrāda maķāmı

- 50 Buyurdi anda ḥazret yazdı nāme
Süleymān-ı Huzā‘ī ḥāşş [u] ‘āma

Tamāmī eşref-i Kūfe ‘Irāk’a
Virüben ķāşıda ehl-i şıdāķa

Bu mazmûnıla kim ey ehl-i Kûfe
Olanlar muhlişânıla ülüfa¹⁵⁹³

Bize dürlü mekâtibler mürâsil
Gelüp dürlü tevâtürle revâsil

İdüp taşdıķ güftâr [u]¹⁵⁹⁴ kelâmı
Gelüben qurb-ı ahyâra tamâmı

55 Muḥayyem or *dû*-yı bezm-i belâda
Qurılmışdur qamu der-Kerbelâ'da

Kim ister ise lâzım bunda gelsün
Bize a' dâya nâşır tarfa olsun

Bula dünyâ vü ' uqbâda maqâmı
Cezâ-yı nuşret-i dârües-selâmı

Beşâretdür size ' ayn-ı neşâyıḥ
Dutarsız ger kelâm-ı hoş-medâyıḥ

Aluban nâme[y]i Qays-ı ' Arâbî
Gidüben şavb-ı Kûfe gör şavâbı

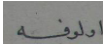
60 Giderken dutdılar anı melâmı
' Ubeydu 'llâh' uñ aqvâm [u]¹⁵⁹⁵ ' amâmı

Götürdiler ' Ubeyduéllâh'a qarşu
Faķır A' rābī Qays' ı dâra qarşu

Çıkardı nâme[y]i şad pâre kıldı
' Ubeydu 'llâh öñinde çâre kıldı

' Ubeyduéllâh ğazabnâk oldı ḥâle
Görende nâme[y]i qahr oldı vâlih

Didi Qays'a ne içün pâre kılduñ
Öñümde nâme[y]i estâre kılduñ

¹⁵⁹³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁹⁴ güftâr [u]: güftârı (metinde)

¹⁵⁹⁵ aqvâm [u]: aqvâmı [metinde]

[258b]

65 Didi Qays ol ecelden kim haber-dâr
Kimesne olmasun enşâra aḥbâr

Olan yâr-ı ḥaḳîḳî i‘tibârın
Kimesne bilmesün ‘ahd-i bazârın¹⁵⁹⁶

Didi Qays’a ‘Ubeyduellâh-ı ‘adî
Dilersen ger ḥalâş olmak azâdî

İki işden birisen ihtiyârî
Gerekdür idesen ḥalk içre cârî

Olanlar nâmede¹⁵⁹⁷ nâmı tamâmî
Baña eyle beyân-ı ḥâşş [u] ‘âmı

70 Eger kim itmesen minberde lâzım
Çıkarsan zemmi idersen ḳavm-i ‘âzım

Hüseyn’e her ne kim itbâ‘ enşâr
Olurlar kendüle ebrâr [u] aḥyâr

Kelâm-ı nâ-sezâ söyle tevâtür
İdersin zemmi-i nâ-ma‘ḳûl ğâdir

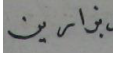
Baña medḥ [ü] şenâ şoñra Yezîd’e
İdersen lâyıḳı üzre ḥamîde

Didi Qays ey Ziyâd oğlu hevâyı
Buyur minber getürsünler sezâyı

75 Qaḳiyye fâş olur minberde muṭlaḳ
Kim ehl-i Ḥaḳ [u] kim ehl-i tezehḥuḳ

Çağır gelsün ḥalâyıḳlar ‘avâmı
Kenâr-ı minbere ḳarşu imâmı

Nidâ kıldı ḥalâyıḳ geldi cümle
Ḥavâlî-minbere çün ceyş-i nemle

¹⁵⁹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Çıkuban minbere Kays-ı ferīde
Faşihāne lisānıyla hamīde

İdüp hamd-i tekāşürler Hudā'ya
Tevâtür nā' tı kıldı Muşafā'ya

80 Tamām olduğda hamdıla dūrūdı
Hudā'ya Muşafā'ya medh-i sūdı

Didi ey ehl-i Kūfe ben resūlem
Hüseyn irsāl iden merd-i kabūlem

[259a]

Size geldüm yetürmege peyāmı
Hüseyn-i Müctebā'dan i' tilāmı

Sizi teklīf ider dārü'l-bekāya
Eger yārī kılursız müctebāya

Çalursız kavm-i eşrāra hüsāmı
Bu günde tīg-i tizile tamāmı

85 Yezīd-i nā-be-kār İbn-i Ziyād'a
İki ğaddār [u] qahhār [u] fesāda

Hüseyn'e eyledi medh ü şenālar
Sitāyişler gürühına sezālar

Didi āgāh oluñ kavm-i ' Irākī
Hüseyn'ün ceddidür kervāna sākī

Yezīd'ün meskeni kavm-i lezādur
Neden kim düşmen-i Āl-i ' Abā'dur

Duranda minber üzre Kays-ı muhtār
Cemā'at cümlesi qahr oldılar zār

90 İdende gūş minberde kelāmı
Resūl'i medh idüp āl-i kirāmı

Olındı ğulgule feryād-ı ' ālī
Miyān-ı encümen beyne'l-mevālī

Qıyāmetden ‘alāmet oldu manzūr
Şadālardan bilindi nefha-i Şūr

Ziyād oğlu idüp vehmi tamāmī
Hücūm-ı ‘āmdan havf devāmī

Didi şimdi iderler pāre pāre
Beni kavm-i Yezīdī āşkāre

- 95 Hemān emr eyledi minberde Qays’ı
Şehīd itdürdi ol mazlūmı reysi

Halāyık gördiler katl oldu mazlūm
Firārı kıldılar yek-bāre mağmūm

Qaluban kendüsi tenhāyī mağrūr
Ziyād oğlu Yezīd’ün yārı meşhūr

Yazup nāme Hüseyn’e kıldı irsāl
Bu mazmūnıla añla hāl-i aqvāl

[259b]

Saña ma‘lūm ola ey İbn-i Haydar
Yezīd i‘lām idüp ahvāl-i eşher

- 100 Baña kim ger gelürse anda hādī
Hüseyn İbn-i ‘Alī sulţān-ı vādī

Alursın bey‘ atüm andan lizāmı
Eger tav‘ an olursa göre tāmī

Kabūl eylerse emr-i iktizāyı
Gelürsin vaz kendünden rızāyı

Eger kim bey‘ atüm itmez kabūli
İdersin katl evlād-ı Resūl’i

İdersin rahm ger cāna kirāmı
Qabūl it bey‘ atin gör ihtirāmı

- 105 Eger kim itmesen bey‘ at kabūli
Müheyyā harbe ol vaqt-i nüzūli

Ziyād oğlu idüp irsāl nāme
Hüseyn İbn-i ‘Alī bedr-i tamāma

Olanda ittılā‘ı nazm-ı tāmı
Meşāhir nāmenüñ¹⁵⁹⁸ zecrin tamāmī

Elinden şaldı anı der-zemīne
Ġazabnāk oldı ġarķ oldı ħazīne

Zihī bed-baht [u] ķavm-i lā-yübālī
Didi ħavf itmeyen ķavm-i celālī

110 Rızā-yı maḥ/ḡı tavzīḥ idenler
Ḥudā’nuñ ḥışmına tercīḥ idenler

Muḥammed ümmetiyüz her zamānī
İdenler lāfı dirler gör yalanı

İderler ķaşd āl-i eşrefine
Yañağ [u]¹⁵⁹⁹ buse-gāh [u]¹⁶⁰⁰ meh-cebīne

Yezīd’e yār olan Muḥtār’a düşmen
Ḥudā’[y]ı ḥışmnāk eyler ‘aceb zan

Berī olur Ḥudā vü Muştafā’dan
‘Alī’den Fāṭıma bedrū’d-dücādan

115 Ne cāhildür ki bilmez rüz-ı maḥşer
Ne Aḥmed yād ider ne mīr-i Kevşer

[260a]

Ne ḥātūnı bilür şadr-ı kerāmet
Betül-i rüşen-i şaḥn-ı kıyāmet

Kelām-ı sâbıķa gel ey mühendis
Ferāmüş eyleme aḥbār müderris

Gelen ķāşıd emīr-i pür-cefādan
Ziyād oğlu olan merd-i tağādan

¹⁵⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁹⁹ yañağ [u]: yañağı [metinde]

¹⁶⁰⁰ buse-gāh [u]: buse-gāhı [metinde]

Hüseyin'e söyledi virgil cevâbın
Mürâsil nâmenûn¹⁶⁰¹ aşı-ı şavâbın

- 120 Didi kim *mā-lehu* 'indî cevâbuñ¹⁶⁰²
Anı irsâl iden görsin 'iķābuñ

Dönüp ķāşıd gidüp şavb-ı emîre
'Ubeyduéllâh olan şaḥş-ı đarîre

Haber virdi aña i' lām-ı ḥāşı
Ne dürlü çalduğın ḥāke ḥırāşı

Kelām-ı ķāşıdı gūş itdi mağrūr
Ziyād oğlı 'Ubeydu'llâh-ı meşbūr

Ġazabnāk oldu ġāyetle ḥarāmî
Dönüben meclise baķdı tamāmî

- 125 Didi ey Kūfe ehli Şāmî erbāb
Kim ister ḥarb ide ecrile aşvāb

Ne mülk [ü] memleket isterse alsun
'Irāķ [u] Şām'dan ḥükminde ķalsun

Kimesne virmedi anda cevābı
'Ubeyduéllâh'a meclisde şavābı

Nazar şalduķda 'Amr'ı gördi ḥarrāş
Oturmuş 'Amr-ı Sa' d-ı İbn-i Vaķķāş

Didi ey eşca'-ı ķavm-i Kureyşî
Niçe müddet taleb fikrinde 'ayşî

- 130 Olurduñ mülk-i Rey ḥükminde şārı
Ṭaberistān'ıla ġayr-i diyārı

Saña olsun mübārek ḥükmi diyār
Diyār-ı Kāndehār [u] şehir-i Balğār

¹⁶⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁰² “Ona verilecek cevabım yoktur.”

Saňa virdüm tamāmī her ‘ Irākī
Meşārıkda olan mağribde bâkī

[260b]

Yazup nāme eyālet hük-m-i menşūr
‘ Amır Sa‘ d’a virüp halk içre meşhūr

Virende nāme[y]i soñra kelāmı
Ne söyler İbn-i Sa‘ d’a gör nizāmı

135 Didi ey nağd-i hāş [u] Sa‘ d-ı Vaqqāş
Atañ ekber idi aşhāba ihlāş

Şecā‘ atlı olurdu halk içinde
Olurdu vaqtile muṭlaḳ içinde

Bugünkü günde sen eşref güzide
Olursın naşrıla ḳavm-i Yezīd’e

Senüñ teg yokdurur ehl-i şecā‘ at
Sa‘ ādetlü Yezīd ḳavminde zādet

Şalāhum oldur oğlum ol ser-efrāz
Sipeh-sālār-ı leşker ḳadr-efrāz

140 Yezīd’ün hükmine serdār-ı vālī
Eyālet tahtı üzre lā-yübālī

Gidersen ol Hüseyin İbn-i ‘ Alī’ye
Dilersen bey‘ atın ḳadr-i celīye

Yezīd’ün bey‘ atın andan alursen
Ḳabūl itmez ise soñra bilürsen

Anı ḳatl eyleyüp ḳavmin tamāmī
Yezīd’ün hā’ini nesl-i ‘ amāmī

Ḳamusın ḳatl idüp añla ser-encām
Bilürsen rif‘ at-i ma‘ nāda itmām

145 Yezīd’ün var saňa ihsān-ı tāmı
Eger kim ḳatl idersen ol imāmı

‘Amır¹⁶⁰³ Sa‘d fıkır idüp virdi cevābı
Didi virgil baña mehl-i şavābı

Varuban menzile evlād u āle
Görüben meşveret şerh-i vebāle

Gelürem şöñra da sen pīşvāya
İderem arz-ı hāli muḳtedāya

Bezeklü hil‘ atıyle bindi aṭa
Alup menşūr-nāme şer-berāta

[261a]

150 Ṭaberistān’ıla Rey mülk-i dārı
Elinde ḥucceti aldı ṭumārı

Gelüben menzile etbā‘ u vālī
Görende zīnet-i faḥr-i celālī

Didiler n’oldı vāḳı‘ böyle hāle
‘Ubeyduellāh iden şart zevāle

Baña in‘ām idüp virdi ḥazīne
Niçe şehir-i vilāyet ḥoş-ḳarīne

Bu şartıla Hüseyñ İbn-i ‘Alī’ni
Getürem bey‘ ate şāh-ı velīni

155 Yezīd’e eylesün bey‘ atde iḳrār
Eger kim itmese ḥarb eylerem kār

Eger kim itmese bey‘ at muḥaḳḳaḳ
Yezīd’e ḳatlı iderem anı muṭlaḳ

Kebīr oğlu didi¹⁶⁰⁴ heyhāt heyhāt
Bu ne fıkır-i ḡalaṭdur şuḡl-ı zellāt

Hüseyñ’i bilmesen Reyḥān-ı Zehrā
Sūrūr-ı sīne-i sulṭān-ı a‘lā

¹⁶⁰³ Bu kelime metinde “‘Amr” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶⁰⁴ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Muhammed Ferkadân'ı nûr-ı sermed
Hüseyn'ile Hasan'dur kadr-i es'ad

- 160 Bilürsen vâlidûn ol Sa' d-ı Vakķāş
Ne deñlü cehd kıldı dīne ihlāş

İrişdi mertebe aşhāba erbāb
Gürūh-ı evliyādan oldı aḥbāb

Sen imdi kaçd idersen ol Hüseyn'e
Resûl'e nûr-ı dīde Ferķadeyn'e

Müselmānam diyen itmez bu kārı
Resûl evlādına kaçd-ı tebārı

Bu nekbetlik kamu evlād u āle
İrişür bizlere maḥz-ı vebāle

- 165 Olnca ḥaşre dek biz 'ār-ı mi' yār
Oluruz ḥalk içinde ḥaşm-ı ebrār

'Amır¹⁶⁰⁵ Sa' d döndi ekberden sağīre
İkinci oğlına kavı-i ḥaṭīre

[261b]

Didi oğlum¹⁶⁰⁶ saña ma' lûm ḥālī
İderem gūş kıl şerḥ-i maḳālī

Hüseyn'ile gerekdür ḥarb idem ben
Ḳarındaşuñ ḳabûl itmez ne dirsən

Ziyād oğlı baña in' ām u iḥsān
İdüben şehr virdi mülk-i evṭān

- 170 Bu şartıla ki ḳatı itmek Hüseyn'i
Eger kim bey' at itmez nûr-ı 'aynı

Yezīd'e tābi' olmaz ben ziyāde
Eyālet şāḥibi mülk [ü] bilāde

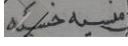
¹⁶⁰⁵ Bu kelime metinde “‘Amr” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶⁰⁶ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Cevāba geldi oğlu aşğarı gör
Didi gerçek arındaşum dimiş şūr

Velīkin āhīret ġāēib mezāhir
Gider elden bugün fırsat cevāhir

‘Ubeydu‘ellāh’uñ in‘ām [u]¹⁶⁰⁷ kirāmı
Olur hāzırda fażl [u]¹⁶⁰⁸ iħtirāmı

175 Olan ‘ākıl virūr mi naķd[i] nesye
Bugünde zāhiri

Dutuban pendini aşğar olanuñ
Cihānı isteyen bezm-i yalanuñ

‘Ubeydu’llāh’a geldi şād [u] ħandān
Rezā¹⁶⁰⁹ virdi abūli ıldı fermān

‘Ubeydu‘ellāh hoş-ħāl oldu ġāyet
Şenālar ‘Amr-ı Sa‘d’a ıldı zādet

Anuñla leşker [ü] biş biñ mübāriz
Ta‘ayyūn itdi oşup avm-tebārüz

180 Vedā‘ itdi ‘Ubeydu’llāh’a şādī
Revāne Kerbelā’ya oldu cādī

Rivāyetdür ki dirler İbn-i Sa‘d’ı
Görende ħarb içün esbāba cehdi

Anı Ħamza görüp İbn-i Muġıyre
Olurdu ħāheri oğlu şaġīre

Görende ‘Amr-ı Sa‘d’ı der-‘azīmet
Didi anda gidersin böyle şöħret

[262a]

Didi ħarb-i Ħüseyn’e merd-i ‘āşī
Yezīd’e cevır iden mülkinde ħāşı

¹⁶⁰⁷ in‘ām [u]: in‘āmı [metinde]

¹⁶⁰⁸ fażl [u]: fażlı [metinde]

¹⁶⁰⁹ Bu kelime metinde “reżā” şeklinde harekelenmiştir.

185 Aña Hamza didi ey merd-i ğaddār
Şeqāvet ma‘ deni kārında eşhār

Unutduñ maḥşeri bezm-i kazāyı
Olanda ‘āşīye hükm-i Hudāyī

Ferāmūş eyledüñ şer‘-i nebīni
Nübüvvet ma‘ deni qadr-i celīni

Çalındı nefḥa-i Şūr-ı kıyāmet
İrişdi va‘ de-i bürhān-ı ümmet

Bilürsen andadur a‘ lā Muḥammed
Betül’ile ‘Alī sulṭān-ı sermed

190 Olanlar kâdî-yi dīvān-ı maḥşer
Riyāz-ı selsebīle kân-ı Kevşer

N’olur ḥālūñ ser-encāmı tamāmī
Görende Aḥmed’i zāt-ı imāmı

Cevāba geldi ‘Amr-ı Sa‘ d-ı mağrūr
Bilürem söyledi güftār-ı meşhūr

Velīkin hükm-i Rey zevk¹⁶¹⁰ [u] şafası
Ṭaberistān’ıla qaşr-ı esāsı

Baña ğālib gelür farṭ-ı cezādan
Bugünde nesyeden maḥz-ı ‘aṭādan

195 Didi Hamza aña véallāhi degmez
Hükümet rub‘-ı meskūn ada gelmez

Bu dünyāda olursın şöhre bed-nām
Ḥalāyık içre ‘āşī kavm-i aşnām

Olursın āḥiret dārında maḥhūr
‘Uḫūbet lāyıkı nīrāna mezḥūr

¹⁶¹⁰ Bu kelime metinde “ز” harfi ile yazılmıştır.

‘Amır Sa‘d bir zamānī durdı ğāyet
Tefekkür eyledi şerhe nedāmet

Ser-encāmı kılup rāha ‘azīmet
Muḳaddem ḥükm olan kāra le‘īmet

200 Olup ser-‘ asker-i ḳavm-i şeyātīn
Muḥammed düşmeni āl-i ḥavātīn

[262b]

Şürū‘ itdi ḳazāya naḥs-ı evḳāt
Sitāre-naḥs teg vaktinde ḳulmāt

Süvār olduḳda¹⁶¹¹ gönderdi peyāmı
Ḥüseyn İbn-i ‘Alī’ye intizāmı

Bu mazmūnıla kim söyle meşāhir
Neden geldüñ bu eṭrāfa zavāhir

Baña bildürgilen maḳşūd [u] maṭlūb
‘İrāḳ’a geldüğünden böyle maḥcūb

205 İmām-ı evliyā virdi kelāmı
Beni sizler getürdüñüz tamāmī

Mürāsıl nāmeler naẓm-ı tevātir¹⁶¹²
Baña gönderdüñüz medḥ-i tekāşir¹⁶¹³

Şalāḥ içün size geldüm meşāhir
Naşīḥat sizlere ḳılmaḳda¹⁶¹⁴ āḥir

Ḍalāletden sizi nehc-i şalāḥa
Getürmege ṭarīḳ-i infilāḥa

Velīkin sizde isti‘dād-ı iḥlāş
Bulınmaz cevher-i ğavvāşa eṣḥāş

¹⁶¹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶¹² Bu kelime metinde “tevātir” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶¹³ Bu kelime metinde “tekāşir” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

210 Muḳaddem gelmeden bunda cefā[y]ı
Ḳılursız Müslim'e cev̄ [ü] 'anā[y]ı

İdersiz ḳatlı mazlūm-ı güzīde
İki ferzend-i ḥāşıla sa'ide

Ḥicāz'a dönmege ḳıldum 'azīmet
Eger men' itmez ise cem'-i ümmet

Ḳazāya lā-cerem elbet rezā[y]ı¹⁶¹⁵
Virürem şabrıla cev̄re sezā[y]ı

'Amır Sa'd dir taşavvur ḳıldı muṭlaḳ
Ḥüseyn'i gördi kim ceng eylemez ḥaḳ

215 Didi belki döner mülk-i Ḥicāz'a
Olur teskīn fitne el-cevāza

'Ubeyduellāh yazdı şerḥ-i tāmı
Didi ceng eylemez gördüm imāmı

Yazuban 'Amr'a gönderdi peyāmı
Ziyād oğlu ḥışımnāk oldu tāmī

[263a]

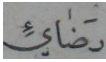
Yezīd'ün bey'atin 'arz it imāma
Ḳabūl itmez olursa gör niḫāma

Baṇa i' lām idüp encām-ı kārı
Saṇa şerḥ eylerem āḥir zahārı

220 Rumūzı aṇladı Sa'd oğlu şāfī
Ki şulḥ itmez Ziyād oğlu me'āfī¹⁶¹⁶

Yazup nāme imāma 'Amr İbin Sa'd
Ki gelsün ḳurbına ḳadrıla eşhed

Ebā eytdi peyāmından ḥatırnāk
Anı bildi imām-ı kenz-i idrāk

¹⁶¹⁵ Bu kelime metinde “rezā[y]ı” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶¹⁶ Bu kelime metinde “me'āfī” şeklinde harekelenmiştir.

‘Ubeydu ’llāh’a gönderdi peyāmı
‘Amır Sa‘d söyledi gelmez imāmı

Ne bey‘ at eyler ü ne şulha rāzı
Olur kim kaç‘ ola harb-i terāzı

225 Ziyād oğlu görende şerh-i emsāl
Ğazabnāk oldu hāle hasb-ı ef’āl

Huşayn oğlu Numeyr Şi‘i Rebī‘i
Şimīr Zī‘lcevşen ile çend zab‘ı

İdüp irsāl on biñ merd-i cerrār
Hüseyn’ün cengine gönderdi eşhār

Alınca bey‘ at-ı āb-ı Fırāt’ı
Aña men‘ ideler cevriye zātı

Anı teşne ideñ bey‘ at alınca
Eger kim itnese bey‘ at görince

230 Anı katl ideler kavm-i tamāmī
Yezīd’e ‘āşūdūrlar hoş-ḥarāmī

Görende nāme[y]i ‘Amır¹⁶¹⁷-ṭamā‘ kār
Koşup biş yüz süvārī ceyş-i ğaddār

Fırāt’ün zabtına lāzım hırāsī
Olalar kaç‘ idüp āb-ı şināsī

Muḥarrem ayınuñ yeddinci günü
Bu şüret vākı‘ oldu bed-nümünı

İmāmuñ leşkeri ol günde ‘atşān
Olındı ibtidāsı āl-i ‘irfān

[263b]

235 Ğuşūn-ı ravza [vü]¹⁶¹⁸ bağ-ı risālet
Ṭahāret ḥānedān ehl-i imāmet

¹⁶¹⁷ Bu kelime metinde “‘Amır” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶¹⁸ ravza [vü]: ravza-i [metinde]

Şikāyet kıldılar mîr-i livāya
Hüseyn'e server-i Āl-i 'Abā'ya

Didiler āl u evlād oldu 'atşān
Huşūşan aşğar-ı etfāl [u] vildān

Alup 'Abbās bin Haydar hamīde
Olan elli nefer merd-i güzīde

Fırāt'a geldiler yārān-ı 'irfān
İdüben cengi eşrārıla tuğyān

240 'Ömer Haccāc'ıla bir kār-zārı
İdüben gālīb oldılar zuhārı

Kifāyetce alup şu geldiler bāz
İrüben leşkere bir demde hoş-nāz

İkinci gice sultān-ı sa' ādet
İbin Sa' d'a yazup bir nāme zādet

Bu maẓmūnıla ger rāzī olursen
Mülākāt itmege cāzī olursen

Qabūl itdi imāmuñ i' tilāmın
Çıkup taşra 'asākirden tamāmın

245 Hüseyn İbn-i 'Alī geldi muḵābil
'Alī Ekber kebir oğlıyla fāzıl

İmām eytdi cevābı 'Amr-ı Sa' d'a
Ne söyler diñle ḫālī naḳz-ı 'ahde

Didi kim söyle āḫir Sa' d-ı Vaḳḳās
Saña böyle vaṣiyyet kıldı ihlās

Olasın pişvā-yı āl-i Süfyān
Çikersin leşkери ber-āl-i 'Adnān

İdersin ḳaṭ' ceryān-ı Fırāt'ı
Muḥammed āline nehr-i ḫayātı

250 Olanlar sâķī' ayn-ı selsebîle
Şarâb-ı Kevşer'ile zencebîle

İdersen cümlesin pejmürde ' atşân
Fırât'ı men' idersen baķr-i ĥayvân?

[264a]

Olursan nâşırı ceyş-i Yezîd'e
Dönersen âl-i Aķmed'den güzîde

Saña ma' lûm ola ey İbn-i Sa' dî
Cihānuñ yok vefâsı naķz-ı ' ahdi

Saña mevdû' izhâr-ı neşâyıķ
Bu günde eylerem aşl-ı şerâyıķ

255 Degüldür kim saña muķtâc ĥâlûm
Olasın nâşırûm vaķt-i melâlûm

Ĥaķîķî gelmişem bezm-i belâya
Diler ĥayri gele yâ sen ķazâya

Velîkin eylerem maķz-ı naşîķat
Saña ĥayri gele cenge fażîķat

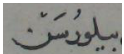
Saña ĥayfûm gelür rûz-ı cezâda
Olursın farķıla bezm-i belâda

Cevâba geldi Sa' d oĥlı hemânî
Didi gerķekdür aķvâlûñ ' ayânî

260 Velîkin ķorķaram mâl u menâli
Ziyâd oĥlı ider zabt' ıyâli

İmâm eytdi saña ĥayr-i menâzil
Keķîl oldum virem dünyâda nâzil

Medîne şehrini yaķşî bilürsen¹⁶¹⁹
İçinde mülkümi naķşî bilürsen

¹⁶¹⁹ Bu kelime metinde “bilürsen” şeklinde harekelenmiştir.

Saňa virdüm kâmusın kıl taşarruf
Hakîkat mâluñı ol bul telaţţuf

İmâma söyledi gör İbn-i Sa‘ d’ı
Zıyâ‘ um Kûfe’de var kaçır-ı mehdî

- 265 ‘ Aķârum zabt ider İbn-i Ziyâd’ı
Serây-ı dârumı hüsnuél-‘ imâdı

İmâm eytdi eger mülk [ü]¹⁶²⁰ ‘ aķârũñ
Zıyâ‘ uñ zabt ider kişt-i zirâ‘ uñ

Benüm vardur ‘ aķârıla zıyâ‘ um
Hicâzî nâhiye içre metâ‘ um

Hebâ olsun saňa huccetle meşûr
Saňa virdüm tamâmî mülk-i meşhûr

[264b]

‘ Amır Sa‘ d’uñ lisânı oldı maķţû‘
Cevâba kalmadı tibyân-ı meşrû‘

- 270 İmâm gördi ki maķbûl-i naşîhat
Degüldür kâbil-i pend-i mediĥat

Didi pes ne bahâne kaldı ġaddâr
İdersin ehl-i beyte cevri[i] izhâr

Murâda irmesen âĥir murâda
Olursın nekbet-i ehli ziyâde

Muĥaķķaķ böyle oldı Bû ‘ Ubeyde
Zamân-ı endek içre geldi zeyde

Anı oĥlıyla kâtl itdi siyâset
Yetürdi anlara kabl-i kıyâmet

- 275 Nice nâ-kesleri kâhr itdi eşhâd
Götürdi yer yüzinden nesl-i bed-zâd

Ser-encâmı budur âl-i Yezîd’ũñ
Muĥammed düşmeni âl-i güzîdüñ

¹⁶²⁰mülk [ü]: mülki [metinde]

Rivāyetdür ki şeh-zāde gelende
Mekân-ı menzile nesli görende

Olup me'eyūs hāl-i İbn-i Sa' d'a
Naşihat dutmayan tenkiz-i ' ahde

Görende dir imâmı gör Büreyr'i¹⁶²¹
Hemedânî olan aşl-ı şehîri

280 İcâzet aldı anda dir veliden
Hüseyn İbn-i ' Alî şîr-i celiden

Naşihat çün gelüp kavm-i Yezid'e
Miyân-ı leşker-i ' Amr-ı ' anide

Girüben meclise kahrıla meşhûr
Selâmı vormeyüp cumhûra mezbûr

Oturdu bir yañada ferd-i tenhâ
İbin Sa' d bakdı gördi anı yektâ

Didi ol dem Büreyr'e ey güzide
Neden kaç' -ı selâm itdün mezide

285 Büreyr eytdi selâm ehl-i selâma
Sezâdur eylemek ehl-i kirâma

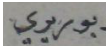
[265a]

Size lâyıķ degül gördüm selâmı
Taḥiyyât-ı kâdîm-i intizâmı

Büreyr'e söyledi ' Amr maķâlî
Müselmân olmadum ben ihtisâlî

Büreyr eytdi ḥadişüñ muķtezâsı
Size lâzım degül kavl-i sezâsı

Revâ görmem müselmân-ı ḥaķîķat
Size ehl-i ṭarîķatda şerî' at

¹⁶²¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

*Kemā Kale ‘Aleyhi’s-selām: El-müslimü Men Selime’l-Müslimüne Min
Yedihi Ve Lisānihi¹⁶²² Şadaқа Resūlu ‘llāhi¹⁶²³ Şal‘am¹⁶²⁴*

290 Bugün kim harb idersiz ol imāma
Niyābet şāhibi aṣl-ı kirāma

Bu taḳdīrile hüküm olmaz mezāhir¹⁶²⁵
Emīn olmak size naṣṣ ile zāhir

Hadīṣ-i Muṣṭafā mu‘ ciz-beyāndur
Anuñ-çün Cebrā’īl’e hem-zebāndur

‘Amır¹⁶²⁶ Sa‘d söyledi gerçektür el-haḳ
Kelāmuñ ey Büreyrī mīr-i muṭlaḳ

Resūl evlādına her kim cefā[y]ı
İderse ḳahr olur ḥuşma sizāyī¹⁶²⁷

295 Mu‘azzib dūzaḥa olur giriftār
Ḳarīn-i ‘aḳreb ü ṭavḳı olur mār

Ṭaberistān’ıla Rey hükmi elden
Gidisier ḳorḳaram maḥv-ı emelden

İki şehruñ baña hükmi ‘aṭādur
Ziyād oğlu hebā ḳıldı sezādur

Olup nevmīd ol dem pīr-i hādī
Büreyr aḳvāl-i ‘Amr’a müstezādī

Çıkup taşra melālī meclisinden
Ṭavāḡīler imāmı eclisinden?

¹⁶²² “Allah’ın elçisi söylemiştir ki: Müslüman, elinden ve dilinden müslümanların selim/emin olduğu kimsedir.”; bu hadis, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

¹⁶²³ Allah’ın elçisi doğru söylemiştir.

¹⁶²⁴ Bu kelime “salla’llāhu aleyhi ve sellem”in kısaltılmış şeklidir.

¹⁶²⁵ Bu kelime metinde “mezāhir” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁶²⁶ Bu kelime metinde “‘Amr” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶²⁷ Bu kelime metinde “sizāyī” şeklinde harekelenmiştir.

300 Gör imdi Şimr-i Zî'l-cevşen haķîri
Haber-dâr oldu aķvâle başîri

‘Ubeyduellâh‘ a geldi der-zamânî
Aña ‘arz eyledi aşl-ı beyânı

[265b]

Bilürsen söyledi hâl-i Hüseyin’i
Anûnla ‘Amr-ı Sa‘d’ı kâr-ı zeyni

Nedür kaşdı her ikinüñ kirâmı
İderler birbirle hoş-ihtirâmı

‘Ubeydu’llâh kelâmın eyledi gûş
Kulağ-ı bed-şanâ‘ a mişl-i ħargûş

305 Ġazabnâķ oldu ķahrından şirârı
Cihānuñ kaşmeri aşl-ı ħimârı

Yazup bir nâme ‘Amr’a¹⁶²⁸ kıldı irsâl
Nedür mazmûnı gör tafşîl-i emşâl

Seni göndermişem ħarb-i Hüseyin’e
Degüldür naķl içün zeyn ile şeyne

Eger kim ‘uhdesinden böyle kârûñ
Gelenlerden degülsen görme dârûñ

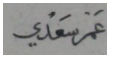
Ṭaberistân [u] Rey ħükmin cedîde
Virürem Şimr-i Zî'l-cevşen ferîde

310 Bu emri gördüğünde ‘Amr-ı Sa‘d’ı¹⁶²⁹
Tevehhüm eyledi farṭıla cehdi

Yapışdı cân u dilden kâr-ı ħarbe
Olındı yek-cihet ħarbıla đarba

Müvāsâtı idüp terk [ü] meveddet
Unutdı Aĥmedî evlād [u] ķurbet

¹⁶²⁸ Bu kelime metinde “Amr’a” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁶²⁹ Bu kelime metinde “Amr-ı Sa‘d’ı” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır. .

Muḥarrem mähinuñ dir sekkizinde
Zuhûr oldu ẓazâlar yer yüzinde

Ta‘ attuş leşkeri İslâm’a zâhir
Olındı ol zamânı hoş-meşâhir

315 Şikâyet kıldılar mîr-i ğidâya
Hüseyn İbn-i ‘ Alî şîr-i Hudâ’ya

Didiler teşnedür evlâd [u] eţfâl
Ġuşûn [u] şâha-i eşmâr-ı eclâl¹⁶³⁰

İşâret¹⁶³¹ eyledi ‘ irfâna sâķî
İdeler anda bir mevzi‘ -sevâķî

Anı ḥafr eylediler çeşme-mestûr
Zuhûra geldi âb-ı ‘ azb-ı meşkûr

[266a]

Ḳamu sîr-âb olındı anda leşker
Yine pinhân olındı şoñra eşher

320 Zihî sıbt-ı nebi keşf-i kerâmet
İder ḥalka diler her ne ‘ alâmet

Bilürken cümle esrâr-ı füzûnı
Nihân eyler ‘ ayân itmez nümûnı

Ḥaber irdi ‘ Ubeydu’llâh’a eşher
Hüseyn’i ḥafr ider âb-yârı ister

‘ Amır Sa‘ d’a idüp i‘ lâm-ı tehdîd
Hüseyn’e mûhleti virdükde techîd

Aña mûhlet virürsen kim kerâmet
Sipâha gösterür hoş-istikâmet

325 Saña ruḥşat degüldür böyle aḥvâl
Muẓâyık eyle kârın saḥt inkâl

¹⁶³⁰ Bu kelime metinde “eclâl” şeklinde harekelenmiştir..

¹⁶³¹ Bu kelime metinde ایشات şeklinde yazılmıştır.

Aña temkîn-i rāḥat virme hergiz
Şebân [u] rûz içinde eyle a‘cez

Hem ol sâ‘at Muḥammed Eş‘aş‘ıla
Koşup dört biñ mübâriz aḥbeşile

Gidenden şoñra ol Qays İbn-i Aḥmaş
İki biñ leşkerile gitdi eşḥuş

Te‘âkub gönderüp Ḥaccâc İbin Ḥurr
Anuñla biñ süvârî merd-i muḥķir

330 On altı biñ tamâmı oldı ‘asker
Fesâd ehli gürûh-ı eşḳıyâ-ser

Görende anlarıyla ḳadr-i ezyâd
Ḥabîb İbn-i Mezâhir mîr-i evtâd

Cevâb itdi Ḥüseyn-i Müctebâ’ya
İcâzet vir didi şimdi gedâya

Esed ḳavmi olurlar bunda sâkin
Ḳabâ‘îl şaḥibi maḥz-ı mevâtın

Hidâyet rāhına irşâd¹⁶³² olursa
Sezâdur anlara işhâd olursa

335 Velîkin anlaruñ bezm-i belâdan
Ḥaber yok içlerinde iḳtizâdan

[266b]

İdersin cümlesin teklîf ḥâna
Şehâdet ‘azmine cennet-mekâna

Sa‘âdet bezmine rezmi ḳılursın
Ḳarâbet ḳurbına ‘azmi ḳılursın

Dutup ḳavlin ḥabîbüñ anda sultân
Ḥüseyn İbn-i ‘Alî ‘ummân-ı tibyân

Ḥabîb İbn-i Mezâhir geldi durdı
Miyân[a] ol ḳabâ’il ehli gördi

¹⁶³² Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ش” harfinin noktaları konulmamıştır.

340 Didi kimdür gelen bezm-i belāya
Şehādet bulmağa¹⁶³³ rezm-i қаzāya

Kim ister devlet-i ferdāda bākī
Şarāb-ı Kevşer'e ʿ aynāna sākī

Bugün gelsün fezā-yı Kerbelā'ya
Saʿ ādet kesbine maḥẓ-ı cezāya

Rivāyetdür ki dir қавm-i Esed'den
Muṭīʿ oldı gelüp ḥayli mededden

Şecāʿ atlı kişiler geldi тоқсан
Mübāriz-nām-dār tekml̄l-i erkān

345 Olup ibnüel-beşer anlara serdār
Müsellaḥ geldiler cehdile aḥyār

Ḥabīb İbn-i Mezāhir anlarıla
Gelüp nezd-i imāma ḥanlarıla

ʿ Amır Saʿ d çün ḥaber-dār oldı ḥāle
Muḳaddem gönderüp leşker ḥavāle

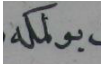
Muḥāfızçı қоşup āb-ı Fırāt'a
Mülākī oldılar her dü berāta

İki leşker idüp bir kār-zārı
Kenārında Fırāt'uñ ḥoş-be-zārī?

350 Kimi maḳtūl olup қавm-i Esed'den
Kimi mehzūm olup döndi қаşıddan

Ṭarīḳ-i Kerbelā'[y]ı bilmedi ḥāş
Ḳabile gözleyüp ʿ azm itdi iḥlāş

Ḥabīb İbn-i Mezāhir geldi me'yūs
İmāma¹⁶³⁴ söyledi aḥvālī maḥrūs

¹⁶³³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶³⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[267a]

Ne dürlü ceng kıldılar kirāmı
Esed qavmı şecā'atlü tamāmı

Ser-encāmı dönüp gitdi qamusı
Qabā'il semtine kiçi ulusı

355 'Ubeyduellāh olup āgāh-ı ahvāl
Yazup 'Amr'a qāzab-āmiz emşāl

Nedür kim mühlet[i] İbn-i 'Alī'ye
Virürsen cem' ider leşker-celiye

Eger nāme gelende sen emire
Ta'allül gösterürsen muẓtarire

Siyāsetdür saña lāzım tevābi'
Senünle cem' olan qavme maqāti'

Gelende nāmesi İbn-i Ziyād'uhn
İbin Sa'd'a olan şuqlı kesāduñ

360 İrişdi nāme mağrib göçdi leşker
Şabāh olmazdan aqdem harbe azfer

Toquzıncı günü mäh-ı Muḥarrem
İrişdi leşkere ifrāt-ı azlem

Habersüz 'asker-i sulṭān-ı mazlūm
Hüseyn İbn-i 'Alī ebrār-ı ma'lūm

Ne gördi nāle-i kūs [u] nefiri
Dutupdur 'ālemi çeng şafiri

Buyurdi anda 'Abbās-ı 'Alī'ye
Ḥaḳīkat ḥālī gör nesl-i celiye

365 Alup birkaç nefer 'Abbās-ı hādī
Gidüp anlara qarşu beyn-i vādī

Olındı ḥazrete ma'lūm ahvāl
Ki harbe geldiler cehdile eşkāl?

Dönüp anda imāma geldi ‘ Abbās
Haber virdi rumūz-ı hāl-i hassās

Didi ‘ Abbās’a ol dem sıbt-ı Aḥmed
Gidüp bunlara mühlet iste es‘ ad

Bu gice cum‘ adur āḥir nefesde
Bize t̄a‘ at gerek şehr-i kafesde

[267b]

370 Seferdür dār-ı ‘ uḡbāya muḥaḡḡaḡ
‘ İbādetle olup kervāna mülḡaḡ

Şabāḥī her ne isterler şalāḥı
‘ Amel ḡılsun şırār ehli feẓāḥī¹⁶³⁵

Gelüp anlara ḡarşu durdı ‘ Abbās
Nidā ḡıldı ḡamuya kenz-i derrās

Didi sizden Resūl’üñ nūr-ı ‘ ayni
Bu gice mühlet ister ol Ḥüseyn’i

‘ Amır Sa‘ d meşveret ḡıldı kirāmı
Tamāmī leşker ile ḡās u ‘ āmı

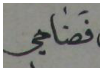
375 Didiler mühlet olmaz ol güzīne¹⁶³⁶
Ne gündüz var size gice ḡarīne

Cevāba geldi ‘ Abbas ol ferīḡa
Olan bī-rahmıla aḡvā ḡaḡīḡa

Resūl’üñ nūr-ı çeşmi mühlet ister
Şeb-i cum‘ a ‘ aẓīme t̄a‘ at ister

Eyā ḡavm-i ḡaḡarlu bī-ḡayālar
‘ İbādetden ḡabersüz eşḡıyālar

Eger şimdi baña virse icāzet
Sizüñle cenge sulḡān-ı imāmet

¹⁶³⁵ Bu kelime metinde “feẓāḡḡı” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶³⁶ Bu Kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

380 Zebān-ı tīgile şimdi cevābı
Size ma‘lūm iderdüm ihtirābı

Bi‘-‘ avniellāh size emr-i ḥatīri
Tamāmī bildürdüm ḳamṭarīri

Sükūt oldu ḳamusı ḳavm-i bed-nām
Ḳıluban terk ḥarb-i ḍarb-ı encām

Gelüp ‘Abbās cem‘ itdi sipāhī
Ḳazup ḥandaḳ cevānib-ḳavm-i rāhī

Faḳaṭ bir yol ḳalup sūy-ı ḥarīme
Muḥammed ḥānedānı müstaḳīme

385 Getürdiler ḳamu ḥāṣāk [u] ḥārı
Ḳoyuban ḥandaḳa berg-i ṣimārı

Aña āteṣ urup yārān-ı ‘irfān
Ḥüseyn’ün tābī‘i nesl-i kerīmān

[268a]

Neden kim tā ola ma‘lūm ‘avrāt
İdende kār-zār ehl-i ṣeref zāt

İki leṣker bile evlād u āli
Ṭahāret ḥānedān ehl-i cemālī

Müşaḥḥaṣ ola ‘avrāt-ı ‘afāyif
Temeyyüz cem‘ ile beyne’l-muḥālif

390 Gör imdi ḥāl-i āteṣ nūr-ı iṣḥār
Zebāna çekdüginde gördi eṣrār

Süvār-ı merkeb oldu anda Mālīk
İbin ‘Urve’dür adı geldi ḥālīk

Urup nā‘ra Ḥüseyn’e söyledi rāz
Ḳıyāmet olmadın yandūñ meger az

Seni yandurdılar nār-ı ḥacīme
Bu dünyāda saña lāyīḳ cerīme

Yezîd'ün düşmeni elbetde hâsir
Olısar iki dünyâda muhâsir

- 395 İmâm eytdi *kezebe*¹⁶³⁷ düşmen-i Hâk
Baña dūzaḥ degül lâıyık muḥakḳak

Ne ḳavlıla oluram dūzaḥî ben
Sen olursın bihiştî merd-i aḥsen

Gelüp Müslim İbin ‘Avsec imâma
İcâzet vir didi bedrüet-tamâma

Anı ilhâḳ idem nâr-ı hacîme
Cezâ’yla ‘azâb-ı pür-saḳîme

İmâm eytdi aña ey İbn-i ‘Avsec
Muḳaddem itmezem ḥarb-i ‘Arab güc?

- 400 Velîkin ḳıl temâşâ-yı tamâmî
Nice ḳahr olısar ḥışma ‘izâmî

Yüzin döndürdi sūy-ı ‘âsmâna
Niyâz itdi Huda-yı Züel-menân’a

İlâhî söyledi Hakk’a Hudâvend
İrişdür dūzaḥa merdūd-ı peyvend

İcâbet oldı der-sâ‘ at du‘ âsı
Muḥammed rāz-dâr [u]¹⁶³⁸ murtażâsı

[268b]

Alup maḡrūrı merkeb sūy-ı ‘asker
Getürdi ḥazrete ḳarşu mifer-fer

- 405 İrişdi ḥandaḳa telhîb-i nâra
Yıḳıldı merkebi düşdi şerâra

Olup maḥrûḳ cism-i bed-ḥabîşi
İki leşker anı gördi ḥaşışi

¹⁶³⁷ “Yalan söyledin.”

¹⁶³⁸ rāz-dâr [u]: rāz-dârı [metinde]

İduben secde-i şükri Hudâ'ya
İmâm-ı evliyâ farṭ-ı kazâya

Du' âya oldu meşgûli mezâhir
Muḥammed biz' ası' ayn-ı cevâhir

Didi yâ Rab yetîm-i hânedânam
Resûl'üñ naḳd-i pâkı Ferḳadânam

410 Alursın haḳḳumı ehl-i cefâdan
Baña zulm eyleyen ḳavm-i deġâdan

Muḥammed Eş' aş-ı Kûfî ṭarabnâk
Urup nâ' ra Hüseyin'e maḥz-ı bî-bâk

Didi laf eyleme âl-i Resûl'em
Bu faḥr-i farṭıla aşl-ı uşûlem

Muḥammed oġlıyam dirsın hemîşe
Ne nisbetle olursın ḳavm-i kîşe

Resûl'üñ duḡteri olmaḳla¹⁶³⁹ Zehrâ
Aña evlâd olursın nesl-i a' lâ

415 İmâm eytdi Hudâvendâ güvâh ol
İbin Eş' aş kelâmın gör nigâh ol

Diler ḳat' -ı neseb itsün huşûlüm
Resûluéllâh ile aşl-ı uşûlüm

Cezâsın vir aña ilḥâḳ şuçı?
Baña ṭa' n eyledi ḳahrıla güci

Du' âsı olmadın şâhuñ tamâmî
Anuñ ḳalbinde nâr oldu ġarâmı

İnüben merkebinden ber-zemîne
Tedârük eyledi ḳalb-i ḳanîne

¹⁶³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

420 Açıldı ‘avret-i nefis-i pelīdi
Aña nīş urdı akreb kejdümidi

[269a]

Necāset içre mağrūr oldu ‘arķān
Olup ceryān rūhı derk-i nīrān

Gelüp Ca‘ de muķābil şāha ķarşu
Dilinde nā-sezālar māha ķarşu

Didi aña saña bir ķatıre ābı
Fırāt’uñ virmeyüz aña cevābı

Saña evlāduña ehl-i ‘ıyāle
Virilmez ķatıresi düşme ĥayāle

425 İmāma oldu zāhir girye ġālib
Didi yā Rab ne söyler diñle tālīb

Du‘ā kıldı Ĥudāvend-i Ķadīm’e
Ĥüseyn-i Müctebā Rabb-i Kerīm’e

Didi ķahr eyle anı Rabb-i Raĥmān
Bu dünyāda ola ‘uķbāda ‘atşān

Düşüben merkebinden ĥāke ‘ādī
‘Ataşdan şu taleb kıldı murādı

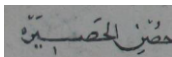
Aña şu virdiler kim eyleye nūş
Naşībi olmadı fevt oldu mağşūş

430 İrişdi rūhına a‘vān-ı tis‘a
‘Aşerden ‘add olan ġavlān-ı nez‘a?

Yetürdiler anı biéseél-maşīre
Miyān-ı dūzaĥ-ı ĥuşnüél-ĥaşīre¹⁶⁴⁰

Görende cümlesi ‘acib kerāmet
İrişdi ķahrıla anlara şāmet

¹⁶⁴⁰ Bu kelime metinde

“ĥuşnüél-ĥaşīre” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Kerāmetler tamām olduḡda ḡazret
İdüp cem‘ ālıla aşḡāb-ı ḡurbet

İdüp şahrāda ḡādī naşb-ı kürsī
Çıkup ol kürsiye şerḡ itdi dersi

- 435 Sipās-ı bī-ḡıyāsı Züel-Celāl’e
ḡıluban ḡamd-i ḡāşı bī-zevāle

Dürüdü ḡıldı ḡāyet Muşḡafā’ya
Şerī‘ at şāḡibi şadr-ı şafāya

Senādan şoñra na‘t-ı Muşḡafā’dan
Dönüp ḡavme ne söyler gör sezādan

[269b]

Didi ey yār [u] aşḡāb-ı zahīrüm
Rızā virsün size Rabb-i ḡadīr’üm

Refīḡüm olduñuz bezm-i belāda
Şefī‘üm maḡşad-ı ḡaşd-ı ḡazāda

- 440 Velīkin şimdiki ḡāl oldı mażīḡ
Ne cāéizdür size ḡurbumda el-ḡaḡ

Bilürsiz maḡşadı mühlet ḡaleb-kār
Bu gice istedüm ez-ḡavm-i eşrār

Murādum kim size aşl-ı naşīḡat
İdem her kim diler ḡitsün selīmet

Belāya olmasun biz teg giriftār
Baña irdi ecel vaḡtinde izḡār

Kelāmı ḡuş idende āl [ü] etbā‘
ḡurūşa geldiler yek-pāre eşyā‘

- 445 Didiler ḡāşā¹⁶⁴¹ kim senden cüdā[y]ī
Olurlar ten ḡafes ḡalduḡda¹⁶⁴² cāyī?

¹⁶⁴¹ ḡāşā: ḡābişe [metinde]

¹⁶⁴² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Saňa qurbān ola ālıla evlād
Bu gavġāda olan qahrıla nā-şād

Sañadur iktidāmuz her emelde
Ecelde kār-zārıla ‘amelde

İmām gördükde ehl-i i‘tikādı
Qamuya āferīn itdi ziyādı

Dönüp evlād-ı Müslim gördi nā-şād
Oturmuşlar qamu şahrāda eşhād

450 Didi ey aqreb-i evlād [u] ālüm
Bilürsiz atañuz qavm-i mezālüm

Bize gönderdiler dürlü mekātib
İnanduk¹⁶⁴³ anlara ‘ahdıla rāġıb

Muḥālif oldılar ‘ahd-i eleste
İdüben Müslim’i qatl [ü] şikeste

Şehīd oldı anūnla ikki ferzend
İki nev-reste-i ḥursend [ü] dil-bend

Şalāḥ oldur ki sizler māder ile
Benī Tayy’a gidersiz nāder ile

[270a]

455 Benī Tayy’dan gidersiz der-Medīne
Qala sizden şerīde belki dīne

Ola kim mün‘adım Haq ḥānedānı
Mu‘allā olmasun nesl-i ‘ayāmı

Kelāmın istimā‘ itdükde evlād
Ḥüseyn’ün eylediler dād [u] feryād

Ḥurūşa geldiler ḥurd [u] kebīri
Didiler ey yetīmün dest-gīri

Bizi senden cüdā itme ölince
İcāzet vir bize aqdem gelince

¹⁶⁴³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

460 Atamız çün şehîd oldı karındaş
Bizi anlara ilhâk eyle yoldaş

Bize vir ibtidâ destûr cenge
Bugün meydân içinde harb-i tenge

Senüñle dâr-ı dünyâdan beķāya
Gidenlerden bizi kıl iktidāya

Bize lâzım degül şahın-ı erāzil
Miyân-ı ehl-i eşrâr [u]¹⁶⁴⁴ ‘ azāzil

İmām ol demde gördi cehd-i evlād
Şehādet ‘azmine rezminde zühhād

465 İderler kaçdıla terk cihānı
Sürûr-ı bî-‘ abes kûtb-ı zamānı

Du‘ â kıldı kamuya anda hādî
Dağı ruḥṣat virüp zikre ‘ibādı

Du‘ āya oldılar meşgûl evlād
Tevābi‘ lâhıkı aşḥāb-ı evtād

Bu da‘ vā bunda ḥatm oldı tamāmı
Resûl’e bir kaçide söyle tāmî

Der-Beyân-ı Kaşide-i Seyyid-i Kā’ināt ‘Aleyhi’s-selām

123

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün
Muḥammed söyle dîbāce medāyih-ḥāna azmerden
Zebānı dür-feşān eyle dehānı cāna ez-berden

Muḥammed na‘ tına vaşşāf olagör naḳdine şarrāf
Ġavāmız şerḥini keşşāf yetür ‘irfāna yek-serden

[270b]

Muḥammed bā‘ iş-i ekvān ‘anāşır-erba‘ a erkān
Gürûh-ı mārice insān sefîd elvāna aḥmerden

¹⁶⁴⁴ eşrâr [u]: eşrârı [metinde]

Muhammed seyyid-i *levlāk*¹⁶⁴⁵ süvār-ı heftüm-i çālāk
Risālet tahtına sellāk rüsul ‘irfāna mihterden

- 5 Muhammed maḥşere sultān elinde topıla çevgān
Şefā‘ at ḥāzin-i ‘ummān olan ‘iṣyāna ekşerden?

Muhammed nūr-ı āfākī kenār-ı Kevşer’e sāķī
Elinde cām [u] bardaķı şunar ‘atşāna leşkerden

Muhammed Ḥızzī‘ābından içende cür‘a-i cāmı
Ledünnī ‘ilmine keşşāf olup tibyāna mazhardan

Muhammed hikmet-i Āşaf getürdi ‘arş-ı Belķīs’ı
Nice ḥarf eyledi izmār lisān-ı cāna defterden

Muhammed baḥt-ı İskender cihānı eyledi seyrān
İrişdi ḥad zulümāta çeh-i ḥayvāna enverden

- 10 Muhammed’dür ‘azīmüēş-şān nebīler cem‘ine sultān
Velīler burcına Keyvān zekī yārāna aḥyerden

Muhammed āl-i ebrārı güzīde cümle aḥyārı
Muhācir kavm [ü] enşārı kamu aķrāna leşkerden?

Muhammed Āl-i Yāsīn’i şereflü zāt-ı temķini
Ziyāde zıkr-i telķini olur cānāna evferden

Muhammed medḥine meddāḥ olındum na‘tına şerrāḥ
Senā-yı ḥamse-i eşbāḥ kılup merdāne gevherden

Muhammed ālidür kaşdum mişāl-i ma‘nevīlerde
Rubā‘īlerde ḥumāsī müseddes-ḥāna ez-berden

- 15 Hemīşe āl-i Zehrā’nı Livā’ī zıkr ider cāmı
Bilür kim derde dermānı olur bir dāne kaşverden

¹⁶⁴⁵ “Lev-lāke lev-lāk le-mā halaktü’l-eḥlāk (Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.) (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:164).

Onıncı Bâb¹⁶⁴⁶
İmâm-ı Hüseyin Hazretlerinin Şehâdetin Beyân İder
Rağıya'llahu 'Anhu

124

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün*
1 Gel ey şarrâf-ı lâlâ-yı cevâhir
Sühan keşşâf-ı tuğrâ-yı zavâhir

İbâret-hân-ı izmâr-ı deķâyık
İşâret-dân-ı aħbâr-ı haķâyık

Cerîrî'den olan aşl-ı kelâmı
Şavâ'ık Bin Hacer'den metn-i tāmı
[271a]
Remûz¹⁶⁴⁷-ı Keşf-i Ğumme iştiħârı
Ola şerh-i Tabersî i' tibârı

5 Ğavâmız naķş-ı tûmâr-ı Muħammed
Ola na' t-ı şerîf-i âl-i es' ad

Dilersen bilmege âl-i mu' âfi
Oķu *Hâ Mîm 'Ayn u Sîn Kâf*¹⁶⁴⁸

Meveddet ehlini 'irfân-ı ķurbet
Kime lâzım gerekdür gör meveddet

Kifâyetdür beyân-ı mâ-cerâ ķıl
Rumûz-ı Kerbelâ'ya ibtidâ ķıl

Şeb-i 'Âşûr sulţân-ı imâmet
Şerâ'it ķavlîni tekmlîl-i 'âdet

10 İdüp ĥuccet tamâmı anda meşhûr
Ķamu a' dâlara şarţıla mevfûr

¹⁶⁴⁶ Metnin onuncu bapı, mesnevi nazım şekli ile yazılmıştır. Şair, metinde monotonluğu gidermek için araya farklı başlıklar taşıyan farklı nazım şekli ile yazılmış şiirlere yer vermiştir. Bu yüzden, metinde tekrar mesneviye döndüğünde anlatım devam ettiği için, beyitlerin numaralandırılması baştan alınmamış, numaralandırma kalınan beyit numarasından devam ettirilmiştir.

¹⁶⁴⁷ Bu kelime metinde “remûz” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶⁴⁸ “Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kâf” (Şûrâ, 42:1-2).

Şeb-i ‘Āşūr yārānıla ḥazret
‘İbâdet kıldılar Yezdân’a ḳurbet

İrişdi remzüme âvâz-ı tehlîl
Şavâmi‘ ne revâḳa ‘arşa tecmîl

Semâvât ehli ḥayretde olup zâr
Meşâyibden ḥaber-dârıla devvâr

Ḥavâtîn ehline eṭfâle giryân
Olup ehl-i zemîn [ü] baḥr-i ceryân

15 Şabâḥ olduḳda¹⁶⁴⁹ çarḥ-ı bî-vefâda
Nidâ geldi zemîne her yañadan

Didi *irkeb*¹⁶⁵⁰ Ḥalîluéllâh-ı hâdî
İşitdi Ümmü Gülsüm ol münâdî

Gelüp ta‘cîlile nezd-i Ḥüseyn’e
Didi gördük birâder nûr-ı ‘ayne

Şadâ gûş eyledük sūy-ı semâdan
Didi *irkeb ḥalîlî*¹⁶⁵¹ mâ-cerâdan

Didi gûş eyledüm gördüm Resûl’i
Yaturken vâḳı‘ amda pür-‘uşûlî

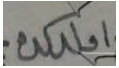
20 Baña müjde ḥaber virdi şehâdet
Ḳarîb oldu didi vaşl-ı ḳarâbet

[271b]

Didi añla benüm oḒlum kelâmı
Sevâkin-‘âlem-i bâlâ tamâmî

Nebîler rûḥı cümle aşfiyâlar
Kim istiḳbâl içün gelmiş velâlar

Ḳamusı intizâr rûḥ-ı pâküñ
İderler ‘izzetile cism-i tâküñ?

¹⁶⁴⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁵⁰ “Bin.”

¹⁶⁵¹ “Ey dost! Bin.”

Gerekdür cehd idersen kırbumuzda
Bu gice ħāzır olğıl¹⁶⁵² ‘ indümüzde¹⁶⁵³

25 Nebīler kıudsīervāhıla iftār
İdersen ġāfıl olma ħāle işħār

Muķārın ħāle ġördüm bir fırişte
Elinde şīşesi durmışdur işde

Suéal itdüm Resūl’e ol melekden
Elinde şīşe dutmışdur felekden

Buyurdı seyyid-i evlād-ı ādem
Baña oğlum didi şeh-zād-ı ‘ ālem

Bilürsen şīşe meémūr[1] fırişte
Hemişe intizār olmışdur işde

30 Senüñ kıanuñ dökende ehl-i eşrār
İder pür şīşesin kıanuñla yek-bār

İder ref’ āsmāna nüh-revāķa
Tamāmī müntehā-yı tımtırāķa

Kelāmın ġüş idende Ümmü ġülşüm
Ĥüseyn’üñ ħāheri¹⁶⁵⁴ ġam-dīde mazlüm

Olup ġiryān ħātūn-ı kıyāmet
‘ Alī’nüñ duķteri mīr-i imāmet

İmām eytdi āña ol dem cevābı
Didi ġülşüm’e ġirye kıılma şābī

35 Ģetür evlādumı ehl-i tamāmı
Vedā‘ ı eylerem ber-ħāşş [u] ‘ āmī

¹⁶⁵² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁵³ ‘ indümüzde: ‘ özrümüzde [metinde]

¹⁶⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bu beyti kıldı anda rakka inşā
Nedür aıla rumûz-ı şerh-i ma' nā

[272a]

Nükte-i Der-Beyân-ı Vedâ' -ı Şeh-zâd Bâ-Ehl-i Beyt Bâ-
Nazm

125

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 El-vedâ' ey âl [u] aşhâb-ı kirâm-ı ihtirâm
Ğayr-i dâra idiser pervâz rûhum veés-selâm

Pāye-i 'arşa qarîn-i enbiyâ vü evliyâ
Kurb-ı erbâb [u] melâeik Sidre'ye 'âlî-makâm

Muntazırdur rûhuma sulţân-ı cem' -i enbiyâ
Ahmed ü Maḥmūd-ı hādî kâḍi-i bezm-i kıyām

Muḥtaribdür şevküme didâra şâh-ı evliyâ¹⁶⁵⁵
Şehri-yâr-ı Âl-i Yâsîn kâsirü'l-eşnâm-ı tām

- 5 Âsiye Meryem Hadice Ḥazret-i Zehrâ ile
Cümle istikbâl iderler rûhumı hür-ı hıyām

Ca' fer-i Tayyâr [u] Ḥamza muntazırlar bâ-Ḥasan
Cümle yârân [u] kirâmı âl [u] aşhâb [u] 'amām

El-vedâ' ey ehl-i beytüm cümleye hürd [u] kebir
Vâriş-i Muḥtâr-ı Ahmed fâzıl [u] hayruél-enām

El-vedâ' olsun işâret ben gidenden soñra siz
İtmeñüz farṭ-ı cezâ' lar çâk-ı dāmân-ı tamām

Mi' ceri çâk-ı giribân itmeñüz zîr-i bağal
Görmesün pistânı nā-maḥrem gürüh-ı ihtisām

¹⁶⁵⁵ şâh-ı evliyâ: şâd evliyâ [metinde]

37 Vedā‘ itdükde hâzret hâşş [u] ‘ âma
Der-âğüşı kılup ehl-i ‘ imâma

Hemîşe anlara dirdi meşâhir
N’ olur ahvâlünüñ gurbetde zâhir

Bu zâlimler içinde zâr [u] hayrân
‘ Avâkıb kârûñuz ğam-dîde giryân

40 Ziyâde nevha zârî Şehrebânû’n
İderdi çâk dâmân-ı miyânuñ

Gidersen kimlere teslîm idersen
Bizi ey nûr-ı dîde sen gidersen

Qalur şeh-zâdeler şahrâda tenhâ
Ser-â-ser teşne-leb üftâde ez-pâ

Emânetler kime teslîm olısar
İmâmet defteri ta‘ lîm olısar

Qılurdu bir yañadan zâr Gülşüm
Sirişk-i dîdeden deryâ-yı mazlûm

[272b]

45 Bu mazmûnıla eylerdi fiğânı
Miyân-ı âl [u] ihvân-ı cinânî

‘ Alî’den şöñra evlâda Hâsan hân
Olurdu reh-nümâ ahzâna her-ân

‘ Alî’den şöñra gör hâli Hâsan’dan
Senüñle şâd olurduq her hazenden

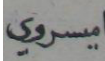
Gidende ravzâ-i Rıdvân’a sâķî
İki ser-defter-i nazm-ı âfâķî

Gidenden şöñra anlar ey birâder
Seni bizler bilürdük muķtedâ-ser

¹⁶⁵⁶ Metinde, mesnevi ile anlatımda araya dokuz beyitlik şiire yer verilmiştir.

- 50 Sañadur i‘timādı hānedānuñ
Gidersen kim olur mīri zamānuñ
- Muḥaṣṣal her biri kervān-ı ‘işmet
İderdi nevhalar giryān-ı ‘ibret
- Şabāh oldu teyemmüm kıldı sulṭān
İmām oldu namāza mīr-i ‘irfān
- Tamām olmazdan aḳdem geldi leşker
Namaz içre ḳamu¹⁶⁵⁷ ‘irfān-ı ‘asker
- Şadā-yı kūs ile deng neḳḳāre
Cihāna velvele şaldı medāra
- 55 ‘Alemler çekdiler şaḥn-ı belāya
Ḍalālet leşkeridür Kerbelā’ya
- Süvār ile piyāde fevc ber-fevc
Gelüp mūr [u] melaḥ deryāsı ber-mevc
- Şaḥārī-Kerbelā nerm oldu daşı
Semend na‘l-ı pādan naḳş-ı fāşī
- ‘Amır Sa‘d eyledi tertīb-i şaflar
Yemīn ile yesāra nā-ḥalefler
- Yemīn-i naḥs [u] nā-meymūn[ı] eşher
İbin Ḥaccāc’a teslīm itdi ebter
- 60 Daḥı meyserle nā-meysūr¹⁶⁵⁸ ‘ādī
Şimir Zīelcevşen’e virdi kesādı
- Ḳaluban kendüsi mā-beyn-i ḡavlān
Olup ḳalb-i sipāhī ehl-i ḥüsrān
- [273a]
Ferāmūş eyledi ḳavl-i Muḥammed
Didi aşḥāba terk itdüm mümecced

¹⁶⁵⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İçüñüzde iki emr-i ‘azîmi
Biri Kur’ân biri ehlüm selimi

İki ḥablüel-metîni¹⁶⁵⁹ emr-i ‘âlî
Olan Kur’ân ’ıla ehlüm mevâlî

65 Şarılmış her iki aşl-ı semāya
Fürû‘-ı sâkin-i taḥte’s-şerāya

Kim ister çeng peyvend-i ḳadîme
Ura ursun iki ḥabl-i ‘azîme

‘Amır Sa‘d urmadı çengi nedāmet
Çikiser ‘ākıbet farṭ-ı melālet

Yezîd-i reh-nümā bildi ḥaḳîḳî
Ferāmûş eyledi naşs-ı atîḳî

Muḥammed ḳavlini naşs-ı celîsen
Betûl’i bilmedi aşl-ı ‘Alî’sen

70 Kifāyetdür naşîḥatler alana
Ḥarîdârı olan naḳl-i beyāna

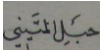
Şatarsan gevheri şat zer-şināsa
Gelür cûşa görende zer nühāsa

Gel imdi maḳşada ey nûr-ı dîde
Ḥikāyât-ı celî ḳavm-i Yezîd’e

Görende cem‘ini ehl-i hidāyet
Ḥurûşa geldiler cenge tamāmet

Gelüben server-i Āl-i ‘Abā’ya
Ḥüseyn’e ruḥşata rezm-i ḳazāya

75 Dilinde cümleñ tesbîḥ [ü] tehlîl
Girüben ‘arşa-i meydāna teclîl

¹⁶⁵⁹ Bu kelime metinde “ḥabli’l-metîni” şeklinde yazılmıştır.

Tevēhhüm olmayup kılllet-sipāha
Ḥüseyn İbn-i ‘Alī ḳalb-i nigāha

Mübārek farkına şardı ‘imāme
Resūl’üñ şālını bŷy-ı şemāme

Daḡı dürrā‘ asın şāh-ı cihānuñ
Şaluban ketfine aşı-ı ‘ayānuñ

[273b]

Hümāyŷn merkebe oldu süvārī
Ḥamāyil-tiḡile naşr-ı civārī

80 Gelŷp meydāna mā-beyn-i sipāhī
Penāh-ı leşkerüñ nuşret-penāhı

İdŷp tertīb-i leşker mīr-i tedbir
Yemīnile yesārın pīr-i iksīr

Virŷben meymene-meymŷnu sultān
Züheyr’e kim Mücellā şān-ı ‘irfān

Muḳarrer meysere¹⁶⁶⁰-meysŷrī hādī
Ḥabīb’e bin Meẓāhir virdi şādī

Mu‘allā re‘yet-i nuşret-ḳarīni
Virŷp ‘Abbās’a ol Ḥaydar emīni

85 Ḳalup kendŷsi bi’z-zāt beyn-i a‘yān
Miyān-ı ḳalb-i mü‘min mişl-i ĩmān

Şehādet rezmine ‘azm itdi eşhād
Dil ŷ cānı sezā Şīrīn’e Ferhād

Dimiş rāvī çıḳanda āfitābı
Meger ol gŷn olup tārīk tābı

Felek  arḡı olup mātem-serā ke 
Sipāh-ı encŷmile bezm-i a‘vec

Ḥavātīne na ar şalma da encŷm
Ḥicāba girdiler heftile pencŷm

¹⁶⁶⁰ meysere: mŷyesser [metinde]

90 ‘Azāya girdiler Mizān u Keyvān
Tuvaḡ-ı nüh-felekde behr-i sulṭān

Riyāz-ı cennete zīnet virildi
Bezendi ḡaşrı hoş-tıynet virildi

Olındı intizārī ḡūr [u] vildān
Mübārek rūḡına Rıdvān’a miḡmān

Tamāmī iṣṭiyāḡıla güzīde
Muḡābil durdılar vaḡt-i cedide

Gürūh-ı ḡāşırātü ’t-ṭarf¹⁶⁶¹ [u] ḡılmān
Selāma durdılar ḡūrıla vildān

95 Berāy-ı ḡāṭır-ı Zehrā ḡavārī
Siyāha girdiler ḡam-dīde zārī

[274a]

Muḡaddem gelmeden rūḡıla ervāḡ
Temennā kıldılar miṣḡāte miṣḡāḡ

ḡamusı munṭazır rūḡ-ı ḡabībe
Ne vaḡt olur gelür bezm-i ḡasībe

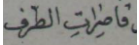
Rivāyetdür tamām olduḡda¹⁶⁶² ṣaflar
Gelüp meydāna merdānī şerefler

ḡiṭāb itdi ḡüseynī ḡör şavāba
Gürūh-ı ‘Amr-ı Sa‘d-ı müsteṭāba

100 Benem ibn-i nebī sulṭān-ı Hāşim
Kifāyetdür baña faḡr-i penāhum

Resūl’üñ oḡlıyam bā-naşs-ı Furḡān
Zamīr-i nāṭıḡı ber-*Āl-i Īmrān*¹⁶⁶³

Başumdaki ‘imāme Muṣṭafā’nuñ
Bilürsiz tıḡidür ḡaddümde anuñ

¹⁶⁶¹ Bu kelime metinde “ḡāşırātiét-ṭarf” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶⁶² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁶³ Āl-i Īmrān Sûresi.

Dağı dürrâ‘ ası egnümde meşhûr
Anuñdur merkebüm bindükde manzûr

Resûl’ün vâriş-i ‘ilm-i uşûlem
Riyâz-ı dîde-i nûr-ı Betûl’em

- 105 Bilürsüz itmezem lâf [u] güzâfı
Şürû‘ ı itmezem şer‘ a hîlâfı

Beni sizler getürdüñüz belâya
Mekâtib gönderüp tekrâr râya

İdüp terk diyâr-ı Muştafâ’[y]ı
Medîne Mekke’ye geldüm sezâ[y]î

Ser-encâmı baña ‘âşî olursız
Naķîz-i ‘ahdıla ķâsî olursız

Ne eylersiz hayâ havf-ı Hudâ’dan
Ne dîvân-ı kazâ-yı Muştafâ’dan

- 110 İdüp ser-cümlesi inkâr hâli
Mekâtibler mürāsiller mişâli

İmâm ol dem tavāmîrler¹⁶⁶⁴ mekâtib
Getürdi anlara ‘arz itdi ‘âtib

Olındı münfa‘il çend ğarîmi
Görende mührini satır-ı raķîmi

[274b]

Oda yakdı imâm ol dem tamâmın
Mekâtibler ruķûmın irtikâmın

‘Amır Sa‘d karşuya geldi meķābil¹⁶⁶⁵
Hüseyn’e söyledi naķl-i mecāhil

- 115 Nedür her dem idersin iftiħarı
Resûl evlâdıyam dirsın kibārî

¹⁶⁶⁴ Bu kelime metinde طوامیر şeklinde yazılmış ve “ی” harfinin yazılmadığı görülmektedir.

¹⁶⁶⁵ Bu kelime metinde مقابیل “meķābil” şeklinde harekelenmiştir.

Saňa böyle hikāyetle mecāli
Virenlerden degülem aňa hāli

Dilersen bulmağa benden halāşı
Yezīd'e bey' at eyle olma 'āşī

Eger kim itmesen bey' -i ihānet
İdiserem saňa mahz-ı şemātet

Bu sözi söyledükde ' Amr¹⁶⁶⁶ -ı nā-pāk
Eline aldı harbe geldi sellāk

120 Şehādet eyleñüz ey ehl-i Kūfe
' Ubeyduellāh öñinde şadr-ı şūfe

Hüseyn ile muḳaddem eyledüm harb
Miyān-ı cümle-' ālem ḍarb-bā-ḍarb

Gerekdür idesiz icrā şehādet
Ziyād oğlu öñinde müstezādet

Hüseyn'e karşı sürdi söyleñüz rahş
İdüp merdāne cengi merd-i hem-bahş

Görende anı sulṭān-ı imāmet
Meḥāsin destine dutdı müdāmet

125 Didi ey ḳavm Yehūdī ḳavm-i işhār
' Üzeyr'e söylediler ibn-i Ğaffār¹⁶⁶⁷

Naṣārā söylediler ibn-i Meryem
Hudā'nuñ oğludur ḳadrıla a' zam¹⁶⁶⁸

Giriftār oldılar ḳahr-ı Hudā'ya
İrince ḥaşre dek hışm-ı belāya

Size vācib olındı ḳahr-ı Yezdān
İdende ḳaşd āl-i nūr-ı Sübhān

¹⁶⁶⁶ Bu kelime metinde “Amr” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁶⁶⁷ “Ve kâleti'l-Yehûdu 'Uzeyrun ibnu'llâhi (Yahudiler, “Üzeyir Allah'ın oğludur“ dediler)” (Tevbe, 9:30)

¹⁶⁶⁸ “Ve kâleti'n-nesâra'l-Mesîhu'b-nu'llâhi (Hristiyanlar ise, “İsa Mesîh, Allah'ın oğludur” dediler.)” (Tevbe, 9:30).

Muhammed āline kaşdı idersiz
Anı vâcib bilüp cehdi idersiz

[275a]

130 Hoş imdi şabr lâzım her cefāya
Gelürse ecnebîden akrabāya

Hudā'nuñ emrini dutmaḵ da¹⁶⁶⁹ lâzım
Bilürem vâcib-i emr-i cevāzum

Rivāyetdür ki İbn-i Sa' d-ı leşker
Hüseyn'e harb ider gördükde ' asker

Ḳamusı iktidā kıldı emire
' Amır Sa' d'a Yezîd'e dest-gîre

İmāmı tîr-bārān itdi cümle
Semāda gün dutıldı tîre ḥamle

135 Zemîn oldı zirih emşāli ğırbāl
Zaḥımdan revzen oldı ḥāk münḥāl

İmām-ı evliyā geldi sipāha
Vefā-dār ehline karşı penāha

Didi ḥāzır oluñ esbāb-ı cenge
Şehādet ' azmine rezm-i pelenge

İrişdi va' de-i Ḥurr'a mülākî
Olan māsî telākî yāre sākî?

Bu aḥvāl oldı vāḳı' rûz-ı cum' a
Onıncı gün Muḥarrem māhı süm' a

140 Altmış u altıda ḥicret oldı da' vā¹⁶⁷⁰
Meşâ'ib-Kerbelâ târiḥi icrâ

Yezîd'üñ tâbi' i on yeddi biñ tām
Olurdu dir tamāmı ḥāşşıla ' ām

¹⁶⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁷⁰ Bu mısraın vezni bozuktur.

Dimişdür ba‘ zı otuz biñ sipāhī
Olurdu ‘ Amr-ı Sa‘ d’uñ hoş-penāhı

İgirmi iki biñ dirler şaḥīhī
Olurdu leşkeri ‘ Amr’uñ şarīhī

İmāmuñ seksen ü yā yetmiş iki
Olurdu leşkeri ‘ addıla Mekki

- 145 Otuz iki süvār-ı nām-dārı
Piyāde bākāsı¹⁶⁷¹ ehl-i civārı

Dimiş icmālile ğayr-i resāéil
Velīkin eylemiş tafşıl-i kâbil

[275b]

Ḥüseyn el-Vā‘ iz-i mevlaél-meşāyih
‘ İbāret-ḥāzin-i kenz-i resāyih

Muḥaşşal iki leşker dir muḳābil
Duranda cenge ḥāzır ‘ aḳl-ı kāmīl

Gelüben ‘ Amr-ı Sa‘ d’a karşı işhār
Olan Ḥurr-ı Yezīd-i mīr-i aḥyār

- 150 İcāzet vir didi ḥarbe muḥaḳḳaḳ
Ḥüseyn’ile ḳalam merdāne muṭlaḳ

Didi gerçekdür aḳvālūñ tamāmı
Muḳaddem ḥarb ḳıl ḍarba imāmı

Kisersen başlar u ḳanlar dökersen
Alursan āḥiret ḥāmı dikersen

Didi Ḥurr İbn-i Sa‘ d’a söyle āḥir
Ḳıyāmetde Resūl’e ḳavl-i zāhir

Ne dirsens ger saña şorsa Ḥüseyn’i
Neden ḳatl eyledüñ ol nūr-ı ‘ ayni

¹⁶⁷¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

155 Ser-encāmı Resûl'e dirsen âhîr
Yezîd'e 'âşî'oldı hükme zâhîr

Yezîd'i kim bilür rûz-ı cezâda
Maķâm-ı Muştafâ vü Murtaẓâ'da

Yezîd'i kim bilür ey merd-i aķmak
Neden buldı niyâbet mülk-i eķlak

Muķammed var iken Zehrâ Betûl'i
'Aliyyü'l-Murtaẓâ nuşret-ķabûli

Hüseyn'ile Hâsan Rıdvân'a kervân
Gerekmez ğayrısı 'işyâna dermân

160 Hâbersüz pîşvâ ķavm-i Yezîd'e
'Amır Sa'd eylemiş adın güzide

Yezîd'i bilmezem ķavmin tamâmî
Şirâr-ı zâtıla nesl-i 'amâmî

Dönüp geldi girü Hurr-ı güzide
Şalâbetlü mehâbetlü hamîde

Karındaşı anı gördi ğazabnâk
Sueâl itdi aña aķvâli sellâk

[276a]

Ser-encāmı aña kıldı beyânı
'Amır Sa'd'ıla aķvâl-i 'ayânı

165 Karındaşa didi Hurr-ı ferîde
Bugün hayretdeem 'azm-i cedîde

Miyân-ı dûzaķham 'azm-i bihişti
Haķîķat eylerem rezm-i dürüşti

Karındaşıyla eylerdi tekellüm
Urup bir na'ra Hurr'ı gör tesellüm

Bu şi'ri yâd kıldı anda hādî
Dâlâletden hidâyet buldı şādî

**Der-Beyân-ı Şehâdet Yâftan-i Hurr-ı Şehîd Ve Şi‘r
Güften-i Ū Raḥimehu ‘İllâh**

126

- Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün*
- 1 Sēnâ kıldı Hudâvend’e bu nazmı eyledi inşâ
 Didi döndüm dâlâletden hidâyet rāhına ihdâ
- Geçürdüm dehr-i eyyâmı şekâvetle cehâletd
 Şirâr ehliyle encâm-ı kaşâvet eyledüm peydâ
- Peşimân olmuşam mâzî geçürdüm vaqt-i eyyāma
 Velî müstaḳbele râgıb olındum tâbi‘ -i Mevlâ
- Haḳîḳat gūşuma geldi nidâ-yı hâtif-i ḡaybî
 Didi âl-i Muḥammed’dür güzîde cümleden a‘ lâ
- 5 Semâdan râzı gūş itdüm gelüp cūşa ḥurūş itdüm
 Tarîḳ-i Muşṭafâ dutdum mecâziden haḳîḳ evlâ
- Himâyet eylerem şāha Hüseyn İbn-i ‘ Alî māha
 Celîlū ‘ş-şân-ı der-gāha olındum bende-i ednâ
- Muḥammed âline yârî kılırsam Haḳ bilür bârî
 Oluram cennete vâriş şarâb [u] bâde-i şahbâ
- Bugün meydân-ı heycâ[y]ı iderem düşmene tengi
 Muḥammed ‘ ışkına cengi iderem haşmıla da‘ vâ
- Hüseyn’e cān u ten ḳurbân iderem âline yeksân
 Muḥaḳḳaḳdur şeh-i merdân şunar cāmı baña ferdâ

**Der-Beyân-ı Ceng Kerden-i Hurr Bâ-Leşker-i İbn-i
Ziyâd-ı Maḡrūr¹⁶⁷²**

- 169 Tamām itdükde şî‘r-i Hurr-ı meşhūr
 Gelüp sūy-ı imāma dürr-i mestūr
 [276b]

¹⁶⁷² Metinde, mesnevi ile anlatımda araya dokuz beyitlik şiire yer verilmiştir.

Semendile kılup cevlan-ı meydān
Olup ilhāk-ı ceyş-i āl-i ‘Adnān

Rikāb-ı hāzrete yüz sürdi hādī
Piyāde olduğında¹⁶⁷³ kaldı şādī

Senālar eyledi Āl-i ‘Abā’ya
Huşūşan Muşafā vü Murtaẓā’ya

‘Özürler istedi ol muḳtedādan
Nejād-ı bihter ü nesl-i şafādan

Didi ‘afv eyle suçum ḳabl-i teslim
Cehāletde ne ḳıldum cürm-i tenḳīm

175 Eyā maḡfūr olur mı cürm-i māzī
İmāma söyledi ḥükminde ḳādī

Beşāret virdi Ḥurr’a anda şeh-zād
Ḥüseyn-i Müctebā ‘uşşāḳa Ferhād

Didi elbetde ehl-i i‘tizāra
Ḥudā rahmı ḳılur yārī işāre

Nedāmet ehline tevbe inābet
Hemişe mahv olur şuḳı tamāmet

Ḳarındaşı görende anı Meş‘ ab¹⁶⁷⁴
Yezīd İbn-i Riyāḥī oḡlı murḡib

180 Dönüp geldi imāma oldu tābī‘
Ḳarındaşıyla Ḥurr‘a oldu tābī‘

Yezīd’ün oḡlı gör Ḥurr-ı Riyāḥī
Mükennādur Riyāḥīle Riyāḥī

İcāzet istedi ḥarbe muḳaddem
İdeser cümleden aḳdem mu‘azzam

¹⁶⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁷⁴ Bu kelime metinde “Meş‘ ab” şeklinde herekeli olarak yazılmıştır.

İmām eytdi añā şabr eyle hādī
Muḳaddem ḥarb ide anlar sevādī

İmāma söyledi aḳdem ḥuşūmet
Ben itdüm isterem ekrem meveddet

- 185 Ola benden zuhurı ḥalk içinde
Göre ḳavm-i zamānı ḥaḳ içinde

Tazarru‘ lar ḳılup meydāna girdi
Güzīde ḥarbıla merdāne girdi

[277a]

Görende Ḥurr’ı Sa‘ d oḒlı muḳābil
Düşüp endāmına lerze ḳavāfil

Didi Şafvān’a kendü leşkerinden
Yüri Ḥurr’a naşīḥat vir yerinden

Eger itmez ḳabūli vir siyāset
Añā mīḳdārını bildür hirāset

- 190 Gelüp Şafvān Ḥurr’a ḳarşu maḡrūr
Didi ey bī-ḥired dünyāda meşḥūr

Yezīd’ün tābi‘ i dünyāda i‘ zāz
‘Azīz-iken gel olma ḥ~ār¹⁶⁷⁵ [u] ḡammāz

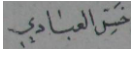
Añā urdı cüdāyī Ḥurr-ı hādī
Didi ey tābi‘ -i ḥassū’l-‘ ibādī¹⁶⁷⁶

‘Azīz olmak¹⁶⁷⁷ diler sen gel berüye
Ḥüseyn’e tābi‘ ol nesl-i uluya

Ḥüseyn’i bilmesen necl-i ‘Alī’dür
Şecā‘ at ma‘ deni faẓl-ı celīdür

- 195 Kelām-ı Ḥurr’ı gūş itdükde Şafvān
Añā nīze ḥavāle ḳıldı ḡazbān

¹⁶⁷⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁷⁶ Bu kelime metinde “ḥassī’l-‘ ibādī” şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İdüp red nîzesin Hurr-ı Riyâhî
Zemîne çaldı merkebden talâhî

Karındaşı görüp Şafvân'ı maqtûl
Gelüp meydâna Hurr'a karşı mechûl

Anı kıldı karındaşına ilhâk
Tamâmî üç karındaşıyla itlâk

İmâma geldi karşı Hurr-ı hâdî
Didi hoşnûd¹⁶⁷⁸ olduñ ictihâdî

200 İmâm eytdi aña ni' me cevâbı
Hezârân âferinile şavâbı

Beşâretle gelüp meydâna tekrâr
İderdi kâr-zâr [u]¹⁶⁷⁸ ceng-i işhâr

Çaluban merkebin bir merd-i nâ-merd
Piyâde kaldı meydân içre ol merd

Aña bir rahşî irsâl itdi sulţân
Hüseyn İbn-i 'Alî 'ummân-ı tibyân

[277b]

Binüben merkebe Hurr-ı girâmî
Nice nâ-merdi katl itdi tamâmî

205 İderken fırka fırka her güruhı
Helâk eylerdi a' vân süfuhı

Aña hâtif nidâ kıldı semâdan
Beşâretler saña olsun Hudâ'dan

Sañadur muntazır ğilmân-ı Rıdvân
Mübârek rûhuña hûrıla vildân

Sadâ[y]ı gûş idende Hurr-ı meşhûr
Ziyâde cûşa geldi hûşe mesrûr?

Gelüben nezd-i sulţân-ı imâmet
Hüseyn'e rûşen şahın-ı kıyâmet

¹⁶⁷⁸ kâr-zâr [u]: kâr-zârı [metinde]

210 Didi ey seyyid-i dünyā [vü] ‘uqbā
Ne peygāmuñ senüñ var ise ola

Qarīb oldı gidem nezd-i Resūl’e
İdem hıdmetleri zevcüél-Betül’e

Kelāmın gūş kıldı mīr-i ‘irfān
Ziyāde girye kıldı ğamlu aḫzān

Didi ben hem te‘ākub hoş gelürem
Haber vir anlara mecde gelürem

Yine döndi girü bezm-i kazāya
Yezīd’ün kavmini şaldı cefāya

215 Çalup qalb-i sipāha cān-ı pāki
İki çāk itdi icmā‘ -ı şirākı

‘Alem-dāra irişdi çaldı tıġı
Nice nā-merdi bī-cān itdi zeyġi

Nicesi kaçdılar şahrāya ğavlān
Nicesi setr olup zīr-i muġaylān

Bu ğavgāda iken gör Şimr-i bed-baḫt
Uruban na‘ ra[y]ı kavm içre ol saḫt

Didi sizler hezārān biñ süvārī
Sizi bir merd kıldı ḥ¹⁶⁷⁹ār [u] zārī

220 Ġulüvv kıldı tamāmī kavm-i ‘ādī
Araya aldılar Hurr-ı cevādı

[278a]

Kināne oġlı Qısver Hurr’a zaḫmı
Uruban merkebinden şaldı faḫmı

Aña hem zaḫmı urdı Hurr-ı muḫtār
Buraġdı merkebinden ḥāke işhār

Hüseyn’e geldi qarşu Hurr-ı mesrūr
Urup na‘ ra neşātī kıldı manşūr

¹⁶⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi *edrikni*¹⁶⁸⁰ ey ibn-i Muḥammed
‘Alī’nün a‘zam oğlu sırr-ı es‘ad

225 İrişdi Ḥurr‘a ol mäh-ı imāmān
Emīr-i naḥl-zāde şāh-ı merdān

Getürdi leşker-i ḥāşa güzini
Başınıñ altına koydı dizini

Mübārek āstīnile ğubārın
Kılurdu pāk ruḥsār [u] ‘izārın

Gözin açdı Ḥüseyn’e baqdı eşhād
Tebessüm eyledi şeh-zāde Ferhād

Didi ey ibn-i sāķī şimdi hoşnūd
Olınuñ ḥālūme üftāde meşhūd

230 Aña virdi cevābı ibn-i ḳasver
Ḥüseyn İbn-i ‘Alī zırğām-ı Ḥaydar

Didi Ḥurr’a Ḥudāvend oldu hoşnūd
Senüñ ef‘ālūne dünyāda mes‘ūd

Muḥammed oldu rāzī hem ‘Alī’si
Betül’ile Ḥasan aşl-ı celisi

*Cezāka ‘llāhu ḥayran*¹⁶⁸¹ ey güzide
Baña yārī kılan merd-i feride

Benüm ‘ışķumda şarf-ı cān iden ser
Hezārān āferin ey merd-i aṭher

235 Ḥüseyn’ün dizi üzre naḳd-i cānı
Nişār itdi güzide şāna anı

İrişdi rahmete maḥzıla rahmet
Mekān-ı ḳurbete ḳurbıla ‘izzet

¹⁶⁸⁰ “Yardıma yetiş.”

¹⁶⁸¹ “Allah, senden razı olsun.”

Qarındaşı görüp Hurr'ı şehadet
İşaret bulduğun¹⁶⁸² ferhunde-zâdet

[278b]

Alup ruhşat Hüseyn-i muqtedâdan
Gelüp meydân-ı heycâya şafâdan

Nice nâ-merdi qatl itdi ferîde
Ser-encâmı şehid oldı güzîde

240 Bir oğlu var idi Hurr'ın muhakkaq
Şecâ'at şâhibi heycâda muṭlaq

Anuñla bir kulu aldı icâzet¹⁶⁸³
Gelüp meydâna ceng ehli mehâbet

Nice kimse anuñ destinde maqtûl
Olındı lâ-cerem vaqtinde mechûl

Ser-encâmı şehadet buldı server
Güzîde Hurr'ın oğlu mîr-i enver

Şehadet buldı Hurr oğlu mûkerrem
Kulu geldi beyâna soñra a'zam

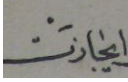
245 Görende hocalar¹⁶⁸⁴ fevt oldı cümle
Girüp meydâna 'Urve kıldı ḥamle

Qulıdur Hurr-ı mazlûmuñ girâmî
Velîkin 'Urve'dür nâm-ı nîzâmı

Nice müfsidlerî qatl itdi meşhû
Nice mu' tedleri zaḥmıla maḥhûr

Anı qatl itdiler qavm-i ṭavâḡî
Şehadet buldı 'Urve infirâḡı

¹⁶⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Şehâdet buldı çün Hurr'ıla etbâ'
Çıkup taşra Hüseyin nûr-ı eşca'

- 250 Sipâhından gidüp a' dâya karşı
Naşihatler kılup tuğrâya karşı

Mücedded hüccet-i tâze tamâmî
İduben anlara hatm-i kelâmı

Didi ey ehl-i İslâm'am diyenler
Muhammed ümmeti nâmun diyenler

Bilürsüz ben nebîre-Muştafâ'yam
Sürür-ı sine-i şîr-i Hudâ'yam

Taşavvur kılmañuz keşret sipâha
Hirâset kılmañuz geldüm penâha

[279a]

- 255 Eger 'azm eylesem kaşd-ı fenâya
Virürem kavm-i a' dâ[y]ı cezâya

Bilürsüz gelmedüm behr-i 'adâvet
Sizünle kılmağa¹⁶⁸⁵ bunda hışâmet

Baňa siz kılmañuz men' tarîķi
Medîne semtini rezm-i haķîķi

Yâhûd sedd itmeñüz râhı gidem ben
Gidüp Şâm'a Yezîd'e 'ahd idem ben

Anuñla eyleyem baħş-i menâzır
Kıluram tâze aqvâl-i mezâhir

- 260 Didiler cümlesi mîre kelâmı
Halâşı yok saña aña nizâmı

Gidersen Şâm'a sihrile Yezîd'i
İdersen râm remzile mezîdi

¹⁶⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Halâş olduĝda encâmı tamâmî
Bize zulmı idersin hâşş [u] ‘âmî

Bilürsen bizleri kaçdıyla meşhûr
Kimi katli kılursan şulbı maḫhûr

İmâma cümleññ aḫvâli ma‘lûm
Olındı kaçd iderler şâha mazlûm

265 Tahâret ehline bârî Fırât’ı
Didi kaç‘ itmeñüz şaṭṭ-ı sebâtı

Didiler ey Hüseyn ger âl [u] aşḫâb
Senüñ sır-âb olursa ehl-i aḫbâb

Senüñle kim olur cenge muḫâbil
Gürûh-ı Şâm ola yâ ehl-i Bâbil

Seni biz bilmezüz nesl-i ‘Alî’sen
Şecâ‘at menba‘ı ḳadr-i celîsen

Saña âb-ı Fırât’ı bil ḫarâmî
İdenlerden bizi bil aṣl-ı tâmı

270 İmâm gördükde ḫâli oldı düşvâr
Didi ey ḳavm-i ‘âşî şûm-ı eşrâr

Bârî inşâf idüp meydâna sizler
Gerek bir bir gelüñ yek-dâne yek-ser

[279b]

Ḳabûl itdi ḳamusı ḳavl-i şâhı
Gelüp meydâna bir merd-i tebâhî

Urup bir na‘ra-i *hel min mübâriz*¹⁶⁸⁶
İmâma ḳarşu ol merdûd-ı ‘âciz

İmâmuñ leşkerinden İbn-i Ḥassân¹⁶⁸⁷
İcâzet¹⁶⁸⁸ aldı ‘azm-i rezm-i meydân

¹⁶⁸⁶ “Benimle döğüşecek kimse var mı?”

¹⁶⁸⁷ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁶⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

275 İdüp cevlan meydân-ı belâda
Şalâ çağırdı akrâna kazâda

Züheyr'em söyledi İbn-i Hasânî
Muhammed bendesi âl-i cinânî

Muhibbem hânedân-ı Muştafa'ya
Meveddet eylerem şîr-i Hudâ'ya

Gelüp karşı aña Sâmir-harâmî
Muhammed düşmeni âl-i girâmî?

Züheyr'e söyledi ey merd-i nâdân
Ne 'aqlıla erâzil kavm-i akrân

280 Olursan anlara yâr u meded-kâr
Ser-encâmı bilürsen n'olısar kâr

Karîben cümlesi maqtûl olurlar
Ser-â-ser teşne-leb mechûl olurlar

Bize gel devlet-i bâkî dilersen
Yezîd'e nâşır ol tākı dilersen

Züheyr eytdi cevâbı ol 'azîme
Cehennem ehline yâr-ı hacîme

Didi ey aḥmak [u] meşhûr 'adî
Dilersen devlet-i bâkî murâdı

285 Tevellâ eyle âl-i Muştafa'ya
Berî' ol her ğarîminden berâya

Muhammed var iken evlâd-ı 'âlî
Nübüvvet hânedân ehl-i kemâlî

Berü gel ey habersüz olma güm-râh
Hasâret ehli nâkir olma ikrâh

Aña pend ü naşîhat itmedi kâr
Züheyr urdı aña yek-ḍarb nâ-çâr

[280a]

İrişdi dūzaḥa cism-i ḥabīṣi
Zebāniler anı dutdı ḥaşıṣi

290 Durup meydān-ı heycāda ṭaleb-kār
Züheyr İbn-i Ḥasān aḥyār [u] ebrār

Kimesne gelmedi ḥarb-i Züheyr'e
Durup meydān-ı heycāda zāfīre

Görüben anı ' Amr-ı Sa' d-ı Vaḳḳāş
Siyāsetle nazar ḥışm itdi ḥarrāş

Didi ey ḳavm-i bī-nāmūs [u] nengī
N'ider kim sizlere bir merd-i cengī

Bulınmaz def' ide şer-i ḡarīmi
Yezīd'e ' aşı ol merd-i cerīmi

295 Naşır bin Ka' b geldi dir araya
Züheyr'e ḳarşu durdı mā-cerāya

Meşāhir nām-dār idi ' Arab'da
Ber-ā-ber biñ ere ḥarbe ḡāzabda

Züheyr'e hem naşīḥat virdi ' ādī
' Ubeydu ' llāh'a tābī' ol sevādī

Saña māl [u] zeḥārif dār-ı dünyā
Virür mülk [ü] mevāşī bāḡ-ı ra' nā

Züheyr itdi baña bāḡ-ı bihişti
Virür Āl-i ' Abā ' anber-sirişti

300 Şarābum āb-ı Kevşer'den olısar
Gelende maḥşere şahbā geliser

Naşır bin Ka' b aña eylerdi ḥīle
Tekellümde ide ḥarbi kemīle

Züheyr aḥvāl-i Naşır'a oldı vāḳıf
Aña bir ḍarbı çaldı oldı rācīf

Helāk itdi anı anuñla ğayrı
Olan Ka‘ b oğlu Şālîh ol muġıyri

Çalurdı anlara tîġi dem-â-dem
Züheyr-i muhterem ma‘ nâda hâtem

- 305 Anı gördükde ‘ Amr-ı Sa‘ d-zâde
Hacer-Ahcâr’a na‘ ra urdı ‘ âde
[280b]¹⁶⁸⁹

Didi sensen buña mânend-i hem-tâ
Aña karşı duran heycâda yektâ

Cevâb itdi Hacer-Ahcâr-ı mire
‘ Amır Sa‘ d’a Yezîd’e dest-gîre

Didi hîle gerekdür yoksa çâre
Olmaz bu dilîre gör müdâre

Kemîn-gâh içre üç yüz merd-i cerrâr
Koyuban pusuya setr itdi işhâr

- 310 Züheyr’e karşı geldi sonra eşhâd
Hacer-Ahcâr-ı mahcûr baħr-i kavvâd

‘ Amır Sa‘ d gördi çün kâr-ı ‘ azîmi
Züheyr’e hîleler kıldı haşîmi

Züheyr’e geldi karşı Hacer-Ahcâr
Hezârân hîle ile ķîne-enbâr

Didi ey şeh-süvâr [u] cümle ‘ urbân
Naşîhat çün saña geldüm taleb-kân

Saña hayfım gelür meydân içinde
İdersen kâr-zârı cân içinde

- 315 Ne lâıkdur saña kavm-i ķalîle
Kılursan nuşreti yâr-ı zelîle

Bilürsen kim bugün yokdur ħalâşı
Hüseyn’e âline lâhıķ ħavâşı

¹⁶⁸⁹ Bu sayfanın başında “Yâ Allâh yâ Muħammed yâ Ebübekr yâ ‘ Ömer yâ ‘ Oşmân yâ ‘ Alî” yazmaktadır.

Yezîd'e tâbi^c ol âl-i Ziyâd'a
İki dünyâ dilersen gel murâda

Züheyr eytdi aña ey merd-i eşrâr
Dilersen devlet-i bâkî kerem-dâr

Mülâzım ol gürûh-ı evliyâya
Güzîn-i *Lâ-Fetâ*¹⁶⁹⁰ vü *innemâya*¹⁶⁹¹

320 Ne devlet var ise dünyâda lâzım
Olur zâeîl kamu ma^c nâda câzım

Muhammed âlidür âl-i güzide
Halâyık reh-beri yevmüel-mezîde

Mecâli virmedi tûl-ı kelâma
Züheyr-i bâ-şafâ harb itdi hâma

[281a]

Hacer-Ahcâr hezîmet kıldı eşhâr
Kemîn-gâha irişdi h[~]âr-ı firâr

Çıkup taşra kemîn-gâhî olanlar
Kamu üç yüz halef râhî olanlar

325 Züheyr İbn-i Hasân'ı çâr-eṭṭâf
Aluban durdılar mânend-i ḥattâf

Pozuban şafların a^c lâni şaf-der
Ṭavâyif ṭafların nîrânı yek-ser

Hücûm-ı ^câm idüp ser-cümle eşrâr
Rebî^c î Şîş'le aqvâm-ı ğaddâr

Nicesin katl idüp ol merd-i meydân
Züheyr-i müctebâ sulṭân-ı merdân

İmâm ahvâline oldı haber-dâr
Aña on şahsı irsâl itdi ebrâr

¹⁶⁹⁰ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'lfikâr (Ali'den başka genç (yiğit, er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁶⁹¹ “Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

330 Kenāra geldi leşkerden güzide
Züheyr İbn-i Ḥasān-ı hoş-ḥamīde

İmāma karşı geldi nūr-ı hādī
Zahımlu cism ü cānı hoş-nihādī

Tamāmī zahmını ‘add itdi yārān
Olup ifrātıla tekmili toḡsan

Aḡardı çeşmeler ḥūn-ı revānī
Ḳamu cism-i şerīfinden ‘ayānī

Gelende leşkere bī-tāb [u] tākāt
Olup düşdi zemīne bī-liyākāt

335 Der-āḡuş eyledi anı kirāmı
Ḥüseyn-i etkıyā maḡşer imāmı

Başın rān-ı şerīfe aldı hādī
Ḳılur zārī aña ‘ālī-nejādı

Ḥüseyn’ün ḡoḡusın¹⁶⁹² aldı meşāma
Aḡup dīdesini baḡdı imāma

Bu nazmıla tekellüm ḡıldı şāha
Ḥüseyn’e ‘izzet ü nuşret-penāha

Beyt¹⁶⁹³
127

[281b]

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1 Didi şükr-i hezerānī Ḥudā’ya
Senüñ ‘ışḡuñla ḡarḡ oldum cezāya

Nişār-ı naḡd-i cān itdüm ḡaḡīḡī
İrişdüm muḡtedā-yı evliyāya

Sa‘ādet kesb ḡıldum hem şehādet
Refīḡ oldum şehīd-i Kerbelā’ya

¹⁶⁹² Bu kelime metinde قوسین şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁹³ Metinde mesnevi ile anlatımda araya on bir beyitlik şiire yer verilmiştir.

Muhammed kadrini bildüm ‘Alî’nüñ
Olanlar vâriş havz-ı¹⁶⁹⁴ livāya¹⁶⁹⁵

5 Betül’i aňladum nūr-ı kıyāmet
Gelendür hışmıla ‘arş-ı ‘alāya

Hasan’dur reh-berüm şeh-zāde eşhād
Rızā virdi bilüp maḥz-ı ‘anāya

Seni bildüm ḥaḳīḳat nesl-i Muhtār
Resûl’e Murtaẓā’ya Müctebā’ya

Anuñ-çün şarf kıldum naḳd-i cāmı
Saña ḳurbānı kıldum nefis-i māye

Saña ma‘lûm ola ey şāh-ı kevneyn
Baña ‘arż itdiler cām-ı iştilhāya

10 Müheyyā muntazır ḳarşumda sākī
Ne dilber sākīdür durmuş ğıdāya

Didüm vir nûş idem ketm itdi cāmı
Didi şabr eyle cevri-i mā-cerāya

Meşnevi¹⁶⁹⁶

339 Hüseyin ol dem cevāba geldi şeh-zād
Züheyr’üñ cāmını şerḥ itdi ḥan-zād

Didi yārāna rāz-ı iḳtizāyı
Şarāb-ı cenneti cām-ı şafāyı

Züheyr’e ‘arż iderler anı işhār
Gürüh-ı hūr-ı ‘în [ü] ṭarf-ı ebkār

Muḥaḳḳaḳ böyledür encām-ı müémin
İçer cām-ı şarāb-ı nābı muḥsin

¹⁶⁹⁴ ḥavz-ı: ḥavz u [metinde]

¹⁶⁹⁵ Bu mısraın vezni bozuktur

¹⁶⁹⁶ Şair, mesnevinin arasında anlatımına on bir beyitlik şiire yer verdikten sonra tekrar mesnevi ile anlatımına devam etmiştir.

Huṣūṣan kim bize yār oldı muṭlaḳ
Bihiştidür riyāz-ı dār-ı esbaḳ

İmāmıla tekellüm eyledükde
Gören cām-ı şarābı söyledükde

[282a]

345 İdüp pervāz rūhı āşiyāna
Riyāz-ı sebze-i dārüel-cināna¹⁶⁹⁷

İrişdi rūhı firdevs-i berine
Mekān-ı evliyāe nisbet-ḳarīne

Rivāyetdür ki dir mīr-i sa‘ ādet
Züheyr’i gördi çün buldı şehādet

Tefahḫuş eylediler ḳavm-i ğaddār
Yezīd’ün tābi‘ i maḳtūl-i işhār

Ne gördiler ki ḳatlı itmiş ziyāde
Züheyr İbn-i Ḥasān yüz merd-zāde

350 Kamunuñ zehresi çāk oldı meşhūr
Didiler böyle olmaz ḥarb maḳhūr

Hücūm itmek gerek aġyāra enşār
Ḥüseyn’ün ḳavmine yek-bāre aḥyār

İmāmuñ leşkeri¹⁶⁹⁸ gerçi ki endek
Olurdu fethile nuşretde zīrek

Ḳamusı ḳaşd ile ‘azm-i şehādet
Dilerdiler kerāmetle sa‘ ādet

Tevehhüm eyledi ḳavme fenādan
‘Amır Sa‘d ḥavf kıldı intihādan

355 Siyāsetle nazar şaldı ğulāma
İki ‘abd-i Ḥabeş aşl-ı ḥarāma

¹⁶⁹⁷ dārü’l-cināna: dārü’l-cenāna [metinde]

¹⁶⁹⁸ leşkeri:leşkeridür [metinde]

‘Ubeydu ‘llāh’uñ iki bed-ğulāmı
Olurdu leşkerinde intikāmı

Biri Sālīm olurdu nāmı meşhūr
Yesār idi ikinci ğayr-i maṭhūr

Gelüp meydāna ḥaṣmāne ğulāmān
İdüp cevlan-ı meydānı cüdāmān

Görüp anları ‘Abdu‘llāh-ı Kelbī
İmāmuñ ‘askerinden mīr-i ḳalbī

360 İcāzet istedi ḥarbe veliden
Hüseyn İbn-i ‘Alī nesl-i celiden

Aña ruḥṣat virüp meydāna sulṭān
İmām-ı ins ü cān ‘ummān-ı tibyān

[282b]

Didi merdāne ‘Abdu ‘llāh’a olğıl¹⁶⁹⁹
Ġulāmānı idersen ḳatlı bilgil

İdende ğuṣ ‘Abdu‘llāh kelāmı
Hüseyn itdi beṣāretler tamāmī

Gelüp meydāna cevlan itdi ğāzī
Bu beyti eyledi bünyād rāzī

Şi‘r Güften-i ‘Abdu ‘llāh İbn-i Kelbī Raḥimehu ‘llāh¹⁷⁰⁰

128

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün
1 Benem şīr-i jiyān [u] merd-i hādī
Bugün meydān içinde ictihādī

Dilīr-i çāpuk raḥṣ-süvāram¹⁷⁰¹
Beni bilsün görenler ḳavm-i ‘ādī

¹⁶⁹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁰⁰ Şair, mesnevi ile anlatımında araya yedi beyitlik şiire yer vermiştir..

¹⁷⁰¹ Bu mısram vezni bozuktur.

Rikāb-ı hāzrete yüz sürmişem ben
Baña ruhşat virüp ‘ālī-nejādı

Berāy-ı hārb her dü abd-i Memlūk
Dağı gayri gürüha mütezādı

5 Bi-‘avni ’llāh manşūram muẓaffer
Baña viridi beşāret ibn-i hādī

Yalan olmaz anuñ güftār-ı hāşı
Neden kim İbn-i Haydar’dur şehādı?

Gelen gelsün naşīr-i āl-i Süfyān
Benüm meydānuma ẓavm-i Ziyād’ı

Meşnevi¹⁷⁰²

365 Gelüp aḳdem ḡulām-ı ḥ̄ār¹⁷⁰³ [u] ḡaddār
Yesārī-nām olan eṣrār [u] mürdār

‘Aḳabce Sālim-i bed-baḥt [u] maḡrūr
Muḳābil durdı ‘Abduéllāh’a meşhūr

Helāk itdi Yesār [u]¹⁷⁰⁴ Sālim’i hem
İkisin ẓatlı kıldı şīr [ü] zırḡam

Hücūm-ı ‘ām idüp ḡayr-i ḡulāmān
‘Ubeyduéllāh’uñ aḳvāmı ḡarāmān

Ziyāde ẓatlı idüp meydān içinde
Nice ‘āşīleri a‘yān içinde

370 Ser-encāmı şehādet buldı mes‘ūd
Olan yek-dāne ‘Abduéllāh-ı meşhūd

¹⁷⁰² Metinde mesnevi ile anlatımda araya yedi beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷⁰³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁰⁴ Yesār [u]: Yesārī [metinde]

[283a]

Gelüp meydāna şoñra gör Büreyr'i¹⁷⁰⁵
Hužeyr oğlu 'Acem aşı-ı zafiri

Taleb kıldı mübāriz merd-i meydān
Büreyr¹⁷⁰⁶-i muttakī tekmiḷ-i erkān

Nicesin katl idüp dökdi yabana
Amānı virmedi hergiz gelene

Yezīdī Ma'kal oğlu geldi āhir
Anuñla kār-zār itdi tefāhūr

375 Büreyr'e söyledi ehl-i dālālet
Yezīd'e 'āṣī' olmışsan kesālet

Büreyr eytdi aña ey merd-i 'āṣī
Dālālet ehli sizlersiz 'avāṣī

Mübāhel eyleyelüm der-każāya
Ola zālīm [ü] giriftār belāya

İbin Ma'kal qabūl itdi kelāmın
Büreyr'ün 'ahd-i hāş [u] ihtirāmı

Her iki qaldurup desti du'āya
Cenāb-ı Hālik-i arz [u] semāya

380 Didiler kim¹⁷⁰⁷ İlähī haqqı gālib
İdegör bātıla maḥz-ı maṭālib

İbin Ma'kal Büreyr'e kıldı hışmı
Havāle eyledi şemşir-i ḥaşmı

Bureyr ol dem aña kıldı havāle
'Azīmle kıılup ḥaşmı cidāle

¹⁷⁰⁵ Bu kelime metinde "Burey'i" şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁷⁰⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁰⁷ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Helāk itdi anı heycāda mesrūr
Büreyr-i muttakī memdūh [u] manşūr

Ser-encāmı gelüp ol Bahterī-şüm
Büreyr'a đarbı urdı kıldı ma' düm

385 Şehādet buldı sultān-ı sa' ādet
Zehādet ma' deni kân-ı 'ibādet

Dimiş Nūruél-Eéimme kavlı-i hāşı
Olurđı Bahterī'nūñ bir havāşı

'Amūsı ođlı olurđı muħaqqāq
Güzide nāmı 'Abdu'llāh-ı muṭlaq

[283b]

İbin Cābir mücāhid nām-dārı
Büreyr'i görđi katlı oldu süvārı

Hışımnāk oldu kavm-i Bahteriyye
Şehīd itdi Büreyr'i mazhariyye

390 Didi ey zālīm [ü] ğaddār [u] 'āşī
Şehīd itdüñ bugün merd-i havāşı

Naẓīri yoğıdı 'ālemde zāhid
Büreyr-i muttakī zühdile 'ābid

Peşimān oldu hāle Bahterī kār
Helāk oldu giderken çār [u] nā-çār

Nedāmet çekdi cürm-i mā-cerāya
Şehīd itdi Büreyr'i gör kazāya

Gelüp meydāna soñra İbn-i Kelbī
Veheb-nām ile tālīb harbe talbī?

395 Ziyāde hüsnile dünyāda meşhūr
Olurđı 'aşr içinde ṭurfe mestūr

Dağı tezvīc-i nev itmişdi bir kız
Şaçı sünbül benefşe rengi kırmız

İrişmişdi murāda nā-murādī
Perī-peyker kıızı bulmuşdı hādī

Ḳamer nāmı olurdı māder-i ḥāş
Aña ilḥāmı kıldı ḥay/līḥlāş

Didi oğlum saña şīrüm ḥelālī
Bugün olsun sezā şūrb-i zülālī

400 Bu beyti anda kıldı yād ḥātūn
Ḳamer nāmı olan ‘iffetlü şatun?

Şi‘r Güften-i Ḳamer Ḥātūn Māder-i Veheb Rađıya ‘İlāhu Anhu¹⁷⁰⁸

129

1 *Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ulün*
Gidersen ḥarbe süst¹⁷⁰⁹ olma ciger-güş
Dilīrāne idegör cengi medhüş

İdersen naḳd-i cānı şarf rāhī
Ḥüseyn’e bende lāzım ḥalka-der-güş

İçersen ‘an-ḳarībī cām-ı Kevşer
Şarāb-ı erğuvān-ı Ḥızır mey-nüş

[284a]

Olursan ḳonşu cem‘-i evliyāya
Şehādet pāyesinde dūş-ber-dūş

Rızāmı iste ey oğlum Ḥudā’nuñ
Şehādet ḳaşdına cehd eylegil cūş

Meşnevi¹⁷¹⁰

401 Veheb Ḳelbī ḳabūl itdi recāsın
‘Afīfe māderūñ pend-i sezāsın

¹⁷⁰⁸ Şair, mesnevi ile anlatımında araya beş beyitlik şiir e yer vermiştir.

¹⁷⁰⁹ Bu kelime metinde şeklinde “و” harfi konularak yanlış yazılmıştır.

¹⁷¹⁰ Metinde mesnevi ile anlatımında araya beş beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

Didi gerçektür ey mader velîkin
Tamâmî her ne pend itdüñ celîken

Velîkin hâtırüm süy-ı ‘arûsa
Ziyâde meyl ider ‘anberlü buse

Baňa mühlet gerektür el-vedâ‘ a
‘Arûs ile kılam vaqt-i nizâ‘ a

405 Kalur bî-kes ġarîb-i dâr-ı aġyâr
Gidenden şöra ben ġavm içre eşrâr

Didi ey nîk-ferzend-i ‘azîzüm
Ėamer-mestür[e]¹⁷¹¹ ey oğlum temîzüm

Tenâķuş-‘aķl ile meşhûr nisvâ
Olurlar ġavf iderem şöra ġüsran

Olursan gördüğünde anı meftûn
İdersen terk ceng [ü] ġarbi¹⁷¹² mağbûn

Olur şevķı saňa ġâlib dem-â-dem
Giriftârî olursan ġüsne nâdim

410 Şehâdetden bugün mağrûm olursan
Resûl [ü] Ėaydar’ı¹⁷¹³ ġanda görürsen

Benüm cehdüm budur ‘irfâna yoldaş
Olursan cennete kervâna yoldaş

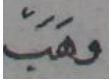
Veheb¹⁷¹⁴ eytdi eyâ mader muĖaķķaķ
Muğabbet itmezem terciĖ¹⁷¹⁵ muţlaķ

Ėüseyn’i bilmişem Âl-i ‘Abâ’dur
Mu‘azzam nûr-ı çeşm-i Muşţafâ’dur¹⁷¹⁶

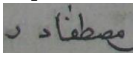
¹⁷¹¹ mestür[e]: mestür (metinde)

¹⁷¹² ceng [ü] ġarbi: cengi ġarbi [metinde]

¹⁷¹³ Resûl [ü] Ėaydar’i: Resûli Ėaydar’i [metinde]

¹⁷¹⁴ Bu kelime metinde “Veheb” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁷¹⁵ Terciğ: terciğ [meinde]

¹⁷¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Anûñ hubbı¹⁷¹⁷ benüm gönlümde muhkem
Olmışdur ezelden der-ebed¹⁷¹⁸ hem

[284b]

415 Firîb olmam cemâl-i hoş-‘ arûsa¹⁷¹⁹
Dağı dünyâya zâl-i bidd-‘ abûsa

Gelüp nezd-i ‘ arûsa hoş-vedâ‘ ı
İdüben ‘ avretiyle ihtirâ‘ ı

Vedâ‘ ı eyledi geldi mekâna
Miyân-ı ‘ arşa-gâh-ı imtiḥâna

İdüp anda bu reczi yâd mihter
Veheb İbn-i Kâmer Kelbî muṭahhar

Şi‘r Güften-i Veheb¹⁷²⁰

130

1 *Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ulün*
Gulâm-ı ḥânedânam ḥâne-dânî
Hüseyn’e nâsıram ‘ avn-i cenânî

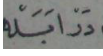
Eger nuşret kılursam ol emire
Degüldür çok idersem şarf cânı

Hezârân cânı kurbân eylerem ten
Sezâdur ḥazrete lâyıḳ hemânî

Resûl’üñ sıbt-ı ḥâsıdur muḥakḳak
‘ Alî’nüñ neclidür zât-ı girânî

5 Sürûr-ı sine-i Zehrâ’dur aṭher
Zamîr-i *Hel Etâ*¹⁷²¹ kenzüel-me‘ ânî

¹⁷¹⁷ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁷¹⁸ Bu kelime metinde “der-ebed” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁷¹⁹ Bu kelime metinde “urûsa” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁷²⁰ Şair, mesnevi ile anlatımında araya altı beyitlik şiire yer vermiştir.

¹⁷²¹ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Gelün meydānuma ey kavm-i ‘āṣī
Yezīd’ün tābī‘i cürm-i girānī

Meşnevi¹⁷²²

419 Tamām itdükde nazmı çekdi şemşīr
Tevehhüm itmedi akrāna tekşīr

Nice nā-merdi katl itdi muḳātil
Veheb manşūr [u] memdūḥ [u] müfāzıl

Gelüben mādere karşı gīrāmī
Didi hoşnūdī olduḡ¹⁷²³ ḥarbe tāmī

Didi māder aña ey nūr-ı dīde
Oluram rāzī ammā gör ḥamīde

Şehādet kesbini ketm itme elden
İdegör şarf cānı hoş-emelden

[285a]

Geçürme fırsatı fevt itme cānı
Maḳām-ı Muşṭafā’dan¹⁷²⁴ iḳtirānı

425 İrişdür pāye-i ‘arşa mu‘allā
Mekān-ı Ca‘fer’e Ḥamza müzekkā

Ḳarīn ol Ḥaydar’a zevcū ‘l-Betül’e
Ḥasan şeh-zādeye kebd-i Resül’e

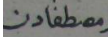
Ḳabül itdi kelāmın dutdı tekrār
Veheb meydāna geldi mīr-i ebrār

Helak itdi eşed ebṭāl-ı mezbūr
Olan Muḥkem Ṭufeylī oğlu meşhūr

Hücūm-ı ‘ām idüp kavm-i Ziyād’ı
Araya aldılar ol nā-murādı

¹⁷²² Metinde mesnevi ile anlatımda araya altı beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷²³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷²⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 430 Şehâdet buldı ol serv-i girâmî
Anı katl itdiler nâ-şâd [u] kâmı
- Başın def itdiler şavb-ı güzîne
Hüdâ-yı leşkere nuşret-ķarîne
- Görende oğlı başın gör Kāmer-nām
‘Azîze ‘iffetiyle ħasleti tām
- Aluban oğlı başın geldi dāra
Mekān-ı nev-‘arūs [u] ħār-zāra
- Yüzin sürdi ħuceste başa ħātūn
‘Arūs ile Kāmer-mestūre maĥzūn
- 435 Kāzāya virdiler her dü rızā[y]ı
Rızā-yı Hāķķ içün hem Muşţafā’[y]ı
- Girüp meydāna şoñra ‘Amr-ı Hālîd
Nice müfsidleri katl itdi ‘ānid
- Şehâdet buldı şoñra ictihādı
İrişdi cennete rūĥ-ı cevādı
- Anuñ oğlı daĥı meydāna girdi
Atası intikāmın aldı gördi
- Şehîd oldı ser-encāmı muĥaķķaķ
İrişdi Ravza’ya ervāĥa esbaķ
- 440 Daĥı Sa‘d İbn-i Hanzāl şoñra ‘azmî
İdüp meydāna girdi bezm-i rezmî
[285b]
Meşāhir kıldı ceng-i Kāhramān’ı
Ser-encāmı şehâdet buldı cānı
- Girüp meydāna ‘Abduellāh-ı hādî
‘Ömer oğlı meşāhir Remĥî zādı
- İdüp şîrāne ĥarbi her tarafdan
Pozardı şafları nesl-i şerefdan

Anı katl itdiler meydān içinde
İrişdi kavmine Rıdvān içinde

- 445 Girüp meydāna soñra İbn-i Mālik
Meşāhir nāmı Vaḳḳāş nehce sālîk

Perākende kılup kavm-i Yezîd'i
Şimāl ehli olan şūm [u] 'anîdi¹⁷²⁵

Anı hem eylediler tîr-bārān
Şehādet buldı āhir mîr-i meydān

Şüreyh İbn-i 'Ubeyd meydāna geldi
Nice fācirleri her yana şaldı

Anı katl itdiler buldı şehādet
Hudā'nuñ rahmetin buldı sa'ādet

- 450 Mu'āḳıb geldi Müslim ḳahramānı
Dilîr-i evliyā Eydirbecānî

Ziyāde cengi kıldı mişl-i Rüstem
Kimin katl eyledi kim zaḥmı müdhem

Buraḳdılar anı rûy-ı zemine
İrişdi kendine ehl-i ḳarîne

Hüseyn'ile Ḥabîb İbn-i Mezāhir
Getürdiler anı yārāna zāhir

Hayâtından ramak ḳalmışdı bâḳî
Hüseyn'ile tekellüm kıldı sâḳî

- 455 İmām eytdi aña ey nûr-ı dîde
Mükerrem Müslim ü aşl-ı güzîde

Selāmum eyle yārāna tamāmî
İrende ehl-i Rıdvān'a girāmî

İrişdi va' de-i bezm-i şehādet
Te'āḳub eylerem 'azm-i sa'ādet

¹⁷²⁵ şūm [u] 'anîdi: şūmı 'anîdi [metinde]

[286a]

Gözin açdı imâma bakdı Müslim
Olan Eydirbecânî asl-ı eşlem

Bu beyti eyledi inşâ imâma
Nedür maзмünü gör nesl-i tamâma

Şi'r Güften-i Müslim-i Eydirbecânî Rahimehu 'llâh¹⁷²⁶

131

- Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün*
1 Ey hoş ol sâ' at ki cānum servere kurbān ola
Şarf-ı cān itmekde şāha tâbi' -i kervān ola

Gam degül bezm-i belāda her cefālar görse baş
Ta' ne taşından kazāî topına çevgān ola

Fahır iderse çok degüldür nefsi emmāre bugün
Ol ecilden kim penāh-ı server-i merdān ola

Bende[y]i itmez ferāmūş der-każā-yı kāmtarīr
Rūz-ı maşşerde gelende Kevşer'e mihmān ola

Maşşad-ı Müslim bilürsen cūr'a-i āb-ı hayāt
Senden ister ey güzide vaқti kim 'aşşān ola

Meşnevi¹⁷²⁷

- Mef'ulü Mefā'îlün Fe'ulün*
460 Gördükde Hābīb İbn-i Meżāhir
Müslim didügin Hüseyn'e nāzır

Ol hem diledi kıla vaşıyyet
Şeh-zāde Hüseyn'e vaқt-i furşat

Müslim didi ey İbn-i Meżāhir
Şarf eyle bugün de cānı¹⁷²⁸ āhır

¹⁷²⁶ Şair, mesnevi ile anlatımında araya beş beyitlik şiire yer vermiştir.

¹⁷²⁷ Metinde mesnevi ile anlatımda araya beş beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷²⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ح” harfinin noktası konmamıştır.

Ḳurbān idegör Ḥüseyn'e cānı
Al kıymet-i cānı cāvidānī

Firdevs-i berīn mekân-ı Aḥmed
Elṭāf-ı celī [vü] 'a/ī sermed

465 Eylerdi ḥabībe ol naṣīḥat
Terk itdi cihānı buldı 'izzet

Vaşl oldı vişāl-i evliyāya
Aşl oldı celāl-i intihāya

Andan soñra Hilāl İbn-i Rāfi¹⁷²⁹
Ruḥşat diledi kemāle vāqı'

[286b]

Meydāna gelüp dilīr-i zırğām
Çok kimse şikeste kıldı encām

Gönderdi fezā-yı zemherīre
Meydān-ı kazā-yı kamtarīre

470 Encāmī girāmī murğ-ı rūhı
Rıdvān'a irişdi pür-fütūhı

Âhirde kazā-yı 'Abd-i Raḥmān
İbn-i Yezelī şeci' -i devrān

Ḥarb itdi mişāl-i Ḳahramānī
'Ām oldı hücūm gör beyānı

Çok kimse[yi] dilīr kıldı maḳtūl
Ef' āli güzīn ü kavli maḳbūl

Encāmī şarābı içdi cāmı
Murğ-ı teni uçdı intizāmī

475 Yaḥyā Müslim laḳabla Tāzī¹⁷³⁰
'Azm eyledi cenge ḥoş-nevāzī

¹⁷²⁹ Hilāl İbn-i Rāfi' : Hilāl-i Rāfi' [metinde]

¹⁷³⁰ Bu mısraın vezni bozuktur.

Hem oldu şehîd şadr-ı ʿirfân
Hatm itdi şecâʿatî kerem-kân

Bin ʿUrve girāmî ʿAbd-i Raḥmân
Ruḥşat diledi berây-ı meydân

Çok kimse helâkî itdi âḥir
Ḥaḳ raḥmetine irişdi zâhir

Mâlik Enes oğlu geldi eşher
Ceng eyledi ḥaş-ı ḥarb-i ḳasver

480 Ḳatl eylediler emîr-i ġâzî
Firdevse irişdi rûḥ-ı nâzî

ʿAmr ʿİbn-i Muṭâʿ gelüp miyâna
Ruḥşat diledi ḳazâ-yı câna

Âḥirde ḳazâ ile şehâdet
Buldı zaferî bihişte ʿâdet

El-ḳışşa bülend olanda ḥurşîd
Çok kimse cefâyâ irdi teşhîd

Saʿd oğlu ʿAmır baḳardı nâsa
Kim ġarḳa-i ḥûn olan ünâsa

[287a]

485 Der-maʿ reke¹⁷³¹-i yemîn-i ʿasker
Gördi ki gelür dilîr-i ḳişver

Bir nâʿra urup güzîde ʿâlî
Hâşim bin ʿUtbe-i kemâlî

Bu nazmıla söyledi peyâmı
ʿAmr-ı Saʿd'a Yezîd'e ḥâmî

Ey reh-ber-i âl-i ḳavm-i Süfyân
Gaddâr -ı gürûḥ-ı âl-i ʿAdnân

¹⁷³¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Siz kavm-i şeni¹⁷³² [ü] nā-şavābī
Bā-fi¹⁷³³ l-i kabīh [ü] nā-şevābī

- 490 Kendüye bilüp nizām-ı ümmet
Evlāda cefā-yı tāmı himmet

Bu fi¹⁷³³ lile muḳtedā dilersiz
Şefḳat kıla Muştafā dilersiz

Gördükde anı miyān-ı meydān
‘Amr-ı Sa¹⁷³² d’ı ğarīm-i devrān¹⁷³²

Vehm itdi görende anı meşhūr
‘Amm-zāde olurdu ‘Amr’a manzūr

Ġāyetle şeci¹⁷³³ idi meşāhir
Hāşim-i ‘urve ḥuceste zāhir?¹⁷³³

- 495 İ¹⁷³³ lāmı kılup sipāha ḥālī
Eṭrāfın aluñ didi şimālī

Sem¹⁷³³ ān-ı Muḳātil oĝlı ğādir
Meydāna gelüp durup nevādir

Gör Hāşim’e ne kelām söyler
Her herze cüdām tamām söyler

Ey Hāşim-i naḳş-ı ‘aḳl [u] hādīm
Maḳhūr [u] zelīl-i kavme hādīm

‘Ammuñ oĝlı ‘Amır güzīde
Serdār-ı ‘asākir-i Yezīd’e

- 500 Serdār-ı gürūh-ı kavm-i Şāmī¹⁷³³
Ser-cümle ‘Irāḳ’a Kūfe tāmī

Sen tābi¹⁷³³ bir ḥaḳīr olupsan
Görmekde tamām-ı ḥaḳ görüpsen

¹⁷³² Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁷³³ Bu mısraın vezni bozuktur.

[287b]

Hâşim didi ey haķîr [ü] gümrâh
Ni‘ met-i baķî benümlüdür şâh

Dünyâ gider ü kalur muhabbet
Evlâd-ı ‘ Abâ’ya bunda hîdmet

Kim eyledise bulur cezâsın
Dîvân-ı beķâda intihâsın

505 Ey aḥmak [u] ḥar ḥımâr-ı Sem‘ân
Ġaddâr [u] civâr-ı âl-i Süfyân

Ḳahr oldu görüp kelâm-ı Hâşim
Sem‘ân ġarîķ-i küfre ḥâşim

Tîġ itdi ḥavâle ol emire
Gör n‘eyledi Hâşim dilîre

Redd eyledi tîġini ġarîmüñ
Sem‘ân-ı ġarîm [ü] müntaķîmüñ

Bir ḍarbıla rişte-i ḥayâtın
Ḳaṭ‘ eyledi fark [u] yed-şıfâtın

510 Nu‘ mân birâderi gelüp ḥâş
Ceng eyledi Hâşim’ile ḳaşşâş

Çok kimse gelüp¹⁷³⁴ berây-ı Hâşim
Ḳatl eylemege emîr-i ḥâşim

Ser-cümlesini helâk idüp mîr
Hâşim-i ‘urve dilîri naḥķîr?¹⁷³⁵

Ortaya alup emîri Nu‘ mân
Bâ-cem‘ -i keşîr hücûm-ı Şeyṭân

Gördükde imâm hücûm-ı ‘âmı
Hâşim tenhâ miyân-ı Şâmî¹⁷³⁶

¹⁷³⁴ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁷³⁵ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁷³⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

515 Emr itdi güzide Fazl-ı hādī
Ol İbn-i ‘Alī huceste-zādī

Tokkuz neferiyle ol güzini
İrsâli kılp bilüp qarini

Sa‘d oğlu görende işbu hālī
Emr itdi ki ikki biñ celālī

Qatl eyleyeler olan gürūhı
Fazl ile olan nefer süpūhı?

[288a]

Fazl eyledi anda kār-zārı
Bāzārı ne Rüstemāne kārı

520 Aldılar araya ol dilīri
Haydar-zāde-i nejad-ı şīri

Çok kimseleri helāk iderken
Tuğrā-yı zemīne hāk iderken

Sultāna hücūm idüp tamāmı
Tīr ile nişān idüp imāmı

Rahşı yıkılıp saķat olındı
Heycāda piyāde hoş bulındı

Mā-beyn-i süvār-ı dü-hezārı
Eylerdi piyāde kār-zārı

525 Encāmı tamām-ı cism peykān
Her tīrile pūr-ķanaķ sultān

Yıkdılar anı huceste hāke
İ‘lān-ı şehīd olup fikāka

Ser-defter-i her şehīd evlād
Ol günde güzide oldı işhād

Kervān-ı qadīme oldı vāşıl
Erkān-ı ‘azīmi kıldı hāşıl

Âhırde şehīd olup neferler
On kimse gelen meded zâferler

530 Encâmı gör imdi hâl-i Hâşim
On biñ nefer içre qaldı lâzım

Nu‘ mân’ı helāk idüp girāmī
Âhırde şehīd olup selāmī

Vaşl oldı riyāza rûh-ı pâki
Firdevs-i berīne gitdi şākī

Âhırde Hâbīb İbn-i Mezâhir
Nevbet aña geldi hoş-zevâhir

Bir ‘ âlem idi huceste-fercâm
Mâ-beyn-i hâlâyık ehl-i ikrâm

535 Almışdı kemâli Muştafâ’dan¹⁷³⁷
Tedrīs-i ‘ulûmı Murtażâ’dan

[288b]

Her şebde iderdi hâtm-i Kur’ân
Ma‘ rûf idi hâlk içinde ‘irfân

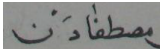
Meydâna icâzet istedi hâş
Men‘ itdi anı Hüseyn-i ihlâş

Ceng eylemege saña ne lâyıq
Ben görmez mü sezâ-yı hâlâyık¹⁷³⁸

Sultân-ı Hâbīb İbn-i Mezâhir
‘Özürile idüp kelâmı âhır

540 Sensiz néiderem bu tûl-ı ‘ömri
‘Ömrüm saña bahş olındı zahrı

‘Amr irdi bugün hayât-âba
Dil teşne-i cân [u] ten şarâba

¹⁷³⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷³⁸ Bu mısram vezni bozuktur.

Cāmı diler ol ‘ Alī elinden
Nūş eylemege bugün yerinden

Alduñ da icāzeti meşāhir
Meşhūr-ı Ḥabīb İbn-i Meẓāhir¹⁷³⁹

Meydāna gelüp dilinde ebyāt
Tesbīḥ iderek şenā-yı ezkā

Şi‘r Güften-i Ḥabīb İbn-i Meẓāhir Rağıya ‘llāhu Anhu¹⁷⁴⁰

132

1 *Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ulün*
Ḥabīb’em nāmıla İbn-i Meẓāhir¹⁷⁴¹
Kemīne bende-i ḥams-i cevāhir

İrişdüm ‘ ömrile ‘ ahd-i Resūl’e
Şahābe cem‘ ine akrān-ı tāhir

Kifāyetdür baña eyyām-ı māzī
Geçürdüm Aḥmed ü āl ile zāhir

Şehādet ‘ azmine meydāna geldüm
Yezīd’e āline kaşdıla kāhir

5 Gelün meydānuma ey kavm-i ‘ āşī
Ziyād’uñ tābi‘ i ‘ Amr’uñ meşāhir

Ḥabīb’em peyrev-i āl-i Muḥammed
‘ Alī’dür reh-berüm imrüz [u] āḥir

İmāme ‘ l-müttekīn oldur muḥaḳḳaḳ
Dilīr-i *Lā Fetā*¹⁷⁴² heycāda māhir

[289a]

Selūnī ‘ ilmine keşşāf-ı hādī
Daḥı iksīri gör ‘ ilm-i cevāhir

¹⁷³⁹ Bu kelime metinde “Meẓāhir” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁷⁴⁰ Şair, mesnevi ile anlatımında araya on beyitlik şiire yer vermiştir.

¹⁷⁴¹ Bu kelime metinde “Meẓāhir” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁷⁴² “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

Bize bildürdi ‘ilm-i ıstılâhı
Rumûz-ı naḥv [u] şarf remz-i zevâhır

- 10 İdersem naḳd-i cānı şarf âlî
Degüldür âline çok istifâhır?

**Şehâdet Yâften-i Ḥabîb İbn-i Meẓâhır Raḍıya ’llâhu
Anhu¹⁷⁴³**

- 545 Tamâm itdükde beyti gör Ḥabîb’i
Dalup deryâ-yı ceyşe muẓtarîbi

Olup şîr-i jiyânı beyn-i meydân
Ziyâde ḳatl idüp ḳahrıla aḳrân

Buraḳdı raḥneler cem‘ -i şufûfa
Muḥâlîf cem‘ ine farṭ-ı ulûfa

Temîmî’den biri bed-baḥt-ı eṣrâr
Ḥabîb’e ḍarbı urdı zaḥm-ı azrâr

Ayaḳdan düşdi pîr-i nâtüvânı
İmâma na‘ ra urdı ḳahramânı

- 550 İrişdi ḥazrete bir ân içinde
Ḥabîb’e muḳtedâ meydân içinde

İmâmı gördi tâze oldı cānı
Ḥayâtı buldı tâze mihribânı

Beşâretler virüp ḥurî Ḥabîb’e
Bihişte dâhil-i ḳaşr-ı ḥasîbe

Beşâretle şehâdet buldı sulṭân
Ḥabîb İbn-i Meẓâhır pîr-i ‘irfân

İrişdi raḥmete Yezdân-ı pâke
Ḳarîb-i Sidre’ye fevḳaés-simâka

¹⁷⁴³ Metinde mesnevi ile anlatımda araya on beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

555 Rivāyetdür ki başın kat‘ iden er
İdüp ihfâ yanında merd-i ebter

Vuķū‘ -ı Kerbelâ’dan soñra meşhûr
Aşup dīvâr-ı şehre halka manzûr

Mübâhât eyler idi halk içinde
Benem kâtil Hâbib’e halk içinde

[289b]

Hâbib’ün oğlu gördi birgün anı
Alup bir buķ‘ ada defn itdi hânı

Anı katl ideni katl itdi meşhûr
Hâbib’ün oğlu dir naķl itdi mezbûr

560 Gelüp meydâna soñra Hamza hâdî
Ebâ Zer mu‘ taķ-ı Ğıffārî zâdî

Ziyâde ceng idüp buldı şehâdet
İrişdi rahmet-i Hâķķ’a sa‘ âdet

Girüp meydâna soñra gör Yezîd’i
Muhâcir oğlu devrânun ferîdi

Şehâdet buldı encâm-ı güzide
Nice nâ-merdi katl itdi ‘ anîde

Enes meydâna girdi İbn-i Ma‘ kıl
İdüp harb-i ğazanfer darb-ı ekmel

565 İrişdi rahmet-i Yezdân-ı pâka
Şehâdet buldı âhir irdi tâka

Muḥaşşal buldılar bir bir şehâdet
Tamâmı elli üç merd-i şecâ‘ at

Qalanlar qaldı on toķķuz güzide
İmâmıla olan bâķî ceride

Çekerdiler şehâdet intizârı
Gele vaķt-i ecel furşat-şümârı

Tesellî virdi bâkî evliyâya
Karâbet ehline nesl-i şafâya

570 Didiler hâzrete ser-cümle yârân
Küdûret çekme ey sultân-ı merdân

Senüñle devlete irdük tamâmî
Velîler cem' ine girdük girâmî

Kifâyetdür bize maḥz-ı şehâdet
Kemâlünden bize irdi sa' âdet

Ḳamuya âferîn itdi hezârân
Ḳalan on toḳuza kendüyle¹⁷⁴⁴ aḳrân

**Dîbâce-i Nev Şehâdet Yâften-i Yârân-ı Nuzdeh Sultân
Bâ-Ehl-i 'İrfân Raḳıya'llâhu Anhum**

133

[290a]

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Gel ey ḥaṭṭât-ı tûmâr-ı ḥikâyet
Hüner-bessât-ı ızmar-ı 'ibâret

Ḥaber vir Kâzerünî Muḥteşem'den
'Arab'da Lûṭ İbin Miḥnef 'Acem'den

Esâsı Ravza'dan olsun fûrû'ı
Ḥüseyn el-Vâ' iz'ün ḳavli şürû'ı

Cerîrî'den Ṭaberḥânî nuşûşı
Zamîri mü'riḥânîden ḥulûşı

5 Defâtir intihâb itdi güzide
'Alî el-Vâ' iz'ün oḒlı ḥamîde

Getürdüm neşr aḳvâlin niḫâma
'Ayânî rişte-i nazma tamâma

Bi-'avniellâh ḥâşıl oldu maṭlûb
Murâda vâşıl oldu ḳaşd-ı mergûb

¹⁷⁴⁴ Bu kelime metinde “kendüyle” şeklindedir.

Dilerken yâdigâr olsun cihâna
Gidenden şoñra ben ğayri mekâna

Velîkin gör haķırũñ kaşdı meşhûr
Nedür aşlı tama‘ -kârında ma‘ mûr

- 10 Temennâsı budur luţf-ı Hudâ’dan
Ki nazmı kımmeti olsun ‘ aţâdan

Rubâ‘îde muhammes penç hûrî
Mu‘ aşşerde müseddes kaşr-ı sûrî

Dahı eyler temennâ-yı şefâ‘ at
Gelende maḥşere ehl-i sa‘ âdet

Şefâ‘ at-ẖāhı¹⁷⁴⁵ olsun pişvâsı
Rumûz-ı nazm-ı şi‘ re muḳtedâsı

Kifâyetdür gel imdi mâ-cerâya
Duḥâ vaktinde germ-i Kerbelâ’ya

- 15 ‘ Ataşdan oldılar pejmürde a‘ zân
Nübüvvet murğ[ı] zârî ehl[i] yeksân

Şehâdet nevbeti ahÿâra geldi
Ulüél-ebşâr olan enşâra geldi

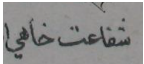
Muḳaddem ehl-i beyt-i Muşţafâ’dan¹⁷⁴⁶
Gelüp meydâna yârı evliyâdan

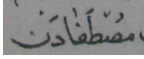
[290b]

Huceste nâmı ‘ Abdu ’llâh müselleme
‘ Aķıl’ũñ oĝlı Müslim oĝlı eşleme

İcâzet aldı ol meydâna girdi
Şanursan leşker ‘ ummâ[nı]na girdi

- 20 ‘ Amır Sa‘ d gördi ol ma‘ şûm-ı tâze
Didi süst olmañuz ḥarbinde râza

¹⁷⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde zılmıştır.

¹⁷⁴⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Benî Hâşimdurur ehl-i nejadı
Velîkin teşnedür kendü¹⁷⁴⁷ cevâdı

Eger bunlar ‘aşaşdan olmasa zâr
İderler bizleri heycâda tayyâr

Velîkin bunları kahr itdi evlâd
İderler el-‘aşaşdan dâd [u] feryâd

Ġam-ı evlâdıla mehcûr [u] meksûr
Olurlar cümlesi heycâda maḫhûr

25 Eger kim olsalar sîr-âb cümle
İderler bizleri kahrı ‘ademle

Velîkin kimdürür def‘ide anı
Ziyâde şerrini def‘meyyânı¹⁷⁴⁸

Gelüp Ḳuddâme adlu bir bed-encâm
Muḳâbil oldı ‘Abdu’lîlâh’a aḳvâm

Aña bir ḫamle kıldı İbn-i Müslim
Firâr itdi iderdi ḫîle mücrim

İdüp cevân meydân içre hâdî
Güzîde yâdigâr [u] hoş-nejadı

30 Olup ser-geşte teşne İbn-i Müslim
Durup bir gûşede¹⁷⁴⁹ ġam-dîde eslem

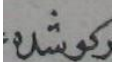
Elinden düşdi nîze ḫâke eşhâr
Anı Ḳuddâme gördi geldi ġaddâr

Aña kıldı ḫavâle nîze Ḳuddâm
Elinden nîzesin kaṭ‘ itdi zırġâm

Helâk itdi anı meydân içinde
Aluban merkebin der-ân içinde

¹⁷⁴⁷ Bu kelime metinde “kendi” şeklindedir.

¹⁷⁴⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁷⁴⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ber-â-ber aldı rahşı geldi dâra
İki leşker aña kıldı nezâre

[291a]

- 35 Mücedded katl idüp Şâlih naşîri
Anuñla on kişi *bi'se'l-maşîri*¹⁷⁵⁰

İdüp a' dâ hücumı ol emire
Huceste-nâm ' Abduéllâh dilîre

Cerâhatden ten-i za' f oldu ' uryân
Tamâmî cism [ü] cânı zaḥm-ı peykân

Bulup fırsat aña Mufḍal¹⁷⁵¹-ḥarâmî
Urup ḍarbı aña zaḥm-ı ḥüsâmî

Şehîd oldu miyân-ı ḳavm-i eşrâr
İrişdi rahmet-i Raḥmân'a muḥtâr

- 40 Gelüp Ca' fer ' Aḳîl oğlu mevâlî
Hüseyn'ün ibn-i ' ammi ḳadr-i ' âlî

Nihâyetsüz helâk itdi şîrârı
Ser-encâmı şehîd oldu serârı

İrişdi ' Abd-i E'rrahmân cinânı
Ḳarındaşın görüp katl oldu ḥanı

' Aḳîl'ün oğlıdur eşher güzide
Nihâyetsüz ḳılup cengi ferîde

Şehâdet buldı şoñra mîr-i ' irfân
' Aḳîl'ün oğlu şânî ' Abd-i Raḥmân

- 45 İrişdi rûḥı Sidrüel-Müntehâ'ya
Muḳaddem leşker-i kerb [ü] belâya

İrişdi nevbet-i evlâd-ı Ca' fer
Hümâ-yı nüh-felek Tayyâr-ı aḥzar

¹⁷⁵⁰ “Ve bi'se'l-maşîru (Ne kötü varılacak yerdir orası!)” (Mülk, 67:6)

¹⁷⁵¹ “Mufaḍḍal bin Merâhim” olan şahsın ismi, metinde vezin gereği " Mufaḍḍal” şeklinde değil de “Mufḍal” olarak okunmuştur.

Muḥammed İbn-i ‘Abdu’llāh olurdu
Güzide oğlunuñ oğlu olurdu

Muṭahhar Ca‘fer’üñ sıbtı Muḥammed
İcāzet istedi meydāna eched

Gelüp meydāna ceng itdi ziyāde
‘Aṭaşdan rengi zerd oldu ziyāde

50 Nice nā-kesleri qatl itdi sulṭān
Nebīre-Ca‘fer-i Ṭayyār-ı Rıdvān

Şehīd oldu ‘aṭaşdan maḥz-ı hālik
Velīler rāhını dutdı mesālik

[291b]

Qarındaşı gelüp bezm-i qazāya
İcāzet istedi rezm-i belāya

Şehādet buldı encām-ı sâ‘âdet
Nicesin qatl idüp ehl-i şecâ‘at

İrişdi rûhı qasr-ı hür-ı ‘îne
Serây-ı evliyâ vahdet-qarīne

55 Şehādet buldılar evlād-ı Ca‘fer
Hasan evlādına vaqt oldu eşher

İcāzet istedi meydāna ekber
Mu‘azzam oğlu ‘Abduellāh-ı aṭher

Mu‘allā ‘ammusı virdi icāzet
Birāder-zādeye mīr-i şefâ‘at

Gelüp meydāna gösterdi şalābet
Velī-zāde Hasan oğlu sa‘âdet

Yemīn-i qalb idüp sūy-ı yesāra
Yesār ehlin yetürdi der-kenāra

60 Pozup şaflar ibin şaf-der girāmī
‘Alī-zāde nejd-ı ‘ā/ī tāmī

‘Amır Sa‘d vehm idüp ceng-i yelîden
Hasan oğlu olan mîr-i celiden

Didi ol dem gürûh-ı nâ-sezāya
Ne tedbîr idelüm harb-i belāya

Didi te’hîr lâzım tâ helâkî
Tamâmî ez-‘ataş olsun teşâkî

Fürâde ceng olunmaz bunlar ile
Benî Hâşim olanlar kavmlerile

65 Tevaqquf eylediler ceng-i ‘adî
Çalup tenhâ Hasan oğlu cevâdî

Gelüp cûş [u] hurûşa nesl-i Haydar
Dilîr-i *Lâ Fetâ*¹⁷⁵² ismi gâzanfer

Çalup kalb-i sipâha ibn-i hâdî
İrişdi İbn-i Sa‘d’a ictihâdî

Firâr itdi görende ol dilîri
‘Amır Sa‘d-ı melâm ehl-i şerîrî

[292a]

Nice kimse helâk itdi muahhar
Sezâ-yı katl olan aqvâm-ı aqhar

70 Gelüp meydâna durdı şoñra tenhâ
Gelüp Sa‘d oğlu şoñra durdı adhâ

‘Ömer Şâmî’nün oğlu Bahterî gör
Ne söyler ‘Amr-ı Sa‘d’a eşheri gör

Didi sen leşkere serdâr olursen
Çaçarsan bir kişiden ‘âr olursen

‘Amır didi kelâmı Bahterî’ye
Didi ben qorqaram leşker çeriye

¹⁷⁵² “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’l-fikâr’dan keskin kılıç yoktur.)”
(Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

Helāk olsam kaçarlur cümle ‘ asker
Pozılur kimse qalmaz harbe leşker

- 75 Dağı cân-ı ‘ azîze havf kıldum
Olur zâyi‘ bugün a‘ lānı bildüm

‘ Alî neslidurur meydān içinde
Degül¹⁷⁵³ ‘ ârî eger kaçdum gücinde?

Eger sende şecā‘ at yā şalābet
Olursa qarşudur merdāne ‘ ādet

Sözinden ‘ izzelendi Bahterî ‘ ād
Alup biş yüz mübāriz merd-i cerrād

Muqābil geldi ‘ Abdu’llāh’a qarşu
Anūnla leşker-i hünkāra qarşu

- 80 İmāmuñ leşkerinden dir Muḥammed
Enes oğlu ile Es‘ ad mümecced

Ebū Düccāne oğlu geldi meşhūr
Anuñla Fīrūzān-ı cengī manşūr

Mu‘ āvin geldi ‘ Abduellāh’a bunlar
Ḥasan oğlu olan ol şāha bunlar

Muḥaddem geldi Fīrūzān yarı
Anuñla üç refīki şoñra vārı

Ḥasan oğlıyla ol üç yār-ı hādī
Kaçurdılar olan biş yüz cerādı

- 85 Ḥarīfi olmadılar çār yāruñ
Olup mağlūb qavmi bed-şirāruñ

[292b]

Uruban na‘ ralar ol çār server
Gelüp qalb-i sipāha çār qasver

¹⁷⁵³ Bu kelime metinde “degil” şeklinde yazılmıştır.

Virüp Sa‘d oğlu dir biş yüz mübâriz
Rebî‘î Şîş’e irsâl itdi ‘âciz

Çamusın şındurup ol çâr mihter
Oluban münhezim biñ merd-i aqher

İbin Sa‘d eylemiş bunda rivâyet
Gulâm Fîrûzân naşrında zâdet

- 90 Dimiş ol gün eger farı-ı ‘aşaşdan
Helâka irmeseydi ol başaşdan

Tamâmî leşkerüm eylerdi hâlik
Hüseyn’ün bendesi naşra sevâlik

Rivâyetdür ki yüz otuz mübâriz
Kılıç ile helâk itdi havâriz

İki yüz yedi hancerle piyâde
Helâk itdi düşende hâke zâde

Velîkin zağmı çok olmışdı meşhûd
Olan meşhûr Fîrûzân-ı mes‘ûd

- 95 İmâma karşı geldükde girâmî
Aña darbı urup bir merd-i hâmî

Diyerler nâmına ‘Osmân Mufađđal
Yezîd’ün tâbi‘i ceyşinde echel

Düşüben merkebinden hâke yeksân
‘Aşaşdan teşne-leb fîrûz-ı Rıdvân

Piyâde ceng iderdi anlar ile
İrüp Es‘ad emîre hatlar ile

Çıkarmak istediler ol dilîri
Miyân-ı kavm-i encem cemherîri

- 100 Kafâdan Bahterî gâfil dilîre
Urup darbı gidende muţtarîre

Şehâdet buldı Fîrûzân-ı ğufrân
Hüseyn'ün bendesi naşrında kurbân

Hasan oğlu irişdi Şîş'e meşhûr
Cidâl itdi anuñla mîr-i manşûr

[293a]

Yetürdi anda 'Abduéllâh'a ğarbn
Tamâmî on yedi¹⁷⁵⁴ zaħmıla ğarbn

Çalup ğalb-i sipâha anda hâdî
Rebî'î Şîş'e ğavmin kırdı şâdî

105 Aluban Es'ad ile Fîrûzân'ı
Cesedlerin getürdi der-miyânı

Helâk itdi ğurûhın Baĥterî'nün
Hasan oğlu ğüzîde eşherinün

Yıkıldı merkebi mâ-beyn-i ğavlân
'Ataşdan teşne-leb oldı ciger ğan

Meded geldi aña 'Avn-ı 'Alî ğaş
Ġüzîde 'amusı şeh-zâde eşĝaş

Yedün çekdi aña oldı süvârî
Şehâdet bezmine 'azm itdi yârı

110 İbin Sa'd emrile Yûsuf süvârî
İbin Aĥcâr'ı irsâl itdi yârı

Anı ğatlı eyledi ğayri anuñla
Yedi¹⁷⁵⁵ kimse mehâbetlü anuñla

Dalup ğalb-i sipâha şoñra tekrâr
Hasan oğlu ğüzîde nesl-i Kerrâr

On ikki kimse âĥir ğatlı idüp mîr
Dönüp nezd-i imâma teşne-dil-ĝîr

¹⁷⁵⁴ Bu kelime metinde “yeddi” şeklindedir fakat vezin gereği “yedi” şeklinde okunmuştur.

¹⁷⁵⁵ Bu kelime metinde “yeddi” şeklindedir fakat vezin gereği “yedi” olarak okunmuştur.

Urup na‘ ra imāma söyledi ‘ amm
‘ Aṭaşdan nātüvān ol dem mu‘ azzam

- 115 Hüseyn ol dem cevābı virdi şāfī
Didi ey nūr-ı dīde kıl meşāfī

İrişdi va‘ de tā kim āb-ı Kevşer
İçersen dest-i sākīden muṭahhar

Dönüp tekrār¹⁷⁵⁶ ‘ Abdu’ llāh-ı şeh-zād
Beşâretle girüp meydāna eşhād

‘ Amır Sa‘ d gördi kim geldi güzide
Hasan şeh-zādesi sa‘ d [u] sa‘ īde

Ta‘ yin¹⁷⁵⁶ itdi aña biş biñ süvārī
Şeherden kalmış idi ol şümārī

[293b]

- 120 Çehār eṭrāfını aldılar anuñ
Kamu mūr [u] melāḥ mişli civānuñ

Görende ḥālī ‘ Abbās İbn-i Ḥaydar
Anuñla ‘ Avn ibin sultān-ı Kevşer

Çalup kalb-i sipāha iki sultān
İki şeh-zāde zāde şāh-ı merdān

Aluban geldi ‘ Abdu’ llāh’ ı her dü
Güzide ‘ Avn’ ıla ‘ Abbās-ı meh-rū

Gelürken ol Zuheyr’ üñ oğlu Fehhāl
Urup darbı Hasan oğlın kılup dāl

- 125 Şehādet buldı sultān-ı imāmet
Hasan oğlu girāmī serv ü kāmēt

Çalup ‘ Abbās Fehhāl’ ı kılup çāk
İki biçdi anı peyvend-i fitrāk

¹⁷⁵⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ى” harfî yazılmamıştır.

Gelüp oğlu anuñ Hamza ħarāmī
Anı kıldı helāk ‘Avn-i girāmī

Getürdiler ber-ā-ber ibn-i şāhı
Güzide nām ‘Abduéllāh-ı māhı

Görende ehl-i beyt [ü] āl-i aṭhār
Hıyām ehli girāmī nesl-i ebrār

- 130 ‘Azāsın dutdılar ‘avrāt [u] eṭfāl
‘Afāyifler gürūhı zāt-ı eclāl¹⁷⁵⁷

Gelüp soñra icāzet aldı Kāsım
Hasan oğlu mu‘allā şān [u] ḥāsım

Ḥavātın eyledi feryād [u] zārī
Ḥüseyn’e cümlesi ṭuhr-ı bikārı

Didiler koyma cism-i nātüvānı
Hasan bûy[ı] gelür andan ‘ayānī

Ḥuceste yād-gārıdur girāmī
Hasan’dan bizlere ümmet imāmı

- 135 Şanursan rüşte-ḥız oldı ziyāde
Fiğān itdükde ‘avrāt ehl-i sāde

Ḥüseyn itdi fiğān-ı maḥẓ [u] ‘ālī
Birāder-zādesin gördükde vālī

[294a]

Didi ḥarb itme ey necl-i Hasan ḥān
Birāder-erşedüm oğlu kerem-kān

Saña görmem revā girmek meşāfa
‘Adūlar cengine ḥarb-i ḥilāfa

İcāzet virmedi bernāya ‘azmi
Girāmī Kāsım’a meydāna rezmi

¹⁷⁵⁷ Bu kelime metinde “eclāl” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

140 Ziyāde ğamlu oldu anda Kāsım
Ki cenge girmedi cehdile hāsım

İdende rıhleti sultān-ı erbāb
Hasan İbn-i ‘Alī Kerrār-ı aşhāb

Aña virmişdi ta‘ vīz¹⁷⁵⁸-i münakkaş
Vaşiyet itmiş anda qavl-i ağtaş

Anı bāzūya muhkem bağlamışdı
Velikin şerh-i hāsın görmemişdi

Dimişdi kanda kim ğangīn olursan
Bağup ta‘ vīze hoş temkīn olursan

145 Açup ta‘ vīzi halvetde güzide
Ne gördi şerhini metn-i cedide

Vaşiyet eylemiş ferzende sultān
Güzide Kāsım’a mazmūn-ı Furkān

Görende Kerbelā’da sen Hüseyin’i
Miyān-ı Kūfiyān maḥzūn ‘aynı

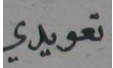
İdersen naqd-i cānı cāna kurbān
Hüseyin’e halk içinde turfe ihsān

Benüm oğlum gerekdür itme taqşır
Şahārī-Kerbelā’da cehdi taqdır

150 Aluban nāme[y]i geldi emire
Hüseyin İbn-i ‘Alī şīr-i dilire

Aña gösterdi ta‘ vīzi meşāhir
İcāzet istedi meydāna zāhir

Hüseyin ol dem aña virdi cevābı
Didi bende dahı vardur kitābı

¹⁷⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ذ” harfinin noktası konulmamıştır.

Baňa kıldı vaşıyyet aḥ-ı a‘ zām
Ḥasan nev-bāve-i būstān [u] ekrem

[294b]

Velīkin olmadı teysīr-i şādı
Vefā kılmak¹⁷⁵⁹ saňa ‘ ahd-i murādı¹⁷⁶⁰

155 Dutuban Ḳāsım’uñ dest-i şerifin
Ḥavātīn içre geldi gör ‘ afīfin

Çağırdı ‘ Avn’ıla ‘ Abbās’ı ḥazret
Şehādet kılmak¹⁷⁶¹ ḥan-zāde ‘ izzet

Dahı emr itdi tā ehl-i tahāret
Bezetdiler ‘ arūs-ı serv-ķāmet

Güzide-nām-zed bint-i Ḥüseyn’i
Getürdiler aña ol nūr-ı ‘ ayni

Anı tapşurdı sıbt-ı Muştafā’ya
Ḥuceste Ḳāsım’a aķmer-likāya

160 Didi oğlum ķarındaşum vaşıyyet
Baňa itmişdi ol şeh-zāde minnet

Getürdüm şartını şimdi beyāna
Ḥasan şeh-zāde ķavlin gör ‘ ayāna

İdüben duḡteri şeh-zāde teslim
Mu‘ allā Ḳāsım’a meh-zāde ta‘ zīm

Ḥaremden taşra çıķdı nūr-ı ekvān
Bir adıdur Ḥüseyn bir adı Reyḥān

Gelüp meydān-ı ḥarbe iştiyākī
Şehādet ‘ azmine rezme telākī

165 Gel imdi Ḳāsım’uñ gör mā-cerāsın
Görende bint-i ‘ ammi irtizāsın

¹⁷⁵⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁶⁰ Bu kelime metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

¹⁷⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bağardı rengine hırşîd-i enver
İderdi reşk aña hüsniye hâver

Tefekkürde iken şeh-zâde Kâsım
Zamîrüm rûşeni penç havâsum

İrişdi gûşına *hel min mübâriz*¹⁷⁶²
Gelür kavm-i Yezîdî'den mu' âciz

Yerinden durdı Kâsım heybetiyle
Olan dâmâd-ı nev Hâk rahmetiyle

170 Anı men' itdiler ehl-i tahâret
Müfîdi olmadı rezme şehâdet

[295a]

Didiler sen gidersen pes emânet
Kime teslîm idersen sen ' inâyet

Didi ' amm-ı ' azîzüm ceng içinde
Ola âhengile şadruñ içinde

Ben olam zevk [u] işretde müdâmi
Kılam halvet ' arûsıla girâmi

Bizüm tezvîcümüz kaldı gadâya
Bugünden şönraki yevmü 'l-verâya

175 Bu beyti anda inşâ kıldı Kâsım
Hilâlî kaşları kuzah-kavâsim?

Şî'r Güften-i Kâsım İbn-i Hasan Rağıya 'llâhu ' Anhu¹⁷⁶³

134

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün
1 Felek 'âr eylemez duranda 'ârî
İki yârî cüdâ itmekde kârî

Eger kim böyledür kârî hemîşe
Yıkılsun keç-rev-i çarh-ı medârî

¹⁷⁶² “Benimle döğüşecek kimse yok mu?”

¹⁷⁶³ Şair, mesnevi ile anlatımında araya dört beyitlik şiire yer vermiştir.

Müdāmī ‘āşık [u] ma‘ şūkı¹⁷⁶⁴ giryān
İder Mecnūn-veş leyli-‘ izārı

Bize kıldı muşallaṭ ḳavm-i ‘ādī
Ne bid‘ atdur ki kıldı ihtiyārī

**Su’āl Kerden-i ‘Arūs Ḥātūn Mekān-ı Menzil-i Ecdādeş Ez-Ḳāsım-ı Bernā
Raḳıyā’līlāhu Anhu¹⁷⁶⁵**

176 Tamām itdükde nazm-ı intizāmı
Aña ḳarşu gelüp bint-i imāmı

Ṭınāb-ı perdeden kıldı fiğānı
Didi ibn-i ‘amm-ı cāvidānī¹⁷⁶⁶

Ḳıyāmetde seni ḥükm-i ḳazāda
Maḳāmuñ ḳandadur bezm-i cezāda

‘Arūsa söyledi Ḳāsım meşāhir
Oluram cedlerüm ḳurbında nāzır

180 Nişānumdur benüm çāk-ı girībān
Ziyāde ḥüznile ğam-dīde giryān

Maḳāmum ḳurb-ı ḥāş-ı Muşṭafā’dur
‘Aliyyü’l-Murtażā şır-i Ḥudā’dur

[295b]

Sürādık perdesinde nezd-i Zehrā
Oluram ḥacle-i ḳurbında ferdā

Didi Zehrā maḳāmın bilmezem ben
Didi gūş eyle ḳavlüm bint-i aḥsen

Nişāne ben saña Zehrā maḳāmın
Muḳaddem gösterem şerḥile nāmın

¹⁷⁶⁴ ‘āşık [u] ma‘ şūkı: ‘āşıkı ma‘ şūkı [metinde]

¹⁷⁶⁵ Metinde mesnevi ile anlatımda araya dört beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷⁶⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

185 Gürüh-ı kâşıratü 't-ṭarf¹⁷⁶⁷-ı aṭher
 Olurlar çevresinde hūr-ı enver

 Dutarlar fūṭasın ḥablü 'l-metīni¹⁷⁶⁸
 Girerler altına Hırzuél-emīni

 İderler rakş eṭrāfında ebkār
 Havārī bīz [ü] meknūn dürr-i aṭhār

 Yemīninde olur Meryem kerime
 Yesārında Ḥadīce muḥterīme

 Şafīyye Āsiye ğayri nisālar
 'Afāyif Muşṭafā ehli şafālar

190 Tamāmī eyledi rāzı 'arūsa
 Vedā' itdi kamu ehl-i hūrūsa

 Fiġān [u] ğulġule kopdı kıyāmet
 Gürüh-ı ḥānedāniden tamāmet

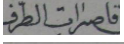
 İmām gördükde Kāsım geldi cenge
 Şehādet 'azmine meydān-ı tenge

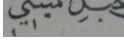
 Girībān çāk idüp soydı libāsın
 Kefen üslub kılup şakḳ-ı kisāsın

 Anı giderdi Kāsım bī-nevāya
 Qılıcın bağladı qadd-i hümāya

195 Gelüp meydāna Kāsım ibn-i hādī
 Ḥasan oĝlı velīkin nā-murādī

 Bu reczi eyledi güftār-ı āġāz
 Nedür maẓmūnı gör tefsīr-i ḥoş-rāz

¹⁷⁶⁷ Bu kelime metinde “kâşırati 't-ṭarf” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁷⁶⁸ Bu kelime metinde “ḥabli 'l-metīni” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

- Mefā'îlün Mefā'îlün Fe'ûlün*
1 Benem Kâsım Hâsan şeh-zâdı ebrâr
Hâkîkat ceddümüz ma' nâda muhtâr

[296a]

‘Alî’dür sonraki ceddüm ma’ âlî
Dilîr-i Lâ Fetâ¹⁷⁷⁰ rezminde Kerrâr

Muṭahhar ceddümüz hâtûn-ı maḥşer
Nisâlar efzâli maḥdûm-ı ebkâr

Bugün cân u teni kurbân idersem
Hüseyn’e çok degül ‘avninde enşâr

- 5 Rızâsın isterem bezm-i kazâda
Eger katl eylesem naşrında eşrâr

Gelûn meydânuma ey âl-i Süfyân
‘Amır naḥsıyla siz cumhûr-ı cerrâr

Ceng Kerden-i Kâsım İbn-i Hâsan Raḍıya ‘İlâhu [‘Anhu]¹⁷⁷¹

- 197 Tamâm itdükde şi‘r-i şîr-i bürnâ¹⁷⁷²
Girâmî Kâsım’ı ğam-dîde evlâ

Çalup kalb-i sipâha intihâsı
İrişdi ‘Amr-ı Sa‘d’a iltimâsı

Şalâbetle muḳâbil durdı hünkâr
Tavâġî leşkere maḥzıla ğaddâr

- 200 Didi vaḳt olmadı tevbe kılursan
‘Amır Sa‘d’a kırup ḥalkı durursan

¹⁷⁶⁹ Şair, mesnevi ile anlatımında araya altı beyitlik şiire yer vermiştir.

¹⁷⁷⁰ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’den başka genç (yiğit,er) Zü’l-fikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁷⁷¹ Metinde mesnevi ile anlatımında araya altı beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷⁷² Bu kelime metinde “bürnâ” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Nice mü 'minleri katl eyledüñ hâş
Saña böyle dimişdür Sa' d-ı Vaḳḳâş

Didi Sa' d oğlu Ḳāsım müctebāya
Nedür terk itdüñüz bey' at sezāya

Dahı vaḳt olmadı sizler itā' at
İdersiz Ḥaḳ emīre ittibā' at

Yezīd'i bilmesiz mülke ḥalīfe
Eyālet şāḥibi silk-i şerife

205 İdersiz bey' atı şoñra selāmet
Gidersiz Mekke'ye cümle tamāmet

Didi Ḳāsım aña ey merd-i fācir
Fırāt'ı men' iden evlāda zāhir

Ḳıyāmet bilmedüñ rüz-ı cezānı
İdersen teşne-leb ehl-i ' Abā'nı

[296b]

İbin Sa' d diñledi zāhir kelāmı
Sükūt itdi girü durdı devāmı

Cevāba geldi şoñra gör ne söyler
Yezīd'üñ ḳavmine aḥbārı söyler

210 Didi gūş itmesiz zecrī kelāmı
Ne söyler ol Ḥasan oğlu be-nāmı

' Alī evlādıdur meydāna gelmiş
Teḡāfūl ḳılmañuz merdāne gelmiş

Buña bir bir kimesne cenge ḳādir
Degüldür rezm içinde denge ḳādir

Gerekdür cümleñüz der-ittifāḳı
İdersiz ḥarbine ḥoş-ṭumṭurāḳı¹⁷⁷³

¹⁷⁷³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Mecālin virmeñüz nesl-i ‘Alī’dür
Şecā‘ at ma‘ deni şīr-i ğanīdür

215 Çehār eṭrāfını bā-tiġ [ü] nīze
Alursız tiġile ḥaṇçer-ḥarīze

Çalursız kūsıla ṭabl [u] neḳāre
Ser-āsīme olur ḥarbinde ḥāra

Ola kim böyle tedbīrile anı
Girftārī idersiz der-miyānı

Ḥabersüz mā-cerādan anda Ḳāsım
Çehār eṭrāfını aldı ḥirāsım

Olup ḳuṭb-ı ‘asākır mīr-i meydān
İderdi ḥamle-i ceng-i Nerīmān

220 Perīşān eyledi cem‘ -i keşīrin
Hirāsān eyledi cem‘ -i ḥaḳīrin

Görende ḥālī Sa‘ d oġlı ğazabnāk
Olındı Ezraḳ’a raḥş üzre çālāk

Didi sen leşkerüñ ḥāmī emīri
Olursan itmesen def‘ dilīri

Yezīd’üñ sen şevāmil iltifātın
Görürsen ḥalḳ içinde inbisātın

Seni ‘āciz ider bir merd-i maḫlūm
Anı def‘ itme sen ḳahrāne maġmūm

[297a]

225 Didi Ezraḳ aña ey mīr-i leşker
Beni ‘ālem bilür biñ merde eşher

Oluram ğālibi şaḥn-ı veġāda
Nedür bir tıfl aña gitmek fūrāde

İbin Sa‘ d Ezraḳ’a gör ne cevābı
İder beyne’l-ḥalāyık müsteṭābı

Didi ey cümleden nādān [u] eçhel
Nebîre-Ahmedîdür nesl-i efzâl

‘Alî’dür ceddi meşhûr-ı cihânî
Kopardı Hayber’i hışn-ı mitânı

230 İki bî-ḥad¹⁷⁷⁴ ğazanfer şân-ı merḥab
Nice ‘Anter gibi zırğām-ı aş‘ ab

İderdi ḥarb tenhāyî hemîşe
Ne isterdi melik naşrında işe

Eger bunlar ‘aşaşdan olmasa zâr
Helâk eyler bizi yeñerdi aḥyâr

Didi Ezraḳ ziyâde itme medḥi
Benüm oğlanlarumdur çâr fetḥî

Birin irsâl idüp ḳatlı itsün anı
Getürsün ḳayd [u] bendile ‘ayânî

235 Kebîr oğlın getürdi Ezraḳ-ı şüm
Ber-â-ber Ḳâsım’a durduḳda¹⁷⁷⁵ ma‘ lûm

Ḥavâle ḳıldı Ḳâsım muḳtedâya
Güzîde tîġini mîr-i livâyâ

Anı bir ḍarbıla yıḳdı zemine
Dutuban perçeminden der-yemîne

Şalup şoñra zemîne nesl-i Kerrâr
İkinci oğlını anuñla yek-bâr

Helâk itdi gelüp şoñra üçünci
Anı ḳatlı eyledi çârıla penci

240 Ġâzabnâk oldı Ezraḳ mâ-cerâyâ
Gelüp meydâna kendü¹⁷⁷⁶ gör ḳazâyâ

¹⁷⁷⁴ bî-ḥadd: bî-ḥad-i [metinde]

¹⁷⁷⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁷⁶ Bu kelime metinde “kendi” şeklindedir.

Kelām-ı nā-sezā söylerdi mīre
Huceste Kāsım’a şîr ibn-i şîre

[297b]

Didi herze kelāmı kılma işhâr
Elümden al bu dârbı çâr [u] nâ-çâr

Çalanda Ezrak’ı meydân içinde
Anı katl eyledi a‘ yân içinde

İbin Sa‘ d ıztırâbı kıldı peydâ
Dutup endāmını lerz itdi inhâ

245 Gelüp el-kışsa Kāsım nezd-i sultân
‘Ataşdan teşne-leb ğam-dide giryân

Hüseyn’e karşı gör anda nizâmı
Ne kavlıla selâm eyler girâmî

**Şehâdet Yâften-i Kāsım İbn-i Hasan Rağıya ’llâhu ‘Anhumâ Ve Şi‘r
Güfteneş¹⁷⁷⁷**

136

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Ey rikâb-ı rahş-ı iclâlün hümâ-i evc-i dîn
Aşl-ı îmândur seni bilmek emîrû ’l-mü ’minîn

İktidâ kıldum tarîk-i şer‘ de fermānuña
Naşş-ı na‘ l-i merkebün mihrâb-ı erbâb-ı yakîn

Şaçuña meşşâta bâl [u]¹⁷⁷⁸ şeh-per-i Cibrîl-i pāk
Hâk-rûb-ı der-gehün müjgân-ı çeşm-i hür-ı ‘în

Vâriş-i ‘ilm-i nebîsen rāz-dâr-ı Aḥmedî
Nâeib-i qadr-i celîsen Ḥaydar’a *ḥaḳḳu ’l-yakîn*¹⁷⁷⁹

5 Şarf-ı cân itsem revâdur sen emîre der-meşâf
Enderîn dünyâ sezâdur şıdḳla *‘ilme ’l-yakîn*¹⁷⁸⁰

¹⁷⁷⁷ Şair, mesnevi ile anlatımında araya beş beyitlik şiire yer vermiştir.

¹⁷⁷⁸ bâl [u]: bâli [metinde]

¹⁷⁷⁹ “Ve innehu lehakku’l-yakîni (Şüphesiz Kur’an, gerçek, kesin bilgidir.)” (Hâkka, 69:51).

¹⁷⁸⁰ “Kellâ lev ta’lemûne ilme’l-yakîn (Hayır, kesin olarak bir bilseniz.)” (Tekâsür, 102:5).

Âmeden-i Kâsım Der-Miyân-ı Muḥadderât-ı Ḥayme-gāh¹⁷⁸¹

247 Ḥitām-ı şî‘ r[i] kıldı iştîyāk
Didi oldı vüçüdüm ihtirākî

N’olur yâ Rab didi ger âb olaydı
Riyâz-ı dil bugün sîr-âb olaydı

İderdüm leşker-i kavm-i Yezîd’i
Kamu zîr [ü] zeber cem‘ -i ferîdi

250 Didi şabr eyle kim geldi mecâli
Şarâb-ı Kevşer’ün şürb-i zülâli

Didi ol dem aña sulṭân-ı tedbir
Ḥüseyn İbn-i ‘Alî tibyân-ı iksîr

[298a]

Didi lâzım gerek gitmek serâya
Ṭahâret ḥacle-i ‘ismet-binâya

Gelüp tenhâyi Kâsım ḥayme-gâha
Melâéik mehbiṭi kurbet-penâha

Çıkup sulṭâna karşı ehl-i vildan
‘Arûsıla olan şem‘ -i şebistân

255 Ḥadîce duḡterinün duḡterânı
Ḥavâtîn ile ṭurfe şehre-bânı

Tesellî virdi Kâsım meh-cebîne
‘Arûsıla olan ‘işmet-ḳarîne

Gelüp meydâna şoñra intihâyi
İbin İbn-i ‘Alî-i *Lâ-Fetâyi*⁷⁸²

Nazar şaldı görüp râyet melâmı
‘Ubeydu’llâh’uñ ol nekbet cüdâmı

¹⁷⁸¹ Metinde mesnevi ile anlatımda araya beş beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷⁸² “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’l-fikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

Çalup qalb-i sipāha behr-i rāyet
Anı maḥv itmege merdāne himmet

- 260 Piyāde qavmine oldı giriftār
Anı men‘ itmege cehd itdiler kār

Piyāde leşkere meşgūl iken şīr
Aña nīze urup Şīş-i ‘ Arab tīr

Buraqdı merkebinden der-zemīne
Huçeste Qāsım [u] mīr-i Medīne

Didi *edrikni ‘ammī kable mevī*⁷⁸³
İrişdi ‘ ammusı gūş itdi şavtı

Sürüp meydāna geldi İbn-i Ḥaydar
Ḥüseyn-i Müctebā şeh-zāde qasver

- 265 Tamāmī şındurup şaf-der şufūfi
İbin şaf-der ğazanfer-ner elūfi¹⁷⁸⁴

Daḥı Şīş’i musallaṭ gördi olmış
Girāmī Qāsım’adur fırsat olmış

Diler tenden kıla başın cüdāyi
Anı men‘ eyledi ‘ amm-ı hüdāyi

Getürdi Qāsım’ı ḥayme-serāya
Ḥayātından ramaq qalmışdı paya

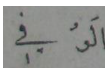
[298b]

Gözin açdı nigāhī itdi eşher
Ḥüseyn’e cān u dilden şarf idüp ser

- 270 Tebessüm eyledi encāmī sultān
İdüp rıḥlet cināna¹⁷⁸⁵ rūḥ-ı ḥandān

İrişdi murğ-zār-ı Kibriyā’ya
Nişīmen-şāḥ-sār-ı muntehāya

¹⁷⁸³ “Ey amca, ölmeden önce bana yardım et!”

¹⁷⁸⁴ Bu kelime metinde “elūfi” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁷⁸⁵ cināna: cenāna [metinde]

Denā-yı Sidre'ye Tūbā çenāra
Riyāz-ı ma' nevī cennet-zehāra?

Ebū Bekr İbn-i Haydar geldi cūşa
‘Azīmet kıldı meydāna cüyūşa

İcāzet istedi müşkil-güşādan
Hüseyn İbn-i ‘Alī şīr-i Hudā’dan

275 İmām eytdi aña ey haq birāder
Saña ruḥṣat bugün yokdur şenā-ger

Gidenler kılmadı hergiz rücū’ı
Gidersen kılmasan hem sen rücū’ı

Cevāb itdi Hüseyn’e naqd-i Haydar
Ebū Bekr-i ‘Alī sulṭān-ı Kevşer

Didi ey şehri-yār-ı taht-ı ‘ālī
Gidenler içdiler şehd [ü] zülālī

Benüm şevkum ziyāde oldu āba
Şehādet cāmına aṣl-ı şarāba

280 İdüp ifrāt-ı ilhāhı tamāmī
İmāmından icāzet aldı tāmī

Gelüp meydāna teşne-leb ciger kan
Dilinde şī’ r-i vaṣf-ı şāh-ı merdān

Şī’ r Güften-i Ebī Bekr İbn-i ‘Alī Raḍıya ’llāhu
Anhumā¹⁷⁸⁶

137

1 *Mefā’ ilün Mefā’ ilün Fe’ ulün*
Benem İbn-i ‘Alī Döldül-süvārı
Ebī Bekr-i ğāzanfer nām-dārı

Benem serv [ü] semen gül-zār-ı şevket
Emīr-i naḥl [u] şāh-ı Zü’lfikār’ı

¹⁷⁸⁶ Şair, mesnevi ile anlatımında araya altı beyitlik şiire yer vermiştir.

Benem naqd-i velî mevlâ-yı Kânber
Dilîr-i *Lâ Fetâ*¹⁷⁸⁷ çâpuk-süvârı

[299a]

Benem yek çâker-i Reyhân-ı Zehrâ
Hüseyn-i Müctebâ şâhib-vağârı

5 Rızâsın isteyüp geldüm meşâhir
Bugün meydâna dir rezminde yârı

Öñinde naqd-i cânı şarf idersem
Sezâdur zâtına nezrî nişârî

**Der-Beyân-ı Şehîd Şüden-i Ū ve Ceng Kerden-i ‘Ömer
İbn-i ‘Alî Kerrema ‘llâhu Vechehu¹⁷⁸⁸**

282 Çalup şemşîr-i tîzi kavm-i ẖâra¹⁷⁸⁹
Nicesin gönderüp dârüel-bevâra

Zamân-ı endekile¹⁷⁹⁰ dir helâkî
İdüp yüz kırk merd-i iştirâkî

İgirmi yedi zahmıla güzide
Bihişte vâşıl oldu nûr-ı dîde

285 İrişdi ravza-i dârües-selâma¹⁷⁹¹
Mu‘ allâ ceddine ezkā ‘ imâma

Nişîmen-şâh-sâr-ı ıştîfâya
Ferâdis-i şafâ cennet-serâya

Taşaddî emr olup sonra kirâmı
‘Ömer İbn-i ‘Alî harbe tamâmî

¹⁷⁸⁷ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’l-fikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁷⁸⁸ Metinde mesnevi ile anlatımda araya altı beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁹¹ Bu kelime metinde “dâri ’s-selâma” şeklinde harekelenmiştir.

Helāk itdi nice cem‘-i ferîde
Yezîd’üñ rāyetin kıldı deride

Şehâdet buldı şoñra İbn-i Kerrâr
İrişdi heşt cāya mülk-i ebrâr

Gelüp meydāna şoñra şîr-i ‘Oşmān
‘Alî’nüñ mihter oğlu dürr-i ‘ummān

İcāzet¹⁷⁹² aldı şāh-ı Kerbelā’dan
Hüseyn-i muḳtedā ḳadri ‘ulādan¹⁷⁹³

**Ceng Kerden-i ‘Oşmān bin ‘Alî Raḳıya’illāhu ‘Anhumā Ve Şi‘r
Güfteneş¹⁷⁹⁴**

138

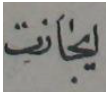
Mefā’îlün Mefā’îlün Fe’ulün
1 Benem naḳd-i ‘Alî mîr-i velāyet
Ḥaṭîb-i minber-i ‘ilm-i imāmet
[299b]
Güzîde şānıla ‘Oşmān nāmum
Atadan vāriş-i maḥz-ı şecā‘ at

Eger sîr-âb olursam şek degüldür
Niceler ḳatlı olur destümde zâdet

Velîkin teşnelik farṭ oldu ğālib
Cigerler kan olup dāl oldu ḳāmet

Feraḥnāk olmañuz kim teşnedür âl
Helāk olsa gerek ehl-i imāmet

‘Aṭaşdan ger helāk olsa ne lâzım
Bu dünyāda hıyām ehli ṭahāret

¹⁷⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁹³ Bu kelime metinde “ulādan” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁷⁹⁴ Şair, mesnevi ile anlatımında araya sekiz beyitlik şiire yer vermiştir.

İçerler dest-i sâkîden şarabı
Muḳaddem gelmeden vakt-i kıyâmet

Bizümdür Kevşer ü ‘ aynân-ı ceryân
Şarâb-ı selsebîl kısm-ı şehâdet

Şehâdet-i ‘ Osmân bin ‘ Alî Kerrema ’llâhu Vechehu¹⁷⁹⁵

292 Muḥaşşal ḥatm idüp nazmı tamâmî
Dalup ‘ âşîlere ümmet imâmı

Şecâ‘ at-Ḥaydarî’den hoş-eşerler
Beyân itdi dilîrâne zaferler

Nihâyetsüz ğazâ kıldı ğazanfer
‘ Alî şeh-zâdesi mihmân-ı Kevşer

295 Yemîni ḳalb idüp sūy-ı yesâra
Yesârı ḳalb idüp dârüel-bevâra

Neberd itdi ḳalem naḳşında ‘ âciz
Olur naḳş eylese raḳḳa tavâriz?

Ḳafâsından Yezîd-i ebṭah [u]¹⁷⁹⁶ şer
Yetürdi ḍarb aña ḥad‘ ıla ebter

Hücûm-ı ‘ âm olup İbn-i ‘ Alî’ye
Hezârân biñ kişi nesl-i celiye

Şehâdet buldı ol serv-ḳâmet¹⁷⁹⁷
Şanavber-ḳad meh-i burc-ı imâmet

300 İrişdi rûḥ-ı pâkı evliyâya
Muḳaddem ḳatlı olan ehl-i ‘ Abâ’ya

[300a]

İrişdi Ravza-i ḥuld-ı berîne
*Cezâhüm*¹⁷⁹⁸ *rabbühüm*¹⁷⁹⁹ nesl-i ḳarîne

¹⁷⁹⁵ Metinde mesnevi ile anlatımda araya sekiz beyitlik şiire yer verdikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁷⁹⁶ ebṭah [u]: ebṭahı [metinde]

¹⁷⁹⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁷⁹⁸ “Ve cezâhüm bimâ saburu cenneten ve harîrâ (Sabretmelerine karşılık da onları cennet ve ipekten giysiler ile mükâfatlandırır.” (İnsân, 76:12).

Medāyih-ḥ̣an-ı dār-ı *Hel etāya*¹⁸⁰⁰
Olup hem-sāye mīr-i *kul kefāya*¹⁸⁰¹

Gelüp soñra beyāna ‘Avn-i aṭher
‘Alī’nūñ ibn-i ḥāşı mīr-i azfer

Rikāb-ı ḥazrete yüz sürdi hādī
Tažarru‘ lar kı lup maḥz istizādī

305 İcāzet¹⁸⁰² istedi ḥarb-i girāna
Ḥilāf ehliyle ceng-i imtiḥāna

Didi ey ḥāzin-i esrār-ı meknūn
‘Alī’ye vāriş-i izmār [u] mevzūn

Saña zāhir olan şīr-i Ḥudā’dan
‘Ulūm-ı bāṭinī şerḥ-i ḳazādan

Selūnī ‘ilmi bābından ḥaberler
Size virdi ziyāde mu‘teberler

Saña zāhir olan gizlū banadur
Neden kim cedd-i ḥāşuñ Muşṭafā’dur¹⁸⁰³

310 İcāzet¹⁸⁰⁴ vir baña ‘azm-i şehādet
Ḳarīb oldı baña rezm-i sa‘ādet

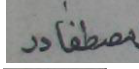
Murādum isterem rūz-ı cezāda
Derīce bulmağa¹⁸⁰⁵ bezm-i ḳazāda

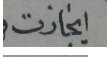
1799 “Ve sekāhūm rabbūhūm şarāben tahūra (Ve Rableri onlara tertemiz bir içecek içirmiştir.)” (İnsân, 76:21).

1800 “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

1801 “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

1802 Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

1803 Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

1804 Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

1805 Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Didi mîre¹⁸⁰⁶ nedür tedbîr [ü] çāre
Didi bir bir bize yetmez medāre

Teveccüh eylerem ʕalb-i sipāha
‘Alem-dārı ʕalup ʕav‘ -ı girāha?

İderem ser-nigūn ʕalb-i ‘alem-dār
Olurlar ḥācīb [ü] ḥāsir ḥalef-dār

315 Ola kim bunlara ḥarb ile çāre
Ola binden bire binden hezāra

İmām ol dem didi mümkün olunmaz
Miyān-ı leşkere tenhā girilmez

İmāma söyledi ‘Avn-i güzide
Nedür bunlar ʕamu ḥarbe ferīde

[300b]

Olur mı ḥamle-i ‘Anḳā’ya māni‘
Kelāğ-ı ḥ̣ār¹⁸⁰⁷ [u] mürdār-ṭabāyi‘

Gelüp meydāna şīrāne nejādı
Anı gördükde Aḥcār oğlu ‘ādī

320 Alup kendüyle¹⁸⁰⁸ iki biñ süvārī
Gelüp şeh-zādeye ʕarşu cerrārī¹⁸⁰⁹

Çehār eṭrāfını aldı ḥişāmı
Gürüh-ı Kūfelü tekml-i Şāmī

ʕalup ‘Avn-i güzīde toz içinde
Nicesin ʕatl idüp merkūz içinde

İdende ʕatli ğayri fırḳa zāhir
Gelürdi ḥarbine ʕaşdıyla ḳāhir

¹⁸⁰⁶ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁸⁰⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁰⁸ Bu kelime metinde “kendüyle” şeklindedir.

¹⁸⁰⁹ Bu mısram vezni bozuktur.

Tevehhüm kıldı şeh-zāde tamāmī
Dönüp geldi göre şöñra imāmī

- 325 Mülākāt oldı ol bedrū 'd-dücāya
Hüseyn-i server-i Āl-i Abā'ya

Du' ā kıldı aña sultān-ı ümmet
Didi gel hayme-gāha kân-ı himmet

Didi 'Avn-ı 'Alī mīre kelāmı
Gidersem haymeye dārües-selāmī

Gider elden kılanda istirāhat
Olan cām-ı müheyyā hoş- 'alāmet

Meşāhir görmişem sultān-ı maşşer
Mezāhir sākī-i erkân-ı Kevşer

- 330 Baña eyler işāret¹⁸¹⁰ gel berüye
Gidersem haymeye toğru girüye

Olur fevt şarāb-ı ergüvānī
Gider sākī şarāb-ı cāvidānī

Qalur hasretle cānum zār [u] giryān
Gidersem hayme-gāha beyn-i vildān

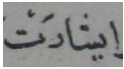
Ne dürlü eyledi ilhāhı hādī
Ki bulsun rāhatı 'Avn ziyādī

Bakup gördi ki 'Avn'ın merkeb-i hās
Cerāhatlūdürür gāyetle ihtāş

[301a]

- 335 İmāmuñ merkebi şīr-i Hudā'dan
Aña yetmişdi irş-i Murtaẓā'dan

Olurdu nāmıla Edhem meṭā[y]ı
Anı 'Avn'a virüp bend-i sezā[y]ı

¹⁸¹⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yine geldi miyān-ı kavm-i ẖāra¹⁸¹¹
Nigūhiş lāyıkı hicve hezāra

Görende ‘Avn’ı Şālih-nām merdūd
Olurdu düşmeni maḥzıla meşhūd

‘Aliyyüel-Murtaẓā vaḳt-i ḥilāfet
Aña taḡrīr idüp şuça iḳāmet

340 Dimişdi ‘Avn’a seksen cilde zāhir
Ura şer‘ ile ḥalk içre meşāhir

Aña urmuşdı sekseni tamāmī
‘Alī’nüñ emrile toḡru imāmı

Hemişe kīnelü olmuşdı Şālih
Dilerdi fırsatı vaḳtinde ṭālih

Gelüp ‘Avn’a muḳābil durdu Şālih
Çalup ḍarbı aña ḳahrıla mālīh

İrişdi dūzaḥa cism-i ḥabişi
Mübāriz istedi şoñra ḥaşışi

345 İrişdiler aña cem‘-i piyāde
Süvārīle hezār belki ziyāde

İdüben tīr-bārānı emiri
Görilmez oldu cism-i bī-naẓīri

Şehādet buldı ol şem‘-i şebistān
Velāyet dārımuñ sultānı a‘lān

Muḳaddem leşkere ilḥāḳ olındı
Gidenler cennete itlāḳ olındı

Gelüben şoñra Ḥaydar oḡlı zāhir
Mu‘allā nāmı ‘Abduellāh-ı ṭāhir

350 İcāzet aldı rezme muḳtedādan
Gelüp meydāna şoñra iḳtizādan

¹⁸¹¹ Bu kelime metinde خاره şeklinde yazılmıştır.

Helāk itdi Yezīd'ün leşkerinden
Şad u heştād kes mihterlerinden

[301b]

Ser-encāmı şehīd oldu Hicāzī
Zekāt ehli olan penç namāzı

İrişdi rūhı ervāh-ı felāha
Melā'ik bezmine heşt şurāha

Gelüp 'Abbās'a şoñra vaqt-i hengām
Şehādet cāmını nūş eylesün kām

355 'Alem-dār[1] idi mīr-i livānuñ
Hüseyn-i Müctebā kıvs-i kazānuñ

Gelüp nezd-i imāma İbn-i Haydar
'Alem ketf-i şerīfinde muzaffer

İcāzet istedi mānend-i 'irfān
Muqaddem şarf iden cānān olan cān

Aña virdi icāzet ictihādı
Varup ceng itmege beyneel-e'ādī

Velikin şartıla kılsun naşihat
Dağı tecdīd-i a' lām-ı tarikat

360 Gelüp meydāna envā' ıla cevlan
İdüp arz-ı mehābet şīr [ü] kaplan

Getürdi nazm-ı hāsı vezne 'Abbās
'Alī'nün oğlu adı merd-i ferrās

Şi'r Güften-i 'Abbās İbn-i 'Alī Kerrema'llāhu
Vechehumā¹⁸¹²

139

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Dilīr-i şīr-i ner çāpuk-süvār-ı şah-ı meydānam
Mu'allādur benüm zātum ki ibn-i şah-ı merdānam

¹⁸¹² Şair, mesnevi ile anlatımında araya altı beyitlik şiire vermiştir.

Gelün meydānuma cengi olanlar kavm-i Bū Süfyān
Dağı zan itmeñüz ‘āciz oluram harbe ‘atşānam

Serāy-ı āhîret kaçdın idenler zümreye ilhāk
Oluram teşne-leb rāhî gürūh-ı *Hel Etā*¹⁸¹³ -h̃ānam

Bize dünyā vü mā-fī-hā kuşūrı dārıdur zindān
Ezelden tā ebed meşhūr bilürem ehl-i Furkān’am

5 Velīkin bizlere lāzım olındı eylemek cehdi
İmāmetden yaña harbi idenler kavme haşmānam

İmāmet selb olur bizden eger şebt olmasa zātı
Hüseyn’ile imāmāna tamāma ben şenā-h̃ānam¹⁸¹⁴

[302a]

Naşîhat Kerden-i ‘Abbās Ber-Ehl-i ‘İnād ve Peyām Güften-i Āverden-i
Ü¹⁸¹⁵

362 Tamām itdükde nazmı gör şadā[y]ı
Bülend āvāzıla kıldı nidā[y]ı

Didi vardur peyāmum muḳtedādan
Hüseyn İbn-i ‘Alī şîr-i Hudā’dan

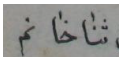
Didiler söyle peygāmuñ tamāmı
Nedür aşlı anuñ şerh-i nizāmı

365 Didi söyler güzîde gitdi yārān
Kamusı teşne-leb ğam-dîde ‘atşān

Peşimān olmazsız emr-i haṭîre¹⁸¹⁶
Ziyāde zulmdan cürm-i ḍarîre

Perişān oldılar ‘avrāt [u] eṭfāl
‘Ataşdan huşk-leb ḥadrāt-ı iclāl

¹⁸¹³ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁸¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸¹⁵ Metinde mesnevi ile anlatımda araya altı beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁸¹⁶ Bu mısram vezni bozuktur.

Virürsüz her şağīre bir içim şu
Dehānı ter kıla vildān-ı meh-rū

Giderler şöıra cānib Hind [ü] Çīn'e
İderler dārı terk Mekke Medīne

- 370 Size teslīm ide mülk-i Hicāz'ı
‘Arab dārı haqīqīle mecāzı

Qıyāmetde dahı da‘ vā sizūnle
Huşūmet itmez ol ğavġā sizūnle

Budur pend ü naşīhat muġtedādan
Hüseyn-i Müctebā müşkil-ġüşādan

Yezīd'ün leşkeri ġuş itdi rāzı
Te'essüf çekdiler ba‘ zı Hicāzī

Ziyāde ġulgule oldı şadāmet
Nedāmet çekdiler cenge tamāmet

- 375 Dilerdi ba‘ zı qatl itmek emiri
İbin Sa‘ d'ı anuñla ġayri pīri

İrişdi Şimr-i Zī'l-cevşen ħarāmī
Anuñla Şīş bin Reb‘ī ‘ amāmī

Tevehhüm kıldılar fitne fenādan
Olur zāhir sipāha bir yañadan

İdüp tehdīd ‘āmı ħavfa şāmil
Ĥavāşa zer virüp nukre tavāmīl

[302b]

Miyān-ı leşkere qahrıla ħāciz
Olındı çend ħar şermende ‘āciz

- 380 Cevāb itdi qamusı muġtedāya
Girāmī zāt-ı ibn-i Murtaẓā'ya

Didiler añla ey ‘Abbās-ı eşher
Hüseyn'e söylegil aqvāl-i azher

Tamāmī̄ şu eger olsa fezālar
Olursa kabzamuzda¹⁸¹⁷ evdiyeler

Hüseyn'e āline bir katre ābı
Virenlerden bizi bilmek şavābī

Yezīd'e itmeyince bey' at-ı hāş
Anuñla ' Amr-ı Sa' d'a İbn-i Vakḳāş

385 İdüp cümle kelām-ı nā-sezā gūş
Girü döndi gelüp ' Abbās-ı medhūş

Tamāmī̄ ' arz kıldı mā-cerā[y]ı
Hüseyn'e ibtidādan intihā[y]ı

Kelāmın gūş idende ibn-i muhtār
' Aṭaşdan eylediler dād-ı aṭhār

İdende gūş rāzı yār ' Abbās
Alup meşki Fırāt'a geldi ferrās

Süvāriyle piyāde anda hāzır
Çehār eṭrāfın aldılar ğavāeır

390 İdüben tır-bārānı emiri
Dilīr-i Haydar'ı remz-i veziri

Çalup tıġı gürūh-ı nā-revāya
Sipāh-ı eṭġıyā ṭāġī ğavāya

Helāk itdi sezā destinde ' āmı
Olan yetmiş kişi cengi tamāmī̄

Perākende kılup cem' -i muṣaffer
Süvār ile piyāde ḳavmi yek-ser

Yine cem' oldılar mūr [u] melah-vār
Alup eṭrāfını eṣrār [u] ğaddār

395 Fırāt'a geldi līkin durmadı şīr
Fırāt'a bulmadı temkīn [ü] tedbīr

¹⁸¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

[303a]

Yine geldi miyân-ı kavm-i eşrâr
Şecâ' at gösterüp heycâda tekrâr

İduben tîr-bârân ol emiri
Süvâr ehli piyâde muhtaîri

Yemîn ehlin şalup sūy-ı yesâra
Yesârın kalbîle dârüel-bevâra

Dönüp geldi Fırât'a teşne ğāzî
‘Alî şeh-zâdesi aşl-ı Hicâzî

400 Muḳaddem istedi sîr-âb rahşı
İde soñra içe şu kendü bahşı

Bu fikrile olup şu içdi şâh
Gelende yâdına evlâd [u] eşbâh

Muḳaddem görmedi içmek revâ[y]ı
Fırât'ıñ şuyını baḥr-i cerâ[y]ı

İdüp pür meşki döndi girüye
Alup etrâfını leşker dürüye

Mücedded tîr-bârân eylediler
Ḳamu ‘Abbâs’ı derbân eylediler

405 İderken cengi Nevfel oğlu Ezrak
Kafâdan tîğini darb itdi tezhaḳ

Yemînin ḳaṭ' idüp İbn-i ‘Alî'nüñ
Alup meşki yesâra gör ḥalîlün

Yesârın ḳaṭ' idüp bir ğayr-ı merdūd
Burakdı ḥâke meşki merd-i meşhūd

Anı dişîyle dutdı mişl-i Ṭayyâr
Güzîde Ca' fer-i şânî şeref-dâr

Şalup ketf-i mübârek üzre meşki
İderdi kavmi men' pür-dîde eşki

410 İderken men‘ eṭrāfı giderken
Gelüp bir tîr-i tîz meşki dökerken

Dökildi ḥāke āb-ı pür-‘ anāsı
Ne çok çekdi anuñla cevır nāsı

Perîşān oldu ‘ Abbās maḥz-ı ḥāle
Çeküp āh-ı ciger-sūzı zevāle

[303b]

Vücūdı oldu revzen mişl-i ğırbāl
Per-i peykān ile cism açdı şeh-bāl

On iki zaḥm-ı mühlikden güzide
Düşüp ḥāke piyāde kef bürīde

415 Urup na‘ ra didi *edrikni*¹⁸¹⁸ sulṭān
Ḳarındaş-ı girāmī ḳadr-i ‘ irfān

İdende istimā‘ ı ol kelāmı
Ḥüseyn İbn-i ‘ Alī ‘ ālī-maḳāmı

Ẓahîrüm ḳalmadı virdi ḥaberler
Ḳamu evlād [u] āle mu‘ teberler

Penāh idi baña ‘ avn-i Ḥudā’dan
Güzīde naşra ‘ Abbās her belādan

Rivāyetdür Muḥammed bin Enes hem
Görende düşdi ‘ Abbās-ı mu‘ azzam

420 İrişdi nezd-i ‘ Abbās’a hemîn ol
Ne gördi fevt olup ḥāk içre hoş yol

Buraḳdı kendüsin cism-i şerīfe
Miyān-ı ḥāk [u] ḥūn çeşm-i laṭīfe

Anı hem tîr-bārān eylediler
Şehīd oldu ḳarīni söylediler

Mekāna irdiler kim irmek olmaz
Daḥı hiç böyle fırsat kimse görmez

¹⁸¹⁸ “Yetiş!”

Olanlar âşinâ ‘ arş âşiyânı
Görenler intihâ cennet-mekânı

- 425 İrişdi şöñra nevbet muḳtedāya
Ḥüseyn’e āline nesl-i ‘ Abā’ya

Rivāyetdür Ḥüseyn’üñ üç kirāmı
Üç oğlu var idi şems-i nizāmı

‘ Alī Ekber ‘ Alī Evsaṭ güzide
‘ Alī Aşğar daḥı şālīş ḥamīde

‘ Alī Evsaṭ yañağ [u]¹⁸¹⁹ meh-cebīni
Aña Zeyne’l-‘ abād dirler güzīni

‘ Alī Aşğar aña dirler ki ḥādī
Ki ‘ Abduellāh idi bir ismi zādī

[304a]

Mükennādur anuñ ismiyle Muḥtār
Ḥüseyn İbn-i ‘ Alī ḥaḳ adı Kerrār

Dilerdi görmesün evlādı fevtin
Ḥüseyn-i Müctebā yek-dāne mevtin

Müretteb eyledi egne silāḥı
‘ Alī’den irş olan dir‘ -i mülāḥı

‘ Alī Ekber gelüp ḳurb-ı ḥabībe
Ḥüseyn’e ruḥşata ḥarb-i ğarībe

Ḥavātīn eylediler dād [u] feryād
Anı men‘ itdiler aṭhār-ı şeh-zād

- 435 Müfīdi olmadı hergiz veliye
Ḥüseyn oğlu olan Ekber ‘ Alī’ye

Görüp encāmını ḥarbe ḥirāmī
Aña esbāb-ı ḥarb geydürdi tāmī

Yanında yādigārı Murtaẓā’dan
Olurdu bir kemer aşl-ı ‘ aṭādan

¹⁸¹⁹ yañağ [u]: yañağı [metinde]

Kemer kalmışdı Âdem'den irince
‘Alî’ye nuşret için vakt olunca

Anı muhkem biline bağladı şâh
Hüseyn oğlu ‘Alî’nün ekberi mäh

440 Binüben atına ‘Abbās-ı meşhûr
Gelüp meydâna nâzır ibn-i manşûr

Olurdu on sekiz yaşında ‘ömri
Bülendî kâmeti Rıdvân’a kumrî

Müselsel saçları meşşâtı Cibrîl
Dehânî dişleri dūr-dâne tebcîl

Resûluéllâh’a beñzerdi yañağı
Siyâhî perçemi la‘lî dudağı

Mişâli gelmemişdi intihâsı
Miyân-ı müctebâ ehlüel-‘Abâ’sı

445 Kim isterdi tekellüm Muştafâ’[y]ı
Anuñ güftârını dinlerdi râ[y]ı

Muhaşşal dūr idüp meydân içinde
Mübâriz istedi kürdân içinde

[304b]

İdüp ismiyle resmin der-beyânî
Olup gūyâ-yı nazmuñ tercemânı

Şi‘r Güften-i ‘Alî Ekber bin Hüseyn Rağıya’llâhu
‘Anhumâ¹⁸²⁰

140

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Benem nâmıla meşhûr-ı zamâne
‘Alî Ekber Hüseyn oğlu yegâne

¹⁸²⁰ Şair, mesnevi ile anlatımında araya dokuz beyitlik şiire yer vermiştir.

Muḥammed cedd-i pākümdür Tihāmī
‘Urūc itdi semā-yı Keh-keşān’a

İkinci cedd-i ḥāsumdur¹⁸²¹ ‘Alī şīr
Dilīr-i Lā Fetā¹⁸²² şerḥ-i girāne

Nice Rüstemleri ḳahr itdi meşhūr
Şanursan gelmediler der-cihāna

2 Çehār şad kitābuñ bildi rāzın
Hurūfātı ile keşf-i beyāna

Rikāb-ı merkebe başduḳda pāyın
İderdi ḥatm Ḳur’ān’ı ‘alāne

Ben anuñ sıbtıyam kim şāh-ı merdān
Okurlar adını ḥalk-ı zamāne

Anuñ nesli benem ya‘ sūb-ı dīn ol
Emīr-i kūre-i naḥl-i ḥizāne

Benüm zātum muşaffādur mu‘ allā
Muḥammed’le ‘Alī’dendür dü kāne

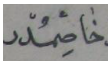
Meşnevi¹⁸²³

448 ‘Amır Sa‘d gördi [ol] demde güzīni
Ḥüseyn’uñ ekber oḒlıdur ḥazīni

Didi ḳavme bilürsüz kimdürür bu
Ḥüseyn’uñ oḒlıdur şeh-zāde ḥoş-rū

Resūluéllāh’a beñzer i‘ tidāli
Ḥuceste ḳāmeti şekl [ü] şemāli

Taḥayyürde ḳalup şī‘ rinde ḥayrān
Ḥacālet baḥrine daldı perişān

¹⁸²¹ Bu kelime metinde “ḥāsumdur” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁸²² “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü’l-fikār (Ali’dan başka genç (yiğit, er) Zü’l-fikār’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclūnī, Keşfü’l-Hafā, 2:363-364)

¹⁸²³ Metinde mesnevi ile anlatımda araya dokuz beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir. “Mesnevi” başlığı ise tarafımızca yazılmıştır.

Neden şoñra peşimānī nedāmet
Aña hāşm oldı hātūn-ı kıyāmet

Betūl-i Muştafā cüfti ‘Alī’nūñ
Velīler serveri şīr-i celīlūñ

[305a]

Didi şabr eyleñüz cenge tamāmī
‘Ataşdan huşk olur qalb-i qavāmı

455 ‘Amır çün söyledi böyle kelāmı
Kimesne gelmedi cenge tamāmı

‘Ataşdan yandı cānı mekş olunca
Urup qalb-i sipāha zabt olunca

Nihāyet siz helāk itdi sipāhı
Güruh-ı pür-cefā qavm-i tebāhı

Hārāretten dir‘-i hār oldı qaftān
Cerāhatden nez‘-i hār oldı qalkān

Kenāra geldi nezd-i muqtedāya
Girāmī vālid-i nuşret-nümāya

460 Didi yandum şusuzdan aña hālī
Diri‘ bükdi beni hār oldı ġālī

Eger bir qatre şu olsaydı sīr-āb
Olurdum ger bugün olsaydı ekvāb

Muḡālif qavmini ġarq-āb-ı tūfān
İderdüm Hāq bilür naşrıla yeksān

İmām aġlardı gördükde dilīrin
‘Alī Ekber olan oġlı vezirin

Ġubārın çehresinden pāk iderdi
Aña ġayret virüp çālāk iderdi

465 Nigīn-i Muştafā’[y]ı ehl-i kāne
Leb [ü]¹⁸²⁴ dendānına sürdi dehān

¹⁸²⁴ leb [ü]: lebi [metinde]

Olup teskīn cānı ol ‘aşaşdan
Dehānı şīr-i māder teg me‘aşdan

Yine meydāna geldi mīr-i A‘rāf
Mübāriz istedi hūşmān-ı ālāf

Didi Sa‘d oğlu Tārık İbn-i Şis’e
İriş meydāna gir hārbe hūbīse

İdegör def -i çāre hāşm-ı ref in
Miyān-ı cem‘ -i leşker kahr [u] kaṭ‘ ın

470 Hükümet-Mūşul’ı virdüm saña ben
Eger katl idesen şeh-zādı yekten

[305b]

İşitdi nām-ı Mūşul eyledi cūş
İçüp cām-ı şarābı mest [ü] medhūş

İdüp nīze havāle dir ‘Alī’ye
Hüseyn oğlu olan kadr-i celīye

İdüp şeh-zāde Tārık nīzesin red
Çalupdur sīnesine tīg ber-ced

Gelüben İbn-i Tārık soñra hārbe
Anı katl eyledi şeh-zāde kūrbe

475 Gelüp Mısrā‘ İbin Gālib meḳābil¹⁸²⁵
Çalup ḍarbı aña katl itdi kāmīl

İbin Sa‘d oldı kahrından ġarāmī
Koşup Muḥkem Tufeyl oğlın hārāmī

İki biñ leşker-i cerrārı irsāl
İdüp şeh-zāde üzre hāşm-ı eşḳāl

Araya aldılar nūruel-yaḳīni
‘Alī Ekber Hüseyn oğlu metīni

¹⁸²⁵ Bu kelime metinde “meḳābil” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

İdüp tefrîk iki biñ süvārī
Velī-zāde şecā‘ at nā-müdārī

- 480 Gelüp şoñra imāma ilticāya
‘Ataşdan şu taleb kıldı devāya

Görende teşne-leb ibn-i ‘azīzin
Döküp eşk-i revānı hūn-rizin

Didi şabr eyle oğlum āb-ı Kevşer
Saña cām-ı müheyyā olmuş ather

Beşâretle dönüp meydāna tekrār
İdüp ceşş hücūm-ı peş ü idbār

Ser-encāmı vüçūdı oldu revzen
Muḥālif tır [ü] peykānıyla maḥzen

- 485 Ziyāde zaḥmıla düşdi zemine
İbin Mürre urup ḍarbı ḥazīne

Didi *edrikni*¹⁸²⁶ yā vālid güzide
Budur āḥir nefes vaḳt-i mezīde

Gelüp meydāna ḳaldurdu ‘Alī’ni
Getürdi ḳādıra¹⁸²⁷ nesl-i celīni

[306a]

Didi ol dem aña Reyḥān-ı Aḥmed
Nazar ḳıl bizlere yeksān-ı efred

Nazar şaldı baḳup oğlı Hüseyin’e
Ḳarındaşı her iki nūr-ı ‘ayna

- 490 Didi gördüm peder sūy-ı semādan
Açılmış ḳapular rükn-i şerādan

Müretteb cām-ı şerbet selsebīli
Baña ḳarşu getürdiler ḥalīli

¹⁸²⁶ “Yetiş!”

¹⁸²⁷ Bu kelime metinde “ḳādıra” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Bu eşnâda tekellüm eyler iken
İdüp pervâz rûhı söyler iken

Olındı rahmet-i Raḥmân'a vâşıl
Şehâdet kesbini maḥẓ itdi ḥâşıl

İrişdi heşt dâr [u] sâķ-ı 'arşa
Zümür-rüd-fâm gûn-â-gûn ferşe

495 İrişdi reh-ber-i 'uşşâķa sâķî
Olındı Aḥmed ü Kerrar'a lâķî

Dutuban mâtemin tecdîd 'avrât
Muṭahhar ḥânedân ehli muşaffât

İmâm itdi tesellî muḥderâtı
Şaġîriyle ķebîr[i] ümmehâtı

Didi zinhâr şad zinhâr sizler
Gidenden şoñra ben 'uķbâya kıızlar

Girîbân itmeñüz çâķ-ı girîbân
Perîşân itmeñüz zülfi perîşân

500 Velîķin sizleri ben giryeden mene
İdenlerden degülem eyleyen şene

Bilürem girye-i mazlûm sır-âb
İder bâġ-ı küdürret ḥüzn-i ġark-âb

Aşâġir cem'ini teslîm ekber
Emânetle kılup efrâd-ı ekşer

Daḥı dapşurdı cem'in Zü'l-Celâl'e
Ḥudâvend-i Kerîm-i bî-zevâle

Vedâ' itdi ķamu ehl-i 'anâya
İnâşıla zükûra aşfiyâya

[306b]

505 Kıluban nevḥa [vü] zârî tamamı
Hezârân nev'ile ehl-i ḥıyâmı

Feleklerde melekler kıldı feryād
Kılanda el-vedā‘ sulṭān-ı evṭād

Ferāmūş eylediler zıkr [ü] tesbīḥ
Kamu kerrūbiyān tehlīl [ü] tevzīḥ

Belābil kumriyān-ı bāğ-ı cennet
Unutdı nağmesin bezminde nüzhet

Muḳārin ḫāle gör Aşğar ‘Alī’ni
Tıfıl-ma‘ şūm olan nesl-i celini

510 Olurđı şīr-i ḫāre ḫurd-ı ma‘ şūm
Velīkin şīri ḳaṭ‘ olmışdı ma‘ dūm

Ziyāde teşnelikden Şhrebān’ı
Kuru olmışdı pistān-ı cinānı

‘Alī Aşğar ‘aṭaşdan dād iderdi
Dutardı māderin feryād iderdi

Alurđı ağızına pistān-ı ḫuşkı
Kuru olmışdı şīr [ü]¹⁸²⁸ türb meşki

Şikāyet kıldılar ḫāli imāma
Didiler teşnedür oğluñ ḫamāme

515 Anı ḳaldurđı destinde meşāhir
Gelüben leşkere ḳarşu mezāhir

Didi ey ḳavm-i zālimler eger ben
Günehkāram dutalum maḫzıla zan

Bu tıfluñ yokdurur şuḳı günāhı
Virüñ bir ḳaṭre şu içsün kemāhı

Didiler virmeyüz zabṭında ābı
Ziyād oğlu mü’ekked kıldı de’bi¹⁸²⁹

¹⁸²⁸ şīr [ü]: şīri [metinde]

¹⁸²⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yezîd'e bey' at it sîr-âb olursan
Senûñle tâbi' üñ aḥbâb olursan

- 520 Eger kim itmesen bey' at Yezîd'e
Saña kaçre virilmez şu ferîde

Olup nevmîd alup tıflı gelende
Ḥabersüz ḥaymeye karşı olanda

[307a]

Ḳafâsından gelüp bir tîr-i ḥûn-rîz
Atuban Kâhilî oğlu ḥaṭar tîz

Çalup ḥulḳum-ı ma' şûma tamâmî
Elinde ḥazretüñ beyneél-' avâmî

Okı çekdükde ḥûn oldu revâne
Getürdi tıflı nezd-i ḥâna dâne

- 525 Didi al oḡluñı ey Şehrebânî
Şehâdet şerbetin içdi ' ayânî

Rivâyetdür ki yetmiş iki ' irfân
Tamâm oldu ' Alî Aşğar'la yeksân

Gidenler dâr-ı firdevs-i berine
Ḥüseyn'üñ leşkeri âl-i karîne

İmâmıla ḳalup Zeyneél-' abâ'sı
' Alî Evsaṭ ḳamu sâdet binâsı

' Alî'dür âdem-i Âl-i ' Abâ'dur
Olan toḳuz imâma ibtidâdur

Siyâdet zümresi andan cihâna
Taḡıldı dir Ḥüseyn'den soñra kâna

Gel imdi ḳışsa[y]a şerḥ eyle keşşâf
Cevâhir nazmını veznile şarrâf

Görende kendüsin tenhâ fezâda
Ḥüseyn İbn-i ' Alî'dür Kerbelâ'da

Çıküp âh-ı ciger-sûzı dem-â-dem
Görende yârı yok kurbında hem-dem

Görende vâlidî tenhâ kirâmı
‘Alî Zeyneel-‘abâ ümmet imâmı

535 Çıkup taşra girâmî haymeden şâh
Za‘îf ebdânıla bîmâr [u] ikrâh

Geyüp ceng âletin esbâb-ı remzi
Dilerdi ‘azm ide meydâna cezmi

Anı men‘ eyledi iksîre şarrâf
Didi bâkî olursın âle irdâf

Senüñle silsile sâdât-ı eşref
Olurlar ‘âkıbet dünyâda eslef

[307b]

Saña va‘de-şehâdet yok mecâli
Gelür gayri ‘aşırda lâ-mahâlî

540 Ne söyler diñle Zeyne‘l-‘âbidîn‘i
Hüseyn‘e şems-i hâver meh-cebîni

Didi ma‘lûm olındı ki şehâdet
Naşîb olmaz baña vaqt-i sa‘âdet

Didi vaqti gelür ey nûr-ı didem
Saña hem nûş idersin şerbet-i dem

Bize vâşıl olursan intihâda
Muşîbetden naşîb almak belâda

Kenâra aldı dir Zeyneel-‘abâ‘nı
Aña teslîm idüp mevdû‘ olanı

545 Eben ‘an-cedd olan irş-i emânet
Aña dapşurdu ser-cümle tamâmet

Kelâmu‘llâh ile muşhaf güzîde
Ne muşhaf cem‘ iden Zehrâ-ferîde

Ne muşhaf'dur remūz¹⁸³⁰-ı Murtaẓā'dan
‘Ulūm-ı evvelīn āhīr şenādan

Dağı cefr-i ebyazıla cefr-i cāmī¹⁸³¹
Ruḳūm-ı saḥtiyān raḳḳ-ı cevāmi‘

Dağı ‘ilm-i kıyāmet her şürūṭı
Ẓamīr-i sırr-ı meknūn-ı huṭūṭı

550 Dağı bākī ‘ulūm işnā ‘aşerden
Ki ğayri bilmez anı her beşerden

Degüldür zabtı anuñ ğayre āsān
Eéimme ‘ilm[i]dür tıbyān-ı bürhān

Emānetler tamām teslīm olındı
‘Alī-i Evşat’a ta‘līm olındı

Anı dapşurdu Rabbüel-‘ālemīn’e
Ḥudāvend-i semā ‘arş-ı berīne

İrişdi ‘ilm-i Aḥmed muḳtedāya
Selūnī Murtaẓā ‘ilmi sezāya

555 Medīne ‘ilminūñ miftāḥ-ı bābı
İrişdi ehline vakt-i şavābı

[308a]

Elinde oldı miftāḥ-ı rumūzı
Selūnī ‘ilminūñ kenz-i kūnūzı

Gidende şoñra ğayre naḳl olısar
Eéimme içre ta Mehdī geliser

Gel imdi mā-cerāya gör emiri
Ḥüseyn’nün ḥāline tenhā dilīri

Gelüben ḥayme-gāha bürde tekrār
Giyindi ḥil‘at-i ebrārı Kerrār

¹⁸³⁰ Bu kelime metinde “remūz” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸³¹ Bu mısram vezni bozuktur.

560 ‘İmāme şardı başa Muştafā’dan
Hamāyil Zü’lfikār’ı Murtaẓā’dan

Buraḳdı egnine ḳalkan-ı Hamza
Resūl’üñ ‘amusı sulṭān-ı remze

Resūl’üñ Züel-cenāḥ adlu bir atı
Olurdu nāmıla eşher şıfâtı

Süvār oldu aña ḳıldı vidā’ı¹⁸³²
Tamāmī ḥānedān ehliyle sâ’î

Gelüben ‘arşa-i meydāna sulṭān
Resūl’üñ biz’ası hem şāh-ı merdān

565 Sinānın dikdi ḥāke ḳıldı āvāz
Bu nazm-ı i’ tibāra ḳıldı āḡāz

**Der-Beyān-ı Şi’r Güften-i Hüseyin Eş-Şehīd-i Seyyidü’ş-
Şühedā Raḍıya’llāhu ‘Anhu¹⁸³³**

141

1 *Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün*
Ḥayretu’llāhi mine’l-ḥalkı ebī
Ba’de ceddı ve ene’bne’l-ḥayreteyn¹⁸³⁴

Men lehū ceddün ke-ceddī fi’l-verā
Ev ke-şeyḫī ve ene’bne’l-‘alemeyn¹⁸³⁵

Fāṭimetü’z-Zehrā’ ümmī ve ebī
Vārişü’r-rūsul imāme’ş-şakaleyn¹⁸³⁶

Fizẓatün ḳad ḥulıḳat min zehebin
Fe-ene’l-fizẓatü ibnü’z-zehebeyn¹⁸³⁷

¹⁸³² Bu kelime metinde “vidā’ı” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

¹⁸³³ Şair, mesnevi ile anlatımında araya beş ve on bir beyitlik iki şiire yer vermiştir.

¹⁸³⁴ “Yaratılanların en hayırlısı babamdır, dedemden sonra ve ben bu iki hayırlının oğluyum.”

¹⁸³⁵ Yaradılmışların içinde benim dedem gibi dedesi olan veya böyle bir şeyhe sahip olan kimdir ve ben bu ikisinin oğluyum.

¹⁸³⁶ Fāṭimatü’z-Zehrâ, annemdir ve babam, peygamberin varisi olan sakaleyn imamıdır.

¹⁸³⁷ Altından yaratılıp ayrılmış olan gümüşdür ve ben iki altının oğlu olan gümüşüm.

- 5 *Zehebün fî-zehebin fî-zehebin*
*Ve luceynün fî-luceynin ve luceyn*¹⁸³⁸

Şi'r¹⁸³⁹

142

- Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün*
1 Ol benüm kim cedd-i pâkümdür Muḥammed Muṣṭafâ
Şâfi' -i şaḥn-ı kıyâmet ḥü'âce-i ḥavz-ı livâ
[308b]

Vâlidüm nâmı 'Alî'dür vâriş-i 'ilm-i nebi
Şeh-süvâr-ı *Lâ Fetâi*¹⁸⁴⁰ tâc-dâr-ı *Hel Etâ*¹⁸⁴¹

Mâderüm ḥayru'n-nisâdur Ḥazret-i Zehrâ Betûl
Biz' a-i Ḥayru'l-verâ'dur seyyid-i her dü-serâ

Dürr-i deryâ-yı sa'âdet ol qarındaşum Ḥasan
Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'dur naḳd-i pâk-i Murtażâ

- 5 'Amm-ı ḥaşumdur muḥakḳaḳ Ca'fer-i 'arş-âşiyân
Tâ'ir-i eyvân-ı heftüm murğ-ı Sidrü'l-müntehâ

Ḥamza ser-ḥayl-i 'Arab'dur ḥoş-neseb 'amm-ı peder
İsm-i pâki nüh-revâḳa naḳş olan şîr-i Ḥudâ

Cümle 'âlemde bulunmaz böyle erbâb-ı neseb
Ḥadd-i Âdem'den olunca nefḥ-i Şûr'a intihâ

Cümle-i evlâd [u] âli teşne-leb ḳatlı itdiñüz
Gıtdiler dârüel-beḳâyâ ber-civâr-ı evliyâ

Ḥâliyâ ḳaṭ'um temennâsında ḳılmıssız ḡulüvv
Ḳanḳı mezhebe benüm ḳaṭ'-ı ḥayâtumdur revâ

¹⁸³⁸ Altın

içinde altın içinde altınım ve gümüşüm gümüş içinde ve gümüş.

¹⁸³⁹ Burada başka şiire geçiş için metinde herhangi bir başlık konulmamıştır. Tarafımızca başlık verilmiştir.

¹⁸⁴⁰ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'l-fikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁸⁴¹ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

10 ‘Ākıbet yārāna ilhāk olmağı¹⁸⁴² kaçd itmişem
Dönmezem kavle olursa baş eger tenden cüdā

Şād [u] handān olmañuz tuğyān-ı zulma bī-sebeb
Vaqt olur eyler Hudāvend haqqı bātıldan cüdā

Meşnevi¹⁸⁴³

566 Muḳārin hāle sulṭān-ı velāyet
Nidā kıldı muḳālif kavme zādet

Didi ey kavm zālimler tebāhı
İdūñ havf-ı Hudā’dan intibāhı

Ziyāde hışm [u] ḳahrından ziyāde
İrişdi ḳahr-ı Fir‘avn’ıla ‘āde

Harāb itdi benā¹⁸⁴⁴-yı kavm-i Lūt’ı
Kevāhin ser-nigūn itdi rubūṭı?

570 Kıyāmet ḳāéimi yād eyleñüz yād
Bilürsüz ger haqqı rüz-ı mī‘ād

Resūl’e ger bugün iḳrār idersiz
Şerī‘ at şāhibidür kār idersiz

İdūñ tevbe inābet kār-ı encām
Baña zulm itmeñüz cevri bed-encām

[309a]

Emānı isterem sizden hemānı
‘İyāl eṭfāle şu virmek ‘ayānı

Diyār-ı ğurbete geldüm ḳabersüz
Baña gönderdünüz toğru ḳaber siz

575 Virūñ rāhı baña ğayri diyāra
Gidüp şavb-ı Habeş mülk-i ‘amāra

¹⁸⁴² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁴³ Şair, bir Arapça ve bir Türkçe şiire yer verdikten sonra mesnevi ile anlatımına tekrar devam etmektedir. Burada mesneviye tekrar geçildiği kırmızı mürekkeple çekilmiş bir çizgi ile belirtilmiştir.

¹⁸⁴⁴ Bu kelime metinde “benā” şeklinde harekelenmiştir.

Hicāz olsun size ƙaşr-ı maƙāmı
Kenār-ı Zemzem ü arz-ı Tihām'ı

Eger kim virmesiz rāh-ı haƙīƙat
Gelün bir bir benümle cenge şöhret

Kelāmın gūş idende ehl-i Kūfī
İdüp girye fiğānı her ulūfı

Kimi eylerdi istiğfār-ı tāze
Neden şoñra nedāmetler dırāze

580 Görende hāli Şimr [ü]¹⁸⁴⁵ Şīş-i Reb'î
Ber-ā-ber Bahterî meşbūha ƙab'ı

Nice düşmen olanlar hānedāna
Muḥammed āline cennet-mekāna

Muƙābil durdılar bezm-i belāda
Hüseyn'e ƙarşu şahn-ı Kerbelā'da

Didiler añla biz emr-i Yezīd'e
Levāhıƙ tâbi'üz cem'-i ferīde

Ƙabūl it bey'atın görgil ḡalāşı
Eger kim itmesen ḡaƙdur ƙışāşı

585 'Amır Sa'd oğlı ƙıldı tır-bārān
Tevābi' lāhıƙıyla mīri yeksān

Çehār eṭrāfını ḡaşm aldı yek-ser
Hüseyn'ün teşne-leb mābeyn-i 'asker

Çalup ƙalb-i sipāha Züélfikār'ı
Yemīnin ƙalb idüp şola yesārı

Görilmez oldu sultān-ı sa'ādet
Miyān-ı leşker-i bed-ƙişe 'ādet

Helāk itdi firāvān ƙavm-i 'ādī
Şīrār ehli olan 'āşī-nejādı

¹⁸⁴⁵ Şimr [ü]: Şimri [metinde]

[309b]

590 Ne gördiler ki bir toz ğamāmı
Cihānı kapladı kevni tamāmī

İçinden çıkdı bir şahş-ı ‘acā’ib
Ġarā’ib şeklile levn-i sevā’ib¹⁸⁴⁶

Başı beñzerdi rahşā şūreti hāş
Ayakı şūret-i şīr rengi eşhāş?

Gelüben hāzrete virdi selāmı
Resül’e Haydar’ıla hāşş [u] ‘āmı

İmām aldı selāmın der-zamānī
Aña ta‘ zīm [ü] cehr itdi nihānī

595 Didi kimsen gelen yār-ı ğarībe
Bu şahrāda olan hār¹⁸⁴⁷-ı ‘acībe

Didi aña benem mīr-i periler
Oluram der-ezel hük-m-i velīler

Baña Za‘ fer perīler içre nāmı
Diyerler cinnīler mābeyn-i ‘āmı

Emīre ‘l-mü ‘minīn¹⁸⁴⁸ vaqt [ü] zamānı
İdüp fetḥ ‘alem-i Çāh’ın tamāmī

Çalup Bi ‘reél-‘alem kavmin tamāmī
Meşāhir Zü ‘lfikār ile ‘avāmı

600 Müselmān eyledi dīv [ü] perini
Gürüh-ı cān olan kavm-i qarīni

Benüm babamı hākīm kıldı ‘āma
Havāşa cinnīler kavmi tamāma

¹⁸⁴⁶ sevā’ib: şavā’ib [metinde]

¹⁸⁴⁷ Bu kelime metinde خاری şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁴⁸ Bu kelime metinde امير المؤمنين “emīreél-müéminīn” şeklinde harekelenmiştir.

Pederden soñra ben vālī olındum
Eyālet tahtına nālī olındum

Baňa ilhām olındı nā-gehānī
Saňa geldüm zahīre imtiḥānī

Eben ‘an-ced saňa yār [u] ğulāmam
‘Alī’nüñ nā’ib-i oğlu müdāmam

605 Baňa ruḥşat olursa bir nefesde
Kamusın qahr idem rūḥı kafesde

Nişāne qalmasun nāmıyla deyyār
Meşāhir qatl ola cürm ehli eşrār

[310a]

İmām eytdi aňa ma‘lūm olındı
‘Aḳīdūñ muḥlişi memnūn olındı

Velīkin siz kamu cism-i leṭā’if
Olursız ğayr-i maḥsūs-ı ṭavāyif

İdersiz ḥarbi insānıla zāhir
Sizi görmez gürūḥ-ı ins-i şāhir

610 Olur zūlm-ı celī maḥẓ-ı te‘addā
Baňa rāci‘ olur qahr-ı mu‘ammā

Didi Za‘fer Hüseyn’e ey imāmī
‘Alī’den bizlere vālī niẓāmı

Taşavvur şūrete insāna bizler
Mümāşil oluruz yeksāna bizler

Melāēikler Resūl’e kıldı yārī
Mümāşil oldılar insāna vārī

Melāēikler daḥı bizler mümāşil
Taşavvur oluruz her şekle şākil

615 İderüz ḥarbi ceng ehliyle her bār
Şehādet qaşdına cehd ile işhār

İmām eytdi aña ey nîk-fercām
Resûl’üñ ‘ömrine ol günde erķām

Çekilmemişdi haṭṭa naķş-ı mevṭi
Meded lâzım olındı qabl-i fevṭi

Benüm ‘ömrüm bugün irdi tamāma
Ne lâyıķ zaḥmet-i dosta kirāma

Eyā Za‘ fer baña ‘ilme’l-menāyā¹⁸⁴⁹
Ḥaber virdi görüp rü’yāda rāyā

620 Mülākāt oluram Perverdi-gār’a
Ḥudāvend-i Kerīm ü Kird-gār’a

Ne lâzım dostuma zaḥmet ne vāşıb
Zamān-ı endek içre qahr-ı gāşıb

İcāzet¹⁸⁵⁰ olmadı Za‘ fer kirāma
Vedā‘ı eyledi zātı imāma

Gidenden şoñra zā’il oldı zūlmāt
Ġubārı ‘ālemi dutmışdı şad qat

[310b]

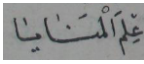
Gelüp meydāna şoñra şîr-i manşûr
Şehādet ‘azmine maḥz ile maġfûr

625 Ṭaleb kıldı mübāriz eṭġıyādan
Temīm-i Qaḥṭabe geldi ġavādan

Mübāriz-ḥās idi heycāda ma‘rûf
Muqābil durdı şāha merd-i maşrûf

Didi ey İbn-i Ḥaydar böyle tenhā
Kimünle ḥarb idersen ceng [ü] ġavġā

Muqābil leşkere olduñ ki cümle
Saña düşmen ezelden aşl-ı cümle

¹⁸⁴⁹ Bu kelime metinde “‘ilme’l-menāyā” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ebā ecdādını katl itdi Һaydar
Ġazā-yı Nehrevān Şıffīn'de¹⁸⁵¹ leşker

630 Kimüñ ceddī¹⁸⁵² ile¹⁸⁵³ aḥ [u]¹⁸⁵⁴ ebāsın
Helāk itdi Cemel ḥarbinde nāsın

Gerek senden alurlar intikāmın
‘Alī’nüñ itdügi cevruñ ġarāmın

Hezārān biñ hezārı rüz-ı Şıffīn
Helāk itdi Cemel ḥarbinde ḥızbin

Henūzī kīn ile farṭ-ı kūdūret
Ḳamunuñ ḥatırında ol ḥuşūmet

İderken¹⁸⁵⁵ sen daḥı cem‘ in helākı
Bugün de eyledüñ cem‘ ile tā key

635 Ziyāde günde yüz ḳavm-i ḳarābet
Helāk itmekdesen ehlin tamāmet

Ġalāṭdur leşkerī cem‘ e muḳābil
Bugünde olmaġa¹⁸⁵⁶ tenhāyī ġāfil

Yezīd’e eyle bey‘ at bul ḥalāşı
İmām oldur bugün ‘āma ḥavāşī

İmām eytdi aña ey merd-i Şāmī
Sizünle itmedüm ḥarb ibtidāmı

Velīkin siz baña zulm-ı firāvān
İdüben ḥīleler dürlü devāmān

¹⁸⁵¹ Şıffīnde: Şıffīni [metinde]

¹⁸⁵² ceddī: ceddini [metinde]

¹⁸⁵³ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁸⁵⁴ aḥ [u]: aḥı [metinde]

¹⁸⁵⁵ iderken: olurken [metinde]

¹⁸⁵⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 640 Benüm evlādumı aşhāb-ı hāşum¹⁸⁵⁷
Kamu katl itdünüz cevri¹⁸⁵⁸ havāşum¹⁸⁵⁹

[311a]

Baňa şimdi ziyāde leşkerile
Gelüp tehdīd idersen ‘ askerile

Baňa bey‘ at idersen arz-ı işhār
Yezīd’e tābi‘ ol dirsən hāber-dār

Yezīd’e itmezem bey‘ -i meşāhir
Eger şad pāre olsam rûz-ı āhır

Egerçi ‘ ālem-i şūretde sizler
Olursız leşkerī cem‘ ile ekşer

- 645 Velīkin ‘ ālem-i ma‘ nāda ben hem
Ziyāde leşkerile ceyş-i a‘ zām

Tamāmī ins ü cin vaḥş [u] tūyūrı
Bize leşker durur mār¹⁸⁶⁰ ile mūrı

Bilürler ben imāmam İbn-i Ḥaydar
Şecā‘ at ma‘ deni sulṭān-ı kişver

Olursız ‘ an-ḡarībi nāra dāḡil
Şerāret fi‘ l ile bevvāra vāşıl

Size ḡalmaz ser-encāmı tamāmı
Cezā-yı zulmuñuz kār-ı ḡarāmı

- 650 Tamām itdükde ḡavl-i hāş maḡbūb
Neşāṭıla urup bir na‘ ra merḡūb

Şalābet şevketinden deşt [ü] hāmūn
Semekden ditredi tā ḡadd-i Ceyḡūn

¹⁸⁵⁷ Bu kelime metinde “hāşım” şeklindedir.

¹⁸⁵⁸ Bu kelime metinde “cevri” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸⁵⁹ Bu kelime metinde “havāşım” şeklindedir.

¹⁸⁶⁰ mār: mārı [metinde]

Çaluban Kaḥṭabe oğlın zemine
Helāk itdi anı çend qarīne

Kamu leşker görende ḥālī yek-ser
Fırārī kıldılar kübbār [u] aşğar

Yezīd-i Ebṭaḥī mağrūr [u] ma‘ rūf
Muḳābil geldi şāha durdı mevḳūf

655 Anı daḥı¹⁸⁶¹ helāk itdi güzide
Niçe nā-merd ile cem‘ -i ferīde

Be-ğāyet teşnelikden muḣṭarib-ḥāl
Olındı seyyid-i evtād-ı eclāl¹⁸⁶²

Fırāt’a kaşd idüp geldi meşāhir
Şimir gördi anı şavt itdi cāhir

[311b]

Didi ey leşker-i Şāmīle Kūfī
Size ma‘ lūm ola remzūñ ḥurūfı

Eger bir kaṭre şu içdiyse eşḥār
Hüseyn İbn-i ‘ Alī Reyḥān-ı Kerrār

660 Helāk eyler sizi ‘ Amır’la¹⁸⁶³ Şāmī
Yezīd’i şoñra da ḥāşşıla ‘ āmmı

Olur zāyi‘ kamu sa‘ y-ı ‘ asākır
Gider elden vilāyetler mezāhir

Anuñ taḥrīşile leşker-muḥālif
Fırāt’uñ rāhını dutdı ṭavāeif

Ḳamuya ḥamle kıldı Rüstemāne
Hüseyn İbn-i ‘ Alī şīr-i yegāne

Akıtdı ḥūn seyli rüy-ı ḥāke
İrişdi ḥūn-seyl fitrāk-ı pāke

¹⁸⁶¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁶² Bu kelime metinde “eclāl” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸⁶³ ‘ Amırla: ‘ Amırla [metinde]; bu kelime metinde “‘ Amırla” şeklinde harekelenmiştir.

665 Kimisin düzağa gönderdi dāra
Kimisin derke-i dārü'l-bevāra¹⁸⁶⁴

Kimisin ğarķ idüp rūd-ı Fırāt'a
Kimisin nükte-i *men mâte fâte*¹⁸⁶⁵

‘Amır Sa‘d’ı ne deñlü istedi şāh
Fırār itmişdi ğayri dāra güm-rāh

Mükerrerer ķatl idüp atdı hevāya
Düşende düşdi ber fark-ı ğavāya

Nicesin der-helāk itdi helākī
Semādan düşdüğinde hūke şākī

670 Muḥaşşal bir neberd itdi neberdi
Ki mişlin görmedi ‘aşrında ferdi

Fırāt’a irdi üç yüz merd-i şaf-der
İdüp ķatl şu alup içmekde ķasver

Nidā geldi Hüseyn’e şu içersen
Harem ğāret olındı aña gel sen

Kemāl-i ğayretinden ibn-i sākī
‘İnān-ı rahşını redd itdi lākī

Gelüben ḥaymeye gördi ki ḥīle
İderlermiş şadā farķ-ı vesīle

[312a]

Gidüben ḥaymeye şu içmesün şāh
İçerse şu olur ahvāl-i ikrāh

Velīkin böyledür taķdīr-i Mevlā
Ki içsün şerbet-i cām-ı muşaffā

Rivāyetdür ki döndi ḥaymegāha
Gelende kırķ kişi def itdi rāha

¹⁸⁶⁴ Bu kelime metinde “dāriél-bevāra” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸⁶⁵ “Ölen, geçmiştir, heba olmuş, boşuna hayat sürmüş ve ölmüştür.” manasında söylenmiş nükteli bir sözdür.

Helāk itdi ziyāde merd-i ma‘ rûf
Mübâriz leşkeri ‘ irfân-ı mevşûf

Vaşiyyet tâze kıldı hânedâna
Cezâ‘ dan pend idüp nâ-maḥremâna

680 Olnca mümkün-i perde nihânî
Dutuñ yüze kamu bā-Şhrebân’ı

Ƙocuban bir de Zeyne ‘l-‘ âbidîn’i
Başuban bağrına nûrûel-yağîni

Didi şabr eyleñüz cevri-i belâya
Nebîler şîvesidür evliyâya

Naşîb olmış bize emri-i Hüdâ’dan
Muḳadder böyledür maḥz-ı cezâdan

Gidenden soñra biz ḥalka belâlar
Gelende şabr ide cevri cefâlar

685 Bize taḳlîd ide ehl-i zamâne
Muḥammed ümmeti ehl-i yegâne

Daḥı kıldı vaşiyyet dürr-i zeyne
Olan seccâd [u] râki‘ nûr-ı ‘ ayne

Didi oğlum gidende der-Medîne
Selâmum eyle aḥbâb-ı ḥazîne

Senüñ ben hem selâmuñ Muştafa’ya¹⁸⁶⁶
İderem bâ-‘ Alî şîr-i Hüdâ’ya

Muḳaddem câm-ı Cem şahbâ içenler
Bizümle şerbet-i şühdâ içenler

690 Ƙamuya eylerem senden peyâmı
İrende Ravza’ya dârües-selâmı

¹⁸⁶⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Bu hâletde irişdi Şehrebânũ
Dutuban dâmen-i pâkın hemânũ

[312b]

Didi ey şehri-yâr-ı taht-ı *Yâsîn*¹⁸⁶⁷
Ġarîbem bî-kes ü bî-yâr-ı hâmin?

Dağı ez-Yezdicerd-i şehri-yârî
Anuñ neslindenem meşhûr varı

Havâdiş rûzigârı çekdüm ammâ
Senüñ hışnuñda olmışdum müzekkâ

695 Gidenden soñra sen hâlüm perîşân
Olur zulm [u] te‘ addâdan ciger kan

Şirâr ehli bilürler kim Ġarîbem
Baña zulmı iderler mużtaribem¹⁸⁶⁸

Velîkin âl-i aţhâr-ı Resûl’e
Ta‘ arruż eylemez kimse uşûle¹⁸⁶⁹

Resûl’üñ ehl-i beyti duġterânın
Bilürler ehl-i ‘işmet bihterânın

Kime teslîm idersen ben hâzîni
Gidenden soñra ey mihter-ġarîni

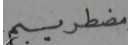
700 Didi ey Şehrebânũ çekme fikri
Bizümle cem‘ olursın eyle şükri

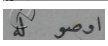
Muġammed hânedânı keşî-i Nüh
Mişâlidür aña dâhil olan rûh

Hîşâr-ı ‘iffetinde ehl-i ġurbet
Bulunsa hıfz olur ehliyle ‘işmet

Hîşârı şeh-per-i Cibrîl’dür anuñ
Olısar ġurb-dâr[ı] Muştafâ’nuñ

¹⁸⁶⁷ Yâsîn Sûresi.

¹⁸⁶⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁶⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Żarār irmez añā dīv [ü] periden
Hışārında olan qavme çeriden

- 705 Dağı vardur melek meşhūr olan rūḥ
Muḥammed ḥānedānı içre meşrūḥ

Hemīşe pās-bānı der-gehinde
Olinmış ehl-i beytūn hem-rehinde

Zemīne indügi günden berüye
Semāya çıkmamış ‘arşa girüye

İrince nefḥ-i Şūr’a ḥānedāna
Anuñ ehliyledür hırz-ı yegāne

[313a]

Muḥaşşal eyledi ilḥāḥ ḥātūn
Kerīme Şehrebānū dehre ḥātūn

- 710 Didi şeh-zāde benden soñra raḥşum
Geliser ḥayme-gāha behr-i baḥşum

Süvār ol merkebe merkeb alısar
Seni Teñri bilür qanda gidiser

Didiler merkebe oldı süvārī
Gelende ḥaymeye zahrı ğubārī

Ḥudāvend-i Te‘ālā yek bilür kim
Ne rāha gitdügi merkebledür kim

Şaḥīḥ oldur ki ehl-i ‘işmetile
İrişdi Şām’a ehl-i qurbetile

- 715 Tevārīḥi dimişler gitdi Şām’a
Kirām-ı ehliile dağı tamāma

Tamām olduqda el-qışsa vaşıyyet
Teveccüh eyledi meydāna şöhret

Nidā kıldı gürūh-ı eṭġıyāya
Benem İbn-i ‘Alī şerḥ itdi pāye

‘Amır Sa‘d gördüğü demde Hüseyin’i
Şalâbet şevketiyle nûr-ı ‘aynı

Nidâ kıldı miyân-ı cümle-leşker
Didi hâzır oluñ kim geldi kıasver

720 Şecâ‘at-Muştafâ kendinde meşhûr
Şalâbet-Murtażâ ‘azminde manşûr

Şamusı münhaşırdur kendüsünde
Şakın gâfil bulunmañ çevresinde

Velîkin çok cerâhatlü ‘aşaşdan
Aña kâr eylemiş ‘azm-i me‘aşdan

Anuñla itmeñüz cengi fûrâde
Olur gâlib giden merde veğâda

725 Gerekdür ittifâkıla tamâmî
Çehâr eṭrâfın alursız kavâmı

Anuñ emriyle birden cümle leşker
Hüseyin’i aldılar araya yek-ser

[313b]

Habersüz mâ-cerâdan İbn-i Haydar
Yemîniyle yesârından muzaffer

Urup na‘ra ‘Alî’ni eyledi yâd
*Küçâyî*¹⁸⁷⁰ söyledi şeh-zâde-işhâd

Getürdi kâra darbı Zü’lfikâr’ı
Hezârânı helâk itdi süvârî

730 Neberd itdi ki hergiz olmamışdur
Velîkin va‘de ‘ömre kalmamışdur

Rivâyetdür ki tekrârî Fırât’a
Yetürdi kendü[y]i nehr-i hayâta

Dilerdi nûş ide bir kaṭre âbı
Gelüp yâda kamu evlâd [u] şâbı

¹⁸⁷⁰ “Neredesin?”

İdindi anda terk müdde‘ ā[y]ı
Dönüp şu içmedi şadr-ı şafā[y]î

Yine daldı sipāh-ı etğiyāya
Nicesin gönderüp dārü ’l-ķazāya

735 ‘ Ataşdan źa‘ f ġālib oldu cāna
Zahımdan çeşme ķan oldu revāne

Ten-i pākinde yetmiş iki pāre
Olındı cism [ü] cānı pāre pāre

Semend-i seyrden düşdi zemine
‘ Ataşdan bād-pā raķş-ı ħazīne

Tezelzül oldu zāhir ol emire
Görüp Sa‘ d oğlı ħālın mużtarīre

Ķılup ķatlin temennā ibtidāsı
İmām ķahrānı gördi şerr ünāsı

740 Didi ey zālim [ü] ġaddār-ı meşhūr
Muķaddem sen idersin ķār-ı meşrūr

Nedür emr-i ķabiĥa böyle iķdām
İdersen ĥalk içinde ķār-ı bed-nām

Olındı infi‘ āl Sa‘ d oğlı zāhir
Kelām-ı ĥazrete¹⁸⁷¹ sırrıla cāhir

‘ Amır¹⁸⁷²-bed-baĥt ol dem ķıldı āvāz
Piyāde cem‘ ine ķahrıla berrāz¹⁸⁷³

[314a]

Didi eṭrāfın aluñ vaķt-i furşat
‘ Ataşdan ṭāķatı ṭāķ oldu nefret

745 Hücūm itdi ķamu ķatl-i veliyye
Ĥüseyn İbn-i ‘ Alī şīr-i celiyye

¹⁸⁷¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ض” harfinin noktası konulmamıştır.

¹⁸⁷² Bu kelime metinde “Amr” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸⁷³ Bu kelime metinde “berrāz” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Yine hamle kılup tekrār sultān
Gürüh-ı bî-vefāya kavm-i Şeytān

Nicesin katl idüp merkezde sākin
Olındı teşne-leb şadr-ı emākin

Hücūmı kıldılar tekrār eşrār
Hüseyn'e merkezinde kavm-i ğaddār

Olındı ba' zısı meşgūl-i ğāret
Nisālar cem' ine 'işmetli sādēt

750 Haber-dār oldı hāle ibn-i hādī
Didi ey kavm-i 'āşī bed-nihādī

Egerçi sizde yokdur 'arz-ı imān
Dağı kâeide-i nāmūs-ı edyān

Nedür kim kaşd idersiz nehb-i 'avrāt
Dalursız haymeye behr-i güher-zāt

Benem maşşūduñuz maḥzıla 'aşşān
Bilürsiz olmışam cehrile i' lān

Olanlar āl-i Bū Süfyān-ı ma' ruf
Beni katl eyleñüz yek-bāre me' luf

755 Şimir geldi cevāb itdi emīre
Didi yetmez zarar ehl-i beşīre

Qabūl oldı didi her iltimāsuñ
Maşūn olsun 'ıyālıla libāsuñ

Mübāşir oldılar katlinde eşrār
Velīkin ḥavf iderdi cem' -i ğaddār

Görende tiġ-i āteş-bārı cumhūr
İderdi ihtirāzı kavm-i maġrūr

Qafādan eylediler tır-bārān
Mübārek cismine kār itdi peykān

760 İmām olduḡda¹⁸⁷⁴ nā-çār-ı kirāmı
Semendi eylemez cevλān-ı dāmı

[314b]

İnūben merkebinden dürr-i Muhtār
Muḡammed yādigārı İbn-i Kerrār

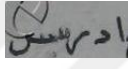
Neden kim merkebi farṡ-ı ‘aṡaṡdan
Fenāya irmesün ḡahr-ı daḡaṡdan

Neden kim yādigār-ı Muṡṡafā’dur
‘Alī’den ḡalmalu raḡṡ-ı ‘aṡādur

Piyāde gördiler tenhā imāmı
İriṡṡı ḡaṡṡına Kūfīle ṡāmī

765 Dilīrāne olup cem‘ keṡīri
Araya aldılar İbn-i Beṡīr’i

Cebīn-i pākine bir tīr-i nā-kes

Uruban eyledi mecrūḡ-ı

Çeküp ṡeh-zāde tīri ez-ḡazādan
O olup ḡūn revānī her yañadan

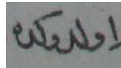
Meḡāsin-pākine ḡūn oldu seylān
ḡizāb olduḡda faḡri itdi sulṡān

Bu rengile didi bezm-i ‘alāya
Oluram ḡurb-dār Muṡṡafā’ya

770 Bu ḡāletde yüzün Ma‘ būd-ı pāka
Çivirdi ḡibleye maḡṡūda tāka

ṡehādet ḡaṡṡınadur intizārı
Olındı cānıla furṡat-ṡūmārı

Düşüp bī-ḡūd oldu ibn-i sulṡān
Gül-i gül-zār-ı ḡikmet *Hel Etā*¹⁸⁷⁵ ḡūān

¹⁸⁷⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁷⁵ “İnsan (henüz) anılır bir ṡey deḡilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geṡti.” (İnsân, 76:1).

İdüp şermi girü döndi gelenler
Hüseyn'ün katline kaçdı olanlar

Neden kim dökmege hün-ı velî-zâd
Degül âsânıla nesliyle şeh-zâd

775 Huşûşan Muştafâ evlâdı kanın
Degül¹⁸⁷⁶ sehli döken hün-ı revânın

Nebî evlâdı kanı gayri kana
Haqîkî beñzemez ehl-i zamâna

Girâmîdür girâmî âl-i Ahmed
Betül'ile 'Alî'den nûr-ı es'ad

[315a]

Gel imdi maşşad [u] maşşûda nezzâm
Ferâmûş eyleme tafzîl-i erķâm

Görende Şimr halkı katle teêhîr
İderler havfıla taşşîr [ü] tedbîr

780 Nidâ kıldı kamu cem'-i şirâra
Ne gayretdür didi sizde huzâra

Gelüp Der' a Şerîk oğlu harâmî
Urup zaḥmı Hüseyn'e ḍarb-ı tâmî

Sinân İbn-i Enes ketf-i habîbe
Urup tîr-i kahâretle tabîbe

İki zaḥm-ı celîden iştiḥârî
Düşüp ḥake yüzi üzre gubârî

Düşende zelzele düşdi cihâna
Zemîn-i Kerbelây [u] Kaṭkaṭân'a

785 Süreyyâ'dan irüp taḥtees-şerâya
Fiğân-ı gulgule 'arş-ı 'alâya

¹⁸⁷⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Feleklerde melek kıldı figānı
Zuḥūr itdükde emr-i intihānı

İrişdi şoñra el-kışsa gör encām
Yezīd'ün oğlu Ḥavlī Aşbaḥī-nām

Daḥı oğlu Müseyl? ikinci ğaddār
Piyāde ittifāk dir iki mürdār

İkisi geldiler nezd-i imāma
Meşāhir kaşdıla qatl-i tamāma

790 Mehābet oldı meséül-i şirāra
Kaçuban döndiler dār-ı tebāra

Dimişdür bunda İsmā' il yārı
Buḥārī naqlile nesl-i Buḥārī

Didi şeh-zāde ḥāke düşdüğinde
‘Amır Sa‘d anı böyle gördüğünde

Olurdu bir mübāriz anda meşhūr
Didi qatl idegör iḥsān-ı mevfūr

Yezīd'ün var saña in‘ām-ı ḥaşı
Ziyād oğlu daḥı baḥş-ı ḥavāşşı

[315b]

795 İdüp iqdām qatl-i şāha geldi
İmām eytdi aña ikrāha geldi

Degülseñ kätilüm ey merd-i ma‘rūf
Muḳaddem itme iqdām şuça mevşūf

Olursan dūzaḥa lāyık sezā-var
Giriftār ebed tābūta enbār

Cevāb itdi Ḥüseyn’e merd-i kābil
Didi ḥayfuñ gelür eşrāra ‘āqıl

Senün ḥaḳ olduḡuñ bildüm muḥaḳḳaḳ
Muḥammed oḡlısen şīr-i Ḥudā ḥaḳ

800 Baña rahmuñ gelür farṭ-ı belādan
Gelende maḥşere maḥz-ı kaẓādan

Girü döndi mübāriz merd-i aḥyār
Elinde tīgile tīri esed-vār

Ḥavāle kıldı tīgī İbn-i Sa‘ d’a
Kaçup beyn-i sipāha kalb ba‘ de

Mülāzımlar dilīri her yañadan
İdüp men‘ şehīr-i muḳtedādan

Ziyāde zaḥmıla nezd-i Ḥüseyn’e
Gelüben söyledi ol nūr-ı ‘ayne

805 Didi ey ibn-i sākī diñle ḥālī
Senüñ ‘ışkuñda katl olmağa¹⁸⁷⁷ ḥālī

İmām eytdi aña cehd-i mücāhid
Degül zāyi‘ Ḥudā ‘ilminde şāhid

Gel imdi diñle el-kışşa kelāmı
Alup eṭrāfını kavm-i ḥarāmī

Yezīd’üñ iltifātın eyledi yād
Şevāmil luṭfını eṣrāra ezyād

Müyesser olmadı katli Ḥüseyn’üñ
Nicesi cehd idüp ḥarbinde reynüñ

810 Velīkin iki şaḥşa münḥaşır kār
Olındı ḳudret-i taḳdīr-i Cebbār

Sinān İbn-i Enes’dür bir şaḳīsi
İkinci Şimr-i Zīél-cevşen muḳīsi?

[316a]

İki bed-baḥt-ı meşhūr-ı zamāne
İdüp iḳdām kār-ı iḥṭiāna

¹⁸⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Sinān İbn-i Enes aḳdem irişdi
Dilerdi ḳatlini edhem irişdi

Müyesser olmadı şimr oldu aḳdem
Ḳadem dir sīnesine başdı dirhem

815 İmām eytdi aña ey merd-i ġāvī
Nedür nāmuñ baña řerḫ eyle rāvī

Didi řimrī laḳab Zīél-cevşen'em ben
Yezīd'üñ nāřırı řīr-efgenem ben

İmām eytdi aña ḳaldur niḳābuñ
Zirih dāmānını ḳihre-ḫarābuñ

Baña göster didi rūyla dendān
Murād u maḳřadum vardur nigeh-bān

İdende ref' rūyından niḳābı
Görildi ḳihre-i řūmı ḫarābī

820 Ne gördi dişleri nazmı pelīdī
Çıkup şaşra dehānından mezīdī

Dehānı dişleri ḫınzīre benzer
Tavar aḫbeři seg-i pīre benzer

Didi řādıḳdurur ḳavli Resūl'üñ
Baña virdi ḫaber nuṡḳı ḳabūlüñ

Görende vāḳı' a Reyḫān-ı Aḫmed
Aña virdi ḫaber sultān-ı es' ad

Ne řūretde dimiřdi reng-i ḳātil
Ḥüseyn'e söyledi rüéyāda fāzıl

825 Didi sensen beni ḳatl eyleyen bil
Baña ceddüm ḫaber virmişdi muḳbil

‘Amelden eyleme taḳřır-i himmet
Dilersen eylegil ey şimr-i nefret

Velîkin vir haber vakti ne gündür
Nedür mäh-ı mu‘ azzam şehr [ü] gündür

Didi Şimr ol zamân mäh-ı Muḥarrem
Daḥı cum‘ a günü vakt-i mu‘ azzam

[316b]

Didi Şimr’e Ḥüseyn tekmîl-i ḥuccet
Bugünde döke kan farṭıla miḥnet

830 Bugünde cem‘ olurlar ehl-i İslâm
Ḥaṭîbüñ gûş iderler ḥuṭbesin ‘âm

Benüm ceddüm gelür vaşf-ı beyāna
Oḡurlar na‘ tını ḥalk-ı zamāne

Nedür kim böyle ef‘ âl-i ḳabîḥa
İdersin maḥẓ-ı iḳdām-ı faẓîḥa

Kenāra dur biraz gögsüm gûşāde
Olınsun tâ ki ben Ḥaḳḳ ictihāda

Namāza vaktıla meşḡul olam ben
Namāz içre néidersin eylegil sen

835 Baña mîrās ile müzd-i şehādet
Atadandur namāz içre sa‘ ādet

Şimir durdı kenāra sinesinden
Ḥüseynüñ sine-i bî-kînesinden

Muḳābil kıbleye döndürdi yüzün
Namāza başladı bildi rumūzın

Sücūd itdükde sulṭān-ı sa‘ ādet
Tazarru‘ eyledi Ma‘ bûd’a zādet

Gör imdi ḥālî el-ḳıṣṣa emîrûñ
Gidende secdeye zārî vezîrûñ

840 Ḥüseyn’e virmedi mühlet tamāmî
İde ol secde-i tekmîl-i tâmî

Başın kaldurmağa hergiz mecālî
Emîre virmedi mühlet kemālî

Başın kaṭʿ eyledi buldı şehādet
ʿAlîʾden vāriş-i mülke imāmet

İçende şerbet-i cām-ı muşaffā
Şehādet cāmını tekmîl-i ezkā

Tamāmî ğulğule düşdi cihāna
Şerādan tā Süreyyā Keh-keşānʾa

845 Melâeik nevḥa kıldı cinn [ü] insān
Nevâtık ğayr-i nâtık baṭn-ı ʿummān

[317a]

Tamāmî vahşıla ṭayr [u]¹⁸⁷⁸ cemādı
Fiğāna başladı sürḥ [u] sevādı

Naķıldür ʿĀşem-i Kūfî rumûzı
Şehādet bulduğında¹⁸⁷⁹ dir fūrûzı

Hevāya bir ğubārı oldı ṭārî
Cihānı tîre tār itdi ğubārı

Didiler ḥalk-ı ʿālem kim kıyāmet
Zuhûr itdi bu günde hoş ʿalāmet

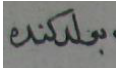
Ḥalāyık kıldı istiğfār[ı] tecdîd
Ziyāde kıldılar zühhād[ı] temcîd

850 Olındı mürtefiʿ kevnüñ ğubārı
Ḥüseynʾüñ katli fāş oldı şihārı

Ḳamusı bildiler emr-i azîmî
Resûl evlādı ḳadrin müstaḳîmî

İmāmuñ merkebi dir geldi ol dem
Muʿallā ḥayme-gāha irdi ol dem

¹⁸⁷⁸ ṭayr [u]: ṭayrı [metinde]

¹⁸⁷⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Mübârek kâküli hûnıla rengin
Urup erkâna hâr u zâr ğamgîn

Görende merkebi ‘avrât [u] eṭfâl
Fiğâna geldiler ezkât-ı eclâl¹⁸⁸⁰

Şi‘r Güften-i Ehl-i Beyt Der-Hengâm-ı Âmeden-i Zü’l-
cenâh¹⁸⁸¹

143

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*
1 Ehl-i ‘işmet gördi ‘âlî zâhr-ı hâlî Zü’l-cenâh
Hayme-gâha geldi ‘arî pür-melâlî Zü’l-cenâh

Cümlesi kıldı fiğânı nevha-i zârı tamâm
Söylediler n’oldı vâlî mîr-i ‘âlî Zü’l-cenâh

Neyledün sultân-ı Yesrib biz ki tapşurduk¹⁸⁸² saña
Kanda şalduñ hoş-nihâli serv-i dâlî Zü’l-cenâh

Zâhiren mahrûm olunduñ râkib-i maḥdûmdan
Gel bu hâle dîdeden dök eşk-i ali Zü’l-cenâh

- 5 Oldı ma’lûmı ki gelmez hayme-gâha müctebâ
Eylemez tâze vedâ‘ı ihtimâli Zü’l-cenâh

Mekke’dür ‘âlî-maḳâmı Yeşrib [ü] rûkn-i Hacer
Kerbela’da n’oldı kârı söyle hâlî Zü’l-cenâh

[317b]

Böyle dirken ehl-i ‘işmet dîdeden eşk revân
Eyleridi ḥadde cârî her mecâlî Zü’l-cenâh

Dutdı yüz sûy-ı yabâna nâ-bedîd oldı meğer
Bî-nişân oldı nişânı ez-mevâlî Zü’l-cenâh

Binmedi binmez kimesne zâhrına cinn ü beşer
Ol zamândan kim şehâdet buldı vâlî Zü’l-cenâh

¹⁸⁸⁰ Bu kelime metinde “eclâl” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸⁸¹ Şair, mesnevi ile anlatımında araya dokuz beyitlik şiire yer vermiştir.

¹⁸⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

855 Gel imdi mā-cerāya naql-i tāze
Gör imdi Şimr'i n'eyler ehl-i rāza

Münāfıklar nice ehl-i bevārı
İdindi қаşd-ı ğāret māl-dārı

İdüben cümle māl u hālî ğāret
‘İyāle degmediler iştihāret

Қанad-ı Cebrā’ıl muhkem dīvārı
Olındı ehline metn-i hışārı

Gelüp bed-baht Şimr-i merd-i ‘āşī
Dilerdi қatl ide aşl-ı havāşı

860 Hamīde İbn-i Müslim men' kıldı
‘Alī Evsaṭ emīre raḥm kıldı

Didi ma' şūm mazlūm-ı huceste
Nedür қatl eylemek murğ-ı ne-reste

Dimişdür ba' zısı kim İbn-i Sa' d ol
Anı men' eyledi gördükde hoş yol

Muḳadder böyledür kim қala ol mīr
Siyādet menba' ı tekml-i iksir

Anuñla yād ola Āl-i ‘Abā’sı
İrince mehdine ḥayru’l-ünāsı

865 Vuḳū' olduğda¹⁸⁸⁴ ifrāt-ı belālar
Şehādet bulduğında¹⁸⁸⁵ evliyālar

Huşūşan kim olan vaḳt-i sa' ādet
Hüseyn içdükde pür-cām-ı şehādet

¹⁸⁸³ Metinde mesnevi ile anlatımda araya dokuz beyitlik şiire yer verildikten sonra tekrar mesnevi ile anlatıma devam edilmektedir.

¹⁸⁸⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Der-Beyân-ı Hâtîme ve Reften-i Ehl-i Beyt Be-Sûy-ı
Şâm

144

- Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün*
1 Kerbelâ deştinde şâh-ı Kerbelâ'nuñ hâline
Leşker-i cinn ü melek ins-i müzekkâ ağladı

[318a]

Âfitâb [u] mâhıla seyyâreler levh u kalem
‘Arş u kürsî nüh felek sellâk-ı hıdrâ? ağladı

Pâye-i Tübâ’da ğam-dîde döküp Cibrîl eşk
Nûn-ı belhûti şerâdan tâ Süreyyâ ağladı

İttifâk oldu nebîler Aḥmed’ile aşfîyâ
Cümle erbâb [u] rusûl aḳvâm-ı a‘lâ ağladı

- 5 Evliyâlar Ḥaydar ile cümlesi zâr-künân
Oldılar maḥẓ-ı ‘azâda Ḥıẓr u ‘İsâ ağladı

Ḥûr [u] vildân-ı bihiştî kâşîratüet-ṭarf-ı ‘în
Âsiye Meryem gürûhı behr-i Zehrâ ağladı

Muştafâ’nuñ ḥürmetiçün Murtaẓâ’nuñ ‘izzeti
Nâṭıḳ [u] ğayr-i nevâtıḳ nuṭḳ-güyâ ağladı

Dîdeden seyl-i sirişki eyleyen buldı cezâ
Aḥsen-i vechiyle müzdi buldı aḥfâ ağladı

Her Muḥarrem Muḥsinoğlı ağladı her mâh [u] sâl
Tâbi‘ oldu evliyâyâ kim mu‘ammâ ağladı

Nazm-ı Tâze

145

- Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün*
1 Tamâm oldu bi-ḥamdî ‘İllâh şehâdet-râz [u] aḥbârı
Ḥudâvend-i Te‘âla ‘İllâh ‘inâyet eyledi yârî

Hudāvend-i Hudāvendān mu‘ allim ‘*alleme* ‘*l-esmā*¹⁸⁸⁶
Kemīne bendeye ihsān idindi şî‘ r-i izmārı

Muḥabbet cām-ı Cemşīd’i içürdi dest-i sākīden
Yaturken bir şeb-i deycūr miyān-ı yaḳza bīdārī

Ne gördüm zemzeme güftār ḥuceste nazm ider eş‘ār
Şenā-gū midḥat-i ebrār müseddes ḥums-ı eṭvārı

- 5 Muḳaddem rişte¹⁸⁸⁷-i nazma getürdüm zıkr-i Yezdān’ı
Sezādur midḥate zātı ezelden tā ebed varı

Ḳadīm ü dāéim ü Deyyān ‘ Alīm ü ‘ Ālim-i tibyān
Ḥakīm ü Ḥākim-i ekvān ḥafī-dānende işhārı

Hüve ‘*l-evvel bilā-āḥir hüve* ‘*l-bâtın bilā-zāhir*¹⁸⁸⁸
Şıfat-ı zātını māhir olanlar bilmez āşkārī

Mekān-ı şeş-cihet ḥālī mekāna sıgmaz ol vālī
Velīkin ‘ ilmile ḥālī degüldür mülk-i ‘ ammārı

[318b]

İḥāta eylemiş ‘ ilm-i tamāmı kevn-i ekvānı
Ḳaranḳu gicede mūr [u]¹⁸⁸⁹ melaḥdan fark ider mārı

- 10 Şerādan tā Süreyyā’ya muḥīṭ-i ‘ ilmine yeksān
Şümār-ı esfele dānā sevākin- ‘ ulve yek-bārī

Tamāmī ḳabz [u] başında ḥalāyık ḥükm[i] erzānī
Kime baş eylemiş rızḳı kime ḳabz eylemiş ḥārı

Mu‘ azzez her ḥalāyıkdan muḳaddem maḳşad-ı icād
Muḥammed bende-i ḥāşı olındı āl-i enşārı

Vücūd-ı zāt-ı pākinden felekler eyledi icād
Zemīn-i heftüme itlāl-i cibālı ḳıldı aḥcārı

¹⁸⁸⁶ “Ve ‘alleme ādeme ‘l-esmā’e küllhâ (Ve Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.)” (Bakara, 2:31).

¹⁸⁸⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ش” harfinin noktaları konulmamıştır.

¹⁸⁸⁸ “Hüve ‘l-evvelu ve ‘l-âhiru ve ‘z-zâhiru ve ‘l-bâtın (O, ilk ve sondur, zâhir ve bâtındır.)” (Hadîd, 57:3).

¹⁸⁸⁹ mūr [u]: mūrı [metinde]

Sevākin-‘ulv-i rūḥānī olındılar melāeikler
Emākin-süfl-i insānī olındı cinnī eṭvārı

- 15 Bilürsen bā‘ iş-i eflāk idegör qadrini idrāk
Şahābī ālidür müllāk ḥuceste taḥt-ı ḥünkārī

Gel imdi maqşada rāvī getür ser-rişte-i nazma
Ser-encāmı olan ḥālī taḥāret ehline zārī

Ne dürlü nāqalar üzre süvārī kıldılar eşrār
Tamāmī Āl-i Bū Süfyān Yezīd’ün kavm-i ğaddārı

**Hikāyet-i ‘Amr-ı Leys-i Ḥākim-i Ḥorāsān ve Tamām-ı
Memleket-i Īrānī Raḍıya’līlāhu ‘Anhu**

- 18 Daḥı ‘Uynü’r-Rızā içre yazılmış raḥḳ-ı menşūrı
‘Amır Leys’ün ser-encāmı nedür gör dürr-i güftārı

Ḥorāsān’a olan vālī ziyāde ceyşile ḥākim
Tamāmī mülk-i Īrān’a revāne ḥükm-i işḥārı

- 20 Eger ser-‘askerün ceyşi olurdu biñ nefer kavmi
Aña bir gürzi altundan virürdi baḥş-ı ḥünkārı

Ḥalāyıqlar gelüp cümle nice ser-‘asker-i gerdān
Olanlar leşkere mālīk mübārız biñ nefer-dārı

Sipāhın ‘add ider bir gün olan erkān-ı devletler
Tamāmī yüz igirmi biñ sipāhī oldu enşārı

Anı arz itdiler şāha ‘Amır Leys-i şehen-şāha
Düşüben ḥāke merkebden fiğānı eyledi zārī

Ziyāde nevḥalar kıldı fiğānı eyledi ifrāt
Taḥayyürde ḳalup leşker görende zār-ı ḥünkārı

[319a]

- 25 Gelüp erkān-ı devletler daḥı mīrān-ı şevketler
Didiler n’oldı ey ḥāce dökensin eşk-i ḥün-bārı

Bi-ḥamdiellāh saña devlet Ḥudāvend kıldı erzānī
Ki yokdur ḥadd [ü] pāyānı sipāhuñ ‘add [ü] işmārı

Hemîşe leşkerüñ manşûr gürûh-ı düşmenüñ maḵhûr
Neşâṭla saña lâzım gerekdür vaḳt-i a‘ şârı

Cevâba geldi ol sulṭân ‘ Amır Leys-i ‘ aẓîmües-şân
Didi etbâ‘ ına a‘ lân kelâm-ı hoş-güher-bârı

Didi siz leşker isti‘ dâd idende gör ne kıldum yâd
Vuḳû‘ -ı Kerbelâ eşhâd getürdüm fikre işhârı

- 30 Didüm yâ Rab n’ olurdı kim olurdum ol zamân içre
Hüseyn’üñ nâşır [u]¹⁸⁹⁰ nuşret-ḳarîni ḥaşma ḳahhârı

Olurdum ḥazrete tâbi‘ benümle leşkerüm yüz biñ
Mu‘ âvin İbn-i Kerrâr’a olurdu ceyşine cârî

Alurdum müzdi Aḥmed’den ziyâde ecr-i Zehrâ’dan
‘ Ali’den şerbet-i şahbâ içerdüm ṭas-ı ḥammârı

Rivâyetdür ki fevt oldı ‘ Amır Leys merḥamet kânı
Görenler anı rüeyâda başında tâc-ı ḥünkârı

Muraşsa‘ dürrile yâḳût cevâhir bâf-ı ḥil‘ atlar
Giyinmişdür mülemma‘ şâl girânî-mâye muḥtârı

- 35 Daḥı altında bir merkeb güzide bād-pâ refṭâr
Çehâr eṭrâfına ḡilmân durupdur ḥidmete¹⁸⁹¹ cârî

Didiler mîre rüeyâda görenler kendini¹⁸⁹² meşhûr
Ne ecrile buña nâeîl olıduñ söyle işhârı

Cevâba geldi dir ol dem ‘ Amır Leysî olan ekrem
Didi çün eyledüm ḳaşdı ḥulûş-ı ḳalb enbârı

Didüm yâ Rab n’ olurdı kim olurdum bezm-i ḡavḡâda
Hüseyn’üñ nâşır [u]¹⁸⁹³ yârı iderdüm ceng-i eṣrârı

Muḳâbil ḳaşduma Sübhân baña hoş eyledi iḥsañ
Hüseyn’üñ ḥaşmına düşmân olurken eyledüm yârî

¹⁸⁹⁰ nâşır [u]: nâşırı [metinde]

¹⁸⁹¹ Bu kelime metinde “ḥizmete” şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁹² Bu kelime metinde “kendini” şeklindedir.

¹⁸⁹³ nâşır [u]: nâşırı [metinde]

Dağı ma' lûm olındı kim hemîşe niyyet-i hâliş
Olısar müzd-i müzd-verün muķābil nîk-her kârı

Dağı her kim teéessüfler çekerse Kerbelâ hâlin
Huṭûr-ı kâlbile her dem lisâna eylese cârî

[319b]

Olur dâhil kerāmâta ziyâde müzdile aḥsen
Muḥammed âline yârî kılandur vaķt-i izrârı

Yine bir tâze aḥbârı haber vir ehl-i ' irfâna
Olanlar Aḥmed'e tâbi' muhâcir kavme enşârı

Rebî' -Ebrâr kitâbında yazılmış naşş¹⁸⁹⁴-ı tibyânı
Beyân-ı Baḥterî'dendür tevârîḥ içre ezkârı

45 Resûluéllâh gelür bir gün misâfir ḥâne-i şaḥsa
Mübârek ellerin her dü yuyuban âb olur cârî

Dağı hem maḫmaḫa eyler dökülen âb-ı isti' mâl
Anı cem' eyledi sulṭân meşâhir yerde istârî

Şabâḥ olduķda¹⁸⁹⁵ ol yerde dıraḫt-ı bâr-ver peydâ
Olındı mîvelü meşhûr nice sâl oldı hem-bârı

Ḥalâyıķ nāmına anuñ dıraḫt-ı ṭayyibe nāmı
Mübârek hoş-laķab buldı şecer ferḥunde gül-zârı

Temettu' buldı maḥlûķât görende mîvesin anuñ
Şafâlar kesb idüp ḥâşıl olındı cem' -i Muḥtâr'ı

50 Ne gördiler ki dir bir gün dökildi mîvesi bergi
Olındı cümle pejmürde dıraḫtuñ berg-i aḥdârı

Ta' accüb¹⁸⁹⁶ kıldı maḥlûķât ne vâkı' oldı kim ol dâr
Meşâhir ḥuşk olup bergi dağı pejmürde eṭvârı

Ne gördük kim Resûluéllâh vefatı istimâ' oldı
Cihânı terk idüp dâr-ı nübüvvet taḫt-ı ḥünkârı

¹⁸⁹⁴ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁸⁹⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış ve “ج” harfinin noktası konulmamıştır.

Nice eyyām mürūr itdi dökildi mīvesi anuñ
Yerine dir tiken bitdi çünānki ‘Avsec’e dārı

Ne gördük Ḥaydar-ı Kerrār vefatı intişār oldı
Ki göçmiş dār-ı dünyādan bihişte ḥatm olup cārī

55 Daḥı şoñra ḥalāyıklar dıraḥtuñ berg [ü] evrākın
İderdi derde isti‘ māl şifā qaşdıyla her bārı

Ne gördiler ki eşcāruñ tamāmī qalmadı bergi
Eşerden qalmadı nāmı dökildi ḥāke ağbārı

Ḥasan fevti beyān oldı şehādet bulduğı¹⁸⁹⁷ şeh-zād
Dıraḥtuñ sākı pes qaldı mu‘ arrā qaddi ez-bārı

Ne gördük nā-bedīd oldı dıraḥtuñ sāk [u] a‘ zānı
Nişāne qalmadı andan fikirde qalduq¹⁸⁹⁸ izhārī

[320a]

Beyāna Kerbelā ḥālī gelüben intişār oldı
Şehādet bulduğı¹⁸⁹⁹ server Ḥüseyn-i dürr-i muḥtārı

60 Nice kimse ‘Abā ehli anuñla vācibüēt-ta‘ zīm
Olanlar aqdem-i āli ‘Alī’nüñ qavm-i ebrārı

Ulüel-ebsāra lāzımdur ki bilsün ehl-i erbābı
Daḥı her kışşadan ḥişşe alınsun qadr-i ez-kārı

Muḥammed kimdür evlādı bile ser-cümle evtādı
‘Abā ehli olan hādī ḥuceste zāt-ı aḥyārı

Ḥaberdür al ḥaber-dārı saña naql eyleyem meşhūr
Şehīd olduqda¹⁹⁰⁰ ol sultān Ḥüseyn-i Kerbelā cārī

Kebüter geldi kāfūrī tamāmī reng [ü] elvānı
Hevādan perr ü bāliyle dökerdi ḥün-ı min-kārı

¹⁸⁹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁸⁹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁰⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

65 İdüp pervāz ol demde muṭahhar ravza-i šāha
Semāda şakḳ iden māhı Resūlu 'llāh'a muḥtārı

Tamāmī eyledi cevlan anuñ eṭrāfını cümle
Dökerdi per ü bālinden muṭahhar ḥūn-ı minḳārı

Taḥayyürde ḳalup ḥulḳān kimesne bilmedi rāzı
Nedendür ḳan kebūterden dökülür merḳade cārī

Ser-encāmı beyān oldu ' alāmet Kerbelā ḥālī
Resūl'e bildüre gelmiş kebūter ḥūn ile kārı

Tamāmı bildiler ḥālī ḥalāyık zümresi ebrār
Resūl'ün merḳadi üzre şağīri cem' -i ekbārı

70 Fiğāna geldiler ' irfān Medīne ḥalḳı cumḥūrı
Ziyāde nevḥa vü zārī ḳıluban pīr [ü] aşğārı

Ḥikāyet-i Kebūter Der-Hengām-ı Āmeden-i Bā-Minḳār-ı Ḥūnīn

146

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
1 Getür Kenzū 'l-Ġarā 'ib'den ' acā' ib nükte-i eşher
Tevārīḥi şemārīḥi binā-yı muḥkem-i aḫher

Yehūdī duḫteri ḥālın belāya mübtelā mehcūr
İki gözden olan a' mā ḳazāya ḳābil-i muḫṭar

Atası ḥāric-i belde anuñ-çün dikdi bir bāğı
Fevākih mīveden memlū ' acā'ib baḳça pür-eşmar

Yehūdī duḫteri bir gün bulunmaz atası seyrān
İderken bāğ [u] büstānı gezerken her yaña a' ver

[320b]

5 Ḥüseyn'ün ḳanına rengīn olan minḳārıla bālī
Kebūter geldi ol bāğa nevāya başladı evfer

Ḳonanda şāḥ-sār üzre iderken nağme-i gū gū
Şadāsın gūş idüp duḫter nezāre eyledi manzar

Yuḡaru ref' idüp başın kebüter bāl [u] perrinden
Dökülen ḡün-ı seylānı irişdi çeşmine aḡtar

Yehūdī duḡteri a' mā olındı dīdesi bīnā
Dökende ḡatre-i ḡanı Ḥüseyn'ün dīdeye gevher

Gözin açduḡda¹⁹⁰¹ ol duḡter ne gördi şeh-per-i ṡayrı
Kebüterdür döker ḡanı per ü bāli ḡamu aḡmer

- 10 Aḡan ol ḡanıla cümle sürüben sāeír a' zāya
Belālardan bulup řıḡḡat mizācı ḡoř olup yek-ser

Hezārān řükr Yezdān'a Yehūdī duḡteri ḡıldı
İrişdi ṡařradan bāḡa atası duḡterün ezker

Ne gördi duḡteri sālīm ḡamu farṡ-ı belālardan
Ta' accüb eyledi ḡāle görende duḡteri bihter

İřāret eyledi duḡter kebüterden yaña rāzı
Didi bundan řifā buldum ḡanaṡından aḡan aḡmer

Neřāṡıla Yehūdī-nām kebüterden suēāl itdi
Ḥaḡṡıḡat ḡāli bālınden nedür ḡünü döker aḡtar

- 15 Zebān-ı ḡāl ile ḡayvān cevāba geldi ḡoř elḡān
Sebebdür tā ola İslām Yehūdī cānıla yek-ser

Kebüter söyledi rāzı Yehūdī oldı hem-rāzı
Didi ba' zı kebüterler benümle oldılar muḡtar

İderken cümlemüz pervāz meřāhir āřiyānından
Gelüben bezm-i ḡavḡāya řaḡāri-Kerbelā 'anber

İriřdük bezm-i ḡavḡāya Ḥüseyn'i ḡāk [u] ḡün-ālūd
Görende biz daḡı bāl u peri ḡün eyledük aḡmer

Perākende olup murḡān refīḡüm cümlesi maḡbūn
Gidüben ḡayri eṡrāfa Cezāyir ḡurbına aḡzar

¹⁹⁰¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

20 Benüm rāhum düşüp bāga kenār-ı ravza-i ezhār
Cihānuñ cenneti meşhūr sezādur söylesem evfer

İderken nevḥa vü zārī kenār-ı şāḥ-sār üzre
Senüñ ferzendüñe bā' iş olındum çeşmine mazḥar

[321a]

Anuñ emrāzına bāl u perümden dökilen ḥūnı
Tamāmī sürdi a' zāya riyāz-ı dideye enver

Şifā buldı bi-‘ avni ’llāh kerāmet evliyā birle
Resül’üñ sıbt-ı evlāsı Hüseyn’üñ ḥūnıla eşher

Yehūdī gördi¹⁹⁰² aḥvālī rumūza ıttılā' oldı
İmāna geldi der-sā' at şehādet eyledi ez-ber

25 Nice kimselere ḥālī beyānı eyledi a' lān
Getürdi cem' i İslām'a Yehūdī kavmini ekşer

Olanlar maḥrem-i der-gāḥ işāret şāḥibi zümre
Kerāmāt ile ḥoş mevşūf olanlar zümre-i aṭher

Degüldür çok kerāmātı gelürse her meşā'ibde
Zuhūr itse tamāmiyle cihāna kavmine evfer

Resül'üñ mu' cizātıyla nice tersā gelüp dine
Kerāmāt-ı ' Alī birle beyān iksir olup gevher

Resül'üñ mu' cizātıyla kamer şakḳ¹⁹⁰³ oldı ḥaḳḳānī
' Alī'nüñ ḥürmeti ḥāver şalāt-ı ' aṣr içün maḳder?

30 Du' ā kıldı Resūlu 'llāh güneş toğdı mekânından
İki kez kim ' Alī kıldı namāz-ı ' aṣrını eşher

Biri şahbā-yı Ḥayber'de biri der-ḥāne-i Zehrā
' Alī'ye tekye kılmışdı Resūluellāh olan mihter

Ḥayā kıldı ' Alī ol dem Resül'i itmedi bīdār
Namāz-ı ' aṣr içün ḥazret namāzı terk idüp server

¹⁹⁰² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

¹⁹⁰³ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Duruban uykudan sulţān Muḥammed seyyid-i ‘irfān
‘Alī’ye söyledi erkān namāzı eyledük eyser

Resūl’e söyledi Ḥaydar namāzı kılmadum ḥāce
Ḥayā kıldum seni bīdar iderken itmedüm aḫher

35 ‘Alī’ye söyledi Aḥmed nidā kıl şems-i envāra
Baña ṭābi‘ durur ḥāver kenizümdür benüm ecmer

‘Alī kıldı nidā şemse girü döndi ğurubından
Mekāna kıldı istikrār ‘aşr vaḫti olup enver

Namāzı çün edā kıldı ‘Alī farzı ḳazā kıldı
Yine ḥāver ğurub itdi şeb-i tārik olup ağber

Daḫı ma‘lūm ola ḥāver şalāt-ı ‘aşr için üç kez
Dönüp geldi girü eşher irişdi merkeze enver

[321b]

Süleymān-ı zamāniçün ikinci Yūşa‘a meşhūr
Namāz-ı ‘aşr kıldılar iki mihter olan bihter

40 Resūlu ‘illāh için tekrār ğurubından çıkup izhār
‘Alī kıldı edā ‘aşr iki nevbet olan muḫtar

Du‘ā-yı Muṣṭafā birle işāret eyledi şemse
Kerāmāt-ı velāyetle güneş döndi girü dāver

Zihī mu‘ciz-nümā Aḥmed semāda şakḫ ider māhı
Zihī şāhib-recā Aḥmed muṭī‘ emriyledür ḥāver

Zihī āl-i kerem-kānı dökülür ḥūn-ı seylānı
Nice a‘māları bīnā iderler ebraş? u a‘ver

Gel ey rāvi rivāyatı beyān eyle ḫikāyatı
Tamāmī mü’riḥān ehli kelāmın ḳavm-i nīk-aḫber

45 Şimir Zī’lcevşen-i ‘āşī Ḥüseyn’i ḳatlı idüp meşhūr
Tamāmī ğāret-i emvāl idüben zīver [ü] gevher

Dilerdi ḳatlı ide Zeyneel-‘abā’nı ‘āḳıbet maḡrūr
Anı men‘ itdiler ḳavm-i tamāmı fırḳası yek-ser

Saḥa şerḥ eyleyem ḥālī tevārīḥ mu‘ temed ḳavlin
Kelām-ı Bū Ḥanīfī’den laḳabla dinür defter¹⁹⁰⁴

Tamām olduḳda her kārī ‘ Amır Sa‘ d’uñ ser-encāmı
Rumūz-ı ḥarb-i ızhārı ne ḳıldı āḫiri gör şer

İmāmuñ a‘ ḳam başın virüben Ḥavli’ye meşhūr¹⁹⁰⁵
Yezīd-i Aşbaḫī oḒlı dimişdür nāmına eşher

- 50 ‘ Ubeyduellāh’a gönderdi ḳaluban kendüsi bir gün
İdüp defn ḳatlı olan ḳavm-i Yezīd’uñ cem‘ ini yek-ser

Namāzın ḳıldı ser-cümle ḳamu maḳtūl olan ḳavmuñ
Ne vardur kendine¹⁹⁰⁶ tābi‘ levāḫıḳ ‘ askeri edbar

Şehādet ehlinüñ başın bedenden ḳaṭ‘ idüp cümle
İdüp enşārına teslīm şümārıyla ḳamu yek-ser

Cesedler ḳaldı ‘ uryānī tamāmī dest-i şahrāda
Ne defn itdi namāzıla namāzın ḳılmadı eşrer

Velīkin başları taḳsīm idindi ḳavmine cümle
Berāy-ı şöhret-i in‘ ām Ziyād oḒlı vire ebter

- 55 İğirmi ser virüp ol dem Yehūdā ḳavmine ma‘ dūd
Daḫı on dört ‘ aded virdi Temīmī ḳavmine aḫber

[322a]

Virüp yeddi ‘ aded başı Esed ḳavmi olan cem‘ e
Gürüh-ı Erdeşir’ile naḳīre biş ‘ aded aḫher

Saḳīfe ḳavmine virdi on ikki ser ‘ Amır maḒrūr
Muḫaşşal eyledi teslīm şaḒīre başları ekber

Daḫı ḫükm eyledi herkes vire zīnet tamāmıyla
Ḥuceste başlara tertīb girende Kūfe’ye leşker

Düzüben leşkerin cümle yeminile yesārından
‘ Alemler açdurup başlar geḳürdi nīzeve manḳar

¹⁹⁰⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁹⁰⁵ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁹⁰⁶ Bu kelime metinde “kendine” şeklindedir.

60 Dağı emr eyledi ol dem ‘ Amır naḥsı olan azlem
Ḥavātīn ehline tertīb ideler nāḳalar eṣṭar

Münāsib ḥāl hevdecler getürdi eyledi muḥkem
Süvārī ḥānedān ehlin idüben nāḳaya mazḥar

Dimiṣdür ba‘ zıssı ‘ uryān süvārī nāḳalar üzre
İdüpdür ḥoş ğalaṭdur bu Resül’ün āline aḳher

Resül’ün āl [u] evlādı ihānetden beridürler
Ḥaṭādan ‘ add olur ‘ uryān olanda ehl-i ‘ işmetler

Ḥuceste şeh-per-i Cibrīl Resül’ün ehline dīvār
Olmıṣ rüz-ı aḳdemden ṭahāret dārına aḥṣar

65 Şaḥīḥī ḳavl-i tāriḥi dimiṣdür cümle-i ‘ avrāt
Ḥüseyn’ile olan yārān şehādet buldılar echer

Hemişe ehl-i beyt ehli ḳalanda şoñrada tenhā
Maşūn oldı meḳārihden dağı maḥrüse-i gevher

Olındı naṣṣıla maḥcüb ḳamusı ḥısn-ı mazḥarda
Ḥimāyet luṭf-ı Bārī’den olındı cem‘ ine aḳfer

Ḥudāvend-i Te‘ ālaéllāh kefāletle şıyānetden
Muḥammed āline olmış ezelden tā ebed miğfer

Nebīler cümle ezvācı ṭahāretle gelüp gitdi
Tamāmī duḥterān ile olanlar ḥādime duḥter

Kemā Kāle ‘ Aleyhi ’s-selām: Mā-beğat İmra’etü Nebiyyin Ḳaṭṭu¹⁹⁰⁷

70 Ḥuşūşan Muṣṭafā āli ‘ Aliyyü ’l-Murtażā ṭāhir
Nebātıla ḥavātini ‘ Alī’nün zümresi aṭher

Ḳamusın ḳıldı bir verde mu‘ azzam Ḥazret-i Cibrīl
İnāşıla zükür ehlin Betül evlādını yek-ser

¹⁹⁰⁷ Hz. Muhammed söyledi ki: “Mâ zenet imra’etü nebiyyün kattı (Hiçbir peygamber karısına zina yapmamıştır.)

[322b]

İrince nefḥa-i Şūr'a ḥaḳīḳatlü neseb ehlin
Hemişe ḥıfz ider Cibrîl irince mehdiye a'şar?

Ne devletdür *te'āla 'illāh*¹⁹⁰⁸ Muḥammed āline kılmış
Ne ḥikmetdür ne 'işmetdür 'Alī evlādına bihter

Zihî ḳavm-i mu'azzam-şān Muḥammed āl [u] evlādı
Zihî ḳavm-i mükerrrem-ḥān zamīr-i bāde-i Kevşer

- 75 Zihî ḳavm-i kerīmānı gürūh-ı *Hel etā*¹⁹⁰⁹ ḥānı
Zihî ḳavm-i imāmānı meşāhir ḥilmile ekber

Nazm-ı Redīf-i Diğer

147

- 1 *Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün*
Söylegil dībāce defter midḥat-i ebrārdan
Āl [u] evlād-ı Muḥammed seyyid-i Muḥtār'dan

Maḳşadum oldur ki dāeīm na't-ı pāk-i ālini
Söylemek beyneel-maḥāfil maḥlaşa enşārdan

Ḳıymet-i nazm-ı muḥammes her murabba' meşnevi
İsterem cām-ı şarābı Ḥaydar-ı Kerrār'dan

Bir daḥı vardur murādum şāmil-i luṭf-ı celi
Müz-d-i Zehrā'dan şefā' at cürmime evzārdan

- 5 *Tüşe-i rāhī ne-dārem cüz meveddet kerdē*
*Ber-nebī evlād-ı kerdēn heft ü penç [ü] çārden?*¹⁹¹⁰

Pişvā lāzım gerekdür bendeye rüz-ı ezel
Muḳtedā feyziyle zinde cān olup eṭvārdan

Muḳtedā bulduñ ḥaḳīḳat pişvā-yı rāstīn
Ḥāzin-i 'ilm-i ledünni kāşif-i esrārdan

¹⁹⁰⁸ “Allah yükseltsin!”

¹⁹⁰⁹ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁹¹⁰ “Hz. Peygamberin ve onun evladının, yediler, beşler ve dörtlerin sevgisinden başka yol azığım yoktur.”

Besdür imdi gel rumûz-ı esbağa mâzî kelâm
Nâkalar üzre gidende ehl-i ‘işmet dârdan

Mâh-rüyân-ı havâtîn duhterân-ı Ahmedi
Vâriş-i ‘işmet-ķarînân Haydar-ı Kerrâr’dan

- 10 Yolları düşdi gidende ma‘ reke meydânına
Gördi Zeyneb bint-i Haydar cism [ü] ten ebrârdan

Cism[i] şâh-ı Kerbelâ’nuñ gördi hûn-âlûd [u] hâk
Çihriyle feryâda geldi âhı kıldı zârdan

Didi ey ceddâh Muḥammed gör Hüseyn’uñ hâlini
Başı cisminden cüdâ düşmiş beden estârdan¹⁹¹¹

[323a]

Gerden-i pâki hemîşe bûse-gâhuñ olduğı¹⁹¹²
Hâkile yeksân olınmış ruḥları gül-nârdan

Hûnıla âlûde-i hâk ten mu‘ arrâ ez-libâs
Hâk-ı pâk-i Kerbelâ’da hâdim olmuş dârdan

- 15 Eylemiş maḥz-ı cefâdan gerdiş-i devvâr aña
Gör Hüseyn’i şor Hüseyn’i gerdiş-i ‘ ayyârdan

Gör ne kıldı cevri zâhir Haydar’a evlâdına
Eyledi cehdin ferâmûş nuşretin inkârdan

Eyledi kaşr-ı cihânı Haydar İslâm-ı cedîd
Darb-ı tîgile ‘ imâret şehr-i dîni dârdan

Böyle dirken râzı Zeyneb Muştafa’ya remzile
‘ Amr-ı Sa‘ d gûş itdi râzın hışm idüp izhârdan

Emr kıldı tâ ki Havlî bin Yezîd-i Asbaḥî
Kim imâmuñ başını ref‘ eylemişdi bârdan

- 20 Kûfe’ye ol gün müyesser olmadı girmek meğer
Menzili taşra vilâyet var idi ağıârdan

¹⁹¹¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁹¹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Başını mîrûn koyup bir gûşede Havlî durup
Mesnedinde tekye kıldı ẖâb idüp hammârdan

‘Avret-i Havlî muhabbet ẖānedān¹⁹¹³-ı âl idi
Hem şalâh ehli olurdı zümre-i enşârdan

‘Ādet itmişdi teheccüd kıлмаğa¹⁹¹⁴ leylî namâz
Kâ’ide üzre namâza durdı ‘avret kârdan

Oldı meşgûlî namâza hurme-i ‘işmet-hışâl
Gördi rûşen oldı menzil-ẖānesi envârdan

25 Gûşesinde nûr-ı lâyiḡ gördi nâr-ı meş‘ ale
Çün taşavvur kıldı hurme âteş-i eṭvârdan

Gördi hücre şakḡ olındı taht peydâ nûrdan
Naşb olındı ol serâya künbed-i devvârdan

İndi taht-ı i‘ tilâdan dört kerîme muḡterem
Geldi bir ẖātûn nûr-ı zâhir-i aṭhârdan

Yüzini ruḡsâra sürdi eyledi zâr [u] fiḡân
Didi ey mazlûm-mâder ḡam-ḡarîni zârdan

Haḡ Te‘ âlâ kuvvetiyle intikâmuñ aluram
Rûz-ı maḡşerde tamâmî zümre-i eṣrârdan

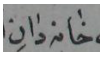
[323b]

30 Kâ’ime-‘ arşı elümden şalmazam tâ intikâm
Almayınca eşḡıyâdan dönmezem ol dârdan

Böyle dirken ḡaşre ẖātûn Muṣṭafâ’nuñ biz‘ ası
Ḥazret-i Zehrâ ḡamîde ḡaşlet-i Muḡtâr’dan

Bâḡi‘ avrât-ı ḡuceste Ḥazret-i Zehrâ’yla
Kıldılar zâr [u]¹⁹¹⁵ fiḡânı nevḡalar şad-bârdan

Döndiler soñra ḡavâtîn Ḥazret-i Zehrâ dahı
Gitdiler ‘âlî-maḡâma meskene gül-zârdan

¹⁹¹³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹¹⁵ zâr [u]:zârı [metinde]

Havli'nün zevci görende kim ziyâret kıldılar
Ol ser-i mazlûmı mağmûm server-i estârdan

35 Döndüğünde çâr zen geldi mübârek gûşına
Vaż' olan başı Hüseyn'ün gûşede envârdan

Gördi kim fark-ı mübârek nâzenîn-i Muştafâ
Hel etâ¹⁹¹⁶ şâhı Hüseyn'ün başıdur izzârdan

Bûse kıldı fark-ı pâki ol zen-i mestûre-zât
Nevhalar kıldı ziyâde bâ-fiğânî zârdan

Havfa müstevlî olındı dehşetile muẓtarib
Ol ecelden kim idüp taķşîr hîdmet-kârdan

Hâtif-i ğaybî nidâ kıldı zen-i mestûreye
Havf kılma kim mu 'âhaz¹⁹¹⁷ olmasan bed-kârdan

40 Havlî bed-bahtuñ günâhıyla saña olmaz sitem
Kendüñe¹⁹¹⁸ râci' olısar cürm [ü] şuçı kârdan

Bilmiş ol kim çâr zen hâlâ ki hâzır oldılar
Ta' ziyet nevha kılanlar ' âlem-i ahyârdan

İbtidâ ki bint-i ' İmrân Hâzret-i Meryem'durur
Âsiye oldı ikinci tâhire aţhârdan

Hem üçüncidür Hadîce zevce-i Hayru 'l-verâ'
Ol Muḥammed kim güzîn-i enbiyâ' ebrârdan

Oldı dördünci kerîme Hâzret-i Zehrâ Betül
Verde-i gül-zâr-ı firdevs şemse-i ezhârdan

45 Peyker-i hâş Betül'ün şüretin var itdi Hâķķ
Söyledi hâtif muḳaddem bâṭın-ı eṭvârdan

¹⁹¹⁶ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁹¹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹¹⁸ Bu kelime metinde “kendine” şeklinde yazılmıştır.

Şüretin Hâk nakş idende yok idi aşl-ı beşer
Tekye kılmışdı bihişte kubbeye envârdan

[324a]

Güş idende anda râzı ol zen-i mestûre-pâk
Kaldurup yerden mübârek peykeri yek-bârdan

Müşk-i kâfûr-ı gül-âbıla anı ğasl eyledi
Saçların meşşâta kıldı lihyesin ol hârdan

Vaz‘ idüp fark-ı şerîfin bir mübârek buğ‘ ada
Havî bed-bahtı haber-dâr eyledi ol kârdan

50 Didi ey merdûd [u] matrûd bilmedûn sıbt-ı nebi
Kim Hüseyn İbn-i ‘Alî’dür vâriş-i Kerrâr’dan

Bî-sebeb ferzend-i şâh-ı evliyânun kâtlîne
İrtikâb itdûn senûnle ceşş olan eşrârdan

Menzilinden çıkdı ‘avret nâ-bedîd oldı hâzîn
Görmedi kimse nişâne hurmeden¹⁹¹⁹ deyyârdan

Çün şabâh oldı yerinden durdı Havlî Aşbahî
Çok ümmîd¹⁹²⁰-i iltifât in‘âm-çün ğaddârdan

Bir tabakda vaz‘ idüp aşl-ı cihânun başını
Meclise geldi ‘Ubeydu’llâh’a karşı dârdan

55 Şâd [u] handân oldı ‘âşî gördüğünde ol seri
Hâzretûn başın tabakda çihresi gül-nârdan

Eyledi seyr [ü] temâşâ hâzretûn didârına
Ahsen-i şekl [ü] şemâ’îl çihreye etvârdan

Dest-i nâ-pâkinde vardı bir kazîb-i suht-kâr
Ol kazîbile leb [ü] dendâna urdı sârdan

Söyledi kavme Hüseyn’ün gör ne hoş dendân [u] leb
Var imiş şüretde ahsen peykeri gül-nârdan

¹⁹¹⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹²⁰ Bu kelime metinde “ümmîd” şeklinde şeddeli olarak harekelenmiştir.

Meclisinde Erķam-ı Kūfī bulındı ol zamān
Merd-i aşķāb-ı kirāmīden olurdı yārdan

- 60 Cehrile feryāda geldi zār kıldı muķterem
Gör ‘Ubeyduéllāh’a n’eyler zecrile ızrārdan

Didi ey merdūd [u] meéyūs ez-şefā‘ at şāfi‘ in
Kaţ‘ ide Hāllāķ-ı ‘ālem destüñi yek-bārdan

Maķzıla terk-i edebdür kim idersin peykere
Gevher-i dendān-ı pāke leb-cevāhir-bārdan

Görmüşem tekrārī Aķmed būs idende leblerin
Nazm-ı dendān-ı cevāhir dercini ebķārdan

[324b]

Sen ķazībile ta‘ arrużlar kılup ol peykere
Būse-gāh-ı Muştafa‘[y]ı ta‘ n idersin ķārdan

- 65 Ehl-i meclis Muştafa nāmın kirāmı gūş idüp
Geldiler cümle fiğāna cümlesi yek-bārdan

Fitneden vehm itdi ‘āşī ol ‘Ubeyduéllāh gör
Erķam’a hışm itdi zāhir cevır idüp her bārdan

Söyledi ger kibr-i sinnile Resūl aşķābesi
Olmasayduñ ben saña dürlü siyāset ‘ārdan

Meclisinden taşra kıldı Erķam’ı İbn-i Ziyād
Hicv kıldı hāķ içinde Erķam’a icbārdan

Emr kıldı tā ki fark ser-i mübārek peykeri
Başlara ilhāķ idindi aşğara ikbārdan

- 70 Cümlesin şehre götürdiler tamāmī başları
‘Amr-ı Sa‘ d’uñ kavmi cümle emrile işhārdan

Rāvīler kıldı rivāyet başları tenden cüdā
Eyledükde ‘Amr-ı Sa‘ d’uñ leşkeri ızhārdan

Ķaldılar ‘uryānī tenler bā-bedenler cümlesi
İtmedi defn cesedler hışmı gör ğaddārdan

İrtihāl itdükde leşker pür-cefâ kavm-i Yezîd
Ol cevânibde olurdu ehl-i kıarye dârdan

‘Ârîza nâmıyla kıarye ehline oldu haber
Kerbelâ’ya geldi cümle aşğarı ikbârdan

75 Gördiler başsız bedenler hâke hûn-âlûdeler
Nûr-ı lâmi‘ çevresinde cümleñüñ envârdan

Nevha vü zârî figânı *kûn fekânı*¹⁹²¹ kaplamış
Ta‘ ziyet ehli görilmez nûr içinde nârdan

Cümlesi bildi ferâsetle ki cân ehlidürür
Mâtem-i dîv [ü] perîdür cinnîlerdür yârdan

Cümle merşîye okurlar cinnîler nâzm-ı tamâm
Her inâşıla zükûrı nevhalar tekrârdan

Nisâ’i ‘l-cinnî yesme‘u bi ‘n-nisâ’-i âl-i Hâşimiyyâti
*Benâtü ‘l-Muṣṭafâ Ahmed İmâm zâki ‘z-zâti*¹⁹²²

Hem Şevâhid defterinde yâd idüpdür kıatibi
Ol Şevâhid’dür nübüvvet ma‘ deni isrârdan¹⁹²³

[325a]

80 Söylemiş ehl-i hâkıkat kıldılar akdem suéal
Dir Benî Tayy fırkasından cinnî hâlin zârdan

Mu‘ temed ehli olanlar söyledi gûş itdügin
Nevha-i cinnî tamâmı gördüğü aḥbârdan

Söylediler her ne güftâr istimâ‘ itdüklerin
Beytile merşîyye-hûânı gûş iden eş‘ ârdan

Meseḥa ‘r-resûlü cebînehu kıad berķa ‘l-ḥudûd
*Ebevâhi min-a‘lâ Kıureyşin ve ceddühu ḥayre ‘l-cüdûd*¹⁹²⁴

¹⁹²¹ “Ol (der), o da hemen oluverir.” (Bakara, 2:117).

¹⁹²² “Cin taifesinin kadınlarını işitirler ki onlar, Hâşimî soyuna mensup olan kadınlar ile zatı salih olan İmam Ahmed Mustafa’nın kızlarıdır.”; bu Arapça beyit, metinde kırmızı mürekkeple yazılmışır ve nazım şekli farklı olmasından dolayı beyit numaralandırılmasına dâhil edilmemiştir.

¹⁹²³ Bu kelime metinde “isrârdan” şeklinde harekeli olarak yazılmışır.

¹⁹²⁴ “Peygamber alnını silince hudut şimşegi çıktı. Anne ve babası Kıureyş’in en yücesinden ve atası ceddinin en hayırlısı idi.”; bu Arapça beyit, metinde kırmızı mürekkeple yazılmışır ve nazım şekli farklı olmasından dolayı beyit numaralandırılmasına dâhil edilmemiştir.

Türkîle añla rumûzın nağme-i cinn ü peri
Gör ne söyler söylemişler nazmıla tekrârdan

Kim şehâdet buldı cümle Kerbelâ'da ehl-i Hakk
Muştafâ âlidür efzal seyyid-i ebrârdan

85 Gevher-i batn-ı Betülî'dür kamunuñ peykeri
Nutf-e-i pâk-ı 'Alî'den lücce-i isrârdan

Hak Te'âlâ'dan bize ilhâm olındı gelmişüz
Ehl-i 'irfâna 'azâya mestümüz huş-yârdan

Âhîrûel-kıssa tamâmî 'Arıza ehl-i kirâm
Cem' idüp ehl-i şehâdet kavmini ahyârdan

Cümlesin techîz idüben hem namâzın kıldılar
Defn idüp ehl-i kirâmı 'add olan ebrârdan

'Amr-ı naḥsı gör ne kıldı diñle encâm-ı kelâm
Kûfe'ye yetdükde meşhûr başları yek-bârdan

90 Añla el-kıssa kelâmı gayr-i nazmı gör daḥı
Harf-ı mîmîle sezâdur midḥatı tekrârdan

Nazm-ı Diğer Bâ-Hurûf-ı Mîm

148

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Vir şalâtıla selâmı Aḥmed'e her şubḥ [u] şâm
Ḥazrete tâbi' olanlar ümmet-i ḥayru'l-enâm

Seyyid-i evlâd-ı âdem ḥâce-i ḥavz-ı livâ
Ol Muhammed kim kenîz-i mihriye mehdür ḡulâm

Âlile aşḥâbına şoñra selâmı eylegil
Âline midḥat sezâdur şoñra aşḥâba kirâm

Kûre-i 'ışık içre kal ol dem meveddet âlile
Reh-nümâ buldum tarîḳ-i 'ışka ma'sûḳ-ı imâm

[325b]

- 5 Āl-i *Ṭā-Hā*’da¹⁹²⁵ dil̄ir-i arṣa-gāh-ı maḥṣeri
*Hel Etā*¹⁹²⁶ ṣerḥinde buldum sāk̄r̄-i taḫsīm-i cām

Zencebīl-i ḥānedān-ı Aḥmedīden selsebīl
İsterem cām-ı ṣarāb nūṣ idem rūz-ı kıyām

*Tūṣe-i rāh ne-dārem cüz emel lā-ṭaḫnetū*¹⁹²⁷
*Reh-berī dārem vezīr-i mesned-i dārū ’s-selām*¹⁹²⁸

İtmezem endīṣe hergiz ters-i dūzaḥdan zifr
Var iken pīr-i ṭarīḳat bezm-i Kevṣer’de imām

Muṣṭafādārem Muḥammed Ḥazret-i Zehrā Betūl
Ferḳadān-ı ṣarḥ-ı ḥikmet sāk̄r̄-i ṣahbā-yı cām

- 10 Gel kelām-ı sābıḳa gör ‘ Amr-ı Sa‘ d’uñ kārını
Nīzeler üzre kılanda başları teşhīr ‘ ām

Ta‘biye kıldı ḳamusın zīnet[i]le kūs [u] ṣeng
Çaldurup ṭabl [u] naḳāre açdurup sancaḳ a‘ lām¹⁹²⁹

Ḥānedān ehlin ṭahāret ḳavmini ‘ ammārıla
Nāḳalar üzre revāne kıldı ṣehre ihtimām

‘ Amr-ı Sa‘ d’uñ geldüğinden vāḳıf oldu bin Ziyād
İbn-i Mercāne ṭavāğī düşmen-i ehl-i kirām

Bār-gāh-ı ḥaṣmetin envā‘ zīnetle düzüp
Biñ müsellaḥ merd-i cerrār gönderüp ḥıṣna ḥıṣām

- 15 Ḥıfz ide dervāzeler ṣehr [ü] maḥalle varıṣa
Fıtneden peyk ihtiyāṭı eyledi merdūd-ı ‘ ām

Emr kıldı tā münādīler nidā kıldı ṣafīr
Ehl-i Kūfe cümle istiḳbāle çıḳsunlar tamām

¹⁹²⁵ (Ṭā-Hā, 20:1).

¹⁹²⁶ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

¹⁹²⁷ “Allah’ın rahmetinden asla ümit kesmeyin.” (Zümer, 39:53).

¹⁹²⁸ “Lâ-taknetû (Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.)’dan başka yol azığım yok, dārū’s-selām mesnedinin veziri benim reh-berimdir.”

¹⁹²⁹ a‘ lām: ‘alām [metinde]

Ehl-i Kûfe ba‘ zısı havfıla gitdi tersnāk
Ba‘ zısı seyr [ü] temāšā kılmāğa¹⁹³⁰ pîr ü gulām

Kûfe’nün şehrinde ol gün oldı ğavġā rüsteġiz
Keşretinden ħāşş [u] ‘āmuñ oldı farṭ-ı izdiĥām

‘Amr-ı Sa‘ d’uñ leşkeri dervāzeden vaḡt-i şabāḡ
Şehre dāḡıl oldı қаşра āḡır-i ‘aşr-ı tamām

- 20 Ehl-i Kûfe nākalar binende kıldılar ġulūv
Çekdiler dürlü teéessüf kār-ı encāma nidām

Кıldılar zār [u] fiġāmı ehl-i beyt aḡvāline
Gördi ḡālî bint-i Ḥaydar Zeyneb-i ‘işmet-nizām

[326a]

Hevdecinden ṭa‘ ne kıldı dir sipāḡ-ı Kûfe’ye
Söyledi sizler bizi bunda getürdüñüz ‘avām

Кıldıñuz irsāl-i mektūb [u] mürāsiller hezār
Ḥîle ile siz Ḥüseyn’i isteyüp geldi imām

Gönderüp aḡdem girāmî Müslim’i ḡatıl itdüñüz
İki ferzend-i ‘azîzile velî-zāde ‘imām

Şimdiki günde teéessüfler çikersiz lâ-cerem
Ḥîledür ḡîle tamāmı kārūñuz tezvîr-i ḡām

Geldi ol demde cevāba Kûfe ehlinden meġer
Bir kişi kim köhne-sālî Zeyneb’e virdi selām

Söyledi gerçeksen ey ḡātūn-ı maḡşer duḡteri
Kûfe ehli oldı bed-nām ḡaşre dek ḡāşıla ‘ām

Kûfe ehli ḡalḡ içinde i‘ tibārı ḡalmadı
Ehl-i beytile muḡālîf oldılar şermende tām

Zeyd İbin Erḡam dimişdür gizdürürken başları
Kûfe şehrinde dururken ġuşede¹⁹³¹ gördüm imām

¹⁹³⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹³¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

30 Ol mübârek peykerinden ya‘ nî başından şadâ
Gûşuma geldi nidâ Aşhâbe Kehfün¹⁹³² şerhi tām

Em hasibte inne Aşhâbe’l-Kehfi ve’r-Rakîmi kânû min-âyâtinâ ‘aceben şadağa’llâhu¹⁹³³

Şerh idüp Aşhâb-ı Kehf’ün hâlini sıbt-ı Resûl
Gûş idende ben rumûzı ditredüm cehr-i tamām

Söyledüm gerçektür aqvâlün senün ibn-i Resûl
Sizler ihyâsız şehâdet menziline ihtirām

Söylemiş bir naql-i tâze şahş-ı dîger ehl-i Hâk
Şâhid-i ehl-i tevârîh mu‘ teber nazm-ı nizâm

Kaşr-ı emmâre qarîbi durmuş iken söyledi
Nîzelerden başları indürdiler hâke tamām

35 Gûşuma geldi imâmuñ fark-ı pâkinden şadâ
Eyledi cehr ü¹⁹³⁴ tilâvet çend saır-ı ihtitām

Ve lâ tahsebe’nna’llâhe gâfilen ‘ammâ ya‘ melu’z-zâlimüne şadağa’llâhu’l-‘azîm¹⁹³⁵

Ditredi kaşr-ı vücûdum gûş idende hikmeti
Ol ser [ü] fark-ı mübârekden gelen âvâze tām

[326b]

Gel kelâm-ı sâbıka gör n’eyledi İbn-i Ziyâd
Düşmen-i âl-i Muhammed Haydar-ı zırgâm-ı ‘âm

Bir dahı tekrâr ol mîrûn getürdi başını
Meclis-i nâ-pâka ‘âşî İbn-i Mercâne luvâm

Dizi üzre koyduğında¹⁹³⁶ damladı bir kaatre kan
Sâkına irdükde sūrâh eyledi sâkı müdām

¹⁹³² “Em hasibte enne ashâbe’l-Kehfi ve’r-Rakîmi kânû min-âyâtinâ ‘aceben (Yoksa sen, sadece Kehf ve Rakim sahiplerinin bizim şaşılabacak ayetlerimizden olduklarını mı sandın?)” (Kehf, 18:19).

¹⁹³³ “Yoksa sen, sadece Kehf ve Rakim sahiplerinin bizim şaşılabacak ayetlerimizden olduklarını mı sandın?” (Kehf, 18:19); bu âyet metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

¹⁹³⁴ cehr ü: cehri [metinde]

¹⁹³⁵ “Sakın, Allah’ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma!” (İbrahim, 14:42).

¹⁹³⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

40 Sâkı mecrûh oldu matrûh olmadı hergiz ‘ ilâc
‘ Âcize kaldı eṭibbâ derdine dermâna ‘ âm

Râyîha-mekrûh sâkı işledi te’zindedür¹⁹³⁷
Ehl-i meclisler te’ezzi oldu riḥinden rimâm

Nâfe-i müşkile ‘ anber bağlar idi sâkına
Fâéide kılmazdı zâ’ il olmadın riḥ-i devâm

Şanma dökmek ehl-i beytün kanını âsân olur
Ey ḥabersüz kaçresi peykân-ı tiz olur ḥüsâm

Ehl-i beyt-i Muştafâ’dur âl-i aṭhâr-ı ‘ Alî
Ol ‘ Alî kim yaqdı Ḥayber kal’ asın ğayri maḳâm

45 Şîr-i Ḥaḳ zırğâm muṭlaḳ *Lâ-Fetâ*¹⁹³⁸ serdârı mîr
Kasver-i Kerrâr-ı şamşâm Zü’lfikâr-ı zû-intikâm

Şaf-der-i meydân-ı heycâ ibn-i ‘ amm-ı Muştafâ
Mancılığıla hevâya atılan ‘ ibret tamâm

Râvîler kıldı rivâyet ol cerâhatden ‘ Ubeyd
Bulmadı hergiz ḥalâşı çok ‘ ilâc itdükde ḥâm

Gör ser-encâmı ki muḥtârı ḥurûc itdi dilîr
İbn-i Mâlik Eşter’ile nâm İbrâhîm-i tām

Ceng idüp evlâd-ı Aḥmed kanını da’ vâ kı lup
Küşteler¹⁹³⁹ içre ‘ Ubeydu’ llâh’ ı buldılar ḥuşâm

50 Cüşse-i nâ-pâkını bildi cerâhatden kuvâ
İbn-i Mâlik ceyş-i muḥtâr serverân-ı ihtişâm

Şâd u ḥandân oldu muḥtâr İbn-i Mâlik hem dahı
Katl olanda İbn-i Mercân ḥâyin [ü] toḥm-ı ḥarâm

¹⁹³⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹³⁸ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü’l-fikâr (Ali’dan başka genç (yiğit,er) Zü’l-fikâr’dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁹³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Eyleme havfı ferāmūş itme şerh-i sâbıkı
Başını koyduḡda¹⁹⁴⁰ dizi üzre ol mîrûñ hırām

Ehl-i beyt-i meclise tekrār¹⁷hâzır eyledi
İbn-i Mercâne gelüp Zeyneb muḡaddem nîk-nām

[327a]

Perde-i ‘ işmet serinde meclise başdı ḡadem
Virmedi ḡavme selāmı ḡuşede dutdı maḡām

55 ḡahrıla oldı ḡazabnāk Zeyneb’e İbn-i Ziyad
Söyledi kimdür tekebbürle geḡen virmez selām

Böyle tuḡyānıla dāeīm oldılar h̄ār [u] ḡaḡîr
Bilmedüm kimdür geḡende ḡāder-i farḡında dām

Söylediler bint-i ḡaydar’dur ḡüseyn’üñ h̄āheri
Nāmıla Zeyneb Betül’üñ duḡteri Zehrā-kirām

ḡahrıla geldi cevāba Zeyneb’e İbn-i Ziyād
Söyledi şāfî cevābı ḡahrıla cehri tamām

Didi ey ḡātün ḡaḡḡ’a şad hezārān şükr ola
Kim sizi rüsvā-yı ‘ ālem eyledi beyneél-kıvām

60 Eyledi zāhir ḡamu buḡlānuñuz ‘ ālemde fāş
İnsile cinn arasında hem cemādıla hevām

Ma‘ lüm oldı kim bizüm ḡaḡdur ḡarîḡ [ü] rāhumuz¹⁹⁴¹
Āl-i Bū Süfyān rāci‘ dür ḡilāfet-iḡtişām

Āl-i Bu Süfyān’ı ‘ ālî eylemiş Yezdān-ı pāk
Sizleri süflî erāzil zümresi kıldı ḡitām

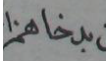
Duḡter-i ḡaydar cevāba geldi Zeyneb söyledi
Cehrile İbn-i Ziyād’ı hicv kıldı iltizām

Söyledi Zeyneb ‘ adüvvu ’llāha ḡavli şübhesüz
Cümle aḡvālūñ yalandur fi‘ l-i buḡlānuñ niḡām

¹⁹⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

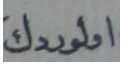
¹⁹⁴¹ Bu mısram vezni bozuktur.

- 65 Şükr Yezdân'a sezâdur kim bize faẓl [u] şeref
Eyledi 'ilm-i ezelde maḥẓ-ı iḥsânı tamâm
- Hânedân-ı pākümüz buldı taḥâret 'işmeti
Naşşıla tekrîme lâyıḳ buldılar taṭhîr-i tām
- Düşmen-i bed-ḥ~âhumuz¹⁹⁴² a' mā başîretsüz kamu
Oldılar *lâ-yubşırûn lâ-yesme'û*¹⁹⁴³ kerr ü cüdâm
- Söyledükce bint-i Zehrâ Zeyneb-i 'işmet-ḥıṣâl
İbn-i Mercâne kelâmın gûş iderdi iftihâm
- Bir daḥı geldi cevâba ol 'Ubeyduellâh-ı kerr
Merd-i 'âdî bed-nihâdî düşmen-i âl-i kirâm
- 70 Söyledi ey bint-i Ḥaydar toḡru söyle itme 'âr
Biz kamu ġâlib olınduk¹⁹⁴⁴ sizlere beyne'l-'avâm
[327b]
Siz kamu maḡlûb [u] maḡhûr olduñuz ḳahr [u] zelîl
İtmeñüz inkâr Ḥaḳḳ'ı kim bize naşrı müdâm
- Eyledi Bârî Ḥudâvend naşrıla 'avni ḳarîn
Ḥaḳ bizümle oldu muṭlaḳ kim Yezîd oldu imâm
- Geldi tekrârî cevâba bint-i Ḥaydar eşheri
Söyledi Ḥaḳḳ Aḥmed'ile âlîladur i' tişâm
- Söyledi İbn-i Ziyâd'a bir daḥı ḳavli dürüst
Dinledi ġüftârî ġaddâr İbn-i Mercâne melâm
- 75 Didi ey zâlim bize virdi ḥaber ḥaḳḳuél-yaḳîn
Ceddümüz cümle belâdan aḳdem-i cevri intikâm
- İntizârında olurduk¹⁹⁴⁵ gelmeden aḳdem ḳazâ
Ḥamdüliellâh ceddümüz ḳavli dürüst oldu kelâm

¹⁹⁴² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁴³ “Fakat görmezler, iştimezler.” (A' râf, 7:179).

¹⁹⁴⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Ceddümüz kavline göre şüret-i ahvālümüz¹⁹⁴⁶
Mazharı vâkı‘ olındı ceddümüz nuṭkı tamām

Her ne söyler söylediyse ceddümüz kavlı-i Hudā
Söyledi vahıyla ḥazret cānib-i Ḥaḳ’dan selām

Āl [u] evlādı deriçe buldılar ḥuld-ı berin
Şabr idüp farṭ-ı belāya Kerbelā’da ḥāşş [u] ‘ām

80 Ḥaḳ Te‘ālā şābirīn ehliyledür naşr qarīn
Rūz-ı maḥşerde şehādet ehline faẓl tamām

Viriserdür şek getürme ey ḥabersüz kūr [u] ker
Şimdiki günde bize yādı kılan buldı maḳām

Kim şehīd oldı bizümle ḥaşr olur ferdā qarīn
Ehl-i beytile olısar dāḥil-i dārü’s-selām

Sizlere tābi‘ olanlar nağme-i *hel min mezīd*¹⁹⁴⁷
İştihā-yı düzaḥa oldı giriftār intikām

Söyledi tekrārī’anda Zeyneb’e İbn-i Ziyād
Sen degülseñ Bū Tūrāb’uñ duḡteri zırğām-ı ‘ām

Bizlere besdür sa‘ādet kim sizi tuḡyān iken
Eyledük iḥrāc müstevlī size olduḳ¹⁹⁴⁸ devām

Qalmadı sizde ḡurūr ehli ḳamu ḳatlı oldılar
Nesliñüz taḳlīl olındı Hāşimi-zāde ‘imām

Söyledi Zeyneb ‘Ubeyduellāh’a tekrār cevāb
Siz ḡurūr ehlişiz ey ‘āşī ḡurūh-ı ihtişām

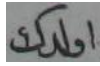
[328a]

Pādişāh-ı ‘āleme sizler ḡulüvv ḳasd itdüñüz
Kim imām ibn-i imām oldur ‘Alī’dendür imām

Cedd-i a‘lāsı Muḥammed māderi ḥayru’n-nisā
Ḳāşiratü’ṭ-ṭarfa ḥātūn ehl-i maḳşüre tamām

¹⁹⁴⁶ Bu kelime metinde “ahvālımız” şeklindedir.

¹⁹⁴⁷ “Daha yok mu?” (Kâf, 50:30).

¹⁹⁴⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

90 Ey İbin Mercâne rûz-ı haşr olur ma‘ lûm olur
Herkesûn aşl-ı mekânı dūzah [u]¹⁹⁴⁹ cennet-maḡām

Hışma geldi dir cevāba dūzah¹⁹⁵⁰ kimdür didi
Emr kıldı Zeyneb’i ḡatlı itmege ibn-i ḡarām

‘ Amr İbin Maḡzūm¹⁹⁵¹ anda ḡāzır idi lā-cerem
Cehrile feryāda geldi İbn-i Mercâne be-nām

Söyledi ey merd-i ‘ āṣī bu ḡarībūñ ekberi
Cümlesi ḡatlı oldu eşher aşḡarı ḡaldı yetām

Cümlesi ḡayd-ı esīrī bendine baḡlu ḡazın
Ḥurḡat-ı ḡalbile söyler duḡter-i ḡayruél-enām

95 Ol ḡarāretle cigerden neḡḡ ider ḡavlı-i dürüst
Men‘ olınmaz her ne dirse Zeyneb’e cevır itme ḡām

Gör ‘ Ubeydu ‘llāh-ı zālīm n‘eyledi encām-ı kār
Zeyneb’i terk itdi döndi Zeyn’e ḡurdı tāze dām

Söyledi kimdür bu kūdek nev-civān beyne ‘n-nisā
Söylediler Bū ‘ Alī’dür evsaṡ-ı eşher imām

Ḳalmadı anda taḡammül söyledi Zeyne ‘l-‘ abā
Sizlere ḡalmaz ‘ avāḡıb kārūñuz dünyāda kām

Ḥaḡ Te‘ ālā ḡayrı ḡavmī ‘ āḡıbet eyler ḡurūc
Ceng iderler āl-i Aḡmed ‘ ışḡına ḡaṡmıla ḡām

100 Ḳavline oldu ḡazabnāk der-zamān İbn¹⁹⁵¹-i Ziyād
Emr kıldı ḡatline meydān içinde intıḡām

Dāmenine destini muḡkem kerīme baḡladı
‘ Ammesi Zeyneb imāmuñ eyledi nevḡa ḡulām

Söyledi İbn-i Ziyād’a ey olan merd-i zulūm
Al-i beyt-i Muṡṡafā’dan ḡalmadı kimse imām

¹⁹⁴⁹ dūzāḡ [u]: dūzahı [metinde]

¹⁹⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁵¹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Cümlesin katl itdüñüz kalmadı faķat tıfl-şag̃ır
Sen daħı ma‘ şūma ķaşd-ı katl idersin intikām

Gel beni katl eyle aķdem ķılma ma‘ şūma cefā
Ben şehīd olsam revādur olmazam şer‘ a imām

[328b]

105 Hānedān-ı Aħmedī’den kalmadı cins-i zükūr
Dūdman-ı Hāydarī’den muħterem nesl-i nizām

‘ Ammesinden aldı ruħşat anda Zeyne’l-‘ ābidīn
Baħşıla güftāra geldi haķķ imām ibn-i imām

Söyledi İbn-i Ziyād’a sen baña tehdīd-i katl
Hāķ içinde cehr idersen vehm idem ters-i tamām

Bizlere feyz-i şehādet atadandur baħş-ı ‘ amm
Kindür andan inħırāfı eyleye chl-i kirām

Bizlere şabr-ı ķazāya her meşāyibler ki var
Oldılar ecrile lāzım hem müsellemler iltizām

110 Biz fedā kılduķ¹⁹⁵² rızā-yı Hāķķ’a māl u cānumuz¹⁹⁵³
Tā ola hoşnūd Bārī fi‘ lümüzden müstedām

Böyle dirken nesl-i Hāydar dīñledi İbn-i Ziyad
‘ Afv kıldı ol velīdin ķatlini vaķt-i niķām

Besdür imdi nazm-ı hāşı terk ķıl ğayr-ı rumūz
Rişte-i nazma getürgil Aħmed’e na‘ t-ı hitām

Muştafa’ya āline midħat sezādur her şenā
Hoş maķāmıla gerekdür oķına şi‘ r-i tamām

Na‘ t-ı Seyyid-i Kā’ināt Şalla’llāhu ‘ Aleyhi Ve Sellem

149

Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün Mefā‘ İlün

1 Şabādan ğuşuma geldi nevā-yı muħtelif aķvāl
Zebānum nükte-dān oldu dehānum maħzen-i emşāl

¹⁹⁵² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁵³ Bu kelime metinde “cānımız” şeklindedir.

Temennā eyledüm rāzı şabā virdi haber hālī
Murād [u] maḳşadı bildüm zamīr-i ecmel-i ıtvāl

Gelürem söyledi a‘ zam mekân-ı çāh-ı Zemzem’den
Emīr-i şehir-i ekremden maḳām-ı Mekke’den iclāl

Şabāya söyledüm rāzı haḳīkī yār [u] hem-rāzı
İrende söyle gör cāzī selāmı ḥazrete icmāl

- 5 Selām it dürr-i deryāya maḳām-ı ‘arş-ı a‘ lāya
İrişen sidr-i Ṭubā’ya melâeik ‘arzına iḳbāl

Girāmī nuṭḳı gūş itdüm şabādan nazma cūş itdüm
Nazar buldüm ḥurūş itdüm mufaşşal midḥate icmāl

Emīri söyledüm serdār muḳaddem dilber-i ebrār
Keşende leşker-i küffār gürūh-ı eşca‘ -ı ebṭāl

[329a]

Zamīrüm ḳaşdına sulṭān muḥabbet taḥtınadır ḥān
Bu ḳavluñ şāhidi Sübhān delīl-i şıdḳına idlāl

Ḥudāvend-i Te‘ālallāh bilür kim reh-berümdür şān
Şerī‘ atde ṭarīḳatde ḍalālet bulmadum idlāl

- 10 Hemīşe na‘ t-ı evşāfın ḥuceste söylerem āli
İrince ḥālet-i nez‘ e olinca ḥātem-i a‘ māl

Elinde bāde-i Kevşer olısar maḥşere mihter
İçerler cāmını eşher muṭī‘ -ı fi‘ lile aḳvāl

Kim oldur bihter-i eşbāḥ yañağı rūşen-i eşbāḥ
Güzīnī ‘ālem-i ervāḥ içinde şöhreti ikmāl

Zamīr-i menba‘ -ı imān ḥabīb-i Ḥālīḳ-i Yezdān
Ḥudāvend-i celilües-şān şıfāt-ı zātı bī-emsāl

Bilürsen kimdurur ḥ‘āce beyān it şerḥ-i dībāce
Kirām-ı ḳavm-i efvāca olurlar ümmet-i ḥoş-ḥāl

Muḥammed nāmıdur Muhtār mu‘ azzam a‘ zam-ı eṭvār
Anı gūş eyleyen tekrār şalātı eylesün irsāl

Tamāmī āline yeksān şahābe cem‘ine ‘irfān
Olanlar leşker-i Rıdvān çerāğ-ı ‘arşa-i iclāl

Muhammed söyle Bū’l-Kāsım muḳaddem a‘zam-ı nāsum
Livā’ī naḳş-ı kırtāsum rumūz-ı ālidür hoş-ḳāl

Nazm-ı Diğer

150

- Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*
1 Haber vir dürr-i güftārı sezāyī meclis-i ‘irfān
Ṭabersī’den ola aşlı Menāhic-Ṭālib¹⁹⁵⁴ [ü] Tibyān

Haḳīḳatden ola rāzı mecāzı olmaya bāzī
Şavāb-ı Haḳḳ ide cāzī anı ta‘zīm iden iḥsān

Muhammed āl-i evtādı rumūz-ı şerḥidür zādı
Hidāyet ehlidür hādī ṭarīḳ-i maḳşada kervān

Gel imdi maḳsada şā‘ir ne kıldı gör Ziyād oğlu
Tevābi‘ lāḥiḳa emri idindi sırrıla a‘lān

- 5 Kaşır-emmāreden taşra ḳarīb-i cāmī‘-i Kūfe
Ṭahāret ehline menzil beyānı eyledi bir ḥān

Şirār ehlin daḥı men‘i idüp ehl-i velāyetden
Maşūnī ḳaldılar maḥfūz ḥirāset buldılar yeksān

[329b]

Nice günden daḥı sonra tehiyye-rāhı-çün esbāb
Sefer azm[i] tedārükler görüben leşkere kervān

Züheyr-i Ḳays ile Şimr’i sipāha eyledi serdār
Ḥaşīr İbn-i Muğıyr’i hem ber-ā-ber Şimr ile aḳrān

Daḥı biş biñ müsellaḥ tır kemāna mālīk-i nīze
Ḳoşuban leşker-i cerrār götürsün başları ‘irfān

- 10 Tamāmī ḥānedān ehlin yetürsün ḥıttā-i Şām’a
Yezīd’e ‘arz ola başlar aña bir aşğar-ı vildān

¹⁹⁵⁴ “*Minhācū ‘ṭ-Ṭālibīn*” olan eserin ismi, metinde “*Menāhic-Ṭālib*” şeklinde yazılmıştır.

Merâhil kaç' idüp menzil kerâmetler zühûr oldu
Velâkin çünkü Hârân'a irişdi eşher-i kervân

Yehûdî mihteri Yahyâ miyân-ı halk seyrânî
İderdi başlara karşı temâşâ sırrıla a' lân

İmâmuñ başına nezdik olanda diñledi râzı
Taḥarrük leblerin gördi dehân-ı ḥaşını dendân

Tilâvet itdüğün gördi ḥuceste âye-i Kur'ân
Serinden güş idüp Yahyâ Yehûdî mihteri bürhân

*Ve seya'lemü 'illezzîne zalemü eyye münkalebin yenkalibüne
şadağa 'llâhu 'l- 'azîm*¹⁹⁵⁵

15 Su'âl itdi seri Yahyâ kimündür peyker-i ḥaşî
Ḥüseyn'ündür didiler ser ' Alî oğlu şeh-i merdân

Muḥammed cedd-i a' lāsı ḥuceste mâderi Zehrâ
Muṭahhar fûtası ḥaḍrâ ḥavârî 'ıydine kurbân

Mu' allâ şöhreti Zehrâ görende sûreti Ḥavvâ
Taḥayyürde ḳalup vâlâ olındı naḳşına ḥayrân

Unutdı Âdem-i ḥâki görende şûret-i pâkı
Didi Ḥavvâ'ya idrâkı idersin hey'eti ḥandân

Eger bildünse Zehrâ'[y]ı ferâdis içre tuğrâ[y]ı
Muḥammed burcunuñ ayı nübüvvet çarḥına Keyvân

20 Gel imdi naḳl-i Yahyâ'ya Yehûdî reh-beri gâye
Ḥüseyn'ün başını gördi saçılmış saçları reyḥân

Yehûdî geldi imâna müselmân oldu dir ḥâlî
Gelüben menzil-i ḥâna müheyyâ eyledi sükkân

Ḥavâtîn ehline ḥil' at getürdi elbise ' ubrat
Ta'âm ile şarâbından ziyâde ḥuşe-i ḳunvân

¹⁹⁵⁵ “Zulmedenler, hangi akıbeta uğrayacaklarını görecektir.” (Şu'arâ, 26:227); bu âyet metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

[330a]

Hediyye biñ direm aķçe getürdi āl [ü] evlāda
Yehūdī mihteri Yahyā zer ü sürh güher-i elvān

Müvekkel ‘askere mihter ta‘ arruz¹⁹⁵⁶ oldılar cümle
Didiler ķavm-i a‘ dāya idersen baķş-ı zer mercān

- 25 Hücūm-ı ‘ām idüp leşker Yehūdī mīri Yahyā’ya
Anuñla ķend ħidmet-kār¹⁹⁵⁷ tamāmın kırdılar yeksān

İdüben ceng [ü] ġavġāyı ser-encāmī şehīd oldı
Müselmān olduġı¹⁹⁵⁸ demde anuñla tābi‘ -i gerdān

Olındı rahmete vāşıl Yehūdī’den olan zātı
İrişdi cennete rūhı ķuşūr-ı ħūrına vildān

Maķām-ı ķabridür Ĥarrān meşāhirdür ziyāret-ġāh
Mezārı meşhed-i ma‘ rūf kirām-ı ķadrıla evtān

Kerāmet Muştafā āli degüldür nāzıra maĥfī
Eger ķalbi degül a‘ mā riyāz-ı dīdesi ‘umyān

- 30 Yehūdīler cezā buldı velāyāt [u] velilerle
Ĥased ehli cefā buldı olındı dūzaĥī nīrān

Müselmānam diyen zümre Muĥammed āline ķaşdı
İdüben ķatl evlādı ħamīde zümre-i ‘irfān

Muĥammed bilmedi ķadrin Betül’[üñ] kıt‘ a-i şadrın
Revā görđi cefā āle ġürūh-ı ħāzin-i Ĥur‘ān

‘Alī’den ķalmadı ħavfı maķām-ı rüz-ı maĥşerde
Gelende Ĥaydar’a ķarşu ħuşūmet tābi‘ -i ‘işyān

Ne yüzile baķar şāha ġürūh-ı āl-i Bū Süfyān
‘Alem-dār-ı Resūluéllāh ‘Alī’ye server-i meydān

- 35 Livā-i ħamdi ref‘ eyler kimesne ref‘ idebilmez
Melāēik fırķasından kes daĥı dīv [ü] perī insān

¹⁹⁵⁶ ta‘ arruz: ta‘ arruzlar [metinde]

¹⁹⁵⁷ Bu kelime metinde “ħizmet-kār” şeklindedir.

¹⁹⁵⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Livâyı ref' ider meşhûr dilîr-i *Lâ-Fetâ*¹⁹⁵⁹ manşûr
Bihişte nâzır [u] manzûr olurlar dâhil-i yeksân

Muqaddem cümleden Aḥmed bihişte daḥl olur server
Öñincedür livâéüél-ḥamd ' Alî farkında Ḥaydar ḥân

Ne-dârem kes Hudâvendâ fakîr-i bî-nevâ hestem
*Günehkârem günehkârem zahîrem kün şeh-i merdân*¹⁹⁶⁰

Gelende maḥşere ferdâ ' alem-dârı baña yârî
İdegör gel şefâ' at-ḥâḥ emîrî necli dü reyḥân

[330b]

40 Be-ḥaḳḳ-ı cûd-ı Sübhânî kerem [ü]¹⁹⁶¹ merḥamet kânı
İdegör merhem-i cânı Betûl'ün¹⁹⁶² derdine dermân

Gel imdi ğayr-i aḳvâle sezâ gör rişte-i nazmı
Lef ü neşr-i müretteb kıl müşevveş olmasun tibyân

Rumûzı mü'riḥân ehli ola aşlı Me'âric'den
Şavâ' iḳ'den ola naḳli Şevâhid menba' [1] Furḳân

Esâsı Ravzatü'l-Aḥbâb kitâbından ola aşvâb
Cerîrî'den Ṭaberḥânî Beyân-ı Mecma' u'l-'irfân

Dimişler Şimr-i Zî'l-cevşen diyâr-ı Mûşul'a ol dem
İrişdükde diyâr ehli didi gelsün baña a' yân

45 Gerekdür şehre âyîni tamâmî bağlasun ḥalkı
Emîr-i şehr olan mezbûr ḳabûli itmedi fermân

Cevâbı gönderüp Şimr'e didi kim muḥtelif aḳvâm
Şehirde vardur ifrâṭî iderler fitne-i a' lân

Gerekdür leşkeri taşra nüzûl itsün ḳamu cumhûr
Gelûrler ḥidmete¹⁹⁶³ ḳavmi diyâr-ı Mûşul'ün ' irfân

¹⁹⁵⁹ “Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit, er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

¹⁹⁶⁰ “Kimsem yoktur Allah'ım, çaresiz bir fakirim. Günahkarım, günahkarım, bana yardım et ey erlerin şâhı!”

¹⁹⁶¹ kerem [ü]: keremi [metinde]

¹⁹⁶² Betûlün: Betûli [metinde]

¹⁹⁶³ Bu kelime metinde “ḥizmete” şeklinde yazılmıştır.

Şimir havf eyledi hâle kabûli eyledi pendî
Konuban taşrada leşker Yezîdüñ tâbi‘ i Mervân

İmāmuñ başını şahre kenârında koyup leşker
Ağardı kaçre kaçre kan başından şahreye seylân

- 50 Mübârek farkınuñ kanı idüben seng-i yâķūtî
Muķarrer oldı kim her mäh-Muķarrem cûş ide ceryân

Gelürdi hâşıla ‘āmı Muķarrem’de aña maķlûķ
‘Azāya cümlesi meşgûl olurdı dîdesi giryân

Olan ‘ Abdüelmelik Mervân hilâfet şâķibi ‘aşruñ
Anı gördükde ol ğaddâr ğasedin ref‘ idüp pinhân

Nişâne kalmadı hilfe Muķarrem mähına mâtem
İdeler hem ziyâretler ħalâyık eşher-i a‘ yân

Velîkin ol yere Meşhed-Nuķaķ dirler ħalâyıklar
Ziyâret-ġahı maķluķuñ olınmış ħaliyâ idmân

- 55 Daķı var bir kerāmâtı Nuşaybîn ķurbına ‘ asker
Gelende anda bir ‘ādî neķâre ķaldurup düşmân

Melāmî nāmına Manşûr İbin İlyâs dimişler ħalk
İdüben Şimr’i istikbâl getürdi şehrine ‘umyân

[331a]

Tamāmî baĭladı āyîn der [ü] dervāze-i şehri
İrişdi berķ-i lâmi‘ den ziyāde āteş-i sūzân

Tamāmî cism-i nâ-pâki şerāre nârı Manşûr’ı
Giriftâr-ı belâ ķıldı şavâ‘ iķ āteş-i nîrân

Şanursan düşmen-i evlād ķalursan dâr-ı dünyāda
Neşâtıla olup ħandân velîler ħâline şādân

- 60 Każâdan itmesün herġiz belâdan farķ-ı endişe
Olursan âl [u] evlāduñ görende ħâlini ferĥân

Dü ġitide giriftâr-ı ‘uķûbet sizlere lâzım
Olındı insile cinnî size nefrîn ide her ân

Dağı vardur haber taze naşibinden giden leşker
İrişür kal' aya meşhür Süleymân hâkimi bir hân

Karındaşı anuñ Şıffîn gazâsında olup maqtûl
Biri hük-m-i Süleymân'a şerîk oldu iki sulţân

İki dervâzesi şehriñ olurdı dutdılar anı
Süleymân ile yoldaşı şerîk-i hükmine fermân

- 65 Şimir geldükde ol dâra iki dervâze der-bânı
Nizâ' ı kıldılar herkes gele başlar aña yeksân

Geçe dervâzeden başlar dilerdi kendü bābından
Geçe başlar ola tezyîñ anun dervâzesi handân

Nizâ' ı kıldılar her dü Süleymân' ıla yoldaşı
Süleymân katl olup meşhür şerîki şād olup aqrân

Şimir gördükde ol hâli ziyâde havfı müstevlî
Olındı 'azm idüp gayri diyâra tâbi' -i Şeytân

Harîrî buķ' aya irdi harîri çok olurdı hâş
Konuban leşkeri anda mübârek buķ' aya yeksân

- 70 Gelüben çâder-i 'işmet-ķarîne cāriye Şîrîn
Ezelden Şehrebânü'ya olurdı cāriye aqrân

Ziyâde ağladı anda görende Şehrebânü'yı
Bedensiz başları cümle kefensiz serleri 'uryân

Hüseyn İbn-i 'Alî āzād anı itmişdi der-aķdem¹⁹⁶⁴
Dağı hem Şehrebânü'dan telaţţuflar¹⁹⁶⁵ görüp ihsân

Hamîde cāriye Şîrîn olurdı nāmıla mestûr
Gör imdi n'eyledi Şîrîn görende cümlesin 'uryân

[331b]

Görende Şehrebânü'[y]ı mu'arrā ten libāsından
Pelās kisveti köhne [vü] derîde dāmen-i ķaftân

¹⁹⁶⁴ Bu kelime metinde “der-aķdem” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁹⁶⁵ Bu kelime metinde “ţalaţţuflar” şeklinde yazılmıştır.

- 75 İcâzet istedi Şîrîn huceste Şehrebânû'dan
Didi şehre gerek lâzım baña gitmek olur imkân
- Didi Şîrîn'e sen âzâd olupsen ibtidâsından
Dilersen gitmege şehre dilersen ƙalgılan¹⁹⁶⁶ der-ân
- Gidüpsen ƙal' aya Şîrîn irişdi ƙurb-ı dervâze
Dilerdi elbise-fâhîr getürsün anlara yeksân
- İrende ƙurb-ı dervâze 'Azîz'e eyledi âvâz
Tazarru'lar ƙılup zârî anı gûş eyledi der-bân
- Ġarîbem söyledi râzı 'Azîz'e İbn-i Hârûn'a
Gerek şehre ola dâhil baña raĥm eyle ey sulţân
- 80 'Azîz eytdi aña Şîrîn degül misen¹⁹⁶⁷ eyâ 'avret
Ta' accübde ƙalup Şîrîn ne bildi nâmını der-bân
- Şîrîn'em söyledi eşher açuban ƙapuyı ol dem
Aluban ƙal' aya anı selâm itdi aña der-ân
- Selamın redd idüp Şîrîn didi ƙandan bilürsen kim
Benüm nâmundurur Şîrîn saña kim söyledi a' lân
- 'Azîz eytdi yaturken ben İbin 'İmrân-ı sulţânî
Ƙarındaşıyla Hârûn'ı görüben anları giryân
- Her iki servi[yi] gördüm gırz/bân [u] bağaldur ƙâk
Füzûnî hüznile ġamnâk iki şeh-zâde-i 'İmrân
- 85 Tazarru' eyledüm zârî her iki mihtere reh-ber
Nedendür ƙihreñüz ħâkî reyâhin dideñüz seylân
- Didiler ey 'Azîz aña tamâmî 'âlem-i ervâĥ
Bugündedür 'azâ meşġûl olınmış cinnile insân
- Neden kim Muşţafâ naġdi şehâdet bulmış ol server
Serin tenden cüdâ ƙılmış Yezîd'ün tâbi' i tuġyân

¹⁹⁶⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁶⁷ Bu kelime metinde “degil misen” şeklinde harekelenmiştir.

Gelüpdür al‘ aya nezdk dilersen ecr-i erzn
Sa‘ det devlet-i bk Resl’e ‘ arz ıl mn

Ziyret hzretn bşn idersen l-cerem elbet
Daı bizden an tze selm idegr hsn

- 90 Kelmn anlarn der-gş idindm an ey Œrn
Didiler Œimdi bir ‘ avret geliser al‘ aya giryn

[332a]

MeŒhir nmla Œrn kenzi ehl-i beyt oldur
Anu-n nmun bildm ban Œer itdi bin ‘ mrn

Anu tezvci hkm olmuŒ ‘ Azz an san eŒher
Muadder eylemiŒ Yezdn Hdvend-i cemleŒ-Œn

Bilrem nmun meŒr ban bildrdiler adem
ki peyam-ber-i a‘ am nebler serveri ‘ irfn

Didiler kim san lzm gerekdr ‘ ad ıl Œrn
dersen an istkbl idersen hdmetin¹⁹⁶⁸ i‘ ln

- 95 Cevba geldi dir Œrn ‘ Azz’e syledi rz
Kelmun ‘ ayn- hkmetdr cevbun a‘ am- brhn

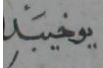
Velkin bil benm adm iczet Œehrebn’dan
Alursan mantk gy hat mazhar[] tibyn?

Hem ol s‘ at gelp her d ‘ Azz’ile daı Œrn
Rumz nal idp le kelm- Ms-i ‘ mrn

Cem’-i hnedn ehli mbht eyledi ifrt
Selm aldlar cem‘ i taiyyt iki sltn

Selm itdiler cmle Kelmuellh [u] Hrn’a
Yoıbed¹⁹⁶⁹ olna Ms velkin vlidi ‘ mrn

¹⁹⁶⁸ Bu kelime metinde “hizmetin” Œeklinde yazlmŒtır.

¹⁹⁶⁹ Bu kelime metinde “Yohıbed” Œeklinde harekelenmiŒtır.

- 100 Bizüm defterde yād olmış huceste māderūn¹⁹⁷⁰ nāmı
Yohābed naşş-ı Furqān'ı Yohıbed gayrıda tıbyān

Kelām-ı sâbıka geldük ‘Azîz’ün hâline Şîrîn
İnüben kal‘adan ol dem ‘Azîz’i görgilen pinhân

Muḥāfızçılara rüşvet virüben biñ direm aqçe
İcāzet aldı cem‘inden berāy-ı hıdmet-i ‘irfān

Getürdi anda biñ altun nezir qavliyle ol mire
Ki Zeyneel-‘ābidin dirler güzide nāmına hulkān

Havātın ehline tuḥfe getürdi dürlü hil‘atler
Müşerref oldu hıdmetde müselmān oldu hem der-ān

- 105 Ziyāret eyledi farkın Hüseyn’ün peyker-i ḥaşın
Mübārek başına iblāğ selāmı eyledi der-ān

Selāmın İbn-i ‘İmrān’ün yetürdi peyker-i ḥāşa
Mübārek başına anda olındı farkına qurbān

Gelüp fark-ı sa‘ādetden selāmı ikki ‘irfāna
Resül’e ibtidā virdi selāmı peyker¹⁹⁷¹-i sultān

[332b]

Didi olsun selāmu ‘İllāh Resül’e soñra Mūsā’ya
Qarındaşıyla Hārūn’a Yohıbed oğlına ‘irfān

‘Azîz gūş itdi aqvāli serinden ḥazretün eşher
İmāma söyledi irşād tarīka kıl beni İmān

- 110 İmām eytdi aña ol dem ziyāde hıdmeti kılduñ
Muḥammed āline ta‘zīm şavābı eyleduñ iḥsān

Selām-ı enbiyā şimdi getürdüñ bizlere cümle
Olınduñ intisāb ehli bizümle dāḥil-i Rıdvān

‘Azîz’e āferīn itdi ziyāde ḥazretün başı
Du‘ālar kıldı ḥaqqında Muḥammed biz‘ası reyḥān

¹⁹⁷⁰ māderūn: māderi [metinde]

¹⁹⁷¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış olup “ى” harfi yazılmamıştır.

Gidenden şöıra Şîrîn'e kelâmı şerh idüp hâtûn
Şerîfe Şehrebânû hâş Hüseyin'ün zevcesi akrân

Rızâmuz ger saña lâzım olursa gel kabûl eyle
‘Azîz’i zevc idegörgil sezâdur hıdmete ihsân

- 115 Kelâm-ı Şehrebânû’dan kabûli eyledi Şîrîn
‘Azîz’i eyledi tezvîc kenîze luţfıla ‘irfân

Sa‘ âdet ehline dâhil olındı hoş ‘Azîz oldı
Muhammed âline hıdmet kılanlar böyle ki Selmân

Dilersen bulmağa¹⁹⁷² kâdri meveddet eyle evlâda
Tamâmî âl [u] enşâra muhâcir zümre-i Rıdvân

Muhammed âlidür ‘âlî şahâbî ‘âleme vâlî
Eyâlet tahtına nâlî olındı hükmile Loqmân

Muhammed’dür habersüz gel haber al naql-i bürhânı
Saña şerh eyleyem anı elinde topıla çevgân

- 120 Muhammed *Veéd-đuhâsından*¹⁹⁷³ saña vardur ‘aţâsından
Penâh iste ‘abâsından meveddet şâlımı kalkan

Getürgil nazma dîbâce serây-ı şî‘re nessâce
Rumûzı ğayr-i harfıla künûz-ı ma‘den-i tibyân?

Şî‘r¹⁹⁷⁴

151

- Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*
1 Haberdür Buél-Hukûkî’den huceste-nâm İsmâ‘îl
Şehâdet ehline huffâz olanlardan idi zühhâd

Didi elli nefer bizler muhâfızçı idük cümle
Mübârek başlara her şeb hırâset kılmaga¹⁹⁷⁵ imdâd

¹⁹⁷² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁷³ “Kuşluk vaktine and olsun.” (Duhâ, 93:1).

¹⁹⁷⁴ Metinde başlık konulmadan siyah bir çizgi çekilerek başka bir şiire geçilmiştir.

¹⁹⁷⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İderdük şubha dek maḥfūz ser-ā-ser başları meşhūr
Ḳamusı uyḳuya gitdi kebīr ü aşḡar-ı ‘abbād

[333a]

Velī bīdār idüm tenhā anı gördüm ki bir kimse
Gelüben başlara ḡarşu libās-ı ebyaẓ-ı işhād

- 5 Edīmi reng-i gendüm-gün girāmī ḡāmeti mevzūn
Velīkin ḡihresi maḡbūn şıfātı cevher-i hoş-zād

Muḡārin oldı şandūḡa imāmuñ başına nezdīk
Çıḡardı farḡı şandūḡdan sürüben yüzine ezyād

Fiḡāna başladı ḡazret anı farḡ itmedüm hergiz
Taşavvur eyledüm ḡayri ünāsa şeklini isnād

Elinden istedüm almak¹⁹⁷⁶ Ḥüseyn’üñ başını meşhūr
Buraḡam farḡı şandūḡa anı ḡıfẓ eyleyem tecdād

Şadā-yı ḡātīf-i ḡaybī irişdi ḡuşuma ol dem
Didi ey bī-edeb ḡāfil bulınma şayda ol şayyād

- 10 Gelendür Ḥazret-i Ādem Şafıyyu ’llāh olan a‘zam
‘Azāya ḡazır [u] mātem dutupdur ḡadrıla mu‘tād

İrişdi bir nidā tekrār anı gördüm ki bir ebrār
Gelüben Nūḡ-ı keşti-dād anuñla niceler zühhād

Te‘āḡub geldi İbrāḡīm ḡüzīde oḡlı İsmā‘īl
Daḡı İshāḡ’ıla Ya‘ḡub nebīler sāyiri evtād

Ziyāret kıldılar başı tamāmī enbiyā Mürsel
İrişdi cümleden şoñra fiḡānıla gelüp şeh-zād

Girībān-ḡāḡ tā dāmen mübārek dīdesi giryān
Muḡammed’dür gelen sulṡān didi ḡātīf baña eşhād

- 15 Saḡābe cümlesi aḡyār anuñla geldiler eşhād
‘Alī şoñra gelüp Kerrār fiḡānī eyledi feryād

¹⁹⁷⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

İrişdi Ca' fer ü Hamza Hasan şeh-zāde-i eşher
Ziyāret kıldılar mazhar mübārek peykeri erşād

Tamām olduḡda¹⁹⁷⁷ cem' iyyet nebīler evliyā yek-ser
Muḡammed āl u aşḡābı ' Alī Hamza Hasan şeh-zād

Anı gördüm ki bir kürsī semādan geldi der-hāke
Çıḡuban kürsīye Aḡmed ḡabīb-i Ḥālīḡ-i ezdād

Nebīler cümle eṡrāfın aluban ta' ziyet ḡāle
Olındı cümlesi meşḡul ' azāya ḡurbıla eb' ād

- 20 Muḡārin ḡāle dir gördüm semādan bir melek nāzil
Olındı şafḡa-i arza elinde ' āmud-ı cerrād

[333b]

Daḡı bir tīḡile āteş çıkardı ḡoş ḡüsāmından
İdindi cümle müstaḡfız olanlar cem' ini ṡarrād

Anı gördükde vehm itdüm vüḡdum ditredi meşḡūr
İderken nevḡa vü zārī Resūluéllāḡ'a kıldum dād

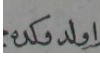
Emān [u]¹⁹⁷⁸ el-emān itdüm taḡarru' eyledüm zārī
Didüm ikrāhıla yoldaş olındum bunlara imdād

Didüm *kellā vü ḡāṡā*¹⁹⁷⁹ kim Resūl evlādına düşmen
Olanlardan olam cümle şeḡāvet şāḡibi erdād

- 25 Resūluéllāḡ olup şāfi' ḡalāş itdi beni sulṡān
Daḡı şandūḡa müstaḡfız olanlar ḡāk olup remmād

Şabāḡ olduḡda¹⁹⁸⁰ bir ferdin fezāda görmedüm herḡiz
Tamāmī cem' -i müstaḡfız helāk olmış ḡamu ber-bād

Tamāmī reng-i ruḡsārum siyāḡ oldı benüm ol dem
Taḡayyürde ḡalup eşher baḡardum başlara efrād

¹⁹⁷⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁷⁸ emān [u]: emānı [metinde]

¹⁹⁷⁹ “Asla, katiyyen.”

¹⁹⁸⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Haber-dâr oldı ahvâle Şimir Zî'lcevşen-i merdûd
Sueâl itdi baña hâli tamâmı söyledüm ezyâd

Muhalif leşkeri vâkıf olanda kâr-ı encâma
Didiler düzağa girmek olındı bizlere irşâd

30 Didiler Bû'l-Huķûķî'dür hilâfı söylemez hergiz
Tamâmî gördügi hâli yaturken zümre-i 'addâd

Peşimân oldılar lîkin neden sonra peşimânî
Olup müstevcib-i düzâh Şimir tâbi' leri hussâd

Dimişdür Bû Sa'id aķvâl Dımışkî nâmıla emşâl
Didi ben anlara yoldaş olındum rāhıla imdâd

Haber-dâr oldı Ka'ķā'-i Huzā'î kâr-ı eṣrāra
Müretteb eyledi leşker diler şeb-hûn ide bir 'ād

Dilerdi başları almak Şimir'den leşkerin kırmak
Haber-dâr oldılar hâle Yezîd'ün leşkeri şeddâd

35 Olındı muṣṭarib cümle idende gūş Ka'ķā' uñ
Ziyâde 'askeri hâlin diler şeb-hûn ide imdâd

Olındı cümle ser-gerdân fezâ-yı sehl-i şahrâda
Şimir Zîlcevşen'ün kavmi perâkende olup cerrâd

Görildi deşt-i şahrâda nişanı râhibûñ deyri
Taḥaṣṣun oldılar anda ziyâde havfila ber-bâd

[334a]

Cevâba geldi dir râhib didi kimsiz kime tâbi'
Bu deyre gelmeden maķşad nedür söyleñ baña ecvâd

Bu başlar kimlerûñ başı olurlar söyleñüz toĝru
Didiler 'āṣîler başı imâma kaşd iden evtâd

Yezîd'e oldılar 'āṣî eger bildünse serdârı
Eyâlet şāḥibi mesned atasından eben 'an-câd

Bizüm serdârumuz oldur aña tâbi' kamu leşker

Niyâbet şāḥibi oldur elinde kabza-i

Biz imdi istimā‘ itdük muhālifler idüp kaçdı
Bize şeb-hûn ide eşhâr gürûh-ı fâcir [ü] kaçşâd

Taşaşsun olmağa¹⁹⁸¹ geldük senûñ deyründe iskânî
Olinmak¹⁹⁸² kaçdıla tâ kim belâdan olmağa¹⁹⁸³ eb‘ âd

Didi râhib size deyrüm kifâyet eylemez künceş
Münâsib oldurur başlar koyarsız deyrüme¹⁹⁸⁴ kayyâd

45 İdersiz taşrada leşker konarlar cümlesi meşhûr
Şimir râzî olup kavle begendi şulhını mî‘ âd

Koyuban başları cümle mühürlü cem‘ -i şandûka
Şalup deyre idüp muhkem serây[un] kapusın seddâd

Kuful urdı aña muhkem mücedded her dü cânibden
Tamâmî hânedân¹⁹⁸⁵ ehlin muhaşşan deyr idüp nâ-şâd

Tesellî oldı ol hâle ki başlar oldılar mahfûz
Kimesne eylemez şeb-hûn aña ger başlara cünnâd¹⁹⁸⁶

Konuban taşrada kendü¹⁹⁸⁷ muhālif leşkeri cümle
Cihân olduğa¹⁹⁸⁸ zulmânî şeb-i târîk olup şayyâd

50 Olanda nışf-ı şeb bîdâr olındı râhib-i mezbûr
‘İbâdet kıлмаğa¹⁹⁸⁹ durdı nevâfil ‘azmine zühhâd

Meşâhir gördi şandûkı içinden nûr olur lâmi‘
Tamâmî deyrini rûşen ider seyyâre-veş meh-zâd

¹⁹⁸¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁸² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁸³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁸⁴ Bu kelime metinde “deyrime” şeklindedir.

¹⁹⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁸⁶ Bu kelime metinde “cünnâd” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁹⁸⁷ Bu kelime metinde “kendi” şeklindedir.

¹⁹⁸⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Tahayyürde kalup rāhib görende deyrini rūşen
Serāy[un] revzeni ḥandān olınmış nūr ile ezyād

Serāya çün nazār şaldı ne gördi şakfı şakḳ olmış
‘Amāriler olup peydā ḥavātīn zümre-i ḥan-zād

Ḳamunuñ fūṭası nūrī şu‘ āī ‘ālem-i kevnī
İdinmiş pertev-i ḥurşīd cemālī cümleñ meḥ-zād

[334b]

55 Gelüben şoñra bir ḥātūn anuñla nice hem-rāzı
Levāmī‘ maḥz-ı nūrından cihānı eyledi ābād

Muḳaddemde gelen zümre ḥavātīn perde iḥfāya
Girüben cümlesi Şīrīn olındı ‘ışḳına Ferḥād

Tahayyür baḥrine daldı görende anları rāhib
Nidā geldi aña ol dem nezāre ḳılma ey ḥussād

Gürüh-ı perde-i ‘işmet ‘afāyif ehline gizlü
Nazār şalma ḥayā eyle ḥabersüz olma mazḥar-zād

Muḳaddemde gelen Sāre Ḥalīl’uñ zevcesi¹⁹⁹⁰ eşher
İkinci Hācere ḥātūn zebīḥuñ māderi ḥan-zād

60 Mu‘allā namı İsmā‘īl Ḥalīl’uñ ‘ıyd-ı ḳurbānı
Muḥammed cedd-i a‘lāsı müzekkā şānıla efrād

Üçüncü zevce-i Aḥmed Ḥadice māder-i Zehrā
Daḥı dōrtüncidür eşher muṭaḥhar Āsiye ḥammād

Ḳamudan şonra ki Zehrā gelendür dūrretüel-beyzā
Muḥammed biz‘ası feḥvā vezīr-i mesned-i mī‘ād

Egerçi baḳmadı rāhib ḥavātīn ehline hergiz
Velīkin istimā‘ itdi nisālar nevḥasın feryād

Selāmı ḳıldılar başa güzīde naḳş-ı naḳḳāşa
Kemānī ḳaşları ḳaşa ḥuceste peyker-i ecvād

65 Refāḳatle ḳılup zārī tamāmī zümre-i ḥayrāt
Ḥavātīn perde-i ‘işmet-nişīn bihter-i ezdād?

¹⁹⁹⁰ zevcesi: zevcidür [metinde]

‘Azādan soñra dir ġāēib olındı cümlesi maħcūb
Görilmez oldılar mestūr hicāb-ı ‘işmete mirşād

Gidenden soñra ‘avretler çerāġı yaqdı dir rāhib
Serāyuñ kufılını pozdı yapışdı şan *du*ka zühhād

Çıkardı peyker-i hāşı Hüseyn’üñ başını rāhib
Gül-āb [u] müşk-i ‘anberle yuyuban şevkıla veddād

Tazarru‘lar kılup zārī imāmuñ farkına karşı
Didi kim bilmedüm sensen nebīler söyleyen evlād

70 Haber virdi nebī ‘İsā geliser nām[ı] Faraqlıñ
Muhammed rākib-i nāka hamīde bā‘ iş-i icād

Anuñ evlādı sen bildüm kelāmın cümle hayrātuñ
Kamu ġuş eyledüm rāzı nisālar zārını feryād

[335a]

Cevāba geldi fiél-hālī imāmuñ peyker-i hāşı
Taħarrük-leb kılup dendān tekellüm eyledi irşād

Didi aña eyā rāhib benem mazlūm [u] maġmūmī
Ġamıla olmışam hem-dem şehādet kaşdına eşhād

Benem İbn-i Resūluéllāh Muhammed ġāce-i ‘ālem
Benem İbn-i ‘Alī Haydar ġazanfer kaşver-i emcād

75 Benem mazlūm-ı a‘lānī şehīd-i Kerbelā meşhūr
Benem maḡtūl [u] ‘atşānī ġarīb[ī] zulmıla bī-dād

Kerāmetler görüp rāhib getürdi āl [u] evlādın
Kamusı geldi imāna anuñla tābi‘-i ecdād

Gelüp yetmiş nefer meşhūr Yehūdī kavm-i Naşrānī
Müselmān oldılar cümle ‘Alī Evsaḡ kılup irşād

İmāma geldiler cümle Hüseyn’üñ oġlına karşı
Mu‘allā nāmıla süccād müzekkā şānıla ezhād

İcāzet¹⁹⁹¹ istedi cem‘i ki şeb-hūn ideler gizlū
Yezīd’ūñ kavmine birden şehādet ‘azmine imdād

- 80 İcāzet virmedi seyyid Hüseyn oğlu olan mazlūm
Ki Zeyneel-‘ābidīn dirler girāmī nāmına süccād

Didi vakt olmadın katle zevāl-i kavm-i eşrāra
Yezīd’ūñ kavmine harbi idersiz kaşdıla endād

Şabāh olduğda¹⁹⁹² göçdiler tamāmī leşkeri Şimr’ūñ
İrişdi muḩaddem leşker şirārī karyeye efsād¹⁹⁹³

Habīşe beldeye geldi ki nāmı ‘Asḩalān anuñ
Ne belde esfelānidür cehennem derkesi verrād?

İdüben Şimr’i istikbāl gelende şehrine Ya‘kūb
Emīr-i ‘Asḩalān’ı gör ṯarīḩatden olan eb‘ād

- 85 ‘Ale‘l-fevr bağladı āyīn ḩarābe şehrine Ya‘kūb
İdüben kavmi istikbāl Yezīd’ūñ cem‘ine ezyād

Mecālis eyledi tertīb çeḩāne ḩamrıla muṯrib
Ber-ā-ber Şimr-i Zī‘l-cevşen gelürken şehrine ḩar-zād

Büreyr¹⁹⁹⁴ ol şehre gelmişdi Huzā‘ī zātıla ma‘lūm
Ticāret kaşdına tüccār şehādet ‘azmine şayyād

Çıkuban leşkere karşı Şimir Zīelcevşen’i gördi
Mübāhātı kılur maḩrūr Hüseyn’i ḩatlı idüp cellād

[335b]

Büreyr eytdi aña zālīm kimūñ başıdurur meşhūr
‘Alem farkında bend anı idübsen muḩkem-i ‘ammād

Şimir gördükde aḩvālin Büreyr’ūñ eyledi ḩavfı
İşāret eyledi ḩamu anı cerḩ itdiler iṯrād

¹⁹⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁹³ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁹⁹⁴ Bu kelime metinde şeklinde harekelenmiştir.

Buraqđılar anı ħāke ġarīķ-i ħūn olup mazlūm
Velī fevt olmadı durdı yerinden eyledi imdād

Tecessūs eyledi eṭrāf iriŗdi anda bir ķavme
İderler nevĥa vū zārī zevācir farṭıla feryād

Büreyr ol dem cevāb itdi girāmī ķavm-i eŗāfa
Nedendür ħūznile sizler olursız ķahrıla ber-bād

Tāmāmī ‘ Asķalān ehli kebīr [ü] aŗġarı¹⁹⁹⁵ řādān
Bugünde cümlesi ħandān neķāre ķengile dil-řād

95 Büreyr’e¹⁹⁹⁶ söyledi ķavmi bilürsen bizleri eŗher
Muĥibb-i ħānedān ehli ezelden olmışuz ecdād

Bugünde māteme meŗġūl olındıķ¹⁹⁹⁷ ġūŗ idüp ħāli
Ĥüseyn’ün başını gördük sinān [u] nīzede efrād

Büreyr¹⁹⁹⁸ eytdi eger gerķek olursa ķavlünüz cümle
Gelün ĥarb idelüm eŗĥār Yezīd’ün ķavmine ṭarrād

Niŗār-ı cānumuz rāh-ı Resūl evlādına ķurbān
İdelüm ceng-i řeb-ĥūnı ķalīl [ü] ekşere¹⁹⁹⁹ bī-dād

Tamāmı ittifāk itdi Büreyr aŗlı Ĥuzā’ ile
Ķamu yüz on nefer cem’ i muĥibb-i mazĥar-ı evlād

100 Hurūcı ķıldılar cümle zūĥūr-ı cum’ a vaķtinde
Ĥaṭībī ķatlı idüp ol ġün ziyāde ķavmini irdād

Ĥaṭībün çokdur aĥvāli velīkin deftere řıġmaz
İderdi zemm ol ġünde ‘ Abā ehlin ķamu eŗĥād

Gelüben ibtidā yārān görüben anı minberde
Buraqđılar anı ħāke kenār-ı minbere ber-bād

¹⁹⁹⁵ kebīr [ü] aŗġarı: kebīri aŗġarı [metinde]

¹⁹⁹⁶ Bu kelime metinde “Büreyr’e” şeklinde harekelenmiştir..

¹⁹⁹⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁹⁸ Bu kelime metinde “Büreyr” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁹⁹⁹ ķalīl [ü] ekşere: ķalīli ekşere [metinde]

Ser-encāmı kamu maḳtūl olındı yüz nefer on er
Şehādet buldılar²⁰⁰⁰ feyz-i sa‘ ādet buldılar hoş ād

Tevārīḥ [ü] şemārīḥi²⁰⁰¹ vüfūr mü ’riḥān ehli
Dimişler anlaruñ ḥālin mufaşşal şerḥile ezyād

- 105 Kelāmı añla el-kışşa Yezīd’uñ leşkeri rıḥlet
İdüben ḳaṭ‘-ı rāḥ evṭān menāzil merḥale esvād
[336a]
Dımışk’a çün ḳarīb oldı Yezīd’uñ leşkeri ekşer
Bu naḳli bunda ḥatm eyle idegör ğayr yeni icād

Der-Beyān-ı Dāḥil Şüden-i Leşkeriyān-ı Yezīd Be-Şehr Bā-Ehl-i Beyt
Raḍvānu’llāhu ‘Aleyhim Ecma‘īn

152

- Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*
1 Muḳaddem naḳş-ı tūmāra çekegör zıkr-i Mevlā’yı
Te‘āla’llāḥ zihī a‘lā zihī Ma‘būd-ı yektāyī

Zihī Sübhān-ı bī-hem-tā ‘Alīm ü ‘Alīm ü Dānā
Zihī Raḥmān-ı Ḥaḳḳ Dārā Ḥakīm aḥkem-i aḳvāyī

Zihī Ḥallāḳ-ı ḥayvānī nevāṭıḳ cins-i insānī
Gürūh-ı cinn [ü] şeyṭānī cemād-ı zīr [ü] bālāyī

Zihī ḳudret-nümā şānī‘ ki şun‘ın eyledi peydā
Muḥammed ḥürmeti kevn-i vücūdī ḳıldı eşyāéyī

- 5 Muḥammed bā‘ış-i eflāk vezīr-i taḥt-ı *erselnāk*²⁰⁰²
Süvār-ı heftüme çālāk bihişt-i dār [u] Me‘vāyī

Muḥammed na‘tına zākir olındum feyzine şākir
Girāmī ālini nākir olandan olma hem-sāyī

Muḥammed medḥi güftārūm olındı maḥz-ı eş‘ārūm
Emīr-i naḥlidür yārūm bu günde belki ferdāyī

²⁰⁰⁰ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

²⁰⁰¹ tevārīḥ [ü] şemārīḥi: tevārīḥi şemārīḥi [metinde]

²⁰⁰² “Ve mā erselnāke illā rahmeten liél-ālemīn (Ey Muhammed! Biz seni ancak âlemlere rahmet için gönderdik.)” (Enbiyâ, 21:107).

Muhammed āline aşhāb gūlām-ı kem-terem Haḡ-bāb
*Çü kumrī tavḡ der-gerden nişāne-dār-ı şeydāyī*²⁰⁰³

Gelmedi şerḡ-i fehvāya kelām-ı sâbıka râvī²⁰⁰⁴
İdegör nazmıla takrîr rumûz-ı dürc-i lâlâyı

- 10 Dımışk'a çün qarîb oldı Şimir Zîelcevşen'ün ceyşi
Yezîd'e eyledi i' lām gelende ḡavm-i hercâyî

Nidâ kıldı ḡalâyıqlar tamâmı terk idüp eşḡāl
Yezîd'ün emrini dutdı ḡalâyıḡ şehr-i me'vâyı

Ḳamu a' yân-ı devletler bezendiler mülûkāne
Gelüp erkân-ı ḡaşmetler neşāta oldı hem-pâyî

Temāşâ kıлмаḡa²⁰⁰⁵ cümle Yezîd'ile olup hem-râh
İdüben Şimr'i istiḡbâl ḡamu ceyşile vâlâyı

Dimiş Kenzüel-Ġarâ'ib'de Ebû'l-Abbās Sehlî'den
Tevâtür naḡlıla meşṭûr olınmış şerḡ-i ma' nâyî

- 15 Dimişdür kim ticāretle Dımışk'a uğradum ol gün
Ki başlar geldiler Şām'a kılırdı ḡalḡı ḡavḡâyı

Çalındı kûs [u] neḡḡāre beşāret oldı eṣrāra
Bulındum anda nâ-çāre itürdüm aḡlı hem-râyî

[336b]

Neşātıla ḡamu ḡandān olındı Şāmîler yeksân
İderler 'ıydıçün ḡurbān iḡerler ḡamrı hercâyî

Suéal itdüm neşātından nedür aşlı Livātından
Ḥaber virdi şetātından nice Mecnûn-ı rüsvâyî

Muḡālifler didi maḡtûl olınmış ḡahrıla meḡhûl
Geliser başları maḡlûl sināna baḡlu a' lâyî

- 20 Didüm raḡm eyleñüz ḡāle ne cānibden gelür başlar
Didiler şavb-ı Aḡşā'dan olan dervāze yektâyî

²⁰⁰³ “Hz. Muhammed'in âli ve ashâbına Hak kapısında en değersiz köleyim. Kumru gibi boynumdaki gerdanlık aşkımin/deliliğimin nişanesidir.”

²⁰⁰⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

²⁰⁰⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Revānī²⁰⁰⁶ ol yaña oldum irişdüm âl [u] evlâda
Görende başları nefrîn idindüm qavm-i a' dayı

Görende zârımı hâtûn süvâr nâkaya olmış
Cevâba geldi hevdecden baña şerh itdi fehvâyı

Nedendür halk ' işretde neşâtıla geçer handân
Seni gördüm olur giryân halâyık içre sevdâyî

Didüm kimsen eyâ hâtûn baña bildür nedür nâmuñ
Baña rahm eyle ihsânı beşâret ile tuğrâyı

25 Didi ey şeyh-i nûrânî beni bil bint-i sultânî
Sekîne dürr-i ' ummânî Hüseyn'ün duhteri râyî

Didüm ey duhter-i Aḥmed Ebû'l- Abbās-ı Sehlem ben
Şahâbe seyyid-i ebrâr oluram merd-i inqâyî

Garîbem bilmezem şehri ticâretle gelüp bunda
İrişdüm qavm-i eşrâra gürûh-ı cem' -i itğâyî

Didi çün böyledür hâlûn kerem kıl def' idegörgil
Şehâdet başları bizden irâğ it cây-ı Akşâ'yı

Temâşâ başlara maḥlûk idende biz girü olmaḥ
Sezâdur merḥamet eyle idegör derde edvâyı

30 Sehil dir başlara irdüm daḥı serdâr olan cem' e
Biñ altun eyledüm ikrâr idem bahş anlara pâyı

Muḥaddem sürdiler rahşı götüren başları leşker
Ba' id oldı ḥarem ehli ' afâyif ' işmet a' lâyı

Ḥalayık başlara qarşu ziyâde izdiḥâm itdi
' Amârîler olup maḥfûz içinde ehl-i ezkâyî

Rivâyetdür ki geldükde Yezîd'ün leşkeri Kûfî
Şehîdler başını rumḥa geçürmiş şadr-ı a' lâyı

[337a]

Ḳamunuñ başlarından nûr çıkardı şahn-ı şahrâya
Ḥavâtîn ḥânedân²⁰⁰⁷ ehli ' amârîlerde aḥfâyî

²⁰⁰⁶ revānî: revâyî [metinde]

- 35 Müretteb nâkalar üzre muķābil birbire ķarşı
Miyān-ı leşker-i a‘ dā gelürdi şehre Me‘vāyı
- ‘Aķabce şaf çeküp leşker ‘alemler açdurup bayrak
Yaraķ-ı tūmturāķıla revāne oldılar
- Şadā-yı nāle-i ķūs [u] nefīrī²⁰⁰⁸ velvele şaldı
Cihāna ṭabl-ı Eflātūn-mişāl [ü] denk-i Dārāyī
- Sabāh olduķda²⁰⁰⁹ dir leşker irişdi şehre bed-nāmī
Velīkin olmadı fırsat vuşul-ı ķaşra nīk-cāyı
- Gelüp dervāze-i ķaşra tamāmī başları anda
Zemīne indürüp ‘asker nisālar cem‘ in ehdāyı
- 40 Muķadder böyledür aķdem gerekdür hūkm-i Yezdānī
Ola cārī meşā’ibler girāmī āle mevlāyı
- Velīkin Şimr-i Zī’l-cevşen gör imdi n’eyledi tedbīr
İmāmuñ başını virdi Beşīr’e gördi hoş rāyī
- Didi ger hīdmeti²⁰¹⁰ maķbūl olmazise baña zecri
Kimesne eylemez ķahrı ķışāş-ı ķatle adhāyı
- Eger ki hīdmeti²⁰¹¹ maķbūl olursa ‘āleme şāyī’
Olmışdur ki ķatl itdüm Hüseyn-i dürr-i yektāyı
- Gör imdi n’eyledi merdūd Beşīr’i Mālik’uñ oğlı
Getürdi meclise ķarşı Hüseyn’uñ farkın a‘ lāyı
- 45 Yezīd’e ķarşı şi‘rile mübāhāt eyledi mağrūr
‘Arabça añla eş‘ārın rumūzı aşl-ı fehvāyı

²⁰⁰⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁰⁸ ķūs [u] nefīrī: ķūsı nefīrī [metinde]

²⁰⁰⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰¹⁰ Bu kelime metinde “hīzmeti” şeklinde yazılmıştır.

²⁰¹¹ Bu kelime metinde “hīzmeti” şeklinde yazılmıştır.

Cerā ‘aleyne kışşaten ‘aceben
İmlâé rikâbî fîzzaten zeheben
İnnî kateltüé-l-melikié-l-Müctebâ
*Kateltü hayreé-n-nāsü ümmen ve eben*²⁰¹²

Yezîd aqvâli gûş itdi ziyâde infi‘ âl oldı
Halâyık içre şermende olındı hışma evlâyî

Didi merdûda ey müfsid bilürdük vâlidî efzal
Hüseyn’ün mâderi ather kerîme şadr-ı a‘ lâyı

Niçün katl eyledün anı bilürdük aşlını meşhûr
Zamâne mihteridürler cihānuñ mîr-i vâlâyı

[337b]

Anı katl eyledi ol dem mazınne def‘ ola tâ kim
Halâyıklar ola sâkit anuñ zemminde hercâyî

50 Şanur kim bilmedi maḥlûḳ Hüseyn’i katl iden oldur
Yezîd-i pür-cefâ nāmî olan şermende ferdâyî

Ferāmûş eyledi aḳdem maḳâşîd eyleyen irsâl
Hüseyn’ün katline sâ‘î olındı kıldı ḡavḡâyı

‘Ubeyduéllâh’a gönderdi nice ḳâşîd mürâsiller
Didi katl eyleñüz bey‘ at baña itmezse adḥâyı

Rücû‘ it aḣl-ı ma‘ nāya Yezîd aḣvâline nâzım
Çaḡırdı Kûfe erbâbın cerâyım ehli hem-pâyı

Suéâl itdükde aḣvâli ne dürlü ceng olup fitne
Züheyr şermende Ḳays oḒlı cevâba geldi iṡḡâyî

55 Didi ey mîr-i ḥâḳân-ı eyâlet taḥt-ı sulṡânî
Bu şaḣşuñ cem‘ -i aḳrânı saña cevır itdiler ḡâyî

Ḳamuya bey‘ atı ‘arz-ı revâ gördükde ol farzı
Ḳabûli itmedi ‘arzı anuñla ḳavm-i yek-râyı

²⁰¹² “Garip bir olay cereyan etti, bineḒimi gümüşle doldur, ben seçkin meliki öldürdüm, anne ve babası en hayırlı olan kişiyi öldürdüm.”; bu Arapça şiir, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır ve nazım şekli farklı olduğu için beyit sıralamasına dâhil edilmemiştir.

Senüñ fermānuña ‘āşī olanlar fırqadur bunlar
Kamusın qatl idüp leşker haqıķī añla ma‘ nāyı

Cenābuñ emrile meşhūr Ziyād oğlu muṭī‘ oldı
Kelāmuñ eyledi icrā ‘ Amır naḥsıyla aqvāyī

‘ Amır Sa‘ d’ı kılup serdār tamāmī leşkere hünkār
Kamu qatl eyledi eṣhār saña düşmān-ı hem-tāyī

- 60 Getürdük başları cümle Tūrābī oğlınuñ ālin
İmāmet eyleyen da‘ vā yalançı qavm-i bed-rāyı

Tefekkür eyledi anda Yezīd ifrāt ile meşhūr
Getürüñ söyledi başlar huzūra merd-i lavayı

Elinde hem anuñ vardı Ziyād oğlu gibi bir tır
Qazīb-i nā-mübārek dir olurdu resm-i aqvāyī

Hüseyn’üñ başına urdı leb [ü] dendānına eṣher
Mişāl-i top [u] çevgānı iderdi lu‘ b hercāyī

Hāberdür Būel-Mü’eyyed’den İmām-ı Hārezim şāhı
Tevārīḥ ehlinüñ māhı me‘ ānī burcunuñ ayı

- 65 Dimişdür Cündeb’üñ oğlu Temīr ol gün olur ḥāzır
Şerāret dār-ı meclisde Yezīd’e qurb-ı hem-sāyī

[338a]

Taḥammül itmeyüp ḥāle Yezīd’e zecr ider işhār
Kaṭ‘allāhu yedek²⁰¹³ söyler miyān-ı qavm-i eṣḳāyī

Bilürsen söyler ol başı leb [ü] dendān-ı naqqāşı
Per-i Cibrīl-i gattāşı olurdu gice aḥfāyī

Hemīşe zülf[i] meşşāṭa iderdi qadrıla Cibrīl
Dökerdi āb-ı Kevşer’den şarāb zülfe dārāyī

İdüp perverde eṭvārın tamāmī şeh-per-i Cibrīl
Resūléllāh yañağından öperdi şubḥ [u] emsāyī

- 70 Resūl’üñ ketf-i ḥāşında hemīşe oldı perverde
Oḡuñur rākib-i merkeb rumūzın añla ma‘ nāyı

²⁰¹³ “Allah, elini kessin.”

Ḳazîb ile anı cev lâ n idersin sırrıla a' lân
Leb [ü] dendânımı her-ân çikersin semt-i Akşâ'ya

Ġazabnâk oldu aḳvâle Yezîd-i pür-cefâ mağrûr
Temîr'e hışm idüp eşher miyân-ı ḳavm-i aḡvâyî

Temîr'e söyledi ol dem eger aşḥâbeden ekrem
Ger olmazduk²⁰¹⁴ bugün a' ḳam seni ' âlemde rüsvâyî

İderdüm itmezem lîkin Resûl'ün ḥatır-ı ḥaḳḳı
Saña raḥm eyledüm imrûz daḡı ḥavf itme ferdâyî

75 Temîr eytdi aña ol dem eyâ bed-baḥt [u] şûm eṭvâr
Resûl'ün oḡlını ekrem idersin ḳatlı a' lâyı

Baňa dirsens Resûluellâh şaḥâbî şoḡbeti ḥaḳḳı
Saña raḥm eylerem luṭfı siyâset itmezem pâyı

Resûl'ün âl [u] evlâdın idersin bend-i zindânî
Ḳamusın teşne-leb küşte ḥalâyıḳ içre rüsvâyî

Tevēhhüm eyledi ḥâle Yezîd-i pür-cefâ ol dem
Ziyâde fitne ḥavfindan anı zecr itdi inhâyı

Temîr'i eyledi iḥrâc melâlî şadr-ı meclisden
Getürdi ḡayri aḳvâli beyâna naḳl-i aḡfâyı

80 Tevâriḡ-i Cerîrî'de ser-â-ser Ravzalar meşṭûr
Olinmış Bûel-Mefâḥir'den rivâyet şerḥ-i ehdâyı

Dimişlerdür Yehūdî'den olurdu anda bir şaḡşı
Ticâretle olup ḥâzır şatardı sil' a kâlâyı

Bulındı şadr-ı meclisde Yezîd'e ḳarşu gör ḥâlî
Su' âl itdi nedür başlar olinmış ḳat' mühdâyı

[338b]

Yezîd eytdi baňa ' âşî olanlar başlarıdur kim
Baňa cem' i ḡurûc itdi ḥilâfet kıldı da' vâyı

²⁰¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yehūdī eytdi ger bu şahş eyālet kendüye lāyık
Olmazdı saña hergiz hüruc itmezdi ma‘ nāy

- 85 Didi gerçektürür kavlıñ Resûl evlādıdur oğlu
Hüseyn İbn-i ‘ Alī’dür kim iderdi ceng tenhāyī

Yehūdī geldi feryāda didi *veyhak*²⁰¹⁵ eyā mağrūr
Saña lāyık cehennem-dār sezādur nār-ı Me’vāyī

N’olur hālūñ kıyāmetde huşūmet şāhibi Aḥmed
Olanda Ḥaydar-ı Kerrār kerīme zevc-i Zehrāyī

Ne ‘özrile olur maqbūl senūñ ‘özrūñ eyā fāsık
Muḥammed düşmeni āl-i güzīde nesl-i a‘ lāyī

Yezīd’e söyledi kavli Yehūdī geçdi cānından
Bilür kim katl ider anı Yezīdī merd-i iṭḡāy

- 90 Yezīd’e söyledi añla miyān-ı kavm-i Mūsā’yı
Benümle Ḥazret-i Dāvūd miyānı geçdi mühdāy

Ḳıran itdi tecāvüzler olur yetmiş ḳıran ekser
Yehūdīler baña ta‘ zīm iderler kavm-i Tersāyī

Cenāb-ı Ḥazret-i Dāvūd dutarlar ‘izzetüm eşher
Bilürler pīşvā²⁰¹⁶ kavm-i nebī her yerde hercāyī

Muḥammed dün olındı fevt anuñ evlādını maḳtūl
İdüpsen ‘āleme işhār imāmetle müsem māy

Ġazabnāk oldı güftāra Yehūdī kavline ġaddār
Didi ger zimmīler katli ḥarām olmazdı fehvāyī

- 95 Resūluéllāh ḥaber virdi tamāmī zimmīler ḳatlin
Ḥadīşile olup memnū‘ seni ḳatl itmek evlāyī

Olurdı līkini ḥazret ḥadīş-i ḥürmeti ḳatlūñ
Baña lâzım degül şimdi ḥalāş olduñ ehdāyī

²⁰¹⁵ “Yazıklar olsun!”

²⁰¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yehūdī söyledi ol dem Yezīd'e mihter-i aḥmak
Yehūdīyün muḥāşım ḥaḳ olanda añla ma' nāyı

Resūl evlādīyün olmaz Hudāvend-i Te'āla 'llāh²⁰¹⁷
Anı ḳatlı idenūñ ḥaşmı idende ḥükm-i icrāyı

Mükerrer ḥışm idüp ğaddār Yehūdī ḳavline tekrār
Buyurdı ḳatlı ide anı Yezīdī nār-ı vārāyı

[339a]

100 İmāmuñ başını ol dem muḥāṭab eyledi ḥāle
Yehūdī söyledi rāzı mübārek başa imlāyı

Şehād ol söyledi farka tamāmī şıdḳıla imān
Getürdüm dīn-i İslām'a Resūluellāh'a mevlāyı

Yehūd'a söyledi ḥavfın müselmān olmağūñ²⁰¹⁸ nā-çār
Bugünde i' tibār olmaz ṭarāyıklarda icrāyı

Yezīd'e söyledi ol dem Yehūdī nükte[y]i tekrār
Resūl'ūñ oğlını eşher idersen ḳatlı bed-rāyī

Müselmānlar imāmın ḳatlı idende ben gibi güm-rāh
Eger maḳtūl olur yegdür emīr-i ḳavm-i Tersāyī

105 Ne ḳadrüm vardur ey aḥmak beni kimdür bilen ādem
Oluram başlara ḳurbān bugünde belki ferdāyī

Gürūh-ı Aḥmed'e dāḥil olursam ger şehādetde
Ziyāde ṭālibem rāğıb-ı sa'ādet isterem payı

'Aleel-fevrī müselmānı Yezīd aḳvāmı ḳatlı itdi
Olındı rahmete vāşıl bihişti buldı meşvāyı

Rebī' -Ebrār²⁰¹⁹ kitābında şavāb-ı müsteṭābında
Nedür naḳli cevābında dimiş Mecnūn [u]²⁰²⁰ Leylā'yı

Dimişdür 'Abd-i Vahhābī olurdu nāmıla bir şahs
Naşārā zümresi ḥāşı gelüp ol dāra tersāyī

²⁰¹⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

²⁰¹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰¹⁹ Metinde geçen "Rebī' -Ebrār" eser ismi, "Rebī' -Ebrār" şeklinde yazılmıştır

²⁰²⁰ Mecnūn [u]: Mecnūnı [metinde]

110 Diyār-ı Rûm ehlinden olurdu dir risâletle
Olındı meclise hâzır ʔabaḳda gördi bed-râyî

İmāmuñ farḳıla zülf-i şerîfin gördi²⁰²¹ ḥasretler
Çeküp meclisde ol tersâ girāmî ḳavm-i ‘İsâ’yı

Didi birgün Resûluéllâh oturmuşdı ḥayâtında
Medîne şehrîne dâḥil olındum vaḳtıla câyı

Resûl’e istedüm tuḥfe getürmek-çün suéâl itdüm
Ne cinse ʔab‘ı râḡıbdur didiler ‘ıṭr-ı feḥvâyı

Getürdüm ḥazrete nâfe ḥuceste müşk [ü] ‘anber ḥâş
İletdüm ḥazrete tuḥfe ḥarem ehli alup pâyı

115 Resûl’uñ zevcesi aṭher ki Ümm Seleme’dür nāmı
Baña ol dem suéâl itdi nedür nāmuñ ḥalîlâyî

Didüm kim ‘Abd-i Vahhâb’am velîkin ḳavm-i tersâdan
Oluram dîn-i milletde ʔarîḳatde Mesîḥâyî

[339b]

Didi ger dîn-i İslâm’ı ḳabûl eylerseñ uş tuḥfeñ
Ḳabûli eylerem eşher nezîrle tuḥfe ezkāyı

Nazar ḳıldum ki şimâsı mübârek reng-i ruḥsârı
Tamāmî naḳl-i ‘İsâ’dur ḥaber İncîl-i tuḡrâyı

Müselmân ol zamân ol dem görende reng-i ruḥsârın
Nice müddetdurur dînüm olındı anda ihfâyî

120 ‘İbâdet eylerem Ḥaḳḳ’a şerî‘at-Aḥmedî üzre
Kimesne ḥâlümi bilmez Yehûdîle naşârâyı

Daḥı birgün Resûl ile oturmuşdum ḥuzûrında
Bu tıflı şadrına aldı der-âḡuş itdi²⁰²² vâlâyı

Sürüp ruḥsâr ruḥsâra Resûlu ‘İllâh’ı gördüm ben
Mübârek baḡrına başdı sezâ-yı ḥubb-ı lâlâyı

²⁰²¹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

²⁰²² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Didi Hâk'dan ba'îd olsun saña zulm eyleyen aqvâm
Seni katl eyleyen zümre cefâ-pîşe haṭâ-râyî

Bu kavli söyledi eşher Yezîd'e ' Abd-i Vahhâbî
Tamâmî gûş idüp meclis müéessser oldılar ğâyî

- 125 Yine anda cevâb itdi güzîde ' Abd-i Vahhâb'a
Yezîd-i pür-haṭâ ' âdî habîş eṭvâr-ı kâlâyî

Muhammed hürmet-i dîni eger olmazdı ey tersâ
Saña dürlü siyâsetler iderdüm hicv-i rüsâyı

Yezîd'e söyledi çünkü Resûl'ün hürmeti lâzım
Olanda cümle maḥlûka sezâdur âle hem-pâyî

Gerekdür âline hürmet idersen böyle kim cedde
İdersen ' izzet-i ta' zîm ḥaḳîḳatle mecâzâyî

Ziyâde söyledi çünkü Resûl'ün hürmeti lâzım
Melâzımlar²⁰²³ anı taşra çıkardılar melâlâyî

- 130 Gel imdi ğayr-i aqvâle sezâ gör rişte-i nazmı
Redîf-i dîger ḥarfî düzegör vezne tuğrâyı

Der-Beyân-ı Münâzara Kerden-i Yezîd-i Pelîd Ber-Ser-i Mübârek Seyyid-i Şühedâ Raḳıya 'llâhu ' Anhu

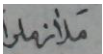
153

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*
1 Begû ḥamd-i Hudâvend'i sezâ-yı şükr-i Yezdân'ı
Raḥîm ü Râḥim ü Raḥmân ' azîmüéş-şân-ı Sübhân'ı

Cihân-ı kâne mākānı Muhammed hürmeti icâd
İdindi heft devvârı serây-ı heşt-Rıdvân'ı

[340a]

Muhammed bâ' iş-i heştî olındı heftüm-i pestî
Muḥabbet cāmınuñ mesti olındı Hâḳḳ'a mihmânî

²⁰²³ Bu kelime metinde “melâzımlar” şeklinde harekelenmiştir.

Muhammed'dür sezā āl-i imāmet tahtına nālī
Olınmak²⁰²⁴ reh-nümā vālī mecāzile haqīqānī

- 5 Kifāyetdür maḳālātuñ harīdārı eger olsa
Cevāhir zīvere şārī muraşşa' tāt[ı] tibyanı

Rücū' it kışşaya maẓmūn Yezīd'ün kārına mevzūn
Gör imdi n'eyledi maḡbūn girāmī āle a' lānī

Getürün söyledi maḡrūr tamāmī āl [u] evlādı
Getürdiler aña karşı nice şeh-zāde sulṭānı

Ber-ā-ber Zeyneb-i seccād ki Zeyneel-'ābidīn adı
Olınmışdur haqīqatde Hüseyn'ün oḡlı vüştānı

Meşāhir Ümmü Gülşüm'i getürdi sır-ı maḡtūmı
'Alī'nün duḡteri ḡān-zād Betül'ün kaṭ' -ı pistānı

- 10 Baḡuban perde altından Hüseyn'ün başına Zeyneb
Görende nūr-ı ruḡsārın fiḡāna geldi nālānī

Felekden eyledi dādı ziyāde kıldı feryādı
Didi şerm itmedün 'ādī ziyāde zulma tuḡyānī

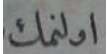
Muhammed āline cevri revā gördün eyā ḡaddār
Yaḡup biñ Ka'be-i eşher idüp ābād-ı nīrānī

Yezīd'ün ḡatırın ḡoşnūd idersin zulmıla her dem
Hüseyn'e eyledün bī-dād tamāmī āle yeksānī

Yezīd'i ser-bülend itmek ne cā'izdür cehāletle
Hilāfet tahtına vālī olındı farṭ-ı tuḡyānı

- 15 Yezīd aḡvālī ḡuş itdi didi kimdür bu maḡdūme
Didiler duḡter-i ḡaydar girāmī Zeyneb-i ḡānī

Anuñla eyledi rāzı ber-ā-ber Ümmü Gülşüm'i
Getürdi Zeyneb'e karşı Betül'ün duḡterin şānī

²⁰²⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Yezîd'e söyledi ruḥṣat bize vir kim Hüseyn'ile
Muḥammed sıbt-ı evlâsı melâeik mehd-i cünbânı

İcâzet aldılar ḥâşıl ser-i sultânıla rāza
Gelüben ol sere nezdik Betül'ün kızları cânı

[340b]

İki duḡter iki aḡter der-âgûş itdiler başın
Hüseyn'ün çehre [vü] ḡaşın? cihānuñ mäh-ı tábânı

- 20 Revâyiḡ-müşk-bârından kemānî ḡaşları bûyı
İrişdi cân-ı 'irfāna olup bî-hüş ḡurbânı

Yezîd'e söyledi Zeyneb ümîdüm var Bârî'den
Ḥudāvend-i Te'ālâ'dan saña ḡışm ide a' lānî

Bu dünyāda saña ḡahr-ı 'uḡûbet eylesün ifrâḡ
Muḡaddem olmadın 'uḡbā 'azābı ḡahr-i nîrānî

Murāda maḡşada hergiz yetürmesün seni Ma' bûd
Sezā-yı farḡ-ı 'işyānuñ olasan ḡabs-i zindānı

Yezîd eytdi eyā ḡātün bilürsen kār-ı encāmı
Size n'oldı 'uḡûbetler cezā-yı ḡavl-i bühtānı

- 25 Yalanḡı da' vālar sizden ḡuhûra geldi dünyāda
İmāmet ḡaḡḡına bühtān Hüseyn itdi ferîdānî

Kelām-ı kâzibe sizden cihāna intişār oldı
Anuñ ecrāmıdur irdi size ḡalk içre a' lānî

Cevāba geldi dir ḡülşüm imāmuñ ḡāher²⁰²⁵-i pāki
Yezîd'e söyledi kezzāb münāfıḡsan marîḡānî

İmāmet bizdedür bizde 'ayānî naşş-ı ḡātı' la
Mu' allā cedd-i a' lādan atadan Teñri aşlanı

İmām-ı evliyā oldur ḡamu işnā 'aşer mîri
İmāmet burcunuñ mähı velāyet ḡarḡ[1] Keyvān'ı

²⁰²⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

30 Burakdı Ümmü Gülşüm'i teveccüh itdi sulţāna
İmām-ı *Hel etā*²⁰²⁶ nesli Hüseyn oğlu olan hānı

Bu kimdür söyledi kûdek didiler kim 'Alî Evsaṭ
Yezîd eytdi 'Alî Evsaṭ degül fevt oldı 'aṣṣānî

Didiler ol 'Alî Ekber 'Alî Aşğar'la fevt oldı
'Alî Evsaṭ ḳalup zinde olur Âl-i 'Abā hānı

Nazar ḳılduḳda²⁰²⁷ ol mîre 'Alî Evsaṭ olan şîre
Didi gördüñ mi tedbîre ne ḳıldı ḥükm-i Rabbānî

Hüseyn eylerdi istid' â çıḳa minberlere a' lâ
Beyān-ı ḥutbeler imlâ ide maḥlûḳa tibyanı

35 Bi-ḥamdi 'llāh anuñ başı olındı nîzeler üzre
'Alemler mişli ser-gerdān rimāḥa cîlve-kerdānî

[341a]

Olındı ḳahrıla maḥzûl cenāb-ı devletüm ḥaḳḳı
Anı ḳahr eyledi baḥtüm Ebū Süfyān'ler şānı

Nice müfsid kesānıla ḥurûc itdi baña 'āṣî
Ġarîm oldı aña devlet ḳarînem baḥt-ı sulţānî

Cevāb itdi aña ol dem 'Alî Zeyne'l-'abā seccād
Hüseyn'üñ *ḳurretüel-'ayn*²⁰²⁸ 'Alî'nüñ *Lâ-Fetā*²⁰²⁹ hānı

Didi ey mîr-i bî-devlet Yezîd-i nâkir-i ḥikmet
Bizümdür âye-i ḳurbet-nişānı naşş-ı Ḳur'an'ı

40 Oḳū *ḥā-mîm* 'ayn u *sîn*²⁰³⁰ rumûzı nükte-i *ḳāfir*²⁰³¹
Meveddet âye eşrâfı kimüñ ḥaḳḳında gör anı

Bizümdür minber-i ḥikmet Muḥammed âliyüz bizler
Eben 'an-ced selûnî-hān 'Alî'den minber-i hānî

²⁰²⁶ "Hel etâ ale'l-insâni hînun mined dehri lem yekun şey'en mezkûra (İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinde uzunca bir zaman geçmedi mi?)" (İnsân, 76:1).

²⁰²⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰²⁸ "Göz aydınlığı." (Furkan, 25:74).

²⁰²⁹ "Lâ-fetâ illâ Ali lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'lfikâr'dan keskin kılıç yoktur.)" (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2:363-364).

²⁰³⁰ (Şûrâ, 42:1-2).

²⁰³¹ (Şûrâ, 42:2).

Hemîşe pāye-i minber anuñ ‘ilmiyledür eşref
Halâyık aldılar ‘ilmi ‘Alî’den aşı-ı Qur’ân’ı

Nice kıssis [ü] ruhbânı ‘ayânî eyledi ilzâm
Beyân-ı ‘ilm-i Tevrât’ı aña bildürdi Furkân’ı

Niceler havl-i minberde ĩmāna geldi rāhibler
Nice kıssis-i Rabbānî gelüp İslām’a ‘İbrānî

- 45 Dahı ferdā-yı maḥşerde kenār-ı Kevşer’e sultān
Benüm ceddüm olur meşhūr Muhammed nūr-ı Sübhānî

Livā’üel-ḥamd farkında Muhammed seyyid-i ‘ālem
Olısar ‘arşa-gāh içre nebîler mîr-i sultānî

Meşakḳat olmasun şāha ‘Alî’ye def’ ider anı
Livā’ü’l-ḥamdi ref’ eyler riyāza Teñri aşlanı

Bizümdür ‘arşa-i maḥşer bizümdür ḥuṭbeler eşher
Bizümdür bâde-i Kevşer içerler kavm-i ‘atşānî

Bize cedd Aḥmed-i Muḥtār ikinci Ḥaydar-ı Kerrār
Ḥadice ceddemüz aṭhār Betül-i Meryem-i şānî

- 50 Baña göstergil ecdāduñ imāmet şāḥibi zāduñ
Ḥalīfe aşı-ı evtāduñ olanlar nesl-i sultānî

Ġazabnāk oldı aqvāle ‘Alî Evsaṭ kelāmından
İdüp ḥükm ḳatl-i ma’şūma güzide aşı-ı ‘Adnānî

Gelüp feryāda ol demde kelām-ı Ümmü Gülşüm uş
Ḥüseyn’üñ ḥāheri²⁰³² Zeyneb iki ġam-dide giryānî

[341b]

Yezîd’e söyledi her dü eyā zālīm sitem-pîşe
Bilürsen āl-i Aḥmed’den kimesne ḳalmadı cānı

Nübüvvet ḥānedānında velāyet dūdmanında
Faḳaṭ terk oldı bu ma’şūm anı ḳatl itme zulmānî

²⁰³² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

55 Bu ne zulm-ı kabāḥatdūr ki eylersin bize encām
Peşimān olma sen ḥāle geçen ‘iṣyāna dīvānī

Bu şi‘ri anda yād itdi iki duḡter ‘afāyifler
‘Alī’nün dürr-i dürcinden olanlar gevher-i kânī

Ūnādīke yā ceddāhu yā ḥayre mürselin
Hüseynüke maḡtülün ve neslüke zāyi‘un²⁰³³

Kılanda gūş eş‘arı Yezīd-i pür-cefākārı
Tevehhüm eyledi ḡāyet itürdi aḡl-ı tuḡyānı

Tecāvüz itdi ḡatlinden güzīde zāt-ı seccāduñ
Muḡārın oḡlına ḡarşu maḡāmın itdi aḡrānī

Hüseyn’ün oḡlına ol dem buyurdi kim benüm oḡlum
Senüñle oldı hem-yaşı ber-ā-ber sinnī ḡusbānı

60 Muşārī‘ eyle anuñla olınsun ḡuvveti ma‘lüm
Senüñ hem ḡudretüñ ma‘lüm olınsun sırr-ı a‘lānı

Yezīd’e söyledi ma‘lüm baña cāéiz degül hergiz
Muşārī‘ itmege cevlan bugünkü günde giryānī

Velikin bizlere her dü gerekdür tıḡ-i tız ālet
Virürsen itmege baḡş-i ḡuşūmet şer‘-i ‘irfānī

Bugün ḡālīb olan maḡlūb olanı ḡatl ide meşhūr
Şerī‘ atde ḡaḡīḡatde ola her kār-ı Furḡānī

Tekellümde iken her dü Yezīd ile Hüseyn oḡlı
Şadā-yı kūs nā-gāhī cihāmı dutdı yeksānī

65 Yezīd’ün oḡlı gūş itdi atası nevbet-i kūsın
Tefāḡir eyledi denge düvāle kār-ı Şeytānī

Didi Zeyneél-‘abā ḡāna Yezīd oḡlı olan merḡūm
Atamuñ nevbetidür bu ḡalındı vaḡt-i dīvānı

²⁰³³ “Ey atam, ey gönderilen peygamberlerin en hayırlısı, sana nidâ ediyorum. Hüseyn’ün öldürüldü ve neslin zâyi olmuştur.”; bu Arapça beyit, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır ve beytin nazım şekli farklı olduğundan beyit numaralandırılmasına dâhil edilmemiştir.

Hüseyn'ün kâdadur²⁰³⁴ çengi naķāre tabl-ı Eflātūn
Baña göster eger gerçek olursa hükmi-ı hākānī

‘Alī Evsaṭ didi şabr it bizüm var ṭablumuz eşher
Olur vaḳti gelür āvāz ‘ayānī naṣṣ-ı Ḳur’ān’ı

[342a]

Tekellümde iken her dü müéezzīn na‘ rası āvāz
Gelüp *Allāhu Ekber*’den²⁰³⁵ şadālar nazm-ı ĩmānı

70 Yezīd’ün oğlına ol dem didi Zeyneél-‘ abā server
Çalındı nevbet-i ceddüm Muḥammed deng-i Furḳān’ı

İrince nefḥa-i Şūr’a çalınur nevbeti anuñ
Olinmaz vaḳtıla tebdīl meger ḥaşr ola a‘ lā[y]ı

Muḥammed ḳavlidür eşher mināre üzre ger şahrā
Schilde yā cebel üzre ḥalāyık cehr ider anı

İmāmuñ aṣl-ı güftārı Yezīd’ün ḳalbine şayḳal
Mişāli eyledi kārı ḳasāvet gitdi deryānı

İmāma söyledi iste ne ḥācet benden istersen
Didi kim ḳātili senden dilerem farṭ-ı ṭuğyanı

75 Anı ḳatl eyleyem tā kim cezāsın hem bula meşhūr
Bu ḳavle oldı dir rāzī Yezīd-i dīde-‘ umyānı

Mażınne def‘ ine çāre²⁰³⁶ görüben cem‘ idüp ḥalkı
Ahālī-i *Kūfe* Şāmī çağırdı pīr [ü] vildānı

Hüseyn’ün ḳātili kimdür suéal itdükde ‘ askerden
Didiler Ḥav/ḷ̣̣dür nāmı Yezīd oğlı olan cānī

Getürdiler anı ol dem Yezīd’e ḳarşu gör ḥālī
Didi sensen Hüseyn’i ḳatl iden ğam-dīde ‘ atşānı

Didi ḥāşā ki ben ḳātıl olanlardan olam ma‘ dūd
Anı ḳatl idene nefrīn olınsun sırrı a‘ lānī

²⁰³⁴ kâdadur:ḳanḳıdadur [metinde]

²⁰³⁵ “Allah en büyüktür.”

²⁰³⁶ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

- 80 Çağırdı sonra Şimr'i su 'āl itdi aña zālīm
Didi sensen Yezīd'e qatl iden sultān-ı ' irfānı
- Yezīd'e söyledi eşher kelāmı Şimr-i Zīel-cevşen
Hüseyn'i qatl iden oldur bizi cem' itdi yeksānī
- Tehiyye eyledi esbāb-sefer Āl-i Abā üzre
Hüseyn'i qatl ide leşker dağı qavmıla iḥvānı
- Kime şehir eyledi in'ām hükümet-Rey Taberistān
Kime gayr-i diyār ile vilāyet virdi evṭānı
- Maqāşid eyledi irsāl ' Ubeyduellāh'a der-Kūfe
Alup sonra ' Amır Sa' d'ı görüp serdār-ı kervānı
- 85 Hüseyn'i qatl iden oldur ki cümle leşkere emri
Olup müstevcib-i maqbūl meşāhir emr-i fermānı
[342b]
Kelāmın gūş idüp cümle Şimr Zī 'lcevşen'ün maḡrūr
Yezīd eytdi saña la' net olınsun cem' e ḡusrānı
- Sizūn fi' lūñūze hergiz görende olmadum rāzī
Bu qavli söyledi Şimr'e Yezīd kār-ı ' işyānı
- Olındı münfa' il ol dem Yezīd-i pūr-cefā qavle
Şimr şerḡ itdüğü rāza ḡalāyık içre a' lānī
- İmāma söyledi tekrār Yezīd-i ḡār²⁰³⁷-ı bī-miḡdār
Ne ḡācet kim saña lāzım olursa söyledür anı
- 90 Yezīd'e söyledi ol dem Hüseyn oğlu olan seccād
Ki Zeyne'l-'ābidīn ile müsemmā ism-i ' irfānı
- İcāzet vir baña tā kim Medīne şavbına gitmek
Muḡammed ceddüme qarşu ziyāret kılmāḡa²⁰³⁸ ḡānı

²⁰³⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰³⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Mübârek türbeti üzre mücâvir olmağa²⁰³⁹ bizler
Yezîd eytdi icâzetedür saña evlâda yeksânî

İmâma söyledi tekrâr Yezîd-i pür-cefâ ğaddâr
Dağı hâcet taleb eyle olur maqbûl imkânı

Yezîd'e söyledi seccâd bugün cum'a imiş işhâd
Baña ruşşat gerek vir zâd okuyam huṭbe a' lānî

- 95 Yezîd eytdi bu hem maqbûl olındı huṭbe kıl eşher
Velîkin âhir-i huṭbe kılursan âl-i Süfyân'ı

Münâdîler şalup şehre Yezîd-i ḥ̣âr²⁰⁴⁰ [u] bî-behre
Tamâmî Şâm [u] Kûfîler olındı cem' ' irfânı

Muḳaddem minbere çıkdı ḥaṭîbi leşker-i Şâm' uñ
Ḥudâvend'e şenâ eyler Resûl'e şonra ' Adnânî

Sitâyiş-Âl-i Bû Süfyân idüben midḥat-i akrân
Mezemmât eyledi ' irfân Tûrâb-ı şâh-ı merdânı

Nigûhiş Bû Tûrâb âlin idüben ḳavm-i eclâlin²⁰⁴¹
Didi buṭlân-ı aḳvâlin ' Alî ḥaḳḳında yârânı

- 100 Eyâlet taḥtına vâlî Yezîd'i eyledi ' âlî
Aña ' âşî olan ğâlî sezâdur ḳatlı-i kervânı

Ziyâde midḥat-i eşrâr iderken nâyiḳ-i bed-kâr
Ḥaṭîb-i nâkir-i ebrâr olanlar ehl-i Ḳur'ânî

Taḥammül itmedi kâra imâm cehr itdi güftâra
Ḥaṭîbe ḥışm idüp zâde edebsiz söyledi şânı

[343a]

Ḥaṭâ kılduñ didi şetṭât mezemmât itmede esbât
Yezîd'i eyleduñ neşşât vezîr-i taḥt-ı nirânî

²⁰³⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁴¹ Bu kelime metinde "eclâlin" şeklinde harekelenmiştir.

Rızā-yı halkı tercihi idersin hısm-ı Yezdān’a
Olursan düşmen-i erbāb revāsih ‘ilm-i Rabbānī

- 105 Nedür ey zālīm [ü] ğaddār idersen ta‘ ne-i ebrār
Muḥammed āline cümle huşuşan şāh-ı merdānī

Yezīd’e söyledi şoñra imām ibn-i şehīd eşher
İcāzet vir baña şimdi berāy-ı huṭbe tibyānı

İcāzet virmedi bildi ḥalāyık izdiḥāmında
Ḥacālet kendine rāci‘ olısar şerm-i ‘işyānı

Teğāfūl eyledi ḥāle Yezīd-i pūr-ḥaṭā mağrūr
Getürdi ğayr-i aqvāli beyāna ḫavl-i bühtānı

Velīkin izdiḥām ehli olanlar meclise ḥāzır
Didiler vir icāzet kim ḥaṭābet²⁰⁴² eylesün anı

- 110 Kelāmın istimā‘ itmek bize lāzım gerekdür kim
Ḥicāzī huṭbesin der-gūş idelüm nuṭḫ-ı ‘Adnānī

İcāzet virdi sulṭāna nebīr-i şāh-ı merdāna
Lu‘ āb-ı la‘l mercāna şarāb-ı āb-ı ḥayvānı

Çıkuban minbere şāha semāda şakḫ iden māha
Muḥammed Ḳudretuélāh’a şenā[y]ı kıldı Sübhānī

İdüp huṭbe belīgāne şenālar kıldı Yezdān’a
‘Azīmüēs-şān-ı sulṭāna sezā-yı ḥamd-i Ḥannān’ı

Ḳamu ḥayretde ser-gerdān olındı ḫavline meclis
‘İbārāt-ı kelāmından ḥazar gūş itdi²⁰⁴³ tibyānı

- 115 Nizāmı añla el-ķışsa egerçi tıfl idi ma‘ şūm
Velīkin nuṭḫ [u] güftarı getürdi hūşa Loḫmān’ı

Olındı nuṭḫına meftūn ḥalāyık ḥāzır-ı meclis
Didiler maḥz-ı ḥikmetdür kelām-ı şerḥ-i Süryānī

²⁰⁴² Bu kelime metinde “ḥaṭābet” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²⁰⁴³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmış olup “ت” harfinin bir noktası konulmamıştır.

Mu‘allā şavtıla āvāz idindi meclise şeh-bāz
Didi ben vārişem hoş rāz nebiyye vüld-i ‘Adnānī

Benüm ceddümdür ol server haṭīb-i minber-i Kevşer
Semā-i seb‘ada aḥẓar namāzı kıldı vitrānī

Serāy-ı *kābe kavseyne*²⁰⁴⁴ irişdi belki *ev ednā*²⁰⁴⁵
Kelāmuellāh’ı gūş itdi dimişler gördi Sübhān’ı

[343b]

120 Benem dendāne-i miftāḥ Medīne ‘ilminüñ bābı
‘*Aliyyin bābühā*²⁰⁴⁶ ceddüm dimiş ḥaḳḳında a‘lānī

Benem ol vāriş-i meşhūr maḳām-ı menzil-i Hārūn
Güzīde oğlunuñ oğlu emirü’n-naḥl-i sulṭānī

Benem nazm-ı ‘ibāret-ḥ-ān²⁰⁴⁷ meveddet şerḥ-i *fī l-kurbā*²⁰⁴⁸
Ḥavāmīm içre izmārı meşāhir naşş-ı bürhānı

Benem ol nuṭfe-i ṭāhir ki istiḳrār-ı aşlāba
Olındı ḥayru‘l-aşlābı güzīn emşāc-ı insānī

Benem ol aḥsen-i taḳvīm neḳāve ḥüsnü’l-ensābı
Ḥaseble ekmel-i tekrīm neseble şāh-ı merdānī

125 Benem²⁰⁴⁹ gül gül-bün-i aṭḥār şüküfe-gül-şen [ü] gül-zār
Sürür-ı sīne-i Kerrār Betül’ün ḳaṭ‘-ı pistānı

Ḥilāfet mesnedi lāzım bañadur cedd-i a‘lādan
İmāmetle niyābet hem ‘Alī’den oğlu Reyḥānī

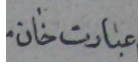
Ḥilāfet-ma‘nevī lāyık banadur ebb-i ‘āliden
Serīr-i saltanat şūrı baña irş oldı imkānı

Meşāhir māderüm aşlı mülūk-ı Yezdicerdī’den
Olur nesli mülūkāne sezā-yı taḥt-ı sulṭānī

²⁰⁴⁴ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

²⁰⁴⁵ “Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.” (Necm, 53:9).

²⁰⁴⁶ “Ben, ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır.”

²⁰⁴⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁴⁸ “Ancak Allah’a yaklaşmayı arzu ediyorum.” (Şûrâ, 42:23).

²⁰⁴⁹ Metinde bu mısırda “benem” kelimesinden sonra gelen “gül” kelimesi iki defa art arda yazılmış ve vezin gereği “gül-bün” kelimesine yer verilmiştir.

Kelāmin gūş idüp ol dem Yezîd-i pür-cefâ-kārî
Hacel oldı görüp hâli beyân-ı sırr-ı Furkân'ı

- 130 Hălâyıkdan idüp havfı ‘ aķâyidler olur taġyîr
İderler kâtl mezbûrı Yezîd-i kavm-i hüsranı

İşâret eyledi ol dem müéezzîn kılmaġa²⁰⁵⁰ tekbir
Yezîd ister namâz itmek edâ-yı farz-ı Sübhân'ı

Dilerdi kaç‘ ide kavlin imāmuñ halk arasında
Olurlar şerhine meftûn haķîķî kavle Qur‘ânî

Müéezzîn eyledi tekbîr iķâmet intizâmıyla
İmām eytdi ki lâ-şekkdür ki haķdur ferd-i Yezdân'ı

Şîfât-ı *lem-yelid*²⁰⁵¹ zât-ı *velem yüled*²⁰⁵² aña şahid
Bulınmaz zıdd [u] hem-tâsı zen [ü] ferzend-i akrânı

- 135 Müéezzîn çün Resûlu ‘İllâh Muḥammed söyledi işhâr
İmām ol demde başından ‘ imāme şaldı gör hânı

Mü‘ezzîn öñine şaldı ‘ imāme hâsını ḥazret
Perişân oldı ġisûlar mu‘ anber şaçı reyḥânı

[344a]

Didi toġru baña söyle mü‘ezzîn kimdurur Aḥmed
Muḥammed kim Resûluéllâh diyersen şimdi her ânı

Yezîd’e söyledi bî-bâk Hüseyin oġlı olan müllâk
Muḥammed’dür senüñ ceddüñ *yahūd* ceddümdür a‘ lānî²⁰⁵³

Bu vaşfila olan mevşûf baña aķrebdürür yasın
Haķîķî eyleme inkâr getürme kavlı-i bühtânı

- 140 Eger dîrsen ki bilmezem cehâletdür ġalaṭ naķli
Ziyâde fîkr-i bâtıldur daġı endişe buṭlânı

²⁰⁵⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁵¹ “(O), doğurmamıştır.” (İhlâs, 112:3).

²⁰⁵² “(O), doğurulmamıştır.” (İhlâs, 112:3).

²⁰⁵³ Bu kelime metinde “a‘ lānî” şeklinde harekelenmiştir.

Zehārif māl-ı dünyāya olupsan hırşıla meftūn
Resūl'ūñ eyledük ālin ser-ā-ser küşte ' atşānı

Nice kimse olan aşhāb Hüseyn'ūñ ibtilāsında
Kamusın qatl idüp meşhūr tevābi' kavm-i ' irfānı

Anuñ üzre dahı ehl-i ' ıyālin qaryeden qarye
Tamāmī gizdürüp şöhet idersin hālqa seyrānī

Nice nā-mahremānıla Muḥammed āl-i athārın
Şehirden şehre ser-gerdān idersin dīde giryānı

145 Eger İslām iseñ söyle nedür bu qahr [u] işkence
İdersen Āl-i Yāsīn'e ḥalāyık içre ceryānı

Eger kāfir iseñ söyle nedür bu mescid [ü] mihrāb
Muḥammed nāmıla aşhāb idersin zıkr-i Sübhān'ı

Gerekdür lā-cerem terkin idersin dāb-ı İslām'ūñ
Dutarsan böyle ki dutduñ muḥaddem şuğl-ı Şeyṭān'ı

Olındı münfa' il ol dem miyān-ı encümen mağrūr
Yezīd-i tābi' -i nefis-i helāket hırş-ı hırmānī

İşāret Kerden-i Yezīd Ber-Mü'ezzin Ve Kāmet Kerden-i Ū

154

1 *Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün*
Saña naql eyleyem qavli redīf-i dīgeri evlā
Elifden şerḥile menşūr nişār-ı lüélüé-i lālā

Yezīd emr itdi der-hālī müéezzin eylesün kāmet
Namāzı kılmāğa²⁰⁵⁴ cumhūr ḥalāyık pīrile bernā

Şalādan şonra emr itdi Yezīd'i gör nedür fikri
Maẓınne²⁰⁵⁵ def ine çāre ḥalāyık cem' ine ağvā

²⁰⁵⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁵⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Emîr-i Kûfe [vü]²⁰⁵⁶ Şāmî olanlar cem‘ine nefrîn
İdûben nâ-sezâ kıavli görûben anlara evlâ

[344b]

- 5 Hüseyn’ün kıatline râzî degüldüm söyledi eşher
‘Ubeyduéllâh’a şad la‘net olınsun kıavmine yek-câ

Bu emre eyledi içdâm fażîhat kâr encâmum
Beni Şâm [u] ‘İrâķ ehli içinde eyledi rüsvâ

Olındum ‘âleme bed-nâm hüceste-nâm iken İslâm
Ne kıadrüm kıaldı eşher ‘âm ne sîret şûret-i kâlâ

Ziyâde eyledi nefrîn ‘Ubeyduéllâh-ı etbâ‘ın
‘Amır naķsıyla eşyâ‘ın Şîmir Zîelcevşen-i eşķâ

Dağı Kenzü ‘l-Ġarâ‘ib’den mezâhir raķķ-ı meştûrî
Nedür gör şerh-i izmârî ‘ibâret nûkte-i tuĠrâ

- 10 Yezîd evlâd-ı iclâle tahâret ehline menzil
Görüp kendü serâyında tevâret mesken-i a‘lâ

Hüseyn’ün duķterî ma‘şûm olurdı anda işhârî
Çehâr sâlik-i meşhûr sa‘âdet-zâtıla ezķâ

Hüseyn’ün iltifâtıyla olınmışdı şeref-zâde
Hemişe der-kenârında olurdı vâ/îye vâlâ

Şehâdet bulduĠı²⁰⁵⁷ demde Hüseyn-i seyyid-i işhâd
Tefakķud her zamânânî²⁰⁵⁸ iderdi duķter-i ‘azrâ

Anı dürlü firîbile iderdiler kıamu teskin
Kıarâr eylerdi nâ-ķârî gehî eylerdi vâ-veylâ

- 15 Yezîd’ün hânedânında olurken Muştafâ ehli
Yine feryâd idüp duķter ziyâde şavtıla aķvâ

²⁰⁵⁶ Kûfe [vü]: Kûfe-i [metinde]

²⁰⁵⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁵⁸ Bu mısırda “zamânânî” kelimesinden sonra “dir” kelimesi metne sonradan yazılmıştır. Fakat vezin gereĠi bu kelime, mısraya yazılmamıştır.

Yaturken ḥ̣āb²⁰⁵⁹-ı rü'ÿāda görür ğam-dīde ünāsın
Hüseyn İbn-i 'Alī şāhı dilīr-i *Lā-Fetā*²⁰⁶⁰ tenhā

Qılur feryād āvāzı Hüseyn'ün duḡter-i nāzī
Velāyet burcı şeh-bāzı veliyy-i vāḡī-i vālā

Qılanda zār ma' şūme Yezīd oldı ḡaber-dārī
Suéal itdükde aḡbārı didiler kendine ḡālā

Hüseyn'ün anda ma' şūme bulunmış duḡter-i aşğar
Miyān-ı cümle-i 'avrāt ḡudāre zümre-i ṡahrā

- 20 Huceste vālidin görmiş yaturken zār rü'ÿāda
Olup bīdār ender-zār fiğāna başladı tenhā

Yezīd emr itdi tā başın Hüseyn'ün duḡtere qarşu
Aña göstermege eşher muṡahhar çihre-i ra' nā

[345a]

ṡabaḡda duḡtere qarşu getürdiler aña farkı
Suéal itdi nedür peyker Hüseyn'ün başın[ı] aḡḡā

Didiler peyker-i mazlūm Hüseyn'ün başıdur anla
Güzīde vālidün farkı görende āḡ idüp 'azrā

Sürüp ruḡsār ruḡsārā yañağı verd-i gül-nāra
Girāmī ḡadr-i atvāra niṡāmī dişleri lālā

- 25 Görende ḡānedān ehli ziyāde nevḡa [vü] zārī²⁰⁶¹
Fiğāna geldiler der-ḡāl edānī zümresi a' lā

Yezīd aḡvāli ḡuş itdi idüp ta' zīmle sākit
Tamāmī ḡānedān ehlin yetürdi ta' ziyet hem-cā

Velīkin Ümmü ḡülşüm'e temennā eyledi menzil
'İmāretten ola ḡāric berāy-ı ta' ziyet ḡuşvā

²⁰⁵⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁶⁰ “Lā-fetā illā Ali lā-seyfe illā Zü'l-fikār (Ali'den başka genç (yiğit,er) Zü'lfikār'dan keskin kılıç yoktur.)” (Aclūnī, Keşfü'l-Hafā, 2:363-364).

²⁰⁶¹ nevḡa [vü] zārı: nevḡa-i zārı [metinde]

İdindi anlara menzil serāy-ı taşrada bir hān
Havātīn-Şām eşrāfı serāya geldiler yek-cā

Tamāmī Şām eşrāfı ‘ıyālın eyledi irsāl
Yezīd emr itdi tā iclāl dutalar ta‘ ziyet evlā

- 30 Ebū ’l-Mihnef kitābında meşāhir maḳtele meşūr
Yezīd’ün ‘askeri hālin dimişdür naşşıla yek-tā

Çağırdı söylemiş seccād Hüseyin oğlın dimiş meşūr
Yezīd ifrātıla ta‘ zīm imāma eyledi ḳurbā

‘Alī Evsaṭ imāmıla ḳoşup çok kimse ḥidmet-kār
İdeler anlara ḥidmet girāmī başlara etḳā

Şahārī-Kerbelā dārı içinde her beden ‘uryān
Tamāmī başları yeksān yetürmek birbire ıtvā

Girü Şām’a gele seccād anuñ-çün eyledi işhād
Müheyyā eyleyüp esbāb münāşib ḥilyeler ḥaḍrā

- 35 Hediyye tuḥfe ḥil‘atler ḳamuya eyledi irsāl
Gelende Kerbelā’dan şah Hüseyin oğlu olan ezkā

Rücū‘ itdükde emr itdi nice kimse ola hem-rāh
Anuñla ḳaç nefer aḥyār ideler ḥidmetin şeydā

Güzīde nāmıla Nu‘mān Beşīr oğlu olan sulṭān
Daḥı otuz nefer ‘irfān silahlu ekmel ü aḳvā

Berāy-ı ḥidmet-i evlād ta‘ yīn itdi ḳoşup evtād
Ri‘āyet ḳılmağa²⁰⁶² ichād ṭarīḳa bedreḳa mevlā

[345b]

Medīne şavbına irsāl idindi anları der-ḥāl
N’ider Nu‘mān’ı gör iclāl Muḥammed āline vālā

- 40 Muḥabbet ḥānedān-Aḥmed olurdu dir Beşīr oğlu
İderdi anlara ḥidmet libās [u]²⁰⁶³ ḥilyeler kālā

²⁰⁶² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁶³ libās [u]: libāsı [metinde]

Ziyāde kisvet [ü] esbāb giyürdi anlara eşvāb
Ta‘ āmıla şarābından yetürdi maḥzıla merzā

Kemāl-i sa‘ y-ı ifrāṭı iderdi āl-i aṭhāra
Muḥammed āline Ḥaydar ḥabībī Ḥıẓr’ıla ‘ İṣā?

Görende ḥidmetin Gülşüm ziyāde anda Nu‘ māl’uñ
Medīne ḳurbına tā kim gelince cedd ile ehdā

‘ Azīze Zeyneb’e rāzı iderken Ümmü Gülşüm’i
Didi Nu‘ māl’a ḥoş tuḥfe gerek bizler virüñ evlā

45 Edā kılmak²⁰⁶⁴ bize lāzım ḥuḳūḳı ḥidmetin²⁰⁶⁵ elbet
Gerek lāzım tamāmetle edāsı farzıla icrā

Didi Zeyneb eyā ḥāher²⁰⁶⁶ bizüm yoḳ zādemüz ḥilye
Velikin maḥzıla zīver ḥaşel pīrāye var ḥamrā

Tamāmī ḥilyeler ‘ avrāt çıkardılar anı cümle
Ṭabaḳda vaz‘ idüp zīver idüp irsāl [ü] istirzā

Anı Nu‘ māl’a dir tuḥfe hediye kıldılar irsāl
Ḥavātīn-i ‘ Abā ehli benāt-ı Muṣṭafā a‘ lā

Didiler cümle Nu‘ māl’a bu dünyā ḥidmeti icrā
Sañadur āḥiret ecirī ḳalır bāḳı olur ferdā

50 Ḥuḳūḳ-ı ḥidmetüñ ferdā olısar cedd-i a‘ lādan
Şefā‘ ātdür kebāéirden şaḡā’irden daḥı ola

Gelende maḥşere tenhā ḥücüm-ı cürmile belvā
Saña yārī kıılır Mevlā ‘ Alī bā-Ḥazret-i Zehrā

Görende ḥilyeler Nu‘ māl girü döndürdi ol sulṭān
Tazarru‘ zār ile giryān olındı ḥidmete imzā

²⁰⁶⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁶⁵ Bu kelime metinde “ḥizmetin” şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁶⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Havātine selām itdi ziyāde ihtirām itdi
Didi ben n’eylerem mālī meveddet eylerem ecrā²⁰⁶⁷

Vesīle isterem şāha hūkūķī hizmetüm māha
Gelende ‘āī-der-gāha ‘Alī’ye şerbet-i şāhbā

- 55 Elinden isterem cāmī şarāb-ı Hızr-ı encāmı
Muṭahhar nīk-fercāmı gelende Kevşer’e tenhā

[346a]

Didi ey zümre-i hıdrāt hıyām-ı ‘işmete hayrā
Sirāce ‘arşa-i zulmāt heme ḥan-zāde-i Zehrā

Egerçi hizmeti zāhir bugünde eyledüm meşhūr
Velīkin maḥşadum aḳdem hemīşe hizmet-i kurbā

Dilerdüm rüz [u] şeb ḡam-gīn olurdum tā ki bir hizmet
İdem evlād-ı Zehrā’ya Muḥammed āline ezkā

Hezārān şükr Yezdān’a murād-ı maḥşada irdüm
İrişdüm menzile meşhūr ṭarīḳa bedreḳa mühdā

- 60 Şarābı dest-i sākīden içersem çok degül elbet
Gelende Kevşer’e teşne görende bāde-i şāhbā

Ne devletdür ki hizmet-kār olındum āl-i eclāle²⁰⁶⁸
Huşūşan hizmeti imrüz sezā-yı raḡbet-i ‘uḳbā

Tamām olduḳda el-kışsa beyān-ı hizmet-i Nu‘ mān
Beşīr oḒlı olan meşhūr mu‘ arrā ḥaşlet-i ezkā

Medīne şehrine nezdīk olanda ḥānedān ehli
Zükūr ile ināş ehli fiḡāna geldiler ehvā

İmāmı kıldı istiḳbāl şıḡārıla kibār ehli
Olındı velvele şīven kıyāmet mazḥar-ı ḡavḡā

- 65 Havātīn ehlini ‘avrāt görende dīde[y]i giryān
Tamāmī ne²⁰⁶⁹ sūd mātemde libāsı çāk dāmen-hā

²⁰⁶⁷ Bu kelime metinde “ecrā” şeklinde harekelenmiştir.

²⁰⁶⁸ Bu kelime metinde “eclāle” şeklinde harekelenmiştir..

²⁰⁶⁹ Bu kelime sonradan yazılmıştır.

Didiler cümlesi ehl-i Medīne kanı ol serdār
Hüseyn-i Müctebā Muhtār şanevber-kaḍ [u] hoş-ra‘ nā

Kanı sultān-ı ‘Adnānī imāmet tahtınuñ hanı
Vezīr-i şāh-ı merdānı ‘Alī’den bizlere mevlā

Kanı ol eşref-i esbāt Muḥammed sıbt-ı evlāsı
Kanı meşşāta-i zülfin kılan Rūḥuél-ḳudūs vālā

Kanı ol server-i ebrār meḥāzīn ḥikmet-i esrār
Velāyet tahtına ḥünkār niyābet mülkine dārā

70 Nedendür çihreñüz ğamlu ğubār ḥüznile memlū
Kanı serdārıñuz mühr ü kelāmı aḳvam-ı ḳilā

Medīne ḥalkınuñ dādı irişdi çarḥ [u] gerdūna
Zükürü ḳıldılar zārī ināş²⁰⁷⁰ ta‘ ziye ğüyā

Dimişdür Nüzhetüél-Ervāḥ kitābında ḥaber ıslāḥ
Rumūz-ı ḥamsetüél-eşbāḥ ğürūh-ı şöhretin bālā

[346b]

Didi kim oldı biş nevbet muşībet velvele zāhir
Medīne içre isti‘ lā şadā-yı nevḥalar ğavġā

Ḳıyāmetden ‘alāmetler zuhūra geldi zelzālī
Ḳıluban ḳavmi istiġfār du‘ āya oldılar ğüyā

75 Biri ḥarb-i Uḥud vaḳti didiler ḳatlı olup Aḥmed
Muḥammed seyyid-i ‘ālem muḥāṭab ḳavl-i *mā-evḥā*²⁰⁷¹

Ḥudā’nuñ düşmeni İblīs nidā ḳıldı didi Aḥmed
Bilün ḳatlı oldı ey küffār ḳazāya şād oluñ mirzā

İkinci nevbeti Aḥmed cihānı terk idüp gitdi
Anuñ-çün velvele feryād olındı farṭıla her-Cġ

Üçünci Ḥaydar’uñ ḳatlı [ü]²⁰⁷² vefatı münteşir oldı
Fiġāna geldiler ol vaḳt Medīne ekber-i bernā

²⁰⁷⁰ ināş: ünāş [metinde]

²⁰⁷¹ “Fe-evḥā ilā abdihi mâ-evḥâ (Böylece Allah, kuluna vahyedeceğini vahyetti.)” (Necm, 53:10).

²⁰⁷² ḳatlı [ü]: ḳatlı [metinde]

Dağı dörtüncü ğavġası Muḥammed ger çekdügi demde
Medīne ḥalkı feryādı irişdi Mekke'ye evlā

80 Medīne şehri a' yānı tamāmī pīr [ü] vildānı
Fiġāna geldiler cānı çünān ki bülbul-i şeydā

Beşinci nevbeti gel gör kıyāmetden ' alāmet şor
Anı fehm eylemez her göz başiretsiz olan a' mā

Gelende ḥānedān ehli Medīne şehrine yek-bār
Olındı zelzele feryād unutdı aḳdem-i uḫrā

Şanursan rüşte-ḥīz oldı feza' ekber-gürīz oldı
Dutan mātem ' azīz oldı maşīr-i cennetü 'l-Me 'vā²⁰⁷³

Rivāyetdür ki ser-cümle ġubār çihresi ḥākī
Dağı ġusl itmeden pākī gelüben merḳad-i şühdā

Tamāmī ḥānedān ehli selāmı Aḥmed'e virdi
Didiler ḥazrete ceddāh naḫar kıl bizlere ercā²⁰⁷⁴

**Āmeden-i Ehl-i Beyt Ber-Ser-i Merḳad-i Münevver-i Seyyid-
i Kāeínāt ve Selām Dāden-i Āşiyān-ı Ber-Ān Seyyid-i
' Āşiyān-ı Seyyid**

155

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 E 's-selām ey tāc-dār-ı *ḳul kefā*²⁰⁷⁵ vü *innemā*²⁰⁷⁶
E 's-selām ey şeh-süvār-ı ' arşa-ġāh-ı ıştāfā²⁰⁷⁷

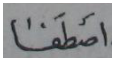
E 's-selām ey ferş-i rāhuñ şeh-per-i Cibrīl-i pāk
Ferş-i atlas çarḫ-ı aḫḫar üzre bāli ferş-i pā

²⁰⁷³“İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me'vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19; Necm, 53:15).

²⁰⁷⁴ Bu kelime metinde “ercā” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²⁰⁷⁵ “De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17: 96).

²⁰⁷⁶ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

²⁰⁷⁷ Bu kelime metinde “aştafā” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

E 's-selām ey bār-gāh-ı ḥazretünde her gedā
Kām-yāb [u] kām-baḥşı buldı ez-dārü 'ş-şifā
[347a]

E 's-selām ey ḥānedān-ı ḥazretünde Cebre 'il
Kesb idüp a' le 'l-merātib cāy-ı Sidrü 'l-Müntehā

5 E 's-selām ey mihr [ü] māhuñ çihresinde ḥaṭ [u] ḥāl
İsm-i pākuñ naḳş olınmış maẓhar-ı Aḥmed-binā

E 's-selām ey behr-i cāhuñ vaḳt-i ' aşra döndi gün
Merreteyn olmışdı gā 'ib çāh-ı pīre inzivā

E 's-selām ey her gedāya rüz-ı maḥşer dest-res
*Yevme te 'tī küllü nefsin ceng ider 'an nefsihā*²⁰⁷⁸

E 's-selām ey cedd-i 'ālī-ḥaşlet ü 'ālī-himem
Kıl naẓar evlād u āle pür-belā-yı Kerbelā

E 's-selām ey sırr-ı a' zām gör bizim aḥvālümüz
N'oldı encāmı Ḥüseyn'ün bā-cemī' -i aḳrabā

10 E 's-selām ey şad selāmet mī-firistem ü dūrūd
Ḥatm kün ber-mā-selāmī gū 'aleyküm merḥabā

Ḥaber Yāften-i Ümmü Seleme Ez-Āmeden-i Ehle 'l-Beyt Ez-Kūfe Be-Medīne-i Münevvere Şerrefa 'llāhu

156

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
1 'İbāretle ' Abā ehli selāmı Aḥmed'e virdi
Kılurken nevḥa [vü]²⁰⁷⁹ zārī Betül'ün vārişi 'azrā

Gelüben māder evlād-ı ṭahāret ḥücrenden ḥan-zād
Resül'ün zevcesi işhād ki Ümm Seleme'dür evfā

Ḥırāşide gelüp rüy[ı] [vü] perişān ser-mūyı
Elinde şīşe-i pür-ḥāk dolu ḳanıla ol minā

²⁰⁷⁸ “O gün herkes gelir, kendi canını kurtarmak için uğraşır.” (Nahl, 16:111).

²⁰⁷⁹ nevḥa [vü]: nevḥa-i [metinde]

Yanında söyledük aḳdem olurdu şîşe-i pür-hâk
Nişâne Kerbelâ ḥâli beyânı şîşede mühdâ

- 5 Olanda şîşe ḥün-âlûd bilürdi Kerbelâ ḥâlin
Şehâdet bulduḡın²⁰⁸⁰ evlâd Hüseyin-i seyyidü 'ş-şühdâ

Elinde şîşesi pür-ḥün irişdi merḳade ḥâtûn
Resûl'ün zevcesi maḥzûn ki Ümm Seleme'dür irzâ

İdüp evlâdı istikbâl nisâlar cem' ini fiél-hâl
Elinde şîşesi edlâl Resûl'ün ḳavline aḳvâ

Görende ḥânedân ehli ' afife zevce-i ceddi
Ki Ümm Seleme'dür geldi fiḡân [u] zârıla şeydâ

Mübârek merḳade ḳarşu olındı mâtem-i ' âlî
Şavâmi' sâkin-i heftüm fiḡâna geldiler yek-câ

[347b]

- 10 Ḳamusı sübhâ-i kefiyy burâḳdı dest-i pâkinden
Ferâmûş itdi evrâdın zebân-ı zikrini gûyâ

' Azâya cümlesi nüzzâr olındı leşker-i heftüm
Ferâmûş itdiler zikri ma' ârif sübhâ-i yek-tâ

Daḡı ' Uynü 'r-Rızâ'sında²⁰⁸¹ dimişdür kâtib-i Naḳşî
Tevârîḡ ehli naḳşından zamîri aldılar feḡvâ

Da' il oḡlı Ḥuzâ'î'den rivâyet ḳıldılar cem' i
Nedür gör şerḡ-i mazmûnı nişâr-ı lü'lü '-i lâlâ

Didi kim mâderüm gördüm irende ḥâlet-i nez' a
Ser-â-ser reng-i ruḡsârı siyâh olmuşdı pür-ḳatrâ

- 15 Ḳalup ḥayretde aḡvâle görende vâlîde ḥâlin
Gidenden şoñra ' uḳbâya yaturken gördüğüm rü'yâ

Ne gördüm mâderüm ḥandân miyân-ı cennet-i Rıdvân
Libâs-ı sündüs[ün] seyrân ider der-cennetü 'l-Me 'vâ²⁰⁸²

²⁰⁸⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁸¹ Metinde “‘Uyûnü 'r-Rızâ” olan eser ismi “‘Uynü 'r-Rızâ” şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁸² “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me'vâ cennetleri vardır.” (Secde, 32:19; Necm, 53:15).

Didüm ey vâlîde söyle ne bâ' iş devlete böyle
Muḳaddem gördüğüm ḥâli mübeddil şûret-i zîbâ

Olmış çehre-i pâküñ gubâr-âlûdken peyker
Dökilmiş reng-i atvâruñ siyâhî ezraḳ-ı

Olmış şûretüñ nîgû nazarda ḥüsnile ḥoş-rû
Nedür ḥikmet digil mihrü baña ma' lûm ola da' vâ

- 20 Didi ey 'âî-ferzendüm saña naḳl eyleyem pendüm
Nedür gör ḥâl-i ḥursendüm muḳaddem çehre-i ḡabrâ

Gidende dâr-ı dünyâdan serây-ı dâr-ı uḳbâya
Resûlu 'llâh'ı gördüm ben su'âl itdi baña dârâ

Da' îl'üm bildi eşhârı muḳadder var imiş yârı
Ḥudâ gönderdi ḥünkârı cerâyim suçuma aḥmâ

Didi söyle Da' îl²⁰⁸³ eşhâr ne merşiye didüñ eş'âr
Ḥüseyn'üm ḥaḳḳına ḡuftâr şenây [ü] midḥati imlâ

Beyân eyle baña anı resûl-i Ḥaḳ didi ḥânî
Bu beyti söyledüm şânî anı ḡuş eyledi Mevlâ

Lâ-zaḥake 'llâhu tegayyürre 'd-dehri in zaḥiket
*Ve âlü Aḥmede mazlûmûne kad ḳaherâ*²⁰⁸⁴

- 25 Oḳudum ḥazrete beyti anı ḡuş eyledi meşhûr
Çeküp bir âh-ı pür-sûzî fiḡâna başladı aḍḥâ

[348a]

Tamâm olduḳda²⁰⁸⁵ merşiye baña ḥil' atleri in'âm
İdindi seyyid-i 'âlem şefî'üm oldu istişfâ

Ḥüseyn'üñ ḥürmet-i beyti Ḥudâvend-i Te' âlaéllâh
Baña luṭf eyledi Yezdân ziyâde suçuma edvâ

²⁰⁸³ Da' îl: Va' îl [metinde]

²⁰⁸⁴ “Güleceksen Allah seni zaman değişene kadar güldürmesin. Ahmed’in ailesi mazlumdur ve muhakkak mağluptur.”;bu Arapça beyit, metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır ve nazım şekli farklı olmasından dolayı beyit numaralandırmasına dâhil edilmemiştir.

²⁰⁸⁵ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Dağı naql-i şahîhile dimişler mü'rihân ehli
Cerîri defteri meşhûr tevârih-Ravzalar aqvâ

Hüseyn'ün kâtîli meşhûr bugünde ateşi tâbût
İçinde habs olunmuşdur muqayyed bendile tenhâ

- 30 Selâsil bendile ağılâl mücedded şeklile her hâl
‘Ukûbetde olunmuş kâl miyân-ı kûre-i derkâ

Olanca haşre dek meşhûr kalısar kaydıla mağrûr
Kıyâmetden ‘alâmet şûr çalınca habs olur der-câ

Mekân-ı tâbût nârı içinde hark olur hûârı
Hüseyn'i katl iden dârı olısar meclis-i eşkâ

Hüseyn'i bilmedi kadrin Muhammed şevket-i şadrın
Hüseyn ile Hasan'durlar ‘Alî'dür zevcesi Zehrâ

Hasan'dur gevher-i bahreyn Hüseyn'i *kurretü'l-‘ayneyn*²⁰⁸⁶
Resûl'ün ketfine râkib olanlar kadrıla a' lâ

**Tazarru' Kerden-i Hazret-i Mûsâ Ve Necât Taleb Kerden-i
Ez-Hudâvend-i ‘Âlem Berây-ı Hârûn ‘Aleyhi's-selâm**

157

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*
1 Yine cûş eyledi gönlüm mu' ammâ şî' r-i izmâra
Haķıķî midhat-i mîre zamîr-envâr-ı etvâra

Müdâmî ihtirâz itdüm şenâya farṭ-ı câhilden
Mufaşşal itmedüm medhin idüp icmâli hünkâra

Eger kim feyz-i cûdından beyânı eylesem râzı
Hezâr envâ' -ı bühtânı iderler bende bî-çâre

Velîkin bendesi işhâr mu' ammâ midhatin her bâr
Mu' arrâ şöhret-i güftâr düzer ser-rişte eş'âra

- 5 Ümîdüm fazl-ı Yezdân'a ziyâde oldu ihsâna
Meveddet eyledüm hâna habîb-i ferd-i Cebbâr'a

²⁰⁸⁶ “Göz aydınlığı.” (Furkân, 25:74).

Muhammed nāmıdır işhār güzide āl-i aṭhārı
Zamīr-i Hel etā²⁰⁸⁷ meşhūr tamāmī hestīle çāre

‘İbāret nükte-dān oldum okudum āye-i Taṭhīr²⁰⁸⁸
Beyāna tercemān oldum künūz-ı nazma esrāra

Ṭabersī şerḥ-i tāmından müfessirler tamāmından
Ḥaber aldum imāmından işāret āl-i ebrāra

[348b]

Tevārīḥ [ü] şemārīḥi muḳābil eyledüm nazma
Getürdüm veznile icmāl mufaşşal ḳavl-i eş‘āra

- 10 Mufaşşal olmağı²⁰⁸⁹ şıgımaz şenāsı āl-i aṭhāruñ
Nice defter olur meşhūr yazılsa naḳş-ı ṭumāra

Daḥı ‘ömre inan olmaz bilürem āḫiri bir gün
Sefer eyler diyārından ḳonar dār-mūrıla mārā

Anuñ-çün nazmıla icmāl idündüm midḥat-i āli
Mufaşşal itmedüm şerḥi getürdüm ḳaşr-ı izmāra

Kifāyetdür şürū‘ eyle kelām-ı sābıḳa şā‘ir
Şalātıla selām eyle Resūl’e āle aṭhāra

Şalātı kıymet-i cennāt selāmı bā‘iş-i ḥayrāt
Ḥavārī ḳāşıratü’t-ṭarf²⁰⁹⁰ alursın çār [u] nā-çāre

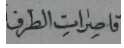
- 15 Muḥaḳḳaḳ ehl-i tevḥīde Ḥudāvend-i Te‘āla’illāh
Viriser cennet-i ḥūrī cezā vaḳtinde ebrāra

Muvaḥḥad oldurur bilsün Ḥudā-yı ferd-i bī-hemtā
Nazīri yok vezīri yok şerīki zıddı her kārā

²⁰⁸⁷ “İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.” (İnsân, 76:1).

²⁰⁸⁸ Tathir Âyeti, Ahzâb suresinin otuz üçüncü âyetinin bir bölümünü oluşturmaktadır; “Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

²⁰⁸⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁹⁰ Bu kelime metinde “ḳāşıratü’t-ṭarf” şeklinde harekelenmiştir.

Mu‘ arrā ḥ̣āb²⁰⁹¹-ı ğafletden mücellā ‘ ayb-ı miḥnetden
Müzekkā cüft-i ḳurbetden oğul ḳızdan olan yāra

Mu‘ allā zātıla Sübhān muṣaffā ṣānıla Yezdān
Müsem mā nāmıla Raḥmān ṣevāmil luṭfi āṣāra

Cihānı eyleyen icād Muḥammed ḥürmeti işhād
Güzide āl-çün evtād dahı aşḥābı yek-bāra

- 20 Senā-yı ḥamd-i Yezdān’ı tamām olduĝda²⁰⁹² bürhānı
Resūl’üñ midḥat-i ṣānı getür aḥbārı eṣ‘ āra

Dimişdür kâtib-i Rızvî rumûz-ı zāhir-i aḳvā
Şerîf İsnād’ıla taḳvā getürmiş şerḥ-i tekrāra

Dimiş bir gün Resūlu ‘llāh ṣaḥābe cem‘ ine ol māh
Didi Hārūn [u] Mūsā’dan ḥadīṣi gūṣa gūṣvāre²⁰⁹³

Didi Hārūn fevt oldı irişdi rūḥı Rıdvān’a
Bihişte dār-ı gül-zāra riyāz-ı çār enhāra

Velīkin Ḥazret-i Mūsā tazarru‘ eyledi zārī
Ḥudā’ya Rabb-i Raḥmān’a necātı istedi yāra

- 25 Ḳarındaş-ı ‘ aziz içün mu‘ allā ṣānıla Hārūn
İrişdi vaḥy-i Rabbānī Kelīm’e dürr-i Muḥtār’a
[349a]

Didi Ma‘ būd-ı bī-hemtā Kelīm’e eyleme ercā²⁰⁹⁴
Ḳarībem ben saña her cā gelende ‘ Avsec’e nāra

Eger benden ṭaleb ḳılsañ tamāmī ‘ ālemüñ suçın
Ḳabūli eylerem raḥmet ḳamuya raḥm yek-bāre

Velīkin ḳātil-i muḥtār Ḥüseyn İbn-i ‘ Alī ḥaşmın
Tecāvüz itmezem andan kebāeır ehliḍür nāra

²⁰⁹¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁹² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁹³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁹⁴ Bu kelime metinde “ercā” şeklinde harekelenmiştir.

Kebâ'ir ehlidür meşhûr Hüseyn'i katl iden mezbûr
Aluram intikâm andan bu günde çâr [u] nâ-çâre

- 30 Hâbîbüm oğlına cevri idindi âline cümle
Ezel ' ilminde ol merdûd olup müstevcib-i nâra

Ne dutdı Muştafâ kıadrin şerî' at bilmedi şadrın
Nübüvvet burcunuñ mâhı hümâ-yı seb' -i seyyâre

Ferâmûş eyledi şâhı cefâlar kıldı evlâda
Yezîd'ün tâbî' i cümle olurlar dâhil nâra²⁰⁹⁵

Rumûzı aña ey dervîş Muḥammed âlinün kıadrin
Kamudan eyledi a' lâ Hudâ ser-cümle ebrâra

Hudâvend-i cemîlü 'ş-şân Muḥammed âline iḥsân
Ezelden eylemiş alan şümûli âl-i Kerrâr'a

Daḥı Kenzüel-Ġarâ 'ib'de zamîr-i pür-' acâyibde
Nedür naql-i Şavâyib'de dutagör gûş aḥbâra

Dimişdür ejdehâlardan mu' azzam ejdehâ nâmı
Şedîd ile müsemmâdur olan mihterleri mârâ

İderdi günde yetmiş kez tamâmi lerze a' zâsı
Dökerdi zehri her demde helâhil derke-i nâra

Hudây-ı Rabb-i ' izzetden nidâ geldi aña bir gün
Şedîd'e söyledi şabr it helâhil zehrile kâra

Hüseyn'ün kıatili hükmi saña mensûb olup aḡdem
Anuñ ta' zib[i]dür kâruñ gelende dâr-ı bevvara

- 40 Alursan intikâm andan helâhil zehrile her dem
Naşib oldı saña mücrim elüñde hükmi gör kâra

Sükût itdi Şedîd-i mâr mu' azzam ejdehâ cerrâr
Düşüben lerzedden her bâr sığındı hükmi-i Cebbâr'a

Daḥı Kenzü'l-Ġarâ 'ib'de tevâtür naḡlile şâbit
İmâm-ı sırr-ı ḡavlıle olındı şerḡ tekrâra

²⁰⁹⁵ Bu mısraın vezni bozuktur.

[349b]

Dimişdür meclis-i İslâm içinde Kerbelâ hâli
Olurdu yâd erbâba huceste yâr [u] enşâra

Didiler kim olur mesrûr resûl evlâdına ol gün
Dağı gayri zamânıla belâya irdiler nâra

45 Havâricden biri hâzır olındı şadr-ı meclisde
Yalandur söyledi kavle diyenler kavm-i ebrâra

Didi ben ol gürûhıla olurdum rûz-ı gâvğâda
Baña hergiz belâ²⁰⁹⁶ nâzil vukû‘ı bulmadı çâre

Henüz güftâr-ı merdûduñ tamâmı olmadın der-hâl
Sirâc-ı nâr-ı meclisden şerâre düşdi ruhsâra

Düşüp ruhsârına anuñ zebâne çekdi der-hâlî
Tamâmî yakdı endâmın irişdi rûhı eşrâra

Ulüel-ebşâra ahvâlî tezâyüd-i‘ tiķâd oldu
Nice kimse görüp hâlî itâ‘ at kıldı Cebbâr’a

50 Muhammed âlini bildi dağı düşmânı ahvâlin
Ne dürlü âteşe dâhil olındı dâr-ı bevvâra

İmâm-ı evliyâ naşrı dimişdür ol Hasan Başrî
Didi derrâs idüm ‘asrî virürdüm dersi ahyâra

Gelürdi meclise bir şahs hemîşe ders içün sâ‘î
Kerîh-i râyiha andan gelürdi kavm-i ahzâra

Küdûretler çeküp andan gelenler ‘ilme ta‘lîme
Velîkin kim hayâ mâni‘ olurdu zecri her bâra

Ser-encâmı suéal itdük nedendür râyiha mekrûh
Olındı münfa‘il anda velîkin geldi iķrâra

55 Didi ma‘lûm ola hâlüm Yezîd’uñ leşkerinden ben
Olurdum hem muhâfızçı Fırât’a şatı-ı ikbâra

²⁰⁹⁶ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

İderdüm men‘ i her kimse gelürdi şaṭṭa nezdîkî
Kenârında anuñ sâkin olurdum kâr-ı eṣrâra

Daḥı şoñra vuḳû‘ indan tamāmî Kerbelâ ḥâlî
Yaturken bir gice gördüm kıyâmet ḳopdı âşkâre

Ne gördüm ḥâl-i rüeyâda Resûluéllâh’ ıla yârân
‘ Aliyyüel-Murtaẓâ sıbṭeyn iderler şâha nezzâre

Kenâr-ı havz-ı Kevşer’de Resûluéllâh ile anlar
Virürler âb aşḥâba daḥı aḥbâb [u] enşâra

[350a]

60 İrişdüm ben daḥı teşne Resûl’e ilticâ kıldum
Şarâb-ı âb-ı Kevşer’den beni men‘ itdi şad bâre

Tazarru‘ eyledüm zârî Resûl’e çâr [u] nâ-çârî
Ziyâde teşnelik ḥâlin baña ḥışm itdi yek-bâre

Didiler yâ Resûlu ‘llâh neden men‘ eyledüñ anı
Şarâb-ı âb-ı Kevşer’den gelüpdür dâra bî-çâre

Didi kim bilmesen anı Yezîd’üñ tâbi‘ indendür
Benüm evlâdumuñ ḥaşmı olındı yâr-ı eṣrâra

Fırât’uñ ḥıfzına meémûr olınmışdı gelen mezbûr
Didi *eşḳühü ḳatrânen*²⁰⁹⁷ şu şandum anı bî-çâre

65 Anı nûş eyledüm teşne uyandum uykudan hevli
Ne gördüm râyiḥa-mekrûh dolu çok oldı ḍarrâre

Olındı râyiḥa peydâ vücûdumda benüm ḥulḳı
Hezârân nev‘ dermânı iderken görmedüm çâre

Ḥasan Başrî didi anı görende eyledüm iḥrâc
Meşâhir zâd²⁰⁹⁸ meclisden başâeîr oldı ebrâra

Daḥı aḳreb zamânıla belâya mübtelâ oldı
Gidüben dâr-ı dünyâdan meşâ‘ ib bârıla nâra

²⁰⁹⁷ “Ona katran içiriniz.”

²⁰⁹⁸ zâd: zâr [metinde]

Yine bir²⁰⁹⁹ nakl-i hoş aḥbār olunmış Bū 'l-Mefāḥir'den
Ṭavāf-ı Ka' be'ye gitmiş irişmiş ḳavm-i zevvāra

- 70 Didi bir şahşı gördüm ben²¹⁰⁰ niḳāba girmiş ol mezbūr
Ṭazarru' lar ḳılur zārī ziyāde Rabb-i Ğaffār'a

Günāhum ' afv ḳıl dirdi ğarīḳ-i baḥr-i ' işyānam
Egerçi ḳābil-i tevbe degülem cürm-i iḳsāra

Günāhum ' afvıla zā 'il olunmaz bilmişem aḳdem
Neden kim görmişem ḥālī oluram dāḥil nāra²¹⁰¹

Didiler Mekke'nün ḳavmi nedendür rahmete nevmīd
Olursan küfr-i a' zāmdur bu ḳavli ḳılma yek-bāre

Bilürsüz söyledi ey ḳavm Yezīd'ün tābi' inden ben
Olanlardan bilün ḥālüm ḳıluñ aḥvālūme çāre

- 75 Muḥāfızçı olanlardan olurdum başlara ma' lūm
Bizüm serdārumuz merdūd olurdı mest-i ḥammāre

Nüzūl itdükde menzilde tamāmī başları ḥāzır
İderdi cümle şandūḳı miyān-ı ḳavm-i eşrāra

[350b]

Müretteb ḥamr-ı der-meclis iderdi lu' bıla lehvi
Menāhī irtikābıla olup meşḡūl bed-kāra

Velīkin olmazidüm ben anuñ ef' āline rāzī
Nezāre-gāh bed-kāra ḳılurdum çār [u] nā-çāre

Ḳamusı mest olup eşrār tamāmı gitdiler ḥ'āba²¹⁰²
Ḳaranḳu gicede tenhā bulındum anda bī-çāre

- 80 Anı gördüm ki bir ḥayme semādan indi nūrānī
Muḳābil başlara ḳarşu ḳurıldı eşher-i dāra

İçinden ḥaymenüñ gördüm ki çıḳdı taşra dört kimse
Cemāliyle kemāl ehli ğarīḳ nūr-ı envāra

²⁰⁹⁹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

²¹⁰⁰ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

²¹⁰¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

²¹⁰² Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Çıkardı başları anlar tamāmı var şandūḳdan
Ziyāret kıldılar gördüm duranda anda āvāre

Baḳardum anlara meṣhūr iriṣdi pīr-i nūrānī
Ruḥ [u] ruḥsāruma²¹⁰³ pāre suēālī eyledüm yāra

Didüm kimlerdürür bunlar ziyāret kıldılar giryān
Huḥeste başları ‘irfān ser-ā-ser cem‘ -i yek-pāre

85 Baña i‘lām idindi pīr didi bilmez misen eşher
Çehār erbāb-ı aṭhārı gelenler dār-ı gül-zāra

Muḳarreblerdürür anlar olan Cibrīl [ü] Mīkā’īl
Üçünci oldı İsrāfīl çehārum kimdür ebrāra

Mu‘allā ṣān ‘Azrā’īl tamāmī ḳābız-ı ervāḥ
Anuñ bir ḳarı vardur kim bulunmaz derdine çāre

İriṣdi ḥaymeye Cibrīl muḳārin ḥāle işhārı
Didi *inzil* eyā Ādem *Ṣafīyya ‘İlāh*²¹⁰⁴ aḥyāra

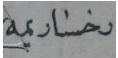
Anuñla Şīṣ ile İdrīs çıkuban ḥaymeden eşher
Ziyāret kıldılar ol dem ḳamu başları āṣīkāra

90 Neẓāre eyledüm ḥāle uluél-eḥṣār-ı eclāle²¹⁰⁵
Tefekkürde ḳalurdum ben ḳılanda ḥāle neẓẓāre

Yine Rūḥuél-Ḳudūs gördüm didi *inzil Neciya ‘İlāh*²¹⁰⁶
Mübārek ḥaymeden çıkdı güzīde Nūḥ-ı meh-pāre

Anuñla Sām’ıla Yāfeṣ ziyāret kıldılar gördüm
Müzekkā başları cümle ṣaḡīr aṭvār-ı ikbāra

Yine gördüm ki Cebrā’īl mübārek ḥaymeye ḳarṣu
Didi *inzil eyā a‘zam Ḥalīlu ‘İlāh*²¹⁰⁷ gül-zāra

²¹⁰³ Bu kelime metinde “ruḥsāruma” şeklindedir.

²¹⁰⁴ “İn, yâ Safiyyullâh!”

²¹⁰⁵ Bu kelime metinde “eclāle” şeklinde harekelenmiştir..

²¹⁰⁶ “İn, Necîyallâh!”

²¹⁰⁷ “İn, yâ yüce Halîlullâh!”

[351a]

Ḥalīl'ile²¹⁰⁸ inüp İshāk ber-â-ber naqd-i İsmâ'îl
Ḥalīl'ün eşref-i sıbtı olan Ya' kûb (...) ²¹⁰⁹

95 Ziyâret itdiler eşhâr çehârı başları gördüm
Ḳalup ḥayretde ser-gerdân olindum kâr-ı esrâra

Yine tekrâr Cebrâ'îl irişdi ḥaymeye işhâr
Didi *inzil Kelîma 'Ilâh*²¹¹⁰ mu' azzam çâh-ı aṭhâra

Anuñla ḥaḳ ḳarındaşı olan Hârûn sırdaşı
Vezîr-i taḥt-ı ferrâşı gidende Ṭûr'a esrâra

Ziyâret kıldılar her dü mübârek başları meh-rû

Fiğânı kıldılar zârî belki âşkâre

İrişdi soñra Cebrâ'îl mu' allâ ḥaymeye ḥazret
Didi *inzil eyâ 'Îsâ*²¹¹¹ Betûl'ün naqd-i aṭhâre

100 Betûl-i evvelîn oldur güzîde Meryem'ün nâmı
Betûl-i şânîdür Zehrâ naẓar ḳıl bint-i Muḥtâr'a

Ziyâret eyledi 'Îsâ mübârek başları cümle
İrişdi ḥaymeye Cibrîl işâret kıldı serdâra

Didi *inzil eyâ Maḥmûd Muḥammed*²¹¹² şânıla mes'ûd
Senüñ-çün kevn²¹¹³ olup mevcûd cihân aṭvâr yek-bâre

Yakında ḥazreti gördüm mu' allâ şânıla ezkā
Velîkin çihret-i pâki ğubâr-âlûde nezzâre

Resûl'i gördüğü demde Ḥüseyn'ün peyker-i ḥaşı
Gidüp yetmiş ḳadem ḳarşu ḥabîbe nûr-ı Cebbâr'a

²¹⁰⁸ Ḥalīl'ile: Ḥalīl'e [metinde]

²¹⁰⁹ Bu mısra metinde eksiktir.

²¹¹⁰ “İn, Kelîmullâh!”

²¹¹¹ “İn, yâ Îsâ!”

²¹¹² “İn, yâ Muhammed!”

²¹¹³ Bu kelime metinde şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

105 Kocuban Muştafâ anı Hüseyin-i nûr-ı ekvânı
Der-âgûş eyledi başın sürüp ruhsâr ruhsâra

Gelüp feryâda şeh-zâde hazîn âvâzıla zâde
Didi ceddâh bî-dâde baña gör néitdi eşrâre

Saña zulm itdiler meşhûr bilürem söyledi hazret
Tamâmî âlûmi mestûr geçürdi şehr-i bâzâra

Yezîd'ün tâbi' i eşher tahâret hânedân²¹¹⁴ ehlin
Süvârî nâkalar üzre havâtîn ehli huddâre

Hüseyin'e söyledi Aḥmed kazâya eyledün şabrı
Ceza' lar kılmaduñ şükri Hudâ'ya eyle tekrâre

110 Alısar intikâmuñ Haḳ baña ümmet-i dinlerde
Cefākārî olanlardan Yezîdî kavm-i demmâre

[351b]

‘Azâya oldılar meşgûl Resûl’ile rûsul eşhâr
Nebîler zümresin gördüm çıkanlar haymeden zâra

Kelâmi bunda ḥatm eyle sezâ gör rişte-i nazmı
Şenâya ğayri ḥarfıla selâmi eyle Muḥtâr’a

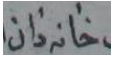
Beyân it soñra aḥvâli ki takrîr eyledi ḥalkâ
Tavâf ehli olan kavme qarîb-i Mekke zevvâra

Âmeden-i Cibrîl Be-Emr-i Melik-i Celîl Nezd-i Resûl Zi-
Behr-i Ḥarâb-Kerden-i Şehr-i Kûfe

158

1 *Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*
Getürgil rişte-i vezne ḥuceste naḳş-ı kırtâsı
Cerîrî’den ola naḳli Ṭabersî’den mu‘ammâsı

Dimişlerdür meşâ’ibler nebîler çekdügin a‘zam
Schildür cümlesi meşhûr degüldür mişl-i belvâsı

²¹¹⁴ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Hüseyn'ün hâline beñzer degüldür anlaruñ hâli
Meşâ'iblerde derk itsün şamunuñ aşl-ı da' vâsı

Hüseyn'ün kerbine beñzer degüldür anlaruñ hâli
Mesâ'iblerden a' zamdur cezâ-yı farṭ-ı aḍhâsı

- 5 Kelâm-ı sâbıka geldük nebîler hâline tekrâr
‘Azâya olmada meşğûl Resûl ile şeref-nâsı

İrişdi emrile Cibrîl Resûl'e söyledi râzı
Didi hükm eyledi Yezdân saña ey nûr-ı *Tâ-Hâ'sı*²¹¹⁵

Dilerse Aḥmed-i Muḥtâr tamâmî Kûfe'nün şehrin
İdem a' lāsını esfel zükûrın ḳahr üñşâsı

Çünânki Ḥazret-i Lût'ün velâyet ḳavmini ber-bâd
İdindüm ' âleme meşhûr ḥarâbe şehr-i deryâsı

Cevâbı itdi Cibrîl'e Muḥammed seyyid-i ' âlem
Didi şabr eylerem evlâ olısar kâr-ı uḥrâsı

- 10 Benüm şabrum nebîlerden ziyâde olmağ²¹¹⁶ lâzım
Gerekdür maḥz-ı belvâda sezâdur farṭ-ı taḳvâsı

Ḳıyâmetde olur ma' lûm aluram intikâm elbet
Gürûh-ı eşḳıyâlardan gelende ḳavm-i ğarrâsı

Yine gördüm didi mezbûr muḥâfızçı kişi meşhûr
Resûl'e söyledi Cibrîl nedür gör ḳavl-i imlâsı

Didi hükm eyledi Cebbâr bu müstaḥfızları yek-bâr
Melâ'ekler ide maḥrûḳ ' azâb-ı nâra evlâsı

[352a]

Anı gördüm melâ'ekler elinde âteşî ḥarbe
Çalup anlara ser-cümle yâtın kırk toḳuz râsı²¹¹⁷

²¹¹⁵ Tâ-Hâ, 20:1.

²¹¹⁶ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹¹⁷ Bu mısram vezni bozuktur.

15 Olurduk²¹¹⁸ cümlemüz elli nefer a‘ dādıla ma‘ dūd
Yağup kırk tokuzı kaldum fağat ben anda tenhāsı

Baňa nevbet gelüp işhār fiğāna başladum nā-çār
Emānı istedüm şad bār baňa hışm itdi inhāsı

Didi Hağ‘dan saňa rahmet irişmez mağfired hergiz
Günāhuñ olmasun mağfūr bu günde belki ferdāsı

Bilürem mağfired bulmam resül-i Hağ baňa nefrīn
İdüpdür şıdkıla tahkik nebiler mīr-i a‘ lāsı

Didiler anda mezbūra tamāmī ol tavāf ehli
Nikāba girmeden mağşad nedür şerh eyle ma‘ nāsı

20 Didi kim ol şalābetden melāēikler gelüp meşhūr
Elinde cümleññ harbe sinān-ı nār-ı darrāsı

Olındı peykerüm tağyir anuñ-çün çihreye perde
Hemişe çekmelü ol dem pozılmış nağş-ı tuğrāsı

Tavāf ehli kılup ilhāh yüzinden aldılar perde
Nezāre kıldılar cumhūr sefid [ü]²¹¹⁹ sūd hamrāsı

Bağup ruhsār-ı bed-bahta pozılmış revnağı anuñ
Tamāmı gördiler peyker olınmış mağv kālāsı

Anı gördükde dir zevvār tavāf-ı Ka‘be’de devvār
Anı men‘ itdiler enşār mühācir kavm-i evlāsı

25 Çıkanda taşraya mezbūr meşāhir şā‘ ika anı
Aluban kahr idüp meşhūr yağup dir nāra bed-nāsı

Karīb-i Mekke’de irak²¹²⁰ olındı āteşe cismi
Halāyık gördiler cümle²¹²¹ şağiri pīr [ü] bernāsı

‘Acāēib kaldılar hāle tavāf ehli olan aqvām
Ulüel-ebsāra hikmetler meşāhir oldı ma‘ nāsı

²¹¹⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹¹⁹ sefid [ü]: sefid [metinde]

²¹²⁰ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

²¹²¹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Şükürler kıldılar ol dem²¹²² Hüdâ’nuñ şun‘ına neşşâ
Olındılar kamu esbât Resûl’uñ kavm-i a‘lâsı

Tefâsiri olan güftâr saña naql eyleyem tekrâr
İrişdi şihhate aḥbâr kamunuñ naql-i tuğrâsı

- 30 Dimişler Kerbelâ ḥâlin tamâm olduḡda²¹²³ encâmı
‘Ubeyduellâh’uñ aqvâmı tamâmî hizb-i kurbâsı

[352b]

Ser-â-ser ḥâdim [ü] maḥdûm gürûh-ı tâbi‘ [ü] metbû‘
Belâya oldılar lâḥik ‘azâya sırrı cehrâsı

Giriftâr oldılar nâra kamusı kabl-i mevtinden
İrişdi kavm-i eşrâra gidenler nâra Me’vâsı

Biridür Ḥâlid-i meşhûr Yezîd’uñ oḡlı eşhârî²¹²⁴
Ḥüseyn’uñ fark-ı ḥâşından ‘imâme aldı ḥurrâsı

Taşarruf eyledi meşhûr dimâḡı ‘âkıbet muḥbaṭ
Olındı ‘illet-i sevdâ giriftârıyla belvâsı

- 35 Anı zencîre kayd itdi gürûh-ı kavm-i etbâ‘ı
Selâsil *zer‘uhâ seb‘un zirâ‘a*²¹²⁵ girdi uqbâsı

İrişdi dūzaḡa rūḡı qarîb-i derk-i bevvâra
Olındı loḡma-i *hel min mezîdî*²¹²⁶ nâra inhâsı

Daḡı Ca‘fer İbin Ḥızrî²¹²⁷ libâsın ḡâl‘ idüp eşref
Ḥüseyn’uñ cism-i pâkinden bedenden setr-i ‘avrâsı

İrişdi ‘illet-i barşa cüdâm oldı ser-encâmı
Cihâmı terk idüp gitdi ḡasâret buldı inhâsı

Daḡı Esved İbin Ḥaṭṭî emîrûñ tîḡını aldı
Olup a‘mâ cüdâmıla cehennem oldı Me’vâ’sı

²¹²² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

²¹²³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹²⁴ Bu kelime metinde “eşhârî” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹²⁵ “Sonra onu boyu yetmiş arşın bir zincire bağlayınız.” (Hâkka, 69:32).

²¹²⁶ “Ve tekûlü hel min mezîd (O da, “daha var mı?” der.) (Kâf, 50:30).

²¹²⁷ Kaynaklarda bu şahsiyet, “Ca‘fer İbn-i Aḡdarî” olarak geçmektedir. Fakat metinde bu kişi, “Ca‘fer İbn-i Ḥızrî” olarak verilmiştir; bu isim için bk. (Güngör, 1987: 478).

- 40 Alup Mālik Yesār oğlu emīrūñ cevşen-i hāşın
Olup Mecnūn-ı dīvāne bilinmiş oldu da‘ vāsı
- Olındı şūreti ma‘ yūb tamāmī revnaķı maķlūb
Tıfıllar kūçeler içre anı katl itdiler nāsı
- Şevāhid şāhibi meşhūr dimişdür naķl-i aşvābı
İmāmuñ ruḥn nehbī idenler kavm-i eṭḡāsı
- Şimir dir zer-gere virdi haşl yapıdurmaḡa²¹²⁸ ḡilye
Tılā ma‘ dūm olup ḡāki ḡacer taş oldu inhāsı
- Şimir şekk eyledi ḡāle çağırdı zer-geri şordı
Ḥużūrında görüp ḡālī tılā maḡv olmaḡ²¹²⁹ icrāsı
- 45 Buraḡdı pūteye ba‘ zı tılāyı Şimr-i Zīel-cevşen
Anuñ emriyle dir zer-ger olup ma‘ dūm edvāsı
- Tamāmī ḡāk olup ma‘ dūm miyān-ı kūre-i zer-ger
Gör imdi ruḥn mihter ne dürlü oldu feḡvāsı
- Rivāyetdür ki bed-baḡtlar imāmuñ dir ḡaṭārından
İdüben nāķalar zebḡi tenāvül itmege nāsı
- [353a]
- Meşābe-zehr olup ḡātil müyesser olmadı ekli
Gülū-ḡīr oldu ḡaḡkuma irişdi şer [ü] ḡarrāsı
- Muḡaşşal leşker-i mezbūr Yezīd’uñ tābi‘ i metbū‘
Muḡaddem hevl-i maḡşerden belādan içdiler keési
- 50 ‘Uḡūbet buldılar ifrāṭ ‘ azāb-ı dünyevī saḡḡāṭ
Gürūh-ı fācir [ü] şettāt e‘ ālī kavm ednāsı
- Dimişdür kātib-i Miréāt Cinān’uñ şāhibi ḡoş-zāt
Maḡām-ı Āden-i cennāt sezādur ḡāne evlāsı
- Kitābında olan meşṭūr oḡu dībācesin menşūr
Tamāmī Kerbelā ḡālīn çeküp tūmāra kırtāsı

²¹²⁸ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹²⁹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Dimiş endek zamānıla ‘ Ubeydu ’llāh-ı merdūduñ
Serin kaç‘ itdiler ahyār mücāhid ehli ferrāsı

Karīb-i mescid-i Kūfe burakdılar anı hāke
Gice gün kaldı virāne harābe içre bed-rāsı

- 55 İmām-ı Tirmizī naql-i şahīhi eylemiş meşūr
Kitābında ‘ amārīden görende ef‘ī hannāsı

Dimāğına anuñ dāhil olındı söyledi gördüm
Girüp anda karar itdi çıkuban soñra kennāsı

Nice defea girüp çıkup anı seyr eyledüm meşhūr
Dağı kaç kimseye hāli işāret²¹³⁰ itdüm evlāsı

Didiler cümlesi meşhūr ‘ azāb-ı dār-ı dünyādur
Muḳaddemdür kıyāmetden ‘ ukūbet zecr [ü] iğvāsı

Şevāhid hoş nübüvvetde muşannef eylemiş naqli
Anı gūş-vāre²¹³¹-gūş ile ‘ ibāret añla āšnāsı

- 60 Medīne şehrine bir şahs beşāret eyledi halka
İmāmuñ katlini aḳdem yetürdi kavme a‘ māsı

İmāma haşm olan kavmi haber-dār eyledi hāle
Hem ol gice aña āvāz semādan geldi hırrāsı

Beşāret eyledi hātif tamāmī kavm-i eşrāra
Hüseyn’i katl iden fırka ki dūzaḥ oldı Me’vāsı

‘ Azāb-ı aş‘ ab [u] tenkıl olısar düşmen-i āle
‘ İḳāb-ı aḳreb [ü] tekmıl olur a‘ lāya ednāsı

Hezārān nefret [ü] nefrīn gelür aḳvām-ı ḡaddāra
Nevāṭıḳ ḡayri nāṭıḳdan şirāra şubḥ [u] emsāsı

[353b]

- 65 Tamām oldı bi-ḥamdi ’llāh kitābuñ nazm-ı eş‘ārı
Müseddes meşnevi meşhūr²¹³² murabba‘ ger muḥammesi

²¹³⁰ işāret: işār [metinde]

²¹³¹ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹³² Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

Nebîler evliyâ hâli rûsul erbâb-ı eclâlî²¹³³
Huşûşan Muştafâ âli zûkûrî na‘t-ı ünsâsı

İlâhî hürmet-i ‘irfân nebîler şâhib-i Furkân
Velîler hürmeti yeksân şafîler nuṭṭ gûyâsı

Kemîne bendeye raḥm it daḥı gûş idene ḳavlin
Ḳamusı dâḥil-i cennet olınsun pîr [ü] bernâsı

Şevâba cümle[y]i dâḥil idegör faẓl-ı cûduñdan
Olanlar meclise ḥâzır berây-ı kesb-i emlâsı²¹³⁴

70 Ḳamunuñ hürmeti yâ Rab Livâ’î bendeye raḥm it
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Maḥmûd Muḥammed mîr-i mevlâsı

Şalâtıla selâm olsun Resûl’e âl ü aşḥâba
Hezârân bâr bizlerden olınca şubḥ [u] emsâsı²¹³⁵

Der-Beyân-ı Neseb-nâme-i İsnâ ‘Aşeriyye Raḍıya ’llâhu Te‘âlâ ‘Anhu

159

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün
1 Tamâm oldu bi-ḥamdiellâh Meşâ’ib defteri imlâ
Nebîler çekdügi maḥẓ-ı cefâlar aşfiyâ ezkā

Rumûz-ı naẓmıla zâhir vücûda geldi izmâra
Muḥammed âl-i aṭḥârı ḳazâ-yı Kerbelâ ecrâ²¹³⁶

Nebîler şerḥ aḥvâli beyân olduḳda²¹³⁷ irâdı
Münâsib ḥâli olmazdı neseb-nâme ola emlâ²¹³⁸

²¹³³ Bu kelime metinde “eclâlî” şeklinde yazılmıştır.

²¹³⁴ Bu kelime metinde “emlâsı” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹³⁵ Bu kelime metinde “emsâsı” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹³⁶ Bu kelime metinde “ecrâ” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹³⁷ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹³⁸ Bu kelime metinde “emlâ” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

Velîkin Ravza-i Şühedâ²¹³⁹ kitabı şerhine tâbi‘
Olmak²¹⁴⁰ bendeye lâzım olındı nüshası ecrâ²¹⁴¹

5 Tetebbu‘ kavî-i sultâna olındum mîr-i ‘irfâna
Hüseyn el-Vâ‘ izî hâna anuñ izmârına güyâ

Şevâhid kavline şâhid getürmiş nüsha-i îrâd
Dimiş bilmek gerek lâzım imâm-ı evliyâ ağhâ

‘Alî’dür pîşvâ âle on iki şadr-ı eclâle²¹⁴²
Dutagör gûşa aqvâl-i şarîhi naşş-ı bî-gavgâ

Olındı cümle evlâdı otuz altı nefer şâhuñ
Zükûrî oldı on sekkiz tamâmî muttaķî ezkā

Dimişler ba‘zı on toķķuz zükûrın mü’rihân ehli
İnâsı oldı on yeddi ‘Alî evlâdınun ağşâ

[354a]

10 Emîrûñ dir hayâtında meşâhir altı evlâdı
Olındı fevt i‘lânı merâtib buldılar evlâ

Dağı altı nefer meşhûr şehâdet buldılar Rıdvân
Hüseyn ile kazâsında cerâ-yı Kerbelâ belvâ

Olındı şânıla a‘zam Hasân şeh-zâde-i ekber
Hüseyn ile dağı Muhsin güzel Yahyâ velî vâlâ

Muhammed’dür Hanefiyye Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân
Dağı ‘Abbâs [u] ‘Abdu’llâh ki Ca‘fer ‘Avn hem bernâ

Hasân’dur ekber-i evlâd ikincidür imâm işhâd
Velâdet bulduğın²¹⁴³ şeh-zâd saña naķl eyleyem fehvâ

²¹³⁹ Metinde “Ravzatü’s-Şühedâ” eser ismi, vezin gereğî “Ravza-i Şühedâ” şeklinde yazılmıştır.

²¹⁴⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

²¹⁴¹ Bu kelime metinde “ecrâ” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹⁴² Bu kelime metinde “eclâle” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹⁴³ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

- 15 Vücūda geldi ol server olurdu şehre on tokkuz
Geçe mäh-ı şıyāmuñ bil velādet buldı istikzā
- Olurdu hicrete üç il vücūda geldügi şāhuñ
Vefātıdur Şafer²¹⁴⁴ mähı olındı sırrıla cehrā
- Dağı on tokuzu mäh-ı Şafer'den²¹⁴⁵ geçdigün meşhūr
Olup 'ömr-i şerīfī hāş ki kırk altı sene vālā
- Ziyāde altı mäh on biş gün oldu ba' zısı dirler
On altı oldu evlādı zükūr [u]²¹⁴⁶ mecma' -ı ünşā
- Olup on bir nefer erkek güzīde cümlesi tahir
Olan Zeyd ü Hüseyñ'dür kim dağı Talha ' Ömer ezkā
- 20 Dağı Hamza vü ' Abduellāh muṭahhar Kāsım-ı şeydā
Birāder ' Abd-i Raḥmānī dağı İsmā' il-i bernā
- Üçüncidür imām eşher Hüseyñ İbn-i ' Alī kasver
Hasan'dan soñra ol mihter sezādur tahtına mevlā
- Velādet buldı dördünci ilinde hicretüñ ḥazret
Añadur mürzi' a eşher ki Ümmü 'l-Faẓl idi ra' nā
- Kim oldur zevce-i ' Abbās Resūl'üñ ' ammusı derrās
Nejād-ı Hāşimī ferrās birāder Hamza-i a' lā
- Hüseyñ'üñ biş nefer oldu meşāhir-zāde evlādı
' Alī Ekber ' Alī Evsaṭ ' Alī Aşğar zamīr eşfā
- 25 Muḥammed hem dağı Ca' fer kamosı reh-nümā eşher
Dağı virdi ḥaber mihter resūl-i *innemā*²¹⁴⁷ *Tā-Hā*²¹⁴⁸
- Didi kim on iki server olısar reh-nümā ālüm
' Alī'dür ibtidā āle meşāhir mehdidür uḥrā

²¹⁴⁴ Bu kelime metinde şeklinde “س” harfi ile yazılmıştır.

²¹⁴⁵ Bu kelime metinde şeklinde “س” harfi ile yazılmıştır.

²¹⁴⁶ zükūr [u]: zükūrı [metinde]

²¹⁴⁷ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzāb, 33:33).

²¹⁴⁸ (Tā-Hā, 20:1).

[354b]

Dağı dörtünci sultānı saña rüşen olan şānı
Ki Zeyneel-‘ābidīn anı okurlar aşfıyā etķā

Olanda otıuz altı il hisāb-ı hicrete tārīh
Velādet buldı ol server ‘Alī Evsaṭ olan mevlā

Anuñ dir ba‘z-ı endāmı sücūdından gör encāmı
Çünānki sīne-i üştür dürüst olmışdı pek aķvā

- 30 Zamān-ı hicretuñ yetmiş beşinci sāli ol server
Cihānı terk idüp gitdi riyāza ravzaya Ṭubā

Olup on sekiz evlādı zükūrı oldu toķuz kes
Muḥammed Bāķır-ı erşed ikinci Bāhir-i ezķā

Dağı bir oğlu ‘Abduellāh güzīde neslile ṭāhir
Birāder eşheri anuñ ‘Ömer Eşref olup ezķā

Hüseyn ü hem ‘Alī Aşğar imāmuñ oğlıdur bunlar
Ḳamunuñ ekberi Bāķır Muḥammed söylenür her cā

Beşinci serveri añla imām-ı etķıyā oldur
Kenıyyetle Ebū Ca‘fer laķab Bāķır aña ma‘nā

- 35 Velādet zāhir-i māh-ı Receb’de oldu dir vāķı‘
Zuhūra geldi eşhārı cihānuñ mülkine yektā

Dağı yetmiş sekiz²¹⁴⁹ ilde meşāhir hicrete server
Vücūda geldi ‘Adnānī imāmet taḥtına aķzā

Olındı yeddi evlād-ı güzīde āl-i ecdādı
Ḳamusı mehḏī[vü] hādī ṭarīķa reh-nümā ‘uzmā

Meşāhir cümleden aķdem imām ol²¹⁵⁰ Ca‘fer-i Şādık
İkinci oğlu ‘Abduellāh müzekkā zātıla etķā

Üçüncü oğlu İbrāhīm Muḥammed Bāķır’uñ eşher
Neseble Muşṭafā nesli ḥasebde Ḥaydar-ı Mevlā

²¹⁴⁹ sekiz:sekkiz [metinde]

²¹⁵⁰ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

40 Dağı altıncı sulṭānı saña şerḥ eyleyem ḥānı
Güzide Ca‘ fer-i kāmı imām-ı kâşif-i ma‘ nā

Medīne içre ol sulṭān toğıldı ḥāzin-i bürhān
Olanda hicrete seksan sene geçdükde istiḥşā

‘Ulūm-ı ekşer-i Tāzī aña mensüb olup rāzı
Rumūzı aña şeh-bāzı nişimen-aşfiyā ḥaḍrā²¹⁵¹

Rumūz-ı cifr-i tibyānı aña mensüb olup eşher
Künūz-ı cifr-i aḥmer dir dağı ebyaz-ı cifr fehvā

[355a]

E’imme ‘ilmine maḥşūş olanlar muşḥaf-ı Zehrā
‘Ulūm-ı evvelīn anda rumūz-ı maḥzen-i necvā

45 Dağı hem yeddi evlādı olındı ḥazretüñ zāhir
Kebīrūñ²¹⁵² nāmı İsmā‘īl ikinci Ḥazret-i Mūsā

Üçünci oldı ‘Abdu’l-lāh dağı İshāk’ıla ‘Abbās
Muḥammed oldı yedinci girāmī şānıla a‘ lā

Dağı yedinci serdārı dilerseñ bilmege yārı
İmām-ı āl-i Kerrār’ı olan Mūsā’durur Mūsā

Toğıldı rüz-ı yekşenbe mübārek mäh-ı eşherde
Geçende yüz igirmi il ḥisāb-ı hicret-i aḥşā²¹⁵³

Anı ḥabs eyledi Hārūn Reşīdī vāli-i Bağdād
Anuñ ḥabsinde fevt oldı şehādet buldı istiğnā

50 Olup altmış nefer meşhūr tamām evlād-ı eclālī²¹⁵⁴
Ḳamudan eşheri ‘Abbās dağı Hārūn’ıla Mūsā

Hüseyn ü Murtażā Ca‘ fer Muḥammed’dür ‘Alī soñra
Emīrūñ cümle evlādı olup²¹⁵⁵ İshāk’ıla yek-cā

²¹⁵¹ Bu kelime metinde “ḥaḍrā” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹⁵² kebīrūñ: kebīri [metinde]

²¹⁵³ Bu kelime metinde “aḥşā” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹⁵⁴ Bu kelime metinde “eclālī” şeklinde harekeli olarak yazılmıştır.

²¹⁵⁵ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

‘Alī Mūsā’r-Rızā meşhūr imām-ı heştümī oldur
Velâdet buldı ol server Medīne içre istirzâ

Olanda hicrete târiḥ sene yüz elli a‘ dâdı
Anuñ evlâdı ser-cümle olındı biş nefer ezkā

Hasan’dur şoñra İbrāhīm Ḥüseyn’ile daḥı Ca‘ fer
Niyâbet tahtına eşher olanlar kıdrıla aḳzâ

- 55 Tokuzıncı imām oldur toḡıldı der-şeb-i cum‘ a
Receb nısfında ol server dilîr-i ‘arşa-i heycâ

Geçende yüz sene toḡsan ḥisâbı hicretüñ meşhūr
Şehâdet buldı zehrile aña ḳaşd eyledi a‘ dâ

Ḥalīfe Mu‘ taşım meşhūr anı zehrile ḳatlı itdi
İki oḡlı anuñ ḳaldı ‘Alī Hādī ile Mūsā

‘Alī Hādī imām oldı onıncı reh-nümâ oldur
Resûluellâh dimiş eşher nice perde anı aḳvâ

Medīne şehrine zâhır vücûdı intişâr oldı
Receb mâhında on üçü olınmışdı meger aḫḫâ

- 60 Vücûda geldi mâderden ser-encâmı şehîd oldı
Ḥalīfe Muntaşır anı meşâhir ḳıldı nâ-peydâ

[355b]

Üç oḡlı oldı eşhâr-ı Ḥasan Ca‘ fer Ḥüseyn’ile
İmām on birinci gör Ḥasan ‘Asker’durur mevlâ

Vücûda geldi Yeşrib’de Medīne nâmıdur meşhed
Muḥammed andadur medfûn ḥabīb-i Ḥālîḳ-i yektâ

Muḥammed Mehdi’den ğayri yoḡıdı ‘Askerî oḡlı
On ikinci imām oldur anuñla ḥatm olur ma‘ nâ

Muḥammed âlidür bunlar tamâmî nesl-i Zehrâ’dan
‘Alī’dür vâlidî cem‘ üñ ḳamuya reh-nümâ mevlâ

- 65 ‘Alī’dür reh-nümâ evvel on iki âl-i ‘irfâna
‘Alī’dür pîşvâ aḳdem daḥı mehdî Ḥasan uḫrâ

Hezārān şükr Yezdān'a tamām oldı neseb-nāme
Sezādur hāşıla 'āma anı gūş eyleye evlā

Tamām oldı ser-encāmı kitābuñ naķş-ı erkāmı
Şehen-şāhuñ zamānında emīr-i devlet-i 'uzmā

Serīr-i saltanat şāhı semā-yı mekremet māhı
Havākīn مضارحی hamīde haşleti aķvā

Meşāhir şevket [ü] şānı vezīr-i kaşr-ı sulţānı
Sezā ' Abdü'lhamīd Hān'ı getürdüm meş' ara inşā

70 Dağı pāşā-yı sulţānı sezā gör midhate hānı
Velī vālī keremkānı ğarāyib nuşreti her-cā

Hemīşe naşrıla manşūr olınmış düşmeni maķhūr
Veliyy [ü] vālī-i Bağdād cihāna hākim ü aķzā

Hudāvend-i Te'āla 'llāh aña yārī olur her gāh
Vezīr mesnedi gör şāh-ı cihāna vaķtıla vālā

Dilīr-i 'arşa-i dādı emīr-i taht-ı Bağdādī
Vezīr-i kavm-i evtādı Süleymān-ı celī ezkā

Livā'ı hatm kıl eş'ār nebīler hālını ebrār
Velīler na'tını ahyār tamāmī aşfiyā a'lā

75 Dürūdıla selām eyle Resūl'e ihtitām eyle
Muhammed hū'ace-i kevineyn şahābe āline yek-cā

Münācāt-nāme-i Livā'ı

160

1 *Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün*
İlāhī kıl baña yārī girāmī enbiyā haķķı
Gelenler rişte-i nazma tamāmī aşfiyā haķķı
[356a]

Olanlar hadd-i Ādem'den irince hātıme mürsel
Risālet tahtına sulţān olanlar etkīyā haķķı

*Günehkārem günehkārem nedārem tūşe-i rāhı
Be-cüz ' lā taknetû²¹⁵⁶ remzi emel-hayru 'l-cezā hâkķı²¹⁵⁷*

*Be-dergāhet emel dārem şenā-gūyem medāyih-h'ān
Sezā-yı āl-i Muhtārī heme Āl-i ' Abā hâkķı²¹⁵⁸*

- 5 Kāmunuñ hürmeti yā Rab nebīler evliyā cem' i
Kemīne bendeye rahmı revā gör pīşvā hâkķı

Du' ā-yı Ādem ü Havvā sezā-yı vâkt-i zilletde
Rumûz-ı hürmet-i telķin necāta ilticā hâkķı

İdegör rahmeti şāmil rumûzı gūş iden kavme
Olanlar meclise hāzır hâķīķī āšnā hâkķı

Sezā gör farṭ-ı tevṫīķi huşūşan ehl-i ' irfāna
Sezāy [u] lāyık-ı ihsān cezāya huş ' aṭā hâkķı

Muḥammed kurbeti hâkķı tamāmī āl [ü] aşḥābı
Güzide çār erbābı ṭarīķa reh-nümā hâkķı

- 10 Ebū Bekr ü ' Ömer ' Oşmān ' Aliyyü 'l-Murtażā sulṭān
Hüseyn' ile Ḥasan bürhān şehīd-i Kerbelā hâkķı

Muhācir hürmet-i enşār gürūh-ı seyyid-i ebrār
İdegör cümleye yārī ' aṭā-yı kibriyā hâkķı

Ḥudā'yā bendeyüz bende günāha ğark şermende
Mü'āḥiz çendile çūnda bizi²¹⁵⁹ kılma ğınā hâkķı

Sāna bir söyledük aḳdem tamāmī ' ālem-i ervāḥ
Revā gör maḥz-ı eltāfuñ bize *kāl u belā*²¹⁶⁰ hâkķı

Ser-ā-ser bāĝ-ı Rıdvān' ı eger bir bendeye virseñ
Degüldür kıymeti *kāl u belānuñ*²¹⁶¹ ilticā hâkķı

²¹⁵⁶ "Allah'ın merhametinden ümidinizi kesmeyin." (Zümer, 39:53).

²¹⁵⁷ "Günahkārım, günahkārım, *Lā-taknetû* (Allah'ın merhametinden ümidinizi kesmeyin.)'dan ve hayru'l-cez'a hakkından başka yol azıĝım yoktur."

²¹⁵⁸ "Senin dergāhının isteĝindeyim, Hz. Peygamberin soyu için ve bütün Āl-i Ābā hakkı için övgüler söylerim, medhiyeler düzerim."

²¹⁵⁹ Bu kelime metne sonradan yazılmıştır.

²¹⁶⁰ "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin) demişlerdi." (A'râf, 7:172).

²¹⁶¹ "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin) demişlerdi." (A'râf, 7:172).

- 15 Ümîdi ehl-i tevḥîdün ziyâde oldı işḥârı
Ezelden bildi Ğaffâr'ı diler luṭf-ı cezâ ḥaḳḳı
- Tamâmî düzaḥa dâḥil kılursen insile cânı
‘Azâb-ı müşt-i ḥâk itdün revâ gördün sezây ḥaḳḳı
- Egerçi cenneti kılsañ tamâmî ehl-i ‘işyânı
Necât-ı müşt-i ḥâk itdün ‘aṭâ kıldun mezâ ḥaḳḳı
- Degül çok fazl-ı tâmuñdan şümül-ı luṭf-ı ‘âmuñdan
İrişe ehl-i tevḥîde kelâm-ı kibriyâ ḥaḳḳı
- [356b]
- Huşuşan ehl-i îmâna nebîler kavm-i ‘irfâna
Velîler cem‘i sulṭâna ḥazar virdi du‘â ḥaḳḳı
- 20 Kamunuñ ḥürmeti yâ Rabb idegör fazl [u] iḥsânı
Cerâyim farṭ-ı ‘işyâna devâ göster şenâ ḥaḳḳı
- Günehkâram Hudâvendâ nedârem yâr [u] enşârı
Kerem-gün hoş-ṭama‘-dârem zamîr-i *Ṭâ vü Hâ*²¹⁶² ḥaḳḳı
- Livâ‘î bende-i ḥ̃âra gulâm-ı âl-i Muḥtâr’a
İdegör rahm bî-çâre fakîre eyleye ḥaḳḳı

Na‘t-ı Nebî ‘Aleyhi’s-selâm

161

- Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün*
1 *İbtidâ güyem Muḥammed intihâyî Muṣtafâ*
*Muḥtedâ güyem Muḥammed Müctebâi Muṣtafâ*²¹⁶³
- Tâc-dâr-ı *ḳul kefâ*²¹⁶⁴ vü nâm-dâr-ı *innemâ*²¹⁶⁵
Şehri-yâr-ı taḥt-ı ‘âlî *Ṭâ vü Hâ*²¹⁶⁶ Muṣtafâ

²¹⁶² (Tâ Hâ, 20:1).

²¹⁶³ “Başlangıçta ve sonda Hz. Muhammed’i söylerim, reh-berimin de Hz. Muhammed Mustafâ olduğunu söylerim.”

²¹⁶⁴ “De ki: "Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.” (İsrâ, 17:96).

²¹⁶⁵ “Ey Peygamberin ev halkı! ,Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzâb, 33:33).

²¹⁶⁶ (Tâ Hâ, 20:1).

Mihter-i erbāb-ı hikmet bihter-i haḳḳu 'l-yaḳīn
Gevher-i baḥr-i me'ānī pür-şafāyī Muşţafā

Dürr-i deryā-yı fütüvvet ḥāzin-i 'ilm-i ledün
Farṭ-ı 'iştāna şefādur²¹⁶⁷ her devāyī Muşţafā

- 5 Hākim-i dīvān-ı maḥşer kâzî-i va' d [u] va' id
Bilmişem rûz-ı ezelden muḳtezāyī Muşţafā

Mîr-i meydān-ı şefā' at vā/i-i ḥavz-ı 'ilim
Nâéib-i ḥükm-i kıyāmet mā-cerāyī Muşţafā

*Ey Livā 'î kes nedārem ger şeved düşvār-ı kār
Zümre-i ebrār-ı dārem evliyā 'î Muşţafā²¹⁶⁸*

Şi'r²¹⁶⁹
162

- 1 *Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün*
Hezārān şükr Yezdān'a sezā-yı ḥamd-i Sübhān'ı
İdegör cân u dil her dem şenā-yı Rabb-i Raḥmān'ı

Geçürme fırsatı şükri irişdi hikmeti cāna
Hudā'nuñ irmedi 'ömrün fenāya gördi tibyānı

Müyesser eyledi Bārī kitābuñ intihā buldı
Olındı maḳşad [u] maḳşūd meşāhir ḥalka bürhānı

[357a]

Zihî yār-ı 'azîmües-şān idindi bendeye iḥsān
'Amîm-i luṭfıla a' lān ki yokdur ḥadd-i pāyānı

- 5 Şevāmil-luṭf-ı tāmından ḥabībī na' tına gūyā
Olındum āline meddāḥ şerāyih-ḥān-ı cānānī

Dehānum dūr-feşān oldı şenā-yı farṭ-ı Yezdān'a
Zebānum na' t-ḥān²¹⁷⁰ oldı vüfur-ı zıkr-i Raḥmānī

²¹⁶⁷ Bu kelime metinde “şefādur” şeklinde yazılmıştır.

²¹⁶⁸ “Ey Livā'î! İşler zor duruma düşerse faziletli zümresi ve Hz. Muhammed'den başka kimsem yoktur.”

²¹⁶⁹ Metinde herhangi bir başlık konulmadan başka bir şiire geçilmiştir ve başlık tarafımızdan verilmiştir.

²¹⁷⁰ Bu kelime metinde şeklinde yazılmıştır.

Livā'î şükür ile ikdām idersen kār-ı i' cāza
Bilürsen ibtidā hamdi Hudā gönderdi Kur'ān 'ı

Şi'r²¹⁷¹

163

Mefā'îlün Mefā'îlün Fe'ülün

- 1 Tamām oldı kitāb el-ḥamdü-li 'llāh
Kelām-ı müsteṭāb el-ḥamdü-li 'llāh

Olursa 'ömr 'āḥir ğam degüldür
Bugün söyle şavāb el-ḥamdü-li 'llāh

Ḥitāma irdi aḳvālüm tamāmı
Nizāmıla ḥisāb el-ḥamdü-li 'llāh

Muḥammed na' t-ı evşāfıyla tekmi
Olındı intihāb el-ḥamdü-li 'llāh

- 5 Meşā'ibler rumūzı oldı icmāl
Mufaşşaldan kitāb el-ḥamdü-li 'llāh

Meşā'ib-nāme-i Ebrār nāmı
Olup faşlü 'l-ḥitāb el-ḥamdü-li 'llāh

Gelende āb [u] gil hoş ḥurūşa
Ciger oldı kebāb el-ḥamdü-li 'llāh

'İmāret buldı ten ḳaşr-ı vücdı
Daḡı olmaz ḥarāb el-ḥamdü-li 'llāh

Necāta irdi gird-āb-ı belādan
Ġariḳ olmaz ḥabāb el-ḥamdü-li 'llāh

- 10 Bugünde söylerem ferdā muḥaḳḳaḳ
Kelām-ı Ḥaḳḳ cevāb el-ḥamdü-li 'llāh

Şalātı eylerem şāh-ı cihāna
Şevābı iktisāb el-ḥamdü-li 'llāh

²¹⁷¹ Metinde bu şiir başlıksız olarak verilmiştir.

Tamāmī āline aşḥāba cümle
Selāmı gör şavāb el-ḥamdü-li 'llāh
[357b]
Livā 'ī ḥālet-i nez' a irince
Digil görme ' azāb el-ḥamdü-li 'llāh

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Maktel türünde yazdığı *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eseri ile meşhur XV. yüzyılda yaşamış İranlı müfessir, mutasavvıf ve şair Hüseyin Vâiz-i Kâşîfi (ö. H.910 / M. 1504/1505), yalnız Fars edebiyatında değil bu edebiyatın tesirlerinin ulaştığı bütün edebiyatlarda derin etkiler bırakmıştır. Birçok şair, onun eserlerinden geniş ölçüde yararlanmış ve eserlerini tercüme yoluyla kazandırmıştır. Hüseyin Vâiz-i Kâşîfi'nin meşhur eseri *Ravzatü's-Şühedâ* ise tercüme yoluyla edebiyatımızda yerini almış önemli eserlerdendir. *Ravzatü's-Şühedâ*, başta Fuzûlî olmak üzere Âşık Çelebi, Câmi-i Rûmî gibi şairler tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ* (Telif: H.952- 954 / M. 1545-1547 arası) adlı eseri ise bu tercümeler arasında öne çıkan Türk edebiyatının en önemli maktellerinden biridir. Aynı zamanda Türk edebiyatında Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Sü'edâ*'sının tesiri ile de birçok eser yazılmıştır. Bu eserler arasında *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yı halkın anlayacağı şekilde Türkçeye sadeleştirerek aktarma amacı güderek yazılan manzum ve mensur eserler bulunmaktadır. Bu eserler, şu ana kadar tespit edilenlerden, Bekâyî'nin *Kitâb-ı Kerbelâ* (Telif: H. 1198 / M. 1783-84) adlı eseri, Muhammed b. Hacı Hasan'ın *Tuhfetü's-Şühedâ* (Telif: 25 Cemaziyelahir 1107/ 31 Ocak 1696)'sı ve Eğirdirli Şerîfi Mehmed Efendi'nin *Şevâhidü's-Şühedâ* (Telif: H. 986 / M. 1578-79)'sıdır.

Bu çalışmada, XVIII. yüzyıl şâirlerinden Livâ'î'nin maktel türündeki *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* adlı eserinin muhteva ve şekil özellikleri incelenmiş, temel kaynakları olan *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadîkatü's-Sü'edâ* ile genel bir mukayesesi yapılmış ve günümüz Türkçesine çeviri yazısı yapılmıştır. Yapılan araştırma ve incelemeler neticesinde tek nüsha olarak tespit edilen *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr* ve müellifi Livâ'î hakkında gerek tezkirelerde gerekse çeşitli biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde "*Mesâbi'l-nâme-Ebrâr*" olarak kayıtlı olan eserin isminin "*Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*" olduğu ve müellifinin de Livâ'î olduğu tarafımızca tespit edilmiştir. Eser üzerinden yapılan tespitler sonucunda da Livâ'î'nin babasının isminin Muhsin olduğu ve şiirlerinde yer yer kendisini "*Muhsinoğlu*" olarak da zikrettiği görülmüştür. Yine *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın müellifi Livâ'î'nin, XVIII. yüzyılda I.

Abdülhamit (H. 1187 / M. 1774-H. 1203 / M. 1789) Hân'ın döneminde yaşamış olduğu tespit edilmiştir.

Livâ'î'nin *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ı, I. Abdülhamit Hân'ın döneminde tamamladığını belirttiği eserde aynı zamanda vezir makamlı Bağdat valisi Süleyman Paşa da zikredilmektedir. Bu paşanın H. Şevvâl 1193 / M. Ekim-Kasım 1779/80-H. 1216/17 / M. 1802 yıllarında Bağdat valiliği yapmış ve H. 1219 / M. 1804/05 yılında vefat etmiş Büyük lakaplı Süleyman Paşa olduğu düşünülmektedir. Yine nüshada geçen Şaban H. 1202/M. 1787/88 tarihli mülkiyet kaydından da hareketle *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın H. 1193 / M. 1779/80 ile H. 1202 / M. 1787-88 yılları arasında yazılmış olabileceği tahmin edilmektedir. Aynı zamanda Livâ'î'nin *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ı burada bahsedilen Süleyman Paşa'ya sunmuş olabileceği düşünülmektedir.

Ravzatü's-Şühedâ'yı taklit ettiğini ve Hadîkatü's-Sü'edâ'nın da Ravzatü's-Şühedâ'dan hâsıl olduğunu belirten Livâ'î, kendisinin de mensur olan Hadîkatü's-Sü'edâ'yı nazma aktardığını ifade etmektedir.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın hem bap sayısı, bapların başlıkları hem de anlatımda konunun zaman dizinsel olarak sıralaması bakımından *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadîkatü's-Sü'edâ* ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu yönüyle bakıldığında *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*, bugüne kadar tespit edilen eserler içerisinde *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadîkatü's-Sü'edâ*'yla en çok örtüşen ilk manzum eserdir.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'da *Ravzatü's-Şühedâ* ve *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan farklı olarak bapların içerisinde birçok alt başlık yer almaktadır. Bu alt başlıklar Livâ'î'nin anlatacağı konu, durum, bir ayet, hadis veya nüktenin ya da rivayet ve hikâyenin içeriği ile ilgili ya da aralarda tek düzeliği gidermek için söylediği şiirlerin başlıklarını taşımaktadır.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr'ın *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan içerik olarak daha fazla yekün oluşturduğu görülmektedir. Eserde sıralamayı takip eden Livâ'î, aralara *Hadîkatü's-Sü'edâ*'dan farklı olarak daha fazla ayet, hadis, nükte eklemiş ve bunlar ile ilgili çeşitli

rivayetleri aktarmıştır. Aynı zamanda *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da *Hadikatü's-Sü'edâ*'da yer almayan Hz. Osman, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer'in vefatlarına dördüncü bapta alt başlıklarda yer verilmiştir. Yine Hz. Musa'ya *Ravzatü's-Şühedâ*'da bir buçuk satırlık kısa bir anlatım ile yer verilirken *Hadikatü's-Sü'edâ* ve *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da Hz. Musa daha geniş anlatılmıştır. Aynı zamanda Hz. İsa'ya *Ravzatü's-Şühedâ*'da yer verilmezken *Hadikatü's-Sü'edâ* ve *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da yer verilmiştir. Ayrıca Livâ'î, aktarılan rivayetlerde *Hadikatü's-Sü'edâ*'dan daha fazla ilave eser kaynağı vermiş ve farklı müfessirleri de zikretmiştir. Livâ'î'nin *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da daha fazla zengin kaynaktan yararlandığı, eserine birçok ilave yaptığı ve araya kendi şiirlerini de katarak eserde tek düzeliği giderdiği ve kendi üslubu ile bir eser meydana getirdiği görülmektedir.

Hadikatü's-Sü'edâ'nın tesirinde yazılmış olan eserlerden Bekâyî'nin Kitâb-ı Kerbela adlı eseri, *Hadikatü's-Sü'edâ*'nın nazm edilmiş hâlidir. Kitâb-ı Kerbela, Hulusi Eren'in tespitine göre; H. 1198 / M. 1783-84 yılında telif edilmiştir. Bekâyî'nin eseri ile *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'ın telifleri birbirlerine yakın tarihlerde yapılmıştır. Fakat Kitâb-ı Kerbela, hem baplara ayrılmamıştır hem de eserde anlatıma Hz. Ali'nin şehadeti ile başlanmış, peygamber hâllerine yer verilmemiştir.

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr, Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'nin *Ravzatü's-Şühedâ*'sının yazımı ile ilgili bilgi vermesi bakımından da önemlidir. Yine Livâ'î'nin Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'nin Ali Şir Nevâyî'ye ithaf ettiği “*Cevâhirü't-Tefsîr li Tuffeti'l-Emîr*” adlı Kur'ân tefsirine eserinde değinmesi ve Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifi'yi üstat olarak nitelendirerek *Ravzatü's-Şühedâ*'yı övmesi eserin ve yazarının değerini ortaya koymaktadır.

Livâ'î'nin ehl-i beyte olan sevgisi eserine de yansımıştır. Livâ'î, böyle bir eser yazmakla öteki dünyada kendisine azık topladığını ve Âl-i Abâ'nın da kendisine şefaateçi olacağını dile getirmektedir.

Eserde Hz. Muhammed'e yazılmış birçok naat bulunmaktadır. Bu naatların içerisinde Livâ'î'nin “*Muhammed-nâme*” olarak zikrettiği Hz. Muhammed'in isim ve sıfatlarının sayıldığı esmâ-i nebî tarzında yazılmış bir şiir de bulunmaktadır. Ayrıca Livâ'î, naat türünde yazılmış bir elif-nâme örneğine de eserde yer vermiştir.

Livâ'î, *Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr*'da anlatma, tahkiye etme ve bilgi verme gayesi içindedir. Bu yüzden eserde mensura yakın bir anlatım görülmektedir. Eserin dili, mesnevilerde sade olmakla birlikte kasidelerde daha ağırdır ve Arapça, Farsça tamlamalar da fazla görülmektedir. Eserin dilinde Farsçanın etkisi oldukça fazladır. Zirâ bazı kelimelere dahi Farsça ekler getirilmiştir. Bu da *Ravzatü's-Şühedâ*'nın etkisinden kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak Livâ'î, böyle hacimli bir eseri manzum olarak telif ederek Türk edebiyatına maktel türünde bir eser daha kazandırmıştır. Eser, ilerleyen dönemlerde yapılacak başka çalışmalara da yol gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abid Nazar Mahdum (2011). Ravzatü's-Şühedâ ile Hadîkatü's-Sü'edâ Mukayesesinin Işığında Eski Türk Edebiyatında Tercüme Anlayışı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aksoyak, İ. H. (2016). “Fâik’in, ‘Elâ Yâ Eyyühe's-Sâkî Edir Ke’sen ve Nâvilhâ’ Mısraına Tasavvufî Şerhi: Lübb-i Sühan”. *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*. Prof. Dr. Abdulkirim Abdulkadiroğlu Özel Sayısı. 2(3), s. 223-251.
- Ali Şîr Nevâyî (1961). *Mecâlisü'n-Nefâis* (haz. Suyima Ganiyeva). Özbekistan SSR. Fanlar Akademiyası: Taşkent.
- Altuntaş, H., Şahin, M. [haz.] (2009). *Kur'an-ı Kerim Meâli*. 17. Baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara.
- Arslan, M., Erdoğan, M. (2009). *Kerbela Mersiyeleri*. Grafiker Yayınları: Ankara.
- Baş, D. (2013). Yafî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 43, 175-177). İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi.
- Birişik, A. (2009). Sûre. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 37, 538-539). İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi.
- Boltabayev, Saidbek (2018). “Tasavvufî Şahsiyet Olarak Hüseyin Vâiz Kâşifi”. *Buhara'dan Konya'ya İrfan Mirası ve XIII. yy. Medeniyet Merkezi Konya* (204-212). Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları: Konya.
- Buhari, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail (2004). *Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih* (C. 1). İstanbul.
- Bursalı Mehmed Tâhir (1333). *Osmanlı Müellifleri* (C. II). Matbaa-i Âmire: İstanbul.
- Çelebioğlu, A. (1999). *Türk Edebiyatı'nda Mesnevi (XV. yy'a kadar)*. Kitabevi Yayınları: İstanbul.
- Cunbur, M. (2006). *Livâyî*. Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (C.6, 169). Ankara: AKM Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2017). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (Yay. haz. Aydın Sami Güneýçal). Aydın Kitabevi Yayınları: Ankara.

- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Dölek, A. (2004). “Sekaleyn Hadisi ve Değerlendirilmesi”. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, C. 4, S. 3, 145-168. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3343509>.
- Ebü İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre et-Tirmizî (1992). *Sünenü't-Tirmizî* (C. 14, 601). Çağrı Yayınları: İstanbul.
- Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc (1992). *Sahih-i Müslim* (C. 5, 1883). Çağrı Yayınları: İstanbul.
- Efe, Z. (2 Ağustos 2021). Livâyî-i Üskübî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi*. Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/livayi-uskubi> (Erişim Tarihi: 05.06.2023).
- Ercilasun, A. B. (2007). *Türk Lehçeleri Grameri*. Akçağ Yayınları: Ankara.
- Eren, H. (2017). *Dârendeli Kâtipzâde Bekâyî, Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbela)*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. e-kitap: <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196837/darendeli-katipzade-bekayi-maktel-i-huseyn-kitab-i-kerb-.html>.
- Erkal, A. (2009). *Divan Şiiri Poetikası (17. Yüzyıl)*. Birleşik Yayınevi: Ankara.
- Ersin, B. (2021). Câmî-i Mısırî ve Sa'âdet-nâme'si (İnceleme-Tenkitli Metin). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Manisa.
- Gökçe, F. (2003). Livâî, Bahrü'l-İrfân (Metin Neşri ve Metin Sözlüğü). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güngör, Ş. (1987). *Hadikatü's-Süe'dâ-Fuzulî*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: Ankara.
- Hadislerle İslâm* (2013). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara.
- Hüseyin Vâ'iz el-Kâşifi, *Ravzatü's-Şühedâ*, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Arşivi, Ayasofya Nu.: 3221.
- İpekten, H. vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: Ankara.
- İsen, M. (1994). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını: Ankara.
- İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî (1988). *Keşfü'l-Hafâ* (C. 2, 132). Beyrut.

- Kalyon, A. (2011). Peşteli Hisalî Metâli'ü'n-Nezâ'ir (C. II.) İnceleme-Metin. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Karahan, A. (1938-39). Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler. Edebiyat Fakültesi Türkoloji Disiplini Mezuniyet Tezi, İstanbul.
- Karaismailoğlu, A. (1999). Hüseyin Vâiz-i Kâşifi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 19, 16-18). İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi.
- Karaman, H. vd. [haz.] (2014). *Kur'an Yolu Meâlî*. 1.Baskı. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara.
- Kâtip Çelebi (2007). *Keşfü'z-Zünûn* (çev. Rüştü Balcı). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.
- Kılıç, F. [haz.] (2010). *Âşık Çelebi Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Metin)* (C.2). İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları: İstanbul.
- Köksal, M. F. (2006). Livâyî. *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* (C. 6, 169). Ankara: AKM Yayınları.
- Köksal, M. F. (9 Eylül 2013). Livâyî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi*. Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/livayi> (Erişim Tarihi: 05.06.2023).
- Kılıç, F. (21 Ağustos 2022). Hadîkatü's-Sü'edâ (Fuzûlî). *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi*. Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi. <https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/hadikatu-s-su-eda-fuzuli>. (Erişim Tarihi: 20 Aralık 2023).
- Livâyî Divânı, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Kitaplığı Nu: 3964.
- Mehmed Süreyyâ (1996) (Yay. haz. Nuri Akbayar). *Sicill-i Osmânî Osmanlı Ünlüleri* (C. 4, 1073). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.
- Mehmed Süreyyâ (1996) (Yay. haz. Nuri Akbayar). *Sicill-i Osmânî Osmanlı Ünlüleri* (C. 5, 1547). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.
- Mısır Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* (1992). (C. IV): Kahire.
- Muhyî-i Gülşenî (2014). *Reşehât-ı Muhyî Reşehât-ı Aynü'l-Hayât Tercümesi* (haz. Mustafa Koç). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları: İstanbul.

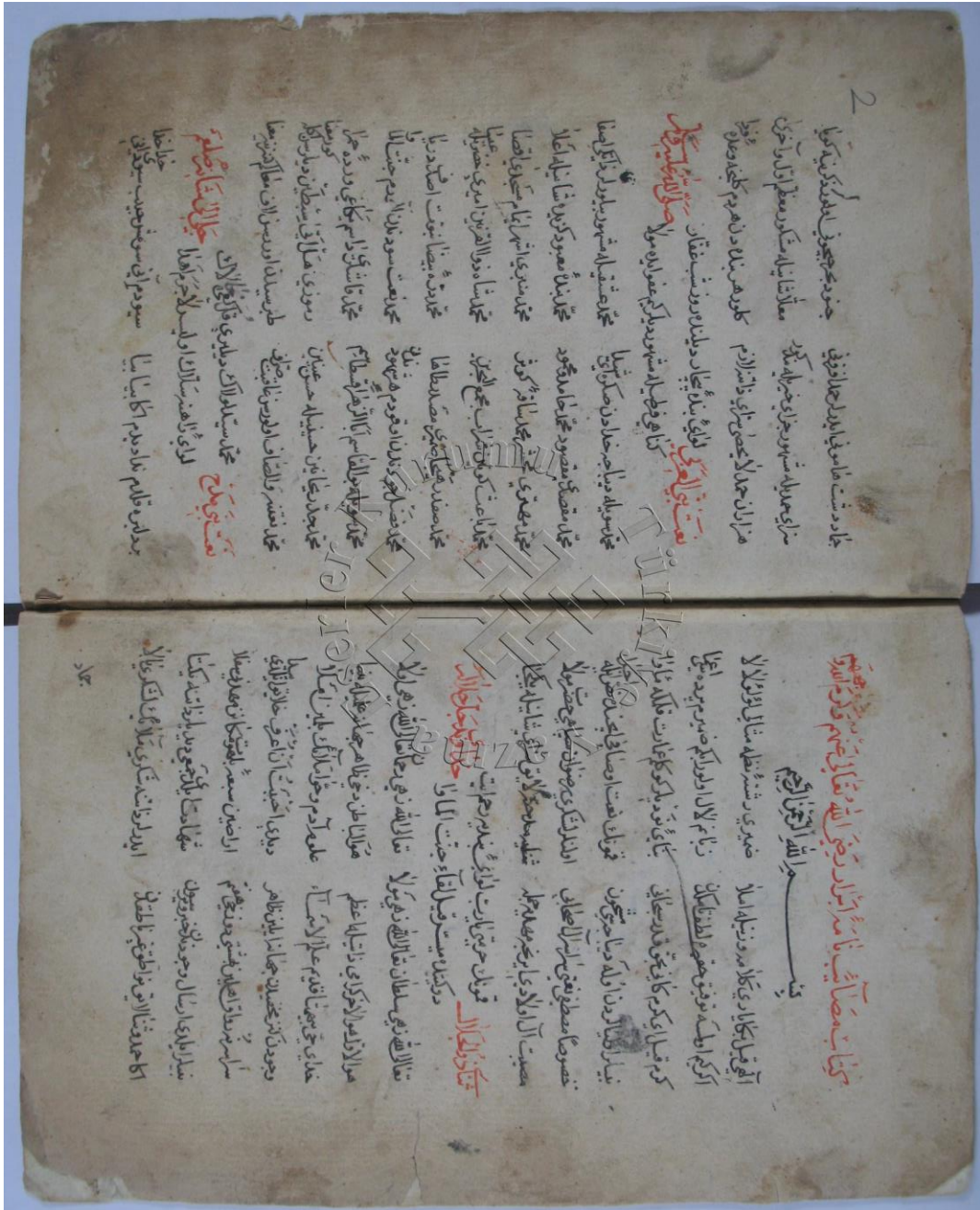
- Nağısoylu, M. (2003). *XVI. Asır Azerbaycan Tercüme Abidesi “Şühedaname”*. Bakı: Nurlan.
- Nağısoylu, M. (2016). *Şirazi ve Onun Gülşen-i Raz Tercümesi*. Manas Yayıncılık: Elazığ.
- Nağısoylu, M. (2017). “Orta Çağ Azerbaycan-Türk El Yazmalarının Bazı İmlâ Özellikleri”. *XII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri Kitabı (İhsan Doğramacı'ya Armağan)* (25-28 Eylül 2017). Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Anonim Şirketi: Bükreş (Romanya).
- Okuyucu, C. (2011). “Câmî-i Rûmî (Mısrî) ve Sa’adet-nâme’si”. *Türkiyat Mecmuası*, C. 21, 297-327.
- Özçelik, K. (2016). “Âşık Çelebi’nin Ravzatü’ş-Şühedâ Tercümesinde Metodik Uygulamalar”, *Turkish Studies*, C. 11, S. 17, 115-130. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10003>.
- Özçelik, K. (2022). *Âşık Çelebi Terceme-i Ravzatü’ş-Şühedâ (İnceleme-Metin)*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Bursa.
- Pakalın, M. Z. (1972). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (C. III, 442). Milli Eğitim Basımevi: İstanbul.
- Sarıkaya, M. (2009). “Teklik İkinci Kişi Emir Çekimlerinin Anadolu ve Azerbaycan Ağzlarındaki Değişik Örnekleri Üzerine”. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 25, 145-157.
- Sevgi, A. (2013). “Livâyî’nin Manzûm Amme (Nebe) Suresi Tefsiri”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 29, 1-20.
- Sevgi, A. (2014). “Livâyî’nin Manzûm Tebâreke (Mülk) Suresi Tefsiri”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 31, 1-96.
- Sevgi, A. (2015). “Livâyî’nin Manzûm Yasin Tefsiri”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 33, 1-86.
- Seyhan, K. (2002). *Livâyî Divânı (Metin-İnceleme)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Süer, F. R. (2019). *Livâyî’nin Manzum Yâsîn Suresi Tefsiri*. Asitan Kitap: İstanbul.
- es-Süyûtî, Celâleddîn Abd er-Rahmân b. Ebî Bekr (1353/1953). *el-Câmi‘u’s-Sagîr min Hadîsi’l-Beşîri’n-Nazîr* (Yay. Muhammed Muhyî ed-dîn Abd el-Hamîd. Kahire.

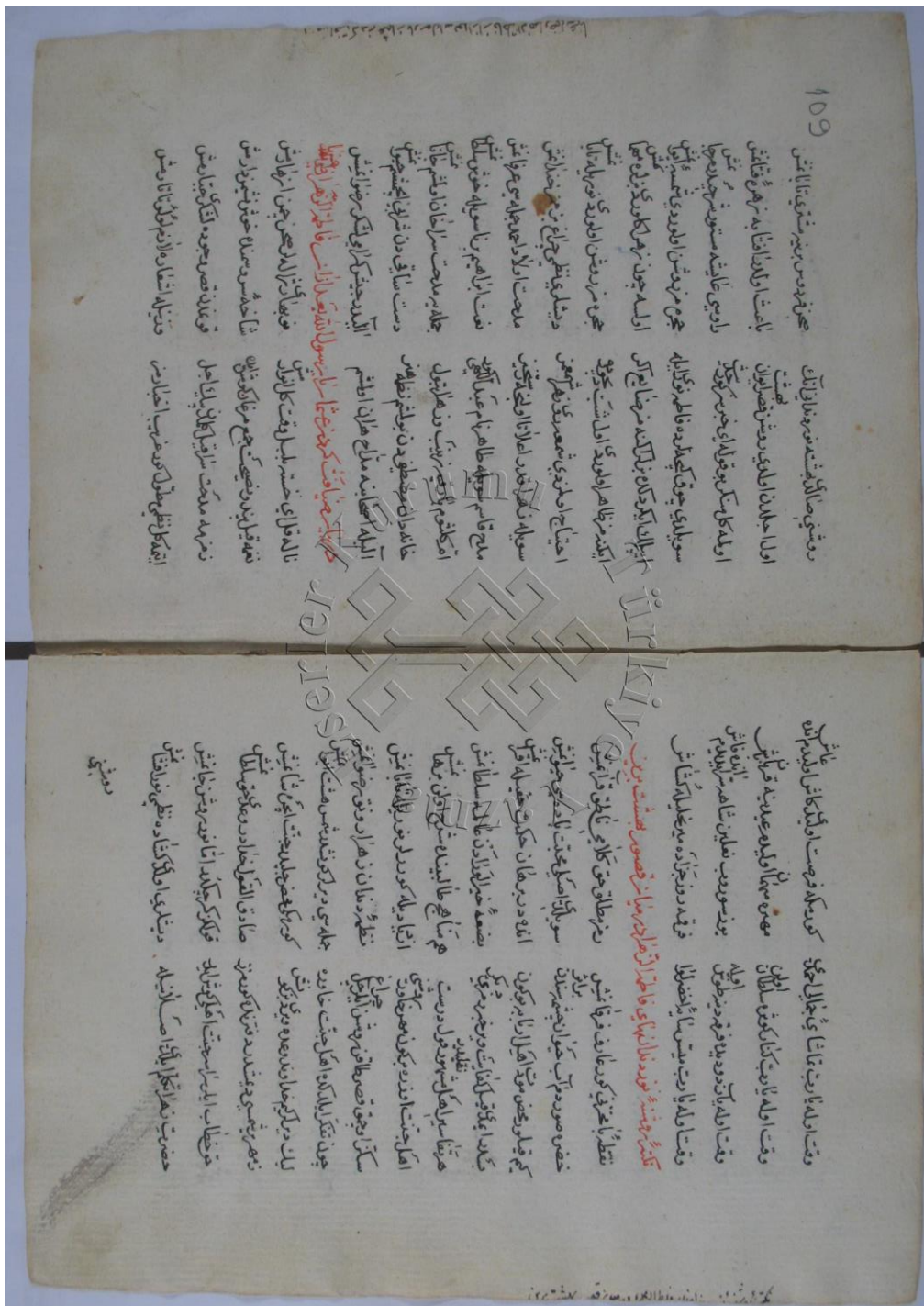
- Şeyh İsmail b. Muhammed el-Aclûnî el-Cerâhî (1351-1352). *Keşfü'l-Hafâ* (C. 1). Beyrut.
- Torun, A. (1998). *Türk Edebiyatında Türkçe Fütüvvetnâmeler Üzerine Bir İnceleme*. Kültür Bakanlığı Yayınları: Ankara.
- Tosun, N. (2008). Safî Fahreddin. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 35, 470). İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi.
- Tunç, S. ve Sevgi, A. (2015). “Livâyî Bey Mecnû’ası”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 34, 313-352.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2023). <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler (1986). Livâyî Çelebi (C. 6, 96). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Türkoğlu, S. (2012). Bekâî (Kitâb-ı Kerbelâ) İnceleme-Tenkitli Metin. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum.
- Yaşaroğlu, M. K. (2020). Minhâcü't-Tâlibîn. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 30, 111-112). İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi.
- Yazar, S. (2009). “XVI. Asır Şairlerinden Eğirdirli Şerîfi’nin Şevâhidü’ş-Şühedâ’sı”. *Turkish Studies*. Volume 4/2. Winter 2009, 1092-1116. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.663>.
- Yıldırım, A. (2006). *Divan Edebiyatında Mahlas ve Mahlas-nâmeler*. Akçağ Yayınları: Ankara.
- Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*. Enderun Kitabevi: İstanbul.
- Yılmaz, M. (2016). *Klasik Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, İstanbul.

EKLER

Ek Görsel 1

Mesâ'ib-nâme-i Ebrâr (1b-2a)

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

- ‘Abbās, 46a/130, 52a/43, 55b/70, 55b/71, 283a/387, 291a/36, 291b/56, 292a/79, 64a/10, 82a/67, 84b/145, 128b/124, 293a/103, 293a/117, 293b/23, 293b/128, 131b/56, 131b/59, 131b/64, 134a/139, 301a/349, 303b/429, 354a/13, 354a/20, 145b/79, 145b/81, 145b/83, 145b/85, 354b/32, 354b/38, 355a/46, 180a/133, 354a/13, 354a/23, 355a/46, ‘Abdu’llāh (bin Resulullah), 95a/20, 355a/50, 109a/21
- ‘Abbās bin Ḥaydar, 263b/238, 273b/84, 293b/121 ‘Abdu’llāh bin Cübeyr, 53b/13, 53b/15 54a/15
- ‘Abbās-ı ‘Alī, 184a/272, 267a/364, ‘Abdu’llāh bin Ḥasan, 291b/55, 291b/56, 267a/365, 267a/367, 267a/368, 291b/58, 291b/61, 291b/65, 267b/372, 267b/383, 273b/84, 293b/121, ‘Abdu’llāh bin Ḥurr, 252a/32, 293b/123, 293b/126, 294b/156, ‘Abdu’llāh bin Mübārek, 219a/27, 301b/354, 301b/361, 302b/381, 219a/38, 219a/40, 219b/50, 302b/385, 302b/388, 303a/404, ‘Abdu’llāh bin Müslim-i ‘Aḳīl, 220b/9, 303b/418-420, 304a/440, 220b/93, 290b/18, 290b/27
- ‘Abd-i Ğaffār, 65a/28 ‘Abdu’llāh bin Muṭī‘, 210b/35
- ‘Abd-i E’rrāḥmān, 291a/42 ‘Abdu’llāh-ı ‘Alī, 247a/50
- ‘Abd-i Ka‘be, 125a/11 ‘Abdu’llāh-ı ‘Abbās, 179a/99
- ‘Abd-i Ḥalīk, 65a/25 ‘Abdu’llāh İbn-i ‘Abbās, 174b/39, 245b/7, 246a/17
- ‘Abd-i Ḳahhār, 65a/24 ‘Abdu’llāh (bin Kelbî), 282b/362, 282b/363, 282b/366, 282b/370
- ‘Abd-i Rezzāk, 65a/27 ‘Abdu’llāh-ı Kelbî, 282a/359
- ‘Abd-i Vahhāb, 65a/24, ‘Abdu’llāh-ı Hemedānî, 212b/104
- ‘Abdu’llāh, 65a/23, 65a/27, 125a/12, ‘Abdu’llāh-ı ‘Ömer, 61a/55, 202a/22, 128a/23, 136b/44, 206a/38, 246a/22, 206a/38, 247b/61, 285b/442, 246b/36, 247a/50, 247a/53, 282b/362, 282b/363, 282b/366, 282b/370,

‘Abdu’līlāh-ı Zübeyr, 202a/23, 203b/63,
247b/59

‘Abdu’līlāh-ı Ezdī, 151a/39

‘Abdu’rraḥīm, 65a/25

‘Abdu’rraḥmān (bin Hasan), 354a/20

‘Abdu’rraḥmān bin ‘Aḳīl, 291a/44

‘Abdu’rraḥmān bin ‘Avf, 62b/26

‘Abdu’rraḥmān bin Ebū Bekr, 202a/22

‘Abdu’rraḥmān bin ‘Urve, 286b/477

‘Abdu’rraḥmān bin Yezelī, 286b/471

‘Abdū’lḳuddūs, 65a/26

‘Abdū’lḥamīd Ḥān, 355b/69

‘Abdū’lmelik-i Mervān, 330b/52

‘Abdū’lmuṭṭalib, 49a/18, 128a/23

‘Abdū’lmelik, 59a/195

‘Abdū’lmelik-i Mervān, 330b/52

‘Abdū’lvahhāb, 339a/109, 339a/116,
339b/124, 339b/125

‘Abdū’ş-şems, 214a/57

Ādem (Hz.), 1b/3, 5b/14, 6b/22, 6b/27,
7a/32, 7a/35, 7a/40, 7a/41, 7a/43, 7a/45,
7b/47, 7b/49, 7b/52, 7b/54, 7b/55, 7b/57,
7b/58, 7b/60, 7b/61, 7b/62, 7b/63, 8a/67,
8a/70, 8a/71, 8a/73, 8a/76, 8b/81, 8b/82,
8b/83, 8b/86, 8b/88, 8b/94, 9a/97, 9a/99,
9a/100, 9a/101, 9a/103, 9a/106, 9a/109,
9a/110, 9a/111, 9b/114, 9b/115, 26a/8,
54b/45, 100a/21, 100b/24, 100b/25,
101a/42, 101b/58, 101b/65, 101b/69,

102a/74, 102a/75, 106a/14, 116b/9,
116b/10, 119b/9, 119b/13, 129a/32,
137a/3, 138b/33, 142a/21, 158b/132,
167b/2, 201b/2, 219a/42, 257a/15,
304a/438, 308b/7, 329b/18, 333a/10,
350b/88, 356a/2, 356a/6

Āden, 353a/51

Aḥmed (Hz. Muhammed), 5b/10, 5b/12,
8a/72, 8a/75, 8a/78, 8a/80, 9a/109,
9a/110, 9a/111, 11b/67, 12a/76, 12a/83,
13a/35, 13a/36, 13a/39, 17b/146,
18b/16, 21a/78, 21b/85, 23b/165,
24a/170, 37a/6, 37b/15, 37b/21, 43b/44,
44b/66, 44b/72, 46a/130, 51a/10,
51a/15, 51b/31, 51b/39, 51b/42, 52a/57,
52b/7, 53a/16, 53a/25, 53a/26, 55a/52,
55a/62, 55b/78, 55b/79, 55b/80, 56a/83,
57a/124, 57a/132, 57b/138, 58a/154,
58b/168, 60a/15, 60a/20, 60b/33,
60b/37, 61a/43, 61a/47, 61b/59, 32a/75,
62b/16, 63a/37, 63a/43, 63b/51, 64b/29,
64b/9, 65a/20, 65b/30, 66a/10, 67a/17,
67a/20, 67a/24, 67a/29, 69a/14, 69a/24,
70a/27, 70b/10, 71a/11, 71a/14, 71a/18,
72a/31, 72b/11, 75a/9, 75b/21, 76b/26,
76b/32, 77b/59, 78b/7, 78b/10, 79a/23,
79a/30, 79b/48, 83b/113, 86a/120,
86b/213, 89b/310, 90a/328, 90a/333,
90b/351, 91b/390, 93a/431, 95a/18,

95a/19, 95a/22, 95a/24, 95a/29, 95b/30,
 95b/38, 95b/39, 95b/43, 96a/11, 96b/15,
 96b/18, 96b/24, 96b/27, 97a/33, 97a/2,
 97a/8, 97b/27, 98b/52, 98b/53, 98b/57,
 99b/89, 101b/70, 102a/173, 102a/4,
 102a/11, 103b/32, 105b/5, 106b/41,
 107b/65, 108a/88, 108b/97, 109a/20,
 109b/6, 109b/7, 109b/19, 109b/20,
 110a/28, 110a/29, 110a/38, 110b/10,
 111b/14, 112a/23, 112a/27, 112b/33,
 113b/40, 116b/4, 116b/7, 116b/15,
 116b/17, 117a/28, 117a/29, 117a/33,
 117b/38, 118a/57, 119a/7, 119b/9,
 119b/11, 120b/43, 121a/14, 122b/71,
 124a/117, 126a/22, 128a/27, 128b/10,
 130b/28, 131b/66, 132a/76, 133a/105,
 133b/131, 134a/139, 134a/155, 137a/1,
 138b/41, 138b/46, 138b/47, 142a/28,
 142a/32, 145a/73, 146a/106, 148a/42,
 149b/43, 153a/109, 155a/12, 157b/84,
 157b/92, 157b/99, 158a/114, 150a/136,
 160b/49, 160b/56, 161a/61, 162a/21,
 163b/80, 163b/ 82, 167b/5, 167b/11,
 168a/18, 168a/20, 168a/24, 168a/26,
 168a/29, 168a/32, 168a/33, 168b/43,
 168b/46, 168b/47, 169a/56, 169a/61,
 169a/64, 170a/89, 170a/91, 170a/94,
 170a/95, 170a/102, 170b/108, 171b/16,
 171b/20, 171b/21, 171b/23, 174b/32,

175b/77, 175b/78, 182a/99, 182b/99,
 182b/209, 184a/271, 188a/18, 188b/36,
 189b/78, 190a/92, 190b/18, 192b/10,
 194b/23, 194b/32, 196b/10, 197a/31,
 197a/40, 198a/17, 198a/26, 199a/51,
 199b/64, 199b/66, 200a/81, 204a/84,
 205a/12, 205a/13, 205a/14, 206a/48,
 210b/46, 219b/47, 219b/58, 223b/64,
 223b/68, 232a/6, 232a/12, 232b/35,
 233b/58, 237b/57, 238a/88, 259b/115,
 262a/191, 264a/252, 265b/312,
 267a/368, 272a/3, 272a/7, 286a/464,
 288b/3, 297a/228, 297b/4, 306a/488,
 306a/495, 307b/554, 314b/777,
 316a/823, 318a/4, 319a/32, 319b/43,
 321a/35, 321b/42, 322b/9, 324a/63,
 325a/1, 325b/6, 326b/49, 327b/73,
 328a/99, 328b/105, 328b/112, 330a/37,
 333a/18, 334b/61, 336b/26, 338b/87,
 339a/106, 339b/120, 341a/49

Ahmed-i Hanbel, 11b/64, 127b/4

‘**Ā’iše (Hz.)**, 56b/106, 80b/4, 82a/68,
 83b/112, 83b/115, 95b/42, 95b/43,
 109a/15, 125b/23, 126a/21,

A‘kābe, 252a/30

‘**Ākīb (Hz. Muhammed)**, 64b/6

‘**Ākīb (Nasârâ emiri)**, 116b/14, 117b/53,
 118a/56

‘**Aḳīl**, 131a/51, 213b/19, 220a/61, 220a/62,
 230a/44, 248a/82, 290b/18,
 291a/40, 291a/43, 291a/44
Aḳṣā, 2a/3, 8b/94, 9a/97, 59a/196, 98a/44 ,
 254b/21, 254b/24, 254b/29, 255b/53,
 336b/20, 336b/28 338a/71
Āl-i Yāsīn, 5a/19, 96b/13, 157b/89,
 161b/6, 187b/1, 187b/2, 210b/37,
 270b/12, 272a/4, 344a/145
 ‘**Alī (Hz.)**, 9b/120, 12a/77, 17b/145,
 18b/17, 23b/156, 23b/164, 37a/128,
 52b/9, 53a/11, 54a/18, 54a/27, 54a/28,
 54b/37, 54b/41, 54b/42, 55b/80, 55b/81,
 56a/85, 56a/87, 57b/139, 57b/140,
 61a/54, 63a/39, 71a/3, 71b/12, 71b/19,
 79a/19-21, 79a/29, 79a/30, 82a/66,
 84b/141, 84b/145, 87a/239, 87b/247,
 87b/249, 91a/369, 91a/370, 91a/374,
 91b/386-389, 93a/440, 93a/444, 93b/46,
 93b/449, 93b/454, 95b/46, 97b/16,
 101a/45, 101a/51, 101b/66, 102a/5,
 102a/7, 106b/29, 106b/32, 107a/46,
 107b/59, 108a/78, 108a/78, 108a/79,
 108a/86, 109b/11, 109b/12, 110b/40,
 114a/42, 114a/46, 116a/14, 116a/17,
 118a/5, 118b/9, 118b/19, 118b/20,
 119a/30, 119a/33, 120a/26, 120a/34,
 120a/36, 120a/40, 120b/9, 121a/16,
 121a/20, 121a/22, 121a/23, 122a/47,

122a/49, 122a/51, 122a/60, 123a/97,
 123b/100, 123b/107, 123b/114,
 124b/138, 124b/139, 126b/14, 127a/26,
 127b/4, 128b/15, 129a/31-33, 129b/45-
 47, 129b/51, 129b/52, 129b/54, 129b/57,
 130a/12, 130b/23, 130b/24, 130b/32,
 130b/34, 131a/36, 131a/37, 131a/44,
 131b/64, 132a/71, 132a/73, 132a/74,
 132a/80, 132a/83, 132b/91, 132b/92,
 132b/95, 132b/101, 133a/107, 133a/116,
 133b/121-123, 133b/129, 133b/131,
 133b/135, 133b/136, 134a/137,
 134a/138, 134a/141, 134a/145,
 134a/147, 134a/149, 134a/153, 134b/5,
 134b/6, 134b/154, 134b/155, 134b/157,
 135a/18, 135a/19, 135a/21-23, 136b/32,
 137a/2, 137a/10, 137a/12, 137a/49,
 137b/14, 137b/15, 137b/3, 137b/12,
 138b/38, 139a/2, 139a/8, 139a/11,
 139a/13, 139b/21, 139b/22, 140a/37,
 140a/39, 140a/49, 140a/50, 141b/15,
 142a/16, 142a/18, 142b/34, 142b/2,
 142b/8, 143a/16, 143a/2, 143a/5, 143a/7,
 143b/14, 143b/20, 143b/22, 143b/24,
 144a/29, 144a/42, 144b/55, 145a/61,
 145a/67, 145b/79, 145b/85, 145b/87,
 145b/92, 146a/94-96, 146a/98,
 146a/100, 146a/103, 146b/111,
 146b/116, 146b/118, 146b/119, 147a/3,

147a/9, 147a/15, 147a/18, 147b/23,
 147b/33, 148a/38, 148a/39, 148a/41,
 148a/42, 148b/13, 148b/15, 148b/17,
 148b/19, 148b/22, 149a/23, 149a/25,
 149a/34, 149b/40, 149b/42, 149b/43,
 149b/54, 149b/55, 151a/34, 151a/40,
 151a/48, 151b/51, 151b/63, 152a/69,
 152b/86, 152b/91, 152b/95, 153a/106,
 153a/108, 153b/122, 153b/124,
 153b/126, 154a/135, 154a/148,
 154b/156, 155a/10, 155b/21, 155b/22,
 156b/59, 156b/64, 158b/124, 158b/133,
 159b/9, 159b/13, 159b/14, 159b/24,
 160a/28, 160a/35, 160a/37, 160a/41,
 160b/42, 160b/43, 169b/47, 160b/48,
 160b/52, 161b/12, 161b/13, 162a/32,
 163b/82, 166b/54, 168a/20, 168a/25,
 170a/87, 171b/23, 176a/85, 176a/89,
 179a/98, 184a/260, 185b/316, 187b/33,
 188a/18, 188a/27, 188b/34, 189b/68,
 191b/36, 192b/5, 195b/66, 196a/75,
 196b/14, 196b/16, 197b/46, 199b/74,
 203b/67, 204a/76, 206a/48, 206b/56,
 208b/132, 209b/5, 210b/46, 211a/57,
 212b/114, 214b/64, 216b/25, 216b/26,
 219b/46, 220a/62, 225a/18, 225b/27,
 226b/65, 227b/94, 229b/29, 230a/56,
 230b/69, 230b/72, 236a/12, 242b/15,
 243a/35, 243b/37, 243b/46, 244a/55,
 250a/43, 250a/44, 250a/45, 251a/5,
 252a/41, 252b/59, 253b/82, 253b/86,
 253b/93, 254b/13, 255b/60, 259b/114,
 262a/189, 271b/33, 272b/46, 272b/47,
 273a/69, 277a/194, 278a/224, 278a/232,
 279a/268, 281b/4, 284b/4, 288b/542,
 288b/6, 291b/60, 292a/76, 296a/2,
 296b/211, 296b/214, 297a/229, 299a/1,
 299b/294, 300a/306, 301a/341,
 301b/361, 303a/399, 304a/432,
 304a/438, 304b/3, 304b/9, 304b/454,
 305b/487, 307a/529, 308b/2, 309b/604,
 310a/611, 310b/631, 312a/688,
 313b/728, 314b/777, 316b/842, 319a/32,
 320a/60, 321a/28-33, 321a/35-37,
 321b/40, 322a/70, 322b/73, 325a/85,
 326b/44, 328a/88, 329b/15, 330a/33-35,
 330a/37, 333a/15, 333a/17, 340a/9,
 341a/38, 341a/41, 341a/42, 341a/47,
 341b/56, 342b/99, 343b/126, 345b/51,
 345b/54, 346a/67, 353b/7, 353b/9,
 354a/26, 355a/51, 355b/64, 355b/65
 ‘**Alī Aşğar**, 303b/427, 303b/429, 306b/509,
 306b/512, 307a/526, 340b/32, 354a/24,
 354b/33
 ‘**Alī Ekber**, 252a/44, 255b/62, 255b/63,
 263b/245, 303b/427, 304a/433,
 304a/435, 304b/1, 305a/463, 305b/478,
 340b/32, 354a/24

- ‘Alī el-Vā‘iz, 290a/5
- ‘Alī Evsaṭ, 303b/427, 303b/428, 307a/528, 307b/552, 317b/860, 335a/77, 340b/31-33, 341a/51, 341b/68, 345a/32, 354a/24, 354b/28
- ‘Alī Hādī, 355a/57, 335a/58
- ‘Alī İbn-i Temirī, 173a/69, 173a/72
- ‘Alī İbnü’r-Rızā (‘Alī İbn-i Mûsâü’r-Rızâ), 59a/199
- ‘Alī Mûsâ’r-Rızâ, 16b/104, 355a/52
- ‘Alī Şîr (Nevâî), 209b/11, 209b/12
- ‘Aliyyü’l-Murtażâ, 18a/160, 23b/165, 65b/5, 94a/10, 111b/6, 118b/10, 130a/3, 130a/5, 131b/69, 139a/4, 147b/28, 148b/14, 153a/112, 153a/115, 159b/19, 162a/22, 164a/86, 167a/73, 171a/8, 173a/79, 180a/133, 201a/43, 206b/51, 219b/47, 237a/54, 241b/82, 243b/41, 256a/64, 295a/181, 301a/339, 322a/70, 349b/58, 356a/10
- ‘Amr, 148a/4, 160a/40, 160a/41, 160b/45, 260a/128, 262b/217, 264b/281, 265a/287, 265a/298, 265b/306, 267a/355, 274b/119, 275a/143, 287a/493, 325a/89, 325b/10, 325b/13
- ‘Amr bin Ḥaccâc, 212b/108
- ‘Amr bin Ṭufeyl, 227a/87
- ‘Amr ‘İbn-i Muṭâ‘, 286b/481
- ‘Amr İbn-i Maḥzûmī, 328a/92
- ‘Amr İbn-i Ḥārîṣ, 230a/50, 236b/34
- ‘Amr İbn-i Sa‘d, 232b/27, 232b/28, 263a/221
- ‘Amr-ı ‘Abd-i Ved, 160a/34
- ‘Amr-ı Ḥālîd, 285a/436
- ‘Amr-ı Leys, 318b/18, 318b/23, 319a/28, 319a/33, 319a/37, 321b/48
- ‘Amr-ı Sa‘d, 220b/94, 260b/133, 260b/146, 261a/166, 261b/178, 261b/183, 262a/198, 262a/192, 262b/214, 263a/223, 263b/246, 264b/269, 265a/293, 265b/302, 265b/310, 266a/323, 266b/347, 267b/374, 272b/58, 273a/67, 274a/99, 274b/114, 275a/133, 275a/142, 275b/149, 275b/160, 276a/164, 280a/305, 280b/307, 280b/311, 282a/354, 286b/484, 287a/487, 287a/492, 288b/541, 288b/5, 290b/20, 291b/61, 291b/68, 292a/71, 293a/118, 296a/6, 296a/198, 304b/448, 309a/585, 311b/667, 313a/718, 315a/792, 323a/18, 324b/70, 324b/71, 325b/10, 323b/13, 323b/19, 337b/59, 342a/84
- ‘Amr-ı Sa‘d-ı İbn-i Vakḳâs, 232b/28, 260a/128, 280a/292, 302b/384
- ‘Ammâr, 51a/17, 94a/13, 195b/60, 200a/82
- ‘Ammâr bin Velîd, 220b/93
- ‘Ammâr-ı Yâsir, 132a/78

‘Anter, 148a/4, 225b/32, 297a/230

A‘rābī, 29b/138, 30a/145, 30a/150,
30a/159, 30b/164, 30b/166, 30b/168,
30b/173, 31a/178, 31a/180, 31a/189,
31a/297, 31a/298, 89b/320, 89b/321,
89b/322, 89b/325, 90a/327, 90a/328,
90a/329, 91a/365, 216a/1, 217a/30,
258a/61

‘Āsem-i Kūfī, 317a/846

Āsiye, 95b/33, 106a/10, 272a/5, 295b/189,
318a/6, 323b/42, 334b/61

‘Askalān, 335a/83, 335a/94, 335b/94

‘Atīk (Hz. Ebubekir), 125a/13

‘Avn (bin ‘Alī), 293b/121, 293b/123,
293b/127, 249b/156, 300a/303,
300a/317, 300b/322, 300b/333,
300b/334, 301a/336, 301a/338,
301a/340, 354a/13

‘Avn-i ‘Alī, 293a/108, 300b/327

‘Āyişe, 56b/106, 80b/4, 82a/68, 83b/112,
83b/115, 95b/42, 95b/43, 109a/15,
125b/23, 126a/21

‘Aynü’l-Me‘ānī, 102b/12, 116a/19

‘Azīz (bin Harun), 331b/78, 331b/80,
331b/83, 331b/86, 332a/92, 332a/95,
332a/97, 332a/101, 332b/109, 332b/112,
332b/114, 332b/115, 332b/116

‘Azīz İbn-i Hārūn, 331b/79

‘Azrā (Hz. Fatıma), 114b/3

‘Azrā (Hz. Meryem), 37a/3

‘Azrā (Hz. Fatıma), 103a/9, 112b/36,
117a/26

B

Bağdād, 156b/53, 355a/49, 355b/71,
355b/73

Bāhir, 354b/31

Baḥterī, 283a/ 384, 283a/ 385, 283a/ 292,
292a/ 71, 292a/ 73, 292a/ 78, 292b/ 100,
293a/ 106, 309a/ 580, 319b/44

Baḥterī bin ‘Ömer-i Şāmī, 292a/ 71

Baḳī‘a, 81b/47, 121a/29, 121b/31
184a/259

Bāḳır (Ebû Ca‘fer), 354b/34

Balgār, 260a/131

Başra, 174b/37, 221a/111, 221b/ 112,
221b/114

Baṭḥā, 4a/27, 51a/13, 66b/28, 209b/152,
211a/60, 211b/70, 219a/37, 246b/34

Baṭn-ı Rumme, 249a/16, 249a/23

Bedr (Savaşı), 5a/50, 52b/3, 53b/27,
53b/28, 53b/29, 55b/69, 55b/75, 148a/5

Behrām, 212a/94, 225b/25

Bekr bin Ḥamrān, 231a/91, 232b/34,
233a/46, 233a/48

Belḳıs, 106a/10, 257a/17

Beşir (Hz. Muhammed), 171b/16

Beşir bin Mālik, 337a/41, 337a/44

Beşir oğlu (Nu‘mân), 212b/101, 212b/105,
220b/84, 221a/104, 222b/32, 345a/37,
345b/40, 346a/62

Betül, 4b/34, 5b/17, 9b/120, 3a/219,
32a/219, 37a/11, 43b/42, 43b/44,
44a/52, 44b/63, 44b/66, 47a/148,
48b/30, 49b/43, 49b/45, 71b/19,
83b/109, 83b/110, 83b/112, 84a/131,
84a/133, 85a/167, 85a/168, 85a/169,
87a/236, 87b/257, 89a/304, 90a/334,
91b/385, 95b/43, 96b/15, 96b/18, 97a/9,
98b/62, 101b/65, 102a/3, 102a/4,
103a/6, 103a/10, 103b/24, 105b/92,
109a/22, 109b/11, 110a/22, 110a/27,
110b/40, 110b/41, 110b/42, 111b/5,
112b/32, 112b/34, 112b/36, 112b/39,
112b/4, 113a/19, 113a/24, 113b/25,
113b/27, 113b/32, 113b/34, 114b/5,
114b/11, 118a/4, 118a/5, 118b/16,
120b/3, 121a/24, 121b/32, 122a/47,
122b/68, 122b/70, 123a/84, 123a/89,
124a/115, 124a/130, 124b/138, 144b/53,
145a/61, 147a/18, 181b/173, 188a/14,
191a/32, 197a/31, 201a/36, 206b/52,
207b/98, 209a/136, 209a/142, 228a/117,
243b/51, 257a/20, 260a/116, 262a/189,
273a/69, 274a/104, 275b/158, 277b/211,
278a/232, 281b/5, 285a/426, 304b/453,

308b/3, 314b/777, 322a/71, 323b/44,
323b/45, 325a/85

Bezzāzī, 3b/11

Bint-i ‘Umeys, 124a/115, 124a/119,
124a/123, 147a/17

Bū ‘Alī, 328a/97

Bū Sa‘īd, 149b/55

Bū Sa‘īd-i Dımışkı, 333b/32

Bū Sa‘īd-i İmām-ı Hārezm, 82b/79,
149b/45

Bū Sa‘īd-i Hudrī, 110b/3

Bū Tālib, 51a/10, 128a/2, 128a/19,
128b/13, 129a/35

Bū ‘Ubeyde, 52b/9, 53a/10, 53a/16,
53a/18, 264b/273

Bū Zer (Ebû Zer el-Gaffârî), 64a/13,
94a/13, 200a/82

Bū’l-Muhammed (Hz. Hasan), 167b/8

Bū’l-Mü’eyyed-i İmām-ı Hārezm, 337b/64

Büreyr (bin Huzeyr), 283a/372, 283a/375,
283a/376, 283a/378, 283a/381, 283a/383,
283a/384, 283b/388, 283b/389, 283b/391,
283b/393

Büreyr (bin Huzâ‘î), 335b/89, 335b/90,
335b/93, 335b/95

Büreyr bin Huzâ‘î, 335a/87, 335b/99

Büreyr bin Huzeyr, 283a/371

Büreyr-i Hemedānī, 264b/279, 264b/284,
264b/285, 265a/287, 265a/288, 265b/293,
285b/298

C

Cābir, 70b/6, 105b/1, 195b/60, 283b/388
Ca' de, 176a/93, 176a/95, 176a/98,
177a/23, 177a/34, 177a/36, 177b/53,
178a/57, 178a/64, 178a/66, 178a/68,
178a/69, 178b/76, 178b/77, 178b/80,
178b/81, 178b/82, 179a/89, 180b/141,
180b/142, 180b/145, 180b/151,
181a/156, 181a/157, 183a/234,
184a/270, 184b/275, 184b/283,
184b/284, 185a/293, 269a/422
Ca' fer, 4b/35, 60a/17, 60a/18, 60a/20,
60a/21, 60b/27, 60b/30, 60b/33, 60b/35,
60b/37, 60b/39, 61a/50, 61a/51, 61a/54,
61a/55, 61a/57, 61b/59, 61b/61, 61b/63,
61b/64, 61b/66, 61b/69, 61b/71, 61b/72,
64a/12, 94a/12, 161a/61, 158a/111,
181b/174, 183b/254, 197b/46, 207b/99,
207b/100, 231a/86, 233b/59, 285a/425,
291a/46, 291a/48, 291b/55, 303a/408,
308b/5, 333a/16, 354a/13, 354a/25,
354b/40, 355a/51, 355a/54, 355b/61

Ca' fer bin 'Aqīl, 291a/40

Ca' fer İbn-i Hızrī, 352b/36

Ca' fer-i Şādık, 100a/19, 354b/38

Ca' fer-i Tayyār, 59b/210, 60b/38, 99b/88,
131a/51, 170a/93, 207b/100, 253b/89,
272a/6, 291a/50, 303a/408, 308b/5

Cem, 60a/9, 63b/5, 65b/38, 75a/4, 135b/8,
137b/15, 160b/51, 176b/18, 204a/83,
312a/689

Cerirī, 159a/6, 159b/21, 190a/94, 190b/2,
190b/3, 192b/1, 192b/2, 196a/4, 270b/3,
290a/4, 330b/43, 338b/80, 348a/28,
351b/1, 159b/6, 159b/21

**Cevāhir (Cevāhirü't-Tefsīr li Tuffeti'l-
Emīr)**, 209b/9, 209b/12

Ceyhūn, 2a/8, 31b/201, 311a/651,

Cezāyir, 320b/19

Cidde, 121b/44

Cübeyr, 46a/128, 53b/7, 53b/13, 54a/15

Cübeyr İbn-i Muṭ'im, 55b/68

Cündeb, 151b/52, 151b/57, 151b/58,
337b/6

Cündüb, 152a/77, 152b/84

Cürcānī, 5a/15, 75a/10, 116a/20, 145a/66,
198b/28, 199a/59

Ç

Çin, 302a/369

D

Da' il (bin Huzâ'î), 347b/22, 347b/23

Da‘îl oğlu Huzâ‘î, 347b/13
Dahûk (Hz. Muhammed), 64b/8
Dahye (bin Kelbî), 190b/4,
190b/11, 190b/15, 190b/18, 191a/19
Dahyetü ‘l-Kelbî, 191a/21, 191b/45,
191b/46
Dāvūd, 26a/10, 77a/46, 137a/7, 148a/5,
338b/90, 338b/9
Defter-i Rażviyye, 167b/11
Defter-i Tibyân, 33a/15, 110b/2, 115b/3,
182a/200, 225b/31
Dımışk, 174b/39, 174b/42, 174b/45,
179a/103, 180a/132, 233b/63, 336a/10,
336a/15, 336a/106
Dicle, 8a/69
Dinâ, 20a/39, 24b/190
Düldül, 4a/20, 12a/79, 17b/149, 52b/9,
56a/93, 61a/54, 96a/49, 147a/12,
152b/88, 152b/97, 156b/58, 157a/80,
159a/134, 256a/64, 298b/1

E

Ebâ ‘Abdu’llah el-maqtûl
(Hz. Hüseyin), 4a/22
Ebâ ‘Abdu’llah el-mezbûh (Hz. Hasan),
4a/23
Ebâ ‘Ammâre, 51b/35, 52b/62
Ebâ İşhâk, 4a/17
Ebâ Zer el-Ğaffarî, 195b/59, 289b/560

Ebî Bekr (bin ‘Alî), 298b/1, 354a/13
Ebî Süfyân, 202a/9, 203a/45
Ebî Talha, 53b/9
Ebû ‘Amr (Hz. Osman), 127a/30
Ebû Bekr, 87a/231
Ebû Bekr (Hz.), 94a/9, 126a/24, 176b/12,
354a/10
Ebû Bekr-i ‘Alî, 298b/1, 298b/277
Ebû Bekr İbn-i Haydar, 298b/273
Ebû Ca‘fer (Muhammed-i Bâkır), 354b/34
Ebû Cehl, 50a/50, 72b/12, 73a/17
Ebû Leylâ (Hz. Osman), 127a/31
Ebû Lülü (Hz. Ömer), 126a/14
Ebû Mūsâ, 215b/95, 215b/100, 215b/102,
216a/2, 216a/4, 216a/7, 216a/104,
216a/105, 216b/13, 216b/17, 216b/20,
216b/21
Ebû Müslim-i Teberdârî, 46b/137
Ebû Süfyân, 55b/74, 55b/102, 214b/59,
214b/61, 215a/83, 341a/36
Ebû Tâlib, 49a/19, 51a/9, 51b/38, 53a/24-
26, 95b/30, 127b/17, 128a/18, 128a/22,
128a/25, 128a/1, 128a/5, 128a/6, 128b/8,
128b/9, 128b/16, 129a/37, 129a/39,
129b/42, 131a/50, 131b/53, 131b/57,
131b/58, 131b/62, 212b/114
Ebû ‘l-‘Abbâs, 336a/14, 336b/26
Ebû ‘l-‘Abbâs Sehl, 336a/14, 336b/26
Ebû ‘l-Mihnef, 345a/30

Ebū 'l-Kāsim, 66a/15, 66a/16, 66a/17,
116b/12, 117b/43

Ebū 'Ubeyde (bin Hâris), 52b/9, 53a/10

Eflâtûn, 226b/74, 337a/37, 341b/67

Enes (bin Mâlik), 11b/63, 76a/10, 106b/25,
286b/479, 292a/80

Enes İbn-i Ma'kûl, 289b/564

Enes İbn-i Mâlik, 168a/30, 303b/419

Envâr-ı Tenzîl, 116b/3, 196b/

Envâru 'l-Besîr, 106a/25

Envâru 'l-Kaşşâ, 105b/2

Erkam-ı Kūfî, 324a/59, 324b/66, 324b/68

Es'ad, 292a/80, 292b/98, 293a/105

Esmâ' (bint-i Umeys), 61b/58, 61b/60,
61b/62, 124a/116, 124a/126, 124a/128,
147a/17, 167b/12, 167b/16, 188a/15,
188a/16

Esmâ' (Ca'de), 178b/87, 179a/88,
179a/89, 180b/142, 182b/223

Esmâ' bin Hârice, 224b/98, 224b/101,
224b/102

Esmâ'-i 'Umeys, 121b/38, 123b/98

Esrâr (Hz. Muhammed), 64b/10

Esved İbn Hattî, 352b/39

Evlâyâ, 64b/8

Eyyûb (Hz.), 38b/13, 39a/15, 39a/23,
39a/26, 39b/32, 39b/36, 39b/41, 40a/50,
40a/51, 40a/54, 40a/65

Eyyûb-ı Enşâri, 169b/74, 169b/77, 164b/78

Ezrak, 296b/221, 297a/225, 297a/227,
297a/233, 297a/235, 297a/240

F

Faraklit, 37a/6, 64b/7, 128a/27, 334b/70

Fârûk, 54a/18

Fârûk (Hz. Ömer), 79a/26

Faşlü 'l-Hitâb, 182b/218, 201a/30

Fâtıma (Hz.), 37b/12, 49b/43, 56b/107,
57a/131, 71b/12, 82a/60, 84a/127,
84a/132, 89a/298, 91b/380, 95a/21,
95a/25, 95b/36, 95b/40, 96b/14, 96b/17,
97b/28, 101a/53, 104a/48, 105b/3,
106a/23, 106b/26, 106b/32, 107a/44,
107a/52, 107b/65, 108a/82, 108a/85,
109a/16, 109b/9, 113b/37, 114a/42,
114a/46, 116a/14, 116a/17, 121a/29,
121b/44, 124a/120, 128b/23, 129a/25,
129a/28, 129a/29, 129a/34, 131a/44,
144b/55, 147b/22, 187b/32, 191a/27,
191a/29, 197a/34, 259b/114

Fâtıma bint-i Esed, 129b/49, 184a/260

Fazl İbn-i 'Abbâs, 84b/148, 93a/445

Fazl İbn-i 'Alî, 287b/515

Fehhâl, 293b/124, 293b/126

Ferhâd, 24b/197, 42b/10, 43a/15, 43b/41,
206b/65, 206b/66, 208b/124, 209a/141,
217a/29, 218a/11, 240b/62, 273b/86,
276b/176, 278a/228, 334b/56

Fırāt, 17b/146, 21a/75, 238a/76,
239b/21, 239b/22, 239b/27241a/63,
241a/68, 263a/228, 263a/232, 263b/239,
263b/249, 263b/251, 266b/348,
266b/349, 269a/423, 279a/265,
279a/269, 296a/206, 302b/388,
302b/395, 303a/399, 303a/402,
311a/657, 311b/662, 311b/666,
311b/671, 313b/731, 349b/55, 350a/64
Fır'avn, 26a/15, 32b/8, 36b/112, 75b/7,
95b/33, 210a/27, 256b/11, 308b/568
Firdevs-i Aḥbār, 133b/134
Fīrūzān, 292a/81, 292a/83, 292b/89,
292b/94, 292b/101, 293a/105
Fuzūlī, 5a/11

G

Ġadīr-i Ḥum, 78b/13, 134b/155
Ġaffārī, 289b/560
Ġāzī Ḥūsām, 66b/12
Ġaznevī, 2b/13
Ġazneyn, 164b/105, 164b/106, 167a/65
Gülşüm (Hz. Musa'nın sūtannesesi), 95b/34
Gülşüm (bin 'Alī), 252a/41, 252a/43,
271b/34, 271b/44, 340b/27, 345b/43

H

Hābil, 8b/81, 8b/85, 8b/87, 8b/93-96,
9a/97, 9a/98, 9a/102

Ḥabīb (bin Mezâhir), 212a/90, 273b/83
Ḥabīb İbn-i Mezâhir, 266a/331, 288b/1,
266b/339, 266b/346, 266b/352,
285b/453, 286a/460, 288a/533,
288b/539, 288b/543, 289a/553
Ḥabību 'llāh, 18b/14, 18b/22, 49a/28,
49a/30, 65a/21, 67a/26, 111b/4, 113a/20,
118a/59, 165b/13, 199a/61
Ḥabeş, 4a/127, 51a/18, 282a/355, 309a/575
Ḥaccāc İbn Ḥurr, 266a/329
Ḥāce-i Pārsā, 201a/30
Ḥācer, 13b/17, 14a/19, 14a/23, 14a/26,
14a/29-31, 14b/35, 14b/37, 334b/59
Ḥacer-i Aḥcār, 280a/305, 280b/306,
280b/307, 280b/310, 280b/312,
281a/323

Ḥacerü 'l-Aḥcār, 280a/305, 280b/307,
280b/310, 280b/312, 281a/323
Ḥadīce, 37a/9, 49a/21, 53a/26, 95a/20,
95a/24, 95a/26, 95b/32, 95b/39, 272a/5,
295b/188, 298a/255, 323b/43, 334b/61,
341a/49
Ḥadīce bint-i Ḥuveylid, 169b/83
Ḥadīkatü 's-Sü 'edā, 5a/11
Ḥafşa, 56b/106
Ḥālid, 231b/101
Ḥālid bin Ziyād, 228b/4
Ḥālid bin Yezīd, 352b/33

Ḥalīl (Hz. İbrahim), 12a/7, 12b/8, 12b/17,
12b/19, 12b/21, 12b/24, 13a/29, 13a/32,
13a/40, 13b/6, 13b/13, 13b/15, 13b/17,
14a/25, 14a/30, 14a/31, 14a/34, 14b/36,
14b/41, 14b/46, 14b/51, 15a/53, 15a/62,
15b/69, 15b/70, 15b/81, 15b/85, 16a/89,
16a/91, 16a/93, 16a/94, 16a/96, 16a/97,
16a/100, 16b/105, 16b/107, 16b/111,
16b/113, 16b/116, 16b/117, 17a/130,
18a/163, 21b/95, 22b/126, 29a/120,
72a/30, 94a/4, 98a/42, 122b/77,
133a/117, 137a/6, 158b/132, 187a/29,
198a/11, 210a/29, 210b/39, 271a/16,
334b/59, 334b/60, 351a/94

Ḥalīlu 'llāh, 13b/14, 14a/21, 14b/38,
15a/55, 15a/63, 15a/66, 16a/99, 26a/8,
128a/19, 210a/28, 257a/15

Hāmān, 32b/10, 46a/123, 179a/104,
236a/21

Ḥammād, 120a/32, 126a/19, 154b/166,
170b/108

Ḥamyātā, 64b/8

Ḥamza (Hz.), 51b/27, 51b/29, 51b/34,
51b/38, 52a/45, 52a/48, 52a/51, 52a/53,
52a/55-57, 52b/9, 52b/11, 52b/12,
52b/15, 52b/16, 52b/59, 52b/65, 53b/1,
53b/10, 55b/67, 55b/70, 55b/71, 55b/73,
55b/76, 55b/78, 56a/87, 56a/94, 56a/98,
56b/102, 57b/140, 57b/141, 57b/144,

57b/147, 57b/148, 58a/153, 58a/154,
58a/156-160, 58a/163, 58a/164,
58b/167, 58b/170, 58b/171, 59a/185,
59a/187, 59a/192, 64a/11, 94a/12,
99b/88, 158a/111, 161a/61, 168a/22,
181b/174, 183b/254, 197b/46, 207b/99,
207b/100, 231a/86, 233b/59, 253b/90,
261b/182, 272a/6, 285a/425, 308a/561,
308b/6, 333a/16, 333a/17, 354a/23

Ḥamza (bin Ḥarîr), 289b/560

Ḥamza (bin Mehâl), 293b/127

Ḥamza (bin Hasan), 354a/20

Ḥamza İbn-i Muğıyre, 261b/182,
262a/185, 262a/195

Ḥamza (bin Muğıyre), 261b/182,
262a/185, 262a/195

Ḥamza (bin Fehhâl), 293b/127

Hānî bin 'Urve, 222b/44, 222b/45,
223a/47, 223b/74, 223b/75, 223b/77,
223b/78, 223b/79, 223b/80, 224a/82,
224a/85, 224a/88-91, 224a/94, 224a/96,
224a/97, 224b/100, 224b/103, 224b/105,
224b/107, 225a/11

Hānî -i 'Urve, 233b/61, 233b/62

Ḥarb, 168a/22, 188a/20, 214b/59, 214b/60

Ḥāriş, 237b/64, 237b/67, 238a/77, 238a/80,
237a/82, 237a/85, 238b/93, 238b/101,
238b/106, 239a/108, 239a/109, 239b/15,
239b/16, 239b/20, 239b/27, 240a/32,

240a/33, 240a/37, 240a/39, 240b/52, 240b/53, 241a/66	170a/86, 170a/90, 170a/98, 170b/104, 170b/114, 171a/9, 171b/23, 172a/34, 172a/35, 172a/42, 172a/45, 172b/52, 172b/57, 172b/58, 173a/68, 173a/72, 174b/34, 174b/38, 174b/46, 174b/48, 175a/50, 175a/71, 176a/2, 177a/24, 177a/32, 177b/49, 178a/61, 179a/102, 179b/112, 180a/127, 180a/131, 180a/138, 181b/182, 181b/189, 182a/202, 182b/213, 182b/215, 182b/222, 183b/241, 183b/250, 184b/278, 184b/279, 184b/288, 185a/307, 185b/309, 185b/320, 186b/9, 186b/10, 187a/16, 187b/33, 190a/82, 190a/90, 191b/51, 194a/18, 195a/43, 195b/57, 195b/61, 195b/67, 195b/68, 195b/70, 196a/8, 196b/20, 197a/36, 198b/30, 198b/37, 199a/47-50, 199b/64, 199b/75, 201a/33, 201a/36, 203a/50, 208b/126-128, 215a/75, 215a/76, 215a/81, 215a/85, 231a/86, 237a/54, 246a/13, 251a/6, 253b/88, 254b/13, 255b/67, 257a/21, 261a/159, 272a/6, 272b/46, 272b/47, 275b/159, 278a/232, 285a/426, 291b/55, 291b/58, 291b/61, 291b/65, 292a/82, 292a/84, 292b/102, 293a/106, 293a/112, 293a/118, 293b/124, 293b/125, 293b/131, 293b/133, 293b/134, 294a/137,
Hārūn , 26a/10, 33a/13, 94a/5, 96a/48, 142b/33, 143a/2, 143a/3, 168a/25-27, 188a/25, 188a/27, 331b/83, 332a/99, 332b/108, 343b/121, 348b/22, 348b/23, 348b/25, 351a/97, 355a/50	
Hārūn Reşid , 165b/18, 165b/22, 166a/27, 166a/38, 355a/49	
Hārūnū 'r-Reşid , 165a/127	
Ḥarrān , 329b/11, 330a/28	
Ḥasan (Hz.) , 2a/8, 2b/14, 4a/20, 5b/19, 18b/11, 18b/13, 37b/14, 38a/45, 43b/36, 44a/57, 63a/40, 71a/5, 71b/13, 73a/28, 83a/93, 83a/95, 83a/100, 85b/175, 88a/259, 90b/346, 91a/372, 91a/376, 97a/7, 97a/11, 98b/58, 99a/75, 100a/13, 102a/7, 111b/6, 112b/6, 113b/38, 114a/43, 115a/25, 115b/31, 117a/25, 117a/32, 118a/60, 121b/31, 122b/69, 126b/15, 127a/17, 132b/90, 135b/7, 136a/20, 139a/15, 139a/16, 139b/19, 139b/20, 139b/23, 139b/25, 139b/34, 158a/106, 158b/127, 158b/128, 162a/19, 163b/68, 163b/74, 164a/96, 165a/125, 166a/29, 166b/53, 167b/6, 167b/13, 168a/28, 168a/29, 168a/31, 168a/34, 168b/37, 168b/40, 168b/42, 168b/45, 168b/46, 168b/51, 169a/54, 169b/78,	

294a/153, 294b/161, 295b/195,	Ḥaydar , 4a/19, 4b/34, 5b/18, 12a/77,
296b/210, 308b/4, 319b/57,	12a/83, 17b/138, 17b/147, 21a/79,
333a/16, 333a/17, 348a/33, 348a/34,	21a/80, 23b/166, 32a/216, 43b/37,
354a/12, 254a/14, 354a/21, 355b/65,	44a/57, 44b/66, 46b/146, 53a/12,
356a/10	53a/15, 53a/16, 53b/10, 54a/22, 54a/26,
Ḥasan , 174b/48, 175a/51, 175a/54,	54a/29, 54a/30, 54b/32, 55a/49, 55b/76,
175b/67, 175b/70, 175b/82, 182b/219	55b/78, 55b/79, 56a/89, 61a/49, 61a/50,
Ḥasan Başrî , 3b/9, 349b/51, 350a/67	61a/53, 63b/9, 79a/17, 79a/27, 85a/169,
Ḥasan-ı ‘Askerî , 355b/62	93a/443, 93b/452, 95b/44, 99a/67-69,
Ḥasan (bin Alî bin Mûsâ Rızâ) , 355a/54	99b/86, 105b/5, 106b/30, 107a/44,
Ḥasan (bin Aliyy-i Hâdî) , 355b/61	107a/45, 109b/9, 109b/13, 109b/17,
Ḥasan İbn-i ‘Alî , 97b/19, 294a/141	109b/18, 111a/20, 111a/21, 111b/13,
Ḥaşîr İbn-i Muğıyr , 329b/8	112a/23, 117a/25, 118a/4, 120a/38,
Hâşim bin ‘Utbe , 287a/486, 287a/498,	120b/4, 120b/6, 121a/22, 121a/27,
287b/502, 287b/506, 287b/507,	121b/33, 121b/42, 121b/43, 122a/51-53,
287b/510-512, 287b/514, 288a/530	122a/55, 122a/63, 122b/68, 122b/70,
Ḥâtem , 26a/13, 66b/7	122b/72, 122b/73, 123a/89, 123a/97,
Ḥâtem-i Tayy , 66b/5	123b/102, 123b/103, 123b/106,
Ḥavrâ-i Ünsiyye , 112b/34	124b/132, 124b/140, 127b/2, 128b/14,
Ḥavvâ , 1b/3, 7a/35, 7a/40, 7b/54, 7b/55,	129a/33-36, 129a/38, 129b/1, 129b/44,
7b/58-62, 8a/64, 8b/82, 100b/24,	129b/52, 129b/56, 130a/2, 130a/10,
158b/132, 329b/17, 329b/18, 356a/6	131a/39, 131a/46, 131a/52, 132a/79,
Ḥavlî (bin Yezîd-i Asbahî) , 323a/21,	132b/96, 133a/116, 134a/140, 134a/151,
323a/22, 324a/49	134b/8, 134b/160, 135b/26, 135b/12,
Ḥavlî bin Yezîd-i Aşbahî , 315a/787,	136b/40, 138b/37, 139a/12, 139b/20,
321b/49, 323a/19, 324a/53, 342a/77	140a/35, 140a/40, 140a/43, 140b/62,
Ḥayber , 605, 682, 861	141a/31, 141b/9, 141b/11, 144a/28,
Ḥayber (Kalesi) , 230b/69, 253b/86,	144b/53, 145a/60, 147a/11, 147a/19,
326b/44	147b/25, 147b/29, 147b/35, 148a/38,

1148a/44, 149a/26, 149a/30, 150a/6,
150b/19, 150b/23, 150b/27, 151a/38,
151b/60, 152a/76, 152b/84, 152b/87,
153b/116, 153b/121, 154a/140,
154b/150, 154b/155, 156b/54, 156b/60,
156b/61, 156b/65, 157a/67, 157a/69,
157a/75, 157a/80, 157b/94, 158a/105,
158b/126, 158b/131, 159b/12, 159b/16,
159b/18, 160a/26, 160a/40, 160b/44,
160b/57, 161a/59, 161a/70, 161b/2,
162a/24, 165b/16, 165b/24, 167b/6,
168a/21, 169a/55, 169a/63, 171b/18,
175b/77, 175b/78, 176b/13, 178a/56,
181b/173, 184a/272, 188b/32, 196b/13,
206a/43, 207b/98, 208b/133, 211b/65,
223a/59, 225b/26, 225b/30, 225b/35,
228a/117, 229b/29, 230a/42, 230b/68,
231a/86, 233b/59, 234a/85, 237a/46,
237a/56, 239a/4, 246a/21, 247a/41,
250a/54, 251a/11, 253b/90, 256a/67,
259b/99, 263b/238, 273b/84, 278a/230,
282b/6, 284a/410, 285a/426, 288a/520,
291b/66, 293b/121, 297b/4, 298a/264,
298b/273, 298b/277, 301a/349,
301b/356, 302b/390, 309b/593,
310b/627, 310b/629, 311a/647,
313b/727, 318a/5, 319b/54, 321a/34,
322b/3, 322b/9, 322b/10, 323a/16,
323a/17, 325b/21, 326b/37, 327a/57,

327a/63, 327a/70, 327b/73, 328b/111,
330a/33, 330a/37, 335a/74, 338b/87,
340a/15, 341a/49, 345b/42, 346b/78,
354b/39,

Ḥaydar-ı Kerrār, 54a/26, 132b/96,
165b/16, 175b/77, 223a/59, 225b/30,
319b/54, 322b/3, 322b/9, 338b/87,
341a/49

Ḥayru'l-verā (Hz. Muhammed), 2b/13,
16b/102, 83a/94, 105b/93, 106a/19,
108b/4, 110a/34, 308b/3, 323b/43

Ḥazrec (bin Dahye), 172b/59

Ḥazret-i Eyyüb, 38b/13, 39a/23, 40a/50

Ḥazret-i Şālīh, 132a/85, 158a/101

Ḥazret-i Lūt, 351b/9

Ḥırzu'l-emīn (Hz. Muhammed), 64b/10,
295b/186

Ḥızır, 108b/2, 142a/23, 173b/4, 173b/10,
201b/4, 217a/3, 247a/46, 247a/47,
270b/7, 283b/3, 318a/5, 345b/42,
345b/55

Ḥicāz, 30a/156, 99b/1-4, 100a/5-15,
101a/42, 101a/44, 101b/57-62, 101b/65-
68, 101b/70, 102a/75, 131a/48, 173a/82,
202a/16, 202a/17, 206a/37, 210a/20,
211b/75, 211b/77, 244a/58, 248a/89,
249a/12, 262b/212, 262b/215, 302a/370,
309a/576

Hilāl İbn-i Rāfi', 286a/467

Hind , 7b/55, 7b/59, 302a/369	17a/123, 17a/127, 17a/132, 17a/133,
Hind (bin Utbe) , 55b/74, 55b/75, 56b/101, 56b/102, 103a/21	18b/11, 18b/13, 21a/74, 21b/85, 21b/89, 21b/91, 32a/215, 32a/218, 32b/231,
Ḥorāsān , 318b/19	36b/120, 38a/36, 38a/45, 40a/57, 40b/14,
Ḥumeyd oğlu , 55a/60, 55a/61	41a/23, 43b/36, 44a/57, 44a/60, 44b/66,
Ḥumeyrā (Hz. ‘Āyīše) , 83b/112	46b/132, 46b/143, 50a/51, 50a/57, 50a/65,
Ḥurr (bin Yezīd-i Riyāhī) , 253a/69, 253a/71, 253a/74, 253a/79, 253a/80, 253b/92, 253b/96, 254a/9, 254a/12, 254b/15, 255a/30, 255a/31, 255a/33-35, 255a/38, 255b/52, 256a/75, 275b/153, 275b/162, 276a/165, 276a/167, 276a/169, 276b/176, 276b/180, 277a/187, 277a/188, 277a/190, 277a/192, 277a/195, 277a/197, 277a/200, 277b/204, 277b/208, 277b/220, 278a/221-223, 278a/225, 278a/231, 278a/237, 278b/240, 278b/243, 278b/244, 278b/246, 278b/250	50b/69, 58a/161, 59a/189, 62b/19, 63a/33, 63a/39, 63a/43, 63a/44, 63a/47, 63b/49, 63b/51-53, 72b/8, 73a/28, 79b/44, 79b/48, 83a/97, 83a/101, 85b/175, 88a/259, 90b/346, 98b/54, 99a/67, 99a/75, 99a/77, 99b/81, 99b/82, 100a/13, 101b/57, 102a/7, 111b/6, 112a/26, 112b/6, 113b/38, 114a/43, 115a/25, 115b/31, 117a/32, 118a/60, 121b/31, 122b/69, 126b/15, 127a/17, 132b/90, 135b/7, 158a/106, 162a/19, 163b/68, 163b/74, 164a/97, 165a/125, 166a/29, 166b/53, 168b/49, 168b/51, 169a/54, 169b/72, 169b/78, 170a/86, 170a/90, 173a/77, 173a/79,
Ḥurr bin Yezīd-i Riyāhī , 253a/70, 253a/73, 253a/78, 253b/83, 253b/92, 253b/94, 276b/181	173a/82, 173b/84, 181a/167, 181b/180, 182a/204, 183a/213, 183a/215, 183b/242, 183b/247, 183b/248, 183b/256, 184a/272,
Ḥurr-ı Yezīd , 275b/149	185a/307, 185b/309, 185b/310, 186b/9,
Ḥurr-ı Riyāhī , 276b/181, 277a/196	186b/10, 187a/16, 187b/33, 188a/26,
Ḥuzeyfe-i Yemenī , 99b/3, 100a/7, 100a/9	189a/52, 189b/63, 189b/66, 190a/82,
Ḥüseyn (Hz.) , 2a/8, 4a/16, 4a/18, 4a/27, 5b/19, 5b/20, 9a/110, 9a/113, 9b/115, 9b/116, 10b/36, 11a/54, 11b/59, 17a/120,	190a/89, 190a/91, 191b/51, 192b/12, 192b/14, 193a/16, 193a/20, 193b/32, 193b/34, 193b/35, 194a/18, 194a/20,

194b/21, 194b/23, 194b/29, 194b/31, 255a/36, 255b/50, 255b/61, 255b/63,
 194b/34, 195a/40, 195a/44, 195a/46-49, 256a/68, 256a/70, 256a/79, 256b/80,
 195a/54, 195b/55, 195b/57, 195b/61, 237a/21, 257a/21, 257b/34, 257b/36,
 195b/67, 195b/68, 195b/70, 195b/71, 258b/71, 258b/81, 259a/86, 259a/87,
 196a/8, 196b/20, 197a/30, 197a/32, 259a/98, 260a/119, 261a/158, 261a/159,
 197a/33, 197a/36, 197b/44, 198b/30, 261a/162, 261b/168, 261b/170, 262a/184,
 198b/37, 199b/65, 199b/68, 199b/72, 262b/214, 263a/227, 263b/236, 265b/302,
 199b/75, 205b/17, 205b/18, 205b/21-23, 265b/307, 266a/322, 266a/323, 267b/373,
 205b/25, 205b/30, 206a/44-49, 206b/53, 267b/386, 268a/392, 268b/411, 270a/457,
 206b/55, 207a/76, 207b/88, 208a/113, 271a/17, 271b/32, 273a/74, 274b/114,
 208b/122, 209a/136, 209a/141, 209a/148, 274b/121, 274b/123, 275a/132, 275b/150,
 209b/154, 210b/36, 211a/63, 211b/65, 275b/154, 275b/159, 276a/168, 277a/193,
 211b/69, 212a/83, 212a/85, 212a/86, 277a/194, 277b/209, 278a/223, 278a/228,
 212a/91-95, 212b/114, 215a/79, 215a/82, 278a/235, 278b/238, 278b/249, 279a/266,
 215b/96, 215b/101, 216b/11, 216b/17, 280b/316, 281a/335, 281a/337, 281a/338,
 216b/21, 216b/22, 216b/23, 218a/7, 281b/339, 282a/351, 282b/363, 283b/2,
 219b/46, 220a/63, 220b/79, 220b/85, 284a/413, 284b/1, 285b/453, 285b/454,
 220b/87, 221b/4, 221b/7, 222a/15, 286a/460, 286a/461, 286a/463, 288b/536,
 222a/25, 222b/30, 223a/53, 229b/32, 291a/40, 292b/91, 292b/101, 293a/115,
 231a/88, 232b/21, 232b/31, 233a/40, 293b/132, 293b/136, 294a/147, 294a/148,
 233a/42, 234a/78, 243a/28, 243b/36, 294a/152, 294b/158, 294b/163, 296a/4,
 244b/82, 244b/83, 245b/4, 246a/17, 297b/246, 298b/269, 298b/277, 299a/291,
 246a/21, 246a/24, 246b/37, 248a/77, 300b/325, 301b/6, 302b/381, 302b/383,
 248a/78, 248a/83, 248a/85, 250a/52, 302b/386, 303b/425, 303b/426, 304a/433,
 250b/70, 251a/6, 251b/22, 251b/29, 304a/435, 304a/439, 304b/1, 304b/448,
 252a/36, 252a/37, 252a/43, 252a/46, 304b/449, 305b/472, 305b/478, 306a/489,
 252b/60, 253a/71, 253a/74, 253a/75, 307a/527, 307a/530, 307b/540, 308a/558,
 253a/79, 253b/81, 254a/9, 254b/15, 309a/582, 309a/586, 310a/611, 311b/672,
 254b/16, 255a/32, 255a/34, 255a/35, 313a/718, 313a/726, 314a/748, 314b/773,

315a/781, 315b/798, 315b/804, 315b/809,
 316a/824, 316b/829, 316b/836, 316b/840,
 317a/850, 317b/866, 319a/30, 319a/38,
 319a/39, 320a/59, 320a/63, 320b/5,
 320b/8, 320b/18, 321a/23, 321b/45,
 322a/65, 322b/12, 323a/15, 323b/35,
 323b/36, 324a/58, 326a/23, 327a/57,
 329b/15, 329b/20, 332a/105, 332b/113,
 333a/8, 334b/68, 335a/78, 335a/80,
 335a/88, 335b/96, 336b/25, 337a/43,
 337a/44, 337a/47, 337b/50, 337b/51,
 337b/63, 340a/8, 340a/10, 340a/13,
 340a/17, 340b/19, 340b/25, 340b/30,
 340b/34, 341a/38, 341a/52, 341b/59,
 341b/64, 341b/67, 342a/77, 342a/78,
 342a/81, 342a/82, 342a/85, 342b/90,
 344a/138, 344a/142, 344b/5, 344b/11-13,
 344b/15, 344b/16, 344b/19, 344b/21,
 345a/22, 345a/23, 345a/31, 345a/35,
 347a/5, 347a/9, 347b/23, 348a/27, 348a/29,
 348a/32-34, 349a/29, 349a/39, 351a/104,
 351a/105, 351a/109, 351b/3, 351b/4,
 352b/33, 352b/37, 353a/62, 354a/11,
 354a/12, 354a/24, 356a/10

Hüseyn (bin Hasan), 354a/19

Hüseyn (bin ‘Alî bin Mûsâ Rızâ), 355a/54

Hüseyn (bin ‘Aliyy-i Hâdî), 355b/61

Hüseyn (bin Mûsâ el-Kâzım), 355a/51

Hüseyn el-Vâ‘iz, 5a/7, 5a/10, 31b/199,
 209b/4, 209b/6, 257a/26, 275b/147,
 290a/3, 353b/5

Hüseyn İbn-i ‘Alî, 3b/7, 23b/155, 46a/124,
 61a/57, 79b/46, 97b/13, 100a/18,
 184a/266, 187b/9, 198a/16, 198a/23,
 199a/48, 200b/14, 202a/21, 203b/59,
 203b/60, 203b/72, 203b/74, 204a/78,
 204a/82, 206a/42, 208a/114, 211b/81,
 212b/110, 213a/2, 213a/15, 213b/26,
 214b/67, 215a/72, 215b/91, 216a/109,
 221a/108, 222a/14, 222a/21, 222a/26,
 222a/29, 223b/66, 227a/85, 232a/17,
 232b/36, 234a/72, 234a/74, 242a/12,
 243a/23, 244b/80, 245a/92, 246a/8,
 248a/82, 248b/4, 249a/24, 249b/33,
 251b/19, 253a/80, 255b/52, 257a/28,
 259b/100, 259b/106, 260b/141,
 261a/154, 262b/202, 263b/245,
 264b/280, 265b/315, 266b/338,
 267a/362, 273a/76, 276a/6, 277a/203,
 278a/230, 282a/360, 294a/150,
 297b/251, 298b/274, 302a/363,
 303b/416, 304a/430, 307a/532,
 311b/659, 311b/663, 314a/745, 324a/50,
 331a/72, 338b/85, 344b/16, 349a/28,
 354a/21

Hüseyn-i Aşğar, 354b/33

Hüseyn-i Murtażâ, 207b/85

Ḥüseyn-i Muştafā, 59b/205, 199a/50,
204b/100, 212a/82, 215a/86, 346a/66
Ḥüseyn-i Müctebā, 11a/43, 97a/4, 157b/89,
181b/189, 183a/235, 188a/28, 189a/46,
200b/16, 201a/33, 201a/36, 201a/44,
203b/64, 203b/73, 204a/80, 204a/86,
204a/88, 204b/93, 204b/95, 203b/107,
245a/97, 248a/74, 249b/37, 251b/17,
252a/35, 252b/49, 257b/43, 259a/82,
266a/332, 269a/426, 276b/176, 298a/264,
299a/4, 301b/355

Ḥüseyn Mansûr-i ‘Ārif, 218b/16

Ḥüseyn-i Muştafā, 59b/205, 199a/50,
204b/100, 207b/85, 212a/82, 215a/86,
346a/66

Ḥüseyn-i Vā‘iz, 40b/10, 202a/8

Hüzebr-i Mālik, 146b/136

I

‘Irāk, 6a/21, 11a/53, 83a/101, 172a/44,
173a/80, 173a/82, 202a/14, 208b/133,
212b/103, 213b/23, 214a/44, 221b/3,
221b/10, 234a/72, 234a/78, 247a/42,
249a/18, 254b/25, 256b/82, 258a/51,
260a/126, 262b/204, 287a/500, 344b/6

İ

İbn-i ‘Abbās, 76b/29, 87a/239, 89b/313,
93a/445, 93b/446, 94a/12, 99b/88,

112a/31, 116a/12, 125b/10, 126a/19,
138a/25, 148b/14, 148b/16, 148b/17,
149a/29, 160a/39, 168b/41, 169a/52,
171b/22, 174b/39, 179a/98, 179b/121,
245b/7, 246a/14, 246a/17, 246a/21,
246a/23, 246b/31, 247a/48

İbn-i ‘Abdu’līlāh, 49b/40

İbn-i Aḥcār, 293a/110, 300b/319

İbn-i ‘Alī, 172a/35, 267a/356, 287b/515,
298a/1, 298a/257, 299b/298, 303a/406,
313a/717, 335a/74

İbn-i ‘Āmir, 55b/77

İbn-i ‘Avsec, 268a/399

İbn-i Beşîr (Hz. Muhammed), 171b/16

İbn-i Beşîr, 314b/765

İbn-i Bezzāzī, 3b/10

İbn-i Cebel, 133b/134

İbn-i Daḥye, 172b/59

İbn-i Ebī Vakḥkâş, 55a/159

İbn-i Ebī Süfyân, 202a/9

İbn-i Ġarib, 168a/31

İbn-i Ḥacer, 159a/7, 270b/3

İbn-i Ḥamrân, 231a/92

İbn-i Ḥāriş, 52b/1

İbn-i Ḥaṭṭāb, 216b/10

İbn-i Hārūn, 331b/79

İbn-i ‘İmrân, 6a/8, 32b/233, 33a/13,
33b/23, 34b/52, 36b/116, 68a/15,
95b/34, 247a/47, 331b/83, 332a/106

İbn-i İshāk, 68b/2, 95b/45, 198a/27,
198b/28,

İbn-i ‘Ömer, 134b/3

İbrāhīm (bin Mâlik-i Eşter), 46b/136

İbn-i Ka‘b, 198a/26

İbn-i Ka‘b (Übey bin Ka‘b), 198a/17,
198a/21, 198a/26

İbn-i Kevvār, 148b/13, 149a/32, 149a/33

İbn-i Kımmē, 55a/53, 55a/55

İbn-i Ma‘kal, 283a/378, 283a/381

İbn-i Mâlik (İbrāhīm İbn-i Mâlik-i Eşter),
326b/50, 326b/51

İbn-i Mercāne, 160b/49, 194b/32, 227b/95,
328a/90, 232b/23, 233b/66, 233b/68,
234b/92, 325b/13, 326b/38, 326b/51,
326b/53, 327a/68, 327b/74, 328a/92

İbn-i Mes‘ūd, 82a/69

İbn-i Meẓāhir, 286a/462, 288b/1

İbn-i Muğıyre, (bk. Ḥamza (bin Muğıyre)

İbn-i Mülcem, 142a/32, 153a/114,
153b/118, 153b/122, 153b/124,
153b/128, 154a/134, 154a/147,
154b/153, 155b/24, 155b/29, 156a/32,
156a/35, 156a/39, 156a/47, 156b/51,
156b/61, 156b/65, 157a/66, 157a/71,
157a/73, 157a/74, 157b/94, 157b/99,
158a/103, 159a/139, 159a/140, 159b/9,
159b/14, 159b/17, 159b/18, 159b/23,
160a/25, 160a/32, 160a/35, 160b/52,

161a/68, 161a/74, 161b/8, 163a/54,
163a/58, 171b/28, 172a/37

İbn-i Mürre, 305b/485

İbn-i Müslim, 290b/28, 290b/30, 317b/860

İbn-i Nezār (Hz. Muhammed), 171b/16

İbn-i Sa‘d, 232b/31, 260b/134, 261b/181,
264a/253, 264a/264, 264a/278,
275a/132, 275b/153, 291b/67, 292b/89,
296b/208, 293a/110, 297a/227,
297b/244, 302a/375, 305b/476,
315b/802, 317b/862,

İbn-i ‘Urve, 268a/391

İbn-i Vakḳāş, 55a/53

İbn-i Vā‘iz, 257a/27

İbn-i Ziyād, 55a/53, 232a/13, 233a/47,
233a/48, 233a/50, 235a/110, 235a/120,
259a/85, 264a/265, 267a/359, 324b/68,
326b/37, 327a/58, 327a/63, 327b/74,
327b/84, 328a/102, 328b/107

İbn-i Zübeyr, 170a/98, 170a/100

İbrāhīm (bin ‘Akil), 220a/67, 237b/60,
239b/14, 239b/18, 239b/22, 333b/33,
333b/35

İbrāhīm (bin Muḥammed), 62b/17, 62b/19,
62b/19, 63a/33, 63a/42,

İbrāhīm (Hz.), 12b/12, 12b/17, 13a/30,
13b/13, 17a/121, 95b/33,

İbrāhīm (bin Muhammed Bâkır), 354b/39

İbrāhīm (bin ‘Alî bin Mūsâ Rızâ), 355a/54

İbrāhīm İbn-i Mālik-i Eşter, 326b/48,

İbrāhīm-i Maḥzūmī, 136b/38

İdrīs, 137a/4, 350b/89

İklimā, 8b/85, 8b/87, 8b/92

İmām Müstağfirī, 135b/2

İmām Rükneddīn, 18b/10

İmām Seyfe, 107b/69

İmām-ı Muḥyi's-Sünne, 59a/191

İmrān-ı Süryānī, 112b/37

İmām-ı Yāfi'ī, 3b/9, 3b/10, 11b/62

İncīl, 33b/118, 37a/2, 37b/27, 64b/7,

117a/20, 143b/11

İrān, 209b/6, 225b/25, 318b/19

İrem, 256b/12

İsā (Hz.), 2b/16, 37a/1, 37a/130, 37b/12,

94a/6, 116b/5, 117a/20, 122b/78,

158b/132, 164b/118, 201b/2, 201b/4,

318a/5, 334b/70, 339a/111, 339b/118,

345b/42, 351a/99, 351a/101

İsā (Hz.), 2b/16, 37a/1, 37a/130, 37b/12,

94a/6, 116b/5, 117a/20, 122b/78,

137a/9, 158b/132, 164b/118, 201b/2,

201b/4, 318a/5, 334b/70, 339a/111,

339b/118, 345b/42, 351a/99, 351a/101

İsfahānī, 149b/45

İsfendiyār, 54b/47

İshāk (Hz.), 27a/56, 122b/77, 333a/12,

351a/94

İshāk (bin Ca'fer-i Sâdık), 355a/46

İshāk (bin Mûsâ Kâzım), 355a/51

İskender, 63b/5, 210b/47, 270b/9

İsmā'il (bin Hasan), 354a/20

İsmā'il (Hz.), 13b/5, 14a/18, 14a/26,

14a/32, 14b/46, 14b/49, 15a/57, 15a/67,

15b/82, 16a/98, 16a/100

İsūne, 176a/92, 176a/96, 177a/23, 177a/29,

177a/31, 177b/38, 178a/57, 177a/58,

178a/65, 178a/66

K

Kābil, 8b/85, 8b/86, 8b/94, 8b/96, 9a/102,

9a/105, 9a/106, 167b/12

Kā'bū'l-Aḥbār, 3b/14, 4a/21

Kāḍiye'l-Ḥācāt, 61a/42

Kāḍī, 234b/98, 234b/105

Kāḍī 'Iyāz, 11a/58

Kāhili, 307a/522

Kāhramān, 55a/48, 121b/35, 152b/94,

165a/119, 257a/14, 285b/441, 286b/472

Kāhtarān, 55a/48, 121b/35, 225b/25

Kāḥṭabe, 311a/652

Kā'kā'-i Ḥuzā'ī (Müseyyeb-i Ka'kā'-i

Huz'a'î), 333b/33

Kā'kā'-i Ḥuzā'ī, 333b/33, 33b/35

Kāmer, 283b/398, 283b/400, 283b/406,

284a/405, 285a/432, 285a/435

Kānber, 64b/30

Kāndehār, 260a/131

Ḳārūn, 12b/20, 26a/15, 32b/10, 46a/123,
236a/21, 256b/11

Ḳāsım (bin Hasan), 183b/241, 183b/243,
294b/169, 295a/179, 295b/1, 295b/192,
295b/194, 295b/195, 296a/202,
296a/206, 297a/235, 297a/236,
297b/245, 298a/253, 298a/256,
298a/262

Ḳāsım İbn-i Aḥmed, 170a/91

Ḳatib-i Nakṣī, 347b/12

Ḳays (bin Meşher), 249b/29-32

Ḳays (-ı ‘Arābī), 258a/64, 258b/65,
258b/67, 258b/74, 258b/78, 259a/89,
259a/95

Ḳays bin Meşher, 249a/17

Ḳays-ı ‘Arābī, 258a/59, 258a/61

Ḳays İbn-i Aḥmaş, 266a/328

Ḳays İbn-i Meşher, 249b/29

Ḳays İbn-i Sa‘d, 172a/48

Ḳāzerūnī, 10b/36, 40b/8, 54b/47, 60b/31,
64b/3, 96a/12, 105b/2, 155a/7, 170a/97,
209a/140, 290a/2

Ken‘ān, 20a/34, 20a/44, 22a/103, 22b/120,
24a/176, 24b/191, 25a/207, 26b/24,
27a/43, 28a/76, 28b/108, 29a/118,
29b/136, 29b/139, 29b/141, 30a/146,
30a/157, 30b/162, 30b/168, 30b/170,
31b/205, 31b/207, 32b/230

Kenzü’l-‘Arāyis, 13b/3, 173b/2, 200b/13

Kenzü’l-Ġarā’ib, 7b/52, 10a/24, 50a/53,
63a/47, 199a/45, 320a/1, 336a/14,
344b/9, 349a/35, 349a/42

Kenzü’l-Me‘ānī, 196a/4

Kelīm, 33a/18, 36b/121, 68a/21, 75b/6,
198a/11, 348b/25, 349a/26

Kelīmu’l-lāh, 32b/7, 36b/116, 142a/23,
142b/33, 210a/26, 257a/16, 332a/99,
351a/96

Kerbelā, 3b/7, 3b/8, 3b/11, 4a/15, 4a/30,
5b/19, 6a/21, 6a/22, 6a/24, 9a/110,
9b/116-118, 10a/25, 10b/34, 10b/40,
11a/46, 11a/49, 11b/59, 11b/60, 12a/81,
16b/114, 17a/119, 17a/130, 17b/136,
17b/144, 21a/74, 21b/85, 21b/87,
21b/88, 21b/90, 23b/161, 25a/201,
25b/227, 28a/90, 31b/197, 31b/209,
32b/232, 36b/122, 38a/34, 38a/37,
40a/52, 44b/68, 50a/51, 50b/66, 50b/72,
58a/162, 59a/188, 59a/192, 59a/194,
59a/195, 59a/200, 59b/206, 61b/70,
83a/93, 83a/103, 132b/102, 133a/106,
133a/112, 133a/113, 167a/69, 182a/206,
185a/307, 189b/64, 195a/39, 195a/42,
201a/45, 201b/55, 202a/7, 207b/91,
207b/96, 208b/118, 208b/120, 208b/121,
208b/125, 218a/7, 219b/57, 241b/1-23,
243a/32, 244a/53, 245a/102, 255b/59,
257a/28, 258a/55, 261b/180, 266b/342,

266b/351, 271a/8, 272b/55, 272b/57,
275a/140, 281b/3, 289a/556, 290a/14,
294a/147, 294a/149, 299a/291,
307a/532, 309a/582, 315a/784, 317a/6,
317b/1, 319a/29, 319a/41, 320a/59,
320a/63, 320a/68, 320b/17, 322b/11,
323a/14, 324b/74, 325a/84, 327b/79,
335a/75, 345a/33, 345a/35, 347a/4,
347a/5, 347a/8, 349b/43, 349b/57,
352a/30, 353a/52, 353b/2, 354a/11,
356a/10

Kerīmān, 152b/94, 225b/25, 267b/386

Kerrār (Hz. Ali), 54a/25, 61a/47, 85a/167,
94a/10, 97b/22, 98a/32, 98a/40,
109b/10, 109b/20, 132b/96, 133a/113,
134b/159, 137a/48, 148b/7, 148b/18,
165b/16, 167a/64, 170a/93, 170a/96,
171a/9, 171b/29, 175b/77, 186a/20,
187b/3, 188a/13, 196b/11, 199b/74,
204a/79, 205b/25, 206a/50, 207b/92,
211b/81, 222a/14, 223a/59, 224b/107,
225b/30, 236a/6, 246a/12, 252b/59,
253b/86, 293a/112, 296a/2, 297a/238,
304a/430, 308a/559, 311b/659, 319b/54,
322b/3, 322b/9, 324a/50, 326b/45,
333a/15, 338b/87, 341a/49, 343b/125,
349a/34

Keşir bin Şihāb, 225b/39

Keşf-i Ğumme, 54b/39, 95b/45, 167b/11,
271a/4

Keşşāf, 5a/15, 13b/3, 102b/12, 105b/2,
106a/15, 111b/3, 116a/17, 135a/20,
142a/16, 146a/105, 200b/13

Kevser, 2a/3, 2b/7, 3a/15, 4b/36, 23b/160,
43b/42, 48a/28, 62a/1, 62a/8, 64a/14,
66b/26, 67a/14, 67b/31, 71a/15, 72a/38,
77b/6, 78a/25, 79b/37, 93b/448, 94b/16,
95b/37, 108b/94, 135b/6, 135b/9,
135b/13, 160a/30, 167a/67, 174a/30,
174b/33, 176b/18, 185b/4, 187a/27,
194a/17, 205a/6, 208a/104, 216b/18,
217a/28, 219a/40, 226b/68, 228a/120,
229b/41, 231b/100, 237a/55, 237a/56,
239a/1, 239a/3, 241a/73, 241b/81,
249b/39, 251a/6, 259b/115, 262a/190,
263b/250, 266b/341, 270b/6, 280a/300,
283b/3, 286a/4, 293a/116, 293b/121,
297b/250, 298b/277, 299b/294, 299b/8,
300b/329, 305b/482, 322b/74, 325b/8,
329a/11, 338a/68, 341a/45, 341a/48,
342b/118, 345b/55, 346a/60, 349b/59,
350a/60, 350a/62

Kevsec, 142a/16

Ḳıssa-i Yūsuf, 18b/10

Ḳısv̄er bin Kināne, 278a/221

Ḳıṭāl, 64b/12

Ḳuddāme, 290b/27, 290b/31

Kûfe, 6a/21, 10b/37, 46a/125, 144a/37,
148b/11, 149a/26, 153a/113, 154b/157,
154b/159, 154b/160, 155a/10, 155a/14,
155b/19, 157a/75, 160b/53, 162b/39,
162b/41, 166a/29, 166a/33, 166a/34,
166a/40, 172a/46, 172b/64, 172b/75,
210b/42, 212a/85, 212a/89, 212a/94,
212a/96, 212b/99, 212b/102, 212b/111,
212b/113, 213a/3, 213a/14, 213b/23,
214a/44, 214b/54, 220a/70, 220a/74,
220a/75, 220b/81, 220b/82, 220b/84,
220b/87, 220b/92, 221a/97-99,
221a/102, 221a/103, 221b/3, 221b/10,
221b/11, 221b/114, 222a/13, 222a/14,
222a/18, 222a/22, 222b/33, 222b/36,
222b/41, 225b/39, 226a/42, 226a/45,
226a/47, 226a/50, 228a/113, 228b/6,
231a/76, 233a/44, 237a/42, 238b/93,
240a/34, 240b/55, 245b/3, 246a/12,
246a/18-20, 246b/32, 246b/33, 247a/56,
247b/65, 247b/72, 249a/12, 249a/13,
249a/17, 249a/18, 249a/25, 250b/61,
250b/75, 251a/78, 251a/80, 251b/18,
251b/20, 251b/23, 251b/25, 251b/26,
252b/51, 253a/65, 253a/72, 253b/97,
254b/18, 258a/51, 258a/52, 258a/59,
258b/81, 260a/125, 264a/264, 274b/120,
287a/500, 322a/58, 323a/20, 325a/89,
325b/16-18, 325b/20, 326a/22, 326a/26-

29, 329a/5, 337b/53, 342a/76, 342a/84,
344a/4, 351b/7, 353a/54

Kur'ân, 19b/15, 37b/26, 48a/15, 74b/43,
79b/35, 111a/29, 147a/13, 147a/15,
158a/115, 171b/18, 171b/22, 175b/71,
209b/12, 238b/101, 273a/64, 329b/14,
357a/7

Qur'ân, 13b/5, 48a/25, 49a/21, 73b/1,
79b/41, 165b/11, 165b/14, 209b/10,
273a/63, 304b/6, 330a/32, 341a/39,
341a/42, 341b/68

Qureyş, 3b/6, 48b/2, 49a/19, 49b/39,
49b/44, 51a/21, 52b/62, 95a/28,
103a/10, 189b/71, 200b/15

Kûsec, 111b/3, 142a/16

Qutâme, 156a/38, 156a/40, 156a/42,
156a/44, 156b/53, 157a/68, 157a/71,
157a/74, 159a/139, 159a/140, 159b/11,
160a/33

Qutres, 244a/61, 244b/70, 244b/73,
244b/74, 244b/76, 244b/81, 244b/85,
245a/93, 245a/99, 245b/107

L

Leylâ, 196a/6, 218a/10, 339a/108

Livâ'î, 1b/7, 2a/10, 2a/11, 2b/18, 3b/17,
4b/6, 38b/47, 47b/13, 48b/31, 64b/30,
65b/38, 71a/20, 77b/63, 78b/29, 94b/18,
96a/50, 111b/31, 119a/34, 138b/47,

176b/14, 186b/23, 187b/36, 218a/11,
241b/87, 251b/13, 270b/15, 329a/17,
353b/70, 355b/74, 356b/7, 356b/22,
357a/7, 357b/13
Loḡmān, 37b/28, 67b/30, 69b/23, 94a/8,
165a/6, 172b/63, 173b/10, 198a/11,
217a/2, 257a/17, 332b/18, 343a/115
Loḡmān-ı Şānī (Akşemseddin), 26a/9
Lūṭ İbn Miḥnef, 209b/3, 239b/12, 290a/2
Lū'lū'-i Mercān, 47b/5, 109a/15, 225a/10

M

Maḥmūd (Hz. Muhammed), 2a/2, 46b/145,
48a/20, 57a/124, 57b/138, 58b/168,
60b/33, 60b/37, 62a/14, 63a/43, 75a/9,
96b/24, 99b/89, 101b/65, 101b/70,
116b/4, 119b/9, 120a/32, 128a/1,
130b/33, 132a/76, 153a/103, 153a/109,
154b/166, 162a/33, 165a/7, 165b/12,
170a/89, 170b/108, 171b/16, 182a/199,
189b/74, 197a/31, 201b/1, 209b/153,
228a/122, 232a/6, 272a/3, 351a/102,
353b/70
Mālik, 25b/228, 26b/32, 26b/33, 26b/39,
27a/41, 27a/42, 27b/73, 28a/75, 28a/85,
28b/93
Mālik bin Enes, 286b/479
Mālik bin Yesār, 352b/40
Mālik Eşter, 46b/135, 326b/48

Mālik-i Ejder, 195b/59
Mālik İbn 'Urve, 268a/391
Manşūr (bin İlyās), 331a/58
Manşūr İbn İlyās, 330b/56
Marḏiyye (Hz. Fatma), 95b/41
Māriye, 255b/58
Māriye el-Ḳıbtī, 62b/20
Māverdi, 116a/20
Māzmāz, 64b/9
Me'āricü'n-Nübüvve, 18b/9, 64b/3, 68b/1,
64b/3, 68b/1, 100a/20, 113b/31, 119a/34,
147a/9, 330b/42
Meşā'ib-nāme-i Ebrār, 4b/4, 5a/17,
353b/1, 357a/6
Meş'ab bin Yezīd, 276b/179
Meşābiḥü'l-Ḳulūb, 3b/14, 134b/2,
135a/14, 135b/28, 143a/17
Mu'āviye, 173b/84, 202a/13, 202a/17,
202b/27, 202b/39, 214b/64, 215a/75,
215a/78, 215a/85
Mu'āviye İbn-i Ebī Süfyān, 202a/9
Mu'āz İbn-i Cebel, 133b/134
Mufḍal, 223a/52, 223a/53, 223a/56,
223b/64, 223b/65, 223b/69, 223b/70,
223b/72, 223b/73, 224a/88, 224a/89,
291a/38
Muḥammed (Hz.), 2a/1-10, 3a/12, 3a/13,
8a/72, 8a/73, 8a/76, 8a/77, 12a/76,
12a/80, 13a/37, 16a/101, 16b/109,

16b/112, 17b/146, 17b/152, 18a/162,
18b/10, 19a/24, 21a/76, 21a/79, 21a/80,
23b/163, 26a/11, 28a/88, 32a/221,
36b/123, 37a/6, 37a/8, 37a/11, 37b/14,
37b/20, 37b/21, 37b/22, 37b/24, 37b/26,
37b/28, 38a/41, 38a/45, 41a/24, 41a/28,
41b/15, 43b/41, 44a/54, 44b/63,
46b/139, 46b/141, 46b/144, 46b/145,
46b/147, 47a/150, 47b/10, 48a/26-29
48b/30, 48b/31, 48b/2, 49b/35, 52a/47,
52a/58, 52b/ 64, 52b/8, 54a/22, 55a/63,
56a/86, 57a/124, 57b/138, 57b/139,
57b/146, 58a/155, 58a/156, 60a/15,
60b/33, 61b/69, 62b/15, 62b/17, 63b/55,
64b/1, 64b/4, 64b/5, 65a/23, 65a/29,
65b/36, 65b/37, 65b/38, 65b/3-6, 66a/8,
66a/10, 66a/13, 66a/14, 66a/15, 66a/16,
66a/17, 66a/20, 66a/21, 66a/22, 66a/23,
66a/24, 66b/25, 66b/26, 66b/28, 66b/3,
67a/13, 67a/19, 67a/21, 67a/28, 67b/32-
39, 68a/22, 68a/23, 68b/31-33, 69a/7,
69a/11, 69a/19, 69b/24, 69b/6, 70a/24,
70a/25, 70a/28, 70b/30-32, 70b/2, 70b/9,
71a/15-17, 71b/11, 71b/14, 71b/21-23,
72a/28, 72a/29, 72a/32, 72a/34, 72a/35,
72a/37, 72a/39, 72b/41, 72b/7, 72b/14,
73a/21, 73a/27, 73a/29, 75a/9, 75a/15,
75a/16, 76a/10, 76b/24, 76b/28, 76b/33,
76b/35, 77b/1-10, 78a/11-13, 78a/15-26,

78b/28, 78b/29, 78b/3, 79b/17, 79b/40,
79b/42, 79b/43, 79b/45, 80a/55,
83b/106, 84b/142, 84b/147, 86b/221,
87a/240, 88b/282, 88b/287, 89a/294,
90a/333, 90b/351, 91b/378, 91b/390,
92a/405, 93a/441, 94a/1-14, 94b/15-18,
95a/17, 95b/40, 96b/22, 96b/28, 98b/57,
99b/80, 101a/49, 101b/66, 103b/25,
104b/57-59, 104b/68, 105b/94-96,
105b/99, 106a/12, 109b/19, 110a/35,
110b/5, 111b/2, 111b/7, 112b/35-37,
113b/35, 114b/8, 115a/17, 115a/20,
115a/21, 115a/25, 115a/29, 115b/2,
115b/4, 115b/9, 116a/17, 116a/24,
116a/25, 116a/2, 116b/13, 116b/17,
117a/29-31, 117b/47, 117b/52, 119a/28,
119a/7, 119b/11, 119b/14, 120a/30,
120a/38, 124a/124, 127b/16, 128a/1,
128b/22, 129a/31, 130a/11, 130a/12,
132a/73, 133b/131, 134a/152, 134b/6,
135a/19, 135a/24, 143a/1, 144b/57,
145a/71, 145b/84, 148a/46, 150b/27,
151a/35, 151a/36, 154b/166, 157b/85,
163b/72, 163b/73, 163b/81, 165b/12,
166b/58, 169a/57, 170a/100, 171b/19,
174b/33, 175b/77, 176b/6-19, 178b/72,
179a/92, 179a/104, 179b/115, 180a/137,
181a/158, 182a/191, 182b/210,
183a/225, 186a/18-20, 186b/3, 186b/11,

186b/14, 187a/23-28, 187b/3, 187b/5,
 188a/17, 189b/74, 191a/23, 191b/44,
 192b/3, 193b/38, 193b/40-43, 194a/14-
 16, 194b/21, 194b/24, 194b/25, 194b/37,
 195a/49, 196a/75-77, 196a/7, 197a/31,
 197a/34, 197b/8-10, 198a/11-14,
 199a/54, 199a/58, 199b/73, 199b/76,
 200a/6, 200a/7, 201b/3, 202a/20,
 203a/50, 203b/65, 203b/67, 204a/76,
 205a/4-6, 205b/25, 206a/50, 206b/55,
 207a/83, 207b/86, 207b/88, 207b/90,
 208b/131, 209b/53, 210b/37, 211a/61,
 211b/72, 211b/81, 216b/25, 217a/28-30,
 217a/1-10, 218a/1, 218a/6, 220a/67,
 222a/26, 224b/5, 225a/7, 227b/100,
 228a/118, 228a/119, 228a/121, 229a/8,
 229b/27, 230a/45, 230a/48, 236a/12,
 237a/47, 237a/54, 239a/4, 239a/6,
 239a/7, 239a/8, 240b/62, 241a/73,
 241b/82, 241b/84, 241b/85, 241b/11,
 242b/2, 242b/13, 242b/14, 243b/51,
 244b/76, 244b/86, 245b/110, 251a/2,
 251a/5, 251a/10, 253b/86, 257a/18,
 259b/111, 261a/159, 262a/189,
 262a/200, 263b/249, 264b/276,
 267b/384, 268a/403, 268b/408,
 268b/413, 270a/1, 270a/2, 270b/3-9,
 270b/11-14, 273a/62, 273a/69,
 274b/129, 275b/158, 276a/7, 276a/8,

278a/232, 278b/252, 279b/276,
 279b/278, 279b/286, 280b/321, 281b/4,
 304b/2, 308a/1, 309a/581, 312a/685,
 312b/701, 312b/705, 314b/761,
 315b/799, 318b/12, 319b/42, 320a/62,
 321a/33, 322a/68, 322b/73, 322b/74,
 322b/1, 322b/12, 323b/43, 325a/2,
 325b/9, 326b/37, 328a/89, 329a/15,
 329a/17, 329a/3, 329b/16, 329b/19,
 330a/31, 330a/32, 332b/110, 332b/112,
 332b/116, 332b/118, 332b/120, 333a/17,
 334b/60, 334b/62, 334b/70, 335a/74,
 336a/4-8, 338b/88, 338b/93, 339b/126,
 339b/2, 340a/3, 340a/12, 340a/17,
 341a/41, 341a/45, 341a/46, 342a/70,
 342a/72, 342b/91, 343a/105, 343a/112,
 343b/135, 344a/137, 344a/144,
 344a/146, 345b/39, 345b/42, 346a/58,
 346a/68, 346b/75, 346b/79, 348a/33,
 348a/34, 349b/50, 351b/9, 353b/70,
 353b/2, 354a/25, 355b/62-64, 355b/75,
 356a/9, 356b/1, 357a/4

Muḥammed (Köle), 69b/6, 69b/12, 70a/19-
 21, 70a/23

Muḥammed (bin ‘Aḳīl), 234b/96, 237a/52,
 237b/60, 237b/61, 239b/14, 239b/17,
 239b/20

Muḥammed (bin ‘Abdu’llāh), 291a/48

Muḥammed bin Enes, 303b/419

Muḥammed bin Eş‘aş, 212a/90, 223b/74,
225b/39, 230a/50, 230b/62, 230b/63,
230b/66, 230b/67, 230b/72, 230b/74,
231a/82266a/327

Muḥammed bin Ḥanefiyye, 354a/13

Muḥammed bin Ḥanīfe, 247b/60

Muḥammed bin İshāk, 51a/8

Muḥammed bin Keşir, 225a/20, 226b/58,
226b/64, 226b/70, 227a/78-80, 227a/83,
227a/86, 227a/90, 227a/91, 227b/94,
227b/98, 227b/99, 227b/101, 227b/103,
228a/111, 228a/125, 228b/131

Muḥammed el-Mehdī, 355b/63

Muḥammed Eş‘aş-ı Kūfī, 268b/411

Muḥammed-i Bākır, 354b/31, 354b/33,
354b/39

Muḥammed İbn-i ‘Abdu’l-lāh, 291a/47

Muḥkem bin Tufeyl, 228b/2, 285a/428,
305b/476

Muḥsin (bin ‘Alī), 354a/12

Muḥsinoglı, 4b/40, 41b/17, 55a/49, 94b/18,
97a/34, 105b/99, 155a/7, 176b/14,
186b/23, 318a/9

Muḥtār bin Ebū ‘Ubeyde, 227a/81,
228b/129

Mu‘īn el-Miskīn, 5a/14, 147a/9, 119a/2

Muḥaddes (Hz. Muhammed), 64b/10

Muḳātil, 240a/43, 240b/48, 240b/49,
240b/52, 240b/54, 240b/56, 240b/58,
240b/61, 240b/62241a/64, 241a/68

Murḥil, 60a/23

Murtazā (Hz. Muhammed), 65a/14

Murtazā (Hz. Ali), 5b/18, 37a/127, 60a/9,
61a/48, 82a/64, 97a/3, 97b/17, 99a/67,
99b/87, 106b/26, 106b/31, 107a/49,
107a/50, 107b/69, 108a/83, 108a/90,
109b/10, 109b/20, 111a/16, 121b/32,
124a/115, 124b/136, 132a/70, 132a/81,
134b/161, 135a/10, 151b/53, 153a/105,
158b/117, 158b/120, 163b/81, 164b/110,
207b/85, 275b/156, 276b/172, 281b/7,
288a/535, 301a/335, 302b/380,
304a/437, 307b/547, 308a/560, 308b/4,
313a/720, 318a/7,

Mūsā (Hz.), 2b/16, 26a/8, 33a/11, 33a/16,
34a/24, 34a/30, 34a/32, 35a/69, 35a/71,
35b/75, 35b/80, 35b/90, 36a/111,
36a/112, 36a/119, 37a/130, 68a/11,
68a/17, 68a/19, 68a/20, 68b/24, 94a/5,
122b/78, 137a/8, 143a/3, 158b/132,
168a/25, 187a/28, 247a/46, 332a/97,
332a/99, 332b/108, 338b/90, 348b/22,
348b/24

Mūsā (bin Ca‘fer-i Sādık), 355a/45

Mūsā (bin Mūsā el-Kāzım), 355a/50

Mūsā (bin Muḥammed-i Taki), 355a/57

Mūsā-i Kāzım , 59a/199, 355a/40	229b/39, 230a/42, 230a/51, 230a/54,
Mūşul , 174b/40, 174b/45, 175b/83,	230a/57, 230b/64, 230b/71, 230b/74,
176a/84, 179a/96, 179a/100, 179a/102,	230b/75, 231a/93, 231a/95, 231a/98,
179b/106, 180a/138, 305a/470,	231a/102, 231b/104, 232a/12, 232a/15,
305b/471, 330b/44, 330b/47	232a/20, 232b/26, 232b/28, 232b/33-35,
Mu‘ taşım , 355a/57	232b/37, 233a/39, 233a/45, 233a/47,
Mūte , 60b/32	233a/51, 233a/52, 233a/54, 233b/57,
Muṭī‘ oğlu (‘Abdu’llāh bin), 210b/36,	233b/61, 233b/62, 233b/66, 234a/79,
211a/49	234a/80, 234a/82, 234a/86, 234b/90,
Mübārek oğlu ‘Abdu’llāh, 219a/27,	235a/111, 235a/114, 236a/6-9, 236a/22,
219a/38, 219a/40, 219b/50, 219b/53	237a/43, 237b/57, 237b/58, 237b/67,
Müseyyeb bin Ebī Verkā , 212a/90	239b/13, 240a/29, 240a/34, 246a/19,
Müseyyeb bin Ka‘kā‘ Huzā‘ī , 46b/135	248a/83, 249a/19, 250b/62, 250b/64,
Müslim (bin ‘Akil) , 221b/114, 213a/2,	250b/66, 250b/68, 250b/71-74, 250b/76,
213a/17, 213b/22, 213b/24-26, 214a/39,	251a/77, 251a/78, 251a/80, 251b/18,
214a(41, 214a/45, 214a/47, 214a/48,	251b/24, 252b/50, 254b/28, 262b/210,
214b/53, 214b/54, 218a/8, 220a/63,	269b/449, 269b/452, 326a/24
220a/66, 220b/79, 220b/85, 221a/95,	Müslim-i ‘Aḳīl , 229b/29
222a/28, 222b/45, 223a/51, 223a/53,	Müslim-i Eydirbecānī , 285b/450,
223a/56, 223a/58, 223a/61, 223b/69-72,	285b/455, 286a/5, 286a/458, 286a/460,
224a/89, 224a/95, 224a/96, 225a/11,	286a/462
225a/15, 221a/16, 221a/18, 221a/20,	Müslim İbn ‘Avsec , 223b/68, 223b/69,
221a/23, 225b/25-27, 225b/38, 226a/46,	268a/397
226a/52-54, 226a/56, 226a/57, 226b/58,	Müslim İbn-i ‘Aḳīl , 5b/20, 212b/113,
226b/61, 226b/62, 226b/66, 226b/69,	212b/114, 220b/88, 221a/95, 221a/97,
227a/84, 227b/93, 227b/95, 228b/1,	222b/43, 224a/86,
228b/6, 228b/129, 228b/131, 228b/132,	Müşrīm , 127b/10, 127b/17, 128a/2, 128a/3,
229a/11, 229a/14-16, 229a/20, 229a/22,	128a/6, 128a/18, 128a/20, 128b/8,
229b/26, 229b/30, 229b/32, 229b/38,	128b/10

Müşfiḥ (Hz. Muhammed), 64b/9

N

Naşr bin Ka'b, 280a/295, 280a/301,
280a/302

Naḳī (Hz. Hasan), 167b/8

Necāşī, 60a/17, 60a/18

Nehrevān, 149a/28, 149a/37, 150b/29,
151a/38, 151a/42, 151a/44, 151b/58,
151b/59, 151b/62, 151b/64, 152a/68,
152a/71, 152a/73, 152b/85, 156b/55

Nemrūd, 12b/9, 12b/17, 12b/20, 17a/121,
26a/15, 256b/10

Nerīmān, 55a/48, 152b/94, 225b/24,
296b/219

Nevfel oğlu Ezrak, 303a/405

Nisāburi, 309

Nizām-ı Mülk, 70b/35

Nūḥ (Hz.), 9b/121, 21b/96, 41a/24,
187a/129, 236b/36, 10a/13, 10a/20, 10a/21,
10b/27-29, 10b/31, 11a/45, 12a/84, 26a/8,
94a/4, 137a/5, 257a/15, 312b/701, 333a/11,
350b/91

Nūḥ-ı Necī, 9b/121, 21b/96, 197a/38

Nuşaybīn, 330b/55

Nu'mān (bin Beşir bin Sa'd), 212b/101,
220b/83, 220b/86, 220b/91, 221a/104,
222a/19, 222a/20, 222a/25, 222b/32,

345a/37, 345b/39, 345b/43, 345b/44,
345b/48, 345b/49, 345b/52, 346a/62

Nu'mān (bin Hâcib), 229a/12, 229a/13

Nu'mān (bin Muḳātil), 287b/510,
287b/513, 288a/531

Nu'mān Beşir, 569, 934

Nu'mān-ı Hâcib, 232b/30

Nu'mān İbn-i Hâcib, 229a/9

Nūru'l-E'imme, 90b/350, 283a/386

Nūru'l-E'imme-i Hârezmî, 58a/160,
79b/44

Nüzhetü'l-Ervâḥ, 346a/72

O

‘Osmān (Hz.), 94a/9, 126b/8, 126b/14,
126b/15, 127a/18, 127a/20, 127a/26,
127a/30, 126b/30, 153b/119, 176b/12,
356a/10

‘Osmān (bin ‘Alī), 299a/290, 299b/2,
354a/13

‘Osmān-ı Mufaḍḍal, 292b/96

Ö

‘Ömer (Hz.), 79a/26, 94a/9, 114a/2,
114a/8, 125a/19, 125b/3, 125b/6,
125b/8, 125b/10, 125b/11, 126a/17,
126a/20, 126a/24, 126b/30, 176b/12,
215b/100, 216a/109, 216b/10, 356a/10

‘Ömer (bin ‘Alī), 354a/13

‘Ömer (bin Ḥasan), 354a/19

‘Ömer bin ‘Abdu’llāh-ı Remhī, 285b/442

‘Ömer bin Ḥaccāc, 212b/108, 263b/240

‘Ömer Fārūḡ, 79a/26

‘Ömer-i Eşref, 354b/32

‘Ömer-i Ḥāriş, 236b/34

‘Ömer İbn-i ‘Alī, 299a/287

‘Ömer Necmü’ddīn (râvī), 112a/2

P

Pīr-i Herāt, 100a/19, 119a/2, 147a/10

R

Raḍiyye (Hz. Fatıma), 95b/41

Rāḥil, 106a/16

Ravza (Ravzatü’s-Şühedā), 5a/7, 5a/9,
202a/8, 209b/4, 209b/7, 209b/13,
257a/25, 257a/26, 290a/3

Ravzatü’l-Aḥbāb, 49b/39, 54a/20, 64b/3,
83b/107, 125a/10, 159a/6, 330b/43

Ravzatü’s-Şühedā, 209b/11, 353b/4

Rebī’ü’l-Ebrār, 319b/44, 339a/108

Rey, 260a/130, 261a/150, 262a/193,
265a/296, 265b/309, 342a/83

Rifā‘a-i Ġar, 227a/82

Riyāzü’l-Va‘izīn, 95b/24, 95b/42

Rübīl, 52, 53, 54

Rūḥü’l-Ervāḥ, 83a/92, 83a/105, 218b/22

Ruḡiyye (Hz. Muhammed’in kızı), 95a/21

Rūm, 40b/9, 339a/110

Rüstem, 54b/47, 121b/35, 128a/25,
152b/94, 165a/119, 212a/94, 214a/49,
225b/24, 228a/112, 257a/14, 285b/451,
304b/4

Rüstem-i Zāl, 152b/95

S

Sa‘d bin ‘Āş, 211b/74, 211b/76

Sa‘d bin Kāsım, 296a/202

Sa‘d-ı ‘Abdullāh, 212b/108

Sa‘d-ı Movşılı, 174b/40, 175b/69,
175b/72, 175b/73, 175b/76

Sa‘d-ı Vakḡāş, 232b/28, 260b/135,
261a/160, 296a/201

Sa‘d İbn-i Ḥanḡal, 285a/440

Şadād, 212a/90

Şafiyye, 56b/106, 57b/144, 57b/146,
97b/28, 295b/189

Şafvān, 277a/188, 277a/190, 277a/195,
277a/197

Şaḡīfe, 167b/11, 168a/31

Şaḡīfe-i Rızā, 167b/11

Şaḡīḡayn, 60b/36, 78b/13, 135a/20, 159a/7

Şaḡīḡayn-i Buḡārī, 159a/7

Şaḡḡāḡ, 135b/28

Sa‘īd (bin Ahnef), 226a/56

Sa‘īd-i Ahnef, 226a/54

Şa‘lebī, 73b/2, 96a/12, 145a/66

Şālih, 97b/18, 97b/19, 98b/55, 98b/58,
98b/59, 98b/62, 99a/64, 99a/65, 99a/68,
99a/78, 99b/82, 132a/85, 280a/303,
291a/35, 301a/338, 301a/342, 301a/343

Şālih (bin Ruk‘a), 97b/18

Şālih (bin Yesār), 301a/338, 301a/342,
301a/343

Şālih bin Ka‘b, 280a/303

Şālih bin Ruḳ‘a, 97b/19

Sālim, 282a/357, 282b/366, 282b/367

Sām, 352b/92

Sāmīr, 279b/278

Sāmīrī, 36b/113

Sāre, 95b/33, 334b/59

es-Şavā‘ iḳu’l-Muḥriḳa, 159a/7, 270b/3,
330b/42 Şekāfī, 46b/134

Sehlī, 336a/14

Selmān, 85a/167, 85a/168, 85a/170,
85a/172, 85b/174, 85b/179, 94a/13,
132b/89, 134a/151, 134b/154, 186b/5,
221b/8, 332b/116

Selmān Bū Zer, 64a/13

Sem‘ān (bin Muḳātil), 287b/505

Sem‘ān-ı Muḳātil, 287a/496

Serendīb, 7b/55

Serḥūn, 221a/103, 221a/104, 221a/107

Şevbān, 115a/29

Sevdān, 127a/21

Şıddīḳ, 125a/12

Sidre, 50b/2, 60b/29, 60b/38, 61b/65,
62b/21, 78a/12, 157b/92, 191a/30,
193a/25, 233b/59, 272a/2, 289a/554,
298b/272,

Sidrü’l-Müntehā, 89b/12, 291a/45, 308b/5,
347a/4

Sikender, 39a/17, 46b/144, 94a/5, 94b/2,
205b/24, 219a/30, 230b/70, 256b/9

Sinān İbn-i Enes, 315a/782, 315b/811,
316a/813

Siyer-i Pīr Herāt, 5a/14

Şuheyb, 195b/60

Süleymān (Hz.), 26a/9, 39a/17, 69b/23,
94a/4, 94b/4, 118a/2, 118a/3, 118a/6,
118b/17, 118b/23, 119a/32, 173b/9,
321b/39, 331a/62-64, 331a/67

Süleymān-ı Huzā‘ī, 212a/86, 227a/82,
228b/130, 258a/50

Sünen-i Tirmizī, 195a/45

Ş

Şām, 6a/24, 44b/68, 148b/20, 148b/21,
149a/26, 171b/32, 172a/43, 172b/65,
172b/66, 174b/44, 184b/278-282,
184b/285, 202a/14, 202b/26, 202b/27,
203b/61, 206b/59, 228a/113, 230a/49,
231a/76, 233b/56, 233b/62, 233b/65,
250b/63, 260a/126, 279a/258, 279a/261,
279a/267, 313a/714, 313a/715, 329b/10,

336a/15, 342b/96, 342b/97, 344b/6,
345a/28, 345a/29, 345a/34
Şattı, 179a/95
Şeddād, 26a/14, 46a/123, 256b/12
Şehrebānū, 257b/46, 272a/40, 306b/511,
307a/525, 312a/680, 312a/691,
312b/700, 313a/709, 331a/70-72,
331b/74, 331b/75, 332a/96, 332b/113,
332b/115
Şerḥ-i Burhān, 100a/20
Şerḥ-i Emālī, 95b/45
Şerḥ-i İ' lāmü'l-Verā, 169a/52
Şerḥ-i Sünen, 168b/41, 190a/94
Şevāhidü'n-Nübüvve, 5a/14, 46a/124,
59a/195, 63a/32, 118a/1, 127b/1,
132a/72, 132b/101, 135b/1, 136b/37,
147a/17, 147b/24, 149b/43, 164b/103,
168b/45, 174a/20, 182b/212, 188b/7,
195a/43, 195b/58, 324b/79, 330b/42,
352b/42, 353a/59, 353b/6
Şeybe, 50a/50, 52b/6, 53a/11-13, 53b/28,
103a/18, 148a/5
Şeyh Cāru'llāh-ı 'Allāme, 4a/28
Şeyḥ Müfid, 127b/9
Şeyḥ Necme'ddīn, 112b/2, 120b/2,
200b/13
Şeyḥ Sehli, 17a/134
Şihāb, 55a/53, 55a/58

Şimr (-i Zi'l-cevşen), 311a/657, 314a/755,
316b/836, 330b/48, 331a/65, 331a/68,
333b/31, 333b/34, 334a/45, 335b/90,
342b/88, 352b/43, 352b/44
Şimr-i Zi'l-cevşen, 263a/226, 272b/60,
321b/45, 333b/28, 333b/36, 335a/88,
336a/10, 342b/86, 344b/8
Şirīn, 24b/197, 38a/45, 43a/15, 43b/41,
206b/65, 208b/124, 217a/29, 218a/11,
241a/62, 273b/86, 331a/70, 331a/73,
331b/75-77, 331b/80-82, 331b/90
Şit İbn Bahri, 425
Şiṣ, 137a/3, 350b/89, 292b/102, 298a/266
Şiṣ bin Bahri, 212b/107
Şiṣ bin Rebī'ī, 281a/327, 292b/87,
293a/104, 302a/376
Şiṣ-i 'Arab, 298a/261
Şiṣ-i Bahri, 161a/66
Şiṣ-i Rebī'ī, 309a/580, 263a/226
Şiṣ İbn-i Bahri, 159a/141, 160a/28
Şiṣ İbn-i Talḥa, 145b/79
Şit İbn-i Bahri, 425
Şübber, 251a/11
Şübeyr, 166a/42, 168a/27, 168a/28,
251a/11
Şüreyḥ, 234b/91
Şüreyḥ İbn-i 'Ubeyd, 285b/448
Şüreyḥ-i Kādī, 212a/91, 225a/12, 234a/84

T

Ṭaberḥānī, 159a/6, 159b/21, 190b/21, 290a/4, 330b/43
Ṭaberistān, 260a/130, 261a/150, 265a/296, 265b/309, 342a/83
Ṭabersi, 2a/9, 2b/15, 5a/14, 18b/9, 38a/39, 40b/8, 54b/47, 68a/9, 75a/10, 96a/12, 105b/2, 111b/3, 114a/1, 116a/20, 143a/17, 145a/66, 146a/93, 159a/6, 174a/20, 196a/3, 199a/59, 200b/13, 214b/63, 271a/4, 329a/1, 348a/8, 351b/1
Tācū 't-Terācim, 196a/4, 199a/45
Ṭaḥāwī, 112b/2
Ṭāhir (Hz.), 2b/12, 65a/17
Ṭāhir (bin Muhammed), 95a/20, 109a/21
Ṭalḥa, 54a/18
Ṭalḥa (bin Hasan), 354a/19
Ṭaptāb, 64b/7
Ṭārik Ibn-i Şis, 305a/468
Ṭārik, 49a/31, 305b/473, 305b/474
Ṭayyib (bin Muhammed), 95a/20
Teberdāri, 46b/137
Temīmī Zū 'lḥuveyşar, 149b/47
Temīmī, 156a/37, 289a/148, 321b/55
Temir (bin Cündeb), 337b/65, 338a/72, 338a/73, 338a/75, 338a/79
Tevrāt, 32b/7, 42a/10, 64b/6, 68a/22, 142a/19, 142b/33, 142b/35, 143b/11, 341a/43

Tibyān, 308, 487, 605, 885

Tirmizī, 96a/12, 134a/150, 143a/17, 159a/7, 168b/41, 195a/45, 353a/55

Ṭūr, 32b/7, 33a/2, 33a/16, 34b/52, 68a/16, 68a/16, 77b/61, 351a/97

Ṭūr-ı Sīnā, 32b/7

Türābī, 337b/60

U

'Ubeyde (bin Hâris), 52b/2, 53a/10, 53a/20, 53a/16, 53a/18, 264b/273

'Ubeydu 'llāh (bin Ziyād), 50a/55, 221a/105, 221a/107, 221b/2, 221b/5, 221b/7, 222b/31, 223a/51, 223b/71, 223b/72, 224a/94, 224b/98, 225a/19, 225b/36, 226b/61, 226b/71, 226b/73, 227b/92, 227b/99, 227b/100, 228b/7, 229a/8, 229b/38, 230a/47, 230a/50, 230b/62, 230b/66, 230b/67, 231b/105, 233b/60, 233b/67, 233b/71, 234a/81, 235a/106, 235a/111, 236a/16, 236a/18, 236b/25, 236b/33, 237a/45, 237a/49, 238b/91, 238b/92, 239b/28, 240a/31, 240a/33, 240b/48, 249a/25, 249b/27, 249b/32, 253a/65, 255a/34, 255a/36, 255a/39, 258a/60-63, 258b/67, 260a/121, 260a/123, 260a/127, 261a/152, 261b/174, 261b/177, 261b/178, 261b/180, 262b/216,

263a/223, 265a/301, 265b/304,
266a/322, 267a/355, 274b/120, 280a/97,
282a/356, 282b/368, 298a/258, 321b/50,
324a/54, 324a/60, 324b/66, 326b/49,
327a/69, 327b/87, 328a/96, 337b/52,
342a/84, 344b/5, 344b/8, 352a/30,
353a/53

Uḥrāyā, 64b/8

Uḥud, 53b/3, 56b/109, 58b/169, 81b/54

‘**Ukkāše**, 85a/159, 85a/165, 85b/190,
86a/192, 86a/197

‘**Urve**, 278b/245, 278b/246, 278b/248

‘**Urve** (bin ‘Abdu’l-lāh), 49a/39, 49a/40

‘**Urve** (bin Ḳays), 212b/107

‘**Utbe**, 212a/90

‘**Utbe** (bin Rebī‘a), 50a/50, 52b/6, 53a/10,
53a/14, 53a/15, 53b/28, 103a/18

‘**Utbe-i Muḳayt**, 49a/25

‘**Uyūnū’r-Rızā**, 59a/199, 198a/16,
318b/18, 347b/12

Ü

‘**Übeyy** (bin Ka‘b), 198a/26

Ümeyye, 90b/356, 174a/22, 174a/24,
214b/57, 215a/80, 215a/84, 215a/85

Ümeyye bin Ḥalef, 51a/12

Ümm Seleme, 10b/38, 10b/41, 11a/44,
11a/49, 11a/53, 11b/61, 11b/71, 11b/72,
11b/75, 56b/106, 87a/241, 87b/245,

90b/358, 102b/17, 105b/1, 107a/45,
123a/92, 339a/115, 347a/2, 347a/6,
347a/8

Ümmü Cemīl, 49a/26

Ümmü Gülsüm (bint-i Muhammed),
95a/21, 109a/22

Ümmü Gülsüm (bint-i ‘Alī), 163a/54,
163a/65, 163a/67, 183a/239, 257b/31,
271a/16, 271b/32, 340a/9, 340a/16,
340b/30, 341a/52, 345a/27, 345b/44

Ümmü Hānī (bint-i Ebâ Tâlib), 131b/54

Ümmü Mektüm, 96b/15, 96b/16

Ümmü Muḥammed (Hz. Fatıma), 95b/40

Ümmü’l-Faẓl, 189a/46, 189a/49, 189a/51,
189a/55, 189a/56, 354a/22

‘**Üzeyr** (Peygamber), 274b/125

V

Vā‘iz (Hüseyn el-Vâ‘iz), 18b/7

Vaḥṣī, 55b/68, 56a/86, 56a/89, 56a/92,
56a/97

Vaḳḳāş İbn-i Mâlik, 285b/445

Veheb (bin Kelbī), 149a/36, 284a/412

Velīd (bin ‘Utbe), 203a/42, 203a/51,
204a/75, 204b/93, 205a/16, 206a/42,
221a/101

Velīd-i ‘Utbe, 203a/46, 203b/62, 205b/18,
205b/23, 205b/32, 206a/47, 206b/53

Veheb İbn-i Ḳamer, 284b/418

Veheb İbn-i Kelbī, 283b/394, 284a/401

Y

Yāfeṣ, 350b/92

Yahyā, 329b/12, 329b/14, 329b/15, 329b/20, 330a/23, 330a/25

Yahyā (Hz.), 26a/10, 41a/33, 42a/5, 42a/7, 42a/9, 42a/12, 42b/1, 42b/4, 42b/8, 42b/11, 42b/17, 42b/21, 43a/13, 43a/14, 43a/16, 43a/18, 43a/25, 43a/27, 43b/29, 43b/32, 44b/75, 45a/80, 45a/81, 45a/85, 45a/89, 45a/90, 45b/107, 45b/108, 45b/111, 46a/117-119, 46a/125, 46a/126, 46b/131, 47a/153, 94a/6, 137a/9

Yahyā (bin ‘Alī), 354a/12

Yahyā bin Müslim-i Tāzī, 286b/475

Ya‘kūb (Hz.), 18a/163, 19a/24, 19b/14, 19b/17, 19b/25, 19b/28, 20a/35, 20a/39, 20a/42, 20a/47, 20b/54, 20b/58, 20b/61, 21a/68, 21a/71, 21b/83, 22b/116, 22b/132, 23b/150, 24a/178, 24a/181, 24b/184, 24b/189, 24b/192, 24b/193, 25a/203, 25a/205, 25a/210, 25a/211, 25a/216, 25a/217, 25b/219, 25b/229, 26a/23, 27a/47, 29b/137, 29b/140, 29b/142, 30a/147, 30a/150, 30b/171, 31a/177, 31a/178, 31a/182, 31a/184,

31a/187, 31a/189, 31a/192, 31b/206, 32b/230, 333a/12351a/94

Ya‘kūb (-ı ‘Askalânî), 335a/84, 335a/85

Ya‘sūb, 133b/129

Ya‘sūb-ı Dīn (Hz. Ali), 133b/124, 133b/128, 133b/132, 133b/133

Yehūdā, 8b/86, 21b/98, 23a/141, 23a/144, 23a/149, 24a/171, 27a/49

Yemen, 127b/9, 127b/10, 153b/121, 153b/122, 246b/38

Yesār, 282a/357, 282b/365, 282b/367

Yeşrib, 97a/5, 97b/12, 210a/20, 210a/21, 232a/11, 317a/6, 355b/62

Yezdicerd, 312b/693

Yezīd, 12a/82, 32a/221, 44b/66, 50b/66, 160b/49, 177a/26, 178a/59, 178a/62, 194b/32, 202a/10, 202a/12, 202a/15-17, 202a/23, 202b/26, 202b/29, 202b/31, 202b/32, 203a/53, 203a/55, 203b/62, 203b/66, 204a/90, 204b/104, 205b/32, 206a/46, 211b/73, 211b/74, 211b/77-79, 212a/82, 212a/83, 212b/100, 212b/101, 214b/67, 215a/70, 215a/74, 215a/79, 215a/82, 215a/83, 215b/88, 215b/89, 215b/98, 215b/99, 216a/8, 216a/110, 216b/14, 216b/22, 220b/83, 220b/84, 220b/89, 220b/92, 220b/95, 221a/100, 221a/102, 221a/107, 221b/2, 221b/5, 222a/19, 222a/22, 222b/39, 224a/87,

225b/40, 226a/41, 226a/43, 226a/44,
 226a/47, 226b/65, 226b/67, 227a/88,
 227b/100, 228a/115, 228b/4, 229a/9,
 229a/17, 230a/52, 231a/92, 232a/17,
 232a/19, 233a/51, 233b/66, 233b/68,
 233b/70, 233b/71, 234a/77, 235a/114,
 237a/43, 237a/45, 238b/92, 239b/20,
 240a/29, 240a/37, 240a/38, 246a/18,
 249b/26, 250b/63, 252a/44, 252b/52,
 254b/23, 258b/73, 259a/85, 259a/88,
 259a/97, 259b/99, 259b/113, 260b/137,
 260b/138, 260b/140-143, 260b/145,
 261a/155, 261a/156, 261b/171,
 262a/184, 263a/218, 263a/230,
 264a/252, 264b/276, 264b/281,
 268a/394, 273a/68, 273a/72, 274b/117,
 275a/133, 275a/141, 275b/155-157,
 275b/160, 275b/161, 276b/180,
 277a/191, 277b/214, 279a/258,
 279a/261, 279b/282, 280a/294,
 280b/307, 280b/317, 282a/348,
 283a/375, 284b/6, 285b/446, 287a/487,
 287a/499, 288b/4, 289b/562, 292b/96,
 294b/168, 296a/204, 296b/209,
 296b/223, 297b/249, 299a/288,
 299b/297, 301a/351, 302a/373,
 302b/384, 306b/519, 306b/520,
 309a/583, 310b/637, 311a/642,
 311a/643, 311b/660, 315a/787,

315a/794, 315b/808, 316a/816, 318b/17,
 321b/50, 324b/73, 327b/72, 329b/10,
 330b/48, 331b/87, 333b/34, 334a/40,
 335a/79, 335a/81, 335a/85, 335b/97,
 335b/105, 336a/10, 336a/11, 336a/13,
 336a/106, 336b/33, 337a/45, 337a/46,
 337b/50, 337b/53, 337b/61, 337b/68,
 338a/66, 338a/72, 338a/78, 338a/82,
 338b/83, 338b/89, 338b/90, 338b/97,
 339a/103, 339a/107, 339b/124,
 339b/125, 339b/127, 340a/6, 340a/13-
 15, 340a/17, 340b/21, 340b/24, 340b/27,
 340b/31, 341a/39, 341b/53, 341b/57,
 341b/61, 341b/64, 341b/65, 341b/66,
 342a/70, 342a/73, 342a/76, 342a/77,
 342a/78, 342a/80, 342a/81, 342b/86-90,
 342b/92-96, 342b/100, 343a/103,
 343a/106, 343a/108, 343b/129-131,
 344a/1, 344a/3, 344a/138, 344a/148,
 344b/10, 344b/15, 344b/18, 345a/26,
 345a/29-31, 349a/32, 349b/55, 350a/63,
 350a/74, 351a/108, 352b/33, 353a/49

Yezîd bin Ma'kal, 283a/374

Yezîd-i Aşbahî, 321b/49

Yezîd-i Ebṭahî, 311a/654

Yezîd İbn-i Mu'aviye, 221a/96

Yezîd İbn-i Riyâhî, 276b/179

Yoḥâbed, 33a/18, 34a/24, 332a/100

Yoḥûbed, 332a/99, 332a/100, 332a/108

Yūsuf, 19b/25, 19b/27, 19b/28, 20a/37,
20a/40, 20a/42, 20a/43, 20a/46, 20b/48,
20b/55, 20b/57, 21a/72, 21a/73, 21a/81,
21b/82, 21b/92, 22a/104, 22a/106,
22a/113, 22b/120, 22b/123, 22b/130,
23a/134, 23a/135, 23a/143, 23a/145,
23b/179, 23b/180, 24b/184, 24b/185,
24b/192, 24b/196, 25a/204, 25a/209,
25b/223, 25b/229, 26a/22, 26b/30,
26b/31, 26b/33, 27a/43, 27a/44, 27a/50,
27a/53, 27b/63, 27b/66, 28a/75, 28a/85,
28a/87, 28b/792-94, 28b/107, 29a/111,
29a/112, 29a/116, 29a/118, 29a/123,
29b/128, 29b/133, 29b/137, 29b/140,
30a/145, 30a/148, 30a/154, 30a/158,
30b/160, 30b/167, 31a/180, 31b/194,
31b/196, 31b/205, 32b/230

Yūsuf İbn-i Aḥcār, 293a/110

Yūsuf-ı Ken‘ān, 24b/191

Yūṣa‘a, 321b/39

Z

Zebūr, 64b/6, 143b/11

Za‘fer (Periler serdarı), 309b/597,
310a/611, 310a/619, 310a/622

Zehrā (Hz. Fatıma), 2a/7, 4a/19, 9b/120,
12a/76, 18b/17, 37b/12, 40a/60, 41a/28,
43b/34, 44a/55, 44a/62, 56b/103,
56b/108, 56b/111, 57a/119, 57a/120,

57a/124, 57a/126, 57a/129, 57a/130,
57a/132, 57b/134, 57b/137, 60a/8,
60a/10, 63a/39, 63b/51, 71a/4, 82a/62,
83b/108, 83b/115, 84a/125, 85a/171,
85a/173, 87b/254, 89a/297, 89a/302,
89a/305, 89a/306, 89a/309, 89b/310,
89b/321, 89b/325, 90a/328, 90a/332,
90a/333, 90a/335, 90a/338, 90a/342,
91a/371, 91a/375, 91b/379, 91b/382,
93b/459, 94a/463, 94a/11, 95a/22,
95a/23, 95a/26, 95a/27, 95b/41, 96a/4,
96b/16, 96b/18, 96b/20, 96b/24, 96b/25,
97a/7, 97b/28, 98b/61, 99a/65, 99a/66,
99b/87, 101a/41, 101b/66, 102a/3,
102a/5, 103a/9, 103b/33, 104a/43,
104b/68, 105a/81, 105a/83, 105b/94,
105b/98, 106b/29, 106b/32, 106b/37,
107a/44, 107a/46, 107a/49, 107a/52,
107b/59, 107b/62, 108a/83, 108a/91,
108b/7, 108b/12, 109a/17, 109a/19,
109a/20, 109a/22, 109b/12, 109b/17,
109b/21, 110a/22, 110a/27, 110a/31,
110a/36, 110b/4, 110b/5, 111b/4,
111b/6, 111b/7, 111b/10, 111b/13,
112a/23, 112a/30, 112a/31, 112b/34,
112b/38, 112b/4, 113b/30, 114b/3,
114b/6, 114b/8, 114b/13, 115a/18,
115a/22, 1157, 327a/5a/30, 117a/26,
118b/9, 118b/11, 118b/13, 118b/15,

118b/17, 120b/1, 120b/6, 120b/9,
121a/23, 121a/24, 121b/32, 121b/36,
122a/47, 122a/48, 122a/51, 122a/52,
122a/63, 122b/68, 122b/74, 123a/89,
123a/92, 123a/95, 123b/98, 123b/106,
124a/115, 124b/135, 132b/95, 132b/98,
136b/32, 139b/27, 144b/56, 147a/18,
147b/23, 157b/92, 161a/61, 162b/45,
167b/13, 169a/56, 169a/63, 170a/88,
175b/77, 175b/78, 176a/87, 176b/11,
182b/211, 187b/3, 188b/31, 188b/34,
189a/49, 192b/5, 192b/9, 192b/10,
192b/11, 192b/14, 193a/19, 193a/21,
193a/31, 193b/39, 194a/17, 194a/18,
195b/65, 195b/66, 195b/68, 195b/69,
196a/73, 196b/17, 196b/19, 196b/23,
197a/29, 197b/46, 199b/74, 201a/41,
203a/50, 203b/67, 205a/8, 206b/56,
207a/76, 207b/92, 209a/136, 211a/62,
211b/65, 216b/16, 219b/47, 224b/6,
225a/8, 236a/12, 237a/54, 241a/74,
242b/16, 243a/24, 243b/38, 243b/44,
243b/47, 250a/55, 250a/56, 250a/58,
251a/7, 251a/8, 253b/87, 256a/74,
257a/20, 261a/158, 268b/414, 270b/15,
272a/5, 273b/95, 275b/158, 284b/5,
295b/182, 295b/183, 295b/184, 299a/4,
307b/546, 308a/3, 308b/3, 318a/6,
319a/32, 321a/31, 322b/4, 323b/31,

323b/32, 323b/33, 323b/44, 325b/9,
327a/57, 327a/68, 329b/16, 329b/17,
329b/19, 334b/61, 334b/62, 338b/87,
345b/51, 346a/56, 346a/58, 348a/33,
351a/100, 355a/44, 355b/64

Zekeryā, 42a/3, 42b/19, 44b/75, 45a/84,
45a/90, 45a/91, 45b/98, 45b/101,
45b/106

Zekī (Hz. Fatıma), 95b/41

Zeliḥā, 28b/94, 28b/98, 29a/110, 29a/116,
29a/123, 29a/125

Zeyd (bin Ḥasan), 354a/19

Zeyd İbn Erḳam, 326a/29

Zeyd İbn Ḥariṣ, 60b/25, 60b/34

Zeyneb (Hz. Muhammed'in kızı), 95a/21

Zeyneb, 95a/21, 109a/22, 170a/91,
181a/159, 181a/161, 181a/162,
181b/175, 252a/39

Zeyneb (bint-i ‘Alī), 323a/18, 325b/21,
326a/26, 326b/53, 327a/55, 327a/57,
327a/58, 327a/63, 327a/64, 327a/68,
327b/84, 327b/87, 328a/91, 328a/95,
328a/96, 328a/101, 340a/8, 340a/10,
340a/15, 340a/16, 340b/21, 341a/52,
345b/44, 345b/46

Zeyneb bint-i Ḥayder, 866

Zeyneb bint-i Ḥaydar, 322b/10

Zeyne'l-‘abā, 32a/217, 219b/48, 257b/36,
307a/528, 307b/544, 321b/46, 328a/98,
341a/38, 341b/66, 342a/70

Zeyne'l-‘abād, 23b/156, 303b/428

Zeyne'l-‘abādī, 201a/47

Zeyne'l-‘abādānī, 46a/24

Zeyne'l-‘ābidīn, 24b/99, 25b/221,
32a/216, 307b/540, 312a/681, 328b/106,
332a/103, 335a/80, 340a/8, 342b/90,
354b/27

Zi'n-nūreyn (Hz. Osman), 127a/24

Züheyr (bin Kays-ı Nahâ'î), 249b/35,
249b/37, 249b/41, 249b/46, 249b/47,
249b/52, 250a/59

Züheyr (bin Hasân), 279b/279, 279b/283,
279b/288, 280a/291, 280a/295, 280a/297,
280a/299, 280a/302, 280a/304, 280b/310-
312, 280b/318, 280b/322, 281b/339,
281b/341, 282a/347

Züheyr bin Kays, 337b/54

Züheyr bin Mücellâ, 273b/82

Züheyr-i Kays, 329b/8

Züheyr İbn-i Ḥasân, 279b/276, 280a/290,
281a/325, 281a/330, 282a/349

Züheyri, 59a/196

Zü'lfiḳār, 23b/166, 54a/28, 54b/37,
55b/81, 56a/83, 61a/52, 96a/10, 97b/22,
152b/96, 153a/102, 308a/560

Zü'l-Ḥimār, 148a/5

Zü'lḥuveşsara, 149b/47

Zü'lḳarneyn, 2a/4, 48a/26, 69a/22,
197b/10